Universidad de Deusto
Biblioteca

Leopoldus. Dei gratia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

COMMENTARIORVM IVRIS CIVILIS IN HISPANIAE REGIAS CONSTITUTIONES, tres primos libros nouæ recopilationis complectens.

TOMVS PRIMVS.

AVTORE DOCTORE ALPHONSO de Acuedo ciue aduocatoq; eximio Placentiæ inclytæ Hispaniæ ciuitatis.

AD PHILIPPVM II. HISPANIARVM Regem Catholicum, Regum omnium maximum & potentissimum.

CVM PRIVILEGIO.

Ex officina Ioannis Gratiani apud viduam. Compluti. 1594.

A costa de Nicolas del Poçuelo mercader de libros.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EL REY.

POR quanto por parte de vos el Doctor Azeuedo, vezino de la ciudad de Plasencia, nos ha sido hecha relacion que vos auiades compuesto vn libro intitulado, primo tomo de las glossas y comento, sobre los tres primeros libros de la nueua Recopilació, en que se inserta sola la glossa sin el texto. Y nos suplicastes atento q̃ era vtil y prouechoso, os mandassemos dar licencia para le poder imprimir, e priuilegio por el tiempo q̃ fuessemos seruido, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro consejo, y como por su mandado se hizieron las diligencias, que la prematica por nos nueuamente fecha sobre la impression de los libros dispone: y por os hazer bien, y merced fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, y nos tuuimoslo por bien. E por la presente os damos licencia y facultad para que por tiempo de diez años primeros siguientes que corran, y se cuenten desde el dia de la fecha desta nuestra cedula vos, o la persona que vuestro poder ouiere, y no otra persona alguna podays imprimir y vender el dicho libro que de suso se haze mencion. E por la presente damos licencia y facultad a qualquier impressor de nuestros reynos que vos nombraredes para que por esta vez lo pueda imprimir, con que despues de impresso, antes que se venda lo traygays al nuestro consejo juntamente con el original que en el se vio que va rubricado, y firmado al cabo de Pedro çapata del Marmol nuestro escriuano de camara, de los que en el nuestro consejo residen, para que se corrija con el, y se os tasse el precio que por cada volumen ouieredes de auer. Y mandamos que durante el dicho tiempo persona alguna sin vuestra licencia no lo pueda imprimir ni vender: so pena que el que lo imprimiere y vendiere, aya perdido y pierda todos y qualesquier libros, y moldes e aparejos que del tuuiere, y mas incurra en pena de cincuẽta mil marauedis, por cada vez que lo contrario hiziere: la qual dicha pena, sea la tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para la persona que lo denuncia re, y la otra tercia parte para nuestra camara. E mandamos a los del nuestro consejo, presidentes, y oydores de las nuestras audiencias, alcaldes, alguaziles de la nuestra casa corte, y chancillerias, y a todos los corregidores, asistentes, gouernadores, alcaldes mayores, y ordinarios y a otros juezes, y justicias qualesquier de todas las ciudades villas y lugares de los nuestros reynos y señoros, assi a los que a ora son, como a los que seran de aqui adelante, que os guarde y cumplan esta nuestra cedula, y merced que assi vos hazemos y contra el tenor y forma della, ni de lo en ella contenido vos no vayan ni passen, ni consientan yr ni passar por alguna manera. So pena de la nuestra merced, y de diez mil marauedis para la nuestra camara. Fecha en Lisboa a. xviij. del mes de Nouiembre de. 581. años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad
Antonio de Erasso.

Comentaria Doctoris Azeuedo, in tres primos libros nouæ recopilationis suo consonant exemplari, his exceptis mendis: Pga. col. 1. l. 21. leg. 10. c. finã. col. 2. l. 20. acepta est. pag. 4. col. 1. l. 1. Omnes. l. 7. honorat. l. 41. dummodo, col. 1. l. 7. Teden Otani. p. 312. tit. 9. l. 39. plurib⁹ pag. 5. col. 1. lege, ex hedore l. 8. uist. l. 31. ingratus. lege ingrissimam, patriam l. 34. quod. &. l. 22. illegitimitatis. col. 2. l. 41. rededimus. l. 42. recognitio. pag. 7. col. 1. l. 22. lege, percutient. 2. col. 2. l. 27. lege, vnus vterq; pe 8. col. 2. l. 2. suorum locorum col. 18. (sacrificorum l. 21 veneratione. pag. 9. l. 18 lege per Auendo. l. 21 Hypoly. co. 2. l. 8. arbitrarij. l. 13. ob p. 101 l. 9. dubitatum. col. 2. l. 40. p. 11. col. 2. l. 14. Mandamos. l. 37. aduocare. pa. 12. col. 1. l. 10. temperatum. col. 2. pater. pa. 21. col. 1. l. 9. de cent. l. 27. sedit. l. 32. p anemp. 22 col. 1. l. 37. tantus. fic. p. 27. col. 2. l. 43. manor. p. 27. col. 1. l. 36. eorundam faciat. p. 34. col. 1. veritus pag. 38. l. 18. crimina. l. 38. vsi supra. col. 2. Antonium. pag. 39. l. 9. tuetur. p. 42. col. 1. l. 1. villalobos. col. 2. l. 15. doctorem conar p. 45. col. 2. l. 27. commissum. p. 45. col. 1. l. 18. cogitatione l. 29. empressionis col. 2. l. 1. indelinquente. pa. 46. col. 2. l. 3. Principes pag. 47. col. 1. l. 9. militans. &. l. 19. militans Ecclesia. pag. 48. col. 1. l. 11. Imperatore. l. 18. alias q. col. 2. l. 2. inquid. l. 36. intelligetur in rebus. pa. 50. col. 1. l. 8. canonicis. l. 12. proxima. pa. 61. col. 2. l. 26. bulla. p. 62. co. l. 1. virtutum. p. 68. col. 1. l. 20. frangentis pag. 75. l. 34. temporalia. &. l. 41. in mesem alienam. p. 77. co. 1. non esse appelandu. p. 80. co. 2. l. 16. lanitor. b⁹ porcium. p. 86. col. 2. l. 38. similes, statutum. p. 88. co. 1. l. 19. intentus. iudicaret. co. 2. l. 36. ad ducam. p. 90. col. 2. l. 4. Ducis. p. 91. col. 1. l. 26. Pax est. p. 95. col. 1. l. 20. cuarta præsicta. col. 1. l. 2. 5. sumitur. p. 99. col. 1. l. 35. adde decissum. p. 101. co. 2. l. 32. de prouisiones. pa. 103. col. 2. in nouis. p. 104. col. 2. l. 6. quo ad Regni. p. 108. col. 1. l. 13. ipsi⁹ filij. p. 109. col. 1. l. 21. constitutionis. col. 2. l. 37. naturalibus sui. p. 117. col. 1. l. 30. petuit. p. 119. col. 1. l. 6. partitur. fol. 2. l. 2. lances. col. 1. l. 11. et⁹ qui. p. 124. col. 2. l. 22. casos. p. 125. col. 2. lege, spirituale reputatur in spirituali annexum. p. 129. l. 5. bonn. p. 199. col. 1. l. 2. volum. l. 7. videtur. col. 2. l. 21. comendero. p. 140. col. 1. allegare. &. l. 39. remouendum. p. 141. col. 1. l. 14. cõpetit. p. 142. col. 2. l. 14. calumantis. l. 4. comentarijs col. 19. fauoren. col. 2. l. 14. lege. Pupillorum ad visitar & protestiones. p. 144. col. 1. l. 2. impransem p. 145. col. 1. iudicum. p. 149. col. 2. ancilari. P. 158. col. 1. l. 6. col. 2. l. 22. Beatrã. p. 164. cõ col. 2. l. 25. qui præerat. capitalib⁹ p. 166. col. 1. l. 43. pœnę debita. p. 167. col. 2. l. 32. cum rextr. p. 170. col. 1. l. 14. perpetuis. l. 17. dominis. & ol l. 24. adde. Et sic ea iuris. potestũntque æreges insuis. p. 173. col. 1. l. 32. Fortunius. f. 178. col. dittis. p. 177. col. 1. l. 45. ibidem, virtutis. a more co. 2. l. 3. prædic⁹ est. p 181. co. 1. l. 3. moral. l. 38. sed. est dubium. p. 185. f. 1. l. 11. municipalib⁹. col. 2. l. 12. territores. p. 186. col. 1. l. 4. in rure. viuens exercitatur. ergo. p. 187. l. 7. spectem. p. 190. col. 1. l. 40. cum hic cas⁹. p. 190. col. 2. vigesimo. p. 193. col. 2. depositionem. 197. col. 1. l. 21. delictum l. 25. aiure. p. 199. l. 17. gladium. p. 203. col. 1. l. 24. casus pœnam. l. 3. volenti. p. 207. l. 12. c. credetur. p. 208. l. 47. recipitur. l. 10 Et minor de ipso. p. 218. col. 1. l. 45. maximam. p. 219. col. 2. l. 28. regent fe. & alios. p. 220. l. 5. ad ques. col. 2. l. 31. carceratorum. col. 2. l. 43. essenopossu. l. 44. punti. l. 30. Aduocati. p. 247. col. 1. l. 31. est ad aliquod. l. 36. sua. 27. 28. subsua. c. 41. literatum. p. 257. col. 2. l. 27. a sua parte. l. 34. victoria col. 2. l. 36. Hauerm. inq. l. 8. seruatur. l. 31. fraus. l. 16. patrocinari. p. 290 l. 30. l. 2. Notando. l. 30. fluid o surpant. col. 2. l. 4. sed si obaliam. l. 37. sir. l. 28. de olis. col. 2. l. 36. francis. p. 326. col. 2. l. 41. 22. tes. pa 329. col. 1. l. 11. dele. del. l. 24. inomuerse m col. 2. l. 40 emaxem. col. 2. l. 25. Rebufus. l. 16. quantunuis. l. 37. de debitore, col. 2. l. 8. l. 12. officiali, &. col. 2. l. 28. adquanlibet. p. 346. col. 2. l. 6. carceratur. l. 4. declarat. l. 30. l. 13. secundum. col. 2. l. 19. l. 30. tum. l. 17. hęc p. 2. op. p. 357. col. 2. inconclusione. l. 29. com petat. p. 358. col. 2. l. 10. de 11 amar col. 2. l. 5. testimonio. p. 368. col. 2. l. 19. procura. l. 43. c 6c. opis ol. 19. Thesau ranios. col. 2. l. 1. titul. 41. l. 8. veter l. 10. contra os. l. 36. faciat col. 2. exauthoritate. l. 38. l. 25. eligere. l. 5. seuz 2388. col. 1. l. 18. denouo. col. 2. l. 8. suspenditur. l. 4. notorium. l. 19. lit. l. 20. induste. l. 27. distinctione. col. 2. l. 40. nonrecip. 129. 9. 12. populisunt. l. 25. judices. l. 24. deteruis. fugitiuis. p. 367. col. 2. l. 30. in confessionib⁹ p. 368. col. 2. l. 34. in certi. l. 35. vnaquæq. l. 40 titulo. Et tale dicendum est. l. 7. publici. col. 2. l. 20. tenant tredere. p. 391. col. 1. stare syndicatui. l. 13. nõdebere. l. 27. moni, nones udluous. audiatur. p. 399. l. 40. meliorare. p. 400. col. 2. l. 7. bona suffistant. l. 27. 2 cesse sit. p. 402. col. 2. l. 33. 2 si granitur. col. 2. l. 11. inuene m. col. 1. l. 22. br ocardicum. col. 2. l. 8. Antoninus. l. 34. cumsudicm. col. 2. l. 7. requisit⁹ sit. l. 8. 5 n hoc col. 2. l. 35. cra 2. l. 2. l. 11. dele. de tocapiren o nopretorum verbo. l. 28. ei l. 25. contrarie. col. 2. l. 31. iur. l. 38. conuenire. p. 429. col. 1. l. 12. sc fuesene. 2. 7. col. l. 42. adde illud & lex prætre. p. 440. col. 1. l. 25. delegatũ. p. 442. col. l. 26. delegatis. l. 24. incausis. l. 26. incasu. l. 25. latisfiot 31 iubetur. 523. col. 2. l. 42. 9 prima. Alia. [Candide. lector] reperies quę facile ex corrigi poterunt. meritus. testimonium. Haec erasmeo nomine subscripsi. Dati Compluti prima die mensis d nouembris Anno. 1594

Regia authoritate librorum castigator

Licenciatus Christophorus de Ordoña

TASSA.

YO Pedro çapata del Marmol escriuano de Camara del Rey nuestro Señor doy fe que los Señores del Consejo de pedimiento y suplicacion del Doctor Alonso de Azeuedo vezino de la Ciudad de Plasencia tasaron vn libro por el echo sobre los tres primeros libros de la Recopilacion que con licencia y Priuilegio del Rey nuestro Señor se imprimio, a tres marauedis el pliego en papel, y al dicho precio y no mas mandaron que se venda, y que antes que se venda ningun libro se imprima esta tassa en la primera hoja de cada volumen, y para que dello conste de pedimiento del dicho doctor Alonso de Azeuedo, y mandamiento de los señores del, yo dila presente en Madrid a nueue dias del mes d dezi̇embre de 1594. años

Pedro çapata del Marmol.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

YO EL REY.

POr quanto por parte de vos el Doctor Alonso de Azeuedo vezino de la Ciudad de Plasẽcia nos fue hecha relacion que nos vos auiamos dado licencia y priuilegio por diez años para poder imprimtr el primero tomo, sobre los tres libros primeros de la nueua Recopilacion como nos constaua del priuilegio de que antes nos hezistes presentacion, y porque se cũplio la dicha licencia y priuilegio este presente año. Nos suplicastes os la mãdasemos prorogar por otros diez años mas, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro Consejo fue acordado que deuiamos de mãdar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por vien, y por la presente vos prorrogamos y alargamos el termino contenido en el dicho priuilegio por otros seys años mas, los quales corran y se cuenten despues de cumplido y acauado el termino contenido en el dicho Priuilegio, y durante el dicho tiempo podays imprimir el dicho libro de que de suso se haze mencion, por su original que en el nuestro Consejo se vio, que va rubricado e firmado de Pedro çapata del Marmol nuestro escriuano de Camara, de los que en el nuestro Consejo residen, con que antes que se vẽda le traygays ante ellos, juntamente con el dicho original para que se vea si la dicha impresion esta cõforme a el o traygays fe en publica forma como por Corector nombrado por nuestro Consejo se vio, y coregio la dicha impresion por el dicho original, y mandamos al impressor que ansi imprimiere el dicho libro, no imprima el principio ni primer pliego del ni entregue mas de vn solo libro con el original a el autor o persona a cuya costa le imprimiere ni otro alguno para efeto dela dicha corecion y tassa hasta que antes, y primero el dicho libro este coregido e tassado por los del nuestro Consejo, y estando fecho y no de otra manera pueda imprimir el dicho principio e primer pliego, y seguidamente pongan esta nuestra cedula y prorrogacion y erratas, so pena de caer e incurrir en las penas contenidas en la pregmatica el derecho de nuestros Reynos que, sobre ello disponen, y mandamos q̃ durante los dichos seys años de la dicha prorrogacion persona alguna sin vuestra licencia no lo pueda imprimir ni vender solas penas contenidas en el dicho priuilegio, y leyes de nuestros Reynos. Y mandamos a los del nuestro Cõsejo Presidentes e Oydores delas nuestras audiẽcias, Alcaldes, y Alguaziles de la nuestra Casa, y Corte e Chancillerias y a todos los Corregidores Asistentes Gouernadores Alcaldes mayores y ordinarios, y otros Iuezes e justicias, a qualesquier de todas las Ciudades, Villas e lugares de los nuestros Reynos e señorios ansi a los que agora son como a los que serande aqui a delante que vos guarden e cumplan esta nuestra cedula e prorrogacion, y contra su tenor e forma no vayan ni pasen ni consientan yr ni pasar por alguna manera so pena de la nuestra merced y de diez mil marauedis para la nuestra Camara. Fecha en san Lorenço a veynte y quatro dias del mes de Agosto de mil y quinientos y nouenta y quatro años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro Señor,
Iuan çapa.

PHILIPPO, II. HISPANIARVM REGI CATHOLICO REgum omnium maximo & potentissimo Doctor Alphõsus de Azeuedo.

S. & Aet. F.

NON me latet Philippe Regum omnium potentissime, non inquam me latet hanc prouinciam, quam iam semel assumpsi in recopilandis legibus & pragmaticis Regijs, & nunc iterum assumo in commentandis eis, difficillimam esse omnium, quæ viris disciplinarum studiosis nominis acquirendi causa, contingere possunt. Quid enim obsecro difficilius, quam varijs tot lectorum iudicijs, vel minima ex parte satisfacere? Quibusdã enim operis ordo, eiusue distributio nequaquam forsan arridebit. Alijs displicebit stylus, parum inquam, politus nec dignus quidem, vt opus ita oscitanter elaboratum legatur ab his, qui Latinæ linguæ castitatem, exactamque eloquentiam ex veterum iurisconsultorum vetustis, & quibusdam in ea, eloquentissimorum virorum commentarijs, assidua lectione fuere adsequuti. Quidam longiorem controuersiarum disputationem requirent, breuem earundem diffinitionem omnino improbantes. Nec deerunt, qui tot authorum præsertim iuniorum, allegationem parum vtilem operi ac lectoribus esse censeant quippequi ex eo se habeant huiusce ætatis tot commentariorum nomenclaturam. His sane omnibus nõ aliud obijcere decreui, quõ me à multis apologijs dictandis eximerem, quam tui auspicatissimi, & potentissimi nominis tutelam sub qua hoc trium primorum librorum in Regias constitutiones volumen, & sequentium in lucem citò emittendorum prælo committere, vt publice legatur nõ erubescam. Quis enim quãtumuis nasutus opus hoc, quod tua amplissima Maiestas approbauit, reprehendere audebit? aut si redarguat, & mordeat quis illi, nisi parum oculatus adhærebit. Obturabit inuidis ora & ijs, qui ex aliorum redargutione laudem aucupari quærunt: & male obloqui vetabit tot in vnum virum congestarum dignitatum reuerentia, & illa grauis morum seueritas & maxima potentia, quibus potentissimi, christianissimi, ac affabilissimi Regis personam & Maiestatem habes & geris. Quare cum dubitauerim aliquando hoc opus in lucem edere Maiestatique tuæ dicare, isthæc omnia dubitationem & timorem expulerunt. Istudque opus meum, vt sub tuæ protectione recipiat humiliter & supplex & exoro. Esset que vtinam in me aliquid famulitio tuo dignum, vt tuorum minimorum numero quos Maiestas ac benignitas tua semper prouexit in maius, adscribi ipse adnumerarique possem, nihil enim venire mihi posset, vel dulcius, vel optatius. Tua vero Celsitudo ex suo isto incomparabilis gloriæ & Maiestatis fastigio, vassalli tui quantumuis exigui, non tam munus, quam ministerium solita benignitate suscipiat: vt præclaræ innatæque clementiæ, quæ omnes tui incũdissime perfruuntur, dono, ego etiam me recreatum atque protectum exultem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula titulorum in volumine hoc decalraudernm sequens est.

Ex libro primo.

Titulus 1. De la santa fe catholica. fo. 1
Tit. 2 De la libertad y exempciõ de las yglesias y monasterios, y guarda de sus bienes. 25
Tit. 3 De los Prelados y clerigos, y sus beneficios y libertades y calidades que hã de tener para ser naturales destos reynos, y tener beneficios en ellos. 68
Tit. 4. De los Clerigos de corona solteros, o casados. 16
Tit. 5. De los diezmos. 123
Tit. 6. Del patronazgo Real, y de los otros patrones y de como el Rey solo es comendero de la abadengo. 139
Tit. 7. De los estudios generales, Rector, y Maestre escuela, Doctores, y estudiantes. 152
Tit. 8. De los juezes conseruadores, y otros juezes Ecclesiasticos. 103
Tit. 9. De los questores de las ordenes, y de los Votos de Santiago. 164
Tit. 10 De las bullas, y bullas de cruzada, subsidios, y Comissario, y officiales della 163.

Ex libro secundo.

Titulo. 1. De las leyes. 168
Tit 2. De como deuen los Reyes, oyr y librar los pleytos. 219
Tit. 3. De lo que el reyno ha de hazer muerto el Rey en la guarda de sus hijos, y quales officios vacan por su muerte. 222
Tit. 4. Del consejo del Rey. 227
Tit. 5 De los Presidentes y Oydores de las audiencias y chancillerias de Valladolid y Granada. 231
Tit. 10. De la recusacion de los del consejo, Presidente y Oydores de las audiencias, &c 233
Tit 11. De los Alcaldes de los hijos dalgo. 234.
Titu. 13. De los procuradores fiscales del cõsejo y audiencias, y delatores. 238
Tit. 15. Del sello Real. 242
Tit. 16. De los Abogados de corte y chancilleria y otras partes. 272
Tit 18 De los secretarios que libran con el Rey. 277

Ex libro tertio.

Titul. 4. de los Adelantados y Merinos, y Alcaldes mayores de los adelantamietos y merindades y sus officiales. 277
Titu. 5. De los Assistentes y Corregidores. 284.
Tit. 6 de la instruction y leyes de lo que hã de hazer los Assistentes Gouernadores, Corregidores, y juezes de residencia del Reyno. 311
Tit. 7. De las residencias y juezes q las hãde yr a tomar. 312
Tit. 9 De los alcaldes ordinarios y delegados. 433
Tit. 10. Del aranzel de los derechos de las justicias ordinarias. 500
Tit. 11. de los alcaldes de sacas de cosas vedadas sacar del reyno. 501
Tit. 13. de la jurisdicion del Prior y consules de Burgos y Bilbao. 504
Titulo. 14. de los alcaldes entregadores. 512
Tit. 15. de los Aposentadores y aposentos de Corte y de las guardas. 513
Tit. 16. de los Protomedicos examinadores. y de su jurisdicion. 513
Tit. 17. De los Barberos flotomianos. 516
Tit. 18. de los Herradores, albeytares y examinadores. 517

FINIS.

COMMENTARIO RVM IVRIS CIVILIS IN HISPANIAE REGIAS CONSTITutiones, tres primos libros nouæ recopilationis complectens tomus primus. Liber primus.

TITVLVS PRIMVS.

De la sancta Fe Catholica.

IN LEGEM PRIMAM.

1 *Laici implicite, clerici vero explicite tenentur scire fidei articulos.*

2 *Omnes iam post tempus gratiæ reuelatæ tenentur habere fidem de mysterijs Christi.*

3 *Mysteria tamen hæc & articulos fidei an teneatur quis memoriter scire.*

SVMMARIVM.

Quomodo quilibet Catholicus credere, & tenere sanctam fidem catholicam sit obligatus.

NSeña, y predica, Hæc sunt prima legis nostræ verba. Et quoniam in volumine huius Recopilationis de iustitia & ei concernentibus tractandum est, cuius quidem iustitiæ præcipua pars est religio, huiusque religionis principiũ est fides, vt inquit glo. in rubrica C. de summa Trinitat. & fi. cath. ideo prius de fide premittitur titulus noster, & cum de hac præcipua iustitiæ parte nihil fieri, & operari potest, nisi cognito eo, in quo consistit, ordinatim lex nostra declarat, quid est quod quilibet Christianus debet scire, credere, tenere, & firmissime cõfiteri. Insuper etiam declarat qualiter & quomodo quilibet Christianorum scientiam in fide confitentium habere tenetur. Et inquit quod laici † debent scire implicite, & simpliciter renentes & credentes id, quod tenet, & credit sancta catholicaque Romana Ecclesia: clerici vero explicite & extense, & in hoc lex nostra approbat doctrinam Abb. & aliorum in rubrica

Universidad de Deusto
Biblioteca

rubrica numero,6: extra de summa Trinita.& fide catho.namvt inquit Castro,de iusta hæreticorum punitl libr.1.capite,9.pagina,4. in partis non omnes eadem lege tenentur circa fidem,quoniam plus exigitur a viro docto, quam ab idiota, plus a viro ecclesiastico & sacris dedito,quam a laico, & prophano, plura oportet scire prælatum quam subditum labia enim sacerdotis, vt ait dominus Mala.2.custodient scientiam & legem requirent ex ore eius quia Angelus Domini exercituum est. Prelatos & predicatores, licet ignorantia sæpe excusēt ab hæresi, non tamē ita excuset a peccato,quia tenentur scire omnia, quæ ad officium suum exsequendum sunt necessaria. Plebs vero in docta, inquit Castro, vbi supra, & promiscuum vulgus non tenetur scire plusquam eos fidei articulos, qui in Apostolorum Symbolo explicantur,neque ad subtilem illorum intelligentiam obligantur sed satis est illi si grosso modo intelligat, dummodo hanc habeat animi promptitudinem, vt paratum sit credere quicquid aliud Ecclesia docuerit.Si rusticus homo quidquam aliud præter hos fidei articulos ignorauerit non peccabit, quia ignorantia illum excusabit, hæc Castro,hoc tamen curiosius & melius explicat Gregorius Lupus vir sane scientissimus, in leg.1.verbo.*Deue los saber*,titulo.3.partit.1. optime,inquiens, quod iam omnes † post tempus gratiæ reuelatæ tenentur habere fidem de mysterijs Christi, præcipue quantum ad ea,quæ communiter in Ecclesia solennizantur, & proponuntur, prout sunt articuli incarnationis quos quidem incarnationis articulos, quoniam Christianus scire,& credere explicite non potest sine fide Trinitatis,vt pote quia in eis continetur,quod filius Dei carnem assumpserit,quod per gratiam Spiritus sancti mundum renouauerit,& quod de Spiritu sancto conceptus fuerit,ideo post tempus gratiæ explicite credendum est mysterium Trinitatis,quod quidem mysteriū, quoniam in articulis fidei continetur & confitetur,idcirco omnes articulos fidei scire tenentur, prout asserit Pedraza in sua summa,lib.1. cap.4.de mandato primo, declaratione.2.& singulariter perdoctissimum Simancas,in de Instit.catholi.titulo.28. numero 8.cum.4. seq. & videnda est optima lex.27.titu.4. part.1.Qua propter christianissime ille bonæ & recolendæ memoriæ illustrissimus Petrus Ponce de Leon meritissimus Episcopus quondam noster electusque generalis Apostolicus Hispaniæ inquisitor per suum generale mandatum in toto hoc Placentiæ Episcopatu iussit, quod omnes a minimo discretionem habente ad maiorem vsque tenerentur articulos fidei præcepta Decalogi, cū orationibus quotidianis vsque ad certum tempus scire,alias quod absolui non possent a suis parochis,& confessoribus,quibus pœnam excōmunicationis imposuit si aliter absolutionem cōcederent, quas obres omnes diligenter hæc procurauerunt addiscere,& memoriæ commē dare,maximumque commodum,& vtilitatem Episcopatui attulit dictū mandatum, & in posterum allaturum credo,& ne aliqui negligentes forent deberet omni anno reualidari & publicari.Cogere enim possūt episcopi subditos suos ad hæc, secūdum Didacum Perez glosiatorem Salmantinum,in præsenti,colu.29. versi.aliud etiam.Inquit tamen Pedraza,vbi supra,in primo Decalogi præcep-

præcepto,in princ.versic.Secundo *Si saben*,non esse necessarium † omnia hæc mysteria, & articulos fidei memoriter,Hispane, *De coro* scire, sed sufficere si de vno quoque quis interrogetur,quod sciat respondere.Nam vt inquit Innocen.in.c.nisi cum pridem num.4.extra de renunci.nullus tenetur ad scire, sed tenetur ad operari secundum conscientiam,ad credere autembene tenetur aliquis.Securius tamen,imo & necessarium iudico,& credo si memoriter hæc sciantur,sanus enim tunc secundum conscientiam vnusquisq; operabitur,ea enim quæ memoriæ habemus operari& seruare sciemus peculiare nanque præceptum estere dendi,& necessarium ad salutem,vt ad Hebræos,cap.11.accedentem ad Deum oportet credere,&Marci.c. si.qui non crediderit condemnabitur, at ille actus qui necessarius est ad salutē,positus est in specialipræcepto. Inde enim colligimus esse præceptum diuinum de pœnitentia facienda,quia agere pœnitentiam homini peccatori est necessarium medium ad salutem,iuxta illud,nisi pœnitentiam egeritis omnes simul peribitis,ergo præceptum est diuinum credendi,& Paul.1.adCorinth.cap. 14.si quis ignorabit ignorabitur,id est,condemnabitur. Ergo si homo damnatur propter ignorantiam,præceptum est de eo,quod scire est, & specialis virtus est, quæ appellatur studiositas,per quam inclinamurad quærendam scientiamearum rerum quæ nobis sunt necessariæ aut vtiles de qua virtute differit Thom.2.2 q. 166 Ergo cum sit specialis virtus,& ea quidem maxime necessaria, quę inclinat ad hoc quodest scire,etiam debet esse speciale præceptum de actu sciendi,nam præcepta dantur de actu necessarium virtutum,& sic dictum Innocentij,& Pedrazæ,absolute dictum non placet,nisi ad ordinatim scire referas illud,non vero ad excludendum scientiam & memoriam articulorum & mysteriorum fidei,quæ quidem & credere & scire tenemur,præsertim hisce temporibus vbi hominum malitia abundat, & hæc pro lege prima,& pro rubricæ declaratione & exornatione.

IN LEGEM SECVNDAM.

1 *Ingratitudo excæcat oculos beneficientis.*

2 *Ingratitudinis causa donatio reuocari potest, cum ampliatione & declaratione.*

3 *Ingratitudinis causa potest pater filium exhæredare,num.3. & alimenta denegare n.4.*

5 *Ingratitudinis causa an possit collator beneficij reuocare collationem.*

6 *Ingratus reduci potest ad pristinam illigitimitatem,& seruitutem.*

7 *Ingratus filius patri emancipanti potest in pristinam potestatem reduci cum declaratione.*

8 *Ingratitudo est iusta causa degradādi filium à militia.*

9 *Ingratus turpis,& vilis persona dicitur.*

10 *Ingratitudo debitoris liberati reintegrat obligationem licet non hypothecam nec pignus.*

11 *Ingratitudinem patris filio nocere, iunt qui dicunt.*

12 *Gratitudo,& Deo & hominibus acta est.*

13 *Gratitudo,& ingratitudo ita se habent correlatiue sicut humilitas, & superbia.*

14 *Secta & Beguardorum,& Beguinarum damnatur.*

15 *Delinquēs fugiēs ad clericū portāte corpus Christi gaudet immunitate.*

SVMMARIVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Omnes fidelis corpus Domini nostri Iesu Christi asſociare tenetur ſub eius pœna.

El conocimiento. Sicut enim nulla peior res eſt, quam ſeruum non cognoſcere Dominum, & quemlibet benefactorem ſuum, iuxta illud, Malachiæ.1. Filius honorat patrem, & ſeruus dominum ſuum, ſi ergo pater ſum, vbi eſt honor meus, & ſi dominus ego ſum, vbi eſt timor meus, ſic & ingratum non recognoſcere benefacientem: nam ſi tibi gratus, & beneficus ſum, vbi eſt gratitudo, & remuneratio (Excæcat enim ingratitudo † oculos benefacientis, cum ſit ventus vrens ſiccans fontes pietatis & fluenta gratię, ſecundum Bernar. de contemptu mundi, ſermo.2. Quo peccato laborant libenter recipientes dona, & beneficia, non recognoſcentes illa; & quaſi non receperint eorum obliuiſcentes, omnium ingratitudinum genus exercentes ingratiſſimum Seneca dicente, Ingratus, qui non reddit, ingratior, qui diſſimulat, Ingratiſſimus, qui obliuiſcitur, & immemorem beneficij omnes oderunt, teſte Cicerone, cuius ingratitudinis cauſa donatio perfecta renocari † poteſt, ex text. in l.10. ti.4. pat.5. cum ſimilibus ibidem per gloſ ſatorē allegatis. Adeo vt quanuis dicatur quod propter ingratitudinem donatio talis reuocari non poſsit, adhuc tamen ſi committatur reuocabitur, ſecundum Specular. in tit. de donatio.nu.5. communis ſecundum Anto. Gomez, to.2.c.4.nu.14. Quod tamen intellige dum modo ipſe donator reuocet, quoniam eius hæredes reuocare non poterunt, vt probat tex. in d.l.10. & tradit Tellius, in l.17. Tauri, numero. fi. & communem teſtatur Molina, vir ſane ingenij claritate, & doctrina laudandus, in de primogenijs Hiſpaniæ lib.4. cap.11.nu.44. ſublimitando tamen declarationem hanc, vt procedat quotieſcunque donator ipſe ſciuit ingratitudinem, & habuit tempus reuocandi donationem, & non reuocauit, nam tunc hęredibus eius non competit ius reuocandi eam. Hęc eſt enim ſolida & vera doctrina, quod ſi donator potuit reuocare donationem, & ſciens non reuocauit, cenſetur in eadem per durare voluntate: & hæc eſt magis communis Doctorum opinio teſte Octauiano Cahetano, in deciſione Pedemontani.22. num. 9. Secus vero ſi ignorauit, vel non habuit tempus reuocandi, quoniam tunc hæredes ipſius donatoris reuocare poterunt, ſecundum Cynum, in l.1. ad finem. C. de reuo. dō. & Fabrum, in §. ſciendum, Inſt. de donati. & Gregorium, in l.10. tit.4. par. 5. communis ſecundum Ripam, in l.ſi. num.205. C. de reuo. don. & Molinam, vbi ſup. lib.1. c.9. num. 36. & num.37. cum 4 ſequentibus proſequitur quid erit in maioratu, an idē quod in ſimplici donatione: pro qua communi conſidero text. optimum in l.ſi. verſi. *Fueras ende.* tita.9. part.7. faciuntque dicta per Caſsiadorum. deciſ.3. de locato, in princ. & per Tiraquel. in l.ſi vnquam, verbo, ſuſceperit liberos. num.21. Secundo intelliges, cum pluriqus ſequent. Sic & ex hac ingratitudinis cauſa poteſt pater filium † ex hæredare, textu. in authen. vt cum. de appel. cog. §. aliud quoque capitulum, & l.4. titulo.7. part. 6. traditur per D. Conarrubi. in capite Raynuntius, in principi. per totum, de teſtamen. & Antonius. Go. to.1. capite, 11. numero.10. cum.3. ſequen. Imo & ex cauſis, in quibus propter ingratitudinē poteſt

poteſt pater filium hæredare, poteſt & ei denegare alimenta, ſecundum gloſ. de tulerit, in l. ſi quis a liberis. §. ſi vel parens. ff. de lib. agnoſ. notat Abb. in c. Quintauallis, nu. 5. & 6. de iureiur. & ibi late eius addition. & Oroſcius, in l.1. §. ius naturale, colu. 15. verbo, educatio. ff. de inſt. & iur. & eſt communis ſecundum Anto. Go. vbi ſupra. nu.15. & probatur optima. l.6. titu.19. part.4. vbi Gregorius ita notat. Sic & ingratitudo anſam præbet dubitandi Abb. & Doct. in c. extra, de donatio. an collator poſsit reuocare collationem † Beneficij a licui factam, qui ſibi poſt ingratus fuit, de quo tradit optime Ripa, in d. l.ſi. q.48. C. de reuoc. dona. & Iulius Clarus, in pract. li.4. §. donatio. q. 21. verſi. penult. Itidemque & propter ingratitudinem poteſt reduci in gratus ad priſtinum † ſtatum illegitimatis, & ſeruituris, ſecundum Bal. in cap.1. §. filii nati, in fine, ſi de feudo fuer. cont. in vſi. feud. & in l. . in fine C. de liber. & eorum lib. quem ad hoc, & alios refert Rebuf. in 1. tom. conſti. Fran. tit. de ſenten. prouiſ. ar. 1. glo.2. num.25. & eſt optimus text. in cap. octaua. 12. q.2 & filius emancipatus † ingratus patri emancipanti eum, reducitur in priſtinam patriam poteſtatem, ſecundum tex. in l.ſi. tit.18. par.4. quad antequam glo ſatorem nouum ibidem viderem intellexi, quoties pater ipſe filium emancipat, ſecus ſi per legem emancipetur, vt per matrimonij contractum, & velationem, quoniam tunc cum nullum beneficium a patre acceperit, merito quod quantumuis ſit ingratus patri, non reuocatur in priſtinam patriam poteſtatem, & reperi poſt vltra gloſſam illam tenere. Oroſcium, in l. qui liberatus. ff. de adopto. applicando ad l.47. Tau. quæ eſt l.8. tit.1. li.5. infra, vbi & dicemus ingloſ. ſi. annuente Deo. Sic & ingratitudo eſt iuſta cauſa de gradandi † filium a militia, ſecundum glo. l.1. §. fi. ff. de obſeq. paren. & pat. ali. & li. præſt. cum ingratus turpis † & vilis perſona dicatur, ſecundum Bal. in l. fratres. nu.4. C. de inoffi. teſt. & ingratitudo debitoris liberat creditorem te grat obligationem, licet non hypothecā † neque pignus, argum. tex. in l.1. §. ſi cum venditor. ff. qui. mo. pig. vel. hypo. ſol. ſicut & legitur in Euāgelio & Parabola Chriſti de quodā homine rege quendam ex debitoribus ſuis cui magnam debiti quantitatem remiſerat, iubente torroribus eum tradi donec vniuerſum redderet debitum, eo quod poſtremiſsionem ei debito factam, debitorem ſuum ſuffocare volebat, quia paruum debitum ipſi non ſoluebat patim, vt habetur Matthæi. c.18. Hęc enim & alia innumerabilia mala adfert ingratitudo, & adeo odio habetur, quod non deeſt, qui dicat, ingratitudinē patris † filio nocere, prout ad hoc alii qui allegant Bal. in l.ſi. per tex. ibi. de liber. & eorum liberis, & in c.1. §. item qui, quę fuit prima cauſa ben e. amiin vſibus feudorum, licet in l. maximum vitium, nu.4. C. de lib. præt. contrarium dixerit & alia de ingratitudine quam plura videre poteris per Ripam, in l.ſi. q.41. cum ſequen. C. de reuoc. don. & per Quintilianum Mandoſium in ſuo tractatu, de ingratitudine. Sicut tamen hæc operatur ingratitudo, & Deo & hominſ bus odipſa reputatur, vt & probat. l 1. tit.4 lib.8. infra. ſic & econtrario, vt ad legem noſtram redeemus gratitudo, recognitoque beneficiorum donorumque receptorum non ſolum hominibus † verum & Deo maxime accepta ſunt, quod enim ingratitudo tollit, gratitudo adfert, animumq; donantis, quem ingrati-

Universidad de Deusto
Biblioteca

titudo rapuit vlterius bene aciendi, hunc ipsum extollit gratitudo admaiora etiam dona, & beneficia conferenda, & ita se habent correlatiue contraria † sicut superbia & humilitas, cum ingratitudo ex superbia nascatur, ex humilitate vero gratitudo, hæc corda hominum Deo accepta faciens, illa vero & contrario superbos, & ingratos ipsos mente dispergens, humiles vero & gratos exaltans, iuxta illud, Dispersit superbos mente cordis sui, & exaltauit humiles, quæ optime lex nostra considerans, gratum & bene cognitum hominem acceptum Deo facit, & reddit. Et an possessor maioratus possit filiuum suum ingratum priuare maioratu, vide D. Padillam militarium ordinum summum præfectum, in.l. vnum ex familia.§. si de falcidia, nu. 16. de legat.2. & D. Molina, de primoge. Hispa. lib. 1. c. 9.

Mandamos, y ordenamos. Ex ijs & sequent. verbis damnari, & condemnari potest secta, & error † Beguardorum, & Beguinorum nolentium assurgere, neque reuerentiam exhibere in eleuatione corporis domini nostri Iesu Christi, qui merito, & iure damnantur, per text. in cle. fi. versi. octauo, de hæreti. & per tex. simile m. in l. 62. tit. 4. par. 1. & quia in nomine Iesu, omne genu flecti debet, vt ad Philippens. 2. Qua enim ratione, quis tenetur corpus Christi spiritualiter, adde tu & sacramentaliter, sumere, & manducare, iuxta illud, nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. & tenetur ipsum adorare adoratione latriæ vt inquit gl. singularis, verbo, octauo, in. d. cle. fi. de hæreti, & probat. S. Tho. 3. par. q. 25. ar. 1. & 2. & probatur ex. c. 5. Cõcil. Trisel. 13. & tradit de ijs Alphon. a Cast. li. 2. Aduersus hereses, verbo (Adoratio, versi. secunda hæresis, Ex quo & per Do. cõmuniter infertur quod fugiens ad clericũ † corpus Christi in domum infirmi portantem gaudet immunitate ecclesiastica, vt tenent plures relati per Remigium, relatum & secutũ per Didacum Perez in. l. 1. ti. 2. li. 3. Ordi. col. 25. vbi hanc cõmunem testatur opinionem ex Anto. Corseto, sing. verbo, cardinalis, & tenet Anto. Gom. tomo. 3, c. 19. nu. 1. Couar. li 2. Varia, c. 20. nu. 6. licet cõtrarium, & male tenuerint aliqui per supradictos relati, & per Menchacã, de succesio. creatio. §. 22. nu. 55. & tradit post hæc Clarus, li. 5. pract. crimi. §. fi. q. 30. nu. 24. & quanuis cõtrarium soleat allegari glo. in c. ante p. 13. l. 2. non tamen meretur illa glos. pro contraria allegari, nihil enim aliud illa gl. probat, nisi quod assumens, & recipiens corpus Christi nõ gaudet immunitate Ecclesiæ, & hoc non negatur, non tamen ex hoc colligi debet, contra nostrã communem glosam illam facere, quoniam multum differt assumere, & recipere corpus Christi, vel illud associare: assumitur enim incibum animæ &, nihil paratur corpori quantum ad gaudẽdum delinquentẽ immunitate hac ecclesiastica, prout inquit glo. illa, & Rationale diuinorum officiorum. 1 parre. 1. de Ecclesia. in fine, & Cassan. in consuet. Burgund. rub. prima §. 5. nu. 120. fol. 55. & sic condemnatus ad mortem sumpto sanctissimo Eucharistiæ Sacramento non potest dicere se liberatum a condemnatione iudicis temporalis ei imposita propter dilictum, secundum Clarum. in d. pract. crimi. §. fi. q. 98. num. 1. Sed quando associatur, tunc paratur immunitas dicta corpori. & fugitur ad ipsum Christi corpus, vt eius immunitate fugiẽs gaudeat, & nõ capiatur per iudicis tẽporalis ministros propter delictũ cõmissũ, prout loquitur dicta com

cta communis. Et sic illa glos. nõ probat contrarium, quicquid velit Roman. sing. 335. vt licet videre ex Corseto, in sing. verbo Cardinalis, & in verbo priuilegium immunitatis.

IN LEGEM TERTIAM. 1

1 *Imaginem propter reuerentiam illius quem figurat adorare, vel venerari debemus.*

2 *Imagines non sunt adorandæ nisi ad primitiuorum memoriam non vt in eis spes ponatur salutis.* 2

3 *Adoratione qua sit Deus, & sancti eius adorandi, & venerandi.*

4 *Duplex motus animæ potest esse in imagine.*

5 *Regis imagini & prouisionibus eius honor exhibendus.*

6 *Imaginem Virginis aut alterius sancti percutiens seueriter punitur.*

7 *Abscissam fuisse manum cuiusdã imaginem Christi percutiens. Vbi quòd iure regio facto etiã sicut verbis blasphematur, cum declaratione legum Regiarum num. 8. & num. 9. quis erit iudex competens super hoc.*

10 *Imaginem seu picturam Sanctorum frangens, an possit vt hæreticus puniri.*

Vbi remissiue an gaudeat immunitate Ecclesiæ talis delinquens.

SVMMARIVM.

Nullus signũ crucis, sancti, sanctæve humi, vel alio in loco vbi cõculcari possit apponat, sub nostri tex. pœna, & si quid aliter factum est deleatur.

Mandamos. Desumpta fuit lex nostra, & eius prouisio ex titulo. C. vt nemini liceat signũ Saluatoris. Imaginem enim propter reuerentiam † illius, quem imago ipsa figurat adorare, vel venerari debemus, secundum glos. in deuotionis in capite, si canonici, de offic. ordinamen. in. 6. Quod enim facit scriptura legentibus, hoc & imago idiotis cernentibus, secundum gloss. illam. Et licet ad memoriam, & recordationem primitiuorum † adorari, & venerari debeant, non vero vt in his imaginibus Christiani ponant spem salutis, neque vt eis seruiant, vt inquit textus in capite venerabilis, de consecratio distinctio. 3. Ex quo B. Augustinus. 9. tomo, operum suorum lib. vno de visitatione infirmorum hos versus annectit.

NEC Deus est, nec homo præsens, quã cerno figura.
Sed Deus est & homo, quem signat sacra figura.
Verus homo, verusque Deus, tamen vterque.
Probra crucis patitur, mortem subijt, & sepelitur.
Viuit idem, crucis hæc per signa triumphat ab hoste.
Id notum vobis crucis huius litera reddit.
Scilicet, ipsius nota sunt Crux & Crucifixus.
Hæc & ego veneror. Ipsum quoque semper adoro.

Imaginumq; vsus in Niceno concilio secundo approbatus fuit ijs versiculis in Latinam linguam transumptis.

Hoc est Deus, quod imago docet, sed nõ Deus ipsa.
Hanc colas, sed mente colas, quod cernis in illa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quos versus refert Ioann.Echius, in Enchiridione suo colorum cõmunium tit.de Imaginibus Crucifixi,& Sanctorum,pagi.159.in paruis, de quo concilio,& in nostro proposito mentio sit in sacro Concil. Trident.sess.25.c.de invocatione & veneratione & reliquijs sanctorum& imaginum traditio & adoratio creditur ab Apostolis tradita, secundũ Florenti.3.part.suæ summę.tit.12.c. 9.l.1.& alios versus refert Castro, in dict.verbo,Adoratio.Habemus tamen notare quod Deum adorare de
3 bemus† adoratione latriæ,vt inquit tex.in c.5.sessionis.13.Concilij Tridentini,in qua latria, charitas dilectionis, multitudo sacrificorum adsunt,hyperdulia vero sacratissimam virginem adoramus. Sanctos vero duliæ veneretione,in qua dulia solum veneratio adest, & in hoc sensu possumus quam libet rem sacram adorare, idest,reuerentiam ei exhibere secundum glo.in dict.cap.venerabilis,triplexque hoc genus adorationis refert optime Simancas,de Instit.Catholi.13.num.4.& 5. videndusque iidem est S. Thom. & eius additio.in.3.part.quæst.25. Duplex que motus circa imagines has haberi potest per Christianum, †
4 Prior quidem,quo in ipsam imaginem fertur,& in ea sistit, materiam tantum, aut formam considerans,scilicet,lignum,aut lapidem,argentum,aurum vel picturam. Alter motus esse potest contemplans imaginem tanquà referentem &representantem prototypum. Priori modo nulla imagini deberur reuerentia, imo idolatria esset argentum,aurum,aliãque rem, materiam,vel artis inuentionem adorare.Posteriori autem modo sanctas imagines adorare,vel reuerentiare,& venerari iustum,& pium est contra damnatos Vigilantinos,qui Sanctos,& eorum reliquias suis fraudant honoribus,quos illis Ecclesia tribuit orthdoxa, secundum Hieron y. August.& alios relatos per Petrum Canisium,in suis quæstionibus doctrinæ christianæ,tit.de charitate c.8.versi.quare iam priden,vbi.c.9. alia de imaginibus sanctorum annectit,& hæreticos illos itidem damnat Alphonsus a Castro libro.13.adversus hæreses cap.1. Reliquiæ sanctorum,& iterum in eo.lib. 13. verbo,Sancti. Quem igitur imaginibus sacris impendimus honorem, non ipsis impendimus vt picturis,autstatuis,sed ipsis,vt representantibus illos quos nobis referunt. Illum, inquit sanctus Gregorius,in toto cor de diligis,cuius imaginem præ oculis habere desideras, prout optime hæc refert,& declarat Simancas,vbi supra.tit.33.nume.10.vbi per totum illum titulum optima de imaginibus dicit,& Florentinus,in.3. parte suæ summæ tit.12.cap.9. per totum. Sicut tamen reprobatur per tex,nostrum imaginem Christi vel crucis signum humi per aliquem de pingi & signari,vel in alio loco vbi conculcari possit,ita & sanctorum suorum,in quibus ipse Deus repræsentatur,prout noster tex.probat.ibi, *Ni de sancto,ni de sancta*,vel ne ausu temerario horum sanctorum præsertim Beatissimæ virginis statuam in terram prosternere quis audeat, vt inquit tenet.in.c.si canonici.§.cæterum.de offi.ord.in 6.nam si & regis
5 imagini honor † adhibetur,vt probat tex.in.l.18.tit.13.part.2. imo & literis & prouisionibus eius, prout ex.l.illa patet, ex qua,inoleuit mos apud omnes iudices,& circumeos adstantes tempore, quo Regis aliqua prouisio,vel litera legitur,&notificatur,cum nomen Regis pronuntiatur,honor adhibetur, caput iudices

ces ipsi & præsentes alij discooperiẽtes,quod ab illa.l.8.processisse credo,& idem in Francia vti asserit Rebuff.in.1.tomo consti.Fran.titu. de rescrip.art.1.glos.2.in princ.& instatuis,& imaginibus honor ciuitatis ciuitatis repræsentatur,vt in.l.statuas ff.de acq.rerum domi. quanto magis cruci,vbi Christus dominus noster affixus fuit,& imagini suæ sanctissimæ matris,& sanctorum suorũ debet reuerentia exhiberi,& ideo habemus de iure,quod abradens, aut per
6 curiens † imaginẽ sacratissimæ Virginis,aut alterius sancti,aut sanctæ, & tanto magis sancti sanctorum, debet seueriter puniri,secundum Ana- & alios relatos per anenda.c.1. præto.num.4.lib.1.imo & morte punidum fore delinquentem hũc, inquit Hyppoy.in practi.crim.5.& quia nume.25.& in l.ex Senatusconsulto.n. 1.cum.4.sequen.fo.45.in paruis.ff. de sicarijs,& Alexand.consil.233.n. 6.vol.6.asseritque Anania, per supradictos relatus,& per Simãcas,vbi sup.n.19.& Auenda.c.5.præto.n.10 lib2.& Boeri decis.301.n.17. & 18. & afflictis,inconstit.Sicilię,l.1.rub.
7 1.n.22.& lib.3.rub.54.nu.11.quod vidit abscindi † manum cuiusdam, qui irreuerẽter percussit Christi imaginem,quod & post reperi relatum per Gaslan.in consi.Burgun. rub. 1. *Des Iustices*.n.59.& 60.& Clarumin practi.crimi.lib.5.§.fin.quæstio.68. versi.imaginem Christi,hæcque pœna abscisionis manus in minoribus nihil possidentibus approbatur per tex.in l.5.tit.28.par.7.quæ est optima in propositum, & per neminem vidi allegatam nisi per Simancas,in d.n.19. in alijs vero maioris qualitatis hominibus inquit lex illa.5.imponendam pro tali crimine pœnam
8 quæ per.l.2.3.& 4.illius met tituli.8 & par.7.blasphemantibus tertia vice imponitur,quarum quidem legũ pęne iubentur seruari per.l.1.tit.4.l. 8.infra quannis.& secundum Simancas vbi sup.in arbitrio iudicis pœna talis relinquatur,vt qualitatibus delinquentis,& loci vbi deliquit pensatis,plus pœna augeatur,& per Menochi.inde arbitrijs iudicum,lib. 2. centuria.4.casu.376.& sic auctampę nam vidi in quodam exgenere nouiter conuersorum regni Granatensis,qui in partes nostras superioribus annis ab commotionem & rebellionem quandam ab eis factam,adducti fuere,qui quidem accusabatur quod imaginem quandam Beatissimæ Virginis Mariæ lapide fregerat percutiẽdo eam.Prima enim sententia condemnatus fuit in manus dexteræ amputatione,& vt manu abscissa suspenderetur,& corpus in partes per vias & strata publica diuideretur,à qua sẽtia tempore quo bis hæc scriberem, fuit appellatum ad Regiam Piucianã Cancellariam, & appellatione hac pendente, causa iussu Dominorum Regij supremiq; consilij fuit remissa Inquisitoribus villę de Llerena huius districtus,quorum tribunal in hanc Placentię ciuitatem quotidie transferendum sperabamus. Et cum casus (quod Deus Opt.Max.auertat) occurrerit omnes qualitatis penitabis vt pœnam condignam imponas delicto ex l.enim illa,5.pœnam statutam statutam videmus,cuius quidem legis pęna talibus delinquentibus imposita percutientibus irreuerenter Christi vel Sanctorum imagines nõ corrigitur per pęnam impositã blasphemantibus a l.5.tit.4.libr.8.infra quippe qui lex illa.5.partitarum loquitur in blasphemante facto,nam etiam facto quis † blasphemare dici-
8 tur,secundum glos.in ea.l.5. partitarum per tex.ibi,lex vero illa.5. dicti lit.4.lib.8.infra in blasphemãre ver

Universidad de Deusto
Biblioteca

bo tantum loquitur, quas leges ita conciliauit Auenda. dict. cap. 5. prætorum, num. 10. versi. de huiusmodi lib. 2. & de quibusdam blasphemantibus verbo contra Virginem Mariã refert miraculum Simancas, vbi supra tit. 8. de blasphemis, num. 8. Exstitit tamen tunc temporis maxime dubitarunt, quis esset iudex competens
9 istius † Imaginem Christi, Beatissimæ Virginis vel alterius sancti sanctæve frangentis, & in eam perplures cum Hippoly, vbi supra, & cum Simancas, in dict. tit. 33. num. 17. ium est sententiam, scilicet, esse cognitionem mixti fori, ita quod secularis vel Ecclesiasticus iudex, aut ipsi Domini Inquisitores, qui prior eorum præueniret, cognosceret, in casu tamen in contingentia facti a nobis proposito vidi, vt dixi, per supremum Regium consilium de eo cognoscens causam illam remissam fuisse cũ processu dictis Inquisitoribus de Llerena huius districtus iudicibus in causis hæresum, quantuncunque iudex secularis præuenit in cognitione, & ita fuit factum vna cum ipso delinquente. Et profundamento remissionis huius considerauit, quod facto sicut dicto voluntas declaratur, leg. reprehendenda, & ibi Doctores, C. de instit. & substi. sub con. fac nihil enim refert voluntatem factis, vel verbis declarari, vt per Specular. titulo de succes. ab in testa. nume. 4. fractione tamen alicuius sanctæ imaginis nonne patet frangentem malitiose, & irreuerenter, velle fateri imaginum vsum non esse necessarium, neque seruãdum? Sed si dicto tale quid assereretur nonne hæresis esset, excõcilijs Nicæno & Tridentino supra relatis? ergo & hæresis erit facto hæc perpetrari licet expressim verbis, nõ declaretur, præsertim per hominem nationis suspectæ. Et si ita est, cui potius quam Dominis Inquisitoribus cognitio competet? certe nulli alij. Item & quia secundum Ioann. Echiũ in loco supra citato, Græci appellarunt hæreticos illos, Inocoloclaustas, id est fractores imaginum. Et sic Græci tunc eos appellabant, & nos maxime hisce temporibus nonne tales eos debemus appellare, & iudicare, talesque fractores imaginum harum vehementer de hæresi, iamolim damnata, suspectos esse credere debemus, secundum Simancas, in suo Enchiridio. violatę religio, titu. 10. de Effractoribus imaginum igitur, per inquisitores ipsos puniendi sunt & eis remittendi, neque obstat id quod in contrarium allegabatur, scilicet, Dominos hos inquisitores nõ posse imponere pœnam delicto condignam, totum namque contrarium videmus imponunt etenim, & possunt imponere per auxilium brachij secularis, si opus fuerit, infamiaque ipsa exorta contra per eos punitos maxima pœna apud bonos, & graues viros reputatur, insuperque pœnas flagellorum impossit & in triremes exulare, & deportare, quæ quidem triremium pœna, iure etiam Canonico cognita est secundum Follerium in sua practica crimina. Canonica, folio. 131, numero. 8. quẽ refert Clarus in dicto, libro, 5. §. fina. quæstio. 67. versiculo item damnatio, & in quęstione. 70. versiculo frequens est, & in capite. 1. ibi gloss. extra de calumniat. probatur, quod Ecclesiasticus quilibet potest exulare, & pœnam verborum imponere, dum ad effusionem sanguinis non procedatur, vt per aufredium, in clementina, 1. de offic. ordin. titulo. de potesta. Eccles. super laicis, sallentia, 34. folio 40. & Simancas, de institutio. Catholi. titulo, 40, numero, 6, 7. Et an fractor harum imaginum

vt

10 vt hæreticus † puniri possit, tradit Afflictis, in constitu. Siciliæ lib. 1. rubrica. 1. numero. 20. & Simancas, dict. tit. 33. num. 18. & 21. et ex supra dictis patet quod sic, si indespectum faceret, vt & inquit repertorium in quisitorum verbo, hæreticus in versi. an fragens præsertim si talis delinquens esset de nouiter conuersis ad fidem, & neophitis. Post tamen audiui hunc de quo agimus delinquẽtem ob defectum probationum fuisse per dominos Inquisitores absolutum. Eran expuens in crucem timore diaboli possit dici Apostata vide Afflictis dict. rubri. 1. num. 18. Et an fractor talis gaudeat Ecclesiæ, immunitate, tradit Hippoly. in. d. l. ex Senatusconsulto. Et quare meritus honor & reuerentia fiat imaginibus existentibus in parietibus, quam existentibus in domibus pictorum, vide per decisionem. 303. Capellæ Tolosanæ.

ex puanssin crucem de cal Apostata fractor imaginis anga diat immunitate.

per veuerentiam alicuius sancti quo modo fit diei computatio.

SVMMARIVM.

Dies sanctus Dominicus seruandus est, neque Christianis tunc licet aliquid operari in publico, neque in secreto, Iudæis vero permittitur dummodo audiri non possint sub nostri tex. pœna, quæ & imponenda est concilijs populorũ si licentiam præbuerint contrarium faciendi.

IN LEGEM QVARTAM.

1 *An valeat statutum quod in feriatis in honorem Dei de causis cognoscatur & an confessio illo tempore facta valebit:*
2 *Aduocare an liceat & consiliũ præbere in die festo.*
3 *Quid si in die festo terminus ad sententiandum, vel aliud faciendum finiatur.*
4 *Electio officialium vel tutorum potest fieri in die feriata.*
5 *Interpellatio & protestatio potest fieri in die feriata etiam in honorem Dei.*
6 *Citatio an possit fieri in die feriata ad non feriatam.*
Citatio per nuntium an possit fieri in Ecclesia vel loco sacro.
8 *Pœna cum imponitur delinquenti pro*

PRorende mandemos) Condu cunt materiæ nostri textus late notata per Abb. & Docto. in cap. licet extra de ferijs & per Syluestri. in summa verbo Dominica quæst. 5. & Cajetanus, 2. 2. q. 122. articu. 4. casu. 7. & Florentinus in. 2. parte. suæ summæ titulo. 9. cap. 7. per totum maxime in. §. 5. & per Nauarrum in Manuali capite. 13. per totum, & Soto libro. 2. de iustitia & iure, quæstio. 4. articulo. 4. per totum, concordat que textus in l. dies festos. C. de ferijs, & textus in, l. 3 3. num. 6. sequen. titulo. 2. parr. 3. vbi gloss. in l. 34. verbo, (*De ambas*,) quærit an valeat statutum †, quod diebus feriatis in honorem Dei de causis cognoscatur, confessioque iudicialis eodem die an valebit, de quo & late agitur per Didacum Perez, in leg. 1. titulo. 7. columna 955. cum sequentibus libro, 3. Ordi. Et an licite aduocare liceat †, & consilium præbere in die festo tradatur per Abb. & eius addition. in dict. cap. 1. colu. 1. de ferijs, & per Nauarrum, vbi supra, n. 12. vbi communem

aduocare licet die fes

Universidad de Deusto
Biblioteca

munem dicit opinionem quod non licet hæc facere principaliter pro pretio,sed quoniam non est seruile officium,inquit Nauarro,ibidem,licere aduocare,& consilium præbere in die tali,hancque ibi veriorem testatur opinionem,quam & tenet Soto,vbi supra,d art.4.in fine.Hanc tamen Nauarri,& Soti opinionem tē petarem,quoties negotium pro quo aduocandum,vel consilium præbendum esset,differri non posset in aliā diem non feriatam in Dei honorem esset; qui cōsilium & patrocinium postulabat homo exterus,qui statim vellet in patriam suam redire periculumque per consequens in mora extabat,& sic necessitas erat vrgēs,prout post vidi assertum per magistrum Honcalam,in opusculis suis,in c.de P ia festorum celebratione,in princ. imo & tunc consulerem vt ex nummis illis pro patrocinio, vel consilio die illo lucratis fieret aliqua eleemosyna pauperi,& indigenti alicui personæ secundum quantitatem lucri quæsiti,prout post vidi cōsultum per A [illegible]itionat.Abb.in,c. quod nō est,extra de Regul.iur.qui plus exigebat,scilicet,vt omnē lucrum illius diei in eleemosynā erogaretur,ideo caute hæc agenda sunt. Aduocatis tamen non placebunt.Studere tamen diebus ijs etiam in honorem Dei feriatis bene licet ; vt per supradictos Doct.& ad saturitatem reperio relātum tractantem Aluarotum, in proœmio feudorum. 1.& 2 col.& Rebuff. late in tract.de prœuilegijs scholariū priuilegio. 1. per totum vol.11.tractatuum diuersorum doctorum. Vnū tamen est notandum,scilicet quod si si in die dominica etiam † vel alia die feriata in honorem Dei,vel sanctorum suorum finiretur tempus dierum ad pronuntiandum assignatorum rectoribus ciuitatis per l. 7.tit.18.lib.4.infra,vel ad aliquid aliud faciendum, possent iudices ij, vel similes limitatum tempus habentes proferre,& pronuntiare sententiam,etiam in die tali feriato in Dei honorem,insuperq; & in vltimodie partibus assignato adprobandum iurare & examinari poterunt testes die tali feriato.vt voluit glo.in.c. fi. extra,de iudi.& ibi Abb.n.fi.& Specu. Et ejus Additio.in.2 par.ti.de ferijs § 2.n.12.pro quo considero text. in l.idem Pomponius scribit si de meis 5.fi.ff.de arbitris,quem ad hoc consuluerauit glos.in.i.si feriatis, ff. de arbit.imo & in tali casu & termini lapsu partis aduersæ citatio non requiretur ad videndum iurare testes, secundum Bar.& Bal.relatos perMatr. de Afflict.in decisione Neapoli.47 n.6.Verum tamen est quod glos. in d.l.si feriatis, aliud vult circa testiū examinationem in die feriato in honorem Dei faciendam,vt tunc quantis terminus finiatur fieri non possit,quam & videtur sequi Specul. in d.n.12.& clarius eius Additio.ibi, litera g.Imo & secundum Additio.ibi idem erit in rusticis ferijs & sic in honorem hominum introductis, si culpa daretur iudicis nolentis in termino pronuntiare, vel partis nolentis testes facere iurare ante diem Dominicum vel feriatum in honorē Dei, tunc enim quantumuis tunc terminus finiatur nihil horum fieri poterit,& sic possent concordari dictæ contrarietates,data culpa aut noniudicis,aut partis,quanuis in practica multoties obseruari viderim, quod examinantur & iurant testes, & sententiæ proferuntur die etiam feriata in honorem Dei nulla discussa diligentia sint ne in culpa iudices , vel partes.Et hanc esse tenendam opinionem testatur Felinus,in d.c. fin. num.13.& 14.de iudi per generalitatē tex.

tem tex.illius,& plures idem tenentes allegat Additio ipsius Felini,ibi 7
idem,secundum quem Addition.id in festo Paschæ natiuitatis Domini,vel alterius similis diei non procedet,& forte bene,ex text. in,l. 38. tit.2.par.3.vbi glos.idē tenet. Aliosque casus vbi diebus feriatis procedi potest enumerat tex.in l.35.tit.2.
4 par.3.Ex quibus deducitur electionem officialium †publicorum,cum sit causa publica, & electionem nominationemq; tutorum' fieri posse in diebus feriatis,prout & tradit Auendaño,c.19.Præto.n.14.versicu. Tempus autem,lib. 1. & iterum in dictionario suo,verbo.election . & Tiraquel.de priuile.causæ piæ,priuil.156.& ita in hac ciuitate Placētię,& alijs pluribus in locis fit. Eliguntur enim in die Circuncisionis Domini iudices fraternitatis , imo & quasi omnes electiones officialium ruralium tunc fiunt.Interpel-
3 latio tamē & protestatio fieri † possunt die feriata etiam in honorem Dei,secundum Bar.in l.cum filiusfami.§.fi.ff.de verbo.obli.quod valde signandum inquit Ias.ibidem,n.2. fol.31.dicens quod etiam nuntiatio & intimatio die feriata fieri possunt, signandum tamen ego dico, quod vt festa obseruentur ab ijs etiā abstineas in die Dominico, & feriato in honorem Dei, nisi esset casus in quo aliud fieri non posset.Et tan
6 citatio † posset fieri in die feriatoad non feriatum,tangit Bar.in l.1.§.nūtiatio,nu.30.ff.de noui.op.nun.& Abb.in c.fin.20.de ferijs, vbi dicit quod non per,l.dies festos,C.de ferijs,ibi,Præconis horrida vox filescat,tenet idem Bar.in l.2.§. ex quacunq; n.6.ff.si quis in ius voc. non ierit.& ibi Oroscius,col.643. in fine,cum seq.& paulo post dicemus. Sed an sicut die feriato citatio fieri non potest ad non feriatum,eodem etiāmodo † citatio in Ecclesia, vel alio in loco sacro fieri non poterit ad loco non sacro comparendum, & dicendum videtur quod idem sit validum,est enim argumentum de loco ad tempus & e contra , vt per Euerardum,in Centuria locorum, loco.40.vbi similia quam plurima adducit.In contrarium tamen est cō munis opinio,imo quod citari quis possit in Ecclesia,vel alio in loco sacro,dum tamen diuina officia non impediantur,neq; turbentur, quod inter omnes conuenit,teste Oroscio in l.2.nu.6.colu.622.ff.de in ius voc.& dictum argumentum propria opinione adductum non procedit quoties diuersa ratio dari potest prout in nostro assignatur casu,scilicet,quod die feriata iustitię officiū conquiescit propter diei reuerentiā & ita prohibitum reperimus, quod non ita in citatione in loco sacro facta dum ne sacra turbentur,reperitur,præsertim si alibi citatio fieri nō potest,eo quod citandus fugit ad Ecclesiam.item & quia sicut communis est opinio quod non valeat citatio facta die feriata ad non feriatā ita & cōmunis est quod valeat,prout omnia hæc attestata communia præceptor meus olim Oroscius in,d.l.2 §.ex quacunq; col.643.in fine,cum seq.ff.si quis in ius voc.non ier.imo & receptius ibi afferit quod valeat, & fecerit idem quod in citatione facta in ecclesia,& per consequēs cessabit arg.de loco ad tempus& econtra.Ipse tamen Oroscius , has communes contrarias ad concordiam reducit,scilicet quod valeat citatio de die feriata ad non feriatam, si in die feriata in honorem hominum facta sit,secus si in honorē Dei, quoniam tunc non valebit,quoniā magis de ferendum Deo quam hominibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

nibus,& non videtur incongruacō cordia,cum per.l. 38.ti.1 pa. 3. teste Villalobos,eam corrupte allegante, in suo Aerario mille com. opin. litera.C.nu.85.hæc eadē concordia cō firmatur,licet vt diximus, receptior sit opinio ex Oroſci. vbi ſupra quod indiſtincte valeat talis citatio quolibet die fiat, verum conſuetudinem, vt ibi ipſe Oroſci. optime inquit, attendendam puto. Qualiterque feſtorum obſeruatio ſit non tantum naturali ac diuino veteris teſtamenti iure,ſed & diuino legis Euangelicæ inſtituta,tradit optime & curioſe D. Coua.li.4.var.c.19. nu.4.cū. 2. ſeque. vbi optima in hac materia proſequitur & declarat, aliaſque pœnas vltra in lege noſtra expreſſas contra non ſeruantes dies feſtos videre poteris ex motu quodā proprio ſanctiſſimi quondā Pontificis Maximi Pij quinti,de quo in l.1.infra.tit.proximo mentionem faciemus. Pro legis tamen noſtræ complemento ſciendum eſt,quod cum propter reuerentiā alicuius † Sancti, ſanctę ve & feſtorum eorundem imponitur pęna de linquenti, ſit computatio die non more Romano, de quo in l. more Romano. ff. de feriis, & in c. conſuluit, de offi. del. ſed ſecundum canones de veſpere ad veſperem, ſecundum Feli. in c. Eccleſia S. Mariæ nu. 51. verſ. ſcias fol. 47. de conſt. ſed ſi delictū punitur acriuſi in die feſto committatur, ſi de nocte committitur eſtintelligendum in hora diei ſequentis cōmiſſum, vt pęna acrior cuitetur, ſecundum Crauet. conſ. 205. nu. 10. Et quando incipiat dies quo ad indulgentias,& quoad collationē ordinum,& quoad eſum carnium, & quoad alia ſimilia, vltra Coua. vbi ſupra. nu. 9. tradit Addition. repetitorij Felini, ver. dies naturalis ſecundum computationem fol. 36.

IN LEGEM QVINTAM.

1 *Confiteri peccata ſemel in anno quis tenetur & quando.*

2 *In articulo mortis peccatu confitenda quanuis illo met anno cum Eccleſia ſit impleta confeſsio.*

3 *Peccata infirmitatem aggrauant, & ideo medici debent infirmis confiteri conſulere.*

4 *An debilis memoriæ teneatur plurirs peccata confiteri nu. 4. vbi & quis dicetur in mortis articulo conſtitutus & alia de confeſione remiſsiue.*

5 *Parocho ſunt peccata confitenda quo cunq; tēpore nec valet cōtraria cōſuetudo vbi an, & extra quadrageſimā.*

6 *Ignoranti ſacerdoti non eſt confitendum etiam vni ex Bulla licet alij quā Parocho confiteri. nu. 6. vbi & an electus debeat eſſe Parochus vel approbatus & examinatus.*

7 *An in mortis articulo poſsit quis a quocunque ſacerdote, vel a laico ob neceſsitatem abſolui.*

8 *Confeſsio peccatorum debet eſſe vocalis non mentalis, neque per Epiſtolam vel nuntium.*

9 *In confiteri non valente debent apparere ſigna contritionis ad euitandam noſtri tex pœnam.*

SVMMARIVM. 1

Tempore mortis tenetur quilibet Chriſtianus confiteri peccata & Euchariſtiæ ſacramētū ſumere ſub noſtri text. pęna.

AL tiempo de ſu finamiento.

Idem probat text. in. c. cū infirmitas. de pęni. & remiſ. & eſt cōmunis theologorū ſententia, q̄ quilibet iure diuino tenetur ad mortalū peccatorum cōfeſsionē in artic. mortis, ſecūdū Co. in c. Alma mater. nu. 7. §. 1. p. 1. & Soto. n. 4. Diſtinction. 18. q. 1. art. 4. & hæc periculi mortis obligatio, nonexclu. quin quilibet Chriſtianus teneatur dum ſanus fuerit ſemel ſaltim in anno confiteri peccata, tenetur enim, † prout probat text. in. c. omnis, de pœnit. & remiſ. & optima. l. 34. titu. 4. par. 1. & an ad id teneatur ſummus Pontifex, tradit Couar. vbi ſupra nu. 5. ita tamen confeſsio hæc ſacramentalis peccatorum mortalium ſacerdoti ſecrete facta, quæ neceſsaria eſt ad ſalutem, vt per Couar. ibi. nu. 6. in princi. a Chriſto inſtituta eſt vt nullum ei tempus in anno diffinierit certum, ſed id Eccleſiæ ſit diffinitioni relictum, vt per Couar. d. nume. 6. concluſione. 2. licet virtualiter poſſe dici declaratum per Eccleſiæ ſaltem morem, & conſuetudinem. Nam ſi Euchariſtiæ Sacramentum in paſchate reſurrectionis cuiuſlibet anni ſumendum iubetur, per tex. in d. c. omnis, cum tantum Sacramentum ſumi non debeat, niſi prius peccatorum mortalium confeſsio per modici temporis ſpatium præcedat, prout iure diuino ſtatutum reperimus, confeſsionem ſacramentalem peccatorum mortalium neceſſariſumptionem huius ſanctiſsimi ſacramenti præcedere debere, vt habetur in Concilio Tridentino ſeſsione 13. de Sacramento Euchariſtię. c. 7. & c. 11. & tradit Couar. vbi ſupra. nume. 7. concluſione. 4. & Victoria communem aſſerens in de Sacramentis titu. de confeſsione. nu. 134. in medio, & Caſtro optime aduerſus hæreſes, lib. 6. verbo Euchariſtia, errore. 10. Aliter enim faciens iudicium ſibi manducaret & biberet, manifeſte colligitur, & tunc temporis cum Encharistia ſumenda eſt, peccata mortalia eſſe confitenda & ſic quanus expreſſe rempus confeſsionis ſacramentalis quolibet anno adhibendæ in. d. c. omnis, & in ſimilibus nu- 16
ribus non declaretur, neque declaratum repetiamus, teſte Victoria, vbi ſupra nu. 15, & Gregorium, in dict. leg. 34 tamen effectualiter conſiderando dicto modo cenſetur diſpoſitū, vt & tunc fiat confeſsio ad implendum quolibet anno præceptū Eccleſiæ de confitendo, cū Euchariſtia ex eodem Eccleſię præcepto ſumenda eſt, nam ad conſequentis verificationem, debet eius antecedens verificari regulariter. Et ideo & moribus & ſtatutis, ordinationibusq; prouincialibus, & ſynodalibus diſpoſitum reperimus ſecundum Gregorium, in. d. l. 34. quod & confeſsio fiat quolibet anno, & tunc cum Euchariſtiæ Sacramentum in Paſchate reſurrectionis ſumendum reperimus diſpoſitum, & conſuetudine Eccleſiæ obtentum, & ex Decreto quinto ſeſſio 14. Sacri Concilij Triden. approbatur laudabilis hic mos confitendi in Quadrageſima cuius libet anni pro implendo Eccleſiæ præcepto deconfitendo quolibet anno, non tamē eſt negandum, quod pręcepto huic ſatis fit ſi in qualibet parte anni quis confiteatur, modo tempore ſumendæ in Paſchate Reſurrectionis, Euchariſtiæ, qui ſe conſciū peccati mortalis viderit, confiteatur illud ante ſumptionem hanc ſecundū Couar. vbi ſup. verſi. hanc præterea, & Sotū, vbi ſupra. Ex quibus, vt ad legem noſtrā redeamus, de ducitur conſuetudinem hanc & Eccleſię morē confitendi, & præceptum ſumendi corpus Domini ſemel in quolibet anno tēpore Paſchatis Reſurrectionis, non excludi per tex. noſtrum ſed potius aliud amplius ſtatui ſcilicet quod & ſi quis ad impleat in anno cum confeſsione & communione dictis dum ſanus exiſteret, ad huctamenſi intra illiusmet anni † curſum deuene- 16
rit in periculū † mortis teneatur iri dē ſi fieri poterit confiteri ſi ſereū peccati mortalis nouerit, & Euchariſtię

princi-

principio huius legis diximus. Imo & per text. in dict. cap. infirmitas de pœni. & remiſ. & optimam l. 37. tit. 4. par. 1. ſtricte præcipitur medicis, vt antequam neceſſaria corporali ſaluti infirmi inquirant, & medeantur & præparent, teneantur animæ talis infirmi neceſſaria proſpicere, & conſulere, infirmum ipſum conſulendo vt peccata confiteatur, & Euchariſtiam recipiat, & ſummat, & teſtamentum ordiner, nam & ipſa peccata ſi non confiteantur plerumq; ꝑ infirmitatem aggrauant, prout iura illa probant, ex authoritate Chriſti ſanantis infirmum prius illius peccatis per ipſum dominũ remiſsis, probatq; glo. propter, in. c, dilectiſsimis 12. q. 1. & in cap. qua fronte, extra de appella. quod propter peccatum moritur quis citius, vt. 23. q. 4. ea vindicta, & de pœniten. diſt. 1. prædixerat notat Caſſaneus, in conſuetud. Burgund. in proœmio, verbo, *Que par mort*. num. 2 & 3. fol. 10. infirmitaſque corporalis plerumq; & frequenter prouenit ex peccato vt optime per Seluam de beneficio, 1. partir. quæſt. 5. numero. 122. & Tiraquell. de nobilita. c. 31 num. 306. cum ſeq. aliquibus & per glo. de commiſsis, in. c. fi. de frigi. & male. Imo & propter peccata veram legum interpretationem ignoramus, & cauſarũ dubia diſſoluere neſcimus, vt optime probat Burgos de Paz, in proœmio legum Tauri, num. 247. delitiæque ſenſum minuunt, ſecundum tex. vbi glo. 1. l. 5. tit. 3. par. 2. medicoſq; aliter facientes ab Eccleſia gremio abijciendos eſſe iura illa proclamant, & iuſte quidem, nam in tẽporis momẽto ita infirmus repente infirmitate aggrauatur, prout præ oculis quotidie habemus, quod confeſsioni locus non datur, ideoque medici ad hæc maxime aduertere debent, præ-

namque medicorum ad hęc inaduertentium auctam eſſe credo ex motu quodam proprio ſanctiſsimi Papæ Pij quinti, & per l. 3. tit. 16. lib. 3. infra habemus pœnam ſtatutam contra tales negligentes medicos. Et an per confeſsionem informem impleatur præceptum de confitendo ſemel in anno tradit Victoria, vbi ſupra, n. 163. & 164. querit an dimidia confeſsio in neceſsitate facta ſufficiat, vbi & num. 12 declarat ante bilis memoriæ teneatur pluriẽs in anno peccata confiteri. Ex quibus vnum præſertim notandum eſt confeſsionem hanc ſacramentalem, de qua agimus, iure diuino eſſe inſtitutam eſſeque de neceſsitate ſalutis, ſecundum Victoriam, vbi ſupra, num. 1. & Nauarrum in manuali ca. 2. nu. 3 & 10. & Couar. d. §. 1. nu. 6. ex Cõcilio Tridentino, ita probantibus, quicquid in cõtrarium voluerit glo. in ſumma, de pœnit. diſt. 5. a qua in hoc cauendum eſt, tanquam ab erronea & hæreticam opinionem aſſerente, & quæ multorum malorũ fortaſsis cauſa, & origo fuit. Et an ſub peccato mortali teneatur quis confiteri peccata mortalia ratione periculi carendi confeſſore, tradit Couar. dict. § 1. num. 7. concluſione. 5.

De ſe confeſſar. Sed cui debet quis peccata confiteri clerico, an vero laico ſufficiet & dicendum eſt omnino teneri peccatorem confiteri peccata clerico in maioribus ordinibus conſtituto & ſic clerico presbytero, *de miſſa*, vt Hiſpane loquamur, huic enim clerico ligandi, ac ſoluendi ab ipſo Dei mediatore tributa eſt poteſtas, prout inquit tex. in. c. multiplex, de conſecratio. diſt. 1. & optima l. 21. tit. 4. par. 1. vbi glo. in propoſitum optima dicit, Sacerdoti enim & non alij peccata confitenda ſunt, vt & in Concilio Florentino declaratum

ratum fuit, ſecundum Victoriam, in d. tit. de confeſsione. num. 141. Imo & tunc non cuilibet ſacerdoti, ſed tantum proprio, & ſic parocho, ſecũdum tex. in. d. c. omnis, de pœni. & remiſ. & tex. in clemen. dudum. §. verũ de ſepult. & dict. l. 21. & ibi gloſſ. & Victoria, vbi ſupra, nu. 145. nã cum ſecundum eum ibi Sacerdos in hoc caſu ſit iudex, vt & probat text. in. c. verbum de pœnit. d. 1. Oportet quod habeat iuriſdictionem, & hæc iuriſdictio abſque ſubditis eſſe non poteſt, & hanc parochi in parochianos ſuos habẽs, ergo ab alijs quam à ſuo iudice abſolui à peccatis nõ poſſunt imo confeſsio facta alieno Sacerdoti, & abſolutio ab eo impenſa nõ valerent, ex tex. in. c. omnis, iam allegato, & tradit Turrecremata, in. ca. ita Dominus 19. diſt. & lib. 1. de poteſtate eccleſiæ. cap. 97. idque procedit etiamſi intra parochiã alterius quis deliquerit, & peccauerit, ſecundũ Couar. in practicis. c. vndecimo, nu. 4. quod adeo, & ſecundo verum eſt, quod etiam extra quadrageſimam non licet alieno confiteri Sacerdoti, ſecundum Abb. in. d. c. omnis, notab. 7. & Nauarrum, in. c. placuit, n. 8. de pœnit. diſt. 6. Quinimo etiã ſante conſuetudine confeſsio facta alieno Sacerdoti non valet, ſecundum tex. in c. 2. de pœni. & remi. in. 6. niſi concurrat tacita ſaltim licentia cõfeſſoris proprij, vt per Nauarrum, vbi ſupra, nu. 36. vnde ex iſto tacito conſenſu poſſunt defendi confeſsiones clericorum, quas ad inuicem ſolent facere, ſecundum Maiorem in 4. diſt. 19. q. 1. in 4. argumento, & Caietanum in ſumma, verbo abſolutio, & victoriam, vbi ſupra, nu. 154. Sed ſecundum Florentinum, in. 3. parte ſummæ theolo. tit. 14. c. 19. §. fi. ſola conſuetudo non poteſt eos ſaluare niſi ex parte epiſcopi vera adſit licẽtia, prout & voluit Gabriel in Canone Miſſæ lectione. 3. colu. 1. præſertim exiſtente iam Concilio Tridentino, in ſeſſione. 23. de reformatione. c. 15. ſecundum quod non licet cuilibet confiteri Sacerdoti, prout, & aduertit Nauarro, in Manuali. c. 4 num. 2. Quoad noſtrum tamen propoſitum ſufficit ſcire, alij quam parocho de iure non confitendum, niſi parochus ille imperitus eſſet, nam tunc diſcretum confeſſorem tenetur quis perquirere, ſecundum gloſ. in d. c. omnis & probat tex. in l. 22. tit. 4 parti. 1. & tunc penna prius licentia ab ipſo parocho, quam ſi nolit præbere maior & ſuperior eius adeundus eſt, ſecundum legem illam. 22. quæ & ponit alios caſus, vbi licet alieno confiteri Sacerdoti, & in. c. 21. eiuſdem tituli, & partitæ, alius deſcribitur ſcilicet, ex licentia parochi vt per Victoriam, vbi ſupra, numer. 148. Sed an in abſentia proprij Sacerdotis poterit quis confiteri cum alio, vel ex alia ſimili cauſa, & quid in vagabundis, vide per Victoriam, in. d. tit. de confeſsione. num. 145. & 155. eſt tamen verum quod inmortis articulo ſi proprij Sacerdotis copia non adſit, poteſt quiſq; perquencunq; catholicum Sacerdotem (habilem tamen intelligerem ſi haberi poſſet) abſolui à quibuſcunque peccatis, quantumcunque à iure, vel ab homine reſeruatis, & demum à quacunque excommunicationis cenſura, ex c. fi. de ſepulr. & c. nobis. 2. &c. non dubium. c. quanuis. c. quod de his, de ſentẽ. excom. extra, & ca. eos eod. tit. in. 6. notat Hiſpanus Franciſcus de Vargas, in de iuriſdictione epiſcoporum, & ſummi Pontifi. authori. Reſpon. 5. pagi. pen. vbi & rationem annectit, ſcilicet, quod cum hoc ſacramentum ſit in remiſsionẽ peccatorum inſtitutum, & articulus

Universidad de Deusto
Biblioteca

mortis sit, vbi res agitur, aut perpetuæ fœlicitatis, aut perpetuæ damnationis, non ageret Ecclesia, quæ ab Spiritu sancto gubernatur, secũdum amplissimam Dei misericordiam, si non omni remedio, exeunti ab hac luce promptissime succureret, & quando dicetur quis in articulo mortis constitutus, tradit Victoria, vbi supra. nu. 134. & Nauarrus, in Manuali. in d. c. 2, nu. 8. & Florentinus in 1. parte suæ summæ Theolo. tit. 10. c. 3. § 5. in princ. & Ripa, in tract. de pest. in 3. particula. secundę partis. nu. 47. fol. 12 & Gometius, in Reg. Cancellar. de infirmis resig. q. 8. in prin. & Soto, in 4. dist. 18. q. 4. art. 4. versi. quæris autem, & Couar. in d. §. 1. nu. 7. in prin. Et an in casu in quo quis per Bullam, aut aliam indulgentiam vel causam iustam potest alieno sacerdoti confiteri, poterit ignorantem, & idiotam † Sacerdotem eligere, Victoria, vbi supra. num. 168, inquit optime quod non, debet enim esse idoneus, nam si imperitus esset, & hoc pœnitens animaduerteret, nihil ageret, argum. tex. in c. quem pœnitet, iuxta medium, de pœni. dist. 1. & in d c. omnis, & ibi glos. & Syluest. verbo confessor. 3. in princ. Nauarro, in Manuali. c. 9. num. 9. pœnitens vero debet conijcere an confessor sit idoneus ex traditis per Nauarrum vbi sup. & melius in eõdem Manuali. c. 4. num. 2. Quinimo non satis est quod sit idoneus iudicio pœnitentis, sed etiam requiritur quod præsit curæ animarum, & habeat iurisdictionẽ saltim in alios, secundũ glo. alieno. in d. c. omnis, singularis secundũ Abb. ibi. nu. 14. similis glo. speciali. in cle. 2. de priuile. quã ad hoc dicit singularẽ Raue. ibi & Panormi. in c. significasti. nu. 5. de foro cõp. & Soci. ibi nu. 21. & Parbat. in c. de causis nu. 13. de offi. del. Ias. in l. si

6

per errorem nu. 8. de iur. om. iud. Frãcus, in c. 2. de pœni. & remi. in. 6. Capella Tolosana. 22. vbi additio. hanc testatur communem. Sed verius videtur Bullæ Cruciatæ attentis, quod non requiritur quod habeat iurisdictionem talis sacerdos virtute illius vel similis Bullæ aut Indulgentiæ, aut ex alia causa eligendus, dum tamen sit idoneus scientia, nam cum talis sacerdos sit electus de voluntate Papæ, & delegatus eius reputetur vel de proprij parochi licentia, constat habere iurisdictionem, & sic absoluere posse, prout, & tenet Hosti. & Sicul. relati per illam additionem. decis. 221. Capellæ Tolosa. & Feli. in d. c. significasti, in prin. & Ias. vbi supra. & Ripa. vbi supra. tit. de remedijs ad curandam pestem. num. 36. & 42. & Gabriel. in 4. dist. 17. col. pen. quæstionis secundæ, & Victoria vbi sup. nu. 150. & ita communi obseruãtia receptum affirmat Adrianus; in 4. de sacramento confes. q. 5. dubio. 1. & addition. dictæ Capellæ. 221. in fine. Verum inimuero is, cui per constitutiones synodales, vel alias est vetitum audire confessiones sine pręuio examine, non poterit eligi, aut constitui delegatus virtute dictæ Bullæ vel alterius cuiuslibet licentiæ, & causæ, secundũ Medinam, in tracta. de confessione, quæst. de sacerdo alieno a Paro. eligen. §. si quæras, & Nauar. in d c. 4. nu. 2. Et cum iã per sacrum Concilium Tridentinum sessione. 23. c. 15. de reformatione iussum, & prouisum sit nullum esse idoneum sacerdotem ad confessionem audiendam, nisi ille, qui parochialem Ecclesiam administrat, vel prævio examine pro tali declaratus est, neque virtute Bullæ, neque alterius licentiæ vel causæ poterit alius eligi in confessorem, secundum Nauar. vbi supra. & Victoriã vbi supra. num.

nu. 150. ex quo dicit cessare opiniones, & primam ex relatis in effectu approbatam vides, & postquam hæc scripseram reperi sic ea retulisse modernum Mexiam, in. l. de Toledo. in 6. fundamento. 2. partis, nu. 7. & gaui sus sum, dum eum vidi sic asserẽtem & referentem. Sed an, sicut in mortis articulo potest quis absolui àquo libet sacerdote si parochus proprius haberi non potest, etiam si ex dictis non sit idoneus sacerdos ille, vt supra diximus, poterit absolui à laico si copia clerici haberi nõ posset, in mortis articulo, & dicendum est ꝙ confiteri laico licebit, absolui tamẽ ab eo non poterit, secundum gloss. præter quam in, c. pastoralis. §. præterea, de offic. ordi. & glo. si. in, c. 2. de pœni. & remis. in 6. & in c. 1. nobis, in 1. de sent. excom. notat Aufredus, in tract. de potestate secul. super eccles. person. regul. 4. fallen. 29. fol. 37. & probat optima, & singularis, l. 29. tit. 4. par. 1. quæ secundum glossæ torem ibi, habuit ortum à cap. quem pœnitet, de pœni. dist. 1. etiam si talis laicus esset Iudæus, secundum Aditio. Abb. in. c. quod non est, litera A. extra de regu. iur. & vide eundem Abb. in, c. quanto, n. 12. de consuet. & tunc in tali necessitate, secundum Victoriam, vbi supra, nu. 143. etiam mortalium peccatorum est tali laico confessio facienda, absolui tamen à laico non possunt à peccatis neque ab excommunicatione, secundum dictos Doct. & Soto, in 4. dist. 18. ar. 4. versic. vtrum verò, & ideò si talis post necessitatem illam tempus habeat confitendi, tenetur confessionem reiterare cum paro cho si haberi potest, sin minus cum alio idoneo sacerdote, quoniam confessio illa laico illi facta sacramentalis nõ fuit, secundum Nauar. in d. Manuali. c. 2. n. 4. vbi omnes ita tenere asserit, &

Si necessitas manuest. tal sacerdote confessar a Laico.

8

probat expresse dicta l. 29. quæ omnia sic considerantem reperi relata per Ripam, in tract. de peste, d. particula. 3. secundę partis nu. 48. cum sequent. Est tamen verum quod secũdum cõmunem Theologorum opinionem reste Aufredio, vbi supra, nõ tenetur quis ad hoc de necessitate, scilicet, laico confiteri, in defectum clerici sacerdotis, esset tamen vtile ex materia verecundiæ, quæ est vna pœna debita pro peccato, & sic bonum esset consilium, secũdum Aug. in. d. c. quem pœnitet, hodie tamen inquit Soto. d. dist. 18. art. 1. q. 4. pa. 796. in princ. quod non sunt consulendæ tales confessiones laicales, quoniam non necessariæ, & periculosę sunt imo & pernicioſas vocat Nauarr. in princ. dist. 5. de pœnitentia in. 5. parte glosſę, num. 5. Aliud etiam, & non minus singulare notãdum est, scilicet, quod cõfessio † hæc sacramentalis (cuicunque facta sit) debet esse vocalis non mentalis, nã cum sacerdoti soli, & in secreto fieri debeat, qui peccata dimittat, & dissoluat, nullo modo sacerdos hic potest dimittere, & dissoluere, nisi sciat, quæ sint, hæc tamen scire non potest nisi per confitentem declarentur, igitur necessario pater, confessionem hanc debere esse vocalem, vt probat optime Ioã. Elcius in suo Enchi. tit. de cõfessio. vbi inquit auricularẽ, & secretam etiã esse debere, & hęc probãtur optime ex decreto Cõcilij Tridentino, Sessione. 14. de reform. capit. 5. & 6. imo iure diuino institutum fuisse confessionem hanc esse vocalem apparet ex Euang. Luc. c. 17. dum Christus ibi misit pauperes duos ad sacerdotes vt mũdarẽtur à peccatis, vt probat & inquit text. optimus in. l. 30. tit. 4. part. 1. desumptus ex dict. c. quẽ pœnitet, de pœnit. dist. 1, & tractat de

Universidad de Deusto
Biblioteca

ijs Castro,ll.4.aduersus hæreses, verbo confessilo,& sic non per nũtium vel epistolam,vel scripturam aut interpretem fieri debet,vbi aliter fieri potest secundum Victoriam, vbi supra.nu.171.cum duobus seq.& probat tex.in.d.l.30.neq; per scripta etiam si ea legendo vocaliter declarẽtur peccata,secundum D.Couar.lib.2.variar.c.13.nu.6.versi.hinc obiter & D.Padillam,in.l & in Epistola.n.14.C.de fideicom.vbi in fine tenet, quod si quis lubricæ memoriæ sit, potest quo fidelius confiteatur peccata schedulæ mandare, atq; exinde proprio ore confiteri,& sic declarãda sunt dicta per Couarr. vbi supra, & optime per Sotum,in 4.dist.18.q.2.art.6.col.pen.Ex quibus in nostrum propositum tenendum est,infirmum hunc teneri proprio sacerdoti confiteri si haberi potest, sin minus,vel si Bullam aut indultũ ad hoc habeat alienosacerdoti idoneo tamen Concilio Tridentino attento vocaliter,& in secreto potest secreta reuelare & peccata , vt nostri etiam tex.confessioni satisfaciat,sed si periculum esset in mora cuicunque sacerdoti.

De recebir communion. Ita quod si fieri potest vtrumque infirmus tenetur facere in mortisarticulo,scilicet confiteri,& itidem Eucharistiam sumere,aliter vnum absque alio ad euitandam nostri tex. pœnam nonsufficeret,vt & aduertit Didacus Perez, in præsenti.col.52.quanuissecundũ eum ibi remoto contemptusufficiet ad euasionem pœnæ nostri text. solum confiteri,nam lex nostra christianitatem potius,& signa contritionis requirit,vt pœna eius euitetur,remoto tamen contemptu,& notabili negligentia,nam si requisitus dum potuit noluit, vel distulit Eucharistiã recipere,& sumere, non reddere eum tutum a nostri tex.pœna,præsertim si esset Christianus nouus,& nouiter cõuersus, vel malæ opinionis & famæ,in morteq; signa contritionis deficerent,quæ debent apparere in casu,in quo quis propter grauitatem infirmitatis,& mortem repentinam non potuit confiteri, secũdum tex.in.c.multiplex de pœnit.dist.1.a quo desumpta fuit.l.31.tit.4.par.1.

Pero que si fuere por caso. vt quia mors repentina fuit ex aliquo accidente interiori,vel exteriori vel nõ potuit loqui,ita quod in tali infirmo nulla dari possit culpa, tunc enim nihil ei imputandum est, præsertim si illo metanno confessionis præceptum adimpleuit,vel in morte signa contritionis apparuere,vt inquit tex.in.d.l.31.tit.4.partit.1.vel quia per aliquem fuit impeditus, vel prohibitus,prout cum condemnatis ad mortem insci; iudices facere solebant,putantes quod si Eucharistia tali condemnato ad mortem ad carcerem deferretur,poteratdicere,quod eius immunitate gaudere volebat, contra quos iudices inuehit iusta ratione,Anto.Gom.& alij relati in.l.2.in fine infra tituli proximi.

IN LEGEM FINALEM.

SVMMARIVM.

Plãctus,& lachrymæ pro defunctis in Ecclesijs, & domibus cessare iam debent,sub nostri tex.pœna.

PRorende *mandamos*, Idque iustis rationibus in lege nostra declaratis prouidetur & quia in ijs planctis,& lachrymis quasi cõtradici videtur voluntati Dei,contra id quod in oratione Dominica quotidie petimus, & con-

& confitemur dicentes. Fiat voluntas tua sicut in cælo,& in terra,ideo que prepostetum,& peruersum est, quod cum Dei volũtatem in ijs verbis impleri petamus,cõtra id quod propria voce dilucide protestamur, manifeste agere videamur in die mortis defuncti alicuius exclamando,& quæ non docent Christianos faciendo,vt inquit tex.in c.quã prepositerum.13.q.2.& tex.in l.44.tit.4.part.1.presertim si talis mortuus est sumptis ecclesiæ sacramentis,& signis contritionis apparentibus, quem præsumendum est ad frugem melioris vitę peruenisse: idque mire exemplo singularissimo regis Dauid,qui secundum Dei cor inuẽtus fuit,iustificati,& ornari potest legitur enim.1.Reg.2. quod Dauid ille Rex magnus filium dilectum, quem sicut animam propriam diligebat, infirmitate percusum, impatientissime ferebat,& cum cum humana auxilia iam nihil prodessent,semetipsum conuertit ad Dominum,deposita regali gloria,sed in terra,iacuit in cilicio,non manducauit, neque bibit, septem diebus continuis orans Deũ si forte sibi filius donaretur. Accesserunt seniores domi eius,consolãtes rogauerunt eum,vt panem sumeret,veriti ne dum filium vellet viuere,ipse ante deficeret. Non potuerunt torquere,non cogere,amor enim impatiens solet pericula ipsa contemnere.Iacet Rex in squalore cilicij ægrotante filio,nec verba faciunt consolationem,neque ipsa ei carum necessitas auocauit,mens tristitiam patitur, pectus dolore reficitur, oculi lachrymis perpetibus fluunt.Inter hęc factum est,quod decreuerat Deus,moritur puer, vxor in luctu,tota domus in planctu, famuli pauidi,quid facerent æstuantes:nemo enim audebat domino filium mortuum nuntiare, timentes vtique,ne ille,qui sic adhuc impatiẽter filium lugebat viuum,si audiuisset mortuum,vitæ faceret finem.Dũ strepunt famuli inter se,dum eũt tristes,& alter ad alterum susurratione occulta loquuntur,intellexit Dauid præuenit nuntios,an vitam eius exhalesceret interrogat, negare non possunt,factum fletibus indicant,fit concursus insolitus,expectatio grãdis,& motus, ne quid sibi periculi pius pater inferat. Surgit mox Dauid rex de terra,exuit se cilicio,surgit hilaris,quasi filium suum audisset incolumen,vadit ad balneas, lauat corpusculum, vadit ad tẽplum, adorat Deum,epulatur cum amicis compressit suspiria, gemitu omni deposito,vultu iam læto. Mirantur domestici stupent amici nouam,& subitam conuersionem:audent deniq; interrogare,quid sibi velit hoc, vt cum viuente filio sic doluerit,mortuo non doleret?Respondit vir ille magnus,necesse fuit,cum adhuc viueret filius,& humiliari,& ieiunare & lugere in conspectu domini,erat enim spes impetrandi commeatus vitę.At vero postquam volũtas Dei facta est,stultum esse & nimium inutile,lamentatione animum inundare,sic dicens,ego ibo ad illum, non ille reuertetur ad me.Ecce ergo inquit B.Augustinus.9.tomo opusculorum suorum in sermone.2.in fine,de consolatione mortuorum,exemplum magnanimitatis atque virtutis.Quod si ille Dauid,qui adhuc sub lege positus erat,sub illa non dico licentia,sed necessitate lamentationis sic animum a luctu irrationabili superabit,sic tristitiam suam suorumque compescuit,nos qui subgratia sumus,sub certa spe resurrectionis,quibus omnis tristitia interdicta est,qua fronte mortuos more genti

Universidad de Deusto
Biblioteca

lium plãgimus, vlulatus insanos tollimus, veluti alio genere bacchãtes, cũ scissis tunicis pectora nudamus, verba inania, & nænias circa corpus & tumulum defuncti cantamus? Postremo etiam qua ratione vestes nigras tingimus, nisi quos vere infideles, & miseros non tantum fletibus, sed etiam vestibus approbemus? Aliena sunt ista fratres, prosequitur Augustinus, extranea sunt non licent, & si licerent non decent. Sed aliquantos de fratribus, & sororibus licet fides propria, & præceptum domini fortes faciat, parentum tamen & vicinorum opinio debilitat, & frãgit, ne lapidei, & crudeles iudicẽtur, si pepercerint vestimento, sinon fuerint insanis luctibus debacchati. Et hoc quam vanum est, & quam ineptum opiniones hominum errãtium cogitare: & non timere ne quid minus de fide faciat, quã suscepit. Quare non magis tolerat iam a mendicis ille, qui dives est, quare non fide ille, qui dubius? Quamuis etiam si dolor eius tantus sit, tacite tamẽ debet luctum sensu dirigere, & non leuitate sui animi publicare, sed dicet aliquis, inquit Augustinus vbi supra in sermone. 1. col. 971. & sequenti, prohibes lugere mortuos, cum & patriarchæ plorati sint? & Moyses ille famulus Dei, & multi inde prophetæ, præsertim cum Iob quoque iustissimus suam plagam super filiorum conciderit nece m? non ego inquit Augustinus, & pro eo legislatorno ster in præsenti, prohibeo mortuos lugere, sed gentium illuminator Paulus. 1. Thessalo. 4. qui sic ait, nolo vos ignorare fratres de dormientibus, vt non tristes sitis, sicut & cæteri, qui spem non habent, non potest, ait Augustinus, Euangelij claritas obscurari, siue quia hi, qui ante legem, aut sub legis vmbra positi fuerant suos mortuos flebãt. Merito flebant, quia nondum de cœlis venerat Christus, qui fontem illã lachrymarum sua resurrectione siccaret: merito flebant, quia adhuc sentẽtia permanebat: merito lamentabãtur, quia nondum resurrectio prædicabatur sperabant quidem sancti aduẽtum Domini, sed mortuos flebant, quia nõdum viderant, quẽ sperabãt. Deniq; Simeon vnus de veteribus sanctis, qui prius fuerat de sua morte solicitus, postquã Iesum dominum adhuc puerũ manibus atrectari promeruit, de suo exitu gratulatur, & dicit. Nunc dimittis seruum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum. O beatus ille Simeon, quia quod sperauerat, vidit, iam mortem suam pacem, & requiem cõputabat. Sed dices in Euãgelio ecce legitur, Archisynagogi deploratam filiam, & sorores Lazari Lazarum fleuisse, sed & illi adhuc secundum veterem legem sapiebant, quia nec dum a mortuis Christum resurrexisse conspexerant. Fleuit plane & ipse Dominus Lazarum iam sepultum, non vtique vt fiendi mortuos formam daret, sed vt se per lachrymas verum corpus assumpsisse monstraret, vel certe fleuit amore humano Iudæos qui nec Dei signo monstrato, erant in eum crediturí. Neque enim mors Lazari causa esse poterat lachrymarum, quem ipse Iesus, & dormiuisse dixerat, & resuscitaturum se promiserat, sicut & fecit. Habuerunt ergo veteres suum morem, suamq; fragilitatem, Christi aduentum præcedentes: iam ex quo verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Ex quo primi Adę data m sentẽtiam, Adam nouissimus soluit, ex quo nostrãmortẽ sua morte destruxit, & ab inferis dicit a Dñs resurrexit, iã nõ est terribilis mors fidelib⁹, nõ timetur occasus quia

quia oriens venit ex alto. Clamat ipse Dominus, qui mẽturi nescit. Ego sum resurrectio, & vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet & omnis viuens, & credens in me, mortem non videbit in æternum Manifesta autem fratres charissimi vox diuina, quia qui credit in Christo, & eius mandata custodit, etiamsi mortuus fuerit, viuet. Hanc vocem, B. Apostolus accipiens, & totis fidei viribus retinens, instruebat dicens, nolo vos ignorare fratres de dormientibus vt non tristes sitis. O mira pronuntiatio Apostoli, vno sermone vt vtramque doctrinam proferat, resurrectionem commendat. Dormientes namque appellat illos, qui moriuntur, vt dormientes eos dicens, resurrecturos sine dubio consigner: vt non, inquit, de dormientibus, sicut & cæteri, qui spem non habent, contristentur: nos autem qui spei filij sumus, collæremur. Quæ autem nobis spes sit, ipse commemorat, si, inquit, credimus, quia Iesus mortuus est, & resurrexit, ita & Deus eos, qui dormierunt, per Iesum adducet cum eo. Iesus nobis, & hic viuentibus salus est, & hinc recedentibus vita est. Mihi, inquit, viuere Christus est, & mori lucrum. Lucrum plane, quia angustias, & cogitationes, quas habet longior vita mors accelerans lucri facit. Audi enim Dominum Matth. 13. dicentem, tunc iusti in regno patris eorum fulgebunt, sicut sol, & quid speciem, & decorem commemorem solis, cum eos figurari necesse est ad ipsius Domini claritatem, vt testatur Paul. Philip. 3. nostra, inquit, conuersatio in cœlis est: vnde & saluatorem exspectamus dominũ Iesum, qui transfigurabit corpus humiliratis nostræ ad conformitatem corporis gloriæ suæ, & transfigurabitur sine dubio caro istamor talis, ad confirmationem Christi claritatis, induet mortale immortalitatem. Quia quod seminatũ fuerat in infirmitate, protinus surget in virtute. Nõ timebit caro amplius corruptionem, non patietur famen, non sitim, non ægritudinem, non casus aduersos. Pax erit tuta, & firma securitas: vita itaq; cœlestis, gloria ibi, & gaudiũ sine defectione præstabitur. Hæc in sensu, & oculis gerẽs B. Paulus Philip. 1. 2. Corinth. 5. Optabim dissolui & cum Christo esse, multo enim melius. Et adhuc apte dolens, dum fur: us, ait, in corpore, peregrinamur a Domino, per fidem enim ambulamus, & non per speciem. Habemus autem magis bonam voluntatem peregrinari a corpore, & præsentes esse ad dominum. Quid agimus nos paruæ fidei homines, qui anxiamur, & deficimus, si aliquis de charis nostris migret ad dominũ? Quid agimus, quos peregrinatio ad Christi conspectum separat? Vere vere peregrinatio est omne, quod viuimus: nam sicut peregrini in sæculo sedes habemus incertas, laboramus, desudamus, vias ambulantes difficiles, periculis plenas, vndiq; insidiæ, a spiritalibus, a corporalibus inimicis, vbiq; errorum calliculi sunt præparati. Et cũ tantis periculis vrgeamur, nõ solum ipsi cupimus liberi, sed etiã liberatos tanquã pereuntes lugemus, & plangimus. Quid nobis præstitit Deus per suum vnigenitum, si adhuc mortis timemus occasum? Quid nos renatos ex aqua, & Spiritu sancto gloriamur, quos profectio de hoc mundo, quæ optabilis debet esse, cõtristat? Ipse dominus clamat, Ioann. 12. si quis mihi ministrat, sequatur me: & vbi ego sum, & minister meus erit. Putas si rex cœlestis ad suum palatium, & conuiuium aliquẽ vocet, nonne libens & cõgratulãs propera

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus? Quanto magis ad cæleſtem currendum eſt Regem, qui quos recepe rit, non ſolum conuiuas, ſed etiã cõregnatores efficiet, ſicut ſcriptũ eſt. 2. Timoth. 2. ſi commortui ſumus, & conuiuemus: ſi ſuſtinebimus, & conregnabimus. Nec ego dico, vt quis manus ſuas ſibi inferat, aut ſeinterficiat contra voluntatẽ Dei creatoris, aut animam de corporis ſui expellat hoſpitio: ſed hoc dico, vt lętus ſit, & gaudens, cum aut ipſe vocatur, aut proximi ſui vadunt, vt ennti bus gratulentur. Hęc eſt enim Chriſtianæ fidei ſumma, vitam veram expectare poſt mortem, reditum ſperare poſt exitum. Accepta igitur voce Apoſtoli 1. Cor. 15. cum fiducia iã dicamus gratias Deo, qui nobis cõtra mortem victoriã dedit, per Chriſtum dominum noſtrum, cui eſt gloria, & poteſtas nunc, & in ſecula ſeculorum Amen. Quæ cum diuinitus diuinus ſcriberet Auguſtinus, pro noſtræ legis exornatione, & iuſtificatione libuit verbatim recenſere, ex quibus apparet iuſte & ſancte legislatorem noſtrum in hoc proceſſiſſe, ſicut & proceſsit in omiſsione verborum antiquorum originalis literæ noſtri text. quibus verbis anteà iubebatur, corpus defuncti, pro quo ſimiles planctus fierent, inſepultum ob hanc cauſam remanere debere, nam defuncti corpus in quo deliquit vt propter hanc rationem inſepultũ remaneret? & cur aliorum culpæ, & delicta defunctorum corporibus dãnoſa eſſe deberent: cum pœnæ ſuos teneant authores l. ſancimus. C. de pœnis. & ſi ob debita propria defuncti cadauer impediri nõ debet quin ſepeliatur, quare ob aliena eſſet impediendum? Et ideo iam hodie dicta verba antiqua non ſunt in noſtra noua contextura appoſita, neq; tráſcripta, & dubium antea erat an ſimilis diſpoſitio procedere de iure poſſet, tanquam impeditiua operum chariratis mortuos ſepelire iubentis, prout in præſenti aduertit Didacus Perez, col. 50. in fine, cum ſequenti. qui & in l. 4. tit. 8. lib. 3 Ordinamen. col. 1076. verſic. eſt tamen quæſtio', dura eſſe verba illa aſſerebat: iubeturque diſpoſitionem legis noſtræ ſeruari in. l. fi. in fine. tit. 5. lib. 5. infra, vbi intitulo illo ponitur forma luctum afferendi, & pro quibus perſonis, & quanto tempore, & de expenſis funeralibus expendendis tractatur, ibi videbimus Deo volente, hæc pro iſto titulo ſufficiant.

COntinuari poteſt titulus ſequẽs ad præcedẽtem hoc, ſcilicet, modo, nam cum ſuperiori titulo dictũ ſit de fide catholica, quæ & in Eccleſiarum immunitate, & reuerentia eis ſeruanda conſiſtit, cum & mater fidei, & religionis ſit Eccleſia, ſecundum rex. in. l. iubemus la. 2. §. verum in fine. C. de ſacroſ. eccleſ. ideo, & conſequenter ſequitur titulus noſter poſt præcedentem, cumque neceſſariæ ſint res Eccleſijs, tam ad earum conſeruationem, quam ad eis ſeruientium ſuſtentationem, ideo non ſolum de Eccleſiarum immunitate libertate, & exemptione, verum & de earum bonis, noſter tractat titulus, & hæc eſt optima continuatio quam & in parte ponit glo. in rub. C. de ſacroſan. eccleſ, neque abſque momento ſunt rubricarum continuationes, nam ab earum continuatione ſumi poteſt argumentũ vt per Everardum, in centuria locorum. c. 45. verſ. 2. põt ſumi arg. vbi plura de rubricis & in locis ordinarijs, & per Berrachi. in repertorio ſuo', verbo, rubrica, tractãtur, quæ per ipſos videri poſſunt.

Tit. 2. De la libertad, y exempcion de las yglesias, y monasterios, y guarda de sus bienes.

IN LEGEM primam.

1 *Sedem Martyrum, vel Apostolorum nemo existimet humanis corporibus esse concessam.*

2 *Ecclesia mater est omnium legitima, & Vltimum refugium miserorum.*

3 *Homines iuxta altare Ecclesiæ assistere non debent.*

4 *Motus proprius super reuerentia, & modestia in Ecclesijs adhibenda remissiue.*

SVMMARIVM.

Nullus ſuper altaribus vllo vnquam tempore ſe reclinet, neque ambulet, vel negotietur in Eccleſia, vel monaſterio, tempore, quo diuina celebrãtur officia, neque homines inter mulieres ſedeant, neque cum eis loquantur, aut conſabulentur, tempore celebrationis diuinorum, aut dum ſacra prædicantur Euangelia, Parochique iudices Eccleſiaſticos perquirant, vt ſic fieri faciant.

DEfendemos: Quanta cum cauſa eius diſpoſitio procedat & ſeruanda ſit, nemo eſt, qui iuſte ignorare poſſit, cum enim templa dicata ſint, vt domus orationis, & non confabulationis fiat, merito ſi homines ipſis altaribus, vbi diuinum Euchariſtiæ celebratur ſacramentum, adhærere non poſsint, neque ſuper eis ſe reclinare, neque per eccleſiam ambulare, maxime dum diuina celebrãtur officia: nemo enim exiſtimare debet † Apoſtolorum, vel Martyrum ſedem humanis corporibus eſſe cõceſſam, vt in. l. nemo. C. de ſacroſ. eccleſ. nam cũ eccleſia † ſit mater omnium legitima, ſecundum Bal. in. l. cum quam col. 10. n. 40. C. de fideicom. & probum, in additio. ad glo. in pragma. ſanctione, in prœmio. § inſcrutabilis, verbo, eccleſiam, & vltimum, & ſupremum rẽſtigium miſerorum, & oppreſſorum, ſecundum eund. Bal. in. c 1 col. 2. de alien. feudi, iuſtumeſt, & neceſſariũ, vt in eius domibus, & templis magna modeſtia, & reuerentia obſeruetur, & ideo ſecundum tex. noſtrum, & l. 1. tit. 11. part. 1. non conceditur, vt homines iuxta altare † eccleſię adſiſtant, neq; circum illud, vel abſque reuerentia ſtent ibidem, vel inhoneſta, & conſabuloſa tractent, prout, & probatur in l. 4. infra, eo. & faciunt tradita per Rebuf. in. 2. tomo conſtitu. Fran. tit. de immuni. eccleſi. art. 1. glo. 1. nu. 7. qua de cauſa olim noſter Preſul Petrus Ponce de Leon, iuſtiſſime per edicta publica hæc prohibuit, motus etiam ex proprio motu ſanctiſſimi noſtri quondam Pij Papæ. V vbi multa prouiſit neceſſaria circa hoc, & circa peccati nefãdi, blaſphemiæ, ſimoniæ, ac concubinatus punitionem, quæ ad titulos huius recopilationis maxime neceſſaria ſunt, & tenor talis motus proprij, quia paſsim inter proprios motus eiusdẽ Summi Pontificis habetur, non referam cum in præſenti, in ſuo originali videri poteſt, vtad alia trãſeamus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Diuinor officior. Quid veniat horũ appellatione, vide glos. in pragmati ca sanctione, tomo secundo titu. de his qui tem. di. ofsi. §. 1. verbo, diuinorum.

IN LEGEM secundam.

1 *Multis modis immunitas Ecclesiæ violatur.*
2 *Pœna arbitria quæ sit.*
3 *Sacrilegium committitur cum etiam res non sacræ in Ecclesia furantur, & ibi pœna furantis.*
4 *Pœna imponenda aliquam rem sacrã furanti.*
5 *Sacrilegium committitur cum quis ferit clericum, & pœna cum ferientis.*
6 *Pœna abstrahentis monacham à monasterio, & eam vi cognoscentis.*
7 *Pœna occidentis clericum de missa. Pœna feudatarij vel emphyteoticarij clericum Ecclesiæ dominum feudi vel emphyteusis occidentium.*
9 *Iniuria facta clerico quando censeatur facta Ecclesiæ vbi intitulatus est iniuriatus & num. 10. an iudex Ecclesiasticus sit competens, & an sacrilegium sit mixti fori.*
11 *Ductus per Ecclesiam carceratus nõ gaudet immunitate.*
12 *Ligatus si quis ducatur iuxta territorium alienum, & sic ligatus per vim territorium alienum ingrediatur potest licite ab inde extrahi.*
13 *Carceratosi feratur Eucharistia nõ potest eius immunitate gaudere, & ideo damnatur pessima consuetudo non ferendi Eucharistiam condemnatis ad mortem.*

SVMMARIVM.

Nullus sub nostri tex. pœna vim faciat, aut violet Ecclesiam vel cœmeterium.

1 *Dequebrantar.* Quod † multis fieri, potest modis, vel abstrahendo, ab Ecclesia delinquentem ad eam cõfugientem contra titulum. C. de ijs qui ad Eccles. conf. & totum titu. extra de immunita Eccles. & l. 9. titu. 18. part. 1. & tunc pœna imponenda proprie arbitraria dici non potest, cum sit in hoc casu pœna sacrilegij statuta contra talem violatorem per dict. l. 9. & determinata per eam, quicquid voluerit Perez in præsenti col. 67. in fine, contra quem tenendum est, nam licet in arbitrio iudicis ponatur per tex. in. l. 5. §. fi. titu. 18. par. 1. Diminutio, vel argumentum pœnarum contra sacrilegos hos impositarum vt pensata qualitate delinquentium, & loci, & temporis delicti, vel diminuatur, vel augeatur pœna sacrilegij, non tamen ex hoc dici potest pœnam sacrilegij arbitrariam esse, alias enim omnes delictorum pœnas expresse de iure aut consuetudine statutas arbitrarias dici, posse mus asserere, cum & hæc ex causa augmentari, vel diminui possint, nam quantumuis quo ad augmentum vel diminutionem earum ex causa plurimum operetur arbitrium iudicantis, prout probatur ex dict. l. 5. non vero quo ad pœnæ statutæ constitutionem, cum eam per dict. l. 9. in nostro casu reperiamus determinatam, arbitrariaque † pœna est illa, vbi nullam pœnam statutam de iure aut consuetudine reperimus, secundum text. in. l. 1. §. effractores. ff. de expilatori. & glos. in. l. nemo martyres. C. de sacrosan. eccles. Ordinaria vero pœna est illa, quæ habet certum modũ constitutum. l. 2. ff. decrimi. stelli. l. fi. vbi Bartho. ff. de priuat. delet. notat Alciat. in capi. perniciosam. 4. notan. nu. 16. extra de offi. ordin. & Didacus Perez in li. 8. Ordinamen. pag. 335. col. 2. & iterum pagi. 359. col. 1. Et optime Menochius de arbitrarijs iudicum, libr. primo. quæstio. 14. num. 5 & 6. vbi num. 7. inquit communi omnium voto receptum esse, pœnam non dici arbitrariam, quæ consuetudine est sancita, & ideo sine causa ab ea non est recedendum, & cum primo delicto sacrilegij pœnam per dict. l. 9. statutum habeamus non potest dici arbitraria contra Didacum Perez, vbi supra in princip. allegatum. Alio & secundo modo frangitur, & violatur Ecclesia, vel eius cœmeterium, propter quod etiam sacrilegium committitur, secundum tex. nostrum. *Ni para hazer otra cosa alguna* Scilicet, cũ aliquæ res non sacræ † in Ecclesia tamen exsistentes furantur per aliquẽ, prout disponit text. in. l. 2. titul. 18. par. 1. Et tunc si aliquam ex dictis rebus furauerit quis per vim punitur pro sacrilegio pena. l. decima. tit. 18. part. 1. & secundum qualitatem rei furatæ, & modum, quo furatur, & personæ furantis iudex pro tali delicto, & furto pœnam talem augebit, vel diminuet, nam si in tali furto vis adfuit, vel portarum fractio ipsius Ecclesiæ, vel parietis eius absque dubio pœna mortis imponetur, secundum tex. in l. 18. tit. 14. par. 7. tradit Antonius Gomez, tomo tertio. cap. 5. nume. 12. ex quo iam vidi in hac ciuitate Placentiæ suspendi quosdam iuuenes maiores decem & septem annis, & vnus eorum minor decem & octo, eo quod ab Ecclesia Cathedrali de nocte abscondentes se in Ecclesia abstulerunt lampadem argenteam coram altari maiori pendentem, & ianuis clausis eas aperuerunt, & cum lampade fugerunt, & confesso delicto suspensi sunt, quia licet lampas hæc non esset de rebus sacris, exsistebat tamen in Ecclesia, & ministerio eius, & ad furtum faciendum se in Ecclesiam absconderunt, clausasque ianuas Ecclesiæ aperuere valoris quæ magni lampas erat, ideo morte puniti fuerunt, quanuismino res erant viginti quinque annorum, nam si qualitates hæ defuissent, posset iudex eos punire pœna dicta. l. decimæ. titul. 18. part. prima. quæ loquitur in rebus non sacris de loco sacro furatis, & flagellari, & ad triremes mitti possent si bona non haberent, secundum qualitatem furis omnia pensitando. Si vero aliqua res de sacris furaretur, † etiam si ad furtum illius committendum vis vel fractio non adesset, deberet tunc pœna mortis puniri, secundum textu. in. l. 18. titul. 14. parti. 7. quam ad hoc allegat Antonius Gomez vbi supra, numero 11. vbi declarat quæ dicantur res sacræ, & an crux dicatur res sacra, & in contingentia facti, refert ibi casum vnum, refertque glosa. Gregorij, quam in meis operibus semper pro glosa, allego, in d. l. 18. Paridem de Puteo asserentem, fecisse suspendi quendam Armigerum de nobili progenie, qui crucem argenteam furatus est, & optime quia nobilitas tunc attendenda non est, secundum Cifuent. l. 76. Tauri, & Couarru. lib. 2. Varia. capit. 9. numero. 1. Si tamen res sacra de die furata modici esset valoris, non esset furpuniendus pœna mortis, secundum glos. alguna in d. l. 18. & voluit Auenda. capite. 16. præt. numero. 14. libro. 2. quanuis Anto. Gomez. in d. c. 5. num. 12. etiam in mino. furto asserat tunc vidisse in facti contingentia pœnam mortis impositam, sed modicitas rei diminuit pœnam ideo cõtratiũ placet. Si tamẽ res patrimonialis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nalis, vt ita dicam, alicuius Ecclesiæ vel redditus eius, vel personarũ Ecclesiasticarum per aliquem vi surripiantur, vel impediantur percipi, punitur talis delinquens pœna text. in l. 11. infra isto tit. & lib. cuius tex. pœna, tanquam legis nouioris, in talica fu seruanda videtur, & non pœna. l. 9. tit. 12. lib. 8. infra, quæ antiquior est, prout ex ambarum subscriptionibus marginalibus patet. Aliter, & tertio modo libertas, & immunitas ecclesiastica frangitur, in quo etiã versiculus nostri text. verificari potest, & in quo sacrilegium etiam committitur, puta feriendo, aut occidendo † aliquem clericum, secundum text. in cap. si quis suadente diabolo. 17. quæst. 4. & l. 2. titu. 18. part. 1. & tunc etiam neque pœnæ talis sacrilegij poterunt diei arbitrariæ, eo quod si sacrilegium hoc committitur per militem, nobilem, vel alium honoratum hominem percutiendo Episcopum, vel ab Ecclesia, ciuitate, vel Episcopatu abijciendo, vel incarcerando pœnam statutam habemus per text. in. l. 5. tit. 18. par. 1. scilicet, quia vltra excommunicationem, quam incurrit propterea quod manus violentas in Episcopum consecratum iniecit, secundum tex. in dict. c. si quis suadente, & l. 4. tit. 18. part. 1. amittit omnia bona, & applicantur Ecclesiæ, cuius talis percussus vel dicto modo iniuriatus Episcopus præfectus, & intitulatus erat, & si talis miles nobilis vel alius honoratus homo percusserit alium minorem clericum, quam Episcopum, aut incarcerauerit eum, vel ab Ecclesia abiecerit iniuste, vltra dictam excommunicationis pœnam perdit locum suum & denuntiandus est excommunicatus, vsque dum Ecclesiæ, & clerico eius emendam, & insuper in carcerẽ mittendus est, aut exsulandus per dominum illius terræ, per tempus ipsi domino placitum, quę quidem pœna etiam imponitur illi, qui aliquam ex dictis iniurijs, cuilibet religioso, vel religiosæ irrogauerit, nisi aliter esset consuetum castigati simile delictum, quia tunc consuetudo talis seruanda est, prout disponit tex. in. l. 5. tit. 18. par. 1. Si tamen quis commiserit † sacrilegium contra monacham a monesterio eam abstrahendo, & eam pervim, vel voluntarie carnaliter cognoscendo, pro sacrilegio punitur pœna, l. 6. tit. 18. part. 1. pro delicto vero pœna. l. 2. tit. 19. par. 7. Sed si quis occiderit † clericũ de missa punitur pœna. l. 7. titu. 18. part. 1. Idque tunc demum procedit, si coram iudice Ecclesiastico accusetur delinquens hic, quia si coram seculari accusaretur occidens talem clericum, vel percutiens eum dum est intra Ecclesiam, vel extradicentem tamen horas Canonicas, vel si laicum in Ecclesia exsistentẽ dum hora, & diuina officia celebrantur quis occiderit, vel percusserit, inquoliber horum casuum debet talis occisor, vel percussor morte puniri, & idem si in cœmeterio hæc perpetrata sint, vt omnia probat tex. optimus. in dict. l. 5. tit. 18. par. 1. & quod hæc lex. 9. si coram seculari iudice accusatio fiat procedat, illa vero lex. 7. si coram ecclesiastico, patet ex verbis ipsius met. l. 9. ibi, *Si ante el juez seglar fuere acusado*, Ex quo datur intelligi secus esse si coram ecclesiastico, nam tunc procedet dict. l. 7. præcedens, & ne contrariæ sint ita debebant intelligi etiam si ex is non colligeretur ita expresse intellectus hic. Si tamen patronus † vel fendatarius feriat, percutiat, aut occidat Prælatum suæ Ecclesiæ, vel aliquen ex clericis ipsius met Ecclesiæ patronatæ a qua patronatum, feudum, vel emphiteusim

teusim habet, aut membrum abscindat, vel tale quid iubeat fieri, vel perpetrari, punietur pro sacrilegio pœna. l. 8. tit. 18. par. 1. & pro delicto pœnis condignis illi, & habes notare, quod omnes pœnæ pecuniariæ per dictas leges dicti tituli. 18. part. 1. imposite, diuidendæ sunt inter clericum percussum, aut occisum vel iniuriatum, vel eius hæredes si mortuus est, & Ecclesiam in qua clericus ipse fuerat intitularus, secundum glosa. Iglesia, per text. ibi in. l. 10. titul. 18. part. 1. nam & iniuria † facta clerico censetur, & facta Ecclesiæ in qua intitulatus est, secundum glo. illam, & glo. eandem in l. 9. titu. 9. part. 7. & Anto. Go. to. 3. cap. 6. nume. 6. pro qua quidem iniuria etiamiudex † Ecclesiasticus est competens, & de ea potest cognoscere, & inquirere, secundum Maranta. in pract. 6. parr. nume. 141. cum. 3. seq. pag. 335. in panis, & Aufredium, in clem. 1. de offi. ord. tit. de potes. secul. super Eccles. person. reg. 4. fallen. 26. fo. 3[illegible]. & voluit Bar. in l. 1. num. 4. C. de summa Trini. & Didac. Perez in l. 1. titul. 3. lib. 1. ordi. col. 99. versi. quod tamen & Clarus. in pract. crimina. lib 5. §. fi. q. 36. num. 47. & hoc dum modo secundum Couar. lib. 1. Varia. cap. 4. col. pen. in princ. manus violentæ in clericum iniciantur, vel sacrilegiũ aliud committatur, quod misti fori est, vt infradicam, Secus vero si iniuria esset tantum verbalis, nam tunc cum nullum sacrilegium committatur, secundum Sylvest. in summa verbo sacrilegium, finalibus verbis, sic intelligentem: l. si quis in hoc genus C. de Epis. & cleri. quæ in contrariũ facere videbatur, & tradit Didac. Perez. vbi sup. col. 113. in medio, nullo modo poterit talis iniurians clericum verbaliter tantum extra locum sacrum conueniri coram ecclesiasticum, nisi aliud de consuetudine habeatur, vel clericus etiam talis delinquens sit, secundum glo. in cap. parochianos, de sent. excomm. quoniam tunc non habebit locum tex. in d. c. si quis suadente diabolo, secundum Couar. ita tenentem, in d. lib. 1. Varia. c. 11. nu. 5. post prin. & tenet glo. ab speciali, & ibi eius additio. in cap. felicis, verbo, insecutione, de pœnis, in 6 vbi ampliat etiam si talem clericum post iniuriam verbalem ei illatam iniuriator insequatur fugientẽ absque manus impositione, prout & tenet Ioan. And. ibidem, & Ang. in summa. verbo. excommunicatio. 5. num. 29. & Innocen. & communis in ca. nuper extra, de senten. excommu. reprobata glo. contrarium tenẽte in capite si quis pulsatus, de pœni. dist. 1. & Abb. in d. cap. Parochianos in fine, neque contra hæc obstabit tex. in cap. si clericus laicũm, extra de foro comp. vbi pro re a clerico ablata, vel si perturbetur clericus per laicum in sua possessione, agi potest coram Ecclesiastico, quia vt ex textu, illo patet, adest factum, & violentia quæ facto committitur ideo nimirum si coram ecclesiastico agi possit, & sic inquit Fel. ibi quod vt possit pro ablatione illa laicus delinquens conueniri coram ecclesiastico iudice, debet semper allegari violentia, & vis: quoniam tunc sacrilegium committitur secundum Sylvest. vbi sup. versi. fi. Vel secundo dici potest, quod ille tex. in d. c. si clericus, procedit, quoties clericus agit pro re Ecclesiæ, pro sua ve propria in casibus in quibus bona clericorũ gaudent priuilegio bonorum Ecclesiæ, tunc enim nimirum si coram ecclesiastico laicus conueniatur, quia agitur de re Ecclesiastica, & Dic. intellectus primus, literæ illius text. applaudet, & d. l. si quis in hoc genus, cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum loquatur per verbum irruens, de iniuria facto perpetrata loquimur quoties iniuria verbis tantum facta est, de hac enim non potest cõueniri laicus coram Ecclesiastico, nisi aliud de consuetudine habeatur, vt dictum est. Ex quibus omnibus reuertendo vnde digressi sumus patet expresse quod pœna sacrilegij per tex. nostrum solui iussa in quolibet dictorũ casuum ex emplificatorum per text. in l. 3. titu. 18. part. 1. non 11 potest dici arbitraria, & sic tex. noster iubet pœnam pro sacrilegio imposita de iure, & nunc imponendam, & partibus applicandam, quibus per ius ipsum applicatur, in quo libetque supra dictorum casuum potest versiculus nostri text. verificari, ibi, *Ni para hazer otra cosa alguna*. Habemus etiam ex supra dictis intellectus veros, & literales ad leges. 4. 5. & sequent. dicti tituli. 18. par. 1. quæ nisi sic intelligantur, & declarentur confusionem generare possent, maxime que declarant nostri text. materiam. Et notandum quod sacrilegium est mixti fori quo ad pœnas tẽporales pro eo imponendas, ex tex. & ibi glo. & Doct. in c. cum sit, de foro comp. notat Clarus, in practi. crimi. §. fi. q. 37. num. 6. vbi allegat Mantuanum asserentem ita omnes tenere, & Octauianus Cacheron in decisio. Pedemontana. 103. nume. 7. verum tamen est quod quantunuis per secularem prævenientem puniatur laicus pro sacrilegio, hac tamen punitione non obstante, poterit Ecclesiasticus iudex contra talem sacrilegum procedere ad excommunicationem, & alias pœnas spirituales, vt veniat condignam pœnitentiam receptarus, secundum Doct. in d. ca. cum sit, & Octauianum, vbi sup. num. fi & Clarum, in practi. crimi. lib. 5. §. fi q. 36. nu. 47. & voluit Couar. li. 2. Varia. c. 20. nu. 18. versi. 35. Et sic video practicari in nostra audientia ecclesiastica huius Placentiæ ciuitatis, & voluit in effectu Sylvest. in summa verbo sacrilegium in fine, dum ibi differentiam constituit temporaliũ pœnarum, & spiritualium, & de pœna extrahentis fugientes ad Ecclesiam vide text. in l. 9. titu. 18. part. 1. nunc autem limitatur noster text. & eius conclusio vt nõ procedat quotiescunque reus delinquens † ducitur per Ecclesiam vel cœmeterium ad carcerem, vel ad iustitiam exequendam ligatus, & captus per familiam potestatis, tunc enim quamuis sic ductus, & ligatus velit dicere semper Ecclesiam vel cœmeterium transire, & sic quod vult Ecclesiæ immunitate gaudere non vtique poterit, neque dicetur fractam immunitatem si sic ligatus, & captus prosequendo incepta ducatur extra cœmeterium vel Ecclesiam, secundum Archidia. in c. sicut. 17. q. 4. relatum, & secutum per Didacum Perez, in presenti col. 67. & ante eum per Couar. lib. 2. Varia. capi. 20. num. 13. & Antoni. Gomez. tom. 3. capi. 10. nume. 2. versi. quarto limita. & sequuntur alij plures relati per Remigium de Gouni. in tract. de immunitate Ecclesiarum fallent. 30. & hoc verius testatur Cœpola. in l. si quis sit fugitiuus. §. idem Celsus. el 2. nnmer. 15. de ædili. edic. folio. 70. in paruis, & doctrina hæc Archidia. non est contraria si bene inspiciatur communi opinioni assertæ per Remigium vbi supra. & Doct. eam sequentem & per Clarum in, d. quæstio. 30. numero. 2. nam Archidia. vt vides, loquitur quoties reus captus, & ligatus per familam intrauit Ecclesiam, vel cœmeterium & nunquam fuit dimissus in libertate sed potius vt captus. intrauit & transiuit, & exiuit, communis vero, opinio loquitur, & procedit quotiescunque licet ligatus, & captus intrauit, euasit tamen à manibus familiæ, ita quod liber remansit in Ecclesia vel cœmeterio, putà in casu in quo patrocinaui pro ecclesia in contingẽtia facti, quidam enim per familiã iustitiæ super asino ligatus cũ catenis ducebatur iuxta ecclesiam quãdam & cum videret occasionem intrandi ecclesiã dimisit se de orsum ab asino, & antequã baiuli, & familia potestatis eum caperent, vt melius potuit cum catenis ipsis ingressus fuit ecclesiã, & cum ab ea extraheretur processit iudex ecclesiasticus, & tandem sententia iussus fuit restitui Ecclesiæ, & in effectu sic actum est, & nimirum quoniam liber à manibus familiæ ingressus fuit ecclesiam, & cũ ducebatur, licet catenatus ibat non tamen manibus familiæ apprehẽsus & sic immunitate carere non debet. Archidiaconus tamen loquitur quoties ligatus, & apprehensus manibus familiæ intrauit, & pertransiuit ecclesiam, vel cœmeterium, ita quod nunquam ab eius euasit manibus, tunc enim nimirum si non possit dici fractam immunitatem, quoniã initiũ, 13 & principium licitum fuit, & extra ecclesiam, & cœmeterium captus, ergo initium ipsum est spectãdum, itẽ ea quæ fiunt in transitu non sunt in consideratione, & per consequẽs dictæ doctrinæ non sunt contrariæ, & sic inquit Bartho. Soci. in l. plerique ff. de in ius vocando, citatus per Remig. vbi sup. quod Archid. & Oldra. cum sequens, si bene considerentur, idem tenent quod cõmunis, idest si supradicto modo eos consideres, & idem in effectu dicit Couar. in. d. n. 13. versi. 16. cum seq. Et ita mihi videtur concordandas has opiniones ne sint contrariæ. Ex quibus in contingentia facti semel consultus respõdi

cuidam iudici *illiterato* interrogãti & anxie quærenti, quod cum in suo territorio quendam delinquentem caperet, & apprehenderet, delinquẽs 12 ipse sic captus † & apprehensus per vim, & violenter vt melius potuit ingressum fecit in territorium alienũ prope existens, à quo quidem ipse delinquens nunquam dimissus ab ipso iudice, extractus fuit, & in carcerem iuũ ductus, cunq; iudex ille timidus esset num iurisdictionem fregisset alienam, & sic deliquisset, respondi neq; fractum fuisse in hoc territoriũ alienum, neq; delictum iudicem hũc cõmisisse, sed officium suum optime & iuridice exercuisse ex dictis, & cõsiderat optime Couar. vbi supra, & Pala. Rub per eum allegatus, quod nõ est in eo, quem iudex fugientem insequitur vtq; ad ecclesiam, vel alienum territorium, qui cũ liber, & non captus ecclesiam vel territoriũ alienum intrauerit, non potest inde extrahi absq; literis requisitorijs, vt in lege sequenti Deo volente dicemus Et ex hoc etiam Pala. Rubi. per Couarrub. vbi supra allegatus in num. 4. inquit quod si feratur corpus Christi † ad carcerem infimo, vel condemnato ad mortẽ, quod ad ipsum carceratus ille, neque alius ex carceratis fugere non potest vt eius immunitate gaudeat, quoniam liberi non existunt, sed sub custodia, & manibus familiæ, & quod ideò male faciũt iudices condemnato ad mortem non facientes Eucharistiam dari, vt & inquit Anto. Gom. tom. 3. cap. 14. num. 6. in fine, & Hippoly. in pract. §. vlterius, num. 4. & glo. in pragma. sanct. in tit. de excom. non vit. §. statuit, glos. sacramentorũ to. 2. & probatur ex tex. in c. super eo, de hær. in 6. & tex. in c. quæsitum. 13. q. 2. & optimal. 7. ti. 13. l. 8. infra, & iudices saliter faciẽtes & nõ permittẽtes peccãt mor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mortaliter secundum communem opinionem assertam per Nauarr. in Manua. c. 25. nu. 23. & per Episcopum possunt compelli tales iudices ad hoc sub pœna excommunicationis, secundum Alfred. in cle. 1. de offi. ordi. tit. de potestate eccles. super laicis casu. 128. fol. 44. & per Hostiens. relatum & secutũ per Hippol. in prac. §. opportunè nu. 30. & per Cassa. in consuet. Burg. titu. *Des justices*, rub. 1. §. 5. nu. 120. & iterum rub. 2. §. 1. verb. *Les confisques los bienes* n. 5. asserebatur tunc per duos, aut tres dias ante executionem iustitiæ esse ministrandum Eucharistiæ sacramentum tali condemnato ad mortem confesso ante cum sacerdote idoneo, & idem nouissimo anno, 1568. die. 25. Ianuarij Summus Põtifex Pius. V. rescripsit venerabili fratri Ioanni Baptistæ Archiepiscopo Rosan. suo, & Apostolicæ sedis in Hispaniarum regnis apud Regem nostrum Catholicum nũtio, vt cum eodem christianissimo nostro Rege Philippo. II, ageret, vt supplicium vltimum subituris, pridie quam illo afficiantur post confessionem sacerdoti factam Dominici corporis viaticum concedatur, & ijs annuens christianissimus noster Rex, cuius vita & salus per innumeraduret tempora, anno Incarnationis Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono Pragmatica Sanctione ordinauit, & iussit vt in omnibus suis terris, regnis, & dominijs condemnatis ijs, pridie quam paterentur, viaticum concedatur postquam confessi erunt peccata, & sic video obseruari, & fieri, & iuste sancteque prouisum est, & iudices in hoc negligentes seueriter essent puniendi, & in secunda impressione huius regiæ recopilationis in. l. 9. tit. proximi supra inseritur.

IN LEGEM TERTIAM,

1 *Ab Ecclesia quos liceat extrahere vel missiue.*
2 *Iudex secularis an possit extrahere ab Ecclesia illum, quem aspectu vsque ibi persequitur.*
3 *Fugiens de vno territorio in alienum possit extrahi per iudicem eum insequentem.*
4 *Iudex non potest in alieno territorio executionem facere nisi cum requisitorijs literis.*
5 *Iudex an possit delinquenti arma in ecclesia capere, quem vsque ibi persecutus fuit.*
6 *Captus in alieno territorio, & ab eo extractus debet poni in pristinam libertatem.*
Bannitus etiam non debet extrahi de alieno territorio, & ibi facinus Papæ Iulij mirandum.
8 *Raptor mulieris an gaudeat immunitate ecclesiastica. 8. & ibi remissiue quid in ciuili debitore.*
9 *Aleuosus an gaudeat hac immunitate numero. 9 & ibi quid in percutiẽte tantum.*
10 *Aleuosi qui dicantur, num. 10. & 11. quis generaliter Aleuosus dicatur.*
1 *Num, 9. vides quid iuris in homicida, vel imperficiente ex proposito.*
12 *Incarceratus cum licentia iens ad rem diuinam audiendam an extrahi possit.*
13 *Iudex an teneatur seruare securitatem promissam reo propter hoc exeunti ab Ecclesia.*
14 *Iudex an teneatur seruare fidem promissam delinquenti si confiteatur.*
15 *Iudex non seruans fidem promissam peccat mortaliter.*
16 *Omnis gaudet immunitate Ecclesiastica nisi probibitus expresse.*
17 *Clericus an gaudeat immunitate Ecclesiæ.*

Nul-

18 *Nullus etiam pro grauissimo crimine non expresso à iure ab Ecclesia extrahitur.*
19 *Delinquens non gaudens immunitate an possit à seculari extrahi sine requisitione ecclesiastici.*
20 *Iudex quis erit competens ad cognoscendum an gaudere debeat immunitate hac delinquens.*
21 *Iudex secularis sine pœna potest ecclesiæ remittere delinquentẽ gaudentem eius immunitate.*
22 *Alimenta non sunt deneganda confugientibus ad ecclesiam neque debẽt puniri alimentantes.*
23 *Sacerdotem percutiens ex industria an gaudeat hac immunitate.*
24 *Delinquens in ecclesia vel cœmeterio spe gaudendi eius immunitate an gaudeat ea.*
25 *An præsumatur quem diliquisse animo gaudendi hac immunitate.*
26 *Delictum in ecclesia commissum absq; tali spe an priuet immunitate hac*
27 *Delinquens semel in ecclesia, si extra eam post delinquat an gaudeat immunitate.*
28 *Existens in ecclesia, & exiens ab ea ad delictum committendum an gaudeat immunitate.*
29 *Existẽs in ecclesia si ab ea incepit euaginare ensem, cõtra aliũ an gaudeat immunitate, & ibi an delinquens in ecclesia possit ab ecclesiastico puniri.*
31 *Extractum ab ecclesia an possit quis iuste, & sine pœna defendere.*
31 *Titulus de ijs, qui ad ecclesias confugiunt in Francia non practicatur.*

SVMMARIVM.

Qui non gaudent immunitate Ecclesiastica declarat lex nostra, de paz in praxi.

LA yglesia no defiende. Ponuntur in hac l. limitationes ad titulum extra de immunitate Ecclesiarũ † quæ quidem, & ponuntur per text. in c. inter alia. eod. tit. & in l. 4. & 5. titu. 11. part. 1. prosequiturque has, & alias limitationes Remigius de Gomez in suo tract. de immunitate Ecclesiarum, & Cassaneus in consuet. Burgun. rub. 1. *Des justices*. §. 5. num. 111. cum pluribus sequentib. & Rebusus, in 2. tomo consuet. Franciæ, titu. de immunitate Ecclesiarum, & Clarus, in pract. crimi. lib. 5. §. fin. q. 50 per totam, & ex nostris doctissi. Couarru. lib. 2. Varia. capit. 20. per totum, & Anto. Gom. tom. 3. capit. 10. per totum, & Nauarro, in Manuali, cap. 25. num. 20. & numer. 19. ponit aliquas personas de quibus dubium erat an immunitate hac gauderent. Sed vltra casus in lege nostra expressos, quærendum in nostri text. materia duxi, num delinquentem, quem 2 iudex † aspectu ad Ecclesiam vsque persequitur, possit ab ea extrahere, & videbatur dicẽdum quod sic, quia initium inspiciendum erat, prout teneruerunt ex hoc aliqui relati per Couarr. vbi supra, num. 12. in princi. & tenuit Hippolyt. in pract. §. viterius num. 5. ipse tamen Couarr. contrarium tenendum testatur, & iure optimo, eo quod licet iudex eum insequatur, tamen quia liber, & non apprehensus ecclesiam ingressus est, eius debet immunitate gaudere, prout supra proxima lege diximus, & tenet Remigius, vbi supra fallen. 31 Et testatur communiorem Clarus vbi supra num. 19. nullaque congrua ratio, neque fundamentum adduci potest pro Hippolyt. opinione, & fundamentum eius quod initium inspiciatur contra se est, nam inspice initium, & reperies delinquentem libe-

C rum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum. Si ergo liber a principio,& liber,&non captus ecclesiam ingreditur,initium,quod Hippol.inspiciendum dicit pro nostra,& contra eum est opinione:ex qua nostra opinione infertur fugientem de vno territorio † ad aliud nō posse capi per iudicem eum insequentem, neque ab alieno extrahi territorio, secundum Couar.d.nume.12. quam veriorem, & tenendam testatur opinionem, Anto.Gom.d.to.5 c.9.nu.5. & Suarez,in tit. *De los emplazamientos*, versi.quinto quæritur,num.3.pag.316. & ibi eius Addition.& Paris.de syndicatu.verbo captura.c.4.num.7. & communem testatur Clarus,in d.§. fi.q.29.nu.10.nam sicut iudex vnius loci † non potest facere executionē in bonis in alieno territorio sitis nisi cum literis requisitorijs, secūdum Suarez l.post rem.8.q.incip. circa iudicem num.1.pagin.350.& Orosc ium in l.cum quędam puella. col. 595.ff.de iure.om.iud.ita neque in personam alieno in territorio existēte sine literis dictis,cum argumentum de re ad personas,& econtra validum sit in iure,secundum Euerardum,in centuria locorum,loco.38. neque obstabit,si quis dixerit, quod quemadmodum potest iudex delinquentem vsque ad Ecclesiam insequens † ei in Ecclesia arma capere, quibuscum deliquit,ita & personam ad ipsam Ecclesiam vel ad alienum territorium confugientem,nā multum hæc differunt, non enim arma tali delinquenti capiuntur,eo quod aspectu vsque ad Ecclesiam cum iudex persecutus fuit, sed quia portatio,& vsus armorum prohibitorum tamēmaxime in Ecclesia retitius est ideoque in ea talia arma capiuntur, secundum Couarr.vbisupra, numefina.in fine, sed in alienum territorium, vel Ecclesiam fugere non est prohibitum,sed permissum,& sic ab vno ad aliud argui non potest, imo & de iure non licet delinquenti arma permissa per leges Regias afferre,in Ecclesia capere etiam si cum eis deliquerit,& statim delicto commisso eum vsque ad ecclesiam iudex insequatur,& ita voluit Couarr. vbi supra dum de prohibitis tantum loquitur,& quia si in alieno territorio ingredienti non capiuntur arma, per iudicem eum insequentem, cur in Ecclesia capi possent,& sic tenendum nullo modo extrahendum delinquentem in alienum territorium fugientem per iudicem eum insequentem,imo si de facto extraharur ante ōmnia relaxādus est, & in pristinum statum,& libertatem ponendus,secundum Anto.Gom.d.ca.9. numero.4.prout.& in alio casu probat tex.in l.20.tit.13.lib.8.infra, neque potest duci ligatus ad locum, a quo extractus fuit,secundum Hippolyt.in pract.§.attingam,numero.25. vbi numero 26.inquit,quodtunc nō diceretur solui si tantum relaxaretur a vinculis,& in publico custodiretur,debet enim ita dimitti liber,vt eius persecutio difficilis sit,secundū Remigium vbi supra quæst.11. pagi. 214.in paruis,idque adeo procedit quod etiam si talis delinquens sit Bānitus † non debet extrahi ab alieno territorio,secundum Hippolyt. in practic.§.aggredior numero 35. vbi miratur de Papa Iulio, quem in suo tempore asserit , fecisse suspendi quindecim Bannitos à ciuitate Bononiensi , qui fuerunt capti in loco Mirandolæ alterius iurisdictionis , & ligati,& contra suam voluntatem fuerunt ducti Bononiam, & suspensi,de quo grauiter miratur ipse Hippolytus.

Sed an raptor mulieris † gaudeat immunitate hac tradunt Hipp.relatus per

tus per Couar.d.capit.20. nume. 8. & Anto.Gom.d.capit. 10. colum. 2.& communem testatur Henricus relatus per Couar.vbi supra. & per Clarum d. quęstio . 30 . numero.9. quod gaudebit immunitate Ecclesiæ.

Quid tamen erit dicendum in occidente aliquem proditorie & aleuose,† & quotidie videmus similemoc ciforem abstrahi ab Ecclesia , & hæc est communis opinio secundumCouar.dict.20.numer. 7. & Antonius Gomez.d.cap.10. nume.3. versicu. quinto limit.& ita seruari in regno asserit glos.pen.in l.4.titu.11. par.1. & commu.etiam testatur Iulius Clarus in d.practi.crimi.§.homicidium versi.proditorium,& in versiculis ex proposito,&ex insidijs *de caso pēsado* Idem in homicida ex proposito, vel ex insidijs testatur,quod in proditorio homicida.

Sed an erit idem si tantum percusserit proditorie,aleuose,vel ex proposito & insidijs , sicut si occideret , & Anton.Gomez.vbi supra in distincte tenet quod sic,& æquiparatquantum ad hoc casum mortis & percussionis aleuose commissarum & perpetratarum,quasi proditio & aleuosia in tali casu tantum consideretur, & non mors.

Et quod sic in quocunque genere criminum in quo delictum proditorie & aleuose committatur non detur hæc immunitas,quæ fuit opinio Innoc. & Ioan. Andre.relatorum per glosa,*Las mieses*.l.4.4,titu, 11.part.1.pro qua opinione videtur tex. expressus in l.fi.eodē tit.& par. Vbi simpliciter dicitur proditoribus denegari immunitatem hanc, quam tamen opinionem Couarrubiasd.cap.10. numero,7, intelligit veram quoties percussio talis facta est animo occidendi,licet exeamoris secuta non fuerit,quam communem contra Panormi. asserit Nauarro. in d.capit.25.nume.21.& Remigius vbi supra fol.13.numero 4. cum sequen.aliquibus,vbi num.7.

Quod ex instrumento quocunquis percutit, præsumitur animus occidendi,vel non,prout,& inquit Rojas,de hæreticis.1. part.numer. 138. & 147. tradit qualiter animus hic probabitur,& late per eund.Couar. in Clemen,si furiosos.2. part.§.1, de homi.nume.1,& Clarum in dicto §. homicidium.nume,9,versicu.expropositio , nam si clava , aut cucuma quis percutit,vt ipse Remigius dicit non præsumitur animus occidendi,neque obstat illa lex partitæ,nam vel secundum hanc com.distinctionem , & in practica receptam debet intelligi,vel melius,quod loquatur in proditione facta contra Regem, cum loquatur per verbum,*traydores* quod verbum proprie ad regis personam refertur,aleuosia vero adparticulares personas,secundum textu, in l.1.in fine,titu.2,par.7,

Et in hoc cum ad solam Regiam personam referatur verbum illud,*traydores*,sola percussio quantumuis animus occidendi deficiat,sufficietad priuandum hac immunitate,&ideo non sine mysterio lex illa, quando cum persona Regia loquitur perverbum generale , *traydores*, locuta est, in distincte,cum vero cum particularibus personis,solum locuta est in casu mortis,ibi,*E los que matan a otro atuerto* , non vero loquitur, de percussione,&sic nihil facit contracommunem illam , neque excludit alios casus in quibus de iure immunitas hæc denegatur.

Et communis illa , vt tunc percussor aleuosus nō gaudeatimmunitate quoties animo occidēdi percutit,remaner in suo robore,&tenēda est, si

Universidad de Deusto
Biblioteca

vero animus iſte deficiat, tunc quanuis aleuoſe percuſsio facta ſit, percuſſor talis immunitate gaudebit, & ſi ex l.2.titu.23.lib.8.infra quam allegauit Anto.Gomez, tomo 3.cap. 3.num.3 in fine mortis pœnam percuſſor talis aleuoſus incurrat, quantunuis percuſſus non moriatur ex percuſsione illa, ſed lex illa ita declaranda eſt quoad noſtram materiam, prout & voluit Rebuf. in d. 2. tomo conſtit.Franc.tit. de immun. Eccle.art.1.glo.1.num.16 In regno tamen Portugaliæ, ſecundum Nauarro, vbi ſupra, aleuoſus percuſſor etiam deficiente animo occidendi, non gaudet immunitate hac.

Ex qua communi concluſione, & diſtinctione inferri poteſt, quod apparente animo hoc occidēdi in percuſsione aleuoſe facta, quamuis ſanguis ex percuſsione non exeat, non gaudebit percuſſor hac immunitate, nam & percuſsio dicitur ſi cum palo fiat, ſiue ſanguis exeat, ſiue nō, ſecundum tex.in l.6.titu.9 par.7.& ibi glo.*ſangre*, notat, & applicat ad leges *de la hermandad*, & tenet Felinus in c.2.num 27.de reſcript. nam ita palo fit vulnus, ſicut & enſe, ſecūdum tex.in l.ſi ſeruus ſeruum. §. ruptiſſe, ff.ad l.aquil. & pali, & pugni, iniuria eſt de atrociſsimis ſecūdum tex.in l.6,& 20.titul.9,partit.7. ſiue ſanguinolenta ſit, ſiue non, ſecundum Puteum de ſyndicatu, cap. qui pluries, num.6.fol.231.in paruis, & ita mortifere poteſt quis palo percutere, ſicut & enſe, puta ſi grauiter in capite percutiatur quis cum palo, ex quo magnus tumulus fiat, vel rūpatur caput, & teſta, vel ita ſacco arenæ molliatur in corpore, vt morti appropinquet, & manifeſte animus occidendi præuideatur, tunc enim & dicta diſtinctio communis locum habebit.

Sanguis ā ſe facit exeat nec ne non eſt ipſius.

Quis tamen in propoſito dicetur occiſor, vel percuſſor proditorius, vel aleuoſus † dubitabile eſt, ad cuius deciſionem ſciendum eſt in iure plures reperiri pro aleuoſis declaratos, qui enumerantur in remiſsionibus poſitis in fine, tituli 18.lib.8.infra & vltra ibi relatos, etiam aleuoſus iudicatur à iure, qui alium venēno occidit, ſecundum Couarr.ub.in dicto cap.20.num.7.verſic. tandem his prænotatis, & Anto.Gom.tomo 3.c.3.num.7. Item Medicus doloſe Regiam perſonam occidens ſecundum tex.in l.10.in fin.tit.9.partit.2. quam in perſona Regia intelliges circa pœnæ, impoſitionem ibi declaratam, ne ſit in hoc contraria l.6. tit.8.par.7. vel vnam per aliam ſupplebis, ne contrarientur quarum cōtrarietatem conſiderauit Oroſcius, l.illicitus §.ſicuti, col.360.in princ. ff.de offi.preſi. Sed an præparans venenum dicatur aleuoſus, dicendum eſt quod non, licet non debeat remanere impunitus, ſecundum eundem Anto.Gom.ibidem num.30.& optimam l.2.titu.31.par.7. imo & ſecundum tex.ibi eadem debet puniri pœna, ac ſi veneno occidiſſet ipſo, cum in atrocioribus affectus ſolus puniatur, ſecundum Auendaño, capit. 27. pret.num.21.in fine.lib.2. de quo vide optimam deciſionem Tho.Grammatici.1.in deciſionibus Neapolitanis. Item & aleuoſus dicitur ille, qui occidit vocatum à Rege, vel à ſuis conſiliarijs ad Regis curam, ſecundum tex.in l.4.titu.16.par.2. in gene re † tamen iſs particularibus vbi aleuoſia committitur diſcuſsis, ille, ſecundum Anto.Gomez, tomo.3.capite.3.nume.5, dicitur aleuoſus, qui occidit, vel percutit amicum ſuum à tergo cum quo nulla rixa aut diſcordia erat, ſed occidit, vel percutit illū ſecure, cum nulla adeſſet præcauendi

nendi cauſa, prout aſſerit etiam Couar. vbi ſupra num.7. verſi. tandem his, & Remigius vbi ſupra fallētia.14. Ex quo infert Anto.Gom. vbi ſupra ex Bart. relato, & per Couar. Hec eſt magis vera opinio ſecundū. Burgos de Paz conſi.21.nu.15.& hoc atento iure regio concordando leges regias d.omnes, quia ſatis eſt in rixa qui habet inimicitias in principio titu.8.lib.5.hanc tenentem opinionē & vide eundem Azeuedum in.11.vbi ſupra quod occidens inimicum ſuū etiam a tergo & ſecure nullo modo dicitur aleuoſus homicida, nequepoteſt extrahi ab Eccleſia, quia occiſus debebat præcauere, quod ſuus inimicus illum occidere poterat, hoc tamen licet ſecundum librum Duelli, & militum conſuetudinem verum ſit, & vtatur, & practicetur, tamen iure noſtro aliter verum non eſſe credo, prout, & aduertunt Couar. & Anto. Gomez vbi ſupra, attenta.l. 10.titu.ſi.lib.8.infra diſponente, illam dici mortem ſecuram, quæ non eſt facta in queſtione, rixa, aut bello, quaſi illa dicatur ſecura mors, & ſic aleuoſa, puà inimicum meum a tergo, & in cautum occido, & ſic veriorem in puncto iuris crederem opinionē, cum Domini Couarrubias, & Antonius Gomez vbi ſupra, quod occiſor tali ab Eccleſia extrahi poſsit. 14

Licet in practica difficulter obtinebitur nam militarem conſuetudinē ſeruari audio. Vlterius quærendum in materia noſtri text. num quid homo, vel mulier carcerati, quibus data † eſt licentia eundi ad Eccleſiam ad audiendam rem diuinam, poſsint ſi nolint ab Eccleſia exire, & extrahi & in hoc Boeri. deciſi. 109. numero.18. inquit, quod ſi iuſte detinebatur poterit, alias ſecus, de quo. Videndus eſt Remigius, vbi ſupra fall.23.pagi.163 & additio.capellæ Toloſanæ.423. faciuntque dicta in lege ſupra proxima, de eo qui ducitur per Eccleſiam.

Quid tamen ſi index † ſecuritatem dederit delinquenti exiſtenti in Eccleſia, vt exeat ab ea, an tenebitur talis iud. ꝛ fidem ſecuritatis ſeruare, & illum remittere, tangit Ant. Gomez vbi ſupra, d.c.12, numer.7. inquiens quod ſi delictum, quod ille perpetrauerat, erat tale, quod non priuabat eum immunitate gaudere, remittendus eſt Eccleſiæ, & fides ſeruanda, & hanc ibi dicit tenere Docto. & communem teſtatur Couar. lib.1. Vari. cap.2.nume.16 in fine. ſecus ſi delictum priuabat eum immunitate, quia tunc non tenebitur illum remittere, quod & dependet ab illa quæſtione, tacta per glo. in au ſi. de mandat. Princip. §. ſed neque, verbo neque cuſtodias, num. ſcilicet Iudex † teneatur fidem promiſſam ſeruare, quam dedit delinquenti cum non offendendi ſi confiteretur delictum, de quo Thomas Grammaticus, in queſtionibus quibuſdam ſuis. queſt.3. per totam, late agit, & in hoc gloſa illa, negatiue reſpondet, non teneri talem in licem ſeruare fidem ſic promiſſam, & in hoc eam ſequitur Felinus. in capite. afferte, extra de præſumptioni. & Archidia. per tex. ibi in capite, vtilem ſimulationem. 22. quæſtio. 2. & Catalia. Cota, in memorabilibus ſuis in dictione, dolum bonum, & communem teſtatur Hieronymus Cuchalon, in additio. ad Decium, in l. ea eſt natura cauillationis, numero. 7. litera. b. ff. de regu. iur. vbi Deci. ibi refert ſic fecisſe Alexandrum tertium cum quodam Epiſcopo ſimoniaco, per tex. in. d. cap. vtilem, & tex. in. l. 1. §. non fuit. ff. de dolo vbi licitum eſt, vti bono dolo, contrarium tamē 13

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenet Imol.consilio.109.numero.2. & alios referens Anton.Gomez, vbi supra, hanc dicens de iure veriorem, prout ante eum dixit Deci. in dict.leg.ea est natura numero.7. & ibi Cucalon per textum in leg.1.ff.de pact.& l.1.ff.de constit. princip. & textus vbi Barto.& Doctores in leg. conuentionum ff.de pactis, vbi etiam hosti seruandam fidem,& promissionem, probatur, ita quod res est dubia, & quantum ad condemnationem ex tali confessione faciendam, inquit Cucalon, vbi supra quod non licet ex ea condemnare in pœna ordinaria, circa quod duas communes contrarias refert Clarus.in practica criminalis libr. 5.§.fina.quæstio.55.versiculo circa secundum.

Tenendum tamen iudicarem, quod nullo modo pœna ordinaria condemnaretur ex tali confessione, nisi reus in ea ratificaretur, quam si velit potest reuocare, secundum Symancas de institut.cathol. titulo 13.numero.12.& Rojas, de hæreticis.2.parte.conclu.25.numero 264. vbi inquit talem confessionem nõ nocere, impuneque reuocari posse: prout post hæc vidi in libro.9. communium sententiarum verbo iudex permittens sic discussum, & assertum.

Ego tamen, si iudex essem similes promissiones non facerem, prout & consuluit non faciendas Clarus, vbi supra, versiculo, circa primum, & si casu ignoranter eas facerem, non infringerem promissa, sed adimplerem potius, in conscientia
15 enim † fides illa & promissio adimplenda est secundum Cucalon, vbi supra, & Nauarrum in Manuali capit.25.numero.22. præsertim si delinquentem illum sub fide hac, & promissione ab Ecclesia abduxissem, cuius immunitate gaudere debebat, negari enim non potest Ecclesiæ immunitatem verbis subdolis, & cauillosis violatam maxime si nimia ex parte iudicis adesset importunitas & suggestio, quę quidem importunitas, & persuasio metui æquiparatur secundum Boeri. decisione.101.numero.10. neque obstaret mihi illud in quo principaliter fundantur Doctores cõtrarium tenentes, scilicet quod sieret damnum reipublic. si promissio seruaretur, relinquendo impunitum delinquentem, quia hoc verum posset esse, si vltra confessionem probatum esset delictum, sed si deficit probatio, & reus ipse confessionem illam reuocat, quomodo posset dici damnum fieri reipublicæ, quæ non vult iura violari, & absque probatione rem condemnare ex confessione sub dolo extorta, & tali, de qua præsumendum est ratione potius consequendæ indulgentiæ promissæ factam fuisse, quam quod ita se res haberet, & fortassis innocens condemnaretur, quod iura abhorrent, & potius volunt nocentem impunitum relinqui, quam innocentem puniri, præsertim ex confessione non sufficiente, vt dictum est, & tenet Couarrubias dicto capite secundo numero decimo sexto, imo, & nulla, secundum Antonius Gomez, dicto capite decimo secundo, numero sexto, neque potest bonus dolus dici ille, ex quo potest quis ita iniquum iniustumue, sicut iustum & æquum perpetrare, & iubere, & ideo, in tali dubio ad mitiora, & reo fauorabiliora iudicia nostra conuertere debemus: cauendum tamen est à similibus promissionibus

sionibus, ne incidat in Scyllam cupiens vitare Carybdim.

Ex quibus omnibus capi potest re-
16 gula generalis, quod omnis ille † gaudet immunitate Ecclesiæ, qui expresse in iure non reperitur prohibitis, & hæc est communis Canonistarum sententia, teste Iulio Claro, in d.q. 30.num.9.& 9.

Adeo vt & clericus quo ad suum Prę-
17 latum gaudeat † tali immunitate de iure, prout communem testatur, Bern.Diaz in pract.crimi.cano. capite.115.relatus per Hispanum Villalobos, in suo ærario mille commu. opini.litera.i.num.12.

Licet de consuetudine non seruetur secundum eum ibi, sed seruatur opinio Ancharra.& Imo.relatorum per Menchacam. de succ.sicreati. §.22. num.54.dicentium clericum delinquentem non gaudere hac immunitate.

Et ex hac communi,& regula generali infertur quod pro nullo crimi-
18 ne † etiam grauissimo debet quis extrahi ab Ecclesia, nisi sit de expressis in iure, secundum Couar,d.capi.20. libr.2.Varia.numer.6.versi.septimo deducitur, per l.2.expressam ad hoc, titu.11.part.1.quicquid in contrarium,& male voluerit Angel.de Malefi.& eius additio.in parte quod fama publica, num.56.& Auenda. capite.22.præto.numer.9.in prin. lib.1.

In propositum tamen supradictorum quærendum est, an in casibus in quibus reus delinquens extrahi po-
19 test † de Ecclesia, possit per iudicem sęcularem extrahi, an vero requiratur quod per Ecclesiasticum extrahatur, vel de eius licentia, & consensu, & in hoc Salice.in.l.si quis ei num. 6.cod.de adul.& Bossius in practi. crimi.titulo de captura.numero 24. & Antonius Gomez d.tomo.3.capite 10.numero 2. *in fine*. Tenent quod iudex Ecclesiasticus debet illum extrahere, & tradere iudici sęculari, contrarium tamen tenet Remigi.vbi supra,q.1.circa finem,& Coua,noster in d.capit.20.numero 8.versi.trigesimo quarto vbi liberter asserit se id asserere, nam cum talem Ecclesia non teneatur, non potest dici eius immunitas violata, nam quod a iure communi conceditur frusta precibus impetratur, ex regula, frusta, de regul.iuri in 6.& nemini facit iniuriam, quiv titur iure suo. Et ita consuetudine receptum inquit Couarrubias vbi supra ex Guidone Papæ,decis.121.in fine,& hanc testatur communem Clarus, in dquæstio.30.numero 20. debent tamen secundum eum ibi iudices sæculares in hoc modeste se gerere, vt sine tumultu,& offensa Ecclesiasticarum personarum fiat, & pro hac communi opinione considero textu in l.6.libro isto titulo.4. vt ibidem super verbo, *en caso* per me consideratum reperies, nobis idem repetamus, quam opinionem etiam tenuit Auendaño capite 22,prætorum numero 9,libr.1.qui nititur has concordare opiniones, hoc videlicet modo, quod prima procedat, quoties quanuis delictum probatum sit, pendet tamen lis, an debeat extrahi ab Ecclesia, necne inter iudices sęcularem, & Ecclesiasticum, vel an sufficienter probetur delictum, vel qualitas illa, quæ immunitate Ecclesiæ, si probaretur, priuaretur delinquens, tunc enim lite hac pendente non debet per sęcularem extrahi, vsque dum lis finiatur, & declaret Ecclesiasticus extrahendum, argumentum notatorum per Couarrubias in practica capite 33. columna 1.& totius titulo vt lite pendente extra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda vero opinio procedat cũ probatum est delictum, neque vlla lis super extractione pender, neque incepta est, tunc enim constito secu lari iudici, quod delictum est probatum, & tale quod immunitate priuat potest eum extrahere sine Ecclesiasti ci licentia, & requisitione, attenta dicta secunda & communi opinione, & iuridicam, & tenendam hanc concordiam iudico.

Quis tamen erit tunc iudex com
20 petens † ad cognoscendum, an de beat delinquens immunitate gaude re. Contentio antiqua est, de quaper Remigium late, in d. tract. de immu ni. q. 2. per totam, & in hac quæstio ne videmus quotidie iudicem Eccle siasticum esse cognitorem, & censo rem, nam cum secularis sit ille, qui de linquentem extrahit ab Ecclesia, vel nititur extrahere.

Delinquens ipse, & Fiscalis Ecclesiast icus recurrunt statim ad ecclesiasti cum, vt immunitatem ecclesiæ non permittat frangi, & violari, sed de fendat potius, & expediat censuras, & pœnas contra violatores, & tunc ecclesiasticus iudex secularem ipsum admonet per mandata sua & iubet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, & quin gentorum ducatorum bello contra infideles applicandorum quatenus delinquentem nõ extrahat ab eccle sia, & si extractum habet non innoc uet contra eum, sed potius restituat ecclesiæ, vel compareat statim ad al legandum de iure suo, &c.

Quo sic notificato secularis ipse iu dex occurrit coram ecclesiastico, & in modum grauaminis libellum pro ponit nomine suo, & iurisdictionis regiæ petendo annullari, & reuoca ri mandatum, & allegando se potuis se illum extrahere, quia tale delictũ commissum est, pro quo non debet gaudere immunitate, & tamen defe ctum quod sic non fiat appellat in forma & protestatur expensas & dã na, & remedium, *Del auxilio de la fuer ça.*

Et hoc modo necessario iudex ip se ecclesiasticus cognoscit an delic tum sit de ijs, quæ priuant immunita te nec ne, & pronuntiat super hoc, & sic Ecclesiasticum in hoc casu es se iudicem testantur Couar. d. lib. 2. Varia. d. cap. 20. nu. 17. in prin. & me lius in practicis quæst. c. 33. num. 1. & Remigius vbi supra, q. 2. & Dida cus Perez in præsenti. col. 71. & hæc est communis secundum Iaf. in l. ex quacunque num. 19. ff. si quis ius de non obtem. & Oroscium, ibi nu. 14. col. 642. & Iulium Clarum in pract. crimi. lib. 5. q. 36. num. 21. vbi inquit cum Couarrub. ita seruari in nostra Hispania.

Et quod interim quod discepretur de hoc reus ipse detinetur in carce re per secularem in qua detinebatur cum notificatio mandari iudicis ec clesiastici facta fuit, prout & dicit de tinendum Couar. in dicto cap. 33. n. 4 & pro hac communi facit, quoniã cum de re ecclesiastica seu spirituali agitur, semper ecclesiasticus cognos cit vocato seculari, secundum Florẽ tinum in 3. parte suæ summæ, titu. 9. cap. 2. §. 4. & tũc si ecclesiasticus pro nuntiat delinquentem immunitate gaudere, & remittendum ecclesiæ re stituendo ecclesiam ipsam condem nando in expensis iudicem secula rem & in pœna aliqua, vt inquit ad ditio capellæ Tolosan. 422. iudex se cularis iustitiam fouens, nam de hoc loquimur, affitmando se in appella tionibus, & protestationibus appel lat iterum à tali sententia, & prose quitur in appellationis gradu, & vt absoluatur cum ordinaria prouisio ne adfert processum ad cancellariã

En el

En el grado ordinario de fuerça.

Vel si immunitate videt debere de iure gaudere delinquẽtem, illum sta tim lata sententia, vel ante eo ipso quo constitit de iustitia remittit il lum, quod pauci faciunt, possunt ta
21 men † de iure facere, imo & tenen tur, neque ex hoc dicetur non defen sam iurisdictionem regiam, Rex e nim non vult immunitatem ecclesia sticam violari, vt in lege præceden ti probatur, & in l. 6. titu. 4. infra li bro isto, & tenet in propositum A uendaño in dict. cap. 22. Prætorum num. 1. in fine cum sequen. lib. 1. & Clarus in dict. q. 30. num. 20.

Imo & tunc cum remittitur non 22 debet ignominiose remitti præser tim si remissus clericus est, secũdum Boeri. dec. 103. num. 13. & Clarum vbi supra. q. 16. num. 48.

Alias videretur corporaliter re missum puniri, & excommunicatio nem si clericus remissus esset, iudex illum sic ignominiose remittens in curreret, secundum Auenda. in tra ct. de iniurijs, num. 15.

Quibus de causis iudex secularis an tequam delinquentem ab ecclesia extrahat, cogiter & consideret an de lictum sit de priuantibus immunita te, & an probatum sit, & si dubius est faciat delinquentem in ecclesia cus todiri, & compedirari, ne interim fu giat, nam hoc de iure facere potest, secundum Remigium, quem vide, in d. q. 2. pagi. & eo relato tenet & se quitur Clarus, in. d. q. 30. numer. 21.

Et hoc cum dubium esset an gau dere deberet immunitate delinquẽs imo, & tunc de consilio si periculũ non esset in mora consulerem iudi cem secularem, vt hoc requisito ec clesiastico faceret, nam si clarum es set, quod nõ deberet gaudere immu nitate nulla requisitio esset necessa ria ad hoc, neque ad extrahendum illum, vt dixi, & si non esset dubium immunitate gaudere debere talem delinquentem, nullo licet modo se culari huic custodire, & compedita ri in ecclesia illum, neque alimenta ei denegare, secundum Remigium d. q. 6. & 7. & Couar. dict. cap. 20. n. 17. licet aliqui iudices pessimè, & male in contrarium faciant, & pu niunt eis alimenta præbentes, hoc tamen ignari iudices non verò doc ti, & sapientes faciunt, & facientes deberent grauiter puniri, vt alij co rum exemplo territi deinceps ani maduerterent, & resipiscerent. Non enim sunt puniendi loquentes cum delinquentibus, & alimẽta eis † præ bentes, si banniti non sunt, nam etiã eis, qui ab ecclesia extrahendi sunt, alimenta prębentes non sunt puniẽ di, secundum glo. in. l. præsenti. C. de ijs qui ad eccle. confug. & Abb. in c. inter alia, num. 28. extra de im munitate eccle.

23 Et an sacerdotem † percutiens ex industria gaudeat immunitate eccle siæ, tradit Boerius dec. 109. num. 1. & sequen. & quid in blasphemo tra dit idem Boerius, decis. 110. num. 1. quem ad hoc corrupte allegat Remi gius, vbi supra, Fal. 24. & Nauarro in Manuali cap. 25 num. 20. licet inde cisum ibi relinquat & qui in Iudæo, vel excommunicato, tradit Clarus, vbi supra. d. q. 30. nume. 17. & 18. & Fab. in §. sed eo rempore, n. 3. inst. de ijs, qui sunt sui vel alie. iur. & quid in sactilego, vide eundem Clarum, d. q. 30. num. 10.

Obiriendo enella, Fruſtra enim is le gis auxilium implorat, qui contrale gem committit, & concessa sibi abu titur potestate, vt inquit text. in cap. fi. de immun. Eccles. & tex. in l. 4. ti tu. 11. par. 1. ad hoc allegati per Co uarr. d. lib. 2. Vari. cap. 20. numer. 15 & Anto. Gom. d. tomo 3. capit. 10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

num.2.casu.3.& Villalobas,in cra-
tio mille com.opi,litera.i.num.18
& secundum Couar.vbi supra num.
18.ver.35:& Anto.Gom.vbisupra.
Iudex secularis est competens ad co
gnoscendum de delicto per laicum
in ecclesia commisso nō vero eccle-
siasticus,quam communem testatur
Rolan.relatus & secutus per Clarū,
in d.lib.5.Practi.crimi.§.fi.q.38.nu
me.18.licet si sacrilegium esset im-
mixtum posset & ecclesiasticus cog.
noscere,cum misti fori sit, vt dictum
est in lege supra proxima,imo & tūc
vt ibidem diximus quanuispro sacri
legio posset laicus præuenicns pu-
niri in pœnis temporalibus,pro spi
ritualibus tamen posset adhuc tunc
ecclesiasticus procedere , & tradit
Couar.in d.n.18.qui sic intelligen- 26
dus,& declarandus est.

Nunc autem declaranda est legis
nostræ conclusio,quod delinquens
in ecclesia nongaudet eius immuni
tate,vt non procedat quotiescunq;
24 spe gaudendi † immunitate ipsius
ecclesiæ delinqueret,quia tunc non
gaudet eius immunitate,prout pro
bant verba nostri tex.ibi,*Por pensar.*
Et hoc dum tamen delictum ipsum
graue sit,non vero si leue,nam si le-
ue esset etiam si data dicta spe & fi-
ducia delinqueret in ecclesia nō ex-
traheretur ab ea,prout communem
testatur Couar.vbi supra,dict.nu.18
versi.25.& Villalobos d.n.18. quod
vltimum tamen ibidem ipse Villalo
bos nu.19.sublimitare videtur, nisi
ex proposito & veteri odio delictū
illud in ecclesia,vel cœmeterio per
petretur,quia tunc quantumuis le-
ue esset non gauderet illud commit
tens dicta immunitate , sed est hoc
contra limitationem dictam, & sic
Villalobos hoc vult non placet , in
25 dubioque animus † gaudendi im-
munitate hac præsumitur in delin-
quente in ecclesia vel cœmeterio,se
cundum Couarrub.dict.cap.20: nu
mero 15.in princip.& gloss. *Enfin-*
zando.l.4.titulo.11.part.1.imo, & si
prope ecclesiam delinqueret, idem
animus præsumeretur , secundum
Couarrub.ibi versicu.25.nisi probe
tur,secundum eos ibi delictum il-
lud repentine successisse quantunuis
Hostien.& Cardina.relati, & secuti
per Rebuf.d.2.tomo.titu. de immu-
nit.eccles.articulo.1.glos.1.nume-
ro 20. contra teneant,ex quibus nū
quam quicuit mihi animus circa o-
pinionem relatam per Diuum Co-
uarrub.in dicto numero 15.versicu
lo.22.

Dum asserit cum aliquibus per
cum relatis,quod delictum in eccle
sia commissum † etiam sine spe,& fi
ducia immunitatis consequendæ,
putà quia repentine successit, priua
re eius immunitate,prout in patria
sua inquit vsitari Clarus dict.§ fina.
dict.quæst.30.numero 15. & in de-
cisum reliquit,glo.los.in.l.12. titul.
14.partita.3. non enim video tex-
tum , neq; glossam,in quo fundetur,
quin textus in capit.fin.de immuni.
eccles.

Potius facit in contrarium , ibi,
crederent se defendi , ibi enim tan-
tum loquitur in delictis in ecclesijs,
& cœmeterijs commissis , & tamen
spem & fiduciam hanc in illis ver-
bis considerat , vt gaudeat vel non
delinquens immunitate hac, prout
& in lege nostra,& in l.4.tit.11.par.
1.consideratur,igitur non est verum
dictum D.Couarr.præsertim,quia es
set contra communem supradictam
& nostrum tex.& iura similia , quæ
contrarium asserunt, vt licet vide-
re ex dictis,& ex Nauarro in Manua
li.c.25.num.20.& commu. testatur
hanc Abb.in cod.cap.si.numero 8.
& Clarus.d.num.15. neque obstabit
etiam

etiam regu.capite quia frusta , de v-
sur.vbi probatur indignum esse Ec-
clesiam tutari eum , qui intra ipsam
delinquens iniuriam templis intu-
lit,nam delictum animus & propos
tum facit,sed si sine animo & recor-
datione,qp in Ecclesia est, delinquat.
Prout in delicto repentino animum
hunc,& recordationem non damus
clarum est,quod iniuriam templis in
ferre non vult, igitur contra Eccle-
siam non deliquit,& per consequēs
regu.dict.capite quia frusta,non ha
bet locum in hoc casu,& est singula
ris limitatio ad regulam illius textu.
quæ optime,& singulariter deduci-
tur ex dicta communi opinione.
Et sic teneo contra Couar.cum com
muni limitatione, scilicet,quod in
Ecclesia delinquens gaudet eius im-
munitate deficiente spe gaudendi il-
la cum delictum committitur , pu
ta,quia repentine successit, præser-
tim quia generalitas dictæ regulæ di
cti cap. quia frustra , non habet ob
stare speciali prouisioni dicti cap.
fina. de immu.Ecclesiæ & nostræ le-
gis,&similium communem illam ap
probantium.
Est tamen aduertendum quod statim
commisso delicto in Ecclesia , vel
prope eam, præsumptio est contra
committentem quod spe gaudendi
immunitate deliquit, & ideo illico
debet offerre , & dare informatio-
nem,quod repentinum fuit delictum 28
vt præsumptio hæc cesser, qua ces-
sante immunitate non priuabitur ta
liter delinquens,& ita sæpe vidi pra
cticari,& recipi in practica , & cum
hæc sit communis opinio,& Eccle-
siis fauorabilis omnino sequenda est
in iudicando,& consulendo.
27 Sed an delinquens † in Ecclesia de-
licto priuante gaudere eius immuni
tate,si postea alia delicta extra Eccle
siam committat gaudebit immuni-
tate hac,& Cassane.& alij relati per
Couar.in d.c.20.nu. 15.versi. 24.&
per Clarum in d.q.30.num.15.in fi-
ne dicunt non gaudere.
Contrarium tamen cum Boerio te-
nuit Couar.dict.versic.24. eo quod
non reperitur casus hic in iure pro-
hibitus gaudere dicta immunitate,
& ideo gaudere debet.
Placet tamen distinctio Remigij in
d.tracta.immuni . Eccles.sall.11.in
fine.i.
Quod si primum delictum est puni-
tum , & purgatum , ita quod de eius
punitione nunc agendum non est
tunc gaudebit secundum delictum
extra Ecclesiam committens eius im
munitate,quia niniis rigorosum es-
set , quod delinquens semel in Eccle-
sia perpetuo remaneret priuatus
eius immunitate:sed si primum deli
ctum non esset purgatum,& nunc ad
punitionem eius agitur,posset ab Ec
clesia abduci si pro eo non debebat
eius immunitate gaudere , prout in
themate quæstionis proposuimus,&
placet mihi concordia hęc inter has
opiniones , & si alicui non placue-
rit teneat in hac quęstione secūdam
opinionem pro Ecclesia,cui in du-
bio fauendum est.
Vidi tamen in hac materia in facti
contingentia dubitari , num si quis
in Ecclesia fugitiuus propter deli-
ctum exsistens exea, ab ea,& commit
tat aliud delictum † an gaudebit Ec-
clesiæ immunitate,etiam si delictum
illud extra Ecclesiam commisso non
sit de priuantibus tali immunitate,
& videbatur dicendum quod nonde
bet gaudere, quia saltim præsumpti-
ue censendum est in Ecclesia incepis
se delictum,arg.traditorum per Fe-
lin.in ca.1.num.13.de præsumpti.&
per Abb.in c.fi.num.12.de immu.Ec
cle.& quia in delictis initium inspi-
citur , vt per Hippol.in practi.§.vl-
terius,

Universidad de Deusto
Biblioteca

terius,& locus in quo delictum initiatur est considerandus secundum Bald.in l.2.C.de Eunuchis, & istam opinionem in aliquibus codicibus, succincte solumarg.d.c.fi.tenuit Anto.Gom.tom.3.Vari.c.10.num.2.

Ego tamen & tunc plures aduocati tenuerunt contrarium,imo quod dicta immunitate gauderet delinquens hic,primo, quia omnis ille gaudet,qui non reperitur prohibitus,istum tamen non reperimus prohibitum,igitur:item quia magna est differentia,an quis delinquat in ecclesia.vel extra eam,quanuis ab ecclesia vbi confugiens erat, exeat ad delictum committendum, vt pote, quia in ecclesia delinquens,derelinquere videtur,& præsumitur spe,& fiducia, gaudendi eius immunitate, nisi contrarium probetur, ideo nimirum si priuetur immunitate, sed extra ecclesiam delinquens, & exiēs ab ea ad delinquendum non censetur tali spe delinquere cum ab ipsa exeat ecclesia, & delicto commisso in itinere dum ad ecclesiam redit capi potest per iustitiam,& eius familiam & sic cessat ratio & fundamentum ipsius Antonij Gomez.

Et per consequens immunitas prodest huic delinquenti.Item, & quia cogitatio illa,& animus delinquendi in ecclesia exeundo ab ea ad delinquendum,non est delictum,neq; propter talem animum,& cogitationem quispunitur,cum cogitationis pœnā nemo mereatur,ex iuris Brocardico,imo & exmādato solo quis non est puniendus,sed ex delictovirtute mandati commisso, neque antea oritur obligatio mandantis, secundum Bart.in.l.non solū §.si mandato,num.9 ff de iniurijs, ad quem se remisit Abb.in dict.cap.fin. num. fin.de immunitate eccles. & Anton.Gomez.tomo.3.c.3.numer.41. & probat,leg.2.titulo.31. partit.7.

Et sic propter mandatum in ecclesia factum de delicto extra eam committendo,non extrahetur mandans ab ecclesia,cum non ex mādato, sed ex delicto secuto teneatur, vt dictū est,& faciunt dicta per Guidonem, decisione Dalp.104. & Angel.de Clauasio,in summa,verbo, immunitas,numero.24.vbi ita videtur tenere,delictum autem illud præsupponimus non fuisse in ecclesia,sed extra perpetratum,ergo nō potest propter mandatum ab ea extrahi, propter quod mandatum, nisi delictum sequeretur, ad nihilum tenebatur, quanuis Nauarro, cū Remigio per eum allegato in Manuali.capit.25. num.21.

Dicant etiam propter solum mandatum in ecclesia factum ab ea mandantem extrahi posse, non tamen tunc puniri ex delicto secuto,sed ex mandato tantum,non video tamen qua tunc pœna puniri possit, nisi ad delictum secutum totus respectus habeatur, propter delictum tamen secutum ipsi fatentur in effectu non posse ab ecclesia extrahi, ergoneque propter mandatum nō punibile delicto non secuto,cumque in mandato hæc ita sint,cur propter cogitationem,quæ minus est mandato, quis immunitate hac esset priuandus,secuto delicto cogitato extra ecclesiā quantumuis constitisset animo delinquendi ab ipsa exijsse,cum effectus delicti in ipso loco vbi commissum est destinetur,& dirigatur,ergo ibi deliquit, non vero in loco,vbi mandauit,vel cogitauit, vt optime inquit Feli.in ca.1.num.14. & 15. de præsumptio.vbi Bar.refert & sequitur,neque potest initium delicti cōsiderari, vbi cogitatum fuit,cum cogitatio delictum non sit,ex quo possit quis puniri, neque obstant dicta per Fe-

per Felin.vbi supra.num. 13. quoniā si bene considerentur potius pro nobis,quam contra nos faciunt, nam ibi loquitur Feli. quoties delictum in Ecclesia inceptum fuit,puta siquis existens in ea vel in cœmeterio, ab inde mittit sagittam,cum qua percutit alium,vel occidit existentem extra Ecclesiam, nam tunc licet extra Ecclesiam perficiatur,in ipsa tamen facto inceptum delictum fuit, ideo nimirum si eius immunitate non gaudeat delinquens, prout & inquit Couarru.in d.cap.20. num.5. versi.27.& ideo tunc per iudicem vtriusque territorij,& loci poterit delinquens puniri,secundum Felin.vbi supra,sed in cognitione non damus factum,neque initium eius,ergo:quas ob res in aliquibus codicibus ipsius Antonij Gomez primæ eius recognitionis impressis antea num.1562.in dicto tomo.3. cap.10. numer.2. prout est in meo codice, hęc quæstio non solum determinata non reperitur, verum,neque tacta, & tunc etiam vidi codices alios eā non tangentes,qui sortasis erant antiquioris impressiones, vel novioris,quam meus,nam meus est secundae cognitione authoris anni.1562 & ibidem nihil de ijs dicitur,prout in meo codice dictum reperio,& salua eius pace non credo veram doctrinam eius, vt pote, quia contra omnia supra dicta,licet nō diffiteor.

29 Quod si existens † in Ecclesia ab ea incepit euaginare ensem contra antiquum inimicum suum,& parumdistantiæ ab illa occidit, vel percussit illum,cum tunc & in Ecclesia facto delictum inceperit, animo que, & spe gaudendi eius immunitate indubio præsumitur deliquisse,nisi probetur repentine discordiam successisse,tunc vtique talis delinquens non gauderet hac immunitate,prout supra delinquente in Ecclesia concluximus contra Couar.& Remig.

30 Sed an poterit quis absque pœnade fendere iniuste extractum † ab Ecclesia per secularem iudicem,& Anto. Gomez.dict.tomo.3.cap.3.num.21. in fine inquit quod sic,& in facti contingentia asserit quendam in simili casu defendisse, imo & iniuste condemnatum possunt clerici defendere & eripere a manibus iustitię, secundum Archidia.eleganter,in ea. cum homo.23,q.5.& Alber.in l.ad dictos. C. de episc. & Cleri. Bern. Diaz in practi.Cano.cap.95.quos& alios ad hoc allegat nouissime Ponce de Leon Mexia,in apparatu. l. de Toledo,in 11.fundamento. 2.partis num.24.cum pluribus sequent. vbi ante & post plura circa hoc dicit & allegat.

Quod tamen ego verum intelligerem quotiescunque constaret,iniuste extrahi ab ecclesia,vel condemnatum fore,effectque periculum in mora,secus vero alias, tunc enim licet potestati iniuste exequenti resistere, quoties manifestum est iniuste procedere,vel damnum est irreparabile secundum Docto.maxime Oroscii, in l.vt vim.num.16.colum.21. ff. de Iust.& iur.nam alias,vel si in dubio est,non licet resistere,præsertim per Ecclesiasticos,quibus iam arma concessa ad hæc sunt,scilicet, excommunicationes,& censurę,non vero enses,& gladij,vt habetur in facto Concilio Trident.capit.3.Sessionis.25. & habetur in l.6.tit 4.infra isto lib. Et sic vidi in hac Placentiæ ciuitate, clericos punitos per Episcopum,eo quod violenter defendere voluerūt delinquentem quendam in Ecclesia existentem,quem Alguazelus quidam satis iniuste ab Ecclesia ipsa dū horę diuinæ celebrarentur,extraxit, imo,& ad querelā ipsius Alguazeli

Universidad de Deusto
Biblioteca

iudex Peſquiſidor miſſus fuit propu nitione defendentium,& reſiſtentiã ne delinquens ille ab Eccleſia extra heretur,qui quidem iudex inconſi- 31 derate,& cõtra clericos incepit pro cedere & vnum ex clericis,ſacerdoti bus,neſcio qua facie,aut colore incarcerauit,& cõpeditauit,licet poſt ad petitionem epiſcopi conqueren tis ſe de hoc & aſſerentis ſe contra clericos proceſsiſſe, iuſſum fuit iudici illi ne contra clericorum perſonas procederet,ideoque vnuſquiſque præuideat quid faciat & facere debeat,iam enim locus non eſt reli ctus armis eccleſiam & immunitatẽ eius in his defendendi,ſed cenſuris & excommunicationibus. Ex quo & ex l.illa.4.occaſio eſt data iudicibus ſecularibus illiteratis, & prauæ cõſcientiæ & nullius timoris, de ijs enim loquor,extrahendi ab eccleſia quos volunt delinquentes, ſcientes neminem armis eos defenſurum, quos tamen iudices,ſi iniuſte hæc fecerint immunes non credo & a peccato,& ab excõmunicationis nexu, & maledictione contra violatores eccleſiarum perDeum ſimilibus impoſita,Ezechie.c. 5. Viuo ego dicit dominus Deus,niſi pro eo, quod factum meum violaſti in omnibus obſenſionibus tuis, & in cũctis abominationibus tuis,ego quoq; confringam,& non parcet oculus meus, & non miſerebor,& 2.Paralip.c.17 & 3.Eſdræ.1.& Iudit.9.cadat virtus eorum,in iracundia tua,quipromittũt ſe violare ſancta tua, & polluere tabernaculum nominis tui, prout in propoſitum refert hæc Rebuf.in dicto.2.tomo conſt.tit.de immunit.eccleſ.art.1.glo.1.n.33.vbi ipſe inquit, hodie quoſdam iudices contra eccleſiã pugnare, quos ſi in parochia decederent ſua,inter hircorũ,& canũ morticinia ſepelirer, loquiturq; ipſe Rebuf,in Francia, vbi ipſemet in primo tom.earundem conſt.Frãtit.de conſt.in proœmioglo.5.n.40 teſtatur titulum.† C.de his qui ad eccleſ.confug.non ſeruari neq; practicari,ſed in eccleſijs capiuntur delinquentes,ſaluo iure ſi reintegrari debeant,vereorq; ne aliquando, & in Hiſpania,quod Deus auertat,& hæc introducatur cõſuetudo, vel potius corruptela,& abuſus,& modus iniquus infringendi libertates eccleſiaſticas,& violandi eccleſias,& tẽpla Dei,eſſetq; maximum malum ſi tale permitteretur,ideoq; circa hęc iudices eccleſiaſtici vigilent,& aduertãt, vt medeantur,& ſimilia malanon introducantur.fortaſsis enim in Francia,& propter ſimiles abuſus, & pravas conſuetudines hæreſes,& codias videmus ortas.Deumqu optimum maximum,& mediatorẽ omnĩũ humiliter ſupplicemus vt hæc auertere dignetur,quę pro huius legis exornatione & declaratione ſufficiant,cætera per dictos Doct. videri poterunt.

In legem quartam.

Eccleſia eſt omnium mater legitima, & refugium oppreſſorum.

2 *Princeps eccleſiarum immunitates defendere tenentur.*

3 *Princeps denegans auxilium eccleſiæ oppreſſæ deponi poteſt.*

4 *Pœna rapientium bona eccleſiarum, vel monaſteriorum.*

SVMMARIVM.

Nullus frangat,neque violet Eccleſias,neque earum immunitates,neque occupet earũ reditus,& bona,& cũ omni reuerentia tractentur Eccleſiæ.

LA

non gaudent priuilegio aliorumbonorum Eccleſiæ iuſte quæſtorum,ſi la enim iniuſte quęſita in dominio Eccleſiæ non ſunt,ideoque alienari poſſunt etiam in caſu a iure non cõceſſo,argu.notatorum,in c.hoc ius porrectum,10.q.2.& dictorum per Docto.in c.per tuas de donatio. & ita in expreſſo tenet Rebuf.in compendioalienationis rerum eccleſ.n. 28.vbi,& declarat qualiter hoc verificari poterit. Alio & ſecundo modo voluit illas glo. ſaluare Conarr. vbiſupra,per ipſum videbis.

INLEGEM Sextam.

1 *Omnis ille,qui tenetur reddere rationem tenetur facere inuentarium.*

2 *Epiſcopus dicitur ligitimus, & ordinarius adminiſtrator bonorum Eccleſiæ.*

3 *Prælati bona obligata ſunt pro dote ſuæ eccleſiæ male adminiſtrata.*

4 *Prælatus tenetur conſeruare omnia, quæ fuerint de bonis eccleſiæ, vel fructibus, vel agris &c.*

5 *Omnia, quæ ad eccleſiam pertinẽt manifeſta eſſe debent.*

6 *Epiſcopus tutori æquiparatur n.6.& ideo nu.7.ante inuentarium confectum non poteſt adminiſtrare.*

8 *Res emptæ per Prælatum ex pecunia eccleſiæ præſumuntur emptæ.Imo & ſic emptæ præſumuntur emptæ poſt adeptionem eccle.a.9.*

10 *Perſonæ quæ tenentur facere inuentarium remiſsiue.*

11 *Contrarietas legis noſtræ cum.7.& 10.infra eo.& eius ſolutio.n.13.cũ ſeq.*

12 *Res ſacræ quæ dicantur.*

13 *Fiſcus recuperans bona alienata per hæreticum tenetur ſolnere emptoribus pretium verſum in vtilitatem ipſius hæretici, vel bonorum, aut fiſci.*

14 *Res ad altaris miniſterium,& cultus diuini deputata quando vẽdi poſsint*

15 *Res eccleſiæ quomodo & qualiter alienandæ ſint.*

16 *Qualiter probabitur pecuniam in eccleſiæ vtilitatem verſam.*

17 *Emens rem alienam ſcienter nõ poteſt agere de euictione niſi in vno caſu.*

18 *Prælatus vel rector eccleſiæ vendens eius rem & non conuertens in eccleſiæ vtilitatem de ſuo tenetur emptori ſoluere pretium ſi res ab eccleſia euincatur Vbi an emptor debet eſſe ſolicitus, vt in eccleſiæ vtilitatem pretium conuertatur.*

19 *Acquiſita per Prælatum intuitu eccleſiæ ipſi eccleſiæ acquiruntur.*

20 *Publicatis bonis clerici hæretici nõ publicatur bona intuitu eccleſiæ quæſita, bene tamen publicantur fructus beneficiorum.*

SVMMARIVM.

Prælatus,Epiſcopus,Abbas, vel Prior electus bona Eccleſiarũ quarum gubernationem ſunt conſequuti inuentariare tenẽtur,fructeſſoreſque eorumreddere rerumipſarum rationem nulloque modo bona Eccleſiarum alienare debent, & ſi aliqua ex bonis inuentariatis alienata reperiantur ab earũ emptoribus,vel detentoribus cũcatur pretio reddito, vel non reddito ſecundum formã & tenorem noſtri rex.

TOdos en vnohagan eſcreuir por inuentario. Ortũ formaliſhabuit lex noſtra tuhoc a conſtitutione Innocer. IIII. in ſua conſtitutione cura paſtoralis,& ab extrauaganti benedicti.13 relatis per gl. in pragmatica ſanctio

Dnc,in

Universidad de Deusto
Biblioteca

nc in proœmio.§.nãEcclesiarũ.iura fo.36.in paruis,&ratio decisiua est, vel quia ōnis ille, † qui tenetur reddere rationē tenetur facere inuentariu m,arg.l.orphanotrophos,& ibi Bal.7.nota.C.de Epis.&Cle.& Boc. decis.61.nu.6.eo ꝙ inuentariō est ca put rationum,arg.l.i.§.officio. ff.de tutelis & rati.dis.vt ibi per Boc.& Bero. optime in quæstione familiari. 118. &ideo pater de bonis filij consti tuti in eius potestate inuentariū face re nō tenetur,quia administrationis rationē reddere non necessitatur,li cet bonorū descriptionē pati debet, vt optime per Cumanū,cōsi.89.nu. 2.& 3.nisi esset tutor filij, quia tunc secus esset,vt per Modernū Baezam de decima tutorum.c.2.nu.153. om nis tamen administrator bonorum alterius regulariter rationem redde re tenetur,de bonis administratis ac de fructib⁹ redditibusque perceptis argu.c.licet Heli. de Simo.c. qualiter & quando.2. de accusatio. optime per Bero.q.familiari.15.per totā ergo & Episcopus tenebitur facere inuentariū & reddere rationē,quoniam bona Ecclesiæ administrat, & dicitur eorū legitimus † & ordinarius administrator,secundū Specu. ti.de actore ab vniuersitate,in prin. nu.2.per tex.in c.quia Episcopus 5. q.3.facitq; tex.cū gl.inc.is cui de ele ctione,& tex.c.i.7.q.i.& 16.q.i.& tē poris,& 21.q.i.relatio, & tex.in l.4. tit.14.p.1.neq; liberam administrationem habent,secundum glo.in c. finis12.q.1.imo & procuratores secun dū illā dicuntur aliquando, bonaq, ipsiusmet Prælati † & Episcopi obligata sunt pro dote Eccle.si male administrauit,secundū Pa.Rub.in rub. c.66.nu:21.de dona: inter vir.& vxor.& gl.in dict.pragm.sāctione, in proœmio.§.nã ecclesiarū verbo de percun.ex c.monemus.12.q.2.& c. expræsētium,cū ibi nota.de pignor. & nota.in c.ex literis,de pignori.& sic inquit ibi posse agi cōtra tertium possessorē bonorum talis Prælati,sicut agit vxor pro dote sua,& ibi optime loquitur gl.illa illius prag.quæ est Cosme Gumiel.de quo & per Natar.de beneficios.q.12.nu.34.& 35.si ergo administrator dicitur Episcopus rationem reddere tenetur, quia hæc est regula generalis,ꝙ quilibet administrator,qui vel propria authoritate,vel ex aliquo officio sibi iniuncto bona alterius,siue cōmunia administrauit tenetur reddere rationē & reliqua soluere,vt volunt Iacob. de Aren.Bar.Bal.& alij in d.officio, &Berous in d.q.§.15.nu.2.vbi id ad Papā ad ministrantē extendit,ꝙ si rationē reddere tenetur Episcopus,igitur,& inuentariū facere,quod caput est rationis,imo & debet Episcopus esse paratus ad rationem reddēdam cuilibet petenti,secundū Specu. in proœmio,primæ partis sui Specul.nume.7.& licet hoc quoad interrogationē fidei per quemcunq; factam intelligatur, omnia † tamen, quę fuerint de bonis Ecclesiæ,vel fructibus, vel aaris,vel oblationib⁹ tenetur cō seruare.12.q.1.Episcopi de reb⁹.§.si ergo,ex quo inquit gl.in auth.idem est Nestorianis.C.de hæreti.quā alios referēdo sequitur Moli. de primog.Hisp.i.p.c.27.nu.2.quod tenetur Prælatus resarcire omne dānum Ecclesię, vel successori in reb⁹ eius ex negligentia sua contingens,& ex hoc secundum eum ibi.num.3.mortuo Prelato datur præceptum ordinariū a Regio consilio ad petitionē successoris,vt æstimatores ponātur pro ęstimatione dāni,secundū ꝙ ibi dicit fieri,& hęc prima ratio decisiua nostri tex.vel secunda esse poterit,eo ꝙ omnia,quæ ad Ecclesiā † pertinent manifesta esse debent,text.in c.manifesta.12.q.1.vbi glo.tenet expresse,ob hoc Episcopū teneri facere inuentariū de rebus Ecclesię, vel tertio, quia cum Episcopus tutori æquiparetur,† secundum glo.redde. in c.qualiter & quando 2.de accusatio.& gl.in c.quia Episcopus.5.q.3. Assi.dec.169.num.5.Beorius q.27. nu.4.Baeça,de decima tutorum c.2. nu.33.merito sicut tutor de reb⁹ minoris in principio sui officij tenetur inuentarium facere, imo si non faciat nō potest administrare bona pupilli,neq, in iudicio petere,vt in. l.tutor qui repertorium,& ibi Barto. optime.ff.de administ.tutorum, sic &Episcopus cum assimiletur tutori in princi.debet inuentarium facere rerum suę Ecclesiæ, quarum protector & administrator esse debet, & hanc opinionem vltra glo.in d.cap. manifesta tenuerunt plures Doct.relati per Rebuf. in 1. tomo constit. Fran.tiru.de senten.prouisio. artic. 3.glo.4.num.11.& per Couar.in ca. i.num.9.de testa.qui tamen & alios contrarium tenentes allegant, prima tamen opinio per tex. nostrum approbatur,& iure optimo ex dictis & quia si de patrimonialibus vel alijs rebus ptoprijs Episcopi,& titulo alio,quam intuitu Ecclesię acquisitis,tenetur Episcopus facere inuentarium,ne prēsumantur intuitu Ecclesię habitæ,& per consequens Ecclesiæ ipsius sint,merito si & ipsis Ecclesijs prouidere debeāt inuentarium bonorū suorū faciendo,cumq; Episcopus inuentariū sicut tutor facere teneatur,teneri de iure posset administrationē rerū Ecclesiæ suæ ei denegandam,† sicut tutori,donec inuentariū faciat,quod si non fecerit,prę sumptio cōtra eum erit ꝙ res per eū empręs,& acquisitę † ex pecunia suę Ecclesiæ empto cēseātur.& per cōsequēs ipsi Ecclesiæ acquirātur,vt per Coua.vbi supra.nu.5.& 6.& probat tex.in l.5.& 6.ti.21.p.1.& Alex.optime in consi.116.vol.7.& in cōsi.101. co.volum.7.qudi in clerico esse dicit,& optime per Bar.So.cōsi.91.& 216.li.i.& Ro.cōsi.159.nu.4.& Cepo.optime inconsi ciuili.5.nu.num.2. & 3.vbi inquit ad adeo esse verum, ꝙ etiam si heredes Prælati sint inpossessione bonorum patrimonialiū relictorū per Prælatū ipsum,in simul cum adquisitis intuitu Ecclesię, adhuc tūc in dubio omnia bona præsumuntur in tuitu Ecclesiæ acquisita, & sic ipsi Ecclesiæ restituenda,vt ibi per eū nu.4.sed si patrimonialia de per se Episcopus possedisset,& acquisita intuitu Ecclesię de per se tunc existiētibus hæredibus Prælati inpossessione nō esset præsumēdum patrimonialia acquisita intuitu Ecclesię etiā in dubio,nisi probetur per Ecclesiam esse adquisita omnia intuitu eius, hæredibus tamen non possidentibus,in dubio omnia præsumuntur Ecclesiæ acquisita,& ei de iure applicanda,imo & † sic empta per Prelatum præsumentur quæsita post adeptionē Ecclesię,& sic ex bonis ipsius Ecclesiæ,secundū Pal.Rub.in rubri.§.60.in cipi operatur alium.nu. 16.fo.35.de don.inr.& retigit Coua. vbi supra.nu.7.in fi.cū seq.& probat tex.si bene inspiciatur in d.l.5.ti tu. 21.p.1.quę optima est,& notandain materia,qui quidem Couar. vbi supra,nu.7.& 8.& Pal.Rub.vbi supra, nu.17.ponunt alium effectū ex hoc resultantem.

Alias itidē personas,quę inuentarium facere tenentur † numerat Boeri.de cisi.61.& Berosius.d.decis.118.& Rebuf.1.tomo.cōsti.Fran.ti.de sententē.prouis.arti.3.glo.3.per totā,vbi & ponit vtilitates ex hoc resultantes,& an capitulū sede vacāte,de bonis Prælati mortui,vide Rubeū.cōsi.131.

Universidad de Deusto
Biblioteca

La pueda demandar. Nota ista verba nam ex eis probatur quod ipsemet Prælatus, vel œconomus indebite bona Ecclesiæ alienans possit petere nomine Ecclesiæ sic iniuste alienata, prout & clarius probat. l. fi. titulo. 14. par. 1.

Dando el precio al comprador. Videtur legem hanc contrariari legibus.
ii 7. & 10. infra isto tit. & lib. † probatibus absque pretio aliquo res tales restituendas Ecclesiæ petenti eas, & sic quod lex nostra per illas tanquam nouiores corrigatur, quod dicēdum non est, cum in tam paruo temporis momento non est credendum legislatorem velle se corrigere, præsertim in hac Regia Recopilatione in qua contraria, & superflua resecari intentionis fuit recopilatoris, ideo velpotest primo dici, quod leges illæ. 7. & 10. loquantur in casu speciali, nostra vero generaliter, & sic eius generalitas limitetur per specialitatem dictarum legum, nam cum circa res sacras leges illæ. 7. & 10. loquantur,
12 scilicet circa cruces, imagines, & calices Ecclesiarum quæ sacræ † res dicuntur, & itidem de reliquijs per Reges, vel alios Ecclesijs donatis nimirum, si aliquid specialitatis ibidem constituatur, vt & patet ex t. 2. in fine titulo. 14. part. 1. vt scilicet, si alienata res aliqua ex dictis reperiatur penes aliquem tertium ab illo euinci possit, nullo pretio ei per Ecclesiam euincentem restituto, casu, quo res talis alienata sit in casu non permisso, nam si in casu permisso specialiter, & expressim perius declarato, vt pro redemptione captiuorum, pro fame pauperum rēparanda, si alia bona non adsunt, quæ pro ijs alienari possint & vendi, prout infra dicetur, tunc cū res illa ab emptore euinci non posit, eo ꝙ in casu permisso alienata, non est quid tractemus de pretio tunc restituendo necne, nam de alienatione non rite facta tam in ijs, quam in alijs rerum Ecclesiarum tractamus in hoc enim casu procedunt dictæ leges speciale quid cōsti tuendo in dictis rebus, secus tamen erit in alijs rebus, quam in dicta l. 7. & 10 declaratis, nam in alijs lex nostra procedet, scilicet, quod si alienentur per Episcopum vel œconomum, vel capitulum sede vacante, in casu non permisso, & non adhibitta solennitate requisita, tunc procedat nostra lex, vt si ab emptore a quo res talis euinci procuratur per Ecclesiam, vel Prælatum eius nomine probetur pretium pro re illa datum & solutum in Ecclesiæ ipsius vtilitatem conuersum, tunc restitui debeat pretium illud emptori per Ecclesiam euincentem, secus alias, & ratio differentiæ, & sic specialitatis dari potest ñam cum res sacræ, de quibus in dictis legibus. 7. & 10. prohibitæ sint emi, vendi, vel alio titulo alienari, emptorque contra iura mercatur, & per consequens malam fidē habeat, ex iuris regula quod qui contra iura mercatur malam fidem præsumitur habere, nimirum si emat, perdat pretium inpœnam talis emptionis contra ius factæ, quantumcunque pretiū illud probetur in Ecclesiæ ipsius vtilitatem versum, prout inquit textus in dicta. l. 10. ibi *Porque es defendido en derecho* In alijs vero rebus Ecclesiarum, quæ sacræ nō sunt, cūeas alienari prohibitū non reperiamus, sed permissum potius debita solēnitate adhibita, nimirum est quodsi per ēptorem probetur pretium versū in vtilitatem Ecclesiæ ipsius, Emptori restituendum sit per Ecclesiam euincentem, & hic potest esse primus harū legum intellectus, & concordia, nequedisplicebit legēti. vel secundo dici potest, quod leges illæ. 7. & 10. declarentur per text. nostrum hoc, scilicet, modo, quod tunc pretium non debet per Ecclesiam euicentrem emptori rerum, ibidem contentarum reddi, quoties probatum per ipsum emptorem non fuerit, pretium, quod pro illis rebus dedit in Ecclesiæ ipsius vtilitatem versum fuisse, secus tamen si hoc per emptorem illum probaretur, quia tunc procedet nostra ex, nouum enim non est leges posteriores per priores, & econtra intelligi, neque displicebit intellectus hic, & declaratio ad has leges ne Ecclesia, quæ alijs in exemplum esse deber, cum aliena locupletetur iactura, prout in alio proposito inquit Beroius, in quæst. 9. familiari. numero. 1. & 2. & quia sic videmus, quod fiscus qui secundum verus proverbium, capit ea, quæ non capit
13 Christus, si bona per hæreticum † alienata recuperare voluerit ab emptoribus, & possessoribus eorum, tenetur pretium pro ijs bonis datum, & solutum, emptoribus illis, & possessoribus restituere, probantibus in vtilitatem ipsius hæretici, vel bonorum ipsorum vel ipsius fisci conuersum, secundum Simancas de instit. catholi. titu. 9. num. 10. cum pluribus sequen. vbi num. 19. declarat quomodo probatio hæc fiet, de quo infra dicemus, ergo, & sic idem dicendum in nostro proposito, præsertim si œconomus, vel Prælatus alienans non esset soluendo, quia tunc Ecclesia locupletata cū pretio illo illud restituet, secundūBal. in auth. qui res. nu. 2. C. de sacrosanct. Eccl. & tenēdo hunc intellectū posset plus specialitatis constituti circa euictionē rerum in dictis legibus. 7. & 10. contentarū, quam rerum aliarū de quib⁹ l. nostram intelligimus, scilicet, ꝙ quia res in d. l. 7. & 10. cōtentę expresse prohibitę sunt alienria de iure, nisi in casibus specialibus per l. 2. ti. 14. p. 1. expressis (quā quidem. l. 2. non est censendum correctam per generalitatem dict. l. 7. & 10) in ijs talibus rebus peritis, & euictis per Ecclesiam, cuinserant, statum constituto, quod erant Ecclesiæ petentis, anserendæ sunt ab emptore nullo pretio ei pro tunc restituto, saluo remanente iure emptori ipsi, quod si post probauerit pretium versum esse in vtilitatem Ecclesiæ euincentis res, restituatur si pretium illud per ipsam Ecclesiam, & ita posse verificari verba text. in d. l. 7. ibi, *Entregue luego.* & l. 10. ibi, *Sea luego restituydo y tornado.* In alijs vero rebus, quam in d. l. 7. & 10. contentis & declaratis nō statim res perita per Ecclesiam auferenda sit ab emptore, nullo pretio dato, sed tunc demum cum probare ēptor non potuerit pretium esse in vtilitatem ecclesiæ versum, ita ꝙ prius super hoc audiatur, & conuincatur, & ita verificentur verba nostri text. ibi. *Y tornarla a la Iglesia, dando el precio, &c.* Et hoc plus specialitatis constituatur in vnis rebus, quam in alijs cum & plus specialitatis reperiamus in sactis, quam in non sactis constituerum, prout ex dictis patet, & quia cum res sacræ subdictis leg. 7. & 10.
14 infra eo contentæ vendendæ sunt, quæ ad altaris ministerium † & cultus diuini celebrationem deputantur, vendi possunt ad hibita iuris solennitate, & in casu a iure permisso, id verum est, quoties ex summa necessitate alienantur, aliquæ res non ad sunt, quę alienari possint, nā tunc sacræ hæres alienabuntur, secundum glo. si. in d. l. i. ti. 14. p. 1. In dijs tamen rebus non illa summa necessitas requiritur, sed minor sufficit solennitate canonica adhibita, de qua per Cor. li. 2. Varia. c. 16. nu. 82, Imo secundū ibi, in dictis sactis reb⁹ etiam data summa illa necessitate & def. ctu aliarū

Universidad de Deusto
Biblioteca

prius est incipiendum a rebus benedictis, quam a consecratis. Exquibus potest & tertius assignari intellectus inter nostram legem & dictas l. 7. & 10. scilicet, quod lex nostra & eiusdis positio procedat in rebus, quæ non sunt prohibitę de iure alienari, sed potius permissum est adhibita iuris solemnitate, in ijs enim si solennitas deficiat, & emptor probauerit pretium, quod pro re illa dedit, in ipsius Ecclesię vtilitatem versum, tenebitur Ecclesia, secundum text. nostrum, si rem petierit alienatam, & euicerit eam, pretium emptori restituere, leges vero illæ. 7. & 10. procedant, & loquantur in rebus, quæ sunt de iure prohibitæ alienari, in ijs enim, si alienatio earum fiat, quantumuis probetur pretium in Ecclesiæ vtilitatem versum, res auferatur ab emptore nullo pretio ei restituto, quoniã contra iura mercauit, & sic quod saltim respectu Ecclesiæ in hoc vltimo casu emptor ille pretiũ perdat, vt probatur ex l. quem C. de Agrico, & cẽsit. lib. xi. & l. iubemus. §. œconomus C. de sacrosc. Eccle. & auth. qui res, co. tit. & probatur ex dictis l. 7. & 10. & tunc Ecclesia retinere potest pretium, cum in pœnam legalem sit statutum, secundum Bal. in auth. qui rẽ in fin. vbi ipse Bal. ita videtur tenere & idem Bald. in l. si prædium C. de præd. minorum, & tunc emptor ille ab œconomo vel administratore vẽdente vel alienante pretium illud recuperabit, nam ipse remansit adhoc obligatus, secundum Bal. in d. auth. qui res, & probat tex. hic, quiquidem administrator si soluendo non fuerit, tenebitur tunc ecclesia quatenus ex pretio illo facta est locupletior secundum Bald. in d. auth. qui res, & in d. l. iubemus. §. sane, nu. 1. quærit ipsemet Bal. an saltim de benignitate tenebitur Ecclesia pretiũ illud restituere etiam œconomo existẽte soluendo. & de æquitate inquit glo. in d. § sane quod debet ecclesia pretiũ restituere, & eam sequitur Cardi. in Cle. i. 25 q. in fine, de rebus ecc. non ali. & iste poterit esse tertius harum legum intellectus, & quasi similis primo, quẽ si tenueris non obstabit tex. in d. auth. qui res, vbi videtur probari, quod etiam in rebus permissis alienari si citra solennitatem debitã alienentur, pretium non restituitur emptori, nam illam poteris intelligere, quoties emptor ille non probasset pretium illud in vtilitatem Ecclesiæ versum, ex tex. nostro, & sic nõ obstaret dicto intellectui, vel alio, & quarto modo, & non minus subtiliter possunt tam lex nostra, quam illæ l. ges. 7. & 10. intelligi hac scilicet forma, ex tex. in l. pen. tit. 14. par. 1. quod in ijs legibus si emptor rerum quarumcunq; alicuius Ecclesiæ bonam fidem habeat in emptione, putaquia putabat rem emptam fuisse propriã vendentis, & pro tali hasserebatur per emptorem, vt inquit Bal. in d. auth. qui res, tunc si emptor ipse probet pretium rei in Ecclesiæ vtilitatẽ versum, ei per Ecclesiam ipsam restituatur, & ita procedat lex nostra, si vero nihil probetur bonæ fidei, & sic sit malæ fidei emptor, prout in dubio præsumendum est esse, si rem aliquã ex contentis in dictis l. 7. & 10. emerit, quia contra iura mercatur, tunc quantumuis probet pretiũ in ipsius Ecclesiæ vtilitatem versum, non recuperet illud ab Ecclesia prout & de iure sic erat statutũ data mala fide, ex cõmuniori opinione, de qua in glo. sequenti dicemus, & sic procedãt d. leg. 7. & 10. & tunc a venditore emptor pretiũ recuperabit, & nõ ab ecclesia in pœnam suę malæ fidei, scienti enim & cõsentienti nõ fit iniuria neq; dolus, sed quia intellectus hic quartus nostri rex. generalitatẽ restringebat, & quia vt in gl. sequẽti dicemus etiã emtine rẽ alinã scienter a nõ Domino, si per Dominũ euincatur, debet ei restitui pretiũ cõuersũ in vtilitatẽ ipsius Ecclesiæ, prout & in fisco euincẽte bona hęretici supradictũ est alij intellectus ad has leges videtur tenendi, vel ex omnibus illis nouus & quintus intellectus capi potest, scilicet, quod in omnibus rebus Ecclesiarum, & extra debitam solennitatẽ & casum a iure non permissam alienatis, possit Ecclesia, cuius res erant euincere illas ab emptore nullo pretio ei restituto, si emptor ipse non probauerit, pretium earum in ipsius Ecclesiæ euincentis vtilitatem conuersum, in superq, inemptione illius rei bonam fidem habuisse, & capitur hic intellectus, ad leg. 7. & 10. ex tex. nostro probationem huius vtilitatis requirente, & ad nostrum tex. & leges illas. ex 1. pen. titu. 14. par. 1. & ex communi opinione de qua in glos. sequenti dicemus, inter bonam & malam fidem distinguente, quantum ad pretij huius restitutionem data tamen aliqua differentia in hoc casu inter res permissas vendi cum certa solemnitate, & prohibitas omnino vẽdi, nisi in casu aliquo speciali, quia in primis rebus bonam sufficiet fidẽ allegare cum iuramento, cum in dubio regulariter mala nõ præsumatur nisi contra probetur, maxime existẽte titulo etiam inualido, secundum Couar. in cap. possessor. 2. part. §. 8. num. 1. versi. secundo probatur, debet tamen tunc allegari, quoniam & in casu in quo bona fides præsumitur debet allegari, secundum Cepo. de serui. vrb. præd. c. 20. nume. 3. & Menes. in l. 1. nume. 34. C. de seruit. & aqua. In alijs vero tebus expresse & specialiter prohibitis alienari, cum mala fides præsumatur, quia contra iura mercatur, non sufficiet, hæc bona fidei allegatio, nisi & bona fides probetur, secundum quod dictũ est supra, & iste videtur bonus intellectus ex combinatione nostræ legis, & d. l. pen. ti. 14. p. 1. Et intelligendũ est, quod vocamus, res Ecclesię permissas alienari, illas in quib° de iure specialiter, & expressẽ nõ reperiamus alienationem prohibitam, prout reperimus circa res contentas in d. l. 7. & 10. & si quę aliæ sunt, alias tamẽ res vocamus alienari permissas, quę cum debita solemnitate alienari permittuntur, quoniam res Ecclesię quãuis generaliter alienari verentur, ex titu. de rebus Eccle. non ali. quia tamen in alienabile ius nõ reddit eas adhibita solemnitate, sicut in specialiter dispositis, eas vocamus alienari permissas cum solemnitate requisita. Alius intellectus qui assignari poterat, scilicet quod leges illę. 7. & 10. loquantur non cum per œconomum vel administratorem alienatio facta est, sed per alium tertium, ininste res de quibus ibi habente, & tenente, nostra vero lex quoties per administratorem, vt tunc fiat distinctio conuersum sit nec ne in Ecclesiæ vtilitatẽ pretium, quæ tamen non fiet in primo casu, sed indistincte emptor perdat pretium quo ad Ecclesiam. Hic intellectus nõ cessare facit difficultates, & ex l. illa pen. tit. 13. par. 1. & ex dicta l. 10. ibi, *Ninguno sea osado* reprobatur, ideo ad priores intellectus est recurrendum, quorum lector meliorem capiet vel alium ipse præbebit congruentem, interim tamen supra dicta notanda sunt, quia noua & singularia, & leges hæ lectorem perplexum reddent, nisi aliquo exdictis declarentur modis.

Mostrare q̃ el precio fue gastado en pro dela Iglesia. Imo & etiã videtur demõstrandũ esse, alienationem similẽ factam fuisse legitime, & forma, & solennitate a iure requisita, nam non

Universidad de Deusto
Biblioteca

15 sufficit in casu † à iure concesso fuis
se celebratam alienationem rei ec-
clesiasticæ,& sic cum vertitur ipsius
ecclesię vtilitas, verum etiam debet
seruari forma,& solennitas in aliena
tione tali requisita de iure,secũdum
Couarr.lib.2.Vari.cap.17.numer.2.
contra glossas per eum relatas, sed
hęc vera sunt,& procedunt,quo' ad
hoc,scilicet,vt talis alienatio valeat
sed quo ad hoc,an pretium emptori
restituatur necne,si res ipsa ab eccle
sia,cuiuserat euincatur n.5.sunt hæc
necessaria,imo debet aliqua harum
solennitatum deficere,vt ecclesia ip
sa rem suam euincere possit,alias e-
nim si nihil deficeret,putà quia inca
su a iure concesso, & solennitate iu
ris seruata alienatio facta fuisset,quã
tunuis ecclesia pretium redderet, in
uito emptore non posset rem illam
euincere,nisi grauis læsio in aliena
tione intercederet,& tunc absq; du-
bio pretium restituet, nos vero lo-
quimur,& sic lex nostra loquitur in
casu,in quo alienatio non fuit legiti
me facta,& sic supradicta necessaria
non sunt,neque de eis fit mentio in
nostro textu,sed tãtum fuerit ne pre
tium conuersum in vtilitatem eccle
16 siæ necne,† idque qualiter probabi
tur,in glos.sequenti dicemus.Exqui
bus præsertim verbis nostræ legis at
tentis,ad pretium restituendum em
ptori per ecclesiam petentem rem
suam iniuste,& illegitime alienatam
requirentis solum probationem vti
litatis videtur non esse iam necessa-
riam quo ad pretij restitutionem di
stinctionem illã,sit ne bonæ vel ma
læ fidei emptor ille,sed in distincte
vtilitate probata pretium per eccle-
siam rem euincentem esse emptori
restituendum, quanuis iure canoni
co communior esset opinio distin-
ctionem illam adhibendã esse,prout
testatur Barba.in cap.ad audientiam
col.fin.extra de rebus eccles.non a-
li.quæ & per l.pen.sępius allegatam
tit.14.par.1.approbari videtur,vides
tamen legem nostram hęc non re-
quirentem, sed solum versum esse
pretium in vtilitatem ecclesiæ,& sic
tanquam nouiorem seruandam, ne
ecclesia cum aliena locupletetur ia
ctura,& commodum cum damno al
terius recipiat,videmusque itidem,
17 quod licet emens rem alienam † nõ
possit agere neque ad pretij restitu-
tionem,si per Dominum verũ euin-
catur,secondum text.in l.si fundum
C.de euictio.& tex.l.19.tit.5.part.5.
tradunt Anto.Gomez,tomo 2.ca.2.
nu.8.& 42.& Couar.d.c.17.nu.1. &
2.& est tex.optimus in c.1.de in uest
tit.de reali facta,& ibi Bald. in vsi.
feud.& in re ecclesiæ scienter emp-
ta communiorem testatur,idem An
to.Gom.in l.51.Tauri nume.61.ad
fi.id tamen ex tex.nostro locum nõ
habebit,si probetur pretium in ip-
sius euincentis vtilitatem versum
fuisse,nam tunc restituet pretium e-
uincens,secundum tex.in l.emptor
ff.de rei vendi.communis secũdum
Anto.Gomez,d.num.43.limi.2.&
ideo contra venditorem,qui pretiũ
recepit,agi potest ad pretij restitutio
nem, quanuis de euictione non de-
beret teneri,ex tex.in l.emptorem.§.
pen.ff.de actio.empt.ad hoc allega
tum per Rubeum consi.152.nu.2.er
go itidem,& a fortiori,idem dicen-
dum est in ecclesiam, cum alijs de-
beat esse in exemplum, siue emptor
bonam,siue malam fidem habuerit,
ergo vel debet illa communior opi
nio,& lex illa Partitarũ eam appro-
bans correcta remanere,vel secundũ
supradicta, & sic noster text. intel-
ligi,& declarari, imo & ampliari,
hoc scilicet modo,vt neque bonæ fi
dei emptori pretium restituatur per
ecclesiam euincentem, nisi emptor
probet

probet in ipsius Ecclesiæ vtilitatem
pretium versum esse,& itidem resti-
tuatur pretium per ipsam Ecclesiam
malæ fidei emptori probanti in Ec-
clesiæ ipsius vtilitatem pretium con
uersum,& in hoc vltimo casu corri-
gar lex nostra,& dicta lex Partitarum
communionem illam iuris canoci
opinionem,& dictam legem,& com
munior opinio & lex illa Parti.de-
claretur dicto modo, vel vt quinto
intellectui inglo.supra praxima assi
gnato non contraueniamus,lex no-
stra declaretur per distinctionem il-
lius communioris opinionis, & le-
gis Partitarum,scilicet,vt non suffi-
ciat probare in malæ fidei emptore
pretium esse versum in vtilitatem Ec
clesiæ,nisi & bona fides allegetur&
colo retur per aliquam probationẽ,
neque itidem sufficiat bonam fidem
probare ad pretium recuperandum
ab Ecclesia euincente,nisi & probe-
tur pretium versum esse in vtilitatẽ
ipsius Ecclesiæ,& sic vna lex aliam de
claret,& alia aliam vt contrarietates
euitemus,& correctiones,tu tamen
contra veritatem non allegabis bo-
nam fidem.

Si mostrare. Quod qualiter de mon-
stretur declarat remissiue Couar.d.
18 cap.17.num.4.ad finem.& Rebu.in
comp.ali.rerum Eccle.nu.73.& Si-
man.de institu.catholi.cap.9.num.
39.& optime exemplificat Frederi-
cus de Senis.consi.119. nulli dubiũ
est si Prælatus, & an sufficiet confe-
ssio Prælati confitentis recepisse pre
tium,& in vtilitatem Ecclesiæ con-
uertisse,& quid si ad sit confessio ca
pituli & Prælati,vide optime Barth.
Soci.consi.29.nume 10.cum pluri-
bus seq.vol.1.vbi facit optimum con
silium pro annullanda rei Ecclesia-
sticæ alienatione,Et notandũ quod
quanuis glos.in pragmati.sancti.to
mo,2.titu.de pignorantibus cultam
diuinum verbo,contrahentes, velit
solum quo ad contractum mutui cũ
Ecclesiæ administratore factum, pro
bationem hanc vtilitatis esse facien
dam,idem tamen per tex.nostrum in
omnibus alijs contractibus cum Ec
clesia factis dicendum est,vt ex text.
nostro probatur,sed est verum,quod
si mutuum detur Prælato,aut Recto
ribus,& Præsidi ciuitatis,non esse ne
cesse probare dictam vtilitatem, se-
cundum Couar.d.lib.2.Var.d.cap.
1.num.2.vers.cæterum etiam,& te
net Ferra.in pract.in forma lib.in a-
cti.Hypor.glo.1.col.2.vbi idem dicit
si cum administratore habente spe-
ciale mandatum ad accipiendum pe
cuniam mutuo contraheretur, de
quo vide Doct.maxime Alex.in.l.ci
uitas.ff.si cer.pet.& Dec.in l.credi-
tor,eo.titu.Sed an contrahens cum
Ecclesia debet,esse solicitus vt pecu
nia in Ecclesiæ vtilitatem conuerta-
tur,vltra.d.Doct.& optime per Pe-
trum Costalium.in d.l.ciuitas,vide
D.Moli.de primo.Hisp.lib.4.ca.4.
nume.20.cum seq.& per conciuen
nostrum Doct.Gutierr.in alleg.1.&
Bal.in auth.hoc ius porrectum.nu.
7.C.de sacros.Eccles.tres casus po-
nentem.

Del que la cosa enagena. Prælatus e-
nim † vel Rector Ecclesiæ vendens
rem ipsius Ecclesiæ,& non conuer-
tens in eius vtilitatem pretium rei,
teneatur ad pretij restitutionem,si res
illa,per Ecclesiam euincatur ob ali-
quam causam,secundum tex.hic,&
tex.in l.pen.& fi.titu.14,par.1.& Re
bu.in compen.alien.rerum Eccle.
num.39.& tradit Abb.in cap.si quis
presbyter,numer.fi.de rebus eccles.
non ali.& Florent.in 3 par.suæ sum
mæ titu.24.cap.9.etiam si a princi-
pio ipse œconomus,vel Rector pro
testetur se nolle teneri ex mutuo Ec
clesiæ facto,secundum Ias.in d.l.ci-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uitas,nu.16.imo,& tenebitur etiam si emptor ille sit malæ fidei secundū glo.in auth.qui res.C.de sacrosc.Eccles.& ibi Cyn:& Bal.& glo. in cap. hoc ius,versi.qui vero 10.q.2.But.& Host.relati,per glo.mas.in d.l.pen. & hęc opin.per tex.ibi approbatur, & per tex.nostrum,qui si bene cōsideretur ita videtur probāre,& hanc etiam tenet Anto.Gom.l.51.Tauri nu.61.quanuis contrariam teneant gl.in c.Vulteranæ.12.q.1.& aliæ allegatę per glo.mas.d.l. pen. vbi hāc vocat communem Canonistarum, & communiorem voluit esse Anto. Go.vbi supra,sed primam cum eis tenerem,eo quod legē dictam Partit. reperimus eam approbātem, & tam in foro ecclesiastico,quam seculari sequerer eam, quia de iure Canonico nescio tex.in quo secunda tunde tur,& in tali casu ad Regium ius recurrendum est,& ideo cum casus euenerit in libello semper dirige intentionem tuam ad pretium petendum tam contra Ecclesiam cuincentem,quam contra administratorem eius vel alium quenliber nomine eius vendentem,contra ambos, & quenlibet eorum in solidum, & illū eorum contra quem de iure aptius, & melius locus detur,cum protestatione,quod vnica solutione a quolibet eorum facta contētus eris,prout pro cautela tradit Ferrara,vbi supra cuius dictum fuit prius Innocen.relati per Bald.in dicta auth. hoc ius, num.7.vbi eius additio.inquit quod communiter dictū illud ignoratur, & iam secundum illud consului fieri,& hoc quia in casu,quo Ecclesia ipta non teneretur soluere pretium teneretur vtique si probaretur vēditorem non esse soluendo,prout tūc deber ecclesia soluere,quatenus facta est locupletior,secundū Bal.in d. auth.qui res nu.2. C.de sacro. eccl. & Ant.Rube.cons.152.n.3.& gl.pē in d.l.fi.ti.14.par.1.notandum itidē est quod emens rem ecclesiæ a solo Prælato eam præscribere nō potest, secundum gl.non potest,in c.2. extra de ijs quæ fi.a Pręla,quam sequitur Abb.in c.de quarta n.12.de præs. & hoc nisi emptor errasset in facto credens iuste quod capitulum etiam consensisset,& ita procedet glo. in d.c.de quarta,quę contrarium volebat,secundum Abb.ita eas cōcordā tem in c.dudum nu. 14. de decimis.

Otro si no pueda. Idq; ratione proce 19 dit,quia acquisita †per episcopū,vel Prælatum intuitu suę ecclesiæ ipsius ecclesiæ sunt,& ei acquirētur,secundum tex.in c.3.de peculio cleric,& in c.cum in officijs,de testam.quod & ad Papam,& Patriarchas,& alios extēdit Sanctissimus Papa Pius quintus per motum proprium,de quo in l.10.infra eo.mentionem faciemus annuente Deo.Ex quo inquit Simā cas,de insti.catholi.tit.9.nu.89. pu 20 blicatis bonis † clerici non publicari bona acquisita per clericum talem intuitu ecclesię. nisi secundum eum ibi n.90.sint fructus beneficiorum: nam illi bene publicantur, cum eorum plenum dominium clerici ipsi habeant,sicque ex eodem fonte deducit Pala.Rub.in rub.§.60.num.17 fol.355.quo Prælati de talibus bonis intuitu ecclesiæ acquisitis testari nō possunt,& per Couar.in d.c. cum in officijs nu.6.de testame.adeo quod neque per contractum inter vivos potest Prelatus primogenium de bonis intuitu ecclesię acquisitis constituere,vt per Molinam de Primogenijs.1.part.lib.2.cap. 16. numero 27.Hodie tamen bona episcoporū intuitu ecclesię acquisita non acquirūtur ecclesię,sed camera Apostolica capit. ea,& sibi applicat.

IN

IN LEGEM septimam.

1 *Num lex nostra,& similes corrigāt tex in l.2.tit.14.par.1.*
2 *Prohibitus vendere vel extrahere rē non censetur prohibitus causa necessitatis suæ prouidendæ.*
3 *Leges generales non corrigunt speciales.*
4 *Res sacras an liceat vendere pro reparanda fame pauperum culpa deuenientium in paupertatem.*

SVMMARIVM.

Nullus emat,neq; in pignus accipiat res sacras,vel ad ornatū Ecclesiarum destinatas, alias restituet eas sine pretio, & ij, quibus vt emant deferuntur, tenentur sub nostri tex. pœna eas accipere, & manifestare.

Ec comprar, Similis tex.videtur in l.10.infra isto tit. & lib.& tex.in l.15.tit.5.par. 5.Est tamen dubium,num 1 leges istæ corrigant † tex.in l.2.titu. 14.par.1.permittentem Cruces,Calices,& res sacras vendi posse in casibus ibidem expressis de quibus, & per Couarr.lib.2.Variarum c.16.nu. 8.& videtur dicendum quod sic, nā in lege nostra prohibentur emi, in d l.10.in d.l.15. prohibentur vendi, ergo geminatio hęc,cum multaoperetur in iure specialia, vt per Euerardum,in loco a geminatione operabimur & in nostra materia correctionem dictæ l.2.vt nullo casu liceat res has emere,neque vendere, contrarium tamen hoc non obstante tenēdum est,imo quod non corrigatur, dict.l.2.per nostram,& similes, neq; geminatio aliquid operatur ad inducendam ex ea correctionem, neque ex generalitate nostri text.& similium censendum est specialitarē dictæ l.2 correctam,cum idem ex c. 1.de pignoribus, flarutum reperiamus adnotantibus ibi Docto. sed tenendum est legem nostram,& similes declarari per dict.l.2.& similes, vt scilicet prædictę res possint emi, & vendi vrgente necessitate Ecclesiæ,cuius sunt,aliter enim dum ecclesiæ,per prouisionem nostri text. & similium cēseretur prouisum, potius damnum inferretur,& fortassis maximum,quid enim si suę necessitati aliter Ecclesia prouidere nō posset maximumque detrimentum, & ruina inesset, esseque etiam contra iuris doctrinā,quæ habet,quodquanuis quis prohibeatur vendere, vel portare rem aliquam, non censetur prohibitus eam vendere, vel porta- 2 re †causa suæ necessitatis conseruandæ,argum.l.8.tit.18.lib.6. infra notant Bar.& Doct.in l.cetera §.sed & si quis,nu.4.delega.1. Item quia lex generaliter aliquid de nouo prouidens non censetur † corrigere legē antiquam specialem, & specialiter prouidentem,secundumglo.ab omnibus commendatam, & approbatā in leg.3.C de silentiar.lib.12. quam commendant plures allegati per Oroscium,in l.1.columna.207.ff.de constit.princ.& in l.sed & posterios col.161.ff.de legibus, & per Asflictis in constituto.Siciliæ,libr.1. rub.47.numc.33. & 34.sed per dictā l.2.tit.14.part.1.casus speciales sunt prouisi,in quibus licet dictas res sacras vendere,& pignorare ergo per generalitatem nostri textus, & similium non censetur correcti casus illi,& ita tenendum est,quanuis vt supra dixi,ex Couarrub.lib.2. Variar. c.16.num.8.prius est tunc incipiendum a re

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum a rebus benedictis quam a con
4 secratis,& ibi nu.9.† declarat an idē
sit si ob culpam in paupertatem,vel
famem homines deueniant quod&
tangit glos.2.in c.4.tit.11.part.6.&
Mexia,in pragmat.tassæ panis con-
clusione,1.glo.1.n.8.fol.12.nisi cul-
pa illa secundum Couar.dict. nu.9.
& Mexiam,vbi sup.num.9.esset ad
hunc finem ordinata,& procurata,
quoniam non prodesset paupertas,
sed obesset potius,eo quod remedia
procurata obsunt,& non prosunt.

Sin algun precio. Pro intellectu ho-
rum verborum videnda sunt dicta
in l.supra proxima in glos.*Dando el
precio.* Et vide tex.in c.1.de scismati.
& Docto.in c.ad audientiam, de re
bus eccles.non ali. & Florentinum
in 3.par.suæ summæ Theol. tit.24.
c.9.ex quibus Doct.nihil aliud bo-
num reperies,neque ex Doct.in dic.
auth.qui res,C.de sacrosan. eccles.
quam quod in dict.glo.dando, dic- 1
tæ legis supra proxima diximus.

De la ley segunda. Cuius quidem
legis,2. pœna solum imponetur in
casu nostri tex.cum quo ad hunc no
stri tex.casum approbetur per legem
nostrā,extra vero casum nostri text.
si in alio lex illa,2. posset verificari
esset necessarium vsum dictæ legis,
2.(cum fori sit)probare, aliter enim
tunc non illius legis.2.pœna im-
ponetur,sed aliarum legum pœnas
imponentium contra non manifes- 2
tantes furta, quas leges refert Mon-
talu.in ea l.2. Et est notandum quod
si vltra quod non manifestetur res fa
cta per illum ad quem defertur vt eā
emat,ex parte ipsius adsit aliquod
factum aliud,puta quod fauorem ad
furandum rem illam dedit,vel in do
mo sua occultabatur,vel receptaba-
tur fur,tunc punietur talis persona
pœna l.18.tit.14.par.7.de qua dixi
mus in l.1.supra isto titulo.

INLEGEM
Octauam.

1 *Hospitia in ecclesijs & domibus cle-
ricorum præstanda non sunt.*
2 *Iudex ex officio procedens an & par
tem denuntiatoris sibi applicare pos
sit.*

SVMMARIVM.

In Ecclesia hospitia non sunt as
signanda,neque constituēda
sub pœna.

Ordenamos y mandamos, Cō
cordat tex.in c.1.de immu
nita.Eccles.l.1.ad fin.C.de
Episcopis,& cleri.l.1.tit.ii
par.1.l.51.ad finem tit.6.part.1. quæ
allegat Glossator Salmantinus, hic
col.86.in fine,in quibus iuribus pro
batur in ecclesijs hospitia non † esse
constituenda,imo& in domibus cle
ricorum idem statutum reperimus
per l.7.infra tit.proximo, vbi hoc
vno modo intelligo &declaro,ideo
que solum ex lege nostra vnum no-
randum est,& aduertendum,scilicet
quod in quantum ex fine eius ipse-
met Didacus Perez,in presenti,col.
87.in princ.colligit regulam gene-
ralem,scilicet quōd quando lex de-
nuntiatori pœnam applicat,si denū
tiator desit,& iudex † ex officio ad
punitionem delicti,& pœnæ execu
tionem processit,ipse iudex partem
pœnę denuntiatori applicandam ha
bebit,hæc regula generalis vera nō
est,imo falsissima,& generalis regu
la est in contrarium,vt patet ex l.21.
tit.9.infra lib.3.ex qua quidem l.21.
cum sit notior,correctio potius,si
aliqua esset inducenda,ad legem no
stram colligi poterat,quam ex lege
nostra ad illam,quę quidem correc-
tio quo-

tio quoniam euitanda est, dicēdum
est regulam esse generalem, & verā
in contrarium,quæ desumitur ex d.
l.21.& nunc regula illa limitabitur,
vt non procedat in casu nostræ le-
gis,propter fauorem Ecclesiarū, &
vt iudices alliciantur,spe etiam par-
tis accusatori,& denuntiatori appli
candæ,ad executionem pœnę in le 1
ge nostra contentę,in alijs vero casi
bus nullo modo iudex procedens
ex officio poterit partem denuntia-
tori,si adesset,applicatam percipere
ex dicta l.21.quæ in hoc hanc regu-
lam generalem constituit,nostra ve
ro lex specialem casum pro regulæ
illius limitatione contra Didacum
Perez in dict.col.86. aliud violentē
& colligentem ex tex.nostro qui in
sua dispositione specialē casum con
stituit,non vero generalem, imo ge
neralis regula dictæ l.21. in speciali
casu nostri tex.est limitanda,velquo
ties aliud lex expresse declarat,prou
t hic,& in l.prima tit. decimo no-
no lib.8.infra.

La plata y bienes. Circa eius
materiam vide tex.in c.au
rum habet.12.quęstio.2 &
Doct.in c.nonnulli,de re-
bus Ecclesiæ non alien.& Abb.in c.
quod sicut,si notab.de electione, &
Bal.in proœmio decretalium.

Que el Rey pueda tomar, Intellige
hoc dum tamen interueniat † con-
sensus clericorum ipsius Ecclesiæ nā
sola necessitas,& sic iusta causa non
sufficeret,nisi & authoritas,& cōsen
sus episcopi,& ipsorum clericorum
talis Ecclesiæ adesset prout in alie-
natione rerum Eccl się communis
est opinio,teste Couar.lib.2.Varia.
c.17. nu.1.& 2.& in propositum hu
ius legis ita asserit Didacus Perez in
l.1.tit.de los cautiuos,glo.1.lib.1 Or
dina.col.312.in princ.per ea quę ha
bentur in c.non minus,de immuni-
ta.Eccles & per Gregorium Lupum
per tex.ibi in l.14.tit.22.part.1.

IN LEGEM
Nonam.

1 *In casu in quo propter Regiam neces
sitatem bona Ecclesiarum vendi pos
sunt,debet in tali venditione consen
sus clericorum ipsius Ecclesiæ inter-
uenire.*

SVMMARIVM.

Solum in casu necessitatis,&nō
in alio licet Regi argentum,
vel aurum,aut bona Eccleſia
rum capere, dum tamen sic
accepta post Ecclesiæ resti-
tuat.

IN LEGEM
Decimam.

1 *Bullam super spolijs,remissiue.*
2 *Res in ficiatione crescit, & pœna de
mendatio & negatione.*

SVMMARIVM.

Calices,Cruces,& alia ornamē-
ta Ecclesijs per Reges,vel alias
particulares personas donata,
vendi,pignorari,aut consumi
nō possunt sub pœna, & in ar
gentatis,vel deauratus imagi
nibus idem esse seruandū dis
ponit noster tex.

Mandamos. Idem probari
videtur in l.6.& 7.supra ti
to tit.vbi pro intellectu,&
declaratione harum legū
plura

Universidad de Deusto
Biblioteca

plura diximus notanda, probatque idem tex.in l.2.ti.14.par.1.vbi glos: fi.hoclimitat.Adeoque res hæ sacræ debent Ecclesijs cuius sunt reseruari quod extat Bulla † & motus proprius
1 sanctiſ.nostri Papæ Pij quinti vita iã functi anno.1567.conditus & sui Põ tificatus anno.2.disponẽs, quod omnia vasa ornamenta, & alia id genus ad cultum diuinum deputata per Episcopos, & alias ibidem descriptas personas relicta tempore mortis esse applicanda Ecclesijs, quibus tales prælati & personæ præfuerunt, & vocatur Bulla super spolijs, quæ cum inter motus proprios eiusdem Papæ sit inscripta, ibidem videri poterit, nam præ manibus habetur.

Ibi negare, quia res inficiatione,
2 † crescit secundum tex.in l.fin.ff.de rei vendi.notat Didacus Perez, hic col.85.in fine, cum sequenti. & notandum quod illa l. fi. & eius pœna habet locum non solum in eo, qui negat possidere, verum, & in eo, qui dicit alieno nomine possidere cum suo nomine possidear, secundum Abba. in c.fi.§.fi.num.49. vt lite non contes.& Affli&tis, decisione Neap. 18. neganſque in iudicio illud, quod est causa suæ intentionis beneficij, vel priuilegij perdit illud, secundum Anton.Gomez, tomo 2.c.13.nume. 14.limitatione 7.& pro declaratione etiam dictæ l.fi. vide optime Guidonem papæ consi.3.numer.2.3.& 4.vbi limitat eã, & nota, quodquando pars, quæ conuenitur ex contractu negauit contractum esse celebratum, si postea conuincatur de veritate contractus, in odium negantis præsumitur solennitas extrinseca, quę alias non præsumeretur, secundum Iaſſ.in l sciendum nu.20.ff. de verborum oblig.mendatium tamen non punitur nisi in casibus a iure expressis, vt dicemus in l.2.in regu.25. tit.1.infra l.b.2.& post hæc nouissime, & plura de mendatio congessit, Ioan.Gracia.in regulis suis, reg.312.

IN LEGEM Vndecimam.

1 *Magnates & Domini plusquam alij renentur ecclesias defendere.*
2 *Bona ecclesiarum per aliquem occupari non possunt.*
3 *Beneficia conferre laici non possunt nisi ex Papæ priuilegio.*
4 *Beneficia conferendi ius nullo tempore laici præscribere possunt.*
5 *Quæ priuilegio, an & præscriptione etiam acquiri poterunt.*
6 *Capax etiam beneficij non potest præscriptione titulum acquirere beneficij illius.*
7 *Legatum de re ecclesiæ factum an saltim quo ad æstimationem valebit.*
8 *Clericorum bona quando gaudeant priuilegijs bonorum ecclesiæ.*
9 *Monasteriorum, & hospitale in bonis suis an gaudeat priuilegio bonorum ecclesiarum.*
10 *Statuendi contra libertatem ecclesiasticam nulli est tributa potestas.*
11 *Statutum prohibens bona in ecclesias alienari non valet.*
12 *Surripiens bona in ecclesiæ contra eius libertatem facit.*

SVMMARIVM.

Nullus occupet, impediat, vel vi capiat bona vel redditus Ecclesiarum, vel monasteriorũ, Prælarorum, capitulorum, fabricæ, vel aliarum personarũ Ecclesiasticarum, neque loca ri redditus eorum impediat, sub pœna.

Duques

Vques, Condes, ni Marqueses. Qui sint ij, vide text. in l.11.tit.1.partit.2.& ijs dominis, & magnatibus
1 † plusquam alijs particularibus personis, conuenit, & competit defendere Ecclesias, & earum bona, vt in l.1.infra tit.proximo patet, & in l.4. 5 supra eo.iterum diximus, & in c.20. sessio.25.Concilij Tridentini probatur.

2 *Los bienes y rentas.* Nulli † enim hominum licet bona hæc occupare, impedire, aut perturbare, neque circa ea se aliquo modo intromittere, nam imperium vestrum, inquit text. in c.imperium.10.dist.suis reip.quotidianis administrationibus, debet 6 esse contentum, non vsurpare, quæ sacerdotibus Domini solum conueniunt, imo neque bona Prælati, vel clerici mortui per aliquem possunt sub excommunicationis pœna occupari, secundum tex.in c. quia sæpe, de electione in 6.& in c.præsenti, de
3 offi.ordin.in 6.neq; beneficia † conferre laici poterunt, nisi ex priuilegio Papæ id habeant, nam eo dato poterunt, secundum glos.in d.c.Imperium, quam in hoc late exornat Felin.in c.causamque, nu.6.de præscripti.ex tex.sic intelligendo in c.dilectus el 3.extra de præbend.& glo. in summa 16.q.7. sequiturque Selua, in tract.de beneficio 2.part. q.5. & 23.per totas, & Pala.Rub.de benefi.vacan.in curia §.7.& §.9. & facit pro hoc tex.quem sic intelligũt omnes in c.dilecto, de testibus, vbi Aretinus post Abb.nu.1.& tex.in c.fi.secundum Imo.ibi, de concess. præbẽ. sicq; debent limitari tex.in c.fi.de rebus eccles.non ali.& tex.in c.nullus 7 16.q.7.& re in c.Massana, & c.sacrosanctæ, de elect. neque priuilegium hoc conferendi laicos beneficia præ
4 scriptione † etiam immemoriali acquiri potest, secundum Monachum & omnes in cap.2.de præben. in 6. Abb.in cap.nouit.num.22.de iudi. Silua dict.q.23.nume.5 & 16. idem Abb.in dict.cap.dilecto, num.1.neque obstat tex.in c.duo simul, extra de offi.ordi.probans quod quæ post sunt acquiri priuilegio possunt † & præscriptione, quoniam hoc verum est, & procedit, data capacitate in præscribente, secus alias, laicus tamen incapax est conferendi beneficia, vt est dictum, & probatur ex textu in capite quanto, & ibi Barba.extra de consuetudine: ergo licet papæ priuilegio id laicus acquirere valeat, non tamen præscriptione, quinimo, & etiam ille, qui capax est † beneficij, non potest beneficium acquirere per præscriptionem, secundum glossã, vbi omnes per textus ibi in capite 1.de regul.iur.in 6. Saltim quo adhoc vt dicatur ex tali præscriptione acquisiuisse titulum beneficij, licet quo ad aliquem tertium petentem beneficium bene posset per capacem præscribi, secundum glossam constituatur in capite contingit, de dolo, & contum.quam vltra Abba.Immol.& Doctores, ibi, commendat idem Abba. in capite cura, numero 1.de iure patronat. & Ripa lib.1.Reponsorum capite.17. & regula cancellarię 33. idem Abb. dicẽs eam nõ alibi, in. capitulũ sanctę crucis n.7.de referip.& communiter approbatam dicit idem Abb. in cod.c.contingit n.11. Secluso tamẽ priuilegio laici nullo modo possunt in beneficijs, & rebus Ecclesiasticis se intromittere. Ex quibus & dubitari solet, nũ legatũ per aliquẽ testatorẽ in testamẽto † factũ, alicui de re Ecclesię, validũ sit, saltim quo ad æstimationẽ, inquo dubio ita dubitare redacta fuit, quod sunt qui asserũt cõmunẽ esse opinionem, ꝙ neque quo

ad æs-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad æstimationem valebit,ex tex.in l. apud Iulianum.§.constat, de legat. c.prout licet videre ex Couarr.in c. filius noster nu.5.de testam.licet secundum eum ibi si probetur testatorem sciuisse rem illam esse Ecclesiæ, quo ad æstimationem tantum valeret tale legatum,& ibi hanc communem,& tenendam profitetur opinionem,pro qua considero tex.expressum in l.10.tit.9.part.6.

Y otras personas ecclesiasticas, Qua
8 si bona clericorum † gaudeant priuilegio bonorũ ecclesiæ,vt per Cassaneum late,in consuetu.Burgun.rubri.*Des successiones des Bastardes.*§ 5. fol.288.& late Tiraquell.in l.si vnquam in prin.C.de reuo.don.& Didacum Perez,hic col.73. in fine cũ seq.inquo magis communis opinio est,quod solum in casibus à iure expressis,bona clericorũ gaudent priuilegio bonorum Ecclesiæ,secundũ eos ibi,quorum casuum vnus erit iste nostræ legis,& hæc est vna de pluribus regulis referendis,fauente Deo in l.2.tit.1.lib.2.infra,vbi non est locus nisi in casibus à iure expressis. Et an monasteria † in proprijs bo-
9 nis,vel hospitalia in suis gaudeant ii etiam priuilegio bonorum Ecclesiæ videnda est glo.& Fel.in c.de quarta,num.2.& 3.de præscrip.& quo ad nostri text. dispositionem quidem gaudent,ibi,*e yglesias e monasterios.*

Ni de los estudios, Alia studiorum priuilegia refert hic Didacus Perez, col.74.cum sequent.aliquibus.

Contra la libertad. Contra quam
10 statuendi † nulla est tributa potestas laicis,neque clericis quantuncunq; in maxima dignitate constitutis prout ex lege nostra patet,ibi, *Duques, Condes,y Marqueses,* & ex tex.in c.fi. extra de rebus Ecclesiæ,vbi dicit textus quod non valet alienatio ecclesiæ sine legitimo ecclesiasticarũ personarum assensu, licet approbetur per constitutionem laicorum, subditque tex.ibi,cum laicis quanuis religiosis disponendi de rebus ecclesiæ nulla sit attributa potestas, quos obsequendi manet necessitas, non imperãdi authoritas,de clericis probat tex.in c.2.de donatio.extra. inquantum dicit clericos in rebus ecclesiæ procuratores non vero dominos esse.Sed procurator non potest causam agere in præiudicium domini,sed tantum incommodum suum, vt habetur in l.eleganter §.1.ff.de dolo l.procurator cui generaliter. ff. procur.Cũ ergo sint procuratores, & non domini,nimirum si talia statuta in præiudicium ecclesiarũ,quarum procuratores sunt, facere non possint,quin imo talia statuta facientes vltra pœnas hic contentas ipso facto excommunicationi subdũtur, vt licet videre ex tex.in c.fi.de immun.eccles.& per Feli.& Deci.Abb.& Docto.in c.ecclesia sanctę Mariç,de constit.& per Rebuf.optime, in 3 tomo constit.Fran.titu. vt laici non conueni.glo.1.num.1.cum sequen. et sic non valebit statutum † prohibens alienationes bonorum in ecclesias fieri,secundum Barr.nu.12.& ibi late Iaff.nu.72.cum pluribus sequent.l.filius fami.§.i.lectu.1.de leg.1.vbi nu.82.ipse Iaff.magis communem opinionem testatur tale statutum non valere, faciuntque dicta per Doctrin.in authę. cassa.& irrita C.de sacrosanct.eccles.& per Ioann.Saison.in consuetud.Turon.soli.287. art.1.col.1.

Contra la libertad Ecclesiastica. Contra libertatem enim ecclesiasticam facit bona ecclesiæ surripiens,secundum Rebuf.in 3.to.consti.Fran. tit. vt laici non conueni.glo.1.nu.6.& vide optimam allegationem Lapi. 92.de consti.ponentem quæ sint cõtra

tra lib.Ecclesiasticam.

Sepena. Sed num pœna hæc censebitur sublata per aliam pœnam impositam per l.9.tit.12.lib.8.infra vel illius pœnapernostram sublata,vel ambæ simul imponi poterunt, decerpes ex dictis per nos in l.3.nu.14.& 15. tit.1.lib.2.infra.

INLEGEM Duodecimam.

1 *Ecclesiæ an soluant stipendia officialibus curiæ & nu.2.intellectus quorũdam legum.*

SVMMARIVM.

Monasteria reformata, & hospitalia non soluunt iura officialibus curiæ,& cancellariæ,vel aliorum populorum nisi in casibus hic distinctis.

3 *De la orden de sant Francisco.* Aliæ tamen Ecclesiæ † etiã pauperes soluunt iura,& stipendia laboris officialibus curiæ,secundum Couar.in pract. ca.7.nu.3.versi.quamobrem,& probari videtur ex text.nostro per argumentum ab speciali,quod tamẽ ego intelligerem,dum tamen illæ aliæ Ecclesiç quam in lege nostra declaratç habeant,& possideant bona aliqua saltim in quantitate maioris valoris trium mille morapetinorum, nam si nulla haberent vel fuissent ita parui valoris,quod tres mille morapetinos non valerent, tunc vtique idem de eis iudicarem,quod de ecclesijs in lege nostra priuilegiatis,cum sit eadem ratio,& quia pauperes etiam laici excusantur abhorum iurium solutione secundum tex.in l.20.21.22 & 23.tit.12.infra isto lib.& l.28.tit.5.lib.2.infra,& non debent pauperes laici esse melioris conditionis,quam ecclesiæ pauperes.Notandum etiam est quod licet per l.illam.20.imponatur offi-
2 cialibus † pœna vnius numi aurei si contra eius dispositionem fecerint tamen per l.17.titu.2.lib.3.infra maior pœna talibus officialibus imponitur,quæ quidem debet in hoc casu obseruari, item & licet per.d.l.20. pro probanda paupertate in hoc casu iramentum partis pro informatione sufficeret,tamen per.l.25.ti.12. infra isto lib.aliud amplius requiritur. Item quamuis per legem illam. 17.tit.2.lib.3.infra lites pauperũ per antiquitatem iubeatur determinandas,istaramen antiquitas debet considerari secundum quod disponitur in l.27.titu.5.infra.lib.2.hoc tamen de antiquitate,cum ecclesijs non seruatur,sed earum lites debent determinari absque ordine antiquitatis, secundum Couar.in practi.ca.7.nu.3. versic.his accedit,quę nota quia alias leges illæ perplexum te reddent.

INLEGEM decimam tertiam.

1 *Debitores ciuiles capi possunt pro debito,& in carcere mitti,& cedere compelli.*
2 *Debitores an prodebito possint abstrahi ab Ecclesia vbi confugerunt.*
3 *Furibus simplicibus conceditur immunitas Ecclesiastica.*
4 *Per delictum videtur quis pœnæ se subdere.*
5 *Debitor tributorum principis immunitate gaudet.*
6 *Mercator fallitus vulgo, Alçado,non gaudet hac immunitate.*
7 *Mercator fallitus, Alçado, dictus, publicus latro dicitur.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

8 *Debitor cedens bonis adiudicatur creditoribus nõ gaudet immunitate quo ad creditores.*

9 *Mercatoris fallitivel frangẽtispœna.*

SVMMARIVM.

Qualiter debitores fugientes ad Ecclesiam cum bonis suis posſint ab ea extrahi, declarat lex.

Declaramos. Nam cum bona & personas obligauerint, hodieque iure nostro attento capi posſint debitores
1 pro debito ciuili,† & in carcerẽ mitti,cedereque bonis tenẽtur lapſis sex mensibus poſt debiti liquidationem ſecundum tex.in l.fi.tit.21. infra. lib. 4.& ex l.7.tit.16.lib.5.infra.Et hoc ſi obligatus erat in perſonam, nã aljas capi nonpoſſet,ſecundum Rebuf.1.tomo conſti-Fran-tit.de liter.obli.artic. 11.glo.3.nu.1.& 2.de quo dicemus in l.fi.ti.21.infra li.4.nimirum ſi ab Eccleſia extrahi † poſſint tales debitores ciuiles,prout fuit opinio Oldradi conſi.54.quem & alios eum ſequentes refert Remigius,in tract.de immunita.Eccleſi.fallẽ.27.& ſequitur Raſ. in l.vnium nu.5.ff. ſi cer. per.& Rebuff.in 2.to.conſti.Fran.tit.de immuni.Eccleſi.art.1.glo.2.nu.1.& ſeq.& Euerardus,in centuria locorum.loco 4.pagi.314.in paruis,& Anto.Gom. l.79.Tauri. numero.5.& into.2.Varia.capite 11. numero. 55. Auenda. Reſponſo.40.numero.11.& alij relati per Boari. deciſio. 349. numero 8.& idem Auenda.in titul.*De las excepciones*.numero 22.in prin.vbi pro hoc allegant regnicolæ noſtri legem noſtram,& eam etiam ad hoc conſiderauit Couar.li.2.Varia.c.20.num. 14.verſi.ſed profecto, & pluries litteras per ſenatum Burdegalenſem traditas adtales debitores extrahendos ab Eccleſijs, teſtatur Rebuf.vbi ſupra. Ipſe tamen Couar.vbi ſupra,teſtatur cõtrarium tenendũ & verius,imo quod debitor ciuilis gaudet hac immunitate,& idẽ tenent plures relati per Dueñas,in reg.175.limi.fi.& Didacum Perez.in l.4.tit.2.lib.1. Ordi.col.69.& Nauarrum,in Manuali.c.25.nu.19. & glo.l.2.tit.11.part.1.vbi eſt tex. expreſſus pro hoc,quia ſi homicidis,& delinquentibus grauiter conceditur immunitas hæc,quare,& debitoribus ciuilibus non concederetur,&hãc meo videri teſtatur communem opinionem,Aufred. in additio: ad deciſio, 422.in fine,Capellę Toloſanæ,&communem, & veriorem teſtatur Remigius.in d.fallen.27.in fine,nam ſi furibus † ſimplicibus conceditur immu-
3 nitas hæc,quamuis rem furtiuam in Eccleſia contrectent,ſecundum Couarr.vbi ſupra.2.nu.15.verſi.fin.& Anto.Go.to.3.c.1.colu.2.in medio.& Clarum,in practi. crimi. lib. 5.§.fi.q. 30.n.14.& ita vtitur,licet tunc res furatæ ab eo auferatur,vt domino reſtituatur,quare & ciuilem debitorẽ immunitas hæc non tutabitur? Certe nõ eſt aliqua bona ratio dicendi contrarium,neque vidi vnquam ſimplicem debitorem ab Eccleſia pro debitis abſtractum,imo tutum habea,neque argumentum illud de perſona ad locum, quod faciunt doct. contrarium tenentes aliquid operatur, cum detur diuerſa ratio,& maximum diſcrimen in hoc caſu,vt ex Couar.vbi ſupra,licet videre,neq; ceſsio conceſſa fieri per legẽ Regiã debitoribus ijs debet impedire immunitatẽ hanc,nam ſide linquentibus non denegatur pro tutamine ſuarũ perſonarum ad Eccleſiam confugientibus,cur & non idem debitoribus ijs non cõcederetur,ne extrahantur ab Eccleſia,& cogãtur ceſsionem

nem bonorum facere, quæ grauiſsimã infert infamiã, & de libero ſeruũ cedentem efficì,item quia ſicut obligatur quis contrahendo debita,ita& delinquendo,nam propter delictum
4 † quis pœnæ ſe ſubdit& eius debitor fit,ſecundũ tex.in l.Imperatores. ff. de iure fiſci,& tex.in l.15.ad fi. ti. 13. p.2.& ibi glo.el miſmo, notat Pal. Rub.in rub.§.66.n.24.& Auend.Reſ. 23.in princ.& in c.5.prętorũ.n.21.in medio.li.2.& Mincha.de ſucceſ.creatio,to.1.6.10.n.665.fo.281.per delicti perpetrationem perdit homo ius quod habet ad membrorum vſũ,ſecundum Soto,de iuſt.& iure li.5.q.2. ar.3.in fine.pag.385.& licet hoc im propric,&non vere ſit,ſecundũ Ang. & Paul.in l.ſi tibi.5.decem.ff.de pactis,relatos per Mexiã,in pragm.taſſæ panis.concluſi.6.n.67. adhuc tamen debitor pœnæ dicitur, quamuis ſecundum communem relatam per Baezam,de debitore inope.c 11.nu. 12.iniuriatus,vel vulneratus creditor dici non poſsit,delinquens tamen etiam crimine grauiſsimo non priuatur immunitate hac, vt in l.3. ſupra. eo.diximus,igitur neque debitor ciuilis. Præſertim quod etiam ſi quis
5 ſit debitor tributorum † Principis ad hoc dicta immunitate gaudet,ſecundum glo.ſin d.l.2.tit.11.p.1.nã ſecundum eam ibi ius ciuile,& partitarum ex l.5.tit.11.p.1.aliter diſponente in debitore tributorum Principis non procedit de iure Canonico,& ita ſẽper vidi vti,& practicari debitorem ciuilem non extrahendum ab eccleſia,quãuis Coua.vbi ſupra,aſſerat ſe ſemel vidiſſe literas Regias cõceſſas,vt debitor hic ab eccleſia extraheretur, quæ fortaſsis hodie nõ darẽtur,cũ eſſent cõtra dictã communem,& cõſuetudinem habitam ſic gaudẽdi immunitate hac:neq; ad tenendum cõtrariũ quicquã adſtipulatur lex noſtra, cum vtex ſummario eius patet,& ex remiſsionibus poſitis in fine tit.19. infra.li.5.inverſi.finali,quibus quidẽ remiſsionibus &ſummarijs noſtrarũ legum fides maxima danda eſt, cum per recopilatorẽ ſint appoſita,& Regia maieſtate approbata.Nono, quã quidquam opitulatur lex noſtra primæ opinioni quoniã vt ex dictis patet ioquitur in mercatore fallito,vulgo,Alçado,ſe,& ſua bona in fraudem creditorum,& fraudulenter abſcondente,vel cum pecunijs alienis fugiẽte,qui quidem mercator fallitus,vul
6 go,Alçado,† non gaudet immunitate hic,& non eſt mirũ,tum quia iure communi, vt optime aduertit Boerius deciſio.115.n.7. & Bẽbenutus in tracta.de mercatura,ti.de decoctoribus.3.p.n.42.pag.308.in paruis,& Rebuf.2.to.conſti.Fran.ti.de mercatoribus,gl.fi.n.8.& nouiſsime Cerdã de Tallada,in ſua viſita de carcel.ca. 9.n.22.talis mercator fallitus,dictus. Alçado,non gaudet immunitate eccleſię,neque fauetur ab ea,imo & neque bona,quæ ad eccleſiam portauit debent ab ea tutari, ſecundum text. hic & l.2.tit.19.li.5.infra,tum etiam quia cum talis mercator fallitus habeatur † tanquam publicus latro,ſe-
7 cundum tex.in l.1.& 2.tit.19.lib.5. infra,ab Eccleſia extrahi deber,quia publicus latro eius immunitate nõ gaudet,ſecundum tex.in c.inter alia, de immuni.eccleſi. & ſic indubitanter teneo communem opinionẽ quod debitor ciuilis gaudet hac immunitate,& q̃ tex.noſter loquitur tantum in mercatore fallito,vulgo Alçado& nõ in debitore ſimplici,neq; in mercatore ſoluto,vulgo,q̃brado,qui quidem etiã gaudebit,quia nõ reputatur publicꝰ latro.prout non ſine myſterio declarauit Rex in reſpõſione ad petitionẽ.20.curiarũ de Madrid,anni. 1570. & colligitur ex text.l.5.tit.19.

Universidad de Deusto
Biblioteca

infra.lib.5.neque placet doctrina Navarri.in Manuali.c.25.num.19. asserentis,mercatorem fallitum dictum Alçado gaudere immunitate Ecclesiarum, & hunc intellectum ad nostram legem post hęc scripta reperi voluisse assignare Couar.lib.2.Variarum.c.20.nu.14.versic. nec Iasonis, & sic in facto defendi non semel debitores ciuiles etiam mercatores solutos tamen,vulgo quebrados,vt dū ab Ecclesijs per seculares essent ob hoc extracti,Ecclesijs eos restituerēt per sententias Ecclesiasticorum super hoc prolatas, & dum causæ hęc per viam de fuerça,per ipsos seculares deferrentur ad Regiam Pincianam cancellariam declaratum fuit, vim non fieri,& sic restituti fuere Ecclesijs tales debitores. Imo & quod fortius est & magis ad sic tenendum vrget est id quod in facto vidi,scilicet, quod impetrata fuit per quemdam Regia prouisio in supremo senatu Regis concessa ad hoc quod seruato legis nostrę tenore,in eadem prouisione ad literam inserto,quidam debitor ad Ecclesia extraheretur,& cum Ecclesiastico iudici esset hęc prouisio Regia notificata,cum legem nostram videret, iussit eam adimpleri,& cum impleta fuisset,secularis extraxit ab Ecclesia debitorem illum,quo sic facto ex parte debitoris ego occurri ad Ecclesiasticum iudicem,& de ijs certiorem feci,quibus intellectis reuocauit mandatum,& iussit Ecclesiam restitui,& in contradictorio iudicio sic iussit,& in Pinciana cancellaria declaratum fuit vim non fieri,& sic restitutus fuit,lito tamen hac pendente ex parte creditoris,qui prouisionem dictam in dicto Regio consilio nanscisceratur,fuit occursum ad dictum Regium consilium querelando se de iudice Ecclesiastico & petendo secundam prouisionē vulgo,sobre carta,quæ ei fuit concessa, 9

& in qua referebatur casus,& dicebatur quod cum prima prouisio in qua erat inserta,*La ley delos Alçados*. Quę erat nostra,hæc enim,& non alia inscripta erat, & vidi oculis proprijs, nollebat obedire,quare mandabatur &c. Ponderaui tunc temporis multum verbum illum,*La ley de los Alçados*. Et collegi exinde veram esse meā opinionem,quod lex nostra.*En mercaderes Alçados y no en otros habla*. Et sic non obstat dictæ communi opinioni, volui hæc ita late recensere vt iudices seculares, & Ecclesiastici ad hæc aduertant, & leges non ex cortice earum intelligant,sed ex medulla,& substantia verborum,& hæc pro lege hac, & toto titulo sufficiant vt ad alia deuenīamus,& mercatoris fēliti,vel stagentes † pœnā,videre poteris in d.ti.19.li.5.infra,& ex iurib⁹ supra relatis in progressu huiꝰ glosse.

ET quia supra titulo proximo dictum est de immunitate Ecclesiarum,& rebus earum,nunc sub sequenter sequitur videre de ministris,& beneficijs,& per quas personas Regi & gubernari debeant, prout in simili continuauit glo.in rub.C.de Episcopis,& Clericis.

Titul.3.De los Prælados y Clericos,y sus beneficios,y libertades,y que calidades hā de tener para ser naturales destos Reynos,y tener beneficios en ellos.

INLEGEM PRImam & secundam.

1 *Initium sapientiæ timor Domini est.*
2 *Regibus & Principibus maxime conuenit Deum timere.*

§ Statu-

3 *Statutū an valeat quod nemores suas vendat homini exempto.*
4 *Inobedientes statutis Episcoporū, & inquisitorum procedentium,& hæreticos qualiter puniantur, & ibi de fautoribus,& receptatoribus eorum remissiue.*
5 *Iudices non debent procurare vt eis litera Ecclesiasticorum legantur, neque impedire.*

SVMMARIVM.

Statuta pacta, vel conuentiones fieri non debent contra Prælatos,& ministros Ecclesiasticæ iurisdictionis,vt literæ eorum impediantur legi,vel notificari,vel vt earum effectus impediatur,sub pœna.

1 *Timer*. Nam initium † Sapiētiæ timor Domini est, Beatusque vir appellatur timēs Deum, sine timore enim Deus amari non potest,vt inquit tex. in l.3.tit.2.part.2.& ibi glos: alia similia iura allegat.

Especialmente los Reyes. Cum enim ipsi capita populorum, & Regni reputentur,vt probat tex.& ibi glos.1. in l.9.tit.9.part.2.si ipsi Deum timēt membra etiam,& sic subditos timere necesse est,alias enim capite dolente & infirmante,vt inquit tex.in cap.& merito.6.quæst.1.cætera membrado lere,& infirmari solemus dicere, & suo malo exemplo multi ad inferos deferuntur.40.dist.si Papa.Rex enim malus omnium malorum est causa, vt optime per Menchac. controuer. illustrium.c.43.num.6.in fi. cum sequent.Quas ob res magni Principes magis quam priuati debent recta ratione viuere,vt l.digna vox.C.de legibus,& sic ex lege nostra maxime Regibus † & Principibus terrarum per legem nostram onus imponitur vt Deum timeant, sicut & in proœmio dicti tituli.2.part.2.etiam probatur, nam secundum.l.4. eo.tit.2. part.2. qui plus a Deo acceperunt,plus ei tenentur seruire,vt secundum glos.ibi verbo,mas,habetur Lucæ.7. duo debitores. Et propter quæ Deus timendus est tradit optime Florentinus in 4.part.suæ summæ Theolog.tit.14. de timore reuerentiali, & initiali, de quibus,& alio in loco dicemus.

2

3

Hazer Estatutos. De quo qualiter statuta contra libertatem Ecclesiasticam fieri,& constitui non debent,diximus in l.11.supra.tit.proximo,traditurque per Doct.in cap.nouit. per tex.ibi de iudi.& in cap.grauem, de sentent.excommuni.& Caietan. in summa,verbo excommunicatio.ca. 39. & Sylvest. verbo,Immunitas.1. num.9.cum sequent.& immunitas. 2.num.2.per totum. In quibus autē consistat libertas Ecclesiæ,& quæ statuta dicantur contra libertatem Ecclesiasticam,vide glo.in pragma.sanctio.in proœmio.§.cum itaque,glo. libertatis,fol.12.in paruis,& Lapum allega.92.& Maranta.in disputatione.8.num.3.7.& 43.Et an valeat statutum quod † nemo res suas vendat homini exempto,traditur per Doct. allegatos per me in d.l.11.& per Nauarrum in Manuali.c.27.num.130.& Didacum Perez,hic,sub.l.2.tit.3.lib. 1.Ordina.colu 118.in fine, vbi & alios allegat.

4 *De no obedecer*. Et qualiter non obediens † censuris Episcoporū,& Inquisitorum contra hęreticos procedentiū,aut receptatores,vel fautores eorū puniantur, & excōmunicati sint, tradit Naua.in manuali.dict.c.27.n 135.&.n.136. excōmunicatos dicit reprælijs vtētes cōtra clericos pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

debitis aliorum,& per Simancas,de Inſti. Catholi.tit.14 & 15.

Ni conſentir leer. Sed non per l. 16. tit. 6. li. 3. infra puniũtur iudices procurantes eis notificari literas iudicũ Eccleſiaſticorum impedientes iuriſdictionem Regiam,& fatendum quidem eſt,eſſe tamen diuerſum procurare quod legantur eis,& notificentur,vel non conſentire notificari. Primumque per l. 16. prohibetur, ſcilicet,procurare quod legantur,& notificentur,ſecundum vero,ſcilicet, nõ impedire notificationem faciendam per legem noſtram diſponitur, ita quod ſi ex parte iudicis Eccleſiaſtici, nulla ad hoc per ſecularem,& exparte eius adhibita procuratione,& diligentia,literę offerantur notificandę ipſi ſeculari iudici,tenetur ipſe ſecularis tunc obedire non vero impedire notificationem,quantumuis iuriſdictio Regia ex hoc impediatur, & ita loquitur lex noſtra & ſequens. Et ſic non eſt contraria dictæ l.16. cũ ſolum ibidem prohibeatur, ne id ex parte ſua ſecularis iudex procuret fieri.

INLEGEM Tertiam.

1 *Nullum tributum Domini temporales clericis vel Eccleſijs imponere poſſunt ſub excommunicationis pœna.*

2 *Etiam facientes cuſtodiri ſtatuta ordinata contra libertatem Eccleſiaſticam excommunicati ſunt,& non radentes ea à libris*

SVMMARIVM.

Populi,& Domini eorum nullo modo ſtatuere poſſunt vt clerici,& Eccleſiæ ad tributa conſtringantur ſoluenda, vel ne ad eos oblationes deferantur,vel ſimile quid, prout in lege noſtra ſub pœna ſtatuitur.

1 *Ve pechen.* Nullum enimtributum † neque vectigal licet Dominis temporalibus clericis vel eccleſijs imponere regulariter,prout & Artaxerxes Rex deſcriptum reliquit, vt licet videre.1.Eſdræ.7.& de Pharaone.Geneſ.47.& per Ioan.EKium,in Enchiridione locorum communium aduerſum Lutherum,tit.de immunitate,& diuitijs eccleſiarum in princip. vbi ipſe inquit quod hodie non nulli Principes Chriſtiani,ciuitatumque rectores grauant,exactionant,& excoriant Chriſti ſacerdotes,pauperesque verbi Dei miniſtros,atque in extremam deijcere moliuntur ſeruitutem. Qua propter talia facientes,& ſtatuentes ſuper hoc excommunicati ſunt † ſecundum Nauarrum,in Manuali.cap.27.nu.128. vbi nu.126.alia in propoſitum tradit, vbi & nu.118. inquit etiam eſſe excommunicatos facientes cuſtodiri ſtatuta contra libertatem eccleſiaſticam, & ea à libris non radentes, vbi inſcripta ſunt.

2

En la ley, Quæ eſt.11.infra iſto tit.vbi Deo volente dicemus plura.

Ni guarden ſus ganados. Sed an ne animalia clericorum paſtent publica ſtatui poterit, dicquod non, ex tex.hic:quod remiſsiue tangit Afflictis,in præludijs conſtitu. Si cilia,quæſ.6.in fine:& vide Lapũ,allegatione.92.nu. 2.& ſequentibus.

IN

INLEGEM Quartam.

SVMMARIVM.

Populi & eorum iudices occupare non debent Eccleſiaſticam & monaſteriorum iuriſdictionem ciuilem vſu conſuetudine vel priuilegio acquiſitam, neque alia in lege noſtra prohibita facere.

Or vſo y coſtumbre. Nam & iuriſdictio conſuetudine acquiri poteſt vt ſuo loco Deo annuente dicemus, ſed videtur eſſe in contrarium tex.in l.q.tit.1.infra,li.4.inquantum ibi in acquirenda iuriſdictione per alguazelos Eccleſiaſticos ad portandum virgam inſtitiæ conſuetudo damnatur, ſed reſponderi poteſt,prout ibi videbimus,ibidem non reprobari cõ ſuetudinem legitimo tempore,& iure,& cum ſcientia,& patientia Principum præſcriptam,ſed præterita tantum vſque tunc conſuetudo damnatur,quæ non data tali ſcientia,& patientia introducta fuiſſet,& ſicnõ eſt contraria lex illa noſtræ.

INLEGEM Quintam.

1 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica mater eſt tẽporalis iuriſdictionis.*

2 *Hodie filia,& ſic temporalis iuriſdictio matrem,& ſic Eccleſiaſticam ſuffocare vult.*

3 *Papa an & itidem in tẽporalibus ſuperior Rege ſit remiſsiue.*

4 *Iuriſdictio ſecularis non deriuatur ab ſpirituali ſed ab illa dependet.*

5 *In ſpiritualibus neque Rex poteſtatem habet nec ſecularis iudex etiam incidenter.*

6 *Nullo vnquam tempore iuriſdictio ſpiritualis penes Reges fuit,& priuilegium clericorum quoad forum iuris diuini eſt.*

7 *Iudex ſecularis coram ſe clericos citare non poteſt.& nu.8.quid in Frãcia.*

SVMMARIVM.

Domini temporales,& populi iuriſdictionem Eccleſiaſticam non perturbent, neque clericos ordinis ſacri corã ſe citare vel comparere faciant.

1 *Veremos.* Vt & probatur,in l.3.4.& 15.tit.1. li.4. infra, vbi,& dicemus aliqua.

La Juſticia Eccleſiaſtica. Quam matrem † iuriſdictionis temporalis,& ei obligatam obedire,aſſerebat Bald.relatus,& ſequutus per Rebuffum,in Concordata Regni Franciæ.1.parte in prooemio in glo.filios pag.24.in mediocri impreſſione,vbi & ipſe Rebuff. inquit hodie filiam

2 † velle ſuffocare matrem, quod quã odibile ſit,teſtatur gloſ.in pragmatica ſanctione in prooemio.6.cum itaque.gloſ.libertatis, & ibi eius additio,imo & contra rationem naturalem,quæ dictat clericum a laico iudicari non poſſe,vt & in l.6.in fine infra,eo.dicemus, & in l.11. in gloſa. nueſtra, titul.1.lib.4. infra.prout, & Baſilius Imperator in fine Concilij octaui dictauit ſingulari oratione relata per Ioan.Elium,in ſuo Enchiridione locorum communiũ,aduerſum Lutherũ.ti.de Concilijs.pag.37. in paruis,& iterũ,& melius,in tit.de.

Universidad de Deusto
Biblioteca

immunita.& diuitijs Ecclesiarum.pagi.211.cum.2.sequentib.vbi refert Epistolam Ignacij,& in pag.214.refert memorandum illud dictum Constantini Imperatoris in Concilio Nicæno,qui quidem noluit accipere libellos contra Episcopos,&dixit.vos Dij estis a vero Deo constituti,ite& inter vos causam disponite,quia dignum non est,vt nos iudicemus Deos & est singularis text.in c.tributum,& in c.secundum canonicas.23.quæst.8.& refert tex.in illo.c.de Pharaone, qui cum esset malus sacerdotes tamē honorabat, prout inquit optima.l.50.ti.6.par.1.Quod adeo indubium versum est,quod & non desunt, qui affirment,quod etiam in temporalibus saltim in habitu Papam esse superiorem Regibus, prout refert Didacus Perez.lib.3.Ordinament. colu.757.in fine,vbi refert duas communes contrarias,verum tamen de hoc est omnino videndus Nauarro.in c.nouit,notab.3.per totum de iud.vbi singulariter loquitur in materia,& reprobat plura dicta doctorū in hoc Regiæ potestati detrahentium, per ipsum videbis. Inquit tamen Franciscus Vargas,id de iurisdictione Episcoporum,& Pontif.Max.autor.confirmatione.10.in princ.& ante eum glo.en las.in l.1.tit.1.par.2.& glos. magna,colu.9.l.2.ti.23.par.2.quod quatenus temporalia ad spiritualem finem consequendum ordinantur,sit Papa in temporalibus ijs superior Rege,hæc tamen alibi fortasis latius explicabuntur,interim Nauarrum. vbi supra videbis,quo ad nostrum enim text.sufficit scire iurisdictiones temporalem,scilicet,& Ecclesiasticā distinctas esse,vt in capit.quoniam. 10. distinct.ne promiscuis actibus rerum turbentur officia,vt in l. repetita.C.de Episcopis,& cleri.ita vt secularis non deriuetur † ab spirituali,sed temporalis ab spirituali præcisa ratione pendeat,quod si ab illa per rebellionem exorbitauerit possit coerceri,ne diuinas,& Ecclesiasticas præuaricetur leges,vt inquit Soto,lib.4. de Iust.& iure.q.4.art.1.colu.4.in in princip. Nam sicut luna recipit claritatem a Sole,non Sol a Luna ita Regalis potestas autoritatem a sacerdotali non ē contra recipiat, secundum Hostiens.in summa tit. qui fil. sint legi.§.qualiter a quo,colu.1. vbi alia dicit,de quo tamen & videndus est Nauarro, vbi supra. Sed an Papa efficere poterit vt clerici coram seculari iudice conueniantur,tradunt Didacus Perez, dict.li.3. ordinamem. col.776.cum sequent. & Rebuff.in Concordata,in rubrica de protectione concorda.glo.1.ipsius rubri,pag. 724.mediocris impressionis, & Couarruui.in practicis.ca.31.num.3.in fine,cum seq.& Oroscius,in l.est receptum.num.12.colu.587.ff.de iur. om.iudi.

Ni emplazen ante si à los Clerigos. Nam super spiritualibus neque ipse Rex potestatem † haber,secundū Lucam de Pena,in l.1.in princ.C.de fabrican.lib.10.& optimam.l. qui sint spiritualia referentem in l.56.titu.6. part.1.adeo vt neque incidenter super spiritualibus iudex secularis se intromittere possit, secundum text. & Doct.in cap.lator.extra,qui filij sint legi.quem notat Abb.in cap.at si clerici.num.19.de iudi.& Couar.in 4: part.2.c.8.§.12.nume.3.fol.150. neque vllo vnquam tempore † penes Regem adfuit iurisdictio secularis super clericos,& personas Ecclesiasticas,prout optime probat Rebuffus, in dict.rubr.de protectione concor. in glo.1.per totam pagi.274.cum sequentib.aliquibus. *Imo* clericos ante omnem humanam constitutionē iure diuino esse exemptos a iurisdictione

ctione seculari,probat glo.in capi.si Imperator.96.distinct.prout optime examinat doctissimus Couarruuias in dict.cap.31.num.1.cum pluribus sequentibus,& plures allegando hāc esse communem testatur Menchaca, de successio.creatio.§.22.num.58.& 59.& eos & alios ita tenentes allegat conciuis noster. Doctor Gutierrius canonicus Ciuitatensis,in sua repetitione.l.nemo potest.n.107.cum 3.sequentibus.de lega.1.& probatur ex.c.6.sessio.25.Concilij Triden.de refor.quicquid in contrarium velit Ferrara,in practica in forma libelli, in acti.confes.pro serui.in glos. plenam,inquiens a principio mūdi omnes etiam clericos subiectos esse imperatori,cuius verba falsa & mendosa iure optimo testatur Rebuffus, vbi supra vocans ipsum ferrariam bigamum,& quod ex indignatione verba illa protulit,cum Ecclesia noluisset eum tueri, quia extra clericorum priuilegia erat,& quod magis miror est quod Boeri.decisio.31. num.3.& 4.quærit a quotempore a iurisdictione Imperiali Ecclesiæ fuerunt exemptæ,& Mexi.in pragm.tassæ panis concluſ.5.nu.55.fo.82.& Medina in suo C.de testi.q.15.& quasdam circa hoc Baldi opiniones,& doctrinas reprobat Nauarro.in d.ca.nouit.3.notab. num.52.cum.8.sequent.de iudicijs, nam nullo vnquam tempore sub Imperatoris iurisdictione Ecclesiæ exiterunt,vt dictum est,sed potius laicorum,& clericorum causæ omnes ad Ecclesiasticos olim deferebantur,secundum Abb.c.qualiter,nu.7.de iudi.& Henricum plura iura allegantem in c.verum, de foro compet.Et ita in primitiua fieri Ecclesia, decerpitur ex cap.per venerabilem,qui filij sint leg. quia in ea erant pauci fideles inter quos non emergebant litigia multa,ideo plane poterant referri omnes causæ fidelium ad Ecclesiam,& hoc obtinuit quousque multitudo fidelium excreuit, sed hodie non obtinet locum nisi in laicis,qui sunt de patrimonio Ecclesiæ, vt ait Præpo.in cap.relatum.11. quæstio. 1.relatus & secutus per glos. in pragmatica sanctione.in tomo.2.titu. de causis.§.statuit.1.glo. iudices, fol.7: in paruis,& sic hodie populus,etiam in laicorum cœtu consistens, subest iurisdictioni Ecclesiasticæ vt catholicus,& Regibus vt ciuis iurisdictioni temporali,secundum glos.regeretur in proœmio dictæ ptagmaticæ sanctio.§.cum ita que folio.12. Priuilegiumque fori quo ad clericos de iure diuino esse asserit Abb.in capi.licet.nume.11.de foro compe.& Ripa, Responso.90.sub tit.de iure gētium. nume.7.& supra conclusimus hanc esse communem opinionem,quam late defendit quidam Cardi. Britanni.nomine Reginaldus Poli.in lib. quem composuit ad Henricum octauum Britanniæ Regem, & intitulauit eum,pro Ecclesiasticæ vnitatis defensione,lib.primo. Neque opinioni Ferrariæ quidquam addiuuat.l.6.titi.par.2.vbi dicitur Reges etiam in spiritualibus Dominos esse inter gentiles,vel quia vt inquit ibi glo: Politica ex Sanct. Thoma per eam relato, Sacerdotium gentilium,& totus diuinorum cultus erat propter temporalia bona acquirenda,quæ omnia ordinantur ad multitudinis bonū commune,cuius Regi cura incumbit,vnde conuenienter sacerdotes gentiliū Regibus subdebantur. Sed quia in veteri lege promittebantur bona terrena,non à dæmonibus,sed à Deo vero,religioso populo exhibenda, inde & in lege veteri legitur Sacerdotes Regibus esse subditos,sed in nouā lege est sacerdotium altius,per quod homines traducuntur ad bona cœ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lestia, vnde in lege Christi Reges debent esse Sacerdotibus subiecti, vt latius prosequitur beatus Thomas per glossam illam ad hoc relatus, & per quendam fratrē Gasparem Stephanū in tractatu, pro immunitatis ecclesiasticæ defensione. pagi. 109. cum sequenti. in paruis, & ita potest illa lex partitarum procedere. Vel secundo potest intelligi, inter gentiles idololatria vtentes, prout ex ea patet, ibi. *Y por hörra delos Dioses en que ellos creyan.* In quo cum exercerent, grauissime errantes idololatriā, nimirum si & in spiritualibus etiam (si quæ exercebant spiritualia) etiā sese Dominos efficerent Reges ipsi idololatræ, sicut & in temporalibus, ab illo tempore argumentum sumendum non est, & ab idololatris, & Tyrannis Regibus cōtra nostrum christianum institutum, & meram veritatem, neque est attendendum quod inique fit, sed q̄ fieri debet, & sic inquit Bald. in cap. 2. de maiori, & obedi. quod de facto aliud aliquando factum reperimus, Regibus volentibus se in spiritualibus intromittere, vt & inquit Mencha. controuersi. illustrium, cap. 22. num. 8. li. 1. prout fecit Iulian⁹ Apostata, Christo aduersarius, qui clericis subtraxit omnia priuilegia, & honores, quæ pijssimi Imperatores Catholici Constantinus, Theodosius, Marcianus, Valentinianus, & alij Religiosi animi Principes decreuerunt, & de hisce tēporibus, & vbi de facto tale quid fuit factum potest intelligi id quod inquit Bocrius vbi supra. & Medina, & Mexia iam relati, neque itidem obstabit. l. 50. tit. 6. part. 1. Nam quamuis lex illa dicat immunitates maximas concessas esse clericis ab Imperatoribus, & Regibus, non est intelligendum ab ipsis processisse immunitatem hanc fori, & eis aliquando clericos fuisse subiectos, sed quod Imperatores ipsi, & Reges in modo tractā di clericos, & honorandi eos plures immunitates & priuilegia concessisset, sicut & Gentiles inquit tex. ibi aliquando fecisse, & sic ex progessu illius legis, & literæ eius decerpitur declaratio principij, nam ex sequentib. declarantur præcedentia, quemadmodum ex præcedentibus, & sequentibus declarantur intermedia, neque itidem obstabit tex. in authen. vt Romana ecclesia centum annorum gaudeat prescrip. vbi aliud videbatur probari, secundum Bocri. decisio. 69. nume. 1. quia secundum eum ibi, illud est verum, & procedit quo ad defensionem, & protectionem, non vero quoad iurisdictionem, & sic tenendum est nullo vnquā tempore clericos fuisse Regibus secularibus subiectos, & exemptionem eorum esse iure diuino instituram, & horum rationem assignat Nauarro. in d. ca. nouit, notab. 6. num. 6. de iudi. quia sunt insigniti charactere clericali spirituali, prout omnes fateri testatur ibi ipse Nauarro. Et ideo, vt ad instituta deueniamus, iudices seculares clericos coram se citare non possunt, iudices que seculares tale quid facientes nō essent in conscientia tuti, secundum Rebuff. in tracta. de exceptionibus. num. 5. Imo si moniti non desisterēt excommunicati efficiuntur, secundum quod legibus supra proximis dictum est, & probat Bertachinus, in repertorio, verbo, iurisdictio. col. 2. ad finem, & itidem priuandi de iure essent officijs suis, & sic inquit Rebuff. in 1. tomo constitutio. Franc. titul. de constitu. glosa. 5. numero. 35. Loquens quo ad Franciæ Regnum, (nam quoad nostrum Dei gratia non quadrat) licet non defuerint aliqui iudices, qui irreuerenter, pessime, & impudenter aliud tentauerint iniuste, vtinam inquit ipse Rebuff. seruaretur,

7

retur, auth. statuimus. C. de episcop. & cleric. vbi iudices seculares iudicātes personas Ecclesiasticas, tam in ciuili, quam in criminali priuantur officio iudicandi, sed omnes fere iudices essent, in Francia, vbi loquitur, priuati, quia passim in periculum animarum sharum clericos decernere vsurparunt, tanta (malum) est corruptela, de quo, & conqueritur glos. & eius addition. in pragmat. sanctio. in proœmio. §. cum itaque, verbo libertaris, vnde secundum eundem Rebuf. in dict. tracta. de exceptio. numer. 5. miratur Benedictus, hoc in Francia non seruari, & ego miror de Benedicto, cum in Francia omnes asserant,

8 † vt fauente Deo dicemus in l. 11. verbo, la nuestra. titu. 1. lib. 4. infra, clericos in realibus coram seculari conueniri, & male, & contra supradicta, inquit tamen ipse Rebuff. in dict. tracta. de exceptio. nume. 7. & in primo tomo constitu. Franc. titul. de liter. oblig. art. 2. glos. 1 nu. m. 14. & 124. & 115. quod in fructibus pendentibus, & in redditibus nondum receptis per monachum, aut clericum potest per secularem fieri exsecutio pœnæ, & mulctæ contra clericum, vel monachum imponendæ, quasi cum tunc fructus tales nondum in monachorum, vel clericorum sint potestate, temporalis proprie tangi videantur non spiritualia, neque eis annexa, de quo in dict. l. 11. dicemus, ab ibi dicenda me remitto, caute enim hæc agenda sunt, & clericorum personas & bona per suos iudicanda iudices, neque est mittenda manus in messe malienam. De quo. in l. 11. numer. 5. infra isto tit.

1 *Clerici non tenentur sicut laici hospites recipere & num. 4. limitatur.*
2 *Clerici an possint vocari in ius sine venia.*
3 *Occidens patrem spiritualem parricida est sicut si occideret carnalem.*
5 *Hospites in Ecclesijs hospitari non debent etiam si in domibus clericorum essent hospitandi.*

SVMMARIVM.

Hospitia laicis non assignentur in domibus clericorum, & ministrorum Ecclesiarum nisi in aduentu Regum, vel Principum, & alijs hospitijs tunc non repertis.

INLEGEM Septimam.

As posadas. Non enim tenentur † clerici & personæ Ecclesiasticæ hospites recipere in domibus suis, sicut laici, secundum glos. hospitalitatem, in cap. sicut nobis. de supplen. negpræla. tex. cum glo. hospites. in l. 1. C. de Episcopis, & cler. Abb. in capi. 1. de immunit. Eccles. Decius. nume. 5. in cap. de monachis, de præben. hoc enim est vnum de priuilegijs clericorum quorum priuilegia plura referunt. l. 50. & 51. tit. 6. par. 1. & Didacus Perez, in præsentia col. 89. vsque ad. 118. Adeoque clerici priuilegiantur. & reuerentia, & honor eis debetur, quod sunt qui dicant, non esse vocandos † in ius sine venia, secundum Iasson. in §. pœnales, numero, 73. inst. de actio. & Ioan. Oroscius. super. ff. veteri. col. 633. in princ. qui tamē asserit hoc nō esse necesse neq; vti, neque practicari, nisi quādo cōuenitur actione famosa, & adhuc tunc

1

2

verum

Universidad de Deusto
Biblioteca

verum intelligerem, quoties talis clericus actione famosa conuentus est pater spiritualis conuenientis eum, cui maior est honor adhibendus, cũ & in eo reperiamus assertum per Fa: in §.alia.inst.de publi.iudi quod cõmittit parricidium occidens † patrẽ
3 spiritualem, sicut si carnalem occideret, quem refert glo.al fijo.in l.12.ti. 8:par.7. licet secundum glo.ibi diffi culter, & hoc in practica obtineretur in tali enim patre spirituali nimirũ quod si actione famosa persilium suũ conueniantur, quod ab eo petenda sit venia, secus si alius conueniretur clericus, nunquam tamen vidi punitum, licet petere eam nihil damnificaret, stylus vero seruandus erit.

Saluo quando. Eam in hoc allegare vult glos.fin.in dict.l.51.tit.6. part.1. & hoc verum est, & procedit quoties alia conuenientia hospitia, quam domos clericorum reperiri non possent, prout probant verba copulatiua nostri tex.ibi. *Y no vuiere otras conuenientes.* Quod tamen quanuis quoad domos clericorum verum sit, & procedat, in ipsis tamen Ecclesijs nullo vnquam casu etiam dato Principum aduentu, neque alijs commodis hospitijs repertis, licet hospitia constituere, per tex.in l.8.tit.2. supra, isto lib. non enim domus mea, inquit Dominus, est aliud, quam domus orationis quicquid aliud velit Dec.in cap. de monachis.num:6.de præben. & Aules, in ca.7.prætorum, verbo, dineros.fol.333. & Octauianus Cachera nus, in decisio. Pedemonta.68.num. 28. idẽ in Ecclesijs in hoc casu, quod in domibus clericorum, volentes, & male, nam in Ecclesijs nullo in casu licet hospitia constituere, per d.l.8. expressam ad hoc, nisi causa pestis fugiant aliqui ad Ecclesiam eo quod non haberent, quo declinarent, tunc enim & hospitari, & conuiuari in Ecclesia possent, secundum Ripam, in tract.de peste.1.part.2.partis.n.156. id tamen cum maxima reuerentia deberet fieri, casu quo verũ esset, & procederet, quod non credo quia lex illa.8. nimis generalis est, cogita.

IN LEGEM Octauam.

1 *Appellationes impediri non debent per Ecclesiasticos ad Regiam curiã interpositæ in locis vbi temporalẽ habent iurisdictionẽ, & num.2.*
2 *Tabelliones, & secretarij inquisitorũ prauitatis hæreticæ laici sunt.*

SVMMARIVM.

Prælati, & personæ Ecclesiasticæ in locis, vbi temporalem exercent iurisdictionem in qualibet instantia, in officiales habeant laicos, neque per censuras procedant, sed tanquã laici, & seculares iudices neque impediant appellationes ab eis ad curias Regias interpositas, tabellionesque eorum sint Regij, & publici non vero notarij Apostolici.

Personas legas. Nam cum iurisdictio temporalis sit, per laicos non per Ecclesiasticos debet administrari, temporalis enim ab ecclesiastica iurisdictio distingui debet, vt patet ex legibus supra proximis, neque vna cum alia est commiscenda, ex l.20.& 21.ti. 25.infra, lib.4.& in Francia idem statutum videtur, vt licet videre ex Rebuffo, in 3.to.cõsti.Frã.ti.vt laicinon conueni.coram eccle.nu.fi.

Procedan como juezes temporales. Et sic recusatio eorum proponenda est secundum terminos legum Regni, non vero secundum canones, & ita fit, vtitur, & practicatur, quicquid dixerit Abb.in c.licet.nu.fi.de foro cõper.& faciunt, Deo volente, dicenda in l.5.num.6.tit.1.infra, lib.4.

Nuestras chancillerias. Sed nonne expressum tex.habemus in contrariũ In c.Romana.§.debet, de appellati. in 6. vbi probatur quod etiam in locis vbi episcopi iurisdictionem habent temporalem, debet ad eius superiores, id est Archiepiscopos appellari, & fatendum quidem est, prout tenet per illum tex.Abb.in repetitione.c. Ecclesia S.Mariæ.num.25.de cõstit. Responderi tamen potest, vel quod tex.ille in nostra Hispania in hoc nõ est receptus, quemadmodum neque in Francia receptum glos.ibidem asserit, vel quod cum ex tex.nostro hoc specialiter constitutum habeamus non derogari per textu.illum iubentem esse appellandum in tali casu ad Archiepiscopos quoties consuetudine aut priuilegio, aut alio speciali iure appellandum sit ad alium, nam tunc consuetudo, priuilegium, vel speciale ius seruabitur. Hic tamen videmus speciale ius constitutum, videmus etiam sic de consuetudine receptum quod ad cancellarias appellatur in hoc casu, igitur tex.ille non est cõtrarius nostro, & ita videtur mihi tenendum, vel dicamus prout antea dixi alio in tempore tex.illum in §.debet non esse, contrarium sed addere nostro, scilicet, quod possint partes appellare ad Archiepiscopos, secundum tex.illum, vel ad cancellarias secundum nostrum vbi voluerint, & appellando ad cancellarias non est impedienda appellatio, vel quod tex.ille in dict§.debet dum loquitur de cau 3 sis, in quibus Episcopi temporalem exercent iurisdictionem intelligatur de ijs, in quibus, non vt habentes tẽporalem iurisdictionem procedunt, sed quia causa est temporalis, in qua habent iurisdictionem, vt puta super concubinatu, ludo, aut executione testamentorum, vel super œconomo Ecclesiæ nominando, aut super similibus, in ijs enim cum vt Ecclesiasticus procedat temporalem iurisdictionem exercendo, quia causa est temporalis, & ab ea denominatio exercitij accipitur ad Archiepiscopos est appellandum secus vero si procedunt in locis vbi temporalem habent iurisdictionem, tunc enim text. noster seruabitur, placent tamen plus primi duo intell. ętus, nam ratione terræ, & iurisdictionis temporalis censentur esse de iurisdictione Regis, ex.ca.verum, de foro comp. ad hoc allegato per Marthæum Afflictis, in constit. Scil.lib.1.rubri.47.num.18.fol.189. ideo ad cancellarias appellatur. Notandum etiam est, quod Ecclesiastici ij tenentur appellationibus, ad cancellarias interpositis deferre, in casibus in quibus deferendum est, sed si esset denegandum quia appellationes friuolæ, & iniustæ sunt, & tales quæ secundum ius non sunt recipiẽdæ, neq; habent effectum suspensiuũ tunc vtique quamuis eis non deferãt non facient contra text.nostrũ, quoniam eius dispositio de habilitate restringenda est, & intelligenda, nõ vero contra ius ampliandа, & extendẽda, & de ijs vide Octauianũ, in decision. Pedemõ. 30. n. 9. cum sequent.

Pongan escriuanos legos publicos. Alij enim non possunt in temporalibus officium hoc exercere, vt patet ex l.1.19.20.& 21.tit.25.infra.lib.4. Imo & in negotijs Inquisitionis hæreticæ prauitatis tabelliones, & secretarij † laici proponuntur, secundum Simancas, de Institutio. Catholi.ti.41. nume;

Universidad de Deusto
Biblioteca

num.7.quamuis secundum eum ibi esset conuenientius vt tali in casu clerici in secretarios nominarentur, & an fiscalis hæreticæ prauitatis possit esse laicus.in l.30.infra,dicam.

Habiles y examinados. Alij enim etiam in territorijs dominorum particularium non possunt officia hæc exercere, vt in l.2.& 3.tit.25.lib. quarto.infra.

IN LEGEM Nonam.

1 *Arma quacunque hora noctis possunt clerico capi.*
2 *Clericus de nocte ambulans per secularem capi potest remissiue.*
3 *Pœna imposita cõtra portantes arma potest imponi contra clericos.*
4 *Clerici per seculares capi possunt si copia Ecclesiastici deficiat, vbi intelligitur.*

SVMMARIVM.

Clerici religiosi,aut sacristæ reperti de nocte de ambulantes ciuitatem possunt capi per seculares iudices,& eorum ministros, & portari ad iudices suos, requirentes eos ne permittant hæc clericos illos facere absque decente habitu, & lumine, quod si post iterum repererint,procedent cõtra eos secundum quod de iure dispositum reperitur.

Despues de la campana de queda. Supplendum credo verbum, maxime,nam & ante sonitum huius campanæ si clerici † reperti fuerint de nocte,ambulantes per ciuitatem absque habitu decente & honesto,& sine lumine,&cũ armis,idem crederem posse fieri, sicut si sonita esset campana, cum eadem militet ratio in vtroque casu.Et qualiter,& quomodo clericus de nocte ambulans † capi potest, vltra Didacum Perez in præsenti sub.l. 15.tit.3.li.1. ordinament.col.138.videndus est Didacus Couarruuias in practicis quæstio.ca.33.nu.7.imo & pœna contra portantes arma statuta potest † exequi contra clericos, secũdum Couarru.ibidem, qui & in lib. secundo Variarum,cap.20.in fine,inquit quod absque metu excommunicationis possunt clericis per seculares iudices arma capi,prout & inquit Iulius Clarus,in practi. crimina.lib. quinto.§.fina.quæstio.36.versi.vlterius,& Mexia,in pragmati. tassæ panis conclusione.5.nu.58.fo.82.imo & si in fraganti delicto reperiantur per ipsum secularem capi possunt, si tunc copia Ecclesiastici deficiat † dũ tamen sic captum Ecclesiastico remittat,secundum quod inquit Auenda.c.22.præto.nu.2.versi,item si in facto, lib.1.& in nu.17.remissiue tradit,quãdo liceat capere clericos,& ad iudices suos remittere.

IN LEGEM Decimam.

1 *Clericus negocijs temporalibus se immiscere non potest.*
2 *Pœna clericorũ negotiationibus,& rebus prophanis se immiscentium.*
3 *Clerici an in foro Ecclesiastico possint esse tabelliones.*

SVMMARIVM.

Clericus ordinis sacri,aut Religiosus non possunt esse iudices,aduocati, aut tabelliones publici in rebus, & negocijs temporalibus, vel tangentibus personas laicas.

Do

De orden sacro. Et sic a subdia conatu,& infra,vt dicemus l.15.tit.16.li.2.infra.per ex. ibi. *Alcalde.* Vide quæ in propositum dicemus in d.l.15.tit.16. libro.2.infra.& vide.l.48.tit.6.part.1.

Ni abogado. Clericum enim † negocijs temporalibus se immiscere de iure prohibitum reperimus,i vt per totum extra ne cleri.vel mon.nisi in casibus expressis in iure positis per tex. in d.l.15.tit.16. lib.2. infra, & per l. 48.tit.6.part.1.&per Rebuff.in l.10. constit.Fran.tit.de liter.obligat.art. 2.glos.1.num.41.& 43.& an in aliquo casu liceat clericis negotiare,vide optime Honcalam, in opusculis suis,vbi facit vnum capitulum integrum circa hoc.Et dictorum iurium argumento idem videtur dicendum siue aduocet coram seculari,siue coram ecclesiastico iudice, cum vtroq; modo negocijs se immiscere dicatur exceptionesque dictarum legũ regulam constituunt in cõtrarium,& hoc nisi licentiam consequantur a summo Pontifice hæc coram Ecclesiastico iudice faciendi,& coram seculari,imo & tunc coram seculari vt facere possent,etiam a Rege deberent licentiam impetrare cum ex iure nostro Regio eis id etiam prohibitum reperiamus.

Ni sean nuestros escriuanos. Similis est tex.in l.20.ti.25.infra,li.4.& tex. in c.sicut,extrane cleri.vel mo.& ibi plenè per Doct.de quo optime,& late per Cassaneum in consuetu.Burg. tit.*Des justices.*rubri.1.§.6.n.30.cum tribus sequentib. & pœnam clericorum † se negotiationibus,& prophanis immiscentium vide per l.49.ti.6 p.1.vbi Gregorius Lupus optima in eius propositum adducit.Et an in foro saltim Ecclesiastico † clerici possint esse tabelliores,& notarii, tradit optime Coua.in pract.q.c.19.nu.8. fol.96.& Villalobos,in sua Antinomia iuris ciuilis,& Regij.litera.N. nu.8.Et an inter laicos possint confiteri instrumẽta.vide late per Burgos de Paz in l.3.Tauri.n.765. Dubium tamen est ex tex.nostro hic, & ex.d. l.20. num per eas permittatur clericis tabellionatus officium exercere in foro Ecclesiastico,& videtur dicendum quod sic cum limitatiue leges nostræ loquantur, & sic quo ad forũ seculare,& hæc limitatio constituat regulam in contrarium vi,scilicet in foro ecclesiastico id liceat clericis: Sed contrarium est dicendum,scilicet.quod non solum in foro seculari non possit clericus in sacris constitutus,vel in minoribus beneficium ecclesiasticum habens tabellionatus officium exercere,vt probatur in d.c.sicut,& cum fallentijs prosequitur Ias. in l.1.§.huius studij. nu. 8. & 9.ff. de iust.& iure,verum neque in foro ecclesiastico etiam si beneficium non habeat talis clericus in sacris constitutus, vel si in minoribus habeat tamen beneficium ecclesiasticũ, prout tenet Coua.in d.c.29.n.8.per totũ& Ber.Diaz,in pra.cri.cano.c.53.& ibi additio.nos; est intelligendum leges nostras,quæ cum quoad seculare forum prouideant quo ad ecclesiasticũ forũ velle prouidere contrarium,sed potius vel ius Canonicum idẽ q leges nostræ statuens prorogare,& ampliare etiam in foro Cæsaris,& legislatori subiecto.Neque est sumendum argumẽtum ab speciali dispositione in correctione iurium circa aliud tribunalẽ idem disponens, sed vnũ quodque ius in suo obseruãdũ foro est. Est tamen verum q in Concilio Prouinciali Prouinciæ Cõpostellanensis anno.1565.celebrato Salmanticæ in actione.3 Decreto.25.infine,fuit statutũ vt in quolibet tribunali ecclesiastico huius prouinciæ vbi plures adsũt

notari

Universidad de Deusto
Biblioteca

notarij vnum officium notarius conferri posset clerico in sacris constituto,& ita fuit actum in hoc ecclesiastico tribunali Placentiæ,clerico maiorum ordinum non tamen beneficiato qui quidem non deberet se in omnibus passim intromittere negocijs, sed tantum in spiritualibus, vel eis annexis,& parcissime, & idem in fiscalibus statuitur in eadem acti.3.decret.22.

INLEGEM Vndecimam.

1 *Clericus primæ tonsuræ quãdo & quomodo à contributionibus liberetur.*
2 *Clerici tenentur contribuere in concernentibus publicum,& communem vtilitatem.*
3 *Tempore famis silent priuilegia ne rustica opera deficiant.*
4 *Clerici contribuere tenentur in propriam, & priuatam vtilitatem concernentibus.*
5 *Clerici an per secularem compelli possint ad contribuendum,vbi debet contribuere.*
6 *Dispositio nostri text. an sit correcta per iura canonica,vbi & an adsissam teneantur.*
7 *Clerici vbi collectandi sunt an sufficiat fructus beneficij habere vt collectentur.*
8 *Tributaria res in quẽcũque transeat transit cum onere tributi.*
9 *Tributa præterita,an nouus possessor teneatur soluere,vbi & quid in emẽte feudum.*
10 *Modus vt res laicorum cum tributis in Ecclesias transirent.*
11 *Statuere an liceat,vt nullus vendat patrimonia sua nisi contribuẽtibus.*
12 *Pater tributarius donans filio suo Clerico bona, vt non contribuat nil agit.*
13 *Fundo tributario cedendo quis an excusetur à tributo.*
14 *Frater Laicus habens rem communem,cum fratre clerico an excusetur à tributis.*

SVMMARIVM.

Quibus in rebus Clerici teneantur,contribuere,& in quibus non,declarat lex nostra, quæ singularis est in materia.

Os Clerigos son libres de contribuyr. Sic Eldræ.1.cap.7. statuit Artaxerxes Rex dicens. Vobis quoque notũ facimus de vniuersis sacerdotibus & leuitis, & cantoribus, & janitibus, nathinæis, & ministris domus Dei huius,vt vectigal,& tributum,& annonas non habeatis potestatem imponendi super eos,& est text.in c,nõminus,& ibi gl.de immuni. Ecclesiastica.quanquam.de censi.in 6.Clc. præsenti.eo.tit.cap.tributum.23.q. 8. l. placet,C.de sacro.eccles.l.2.&auth. item nulla communitas.C.de Epise. & Cleri.l.51.tit.6.par.1.vbiglos.pechar.Hæc & alia iura allegat,& ampliat,etiam in bonis proprijs clericorum,vt l.de his.& ibi Salic.C. de Episco.& cleri.c.similiter,& ibi glos. 16.q.1.& latissime per illum fratrem Gasparem Stephanum,in suo tractatu,in defensionem Ecclesiasticæ immunitatis,& libertatis,pagina.19.cũ pluribus sequentibus,idque adeo verum erat quod etiam si esset Clericus † primæ tonsuræ,dum tamen coniugatus non esset,excusabatur a contributionib⁹ ijs de iure canonico & itiden Regio,legibus aliquibus ordinamenti veteris attentis,quæ tamen leges cum in hoc volumine transcriptæ non reperiantur,abrogatæ censentur,vt patet ex proœmio huius recopila-

pilationis,imo,& ex.l.2 infra.tit.proximo habemus tam dispositum contractum in clerico primæ tonsuræ nõ beneficiato realiter, & cum effectu, quamuis coniugatus non sit,in correctionẽ communis opinionis contrariæ,vt ibidem diximus Deo annuente,& sic lex nostra per illam in clerico in sacris constituto,vel in minoribus,habente tamen realiter,& cum effectu beneficium Ecclesiasticũ,intelligenda est,ij enim ab ijs tributis excusantur etiam personalibus fortiori ratione,secundum glo.in dicta.l.51. & Dueñas in regu.100.per totam.

Para bien comunde todos. In ijs enim 2 † tenentur Clerici omnes contribuere si propria ciuitatis,vel populi deficiant,vt patet ibi. *Assallecimiento de proprios de Concejo* Probat text.in l.infra proxima,vt ibi eam considero,& tex.in l.20.ti.12.p.tertia,& l.54.ti.6. p.1.&l.ad instructionem.C.de episc. & Cle.& hæc erat cõmunis tam Legistam quãCanonistarum opinio secundum Ripam in Responso.68.incipiẽ. ex præmisso themate.n.6.fo.92.&item in Respon.168.incip.cipes,& in colæ.n.5.& secundũ Villalo.in ærario suo mille com.opini. litera E.n. 3.vbi Ripam secundum meam impressionem corrupte allegat, & tenent alij, quos nouissime citat conciuis noster doctor Gutierrez in allegatione.10.n.2.& tradit Beltran.cõsil.123. li.1.& sic est intelligenda,dicta.l.54. quę nullã differentiam in hoc faciebat adessent necne propria ciuitatis, vel populi,prout distinxit lex nostra & dicta.l.20.ti.32.p.3.de quo,& per Abb.consi.1.vol.1.& Auendano.c. 14.præt.n.19 li.2.& si clerici ad hæc rem ẽtura fortiori nobiles populi,vt probatur ex dicta.l.20.quæ licet circa nobiles faciat etiã candẽ differentiam adsint ne propria populi,necne quo ad eos tamen nihil distinguit.l. 19.ti.14.li.6.infra.nisi.eã per dictam l.20.ita declares,vt iura inuicem concordes,& correctionẽ euites,cũ non sit nouum leges posteriores per priores intelligi,& e contra. Ex quibus cũ ad hęc Clerici teneantur,similiter tenebuntur mittere rem suam,nauim, vel currum,sicut alij ad deferendum victualia,& necessaria Reipub.l.iubemus nullam,& ibi Bar.C.de Episcopis & Clericis,notat glo.1.in dicta.l. 54.Et quæ sint hæc quę publicã &cõmunem vtilitatem respiciunt, declarat lex nostra.*Ibi.Assi como para reparo.* Idemq; dicendum videtur pro annona in ciuitate,vel populo habenda,nam pro hac si ciuitas, vel populus non habet prædia,neque ærarium sit collecta a qua nemo excusatur, quantũcunque priuilegiatos sit,quominus secundum ratam patrimonij, q̃ ibidem possidet,cõtribuere teneatur,interest enim Reipublicæ ne pauperes fame moriantur,prout hæc inquit,& asserit Ripa,in tractatu de peste.ti.2.de remed.præser.contra pestẽ 3 nu.182.cum sequentib.silent † namque priuilegia,neq; loqui debent tẽpore famis,&necessitatis,ex vi cuius necessitatis summa iuris præcepta infringi solent,& non humana solum, sed etiam diuina limitari, ex c.discipulos,de consecra.distin.5.& tex. in l.2.cod.de pa.qui fil.dist.& 28. effectus necessitatis congerit Roma.in l. si vero.5.de viro.fall.54.ff.soluo matri.& rationem,quare necessitas lege careat an nectit Bald.in l. diuus.ff.de peri.hæte.relatus per Cagnolum. in l.si quis propter necessitatem.ff. de regul.iuris.Ex qua causa curandum est ne rustica opera suo tempore deficiant,& sic cultura,vt ibi per Ripã. nume.107. cum pluribus sequentibus, quibus & alijs anno præterito. 1570.ob defectum,& necessitatẽ tẽporalium, & panis penuriam obue-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nientem propter peccata nostra, cautum fuit Regia prouisione, vt ex horreis Clericorũ caperetur, sicut & Laicorum, imo & ex horreis, & depositis publicis, triticum necessariũ pro cultura rusticorum ad implenda, mutuareturque ipsis rusticis vsq; ad collectionẽ noui tritici, vt culturã suam adimplere possent, cum ex hoc, & ipsorum Laicorum, & Clericorum cõmunis versaretur vtilitas, & publica, imo & potius ipsorum Clericorum peculiare cõmodum versabatur, vt pote quia decimas ex tritico colligẽdo habebant percipere, & si parũ seminaretur, paruas colligerent decimas, & si plurimum magnas & multas. Sed sit tributum, & collecta hęc priuatam tãtum vtilitatẽ † Clericorum cõmunem tamen cũ Laicis respiceret puta pro custodiẽdis vineis, vel agris pratis, vel pane Clericorũ & Laicorum simul, tunc nulla facta differentia adsint ne propria populi nec ne, tenebuntur Clerici pro parte sua, & pro rata contribuere pro solutione custodum similiũ rerum, quamuis ad custodiam eorũ ipsi personaliter cõpelli non possent, vt in simili inquit tex. in l.51.ti.6.p.1.& textus in l. sequente, & voluit Auẽdaño.c.14. Prætorum.nu.31.li.2.& nouissime, & late Mexia, in pragmatica tassæ panis, conclusione.5.n.43.vsque ad 71. imo quod plus est, quod posset tũc iudex 5 secularis † cogere clericos soluere partem suam, non adstringendo personas, sed ex bonis Clericorum tributum recipiendo, & ex fructibus eorum, quia est de sua iurisdictione, tã vniuersali, quam particulari, & quod ex hoc nullam incident excõmunicationẽ, secundum Bald. singulariter, in l. de his. C. de episcopis & Clericis, & in authen. sed periculum. C. fine censu, vel rel. relatum & secũdũ per glo. *Por razon* l.51.ti.16.p.1. Ex Innocen. in c. postulasti, de foro cõpeten. & ex Ripa. & alijs relatis per Octauianum, in decisione Pedamontana.68.num.16.& 30. quem posthæc scripta vidi, & in l. sequenti alia de ijs dicemus, siet tamen securius, si seruauerint tales seculares cõsilium. l. 54. titu.6.p.1.& Platęæ in §. item lex Iulia. nu.108. institu. de public. iudici. & Palacios Rubi, in repetitio. c. per vestras. §. sed est plura dubitatio. nu.3. fol.80. colu.4. versi. ad hoc facit, & additio. Guidonis Papæ, decisio.78. nu.1. litera. F. & Clari. in lib. §. practi. crimina. §. final. quæstio.36. versicu. vlterius quæro, scilicet, vt requirant ecclesiasticum iudicem, vt compellat breuiter Clericum soluere partẽ collectæ ei pertinentem, & distributam: alias quod ipse soluere faciet per bonorum captionem, & adtrictionem prout optime defendit Mexia, vbi supra conclu.1.nun.60.& 61.& 62. & cõclu.5.num.64.& Benedict. in c. Raynutius, in verbo & vxorem nominẽ. decis.5.nu.470.fol.131 detestamenficu: & in solutione gabellæ, debitæ per clericum negotiatorem, faciendum itidem esset, & traditur etiam per Cassane. in consue. Burg. rubri. *Des iustices*. rub.1.numer.24.fo.130. referam tamen in lege sequenti. idquod in contingentia facti seruatũ esse certam notitiam habui in simili casu. Intrat tamen nunc in nostræ legis propositum dubium non contemnẽdũ, num dispositio nostra, & similium 6 legum sit correcta † per text. in c. nõ minus, & cap. aduertus. de immuni. Eccles. extra. contrarium, vt videtur, ex diametro disponentes, & videtur dicendum quod sic, quia lex ciuilis, & humana clericos, & ecclesiasticas personas comprehendere nõ potest, neque eos ligare, & sic ad hæc onera soluenda non erunt compellendi, secundum gl. in c. generaliter. §. nouarum

rum.16.q.1. dicentẽ, ꝙ illa lex ad instructionem correcta est de iure canonico per dictũ c. non minus, & c. aduersus. de immu. eccle. quã glo. in hoc cõmendat Abb. in eo. c. non minus. pen. col. in fine, idẽ Abb. veriorem eã dicens. in consi.3.n.2. vol.1. fal. in l. placet. 1.& 2. lect. C. de sacro. eccle. Thomas Parpalia, quẽ super illa gl. relatum reperi in l.2.n.25. cum seq. C. de iactos. eccle. *Et tenuit glo. ens las in dict. l.54. ti.6. p.1. vbi tenent ꝙ neq; in ijs, in quibus publica & cõmunis versatur vtilitas clerici tenentur cõtribuere & quod dicta lex, ad instructionẽ, & similia iura ciuilia & Regia sint correcta per dicta iura canonica.* Et dicta regula falsissimam vocat frazer ille Gaspar Stepha. in d. tract. in defẽsionem immunitatis ecclesiasticę, pag.108. vbi cũ sequentib. aliquib⁹ respondet argumentis contrarijs latissime & subtiliter, & ꝙ hac de causa clerici non possũt cõpelli ad soluẽdam sisam pro reparatione potiũ aut fontium, vel similiũ rerum impositã per cõmune ciuitatis, non præcedente licentia Papæ ad hoc, secundũ Medinã in suo Codice de restitutione. q.15. fo.54.& summam Asesanam, li.6.ti.30.arti.4.& Remigiũ de Gom. in tracta. de charitatiuo subsidio, & esse cõtra libertatẽ ecclesiasticam talem sisã rebus clericorũ imponere, tenet Nauar. in Manuali. ca.17.n.120. propter generalitatem dict. c. non minus. & tex. in c. quanquã. de cẽsibus, in 6. & quia sic reperim⁹ dispositũ iure ciuili, ex tex. in auth. I. ẽ nulla cõmunitas C. de Epis. & cleri. & l.15.ti.6.p.1. Cõtrariam tamen opinionẽ imo ꝙ dicta l. ad instructionẽ, & similia iura, & noster rex. nõ sint correcta, per d. c. non minus & similia iura canonica, & sic ꝙ in reſpicientibus cõmunẽ & publicam vtilitatem Clerici teneantur cõtribuere tene secundum glo. ad reuelandas in d. c. non minus, & Guido. Papæ. decis. 78. & Carolum de Grasallis. li.2. Regal. Fran. iure. 6. pag. 46. in paruis & hæc vt diximus in principio huius gl. ex Ripa. d. Respõ. 168. est cõmunis Canonistarum, & Legistarum opinio, & per eundẽ Ripam, in tract. de peste. tit. de remedijs præseruatiuis contra pestẽ. §.2.n.234.& per Rebuf. 1. tomo, constitu. Fran. tit. de sententia prouisio. art.3. glo.6. nu.2. cum 3. sequẽt. quam communem duobus interuenientibus dicit procedere, scilicet, necessitate imminente rerum similium, & quod clerici bona ibidem possideãt prout in effectu voluit plura dicendo, Mexia in pragmat. de pã conclusio.5.n.61. vbi a nu. 33. vsque ad 71. prosequitur hanc materiam, & Ducñas Reg.100. limitatione.16.& Benedictus infra allegandus. n. 468 & bene, nam si clerici ibidem bona non haberent, & possiderent, collectari non possent, sufficeret tamẽ fructus † ex beneficio aliquo ab eis per 7 cipi, nam & si fructus temporalia dicuntur, & sic semel si bene memini vidi in hac Placentię ciuitate sisam impositam pro aquę ductibus ducendis, & omnes in ea contribuebant sine distinctione, & iterum in Salmanticensi Academia, idem vidi, prout & asserit tunc solutã fuisse Dida. Perez in l.1. ti 3. li.1. ordi. col.95. in prin. quoquidẽ tẽpore ibidẽ fui presens, & sensi etiã ego partẽ illius sisæ, nemo enim etiam scholastic⁹ ab illius solutione exẽptus fuit, & id desisa etiã tenet Cẽpola de seruit. rusti. prędi. ca.3. nu.43. reprobando gl. dicti. §. nouarum, contra quã, & tenet Hyppol. in practi. §. aggredior. n.63. vbi & inquit propter hanc publicam, & communẽ vtilitatem imponi posse sisã hanc, eo ꝙ secundum eũ propter eam vtilitatem statura ligant clericos, facitque tex. in l. addictos. C. de episco. & cle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ri. & hoc proprijs ciuitatis vel populi deficientibus, vt inquit & probat tex. noster, & d. l. 20. ti. 32. p. 3. imo & itidem Laicis non valentibus succurrere nec esitati huic, vt voluit ille frater Gaspar Stephanus, vbi supra pag. 211. item, & quod clerici consentirēt, eis enim contradicentibus superioris eorum assensus esset necessarius, secūdum tex. & ibi glo. in dict. l. 54. ti. 6. p. 1. & Hippoly. in d. nu. 63. & Benedictum, in dict. ca. Raynutius verbo & vxorem. n. 470. imo, & quod plus est quod etiam clericis consentientibus non sufficeret, nisi assensus Papæ interueniret, prout & tenet Medina, in d. col. de resti. q. 15. & Gig. de pensio. q. 90. in fi. & frater ille Gaspar Stephanus, vbi supra. pag. 63. & 113. in prin. eo q dictum. c. non minus sic requirat, alias enim ipsi clerici incurrerent pœnam, & censuram, præsertim illatam, per dict. ca. quanquam, & indubio vt omnis cessaret scrupulus semper requirerem assensum Papæ verū tamen est quod si tanta esset necessitas & periculum quod si spectaretur assensus Papæ ciuitas, & populus per inimicos astantes inuaderetur, tunc vtique sufficeret consensus episcopi, & Clericorum, secundum glo. en las, in dict. l. 54 & illum fratrem Gaspa_rem Stephanum vbi supra pagi. 44. & 63. versi. ad primam ipsius primę viæ, & in tali necessitate, & ipsi cleri ci tenentur personaliter succurrere vigilando ciuitatem, & custodiendo eam, prout & tenuit Inno. in dicto c. non minus. & Abb. per tex. ibi in cap. 2. de immuni. eccle' & est tex. singularis, vbi glo. in l. 52. tit. 6. par. 1. & arg. tex. in l. 15. & 17. titu. 18. & l. 4. tit. 19. p. 2. & tenet etiā Cassane. in cōsuetudi. Burgū. ti. *Des iustices*. rubri. 1. n. 24. fo. 30. vbi inquit hanc esse verā opinionem, & q tunc principes seculares clericis & ecclesijs possunt certio rari tributum soluere, & ab eis petere pro defensione patrię repentine inuasæ, & tunc ex dictis per Mexiam, vbi supra, sententia latanon obstante appellatione assequenda est, ne dum executio differtur totagens, & ciuitas pereat, & ne instans impediatur effectus, vt inquit tex. in dicta. l. omnes. & Rolandus Valle. consi. 90. nu. 18. vol. 2 & idem tenent alij relati per Dueñas, in dicta regu. 100. limi. 12. vbi sic declarat iura, quæ in contrarium facere videbantur, & additio. decisi. 78. Guido, Papæ, litera. F. & Rebuf. vbi supra. n. 4 qui omnes tenēt quod si pro ornatu ciuitatis męnia vibia reparantur, tunc nullo modo tenētur contribuere clerici, sed cum pro instante necessitate, & tunc, vt ex dictis repilogando colligitur, debent supradicta interuenire. Primo quod propria populi deficiant, itē q clerici bona ibidem possideant, vel saltim beneficiorum fructº, capiant, item quod cleri. & Papę assensus adsit, vel saltim cleri & episcopi si virgens necessitas immineat, secus vero si non sit ita virgens, & ideo consulit Grego. Lupus in dicta l. 54. ti. 6. p. 1. q quia Prelati possunt in hoc aliquando remuere, & quia Romanus Pontifex esset consulendus, tutum esser, q impetraretur a Romano Pontifice, vt prælato Præsidenti in consilio Regali cōmitteret hoc, vt posit in hoc negligentiā Prælatorū supplere, vel q Rex a Papa indultum obtineret, vt imminente bello, vel ne cessitate alia vrgēre, posset absq; pōtificis sūmi licētia & consensu subsidia protuenda ciuitate, vel reparanda necessitate imponere clericis & personis ecclesiasticis, prout Regi Francię concessum esse per Bonifacium Papam, asserit Carolus a Grassalis libe. 2 Regalium Franciæ, iure. 4. vbi verba Bullę refert, & sic omnis cessaret scrupulus, & hæc sūt quę cōgesta habebant

bebant cum vidi Octauianum Caeranum, doctissimum quidem virum, in decisione Pedamontana. 68. hæc omnia singularissime declarantem, & annectit, ibi consilium cuiusdam Micolai Balbi super hoc, & in nume. 23. & sequentib. tenet ipse Octauianus, quod in casu in quo immineret vrgens necessitas respiciens dictam communem & publicam clericorum & laicorum vtilitatem si clerus & Episcopus requisiti dissentirent, periculumque esset in mora autoritate superioris laici potuerunt capere fructus prædiorum, & alia bona temporalia clericum prorata bonorum, & onerum, ad quæ Ecclesia tenetur, & ibi hoc ex pluribus sacrę scripturę locis fundat, & ex dictis supra pro me fundari potest, & ibi respondet ipse Octauianº argumētis contrarijs, ipsū videro, ne aliorū scribamus dicta.

Heredad tributaria. Nam tunc cū rei ipsi impositum sit onus, & cū suo
8 onere transeat † & eius ossibus tributum affixum sit, in quemcumque transeat etiam clericum, transit cum onere illo, & tenetur ad illud soluendū clericus ipse illius rei possessor, & in hoc lex nostra singularis est, & fundatur, nam bona obligata ad quemcunque aut qualescumque manus ambulent, vel decurrant quocunque alienationis titulo inter viuos, aut vltima voluntate semper transit, & discutrit cum sua causa. ff. de contra. emti. l. alienatio. ff. de pig. acti. l. si conuenerit. §. si fundus. l. si prædium. C. de euictio. quæ, & alia iura, ad hoc allegat sic tenendo Ange. in consi. 24. & 206. & Abb. Siculus, consi. 3. & 6. & & Afflictis, decisi. 95. & Guido Papæ decisi. 576. & iterum in decisi. 79. & Dueñas dict. reg. 100. limi. 3. & sic quāuis per mutationē personæ mutetur qualitas rei propter personā inhærēs vt. l. licet ratio. §. fi. ff. de publica. & vec. notat Suarez, in quæstione maioratus. n. 23. non tamen mutatur qualitas inhærens rei ratione ipsius, secundū Didacū Perez, in l. 1. col. 198. in medio ti. 5. li. 1. ordi. hoc ex glosis, & allegationibus corroborantē, & ex lege nostri fundati potest, & sic est intelligenda & limitanda. l. 14. ti. 14. li. 6. infra disponens, q si exēptus emat rem ex quaquidem venditor soluebat tributa, exemptus ille deinceps soluere non tenetur, quoniam hoc verum est quoties tributū illud soluebatur per vecinitorē ratione personæ suæ, non vero ratione rei, nam si rei ratione, pura quia tributaria tes erat, teneretur vtique emptor quantūcunque ex persona sua esset exemptus a tributis soluendis, & in hoc casu nō procedit dicta. l. 29. sed procedunt leges. 53. & 55. versi. mas si. ti. 6. part. 1. prout ibi aduertit glo. clerigos. & Didacus Perez. in l. 2. ti. 3. li. 1. ordi. col. 91. in prin. & in l. 12. ti. 4. li. 4. ordi. col. 1430. in fine, cum sequent. vbi se remittit ad dicta per eam in additio. ad Segurā, in l. 3. §. fi. nu. 119. versi. quia per legitimam. ff. de lib. & posthu. & tunc secundum Afflictis dict. decisio.
9 95. etiam pro tributis præteritis † tenebitur emptor talis rei, prout tractauit gl. fi. l. 6. ti. 20. p. 2. per tex. ibi probantē, pro decimis præteritis teneri emptorē rei, ex qua decimæ illæ debebantur, de quo & per Abb. in c. pastoralis nu. 5. de decim. Ex quo inquit Afflictis, vbi supra. n. 4. q si vassallus feudū habens illud vendat cū Regis assēsu, & tēpore vēditionis, tenebatur pro seruitio tēporis præteriti, tenebitur & emptor talis fundi, & poterit cōueniri pro seruitio illo preteriti temporis nondū soluto, sicut & in pensione tradit Gig. de pēsio. q. 39. & 43. & Cacialupº, in eo. tract. q. 12. & per Doct. in l. Imperatores. ff. de publica. & vect. & per Bar. in l. fi. C. de fide instru.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& iure haſ. fiſ. li. 10. perquos de præteritis cenſibus videri poterit, quid ſit de iure, ad noſtrum enim propoſitũ ſufficit ſcire, q̃ cenſus & tributum debitum ratione rei ſoluendum eſt per quemcunq; adquẽ res illa tranſeat, & decurrat. Ei ſi abſque dolo fieret eſſet hic vnus modus quo mediante poſ-10 ſent fieri omues † res, quas Eccleſiæ & Eccleſiaſticæ perſonæ emerent tributariæ, ſi tales per legem vel ſtatutũ fierent, ſecundum glo. Razon. in d. l. 51. titu. 6. par. 1. & Didacum Perez in d. l. 1. titu. 3. lib. 1 ordi. col. 92. verſi. ſi tamen, & Plateam in l. fi. colu. 1. C. de exactori. tribut. lib. 10. & ceſſante dolo & fraude non eſſet contra libertatem eccleſiaſticam, vt aduertit Caſpar Calderi. inter conſilia Calderini patris ſui. cõſi. 7. de conſtitutio. quod tamen dolo noncareret ſi ſtatueretur nulla exiſtente, neq; apparente iuſta & ſufficiente cauſa, cum abſq; ea ſimilia onere non ſint imponenda, inperniciemque eccleſiarũ reſultaret, quã 13 uis de eccleſijs nihil tunc ſpecifice declaretur, & ſic eſſet contra libertatem eccleſiaſticã, prout dixit Abb. in d. ca. non minus nu. 2 in prin. de immu. eccleſi. Inquit tamen Naua. in Manu. 11 c. 27. n. 130. q̃ ſtatuere quod nullus † vendat patrimonia ſua niſi contribuẽ 14 tibus in tributis communibus eſſet licitum, quoniam non eſt directe contra libertatem eccleſiaſticã ſi ſine dolo & cautela fieret, eo quod intelligẽdum eſt clericos comprehendere ſimili ſtatutum, de quo tamen ſtatuto an valeat late tract. Iaſ. in l. cum filius fami. §. diui, lectura. 1 a n. 72. vſque ad 85. delega. i. aliqua per Suarez in ti *De las deudas*, fol. 44. per totũ. & per Docto. relatos per glo. ſcu. l. 53. tit. 6. p. 1. & late per Aluarum Valaſcum, in deiure emphyteotico. q. 17. n. 7. loquentes de remedio vt clerici teneantur ad tributa. Quibus quidem remedijs hoc ſolo intento vtclẽrici ad ea tenẽtur nullo modo vtendum cenſeo, neq; quærenda ſũt hæc tanquã animæ periculoſa. Aliud etiã notandum pro huius legis cõplemẽto, ſcilicet quod ſi alienatio alicu⁹ iuris rei fiat in eccleſiam per perſonam ex tali retributum debentem infrandẽ & vt a tributi ſolutione excuſetur, puto ſi pater tributarius donet † hanc fraude bona ſua, vel partem eorum filio clerico, ſoluetur & tributum ſicut antea ſoluebatur ſecundum Didacũ Perez. d. col. 90. & Auenda. c. 14. prætorum. nu. 30. verſi. item alij lib. 2. & gl. in dict. l. 51. ti. 6. p. 1. vbi & plus dicit, ſcilicet, quod tũc iudex ſecularis poſſet compellere clericum illum donatarium tributum illud ſoluere, donatioque, vel alienatio talis nulla ſunt, vt probat text. in l. antit. decimo. lib. 5. infra q̃ ponit modum & formam agendi, vt ibi Deo volente dicemus. Et an quis cedendo fundo tributario excuſetur a tributo † vide Bart. in l. is cũ quo, & ibi additio. ff. de aqua plu. arcen. & Iaſ. in l. in Emphyteuticarijs nu. 154. C. de iure emphyt. finaliter eſt notandum quod ſi duo fratres rem communem habent, vel patris hæreditatem indiuiſam, & vnus eorum ſit clericus in ſacris † alter non, priuilegio clerici non gaudebit frater laicus neque eius prerogatiua, ſecundum Coua. in practi. ca. 34. num. 2. in fine, quem ſequitur, & refert Didac⁹ Perez in l. 1. ti. 1. lib. 3. ord. col. 748. in prin.

INLEGEM Duodecimam.

1 *Clerici tenẽtur pro rata cõtribuere pro cuſtodia vinearũ, & ſimiliũ rerum.*
2 *Clericorum animalia reperta in fundis damnum facientia poſſunt capi & pignorari.*

Summa-

SVMMARIVM.

Clerici tenentur contribuere in collectis, & tributis pro conſeruatione vinearum, & panis, & fructuum communium, & in eorum cõmodum impoſitis.

AN ſi clerigos como Legos. Qui enim ſentit commodũ ſentire debet, & onus, iuxta regulam iuris, & ſic cum commodum, proueniens ex cuſtodia meſſium, vel vinearum, ſit principaliter concernens, fauorem certarum perſonarum, habentium vineas, vel meſſes, ad illos pertinent expenſæ, quæ fiunt in cuſtodibus, per ea q̃ demẽ ſoribus notantur, in l. 1. §. fina. ff. menſ fal. mo. dix. & de teſtibus in l. quoniam liberi. C. de teſtibus, & ſic pro regula generali eſt tenendum, 1 quod cuſtodia meſſium † & conſeruatio fructuum debet fieri expenſis eorum, quorum ſunt fructus, vt notat Bart. & ibi Alexan. in l. cum quereretur. §. fina. ff. delega. 3. & Dec. in capite 2. num. 107. de probation. quos refert & ſequitur Auendaño in capite. 14. prætorum. numer. 25. libr. 2. & cum priuata vtilitas ipſorum clericorum verſatur in hoc nulla eſt adhibẽda diſtinctio adſint ne propria populi, necne, imo indiſtincte tenentur clerici ad hęc pro rata diſtributionis factæ, neque debet ſolui ex pecunia publica, vt ibidem inquit Auendaño numero. 23. & 24. neque vlla intermiſſionis noſtri tex. incurritur excommunicatio, ob hanc tributi diſtributionem, ſecundum Nauarr. in Manuali capit. 27. num. 115. Imo & tunc per ipſos ſeculares iudices ex fructibus, & bonis clericorum capi poteſt id q̃ clericis incumbit ſoluere prout in lege remanet dictum, & in alijs huius tituli. & in gloſa. lc. 4.

Que las prendas ſe cobren. Hic habes 2 text. probantem quodanimalia clericorum reperta † in fundis alienis dãnum dantia capi poſſunt, & retineri, & pro eis pignori, pœnaque pro ijs damnis ſecundum ſtatuta, & loci conſuetudinem tenentur clerici ipſi ſoluere, ſecundum Lucam de Pena. l. 2. C. de naui. non excuſan. li. 10. & Auẽdaño. cap. 4. prætorum. nu. 30. verſi. item in propoſito. lib. 1. & in c. 13. n. 7. eod. lib. & tunc vt pœna excommunionis vitetur inquit Auto. in c. graue m, & ibi Ioan. Andre. Card. & Ancha. quod non clerici, ſed ipſi paſtores conueniantur prodamno, & ſic coram ſeculari lis agitari poterit, tenentur enim paſtores propter mercedem & propter malam cuſtodiam, ſecundum eos ibi, & Auendaño in dict. nume. 30. verſi. item in propoſito, & facit tex. in l. 24. titu. 15. par. 7. & ibi gl. ita notat, & pro hoc eſt glo. in l. 2. §. idem Labeo, verbo animalia. ff. ne quid in loco publico. clerici tamen ipſi per ſuum iudicem compellendi ſunt ad ſoluendum ſecundum glo. el ganado. d. l. 24. & Caſtillo. l. 70. Tauri. in nume. 18. & Auiles cap. 17. prætorum glo. 1. nume. 12. fol. 159. Id tamen verum crederem quoties damnum factum cum animalibus petendum eſt a clerico ipſo tunc enim nimirum ſi coram eccleſiaſtico petatur quia ſuper eo debet audiri clericus & lis agitari, ſed ſi pœna exigenda eſt ſecundum ſtatuta, & loci conſuetudinẽ vel id q̃ eſt ſoluendũ pro paſtura diſtributũ eſt per diſtributores cõmuniter ad hoc poſitos, tũc ex bonis clerici, aut fructib⁹ corũ poteſt ſecularis iubere percipi, vel pignora capi, ſecundum quod pro cautela tradit Bald. in auth. ſed periculum. C. ſine cenſu vel reliq. relatus & ſecut⁹ in hoc per Auẽdaño. in d. c. 14. prætorum. n. 13. lib. 2. & per gloſ. por razon. in l. 51. titul. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

par.1.vbi inquit quod ex hoc nulla incurreret excommunicatio, quia iuris autoritate faci. & ex Innocen. & aliis ita diximus in lege. Et sic in contingẽtia facti vidi duo animalia clerici capta essent pro pignore, quia reperta fuerunt in pascuis alienis, & pro pœna debita per statuta populi fuerunt pignorata de mandato secularis iudicis, & ad peritionem clerici ecclesiasticus iudex processit contra secularẽ, vt animalia solueret & restitueret, & peteretur corã ipso ecclesiastico. Et secularis iudex declinauit forum, & petijt ecclesiasticum se inhiuere, & ipsi seculari causam remitteret, & quod reponeret acta, alias appellabat informa, & cum ecclesiasticus secundum suum iudicaret causa delata ẽt, *En grado de fuerça*, ad Cancellariam Pincianam, vbi declaratum fuit vim fieri, & quod causa ad secularem remitteretur, & sic fuit actum & in Cancellaria Granatensi idem & simile actum, audiui à viro fide digno, qui fuit aduocatus causę illius.

1 *Conuict. Doctor. Mo. fra. q. chira. lib. 2. c. 3. n° 243. vbi hanc quæstionem tractat. Gonz. ad l. 9. tit. 4. part. 1. glo. 1. n° 244*

INL GEMDECImam quartam & vigesimam quintam.

1 *Exteros à Regno ad Regni beneficia non admittendos à iure diuino videtur deriuari.*
2 *Et à iure canonico & ciuili, & regulis Cancellariæ. & ; numer. 3. & 4. ostenditur.*
5 *Quibus in locis exteri ad beneficia non admittuntur ecclesiastica.*
6 *Sixtus Papa Regibus Hispaniæ priuilegium hoc concessit.*
7 *Originem non exprimens in rescripto non obtinebit.*
8 *Honestum & fructuosum est vnumquẽque in sua patria beneficiari.*
9 *Idonei vbi in loco reperiuntur non debet præfici extraneus.*
10 *Statutum fundamentale nostræ Ecclesiæ cathedralis Placentinæ iustificatur.*
11 *In assecutione beneficij ecclesiastici illi sunt præferendi, ex quorum bonis fundatæ sunt Ecclesiæ.*
12 *Conditio, vt consanguinei tantum ad ecclesiam admittantur valet.*
13 *Ecclesiæ huius regni ex patrimonio Regum & regnicolarum sunt fundatæ.*
14 *Beneficia omnia etiam minima regulariter requirunt residentiam.*
15 *Dispositio omnis ad residentiam inducens debet in dubio ampliari, & extendi.*
16 *Distributiones quotidianas ideo esse fauorabiles ecclesiæ, quia inuitant ad interessentiam diuinorum.*
17 *Facilius qui conuersatur cũ cane suo quam cũ homine diuersi idiomatis.*
18 *Regni & Regis interest ne arcana sui regni reuelentur.* 19 *Et ideo vt ibi potest Rex electioni de extero factæ se opponere.*
20 *Licet ex omnibus nationibus Cardinales eligantur non tamen ex Alemania ne arcana Ecclesiæ Imperatori reuelent.*
21 *Res & bona Ecclesiæ pauperum appellantur.*
22 *Pauper diuiti præferẽdus est in dubio*
23 *Pauperes originarij & regnicolæ alienigenis & exteris præferuntur.*
24 *Beneficium datur propter officium. Et ibi quod officiũ habentis beneficiũ ecclesiasticũ est docere populum.*
25 *Peccatum vulnus appellatur, & peccator vulneratus, & sacramenta medicina.*
26 *Originarius melius scire potest mores & consuetudines patriæ suæ quam alienigena.*
27 *Nemo est, cui patria sua non sit charissima & ideo nemo in patria sua debet esse iudex propter affectionem.* 28.

29 *Gra-*

29 *Gratiæ apostolicæ cum scandalo non exequenda.*
30 *Papa licet à nullo possit iudicari si tamen crimen est notorium, & Ecclesiæ scandalosum bene poterit.*
31 *Clericus orientalis in occidentali Ecclesia non eligitur propter scandalũ.*
32 *Superioribus, etiam Papæ ob euitandum scandalum posse non obtemperari quoties id rectitudo rationis dictat.*
33 *Præceptum iniustum Papæ non exequendum.*
34 *Contra miseros Prælatos non audentes reclamare.*
35 *Secunda iussio Papæ & Principis quãdo expectanda sit.*
36 *Præcepto primo Papæ licet iniusto obediens excusatur propter bonum obedientiæ.*
37 *Præceptis iniustis non est obediendũ velo leuato.*
38 *Papa sicut quilibet alius peccat iniuste iustertio quæsitum tollens.*
39 *Papa in dubio nemini vult præiudicare.*
40 *Rescripti verba superflua potius sunt censenda, quam quod tertio præiudicent.*
41 *Papam si in aliquo contingeret casus quæsitum tertio tollere censetur per circunuentionem id fecisse.*
42 *Priuilegium in vim cõtractus, & remunerationis concessũ non reuocatur.*
43 *Damnum factum esse dicitur si contra ius radicatum fiat.*
44 *Rescripta ob importunitatem petentium concessa non sunt exequenda id que velle concedentem præsumitur.*
45 *Rescriptum quando præsumitur per importunitatem concessum.*
46 *Sanctio vel pragmatica aduersa iuri, vel publicæ vtilitati nil valet.*
47 *Inobediens non dicitur ex iusta causa supersedens in mandato superioris*
48 *Iusta causa contradictionis suspendit effectum sententiæ.*
49 *Supplicare licet à præcepto, & literis papæ, & quomodo sit supplicãdũ.*
50 *Officia secularia, & quã plura alia exteris prohibenter numerata.*
51 *Literæ expectatiuæ ad beneficia sũt odiosæ, & restringendæ.*
52 *Exteri neque per præsentationẽ non possunt in regno obtinere beneficia.*
53 *Exteris neque in commendam beneficia ecclesiastica possunt prouideri.*
54 *Commenda licet sit titulus temporalis est tamẽ titulus canonicus, & prouisio ecclesiastica & beneficialis.*
55 *Vnio Ecclesiæ nostri regni, alteri Ecclesiæ extra regnum facta an valeat.*
56 *Cardinales etiam, si exteri sunt, nõ possunt in regno beneficia obtinere.*

SVMMARIVM.

Exteri à Regno non sunt admittendi ad Regni beneficia, & reuocantur literæ naturalitatis in contrariũ concessiæ.

IN quarum legũ & huius conclusionis iustificationem aliqua adducemus, fortasis aliquando dum tempus adfuerit, & negotia locum præbuerint latius, & abundantius prosequemur, nunc autem nec tempus, nec locus datur.

Et pro iustificatione prius sciendum est à iure quo originem habuerit nostra conclusio. Et videtur primo originẽ habuisse à iure diuino † Deuteronomij enim. 28. ca. & Hieremiæ. 5. inter maledictiones numeratur illud, Adducant super vos gentem, cuius ignorabitis linguam, & cuius lingua a populo non intelligatur, in ter maledictiones ergo reputatur habere hominem ex aliena gente, secundum Gometi. prædicta ad hoc allegantem ih reg. 19. Cãcellariæ de idiomate. q. 1. col. 7. & Rebuff. in praxi benefici. in regu. quod quis intelligat

† 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

idioma,glo.1.pag.578,ex eo inferens quod priuilegia Regum Frãciæ,quibus cauetur,vt in regno suo nullus aliunde veniens,idest,alienigena recipiatur,habent concursum cum iure diuino,ideo secundum eum per Papam tolli non debent. Simile priuilegium habent reges Hispaniæ,vt ex infra dicendis apparebit,imo Deus populũ benedicens.18.c.Deutero.dicebat Prophetam suscitabo de medio fratrũ suorum,quo sit vt sicut maledictio sit habere hominem alienigenã ita benedictio habere prophetam regnicolam,prout & refert ipse Rebuf.in dict.practi.tit.de rescriptis missis.num.8.pagi.577.

Secundo,& hoc idẽ iure canonico statuitur,† vt in c.hortamur.71.dist. 2 ibi,in ecclesijs a vobis fundatis aliunde veniens præsbyter non suscipiatur tex.in c.neminẽ.70.dist.tex.c.bonæ. ad fi.de elect.ibi neque vellemus eũ præficere.c.fi.de clerico percusso.c. quoniam.de offi.ordi.& text.expressior ecteris in ca.bonæ.el.2.§.fin.de postul.præl.vbi dicit Papa,Non poteramus salua conscientia eidem Ecclesiæ in alia persona,quam de regno Vngariæ originem duceret cõgrue prouidere,nec vellemus eidem præficere alienum,tex.etiam in cap.fi.de cleri.peregrin.text.cap.nullus,& ca. obitum.61.dist.ibi,Non aliter de alienis ordinari permittit Ecclesia,quam si de propria deficiant,quod euenire non credimus dicit text.Idem probat text.in extrauag.execrabilis,de præben.Io.xxij. vbi singularis glos. verbo,diuersorum hoc declarat,& ex c. 17.Concilij Triden.Sessi.24.in fine libus verbis,ita datur intelligi.

3 Iure etiã ciuili † hoc etiã expresse cauetur,vt in l.in Ecclesijs.C.de Epis.& cleri.ibi,Clerici nõ ex alia possessione,vel vico,sed ex eo vbi Ecclesiã esse cõstiterit ordinẽtur,quẽ tex.vltra: Doct.ibi cõmendat Lucas de Peña ad hoc in terminis.in l.quisquis.C.de omni agro de ser.li.11.dicẽs pro hac conclusione totam distinctionẽ.71. decreti facere.

Regula † itẽ Cancellarię hoc statuit,vt patet in Regu.de idiomate,In 4 no.8.& quę licet loquatur in beneficijs curatis,habet tamẽ locũ,& in simplicib⁹,vt vltra Gome.& Rebuf.vbi supag.579.in prin.probat Caro. à Grasal.li.2.Regaliũ Fran.iure.8.co.2.idẽ probatur in reg.Cãcella.Pauli.3.sub rubr.de concurrentibus in data super benefi.incipit.Item voluit.Vbidecla rat quando oriundus non oriundo, & diœcesanus non diœcesano præferantur,quæ & ponitur inter alias regulas,& motus proprios Pij.V.

5 Ex quibus apud Gallos † hoc obseruatur in Regno Franciæ,& nullus alienigena ibidẽ beneficiũ habere potest.Et Regia constitutione Caroli.7. Francorum Regis, priuilegia sua in hoc custodiri statuitur,vt inquit glo. in pragmatic.sanctione,in procœmio. §.nunc Ecclesiarum,verbo extraneo, & Rebuf.ibidẽ, in glo. cum peregrini,fol.15.& de pacifi. possessio. nu. 217.in impressione antiqua,& in noua.265.& latissime habetur in dicto li.2.Regalium Franciæ,iure.8.col.1. & sequentib.Et idẽ Rebuf.de nominatio.q.12.nu.16.& idem Carolus,li. 1.Regali.Francię,iure.15.in princi. Idẽ habetur in Ducatu Britanię secũdum Socin.consi.160.li.2.Vbivoluit col.penul.Nicolaum Papã hoc illis concessisse.Ideo apud cosdẽ sine cõsensu Ducis nemo externus in toto Ducatu beneficium habere potest. Bononiæ idem obseruari testatur Barbari.cõsi.23.col.6.& cõsi.57.in princi.volu.1.& Boerius,decisio.13.nu. 18.& 20.vbi numer.19.dicit Burdegalensi itidem obseruari,licet secundum eum ibi nu.10. in Tolosa.non obserue-

6 obseruetur.Merito † ergo Sixtus Papa,hoc idem Regibus Hispaniæ concessit,vt in eorũ Regnis nemo externus,sine illorum consensu habere possit beneficium ecclesiasticum,vt inquit glossa antiqua dictæ regule Cancellariæ de Idiomate,& Benedi.in c. Raynutius,verbo & vxorẽ.in parte de successio.ab intesta.n.483.fo.132.de testamen: & Caro. a Grasalhs dicto li.2.Regalium Franciæ,iure.8.pagi. 3.in paruis,quicquid ibi ipse velit in vsum non fuisse deductam similẽ concessionem. Fallitur tamen vt appareat ex tex.nostro.& gl.l.13.ti.15.p.i. Attestatur de hac Hispaniæ consuetudine,& literã Papalem super hoc asserit se vidisse Hostiẽ.relatus per Barba.consi.23.col.7.li.1.& habetur in præsenti mentio de ijs literis,maxime in l.18.infra eo. Quo fit vt recte dicat gl.in c.fi proponente,de rescri 7 ptis.in fine,quod non exprimens † in rescripto originem nõ obtineat,eo quod præsumitur rescriptum subreptitium,quia de intentione Papæ est, vt vnusquisque in sua patria,in qua est originarius,beneficietur,vt per tex.in dicto c.hortamur,dicit glo.in d.ca.fi proponente,quam verisimã appellat,ibi Abb.& in c.ne pro defectu.de electio.& Corser.singu.verbo surreptio,Barba.consi.23.li.1.Rebuf.de pacifi.pos.nu.217.in antiquis,& in nouis.265.& Couar.in practi.ca. 35.n.5.& Gometi.in dicta,reg.Cancel,de Idiomate.q.1.in prin.fo.112. 10 pagi.2.in fine,& Dida. Perez.libr.1. ordi.colum.147.in medio,& est recepta communiter,vt habetur per Carolum a Grasal.lib.2.Regaliũ Franciæ,iure.8.cul.2.in fine.Et tradit optime licet succincte,glo.in pragm.sanctio,in procœmio.§.nam ecclesiarum verbo exterorum,& Franciscus Marcus,in decisio.Neapoli.634. & Rebuf,de nominatio.q.9.n.55.& q.22. nu.16.& Decl.consi.695.num.23. Ex quibus omnibus recte sequitur multis iuribus nusquam gentiũ maxime in hoc Regno alienigenas posse obtinere beneficia Ecclesiastica.

Quibus sic præhabitis pro iustificatione nostræ conclusionis plures rationes adducemus,quarũ aliquas nostra lex in eius contextura prosequitur.Et ante,vt omnibus iuribus,quæ in contrarium adduci possent satisfacere scias,sciendum est,atque fatendum alienigenas † iure communi nõ 8 esse inhabiles ad obtinenda beneficia in hoc Regno, ex pluribus iuribus, quę pro eis adduci poterant,& ex dictis per Abb.in cap.ad decorem,in fine,de institutio. esse tamen,secundum eundem Abb.ibi valde honestum † & fructuosum vt vnusquisque 9 in sua beneficietur patria.Vnde sanctissimum esset,& Reipublicæ consultissimũ,quod summus Ecclesiæ Pontifex,aut œcumenica synodus sanciret,vt omnia cuiuscunque diœcesis beneficia saltim curam animarum habentia,patrimonialia efficerent,atque non reciperentur nisi ciues, vel qui inde sunt oriundi,quod in Concilio Tridentino summo omnium consensu consultatum fuisse testis est Soto,relatus per Couarruuias in dicto cap.35.practicarum.numero.5. in fine,Et sic,inquit ipse Abb.in dicto cap.bonæ,2.num.16.de post.prælat. quod vbi in loco reperiuntur idonei nõ debet † præfici extraneus,& tenet Bal.& Albe.in l.diuus.ff.de tuto.& cura.datis ab his glo.& Doct.in l.plane.ff.quod cuiusque vni.nom relati per Caro.a Grasal.d.lib.1.Regal.Frã. iure.16.pagi.231.in paruis. Est enim qui honorandus eo in loco vbi suam peregit ætatem, neque debet alius obripere stipendia alijs debita,licet male seruari inquit Abb.& eius addi tio.in d.capite.bonæ.2.& ipse Abb. allegat

Universidad de Deusto
Biblioteca

allegat pro hoc text. in cap. nullus in
unis Episcopis detur. 61. dist. in. quem
text. & alia in proposito allegat, &
considerat Rochus, in tracta. iuris pa 13
trona. verbo honorificum. num. 45.
cum 3. sequenti. & Carolus de Grassalius plura allegans in dict. iure. 8.
& Barbatia. cõsi. 57. præclare scribitur
col. 1, & 2. lib. 1. & gl. de aquel. per tex.
ibi in l. 13. titul. 15. par. 1. vbi allegat dictum Esaiæ prophetæ. Ex quibus iustificatur statutum fundamentale. Al-
11 mę † huius ecclesiæ Placentinæ ca-
thedralis disponẽs in collatione cer
tarum præbendarum, atque dignitatum ibidem expressarum per capitulum & Episcopum, & per solum Episcopum prouidendarum præferẽdos
esse de seruitoribus chori naturales
huius ciuitatis, vel de diœcesi si Idonei sint extraneis ab ea. Ita q̃ quandiu in ecclesia, vel ciuitate, vel diœcesi si idoneus reperiri poterit, extraneus
non assumatur ad dictas præbendas,
& iure optimo. Idque pluribus iuribus, & concilijs fundari potest relatis per Guilliel. Speculat. in tracta. de
modo generalis concilij celebrandi:
titu. 43. de benefi. ecclesia. vnde post
ser pauper, & sequentibus. Verũ nos
aliquot in specie legis nostrę adducemus rationes pro iustificatione dictæ conclu. quod exteri non admittãtur in Regno ad beneficia.

Primaque harum rationum erit, scilicet, quia in assecutione beneficij Ec- 15
12 clesiastici † illi sunt omnibus præferendi, ex quorum bonis ecclesiæ sunt
fundatæ, vt per tex. ibi, in Ecclesijs à
vobis fundatis in d. ca. hortamur. 71.
dist. dicebat glo. in cap. 1. verbo, suæ
possessionis. 70. dist. quã adhoc commendat Rochus, in d. verbo, honorificum q. 18. nu. 46. & Barb. consi. 23.
lib. 1. Et est aurea neque habet contradictorem, secundum Lamberti. de
iure patrona. 3. par. lib. 2. articu. 4. q.
5. num. 9. fo. 358. Vbi ex hoc late probat valere conditionem † quæ inbeneficijs a patronis fundatis ponitur,
nempe vt consanguinei tantum modo ad tale beneficium admittantur.
Imò & aliter prouisio facta nulla, &
irrita censeri debet ex decreto Concilij Tridentini, Sessionis. 25. de reformatione. capitu. 5. incip. ratio postulat. Vbi omnes qualitates in fundatione appositas ad vnguem iubetur
seruandas esse, aliter facta prouisio
nulla. & subreptitia declaratur. Sed
cum Ecclesiæ † huius Regni fuerint 14
fundatæ, & dotatæ ac constructę ex
patrimonio Regum huius Regni, &
regnicolarũ, vt inquit textus noster,
in columna. 2. in principio, ibi, *Mas abundosamente* Merito ijdem regnicolæ omnibus alienigenis sunt prętẽdi, vt in specie nostri casus dixit Ab.
in cap. bonæ. 2. numer. 16. de postu.
præl. & Rebuff. in praxi benefici. in rubrica de rescriptis missis. col. 377. nume. 8. dicens hoc ideo esse, quia extranei, & parentes eorum aliquid nõ
dederunt pro fundandis constituendis, aut dotandis ecclesijs huius Regni. Sed regnicolę id fecerunt, ideo alienigenis sunt præferendi ex priuilegio iustissimo Papæ, quod in hac ratione fũdatur. Et idem dicit ipsemet
Rebuff. de pacificis possess. num. 217.
in antiquis, & in nouis. 265.

Secunda ratio decisiua nostræ cõ- 15
clusionis est, eo quod beneficia omnia etiam minima regulariter † requirunt residentiam, ad quam vt commode fiat omnes clerici inuitantur,
& compelluntur, vt in cap. præter. 5.
præcipientes. 32. distinctione, & in. c.
Episcopus vilem. 42. dist. & in ca. peruenit. 7. c. 1. & per totum, de cleri. nõ
resid. & in extrauag. execrabilis, de
præben. verſ. quę alias, in communibus, tradit Felin. in c. quoniam frequẽter. num. 21. vt lite non cont. & Bern.

Diaz

Diaz in practi. crimi. canoni. ca. 47.
Et in pluribus locis sacri Cõcilij Tridentini iussum reperimus, in Sessiõ.
6. de reformatione, per totam, & in
Sessione. 23. cap. 1. & Sessio. 24. ca.
12. & c. 17. & in motibus proprijs Pij
quinti. Et ideo omne statutum † & 16
omnis dispositio inducens ad residẽtiam debet ampliari, & extendi, quia
continent fauorem Ecclesiæ, vt inquit Lapus, allegatio. 43. & Abb. in
cap. licet, de præben. Anto. de Butrio
consi. 42. Deci. consi. 280. col. 2. nu.
4. glo. in pragma. sancti. rubri. quo tẽpore quis debeat esse in choro, verbo distributiones. Rebu. in concordata, rubrica. 1. de collationi. §. 1. verbo distributionum. co. 36 Probus, in
additione ad Monachum, in ca. 1. de
cleri. non resi. in 6. Parisius, cõsi. 32.
colum. 2. libr. 4. Qui omnes conclu- 17
dunt distributiones † quotidianas
ideo esse fauorabiles ecclesiæ, quia inuitant ad interessentiam diuinorum
officiorum, & alij quam interessentes
eas non percipiunt, secundum eos,
etiam si pro vtilitate ecclesiæ absit, secundum glo. in pragmati. sanctio. tomo. 1. tit. de collatio. §. 1. glos. nihil,
vbi eius additio. ampliat. Sed exteri
non ita residebunt in beneficijs sicut
regnicolæ, vt inquit textus noster,
col. 4. ibi. *Quieren mas estar en sus tierras que en la agena*. Ergo ij regnicolæ
propter vtilitatem ecclesię sunt præ- 20
ferendi alienigenis, secundum Abb.
hoc expresse dicentem. in d. c. ad decorem, in fi. de institutio. & probat
Selua, de beneficio. 2. par. q. 23. n. 34.
& Regalium Franciæ, li. 2. iure. 8. Gometius in regula, de Idiomate. q. 1.
col. 3. allegans illud Augustini de ciuitate Dei. lib. 19. Quod facilius quis
18 conuersatur cum cane † suo, quam
cum homine diuersi Idiomatis, ideo
alienigenæ non ita residunt in beneficijs suis sicut regnicolæ, ex quo secundo iustificatur nostra conclusio
cum priuilegio Papę.

Terria & principalis ratio iustificatiua nostræ conclusionis est, quia
Regni & Regis interest † ne arcana 19
eiusdem Regni vel Regis reuelentur
exteris, vt dixit textu. singularis in l.
mercatores. C. de commer. & mercator. ibi, Ne alieni Regni, quod non
conuenit scrutentur arcana. Ideo exteros non conuenit habere beneficia
vt Rebuf. vbi supra, & Benedictus, in
dicto cap. Raynutius, verbo, & vxorem nomine. num. 484. in parte, de
succesio. ab intest. Iuxta illud Eccle
siasti. Cum extero non facies consilium, necesse enim quid pariet, vt habeatur in dicto lib 2. Regalium Fran.
iure. 8. in fine. Ideo iuste se opponit
Rex prouisioni, quæ fieret de incola
alterius Regni, secundum glo. in extrauagant. execrabilis, de præbẽ. Ioã.
XXII. verſi. diuersorum Regnorũ,
ex dicto celebri Innocen. ibidem allegati, in cap. super his, de accusat. vbi
hoc notat Abb. nu. 13. & Afflictis, in-
præludijs ad constitutiones Siciliæ.
q. 18. num. 7. & glo. in pragma. sanctio. in proœ. §. nam ecclesiarum, verbo exterorum. fo. 32. in paruis, & in
Regalibus Fran. d. iure. 8. Selua, de
benefi. 2. par. q. fi. num. 18. 19. & 34. &
Gometius, in regu. de idiomate. q. 1.
col. 2. & 3. ex eo dicens, quod licet ex
omnibus nationibus † eligantur Car- 20
dinales, minime tamen sunt eligendi
de Alemania, ne secreta ecclesiæ Imperatoribus pandant, licet ex cap. 1.
Concilij sacri Tridentini. Sessio. 24.
de reformatione. in fi. verbis. id non
distinguatur. Quo nomine Rex noster potest, & tenetur præcauere ne alienigenæ in hoc Regno beneficia
obtineant, quia si secus fiat alterum
sequitur, vel quod non residant, vel
quod secreta Ecclesiæ, & Regni pandent, & sic potest Rex petere repelli

Epis-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Episcopũ promouendum in Regno non sibi fidelẽ, vt in l.1.ti.3.li.2. dicemus Deo fauente.

Quarta nunc cõclusionis nostræ iustificatio,& ratio datur,scilicet, quia
21 res & bona ecclesiæ † pauperũ appellantur,vt in c.de rebus ecclesiæ, verbo ipsarum.in c.fi.in prin.&maxime in fine.16.q.1.Et inde est q̃ diuitibus non sunt danda beneficia,vt in c.clericos.1.q.2.& pauper diuiti præferen
22 dus est in dubio † vt per Host.in cap.tua,vbi Anto.de Bu.idẽ nõtat. col.3. de ætate & quali.& Rochus de iure patro.verb.honorificum.q.15.n.42.& Läberti.de iure patro.fo.252.co.3.& facit gl.vbi Doct.notant in c.constitutis.2.de appellatio.Si ergo beneficia potius pauperibus quã diuitibus sunt conferenda iuxta præpicta,& iuxta tex.singulatẽ,in c.ad aures.de rescri.licet male obseruetur, consequẽs est,q̃ regnicolæ in assecutione beneficij exteris sunt præferendi,quia in eleemosynæ distributione hoc obseruatur,vt pauperes originarij,& reg-
23 nicolæ alienigenis,& exteris † præferãtur,vt dicit Bart.per tex.ibi in l.2. C.de annon.ciuilibus.li.10.ioã.Andre.in additio ad Specula.ti.de instrumen.edti.§.si vero aliqua.versi. sed an pauperes , Platea in l.1.C.de mendican.vali.li.11.Barbati.cõsi.23. col.7.li.1.Cardi.in Cle.1.§.ideoque, de reliq.& ven.sanctorũ.& Abb. vbi latius eius additio.loquẽs in nostro
25 propositio,indict.c.bonæ.2.n.17.concludens non esse vtile,vt exteri percipiant stipendia regnicolis debita,esset enim quasi sumere panem filiorũ & dimittere canibus.

Quinta ratio principalis est, quia beneficiũ datur † propter officiũ, vt
24 in c.fi.de rescript.in 6.& in c.cũquerente,de cleri.non residen.& in c.cũ secũdum,de præben.Et hinc est quod excommunicato subtrahitur fructus beneficij,quia seruire non potest, de appellatio.c.pastoralis,in fine,nisi in casibus positis per Federicum de Sẽis,consi.246.Officiũ autem habentis beneficium ecclesiasticum est verbo docere populum pariter,& exemplo,vt in c.quoniam in plerisque.de officio ordina. Vbi ob id dicit rex.secundum diuersitatem rituum & linguarum debet dari,qui ministret ecclesiastica sacramenta,& facit.c.si rector.43.dist.alienigena tamen nõ potest ita docere verbo populum, licet possit exemplo,sicut regnicola,obid que dicit Gometius,in dicta regula. de Idiomate.q.1.col.5.Apostolis datum esse donum linguarum,actuum c.2.vt vnusquisque in suo Idiomate doceretur.Et vt dixi in principi. Hieremiæ.5.c.inter maledictiones cõnumeratur,dari Prophetam, cuius linguanon intelligatur a populo,& hãc rationemesse arcendi; & repellendi alienigenas stantibus regnicolis.

Sexta ratio,& principalis similiturex eo,q̃ munus sacerdotis est agnoscere vultum pecoris,vthabetur prouerbiorum.27.capit.Quo nomine residentia personalis probatur per Torrensẽ in tract.de residentia,vel, vt alia litera habet,debet agnoscere vultus pecoris,secundum gloss.in pragmati.sanctio.in proœmio.§.nam ecclesiarum, verbo, vultus,Gometius, de Idiomate.fol.113.pag.1.in princi.
25 Et ob id peccatum † vultus appellatur.& peccator vulneratus,& sacerdos medicus,& sacramẽta medicinę, in c.omnis vtriusque sexus.de pœniten.& remissio.tex.gl.& Præpos. in c.his ergo.in prin.23.distin. & glos. pragma.sancti.dicto.§.nam ecclesiarum,verbo,vultus,pagi.33.inparuis. Ideoque requiritur talis sacerdos, qui sciat distinguere inter lepram,& lepram,idest,peccatum & peccatum, vt capitu. per venerabilem, qui fil.

sint

sint legiti.& c.qui vult,in princi. de pœniten.distin.6.prout declarat Bernar.Diaz in practica cano.ca.3.& 6. & in li.Auiso de curas,vbi quid considerare debeat sacerdos,siue pastor, aut medicus dum vultũ , aut vulnus pecoris vult considerare.Sed certum est,vulnera & peccata facilius regni
29 colam intelligere,attendere,& cognoscere posse,quam alienigenam,vt patet ex capi.quanto,de præsumptio & iuxta.l.si vicinis scientibus. C. de Nuptiis.Vna quæque enim patria abundat suo sensu,vt in c. certificari, de sepultur.& in c.illa.12.distin: Præsumitur enim quod originarius me-
26 lius scire † potest mores,& consuetudines patriæ suæ quam alienigena. Ergo illi potius est committenda cura agnoscendi vultus,aut vulnus pecoris, prout in proposito declarat Carolus a Grasallis,in dicto libro.2. Regalium Fran.iure.8.col.4.& 5.& Gometi.in dicta regu. de Idiomate, quæs.1.col.4.subdẽs vltra hoc,quod regnicola erit magis instructus, circa vitia regni & regnicolarum, quã alienigena,& quod regnicolæ ab eo facilius se corrigi,& emendari peccãtes permittent,quam ab extero,& alienigena,cui indignabuntur dicentes illud Genes.19.& Exod.2. Ingressus est,vt aduena,nunquid vt iudices? Tum etiam,quia vltra hoc q̃ regnicolis facilius peccata intelliguntur, & facilius ab eisdẽ corrigentur,adest
27 tertia vtilitas,quia nemo est † cui patria sua non sit charissima,vt l.minime.ff.de relig.& sumpt.funer.& l.fi.ũcta glo.C.si fer.expor.ven.&l.qui habebat,de legat.3.& in c.1.duncta glo. de conuer.in fi. Quam patriam nemo negat in dubio, secundum Ange.consi.194.Ideo nemo in patria †
28 sua debet esse index propter affectionem,quam ad conciues habet ratione dictæ affectionis,vt dicit Gometi. vbi supra col.6.quod diligentius populi salutem,& regni regnicola , quã alienigena desiderabit,& inquiret,atque peccata repellere,& vulnera sanare curabit,& cognoscet oues suas, vt vult denotare tex.Concilij Tridẽ. Sessio.24.de reforma.c.13.in fi.ibi. Qui eas cognoscere valeat.

Septima ratio est,quia gratia † Apostolica cum scandalo non est exe-
29 quenda,vt inquit tex.in cap.cum teneamur,de præben.& ibi Abb.& Selua,de beneficio.3. parte.q.8.nu.1.& Roma.consi.522.nu.13.& est dictum celebre Innocen.in cap.nisi cum pridem.de renuntiatio. Vbi vult quod propter scandalum imminens non solum gratia non est exequenda , verum potest quis compelli cedere beneficio suo iam obtento.Pro quo facit.cap.cumde eorem,de cleri.coniuga.in fine,quod commendat Barba. de præstantia Gardin.nu.37.& declarat Rochus,de iure pat,verbo, honorificum.nu.3.col.3.& plures alios allegat nouissime Mexia , in apparatu ad l.de Toledo.11.funda.12.p.nu.33. cum sequent.quem post hęc scripta vidi.Et nu.47.hoc ad leges has nostras applicat, & facit dictum glo.in in pragm.sanct.ti.de autho.gen.Goci.c.sacrosanct.§.cuilibet,verbo obedire,quod ex causa propter schisma se dandum possent contendentes de Papatu cogi illi renuntiare , si,aliter se dari non potest, & dubitetur quis eorũ sit verus Papa.Et dicta etiã prosequitur Ab.in c.quęsitum,de rerum permut.& in d.c. cum teneamur, dicens habere locum etiãsi Papa præciat quod non obstante scãdalo literæ eius exequantur.Sequitur Feli.in c.si quãdo.col.2.& in c.nihil,de præscriptio & nimirum. Præceptũ enim diuinumquale est correctio fraterna non est obligatoriũ ad illud exequẽdum cum scandalo,vt dicit Archidi.

in c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in c.si peccauerit.colu.3. 2. q.1. quẽ sequitur Pala.Rube.in repe.cap.per vestras.fo 66.in magnis.col. 3. conclusion.1.§.18.num.16.imo & licet, alias sanctissimus Papa, summusque Pontifex, non possit ab vllo iudicari
30 † vt inquit Simãcas, de institu. catholi.tit.12.num.11.cum sequent.pluribus, neque propter crimen accusari, vt ibi per eum, si tamen crimen sit notorium, & ex eo scandalum ecclesiæ oriatur bene potest accusari, & iudicari, secundum glo.celebrem in cap. si Papa.40.distin. quam commẽdat Abb.in cap.significasti.nu.4.de electi, & Decr.in ea.cum teneamur.nu. 6.de prẽben.& in consi.151.vol.1.& communi.approbatam, & magis cõmuniter testatur additio Abb.in dicto cap.significasti. nu. 8. litera.E.& iterum in c.cum venissent.nu.7.litera.E.deiudi.& Abb.in c.si quis contra.nu.21.de foro comp.& allegat cã totus mundus secundum eund. Abb. in c.4.num.18.de concess.præb.Et est opinio communis Canonistarum, licet Theologi contrarium teneant, qui in hoc casu audiendi non sunt cũ de moribus, & integritate vitæ articulus sit, secundum Oroscium.in l. est receptum.ff.de iurisdicti.omnj iudi. col.587.& colu.586. alios ponit casus vbi Papa iudicari potest. Opinionem tamen Theologorum singularissime defendit Caietanus in opusculis suis.tomo.1.titul.de autoritate Papæ.c.27.cum sequentibus aliquibus, & Cardinal. Turrecremata, in sua summa ecclesiastica.lib.2.c.93. cum sequentib.pluribus, & lib.3.cap.50. quod extra casum hæresis a nullo etiam concilio vniuersali iudicari possit, & optime defenditur per eos, & placent ibi eorum fundamenta, & sensus, quæ cum non sint nostræ materiæ multa facio. Sufficit pro nostræ rationis septimæ fundamento habere Canonistarum opinionem. Et triginta casus, vbi propter scandalũ receditur a iure communi refert Felin. in dict.cap.nihil, de præscriptio. quẽ & alios ad hoc refert Rebuf.in 1.to. mo, consti.Fran.tit.de literis obligatorijs, art.6.glo.2.nu.9 & 10. Et plura per Loazes, de matrimo. Regum Anglię, dubi.3.nu 21.cum sequentipluribus, & Felin.vbi supra, in primo casu refert ad nostrum propositum, quod propter scandalum non eligitur clericus † orientalis in occidentali Ecclesia. Sed ego habeo maximũ
31 fore scandalum regnicolis, si ipsis expulsis alienigenę recipiantur in derogationem iuris patronatus huius regni, prout inquit noster textus. ibi, *Especialmiente del año de Sessenta y quatro a esta parte, que se començaronlos movimientos y turbaciones en nuestros reynos.* Et refert copiose Doctor Illescas, *en su historia Pontifical, Capitulo de la guerra final del Rey de Francia, para cobrar el ducado de Milan.* §.10.fol.225. Et ibi refert has cõmotiones hac de causa euenisse, quod contra nostram legem prouiderentur exteris officia, & beneficia. Et libro.6. eiusdem historiæ.cap.27.§.17.de Paulo III. Pontifice.128.fol.338. refert tunc fuisse per ipsum Paulum tertium concessũ, quod beneficia, pensiones, & alia ecclesiastica exteris non prouiderẽtur. Cum ergo res ita se habeat literę, per quas relictis regnicolis beneficia exteris prouidentur nõ sunt statim exequendæ cum scandalo non passiuo, sed dato & actiuo, cum quo nihil agẽdum est dicto cap.nihil.de præscriptio prout declarat Bellamera in cap. si quis pecunia.79.distinctio.& Ioã. Echius.Homili.2.tomo homiliarum suarum in homilia sancti Michaelis, & Alphonsus a Castro, de Iusta hęreticorum punitione, lib.1.c.20. latius Couarru.in capit.peccatum.1.parte, in prin-

32 in princip.nu.4. Vbi nume.5. id tenet, scilicet superioribus † etiã Papæ ob vitandum scandalum posse nõ obtemperari, quoties rectitudo rationis dictat expedire potius, quod nõ obtemperetur, quam ꝙ scandalũ oriatur. Vbi a numero.4. late tractat materiam scãdali dati, & accepti, & actiui, & passiui, & de differentijs eius. Et ideo Ioannes Andre. post Ioan. Mona.in capit.2.de præbend.in 6. & ibi notat Perusi.dicunt ꝙ Papa nunquam intendit derogare iuripatronatus laicorum, vt ibi glossa perpendit & ex regula antiqua Cancellariæ posita inter regulas Pij Quinti.fo.12. ita disponitur subduntque idesse, quia est maximum scandalum actiuum, & datum si contra fiat, cum priuetur iure suo. Igitur cum eorũ scandalo non sunt exequendæ, nam & vbi ex præcepto Papæ præsumitur statum ecclesiæ perturbari, vel aliqua mala futura
35 non est obediendum statim, secundũ glo.in pragmatica sanctio. titulo de auto.genera.Concil.ca.sacrosancta.§.cuiliber, verbo, obedire, in fine, & Aymon & alios relatos per Menochium, in de recuperanda possessio. 1.remedio.num.321.& 322. Si igitur hæc ita se habent, & iuridica sunt, nimirũ quod lex nostra fundata in priuilegio Sixti, & in consuetudine iubeat exteros non admittẽdos in hoc Regno ad beneficia regnicolis omissis ob euitanda scandala ex contrario facto orta & orienda. Neque Summum Pontificem aliud velle credendum est in dubio.

Octaua erit nunc ratio nostræ conclusionis, scilicet, quod præceptum
33 super ioris † iniustum nullo modo est exequendũ, vt in capitulo, si quando, de rescriptis, vbi Papa id dicit patienter tolerandum, dum causa sibi reddatur, quare non exequatur, & tunc secunda iussio appetetur, per textum iuncta glo.in authen.de mãdatis principum.§.si quis autem collatio.3.ibi, Non autem aliquid agens ex ea antequam ad nos nuntians secundam præceptionem suscipias. Ex quo colligit ibi glos.argumen. con-
34 tra miseros † Prælatos, qui timent in tantum literas Papæ, vt non audeant reclamare, quo casu non debent timere, vt dicit glossa in l. puniri. C. si contra ius, vel vtilita.publi.cũ Deo, & Papæ in hoc placeant. Et illã glo. ad hoc allegat Bald.in dicto c.si quã do.de rescrip.& Feli.ibidem in prin. Rip.num.1.& nu.17.latius, & ibi Ab. allegat pro hoc text.in auth.vt nulli iudicum.§.hoc vero collatio.9.ibi Nuntiare vero nobis primum, vt secunda iussio nostra. Per quem text.ita declarat singularis glo.in c.pastoralis, verbo dissona, de fide instrumen. & notat Suarez, allegatione.8.fo.152. pag 2.in princip.& tradit late de hac
35 materia, an & quando secunda † iussio Principis expectanda sit, & prima non exequenda interim, vltra supradictos late Sylua Nuptialis, li.6.col. 592.nu.50. vbi copiose in hac re allegat, & est optimus tex.de iure regio in l.29.& 130.tit.18.par.3. Principi enim vel Regno damnosa peti nõ debent, tex.in l.nec damnosa. C.de prę imp.effert.tex.in l.4.in fine, tit.24.p. 3.& quomodo tunc est Principi rescribẽdũ, vide Rebuf.in 2.to. consti. Fran.ti.de rescriptis. ar.1. gl.5. Licet qui statim exequitur primũ pręceptũ
36 † propter bonũ obediẽtiæ excusetur vt dicit gl.in c.ad aures, de tẽp.ordi. gl.iniquitas in c.quid culpatur.23.q. 1.quas cõmẽdat & declarat Rip.in d. c.si quãdo.n.17.& facit optima lex 5. ti.15.p.7. Quę secũdũ ꝙ vbi supra inquit Rip.debet declarari, vel secũdũ dicta per Hip.in pra.§.nũ videndũ n. 41.& per gl.in ea.l.5.& iterũ in l.5. ti.3.p.5.& in l.4. ti.14.ea.p.5 Potest tamen si vult præceptũ iniustum non mãdare executioni statim, imo præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ceptis talibus nēpe iniustis nō est o-
37 bedi:édū velo leuato †, vt inquit Bal.
in proœmio Gregoria.n.4.significās
leuato velo, ideſt, omni leuamine ſub
moto, vt exponit gl.in l.de ſubmerſis
C.de naufra.li.11.declarat Ioā.Mo-
na.in c.cupiētes, in prin.de electio.
in 6.& Bar.in l.ne quid.n.6.ff.de in-
cend.rui.naufra.Feli.in c.1.n. 50. de
conſtituti.Ferrara, in forma libelli in
actione reali.verbo, ſūmaric.n.14.ex
quibus recte ſequitur, Si mandatum
hoc Papæ eſſet iniuſtū, eſt ſuperſeden
dū in eius executionē, vt ſupradixi-
mus. Eſſe aute nēpe i dubio) iniuſ-
tū ex ſupradictis deprehenditur, eo
maxime, q̄ eſt iniuſtitia ſine cauſa tol
lere ius tertio quæſitū, quo caſu pec-
38 cat Papa † ſicut quilibet alius, ſe cun-
dū Andr.e.Y ſernia, in c.2.verbo flu-
mina.n.4.q̄ ſint Regal.in vſib.feu.
late Pala.Rube.in tracta.de beneſi.va
can.in curia.§ 4.cū ſequētib.vbi hoc
plene probat, & Rebuf.in praxi bene
fi.in regula de nō tollē.ius quæſitum
glo.6.n.13.& 14.& denominatio.q.
21.n.62.cū pluribus ſequentibus. Et
faciūt dicta per Soto, de Iuſtitia & iu
re.li.3.q.6.arti.3.co.penul.pag.244.
Q̄ iniuſtitia eſt data, ſed nō intenta
39 quia Papa in dubio † neminiuult pre
iudicare, neq; præiudiciū facere, ſecū
dū Bald.in l.acceptā, in fine.C.de v-
ſuris.per rex.expreſſū in ciſi clitulus
§.ſi diuerſū, de aſſen.feudi.late Pala.
Rube.in rub.§.7.col.7.dicti tractat⁹,
& Barba.cōſi.47.co.17.in fin.cū ſe-
quent.li.1.Etſic priuilegio Epiſco.nō
videtur derogari per reſcriptū Papę
ſecūdū De.cōſi.695.n.25.& 26.& fa
cūt dicta per Auen.c.4.præto.nu.6.
in prin.li.1.& eſt optima.l.11 ti.18.p.
3.Vbi optime notat, & in caſu quoti-
diano gl.Grego.q̄ priuilegiū ſuper
portagio nō præſūdo nō extenditur
ad portagia, quæ ab aliis ſeruantur &
percipiuntur, & nō a Rege. Nam in-
telligitur tale priuilegium cōtra con
cedentem, & non cōtra alios, quibus
erat ius quæſitum, quibus non inten
40 dit Rex præiudicare. Imo & potius †
debent cenſeri verba ſuperflua, quam
q̄ ex illis præiudicium tertio infera-
tur, ſecundū additio. Suarez, l.quoniā
q.9.l.Regix.n.7.pag.226. Et debēt il-
la verba potius interpretari, vt nihil
operentur, quam q̄ tertio præiudice-
tur, ſecundum Gome.in reg. Cance.
de iure quæſito non tollendo.q.1.in
prin.fo.27.etiā ſi motu proprio con
ceſſa ſint, ſecundum.in c.1.nu.20.de
iudi.& Gome.d.q.1.litera.F.fo.27.in
paruis, & Decium.conſi.580.etiamſi
ex certa ſcientia concedatur, vt per
eum ibi. Adeo quod ſi aliquo caſu cō
tingeret Papam ius tollere, præſumi
41 tur hoc per circunuentionem † & im
portunitatem motus quam per volū
tatem feciſſe, ſecundum Gometi.d.q.
1.in princi.& infra dicetur, & tradit
Caſtadorus, in regu.de non tollen.
ius.quæſi.deciſi.39.n.5.& Rebuf 2.to
mo, conſti.Fran.ti.de reſcriptis.art.2.
glo.3. Vbi enum etat ea, quæ per im
portunitatē cenſentur conceſſa. Imo
& ſi per ſpecialē gratiam vni factam,
& per reſcriptū videretur Papā alicui
prēiudicaſſe, cenſetur non fuiſſe bene
Papam informatum, ſecundū eund.
Gometi.dict.quæſ.1.pagi.3.in prin.
maxime ſi talis gratia, & reſcriptum
non fecerint mentionē de priuilegio
hoc Regnum Hiſpaniæ, quia tūc tale
reſcriptum ſubreptitium, & nullum
eſt ſecundum Rebu.in praxi, benefi-
titu.de differen.inter reſ.gratiæ, & iuſ
ti.nu.16.pagina.107. Nulla que pleni
tudo verborum appoſitorum in reſ-
criptis tollit ius quæſitum tertio, niſi
aliud appareat, ſecundū Feli.in c.ve-
niens.2.n.5.de teſtibus. Itē etiā quia
42 priuilegium alicui per Regē conceſ
ſū propter ſeruitiū † vel pretiū nō po
teſt per ipſum Regem, vel ſucceſſorē
eius

eius reuocari, ſecundum Suarez, alle
gatio.9.pag.4.& ſecundū eum ibi fo.
140.pag.in prin. in impreſſione anti
qua, Papa reuocans omnes cōceſſio
nes ab eo factas nō cenſetur reuocaſ
ſe factas per contractū Hic tamē regi
noſtro Hiſpaniæ fuit hoc priuilegiū
conceſſum, quia a faucibus inimico-
rum ſanguine proprio terrā redemit
a Mauris, & infidelibus occuparam,
prout patet ex l.noſtra.14.ibi, *Cōderra
mamiento de ſangre*. Si ergo Principi,
vel regno dānoſa peti non debent, &
ſi petantur, & cōcedantur, cenſentur
per importunitatem conceſſa, & per
circunuentionē, & ſurreptionē, tan-
quā prejudicialia, cum in derogatio
nem tanti priuilegij ſint, & in dānum
regis & regni acquiſita, (& quāuis ex
beneficio, & liberalitate Papæ dican
tur quæſita adhuc damnū fit ſi cōtra
ea fiat, ſecundum gl.in l. prætor ait.
§ 1.ff.ne quid in loco publico. Bar.in
l.Clodius Claudia.ff.de acquirē. hæ-
redi. Raf.l.3.§.Labeo.ff.de acquiren.
poſſeſsio. & in l.cū quis.C.de iur. &
fact.ign. & in l.quo min⁹.n.48.&.49.
ff.de flumin. Pala.Rub.in repetitio.
c.per veſtras.§.21.n.5.fo.94.de dona
ti.inter. Et cū ius iam ſit quæſitū regi
bus Hiſpaniæ, & radicatum, & ſecun
dū illud viſitatū, vt ex legibus noſtris
patet, ibi, *De derecho adquirido*. Et ſe-
cundum illud aſſerit in tacta contin-
gentia Didacus Perez, in præſenti.
col.149. cum magiſtro Martino Vin
centio, quem ego Salmanticę cogno
ni, & ſi contra ius radicatum, & quæſi
tum fiat damnum † factum dicitur, ſe
43 cundum Gometium in dicta regu. de
iure quæſi.non tollen.queſtio 1. fol.
29.pagin.2.in princi. merito ergo di
cendum eſt reſcriptum priuilegium,
vel gratiam in contrarium conceſſa
damnoſa eſſe, & præiudicialia reg-
no, & citra, & contra voluntatem cō
cedentis impetrata, & per importu-
nitatem, & circumentionem, & ſubre
ptionem, & per conſequens nō eſſe
ſtatim exequenda. ſed Papam ſanctiſ-
ſimum informandum de inconue-
nientijs, vt ceſſent hęc damna, & per
conſequens non beneficietur in reg
no alienigena excluſo regnicola. Et
cum omni reuerentia, & obedientia
eſt ipſius executio differenda, & expe
ctanda ſecunda iuſſio, vt in ſimili in
quit Caietanus in primo tomo tracta
tus ſancti Tho.in ti.de Autoritate Pa
pæ, & Concilij, in c.17.verſi.ad ſecū-
dam rationem, & ibi loquitur optī-
me in propoſitum. Quem, & alios ad
hoc allegat ſic dicens, & tenens Simā
cas de inſtitutio. catho.tit.45.n.34.
35.& & Victoria.in relectione, de po
teſtate Papæ, & Concilij, in 21. pro-
poſitione cum ſequentib.

Nona etiam erit ratio iuſtificati-
ua noſtræ concluſionis, ſcilicet, quia
reſcripta ob importunitatem † pe-
tentium conceſſa ſunt minime exe-
quenda. idque velle concedentem
44 præſumitur, vt dicit text.in l.i.C. de
petitio.bon.ſub.lib.10.& gloſ.in ca-
pit.ſi quando.de reſcriptis, vbi Felin.
declarat, & latius in cap.quæ in eccle
ſiarum ad finē, de cōſtituti. & Fulgo.
conſi.20.& 61.& Pala.Rube.in rubr.
de dona. inter vir. & vxor.§. 81. in
prin. Sylua Nuptialis.li.6.col. 592.
nu.53. Per quos qualiter per impor-
tunitatē petentiū multa non cōcedē-
da concedit Princeps, quæ non ſunt
exequenda, quia eo caſu non præſu-
muntur ex iuſta cauſa conceſſa, vt di-
cit Deci⁹, cōſi.479.& Ro.Soci.& Iaſ.
relati per Hippoly.ſingular.6. Tunc
autem præſumitur propter importu-
45 nitatem reſcriptum, aut gratiam † im
petrata, quotics per Curiales im-
petrantur, vel quando contra ius con-
ceduntur, aut iuſtertio aufertur, vt in
quit Bald.in c.cū adeo, de reſcriptis.
Barto.in l.1, C. de fund. limotrof.

Universidad de Deusto
Biblioteca

li.1.Palacios Rube.optime in dicto §.81.col.1.Fulgosi.dicto consi.20.& Sylua Nuptia.vbi supra.n.5.late Fel.relatus perGometi.in dicta regu.de iure quæsito nontollen.q.1.pag.3.in prin.& Rebuf.in 2.tomo, constituti. Fran.ti.de reseriptis, artic. 2.gl.3. per totam.Cum igitur hæc reseripta, aut gratia quælibet curialibus,vt inplurimum,vel id contra ius fasque perentib⁹ in nullo casu fere motu proprio & contra iura Regi,& Regno quæsita concedantur,cõsequens est ob importunitatem concessa fuisse, & ob id statim non exequenda,sed suppli-
47 candum,vt infradicetur.

Decimo,& principaliter pro ratione facit tex.in l.fi.C.si contra ius, vel vtili.publi.ibi,Nullum reseriptum, nullamque pragmaticã sanctionem nullam annotationemvalere,quæ generali iuri, vel vtilitati publicæ aduersa esse videantur. † Idem proba-
46 tur in l.neque damnosa.C.de preci. Imper.offer.& in l.Iubemus.C.de sacrosanct.Eccles.sed gratiæ concessæ contra nostram conclusionẽ sunt contra publicam vtilitatem,vt ex dictis apparet,& ex lege nostra.14.ibi, *Ala honra, y vtilidad destos Reynos.* colu.4.in prin.ergo non sunt statim exequendæ.Ex quo dicebat Angelus, in consil.23. quod licet laicis nulla sit attributa potestas in beneficialibus, valet tamen statutum Florentinum,estquecommendabile,quasi simile legi nostræ,quo cauetur,vt nulla gratia Apostolica seu literæ ad beneficia exequantur,nisi habita prius licentia a senatu,ne scandala,& dissensiones oriãtur in perniciẽ, & exitium rei publi.&sic contra publicam vtilitatẽ. Idco in nostra.l.25.ob eandem causã dicit litera. *Traeria mas grãdes inconuenientes, y dellos podrian nascer escandalos.* Quæ verba a dicto consilio Angeli videtur habuisse ortum, q Angeli consilium refert Capitius,de cessione.132.n.6.& 7.& allegat Abb. contrariũ asserentem,qui quidẽ Ab. procedere posset cũ nulla iusta causa illud statuendi præsumi posset,quãuis indistincte sequatur Abb. Feli.in c.Ecclesia sanctæ Mariæ.n.96.de cõstitu.Ex quibus cum vtile communiter sit alienigenam non beneficiari in regno iustificatur nostra conclusio, & dispositio.

Vndecima ratio est, quia super-
47 dens † ex iusta causa in executione mandati superioris non dicitur inobediens,secundumArchidia.in c.qui resistit.11.q.3.quo nomine permittitur.l.si vindicari.C.de pœnis, supersedendum esse inexecutione sentẽtiæ Principis,quoties aliquid irregulare præcipitur,quã legẽ declarat tex.glo. & Doctor.in c.cum apud Thessalenicam.11.q.3.& Doctor.in ca.querẽti.de offi.del.vbi Feli.& in c.si quando,de reseript.Deci.in c.cum teneamur.de præben.& in consi.544.col: 3.Cepol.caute.2.Pal.Rub.de benefi.vacan.in curia.§.7.in prin.& plu. allegat gl.l.16.tit.13.p.2.& Suarez allegatio.12.ad fin.& Benedictus in c. Raynuntius,verbo mortuo.itaque 1. nu.268.Cassa.in consuc.Burgũ. rub: 1 §.n.16.cum sequen.Hippo. in practi.§.opportune. numero.21. vbi numerantur plusquam viginti casus, vbi differtur executio,& late Abb. additio.in capite veniens. cl. 4. numero.13.litera.C.de accusatio. optima. l.52.titulo.18.part.3. quam allegat Suarez.l.postrem, casu.12. pagina. 263.& Auendaño. capite. 2.prætor. folio.29.in princi.lib.1.& Anto.Gomez.tomo.3.cap.penul.nu.fin. Cum igitur in nostro casu præcipiatur quid nouum,& irregulare,nimirum si iuste supersedeatur in executione
48 reseripti.nã iusta causa contradictionis † suspendit effectum sententiæ secundum

cundum Cardinalem, in dicto.ca.si quis.49.& Palaci.Rube.vbi supra.col. 4 & 5.12.colu.1.vbi subdit elegantes rationes,& causas contradicendi,& iustam causam recusandi asserit esse Selua,de benefici. p.2.q.23.nu.32.si obligatur aliquis,qui nõ sit de regno. 11. Duodecimo, & vltimo facit,quia a precepto & literis Papæ licet supplicare † per tex.in ca.tum ex literis,
49 de in integ.resti.& c.pastoralis,de appel.& in auth.quæ supplicatio.C.de præsci.Imp.offer.imo & a mala informatione Papæ facta clericus potest supplicare,secundum Seluam,de beneficio.3.p.q.8.nu.10.versi. decimo nono,& tunc secundum ipsum,supplicatur ad ipsum bene informatum secundum gl.in pragma.sanctio: to. 2.ti.de triuol.appel.verbo,foros,pagi.42.in paruis,vbi & inquit peccare Papam si talem supplicationẽ non admitteret, & hæc supplicatio habet effectum,vt Papa melius informatus mutet sententiam in melius iuxta.c. veniam.35.q.9.& quoties reseriptum videtur præiudiciale potest probari Papam non fuisse bene informatum, secundũ Decium,consi.407.colu.fi. &consil.606.col.fi.quem reprobato Corneo sequitur Gometius in dicta regu.Cance,de iure quæsito nõ tollendo.q.1.pagi.3. in prin. in paruis. Et an talis supplicatio habeat effectũ suspensiuum vltra Hostien. in dicto c.pastoralis,& Abb.ibi.§.verum,tradit Pala.Rube.in dicto tractatu,de bene.vacan.in curia.§.12.in fine,vbi saltim inquit non esse excõmunicatos eos,qui interposita hac supplicatione non exequũtur statim gratias Apostolicas,in fauorẽ exterorũ datas, de quo in terminis nostræ legis videbis per Ioã. Driedoniũ, delibertate christiana.li.1.ar.4.pagi.181. quẽ ad hoc refert Coua.in practicis q.c.35. nu.4.versi. sic etiam in ijs regnis,& faciunt dicta per Suarez in allegatione 13.pagi.2 & Dida.Perez in l.1.tit.12. li.3.ordina.col.1176.in fine,cum sequenti.& per Siman.de Insti.catho li.ti.45.n.34.& 51. alios allegantẽ. Per quos maxime per Pala. Rubi. Driedoniũ,& Coua.vbi supra videre poteris, dum tamẽ hæc absq; fraude fiant, & sic non causa tantum modo impediendi executionem literarum vt inquit Boss. in tracta. de Synodo Episcopi.3 p.n.285.& 286.& faciunt dicenda l.2.ad fi.ti.6.infra eo.lib.sed solummodo causa supplicandi Summum Pontificẽ, & informandi eum de inconuenientijs & damnis, vt informatus melius medeatur, imo & tunc caute, & cum omni reuerentia procedendum est,ned etur scandalis occasio.& indiscretis audacia impediendi execution em quarumlibet literarum Apostolicarum.Quibus quidem omnibus rationibus satis tutatam habes nostri tex. conclusionem, quod in beneficijs regni non admittantur alienigenæ,quam conclusionem vltra allegata per relatos Doct. in d.reg.de idiomate, & per Carol. Grassal.d.li.2. Regalium Fran. iure. 8.& in alijs pluribus loci,elegãti stylo,& abundanti prosecutus est Sarmen.super eadẽ regula de idiomate, quem refert nonnisi me plura dicendo,Quintilianus Mãdosius,super eadem regul.de idiomate.q.1.idẽ Quintilianus,in regu.de concurrẽti.super bene.qual.q.39.per totam,& Quintilianum vidi post hæc mea scripta. Ex quib⁹ adnotãdum est hoc, q Castellanus hic Principatu⁹, & Regia obtinet respublica,ne dẽtur beneficia ecclesiastica exteris nõ tantũ procedere a cõcessione Romanorũ Pontificũ,prescriptione,& vsu immemoriali,sed & a maxima,& euidente regiminis spiritualis,& ecclesiastici vtilitate,ita quidẽ vt ex cõtrario vsu & pra

Universidad de Deusto
Biblioteca

xi plures eõtingant ecclesiarum minis sterio ca lamitates, quarũ si certã habuerit summus Christi vicarius cognitionem dubio procul pro illius supremæ dignitatis quã sũmus totius Ecclesiæ pastor & rector obtinet, integritate, iustitia & diuini cultus zelo, tantis & tot malis medellã adhibebit, prout optime in proposito inquit Coua. in d.c.35.n.4.& 5. quibus quidẽ etiam de causis tum pro publicę vtilitatis conseruatione, tũ ob euitanda scandala, tũ etiam propter regnicolarum proprium cõmodum plurima † iure nostro Regio statuta sũt, quæ exteris in Regno nostro denegãtur & prohibẽtur. Videmus etenim ex l.2.ti.3.li.7.infr. ꝙ officia etiam secularia exteris a Regno prouideri prohibẽtur, prout notabat Auenda. c.19. Prætor.n:17.& 19. li.1. itidem & in l.1.ti.4.eo.li.7. infra. ad omnia officia publica hoc ostẽditur & amplia tur. Item pe. l.6.& 7.ti.18.li.5. inf. ex tat prouisum quod exteri nõ sint in regno nostro proxenetæ. Itidẽq; per. l.5.ti.18.li.6. inf. exteris prohibetur in Indijs negotiare, & emere argentũ, aurum, & alia ibidẽ cõtenta cõtrectare eodẽ etiam modo per l.10.tit.18. li.6. infra, mercatores exteri portantes mercantias in nostrum regnũ prohibentur ab eo asportare argentum, aurum, vel monetã. Itẽ & quod si naues regnicolarũ extiterint in portu maris nõ onerentur naues exterorũ ibidem existentes, secundũ ex. in l.8. ti.10.li.7. infr. item & quod intra duo decim leucas exteri iumenta nõ habeant, li.10.ti.18.li.6. infra vbi & in. l.15.& 19: alia duo exteris prohibentur. Item & exteris ijs & alienigenis a regno nulla donatio potest fieri per regẽ ciuitatis, villæ, Castri, aut insulæ, vel alterius rei ex cõtẽtis in l.2.ti.10. li.5. inf. & in Castro probat optima l. 1.ti.18.p.2.& ibi gl. Imoneq; dominiũ villæ aut ciuitatis illius, secũdum l. 1. ciusdẽ ti.10.li.5. & alia etiã repetienda. Et si hęc prohibentur fieri in profanis ex iustissimis causis, vt videsq; quare, & a fortiori nõ idẽ seruãdum est circa beneficiorũ ecclesiasticorũ prouisionẽ, vbi vertitur animarũ salus, & periculũ, & ideo iustissima est nostri tex. cõclusio, imo & sanctissimũ esse, & reipub. cõsultissimũ vnusquisq; in sua patria beneficiaretur, asseri Cou. iam supra relatus in d.c.35.n.5. ver. vnde, & sic in Cõci. Tri. omnũi. cõsensu propositum fuisse testatur ex Soto per eum relato. Quæ cõclusio nostra sic iustificata, & fulcita procedit, & ampliatur nedum in gratijs & literis expectatiuis ad beneficia, quæ quidẽ literę sunt odiosę, † & restringendæ, iuxta. c. quãuis, de præben. in 6. De quibus omnibus literis expectatiuis, & earum formis tractãt Staphi. de literis gratiæ, & Iusti. in tract. de expectatiuis, & earum nouis formis, & Ioan. Nicolaus in Enchiridio: sacerdotiorum, ti.4. per tot, & Ioã. Corrasi. in paraphrasi sacerdotiorum. 4. p.c.5.& Rebuf. in praxi. benefi. 1. p. col.93. cum seq. vsque ad 119. verum & habent locum nostræ leges Regiæ in omni prouisione etiam fauorabili & ampliãda, prout ex nostra. l.35. col ligitur ibi, *De prouisiones q̃ se despachã en corte Romana.* Quo fit, quod cum multis modis prouideatur de beneficio ecclesiastico nullus ex ijs in fauorẽ alienigenæ est exequendus statim sed expectanda secunda iussio, & sic neque per præsentationẽ, † secundũ Rebuf. de pacifi. pos. in antiquis, nume. 217. in nouis. 265. & 266. neque per nominationem, secundum eund. Rebuffum in tractat. nominationum quæstio. 22. num. 16. pag. 262. Et ideo secundum eum ibi, quæstio. 5. numero. 55. pagin. 157. esset consultum, vt in impetratione nominationis ex primatur diœcesis illius, cui non inatio concernit, neque sufficeret exprimere diœcesim, in qua habet domicilium, vel beneficium, sed oportet exprimere diœcesim originis. Neq; per postulationem aut collationem prouideri potest extero, qui sunt omnes modi prouidendi de beneficio ecclesiastico, vt dicit gl. in clementi. fi. de electio. Quæ voluit prouisionis nomine omnẽmodum conferendi venire, quã vltra Doct. ibi declarat egregie Rota. in. de præbend. in nonis, & Feli. in c. in nostra. corollario. 31. de rescript. Rebuf. in concord. rubri. de collatione. §. præfatique ordinarij, verbo, prouisionem, col. 42. Selua, de benefi. 3.p.q.11.n.30. Rochus. de iure patro. in prin. n.12. Lamberti. eo tra. so 92 & 169. in antiquis, & Aegydius de Bellamera. in d.ca. hortamur. 71. dist. & Gometi. in d. reg. de idiomate q.4. inferens ex hoc licet predicta nõ allegęr, ꝙ sunt quatuor modi vel termini prouidendi, quibus Papa vtitur nẽpe, prouidemus, mandamus prouidere. prouisum fuit, & concessimus prouideri, de quibus per tex. & gl. in c. Abbas. de rescrip. & in ca. pro illorum, de præben. verbo, prouidere, & vtrobique late Imo. & Card. Subinfertur vlterius ex dictis post eundem Gometi. in d. regul. de idiomate. q.5. & Rebuf. ibidem gl.2.n.2.& 3. pagi. 579. in praxi benefi. ꝙ prædicta procedunt etiam in cõmenda † vt nec; hoc modo possit alienigenæ de beneficio in Regno prouideri, est enim cõmenda titulus beneficialis licet tẽporalis, † vt dicit Domi. in ca. nemo, de electi. in 6. & allegati per Gometi. vbi supra. & latius in regula, de trienna. posse. q.5. & in reg. de infirmis resignã. q.13. & in reg. de publi. resig. q.4. & latius in reg. de impetran. bene. vacan. perobitũ fami. Car. qu.6. Et sub eadẽ regu, Cassiadorus decisio.37. & idem Cassiadorus, de verisimili notitia obitus, decisio.30. late Cassa. consil.20. Et probatur ex text. in cap.17. Concilij Tridentini sessione.24. de reformatione. Item neque pensionẽ exteri in regno habebunt vt probatur in l.18. infra eo. neque Regnicolę ipsi per ius habitum ab exteris, vt colligitur ex l.25. infra, eo. Imo & neque vnio ecclesiæ † regni facta alteri Ecclesiæ extra regnum valet, secundum Rebuf. de idiomate, in praxi beneficiorum glo.2.num.9.pag.1580. Vbi in glo.1. in fine pag. 576. inquit, quod etiam Cardinales si alienigenæ † sunt non potuerunt habere beneficia in nostro regno. Imo, & quod plus est quod ex simplici concessione naturalitatis non potest obtineri per exterum beneficium in regno, nisi expresse dicatur, & legibus contrarijs derogetur, secundum glo. magnam. l.2. tit.24. part.4. Quibus sic visis limitari posset legis nostræ conclusio in vno casu posito per Rebuf. in d. regula de idiomate. glo.2. num. 9. & in alijs tribus casibus positis per Ducñas in regula.202. Quibus omnibus legis nostræ conclusio, quod exteri a regno in eo non beneficientur, remanet satis iustificata, & corroborata. Alia quam plura possent allegari, quæ per Doct. relatos allegantur, & dicuntur, per ipsos videri poterunt. Et hæc omnia, & alia quęcunque mea dicta, & scripta correctioni Sacrosanctæ matris ecclesiæ, & alterius cuiuscumque catholicæ sentiẽtis submitto. Paratus enim sum nõmodo ecclesię catholicę diffinitionib' obtẽperare, sed etiã cuiusq, meliora medocenti, & veriora dicenti libenter accedere, ac eius admonitionem, & correctionem summi beneficij loco habere. Et si quid erroneũ aut quouis modo suspectũ (ꝙ Deus auertat) dixerim scripserim ve pro nõ scripto haberi volo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

volo. Meæque intentionis in præsenti non est aliud quam media proponere, quibus legis nostræ conclusio iustificari possit, non vero vt aliquid dicam proponam ve, vel defendam contra potestatem summi Vicarij Christi, vel contra ecclesiasticam libertatem, quam & conditores harū legum (christianissimi enim fuerunt,) credendū est semper voluisse in omnibus tueri, & seruare, & intactam integramque relinquere, neque contra eam disposuisse. Neque nos contra eam disputamus, sed illæsam potius relinquimus, & saluam.

IN LEGEM DECIMAM NONAM.

1 *Naturalitas per decennij habitationē acquiritur.*
2 *Discessurus de loco ad tempus determinatum non dicitur illius loci incola, quanuis vltra decennium ibidem moretur.*
3 *Filius natus in Francia ex patre tamē Hispano, & in Hispania viuente, si viuit in Francia an naturalis talis filius dicetur viuens in Francia.*
4 *Filius patris Francigenæ in Hispania contrahentis naturalitatem an sit Regni Hispani naturalis si post pater ille Franciam rediens ibi moritur.*
5 *Origini propriæ quando quis renuntiare possit & nu. 6.*
7 *Filius Francigenæ vt huius Regni naturalis dicatur an requiritur quod nascatur post quam pater eius naturalitatem acquisiuit in Regno.*
8 *Gerundium in ablatiuo qualificat verba quibus adijcitur.*
9 *Lex vnum disponens, & alterum præsupponens vt habeat locum dispositum debet verificari præsuppositum.*
10 *Conditio implenda ante tempus tacitum post illud potest impleri.*
11 *Conditio per æquipollens impleri potest si idem resultat effectus ac si specifice impleretur.*
12 *Iudeus vel infidelis in hoc Regno baptizatus an naturalis dicatus.*
13 *Origo aui nihil quod Regni naturalitatem acquirendam operatur.*
14 *Tempus de iure communi non interpellatum intelligitur, & ibi, an materna origo consideretur.*

SVMMARIVM.

Quis dicatur Regni naturalis, vt in Regno possit obtinere beneficia ecclesiastica. Et est singularis, & noua dispositio.

Ve fuere nacido Sed an sufficiet, quod quis contraxerit domicilium in hoc Regno viuendo in eo per decennium, cū ex hoc naturalitas † acquiratur secundum text. in l. 2. & ibi glo. C. de incol. lib. 10: tex. l. 2. tit. 24. part. 4. & tex. in l. 32. tit. 2. part. 3. Vbi dicit glo. quod etiam si per decennij in Regno quis non habitet, & viuat, tamen si ibidem se transtulit animo domicilium constituendi, puta vendendo bona, quæ extra Regnum habebat, & emendo alia in eo, adhuc dicitur naturalitatem acquiri, prout & dicebat Abb. in c. fi. n. 8. de parochijs & Felin. in c. cum dilectus. 2. versi. ad domicilium de rescriptis.

Item & per alios modos naturalitas acquiritur per dictas leges partitarū. relatos & per Socinum Iuniorem, consi. 7. nu. 6. lib. 2. Et videbatur ex dictis dicendum quod sic: Nam quod naturalitas ex dicta habitatione decennij acquiratur ex dictis legibus docebat Auenda. c. 3. nu. 5. versi. naturalis autem, lib. 1.

Origo enim & domicilium æquiparantur, tex. in l. si quis officium. ff. de ritu nupti. quem ad hoc allegat Afflictis, decisi. 384. n. 13. sed domicilium per habitationem decennij constituitur. l. 2. C. de incolis. lib. 10.

Ergo & origo ei assimilata. Nihilominus tamen quoad nostrum propositum contrarium est tenendum, ex text. nostro, non habitationem, sed natiuitatem considerantem, & ita ante nostrum tex. tenebat glo. magner. in d. l. 2. titul. 24. p. 4. Neque obstabat dict. l. si quis officiū, vbi origo & domicilium æquiparantur, nam illud procedit secundum Afflictis, vbi supra, quando inciuitate originis habet quis domicilium. Et sic cessant quo ad nostram materiam quæ de domicilio constituēdo dictæ leges probabant, sicut & cessant legenostra attenta dicta per Boeri. decisio. 15. nu. 45. dum dicebat Regnicolam dici, cuius pater aut auus in Regno natus est, cum secundum l. nostram talis natiuitas in pretendente se naturalem Regni requiritur, non vero in alio. Cessant etiam quæ dicebat Burgos de Paz, in prima parte. l. 3. Tauri, conclusione. 3. nu. 373. cum sequentib. aliquibus. Erantque inter Doctores diuersæ opiniones, quis diceretur Regni naturalis, quæ per legem nostram iam determinantur, ita quod nullus dubitandi locus videtur relictus. Cessat etiā in nostro Regno illud quod inquit Rebuf. in 2. tomo. constit. Frā. tit. de literis naturalitatis glos. 1. nu. 3. vbi asserebat in propositum naturalem Regni illum dici, qui natus est in Regno Franciæ ex matre illius Regni naturali licet pater sit exterus. Nam ex lege nostra non consideratur sola materna origo in filijs, neque attenditur sola filij natiuitas in Regno, nisi in simul cum natiuitate filij concurrat ad minus natiuitas patris in Regno, vel ad minus pater in regno domicilium contraxerit, & in eo etiam per decennium vixerit. Et vt omnia hæc cessent, & dissensiones antiquę inter Doctores statutum est per inuictissimum, & christianissimum fidei zelatorem Philippum secundū Regem nostrum, naturalem Regni quoad beneficia obtinenda in eo illum dici, qui in Regno natus est, & cuius pater & mater, vel saltim pater si filius legitimus, & naturalis, vel tantum naturalis sit, in Regno etiam natus est, vel saltim in eo domicilium contraxit, & insuper per decennium in eo vixerit, & habitauerit. Quę quidem conclusio clare ex verbis nostri tex. deducitur, & colligitur. Et notandum quod requiritur, quod filius talis, & sic qui se Regni huius naturalem prætendit vt naturalis dicatur ad beneficia Ecclesiastica obtinenda, quod sit natus in Regno, quanuis in eius patre hoc nō requiratur, sed sufficiat quod in Regno domiciliū constituerit, & insuper in eo vixerit per decennium. Et tunc domicilium dicetur constitutum, per matrimonij cōtractum in Regno, vel quia emit bona in eo, & vendit ea, quę in alio extraneo habebat, vt inquit glos. in d. l. 32. Ex quo iam per legem nostrā determinatur quæstio illa tacta per glo. in d. l. 2. tit. 24. p. 4. in glo. magna, quę rentem, Si naturalis huius Regni, causa mercantiarum transferat se in Regnum Franciæ non animo ibidem domicilium constituendi, ibique vixerit vltra decennium cum vxore sua & ibidem procreet filium, an talis filius tanquam naturalis Regni nostri poterit in eo beneficium obtinere ecclesiasticum. In qua quæstione pro & contra allegat, & asserit se in facti cōtingentia vidisse, prout & vidisse etiā in facto asserit Burgos de Paz, vbi supra. Et fortasis fuit eadem lis, eodem enim tempore ambo ij autores floruerunt, difficultasque huius quæstio

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis aderat.lege quadam Regis Henrici attenta in materia nostra, ex qua, vt naturalis quis diceretur,requirebatur quod esset in regno natus, prout & nostra lex requirit.Quo attento dicebãt plures Doctores relati per gl. in d.l.2 Quod etiã si casu,& in transitu nasceretur quis in alio Regno adhuc non posset huius nostri Regni naturalis dici,in quo non fuit natus, quam opinionem plures Doctores grauissimę autoritatis tenuerũt,sicut fuit Imol.Raphael.Alex, Paulus, & alij plures.Contrariã tamen opinionem,imo ꝙ talis naturalis diceretur quia propter redeundi animum præsumebatur natꝰ in hoc Regno,tenuerunt etiam plures Doctores maxime Feli.dicens in sua persona sic cõrigisse,& in fauorem suũ fuisse pronuntratum,quos refert etiam Ripa.in tract. de peste,ti.de priuilegijs cõtract.nu. 182.& 183.testans hanc esse communem opinionẽ.Et secundum eam testatur gl.dicta.l.2.semel fuisse prolatum in Regia cancellaria Pinciana se vidente Et hæc opinio ex lege vt vides nostra approbatur,ibi.*O de paso y sin cõtraer domicilio fuera destos Reynos, oureren algun hijo fuera dellos* Ecce ergo quomodo si in trãsitu extra Regnum naturalis Regni filium procreet in vxore sua, vel in concubina,cum qua matrimonium absque dispensatione contrahere poterat,filius eius naturalis Regni reputatur, dũmodo pater nõ cõstituerit domicilium extra Regnum.Quod in tantum verũ crederem, ꝙ & si hoc casu talis pater vltra decẽnium etiã extra Regnum exiterit,per quã decennij habitationem domicilium cõstituitur,vt diximus,si tamẽ stetit animo redeũdi,puta quia causa negotiationis, vel mercantiarum vel lerigij aberat,neq; in Regno extraneo bona emebat immobilia, sed potiꝰ in hoc nostro vbi naturalis erat, vel fuit ad certum tẽpus etiam maius decẽnio,adhuc tunc filium in alio illo Regno procreet legitimum & naturalẽ,vel naturalẽ tãtum filius naturalis huiꝰ Regni dicetur. Quia quãdo quis ad tẽpus determinatum
2 † est de loco discessurus,vel discedit animo redeundi non dicitur incola loci illius vbi re destinauit,& fuit etiã si vltra decẽnium abfuerit, argu. tex.in l.ex factola.2.versi.rerũ autem cum sequẽt.ff.de her.instit.Imo & si per mille annos ibidẽ stetisset,secundum Bar.in l.2.C.de incolis,li.10.Et quia originarius nõ dicitur quis loci in quo natus est trãseundo, tex.in l. ciues,in fine.C.de incolis, ibi,vnde rursus nõ sit discessurus si nihil auocet,& ibi gl.Quẽ ad hoc allegat Boc. decisi.13.n.(1.vbi,n.52.refert dictam opinionẽ cõmunẽ suprarelatã,quam & ipse ibidẽ cõmunẽ affirmauit.Probatio tamẽ huiꝰ animi redeundi si vltra decẽnium fuit absẽtia a Regno cũ vxore,& familia incũbit ei,qui se naturalẽ Regni prætẽdit Et erit difficilis,quoniã cum præsumptio iuris sit, ꝙ per decẽnium domicilium fuit cõtractum,ei incũbit probatio, qui dicit animo redeundi abfuisse secundũ gl.magnã in fine,in d.l.2.Et erit difficilis,quia præsumptio est incõtrariũ. Et verba nostri tex. ibi,*sin cõtraer domicilio*,cum sit nostra lex fauorabilis toti regno,& regnicolis,inqualibet cõtractione domicilij extra regnum facta,intelligenda sunt. Poterit tamẽ animus hic redeundi probari,si forte protestatus fuit in principio absentiæ se hoc animo abfuisse,aliæq; adessent præsumptiones protestationem fortificantes,puta quia in regno bona immobilia dimisit,in regnoque extraneo vbi aderat nulla immobilia emit,vel ex similibus coniecturis. Ex quibus & determinatur quæstio alia, scilicet. Num si filius sit in Frãcia natus

tus ex patre tamen Hispano,& qui in Hispania vixit, filius tamen viuit in
3 Francia † an reputabitur naturalis huius regni adbeneficiũ ecclesiasticũ in eo obtinendũ.Quã quæstionẽ tangit Boc.d.decisi.13.n.3.& 5.cum sequent.pluribus,& n.17.& 18.eã determinat,scilicet,ꝙ nõ sit naturalis regni ex quo extra illud fuit natus,& conceptus.In hac tamen quæstione lege nostra,& supra proxime dictis attentis,dicendum mihi videtur,ꝙ si filius iste sit natus in Frãcia dum pater eius ibidẽ aderat in transitu,vt supradixi, vel in seruitio regis nostri absq; domicilij contractione,insuper quæ filius ipse reuersus fuit in regnũ nos- 4
trum,vbi bona paterna,vel materna, vel aliunde quæsita habebat,in Franciaque animo stetit redeundi,dũ pater ibidẽ adfuit,& ipse etiam cum eo vixit,itaq; in Francia filius ipse domicilium nõ constituit expresse, neque tacite,talis filius naturalis huius regni dicetur,tum quia a patre Hispano genitus,& animo redeundi extra regnũ absente,tum etiã,& quia ipse filius domicilium ibidẽ non contraxit, sed potius in nostrũ regnum, vbi bona possidebat reuersus fuit. Si vero filius talis,etiã si damnatus esset in Frãcia pater eius esset ibidem in transitu,& animo redeundi ipse tamen filius nõ sed domicilium potius ibidem constituerit expresse vel tacite, non erit naturalis nostri regni. Obstat enim natiuitas in Francia,obstat etiam declaratio voluntatis filij huius volentis Francigenã esse, maxime si numquam fuit ingressus Hispaniam, vel si ingressus est eam,fuit animo redeundi in Francia,prout reuersus fuit. Tũc enim Francigena nõ vero Hispanus est iudicandus,prout & ex lege nostra probatur.Nam si in patre per legem nostram dispositum est,ꝙ si vt filius eius natus in Frãcia regni huius naturalis dicatur,requiritur,ꝙ pater in Francia domicilium non constituerit,quanto magis in filio,dicendũ est,domicilium extra regnum nostrũ constituente vbi natus fuit,& consequenter volente se ab hoc alienare regno. Sicut, & si naturalis regni huius deserat regnum, & transferat se in regnum Franciæ ibidem domicilium constituendo,non dicitur naturalis huius regni, secundum glos. magnã in l.5.ti.24.p.4.Quanto magis in illo,qui natus in Francia ibi sẽper vixit,& remansit,prout in nostræ quæstionis themate asserim⁹.Ex quibus,& alia suboritur quæstio.Quid si pater alienigena puta Francigena † contrahat domicilium in hoc regno transferens se in illud cum domo,& familia sua, in quo per decennium habitauit,& vixit,quo tempore medianꝫ procreatus,& natus filius sibi fuit legitimus,& naturalis,vel naturalis tãtum,lapso vero huiusmodi decennio & contracto dicto huius regni domicilio(propter ꝙ ille suus filius in hoc regno natus naturalis eius dicitur secundum legem nostram) pater ipse cum familia reuersus est in regnum Franciæ,vbi vixit per decem,& plures annos, & tandem ibidem mortuus est.Dubitatur. Numquid filius ille sibi natus in hoc regno,erit eius naturalis quo ad Ecclesiasticũ in eo obtinẽdũ beneficiũ.Et in hac quæstione videtur dicendũ,ꝙ si filius iste sẽper vsque ad patris mortẽ sub eius potestate remãsit,mortuoque patre in nostrũ regnũ reuersus est,vbi natus fuit, naturalis eius dicetur. Si vero patre mortuo remansit extra regnũ nostrũ in regno illo extraneo, vbi originarius erat ibidem domicilium constituendo tacite vel expresse,tunc naturalis huius regni quo ad nostram materiam non dicetur, ex dictis in quæstione supra proxima,& quia naturali-

Universidad de Deusto
Biblioteca

turalitati primæ videtur renuntiasse argum.l.priuilegio.C.de decurio.li.10.vbi Bart.& Plat.notant quod iuri † & immunitati, quam quis ex origine consequitur in sui præiudicium renuntiare potest deferendo eam, prout & inquit Boecius.d.decisio.13. num.44.& Afflictis, decisio.Neapo. 384.nu.10.Item & quia duo vincula, scilicet, origo paterna, & domicilium paternum post reuersionem ad Franciam, & insuper domicilium ipsius in Francia fortiora sunt vno, scilicet, natiuitate ipsius filij in nostro Regno, argum.§.si pater, instituta de adoptio. Neque obstat quod origini proprię vel paternę, non potest quis renuntiare, quia illud verum cū sunt
6 sub eodem Regno † secundum glos. magnam. in d.l.5.tit.24.p.4. Vel nō potest quis renuntiare nisi in sui præiudicium, vt dictum est. Et pro clariori declaratione huius quæstionis, incidit nunc & alia examinanda quæstio. Num, scilicet, requiratur in secundo nostri tex. casu, ibi, *O aya contraydo domicilio en ellos*. Quod filius natus in hoc Regno ex patre alienigena domicilium in eo constituente, & per decennium viuente, vt filius talis naturalis Regni dicatur, sit natus in eo postquam pater domicilium † con-
7 traxit, & per decennium vixit in eo, an vero sufficiat quod durante hoc medio tēpore filius nascatur, & post impleatur illud. Et videtur requiri, quod tempore natiuitatis filij pater eius domicilium habuerit constitutum, & impletum tempus decennij, eo quod tex. hic per gerundium videtur in ablatiuo positum loqui. *Y aya contraydo*. & ibi, *Aya viuido*. Et si per gerundium loquitur, verbū hoc importat conditionem secundum Bar. in l.si tu exparte. ff. de acqui. her. & ibi additio. Gerūdiumque in ablatiuo positum † qualificat verba, quibus adijcitur, vt per Berrachin. in repertorio verbo, gerundium, versi. si. Quod si per gerundium dixeris text. nostrum non loqui, loquitur tamen per verbum præteriti perfecti, & sic perfectionem actus denotet, qui quidem actus debet esse impletus, & conditio, & qualitas impleri. Item, quia
9 quando lex vnum disponit †, & alterum præsupponit vt habeat locū dispositum debet verificari præsuppositum, secundum glo. abomnibus laudatam, & secutam in l. mancipia. C. de seruis fugitiuis. Et plures ad hoc allegat Mexia, in l.de Toledo in 4.fūdamento, secundæ partis, nu.4. cum sequentibus aliquibus, & communē dicit Deci. consi. 101. num. 1. relatus, & secutus per Menochium, de recuperanda possessione. 9. remedio. nu. 161. Lex tamen nostra filium disponit naturalem Regni, cuius pater exteris constituit domicilium, & in eo per decennium habitauerit, & filius in Regno natus est. Ergo vt dispositio locum habeat debet præsuppositum verificari prius, & domicilij constitutio, & habitatio decennij. Nihilominus tamen in hac quæstione contrarium, & dicendum, & tenendum est, imo quod si filius hic nascatur ante constitutum domicilium, vel impletum decennium, dummodo posit implearur, & constituatur sufficiat, vt naturalis dicatur Regni, sicut si iam cōstituto domicilio, & impleto decennio nasceretur, dum tamen tempore collationis beneficij omnia hæc perfecte impleta sint. Et ad hoc tenendū mouetur ponderando nostri tex. literam, & ordinem eius, dum prius natiuitatem filij requirit, post vero ponit implementum supradictorum. Quod argumentum ab ordine literæ validū est in iure, vt per Euerardum, in centuria locorum, loco ab ordine literę. Item ponderando verba illa, *O aya contray-*

contraydo, & ibi, *Aya viuido*. Quæ si secundum tempus collationis considerās, prout considerāda sunt, & iam tunc sunt perfecta, tempus esse præteritum verificatur, & sic conditionem & qualitatem nostri text. si quæ sunt, ad impletas esse, & per consequens filium naturalem Regni dici, siue nascatur ante contractum domicilium, & lapsum decennium, siue ijs impletis, dum tamen tempore collationis omnia hæc sint perfecte adimpleta. Verba enim cuiusc ūque dispositionis sunt ampliāda, & restringenda, secundum mentem disponentis, ex reg. fi. de reg. iur. in 6. Et in vtroque casu est eadem ratio, & dispositio legis, extenditur ad terminos rationis, legis, secundum gl. sing. & ardi. ibi, 11
in clement. 1. verbo, eligatur, de electione. l. regula, verbo, initium constitutionis demonstrat. ff. de regu. iur. & ibi Bar. & Bal. in l. cum pater. §. dulcissimis. de legat. 2. l. pater filium. §. fundum, de legat. 3. Abb. c. sicut, de testibus, & c. si. de rescript. Euerardus late a ratione legis larga & ampla. Neque obstat quod pro cōtrario adduximus, tum quia nullum verbum gerundij in dictis verbis, *Aya cōtraydo, y Aya viuido*, reperitur: sed potius sunt præteriti subiunctiui modi. Tum etiam quia quantumuis reperiretur verbum aliquod cōditionem importans, vel qualitatem, satis esset si per æquipollens cum conditione, & qualitate adimpleretur, vbi est eadem ratio. Et quia conditio & qualitas implenda ante tempus tacitum post illud † potest impleri, & si tēpus non
10 est tacitum, neque expressum quādocumque impleri potest, secundū Bal. in l.si plures. col. pen. versic. quæritur vlterius. C. de condi. infer. Bart. in l. hæc conditio. la 2. ff. de condi. & dē. 13
& in l. si quis instituatur, §. t. in fine. ff. de hær. inst. præsertim in contracti-
bus. Hic tamen non est expressum, de beat necne natiuitas esse ante vel post tempus habitationis, & decennij lapsum, ergo habemus intentum. Item & quia quandocunque idem effectus resultat, quod conditio specifice impleatur, vel per æquipollens, nō est necesse impleri in specifica forma secundum Euerardum, in loco ab æquipollentibus. pagi. c. in princi. versi. vna est quod. Et ratus dicitur verificari præsuppositum, siue dispositum in præsenti, & sic natiuitas, quod impleatur ante vel post contractum domicilium, & habitationem decennij dum tamen tempore prętensionis beneficij omnia hęc sint impleta. & ita teneo. Sed an Iudæus † vel infidelis
12 baptizati in hoc Regno dicantur filius naturales quo ad nostri tex. materiam. Et Rebuf. de pacifi. possel. num. 267. in nouis, inquit quod sic, cum per baptismū renatus videatur, quod tamen ad legem nostram nō quadrat natiuitatem secundum naturam considerantem, & insuper quod pater eius ad minus in regno natus fuerit, vel domicilium in eo contraxerit, & insuper vixerit in eo per decennium item & quia cum per leges nostras Regias Iudæi non possint esse in regno minus dubitationis habet quæstio hæc. Ex quo infertur, quod ad nostrā legem patris natiuitatem considerantē vel eius domicilium, & decennij habitationem non sufficiet origo, & naturali, aut, si pater est extraneus a regno. Nam licet nepos dicatur originis † ani, secundum tex. in l. assumptio. §. 1. ff. ad municip. & ibi Bart. & communiter Doct. quam & magis cōmunem opinionē refert glos. l. 12. ti. 2. par. 3. tamen quo ad nostram legem nihil operabitur aut origo †, si pater fuit alienigena. nē & quia per leges nostras Regias filius per contractum matrimonij, & velationem

exijt

Universidad de Deusto
Biblioteca

exijt a patris potestate, secundum. l. 47. Tauri, sub l. 8. ti. 1. li. 5. infra. positam. Et cum exeat, nepos non retinet originem aui, secundum Barr. in d.l. assumptio, secutum per Villalobos, in Antinomia iuris Ciuilis, & Regij litera. F. dum. 33. Cumque patrem præsupponamus vxoratum, filius eius etiam in Regno natus, non retinet originem aui. Et quantumcunque retineret, nihil prodesset, cum dixerimus originē aui in hac materia nihil prodesse. Sed an sufficiet esse naturalem priuilegio, die quod non, secundum Pelaez, nouissime, de maioratus. i. p. quæs. 51. nu. 28. & 29. Et pro huius legis complemento notandum finaliter est, quod decennium habitationis in Regno debet esse continuum,
13 de iure enim † tempus debet esse cōtinuum non vero interpollatum, secundum Bertachi. in repertorio in verbo tempus, & voluit in proposito Feli. in c. dilectus. 2. nu. 12. versi. limita. dupliciter. foli. 150. de refeript. Neque sufficiet materna origo circa filios naturales, & legitimos, quicquid circa hoc insudauerit Burgos de Paz in l. 3. Tauri. num. 375. cum pluribus sequent. Quia regulariter in Hispania materna origo non considerat, & probat tex. in l. filios. C. de nume. & ori. lib. 10. & Boerius, decisio. 13. nu. 9. cum sequent. Quod ad filios tamen spurios in hoc casu considerata, eo quod in eis mater est certa. l. quia semper. ff. de in ius. vocan. l. 11. tit. 13. part. 6. & notat Boerius. d. decis. 13. nu. 10. Et ideo in filijs spuriis lex nostra considerandam matris originem iubet. Et si erit maximi effectus origo materna in hoc casu, sicut & alias quandoque consideratur, vt patet ex dictis per Burgos de Paz. vbi supra. nu. 379. cum seq. In beneficiali busque nobilitas materna beneconsideratur, prout in Rota asserit determinatum glo. antiqua. regularum cancellariæ, in regulis Iulij. II. regul. 1. in pos. fol. 81. in paruis, & hæc pro lege hac sufficiant. Cætera vide per dictos Doctores, & legimus legem hāc 19. ante sequentes quoniam ad l. 14. proficua erat eius materia.

INLEGEM DECImam quintam.

SVMMARIVM.

Literæ naturalitatis deinceps dādæ non sunt exteris á Regno ad beneficia, & datæ derogantur, & cōfirmatur lex Herici.

IN cuius legis declarationē vltra dicta in legibus supra proximis duabus, si libet videre de ijs literis naturalitatis ad beneficia, videbis per Rebuf in 2. tomo, constit. Franc. titu. de literis naturalitatis. per totum tit. Habesque notare legem nostram per legem sequentem limitati. In casuque in quo exteri a Regno per literarum harum concessionē in Regno beneficia obtinere possent, tenentur in regno residere secundū tex. l. 20. infra isto co. tit. in l. 16. an habeat locum in naturali ex priuilegio, vide Pelaez in tra. de maioratus. 1. p. q. 51. nu. 31.

INLEGEMDECImam octauam.

Tener pension. Imo & neque naturales regni huius possunt habere pensiones, & beneficia ecclesiastica in regno per ius exterorū ab eo, & eorum iure mediante, secundum. l. 25. infra

infra isto ti. & libr. quæ huius nostræ ampliatiua est.

INLEGEMVIGEsimam primam.

IN huius legis declarationem vltra dicta, in l. 14. supra, eo. videndus est de ijs beneficijs patrimonialibus Couar. in practicis quæstio. c. 36. nu. 3. versi. olim, in medio, & num 5. versi. similiter, & num 19. versi. eadem ratione & Nauarr. in Manuali. c. 28. in additione ad c. 25. num. 118. fol. 67. & ex Decreto sacri Concilij Triden ti. Sessione. 25. de reformatione. c. 5. pagi. 280. in paruis, omnes qualitates seu onera beneficijs iniuncta ex quacunque erectione, seu fundatione, seu alijs constitutionibus iubetur seruari in collatione, & prouisione talium beneficiorum, & capellaniarum, alias aliter collatio facta annullatur, & subreptitia per decretum illud declaratur. Ideo nimirum si supplicari possit Papæ de concessione talis beneficij contra eius institutum, & consuetudinem conferendi obtenta, ex dictis in l. 14. sup. eo: Et tradit in propositum Couarru. in pract. capite. 36. vertiçu. similiter si beneficia & Auenda. cap. 1. præter. nu. 32. versi. item, ex eadem lib. 1. & sicut in dict. l. 14. diximus, fuit omniū communi consensu propositum in Concilio Triden. vt omnia beneficia patrimonialia efficerentur. Et de ijs beneficijs patrimonialibus meminit Cassiadorus, decisione. 18. de præbendis.

INLEGEM VIGEsimam secundam.

Ingunas permutationes. Eam in hoc allegat Coua. in practi. dict. c. 36. nu. 9. versi. eadem ratione, eo quod sicut absque patronorum laicorum consensu facta permutationes de beneficio sui patronatus non admittuntur, vt ibi per eū, versi. his denique præmissis. Sic neque horum beneficiorum patrimonialium, neque præbendarū magistris & doctoribus deputatarum in qualibet ecclesia cathedrali, & a Bullis in contrariū obtentis iuste supplicari potest per Capitula ipsarum Ecclesiarum, & supersederetur in earum executione, secundum text. in l. 14. infra, eod. quam ad hoc allegant Coua. vbi supra. Idemque notandū est, quod ius alterius, quod etiam in spetantum est, debet exprimi in impetratione beneficij, secundum Domini. consi. 107. super primo dubio. Nam neque iure, quod in spe quis tantum habet, debet primari, secundum text. l. in diem. §. non autē ff. de aqua plu. arcen. notabilem ad hoc secundum Bald. consi. 431. col. 2. lib. 2. Quem & alios sic applicando ad legem nostrā & similes allegat nouissime. Pelaez. in tracta. maioratum, in initio secunde partis. num. 48. cum pluribus sequentib. vbi satisfacit contrarijs obiectionibus. & vide probum, in additionibus ad Ioannem Mona. ca. si tibi concesso, de præbend. in 6. nume. 15. cum sequen.

INLEGEMVIGEsimam sextam.

DE coadintorijs quotuplex sit eoaudiutoria, & an de iure permissa, & plura alia de ea vide per Quintilianū Mandosium, in regulis cancellariæ. in regulam. 11. quæstio. 5. per totum, & vide cap. 7. Sessionis. 25. de reformatione in

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne in Concilio Tridenti, vbi tolluntur coadiutoriæ cum futura successione, & quomodo permittuntur, & quando in Ecclesijs parochialibus sunt dandi coadiutores, vide c.4 Sessionis 21. eiusdem Concilij.

INLEGEM VIgesimam septimam.

1 *Clerici curam habentes animarum tenentur personaliter residere in parochijs.*
2 *Clericus absens à beneficio fructus percipere non potest.*
3 *Clerici absentes possunt, & beneficio priuari.*
4 *Casus vbi permissa est parochis absentia, & alijs clericis a beneficio.*
5 *Distributiones quotidianas in nullo licet casu percipere.*
6 *Priuilegiatus de percipiendo fructus in absentia an distributiones percipiet quotidianas.*
7 *Clericus non residens in beneficio absque causa mortaliter peccat.*
8 *Consuetudine etiam inueterata nõ potest induci Vt curatus seruiat per substitutum.*

SVMMARIVM.

Naturales Regni beneficia possidentes curata, tenentur in eis sub pœna residere.

Beneficios curados. Dequibus in text. c. de multa, de prębend. & ca. cum in illis, in princip. eod. tit. in 6. & c. licet canon, de electio. in 6. & quid sit beneficium declarat tex. in l. 1. tit. 16. par. 1. & Selua, de beneficio. 1. p. q. 1. & q. 2. ponit quot sunt beneficiorum genera.

Que residan en ellos. Tenętur enim clerici curam animarũ habentes per se ipsos † in ipsis beneficijs residere vt per totum tit. de cleri. non resid. & c. graue. §. volentes, & c. exstirpandæ §. 1. & c. superinordinata, de præben. l. 2. tit. 16. parte. 1. late Selua. de beneficio. 4. p. q. 1. & Nauarro in Manuali. c. 25. nu. 120. vbi ponit causas a residentia excusantes, & Duarenus, in de sacris eccles. minis. ac benefi. li. 8. c. 5. Imo & inquit Oldrald. relatus & secutus, per Abb. in c. nouit. num. 7. extra de ijs, que fiunt a pręl. quod potest Prælatus solus requirere beneficiatum absentem ad faciendam residentiam, & spoliare eum si monitus non venit, quia hoc casu non requiritur iudicium, vnde non fit citatio, sed requisitio, neque fertur sententia priuatiua, sed spoliatio, quæ dicitur quædam iuris executio, cum non residere sit notorium. Et sic per edictum possunt ad hoc citari, secundum. c. 1. in fine. Sessio. 23. de refor. in Concilio Tridentino. Et de ijs residentijs habemus plura decreta Concilij Triden. videlicet. c. 1. & 2. de reformatione, sessione. 6. & in sessione. 6. cap. 3. & sessio. 23. cap. 1. & sessi. 24. c. 12. Et habemus etiã duos motus proprios Pij. V. inter alios suos insertos, qui cum prę manibus habeantur, ibidem videbuntur. Et est etiam tex. in ca. licet canon de electio. in 6. Et quando dicetur clericum residere in suo beneficio vide Felinum, in c. quoniam frequenter. nume. 21. vt lite non contestata.

Que no ganen los fructos. Prout indictis iuribus glossa supra proxima allegatis disponitur. Et nimirũ hoc est. Nã sicut mercenarius dignus est mercede de sua, ita & indignus, qui abutitur officio ei iniuncto, & propter cuius seruitium merces constituta est ex ca. fi. de rescriptis in 6. & cessante cleri-

clerico ab ecclesia cessat præbenda, glo. in §. illis, verbo adiuuantur, instit. de mili. test. Sic suspensus ab officio non consequitur beneficij, quod datur propter officium. t. siquis sacerdotum, & ibi gl. 1. & c. eos. 81. dist. gl. in c. latores, verbo ab officio, & ibi Hostiẽ. Ioã. And. Card. Ancha. Ant. & Abb. de clerico. excom. gl. c. 1. verbo, officij, & ibi Ioan. Mona. & Archi. de reb. ind. in 6. prout hæc & alia similia nouissime congerit Barza, de decima tutorũ. c. 11. n. 5. cũ sequent. aliquibus. Absens enim † fructus beneficij percipere non potest, vt habetur in c. cũ dilectus, de cleri. non resid. tradit Rebu. in praxi. benefi. ti. quare instituta sunt beneficia. n. 1. & Ang. in summa, verbo clericus. 7. n. 4. & probatur in dictis iuribus & Decreti. Cõcilij Triden. in gl. supra proxima allegatis. Imo in conferentia tenetur eos restituere fabricæ ecclesiæ, vel pauperibus secundũ Simãcas, de inst. Catholi. ti. 9. n. 208. & probat text. in c. 3 de reformatione sessione. 22. Conci. Triden. vel si aliud de cõsuetudine habetur, acquiratur interessentibus, vt eis acquiri probatur ex c. 3. sessi. 21. de reformati. & in c. 12. sessi. 24. de reforma. in eodem Cõci. Tri. Quæ duo capitula cumdict. c. 3. sessionis. 22. contraria videbantur quo ad applicationẽ, nisi dicto modo ea intelligas, velut intelligit ea Nauar. in c. 28. Manualis, in additione ad c. 25. n. 133. fo. mihi. 69. Imo si a beneficijs † se absentant sine superiorũ licentia possunt beneficijs priuari procedendo contra eos secundum ordinem iuris transsumptum in l. 16. eum seq. ti. 16. part. 1. Vbi in l. fi. illius met tituli ponuntur casus † vbi licet abesse ab ecclesia, quos late prosequitur Selua de beneficio. 4. p. q. 6. & Naua. in manuali. c. 25. nu. 120. Quem Selua, & alios de residentiæ clericorũ tractantes refert Dida. Perez in l. 19. ti. 3. gl. estando. col. 153. li. 1. In illis tamẽ casibus, vbi licet absentes esse, quamvis tunc fructus percipiant, non tamen percipere poterunt distributiones quotidianas, † quæ solum interessentibus dantur, secundum tex. in c. licet de præben. & tex. in l. fi. ti. 16. p. 1. vbi gl. fi. alia iura allegat. Et an priuilegiatus de percipiẽdo fructus † in absentia possit distributiones has quotidianas petere, tradit Hostien. in c. olim, de verbo. signi. & in c. cum omnes. dist. fi. de constitutio. Et an consuetudine effici possit, vt distributiones, & fructus beneficiorum in absentia percipiantur, vide per Coua. li. 3. varia. c. 13. per totum. Insuperque (vt ad institutum redeamus) vltra fructuũ restitutionem peccat mortaliter † curatus non residens absque causa, secũdum Ange. vbi supra §. 1. & probatur ex c. 1. sessionis. 25. Conci. Triden. de reformatione, versi. si quis autem: A deo quę hęc vera sunt, quod nulla † consuetudo quantũcunque inueterata potest efficere, neque sufficiens est vt curatus clericus per substitutum de seruiat, secundum Abb. per tex. ibi in c. extitpanda. §. quia vero in lectura. nu. 8. de præben. & gl. in pragma. sanctio. in proœmio. §. nam ecclesiarum verbo, resident, & Ioã. Bote. in tract. de synodo episco. 3. p. art. 1. nu. 146. vsque ad 153. & Ripam li. 1. Respon. ca. 14. n. 33. Feli. in ca. cum omnes. 18. & 19. columnis de constituti. Selua, de beneficio. 4. par. q. 2. Lapus, allegatio 36. & probatur ex Decreto 1. in fine, de reformatio. sessio. 23. Conci. Tri. Nã sicut episco. insuis Episcopatib. residere tenẽtur, & eorũ residẽtiam iuredi uino est inducta, secũdũ Soro, li. 10. de iust. & iur. q. 3. ar. 1. per totũ, vbi in co. pẽ. versi. q. autẽ de episcopo. pag. 828. inquit idẽ q. dixit, in episcopo, esse dicendũ de cũctis etiã parœciali

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus pastoribus. Potest tamen Papa super hoc dispensare ex causa, nã limitare ius diuinũ ex causa potest, secundũ gl. 2. inc. a nobis, de decimis. Feli. alios allegantem in c. qua in ecclesiarum, n. 19. de constitutio. Et gl. illam cõmendant plures relati per Dida. Perez in l. 1. ti. 5. li. 1. ord. co. 199. & 206.

9 & idem si clericus impeditus esset † iusto impedimẽto, tunc enim nõ perderet fructus, sicut & neque tunc perdet beneficium, secundũ Ripã. in c. 1. nu. 28. de iudicijs extra. Et an si quis non recitet horas Canonicas perdet fruct', vltra dicta, vide Mincha. de succes. crea. §. 2. n. 56. & gl. teneantur, in pragma. sancti. to. 2. ti. qualiter horæ Canonicæ sint dicendę in princi. de quo habemus propriũ motum sãctissimi nostri quondam Papæ Pij. V. cuius tenor cum in volumine aliorũ non passim reperiatur talis est.

EX PROXIMO Laterane. Cõcilio pia, & salubris sanctio emanauit, vt quicunq; habens beneficium Ecclesiasticum cũ cura, & sine cura, si post sex menses quã illud obtinuerit, diuinum officium legitimo cessante impedimento non dixerit, beneficiorũ suorum fructus pro rata omissionis officij & tẽporis, suos non faciat, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricas ipsorum beneficiorum vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Verum tamen multorum animi suspensione tenentur, cuiusmodi ratæ prædictæ ratio habenda sit, nos huic rei euidentius atque expressius prouidere volentes, statuimus, vt qui horas omnes Canonicas vno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficij seu beneficiorum suorum fructus, qui illi vel illis diebus respondent, si quotidie diuiderẽtur, qui vero matutinũ tãtũ, dimidiã, qui exteras omnes horas aliã dimidiã, qui harũ singulas sextã partẽ fructuũ eiusdẽ dici amittat. Tametsi aliquis choro addictus nõ recitans, omnibus horis Canonicis cũ alijs, præsẽs adsit fructusq; & distributiones forte aliter assignatas sola, præsẽtia iuxta statuta, cõsuetudinẽ, fũdationẽ, vel alias sibi lucri fecisse prætendat, is etiã præter fructuum, & distributionũ amissionẽ, item ille, qui primis sex mensibus officiũ non dixerit, nisi legitimum impedimẽtum ipsum excusauerit, graue peccatũ intelligat admisisse, declarantes præsimonia, præstimoniales portiones, & qualiacunq; alia beneficia, etiã nullum omnino seruitiũ habẽtia obtinẽtes, cum prædictis pariter contineri. At quicumq; pensionem fructus aut alias tes ecclesiasticas, vt clericus percipit, cum modo prædicto ad dicendum officiũ paruum B. Mariæ virginis decernimus obligatum, & pẽsionum fructuum, retumque ipsarum amissioni obnoxium. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, declarationis, & Decreti infringere, seu ei ausu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorũ ei' se nouerit incursurũ. Dat. Romæ apud sanctũ Petrũ anno Incarnationis Domnicæ. 1571. 12. Kal. octo. Põtificatus nostri anno sexto. Cæ. Glorierius. H. Cumin.

Et sic fuit publicatũ Romę in locis cõsuetis, ex quo vides determinatas opiniones an ad restitutionẽ fructuũ & distributionũ teneatur nõ recitans horas Canonicas, & adquid pẽsionari' teneatur. Vnũ etiã notãdũ prohui' legis cõclusione scilicet q cõsuetudine, aut statuto effici nõ potest, q' qui est in vna hora, habeat distributiones pro omnibus horis, secũdum Ocalam, optime in opusculis suis. ti. de quotidianis distributio, ad finem.

IN LEGEM Trigesimam.

De le-

DE lege trigesima, an fiscalis episcopi debeat esse clericus, vel fiscalis Inquisitionis hæreticæ prauitatis, vide per repertorium Inquisitorũ verbo, fiscalis.

IN LEGEM TRIgesimam primam.

SVMMARIVM.

Prælati personis literatis, bonæ & honestæ vitæ prouideant, & conferãt beneficia præsertim curata.

1 *Porque de ser sufficientes en letras, y en vida.* Graue † enim reputat tex. in c. grauc nimis, extra de præben. & absurdum, quod quidam ecclesiarum Prælati cum possint viros idoneos ad ecclesiastica beneficia promouere, assumere non verentur indignos, quibus nec morum honestas neque literarum scientia suffragatur carnalitatis sequentes affectum, non iudicium rationis, scire debentes illiteratos non posse esse clericos, neque promoueri ad ordines, secundũ Aug. in auth. quo. opor. epis. §. hoc de eo, minutique retinere beneficia, vt per Innoc. in c. cum nostris, de cõcess. præb. Bal. in margarita, verbo homicida, versic. 1. & eis relatis Rolan. Valle, consi. 47. nu. 76. & 77. Et ideo secundum eum ibi literati, qui in ecclesia dicuntur stellæ ecclesiæ, ca. super specula, de magist. verbo, & facto ab ecclesia honorandi sunt, ipsi sicut nobiles extollendi sunt ad pluralitatem beneficiorum, vt per Innoc. in c. iam dudum. de præbẽ. & Abb. & Hippoly. per Rolandum vbi supra assignatum. Et collator aliud faciens pœnis dict. c. graue nimis, punitur, quas pœnas seruandas esse iubetur in Conc. Triden. sessio. 7. de reforma. c. 3. & iure Regio transsũptis pœnas illas vide in l. 4. ti. 16. p. 1. vbi l. 2. ibi cõcordat cum nostro tex. & l. 37. ti. 5. par. 1. Et ideo promouendi ad beneficia curata prius examinandi sunt, vt prouidetur per tex. c. 13. sessio. 7. & c. 18 sessi. 24. Concil. Trident. de reformatione ecclesiaquę præ maxime indiget viris literatis non vero asinis ferratis, secũdum Mona. relatum per Feli. in ca. si quando. n. 6. de rescriptis, nam ignorantia mater est omnium errorũ maxime in sacerdotibus. c. ignorantia. 38. dist. Et quis sufficiens dicatur, vide tex. in c. pen. & ibi gl. extra de præbend. & de ijs vide etiam Alberrũ Trotium, de vero, & perfecto clerico. lib. 2. c. 32. per totum. & optime per Duarenum, de sacris ecclesiæ minist. ac benefi. lib. 4. c. 1. & 2.

Mayormente los curados. In eisenim maior quam in alijs requiritur idoneitas, secũndum tex. in c. pen. de ætate & quali. tex. l. 2. ti. 16. part. 1. & l. 37. ti. 5. ea part. 1. Nam cum parochianos confiteri teneãtur, & scire distinguere inter lepram, & lepram idest peccatum & peccatum; & euangelia Domini renunciare, & declarare maior in eis, quam in alijs sciẽtia requiritur, vt patet etiã ex Naua. in manuali. c. 2. n. 2. ver. el saber, & iterũ in c. 5. caueat. n. 19. cũ sequẽt. de pœni. dis. 6. & tradit Straphilæus, de literis gratiæ & iust. 1. p. 6. forma. n. 2. pag. 16. in paruis. Et ideo ad hoc prælati maxime aduertere debẽt, ne idiotas, & insc tios clericos in parochos cõstituant. Dolẽdũ est enim populi, & miserẽdũ vbi idiota parochi mun° exercet. Et an possit salua cõsciẽtia beneficiũ cõferri digno omisso digniori. vide per Naua. in manuali in c. 18. nouo, in addition ad c. 25. n. 140. & vide latissime per Moli. de primogenijs, Hispaniæ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hispaniæ.lib.2.c.5.nu.50.cumpluribus sequen.& ex.18.sessio.24.versi. Peracto,Concil. Trident. idoneior est eligendus,& curiose vide Rebuf. tractantem in concord.Fran.tit.de elect.dero.glo.idoneiorem,pag.61. & Didacum Perez,lib.1.ordinam. col. 253.in fi.cum duobus sequent.& vide etiam motum proprium sanctiss. Pij quinti,super collationeparochialium ecclesiarum,sic declarantem,& 1 Minchac.controuersi.illust.c.43.n. 12.cum tribus sequent.vbi ad officia secularia ampliat.& Couar.in c.peccatum.2.p.§.7.per totũ.

INLEGEM TRIgesimam tertiam.

SVMMARIVM.

Prælati prouideant ne laicis molestia fiat inrecuperatione redditum & fructuũ ecclesiasticorumbeneficiorum,quorum laici ipsi conductores sunt.

Cosa agena à sus officios. Et ideo xtrauaganti,ambitiose,de rebus eccles.nõ alien. in communibus,cautum videmus nc vltra triennium alienari † possint quoquo modo fructus beneficiorum ecclesiasticorum,neque res ecclesiarum,de quo & vide Decretũ. 11.sessionis.25.Concilij Tridenti.de reformatione,& vide late Coua.lib. 2.varia.c.16.num.1.cum sequent. & Auenda.c.4.prærorum.nu.34.lib.1. maxime a nu.37.vsque ad 47. & Rebuf.in compendio alienationum ecclesi.num.26.cum sequent.tribus,& numer.102.cum sequent.Et videmotum proprium Pij Quinti. folio.mihi.171.inter motus tuos proprios.Et nota,quod tam locatori,quam conductori licet resilire a locationevltra triennium facta vt paucis absoluam, referens alios inquit Molina,de primogenijs Hispaniæ libro 1. capite. 21.vbi numer.7.ampliat,quod etiam si lapso triennio remaneat cõductor in conductione,tandiu valebit quãdiu non resilierit,& consenserit,& prõ hoc titulo hæc sufficiant vt alios titulos aggrediamur.

ET quia hoc titulo superiori dictum est de clericis maiorum ordinum & eorum bonis,& prærogatiuis,nunc,& consequenter remanet tractare de clericis minorum ordinum,& eorum priuilegijs,& prærogatiuis,quibus casibus,& quomodo eis concedantur.

Tit.4.De ios Clerigos de Corona solteros, ò casados.

INLEGEM Primam.

1 *Clerici ante omnẽ humanã legẽ iurediuino exempti sunt a turisdictione seculari.*
2 *Papa potest exemptionem restringere clericorum.*
3 *Clericus factus post delictum commissum an gaudeat fori priuilegio.*
4 *Clericus,& laicus simul delinquẽtes an priuilegio clerici laic' gaudeat.*
5 *Beneficium ecclesiasticum quod dicatur,& ibi,quid in pensione & nume. 7.quid in capellanja.*
6 *Beneficia ad præsẽtationẽ fraternitatis alicui' pertinẽtia ã sintecclesiastica*
8 *Quomodo cognoscatur beneficium ecclesiasticum.*
9 *Possidens patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus an dicetur beneficium ecclesiasticum habere.*

Summa-

SVMMARIVM.

Quas qualitates debent habere clerici primæ tonsuræ, vt fori priuilegio gaudeant,declarat lex nostra.

Sino tuuieren beneficio eccleſiastico. In horum verborum declaratione,& totius legis,& tituli notãdum est,
1 quod quanuis clerici † ante omnem humanam legem a iure diuino exempti sit a secularĩ iurisdictione, imo & Principum, & Regum & Dominorum secularium secundum Coua. in pract.c.31.nu.1.cum aliquibus sequent.& cõmunem testatur eum referendo Iulius Clarus,in practi.crimi. li.5.§.fi.fo.36.in princi.vbi plura circa hęc dicit,& nunquam fuerunt de iurisdictione laicorum,& constitutiones de hoc loquentes potius sun declaratoriæ,quam de nouo promulgatoriæ,secundum Villalobos,in etario mille commu. opinio.literæ.C. num.101.cum pluribus sequent. Vbi ampliat & limitat vsque ad numerum.126.supraque in l.5.titu.3.supra hoc libro,late diximus, quia tamen secundum eundem Couarru.vbi supra,nu.4.5.& 6.potiut summus Pontifex iustis ex causis motus,prout con-
2 sendum est,se mouere, restringere † hanc exemptionem quo ad certosclericos,lites,& causas, prout & inquit Rebuf.in 2.parteConcordatæ,in rubrica de protectione concorda. glo. 1.pagi.274.in antiquis.Potest enim Papa,prout in l.31.supra.ti.proximo diximus,& communem testatur Couar.4.part.2.c.6.§.9.nume.4. interpretari ex causa ius diuinum, prout ex Decreto Concilij Tridentini in lege nostra relati actum est. ideo lex nostra vestigia ipsius sacri Concilij sequens transumptiue restrictionem hanc circa clericos primæ tonsuræ Hispanicosermone(de corona)informam legis reduxit,vt per omnes faciliter ferri posset,cuius forma adhibenda,& tenenda in obseruatione dicti Decreti latius ponitur. in l.8. infra isto tit.& lib.Quibus attentis declaranda & intelligenda sunt,quę circa exemptionem horum clericorum primæ tonsuræ quo ad forum seculare ante tradita fuere tam per Doctores antiquos,quam modernos,relatos,per Couarru.in practi.ca. 31. 32. & 33. & per Aules informa secretæ syndi.cap.45.fo.287.verbo, Bulla,& Auenda.cap.22.prætorum,nume.11. cum sequent.li.1.& Didacum Perez lib.1.Ordinam.col. 99. Vbi & de vestibus horum clericorum tractatur,de quibus etiam agebatur per Guidon. Papæ,decisio.138.per totam.Et debitu clericorum,& pœna non deferentium cum,vide.c.6. Sessio.14. de reforma.in Concilio Tridentino.Et secundum aliquorum opinionem secularis iudex non potest se intromittere ad cognoscendum an habitus sit clericalis,sed debet iudici ecclesiastico remittere nisi notorię de hoc appareat,vt licet videre per Aufredi.de potestate secu-super ecclesiast.persõ. regu.4.fallen.10.fo.35.Et an clericus
3 factus post † delictũ commissum gaudeat foripriuilegio,tradit optimeCoua.dict.c.32.nu.fi.& Anto.Gomez. tomo.3.varia.c.10.n.5.&Auendaño c.22.preto.n.11.in princi.lib.1.&Dida.Perez.lib.3.ordi.col.744.in fine, per quos maxime per Coua.expendũtur cõmunes opiniones, & posthæc nouissime per Iul.Clar.in d.§.fin.q. versi.sæpe numero.& in versi.sed in hoc,declarat quando dicitur in fraudem factum, & Orosci. declarantem duobusmodis in l.cũ quędã.n.15.& 16.ff.de iurisdi.omni.iudi.col.595. Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

an si clericus † & laicus simul delinquant laicus gaudebit priuilegio fori propter clericū, tradit ipsemet Ouarru. vbi supra, c. 34. & Menesius, Regij militaris consilij ordinis præfectus, & præses in l. 1. num. 6. pag. 77. G. de diuer. rescrip. & Didac. Perez in dict. l. 3. ordina. colu. 745. in fine, & Clarus vbi supra, versi. euenit plerunque. Vbi ponunt facti, & iuris veritatem ipsos referre sufficit. Ex quibus vt ad nostram legem aptius redeamus cessat iā solennitates antea requisitæ, vt clericus hic minorum ordinū fori priuilegio gauderet, per dictos Doctores positæ, & aliæ nouæ ad hūc effectum seruandæ apponūtur per tex. nostrum, & dictam. l. 8. infra. eo. ex sacro concilio Tridentino assumptę, & transcriptę. Quæ quidem maxime aduertenda sunt per aduocatos, vt sciant quæ debent in causis similibus allegare, articulare, & probare. Et quis iudex de hoc cognoscet, vide per Gui. Papæ, decisio. 138. & Couar. dict. c. 33. n. 1. & per alios supra relatos. Et q; dicetur beneficium ecclesiasticum † cum tex. noster de eo faciat
1 mentionem, tradit Rebuf. in praxi benefi. ti. cū sequent. aliquibus, & Felix in ca. in nostra. nu. 9. de reseriptis, fo. 160. Et appellatione beneficij omne beneficium comprehenditur secundum Ioan And in reg. 1 de regul. iur. in 6. & Doctores relatos per Additio Dyni, in ea regul. 1 in principio litera. C. & hoc large secundum additionem illam, secus propriæ & stricte. Sed an pensio dicetur beneficiū ecclesiasticum dicendum est quod non vt in cap. quanuis in. 1. de prēben. in 6. probatur, & ibi omnes, & in ca. ad audientiam. 2. de reseriptis, vbi Felin. nu. 2. & in cap. postulasti. co. ti. & Gigas, de pensioni. q; 1. & 4. & 28. melius, & iterum. quæst. 86. & 52. & Gometi. de expectatiuis. nu. 92. idē Gometi, in regu. de infirmis resignan. q. 16. & in regu. de annali posse. quæst. 21, iunctis late traditis per Seluam, de beneficio. 1. p. q. 1. nu. 7. & q. 3. num. 11. Rebuf. in tract. de nominatio. q. 9. n. 39. & Corrasi. in paraphrasi. sacerdoti. 1. p. c. 4. nu. 1. cum sequent. Staphilæum, de literis gratiæ, & iusti. tit. de formis expectatiuarum. forma. 9. nu. 21. & Capitium, decisio. Neapo. 200. Ioan Nico in tract. de iure patro. lib. 1. num. 74. Qui omnes concludunt, pēsionem proprie non esse beneficium Ecclesiasticum, quia in sola temporalitate consistit, & ita deducitur ex Decreto. 2. concilij Triden. Sessio. 21. de reformatione. Et sic laico concedipotest. 16. q. 1. possessione. 2. q. 6. illud. Et per pensionem quis non tenetur ad residentiam, neq; titulatur, & literæ impetratæ super obtinendis beneficijs non continent, neque cōprehendunt pensionem, c. quanuis, de præben. in 6. notat Capitu. vbi sup. nu. 3. Et ideo in impetratione beneficij nō est de pensione mentio facienda, secundum dictos, & glos. antiquam, in regula cancellarię Innocen. Papæ. VIII. Regul. 61. de quo optime per Staphilenm. d. n. 21. cū seq. & per Menochium, de arbitrarijs iudi. li. 2. centuria. 3. casu. 101. n. 51. & capiti. vbi supra. n. 4. & optimā decisionē 472. Capellę Tolosę. & ibi additio. Et an secunda inpensione impetrata si facie damētio de prima superfructib' eiusdā beneficij obtenta, vide optime per Boeri. deci. 162. per totā. Et sic pensionem habens non tenetur recitare horas Canonicas, secundū Ioan. Nicola. vbi sup. nu. 76. & Soto. li. 10. de de iust. & iure. q. 5. ar. 3. pag. 876. col. 2. in prin. & supra. tit. proximo. l. pen. nume. 9. retulimus motumproprium de hoc. Largo tamen sumptovocabulo. vel quando Canō de quacunq; beneficio loqretur appellatione cuiuscunque

cunq, beneficij pensio comprehēderetur, secundū Gygantem. in d. q. 19. & Gometi. in regulis cancellariæ, regula de triennali possessore. q. 50. litera. C. Et ibi hoc verum dicit quando materia hoc patiatur, cumq; in lege nostra, & eius propositum debeamus verbum hoc, beneficio ecclesiastico, in potiori intelligere significato, & ne iurisdictioni Regiæ præiudicetur, habens pensionem non dicetur beneficium obtinere ecclesiasticū vt foro, & priuilegio primæ tonsuræ gaudeat. Sicut & neque præstimoniū habens comprehenderetur, eum præstimonium q̄ in sola temporalitate consistit, & nullum officium, neq; seruitium habeat annexū in ecclesia non dicatur beneficium ecclesiasticū veniat, secundū Ioan. And. in c. vnico de rerum permut. quē sic intellexit Domini. consi. 89. Et sic præstimoniū sicut & pensio laico conferri potest, secundum Rebuf. de pacifi. possessor. n. 150. & 151. nisi secundum q̄ infra, nu. 7. dicetur præstimonium hoc, vel pensio in titulum darentur. Nam tūc dicerentur beneficia ecclesiastica, & sic clericus primę tonsurę a possidens gaudebit fori priuilegio, & in eo noster text. locū non habebit. Et an beneficia pertinentia ad præsentationem alicuius fraternitatis † sint
6 ecclesiastica, vide Couar. in pract. ca. 36, num. 8. Quid tamen erit in possi-
7 dente capellaniā † an dicatur possidere beneficium ecclesiasticum, & dicendum est quod si altaria, & capellania concessa sunt in titulum, & sic per petuo, & quod transferantur de persona in personam, dicuntur beneficia ecclesiastica, secundum glo. 1. in clemē. si. de deci. quā cōmendat Gome. in dict. regul. de infirmis resignan. q. 23. & Deci. consi. 230. num. 4. & tradit glos. in extrauag. execrabilis, verbo, quæ alias, de præbend. inter communes. Quod intelliges quando per Papam, aut episcopū sunt concessa in titulū, secus si per minorem Episcopo concedantur, quia tunc quantūuis in titulum concederentur per aliū Episcopo minorem non habētem adhoc priuilegium a summo Pontifice vel mandatum ab Episcopo in suo Episcopatu, non vtique dicerentur beneficia ecclesiastica, prout soluit glos. quæ ita debet intelligi in dict. extrauagant. execrabilis, versi. quę alias ad medium. & voluit Imola. in c. in nostra col. 3. versi. quomodo, de reserip. Faciuntque pro hac declaratione dicta per Auenda. c. 14. prętorum. nu. 32. ad finem li. 2. Idemque de præstimonijs censendum est, vt scilicet, si in titulum denturdicantur beneficia ecclesiastica, sicut in altaris, & capellanijs dictum est, & tenet expresse Rebuf. in tractat. de pacifi. possessor. 17. ampliatione, num. 105. cum pluribus sequent. & Staphileus, de literis gratię, & iust. tit. de quali. & statu benefi. num. 3. cum tribus sequent. fol. 39. in parui, & Menoch. de arbitrar. iudi. li. 2. centuria. 3. casu. 301. nu. 58. & decisio Capellæ Tolosa. 472. & capitidict. nu. 3 & Calderi. consi. 6. de præbend. imo & in pensione idem esse testatur idem Rebuffus. in dict. tractat. de pacifi. possessor. 18. ampliatione, & in tractat. de nomina. quæstio. 9. numero. 39. & dicta decisio Capellæ Tolosanę 472. & Capitius, dict. numero. 3. inquit tamen Rebuffus. vbi supra, in dict. praxi. benefi. titulo. quod sit, & quot modis dicatur benefi. Eccles. numer. 8. In dubio capellam fundatam ad seruiendum Deo licet non appareat de approbatione Episcopi præsumi beneficium ecclesiasticum. Vbi, & inquit iure Canonico, obuentionum ecclesiæ portio, quę pro seruitio datur vocari etiam beneficium ecclesiasti

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum, nisi ad certum tempus detur, nã nunc secus esset, secundum Menochi. vbi supra. nu. 60. vbi idem dicit in sacrista. & quid in hospitalibus, & præceptorijs, vide Corrasi. in paraphrasi sacerdotiorum. 1. part. ca. 3. Et
8 quomodo † cognoscatur beneficiũ ecclesiasticum, docet vltra dictos Bellamera in ca. in nostra quæstione. 3. nu. 10. de rescript. & fusius Rebuf. de pacificis possessor. limitatio. 10. nu. 344. in nouis, & Felin. in dict. cap. in nostra colu. 6. versi. restant multa. Et
9 an possidens patrimoniũ † ad cuius titulum est ordinatus dicatur possidere beneficium Ecclesiasticum dicendum est quod non secundum Calderi. consi. de præbend. & sic de eo non est facienda mentio in impetratione beneficij secundum eund. Cal. ibi. Et facit Decretum Concilij Tridenti. Sessionis. 21. c. 2. in fine, de reformatione. Vbi probatur bona ad cuius titulum quis ordinari potest, posse alienari si beneficium ecclesiasticum congruum adipiscatur, & si alienari possunt, & extinguis & remitti donata ad ordinandum, igitur non est beneficium ecclesiasticum, quia bona talis beneficij amplius ad humanos vsus non redeunt. Est tamen verum, quod bona hæc interim quod nõ extinguntur propter adeptionem beneficij ecclesiastici gaudent priuilegio bonorum ecclesiasticorum, vt dicemus Deo volente in l. 1. ti. 6. li. 5. infra. glos. que se cuente. Item norandum, quod si quis esset ordinatus ad titulum ecclesiæ alicuius, tunc vtiq; diceretur beneficium ecclesiasticum possidere, eo quod de eo in impetratione alterius beneficij est facienda mentio, secundum Menochium vbi supra. nu. 49.

Tonsura y habito clerical. Et sic quo ad habitum nulla sit differentia iam inter clericum solutum, & coniugatum, prout antea erat, vt patet ex dictis per Couarruuias, in practi. c. 32. nu. 1. quem refert Iulius Clarus, dict. li. quinto. pra. crimi. §. fi. q. 36. versi. hæc autem. Sed vterque iam, tã coniugatus, quam solutus non habentes in actu beneficium ecclesiasticũ, vel alicui ministerio aut studio adstricti possunt per iudicem secularem puniri, si delinquant non habentes habitum clericalem. Sed si beneficium haberet clericus solutus, quamuis vt miles incederet non poterit per secularem iudicari, secundum Clarum vbi supra, per tex. hic in vtroque habitum clericalem requirentem, & per l. 8. infra, eo. Poterit, ex text. tamen in c. 6. Concilij Tridentini, sessio. 23. de reforma. Nõ ita exacte requiritur habit⁹ clericalis in habẽte benficiũ, ecclesiasticũ alicui ecclesiæ, ministerio vel studio vel seminario clericorum de licentia episcopi deputato soluto tamen, sicut requiritur in coniugato quantunuis dictis ministerijs de licẽtia episcopi deputatus sit. Ex c. 6. tamen. sessio. 24. Concil. Trident. habitus decens in omnibus requiritur. Et an clericus enormitatibus se immiscens gaudeat fori priuilegio, vide Clarum vbi supra, versic. quæro quomodo.

Acostumbran à traer. In hoc enim consuetudo attendenda est, secundum Clarum, vbi supra. versi. dixi clericum. Et nota, quod cum clericus, per secularem remittitur iudici ecclesiastico non debet remitti ignominiose, secundum Clarum. d. q. 36. ver si. pẽ. & alibi supra hoc libro dictum est, & in versi. fi. querit ibi Clarus an tunc teneatur ecclesiasticus stare pro cessui facto per secularem.

INLEGEM Secundam.

1 *Clerici minorum ordinum an hodie sicut olim excusentur à Regijs contributionibus & gabella.*

2 *Coniugati clerici non sunt exempti à dicta contributione.*

SVMMARIVM.

Clerici minorum ordinum, qui secundum legeproxima dicta gaudent priuilegio fori quo ad causas criminales, nõ gaudent quo ad tributa & gabellas nisi in actu beneficium Ecclesiasticum habeant.

Pero en todo lo demas. His verbis quo ad nostrum forum seculare exploditur communis illa opinio, quę de
1 iure vigebat dicens, clericos primæ tonsuræ non coniugatos sed solutos † non teneri soluere collectas, vel gabellam si negotiatores non erant, sicut neque clerici in sacris, secundum glos. in l. 50. tit. 6. part. 1. per tex. ibi, & Couar. in practicis. c. 31. n. 1. Licet secundum eum ibi in fine, aliquando sint datæ Regiæ literæ ad hoc, quod clericus primę tonsuræ de venditione rei suæ reiecta omni negotiationis specie soluerit gabellam. Imo & etiam lege veteri ordinamenti in corroborationem dictæ communis idẽ statuebatur. Quæ quidem lex cum in volumine huius Recopilationis nõ sit inserta, imo per legem nostram cõtrarium statuentem abrogata, ex lege nostra dicendum est clericum in minoribus constitutum non habentem in actu beneficium ecclesiasticum teneri ad collectarum, & gabellarum solutionem etiam reiecta omni negotiationis specie. Et sic declaratur tex. in l. 6. ti. 18. lib. 9. infra, eximens clericos a solutione gabellarum si negotiatores non essent, vt non procedat nisi in clericis sacrorum ordinum, vel minorum habentium actualiter beneficium ecclesiasticum, prout ex subscriptione marginali illius legis. 6. patet. Et ita nouissime post hæc tenet modernus Olanus, in concordia Antinomiarum litera. c. nume. 21. de quo alio in loco fortassis dicemus, nunc enim lis sub iudice adest in hoc coram ecclesiastico iudice Placentino, vbi dicemus, videtur resolutio.

No casados. Coniugati enim etiam
2 iure communi † antiquo non gaudent priuilegio eximendi se a gabellarum solutione, secundum Duenas regul. 100. limi. 10. Imo neque fori priuilegio gaudet clericus coniugatus non abstinens se a negotiationibus & armis, prout communem testatur Clarus, in dict. lib. 5. pract. crimi. quæst. 36. versi. hæc vero omnia.

Beneficio ecclesiastico. Quod dicatur tale. dixi in lege supra proxima.

INLEGEM tertiam.

1 *Pœna reassumentis tonsuram an debeatur non secuta sententia super reassumptione, & nu. 2. cautela vt cesset pœna.*

3 *Ecclesiasticus iudex cum inhibet seculari non requiritur partis citatio.*

4 *Verbum, no puedan, est latæ sententiæ.*

5 *Sententia declaratoria requiritur, etiam vbi priuatio fit ipso iure.*

6 *An processu pendente super priuatione officij resignabilis habeat locum resignatio.*

7 *Qua pœna puniatur malitiose renuntians foro seculari.*

8 *Pœna conductoris gabellarum, & eius fideiussoris, & recipientium reditus Regios reassumetium primam tonsuram.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

Clerici primæ tonsuræ, qui secundum concilij decretum, & leges supra proximas non debent gaudere priuilegio fori possunt officia publica obtinere, illi tamen qui fori gaudet priuilegio si primam reassumpserint tonsuram, & propter eam forum declinauerint seculare, non possunt dicta officia obtinere, neque dispensationes ad hoc eis dandæ sunt, & datæ nullæ iudicatur ex tex. nostro.

Vnque no obtenga sententia. Verba hæc noua sunt, appositaque fuere ad dirimendam opinionum varietatem, quæ antea aderat, num, scilicet, 1 huius legis † pœna, contra reassumentes primam tonsuram posita, haberet locum etiam si super reassumptione petita nondum fuisset lata sententia, an vero requireretur prolatio sententiæ super ea, vt huic legis pœnæ locus esset. In quo Auenda. in c. 19. præto. n. 22. in prin. li. dicebat pœnam deberi petita reassumptione, licet nõ dum sententia confirmata esset. Contrarium tamen imo & sententia requireretur defendebat Didacus Perez. hic col. 143. cum duob. sequent. Quam & ante eum tenuit Couar. in pract. c. 33. nu. 6. in fine. & Mexia. in apparatu legis de Toledo. in 6. fundamento. 1. partis. n. 13. Per legem tamẽ nostram vides primam Auenda. opinionem approbari. indistincte quicquid velit cauillare nostrum rex. Mexia idem in pragmatica del pan, conclusio. 5. n. 61. fol. 82. sed indistincte tenenda est opinio Auendan. Quam vt effugias soleta dhiberi caurela † vt pœna legis nostræ euadatur, (constituta enim lege, & cautela solet statim constitui & imaginari) scilicet, quod ipse delinquens non petat se remitti ecclesiastico ratione primæ tonsuræ imo potius in publico asserat sen̄olle declinare seculare forum. Secrete autem negotietur, q̃ ex suo officio iudex ecclesiasticus vel adpernionem sui fiscalis inbeat delinquentem in fortia iudicis secularis captum ad eum remitti, quia fori priuilegio gaudet propter tonsuram. Quia tunc cum delinquens ipse non petat excusabit pœnam nostræ legis, prout inquit Antonius Gomez tomo. 3. capit. 10. nume. 7. & Didacus Perez. l. 10. tit. 1. lib. 3. ordinamen. colu. 802. in fine, & fuit Baldi, vbi eius additio: plures allegat, in auth. statuimus. num. 3. C. de episcopis, & clericis: Et inquit ibi additio, quod tunc cum ecclesiasticus 3 † inhibet seculari non est necessaria partis citatio. De quo vide regulam & fallentias per Ioannem Cratianum in suis regul. & fallentiis, regul. 159. quem post hæc vidi. Caueat tamen delinquens ne cautela probetur, & constet de ea. Nam tunc nihil prodesset, & vltra pœnam nostræ legis posset alia arbitraria puniri tanquam cauillans ius, & eius dispositionem dolo & fraude, nemini enim dolus, & cautela debent patrocinari neque remedium procuratum prodest sed potius nocet. Et de validatione huius legis dubitauit Antonius Gomez. vbi supra, & Didacus Perez dict. lib. 3. ordinam. col. 801. ad finem vbi examinant.

No puedan tener ni renganEt. cũ verba hæc exsecutionem denotent, ipso iure priuationem inducunt talium officiorum, secundum Didacum Perez hic col. 146. asserens verbum illud † *No puedan*, esse late sententiæ, prout ante eum tradidit Tira. in l. si vnquam verbo reuertatur. nume. 60. C. de reuocan. dona. & in legibus cõnubialibus glo. 4. per totam. Habes tamen notare quod quanuis ipso iure priuatio hæc, & inhabilitatio fiat, adhuc tamen sententia declaratoria 5 † requiritur in habilitationis & priuationis officij publici si de facto acceperit, & obtineatur. Nam etiã vbi pœna imponitur ipso iure adhuc iudicis requiritur declaratio, secundũ Dida. Perez, libr. 3. ordi. colu. 873. in princip. & Hippolyt. in pract. 5. post quam, num. 37. 38. & 42. & in 5. aggredior. nume. 105. Nam vbi ipso iure propter quid præ existens deuenitur ad certum actum semper requiritur sententia declaratoria super præexistenti, secundum Bar. in l. eiur qui. ff. de iure fisci, & alios allegatos per eund. Didacum Perez. dict. co. 873. in principio. Sed an tunc pendente 6 lite, & processu † super priuatione officii, admitteretur resignatio & renuntiatio illius officij in tertium aliquẽ, si officium resignabile erat, tradit Tellius Fernandez in l. 4. Tauri. nu. 64. in fine, cum sequentibus pluribus, & Domini. consil. 150. in principio. Alias duas quęstiones in propositum huius legis videre poteris per Bald. in authen. statuimus. num. 3. & 4. C. de episco. & cleri. Et qua pœna † puniatur malitiose renuntians foro seculari, vide tex. in l. 12. tit. 1. infra. li. 4. & de pœna conductoris † reddituum regiorum, aut eius fideiussoris, vel illios, qui colligit reddituς Regios, si primam reassumpserint tonsuram, vide per text in l. 14. tit. 16. infra li. 9. de qua lege videndus est Auenda. c. 19. Prætorum. nu. 22. lib. 1.

INLEGEM
quartam.

SVMMARIVM.

Laicus, aut redditus, vel quid aliud vassallus habens á Rege perdit, si iurisdictionem secularem declinauerit, & primam reassumpserit tonsurã.

RO cuius legis declaratione, vltra Didacum Perez, hic eam commentantem sub. l. 10. tit. 1. lib. 3. ordin. col. 801. in medio cum sequen. videduseſt Anto. Gomez eam allegãtem in tomo. 3. Variarum. ca. 10. num. 7. & Couarru. in practi. cap. 33. num. 6. imo & per l. 8. tit. 1. lib. 3. ordi. veter. Ibidem adnotante ipso Didaco Perez. col. 799. Idem in clericis habentibus priuilegia & stipendia a Rege, vt sunt eus cappellani & similes disponebatur, & habetur iam in l. 6. titu. 1. lib. 4. infra. & in l. 10. ritu. 7. li. 9. infra conueniuntur enim clerici a seculari iudice siquid habeant debursa regis, secundum Bartholo. Capuanum, super pragmati. & constitu. Sicliæ. c. de sacramento præstando baiulis pagi. 45. sicut & laicus administrãs rem ecclesiæ conuenitur ratione administrationis coram ecclesiastico. capite. iudicatum. 19. dist. Sic & si clericus conueniatur coram Regem super re illi derico per regem ipsum donata potest coram ipso Rege conueniri, secundum text. in l. 37. tit. 11. 6. part. 1. vbi glos. plura allegat, dubitant tamen de ijs Didacus Perez. dicta columna. 801. & Antonius. Gomez. dicto. capite. 10. numero. 7.

Por esse mesmo hecho. Et sic per solã petitionẽ, quãuis viterius non procederetur. Sed an si iis non sit contestata licebit

Universidad de Deusto
Biblioteca

licebit pœnitere ad pœnam euadendam, decerpes ex dicendis pernos in simili in l.10.tit.1.lib.4.infra.

IN LEGEM Quintam.

SVMMARIVM:

Reassumentes primam tõsuram non possunt arma portare sub pœna.

As pierdan. Et sic ab eis capi possunt, secundumquod inquit Couar. in practicis. c. 33.nume.7.vbi nostram legem allegat. Sed an & tunc vt pœna hæc locum habeant requiretur sententia super reassumptione tonsuræ, vel sufficiet sola declinatio, ex l. 3. supra eo. Crederem idem si sententia non fit secuta super reassumptione dicta, & ex tex. nostro dum solum acclamationem tonsuræ requirit, & nõ aliud.

IN LEGEM Sextam.

1 *Brachium seculare quando impartiendum & num.2. quando fugientes ab ecclesia defendi possunt in ea si per secularem extrahantur.*

SVMMARIVM.

Impediendi non sunt seculares iudices extrahentes ab Ecclesia delinquentem, qui eius immunitate gaudere non debet & executio iustitiæ impediri, sub nostri text. pœna.

N lo justamente pedido. Hic videtur text. expressus probans, tunc esse impartiendum † Brachium seculare 1 per ecclesiasticos petitum quoties iuste petitum est, prout latius Deo fauente dicemus. in l. fina. tit. 1. li. 4. infra. Vbi & an secularis possit non impartiri vsque dum videatur an iuste petatur.

En caso que no deuen gozar. Ergo si gaudere immunitate ecclesiastica deberent iuste defendi possent delinquentes in ecclesiam confugientes, neq; possent defensores tales ob hoc puniri, vt inquit Anto. Gomez, tomo 3. ca p. 2. num. 21. vbi inquit liberasse quendam hac de causa a pœna. De quo vide quæ diximus in l. 3. in fine. tit. 2. supra hoc li. Vlterius ex ijs verbis notandum est, & ex sequenti ibi. *En los casos que no deuen gozar.* hic esse text. expressum pro opinione illa, quam in d. l. 3. retulimus, scilicet, quod in casu in quo delinquens fugiens ad ecclesiam non debet eius immunitate gaudere poterit per secula remiudicem extrahi ecclesiastico nõ requisito, neque petita ab eo licentia, & hęc pro hoc titulo.

Titulus sequens superioribus continuari potest hoc, scilicet, modo cum superioribus titulis actum sit de ecclesijs, & bonis earum, insuperque de clericis, & Prælatis, pro quorum sustentatione decimas fructuum temporalium soluendas esse ipsis sacerdotibus iubetur in recognitionem supremi dominij debitam, & ipsi Deo ideo & cõsequenter subsequitur noster titulus de decimis. in cuius tituli explanationem plura dici possent, nostri tamen instituti non est nisi solum modo declararet ex tualia. Ideo pro decimarum materia vltra Doctores in locis ordinarijs, & glossatorem Salmant.

Salmantinum hic, videndus est Rebuf. in tractatu de decimis. & Couar. lib. 1. varia. c. 17. per totum.

Titulus quintus, De los Diezmos.

IN LEGEM Primam.

1 *Fructus decimarum, & sic temporalitas ipsa temporale quid est.*
2 *Ius decimam percipiendi non temporale, sed spirituali annexum dicitur.*
3 *Ius decimandi laici possidere nõ possunt. 3. & 10.*
4 *Commoditas decimæ cum sit quid temporale vendi & locari potest laicis.*
5 *Decimas iure diuino institutas esse.*
6 *Causa vna quare decimæ introductæ sunt.*
7 *Deum recognoscendi causa Deus ipse sibi decimas reseruauit, & principes tributum.*
8 *Titulum suæ possessionis nemo ostendere tenetur, & eius declaratio.*
9 *Pœnæ nõ soluentium decimas & oblationes sacerdotibus.*
10 *Priuilegio quæ sibilia quando præscriptione acquiri possint.*
11 *Clericis victum habentibus aliunde an consuetudine possit excusari solutio decimæ certæ partis.*

SVMMARIVM.

Nullus debet occupare redditus & decimas Ecclesiastica, nisi in casibus lege hac expressis.

Temporales fructos. Pondera verbum illud, fructos, ad sciendum, fructus hic pro commoditate capi, cõmo- 1 ditas enim ipsa † a decima proueniẽs temporale quid est, & ideo per laicos capi, & percipi potest, & hic temporalis fructus vocatur.

Ius tamen decimas ipsas percipiendi non temporale † sed quid spirituali annexum. Nam cum intuitu diuini obsequij decimæ soluantur, secundum rex. in ca. ecclesias. §. his ita. 13. q. 1. quæst. & cap. nouum. de decimis, Deoque ipsi reseruentur, secundum rext. hic, merito si spiritualibus annexę dicantur, cum & solis sacerdotibus præstandæ sint. ca. decimas. 1. q. 1. tradit Rebuf. in tracta. de decimis. q. 7. per totam. Et sic causa decimalis spiritualis dicitur, vt in ca. tua nobis, de decimis, & cap. parochianos, & sequen. eo. tit. optima. l. 56. tit. 6. par. 1. Ideoq; laici ius istud decimas † percipiendi possidere non possunt, maxime post Lateranense concilium, secundum Rebuf. late vbi supra. q. 10. Fructus tamen ipsi, & sic commoditates, † (temporalia enim sunt) laicis concedi possunt, ex causa ad tempus, vt in cap. 2. de locato, & sic ad tẽpus eis vendi poterunt, secundum text. in cap. fi. ne Prælati vices suas. Com promittique licitum est super hac fructuum commodi ate, secundum Rebuf. d. q. 10. num. 9. hinc que conmoditates hæ, vt fit quotidie, locati possunt laicis. & iure conductionis concedi ad modicum tamen tempus, puta vnius ani vel triennij, secundum Rebu. vbi supra num. 34. & Didacum Perez hic col. 212. in prin. Aliud est enim ius decimæ, aliud fructus habere, vt l. vacuæ. ff. de euiction. Et aliud est habere titulũ, & aliud fructus nomine alterius recipere, vel forte in alimoniam, secundum Rebuf. d. num. 34. Omnes tamen locationes anticipatis solutionibus factæ, in successorum præiudicium inualidantur per Decretum. 11. de reformati. Sessio. 25. Concilij Tridenti. Et vltra trien- 4

nium

Universidad de Deusto
Biblioteca

nium ex extrauag. ambitiosæ. de rebus eccles. non ali inter communes. Et sic quantum ad cognoscendũ circa commoditatem hanc per laicos percipiendam, & recuperandam ab alijs laicis, iudex secularis cognoscere potest, & procedere, nõ vero quo ad ius percipiendi eas, quo ad quod, neq; incidenter potest secularis cognoscere, prout in l. 6. infra dicam.

Reseruo Dios. Vt Exod. 20. c. ibi, Decimas & primicias tuas non tardabis offerre, primogentium filiorum tuorum dabis mihi, & Leuit. vltimo. cap. omnes decimę terræ siue de pomis arborum, siue de frugibus, Domini sũt, & illi sanctificantur, non eligetur bonum, nec malum, nec cum altero cõmutabitur. Decimæ ergo constitutæ sunt a Deo per Moysen, vt persoluantur a populo filijs Leui, pro ministerio, in quo deseruiebant ei in tabernaculo. Et quia sacerdotes seruiunt Domino, ideo ipsis laici debent persoluere decimas. ca. ecclesias. 13. q. 1. Et decimas a populo Sacerdotibus ac Leuitis esse reddendas diuinæ legis sanxit authoritas. cap. decimas. 16. q. 1. Deus enim noster, qui dignatus est nobis totum dare, decimam a nobis dignatus est recipere, nonsibi, sed nobis, sine dubio profuturam cap. decimę. 16. q. 1. Ex quibus esse iure diuino decimas † instituras, tradit late Rebuf. in tracta. de decimis. q. 1. num. 1. cum sequent. pluribus, & Couar. lib. 1. Vari. cap. 17. & Didacus Perez hic. q. 5. per totam. col. 191. cum. 4. sequẽ. & habemus decretum Concilij Tridentini hanc approbans sententiam in Sessione. 25. de reformatione. capite. 12.

En señal de Vniuersal señorio. Idem probat tex. in ca. tua nobis. 2. de decimis, & tex. in l. 7. titu. 20. p. 1. Hæc que est principalis causa † introductionis decimarum soluendarum sacerdotibus Deo ipsi seruientibus. Inficiari enim sanæ mentis vir nõ posset, vt inquit Rebuf. ubi supra. q. 2. n. 1. quin Deus omnium Dominus sit, & vniuersalis. Nam Domini est terra, & plenitudo eius, & vniuersi qui habitant in ea. Et ideo vt illum talem recognoscamus, ipse sibi † has retinuit decimas, tributa vero Princeps in signum specialis Dominij. ca. cum non sit, eo titu. & Rebuf. vbi supra alias ponit rationes, quarum & aliquas reperies in proœmio dictitili. 20. par. 1.

Mueſtren los titulos. Sed nonne titulum suę possessionis nemo † ostendere tenetur, vt l. cogi. C. de peti. hær. Et fatendum quidem est hanc esse regulam, falli tamen vbi præsumptio iuris, vt hic esset in contrarium, vt latius dicemus l. 2. tit. 1. lib. 4. infra.

Demas delas otras penas. Quę quidẽ pœnæ poterunt esse oblatio † sacramentorum, & excommunicatio. Et de excommunicatione habemus tex. in cap. 12. Sessio. 25. Concilij Tridenti. & de ablatione sacramentorũ laicis decimas subtrahentibus nõ conferendorum, habetur in cap. causam que, de præscriptio. Et hoc non tantum ob non solutionem decimarum verum, & ob non solutas oblationes iuxta glo. in cap. omnis Christianus, de consecra. dist. 1. approbatã per l. 9. tit. 19. par. 1. & commendatam per Abb. in cap. omnis anima, de censibus, eundem Abb. in rubri. de Parochijs, Feli. in cap. veniens. cl. 1. col. 2. & ibi Abb. de testibus. Secundum quos glo. ilia intelligenda est, vt vera sit, non quod ipsi sacerdotes idpropria authoritate facere possint, sed superioris authoritate interueniente processo prius contra parochianos per censuras, & nolentes nihilo-secius offerre, tunc per superiorem inberi potest quod eis subtrahantur sacramenta, prout dixit tex. in dict. l. 9. Qua licet lege attenta probari ibidem videatur, q̃ ipsimet clerici possunt hoc casu omittere horas canonicas, intelligi tamen debet supradicto intellectu attento, & sic superioris interueniente authoritate, prout communiter tenere Doctor, reperi post hæc asseruisse Coua. li. 1. Variarum. c. 17. nu. 3. Illud tamen de oblationibus intelligendum iterũ venit, in casu secundo illius. l. 9. scilicet, vbi est consuetudo soluendi oblationes. Ibi enim si non soluantur debet excommunicatio imponi, qua non sufficiente, fiet subtractio horarũ canonicarum & sacramentorum superioris authoritate. Et idem si clerici aliunde non haberent vnde se sustentare possent, etiam si nonesset consuetum soluere oblationes, possent tunc compelli soluere dictis modis, prout & probat. dict. l. 9. & Coua. vbi supra fundaturque ex l. 8. eo. tit. 19. p. 1. pro banc non teneri parochianos oblationes offerre neque soluere, neque ad hoc cõpelli posse, nisi secundum legem illam. 9. post sequentem; aliter se habeat consuetudo, vel necessitas clericorum vrgeat, quia aliunde non habent alimenta, vel in testamẽto defuncti sit iussum offerri clericis, secundum tex. in l. 7. eo. tit. 19. & p. 1. Nam in quolibet horum casuum possent cõpelli parochiani secundum quod dictum remanet, & hoc nisi & ipsi parochiani pauperes sint, nã tunc cum charitas bene ordinata a se ipso incipiat, non possent compelli etiam in dictis casibus offerre, secundum glo. in d. l. 9. quæ notanda, quia singularia. Et cum hæc scripta haberem vidi singularem decisionem Pedemontanam Octauiani Cacherani. 99. in ordine ita declarantem.

Que otras particulares personas lleuaren por legitimos titulos. Intellige titulos legitimos, scilicet, priuilegium & concessione Romani Pontificis, nõ vero tituluu præscriptionis, nam laici decimas † titulo præscriptionis acquirere minime possunt, secundum tex. in c. causam q; de præscriptio. Neque in eis potest dari possessio, sine qua nullo tempore procedit præscriptio, secundum gl. in pragma. sanctioti. de pacificis possessor. §. ordinarij, verbo, inquirant, Ripam. in c. decernimus. n. 75. de iudi. Lamberti. de iure patro. 5. q. princ. partis. 2. li. 1. nu. 13. Idcoque neq; immemoriali tempore laici possunt decimarum ius acquirere, cum sit ius spirituale, vt in c. Massana, de electione. Imo etiam si per mille millia dierum decimas laici leuauerint, non possunt eas præscribere, secundum Doctor. relatos per Dida. Perez, hic col. 218. sic tex. nostrum declarando: Neque obstat tex. in c. cum contingat, de foro cõp. & in cap. duo simul. de offi. ordi. vbi probatur, q̃ quæsibilia † priuilegio possunt adquiri præscriptione, quia illud verum est data capacitate præscribentis, sed laicus est incapax. vt vides, præscribendi decimas; maxime post Lateranense concilium, prout & tradit Rebu. in d. tra. de decimis q. 10. & Auenda. c. 4. Prætorum. nu. 21. in medio. li. 2. & Coua. li. 1. Maria. c. 17. Ergo, & ideo in decimarum iure percipiẽdarum, nõ alleges præscriptionẽ quia nihil tibi laico proderit, sed allega priuilegium, si quod habes, & proba immemorialem consuetudinẽ nõ soluendi. Nam sic secundum Ripam vbi supra. & Auendaño. ca. 6. prætor. nu. 6. conclu. 1. libr. 1. præsupponitur quod ante Lateranense Concilium decimas percipiebas, & possidebas, & in possessione illa, & iure percipiẽdi decimas tuendijs eris. Hæc tamen aduertentia non vtaris si nunquam priuilegium habuisti, sed tunc de-

mum

Universidad de Deusto
Biblioteca

mum si habuisti,& scis esse perditum Si enim numquam habuisti nunquã illud alleges,melius est enimdecimas non percipere,quam animam perdere.Et ãn solutionis excusatio possit allegari,tradit Couar.vbi supra. Sed an cõsuetudine effici possit,vt ex certis fructibus in toto vel in parte † decima,non debeatur si aliunde clerici alimenta sufficientia habeant, vltra Couar.dicto.ca,17.num.8.& Didacũ Perez hic col.205.in fine,cum sequẽ. videnda est glo.in l.1.tit.10.part.1.& Paul.Parisius cõsi.15.vol.4.& Cæpo. consi.13.crimi.& Armilla aurea, verbo,decima.nu.3.& Guido Papæ,decisio.Dalphi.184.& optimeRebuf.in dicto tracta.de decim.q.13.num.46. & Balb.de præscripti.par.5.prin.q.7. per totam,& Baeçam.de decima tutorum.cap.21.nu.7.Ex quo venit declaranda l.17.ti.20.par.1.probans decimas personales esse soluendas non obstante quacunque cõsuetudine incontrarium habita,nam intelligitur in casu,in quo decimę hę personales essent de iure naturali debitæ,vt quia prædiales non sufficerent,secus alias secundũ glo.in dicta.l.17.verbo que no es. Alias enim decimarum personalium excusatio optime consuetudine acquiritur,prout in multis rebus & partibus,ita de consuetudine immemoriali habetur quoad personales decimas.

IN LEGEM Secundam.

1 *Omnes homines de mundo tenentur soluere decimam,etiam Clerici,& episcopi.& 2.& 13.*

3 *Decimæ cui Ecclesiæ præstandæ.& 4. quod consuetudo in solutione earum est aduertenda.*

5 *Decima prædij vineati conuersi in casta-*

neis,cui debebitur,si earum decimæ diuersis soluebatur.

6 *Potest quis etiam curato prohibẽte mutare culturam fundi.*

7 *Ecclesia decimæ ratione habet ius quoddam in fundo,& 8. quando est onus reale.*

9 *Præscribens decimam prædij seminati frumento si ibi aliena seminetur,ei dabitur.*

10 *Decima de omni re ex terra producta,& de persona soluenda.*

11 *Decima an debeatur de capella.*

12 *Decimales terræ transeunt cum onere soluendi decimam.*

14 *Decima non debetur ex aceruo decimato.& 15.& 16. quod iusta mensura tradenda.*

17 *Ecclesia ratione iuris quod habet in prædio pro decima potest facere,vt de tur talibus colendum.*

SVMMARIVM.

Omnes tenẽtur soluere decimas & qualiter,& quando soluendæ sint,& quomodo.

Nseñal. Vide quæ diximus, in l.5.proximo.in glo.enseñal.& Rebuf.de decimis.q.2.ponentem rationes quare decimæ institutæ.

Que todos los hombres de nuestro reyno. Concor.tex.in c.1.16.q.7.& ca.tuanos & capite in aliquibus, de decimis,& optima.l.2.ti.20.par.1.dicens quod omnes homines † de mundo tenẽtur soluere decimas.Quod adeo verum est,quod & si terra Hierusalẽ hodie a Saracenis recuperaretur per Christianos deberetur a nouis inquilinis decima, secundum Oldradum, relatum per Rebuf.in dict.tracta.de decimis.q.numero 42.Imo & tunc& præterita deberetur decima,vt voluit

Abb.

Abb.in c.de terris.nu.5.de decimis, & in q.5 ipse Rebuf. late prosequitur,qui ad decimarum solutionem tenẽantur,& qualiter decimę sint soluendæ ibidem in q.11. examinat. Et in quæst.finali optime prosequitur mala vel bena prouenientia ex eo q̃ male,vel bonedecimæ soluantur. Et an clerici † teneantur decimas soluere tradit Soto,de Iusti.& iure.lib.9. q.4.articulo.4.

2

3 *Sus diezmos.* Sed cui ecclesiæ † & respondendũ est,prædiales soluẽdas esse,vbi prædia sita sunt,secundũ tex. in c fi.de paroch.& l.7.ti.20.p.1.nisi consuetudo sit in contrarium.c.cum sint.& c.ad Apostolicæ,de decimis. Personales vero vbi homines audiũt diuina, & recipiunt sacramenta per totum anni circulum.ca.q.16.n.1.l. 11.tit.20.p.1.seu frequentius per annum illum,prout,& inquit Rebu.de decimis.q.6.nu.1.cum seqnen. Vbi ipse inquit nu.2.inuenisse inquadam Decretali Alex.III.incipienti.Nota quæ ad honestatẽ,in integra,ideo dicit per anni circulum, quia si aliquoties in vna ecclesia,postea in alia quis diuina audierit,vel in hyeme in vna parochia,in æstate in altera,tunc personalis æqualiter diuideretur auctoritate superioris,si æquale fuerit tempus,alias pro temporis rata, sicut & in diuisione decimarum mistarum tradit glo.magna.in l.9.tit.20.p.1.& Rebuf.de decimis.q.6.nume.25.cum pluribus sequent.Et hæc nisi cõsuetudo sit in contrarium,nam in solutione decimarum † præmaxime est aduertenda consuetudo,argu.tex.in c. inquibusdam,de decimis. Est tamen in proposito optima, & singularis quæstio.Num si ex Prædio aliquo vineato debatur decima ecclesiæ sancti Petri,& labẽte tẽpore scindãtur vites & in earũ loco plãtẽtur castaneæ arbores,ex quibus castancis regulariter decima debetur altari ecclesiæ,vel Episcopo,de cõsuetudine,vel præscriptione,cui istarũ ecclesiarũ debebitur tũc decima ex castaneis illis.Pro cuius quæstionis decisione sciẽdum est,q̃ licite † potest quis,etiã curato, cui decima debetur,prohibente,mutare culturã fundi,vt percipiat alium fructum,quã solitum percipi,& dari, prout tenet Rebu.in dicto tracta.de decimis.q.6.n.35.& Couar.in practi. c.37.n.5.in prin. Quo præsuppositoquæstioni respõdẽdum est,quod licet de vinea fiat castanetum,vel alius fructus plantetur aut nascatur, debetur decima illi ecclesiæ,cui antea debebatur,dũ vinea esset,scilicet,iis fundamentis, q̃ decima debet solui prout consuetum erat,secundum Rebuf.in d.tract.de decimis.q.6.n.34.Item ratione decimæ,† videtur,ecclesiã, cui soluitur,habere ius quodã in fundo illo,ex quo fructus decimãdi colligũtur,secundum Abb.in c.in aliquibus.n.3.de decimis,& in præiudicio huius iuris iam,q̃ possit mutari agri cultura, non tamen debet esse cum iuris acquisiti præiudicio,vt ius decimandi auferatur ecclesiæ,cui ante eõ petebat. Nam hoc fieri posse nõ est dicendum,neque potest præiudicari iuri illi,ex late dictis per Gometium de iure quæsito non tol.& ex l. fi.ff. de pact.& ex regula iuris,id quod nostrum est a nobis auferri non potest.

4

5

6

7 Itẽ & quia onus † hoc decimãdi prædio ipsi adhæret,onusq; reale est ipsis prædijs inhærẽs,fructibusq; decimalibus,atque eorum possessoribus,secundum Abb.in c.de terris,& in catua nos,super gl.1.extra de decimis, & Parisium,consi.6.nume.13.vol.4. optimam.l.6.& fin. titu.20. part.1. Cum ergo sit onus reale, ipsi rei, ex qua decima debetur,in hærens,in fauorẽ ecclesiæ,cui antea decima debatur debet remanere impositum,quamuis

I fructus

Universidad de Deusto
Biblioteca

fructus mutentur. Item, quia cũ hæc videatur quædã primordialis natura ipsius prædij, fructus subrogati loco anteriorum fructuum, debent sapere naturam illorum, quorũ in locũ subrogantur, argu. gl. singularis in l. certi condictio. ff. si cert. peta. cõmuniter approbatæ, secundum Iaſ. ibi, nu. 27. & Oroscium in l. eum §. qui iniuriarum, co. 703. vbi Bar. n. 2. ff. si quis cautionibus. Naturaque hæc, vt itadicam ipsius prædij inspicienda est, tanquã primordialis, non vero accidentalis illa, quod fructuũ antiquorum mutatio fiat. Alias enim, si contrarium diceretur, resultaret maximũ inconueniens, ex quo facillime decimę destituerentur ecclesiæ vnius, & alteris applicarentur, prout in alio proposito inquit Rebuf. de decimis. q. 14. nu. 14. Et sic priuilegiatæ personæ & quæ alias non soluebant decimas cõpellerentur fortasse soluere, secundum tex. in c. suggestum, de decimis, & in ca. quid per nouale, de verbor. signifi. & l. 5. titu. 20. p. 1. Et ita hanc conclusionẽ, quod licet fructus prædij mutentur, decima soluenda sit illi ecclesiæ, cui ante mutationem soluebantur, & nõ illi, cui ex fructibus mutatis regulariter decima soluebatur, probat tex. in c. cõmissũ, extra, de decimis, ibi. Et sicut etiã de pascuis olim decimę persolnebantur, ita tunc de eisdem ad frugum fertilitatẽ transiatis decimas volumus absque diminutione persolui, ponderando dictionem illam, sicut. Quasi diceret, eodẽ modo, de qua per Bald. n. 13. & Doct. in l. edita. C. de edendo. Et ponderando etiam dictionem illam, olim, quę est antiquitatis inductiua, & commemoratiua, & dictionem illam, nunc, quę est præsentis temporis demõstratiua, vt, scilicet, secũdũ, & sicut antea decima soluebatur ex antiquis fructib⁹, soluatur, & nũc illo eodẽmodo, & forma ex de nouo positis, & loco priorũ plantatis. Faciiq, pro hoc cõmunis illa relata per D. Couar. in pra. c. 37. n. 5. in prin. scilicet, ꝙ siquis
9 † præscripsit decimas in vno prædio in quo satũ fuit frumẽtum. si ibidẽ seminetur auena, vel milium habebit decimã auenæ, vel milij. Quam cõmunẽ etiam asserit Rebu. de decimis. q. 14. n. 18. cum. 4. sequent. Licet ipse ibi in q. 6. in fine, contra hanc cõmunẽ & male tenere voluerit. Si ergo in illo, qui ius habet ex præscriptione cõmunis hæc statura est, quanto magis idem responderi debet in quæstione nostra, vbi de iure prçsupponimus ius decimandi cõpetere ex antiquis fructib⁹. Et ita reperio in nostra quęstione per dictum c. cõmissum, tenuisse Sylues. in summa, verbo, Decima, nu. 14. versi. Septimo si consuetudo, & Rebu. vbi supra. q. 6. nu. fi. Et faciũt dicta per Suarez, allegatione fi. dubio 2. Neq, obstat quod illa altera ecclesia, vel episcopus habuerint ius præscriptum decimas percipiendi ex castaneis, quia illud verũ quoad agros & fundos vsque tũc præscriptos, vt ex mutatione fructũ deberetur decima & soluebatur ipsi episcopo, vel illi alteri ecclesię, nõ vero quoad nũc nouiter mutatos, quoniam tamẽ præscriptum possessum. Pro quo & videtur tex. expressus, in c. cum cõtingat, de decimis. Neque obstat tex. in c. cũ in tua, extra de decimis, quoniam attento eius cõmuni intellectu Doctorum tesse Abb. in cõsi. 71. n. 2. volu. 2. ibidẽ nullus alius existebat in cõtraria possessione percipiẽdi decimam ex terra illa, & prçscriptio in generali, & in vniuersum erat inducta. Ibidẽ enim probatur, quod præscribens decimam in certa terra, si percepit de omnibus fructibus inde prouenientibus decima præterquam de certis fructibus ibi annuatim perceptis, dequibus

bus nulli fuit decima persolura, illorum fructuum, decima debetur non Ecclesiæ parochiali, ad quam aliasde iure communi pertineret illius terre decima, sed illi Ecclesiæ, quæ præseripsit decimam in agro illo, reddens ibi tex. rationem: quia illa terra est illi decimalis, & vna & eadẽ res nõ debet diuerso iure censeri. Quasi dicat quod percipiẽdo decimã aliquorum fructuũ in vno agro nemine percipiẽte decimam aliorum fructuum ipsius agri, videtur ius decimandi in totũ ac quisitũ ipsi præscribenti. Non enim videtur præscribentẽ habuisse respectũ & animum acquirendi partẽ, sed totum propter vnitatem subiecti. Si ergo hæc ita se habẽt, & in nostro casu, & quæstione, vbi præsupponimus aliam ecclesiã esse in possessione percipiendi decimã agri illius aliud dicendum est, ita quod non sit aliud prçscriptum quã possessum. Secus vero si in generale, & in vniuersũ præscriptio probaretur, & quod nullus alius existebat in possessione percipiendi illorum fructuum decimã: quoniam tunc præscribenti, ex mutatis, debebitur, ex d. c. cum in tua, iuncto eius dicto communi intellectu, & ex dictis per Abb. in d. consi. 71. nu. 2. volu. 2. & Balbo, de præscrip. 2. par. q. 2. n. 17 cum sequen. maxime n. 21. sicut & prę scribens ius eligendi incerta Ecclesia censetur & præscripsisse ius postulandi, alio non existente in possessione iuris postulandi, secundum Abb. per tex. ibi in cap. bonæ. 2. nu. 4. de post. præl. & in cap. 3. nu. fi. de causa pos. & propri. Quia præscribendi ius eligendi habet respectum ad acquirendum ius in genere, & sic ius postulandi, secundum Abb. ibi allegando ad hoc tex. in dict. cap. cum in tua. Et in hoc casu cessat regula illa, Tantum præscriptum quantum possessum, prout & tunc cessare talem regulam plures
10 11 12 13

referendo asserit Molina, de primogenijs Hispa. lib. 2. ca. 6. nu. 18. & Bartho. Socin. consi. 7. n. 4. volu. 1. Et ex ijs in causa satis ardua certo sciui in gradu supplicationis mille. & quingentarum duplarum reuocatas duas sententias in vna ex Regijs cancellarijs latas in gradibus, de vista & reuista, & fuit in causa decimali.

De pan y vino. Imo generaliter de omni re † ex terra producta soluenda est decima, & etiam de persona, vt licet videre ex Rebuf. in d. tract. de decimis. q. 8. per totam, & Soto lib. 9. de Iust. & iure q. 4. ar. 2. & Didaco Perez hic col. 194. versi. nota dictionem, & latius col. 207. versi. venit tamen, vbi cum seque. plura alia in propositum congerit, & examinat. Sed an ex dotatione capellæ decima debebitur † puta, quidam laicus constituit capellã, & pro dote eius fundum fructiferũ constituit, num ex fructibus illius fundi perceptis debebitur decima Ecclesiæ parochiali sub cuius districtu fundus ille constitutus est? Et videbatur dicendum quod non, per tex. in l. 2. ti. 20. par. 1. ibi. *Fueras ende de aquellas cosas*, & per tex. nostrum, hic, ibi. *Y que no son de sus yglesias*. Ergo si Ecclesiæ suę sunt, decimanon debetur. Nihilominus contrarium tenendum est. Primo, quia nullus, ecclesia etiam, & episcopus † excusantur ã solutione decimæ de prędijs & rebus, quæ habet, & decimalia de iure, aut consuetudine sunt secundum tex. in l. 2. tit. 20. par. 1. & ex tex. nostro hic, & in ca. nuper & ibi Abb. extra de decimis. Vbi n. 5. ipse Panorm. inquit quod tã religiosi, quam clerici seculares volẽtes præscribere decimas, tam actiue, quã passiue, debent habere titulum. Item & quia terræ, quæ alias † decimales erant, quauis transeant in clericum, vel aliam ecclesiam decimandæ sunt in ecclesiam, vbi antea decimabantur

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia transeunt cum onere suo, tex. in c.pastoralis,& ibi glo.de decimis Decimarũ enim ius reale est,& rẽ ipsam sequitur secundum Ab.in c.cum homines.nu.6.de decimis.Et ex ijs& alijs hanc opinionem tenuit Rebu. indicto tract.de decimis.q.5.n.20.& Dida.Perez,hic col.198.& 204. vbi dicit,secus esse si aliud de consuetudine vtatur,quia illud seruabitur.Et hãc testatur,quod ex tali dote capellæ decima debeatur.Testatur communem Ab.in c.1.nu.4.de censibus,& Bald. Nouellus,de dote.1.p.in prin.nu.8. vbi duasglossas pro ea allegat.Quam sic tenendo non obstant dictæ leges Regiæ in contrarium allegatæ. Quia duobus modis intelligi possunt, vel quod loquantur.quoties bona, quæ nunc clericus & possidet & obtinet ab ecclesia illa,cui alia ex eis decima debebatur, habuit & obtinuit. Nam tunc cũ ipsamet ecclesia ea bona dederit ipsis clericis,minimum si ipsi ecclesiæ danti non soluatur decima ex prædio illo,velre per eam data,prout inquitInno.relatus per gl.heredades in dicta.l.2.ti.20.p.1.Secus tamen si ab alia ecclesia,cui ex rebus dotationis decima nõdebebatur,darẽtur pro dote capellæ,quia tunc exea decima soluetur.Vel secundo dicipotest q dicta lex partitarum,& nostra procedũt quoties fructus illi clericis obueniũt ex aceruo iam decimato, prout eadẽ gl.heredades:in dicta.l.2. intelligit.

4 Ex aceruo enim iamdecimato † non debetur alia decima secũdũ glossa,in dicto capi.pastoralis,verbo deducendas,de deci.& in.l.fi.infra.isto tit.& libro.volente Deo dicemus. Nostra vero cõmunis,quæ tenẽda est, nõ sic loquitur,& ideo nihil ei illa lex partitarũ,& nostra obstabũt.Et sic declarabis dicta per Cona.li.1.Varia.c.17. nu.8.versi.secundo licet, vbi dictam legem Partitarum allegat.

De vinder derechamẽte. Iusto †enim modio & mensura,soluendæ,& reddendæ sunt decimæ,etiam nullis deductis expensis.Nam licet inęstimandis redditibus prius expensæ deducẽdæ sint,imo etiam si quis iubeatur inferre fructus integros adhuc prius expensæ deducendæ sunt prout omnia hæc asserunt Bald.Sali.& alij relati per Baeçam, de decima tuto.ca.29. nu.3,cum.3.sequen. tamen in nostra decimatum materiaEcclesijs & ecclesiasticis personis soluendarum nullę sunt deducendæ expensæ, per text.in ea tua nobis.de decimis,& text.in l. 13.cum.4.sequent.tit.20.par.1. optime per Rebu.de decimis.q.11.nu.3. cũ sequẽ.vbi in hoc decimas personales a prędialibus differre dicit. Et tradit optime Tiraque.de retractu Linagiel.gl.1.§.15.nu.10.vicq.16.vbi declarat:an sit idẽ quoad fiscum,vel piã causam,& Baeça,vbi supra.nu.1.& 2. alia dicit.

Para que vengan los terceros. Iurehoc fieri potest,ne decima sua ille,cui debetur defraudari possit.Potestq; quis suum ius tueri ne defraudetur eo.Nã ex tex.& ibi adnotantibus Doct.in.l. 2,ibi,sub aspectu curialium. C.quando & quibus quarta pars deb.si inter me &colonum fundi mei fructus sint diuidẽdi possũ tempore messis mittere famulũ inspectorẽ,ne fraus fiat in fructibus,secũdũ Alex.in l.diuortio. §.si.col.si.versi.Iuxta hoc vnũ.ff.solmatri.Vbi Bal.inquit,q vxor poterit inhibere viro ne se intricia fructũ colligat,nisi prętẽte homine,quẽ mittere vult,ne fraꝰ fiat,prout nouissime eos referendo,tradit Baeça,de decima tutorum.c.31.nu.5.habensq; decimam in territorio potest ibi tenere officialẽ,seu familiam&custodes,secundum Alber.& alios relatos per Capitũ,de cis.Neapo.27.n.38.& Aluarũ Valascium,de iure emphyt.q.30.num.17.

Ex

Ex quo inquit Specu.relatus per glossatorem Sabnantinũ, hic colu.219.q̃ potest eis,cui decima debetur petere vt interdicatur Dño Prædij ne fructꝰ nisi se,vel nuntio suo præsente colligat.De quo vide optimã. decis.283. Guidonis Papæ. Valeret tamen consuetudo in cõtrariũ,secundum Couali.1.variat.c.17.n.8.versi.8.ex his,in fine.Et ideo iuste lex nostra in sua dispositione processit,vt vocarẽtur collectores.Imo & inquit optime,& singulariter Abb.per tex.ibi in c.in aliquibus.nu. 3.de decimis, q̃ potest ecclesia ratione iuris,quod habet in
17 prædio † compellere Dñm prædij,vt prædium de talibus excolendum.

Requiera el labrador. Sed quid si casu aliquo,pluuia,aut vi hostium,aut simili fortuna,fructus disperdantur, tenebitur ne Rusticus soluere decimã.eo quod non requisiuit ante collectorem decimæ. Et dicendum est q̃ si negligentia,aut mora potest rustico imputari,puta,quia de cõsuetudine,autstatuto ipse terebatur inhoreum ecclesiæ inferre, & non fecit, cum posset,sed potius sua custodiuit decimã autem in finem ferẽdam reseruauit,tunc vtiq; tenebitur, secundum Host.in sũma.ti.de decim. §. & vtrum præscribi.versi.5. decimo quæritur.Si vero negligentia hæc vel cõtumacia rustico imputari non potest quia ausus non est fructus tangere, quosq; veniret decimarius,quẽ requisiuit,quia sic de consuetudine, aut statuto,vt hic introductum erat,& interim violentia, vel tempestas eueniret,tunc vtique excusaretur , præsertim,si & fructus suos perderet etiã ipse rusticus.Ita colligitur ex tex.quem sic declarandum puto,in l.17.ti.20. p.1.iuncta glo.prima ibi.

IN LEGEM Tertiam.

1 *Decima alisque fraude,& cautela soluenda est.*

2 *Id quod venit in decimã nouem comparis commutari non potest.*

3 *Ceram & velas ex vna massa non conficiens punitur.*

4 *Cerã falsificantes per iudicem ecclesiasticum puniri possunt.*

5 *Carnes putridas vendens,vel miscẽs cum bonis,& ponens poma meliora in prin.canistri falsitatem cõmittit.Vbi de vẽdere pannũ de vno loco pro alio*

6 *Vẽditor declarãs mistionẽ an puniatur*

7 *Merces corruptas iudex de facto proijcere potest.*

SVMMARIVM.

Decima Deo, & eius ministris soluenda, & tertia pars eius Regi,sicca & limpida,& sine commixtione aliqua soluenda est,sub pœna.

1 NI *Bueluan con el pan que ouiere dedar paja,tamo,ni tierra.* Decimæ enim absque fraude † & cautela soluendæ sunt,noneligẽdo bonũ,neq;majũ ted id q̃ venit in decimã,vt Leuit.27. Quid est enim fideliter dare, nisi vt nec minus nec peius aliquando offeratur de grano,aut de vino,aut defructibus,aut de pecoribus,aut de venatione sua:c.quicunq; in 1.16.q.7.tradit Rebuf.in tract.de decimis.q.11.n. 1.Et ideo secundum eum, ibi nu.2.id quodvenit decimamnouẽ coputatis
2 † commutari nõ potest, sed omnino dandum est,& soluendum . Ideoque iuste ex lege nostra punitur inhoc casu miscens triticũ cum auena, palea, puluere,vel terra,velsimili superficie cõstito de malitia.Nã in hoc casu lex nostra intelligẽda est,prout,&eã confiderauit Auenda.c.19.Prætor. num.

Universidad de Deusto
Biblioteca

30.versi.quero infertur.li.1.&Mexia in pragmatica del pan, conclusio.1. nu.81.fol.24.Vbi inquit semel vidisse legem nostram in facto practicari.Et nimirum,nam si ceram,& cereas velas non conficiens † ex vna & eadē
3 massa punitur pœna l.8.ti.18.li.7.in fra neque licitum est miscere ceram corruptam,cū incorrupta.imo & falsitatem committit hæc faciens,vel si termentinam,vel aliudimmisceat,vt citius deliqueatur,secundum Bonifacium,in tract.de malefi.titu.de falsis, co.2.pagi.mihi.358.in paruis.Et dolose facit similis commistor, & dolū commiti secundumtex. in l.8.tit.16. p.7. Quare non &fortius puniendus dolose decimam præbentes ceramq;
4 falsificantes † per iudicem ecclesiastī cum puniri possunt,secundum Marāta,in practi.4.p.dist.11.nu.18. pagi. 220.in paruis, quod ex l.10.tit.1.lib. 4.infra laicuscontra alium laicū coram Ecclesiastico sine pœna petere non posset. Similiter &falsitatem cō mittit & dolum,vendens carnes putridas, vt bonas vel miscens eas,vel vendens poma, & pyra meliora ponens in principio canistri, in fine vero peiora & mala, prout hæc & alia in proposito refert Ripa,in tra.de peste.tit.de remedijs preseruatiuis contra pestem.Alias est in titu.de remedijs ad conseruandam vbertatem.n. 146.Eodemq; themate retento falsitatem cōmittit vendens pannum de vna ciuitate pro alia secundum tex.in l.6.ti.12.li. infra.Et hæc vera sūt quā uis Bar.in l.1.C.de cōdi.in pub.horrei.li.10.& ibi ei⁹ additio dicat,q̄ licet miscere ceram corruptā cū incorrupta,nō est contra supra dicta,& sic Bar.reprehēditur Casti.in l.9.Tauri. co.3.in fi.Ni dixerimus Bart. loqui, prout loquitur tex.in ea.l.1.C.de cōdi.in pu.hor.li.10.infisco,in quo est speciale,q̄ possit triticū vetus,cū nouo,vel aliā similē mistionē facere, vt per Paridē de Puteo , in tra.syndicatusverbo,iudicis suprema potestas nu.24.fo.mihi.303. Vel potest Bar. saluati quoties vēditor declarauit tē
5 pore vēditionis mistionē † illamesse factam,tunc enim nullā incurret pœnam.Nam scienti & consentiēti non fit iniuria,neq; dolus,& pro hac declaratione est tex.expressus in d.l.8. ibi; *Faziendo creyente a los que lo cōprā que es puro.* Ergo si declaret non esse purū,cessat dolus,& sic pœna, prout voluit gl.in l.4.tit.7.p.7.& Ripa, vbi supra.n.145.& 146.& idem erit si mistura illa secerni,& videri posset,secundum Mexiam,vbi supra.n. 80.sic intelligentem dictam.l.8.tit.16.par. 7.Et nisi aliquo ex dictis modis Bart.vbi supra intelligatur,male locutus est,presertim circa miscentemcorruptam ceram cum incorrupta. Hūc enim nonexcusarē a pœna.d.l.8.titu. 18.infra lib.7. quamtunuis tempore venditionismistionem declararet eo quod hæc.l.8.generaliter,& indistincte loquitur.Insuperque mistor talis habens cereas has velas mistas ad vēdendumfaciliter obliuisci potest, & non certiorare emptorem,velvendit per famulos suos & ministros, qui mistionis notitiam non habent, & datur occasio faciliter se & emptores decipiendi.Ideoque nullo modo excusaretur a pœna,etiam si tempore venditionis mistionem declararet.Excusaretur tamen in hoc casu puta , si antequam velæ hæ cereæ fiant conuenit quis cum eo,vt misceret ceram corruptam cum incorrupta,& sibi tradere certo prætio , tunc enim nullam incurreret pœnā, quia sic præcessit conuentio de tali cera. Et hoc est quod dixit glos.fi.in d.l.4. titu.7.part.7.declarando hoc modo legem nostram,& bene.Notandū etiam est q̄ potest iudex de facto merces corruptas † proijcere &cōcremari facere in publico,secundum Auendāño.

daño.c.10.præ.nu.30.lib.1.& probatur ex l.1.ti.16.lib.3.infra,vbi & alia dicemus. Et si hæc quo ad homines procedunt,& quo ad Deum,cui decima debetur,quare, & fortius non procedent,vt puniantur decimā fraudulenter &dolose præbentes mistam cum palea,& puluere,&alia simili superficī?

IN LEGEM quartam.

1 *Consuetudo soluendi decimas plurimū operatur.*
2 *Decimæ sublata cōsuetudine in horrea clericorum deferendæ.*
3 *Consuetudo loci particularis soluendi decimam ex vineis.*

SVMMARIVM.
Decimæ soluendæ sunt loco & tempore consuetis.

1 *Donde siempre han acostumbrado.* Consuetudo † enim circa tempus & solutionis locum plurimum in iure cōsideratur, vt & in hoc tit.remanet dictum,& probatur ex tex.in c.in quibusdam,de decimis,& ex alijs Didacus Perez,hic colu.220.in fine, cum seq.Et iterum in col.200.versi.decima præterea,vbi inquit sublata consuetudine
2 † decimas in horrea cleri corum deferendas esse,nam debitor tenetur ire indemnū creditoris,prout pro regula traditum est,& licet videre ex Dueñas,regu 161.per totā,maxime in. 14. limi Clerici tamen non possunt compelli,ante tēpus,vel extra locū cōsuetū decimas recipere,secundū gl.in l.stipulatio ista habere licere.§.inter certā.ff.de verbo.obligatiā omnes, ibi sequūtur teste Dño Menesio.in l.si post mortem nu.17. & 18.C.de fideicom.vbi alia in propositum nostrum dicit.

La dicha costumbre sea guardada. Valida est enim de iure talis consuetudo secundum Host.in summa, tit.de decim.§.fin.q.16.& alios relatos per Rebuf.in 1.tract.de decimis.q.13 n. 49.& 50.Et sic in hoc episcoparupla
3 centiæ seruatur in loco † de Malpartida, & in alijs pluribus locis audio seruari circa decimas frumenti.

IN LEGEM quintam.

SVMMARIVM.
Inquisitio nulla fiat contra debē tes decimas an bene,vel male decimauerint,sed contra collectarios eorum fieri possit

Contra los malos dezmeros. Vt pote quia nullus immemor animæ suæ præsumitur,neque quod ex debitis Deo aliquid subtrahet, aut occultabit,vt inquit glossator Salmāticus hic,col.22. Qui in fine eius hoc intelligit nisi creditor decimarū probet subtractionem contra debitorē. Nam tunc posset optime fieri inquisitio.Ego tamen non credo hanc esse decidendi rationem nostri tex.Nā si hæc esset,idem vtiq; esset dicendū quo ad collectarium, qui & immemor salutis non est præsumendus, sed ratio nostri text.est,quod cum ex l.2.supra eo.decimā debētes soluere nō possint fruct⁹ colligere in absētia collectari,ipseq; collectari⁹ ibidēper se vel ministros suos possit interesse, mirū nō est q̄ decimis solutis nō fiat inquisitio contra decimatores,collectarius vero ipsemet colligit sine requisitione alterius,ideo contra eum

Universidad de Deusto
Biblioteca

inquisitio est,quę quidem tempore collectionis non fuit facta,neque fieri potuit.Et hanc credo veram nostri text.decidendi rationem. Iustum tamen & necessarium crederē, quod circa inquisitionem faciendam contra collectarium esset assignandum certūtempus,intra quod statim collectione facta, vel paulo post fieret hæc inquisitio,non vero longo tempore trasłato,in quo decimantes nō possunt recordari de quantitate decimata,& sic plerunque,vt iā vidi collectarij inquiruntur iniuste.Hodie tamen solent communiter concedi excommunicationis literę dominis decimarum, quæ quidem publicantur contra perperam &male decimantes & subtrahentes decimas, & sic cōtra eos nulla est inquisitio necessaria.

IN LEGEM Sextam.

1 *Nouitas in decimarū perceptione, permitti non debet.*

2 *Nouitas si fiat in perceptione decimarum imploratur auxilium reale, de la fuerça.*

3 *Curia non potest cognoscere super decima noualium,nisi per viam querelæ, vt ibi nouitas in decimis percipiēdis quando fiere dicitur,&* 4.

SVMMARIVM.

Prouidendum iubet text. noster ne nouitas in decimarum perceptione fiat, neque petatur decima de rebus, de quibus nunquam soluta fuit.

Ve se haga nouedad. Minime enim mutāda sunt,quæ interpretationem certam habuerunt,l.minime.ff.de legibus Nouitates enim discordias, † pariunt.c.cū consuetudinis,de cōsuetu.& reprehendendus est noūitatum inductor.ca.fi.distin.11.Et ideo nouitas in decimispetendis,& percipiendis permitti non deber,sed præteritam consuetudinem seruandam asserebat gl.in c.1. de decimis,lib.6. & probat Bal.& eius apostilla, in l.3. C.de seruit.& aqua.probantque plures Doctor.allegati per Auenda.in nostri text.propositum in c.1.prętorum.num.33.versi.item ista iurisdictio.lib.1.Ob idque inquit ipse ibidem quod si nouitas fiat in decimis percipiendis, potest tunc implorari iurisdictio Regia † contra ecclesiasticos in hoc procedentes, & super eo cognoscentes per viam quærelæ, & defensionis ne nouitas talis fiat,dāturque ex rex.nostro prouisione:Regiæ ordinariæ in supremo Regis senatu,cum insertione huius legis, & ipsis ecclesiasticis procedentibus super nouitate diriguntur,vt similesnō permittant nouitates, & processum causæ Regio ipsi senatui originaliter mittant,prout pluries vidi fieri & remitti.Et iste est vnus casus particularis, de pluribus, quos posueram in meo repertorio de corte:,quem ante huius nostræ Regiæ recopilationis promulgationem ex licentia Regia typis mandaui.In quibus casibus Regia prouisio in dicto supremo senatu solet dari.Et quo ad hæc,& alia plura posset ille meus liber, & nunc prodesse.Et cum per processum causę ad senatum missum apparet nouitatem fieri,sic declaratur,& ecclesiasticis ipsis iniungitur, & rescribitur ne nouitatem faciant,secundū quod consuetum est mandare,& declarare super hoc,prout per quendampracticum Monterroso videri poterit, & de hac defensione nouitarum circa decimas,meminit etiam Couarr.in practi.

practi.cap.35.nume.2.versic.quarto erit.& Rebuf.in d.tract.de decimis. q.10.nume.6.& 7.vbi refert casumRegis Martelli.Et multa considerandacirca hæc retulit,& in Francia quotidie literas per senatum, ne nouitas fiat in decimis,concedi asserit Carolus a Grasal.lib.2.Regalium Francię iure.7.pagi.54.in paruis.Et licet secundum Rebuf.d.q.10.nu. 8. Curia non possit † cognoscere super decima nouālium,idtamen procedet nisi per viam querelæ curia adeatur,& in modum defensionis ne nouitas fiat secundum Coua.& Auen.vbi supra. Et hanc nostræ legis dispositionem iustissimam testaturCouar.lib.1.vari. c.17.nu.8.versic.nono & principaliter,& per glo.magnam in l.1.tit.20. par.1.fit mentio de nostra lege, perquos proponitur ratio iustificatiua nostri text.Et de validitate consuetudinis huiusnon soluendi decimas,vltra prædictos, traditur per Balb. in tract.de prescriptio. 1. par.1. p.prin. q.7.& Rebuf.de decimis.q.13.n. 40. cū sequent.& Sylvest.in summa,verbo,decima.nu.10.& optime per Oncalam,in opusculis suis.sub.c.de decimis.2.propositio.& in 4. & 5.quē refert Mexia in d.prag.del pan.conclu.3.nu.24.fol.62.Vides tamentu legem nostram similem consuetudinem approbantem,vt aduertit glos. magna,ad fi.in d.l.1.tit.20.par.1. Et quando dicetur nouitatem fieri † Auenda.vbi supra.versi.nouitas, inquit quod nouitas in exigendis istis redecimis tunc fit,quoties petitur id quod nō est solitum exigi decem annis preteritis,& allegat ad hoc Cassiad.in decis.1.de consuet. & Couar. d.c.17.nume.3.Et tunc inquit tuebitur in possessione excusans & probans decem annis præteritis non solutam decimam petiram.id tamen verum non crederem,tum quia in hoc casu non ex vipossessionis,quis tuendus est,tum etiam,quia laicus nullam possessionem potest in hoc allegare sed ex vi consuetudinis excusantis in communi a solutione decimæ illius est reus defendendus,quia consuetudoproprie dicitur quando ius acquiritur in communi, & publico, præscriptio vero quando priuato acquiritur,secundum Abb.in c. cum ecclesia.nu.25.de consti.& Rebuf.d.q.13. nu.45.Et sic de consuetudine in hoc casu est articulandum.Et tunc cōsuetudo talis non soluendi,per laicos allegata,decimam ex certis fructibus, immemorialis debet esse & non minor,secundum Couar.vbi supra.d.l. 1.varia.c.17.nu.8.& Dida. Perez in d.lib.1.ordi.col.203.versi.nō soluendi tamen,& Rebuf.in d.q.13.nu. 53. Et sic minor consuetudo inhoc casu non admittitur in Regio senatu. Et ex hac generali,& communi cōsuetudine credo prouenisse excusationem decimarum personalium in pluribus generibus personarum, prout est in iudicibus,tabellionibus,& aduocatis & procuratoribus,& plurib' aliis mechanicorum officiorum,qui cum de labore tenerentur soluere decimas,non soluunt. Et sic inquit Abb. in ca.cum homines,de decimis.Decimas personales non esse in vsu in aliquibus locis. Et super aduocatorum decimis consului theologum quendam, & miratus est de interrogatione. Validaque est consuetudo non soluendi decimas personales, prout communiter canonistas cum theologis tenere affirmat Rebuf. in dicta.q.13.num.44.& per glos. magnam.in l.1.tit.20.par.1.& per Oncalam vbi supra. Et sic in maiori parte Hispaniæ,inquit Nauarro in Manuali.cap.21.num.31.decimas personales non solui,nisi in quantum ad decimam famulorum rusticorum,& in

Universidad de Deusto
Biblioteca

soldatis,vt inquit illa glo. magna in prid.in d.l.1.ti.10.par.1.Et sic ex hac publica tolerantia, & consuetudine in conscientia excusari credendum est nõ soluentes personales decimas in locis,vbi sic consuetudine immemoriali est obtentum,dum tamẽ animo obstinato nõ sint homines non soluendi sp̃er Papæ præceptum,vel curatorum indigentiam ab ipsis curatis petantur,vt optime inquit Oncala,vbi supra propositione. 1. 2. & 4. Ex quibus nimis scrupulosè procedendo inquit Anto.de Butri.in cap. Parochianos,de decimis,in fine,quẽ refert Rebuf.d.nu.44.Nescioquid dicam,nisi quod omnes damnanturnõ soluendo has personales decimas,& vult eum sequi Rebuf. dicto. nu. 44. inquiens talem consuetudinem valere quoties non in totum,sed in parte consuetudo hæc esset introducta, & quod ex hac causa esset bonum, quod concilium,vel Papa statueret, quod certa solutio fieret pro personalibus,vt in quatuor festis anni aliquid daretur curato, & maxime illi, qui prediales decimas non habet,vt deinceps viri timorati viderẽt, quid sequi posset.Quia in hoc inquit ipse Rebuf.est opinionum conflictus. Ecognoto ego aduocatum quendam qui in pluribus diebus festiuis anni eleemosynam ob hanc causam erogat,vnusquisque videbit,& considerabit quod conuenit conscientiæ suæ,& sic aliquos fecisse inquit Rebuf.vbi supra.q.12.num.5.testaturque Durant.in tract. de modo genera. conci.celeb.rubri.21.de decimis personalibus propter conscientiam aliquorum esse super his per ecclesiam prouidendum.

IN LEGEM Septimam.

1 *Decima duplex de eadem re nõ debet peti,& ideo neq; de acerno decimato*

SVMMARIVM.

Decima de vna & eadem re bis peti non debet, & super hoc dantur Regiæ prouisiones.

NOsepidiesseni tornasse a pedir ni lleuar rediezmo. Duplex enim Decima per vnum de vna† & eadem re percipienda non est.prout tenet gl. de ducendas,in cap.pastoralis,de decimis,& notant Doctor.in ca.tua.& c.cum non sit.eo.tit.Gigas.de pẽsio ni.q.59.numer.3.& 4.Et sic si decimæ iam a colono de toto acerno solutæ sunt,antequam pensio ex acerno illo decimato soluenda reddatur domino non tenetur dominus ex soluta sibi pensione ex acerno illo decimato,decimam aliam soluere,secundum Oncalam in opusculis suis, tit. de decimis.2.p.6. propositione. col. 3.Neque huic opinioni obstat text. in c.a nobis,de decimis,ibi,A dantibus & recipientibus,quasi ab vtrisque sit soluenda decima,& text.in c. tua nobis,ibi,Et cum de cunctis,eo. tit.Quia debent intelligi quoties antequam debita pars domino a colono solueretur ex acerno,acernus ille totus non fuit decimatus,tunc enim a dantibus & recipientibus soluenda est decima.Secus vero si ante solutionem pensionis domino factam totus esset acernus decimatus, tunc enim dominus ex pensione sua soluere decimam non tenebitur, secundũ glo.in d.c.pastoralis,& glo. in d.ca. tua nobis,versic.sic & dominus, vbi Abb.num.14.ita declarat,& additio. Bart. in l.interdum. 5.quoties. ff.de publi.& vecti.& And.Hispa.in tract. de decimis,ver.decimo quarto. n.2. vor.15.diuersorũ Doct.q̃ & late prosequitur Montal.in l.4.ti.5.li.1.fori. verbo,todos,& Soto de iust. & iur. li.9.q.4.ar.2.in fine,pagi.mihi.742. & gl.hetedades.l.2.tit.20.par.1.Pro quo videtur rex.hic.& rex.in l.10.& 13.in fine.& 16.ti.20.p.1.Et hoc nisi aliter de cõsuetudine haberetur,quia tunc consuetudo illa seruanda est, prout in illa quæstione succincte dixit Dida.Perez in.d.li.1.ord.co.215. ver.dubitatur,& Montal. vbi supra, in fine. Notandũ tamen est q̃ si pensio dño soluenda ex fundo cõducto non est soluenda in fructibus, sed in pecunia,quia tẽpore locationis sic fuit conuentũ,tunc de tali pẽsione nõ est soluenda decima,quoniam intelligitur quod dñs vendidit fructus,fundi illius salua decima,secũdũ Abb.in d.n.14.& eund, Abb.& innocẽ.in c. cum non sit,de decimis,nisi aliud de consuetudine habeatur. Et hæc pro hoc titulo sufficiãt, cætera per dictos modernos videri possunt,ne aliorum scribamus scripta, prout faciunt aliqui nõ allegantes eos, ego tamẽ eos allego,quia eorum allegatione quã plura dicta reperies & allegata, quæ obtunderent potius aures legentiũ, si omnia eorum dicta repeteremus. Et moderni nostri non sunt minoris authoritatis & doctrinæ,quam exteri,ideo mirandũ nõ est.si eos passim alleganerimus,sivellemus etenim,& antiquos allegare sciremus & modernos tacere,sed alienus labor,& gloria non est nostris auferenda.

CVm superioribus titulis dictũ sit de beneficijs ecclesiasticis Prælatis clericis,& bonis eorũ,ad beneficia q̃, illa ipsis clericis prouidẽda,aliquando præcedit præsentatio patronorum,eo q̃ beneficia de iure alicui⁹ patronatus sunt.Ideo & nũc subsequitur titulus noster de iure patronatus.Re-

gis & laicorum,qui præsentationem clericorum prouidendorũ ad beneficium patronatus solent coram superiori ecclesiastico facere,vt eorũ collatio & institutio per superiorem ipsum præfẽrato illi fiat talis beneficij. Quam continuationem colligo, ex Rocho de Curte,in tract.de iure patro.fo.1.col.2.ad fin.in paruis,qui in materia iuris patronatus optime loquitur.Et latissime Lambertin. & alij plures scribentes tractantes, de iure patronatus,& per glossato. Salmantin.hic,& Couarru.in pract.ca.36.vbi de differentia iuris patronatus laicorum & ecclesiasticorum.& vtriusque derogatione agit.

Titulus sextus, del Patronazgo Real, y de los otros Patrones,y de como el Rey es Comeddero de lo Abbadengo.

IN LEGEM Primam.

1 *Valida est cõsuetudo præbẽs regib⁹ ius patronatus.& n.2. quod potest Rex opponere se electione cõtrario facta.*
2 *Ius patronatus a quo tẽpore Regibus Hispaniæ competat.*
3 *Præsentare aliquem ad ecclesiam non est quid spirituale.*
4 *Præscriptione ius patronatus acquiri potest.*
5 *Laici ex priuilegio etiam non patroni conferunt beneficia.*
6 *Priuilegio Romani Pontificis etiã non lieres cõferre possunt beneficia.*
7 *Ius præsentãdi in Ecclesia aliqua regi cõpetẽs, an & per q̃ tẽpus possit per prælatũ illius Ecclesiæ acquiri.*
8 *Absque Regis cõsensu translatio Episcoporum fieri non potest.*

Summa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

Rex est patronus omniũ ecclesiarum cathedralium Regni.

Antigua costumbre. Quæ quidem consuetudo inducens vt mortuo Prælato capitulum non prius procedat ad electionem, quam nuntietur Principi vel Regi mors Prælati, & ab eo petatur facultas & cõsensus eligendi, vt cum consensu suo procedatur ad electionem, & si fiat electio contra talem consuetudinem nulla sit & cassetur, valida est hæc talis consuetudo, † prout est tex. elegans in c. longe, 63. dist. & c. lectis. & c. Adrianus. & cap. in synodo. iuncto, ca. eadem. 63. distin. singulares, secundum Cassa. in catalogo gloriæ mũdi. 5. p. consideratione. 24. nu. 294. Nec per hoc tollitur libertas eligendi, iuxta originale dictum Innocen. quem ibi omnes sequuntur in c. quod sicut, de elect. Quẽ omnes sequi testatur Selua, in tract. de beneficio. 2. par. q. 23. n. 26. vbi per totam illam quæstionem late hanc partem defendit, & Abb. in c. 1. nu. 9. de electione, & glossator Salmantinus, lib. 1. ordi. col. 251. & ante eum Suarez in allegatione. 8. pag. 5. versi. verum est, & glos. per tex. ibi in l. 18. tit. 5. part. 1. & Carolus a Grasal. li. 2. Regalium Franciæ iure. 3. per totum, & glo. antiqua Regularum cancellariæ Inno. 8. reg. 40. Vbi inquiũt † quod si aliter fiat potest Rex electioni se opponere, & resistere, & appellare, & allegare electum esse sibi suspectum, & sic remouendum. Interest enim regnum, nosse, qui maiores maxime ecclesias administrent, quorum ipsi tutores sunt, & ne secreta sui regni pandantur si suspectus regno eligatur. Vnde in regno circa episcopatus, sine placet Regis, nihil fit, & facit tex. in c. de hoc. §. fin. cum glos. de simo. & alia plura iura per dictos Doct. allegata. Et est ratio, nam cũ præsentare aliquem ad ecclesiam non sit quid spirituale, † licet spirituali dicatura anexũ, vt probatur in c. quãto, de iudi. & l. 56. ti. 6. p. 1. neq; cõtrahatur aliq; vinculũ expresse cutatione sola interpresẽtatũ, & ecclesiã. ca. pastoralis, de iure patro. nimirũ si cõsuetudine ius hoc patronatus acquiri possit vt dictum est. imo & q; plus est quod & præscriptione acquiri poterit, prout communem testatur Illust. Padilla, in l. si aquam nu. 54. C. de seruit. & aqua. Et quod tempus ad præscriptionem hanc inducendam † requiratur, tradit optime. D. Couar. in c. possessor, 2. part. §. 10. nu. 3. Et quamuis ipse Dominus Padilla, vbi supra. dicat ipsum D. Couar. tenere quadragenariam tunc cũ titulo requiri præscriptionem, prout Abb. & Balb. per ipsum relati tenuerunt, & prout & absque titulo immemorialem requiri tenuit Dec. consilio. 34. n. 3. hanc asserens veriorem & communẽ, hoc tamen asserit verum Coua. vbi supra quoties contra ecclesiam liberam Patronum non habentem, neque recognoscentem præscribitur. Secus si contra ecclesiam patronum habentem præscriberetur ius patronatus. Nam tunc quadragenaria etiam absq; titulo sufficeret præscriptio. Neque obstat decretum. 9. concilij Tridentini, Sessionis. 25. de reformatione. nam tex. ille procedit in primo casu, scilicet, quoties præscribitur contra ecclesiam liberam patronum non habentem, vt patet ex tex. ibi, in seruitutem quod a multis imprudenter fit redigantur. Non vero loquitur in secundo casu cum contra ecclesiam non liberam, & sic patronum habentem præscribitur. Nam tunc quanto tempore præscribatur opiniones Doctorẽ manent in

in suo esse, & cõmunis seruãda est. Ex quo vt ad nostrum tex. reuertamur renendũ est firmiter simile consuetudinẽ nostri text. validã esse, & per dict. Decretũ. 9. cõci. Tri Regnij patronatus cathedraliũ Ecclesiarũ illæsũ seruari iubentur. Et ex decreto alio eiusdẽ cõcilij in, l. 5. infra allegato annullatur prouisio aliter facta nõ seruatis qualitatibus, & formis requisitis. Hoc ius patronatus quãuis gl. antiqua dict. regu. cance. Inno. VIII. 40. in ordine asserat nulli alij quã Regi Hispaniæ cõpetere, prout cũpetit, quicquid in cõtrariũ asserat Carol. a Grasallis, dicto iur. 3. in fine, dicens nulli alij quã Regi Fraciæ cõpetere, quilibet enim Regẽ suũ tutatur, & defendit, & iure optimo. Idem tamen in Normania vti asserit Rebuf. in prax. benef. in. 3. part. signaturæ. §. nec noniure patronatus n. 36. pag. 170. & 166 nu. 5. & Läbert. de iure patro. li. 1. partis. 1. q. 10. prin. artic. 2. Imo cuilibet Regi in suo regno hoc ius cõpetere asserit Matth. Afflit. in præludijs ad const. Sicil. q. 18. n. 2. cum seq. & fi. ita asserit. Id tamen verum esset, si consuetudine vel Papæ priuilegio obtineatur, prout ex vtroque cõpetere iure Regi nostro Hispaniæ, ex lege nostra, & ex priuilegio Põtificum patet, imo & ex concilio Toletano de quo in d. c. cũ ionge. 63. di. & asserit Couar. in d. c. possessor. 2. p. §. 10. num. 5. & 6. Et se vidisse concessiones, & confirmationes Papales Regi Hispaniæ missas asserit Gre. Lopez in. d. l. 18. tit. 5. par. 1. relatus per Didacũ Perezin, d. li. 1. or. co. 251. Et hoc est quod inquit Ioa. And. relatus per Rebuf. in. d. pa. 166. n. 5. se vidisse d. hoc bullam directam Prælatis Angliæ, & Hosti. relatus per Barba. consi. 23. co. 7 lib. 1. & Pala. Rube. in de beneficijs vaca. in curia. §. ti. & glo. in prag. sanct. in procem. 5. cæterũ. gl. eneruantur f. 41. in paruis, vbi inquit quod prouisio aliter facta nulla est, quia nõ censetur Papa includere beneficia hæc in gratia alicui facta. Et quatuor rationes iustificatiuas huius cõclusionis addu cit Caro. a Grasa. in. d. iure, 3. per quẽ videri possunt: sufficit enim scire valere talẽ cõsuetudinẽ, mediãte qua ius hoc patronatus acquiri potest. & ex Priuilegio id etiã haberi, quo mediãte etiã laici † nõ patroni conferre possunt beneficia, secũdũ Rebuf. in prax. bene. ti. de collatio. n. 6. p. 31. & Gigã tẽ, de pensio. q. 21. nu. 5. & August. Beroi in. q. familiari. 7. n. 4. & Boeri. optime, decisi. 32. nu. 9. Vbi inquit priuilegio Papæ hoc efficit posse nõ esse dubitandũ, nã & ex priuilegio Romani Põtificis etiam mulieres † cõferre possunt beneficia. Licet ipse ibidẽ nu. 7 an sufficeret ad hoc maxime dubitet: de nostra tamen consuetudine nihil est dubitandum quin valeat. Nequedicis obstabunt reseruationes, quas sibi Pontifices per Regulas Cancellariæ faciunt, præsertim circa prouisiones cathedralium Ecclesiarum. quia non intelliguntur de illis, vbi Rex habet ius patronatus, secundum Lanberti. de iur. patro. lib. 2. 3. part. 9. q. 1. a. 3 n. 3. Ex quo nõ fit eorũ patronatuũmẽtio in reseruationibus illis. Ita gl. in d. re. 40. Inn. VIII. Nã Papa, secũdũ eã ibi, potest sibi ipsi imponere legẽ per clausulã derogatoriã, si non facit mẽtionẽ de illa clausula, & hoc est q; dicit Bal. in præludijs feudorũ. co. 13 quẽ gl. illa sic intelligit. Neq; obstat dictũ Arc. in. c. lectis. 63. dist. q; sequitur Bal. in pro. decret. co. 4. & in. c. quãto de iud. quia ei respõdet gl. antiqua. d re. 40. Inn. VIII. Vel veri' dic quod ibi Archid. nihil tenet contra nos, sed potius nostrum intentum prosequitur scilicet. quod Reges patroni sunt in Episcopatibus, prout eum refert Baldus in dicto: capit. quanto nu. 51. Vbi ipse Bald. inquit hoc facere pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro Ducibus Alemanię,& similibus. Neq; obstat tex.in c.si quis deinceps 16.q.7.nam non procedit stante dicto priuilegio Regi nostro concesso per Papam,secundum Rebuf. in tract.denominatio.q.21.n.58. in antiquis,& in nouis.68. Neq; obstat Abbas dict.in d.c.quod sicut §.1.n.2. de electione,dicentis,de iure in electione Prælatorum non requiri Regium consensum etiamsi Rex sit patronus: nam Abbas in hoc reprobatur,vt videbis in lib.5.infra eo. Neque obstat tex.in c.quia sancta.§.verum 63.dist. quia loquitur de reuocatione priuilegij quod fuerat concessum Imperatoribus,de eligendo,seu ordinando Romano Pontifice,vt patet ex text. ibidem clare,& ex c.Adrianus & sequen.eadem dist.non autem de alijs priuilegijs Regi concessis circa electiones Prælatorum,& eorum inuestituras & approbationes. Et hic est verus & literalis illius tex. intellectus, alios duos assignat Caro.a Grassa.d. lib.2.Regal.Franc.iure.3.qui non placent,ideo omitto eos. Nec pariter obstat tex.in c.ego Ludouicus.63.d. in quantum dicit priuilegio fuisse renuntiatum,nam procedit, & loquitur eodem modo circa electionē Romani Pontificis,non vero Prælatorū inferiorum,& adhuc inquit Carolus Grassal.vbi supra esset magnum dubiū an renuntiatio Regis sine consensu regnicolarum valeret,cum censeatur alienatio de quo se remittit ad notata in ea intellecto de iur.iur.& aliquid per Bal.in cap.1.§.in generali, si de feud.iuer.cont.int dom.& agn.ver. quæro vtrum Rex Fraciæ,& sic remanet satis iustificata dicta consuetudo & quo tempore competat Regibus
7 Hispaniæ † tus hoc patronatus,tradit glossator Salmantinus,hic colu.251. cum seq. Et tex tempora circa Regnū Franciæ in hac materia considerauit Rebuf.in concordata Regis Francię tit.de elect.deroga.glo.1.pag.55.in antiquis: Adeoque dicta vera sunt, quod absque Regis consensu non potest fieri translatio † episcoporum, si
8 cut neque in Francia fieri posse asserit Rebuf.in d.concord.tit.de nom. Reg.ad Prælat.faci.5.i.glo.vacātibus pag 84.cum seq.par.i. Vbi per totum illum titulum plures doctrinas & quę stiones annectit materiæ nostræ conuenientes ipsum videbuntur, & late istud ius patro.Regis in ecclesijs defendit, & tutatur Guerrerius relatus per Mincha. contro.illustri.c.22.numero.15.

IN LEGEM secundam.

SVMMARIVM.

Rex Castellæ cognoscit inter Prælatos & laicos super Ecclesijs & beneficijs per viā querelæ,& violentiæ prohibendæ.

Verșas. Semel iam decreueram nostri tex.dispositionē nullo fundamento firmare, vt pote,quia ex doctoribus allegandis in prosecutione firmatare periri posset. Verum,quia fundamenta diuisim sunt appositā, & est locus hic ordinarius vbi recurrendum est, breuitate,qua potero fundabo nostri tex.dispositionem,& eius iustificationem,tam ex sacris literis,quam ex canonicis,ciuilibus & Regijs,& ex publica omnium vtilitate & tolerantia summi Pontificis.

Et primo fundatur ex c.12.Hiere.vbi Dñs loquens domui Regis Iudam quit iudicate mane iudicium,& eruite vi oppressum de manu calumniātes & expressius,in c.22.ibi,Audi verbū Dñi Rex Iuda,qui sedes super solium Dauid,facite iudicium, & iustitiam, & liberate vi oppressum de manu calumniatoris,vbi Hieronymus in cōmentarius,ad illud.ca.22.vt habetur in c.Regnum.23 q.15. Reguminquit officium est proprium facere iudiciū atque iustitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppressos.

Secundo,ex iure canonico fundatur ex text.in c.petimus.11.q.1.& 36. q.1.c.quidam monachi, vbi patet q̄ ad querelam nedum laici, sed etiam clerici passi violēt iam a Prelato suo Rector prouinciæ aut defensor ciuitatis suum officium interponit,vt cōstito ei de violentia reducat spoliatos in possessionem. Imo vul text.in c.omnis.7.q.1.quod si quis negauerit oppressis debitum fauorum quoddammodo Christum necare videretur.

Tertio idem probatur ex c.filijs vel nepotibus 16.q.7. Vbi constat episcopis & Archiepiscopis negligentibus punitionem eorum rectorum,quibonis ecclesiasticis abutuntur,posse Regem adiri vt illo malo medeatur. Et quamuis Abb.in c.qualiter, de iudi. illius tex.verba interpretari velit, & dicat illum text.corrigi per iura noua,profecto,vt inquit Couar.in practi.c.35.num.3.versi.secundo probatur,& Mexia in apparatu legis de Toledo.11.funda.2.partis.nu.47. nulla extat iuris noui correctio adhunc effectum,vt Princeps secularis oppressos violentia iudicum ecclesiasticorum inferiorum liberet,interim donec a summo Pontifice præstetur iure debitum auxilium.

Quarto idem Couarr.vbi supra adducit tex.in c.Principes.23.q.5.quo in loco testimonium Isidori a Gratiano adducitur,vt sciamus Principes seculi intra ecclesiam eam potestatem habere,vt superborum ceruices comprimant,& quod fieri non potest per Ecclesiasticos iudices ab ipsis iuxta disciplinam Reip. vtilem executioni mandetur. Ergo vbi præsto nō est, qui liberet oppressos a iudicibus ecclesiasticis,potestate quidē ecclesiæ, ipse secularis Princeps poterit auxilium miseris ministrare.

Quinto accedat etiam text.in ca. Maximinianus,cum seq.23.q.5.& ca. christianus.11.q.1.& tex.optimus in c.administratores.23.q.5.vbi tex.inquit,Administratores,plane secularium dignitatum,qui ad ecclesiarum tuitionem,rapaciumque refrænationem constituti proculdubio esse debent,quoties ab episcopis & ecclesiasticis viris conuenti fuerint, eorum querimonijs auditis,audiant, & secundum quod necessitas expedierit absq; negligentia examinent,& studio diligenti corrigant.

Sexto facit tex.in c.Romana.5.sane,de censi.& in ca.Rom.de pœnis. in 6.vbi de notorijs criminibus, & abusibus,Archiepiscopus cognoscit in diœcesibus suffraganeorum suorū & dicitur abusus notorius quoties in actu,qui geritur vsus nullus est.l.obquæ vitia.§.idem Pomponius.ff.de ædili.edictio,vel vbi contra naturam actus fit.l.11.§.sed sciendum,eod.titu. vel quando actus fit a non habente potestatem,quia non potest esse maior abusus,vel nullitas, quā defectus potestatis,secundū Innocē.& Doct. in c.cum olim,de causa pos.& propri.cui licet resistere propria authoritate.l.prohibitum.l.defensionis.C. de iure fis.lib.10.c.si quando,de rescrip.& a fortiori per potestatem Regiam ordine iudiciario,l.non est singulis.ff.de regul.iuris. Vnde si Papa, vel eius Comes Palatinus legitimare vellent bastardos in regno Franciæ, aut Hispaniæ quoad effectum succedendi, vel alias iurisdictionem Regiam caperet, Rex & eius officiarij

talem

Universidad de Deusto
Biblioteca

talem abusum omnino repellerent, & impetratem seu actum subsistentem mulctarent, tanquam intertentem Regiam authoritatem, secundum Carolum a Grasallis, libr.2.Regalium Franciæ, iure.7.pagina.3.in paruis,& Rebuf.in dicto.3.tomo cõstitutio.Franciæ.tit.de appellatio.tãquam ab abusu.glo.1. authoritatibus etiam Petri & Pauli conatur etiam hanc partem defendere Octauianus Cacheranus, in decimo. Pedemontana.30.numer.8.cum 2.sequent. in quibus cum late & prolixe procedat per ipsum hæc fundamenta videri poterunt.

Septimo ex iure ciuili fundatur iustificatio nostræ consuetudinis, videlicet ex l.fin.C.de summa trini. & fide catho.& in authen.quomo.oportet Episc.col.1. Vbi dicitur Regiam potestatem ad hoc inter cætera esse institutam, vt sanctorum patrum decreta saluberrima executioni demandari faciat,& inuiolabiliter obseruari, & ob hoc Rex noster inuictissimus, potentissimusque protector est Decretorum sacri Concilij Tridentini. Et si quid contra eius Decreta attentatur, ad Regem ipsum, & eius supremum consilium, tanquam ad protectorem recurritur, vt & per viã querelæ,& protectionis negotium medeatur. Et in c.20.Sessio.25.dicti cõcilij ecclesiæ protectores vocantur Reges,& Religionis,& ecclesiæ defensores appellantur in c.principes. 23.q.5.ac vt Esaias,c.49.loquitur nutritij dicuntur, & facit illud Ioiadæ Regis.4.Reg.c.12. qui iussit pecuniã oblatam ad tutelam templi erogari fabris ac cementarijs, quia Sacerdotes, quibus id cõmissum erat negligẽtes in erogatione hac extiterunt.

Octauo etiam, quia ordinarius iudex subditos defendere tenentur.l.illicitas, in prin.& in 5.ne potentiores & ibi Bald.ff.de offi.præs. Vbi notatur ad officium iudicis spectare prouidere ne alicui violentia fiat, & ne potentiores minus potentes opprimant. Vbi Bald.in fine, inquit quod iudex facit magnam eleemosynam apud Deum, quando pauperes tuetur, ne opprimantur. Rex tamen ordinarius est in regno suo, quia omnes seculares iurisdictiones ab ipso fluunt, & ad ipsum refluunt, sicut flumina ad mare, prout diuina voluntate, dicemus, in l.3.in glo.1.tit.5.infra lib.3. Ergo ipse est, qui violentias habet excutere, & intuitione pauperum apud Deum eleemosynam facere, & si apud Deum, a fortiori apud eius vicarium in terris. Sed quid acceptius quam eleemosyna, & cui negandum vel prohibendum est eleemosynam facere, certe nulli. Igitur violentias Rex tollit.

Nono, clerici suo regi rebelles, vel qui nolunt desistere a violẽtijs, quas inferunt vassallis, possunt iure originis a Regno expelli, & priuati, secundum tex.in l.quicumque, & ibi notat Paul.C.de episcop.& cleri.& in titu.1.libr.4.infra dicemus. Ergo & a fortiori poterit Rex eis iubere ne alijs vim faciant, neque oppressores eorum sint.

Decimo, iure nostro Regio idem statutum videmus ex tex.nostro, & ex l.36.tit.5.lib.2.infra.& ex.l.13.ti.13. part.2.& l.19.titu.9.part.1. Igitur ius hoc Regium & commune iure etiã canonico, & ex authoritatibus diuinæ scripturæ fulcitum seruandum est.

Præsertim cum & vndecimo ista cõsuetudo propter magnam eius vtilitatem, quæ Reip.accedit, seruãda est tollit enim plures insolentias & grauamina manifesta iudicum ecclesiasticorum secundum glo.in d.l.13.& secundum Couar.in d.c.35.nu.3.versi. hinc autem, nisi remedium hoc,& concilium aduersus iudices ecclesiasticos adhiberetur, grauissime opprimerentur innocẽtes ab ijs ecclesiasticis iudicibus, qui procul a Romana curia passim iurisdictione & potestate ecclesiastica abuterentur, nullusq; iudex secularis, aut beneficiatus, laicus aut clericus securi esse posset, neque bona possidere pacifica, si ab vnoquoq; ecclesiasticorum iudicium grauamine appellãdum esset ad eorũ superiores. Immortales enim sũt eorum lites,& cum hac gradus prærogatiua, seipsos iudices ecclesiastici refrenant, ne ita passim iniustitia eius pateat, maturius causas deliberant, cum remedium hoc tollẽdæ violẽtiæ præoculis habeant. Et sic inquit ipse Coua.in eo.n.3.versi.5.quod si quis contendat a Principibus secularibus hanc tollere potestatem statim non quidem sero comperiet experimento manifestissimo quantum calamitatis reip.inuexerit.

Item duodecimo fundatur nostra consuetudo ex tolerãtia Papæ & præsumpta eius voluntate, qui scit & tolerat propter bonum cõmune,& quotidie iunt in eius curia processus ecclesiastici, vt inquit glo.d.l.13.qui ad Regalia consistoria venerunt,& veniunt semper,& consuetudo dat iurisdictionem.c.cum contingat,de foro com & tenaciter obseruata consuetudo habet vim iustitiæ, dat iurisdictionem,& mandatum. Et indubium est,de voluntate Papæ, etiam cessante consuetudine, hoc fieri posse, quia causas etiam spirituales laico potest delegare secundum glo.c.1.94.dist. Igitur & diu obseruata consuetudo hæc & tolerata per Papam in posterum obseruanda est.

Decimo tertio fũdatur, quia si licet clericis in auxilium Imperiales leges assumere.c.sint adiutorium.10.dist. cur non itidem licebit Imperatorem alium ve principem adire, cũ sit lex animata in terris, in auth.de consuli 5.omnibus & ibi glo.

Item & decimo quarto, & finaliter, inquit enim Corsetus, in tract.de potestate Regia.4.p.n.8.post Bal.& Alexan.per eum relatos,& concludit, principem interdicere, siue inhibere Episcopis,& eorũ Vicarijs posse, ne quenquam excõmunicent, nisi prius excõmunicationis causa ostendatur probeturq;, vt in auth.de sanctis.episcopis.5.omnibus. Quod etiam Concilio generali prohibitũ est, ne quis in aliquem excõmunicationis proferat sententiam absque manifesta,& rationabili causa.c.sacros.5.caueat, de sent.excom.c.nemo Episcopus. 2.q. 1.Huc accedit quod scribit Bal.l.fi.col.1. C.de edicto D.Adri.tollen.iudicem secularẽ pati non debere spiritualia beneficia de facto occupari. Ergo a fortiori minus pati etiã debet ecclesiasticas personas de facto grauari, arguendo de re adpersonam, quod valid um est in inte, glo.l.cum quid verbo, nouum. ff.si cer. pet. Et sic videmus consuetudinem etiam haberi in Gallia,& Italia,& in alijs mundi pluribus partibus, vt commemorat diligentissime Nauar.in c.cũ contingat de rescript.remedio.1.causa.16.pag. 146.& Carolus a Grasallis dict.li.2. Regal.Franciæ iure.7. per totum,& Menochius,de retinẽda possessione remedio.3.n.356.cũ duobus sequẽt. Et defendunt ipsi hanc consuetudinẽ,& Coua.dict.c.35.n.3.& afflictis decis.24.& nouissime Octauianus in dict.decisio.30.Pedemõ.& Mexia in apparatu.l.de Toledo.in d.11.fundamento.2.partis.nu.47.& Gregorius Lopez.in d.l.13. a quibus desumpsi fundamenta hæc & in vnum collegi, vt præ manibus,& iunctim haberentur, & tradit etiam Speculator, in tract.de modo generalis Concilij ce

Universidad de Deusto
Biblioteca

leb. rubri 40. de defẽsoribus ecclesiarũ a princi. postulã. Rebu. in d. 5. to. dict. ti. de appella. tanquam ab vsu, & Auen. c. 1. præto. n. 32. li. 1. & c. 6. nu. 12. li. 1. & Casti. l. 49. Tauri. n. 3. & Auiles. c. 1. prætorũ verbo, mãdamos. nu. 8. cũ duobus sequen. Et Rebu. vbi supra, ponit casus vbi a cõmuniter accidentibus solet cognosci & casus vbi non habet locũ per viã hanc violentiæ deferri ad curiã, vel cancellariã, & vide duos casus in l. 37. & 40. ti. 5. li. 2. infra. Neq; huic cõsuetudini obstant cõtraria, quæ solent adduci. Nã omnia si inspexeris, & consideraueris procedunt quoties Rex per modũ ordinariæ iurisdictionis, & cum causæ cognitione vt iudex vellet procedere contra clericum, & in ecclesiasticis causis, tunc enim non posset, quia diuisum Imperiũ cũ Ioue Cæsar habet. Et in hoc casu loquitur & procedit capitulum. 15. Bullæ Cœnę Domini Pij Papæ. V. in eius primo responso, vt ex eo pater ibi, Causas ab auditoribus, & commissarijs nostris alijsq; iudicibus ecclesiasticis (vt eorum verbis vtamur) iuocant, & ibi, & se de illarum cognitione tanquã iudices intromittere, secus vero quando Rex procedit (prout nos loquimur) ad præstandam defensionẽ spoliato, & oppresso per aliumclericum & perfactum notorium, & euidẽtiam rei, & citatis quorum interest. Tunc enim optime procedit nostra consuetudo. Regij enim consiliarij, vt inquit optime Couar. d. num. 3. versi. nec Regij, nõ cognoscunt de iustitia appellationis adsummũ Pontificẽ deferendæ, sed tantũ ad hoc vt tollatur vis illa, quæ a iudice ecclesiastico iniustissime fit appellãti, dũ eũ cẽsuris iudex opprimit pro executione sẽtentiæ, quæ nondũ transierit in rem iudicatam pendẽte appellatione adsũmũ Pontificẽ propolita, cui tenebatur iudex omnino deferre iuxta Canonicarũ sanctionum decreta, & quæ faciliter tolli nõ posset nisi via hæc violẽtiæ esset consueta. Neq; huic declarationi obstãt verba finalia illius. c. 14. Bullæ Cœnæ Domini, in quantũ ibi dicitur. Vel alias executionẽ literarũ apostolicarũ. vel executorialiumetiã sub prætextu violentię prohibendæ, vel q̃ad nos informãdos, vt ipsi aiũt supplicauerint, aut supplicari fecerint. Quia verba illa solũ modo procedunt prout loquuntur quoties executio literarum apostolicarũ vel executorialiũ vel iurisdictio ecclesiastica impeditur, & ad impediẽdũ id fit, hoc solo tantum animo, vt executio impediatur, nonvero vt grauamẽ tollatur. Hoc enim neq; licitum neque honestum est, & sub prætextu hoc facientes tantum, eius bullę excõmunicationem incurrunt. Secus vero est quoties tantum ad tollendam vim & oppressionem per iudices ecclesiasticos factam etiã virtute executori alium vel literarum apostolicarum, vtitur remedionostri tex. Hoc enim neq; capitulũ illud tollit, neque sũmus ipsePontifex vult quemquã opprimi & grauari. Imo potius contrariũ ibi denotat dum supplicationes ad ipsũ permittit interponendas per capitulum illud, vt ipse melius informatus de inconueniẽtijs suspendat effectũ literarum suarum, & dignetur hęc damna mederi, & post vide Nauarrũ in Manuali latino. ca. 27. nume. 69. & 70. & Cordouam, in sua summa, quæstio. 35 ita renentes, & intelligentes. Neque existimandum est, quicquam apud Regia Hispaniarũ prætoria in hisce rebus & negotijs ecclesiasticis fieri, quod vel minimum deroget summi Põtificis potestati. Absit enim hoc a catholicis Hispaniarum principibus, qui sacrosãctę Romanæ Ecclesiæ, eiusque summi, & totius christiani

christiani orbis Pontificis decreta, & mandata maximo conatu exequuntur, & venerantur. Et sic capitulum illud Bullæ Cœnæ Domini Pij V. non contrariatur nostræ dispositioni, neq; consuetudinem nostram tollit. Et salua in omnibus ecclesiæ, & eius sũmi Vicarij authoritate, & voluntate sic videtur intelligendum illud capitulum. Neque itidẽ obstant alia, quæ in particulari adduci possent, & adducuntur per Octauianum, in d. decisione. 30. Pedemontana quia illis respõderi potest ex dictis & relatis supra ex Matthæ. Afflictis, alijs contrarijs, velut respondet omnibus ipse Octauianus, vbi supra nu. 16. cum sequẽt. q̃ contraria ibi proposita loquuntur quoad spiritualia & ratione peccati, in quibus clarum est, Imperatores alioſque omnes esse postponendos sacerdotibus eisque subditos esse, & ita inquit procedere. c. certum, cũ duobus sequent. 10. dist. & id quod dicitur de Beato Ambrosio, quod Theodosium Imperatorem, & Zachariam Regem Francorum excommunicauerit, prout ibi, iis & alijs respõdet Octauianus. Et sic omnino cessant contraria, & remanet nostra consuetudo defensata. Et notandum quod duob' modis processus feruntur in modum violentiæ ad cancellarias, qui deducuntur ex Coua. in dict. c. 35. nu. 3. & nouissime ex practico Monterroso, in sua practic. 5. tratado de las chancillerias, in c. *Sigue se el tercero processo que es ecclesiastico, que viene por via de fuerça* fo. 92. Vel deducitur processus ad curiam & Regium consilium super literis, & Bullis apostolicis, quæ sunt in derogationem Concilij Tridentini, vel patronatus Regij aut laicorum vel super canonijs cathedralium ecclesiarũ magistralibus vel doctoralibus, vel super beneficijs patrimonialibus locorum aliquorũ regni vel super nouitate decimarũ, & super redecimis. Et hęc omnia & similia in ipso consilio regio tractantur & reuidẽtur, neq; cancellarijs remittuntur. Et in ijs aliter ibidẽ proceditur, vt licet videre ex eodem Monterro. vbi supra, in c. *Sigueſſe el quarto processo, q̃ es sobre la renũciacion de Bullas*. fo. 95. Et regulariter ex antiquis actis determinatur gradus hic violentiæ nõ vero ex nouis. Et sic breuiter & summarie expeditur, secundum Rebu. in. d. 3 tomo cõsti. Frã. tit. de causa benef. possess. art. 8. gl. 1. & Auen. c. 1. n. 32. li. 1. citata tamen parte aduersa, vt inquit ibi Auen. ver. & ideo, & Coua. vbi supra. & Monterro. in dict. c. *Del tercero processo*. vbi inquit. Quod vsq; dum citetur pars, nihil determinatur. Et solent aliquando partem vnam in expensis condemnare, secundum gl. in d. l. 13. ti. 13. p. 2. & tex. optimũ in materia modum procedendi vide declarantem in l. 36. ti. 5. li. 2. infra, quæ omnia nota quia non sic digesta reperies, vt inquit tamen Octauianus, in dict. decisi. 30. in fine. Hæc scripta sint, salua semper determinatione sanctę matris ecclesiæ, cui & in ijs & omnibus me subijcio semper, & vide. l. 8. ti. 10. li. isto primo, infra. vbi nõ defertur ad cancellarias negotium de quo ibi.

IN LEGEM quintam.

1 *Impetrationes beneficiorum absque regis consensu vbi patronus est nõ exequuntur statim.*

2 *Prouisio facta aliter, quam de patronorum consensu nulla est.*

3 *Papa etiã motu proprio procedẽs nõ cẽsetur iuri patronat. regio præiudicare*

4 *An ex consuetudine vel præscriptione sit in literis mentio faciẽda de iure hoc patronatus.*

5 *Quis debet probare quod sit de iure patronatus laicorum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 Hodie iuri patronatus laicorum nõ cẽſetur derogatum niſi &c.

SVMMARIVM.

Nullus abſque Regia præſentatione impetret beneficium, capellaniam vel Eccleſiam quãcunque Regij patronatus, neque in eis penſionem conſtituat ſub pœna.

Ea guardado. Prout, & intactum ſeruatur ex Decreto ſacri Concilij Tridentini, ſeſsionis. 25. de reformatione, cap. 9.

De impetrar. Iuſte ſtatuitur ob euitandas plures falſas ſupplicationes ſolicitis nimium precibus, ne dicã ambitioſis expoſitas cauſis aduerſus piã ipſam ſanctorum Pontificum voluntatem, vt inquit Coua. in pract. c. 36. nu. 2. in fine, cum ſequent. Ideo neq; permutationem, reſignationẽ, † vel penſionem, nec per alium modum ſimiles impetrationes effectum habere debent abſque prævio Regis aſſenſu, & præſentatione, prout ipſemet Coua. ibidem. nu. 9. cum ſequent late tractat, & declarat, & Rebu. in Concordata, tit. de Regia ad Prelat. nomi. faci. in gl. etiam proceſsionem, pagi. 80. Imo vt lex noſtra in hoc exequi poſsit iudices ſupremi ſolent concedere, & concedunt literas, & prouiſiones Regias, ſecundum Auendaño. capite. 1. præto. numer. 32. verſicu. item ex eadem iuriſdictione libro. 1. dum ibi applicat dicta ad pragmaticas poſitas poſt. c. 53. in curijs de Madrid anni. 1525. Quarũ vna eſt lex noſtra, & tenet etiam Mexia, in apparatu ad l. de Toledo, in ii. fundamento ſecundæ partis. nu. 47. Quic quid dixerit Abb. in ca. quod ſicut. §. 1. nu. 2. de electio. dũ dicit, in electione Prælatorum de iure non requiri priùs regium conſenſum etiam ſi Rex ſit patronus. In quo male dicit, nam ſi fatetur cum Patronum, quomodo inſtitutio, & electio fieri poteſt niſi ad præſentationem patroni, cum alias nulla ſit ipſo iure ſecundum tex. ca. decernimus. 16. q. 7. & l. 5. vbi glo. titu. 15. part. 1. Et ſic contra Abb. tenent ſupra dicti Doct. & Didacus Perez in l. 2. titul. 6. verbo, conſienten, col. 259. lib. 1. Ordi. Et expreſſe reprobat Abbatem Carolus de Graſallis, lib. 2. Regalium Franciæ iure. 3. pagi. 3. in princip. vbi & alia in propoſitum noſtrum adducit per ipſũ videnda. Imo & ipſe Ab. in c. 1. num. 9. de electione ſibi contrariatur. Quas ob res Rex & ſupremum eius conſilium quotidie iubet quod nullæ literæ exequantur, quæ in derogationem huius iuris patronatus Regij vel laicalis prouenerint, & emanauerint a Romana curia, vſque dum deferantur ad ipſum ſupremum Regis conſilium, vt ſummus ipſe Pontifex eas concedens conſulatur, & certioretur, quatenus ſunt in derogationem ſui iuris patronatus, vel laicorum, ſupplicetur; ei vt dignetur eas ſuſpendere, & derogare, propter eminens damnum iuri regio reſultans & proueniens. Iſtudque nõ eſt eius voluntati, & mandato cõtrarie, vel reſiſtere, cum ipſ[illegible] Papæ intentionis nõ ſit præiudic[illegible] iuri huic patronatus, niſi expreſſe dicatur. Imo potius cenſentur tales literæ per ſubreptionem obtentæ, ideoque non exequendæ vſque dum ſummus ipſe Pontifex conſulatur, & ſecunda eius iuſsio expectetur. Aliter enim eſſet Reges noſtros, & patronos laicos ſua poſſeſsione priuare, ſecundum Suarez allegatio. 13. pagin. 2. in princip. prout, & in l. 14. titu. 3. ſupra eo, diximus, & allegauim[illegible] circa beneficia exteris non prouidenda. Et tradunt

dunt allegati per Didacum Perezhic col. 2. 3. & ſoptime per Coua. in pra. q. c. 36. n. 3. & 4. & per Villalo. in ſuo ærario mille cũ. opi. litera. I. n. 313. cum aliquibus ſequen, & tradit late, & bene Pala. Rub. in tracta. de benefi. vacan. in curia, per totum. Imo & Prælatus electus, & confirmatus non poteſt adminiſtrare donec Regi ſe præſentauerit, prout in Frãcia, & Hiſpania vti aſſerit Caro, Graſallis, & li. 2. Regali. Fran. iure. 12. & tradit late Feli. in tract; quãdo literæ apoſt. noc. patro. Cuius dicta reaſſumit Läberti. in tract. de iure patron. li. 2. p. 3. q. 9. principali per totam, idq; iuſta ratione, & conſuetudine, & priuilegio, prout in l. 1. ſupra eo. diximus, Regi noſtro Hiſpaniarum competit, vt apparet ex gl. in c. Adrianus. 63. diſt. & referunt relati Doct. preſertim Villalobos vbi ſupra, & iterum in Antinomia iuris Ciuilis, & regijs ipſi reges Hiſpaniæ eam ſuo proprio ſanguine a faucibus inimicorum redemerint; Iridemq; ne laici a benefaciendo eccleſijs retrahantur. Et ideo ius hoc patronatus illeſum ſeruatur per. d. c. 9. ſeſsio. 25. Concil. Triden. Quod in tantum verum eſt, q̃ aliter facta prouiſio quam de Patronorum conſenſu † nulla eſt, & inualida, vt per Caſsiadorum, deciſi. 4. de probati. nu. 1. Et eſt in argumentum tex. in c. 5. Concilij Tridenti. ſeſsio. 25. de reformatione, vbi omnes qualitates requiſitas in fundatione iuris patronatus obſeruari iubetur in prouiſione, & collatione, alias ſubreptitia eſt prouiſio & nulla. Imo & ſuccedens in locum negligentis Patroni tenetur prouidere illis perſonis, & ſeruare illas qualitates, & conditiones, quas & quibus negligens patronus tenebatur ſeruare, & prouidere, ſecundũ Abb. in ca. poſſeſsiones de rebus eccleſ. non ali. & Euerardum in centuria locorũ. c. 93. a ſubrogatione, pag. 4. in paruis & Rochũ, de iure patro. verbo. honorificũ. n. 8. vbi optima dicit in propoſitũ, & Selua, de beneficio. 3. p. q. 49. per totam, & Rebu. de nomination. q. 8. n. 16. in antiquis, & Frã. Marcus, in deciſi. Dalphi. 404. p. 1. ex quo argu. dicti decreti. 5 Concilij Tridenti. inquit Nauar. in Manuali, in c. nouo. 28. in additio. ad c. 25. ſub nu. 118. q̃ peccat beneficium acceptans ſi nõ habet qualitates in fundatione illius beneficij requiſitas. Ex cauſa tamen pro vna vice tantum poſſet per Epiſcopum cũ patroni conſenſu nõ obſeruari aliqua ex qualitatibus requiſitis in fundatione, ſecundum Docto. in c. cum acceſsiſſent, de conſtit. late Läbertin. de iure patrona. li. 3. q. 5. p. principali per totam fol. 21. & ſequẽ. Abſque cauſa tamen nullo modo, etiam ſi patronus conſentiret poſſet id fieri ſecundũ Rebu. in praxi. beneficiorũ tit. requiſita in literis collationũ. nu. 26. 27. & 28. pag. 46. in magnis, & Läberti. vbi ſupra. Imo & ſecundum veram opinionem meo iudicio non quilibet patronus ſufficeret, quod cõſentiret, ſed prius omnium, & ſic fundator, prout alibi latius videbitur. Qua de cauſa vidi iam per cancellariã pincianam in gradu de fuerça, iuſſum annullari ſimilem prouiſionem de patroni conſenſu factam contra fundationis qualitates, & quod obſeruarentur qualitates illius, & ſecundũ earum formam iterum prouideretur Et iuſte factum fuit. Et quid ſi epiſcopus confert beneficium alicui, cõtra fundationis formam, an tenebitur, qui prouidendus erat ſecundum tenorem fundationis, recurrere ad collatorem, an vero eo omiſſo poterit ad ſuperiorẽ recurrere, vide gl. in pragma. ſanctio. to. 1. tit. de collatio. §. q̃ ſi quis gl. eo ipſo. foli. 206. in paruis. Sed quæ eſt maior qualitas, quã patro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

norum consensus, quem semper expectandum testatores,& fundatores iuris patronatus iubent? Idq; in tantum procedit q̃ quamuis proprio
3 motu Papa procederet † eliter prouidendo non censetur iuri huic patronatus præiudicare velle secundũ Cassiadorum, vbi supra,& Feli. vbi supra & Lamber. in dict.li.2.q.9.prin.3.par.3.n.1. Imo quantumuis Papa vellet præiudicare iuri patronatus laicorum, nõ censetur velle præiudicare iuri patronatus Regis, secundũ Pala. Rub. in dict. tract. de ben. fi. vacan. in curia. §.11.& Rebuf. in praxi beneficio. in.3.p. signaturæ verbo, nec non iure patronatus. n.62. pag.173.& gl. antiqua in regulis cancellariæ Innocen. VIII. regul.40. fo.56. in paruis Iterum,& plus notandum est q̃ quãuis beneficia hæc iuris patronatus regij vacent in curia per obitum non censentur reseruata, neq; videtur in dubio Papam iuri huic voluisse præiudicare, secundũ Staphilæum, de lite. gra.& Iusti. ti. de modo, & forma impet. versi. sequitur videre de tertia qual. nu.8. cum tribus sequen. vbi. n. 14. optimam annectit quæstionẽ. Et idem tenet Rebu. in dict. verbo, nec nõ iure patronatus. n.20.& 64. pag. 168.& 173.& in tract. de nominatio. q.21. n.69.& Pal. Rub. d. §.11.& Di. Pe. li. 1. ordi. co. 252. Quia per reseruationes generales non cõprehenduntur beneficia hæc patronatus Regij vel laicorum, secundum eos,& secundũ Lambertinum, in d.ar.3.n. 3.& gl. antiquam, in d. regula. 40. cancellariæ Innocen. VIII. Vel quia, vt inquit Pala. Rub. d. §.11. regula illa reseruationum Ecclesiarum Cathedralium non erat facta ante quã Regibus priuilegio,& consuetudine ius hoc patronatus in cathedralibus cõperebat
4 ecclesijs: Et an ex consuetudine † vel prescriptione, vel priuilegio sit in prouisionibus seu expectatiuis literis mentio faciẽda iuris huius patronatus, tradit idem Cassiador. vbi supra. & iterum decisi. 41 de iure patro. Et quis debet probare quod sit de iure patronatus laicorum, † tradit idẽ
5 Cassiadorus. in decisio. 4. de probatio. nu. 10.& per totam. Et quid si ius patronatus sit clerici, & laici simul, vel ex præscriptione acquisitũ,& plura alia singularia. vide per Couarruias, in dicto c. trigesimo sexto, vbi n. 10. quærit an pensio possit super cõstitui sine patroni consensu.

IN LEGEM Nonam.

1 *Ius patronatus ecclesiasticum quomodo & quando diuiduum dicatur.*

2 *Hæredes plures vnius patroni vnam eã tum vocem habent, nisi vt ibi se concordent, & nu. 3. an ad hanc concordiam teneantur authoritatem superiores requirere.*

4 *Exercitium iuris patronatus possunt hæredes inter se diuidere.*

5 *Maritus an prouidebit ecclesiam vbi vxor patrona est.*

6 *Conditiones in fundatione appositas seruandas.*

7 *Conditio, quod in capellania quotidie missa celebretur an valeat.*

8 *Conditio quod Prælatus se non intromittat an valeat.*

SVMMARIVM.

Si patronus plures reliquerit hæredes, omnes ij vnam tantum vocem habent, nisi aliud in fundatione statuatur, nam illud seruabitur.

Que

Quela reparten entre si. Desumpta fuit lex hæc a clementina vn. si plures, de iure patro. de qua traditur per Rochũ de iure pat. verbo, ipse velis. Ex quib' colligi potest ius patronat' † eccle
1 siasticũ possediuidi & diuiduũ esse, eũ inter hæredes patroni rex. noster disponat esse diuidendam pensionem. Sed hoc intelligendum est esse verũ prout text. noster loquitur, scilicet, quo ad commoditatem, & exercitiũ, secus quo ad substantiam ipsius iuris quo ad quam indiuiduum ius est, secundum gl. in c. 1. de iure pat. & glo. in ca. licet, verbo, conuenit. 16. q. 3. Quas commendat Roma. singu. 559. & Boerius. decisio. 5. n. 2. Iaf. in l. stipulationes non diuiduntur. n. 13. fo. 29. ff. de verbo. obliga. Corras. in l. viæ. nu. 11. ff. de seruitut. & Rochus, vbi supra, verbo, ius. nu. 10.& 11. Et notant relati per Mosinam, de primogenijs Hisp. lib. 1. c. 24. nu. 27. in fine cum seq. Et sic hæredes vnius patro-
2 ni quantumuis † plures sint vocem vnius dumtaxat habebunt, secundum text. in d. clemen. plures,& text. in l. 12. tit. 15. p. 1. Et hanc vocem ex concordia præstare poterunt alternis vicibus. Imo & propter euitandam discordiam inter eos, deberent ad hoc compelli, sicut & duo Episcopi compellerentur habentes parochiam aliquam communem, secundum gl. in dict. c. licet, allegatam ad hoc per Feli. in c. quæ in ecclesiarum. nu. 90.& 227. de constit.& Abb. in ca. fi. nu. 5. de re iudi. Alexand. in l. 2. §. ex his numero. 13. ff. de verbo. obliga. Suarez. l. quoniam in prioribus, limit. 11. numero. 9. pagi. 188. C. de inoffi. testa. & Iasson. vbi supra, & Rochum, vbi supra. 6. quæst. nu. 12. Sed an concordiam hanc de alternis vicibus præsentãdo rectorem poterunt hæredes sua authoritate absque superioris consensu & interuentu facere, & glo. libere, in dict. clement. si plures, inquit quod sic. Quasi hoc denotet verbum libere illius text. quam gl. sequitur in hoc Roch', in dict. verbo Ipse velis n. 28.& 29. infine. Et ita tenẽdũ est contra Innocen. in ca. querimoniam, de iure patro. per tex. ibi contrarium tenentem. Qui quidem text. non obstat, nam verbum vicissitudines illius text. importat idem, quod verbum mutationes. Velmelius, per mutationes, quæquidem mutationes scilicet, quod vnus prouideat vno anno alius alio, non valent, quando vellent hæredes eas facientes ex toto diuidere ius patronatus, secundum Abb. in cod. c. querimoniam. Vel melius verbum illud, vicissitudines, idem quod verbum permutationes ibidem importat, quas quidem permutationes ipsi hæredes facere non possunt absque superioris authoritate, secundum Hostien. Ioan. And.& alios relatos per Rochum. in dict. nume. 28. qui istum intellectum ad dictum cap. querimoniam assignat, vt non obstet dictæ glos. quæ de permutationibus non loquitur, sed de concordia inter ipsos hæredes facienda de alternis vicibus præsentando, quam interse absque superioris authoritate facere possunt. Quia exercitium † ipsius iuris
4 patronatus bene possunt ipsi hæredes inter se diuidere vt dictum est. Et an si in villa data † in dotem adsit aliquod ius patronatus prouidebit ne in eo maritus vel vxor. Vide Pal. Ru. in repetitione. c. peruestras. §. 43 succedit alia quæstio. fol. 76.& nouissime Baczam, de decima tutorum. cap. 23. nu. 18.& 30.

Se guarde lo que fuere ordenado. Nam
6 voluntates fundatorũ † obseruandæ sunt & conditiones in fundatione appositæ, neq; mutari debent, ex tex. in clementina quia contingit, de

Universidad de Deusto
Biblioteca

religios.domi.de quo per Pala.Rub. in rubri.§.47.nu.10.in fi.de dō.int.& vide.c.5.sessio.25.de reformatio.in Concilio Tridenti.Et an valeat con
7 ditio † quod quotidie ibidem per capellanū missa celebretur,traditur per Innocen.in c.significasti.de electio. & Boeri.in tracta.de auctori.magni concilii nu.35.& optime per Angel. de Clauasio, in summa, verbo, missa n.44.& vide tex:& ibi gl.in l.6.in fine tit.16.p.1.Et an valeat conditio, quæ
8 solet apponi † in fundatione capellaniæ quod nullus prælatus se in ea intromittat,alias,quod reuocat eam,vide nouissime, & late vt adulteriora transeamus concinem nostrum Doctorem Gutierrez in repetitione.l. nemb potest.num.449.cum sequentibus aliquibus de lega.1.Et an valeat conditio quod ordinario non reddatur ratio,vide Decretum.9.Concilij Tridenti.sessio.22.de reformatione.

ET cum superiori titulo dictum sit de iure patronatus Regis,studiorumque Regni Rex ipse Patronatus & protector sit,maximaque priuilegia ipsis studijs a regibus cōcessa sint ideo subsequitur titulus hic consecutiuus ad generalem titulum de iure patronatus Regis.Et quid sit studium generale & plures alias quæstiones de studijs ijs prosequitur glossator Salmantinus hic col.281.cum pluribus sequēt.quæ per ipsum videri possunt.Et vide etiam titulum.31. de los estudios part.2. Et ad quem spectet erigere vniuersitatem generalem vide per glo.in pragmatica sanctione in proœmio.§.quibus, verbo,studiorum, & in verbo, generalium traditquę dicantur generalia studia.

(.:.)

Titt.7. de los Estudios generales,Rector y Maestrescuela Doctores,y Estudiantes.

IN LEGEM Primam.

1 *Doctores non debent esse partiales, & quid sit partialitas,& quid requiritur,vt probetur.*
2 *Partialitas appellatur casus fortuitus & ibi alia.*

SVMMARIVM.

Doctores, & scholares non debent esse partiales,neque alicui partialitati incumbere sub pœna.

1 *Parcialidad ni vando.* Partialis † enim vandero appellatur,ex l.22.titu.9.part.2. & in l.4.& fi.tit.17.part.3. Et sic qui stat ex altera parte dicitur partialis,vt colligitur ex doctrina Bal. in l.cum quæritur in fi.ff.de statu homi.Tunc autem sigillari partialitatē dices,quoties populus, vel negotiū de quo agitur diuisa sunt in parties vt colligitur ex Bald.in l.vna.in princip.C.de cadu. tollen. Vt hoc debet probari vt partialitas,& partialis probetur quis.Nam sine subiecto nō datur qualitas.l.fi seruum mihi.5.1.ff.de emptio.& vend.Deberque partialitas specifice probari,& per casus singulares,& individuos,vt inquit Auēdaño,hæc & alia referens in c.2.prętorum nu.20.& 21.lib.1.& ibi Auiles super verbo.parcialidad.folio.71.Et quamuis

quanuis partialitas soleat appellari
2 † casus fortuitus,ex doctrina Bald.in l.si cum dotem.§.si maritus colu.1. versi.& hoc facit ad quæstionem,vbi Imol.ff.sol.mat.dicentis quod si maritus exuletur causa partialitatis,non dicitur exulari culpa sua, sed ex casu fortuito partialitatis causa. Vereor tamen ne non solum dici possit partialitas fortuitus casus, sed & verius casus consuetus. Vbi enim non dissensiones,non partialitates. Imo & homo,ciuitas,vel populus non iam reputantur nisi qui partialis est,& vbi partialitas sustentatur,idque ex superbiæ peccato descendit,vt alij alijs dominentur,& voluntatem suam adimpleant.Ex quo inuidiæ oriuntur, scandala creantur,furta,rapinæ,homicidia falsa testimonia & periuria committuntur.Opus enim diabolicum partialitas est, vt inquit Sylua Nuptialis, in verbo, est nubendum num.134.Vbi propter eam denotat magnas calamitates,& bella in Italia successisse.Et tandem nu.136.inquit fuisse responsum Bearæ Bedæ oranti pro pace Italica, Beda Beda tace, quia Italia nunquam erit in pace, & in nu.122.partialitatem, inquit, esse peccatum,& numeris,160.164. 177. & 178.alia plura de partialitate dicit. Ex quibus manifeste patet,vt pestem fugiendam esse partialitatem,& væ iu dici similes populos & ciuitates regenti difficulter enim ab aliqua ex partialitatibus exonerare se poterit. Et si ipse etiam partialis efficitur, nihil pejus,inciderque in pœnas capi. cum æterni,de re iudic.in 6.secundū Bald.in l.fi.C.de pœna iudi.qui male iudi.Intelligenda tamen hæc sunt cum ad æmulationem aliorum partialitates hæ contrahantur, secus tamen est si ex amicitia non præiudicantes famæ,nec iuri oppositoris cathedrę.Quia tunc id non reprobatur per tex.nostrum, secundum Didacū Perez hic col 289.in fine.Neque partialitas est appellanda si iudex se paupertibus benevolum præstet, & non diuitibus,secundum Auenda.vbi supra,nu.21.versi. Neque est partialitas,neque si ratione scandali vitandi fauorabilem se populo prębeat,vt ibi per ipsum Auendaño.

IN LEGEM quartam.

SVMMARIVM.

Mutuari,neque sub fideiussione vēdere aliquid licet scholari alicui,sine licentia patris,vel curatoris,aut tutoris sui.

Andamos. Pro intellectu & declaratione huius legis, vltra dicta per nostrū concinem Doctorem Guterrium,in repetitione authen.sacramenta puberum,nume.71.cum sequent. aliquibus,vide quæ Deo volente dicemus in l.12.tit.11.lib.5.infra.

IN LEGEM quintam.

1 *Falsitatem cōmittit gerens se pro graduato cum non sit.*
2 *Pœna propter falsitatem per l. imposita,& nō applicata fisco applicāda est*
3 *Pœna indubio fisco, & cameræ Regiæ applicatur.*
4 *Regula quod contra fiscum interpretandum in dubio declaratur.*
5 *Pœna si parti aplicatur iudiciū ciuile est,si fisco,criminale.*

SVMMARIVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nullus gradum Baccalaurei, Licentiati, aut Doctoris, vel Magistri per reſcriptum, aut Bullam apoſtolicam recipiat, ſed in ſtudijs generalibus ſubpœnis noſtræ legis, quas etiam, & incurrent notarij, & tabelliones tali gradui prohibito adſiſtentes ad teſtimoniū ferēdū.

Reſcripto. Gradus enim ii propter laborem, & ſufficientiam præſtandi ſunt, & in ſtudijs nanciſcendi generalibus, & approbatis, non vero ex reſcriptis & literis ſimilibus, quæ plerumque indoctis ſolent concedi, ob quæ multa in commoda, & damna prouenire ſolent. Quale autem debeat eſſe examen, habetur in l. 9. tit. 31. par. 1. & in conſtitutione. 18. Salmantinarum conſtitutionum.

2 *Sopena de falſarios.* Falſitatē † enim committit gerens ſe pro graduato cū non ſit, argum. l. eos qui. §. qui ſe pro milite, ff. de falſis. & tex. optim. l. 2. ti. 7. p. 7. gl. entalle ibi, alia iura allegat. & alibi dicemus late. Sed an excuſabitur, ſi diu geſſit ſe pro tali, vide Paul. in l. ſi ſolennibus. C. de. fide inſtrumen.

De perdimiento de la mitad de ſus bienes. Sed cui applicabitur pœna hæc, & dicendum eſt quod cameræ Regiæ cum propter falſitatem imponatur.

2 Regulare † enim hoc eſt in falſi pœna, ſecundum gloſſatorem Salmantinum hic col. 293. & patet ex toto titulo. 17. lib. 8. infra. Vbi pœna falſi cameræ huic & Regio fiſco applicatur

3 & quia regulariter in dubio pœna † fiſco applicari debet, ſecundum glo. quotidianam in l. agraria. ff. de termino moto, & gl. in l iubemus. §. his iudicibus. C. de ſacroſan. eccleſiæ. per tex. in l. muſtarū. C. de modo mulct. & tex. in c. 1. quæ ſint Rega. in vſi. feu. Quæ allegat ſic affirmans Iaſ. nu. 16. Gomez. 18. in §. actio autem, inſt. de actio. Decr. in rub. lect. 2. n. 10. extra de iudi. idem Iaſ. in rubri. nu. 4. de iudi. C. Et ita venit declaranda. l. 7. titu. 18. lib. 4. infra, ponens pœnam quadrupli correctori ciuitatis non exequen ti pœnam incurſam per Rectores ciuitatis non ſententiantes intra illius legis terminum. Neque ibidem pœna hæc alicui applicatur, & in dubio fiſco Regio eſt applicanda, prout ibidem dicemus annuente Deo. Neque obſtat tex. in l. non puto. ff. de iure fiſci, vbi probatur, quod in dubijs queſtionibus contra fiſcum eſt interpretatio faciēda, de qua per Couar. lib. 1. Varia. c. 16. Nam reſpondendum eſt cum Decio. in dict. rub. lectu. 2. num. 10. extra de iudicijs, quod illa lex nō

4 habet locum † in pœna applicanda, ſed tantum in confiſcatione bonorū. Nam quoad pœnæ applicationem in dubio fiſco dirigendam eſſe, debemus intelligere, ſecundum quod inquiunt gloſſæ illæ. Quæ tamen declarandæ ſunt iterum, vt non procedāt quotieſcunque pœna per legem impoſita reſpicit offenſam, & iniuriam alicuius priuati. Nam tunc, ſi non applicetur per legem, iniuriato illi cenſetur applicata, ſi vero iniuriam fiſci reſpiciat, ipſi fiſco applicabitur. In alijs vero caſibus, vniuerſitatibus, & concilijs applicata cenſetur, ſecundum Gometi. relatum, & ſecutumper, Auendañum. capit. 2. præto. numer. 13. lib. 1. Quanuis in hoc puncto veriorem credo doctrinam Oroſcij in. l. ſi quis id quod nume. 12. & 13. colu. 570. ff. de iur. omni. iudi. Quæ & cū ſupra proxima doctrina Gometij multum concordat, ſcilicet, quod ſi lex actionem inducat parti applicetur, ſi accuſationem fiſco, ſi neque actionem,

nem, neque accuſationem in dubio fiſco deberi. Niſi a prætoris edicto pœna impoſita ſit, quia tunc parti applicabitur, cum hæc ſit natura talium pœnarum a prætore impoſitarum. Et hanc ibidem ipſe Oroſcius veriorem concordiam teſtatur inter diſſidentes Doctores. Et ſub primo membro cum lex dat actionem, iuxta diſtinctio Gome. cum ob iniuriam partem pœna imponitur. Ipſi tamen nō decidunt caſum. dict. l. 7. tit. 18. lib. 4. infra. cum ibidem iubeatur intereſſe parti ſoluendum, & iudici ipſi id non exequenti quadrupli pœnam imponit. Tunc enim fiſco applicari iam crederem, cum parti iam intereſſe ſit ſoluendum latius tamen in ea. l. 7. dicemus. Et magni momenti hæc ſunt ſecundum Oroſci. vbi ſupra. Nam ſi parti

5 pœna applicatur † iudi ciū ciuile eſt, ſi fiſco criminale, ex glo. in l. 1. ff. de ſepulchro violato, de cuius doctrina latius Deo volente ſub lib. 4. infra dicemus.

IN LEGEM OCtauam & nonam.

1 *Scientia hominem nobiliſsimū facit.*
2 *Aduocati militare dicuntur, & militibus æquiparantur.*
3 *Baccalaureus publice aduocans a tributis de iure erat exemptus.*
4 *Exempti propter artem non gaudent exemptione ſi non exercent eam.*

SVMMARIVM.

Qui Magiſtri, Doctores, & Licētiati gaudeant exemptione non ſoluendi Regia tributa declarat lex noſtra.

De los pechos y contribuciones. Notanda ſunt verba hæc & attendenda vt intelligamus leges noſtras has ſolū quoad exemptionem tributorum diſpoſuiſſe, non vero quo ad exemptiones & priuilegia alia doctoribus magiſtris, & licentiatis de iure conceſſa. Proœmium enim cauſam inducit finalem, & ſic diſpoſitio eius reſpectu cauſæ finalis reſtringenda eſt. Et quod proœmium inducat cauſam finalem eſt tex. & ibi omnes in. l. fi. ff. de hær. inſtitu. Cauſaq; inſerta a lege præſumitur finalis, ſecundū gl. per tex. ibi in l. rurſum. C. de epiſcopis, & cleri. notat Tiraquel. ceſſante cauſa, limi. 1. n. 29. Et ſic quo ad cauſam illam finalem debet referri, & per conſequens quo ad tributorum exēptionē prout patet etiam referendam, ex diſpoſitione remiſsionum inſertarum, in fine tit. 14. li. 6. infra, in verſi. 4. & ex verbis noſtra. l. 8. clariſsime patet, ibi: *Queriendo como ſe quieren librar por razon deſto de los pechos, y contribuciones* Ecce cauſam, & rationem. Et ſic quantūuis diſpoſitio generalis ſit, reſtringenda, & limitanda eſt ex vi rationis vt late per Tiraque. dict. tract. ceſſante cauſa. p. 1. nu. 133. cum pluribus ſequent. Et ſic intellegit has leges Augdan. in capit. 14. prætorum. numero. 29. libro. 2. & gloſſa ſabiduria. in fine. in l. 1. titul. 10. part. 2. & Bacça. de debitore inope. cap. 16. num. 140. & eſt verus, & genuinus intellectus noſtrarum legum.

Salamente gozen. Niſi legum harum diſpoſitiones haberemus in his tributorum, & eorum exemptionum priuilegijs gauderent vtique omnes legum periti non ſolum doctores, & magiſtri, verum & inferioris gradus laureati, prout ex noſtra. l. & eius præfatione clare colligi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ligitur. Scientiam enim nobilissimũ quemque facere.† asserit glo.nobilissimos.in l.pen C.de postul.tex.in c. de multa,verbo literatos,de præben extra gl.in cle.1.verbo necessitas, de baptismo,tex.singularis in l.3.tit.10. par.2.& l.8.tit.31.p.2. Quæ quidem literatos nobilibus sanguine æquiparat,& tradit late Tiraquel.de nobilitate.c.5.nu.1.cum pluribus sequent. Et ideo merito sicut nobiles sanguine noncontribuunt in ijs tributis,neque literati contribuere deberent, prout tenebat Cyn.in d.l. pen.C. de postul.& Alex.optime aduocatorum partemdefendens.in l.centurio.ff.de vulg.& Guido Papæ.decisio.388.& Tiraquel.vbi supra.c.29.num.14.& glo.derechos in dict.l.3.titu.10.p.2. & Auendan.dict.c.14.nu.30. etiam si actu non aduocarent,neque legerent,prout erat ante cõmunior opinio teste Alciato,in l.2.n.47.ff.solut. mat.& Baeça,de debitore inope.cap. 16.nu.136.& Menoch.de arbitrar.iudi.lib.2.centuria.4.casu.379.num.3. Haecque de causa cum hodie multi scientia nobilitarentur ad effectum hunc fortasis,ne contribuerent restrinxit,ne Regia diminuerentur tributa,lex nostra ad graduatos gradu licentiæ & infra,in aliqua ex vniuersitatibus legibus ijs nostris declaratis.Imo & vt in ijs studijs laureati dictis gradibus gauderent,licentiaturę ud minus gradum assumere debent, nam Baccalaurei solum, non gaudẽt hac tributorum exemptione,ex text. in l.2.tit.14.libr.6.infra.De quibus, & per Auendan.dict.ca.14.nu.29.& 30. vbi limitat nostras leges vt non procedant in Doctoribus actu legentibus. Ij enim quanuis in studijs alijs quam in lege nostra descriptis laureati sint hac tributorum exemptione gaudebunt,ex tex.in l.8.tit.31.par.2. cum actu scientiam, legendo exerceant,& idem Auenda.in dictionario suo,verbo, maestros de leyes, & Pala.Rub.in rubr.§.37.infine,& §.38. Quemadmodum & Baccalaurei itidem siaduocarent potirentur vtique etiam horum tributorum exemptione.Militant namque aduocati,† secundum tex.in l.aduocati,& in l.laudabile.C.de aduo.diuer.iudi.& militibus armatę militiæ æquiparantur vt est gl.communiter approbata,in l. miles.ff.de re iudi.& ægregia persona aduocatus nuncupatur prout in titulo.16.li.2.infra,videbis.Ideoque mirum non est,si ab hac etiam tributorum solutione excusentur, prout & probari videtur ex eadem.l.2.titu. 14.lib.6.infra ibi *Excepto en los casos*, quasi casus exceptos noluerit lex illa corrigere,quorum vnus iste mihi videtur,scilicet, quoties Baccalaureus officiũ † aduocationis exercet. Lexque illa.2.in Baccalaureis tantummodo loquitur,aduocationis officiũ non exercentibus,exemptio tributorum non ex eo quod Baccalaurei sint datur,sed quia officium aduocatorũ exercent,Ideoque si illo nõ vtuntur eius priuilegio gaudere nõ debent. Exempti enim propter artem † non gaudent exemptione,si nomine, tantum, & non re & cum effectu artem illam exerceant,secundum text.in l. semper.§.negotiatores,in versi.quãdiu eiusmodi acta sunt & 5. quibusdam,in versi.Nec omnibus,qui promiscue in his collegijs assumpti sunt immunitas datur,sed artificibus dumtaxat.ff.de iure immuni.Et facit.l.ne quidam,in versi.his solis,qui in expeditionibus occupati sunt.C.de test tam.mili.& in l.qui sub prætextu,ibi, sub nudæ appellationis velamine C. de sacros.eccles. quæ iura & alia ad hoc allegat Barbat.consi.57.præclare scribitur,col.3.in princ.volu.1. & notat Auenda.d.c.14.nu.19.& Franciscus

ciscus Marcus in nostris terminis in decis.Dalphi.637. CumqueBaccalaureus aduocat,& propter aduocationem in hoc priuilegiatus sit,merito, quod quanuis tantum Baccalaureus sit gaudeat dicta exemptione,prout specialiter per d.l.8.tit.31.p.2.Determinatum habebamus,quam per dispositionem dictæ.l.2.tit.14.lib.6.infra, ijs attentis non erat censendum corrigi,sed potius vnam per aliã declarari,& limitari, prout tetigit glos. sabidurias in fine in l.3.tit.10.par.2. & in ca.l.8.tit.31.par.2. & Dica.Perez in li.4.ordi.col.1441. versi. Sed est dubium.vbi & in fine illius versi. quęrit an idem erit in scholari tantũ de quo &per Auenda.in d.c.14.nu. 30.versic.

Item alij volunt,& ita mihi tenendũ videtur iure ciuili attẽto & d.l.8. Partitarum. Lege tamen nostra attenta, quę nouissima est in hoc tenendum est iam hodie Baccalaureos tantum, quantumuis aduocent non gaudere hac tributorum exemptione, de qua in præsenti,imo neque Licẽtiati, Doctores vel Magistri alijs in vniuersitatibus graduati,quã in lege nostra declaratis, etiam si actu aduocent, vel legant.

Et ex gradnatis in aliqua vniuersitatum in præsenti declaratarum illi tantum Licentiati,Doctores vel Magistri gaudent qui actu aduocant, vel legunt,nonvero si nominetantũ. Nam cum leges nostræ hic quo ad hanc exemptionem de pechos gradum licentię,& infra,priuilegiauerit in vniuersitatibus signatis,&exemptio hęc non gradu sed principaliter propter scientiam acquiratur,& gradus ipse itidem propter eam, merito quod si non exerceatur nihil prosit, vt dictũ est.Et ita leges nostras declarat,& intelligit glo.sabiduria in d.l.3.tit.10. par.2.Sic dicens in Pinciana cancel laria determinatum,& Dida.Perez, vbi supra.col.1443.ad fi.Et in Granatensi cancellaria idem decisum asseritBaeça,de debitore inope.c.16.nu. 139.& voluit Auenda.in d.dictionario,verbo,maestro in fine,dum se refert ad glo.sabiduria.d.l.3.Et ita tenẽdum iudico in iudicando,& consulendo.De quo & per Syluam. Numquẽ post hæc vidi,in conf.88.vol.2. Qui licet in actu tantum legentibus loquatur,idem tamen dicendum in aduocantibus,prout tenet glos.sabiduria.d.l.3.&omnes supradicti.Imo si veteranus esset secundum glos. ibi, quia ob aliquam causam omisit exercitium aduocationis vel lecturę etiã gauderet. Credere tamen sufficere in qualibet parte aduocare, nam nõ loco sed scientiæ præeminentia datur,& in particularibus & absconditis locis aliquando ineststapientia cõtra glossam illam.d.l.3. differentiam in hoc constituentem. Quo ad alia tamen priuilegia quamtributorũ exemtionem,in qualibet sint vniuersitate Doctores, Magistri, aut Licentiati graduati,gaudebunt vtique sua prærogatiua etiamsi neque actu, neque habitu legant,vel aduocẽt,prout antea erat communior opinio,secundum Alci.in d.l.1.nu.47.ff.sol. mat. relatum & secutũ perBaeçam,in d.c. 16.num.136.de debito.inope. Et sic.& Baccalaureus gaudebit aliorumpriuilegiorum exemptione & priuilegijs ipsis Baccalaureis a iure,statuto, vel consuetudine concessis, Et an vxores vel filij gaudeant priuilegio Doctoris,mariti, vel patris,vltra Doct. in l.1.ff.de senato.vide Fran.Marcũ, decisio.Dalph.638.quæ ponitur pro 639.Hæc tamen omnia sic disputata intellige nisi alias talis Doctor Licẽtiatus aut Magisterj a sanguine esset nobilis,(prout nos a maioribus nostris,& scripto & auditu habuisse notum

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum habemus) tunc enim scientia & gradus non facerentperdere primi legis nobilitatis ex sanguine prouenientia,& hæc pro ijs legibus.

IN LEGEM Decimam sextam.

1 *Simoniã quasi committunt Vota, muneribus,& enxenijs adquirentes.*
2 *Mutuo scholari præstito, Vt intret scholas Vel Votet pro aliquo, Vsura committitur.*

SVMMARIVM.

Subornationes fieri vel munera dari publice vel secreto advocata scholarium in cathedris,& scholis adquirende non permittitlex nostra,neque impediri scholares libere præstare vota,sub pœna.

1 NIsi *den dadiuas.* Quod quidẽ fieri † quædam quasi simonia est,vt notat glo. tutelã. in l.1.ff de offi.præf.vib.vbi Oroſci.num.24.col.370. referendo Angel.cum eo declarat & intelligit, si donetur scholari, vt votet pro aliquo, vel cum aliquo intret scholas. Secus vero si ob aliquam harum earum aliquid murmetur, propter q
2 Doctor ille mutuans effectus est famosus,tunc enim vsura † esset, prout Oroſcius,ibi,inquit,Doctores Pontificios tenere,in ca.fi.de vsur. maxime Abb.& eius addition.num.17.& idem Abb.& eius additio.in c.1.nu. 2.de depositi. Et hanc dicit communem Sylues.in summa verbo,vsura. 1.nu.7.quamuis nõ desint,qui velint, contra tenere. Quam communẽ amplia etiam si ille Doctor mutuans suã potius,quam competitoris doctrinã profuturam scholasticis sciat,quia secundum Oroſcium vbi supra,nume. 25.cæcus amor sui præcipites adeo agit,vt meliores(idque maxime indoctiores qui sunt)quicunque se,& existiment,& existimari a cæteris velint. Quocirca & inerudiri isti non rato (vt Fabius scribit)vulgo ingenioſiores habentur,secundum Oroſci.d.n. 21.Quæ cum ita sint, inquit ipse ibi. Viderint obsecro, & caueant boni auditorij æruscatores hi mali (siqui forte alicubi gentium sunt)ne&alios fallant,& ipsi quoque cum dispẽdio salutis æternefallantur. Vereor tamẽ ne conditiem ipsius Oroſcij sanctum & bonum prætensores ij, & scholares ipsi spernant,quod maxime dolẽ dum esset.

IN LEGEM Decimam octauam.

SVMMARIVM.

Concordia,& forma procedendi per cancellarium vniuersitatis Salmantinæ,& inter quas personas,& in quibus casibus hic ponitur.

IN huiusque legis declarationem duo verba notanda sunt solum modo. Primo inquantum inea solum permittitur cessionem fieri tantũ de patre ad filium,id esse iuriconforme ex glo.& Doctor.in l.si ita quis.§.ca lege.ff.deverborum obligatio.tradit Rebuffus,in repetitione.l.vnicæ. C. de sent.quæ pro eo quod int. prof.rd glo.1.nume.166. Vbi & inquit,quotunc est necesse iurare verã esse cessionem,& non simulatam, prout,& ex lege nostra probatur,ibi,*Rescibau juramento,ansi del padre como del hyo, que la deuda es verdadera,y que no lo ha zen fraudolosamẽte,ni por fatigar.* &c. Et latissime tractat idẽ Rebuf.in tracta.de priuileg. scholar. priuilegio. 177.vbi plura in propositum cum limitationibus annectit,&idem etiam Rebuf.late in secundo tomo constitu.Fran.tit.de cessio.act1.art.2. gl.2. cum sequent.& vide quæ inquit Bal. consi.4.vol.1. Sed an &filius cessionem hanc facere potest patri scholastico,vide Ducñas,regul.87.ampli.7. relatum,& secutum per Cordoua de Lara.l. siquis a liberis, 5. parens.nu. 27.fo.209.ff.de lib.agn.Secundo no. quod tunc in filium permittitur,quoties filius est naturalis, secus vero si ciuilis,vt si est adoptiuus, secundum Rebuf.in primo tomo consti.Franc. tit.de senten.prouis.artı.1.glo.2.numer.27.& 28.

IN LEGEM Vigesimam.

1 *Dieta quid sit,& quot modis dicatur*
2 *Dieta a quo loco computetur.*
3 *De dietis cũ simpliciter interponitur de vulgaribus intelligendum est.*
4 *Valens per substitutum seruire debet ponere æque idoneum.*

SVMMARIVM.

Cancellarius, & vicecãcellarius vniuersitatis Salmantinæ vltra duas Dietas non extendat iurisdictionem suam secundum quod in Bulla sanctiss. Papæ Iunocentij octaui continetur, quam ipsi seruare debent,& tenentur.

1 *Os dietas* Restringit tex.in l.18.§.2.supra,isto libr. quatuor dietas concedentem, idque de iure erat vt quatuor darentur, secundum Rebuf. in tract.de priuilegijs scholarium.primi leg.161. Vbi legem nostram Hispaniæ allegat, quæ ad duas dietas restringit. Et dieta † quid sit & quot modis dicatur,vide Bertachi.in repertorio suo ,verbo Dieta,& ibi ponit q spatium hæc Dieta continet.Quod & nouissime tractat Villalobos, in ærario mille com.opinio.verbo,Dieta,num.83.&inquit a quo loco computetur,& in quem,quod iam determinatum habemus ex l.18.§ 2.supra, eo.aduersus Rotæ decisionem aliter diffinientem.Quam ipsam decisionẽ ibidem ipse Villalobos allegat.& ante eum tradit optime,& breuiter Oroſcius in l.1.nume.4.ff.si quis cautio.col.687.in fine,cum sequent.vbi inquit, quatuor dietas dari solere scholaribus Salmanticensibus,idest quadraginta leucas, & quod a fine
2 diœcesis in qua citandus morarur † non vero a continentibus ædificijs computantur,prout ex dict.l. 18.§.2. supra,eo.probabatur,quod cum iam ad duas Dietas per tex. nostrum restrictum sit,viginti leucæ continebũtur in eis,& cõputabuntur a fine diœcesis,in qua citandus moratur vt dictum est,prout & ex dict.§.2.computari iubetur.Notandumque est quod cum simpliciter deDietis disponitur
3 de vulgaribus † intelligendum est,secundum textum,& ibi glos.jornadas in l.quarta.titul.16.part. secunda. & glos.in pragmati.sanctio.secundo tomo titul.de causis.§.statuit.1. verbo, Dietas:ibi Inocentio octauo, Cuius Bullæ tenor, vt omnibus pateat talis est.

EPISCOPVS Innocentius seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoria m

Universidad de Deusto
Biblioteca

moriam. Regimini vniuersalis eccle siæ diuina dispositione præfecti curã illam, vt tenemur diligẽter amplectimur, vt per nostræ promissionis ministerium rectitudo iustitię vbilibet conseruetur, & controuersijs ac scandalis quæ ex varietate iudiciorum nonnũ quam oriuntur penitus sublatis, iusti tia vnicuique recto tramite ministretur. Sane sicut dilectus filius Enecus Lopez de Mendoça Comes de Tendilla, charissimi in Christo filij nostri Ferdinandi Regis & christianissimæ in Christo filiæ nostræ Elisabeth Regum Castellæ Legionis ac Aragonũ Regnorum illustrium Orator ad nos destinatus nuper proposuit corã nobis. Pro eo quia non nullis Archiepiscopis Abbatibus alijsque ecclesiarum Prelatis, & personis in ecclesiastica dignitate constitutis, nec nõ capitulis, conuentibus, ecclesijs, monasterijs, militijs, hospitalibus, ac personis, & locis alijs Regnorum prædictorum, quam plures literę conseruatoriæ, & contra conseruatoriæ etiam preter, & contra formam per sedem eandem concedi solitam, per eandẽ sedem hactenus concessæ fuerũt, quarum prætextu quam plures personæ litibus inuoluuntur, variæ dissensionum materiæ non sine pluribus scandalis etiam intermagnæ authoritatis personas exortæ fuerunt, maioraque scandala, lites, & controuersię in futurum oriri formidantur, nisi per sedis Apostolicæ prouidentiam opportuna super his remedia adhibeantur. Quarę pro parte Regis, & Reginæ prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum vt ne præmissa in deteriora prorumpant prouidere illis paterna diligentia curaremus. Nos igitur qui, & vnicuique iustitiam ministrari, & scandala a cunctis remoueri synceris desiderijs affectamus, huiusmodi supplicationibus inclinati, omnes, & singulas literas cõseruatorias, quibus vis personis, Ecclesijs, monasterijs, locis, ordinibus, & militibus dictorum Regnorum sub quibus vis formis, & expressionibus verborum, & cum quibuscumque clausulis, & derogatoriarũ derogatorijs hactenus concessas locum habere volumus, vt in vim earum vltra duas dictas ad iudicium nemo trahi possit. Et nihilominus statuimus, & ordinamus, quod tã illarum, quam quę deinceps ab eadẽ sede emanauerint conseruatoriarum prætextu conseruatores, in illis pro tempore deputati nullum in subconseruatorem ad decisionem causarum deputare possint, nisi fuerit in ecclesiastica dignitate constitutus, decernentes irritum, & inane si secus super his a quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Et nihilominus venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopo Hispalensi, & Cordubens. & Pacens. Episcopis per Apostolica scripta mandamus, quatenus, ipsi, vel duo aut vnus eorum per se, vel per alium seu alios præsentes literas, atque omnia, & singula in eis contenta, vbi & quando necessariũ, & expedierit fuerit solenniter publicantes, vt illis, quibus opportunum fuerit efficacis defensionis præsidio assistentes, nõ permittatis illos contra tenorem earundem literarum quomodolibet molestari, sed illas faciatis ab omnibus inuiolabiliter obseruari, contradictores quoscunque, & rebelles cuiuscunquedignitatis, status, gradus, ordinis militiæ, vel conditionis fuerint authoritate nostra per censuram ecclesiasticam, & alia iuris remedia appellatione postposita cõpescendo, inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis. Non obstantibus præmissis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non statutis, cum

cum consuetudinibus, priuilegijs, stabilimentis, vsibus, & naturis ecclesiarum, monasteriorum, locorũ militiarum, & ordinum quorumcunque etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, quæ aduersus præsentes nunquã volumus in aliquo suffragari, contrariis quibuscunque aut si aliquibus cõmuniter, vel diuisim ab eadem sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam ac de verbo ad verbũ de indulto huiusmodi mentionem. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis, statuti, ordinationis, constitutionis, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ. 1540. Octogesimo quinto Kalend. Februa. 15. Pontificatus nostri anno tertio.

Et hic est tenor dictæ Bullæ, vt prę manib⁹ habeatur ex qua quidẽ Bulla & ex tex. nostro in ver. *Esi no fuere dezal calidad* vnũ notãdũ existimo, scilicet, quod etiam substitutus cancellarij, & sic vice cancellarius, qui virtute harum conseruatoriarum debet cognoscere, est necesse, quod dignitatem in ecclesia, & habeat, & possideat, sicut, & ipse cancellarius habere debet alias sententię per vicecancellarium latæ nullæ erunt ipso iure, tanquam a non habente potestatem iudicandi prolatæ, prout in expresso tenuit glossator Salmantinus in l. 12. tit. 3. lib. 2. Ordinamen. col. 356. in p. incip. Regulariter enim, cum quis per substitutum seruire possit, debet ponere
4 alium æque idoneum † prout probat rex. no. abilis l. in. 1. C. de præpos. aget. in rebus lib. 12. ibi, considerans eorum laboribus per substitutũ Chartularium eiusdem scrinij, cui præfectus est ipse, idoneum, & tam moribus optimis pręditum, quã scientiam, peritiamque rerum habentem electione sua, suaeque periculo facultatum, præfatum munus eos implere præcipimus, vbi Bar. nu. 4. per illum textu. notat supradictam regulam. Pro quo, & considero textu. in l. 29. ti. 25. infra. lib. 4. ibi, *De los Escriuanos de la audiencia*. Quem ad hoc notauit Aueudaño. capite. 15. prætorum. numero. 3. cum tribus sequent. libr. 2.

IN LEGEM VIgesimam secundam.

1 *Qui dicantur Christiani noui secundum ius, & communem vsum loquendi. &c.*
2 *Communis vsus loquendi propriæ significationi vocabuli præfertur.*
3 *Macula generis per indicia, & famã probantur.*
4 *Statuta excludẽtia Christianos nouos ab officijs an valeant.*

SVMMARIVM.

In Collegijs vniuersitatum seruãda iubentur statuta, & constitutiones, ne nouiter conuersi admittantur in collegas.

Christianos nueuos. Fundari possunt statuta hæc collegiorũ neophytos excludẽtia a collegio. Quoniã si ratiocinãdo cõsideremus, & sic neophytũ, idest nouiter in christiana religio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne plantatũ,hũc ex authoritate Diui Pauli prima ad Timotheum.c.3. excludendumreperies. Inquit enim,nõ neophytum ne forte elatus in superbiam,in iudicium incidat, & in laqueum diaboli, & ad Titum optime c.1.ad finem. Hucque pertinet quod scripsit Innocentius Papa primus Epist.12.ad Aurelium. Miserum est, inquit,eum fieri magistrum,qui nec dum didicit esse discipulũ, prout ijs, & alijs hoc fundat Couarr.in clem tina si furiosus.prima part.§.2.num. 7.& Simancas,quos & alios ad fundandam hanc partem refert Pelacz. de maioratibus Hispa.prima p.quæstio.1.num.13. Quodsi radicem excludimus,& descendentiam eius excludere debemus. In honoribus enim ac dignitatibus in distributiua iustitia, & id genus alijs,plurimum refert nobilis quis sit,vel ignobilis,ciuis anpe regrinus,Iudæus an Græcus, neophytus an ex vetustissimis Christianis. Id enim ratione naturali apud omnes gentes constitutum, & apud omnes populos vsitatum,& iure gentium receptum est,vt inquit ipse Simancas, de institutio.catholi.tit.47.num.83. Vbi ex dicta Pauli authoritate,multisque alijs,inquit ipse Simancas,ibi prohiberi quoque poterunt isti conuersi a veterum Christianorum collegijs,& prærogatiuis. Et qui sint isti
1 neophyti,† Couarruuias, vbi supra. iuris dispositione attenta, inquit in nume.7. conclusione.1. Neophytus is propriedicitur,qui ex Iudaica lege aut Mahometica,vel Ethnica nuper legem Christi professus fuerit, non is qui ex ipsa natiuitate iam Christi nomen acceperit, genus tamen a Iudæorum gente deducens. Et ibi hanc communem omnium diffinitionem ipse Couarruuias testatur, dicitur enim neophytus,a neo,quod est nouum,& phytos,quod est fides, quasi nouus in fide,secundum Lamberti.plura dicentem,de iure patrona.libro.2.secundæ partis quæstione.7.prin.artic.14. per totum. Et secundum hanc diffinitionem iampro uidentia diuina raro Christianum nouum in Hispaniarum regnis repe tiri credo, qui non posset in collegam recipi,quanusdescendens esset genetis Iudæorum. Nam si neophytus dicitur,qui nouiter cõuersus fuit & sic nouus christianus filius,& descendens ab eo dicinonposset,parum esset, quim omnes reciperentur in collegijs ijs,quemadmodum admittuntur ad officia secularia etiam publica,secundum Auendan.in dictionario,verbo,Iudio,& Otalora,denobilitate.2.part.3.partis prin.c.7.nu. 23.& probatur ex.l.6.titu.14.part.7. quam ad hoc & alias ita tenendo allegat Alphonsus de Heredia,in libello suo,*Dechado de juezes*.in q.*Si el judio puede ser juez* Vbi.de ijs collegijs meminit,& per modernum Olanum in concordia antinomiarum littera. A.nn.73.& 74. Veruntamenquia collegia hęc latius verbum hoc,christianos nouuos interprætantur,& sic secundum communẽ vsum loquendi,
2 qui propriæ significationi vocabuli prefertur,† secundum tex.in l.liberorum.§.quod tamen Caussius.de legat.3.& tex.in c.2.de verbo,signifi.& gl. in c.propterea,extra,deverbo.signifi. & in c.non nulli,extra.de rescript.& tex.in l.Labeo,vbi optime Bar.n.4.de supel.legat.late Feli.in proœmio Gregoriano.n.5.& melius quã alibi Euerardus,in suo centiloquio loco.7.& communem testatur sententiam Oroscius.in l.omnes populi.n.165.colu.72.ff.de iust.& iure,vbi limitat eã duobus modis. Adeo vt quantumuis materia sit odiosa,& pœnalis adhuc tunc vsus communis loquẽdi præferatur proprię significationi vocabuli,secundum

cundum Ias.in l.stipulatio ista.§.hæc quoque nu.8.fo.63.ff de verbo.obligu Et plura referens Pelacz.in dict. tracta.de maioratibus.1.p.q.66.nu. 10.fo.227. Christianus nouus quo ad collegia,& ecclesias, vel confratrias similia statuta habentes,(prout habet nostra sãcti Michaelis ciuitatis huius Placentiæ cuius,& nos confratres sumus) dicitur de genere Iudæorũ descendens,quãtumcunq; tritauus eius fuerit ille,qui nouiter cõuersus fuit. Et ideo in similibus causis semper ex communi vsu loquendi te defendes, & communem hunc loquendi vsum probabis, & articulabis, & videbis Bar.in dict.l.Labeo formam probandi vsum communem discribentem,& tunc secundum Auend.in dict.dictionario,verbo,Iudio,macula hæc poterit per indicia & famam † probari,&
3 nimirum,quia in antiquis fama habetur pro plena probatione,& testes de auditu,si aliter veritas propter antiquitatem probari non potest fidẽfacient.ex l.si arbiter.ff.de probatio.& l.1.§.fi.& l.in summa.§.idem Labeo. ff.de aqua.plu.arcen: notat gl.in l.fi. ti.9.p.4. Imo & tunc quælibet suspicio iudicis habetur pro sufficiẽte probatione secundũ Bar.& communem in l.in illa stipulatione. ff.de verbo. obliga.& ibi Ias. Eo quod in similibus negotijs & factis antiquis habitu neque actu testes haberi nõ possunt. Et quod erit tunc tempus antiquum arbitrio iudicis relinquo,vt per Menochium,de arbitrar.iudi.li.2.centuria.1.casu.3. Et statuta hæc collegiorum,& ecclesiarum,& confratriarum excludentia descendentes ex Christianis nouis sancta,& iusta vocat Otalora,vbi sup.nu.20.inquiens,quod speratin omnibus cathedralibus ecclesijs idẽ futurũ. Et iustissima statuta hęc vocat in nostra materia Simã.in d.ti. 47.n.81. Ex quo cessãt dicta per Dida
4 dacum Per.z.l.9.ti.1.li.1.ordi.col.54. in medio & latius in l.un.1.li.4.col. 1316.dum † dubitabat an familia statuta valerent. Imo & audiui & vidi copiam cuiusdam mandati Inquisitorũ hæreticæ pranitatis villę de Vallado lid,quo quidem iubebant vt in omnibus vniuersitatibus,collegijs,& conuentibus,& concionibus istorum regnorum publice vel secrete nullo modo per viam disputationis,neque alia via, tractaretur qp descendentes Iudæorum vel Maurorum non debeãt excludi a collegijs,congregationibꝰ religionibus,aut dignitatibus sub pęna excommunicationis maioris latæ sentẽtiæ,& quingentorum ducatorũ extraordinarijs tumpribus sancti officij applicatorum,& in.18.die mensis Nouembris anu.1570.sic audiui publicatum,& vidi transumptũ huius mandati. Sed an Iudæus vel ex illis descendens effectus nobilis per priuilegium potuerit admitti ad hæc collegia,dic quod non,secundum Pelacz in nostris terminis in dict.tract.maioratuum.1.p.q.51.nu.30.

Tit.8. De los Iuezes conseruadores,y otros juezes Eccleſiasticos.

ET cum superiori titulo dictum sit de studijs generalibus,& scholis,& scholaribus,& de eorum speciali iudice conseruatore,nũ aurẽ,& generaliter de iudicibus conseruatoribus,& alijs ecclesiasticis sequitur generalis titulus.

In huiusq; titulideclarationẽ parum immorandum existimo, solũ remissionibus Doctorũ contentus ero,vbi de ijs cõseruatoribus iudicibꝰ,& qui sint tractatur,de quibus vltra glosiatorem Salmãtinũ,hic col.268,cũ seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt tendus est Guido Pape, decis. Dalpa. 18. vbi in fine remissiones alias allegat præfertim Specul. & eius Additio late de ijs tractãtes. Et quia corrupte Speculatorem allegat, reperies cum in 1.p.ti. de iudice de lega. §. excipi nu. 24. & ibi additio. & melius tractat idem Ioan. And. in nouellis, in c. fi. de offic. del. in 6. & Bal. in margarita, verbo, conseruator, & Bertachi. in repertorio suo, verbo conseruator. Et notandum est, quod vbi cõseruator est datus ad certum tempus finito tempore finitur eius officium etiam quo ad negotia cœpta, secundum Rotam antiquam. 5. n. 1. de offi. del. fol. 16. & additio. Specul. vbi supra, litera. H. Neque possunt ij iudices cõseruatores habere tribunal erectum prout sacro Concil. Triden. dispositum reperimus in sessione. 7. c. 14. pag. 80. & Clarius in sessione. 14. de reformatione. cap. 5. pag. 157. cum seq. Vbi & in ijs capitulis disponitur quibus & quando & in quibus casibus literæ hæ cõseruatoriæ nihil prosunt. Et quæ personæ possint esse conseruatores, traditur in d. ca. 1. & fi. de offi. del. in 6. Qui tamen possint esse iudices delegati ad causas authoritate Apostolicæ sedis, vel a legatis eius deu, vide rex. in ca. statutum, de rescript. in 6. & Concilium Trident. sess. 25. de reformatio. cap. 10. pag. 287. & 288. Et quod causæ quo ad primã instantiã coram locorũ ordinarijs in ecclesiasticis tribunalibus debeant ventilari disponit idẽ Concilium sessio. 24. de reformati. c. 20. pag. 252. cũ sequent. duabus. Vlterius notandũ est, quod iudices ij conseruatores nõ debent mittere manum inmessem alienam, & sic in iurisdictionem secularẽ argumen. notatorum in l. imperium & in l. fi. ff. de iur. omni. iudi. Aliter enim puniuntur ipsi & officiales eorum pœnis, de quibus in legibus nostri tituli. Et an conseruatores ij possint de nullitate suarum sententiarũ cognoscere, vide decisio. 38. capellæ Tolosa. & ibi eius additio. Et de conseruatoribus ijs vltra dictos Doctores vide Archiepiscopum Florentinum in 3.p. suę summę tit. 9. capit. 4. per totum, & Marcum Antonium Cuch. in suis institutionibus canonicis tit. de offi. cõseruatorum. Et an ordinarij dicantur conseruatores Apostolici, vide per Alexã. in l. fi. ff. de iur. omni. iudi. vbi & an possint subdelegare.

Titul. nonus. De los Questores de las ordenes, y de los votos de Santiago.

IN huius tituli declarationem, sicut & precedentis notandum est breuissime, quęstorum triplicem esse modum, vnus qui habet officium pecuniæ quærendę, & iste poterat fieri ex plebeijs. Alius erat, qui præterat capitalibus causis & sententijs, item alius, qui legendis libris, & isti erant illustres, vt in dict. l. 1. & ibi glosa. penult. & in l. 2. §. & quia vt diximus. ff. de origi. iur. Et horum quæstorum officium, & origo antiquissima est, secundum textu. & ibi Oroscius. optime declarantem. in d. l. vni. ff. d e of fi. quæst. Et eorum duplex genus ponit text. in l. 10. tit. 18. part. 4. Et vnus quæstor est, qui recuperat redditus regios vt in l. 25. tit. 9. par. 2. alius vero est, qui legit ante Regem, & hic vulgo secretarius dictus. Et hic vltimus est illustris, secũdum gl. & Oroscium, in d. l. vnica. & cancellarius vocatur, secundum Menesium, in l. vniuersi. nu. 7. C. de diuersis rescr. Et vicecancellarius curiæ Romanæ quęstor dicitur, vt in c. forus de verbo. significa. quem tex. adhoc allegat glo. an. in qua regularum cancella. Innocent. VIII. & aliorũ Pontificũ, in proœmio. fo. 5. in princip. in parua impressione. Et hunc quęstorem, & cancellarium esse hodie maioris authoritatis, quam antiquitus erat, asserit glo. 1. in l. 4. tit. 9. p. 2. Et de hoc quæstore in præsenti titulo non tractatur, sed tantum de quæstore eleemosynas petente, & recuperante nomine ordinum, & votorum Sancti Iacobi Dequo quæstore, vltrá Didacum Perez. in præsenti, videndi sunt summistæ, in verbo quæstor, & quæstuarius, & Decius. consi. 277. & Auiles c. 51. prętorum, verbo, *ni consentir.* fo. 251. vbi & per Deci. vbi supra, an per episcopum puniri possint ij quæstores, & an indulgentijs falsis ab eis concessis vtens bona fide potiatur, & videnda est Bulla Alexan. quam fortasis referemus, annuente Deo, in l. 37. titu. 6. li. 3. infra. Et notandum, quod de iure communi quilibet poterat sibi petere, sed vt alijs daretur eleemosyna non licebat nisi cum licentia Papę vel diœcesani, vt est text. in c. cum ex eo, de pœnitẽ. & remissio. vbi Ab. & in c. tuarum, de priuilegijs, & in clementina abusionibus, & ibi Cardina. de pœniten. & remissio. Per legem tamen finalẽ huius tituli iubetur quod quæstores ij non petant extra locum vbi ecclesiæ, & piæ operæ sita sũt absque licentia Regis, & eius supremi consilij, etiam si sit absque publicatione indulgentiarum, in eodemque loco deber saltum præcedere licentia ordinarij, vt in dict. l. fi. videbis. Ad legem finalem adde, quod videnda est l. nouior decima tertia. ti. sequentis.

ET cũ superiori titulo de quæstoribus dictũ sit eleemosynas petẽtibus, quarumquidem eleemosynarum datione peccata remittuntur, iuxta illud. Elemosynis redime peccata tua gratiæque, & indulgentiæ cõcedi solent, pro peccatis, & indulgentiarum causa, nunc immediate sequitur de Bullis, maxime sanctæ Crucis, quibus cum & indulgentię conceduntur, & ad peccatorum remissionem consequendam prosunt.

Tit. 10. Delas Bullas, y Bullas de Cruzada, y Subsidios y comissario y officiales dellas.

1 *Quid sit Bulla, & de ratione nominationis, & derivationis remissiue.*
2 *Concedere has Bullas, & indulgẽtias est actus iurisdictionis.*
3 *Indulgentia quid est.*
4 *Subsidium quid sit, & plura de eo remissiue.*
5 *Tauorum vsus an permissus, & licitus sit.*

QVid sit Bulla, & de ratione nominationis, & derivationis eius, videndum est †vocabularium ecclesiasticum, in verbo Bullas 1

Notandumque est in præsentis tituli declarationem verbum, Bulla, in titulo nostro non capi pro Bullis concessis ad beneficia vel ad lites de quibus loquitur late Specular. in titu. de de rescripti prælenta. §. primo igitur, per totum, vbi quid debeat continere, & qualiter impugnetur, disputatur, & late per Rebuffum. in. 2. tomo consti. Francis. titul. de rescriptis, in prefatione, & per Hieronymũ Paulum, in practi. can. apostol. capite. 1. & in alijs pluribus locis ordinarijs, sed loquitur noster titulus de Bullis, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

lis,& fauorem,& indulgentiam concedẽtibus animabus,prout patet ibi, Bullas de Cruzada,vltra quas quia,& aliæ Bullę,& gratiæ conceduntur,& concedi solent,ideo priuspositũ fuit verbum generale præcedens, de las Bullas.

Pro cuius tituli introductione, & harũ Bullarum notitia sciendum est, quod cõcedere has Bullas † & indulgentias est actus iurisdictionis,quando quidẽ indulgentia † est remissio temporalis pœna debitæ pro actuali peccato pœnitentis extra absolutionem sacramentalẽ facta a Prælato ecclesiæ ob rationabilem causam,eam de thesauro satisfactionum compensante,quæ diffinitio probatur,ex extrauaganti,vnigenitus,de pœni,& remis.& ex.l.3.ti.32.p.7. Et hanc diffinitionem docte,& distincte persingula membra & verba declarat Nauar. vir & literis.& sanctimonia præditus in 5.in Leuitico,in si quis aliquãdo,de pœnit.dist.1.notab.20.mellius quam summistæ,& Ioan. de Argomanias, in poleanta iuris,& in tract. de effectu indulgentiarum,censura.1.Cum ergo sit actus iurisdictionis,prout ex dictis patet, solum explicari poterit a prælatis a summo Pontifice vsque ad episcopum,cum differentia tamẽ, vt probatur ex dicta extranag. vnigenitus,& in c.quod autem,& in c.nostro de pœni.& remis.& in c.acceden tes,de excessi.præla.& per Nauar.vbi supra notab 21.plura ex hoc singularia deducentem. Et de vetustate & origine Bullæ cruciatę,vide Sotũ in 4.dist.21.q.1.artic.2.De alia vero parte rubricæ, scilicet, de subsidijs, quid sit subsidium & vnde deriuetur
4 † vltra quendam tractatum,cuiusdam Bartholomæi de Bellencinis,de charitatiuo subsidio,videndus est Guido Papæ,decis.371.n.1.fo.104.& summistę,inverbo charitatiuum subsidiũ & nouissime Villalobos, in æratio mille commu.opini.litera.C. nu.3. cum 7.sequentibus.Et quibus ex causis imponatur tradit Boerius, decis. 134.nu.2.& an exigatur a religiosis exemptis.idem Boeri.decis.135.n.1. & 4.& nu.2.& 3.tractat an & a pauperibus.Et quale subsidium possit episcopus imponere tradit idem Boeri. decisi.134.nu.1.5.cum 5.sequent. Et an ab inferioribus ab episcopo impo ni possit,vide per eund.Boeri.decisi. 133.n.2.& 3.Et requisita vt imponatur,vide per Rebuf. in tract. de decimis,q.3.nu.3.cumpluribus sequent. Et vocat illud decimã decimæ. Et an sibi dari ipsemet Prælatus per censuras coget,vide per eund.Boeri.decisio.136.n.1.& 2.Et an præscribi possit, idemin d.decisio.133.nu.9.tractat.Et inquit in dict.decisio.136.nu.3. quod contra negantes charitatiuum subsidium non debet agi coram iudice secularis,sed recurrendum ad iudicem deputatum pro ditimendis super eo quęstionibus, prout quotidie videmus.Et hæc pro rubri.

IN LEGEM Quartam.

EN correr Toros. Videtur hic esse text. probantem vsum & cursum taurorum permissum,prout ex eo notat. Auend.cap.10.Prætorum. nu. 12.lib. 2.Tamen quia raro,secundum eum ibi sine peccato sit, prout & asserit glossa.2.l.57.titul.5.par.1.præsertim si in diebus festiuis agitentur, secundum glos.in pragm.sancti.1. tomo.titu.de spectaculis in eccles. non faci. fo.159.in paruis.Ideo motu quodam proprio sanctissimus noster Papa Pius.V.prohibuit taurorum cursum, & agitationem,prout inter suos motus proprios reperietur.Et per tempus aliquod cessauit in nostris partibus agitatio taurorum.Sãctissi. tamẽ Gregor.XIII.ad petitionem & supplicationem inuictissimi nostri Philippi Regis suo motu proprio concessit,vt tauri agitari & curri possint dum tamen non sit in diebus festiuis neque personæ religiosæ vel ecclesiasticæ cursui tali & agitationi adsitãt, & prouiso per eos ad quos spectabit, quod exinde alicuius mors quoad fieri poterit sequi non possit, prout ex dictis propriis motib⁹ quilibet inspicere poterit,præ manibus enim habentur impressi.

Aliud & pro complemento huius tituli,& totius libri primi notandum est ad l.fin.nostri tituli.in colu. penibi, *O aquien su poder ouiere*, scilicet, quod verba hæc superflua videntur. Nã quis dubitat,nisi quod si ego possum abste recuperare decem,nõ possim,& per mediam personam mandatum meum habẽtem idem facere. Et quis potest a te decem quæ debes alicui recuperare,quin nõ teneatur mãdatum præbere sufficiens pro recuperatione illorum decem. Ergo verba hæc superflua sunt,sed tu dic esse admodum necessaria.Nam cum res sit ille,cui per Papam sit gratia recipiẽdi eleemosynam dictarum Bullarum, ipse Rex erigit eligitque commissarium,vel thesaurarium generalem,ipseque generalis thesaurarius in qualibet dictarum particularem eligit thesaurarium,& ponit pro eleemosynæ recuperatore,& sic subdelegat mandatum suum.Et quoniam subdelegatus etiam Principis subdelegare non potest, ne in infinitum procedatur, etiam si ei esset data potestas subdelegandi,secundum Rebuf.quem allegare sufficit,in reperi.l.vniç.C.de senten.quæ pro eo quod int.prof.1.notabi.num.19.& 20.Et sic thesaurarius diœcesis nullo modo subdelegare poterat,ideo in lege nostra optime disponitur quod quilibet receptor se obliget ad soluendum,& tradendum recepta,& soluta ipsi thesaurario diœcesis,vel procuratori suo,vt sic virtute obligationis compellatur soluere procuratori subdelegati thesaurarij, neque possit opponere defectum illum mandati.Et sic in facto vidi conclusum,& notanda sunt verba hæc nostrę legis, nam si ea non consideres faciliter posses respondere contrarium,& hæc pro libro primo.

De ordine habendo in prædicatione harum Bullarum habemus pragmaticam in secunda impressione Recopilationis hic appositam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

LIBER SECVNDVS

TITVLVS PRIMVS,

DE LAS LEYES.

IT QVAMVIS de libro ad librum non sit ita necessaria continuatio sicut de titulo ad titulum, tamen quia optime ad præcedentem librum continuari potest, dicendum est pro continuatione, quod cum superiori libro de Religione, quæ ad fidem, & ecclesiam pertinet dictum sit, nunc de ea, quæ ad leges sacras, vt C. de legibus. l. leges sacratissimæ. Vel sic. Supra libro proximo de diuinis sacris, & ecclesijs, & ecclesiasticis pertinentibus dictum est, nunc de humanis sacris (nam leges sacræ sunt) vt d. l. leges sacratissimæ. Quam continuationē colligo ex rubrica. C. de legibus. Pro cuius rubricæ exornatione & tituli declaratione sciendum est, quod ius
1 nostrum Regium † iuste & iuridice per Regem fieri potuit, & potest, quātuis contra ius ciuile sit, ex textu. in l. post liminium. ff. de capti. & post li. reuersis. & in l. fina. C. de legibus. Et quamuis dicta iura in Imperatore loquantur tamen idem dicendum est in Rege, cum in Regno suo vicem Imperatoris obtineat, præsertim nostro Hispaniarum Regno, cuius Rex noster non subest Imperio. Et ideo constitutiones, & leges contra ius positiuum Romanorum facere potest, prout inquit optime Matthæ. de Afflic. in præfatione ad constitutiones Siciliæ. q. 2. per totam, vbi ponit quamplures Reges & dominos, qui non subsunt Imperio. Iusque tale Regium
2 † commune ius appellatur. vt in ca. cum a nobis. de testi. vbi Abb. nota.
3 1. & cum ad hoc allegat Pala. Rube. in repeti. rubricæ in præfatione. versic: decretalis quanta. num. 8. & 9. Ex eo inferens, quod sicut antiquius appellatione iuris in dubio intelligebatur † de Romano, vt in. §. ius autē, inst. de iure na. gen. & ciuili. Sic & hodie appellatione iuris in dubio intelligitur, de iure Regio, quod commune vocatur, vt per Villalobos, in sua Antinomia iuris ciuilis, & Regij. c. 1. nume. 10. fo. 2. Et ideo si Rex facit mentionem de iure intelligitur de suo iure regio, secundum Bald. relatum & secutum per Decí. in l. 1. nu. 2. C. quando non peten. par. & Palaci. Rub. d. nume. 9. Imo & secundum eund. Villalobos, vbi supra. nume. 9. leges Imperatorum non allegantur in nostra Hispania, ad decisionē causarum, nisi quatenus ratione † fundā
4 tur, prout & asserit glos. por las. l. 6. ti. 4. p. 3. Et in Francia Matth Affli. vbi supra. q. 20. num. 4. & 5. & Auēdaño. capi. 16. prætorum. nu. 9. & 10. libro. 1. Qua de causa & in Hispania lata aliquando lex fuit, vt capite plecteretur, qui Romanorum leges in iudicijs allegasset, secundum Oldrald. consi. 99. consueuit dubitari. colu. 2. & glo. in d. l. 6. & Probum, in additioni ad glos. pragmat. sanctio. in prin. procemij. verbo, Dei, el. 1. in fine, & a Gallis quoque id obseruatum videmus, vt iudicent non quod lex dicat, sed quia legis ratio sic vult, secūdum But. & Bal. in l. nemo C. de senten. relatos per Franciscum Vargas, in tra. de iurisdicti. Episcoporum, & maxi. Ponti. authoritate axiomate. 7. & Carolum a Grasallis, lib. 1. Regaliū Fran.

iure. 12. versi. hinc est sexto, & per Rebuf. in 1. tomo consti. Fran. tit. de cōstituti. In procemio, in glo. 5. nu. 20. Vbi & cum pluribus numeris sequēt. quā plures leges ciuiles allegat, quæ neque quo ad earū rationes in Francia seruantur. De quibus & per Carolum a Grasallis. dicto. lib. 1. regalium Fran. iure. 7. versi. & hinc est. & 2. cum pluribus sequent. Ideoque leges nostras Hispaniæ † iura communia ciui
5 lia non cognoscere dicimus, iusque hoc commune appellamus prout & asserit Afflictis, vbi supra. q. 1. nume. 3. Sicut & consuetudines ius etiam commune vocari possunt, secundū Pala. Rub. vbi supra. Cum & Decre-
6 ta a populo facta † ius ciuile dicantur secundum Abb. in consi. 109. nu. 4. vol. 1. & sic perpetuo durāt. In quo secundum ibi, nullus discrepat, prout & tenet Bart. in l. stipulationum, la. 2. in prin. nu. 3. & 4. ff. de verb. oblig. li
7 cet facta a Duce, Comite † vel Marchione ius prætorium dicantur, & annalia, non vero perpetua sint, si authoritate concilij non fiant secundum Abb. & Bar. vbi supra communiter approbatum teste Ias. ibi. num. 9. Claud. 19. cund. Ias. in §. sed istæ quidem nu. 27. & ibi Gom. nu. 22. inst. de actio. Vbi ponit plures huius doctrinæ vtilitates quos & sequitur Oroscius. in l. 1. col. 497. ff. de offi. eius cui man. est iur. Quod & tenet idē Abb. in ca. fina. nume. 8. de offi. leg. & per Bart. in l. 2. num. fin. ff. de bon. pos. & in l. fi. in fine. ff. depœnis, communis secundum Soci. in d. l. stipulationum
8 num. 134. Qui & in statutis ciuitatum ab Antianis earum † factis, vt prætoria, & sic annalia dicantur, idem dicant & asserunt, nisi ex speciali regis commissione ea fecerint, secundum eos. Hanc tamen Bart. & aliorum cōmunem opinionē intelligunt supradicti Doctores, quoties tales Duces Comites & Marchiones non essent perpetui, neque iurisdictionem iure proprio exercerent, secus tamē si perpetui essent, iurisdictionem quæ iure haberent proprio. Tunc enim, & statuere possent, & statuta hæc ciuilia, & sic perpetua forent, secundum Bart. in l. omnes populi. nu. 8. ff. de Iusti. & iure, & ex mente eiusdem Bar. in l. 1. §. de quare. nume. 3. ff. de postul. & Bal. in l. receptitia. C. de consti. pecunia allegatorum per Ias. in dicta. l. stipulationum. la. 2. num. 10. ff. de verbo. oblig. Nam tales domini † maxi
9 me iurisdictionem perpetuam habētes, idem possunt in terris suis, quod Imperator in toto orbe, secundum Curti. iunio rem, consil. 59. nume. 10. quod & alios allegando tenet Andr. Abexca. in libro pactorum. nu. 340. cum pluribus sequent. Vbi inquit, q̄ & ex hac causa domini isti etiam temporales possunt † manum regiam in
10 terris suis exercere cum omnia in eis posint, quæ Imperator in Imperio. Et nu. 345. inquit, quod saltim de facto ita seruatur, & quod si vellemus potestatem istorum dominorum, tēporalium etiam, in dubium reuocare esset reuengare mundum. Et nume. 346. & 347. inquit iterum ipse Abexca, mundum esse ita cultuatū, quod isti domini temporales omnia etiam principi reseruata gerunt, & presupponunt de iure, vel de facto, & quod tenere contrarium esset percutere caput ad montem Morellum. Et ideo inquit Tiraquel. de minorandis pœnis, in præfatione. numero. 14. quod de consuetudine, aut de facto † pœ
11 nas remittere possunt in terris suis, de quo, & per Auendaño. ca. 7. prætorum. libr. 1. Et ideo dominos hos statuere posse in terris suis, testatur communem Oroscius in dicta. l. omnes populi col. 56. in fine. Et ideo secundum Bart. & sequaces statuta hæc

Universidad de Deusto
Biblioteca

si a domino perpetuo facta sint, ciuilia, & sic perpetua erunt, nō vero annalia. Et sic poterunt facere statuta generalia derogatoria, & iuri communi contraria, secundum Rolā. Valle, consi. 91. nume. 17. & 18. libr. 2. de qua tamen communi opinione dubitauit Ias. in §. sed istæ quidem. nu. 33. insti. de actio. Licet ipse ibi velit teneri posse, quod licet talia statuta a dominis ijs facta prætoria dicerentur, perpetua tamen essent. Et expresse cōtra Bart. imo quod quamuis talia statuta sint facta a dominis perpetuis annalia dicantur, & sint, tenet Angel. in §. 1. in fine insti. de diuisi. stipul. & Galiaula, quem ad hoc in libris meis relatum reperi, in l. centurio. col. 2. ff. de vulga. & pupil. & voluit Oroscius in d. l. omnes populi, col. 56. in fine, dum Bart. ibi, simpliciter nulla facta distinctione pro hoc allegat. Et pro hac opinione Ange. & sequaciū contra Bartho. & communem considero text. in l. pen. tit. 1. part. 2. vbi expresse probatur leges, vel statuta dominos in terris suis constituere non posse, quamuis perpetui dominii sint, prout ibi intelligit glossator nouus. Et sic secundum glossatorem illum si fecerint statuta erunt prætoria, & sic annalia, imo, & neque cum populi consensu poterunt hæc statuta domini isti facere, secundum Auiles. c. 5. prætorum. num. 6. lib. 1. contra glossatorem illum. in d. l. pen. contra tenentem, & male. & iterum in l. 12. in glo. 1. titu. 1. par. 1. Nisi statuta talia cū populi consensu facta eius gubernationem concernerent, nam illa iure nostro Regio permissa sunt fieri, ex. l. 14. tit. 6. libro. 3. infra, & sic non tam ex potestate populi, quam Principis permissione Neque obstat quod supra diximus, dominos hos in terris suis posse, quæ Imperator in Imperio, nam huic obiectioni responderi potest, id verum esse in ijs, quæ ex priuilegio, vel antiqua obtinent consuetudine, dum tamen non sit legem, vel forum concedere, & contra leges regias statuere, secundum Auendañ. d. cap. 5. nume. 6. Quasi hæc de regalibus & supremæ potestati competentibus sint, quæ ab ipso rege abdicari non possunt, neque per alium quam regem constitui, prout ex ipsamet. l. penul. paret. & communem. & receptam sententiam testatur Rolan. Valle, consi. 4. num. 30. cum sequent. aliquibus. libro. 3. Et sic obstat maxime dictis opinionibus communibus lex illa, & intelligere eam in Ducibus & dominibus temporalibus, non vero in perpetuis, vt non obstet dictæ communi est nimia suppletio ad illius legis generalitatem, nisi illam limites, vt non procedat in dominis perpetuis, & superiorem non recognoscētibus. Ij enim vere sunt Principes in terris suis, prout post hæc scripta vidi consideratum per Burgos de Paz, in proœmio legum Tauri. num. 141. & 142. & ante eum per Rolandum, in dicto consi. 91. num. 8. lib. 2. Alij enim domini etiam perpetui superiorem tamen recognoscentes vicarij regis secundum legem illam, pen. dicūtur. Et ideo mirum non est, quod facere non possint nisi tantum ea, quæ eis demandata sunt, vel permissa dū tacitus regum consensus durat. Principes enim abusiui ij dicuntur secundum Octauianum, in decisio. Pedamon. 139. num. 16. Legem tamen vel forum constituere non possunt, cum sit de supremis ex l. illa pen. Et sic cōtra communem Bartoli, & sequaciū tenendum videtur, scilicet, quod quāuis domini ij perpetui sint si superiorem recognoscunt, statuere non possunt in terris suis, & si statuant de facto, talia statuta prætoria, & sic annalia erunt, nisi in concernentibus gubernationē populorum statuant, nā hæc de populi cōsensu possent, cum id ex legis permissione procedat. Idēque circa episcopos dicendum videtur † circa quos, licet iure ciuili statuere possent, sicut domini perpetui, & statuta illa ciuilia, & sic perpetua esse contra cōmunē testetur Gometius in d. §. sed istę. n. 25. tamen non esse ciuilia, sed prætoria tenendum est, cū cōmuni asserta per Henri. Bote. de synodo episco. 3. p. art. 3. conclu. 2. n. 8. vbi ipse expresse ita tenet. Et sic hodie alios vltra Principē legem condere ciuilem & perpetuam nō posse dicamus, prout inquit Rebu. in 1. to. consti. Franciæ, ti. de constitut. in proœmio. n. 6. Suntq; hæc maximi momēti, vt licet videre ex Gome. vbi supra. cogitet vnusquisque q̄ sibi rectius videbitur. Cum igitur, vt adpropositum deueniamus ius nostrum Regium cōmune dicatur, eius ignorantia † allegari non potest, vt dicam in l. 2. infra eo. Et ab omnibus, etiam Ducibus & dominis in terris suis obseruandum est, neque contra illud statuere possūt vt l. 5. infra eo. diximus. Adeoque supra dicta vera censenda sunt, quod si per legem aliquam Regiam in delicto aliquo diuersa pœna imponatur quam per leges ciuiles esset imposita, illa, quæ per nostras leges Regias imponitur seruanda est, per. l. 3. infra isto titu. vbi videbis late. Quinimo & quod fortius est potius debet recurri † ad ius regium, quam ad ius canonicum etiam in terris subiectis ecclesię quæ tamen infra limites huius regni sitæ sunt in rebus & negotijs secularibus, & vbi temporalis iurisdictio exercetur. Et nimirum cum ex l. 5. infra eo. & etiam ex l. 3. a Prælatis & Episcopis in locis, vbi temporalem habent iurisdictionem ad Regem, & eius Cancellariam appellandum sit, vt probatur in. l. 1. ti. 1. infra. li. 4. & l. 8. ti. 2. li. 1. supra quamuis Bar. in l. priuilegia, & ibi Balo. C. de sacrosan. eccles. aliud velint. Et hoc dūmodo causæ hæ ciuiles, & profanæ sint, secus si spirituales † vel in foro ecclesiastico tractentur quamuis temporales sint, nam tunc ad ius canonicum recurritur, & non ad Regiū, quantumuis seculares iudices tunc ad regium deberent recurrere ius, prout cōmunem testatur Curtius Iun. consi. 136. nu. 4. relatus per Villalo. in d. ærario mille, cōmu. opi. littera. C. n. 172. Nam secundum Ripam in l. ita stipulatus. n. 26. fol. 282. ff. de verbo. obli. æquitas canonica in foro Cęsaris non † seruatur, prout & voluit additio. Bar. in d. l. priuilegia. n. 2. littera. l. Quodverū intelligerem nisi in spiritualibus & eis annexis, vel in concernēribus materiam peccati. † In his enim etiā in foro Cæsaris in casu, in quo in eo cognosci potest principaliter vel incidenter, vel in modum violentię prohibendæ ius canonicū non vero ius regium seruandum est, secundum gl. & ibi Ancha. in ca. possessor. de reg. iur. in 6. & Alex. consi. 167. n. 5. & 6. vol. 2. & Socin. Iuni. con. 144. n. 47. vol. 1. & gl. in c. 2. de arbi. in 6. glo. in c. fi. de præscriptio. & hæc est receptissima sentētia, secundū Oros. in l. omnes populi. col. 61. ff. de Iusti. & iure. Et idem si causa respiciat miserabilē personā, nam tunc canon legi præfertur, secundum Rebu. in 1. tomo. ti. de sentē. prouisio. ar. 3. gl. fi. n. 30. & tradit de ijs idem Rebu. in proœmio di cti primi tomi. gl. 5. nu. 120. & 126. & 127. Deficiēte vero tunc iure canonico, licut antea recurrebatur ad 1ª ciuile, ad instruendas, & decidēdas causas etiam in foro ecclesiastico, nunc vero ad Regium ius erit prius recurrendum, quam ad ciuile, prout quo ad ius ciuile asserebat Bar. additio. in d. l. priuilegia, & Doctor. cōmuniter, in

cap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cap.ar si clerici,de iudi,& Paul.Cast. consil.66.volu.1.& Abb. & Doct.in ca.Ecclesia S.Mariæ,in lectura.nu. 10.cum sequent.de consti.& in repe. nu.14.cum sequent. Sicut & ecótra deficiente iure Regio,etiam in foro
18 † seculari ad canonicum deueniendum est,prout optime considerat,& testatur Pala.Rub.vbi supra num.15. fo 2.relatus & secutus per Villalobos in d.Antinomia iuris & ciuilis & Regij.ca.1.nume.14.& Didacus Perez, in 3.q. proœmiali ad leges ordin.& seruabitur tunc secundum eos ius regium in foro canonico,dum tamen ius ipsum Regium non sit præiudiciale ecclesiæ vel ecclesiasticis personis.Sic & ius ciuile supplere ius canonicum probatur per text. in ca.si in adiutorium.10.distin. Imo & distinguebatur per ius ciuile,secundum Bertachium,in repertorio suo,verbo iusciuile,versi.8.Et hodie ex iure regio,ad quod deficiente canonico diximus recurrendum, suppletio hæc
19 & distinctio erit facienda † in vtroque foro.Ex quo inferri posset ad determinationem quæstionis,num,scilicet,si clericus sit in suo foro accusatus de adulterio, & adultera ipsa in suo seculari,an si adulterę remittatur adulterium censebitur, & remissum ipsi clerico adultero,cum secundum ius nostrum regium,vni ex adulteris remisso adulterio & alteri,etiam remissum censetur,& circa remissionis huius vim nihil de iure canonico disposituni reperiamus,vt sic ex iure ipso Regio suppleatur ius ipsum canonicum.De cuius quæstionis determinatione remitto me ad dicenda,fauẽte Deo,in l.2.ti.20.lib.8.infra vbi est proprius locus.Et an in causarum decisionibus † sit ius ciuile, & sic nos-
20 trum regium præferendum dictis sanctorum patrum,tradit Didacus Perez in.q.11.proœmiali ad leges ordinamenti regij.Ex quibus omnibus infero singulariter,quod si inter Doctores canonistas & legistas † adsint 21
hinc inde communes opiniones cõtrariæ in materia legali legistarum,in materia vero canonica, Canonistarũ erit seruanda opinio,vt tenent omnes Doctores,& ibi Barbat.in rubri. extra de precario,& Bologninus plura adducens in Theodosiana,verbo ab eisdem Philosophis,& in verbo librum,co.3.Et præter hos & ante eos idem professa est glo.in cap.vt veterum.9.distin. quæ expressim asseuerat,in disputationibus maiorem fidẽ Augustino.in moralibus Gregorio in historijs & translationibus Hieronymo esse adhibendam. Facitque illud Philosophi,quod vnusquisq; eorum,quorum causam nouit,bonus est iudex quam glo.allegat Abb.in ca. 5.q.fi.de constit.Et hoc nisi in materia peccati, spirituali,vel ei annexo, nam tunc opinio Canonistarum in vtroque foro erit seruanda,ex supradictis.Quibus sic præmissis ad Rubricę nostræ verba deueniendo,pro diffinitione huius verbi,lex,& quid sit, vltra text.nostrum in l.1.infra eo.videnda est l.1.& ibi Doctor.ff.de legibus.& l.9.tit.1.part.1.& glossatorem Salmantinum,in præsenti,col.179.& in 14.q.proœmiali ad leges ordi.& Doctor.in l.1.Tauri,vbi & disputant quis possit condere leges,de quo & per Didacum Perez in q.2. proœmiali,& text.& Doctor.in l.si Imperialis C.isto tit.& latissime Alphonsum a Castro,de potest.legis pœnalis.lib.1. cap.1.& 2 vbi refutat aliorum diffinitiones.Et an lex sit in foro † conscientiæ seruanda,ita quod contrauenientem obliget ad mortale peccatũ, vel ad restitutionem ablatorum contra eius dispositionem,vltra Docto.maxime Anto.Gomez.l.1.Tauri.num.3. & Couar.in cap.cum esses.nume.6. de tes-

tam.& iterum in regu.peccatũ 2.part.5.8.num.3.& 4.& latius in.5. 3.n.2.cum sequent.in eadem.2.part. & Feli.in cap.1.de constitu.& Rebu. in 1.tomo consti Fran.in proœmio, tituli,de constitu.glo.1.num.4.cum sequen.aliquibus,& Didac.Perez in 10.q.proœmiali ad leges ordinamẽ, videndus est late Nauarrus, in Manuali.cap.23.num.36. cum pluribus sequentibus,& nouissime Licentiatus Mexia,in pragmatica del pan,quę cum sit materia ordinaria, & per ipsos late examinata,& per alios,quos allegant,ipsos referre sufficiet. Vnũ pro declaratione dictorum per eos, notandum scilicet,quod nunquamle
23 gis pœna † debetur in foro conscientiæ antequam eius condẽnatio fiat, secundum glo.celebrem,& communiter receptam in capi.fraternitatis. 12.q.2.quam pluribus exornat Felin. & Deci.in cap.1.de consti.& Alphõsus a Castro,de potestate legis pœnalis.libro.1.cap.10.col.2 fo.174.& Couar.in 4.2.part.cap.6.§.8.nume.10. cum sequent.fol.70.& Bernar.Diaz, in reg.544.& Tiraquel.in l.si vnquã verbo,reuertatur.n.234.C. de reuocadona.& Stephanus Costa, in tracta. de ludo,col.12.versi.& limitãdo præ 25
dicta,& Fortunis Garsia,in tracta,de vltimo fine,illatione.15.& Gometius in §.sic itaque diseretis, nu. 16.& in §.ex maleficijs.num.14.insti.de actio. Tho.in 2.2.q.63.num.3.& communiter approbatur,secundum Alciat.in l.4.§.Cato. numer.147.ff.de verbo oblig.& nouissime Illustris.Dominus Antoni.de Meneses, in l.si quis maior.nu.57.C.de transactio.Quod adeo verum est,quod quamuis pena
24 † ipso iure imponatur adhuc ante cõdemnationem in conscientia nõ deberur secundum Thomam,vbi supra q.63.arti.2. & Simancas, de institu.cathol.tit.9.nu.157.vsque.191. & nu: 228.vsque ad.242.& Ant.in cap.audiuimus,decollusio.dereg.Syluester verbo, pena.q.25.Et hanc veriorem testatur Bote.in tract.de synodo episcop.3.par.arti.2.num.106.& est cõmunis,secundum Nauarrum,in Manuali.c.23.num.66.in prin.quem vide de hac glosia.Quamuis in hoc vltimo casu cum pœna ipso iure imponitur,contrarium teneat Abb.in ca. dilectus num.12.de arbitris.& Anto. Gomez,tomo.3.de delictis.c.2.nu. 5.quos communiter, & frequentius reprobari asserit Domi. Anto.Men. vbi supra num.58.Imo & secundum Adrian.Caieta.& alios relatos,& secutos per Mexiam,in d.pragmati.*del pan*,concluf.6.num.114.quantumuis condemnatio pœnæ facta sit,non tenetur condemnatus in conscientia ad solutionem pœnæ,quia non tenetur ipse contra se sententiam executioni mandare,nec fisco bona sua offerre,sed tantum esse patientẽ & morigerantem accommodare,& pati paratum.Hoc tamen non est vsque quaque indubitabile, quamuis Adriani, & sequacium sententiam probabilissimam vocat D. Menesius,in d.nu. 58.in fine.Ampliatur etiam dicta gl. vt condemnatus ad mortem † vel ad 26
aliam pœnam propter aliquod delictum potest fugere a carcere salua cõscientia,& absque vllo peccato,& euitare dictam pœnam,secundũ Thom. 2.2.q.69.arti.4.in responsio.ad 2.argumen.& Maior.in 4.distin.55.q.12. col.1.& Coua.lib.1.Variar.c.2.num. 10.versi.in secunda specie propositæ quæstionis,& Nauarro in Manuali. cap.17.num.101.& cap.25.num.38. & Soto,de Iusti.& iure,lib.5.q.6.art. 4.col.1.& 2.& Syluester,verbo fugere.q.1.sentit clare Bart.in l.1.ante fin. ff. de bonis eorum qui ante senten. per textu.181.reprobato Bart.eodem contrarium tenente in l.relegati.nu. 1.ff.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1.ff.de pœnis,& Feli.in cap. 1.num. 46.de constitu.& Abb.in cap.1.nu. 3.de testi.cogen. & Ias.in repetio.l. admonendi.num.175.de iureiurando. cod Abb.in ca.in nostra. num.2. de constitu.Neque pro eis suffragatur aliquid glos.in c.ius gentium.1. dis-
26 tin.probans,seruum † vel captiuũ fugientem a Domino suo,cum furtum sui ipsius faciat,teneri in conscientia quam gl.in hoc communiter approbatam dicit Couar. vbi supra,sequiturque eam Abb.in cap.sicut.2.num. 4.de iureiur.& Ias. in l.ex hoc iure. nu.24. ff.de Iusti.& iure.Vbi ampliat eam in quocunque genere Saracenorum,& sequitur eam etiam Oroscius in l.liber homo.colu.248.ff.de statu homi.versi.10.quoniam glo.illa loquitur, & procedit in eo,qui seruus est.Quiquidem cum sit sub dominio alterius,iusse fugere non potest, & si fugiat,furtum sui ipsius facit,quod est peccatum,& contra Decalogi precep-
tum.Ideo merito si fugiat quod peccet,sicut & in eo,qui se ad pretiũ participandum vendit si fugiat peccat, quia furtum committit saltim nummorum,quorum particeps fuit,secundum Oroscium vbi supra.Sed existens homo liber sub iudice sub nullius dominio est,ergo merito,& si fugiat ꝙ non peccet,quia sui ipsius fortũ non facit,prout eleganter declarat Couarr. vbi supra.Quod tamen ex dicta glos. & ex Couar.vbi supra intelligerem, cum iniuste talis condemnatus captus,& detentus est incarcere, a quo fugit, secus tamen si iuste,quia tunc 30
peccauit si fugerit.Ex quibus & debi-
27 tor † qui cessit bonis,& adiudicatus est secundum leges Regias creditoribus ad seruiendum pro debitis,si interim fugiat peccat, nam sub dominio quodam,& seruitio ipsorũ creditorum adest, secundum Auendañ,in tit.de las excepciones. nu.57. versi.neque erit,& ideo idem de eo,

ꝙ de femo in hoc casu dicendum est. Limitanda tamen est glo.illa dicti ca. fraternitatis,vt non procedat in pœna apposita † a testatore,nam illa debetur in foro conscientiæ,secundum Abb.in ca.Raynaldus.numer. 25.de testamen. vel si debeatur ex partium conuentione secundum additio. Abb. in cap.suam.nu.3.litera.C. de pœnis Quod tamen intelligendũm censeo, si pœna ex transactione debita,debetur tanquam interesse partis, quontã tunc,licet ex parte soluentis sit pœna ex parte tamen illius,cui soluenda est potest esse interesse, prout in actione legis Aquiliæ inquit glo.in l.10.titu.15.par.7.glo.fina. vel quando pro aliquo fideiubes,quod intra tres dies præsentabis in carcere sub pœna tali parti aduersæ soluenda pro interes-
29 se.† Tunc enim,nimirum si in conscientia debeatur,etiam si non petatur,secundum Nauarro in Manuali. cap.23.nu.68.in medio.Et sic est intelligendus additio Abbatis,in d.ca. suam. Aliter enim perperam,& male diceret,quoniam pœna mera,etiam ex transactione debita in conscientia non debetur, nisi petatur, secundum Corneum & Rebuf.relatos & secutos per D. Menesium in d. l. si quis maior.numer.59.& Felin. in ca. 1.de consti.num.46.iiim.ff.4.& 5.& Nauar. vbi supra,& voluit Mexia.vbi supra. num.132.

Secundo limitatur dicta glo.dicti c: fraternitatis,vt non procedat quoties per legem † pœnalem iubetur pœnã eius teneri contranenientem soluere in conscientia,quoniam tunc debetur etiam ante condemnationem, secundum Couarru. optime in d.2. parte libri 4.cap.6.§.8.num.10.versi. tertio hinc,& Auendañ.cap.2.prætorum.nu.10.versũ.& ex supradictis libro.1.& Mexiam,vbi supra. numer. 139.& 140.& Castro de lege pœnali, lib.2.cap.5.prout iubetur,in l.1.titu.

18.in-

18.infra isto lib.Quamuis Simancas, de instit.cathol.titu.9.a nu.102.vsque ad.127.velit defendere id lege iuberi non posse,vel si posset non deberi,& nume.150.respondet legibus nostris Regijs,vt eius opinioni non obstẽt, absque iusta tamen causa lex similis fieri non deberet.Et de pœna iudicũ pœnas contra nostras Regias leges exigentium,vide Auendaño.cap.18. prætorum num.4.in prin.li.1.& hçe pro rubricæ exornatione.

IN LEGEM Primam.

1 *Mulieres in legibus condendis repellẽdæ,neque de consilio esse possunt.*
2 *Mulierum vsus non inducit consuetudinem.*
3 *Semen Regis iniquam legem condentis non durat.*
4 *Lex Regina diuinarum atque humanarum rerum vocatur.*
5 *Ciuitas lege sua municipali vnam tantum partem ligare nequit.*
6 *Appellare licet ei,aduersus quem per ciuitatẽ ius singulare constituitur.*
7 *Nemo lege nõ promulgata ligatur.& ibi legis requisita vt liget.*
8 *Lex nunquam recepta quamuis publicata non ligat.*
9 *Duo menses dati,vt legis ignorãtia allegari possit a quo die currant.*
10 *Legis notitia habita ligat,etiã intra duos menses publicationis.*
11 *Ignorantia eorum,quæ publice fiunt neminem excusat.*
12 *Legis finis est bonum commune.*

SVMMARIVM.

Quas qualitates lex debeat habere, & quos operetur effectus lex nostra declarat.

Ley ama. Sumpta fuit lex nostra.a l.1.& a.l.legis virtus.ff.de legibus, & a text. optimo in cap. erit autem lex 4.dist.& a l.4.5.& 9.tit.1.part.1. De quo & vltra Doctor. in dictis locis,videndus est Cassaneus,in Catalogo glorię mundi,parte.12.consideratione.36.fol.44.Et notandum quod in condendis legibus,omnia hęc ipsece legibus considerata,pensanda sũt & consideranda,quod vtinam vt inquit Rebu.in i.tomo,consti.Frãciæ, titu.de constitu.in proœmio,glos.1. num.16.consideraretur, dum legem conditores eius promulgare volunt, sed ipsi aliquando,secundum Rebu. ibi,leues appetitus, & metus probant,& lex sic parum pensata,& sensata sine pedibus ambulat,sine anima viuit,sine capite loquitur,sine ratione manet.Quod vt euitetur in legibus & constitutionibus condendis
1 sempermulieres † repellẽdæ sũt,quia varium earum iudicium reputatur, vt cap.forus,de verb.signi.per Decia. late in l.fœminæ.ff.de reg.iur. Neq; etiam possunt esse de consilio,secundum tex.& Bar.l.1.ff.de legibus.Vbi
2 Angel.dicit, quod vsus † mulierum non inducit consuetudinẽ, quia lex & consuetudo æquipollent, vt l.de quibus.ff.de legibus,& sicut condere leges non possunt,ita neque consuetudinem inducere,prout communem testatur opinionem Oroscius, in l.1.ff.de legibus.num.15.col.133. Et a num.13.prosequitur hoc qualiter mulieres condere legem nõ possunt, optimaque exempla ponit in propositum.Pro legibusque condendis maxime aduertendũ est illius dicti, & comminationis a Deo per Esaiam prophetam descriptæ.Væ,qui condunt leges iniquas,scribentes in iustitiam scripserunt, vt opprimerẽt in iudicio pauperes, & vim facerent

causæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

causæ humilium populi mei, vt essent viduæ præda eorum, & pupillos diriperent. Esaiæ. capit. 10. Et sic inquit Matthæus Affli. decis. 105. num. 8. quod semen † Regis iniquam legē condentis non durat. Et per argumē- 5
3 tum a contrario credendum est, progeniem, & semen Regis nostri Philippi Secundi per maximum tempus duraturum, prout omnes tenemur Deum optimum maximum humiliter, & genibus flexis supplicare, & 6
orare.

Ama, y enseña, y es fuente. Qua de re iure optimo a Chryppo Regina,
4 diuinarum atque humanarum † rerum lex vocatur, vt in l. 1. ff. de legibus, prout ex titulo C. de summa Trinita. & de sacros. Eccles. & similibus patet, & ex alijs titulis humana negotia concernentibus, vt de emptio. & vendi. pactis, & de transactio.

Y su effecto es. Desumpta fuit a dicta l. legis virtus, & a l. 5 titu. 1. par. 1. Legis enim virtus hæc est imperare, vetare, permittere, punire, punitionis enim merū humana coercetur audacia, vt in l. 2. infra eo. vbi verbo, sea refrenada, dicant. Sed nonne lex aliquando etiam consulit, diuidit, diffinit, regulam tradit, vt glos. & Angel. in d. l. legis virtus, notant, quin etiam lex omnis, aut tribuit, adimit, ponit, iubet, aut permittit. Et Bald. quē cæteri sequuntur, teste Oroscio, in dicta. l. legis virtus. nume. fin. inquit, cætera omnia ad quatuor illius legis, & itidem nostræ, virtutes reduci posse, quemadmodū, & inquit ibi ipse Oroscius, l. 5. ti. 1. par. 1. quam ipse corrupte allegat, intelligendā, & sic respondetur clare interrogationi. Et exempla verbi Imperare, & qualiter puniatur non parens legis imperio, vel faciens contra legis veritum, optime ipse Oroscius ibi declarat, num. 1. cū sequen. col. 142. qui videndus est pro declaratione horum verborum.

Assi comun Scilicet vtilitate, vsu, & authoritate, vt est text. in l. iura nō in singulos. ff. de legibus. & dicto capi. erit autem lex. 4. distin. Et sic legem municipali ciuitas vnam † partem populi ligare nequit. Ideoque quamuis a legis iniquitate appellare nō liceat vt l. si qua pœna. ff. de verbo. significa. appellare tamen licebit ei † aduersus quem ius singulare constituatur, se- 6
cundum glo. fi. in l. 9. tit. 1. par. 1. limi. & appellari, & opponi exceptio doli potest, si legem quamlibet generalem odio tamen priuati factam coniectu ris probari possit, secundum Oros. cium. in l. 1 nu. 1 cum sex seq. ff. de legibus, vbi num. 8. sic. Nam hoc in col. 111. Nisi id iusta ex causa fieret, puta si sedandi tumultus causa lex singularis fiat, vel ex alia simili. Et an statuta ad omnes trahantur tradit ibi Oroscius, in dicta l. iura non in singulos. col. 145. in principio.

Ser manifiesta. Per verbum hoc manifiesta potest intelligi quod sit clara, & verbis claris, & non obscuris cō posita, ne aliquis vitiose eam posset interpretari, & ne eui laqueus paretur, secundum glo. in dicto capit. erit autem. 4. distin. Nihil enim tam proprius legi, quam claritas. text. in §. quibus, in 1. consti. C. & in auth. de testa. imperi. §. 1. col. 8. tradit Rebuf. in 1. tomo. consti. Fran. in proœmio tituli. de consti. glo. 1. nu. 32. optime. l. 8. tit. 1. par. 1. Vel quod ideo dicatur, manifiesta quasi in scripturam redacta, per quam scripturam manifesta fiat omnibus, & patear eius dispositio prout esse scriptam communis est cō tra aliam communem relatam per Don. Ant. Menes. in l. cōstituciones. nu. 18. C. de iur. & fac. ignor. Vel tertio possunt intelligi verba hæc, manifiesta, scilicet, per promulgationem, & publicationem de ea factam, vt sic omnes

omnes ea ligari possint, neque eius allegent ignorantiam, cum nemo le
7 ge non † publicata ligetur, prout est tex. in auth. vt factæ nouæ cōstit, & in c. cognoscentes, vbi optime Felin. de constitutio. Adeo vt inquit Alphon. a Castro, de potestate legis pœna. li. 1. c. 1. fo. 10. in parois, q̄ Deus ipse, cui 9
est rerum summa potestas, nō possit lege positiua ab eo data, citra legis eiusdem publicationē ad illius obser uationē obligare. De quo, & per Minchac. contro: illustri. ca. 44. & 45. Ex quibus quotidie liberamus delinquē tes cōtra leges & pragmaticas sāctiones quarum publicatio in loco & populo iudicij nondū est facta, vel si facta allegatur ignorantia, & q̄ nondū sunt lapsi duo menses a die publicationis. Quiquidem labēdi sunt vt ignorantiam allegantes nō excusentur vt probatur in dicta authen. vt factæ nouæ constitu. & tradit Felin. in dicto c. 2. de constitutio. vbi hoc intelligit, & declarat aliquib' modis. Quarum declarationum vna est singularis, scilicet, nisi princeps velit, vt statim liget lex, nam tunc non est necesse publicari quo ad retractationē ac- 10
tus contrarij, licet, quo ad pœnā sic, & tunc excusaretur contraueniens, secundum glo. antiquam regularum Cancella. Innoc. VIII. & aliorum Pontificū, in proœmio. fol. 4. in paruis, vbi ad hoc allegat glo. ex nūc in Clemen. 2. de hæreti. & Abb. in d. ea. cognoscentes, de consti. & Balel. leges. C. de legibus. Alias enim & quo ad retractationem actus contrarij debet lex publicari, inter principalia enim requisita legis, vt ex ea effectus producatur, promulgatio & publicatio est, secundū Cepo. cōsi. crimi. 13. Et aliud requisitū est secundum eum ibi q̄ fiat a principe, & itiē q̄ sit vsu recepta. Nam si vsu recepta nō sit † non
8 ligat contrafacientes, secundū Cepo. ibi, & Felin. in ca. 1. de tregua & pace. ver. lex. Et quando dicitur lex vsu nō recepta, vel recepta, tradit vltra Cep. vbi supra optime Cona. li. 2. vari. ca. 16. nu. 6. ad fin. & Did. Perez. in 2. q. proœmiali ad leges ordin. Et notandū, q̄ ij duo mēses a die publicationis † currūt, etiam quo ad Papæ constitutionē respectu prouinciæ in qua publicatur, licet respectu publicationis Romæ facte tēpus est arbitrarium. Durum est enim extendere text. in authen. vt factæ nouæ constitu. ad cōstitutionem Romæ facta & publicatā, cū habeat distinguere omnes prouincias vniuersi, secundum Gometi. in proœmio regularum Cāce. fol. 13. in paruis, pag. 2. in fine. Vbi inquit publicationē Romæ factā ligare omnes prouincias, & ciuitates, licet, non sic in publicatione Imperatoris iussu facta. Facitque quod iterum ipse Gometi. ibi, pag. 2. fo. 8. dixit. Et notandum, quod tunc demum post duos menses tantum ligat lex publicata, & non intra eos, quotiescunque non probatur contraueniēte tali lege eius notitiā & scientiam habuisse. Nam si id probaretur † etiam intra duos menses ligaretur eius pœna, secūdum Abb. in d. c. cognoscentes. nu. 7. de constitu. & ibi Felin. & ibi Imol. nu. 5. versi. & aduerte, hanc communem testatur, quicquid contrarij voluerint aliqui relati per Mexiam, in d. pragmatica del pan, conclusione. 7. nu. 9. Sicut & econtra lapsis duobus ijs mēsibus, si probetur iusta legis ignorantia, nō ligatur eius pœna cōtraueniens, secundum gl. in d. c. cognoscētes, verbo ante, in fine. per text. in ca. proposuisti. in fine. 8. dist. & Duen. in regula. 129. ampli. 1. [illegible] in limi. 3. hoc intelligit quādo esset ignorantia iusta, secus si supina & crassa, nam hæc nō excusaret, vt plura dicendo inquit Tiraque. de retractu linagiel. §. 35. gl. 4. nu. 28.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cũ.8.sequent.Et in dubio lege publicata post duos menses publicationis ignorantia præsumitur cras̃a,cũ talis sit,nescire legẽ,quæ in publico & solito loco publicata est,secundũ Feli.
11 in.d.cognoscentes,& tunc nõ † excusat,secundumHippo.in prac.6.aggredior.nu.33. Imo & quãtumuis tunc post illos duos menses probaretur ignorantia,adhuc non esset ex toto cõtraueniensliberandus,sed deberet aliqua extraordinaria pœna,secun dũ Dueñas,vbi supra,limi.6 puniri,taltim propter presumptionem scientiæ eorum,quę publice fiunt,& ab omnibus sciri præsumitur,secundum Menesiũ,l.error.n.52.C.de iur.&fac.ig. &Villalobos in d.ærario millie commopi.litera.I.nu 4.De quibus omnibus publicationis leges post hæc scripta vidi singulariter, & docte scripta per Menochium,de arbitrarijs iudi. li.2.centuria.2.casu. 181.per totum.

Honesta. Vel quia lex ipsa honesta in verbis,& apparentia debet esse,vel verius,quia honesta iubere debet.Lex enim fit propter honestatem tuendã c.porro.35.q.3.& notat Rebu. in dicto proœmio ad tit.de cõsti.gl.num. 14.& 17.

Prouechosa. Nam propter vtilitatem
12 habendam etiam fit.c.ep.tali.1.q.7.legisque finis est bonum † commune, d.c.erit.4.dist.Bonũ autem cõmune constat ex tribus,ex personis,ex tẽpore,& secundum negotia.Et leges iust æ gloriosum officiunt Regnũ secundum Rebu.vbi supra.n.35.vbi a nu. 16. requisita alia legis prosequitur, quę possem eo tacito transcribere,& gloriam eorum mihi imputare,quod tamen mei instituti nõ est per ipsum videbuntur.

IN LEGEM Secundam.

1 *Leges condere in suo Dominio illius, qui superiorẽ non recognoscit.*

2 *Lex non deberet promulgari antequam ab omnib⁹ esset approbata parlamẽtis.*
3 *Legis mutationes homines aggreferũt.*
4 *Leges eo firmiores sũt, & sanctiores quo cũ maiori deliberatione fiunt.*
5 *Damnificantes publice amore, vel pœnæ formidine exterminandi sunt.*
6 *Legem punire clarum est,& iudex legis pœnam exequitur.*
7 *Monitio requiritur,vt in pœnam incidatur,& tunc debet esse in persona.*
8 *Ignorantia iuris nostri Regij nõ prodest,& 9 ad minores extenditur.*
10 *Minores ex contractu obligantur.*
11 *Minores an & ad lucrum omissum restituantur.& 12 infertur ad licitationem rei suæ eos restitui si alius post subhastationem plus offerat.*
13 *Locatio vecariarum vt proprium populi de consuetudine reputetur.*
14 *Noua licitatio si est magna restituitur minor.*
15 *Colonos antiquos idem quod nouos offerentes præferendos esse.*
16 *Offerrens minorem summam præfertur si melius seruiet obligationi.*
17 *Adlæsionem vltra dimidiam debet attendi omnis rei.*
18 *Licitatio prima per collusionem & sordes facta per secundam iuste factam retractatur.*
19 *Minoribus.25.annis etiã in criminalibus iuris ignorantia non prodest.*
20 *Mater minor nubens non petito prius tutore filio primi matrimonij excusatur.*
21 *Minor.25.annis restituitur aduersus pœnã incursam ex violatione exilij.*
22 *Minor.25.annis non excusatur in totum a delicto in faciẽde commisso.*
23 *Minor hic sicut & lege ita & statuto ligatur,& si eis vtaturnõ restituitur*
24 *Dolus in minore nõ præsumitur,& si præsumatur restituitur.*
25 *Minor an aduersus pœnam ex statuto incursam restituatur.*
26 *Iuris error semper obest in excusando aliquem a delicto.*

27 *Statutum res minorũ respiciens,ita minores ligat,vt aduersus illud non restituantur.*
28 *Mulieres maiores.25 annis an iuuentur ex iuris ignorantia.*
29 *Mulier tenetur exire populum ad cõsulendum peritiores.*
30 *Vnum an duos peritos teneatur quis consulere.*
31 *Eminens scientia quot testibus probari possit.*
32 *Rustici an propter iuris ignorantiam excusentur.*
33 *Rusticus sagax quando nõ excusetur etiã si consulere non potuit peritiores.*
34 *Mulieri deponenti contraria non subuenitur,& ibi an rustico.*
35 *Rusticus si vsurariumcontractum faciat an excusetur & nu.36.quomodo puniatur in ijs,quæ culpa commisit.*
37 *Regula plures in quibus non est locus, nisi in casibus a iure expressis.*

cundum rex.in l.Imperialis.C.de legibus & texius in l.12.tit.1.p.1.& glos sa in proœmio fori,verbo,leyes.& Didacus Perez in 1.quæstio.proœmiali ad leges ordina.cuius dicta referuntur a Rebuffo in primo tomo constitutio.Franciæ.titu,de constitutio.an proœmio gl.1. nu.2. cum.7.sequent. Debet tamen Rex,& conditor legis in condenda lege consilium obtinere,vt l. humanum. C.de legibus,ibi, Bene enim cognouimus quod cum vestro consilio fuerat ordinatum,ad beatitudinẽ nostri Imperij,& ad nostram gloriam redundare.Et alibi dicit lex,dubium.C.de repudi.ibi, dubium non est,omnia omnino,quæ consilio recte geruntur,iure meritoque effectu,& firmitate niti,& rex.in dicto proœmio fori,in fine,vbi Montaluus in glo,ouimos consejo.ita notat.Et hac de causa ibidem tractatur, de consilio Regio.inscripsit,& probat etiam text.in l.9.ti.1.p.1.Ideoque inquit Rebu.indicto primo tomo.ti. de supplicatio.artic.1.glo.32.nu.37. quod bonum esset, si numquam lex promulgaretur,antequam ab omnibus † esset approbata Parlamẽtis, vt
2 dicitur in vita Alexandri Seueri,teste eodem Rebu.in dicto primo tomo, & d.tit.de constitutio.glo.1.num.11. qui nunquam sacrauit legem, quin prius consuluisset viginti peritos,& quinquaginta disertissimos. Et ideo leges eius firmæ fuerunt,obidque secundum Rebuff. eundem in cod.numer.11.bonum esset antequam leges promulgarentur,vt consulerentur supremæ Franciç curiæ. Et ipsi vocarent magistros suæ iurisdictionis, doctos,& experientes Doctores, & aduocatos,& cum his leges firmę & vtiles darentur,non triduanæ leges, sicut solent in quibusdam Regionibus esse, vbi dicunt quatriduana est, iam fœtet,abijciamus eam, nam quæ

SVMMARIVM.

Qua ratione leges constitutę fuerunt, & vt ignorantia earum non allegetur in præsenti declaratur. 1

NOs mouio a hazer leyes. Sed quem motus iste comprehendit.Et dicendum est,legis huius conditorem. Et quis fuerit eius conditor ex ipsiusmet legis subscriptione apparet,cũ sit lex fori,qui quidem forus a nobili Rege Castellę Alphõso statutus fuit,prout ex proœmio ipsius fori patet, qui cũ Rex Castellæ esset,superioremque ex hac causa non recognoscens,secundum gl.in c.Adrianus,& c. synodo. 63.distin.potuit optime leges illascõdere,& statuere.Nam leges condere
3 † illius est in populo & dominio suo qui superiorem non recognoscit,se-

Universidad de Deusto
Biblioteca

momento constituuntur,eo momento pereunt. Et ibidē in dicto nu.11. & 12.alia in propositum ipse Rebuf. tradit.Et vtinam sic seruaretur in legis constitutione,& præsertim Deus præ oculis,& bonum commune haberetur,vt inquit optima.l.11.tit.1.p.1. Tunc enim leges perpetuæ & firmæ fierent,& ordinarentur. Nam ex mutatione legis homines ægre ferunt † 3
& ex hoc assuescunt,vt non æquo animo eas ferant,sed moliantur ipsarum frequentem mutationē,vt in gl. fi.dict.l.12.habetur.Quamuis immutabiles omnino fieri non debent, iuste enim mutari possunt secundum 5
Coua.c.alma,in initio.2.p.nu.2. Nec̄ debent esse immutabiles,prout Lycurg.fecit,quē refert Rebu.in.d.proœmio.ti. de constitu.gl.5.n.17. Illū tamen in hoc reprehendit Castro,de lege pœnali.li.1.c.2.fo.12.in paruis.Et ideo sicut magno consilio & deliberatione leges instituendæ sunt ita & 4
mutandæ,nam eo firmiores † sunt & sanctiores, quo cū maiori deliberatione,& consilio constituuntur secēdum tex.in l.17.tit.1.par.1.Vbi & ad 6
emendationem legis faciendā lex illa iubet,Regem, consilium doctissimorū virorū debere habere,q̄ & Rex noster christianissimus& obseruat & facit,& obseruari iubet in l.fi.infra iis. to,11.& li.Et id maxime in legibus semel constituris destruendis, & abijciendis,in quarum derogatione maior est deliberatio habenda,secundū tex.in l.18.ti.1.p.1.ibi. *sea refrenada.* Vt & si non virtutis amore,formidine saltim pœnę homines refrenētur, secundum tex.in l.1.ff.de Iust.& iure & tex.in l.10.ti.1.p.1.& tex.in c.eum qui,de præben.in.6.& 42.dist.docendus.Factæ sunt enim leges, vt eorum metu humana coerceatur audacia,tutaq, sit inter improbos innocentia,& in ipsis improbis formidato supplicio nocendi facultas refrenetur.c.fa- 7
ctæ.4.distin.Nam vt dicit Philoso.1. Polit.corum. Sicut homo,si est virtutibus prædictus,est optimum animalium,ita si sit separatus a lege,& iustitia,est pessimum omniū. Vnde necesse fuit ad pacē hominum,& virtutem adquirendam,vt humanæ leges instituerētur.Quia 2.Rhetori. inquit ipsemet Philoso. Melius est omnia lege ordinari,quam dimitti arbitrio iudicum,propter iras,que refert Rebuf.in dicto proœmio,tit.de constit. gl.1.n.10.cum.3.sequē.Timorq; hic & formido seruilis vocatur a glo.in d.c.eum qui,de præb.in 6.verbo formidine.Exterminādique † sunt amore,vel pœnæ formidine,qui publice obsunt,nam castigatio vnius,est abstensio & refrænatio alterius,vt simile delictum nō committatur vlterius Et hac de causa potest fieri noua lex contra delinquentem post delictum commissum,& ea puniri,vt alij terrore similis pœna a delicto simili committendo abstineant,secundum glo. con razon,in l.7.tit.1.p.1.Sed nū lex an iudex puniat.Et clarum est legem punire † secundum text. in l. palam. ff.de ritu nupti.glo.in l. cum probatio. ff. de probatio, ad hoc allegata per Oroscium,in l.legis virtus.colu. 143.ff.de legibus, iudex tamen ipse ipsam legem,& eius pœnam exequitur.Sed an vt in pœnam legis incidatur monitio † requireturEt Oroscius ibidem, præbet in hoc doctrinā vnam,quam approbatam dicit,scilicet,quod si lex negatiue puniat,vt si inuentarium nō fecerit quis vel similia,in pœnam talem incidat,& tūc monitio requiritur ad pœnam incurrendam.Vbi est enim pœna imponenda pro mora,vel culpa in nonfaciendo comissa non cōmittitur,neque incurritur in ea,nisi præcedat monitio,secundū Inno.in c.extirpādę.co.fi.de præben.& ibi Abb.nu.10. quam sequitur Bar.& Ias.n.9.in l.1, C.de ijs, quibus

vt indig.& exornat eam Alex. in l.ira stipulatus,la grāde,n.13.ff.de verbo.oblig.& in l.si mora.nu.12.ff. solut.matri.magnificat Feli.in ca.sin autē.col.2.n.4.de rescriptis.Et communiter approbatam testatur Ripa, in ca.l.ita stipulatus,n.3 & Deci.consi.37.n.5.& Ant.Gom.to.3.c.9.n.9. per totum. Imo & tunc impersonam debet fieri monitio,si credimus Tira. de retractu linagiel.§ 9.gl.2.nu.4.& Auen.c.16.præto.n.9.li.2.& Siman.de init.catho.ti.14.n.5. Si vero affirmatiue lex disponat,tūc secundū Oros.vbi supra,nulla monitio requiritur ad pœnam eius incurrendam per cōtrauenientē,de ijs tamen nunquā 11
vidi dubitari,sed potius legis publicatione facta & lapsis mensibus non probata iusta ignorātia punitur contrauentes legi, eius pœna,siue affirmatiue,siue negatiue disponat,neq; vlla alia in persona requiritur monitio 12
quam publicatio.

Porq̄ diga que no sabe. Hic habemus expressum tex.probantem,q̄ sicut neque antea iuris allegari ciuilis ignorātia poterat,secundum tex.& ibi late Io.And.in c.ignorātia,de reg.iur.in 6.& l.1.& l.iuris ignorātia,ff.de reg. iur.imo, & neq; legum partitarū secundum tex.in l.20.& 21.ti.1.p.1.& l. 31.tit.14.par.1.& vtrobique glossatorita & neque iuris nostri Regij † maxi 8
me huius nostræ Recopilationis ignorantia alleganda est. Quam regulam,q̄ iuris ignorantia allegari non possit,prosequitur cum ampliationibus.& limitationibus Feli.in c.quoniā.n.8.& sequē.de Simo Et an leges 13
ignorare sit peccatū,vide Alphon.a Cast.de potestate legis pœnalis.li.2.c. 14.ver. cū ignorātia.Quod adeo verū est q̄ etia minoribus viginti quinque annorū maioribus tamē † decē & dimidij,si masculi sunt,& fœminæ duo 9
decim,nocet iuris ignorantia, secundum tex.in l.9.tit.1.par.7.& Ant.Gom. ita tenentem,to.3.c.1.nu.57.& seq.& probat itidem tex.in l.pen.& fi.ti.1. p.1. Nam & ex cōtractu si minores ij cōtrahant facti iam puberes † obligā 10
tur lege Regia & ciuili, licet quatenus ex cōtractu illo læsi fuerint restitutionis remediū eis competit,secundum glos.fin.in ea.l.fi. Lęsione enim probata optime aduersus contractū restitui possunt,vt per totum titulum ff.de minoti.& l.fi.tit.19.p.6.probata tamen prius minoti ætate & lęsione, secūdum iura illa,& tex.in l.1. ti.13. p.3.& l.3.ti.25.p.3.& l.2.tit.19.p.6. Imo & quod plus est quod aduersus lucrum omissum † videtur talē minorem restituendū,secundū text.in.l.& si fine.ff.de minoribus,cū tunc quodammodo dānum,& læsionem minorem pati videatur propter lucrū omissum. Ex quo inferri potest,q̄ si res minoris in publica subhastatione † liceatur pretio aliquo,& facta licitatione,& vltima subhastatione,vulgo postrer remate,appareat alius nouus licitator plus offerens, potest petere minor restitutionem aduersus primā licitationem admissam, & quod secunda maior obligatio admittatur & secūdo plus offerēti detur,secundum text. in l.5.titu.19.part.6. Quod & in Republica itidem procedit, cum valeat argumentum de minoribus ad rempublicam,& econtra,secundum Euerardum, in loco deminore ad rempu.& probat textu.in.l. final.titulo.19.part.6.prout quotidie videmus admitti minorem vel remp.in locationibus rerum suarum,& præmaxime in locatione vecariarum † vulgo, *Bastecimiento de carnicerias.* Nam cum locatio hæc per consuetudinem habeatur,tanquam proprium ciuitatis & populi,secundum Auendaño ca.12.Præto.nu.12.versi. & istud habetur.li.2. merito videtur rēp. admittendam,sicut & minorem,vt si alius nouus licitator appareat, facta

Universidad de Deusto
Biblioteca

vltima subhastatione, admittatur, prout indistincte tenuit Auiles.c.31. Præto.verbo,pujar,n.11.fol.118. Quã opinionem an cõmuniter accidentibus admittunt iudices, licet & alios vidi non admittere, prout non admittendam videtur tenuisse Afflictis, decisi.Neapo.340.&Alberi.relatus per gl.magnam.in l.5.ti.19.p.6.Quasi speciale sit in gabellis vt facta iam subhastatione intra certos dies admittatur alius offerens licitationem del quarto, vt apparet ex l.5.cum seqq. tit.13.lib.9.infra. Ego tamen neque vnam admittebam opinionem, neq; aliam respuebam, sed medium tenebam, scilicet, quod si noua hæc licitatio facto iam remate, vt ita loquar, parua esset non admittebam eam, cũ Alberi.& Afflictis, si vero erat magna admittebam † eam, perita restitutione contra primam per minorem vel rempublicam prout colligitur ex.d.l.5.titu.19.par.6.ibi. *Et la mez del lugar si entendiere que es gran pro del menor.* Et ita in effectu voluit concordare has opiniones Auendañ.d.ca.12.per num.12.lib.1.Et probatur etiam in.l. si ex causa,& l.pen.ff. de minori.vbi speciali quadam ratione grande damnum requiritur vt minores in integrum restituantur.Et quamuis ex gl. & Doct.in l.2. C.si aduersus vin. pig. etiam pro minimo damno restitutio minori concedatur, debet tamẽ hoc damnum considerari, non quod ex se minimum sit, sed quod respectu quãtitatis datę non sit minimum, licet respectu maioris quantitatis minimum esset, prout optime considerat doctissimus Coua.li.1.va.i.c.3.n.11.& fũdatur ex vulgari Brocardico, q̃ de minimis nõ curat prætor. Et sic nõ imputetur tutori nõ petẽti debitũ minoris, si plus expẽderetur in exigẽdo, se cũdũ tex.& ibi Bar.in l.mediterranæ.C.de annonis,& trib.li.11.& Ias.in l.pactũ curatoris.per tex.ibi.C.de pactis. Et sic pensata qualitate rei & quantitate & valore & pensata itẽ licitationis nouę estimatione rectus iudex considerabit an minor talis, vel resp. debeãt restitui. Et hæc procedũt, & sic loquimur quoties subhastatio vltima & recte facta est, nullaq; conclusione, aut sorde interueniente, secus alias, nam tunc nõ est necessaria restitutio, vt inquit gl.dict.l.5. Bene tamen verũ est, & sic pluries vidi determinatum q̃ si primus licitator † in quem res, de vltimo remate, subhastata fuit offerat idem pretium q̃ nouus iste licitator post obtulit, debet præferri & remanere cum re illa secundũ Albe. vbi supra.& gl.d.l.5.ti.19.p.6.& Paul.Cas. consi 4.n.6.vol.1.& facit tex.in l.40. & ibi gl.ti.5.p.5.Nam & ciues præferuntur,& Dñs fundi emptoribus fructuum ipsius fundi secundum Coua. li.3.Varia.c.14.n.6.Vbi & inquit, q̃ in emptione frumenti ciues exteris præferuntur, antiquosque colonos nouis preferendos esse, inquit ex Bar. & alijs sic per Arrestuũ Parisiẽ.decisum fuisse Rebu.in compen.ali.rerũ ecclẽ.nũ.62. In casu tamen, quo antiqui id non velint, nouus licitator nõ minimã adiectionem offerens admittitur in nostro casu, tuncque iubetur nouũ licitatorẽ debere capere res omnes ad obligationẽ vectariarũ adimplẽdã emptas per primũ licitatorẽ in eis dẽ precijs, & debet subire iacturas, & expẽsas tẽporis præteriti si quæ sint, argu.tex.in l.si in emptionẽ.36.in fi. verbis.ff. de minor.ib'. Est tamẽ aduertẽdũq̃ tũ, † potest licitator nouu' petere, vt ab antiquo licitatore reddãtur ei lucra si quę prouenerũt ex obligatione illa, & ita determinatũ & iussũ vidi. Itẽ notãdũ & cõsiderãdũ est per iudicẽ, & aduocatos partiũ q̃ si ille vltim' licitator esset talis, qui pessime & male obligationẽ adimpleret putaqui pauper est, & malæ famæ, & reputationis, & ex alijs sic colligitur, & intelligitur, & totum contrariũ per experientiam, vel ex alijs constiterit primum licitatorem fecisse, tunc primo potius in minori pretio est ei relinquenda locatio, & obligatio vectariarum, quam auferendo eam ab eo secundo licitatori in maiori pretio præbere. Nam præsumptio illa quod male, & perperam vltimus licitator adimplebit obligationem est onus maximum. Onus autem pretium (quod pars rei dicitur) minuit, secundũ tex. in l.fundi partem.ff. de contrahenda emptione, & probat text. & ibi glossa finalis in.l.eum qui.§.fin. de in diem addictio. & dicta per Tiraque. de Primogenitura, q.17. opinione.3. Et sic inquit Abb. additio. in capi. in aliquibus. numer.2. de decimis, quod tunc adest lęsio vltra dimidiam † iusti precij, quoties res empta nullum onus habet. Nam si haberet esset probandum, quod cum onere illo adest lęsio illa vltra dimidiam. Et ideo aduocati partiũ debent ad hæc aduertere. Domus enim destructa tanto minus potest locari, quanto si non esset destructa locaretur, secundum Barto. in l. in hanc stipulationem.ff. de damno infec.& glo. pudiere, in dicta.l.56.titulo.5.p.5.& Pinelus, in l.2.C. de rescinden.vendi.3.p.n.24. cum alijs ante & post. Igitur mirum nõ est, quod bene seruienti, & mitius offerenti detur potius obligatio, quam male seruienti etiam plus offerenti. Quæ maxime aduertenda sunt in ijs causis & negocijs, In subhastatione tamẽ non rite & recte facta, vel per sordes, aut collusionem † nulla est restitutio necessaria, nulla est enim, & nullius momenti talis subhastatio, vt iam dictum est. Et non sunt hæc extra propositũ, quoniam licet iuris ignorantia non prosit minoribus, ex beneficio tamẽ restitutionis adiuuari possunt, itẽ & quia quamuis dicto beneficio restitutionis, iuuentur, non tamen ex iuris errore maxime nostri regi. Quod nõ solum quo ad cõtractus, & sic in ciuilibus procedit, verum etiam in criminalibus, in eis enim neque ignorantia iuris proderit † nisi quatenus miseratio ætatis patiatur. Nam si minores sint decem & septem annorum tenetur omnino iudex pœnam legis minuere, sin vero sint maiores illorum.17.annorum in potestate iudicis est minuere, vel non minuere pœnam, vt est textus vnicus & singularis in l.8.tit.31.p.7.quam ad hoc singularizat, Antoni.Gomez, tomo.1.c.1. num,93. Quod adeo verum esse deducitur ex illa.l.Partitarum quod etiam si minor.17.annorum hoc non petat tenetur iudex minuere pœnam, prout constat ibi, *Deuenle menguar*, quod est verbum necessitatis illud, debent. Et tenet expresse Auendaño.ca.5.Prætorum.num.20.versi. Si vero, libr.2. & iterum in ca.16.nume.11.in prin.lib. 2.& faciunt dicta per Tiraquel.de tẽperan.pœnis, causa.7.num.1.& 2. Et cum pœna ex causa aliqua minoratur non debet esse corporalis, secundum Hippoly.in practi.§. quoniam, num.96.& in l.1.nume.61.cap.ad.l. Cor.de Sicar.& consil. 24.num.37. & consi.30.nume.20.& consi.39.nume.59.& consi.47.nume.14.& consi.48.num.54.& Thom. Grammari. decisio.Neapoli.13.nu.13. quicquid voluerit Auendaño.capi.16.Prætor. num.17.lib.2.Est tamen verum quod si delictum committatur a minore in committendo, minor hic in totũ excusatur petita restitutione ab eo, secundum tex.in l.1.& 2.C. si aduersus delictum, & tradit Angel.de Malefi.in parte, sciẽter, & dolose.n.12.& Saly. in l.final.C. de falsa mone. num.2. & ante eos Batt.in l. si quis in tantam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

num.7.C.vnde vi.Paul. Cast. consil. 20. Tiraquel. de temperan. pœnis, causa.44.glo.fina.in l.4.titu.ſi. p 6. Anto.Gomez dicto capi.1.nu.59.&
20 63.Ex quo excusatur mater minor † contrahens secundas nuptias nō petito priustutore filijs primi matrimonij,quia in omittēdo deliquit,prout in dicta.l.2. C.ſi aduersus delict.probatur. Quā legem licet distincte Paul. in l.sciendum.§.possessor.n.2.ff. qui sat.cog.velit cū distinctione, de qua ibi intelligere, in distincte tamen est intelligenda, prout communiorem opinionem testatur glo.pierden, in l.12.tit.16.par.6.Ias.l.minoribus.col. ſi.C.de ijs quibus,vt indig.vbi additio.Bar.nu.2 litera.L.indistincte, d. l.2 extendit,etiam si talis mater,dum secundo nubit minor existens viginti quinque annorum, post nonpetito tutore filijs primi matrimonij maior viginti quinque annorum efficiatur. Nam initium, & fieri cum secundo nubit est inspiciendum arg. eius quod inquit glo.pen.in d.l. minoribus, communiter approbata, secundum Anto.Gomez,tomo.3.ca.3.nu. 53.& glo.pierden,ita tenentem in.l. 12.titu.16.part.6.& eundem Anton. Gom.co.to.3.c.1.nu.59.& Tellium. in.l.6.Tauri.nu.29. Et sic secundum dictos Doct,si filius hic matris minoris.25. annorum secundo nubentis non perito eis tutore moriatur intra annū,remanēte,anni illius, ita breui spatio,quod intra illudtutor peti nō poterat,non priuabitur mater illa filij talis successione, secundum eundem Ant.Gomez,to.2. capi. 11.nu. 23
35.in prin.& in l.15. Tauri. num.penult.in prin.vbi hæc aliquibus necessarijs temperamentis limitat. Imo quamuis moriatur proximus aliquis huiusmulieris,& filio huius morientis non petat tutorem intra nouem dies nouenarum excusatur,neque ex hoc aliquam pœnam incurrit,secundum Suarez.l.post rem. 8. limi.1.in fine,pagi.312.ff. de re iudi. Ex quibus
21 minor.25.annorum restituitur † aduersus pœnam incursam propter exilium impositum, & non impletum, cum in omittendo deliquerit,secundum Anto.Gomez. d.ca.1. num.59. Si tamen in faciendo delictum committeretur † per minorem hunc.25.
22 annorum non excusaretur in totum, nisi quatenus miseratio ætatis patere tur, vt dictum est. Et tunc si per dolū commisit delictum nullo modo restituitur contra illud, sed si per culpā sic,secundum Clarum libro.5. practicæ crimi.§.fina. quæstio.60.nume.3. in fine,cum sequen.secundum dicta debet intelligi,nisi delinquat faciendo contra id,quod naturali lege prohibitum est,prout furare,occidere & similia,de quibus per Puteum,in tractat.syndicatus.verbo,pœna.cap.8. num.4. In ijs enim secundū eum ibi nemo excusatur etiam si sit miles,secundum glo.naturalmente,per text. ibi.in.l.fina.titulo.1.part.1. Posset tamen & tunc ex aliqua ex causis in iure expressis,de quib' per Tiraquel. de tempore,pœnis,& Auendañ.cap. 16.Præto.nu.11,cum sequent.libr.2. & Puteum.d.verbo,pœna.capi.6.& Lucam de pena.in l.si apparitor.C. de cohorta. libr.12.& Bald.in l. & si seuerior.C. de infamibus, pœna minorari, vel ex minori ætate.17. annorum,prout iudex bonus & rectus arbitrabitur. Sed & dubium,an sicut lege ita & statuto & consuetudinario
23 † iure vel municipali minor.25.annis ligetur. Et secundum textu. in.l.si fine hærede.§.Lucius,ff.de adminis. tuto.dicendum est ligari. Et itidem quoque asserendum quod si iure illo minor talis vtatur nunquam sibi cōcedenda est restitutio in integrum, prout communem testatur opinionem

nem Oroscius in l.omnes populi.nume.94.col.63.ff.de Iusti.& iure.& in l.de quibus numer. 118. colu.189 ff. de legibus. Neque obstabit huic communi doctrinæ text.in l.6.tit.7. par. 5.& dicta per Anto.Gomez. tomo. 3.cap.1.numer.61.& Auiles.capi.52. Prætor,numero.9.fol.253.probantes minores.25.annorum non ligari cō
26 suetudinibus, neque statutis municipaliqus, neque eorum pœnis si contra ea fecerint,& deliquerint,sed potius restituendos in integrum,vt liberentur in totum,nam differunt a dicta communi doctrina. Hæc enim cōmunis loquitur & procedit cum minor ipse vtitur iure illo consuetudinario,vel municipali,nā cum eo vtatur læsus dici non potest,& per consequens nō restituitur,dicta vero per Ant.Gom.& Auiles,vbi supra,& illa,l.6.procedunt econtrario quoties minor vtitur potius & facit contra ius illud consuetudinarium,vel municipale. Tunc enim, nisi probetur, quod dolose & malitiose contra illud fecerit,& deliquerit, cum in dū-
24 bio dolus † in minore non præsumatur,secundum glo.& communem in l.vbi exigitur.ff.de edendo,imo&potius contra dolum præsumptum de præterito tamen restituitur,secundū Bart.in l.minor etiam si.ff.de minori,& Ias.in d.l.vbi exigitur,vbi Oroscius colu.750.in fine,& Paul. in l.si quis.§.prætor.ff.de edendo,minor talis restituetur aduersus pœnam ex iure illo consuetudinario, vel municipali † propter eius contrauentionem
25 imponendam,maxime eius ignorantia allegata,quod pluries,&allegaui & obtinui in fauorem minorum. Si tamen dolus in tali casu allegaretur & probaretur contra talem minorē statutis aut consuetudinibus cōtrauenientem,tunc neque ab eorum pœnis excusaretur,secundum dict.l.6.& glos.fina.in dicta.l.fin.titu.1.part.1. & Mexiam in pragmatica del pan, conclusione.1.nume.20.vbi & num. 19.id alio modo declarat quotidie cō tingibili. Et sic venit declaranda cōmunis opinio,de qua per Illustrissimum Menchi.in l.si emancipata.nu. 20 C.de iuris & fact.ignor.asserētem quod in excusando † aliquem a delicto semper illi obstet iuris error non admissa distinctione,potuerit consulere pertiores,necne. Quia communis hæc in minore.25.annorum procedet delinquente contra iure naturali prohibita,vel extra ea cum dolo & malitia deliquit, secus vero alias, quia tunc multum iuris error prodesset huic minori presertim.17. annorum tantum. Quę ex dictis mea est,& noua declaratio ad dictam communem,& hæc pro minorum.25.annorum excusatione sufficiant habētium tamen legitimam ætatem ad delinquendum. Nam de illis,quibus deficit hęc ætas nihil est dubitandū,quia non delinquant, vt pœna legis, vel statuti affici valeant,& puniri,non enim puniuntur, quicquid vbi supra, velit,& male Mexia,num.18.de quibus,& per Rebuffum,in 2.tomo.consti.Fran.tit.de cessio.actio.gl.1.nu.1. breuissime. Est tamen verum quod licet consuetudo vel statutum non afficiant personas minorum sicut maiorum, tes tamen minorum † quemad-
27 modum & maiorum ligant, secundū Tiraq.de retract.linagiel.§.1. glo.13. nu.13.pagi.225. Quid tamē erit in mulieribus maioribus.25.annorum. Nā in minoribus ex dictis sufficitne instruere,num,scilicet, mulieres maio-
28 res † 25.annorum iuuabuntur ex capite iuris ignorantiæ si contra iuris fecerint dispositiones. In quo articulo eodem modo dicendum videtur iuris ignorantia mulieres has nō excusari cum de lucro captando agunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

sue potuerint consulere peritiores sive non, secundum text. in l. fi. tit. 1. part. 1. dum ibi solum mulier rustica & in iure viuens excusatur, ego non alia, quia limitata dispositio limitatum producit effectum. Quia tamen lex illa partitarum per argumentum supradictum non est censendum tollere velle casus speciales, in quibus de iure ciuili mulieribus ex dicto capite. iuris ignorantia, succurritur, cũ leges partitarum, vt plurimum cum iure ciuili concordent. Ideo dicendum est, quod si mulier non potuit consulere peritiores excusetur ex iuris ignorantia, si vero potuit non excusetur, sive peritiores existerent in loco & domicilio mulieris sive extra in loco tamen propinquo. Nam tenetur mulier extra locũ suum, & ciuitatem abire ad consulendum peritio
29 res † sicut quilibet alius, prout communem testatur opinionem Dominus Anton. Menses, in l. si emancipata. num. 18. & 21. C. de iur. & fac. ig
30 nor. Et tunc non vnum sed duos † peritos consulere tenetur, si copia peritorum adsit, secundum Menesium, vbi supra num. 23. & Anton. Gomez, tomo. 3. Variar. capi. 3. numer. 28. & glo. fina. l. 1. titulo. 11. part. 5. Nisi Doctor vnus consultus sit eminentis scientiæ, quia tunc secundum eundem Menes. vbi supra, nume. 25. vnum tantũ sufficiet consulere. Debet tamẽ tunc, 32
secundum eum ibi quindecim testi-
31 bus probari eminens † illa scientia, cum in hoc casu de præiudicio alterius tertij agatur. Nam si pro liberando ipso perito a morte eminens hæc scientia esset probanda, duobus tantum testibus sufficeret eam probari secundum Ant. Gomez. dicto tomo. 3. cap. 13. nume. 36. versi. tertius casus. Et quis dicatur Doctor perfectæ & optimæ & melioris scientiæ, & alia in propositum, vide per Cœpolam. in. l. si contra. nume. 10. fo. 458. C. de vsucapi. pro emptore & Menesius, vbi supra, nume. 46. cum sequ. limitat. & declarat. Neque aduersus prædicta obstabit lex. 31. titulo 14. part. 5. quæ mulierem excusat a iuris ignorantia nam illa in damno vitando procedit scilicet, cum per errorem iuris mulier soluit indebitum. Nam cum agat tunc de damno vitando nimirum si quis ignorantia excusetur secundum glos. & Doctor. in l. iuris ignorãtia. ff. de iur. & facti igno. Quod tamen ex supradictis intelligerem si consulere peritiores non potuit, prout in rusticis exsequent. patet. Nunc autẽ quo ad rusticos an & ij excusentur † prop
32 ter iuris ignorantiam, dubium est, cũ rusticos teneri adiri peritiores, sicut ire ad nemus pro scindendis lignis, asserat Alexan. in l. iuste possidet. numer. 38. ff. de acquiren. possessio. & Menesius, vbi supra. numer. 11. Circa quorum rusticorum personas constituo duas regulas, quas ex Oroscio, in l. si quis id quod. nu. 39. colu. 572. ff. de iur. omni. iudi. delumpsi. Quarum prima est, quod quoties agitur de lucro captando rusticusque consulere potuit peritiores excusatur, ex capite iuris ignorantia, prout in mulieribus diximus, secundum aliquorum opinionem. Quod tamen ibi ipse Oroscius, intelligit verum, nisi rusticus hic sagax esset, † quem non excusari asserit ibi Oroscius, omnes tenere, & facit. l. fina. titulo. 11. par. 1. ibi, *De los Aldeanos que labran la tierra, o moran en los lugares donde ay poblado.* Prout optime ibi glossa considerat. Sagaces enim rustici non excusandi, neque fauendi sunt, ex sententia glo. in l. athletæ. 5. de rusticis. 5. ff. de excusati. tuto, quam plures sequuntur relati per Mexiam in apparatu. l. de Toledo, in responsione, ad. 6. & 8. fundamentum. 1. partis. nu. 36. Vbi sic dictam.

ctam. l. fi. Partita. declarat, nec cõmunem dictam, quam & ipse ibidem nu.
35 35. posuit, corrigat, & Menochius, quem post hæc vidi, de arbitrar. iudicum, li. 2. cẽturia. 2. casu. 194. n. 3. Neque itidem excusabitur si clã aliquid faciat rusticus, vel si cõtra specem honestatis, secundnm Oroscí, vbi supra vel cum aliquid facit, quod de numero prohibitorum est. Quis enim rustico adultero latroni, vel homicidę parcet. Neque itidem excusabitur in ijs, quæ ad rigorem iuris conseruandum introducta sunt, vt infra in l. 2. titulo. 7. lib. 4. in glo. fincar confiesso. Deo volente dicemus, & declarabimus latissime regulam hanc. Non excusari etiam rusticum, inquit Oroscius, vbi supra, si contraria dixerit testimonia secundum Bald. in l. scripturę, col. 2. C. de fide inst. & Ioan. And. in cap. cum Ioannes, de fide instru. & Tiraque. de pœnis temp. causa. 11. nu. 15. vbi per totam illam causam agit de ijs, pro quo facit, quia facilius in fœnima admittitur iuris ignorãtia, quã in masculo, secundum Barr. in l. fi. C. de iur. & fac. igno. & l. si adulterium. in prin. nu. 10. ff. de adulte. Sed mulieri deponenti † contraria minime
34 subuenitur, secundum Menesium, in dicta. l. fi. n. 18. C. de iur. & fac. igno. ergo multo minus rustico contrariãti se, & periuro subuenietur Contrarium tamen reprobando Bald. & Ioã. Andre. tenet Thom. Ferratius, in cautela. 17. num. 7. imo quod talis rusticus nullo modo deperiurio sit puniẽdus, sed potius ex capite iuris ignorantiæ subueniendus, quia rustici testimonium dolo caret, ideo de falso puniri non debet, prout, & tenet Auẽdaño. ca. 27. prætorum. nu. 28. libr. 2. plura enim propter rusticitatem introducta sunt, quæ videre licet per Ripam, in tracta. de peste, titu. de remedijs præseruati. contra pestem, num. 208. cum infinitis sequent. & Menochium, vbi supra. Pro quo facit, nam & Rusticus † vsurarium contractum faciens excusatur, secundum Ferrati. vbi supra & Couar. lib. 3. Varia. cap. 8. nu. 4. in fine. idem in muliere dicens, sic & a vera contumacia ad appellandum in causa rusticus excusatur, secundum glo. in l. 9. tit. 23. part. 3. Quid dicendum. Et Ripa, in d. nu. 234. vbi supra veriorem asserit primã Bal. & Ioan. Andr. opinionem, & tandem iudicis arbitrio hoc relinquit, qui circunspecta persona talis rustici vel mulieris, & verborum depositione, & simplicitate eorum, & alia quæ discretus iudex debet considerare puniet rusticum talem, vel mulieremdicta perpetrantes. Et post hæc sic reperi etiam retulisse, & tenuisse Menochium in dicto casu. 194. num. 58. & 59. Inultos tamen non relinquet iudex rusticum, vel mulierem, quantumuis de falso non sint puniendi, attentis eorum qualitatibus, & circunstantijs inspiciendis. Nam etiam in ijs
36 quæ culpa † tantum rusticus commisit quamuis pœna ordinaria non veniat puniendus, extraordinaria tamẽ punietur, prout communem testatur Oroscius, vbi supra, nume. 41. Et hæc de regula affirmatiua.

Secunda regula negatiua est, quod rusticus, qui consulere peritiores potuit, & non consuluit non excusatur, etiam si de damno tractetur, nisi incasibus a iure expressis ad mulieris exẽplum, ex l. fina. C. de iur. & fac. igno. Et hanc communẽ testatur Oroscius in dicta. l. si quis id quod. num. 42. ff. de iuri. omni. iudicum. & Ripa, vbi supra secundumque has regulas intelliges dicta per Ripam, vbi supra num. 244. cum. 3. sequen. Et sic remanet regula vera, quod rusticus & mulier, vbi potuerunt consulere peritiores, & non consuluerunt, non excusantur ex in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex iuris ignorantia, nisi in casibus a iure expressis, vbi tamen potuerunt consulere non excusabuntur.

Et hæc est vna de regulis pluribus, quas congestas habeo, in quibus nõ datur de iure locus nisi in casibus a iure expressis, quæ quidem, quia hic melius, quam alibi inferi possunt referam eas, quia fortasis non erit alibi locus ita conueniens. Et inter legendum, & scribendum aliqua etiam extraordinaria per modum Epilogi dicere fas est pro delectatione, & curiositate legentium, & ideo in harũ regularum progressu succincte procedam, vt ad instituta reuertamur. Et hæc est prima regula dictarum.

2 Est igitur secunda regula. Quodgratificationi non est locus, nisi in casibus a iure exgressis, secundum Tiraquel. de primogenit. q. 17. nu. final. opinione. 2.

3 Tertia regula est. Quod nemo tenetur soluere iura Episcopalia, nisi quæ a iure expressa sunt, secundum glossam singularem, in ca. quia cognouimus. 10. quæst. 3. quam commendat Felin. in cap. cum. I. & A. de re iudica. cui est similis in verbo specificatis, in cap. conquerente. vbi Abb. num. 1. de offi. ordi. glo. in. c. cum in quibusdã, de pœnis. glos. in cap. neque numerus. 10. q. 3. glo. in cap. nulli. 16. quæst. 1. & in ca. 1. 18. quæsti. 2. Dequibus per Cardina. sancti Sixti, in summa. 10. quæst. 1. Et iura Episcopalia sunt, cathedraticum, procuratio, & charitatiuum subsidiũ, & multa alia quę enumerat text. in ca. conquerente, de officio ordina. & in capitu. cum venerabilis, vbi glo. fina. de censibus. & in capitulo. si Episcopus, vbi glo. 1. de offici. ordina. in. 6. & in cap. mandamus, de offi. archi. l. 2. tit. 22. par. 1. per Abb. in c. cum Apostolus, in fi. de censibus per Paulum, in tract. de visitatione. 1. par. q. 4. Vbi iura Episcopalia prosequitur, ad quæ subditi tenentur, & quæ soluere præsẽtatus a Monachis debet. Et in regula. 31. infra alia dicemus.

4 Quarta regula est. Quod habens beneficium curatum tenetur ibi personaliter residere, neque potest seruire per substitutum, nisi in casibus a iure expressis. Quorum quatuor ponit Floren. in. 3. parte, suæ summę. tit. 15. ca. 1. §. 14. & Syluest. in summa. verbo residentia. q. 7. Et sex ponit Fede. de Senis. consil. 246. Et octo casus ponit Albertus Trocius, de vero & perfecto clerico. 2. par. cap. 49. & duodecim casus Ioan. Andr. in capi. extirpandæ. §. quia vero. de prabend. & Cardina. in cap. Sanctorum. 70. distinct. & summa confess. lib. 1. tit. 7. q. 30. Et. 25. casus ponit Selua de benef. 4. par. q. 6.

5 Quinta regula est, quod nemo potest habere plura beneficia nisi incasibus a iure expressis secundum glos. mag. in d. c. Sanctorum. 70. distinct. cui est alia similis in summa. 12. q. 1. & alia in ca. dudum. 2. in fine. de electione. & in cap. gratia. de rescrip. in 6. & in clement. 1. de officio vicarij. probat Oldra. consi. 14. & summa Asthesa. 2. par. lib. 6. tit. 33. ar. 4. & Abb. post Hostiens. in d. c. dudum. nu. 24. Qui tamen volunt dispositiue in nullo. tex. iuris haberi, quod liceat habere duo beneficia, licet enunciatiue in multis iuribus, & capitulis id habeatur secundum eundem Abb. in ca. cũ non ignores. notabil. 2. & in ca. cum iam dudum. colu. 3. de præb. sequitur & probat glo. & Philip. Prob. in pragmat. sanctione, in. 1. tomo. tit. de collatione. §. cui rei. verbo, pluralitatis. nu. 5. Et casus, vbi licet plura habere, ponit vltra glo. in summa. 21. quæst. 1. tex. in l. 4. tit. 16. par. 1. & Florent. 3. p. suę summæ. tit. 15. ca. 1. §. 6. cum tribus sequentibus.

6 Sexta regula est, Irregularitas non contrahitur, nisi in casibus a iure expressis ca. is. qui. de sentent. excommunicat. lib. 6. tenet Abb. in ca. dilectis filijs. nu. 20. de appellat. Et docto res ibidem illum tex. ad hoc singularem dicunt, & multi, quos citat D. Couar. in clement. si furiosus, de homicid. in princip. nume. 3. Et vltra ipsos Innocen. in. c. si celebrat. de cleri. excommunic. minist. nu. 3. & Oldra. consi. 202. glo. suspensus in clement. 2. de vita & honest. clericorũ. Selua de benef. 3. par. q. 2. nu. 9. Naua. in Manuale. ca. 27. nu. 194. & 250. Idque in quacunque pœna regulare est, vt nõ imponatur, nisi in casibus a iure expressis vt per Tiraquel. in l. si vnquã verb. reuertatur. nu. 248. cum pluribus sequentibus. C. de reuocã. donat

7 Septima est. Testamenti factionem omnes habere, qui non sunt expresse in iure prohibiti, secundum glo. in. l. si quæramus. ff. de testam. Vbi ponit personas aliquas, de quibus, & per Abb. in rub. de testam. ex tex. in l. 13. cum sequentibus aliquibus. de testi. par. 6. Et an excommunicatus, hæreticus, vel sodomiticus testari possint, vide Tellum in l. 4. Tauri, num. 27. & 28. 34. & 35.

8 Octaua regula. Vocandi absentes non sunt, nisi in casibus a iure expressis secundum gl. verbo ipsorum. vers. speciale ergo. in c. præsentium. de testib. li. 6. Quam sequitur Oldrad. consil. 259. col. fi. communis secundum Corneum. consi. 181. col. 8. libr. 2. & Rip. lib. 2 responsorum. ca. 21. secundum vnam impressionem. & secundum aliam est responso. 29. in ordine, & secundum Abb. in ca. cum omnes. nu. 7. de constitu. Et allegat eam totus mundus secundum Abb. in ca. 2. nu. 10. de noui oper. nunciat. & Iacobus Barin. in enchiridione iudicũ ecclesiasticorũ. notab. 62. Et si Decius in d. capi. cum omnes. 2. lectur. & ibi Abbas dicant, idem esse etiam quo ad negotia ardua, licet expressa in iure non sint, cum multa in eis specialia reperiamus, quę congerit Barba. consil. 1. col. 13. & consi. 43. col. 8. libr. 1. communis tamen opinio illius glos tenenda videtur, & si ardua negotia sint, si in iure expressa nõ sunt. Quamuis & Decij opinionem teneat idem Abb. in c. cum ex iniuncto. colu. 2. de noui operis nunciat. & in c. 1. nu. 15. de iis, quæ fiunt a maior. part capi. & Barbat. in d. c. cum omnes. Nam & in Papæ electione, quæ ardua res est, nõ vocantur absentes Cardinales secundum probum in addit. ad gl. pragma. sanct. 1. to. ti. de auct. gen. con. ca. frequens. §. ad quem. verbo, abbreuiationem. Quamuis & idem Abb. in hoc vti velit distinctione, de qua per Bart. in l. omnes. num. 17. ff. de iust. & iur. Et si non ignorem Bar. distinctiones ibidem approbatas esse teste Oroscio in cad. l. omnes populi. nu. 53. co. 59. Et sic reiecta consuetudine non vocabuntur absentes, nisi in casibus a iure expressis, quorum nonem casus ponit And. Abexea. in d. c. cum omnes. num. 105.

9 Nona est regula. Quod filius nõ potest exhæredari nisi in casibus a iure expressis. Licet si aliquis casus sit maior expressis potestillo mediante exhæredari, pro vt omnia hæc communia testatur Ias. in auth. ex causa. n. 4. & 6. de liber. præt.

10 Decimo. Pœnæ priuationis, imo cuicunque pœnæ non est locus nisi in casibus a iure expressis, vt est text. in auth. de non eligend. secund. nuben. § sin autem nõ valuerit. vers. nec quælibet est lex. Quem ad hoc commendat Bald. in auth. ex testamento. col. penul. nu. 5. C. de secund. nupt. & Alex. in l. etiam. §. 1. col. 3. ff. solu. matrimo. glos. & ibi Abb. nu. 7. in fin. in

Universidad de Deusto
Biblioteca

capi.fin.de iure patro. tradit Abb.in ca.1.nu.fin.de postulat.Prælat.& additio eiusdem Abb.in capi.nouit.nu. 46.in prin.litera.capi.de iudicijs. & Auiles.in c.9.prætorum.fol. 137. in princip.verb.la ley.& Tiraquel.in l. si vnquam.verb.reuertatur.num.148. cum tribus sequentibus plura allegat Quem vidi postea allegatum per Bernard.Diaz in pract.Canonica.c.123. & per Molinam de primogenijs His. pan.li.1.c.9.nu.10. Vbi & allegat Roland. Vall.alia adducentem,& Menoch.de arbitrarijs iud.libr.2.centu. 3.casu.276.Ex quo dubitat Bal.in c. 1.§. illud. quem legit. sub. §. porro. quæ fuit prima causa beneficij amitt. in vsibus feuda.an vassallus veniens contra iuramentū sit priuandus feudo,quod determinat And.Isernia.in cap.1.qualiter dominus proprio feu. priuet. in vsibus feud. Licet & casus sint,in quibus pœnæ priuationis est locus,& tamen in iure expressi non reperiuntur,quo se numerat.Ias.in l. 11
fin.nu.5.C.de fideicommis.Et in.l. consensu.C.de repud. punitur vnus casus,scilicet,si vxor sine licentia mariti intret balneū, vel theatrum. Sed an idem erit si osculetur aliquem,vel tactum mammillarum patiatur. Ripa in rubri.num.12.extra de iud. inquit, quod sic,scilicet, quod propter hoc dote,& arrhis priuari poterit. Cōtrarium tamen tenet Coua.in 4.2.par. ca.7.§.6.nu.3.& Auend. respons.24. 12
nu.7.Et hanc veriorem testatur Menochius de arbitrarijs iud.lib.2.centur.3.casu.276.num.4.Quod verum credo,cum his casus non reperiatur 13
in iure positus.Neque dict.l.consensu,debet ad illum extendi,cum nō reperiamus extensum. Alium casū ponit Couarr.vbi locus est priuationi, in c.quamuis pactum.1.par.§.7.nu.3. & Bart.additio. in l.penul.C de dignit lib.12.Et hoc,dum tamen peritum hoc iudicialiter prolatum sit, secundum Bernar.Diaz in pract.Cano.c.80.in fin.Dolusque debet ad incursionemperiurij interuenire secundum Dom. Anto. in l.si quis maior. nume 41.C.de transact.communis secundum Ias.in l.videamus num.7.ff. de in litem iur.Probatioque liquidissima de eo debet adesse secūdum Dominum Anto.vbi sup.nu.66.Debetque tertius preiudicari secūdum Couar.vbi supra.& Didacum Perez lib. 3.ordina.col.920.ad finem.Et in casibus,vbi priuatio adest,nisi aliter exprimatur,non censetur ipso iure facta,sed per sententiam secundum Didacum Perez vbi supra,co.924.ad finem.Et communis secundum Felin.in ca.ex parte,in princ. de rescrip. Et plures casus,vbi priuationi locus est,pono in l.23.ti.15.de los escriuanos.infra. li.4.Et tres casus circa beneficij priuationem ponit Abb.in c.ex parte.nu. 1.de testibus.

Vndecimo.Ludere non licet,nisi in casibus a iure expressis secundum glo.in l.fin.in glos.fin.ff.de aleæ lus. & alear,quā regulam probat Stephanus Cost. in tract. de ludo. in princ. & in.§.2.nu.23.Quo fit,vt ludere extra casus a iure expressos,sit res prohibita,idque multiplici iure,pro vt suo loco late declarabimus in l.2.in glo. de pagar.li.7.lib.8.infra.& casus per missi ponūtur in l.9.& 11.illius tituli.

Duodecimo.Nulla actio oriens ex delicto famoso infamat, nisi in casibus a iure expressis vt per Paul.in l. 1.nu.13.ff.de infamibus.

Decimo tertio.Negligentia nōpunitur,nisi in casibus a iure expressis secundumBellamer.decis.663.col.2. & Bart.in l.foler.§.1.num.7.ff.de officio proconsul.& ibi Oroscius colu. 420. versi.10. Et casus negligentiæ ponuntura Gometio in reg.de trien al.poss.q.28.

Decimo

14 Decimo quarto. Mulier testis esse potest regulariter,nisi in casibus a iure prohibitis.tex.in l.3.§.lege & l.ex eo.ff.de testib.Bart.in l. in multis.ff. de stat.homi. & ibi Orosc.colu.2.9. versi 6.

15 Decimo quinto.Monasterium nō habetur loco filij,nisi in casibus a iu- 18
re expressis secundum glos. descendiessen.in l.17.ti.1.par.6.

16 Decimo sexto.Cogitationis pœnam nemo meretur, nisi in casibus a iure expressis secundum glo.3.explicantem hos casus in l.si quis non dicam rapere.C.de episcopis, & cleri. & ibi Paul.

17 Decimo septimo.Solum in casibus a iure expressis bona clericorū gaudent eodemptiuilegio,quo gaudent bona ecclesiarum secundum Abb.in lectura.c.ecclesia sanctę Mariæ. nu. 7.de constitut.& ibi Felin.num.9.allegat Doctores casus hos ponentes. Et idem Abb.in ca.1.nu.3.de cōsuetud.& in c.1.nu.11.de iudi.remittens se ad c.si diligenti.de prescript.Et tradit Couar.lib.1.Varia.c.4.num.3.& Didacus Perez in l.8.glos.1.tit.2.li.1 ordina.& Cardin.in clement.1.quęs. 17.de vita & honesta.cleri. ponendo priuilegia hæc. Et vnus casus est,in c.si clericus.de for. compet. secundū Abb.ibi.nu.3.& in dict.c.si diligenti nu.penult.& fin.& secundum eundē Abb.in c.fi.num.12.de vit.& honesta.cleri.vbi nu.4.inquit esse ibidem vnum casum.Ego tamen aliter dico, scilicet,quod in dict.cap.fin.non est aliquis casus de hoc,nam bona cleri corum negotiantium soluunt gabellam secundum eum ibi nu.7.quā non soluunt ecclesiæ,etiam negotiantes, secundum eum ibi.nu.10.Et sic illa similitudo Abb.in d.nu.4.posita non 21
est bona,cum negociatio intercedit licet.l.7.titu.18.libr.9.infra, attenta. idem in ecclesijs negotiantibus, sicut in clericis negotiantibus,quo ad solutionem gabellæ dicendum est.Et si quantum ad hoc erit valida similitudo hæc bonorum clericorum, & ecclesiarum,licet hoc non est priuilegium,sed onus ipsis clericis,& ecclesijs negotiantibus,vt vides.

Decimo octauo,Legatus de latere iuris solennitates nisi in casibus a iure expressis tollere non potest,vt colligitur ex glo.magna in fin.in ca.de hæret.lib.6.

Decimonono.In impetrationibus in beneficialibus,illa tantum sunt exprimenda,quæ in iure expressa reperiuntur secundum glo.verbo,vel alteri.in clement.1 de præbend: quam vltra doct. ibi commendat Calderi. consi.6.& cons.30.de præbend.& Felin.in c.postulasti.& in c.in nostra. de rescript.Marian.Socin.consi.13. num.37.volu.1.inter consilia Bartholom.Soci.&Domini.cons.82,n.15. Gomecius,de benefi.vacant.permortem familiaris Card.q.4.Selua de beneficio.3.par.quæst.11.& 12 & 14.refert,quę sint illa expressa iniure.&triginta ponit Rebuf.in concord. Regni Franc.rub.de form.mand.apostol verbo.pro expressis.col.173.& Feli. remissiue in.c.super literis.colu.2.in prin.& nu.8.de rescript.&nouissime & optime Menochi.de arbitra.ind. lib.2.centur.3.casu.201. Vbi tractat de rescriptis gratiæ,& casu.202.de rescriptis Iustitiæ.& casu.203.de impetratione legitimationis, & quę sint ibi exprimenda.

Vigesimo,Nemini licet aliquem in 20
carcerē domesticum tuittere, nisi in casibus a iure expressis, secūdum Oroscium in l.imperium colu.544.in princip.ff.de iurisdictio,omniū iud.

Migesimoprimo,Arbitri iuris non eliguntur nisi in casibus in iure expressis secundum Abb.in c. pastoralis.col.2.in prin.de rescript.& ibi additio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditio.litera.C.& secundum eundem Abb.in c.1.de arbit.& in ca.cum speciali.nu.3.de appell.vbi est vnus casus.Et alios tres casus ponit Euerard. in loco.3.suæ centurię locorumpag. 50.in paruis.versi.item tertio.vbi dicit,quod a talium arbitrorũ iuris sententia appellari potest,licet a sententia compromissarij nonposset.Ethoc antea,hodie tamen ab vtriusque sententia appellatur,vt in l.4.titu. *De las entregas y exfecuciones.* intra lib.4.vbi dicemus.

22 Vigesimosecundo,Mulieri nõ,prodest iuris ignorantia vltra quã masculis,nisi in casib' in iure expressis,text. in l.fi.& ibi doct.C.de iuris & fact.ignor.Paul.in l.3.in prin.C.cod. tit.& Abb.in c.1.nu.fin.de conuers.coniugat.in c.perlatum.nu.5.qui filij sint leg.& in ca.& si necesse.nu.7.in medio.de donat.inter virum & vxorem. Cui regulæ est & similis alia regula, scilicet, quod mulier nullam habet Prærogatiuam vltra masculum nisi in casibus a iure expressis secundum Decium in l.fœminæ.nu.93.ff. de regu. iuris.Vbi a num.75.ponit casus vbi a iure expresse prærogattiua datur mulieri,quæ masculo non datur,de qua in ptimo casu & regula supra satis dictum remanet.

23 Vigesimo tertio.Excommunicatio & mors non æquiparantur nisi in casibus a iure expressis secundum Orosc ium in l.& quia.col.564.in fine.cũ pluribus sequent.ff.de iurisdict.omnium iudi.

4 Vigesimoquarto. De spectantibus ad clericos id solũ licet laico, quod reperitur in iure expressum,vel concessum,secundum glo.in c.fin. 24. q. 2.quam dicit singularem Abb.in ca. 2 num.10.de iud.& in c.quanto. nu. 12.de consuetud. & Ias.in repetit.l. admonendi.nu.214.ff.de iure iuran.

25 Vigesimoquinto.Propter mendacium nemo est puniendus nisi in casibus a iure expressis secundum Oroscium super.ff.veter.col.680.in prin. & Didacum Perez in l.10.ti.2.lib.1. ordi.col.85.in fine cum prin.sequentis,& Menoch.de arbitrarijs iud.lib. 2.centu.3.casu.276.num.8.

26 Vigesimo sexto,Inferiores ab episcopo non dispensant nisi in casibus a iure expressis,secundum Abb. in c. 2.nu.2. de eo, qui furt.ordin.suscep. & in cap.fin.nu.10.in med.de postulat.prælat.& in c.cum te.nu.16.de renud.& in c.1.nu.7.de voto.& in cap. cum admonasterium.nu.19.de statu monacho.& vide,quæ dicemus infra regul.39.

27 Vigesimo septimo. Valet argumẽtum de pœna legali ad conuentionalem in casibus in iure expressis,secũdum Rebuffum in rep. l. vnicæ.C.de sententijs in glo.præferuntur.nume. 33.in fine.

28 Vigesimo octauo.Minor nunquã suppletnegligentiam maioris nisi in casibus a iure expressis secundũ Abb. in c.qualiter & quando,nu.7.ad fin. de iud.& c.cum in cunctis.5. clerici sane.nu.5.de electione.Et vnus casus ponitur in cap.2.de concess.preb.secundum Abb.ibi.nu.6.scilicet,quod capitulum supplet negligẽtiam episcopi in collatione beneficiorũ. Alius casus ponitur in c. cum simus.9. quæstione. 3. secundum Abb.d.numero.6.

29 Vigesimo nono.Non licet transire per agrum alienum dominio inuito,nisi in casibus a iure expressis secundum Abb.in ca.venerabilem.nu. 4.de electione.

30 Trigesimo,Fiscus semper vtitur iure priuati,nisi in casibus a iure expressis secundum glo.versi.perrinet.in l. 1.C.de petitio.hæred.& allegat eam Ias. in 5.in bonæ fidei.nu.72.instit. de action.& probatur ex.textu.in l. diuus-

dinus.in fi.ff.de bonis damnator. Et priuilegia fiici ponit Stan. Vrbanus tract.de priui.fisci.& tradit hos Ias. in l.stipulatio ista.5.alteri.num.1.fo. 64.ff.de verb.oblig.

31 Trigesimoprimo,episcopus nõ potest alia iura episcopalia petere, quã ea,quæ in iure expressa reperiuntur. text.in c.conquerente.& ibi Ab.n.12. de offic.ordi.idẽ Ab.in c.sicut olim. nu.3.de accusatio.facit.text.in c.cum ad quorundam,de excessibusprælat. & sentit gl.2.in c.in quibusdam,depẽnis:alias restituet dupliũ secundũ iura canonica per gl.illãm ad hoc allegatam.Quod adeoprocedit,ꝙ neque in clericos potest episcopus aliã exactionem facere,quam eã,quæ in iure permissa reperitur,& scripta, secundum Ab.in.c.1.n.1.de excessib.prælat,& sic inquit idem Ab.in c.cum sit nu.1.de Simo.cõmunem esse opinionem nullo casu procurationem prælatorum præstandam pro officio suo impẽdendo,nisi in iure aliud reperiatur scriptum.Et sic exigens procurationem,inquit ibi Ab.& ibi eius addditio.plura alias notans,quod debet allegare casum expressum procurationem illam,quam petit permittentem peti per exigentem eam, & alia diximus supra in casu.

32 Trigesimo secundo.Inter legẽ dicæcessanam,& legem iurisdictionis differentia fieri non debet, nisi in casibus a iure expressis secundum Abb. in c.dilectus.nu.4.de officio ord.vbi Abb. ponit ea, quę sunt iurisdictionis ordinariæ, quarum differentiarũ vna ponitur per Marcum Anto. Cucho.in institut.Canonicis.tit.de officio ordinarij pag.2.in medio.

33 Trigesimo tertio. Legatus alius quam de latere non dispensat.nisi in casibus a iure expressis secũdum Speculat.relatum per Abb.in c. fi. num. 5.de transactio.

34 Trigesimo quarto. Arbiter potest procedere parte absente per contumaciam,nisi in casibus a iure expressis,vt colligitur ex Abb.in capit.cum dilectus.nu.13.de arbitris.

Trigesimo quinto. Nullus dispensare potest contra Papæ constitutionem, nisi in casibus a iure expressis secundum Abb.in cap fin.nu.8.de arbit.alias est Abb.hoc dicens in capi contingit nu.3.de arbit.

35 Trigesimo sexto, Arbitratores non differunt ab arbitris,nisi tantum in casibus a iure expressis secundum Abb. in d.c.fi.nu.8.de arbit.

36 Trigesimo septimo.Causa iuramẽto decisa non retractatur prætextu perintij,nisi in casibus a lege expressis,secũdum text.vbi ita summat Bal. in l.1.C.de rebus credit.

37 Trigesimo octauo.Pœna dispositionis nõ imponitur nisi in casib' a iure expressis secũdũ gl.in sum.15.q.8.& Ab.in c.atsi cleri.in princi.nu.34.de iud. Ias.n.31.& Rip.in l. quod te mihi.ff.si cert.petat.idem Ias.in l.1.nu. 12.C.de transact. & Bald. in auth. ex testamento.C.de secund. nupt.quæ regula similis est illi,quam posuimus supra in decima regula.

38 Trigesimonono.Episcopus nondispensat,nisi in casibus a iure permissis secundũ gl.& ibi Abb.in c.dilectus.nu.5.de tempo.ordin.&gl.& ibi Ab. num.4.in c.atsi clerici.5.de adulterijs.de iud. cum aliquibus sequentibus.& eundem Ab.in c.2.n.fi.de cleric.non ordin.min. Vbi est vnus casus,vbi episcopus dispensat, alius est in c.1.de clerico.per saltum promot. secundũ Ab.ibi.n.2.alius in ca.de eo qui furt.ordin.suscep.secundum Ab. ibi.nu.3.Hanc etiam regulam ponit Specula.in titu,de dispensat.5.nunc de episcoporũ.nu.23.& ibi.eius addditio.Ethanc testatur regulã communem Feli.in d.5.de adulterijs.in prin

Universidad de Deusto
Biblioteca

cip.quã & ponit Abb.in capi.de tor-
neam.nu.1. Et sic secundum Host.in
summ.ti.de dispensa.§.quis possit.n.
33.in crimine maiori adulterio epis
copi non dispensant nisi in casibus à
iure expressis. Et hos casus ponit Spe
cul.ti.de lapsis & dispensa.§.nunc de
Episcopo.dispensatione,quos trans-
cripsit Selua in tractatu de beneficio
4.p.q.7.& Ducñ.reg.247.& l.63.ti.
5.p.1.& l.64.ponit aliquos casus,vbi
Episcopus dispensare non potest. In
huius tamen regulæ propositum no-
tandum est,quod vbi in iure dicitur,
quod possit dispẽsari,intelligitur po
testas dispensandi Episcopo concessa,
vt verba aliquid operẽtur,nam de
Papa non est dubium. Ne ergo verba
superflua sint,episcopo censetur po-
testas concessa dispensandi secundũ
Abb.in ca.fi.nu.10.de postul.prælat.
eundem Ab.in c.2.nu.6.de clericis
pugnant.in duel. Vbi & alias in pro-
positũ regulas duas constituit ex In-
no.per eum allegato, scilicet, quod
quasi semper potest episcopus circa
beneficium dispensare,item quod v-
bi concederetur dispensatio, intelli-
gitur concessa episcopo,& non infe-
riori prælato,nisi aliud exprimatur,
quod optimum est ad casum,& regu-
lam.26.supra positam. Ex quibus in- 40
quit,& voluit Ab.in c.fi.n.10.de pos
tulat.prælat.quod Episcopus dispen-
sare potest super omnibus casibus a
iure expressis,licet specialiter in per
sonam episcoporum non sint colle- 41
cti, sed generaliter,idẽ Ab. & ibi gl.
dispẽsatũ in.c.pastoralis.decleri.ex-
cõmunica.& in c.in quibusdã.n.5.de
21 pœnis. Inferiores tamen ab episcopo
solũ in casibus specifice eis permissis
dispẽsare poterũt secũdũ Ab.d.n.10.
Sicq; inferri ex his potest alia regula
quam magis communem testatur gl.
in d.§ de adulteriis,scilicet,quod E-
piscopi dispensant, nisi vbi expresse
prohibitum reperitur. Pro qua quid-
dẽ doctrina videtur facere tex.in.d.
l.64.ti.p.1.dum ibi ponuntur casus,
vbi Episcopos non potest dispensare
quasi exceptio illa firmet regulam in
contrarium. Exquibus ego (salua cor
rectione,& declaratione sanctæ ma-
tris ecclesiæ,cui & in his,& in om ni
bus alijs meis dictis,& factis me sem-
per subieci,& nunc subijcio) ex prædi
ctis vtranq; regulam verã credo,hoc
scilicet modo,q; Episcopi non pos-
sint dispensare nisi in casibus, vbi de
iure permittitur,casus tamẽ isti sunt
omnes in iure expressi,vbi dispensa-
tio permittitur,& si dispensationis ta
lis facultas episcoponõ dirigatur spe
cialiter. Et sic regulariter dispensat,
nisi in casu,quo Papæ soli dispensatio
reseruatur,vel vbi de iure expresse E-
piscopo prohibitum reperiretur dis-
pensare. Et sic supradictæ regulæ op-
time se compatiuntur, secundaq; re-
gula ex hac deriuatur,scilicet,q; regu
lariter est Episcopis dispensatio com
missa,nisi vbi expresse ptohibitũ re-
peritur secundũ.d.l.64. Si tamẽ pœna
imponitur ipso iure nõ licet Episco-
po dispensare secundum Tira.in l.si
vnquam. verbo. reuertatur.nu.370.
C.de reuocand.donar.

Quadragesimo. Excommunicatus
repellendus est a iudicio,nisi in casi-
bus a iure expressis secundum Abb.
in ca.intelleximus.nu.2. de iud.& in
c.cum inter.nu.fi.de exceptio.

Quadragesimoprimo. Ad arbitros
iuris super probanda recusatione nõ
habetur recursus,nisi in casibus a iu-
re expressis secundum Ioan. And.re
lãtum per Abb.in repet.c.si quis con
tra.nu.25. de foro compet.per eun-
dem Abb.in c.cum speciali.in prin-
cipio.nu.3.de appelatio.vbi est vnus
casus. Et huic regulæ conducit regu-
la.21.supra eod.vbi allego Euerard
tres casus ponentem.

Quadra-

42 Quadragesimo secũdo. Pœna deuo
lutionis de vno ad alitũ non debet im
poni, nisi in casibus a iure expressis
secundum Inno.relatũ per Ab.in re
pet.c.si quis contra.n.40.in prin.&
in fi.de foro cõpe. Et sic data qualibet
negligentia Episco.non succedit Ar-
chiepiscopus nisi in casibus a iure ex
pressis secundum Abb.in cap.nullus
nu fi.de iure pat.

43 Quadragesimo tertio. Pœna nõ ha-
bet locũ nisi in casibus a iure expres-
sis,prout sentit Ab.in repet.d.c.siquis
contra.n.40.in fi.de for.cõpe.& be-
ne Did.Pe.in l.10.tit.2.li.1. ordina.
col.85.in fine.cum sequenti:

44 Quadregesimoquarto. Nõ potest ap
pellari ante sententiã a iudice secula
ri, nisi in casibus a iure expressis secũ
dum Ab.in c.licet.n.14.de for.cõpe.
Et isti casus,dicit ipse,quod ponun-
tur in c.super eo.de appellat.

45 Quadragesimoquinto, Iure canoni
co priuilegium eximens a certo ge-
nere iudicum & transferens in aliud
iudicum genus nũ perditur per delic-
tũ, nisi in casibus in iure expressis, q;
etiam de iure ciuili procedit. Quam
regulam colligo ex Ab.in c.fi.nu.11.
in medio.de foro compet.

46 Quadragesimosexto. Præstare potest
clericus iuramentum ex causa absque
superioris licentia, nisi expresse inca
su a iure prohibito secundum Abb.
in c.1.n.18.de iuramen.calum.

Quadragesimo septimo. Adminis-
47 tratores bonorum ecclesiæ non pos
sunt facere eius cõditionem deterio-
rẽ,vel alienare ipsius bona nisi in ca-
sibus a iure expressis secundũ Abb.in
c.penult.nu.4.de dilatio.

48 Quadragesimo octauo. Festũ cuius-
libet sancti non est in præcepto feria
tum,vt nõ possit in eo iudicium agi-
tari,sed tantum illud q; in iure specia
liter cautum reperitur. Ita colligo ex
Ab.in c.fi.n.2.de feriis,vbi tex.ponit

49 ista hæc & Ab.ibi.n.6.& alia refert.

Quadragesimo nono, Partes nõ pos
sunt compellire nunciare feriis in ho
norem hominum, nisi in casibus in
iure expressis. Ita colligo ex gl.verb.
quib⁹.in medio.in c.fi.de feriis. quæ
quidem inquit vnum casum esse in c.
significauerunt.deiud.& l.1.§.vltim.
50 & l.sequitur.ff.eodem titulo.

Quinquagesimo. Debitum ad tẽpus
ante tempus peti non potest, nisi in
quibusdam casibus a iure cõcessis,ita
colligo ex Ab.in c.1.finali.verbis. de
51 plus petitio.vbi duos casus ponit.

Quinquagesimoprimo. Negãs se a-
liquid debere, si vincatur,potest ad-
huc alia exceptione vti,nisi in casib⁹
a iure expressis secundum glos. pri-
mam in medio in summa. 13.q.2.vbi
52 ponit all quot casus.

Quinquagesimo secundo. Per clau-
sulam (appellatione remota) tollitur
facultas appellandi,nisi in casibus in
iure expressis secundum Abb.in c.ex
conquestione.num.5.de restitu.spo-
liat.& in ca.inter cæteras.nu.2. de re
iud.gl.in c.ad Romana.c.1.2.quæst.
6.verb.ante. in medio.in c.vt debi-
tus.de appellat.& ibi Ab.nu.14.

53 Quinquagesimo tertio. Mors ciui
lis,& mors naturalis non æquiparan
tur, nisi in casibus in iure expressis
secundum glos.in capi.placuit. ca.2.
16.quæstio.1.vel vbi in vtraque est ea
dem ratio. Secundum communem
in c.susceptum.de rescript.libr.6.&
secundum Abb.in c.ni essent.de præ-
bend.num.11.& eundem Abb. quem
omnino vide,in ca.cum sis.nu.5.de
conuers.coniugat.& Bartho.in au-
th.de nupt.§1.nu.1.& 2.& Suarez in
allegat.20.vers.omnes istp capiunt-
fo.mihi.173. Et Iaso in l.ex ea parte.§.
in insulam.nu.3.vsque ad finem.ff.
de verbo.obliga.fol.149.ponit plu-
res casus,vbi mors ciuilis æquipara-
tur naturali, & in fine plures de ista

Universidad de Deusto
Biblioteca

regula tractantes allegat,& alium casum reperies in.l. si quis sub conditione.ff.de testam.& ibi glos. fina.in princip.ita sensit.

54 Quinquagesimo quarto.Sine peccato non potest contrahi cum excommunicato,vel aliquid ei promiti,vel solui nisi in casibus a iure expressis secundū Hosti.relatū per Ab.in c.veritatis.n.39.de dolo & cōtum.vbi allegat Innocen.aliquos casus ponētem

55 Quinquagesimo quinto,Citatio ad domum regulariter non valet,nisi in casibus specialibus in iure expressis, secundum Ab.in c.fi.nu.fi.de eo,qui mittit.in posse.& vnū casū habemus in l.fi.ti.de las entregas,infra.li.4.

56 Quinquagesimosexto.Exceptionis probationem semper a principio ante receptionem testium admittēdam nisi in casibus,vbi ius exprimit illam reseruandam in tempus publicationis, & disputationis,ita Ioan.And. & Vincent.relati per Abb.in c.expar te.nume.8.post princip.versic.extra glos.de testibus. vbi de hoc late tradit,& ibi eius additio.

57 Quinquagesimo septimo.Probatio quę sit per famam,quod memoria hominum non existat, solum habet locum,quando in iure exprimitur,secundum Innocent. relatum per Ab. in cap.veniens ad nos.nume. 8 post princip.de testib.

58 Quinquagesimooctauo.Non requiritur,q testes descripti in aliquo instrumento per prius cognoscant contrahentes,sed sufficit tempore confitendi instrumentum,eos cognoscere,nisi in casibus in iure expressis secundum Ab. in c.cum causam.n.16. in fine.de testib.&traditur per glo.apercebirios.in l.54.ti.18.p.3.& Bur. in l.3 Tau 1.p.n.149.conclu.3.

59 Quinquagesimo nono.Subscriptio testiū in instrumēto nō est necessaria nisi in casibus in iure expressis secundū Inno.relatum per Ab. in c 1.col: 3.ad fin.de fide instrumē.& secundū eundē Ab.in c.i.n.4.de his quę fiunt a prela.Vbi.n.5.inquit,q in alienatione rei ecclesiasticæ requiritur subscriptio clericorū. Et alios casus,vbi suscriptio requiritur,ponit Auend.in c.16.prætorum.n.2.per totū.lib.2.

60 Sexagesimo,per Deum creatorem, non vero per creaturam iurādum est nisi in casibus in jure expressis,secundum gl.4.& ibi Ab.notab.1.& nu.6. in c.& si christus de jure iuran.

61 Sexagesimoprimo. Archiepiscopus dum visitat prouinciam non potest prætextu debiti ferre sententiā in subditos sui suffraganei.nisi in casibus in iure expressis.de quibus.in c.pastoralis.de officio ord.secundum Ab.in c.cum ex officij.num.11.in medio.de præscript.Erūc alia desumi potest regula,scilicet, q Archiepiscopus,nisi in casibus in iure expressis non habet iurisdictionē in subditos sui suffraganei secundum Abb.in c.3.nu.10.de institutio.& si suffraganeorum subditi clerici sint,secundum eundem Ab. in c.cum dilectus.nu.9.de cleri.non resident.Et vnum expressum casum ponit Abb.in c.ex frequentibus. nu. 4.de institutio. Alium casum,scilicet ratione notorietatis delicti ponit idem Abb.in d.c.3.nu.10.de institutio.& est optima.l.9.tit.9.par.1.pro eo. & pro extensione.c. Romana.5. notoria.de cēsib.li.6.Et aliū casū ponit idē Ab.in c.pen.n.1.de pœnitentijs,& remissi.vbi & allegat tractātes quam habeat potestatem Archiepiscopus in sui suffraganei subditis,& infra eodem in casu.92.alio modo ampliatur hæc secunda regula.

62 Sexagesimo secundo. Non potest quis habere duas Ecclesias, vel prębendas in eodem Episcopatu, vel in diuersis,nisi in casibus in iure expressis secundum Abb.in repet.cap.extirpandæ.

pandæ.5.qui vero.nu.27.de præben. vbi hos casus refert.

63 Sexagesimo tertio.Nihil potest innouari sede vacante in præiudicium ipsius sedis,nisi iure expresse cauetur secūdū Ab. in rubr.ne sede vacāte

64 Sexagesimoquarto,Capitulum non succedit in iure episcopi,nisi in casibus in iure expressis secundum Abb. in ca.2.nu.ne sede vacante.

65 Sexagesimo quinto, In actu facto per Episcopum,& capitulum vel per collegium,vel etiam per vniuersitatem non est necesse exprimere nomina singulorū,nisi in casibus a iure expressis secundum Abb.in c.quanto.

66 nu.7.in fin.de his.quæ fiūt a prælat.

Sexagesimo sexto,Bona infeudata, quæ redeunt pleno iure ad ecclesiā propter finitum tempus concessionis,vel propter dilectum ea tenentis, si applicantur mensæ prelati,nō possunt amplius concedi in emphyteusim,neque infeudari, nisi in casibus a iure expressis secundum Abb.in c. vt super.nu.10.de rebus ecclesiæ non alienandis.

67 Sexagesimo septimo, Possessiones spectantes ad mensam prælati,vel capituli prælatus alienare non potest, nisi in casibus in iure expressis secundum Abb.in c.ante penul.nu.2.de rebus ecclesiæ.& casus hos vide per cū dem Abb.in c.nulli.eodem tit.

68 Sexagesimo octauo. Vnus inceptus debet esse completus,nisi in casibus in iure expressis prout voluit Abb.per glo.2.ibi in capit. ad nostram. col.fi.ad finem.de regularibus.

69 Sexagesimo nono.Matrimoniū cōtractum per verba de præsenti etiam carnali copula nondū consumatum non potest dissolui,nisi in casibus in iure expressis secundum Ab.in c.ex publico.n.fi.de conuersio.coniugat. & clarius idem Abb.per tex ibi in c. ex parte.el.2.n.3.eodem tit.Et sic Papa non potest illud dissolvere,nisi ex causa in iure expressa,per ingressumque religionis, vel ex causa impotentiæ alterius coniugum ex tex.in c.literas de restitut.spoliat.secundum Ab.ibi. & notat Everard.in centur.locorum loco.3.pag.48.in medio. vel ex alia simili causa in iure expressa, ex qua matrimonia dissolui possunt,& vide Coua.in 4.2.par.c.7.§.4.nu.13.

70 Septuagesimo.In casibus iure non expressis debet semper iudex inclinare in partem humaniorem,& habere equitatem præoculis,& pœnam imponere habito respectu ad personas, causas,loca,& tempora secundū Abb. in c.fi.nu.4.de transactio.

71 Septuagesimo primo.Dilatio concessa a lege absque iudicis ministerio expresso vel tacito non potest a iudice immutari,nisi in casibus,in quibus reperitur expresse in iure cautum, quod iudex dilationem mere legalē possit immutare.Ita colligo ex lexan.in l.2.nu.5.in medio.vers.tertia fuit opinio.ff.de re iud.& latius ibidem in 4 opinione,& Didacus Perez lib.3.ordinam.col.869.in medio.

72 Septuagesimo secundo.Omnes admittuntur admatrimoniū contrahendum,qui expresse a iure prohibitinō sunt secundum gl.penul. per tex.ibi in c.cum apud.de sponsa.lib.

73 Septuagesimo tertio. Quilibet actus potest per procuratorem exercere,nisi ille, qui expresse in iure reperitur prohibitus secundum Abb. in c.veniens.nu.4.de cognat.spiritu.

74 Septuagesimo quarto.Non est recedendum a regula,nisi in casibus in iure expressis secundum Castillo in.l. 10.Tau.nu.45.in princ.

75 Septuagesimo quinto,Mulier regulariter non tenetur comparere personaliter,nisi in casib⁹ in iure expressis,secundum Mantuanum in suis observationibus legalibus,observatione.2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne.2.pagi.16.in medio,in paruis,aliis hoc asserit non ipse Mantuã. sed adde Io Deci in l.fœmine.nu.81.litera.A.ff de regul.iur.

75 Septuagesi mo sexto. Actio cõtraria non habet locum nisi in casibus a iure expressis secundũ Mantuanũ hũc & non supra proximum casũ asserentem in suis obseruat.legal obseruat. 2.pagin.10.in medio in paruis.

77 Septuagesimo septimo, Motus proprius nihil operatur vltra casus in iure expressos secũdum Abb. in c.quia circa.n.7.de consangui.& affinitat. & Rebuf.in concordat.in rub.forma mand.apostol.gl.motu proprio pag. 281.vbi ponit.4.effectus eius.

78 Septuagesimo octauo. Mater non cogitur dotare filiam, nisi ex rationabili causa,& ex causis a iure expressis ita summatur text.in l.neque mater. C.de iure dotium.

79 Septuagesimonono.Propter homicidium generaliter commissum non priuatur quis spe coniugij,nisi in casibus exceptis,& in iure expressis secũdum Abb.in.c.1.nu.5.de diuortijs,vbi remissiue hos casus ponit.

80 Octogesimo , Delicta, quæ impediunt matrimonium contrahendum non impediunt iam contractum,nisi in casibus in iure expressis secundum Abb.in c.1.nu.fin.de diuor.

81 Octogesimo primo, Clausula, seu quocunque modo vacet,quamuis sit vtilis,si apponatur in Bullis Papę, nihilominus habet locum in casibus, in quibus a iure mentio specialis desideratur secundum additionem Ab. in cap.ex parte.num.13.de concess. præbend.

82 Octogesimo secundo , Vir ratione duodecim filiorum est immunis inuita a cõtributionibus tantũ in iure expressis secundũ Did.Per.in l.1.co.97. in medio.ti.3.li.1.ordinament.

83 Octogesimo tertio , Maritus restituendo vxori constante matrimonio dotẽ non liberatur, nisi ex causa expressa in iure soluat, ita colligo ex Paul.Castren.in l.1.n.6.in fi.ff. solut.matrim.& habes.ex.& ibi Doctores.in l.quamuis.ff.eod.titul.

84 Octogesimoquarto,Beneficio nun quã quis priuatur,nisi a iure expresse caueatur,secundum Alex.in l.etiã filios.5.licet in dotalibus.nu.7.fo.30. ff.solut.mat.imo.

85 Octogesimo quinto , Cum infami non dispensat Episcopus,nisi in casibus in iure expressis secũdum Abb. in c.de simoniaco.nu.6.ad finem.de simonia.

86 Octogesimo sexto,Testes excõmunicati indistincte repelluntur,nisi in casibus iniure expressis secundũ Abb. in c.licet Heli.nu.21.de simon.

87 Octogesimoseptimo. Adscripitij nõ tenentur dominis vltra ea,quæ in iure expressa sunt secundum Ab.in c.2. in medio.de Iudæis.

88 Octogesimo octauo.Irregularitas, quęcunq; per ingressũ religionis tantum in casibus in iure expressis tollitur secundũ Abb.in c.2.n.fi.de apostatis.& Coua.in clemẽt.fi furiosus.1.p. §.2.n.6.in princi.& Suarez allegatione.25.fo.188.pagi.1.in fine.

89 Octogesimo nono,homini quãtũcunque facinoroso in vita,& immorte contrito non sunt denegãda sacramenta,nisi in casibus iniure expressis secũdum Ab.in ca.2.n.2.de furt.imo neque condemnatis ad mortem, vt alio in loco dictum remanet.

90 Nonagesimo.Expendentes scienter monetam falsam non debent puniri vt falsarij,nisi in casibus in iure expressis,secundum Abb.in c.ad falsariorum.n.5.de crimine falsi. vbi remissiue ponentes hos casus allegat.

91 Nonagesimoprimo. Clericus excõmunicatus nõ gaudet priuilegio clericali,nisi in casib⁹ in iure expressis,secundum Abb.in ca.postulastis. nu.1. de cleri.excommuni.minist.

92 Nonagesimo secundo.Metropolitanus,nihil authoritatis potest attentare in diœcesi sui suffraganei, nisi quatenus in iure reperitur expressũ secundũ Abb.in c.sicut vnire.n.4.de excess.pręla.non solũ contentiosam, sed neq; voluntariã iurisdictionẽ,secundum eundẽ Abb.in c.penul.n.3. de pœnitẽt.& remissio.& supra alio casu alia diximus in huius propositũ licet,in 61.

93 Nonagesimo,tertio,singulares persone interdicto innodatę nõ possunt in illa ciuitate, neque alicubi audiri diuina,neq; celebrare,nisi tantũ in casibus a iure expressis secundũ rex.Ex quo ita colligo in c.si sententia.inver. si.de sent.excommu.lib.6.quẽ in distinctionis decisionẽ in hoc allegauit Bar.in l.1.n.33.C.de summ. Trini.

94 Nonagesimoquarto, Pleno iure nõ oblati monasterio,aut alicui ordini, id est,qui se & sua nõ dedicauerunt, non gaudẽt priuilegio illorũ,in quorum fraternitate sunt recepti, nisi in casibus a iure expressis.secundũ Ab. in c.penult.de priuileg.

95 Nonagesimo quinto,Patroni, vel aduocati nõ possunt plus iuris vẽdicare in ecclesijs,quã in iure expressũ reperitur,text.& ibi Abb.1. notabili. in c.in quibusdam.de pœnis.vbi glo. 2 ponit permissa patronis.

96 Nonagesimo sexto. Ab excommunicatione lata a canone nullus pręlatus inferior ab Episcopo absoluit,nisi in casibus in iure expressis secundum Abb.in cap.2.nu.3.de sententia excommuni.

97 Nonagesimoseptimo.Abbas dispensat cũ monacho irregulari manus violentas in monachũ sui ordinis ingerente,in alijs tamẽ casibus nõ dispensabit, nisi quatenus in iure inuenietur expressum secundũ Ab.in c.cum

illorum.n.14.de sentẽtia excõmu. ꝙ est optimum ad casũ.26.supra eod.

98 Nonagesimo octauo,Seruus percutiens clericum violenter tenetur pro absolutione adire Papã, nisi in casibus in iure expressis, secundum text. casus ponẽtem in c.relatum.de sent.excõmu.& ibi Ab.num.1. sensit.

99 Nonagesimo nono,Patronus non priuatur potestate præsentandi, nisi in casibus in iure expressis secũdum gl.Ab.in c.fi.de iure patro.

100 Centesimo.Non debet induci error iuris ciuilis per ius canonicũ nisi quatenus expressum reperiatur secundum Ias.in rub.nu.8.in medio. ff.de verbo.obliga.

101 centesimo primo quo ad tẽporalia papa debet habere glaudiũ in vagina,nisi in certis casibus a iure expressis secundum Dida.Perez. lib.1. ordin.col.718.in princ.

102 Centesimo secundo,Ab extraiudicialf actu nõappellatur,nisi in casib⁹ a iure expressis secundũ Aut.de sanct. Georg.in rubri.num.17.de appellat.

103 Centesimo tertio, A sententia interlocutoria iure Regio nõ licet appellare,nisi in casibus a iure expressis secundum rex.vbi casus in l.3.ti.18.infra.lib.4.tradit Guido Pap. decis.20. in fin.& decis.75.

104 Centesimo quarto,Notarius faciẽs contractum illicitum nõ punitur pœna falsi,nisi tãtum in casibus a iure expressis secundum Bar.vbi additio littera.A.in l.2.n.4.C.de petitio.bonorũ sublat.li.10.eũdẽ Bart.in l.1.in fine C.de immuni.nemini.cõced.lib.10.

105 Centesimo quinto.Nemo munere mere patrimoniali excusatur,nisi ille,qui in iure expresse excusatus reperitur secundum Bart.in l.1. numer 38.C.de mulieribus & in quo loco.lib.decimo.

106 Centesimo sexto; Omnes etiam peccatores admittuntur ab oblatio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uem faciendam, nisi tantum illi, qui expresse in iure reperiuntur prohibiti, secundum Abb. in cap. quia in omnibus. nume. 5. de vsur. allegando gl. in cap. oblationes. 90. distinctio. ita tenentem, & eundem Abb. in cap. ex transmissa. nume. 4. & 5. de decim. Et hanc approbat. tex. in l. 10. in fi. ti. 19. part. 1. secundum glos. grandes. ibidē. Et personas, a quibus non licet oblationes recipere refert. l. illa. 10. & Angel de Clauas. in summa. verb. oblationes, & Tho. 2. 2. quæst. 86. artic. 6. Et inter has personas enumeratur meretrix, a qua inquit glos. illa dict. cap. oblationes non esse recipiendā oblationem, licet eleemosynam sic. Et idē tenet glo. in dict. capi. ex transmissa. & glos. in capit. non est putanda. 1. quæstione. 1. quod intelligerem, siue talis meretrix sit in loco publico, siue non, dum tamen meretricium eius publicum sit per glos. in dict. cap. oblationes. & in summa. 14. quæstio. 5. & tex. in dict. l. 10. quamuis Paul. de Citad. de iure patron. 3. par. prima causa quæst. 24. num. 33. & Troilus Maluicius licet non ita clare in tractat. de oblationibus. 2. part. numer. 6. & 7: aliud velint, imo quod requireretur, quod esset in loco publico, & meretricio, & sic in scorto. Ex dicta tamen glo. & ex dict. l. 10. indistincte videtur tenendum a meretrice non recipiendas oblationes, quamuis in loco publico, & consueto non existat, dū tamen publice corpis sui quæstū faciat. Et hoc verum est, nisi sacerdos ipse esset in maxima egestate, & necessitate constitutus, nam tunc a quocunque liceret, ex c. siquis. de furt. prout voluit Innocent. in cap. cum voluntate. de sententia excommunicat. per tex. ibi in. §. 1. & ibi glo. præsertim, sequitur Troilus supra num. 7. sic & ab vsurario secundum supra dictas glossas non est recipienda oblatio, dum tamen vsurarius manifestus sit, secus si occultus, secundum tex. in dict. ca. quia in omnibus, & text. iuncta glos. in dict. cap. ex transmissa. & Marian. Socin. in tractat. de oblationibus. q. 4. & Troil. vbi supra. 2. parte. in princip. & probatur in dict. l. 10. ad finē. Imo & sunt, qui dicant, quod neque eleemosyna a talibus de iniuste quæsitis recipienda est, secundum glos. in summa. 14. quæst. 5. per text. in cap. 1. eadem causa & quæs. & gl. in dict. ca. extransmissa, & in dict. cap. cum voluntate. & in ca. non est putanda 1. q. 1. quamuis contrarium teneat Abb. in dict. cap. extransmissa. nume. 6. & Ancharra. consi. 429. Quorū tamen opinio posset procedere. in illicite adquisitis, in quibus de iure non competit repetitio. De eis enim licet eleemosynam facere, & recipere, secus de illis, quæ reperi possunt, secundum prædictas glossas. De quibus videri poterit per Doctores relatos per Didacum Perez in l. 1. tit. 5. li. 1. ordina. col. 209. in fine. vbi & col. 208. quærit, an decimæ de illicite quæsitis sint recipiendæ indistincte. Item & secundo tunc oblationes a dictis personis recipiendæ non sunt, quoties in peccatis persistunt secundum tex. in dict. l. 10. & de pœna clerici a talibus oblationes recipientis. Vide Bernardi. Diaz in pract. cano. capi. 83. vbi inquit declarandum esse qui manifesti vsurarij dicerentur, vt clerici abstinerent a receptione oblationum eorū.

107 Centesimo septimo, Clerici a collectis exempti dicuntur, prout de iure reperiuntur exempti secundum additionem Barr. in l. 1. nu. 42. C. de mulier, & in quo loco. lib. 10.

108 Centesimo octauo, Solum in casibus in iure expressis bona delinquentium eis auferuntur si tales delinquētes habent ascendentes, vel descendentes tunc temporis secundum tex. in l.

in l. 5. in fin. tit. 31. part. 7.

109 Centesimo nono, Periurus, qui est propter periurium aliquo iure priuādus, nō est ipso iure priuatus, nisi in casibus a iure expressis secundum Didacum Perez. li. 3. ordinam. col. 924. versi. dubitatur præterea.

110 Centesimo decimo, Solum in casibus in iure expressis, & approbatis in continens præsumitur filius, cuius pater incontinens fuit secundū Alciat. de præsumpt. regul. 1. præsumpt. 24. nu. 1.

111 Centesimo vndecimo, Tempus de momento ad momentum computatur, nisi in casibus vbi iure aliter cautum reperitur, secundum Bertach. in report. verb. tempus. versi. 25.

112 Centesimo duodecimo: Quodlibet delictum siue publicum, siue priuatū per viginti annos præscribitur, nisi iure contrarium decisum reperiatur secundum Anto. Gomez. to. 3. c. 1. nu. 5. & duos casus enumerat. l. 3. & 4. titul. 17. par. 7. Et itidem est alius in accusatione iniuriarum, quæ per annū tantum durat per iura vulgaria. Tempusque hoc etiam ignoranti currit secundum glo. veynte. tit. 7. par. 5. in l. 5. Vbi & inquit, quod aduersus eius lapsum nulla dabitur restitutio, & si delinquens moritur secundum Gomez. vbi supra. num. 81. per quinquenium præscribitur iuri accusandi.

113 Centesimo decimotertio. Non est deueniendum ad iudicium sortis, nisi in casibus a iure expressis secundum Suarez in l. quoniā. 11. ampliat. pagi. 91. nu. 16. & Anto. Gom. tom. 2. c. 10. nu. 10. in fin. Vbi tamen inquit, quod in casibus similibus expressis idē erit. Et habes notare, quod res dirimi forte non potest, nisi in casibus a iure expressis, quin peccatum sit secundum additionem Bonifacij in tract. de maleficijs. tit. de sortilegis. pagi. 389. in paruis. col. 2. in prin. Et ideo similes casus non admitterem, nisi tantum expressos in iure. Et de sortib⁹ vide plura per Tiraque. de primogenitura. q. 17. in. 1. opinione, per totam.

114 Centesimo decimo quarto, Solum in casibus in iure expressis appellatione probationis venit probatio cō iecturalis secundū Hippolyt. in rub. fol. 37. in parnis. versi. secunda ratio esse potest. C. de probatio.

115 Centesimo decimoquinto, Probationi factæ per presumptiones solūmodo standum est, tanquam verę in casibus a iure expressis secundū text. in l. 4. col. 2. in medio. titu. 14. part. 3. quem ad hoc allegat Auenda. in cap. 4. prætor. nu. 26. versic. & in occultis. li. 1. Et vnus casus ponitur in l. si quando. C. vnde vi. & in l. 4. tit. 7. p. 5. cum ea concordans. & in capit. afferte. de præsumptio.

116 Centesimo decimo sexto. Priuilegium principis super Portagio imponendo, veltollendo solum in casibus in iure expressis interpretandum est secundum Auenda. c. 4. præro. nu. 6. lib. 2. & in nu. 7. ponit hos casus.

117 Centesimo decimoseptimo, Probatio per testem de auditu auditus regulariter nō probat, nisi in casibus a iure expressis secundum Feli. in c. licet ex quadam. nu. 1. de testibus.

118 Centesimo decimo octauo, Nullū delictum reddit aliquem intestabilē nisi in iure expressum reperiatur, secuundum Tello Fernand. in l. 4. Tau. num. 42.

119 Centesimo decimonono. Infamia cuiuscunque qualitatis sit, ita reddit intestabilem aliquem, etiam post dānationem, sihoc iure expressum alias non, secundum eundem Tello Fernādez dict. l. 4. Tau. nu. 42. in medio.

120 Centesimo vigesimo, Clericus in sacris constitutus ordinibus, nō potest puniri per iudicem secularem absque degradatione, & traditione facta per

Universidad de Deusto
Biblioteca

iudicem ecclesiasticum, nisi in casibus in iure expressis, est que ista communis resolutio ex.c.cum non ab homine.de iud.& c.ad abolendam.de hæret.& c.ad falsarios tum.de crimi.falsi.& ca.nonimus.de verb.signif.Et vnus casus est in Assasino.secundum tex.in c.1.de homicid.libr.6.de quo per Couar.lib.2.varia.c.20.num.10. Alios casus refert idem Couarru.in pract.c.32.nu.12.per totum, & allegat tex.in c.vnico.de vita & honest. clerico.lib.6.Vbi traditur casus, vbi clericus in sacris absque vlla degradatione amittit priuilegium omnino & ipso iure, etiam quo ad forum iuxta illius communem intellectum secundum eundem Coua.ibidem.

111 Centesimo vigesimo primo. Appellationi regulariter est deferendum, nisi in casibus iniure expressis, secundum Auenda.ca.6.præto.nu.3.in fi.li.1.& nu.4.ponit casus, vbi non defertur.& Marant.in practi.pagi.919. nu.264.cum pluribus sequentibus.& pag.610.num.237.cum aliquibus sequentibus.

112 Centesimo vigesimo secundo. Aplatione pendente nihil innouandũ, nisi in casibus in iure expressis, vt per totum titulum. ff. nil nouari appell. pend.& casus ponit Marant. in practi.pag.578.nume.163.cum pluribus sequent.

113 Centesimo vigesimo tertio. Hæres intra tempus conficiendi inuentariũ conueniri non potest, nisi in casibus a iure expressis secundum Boerium decis.53.numer.1.2.4.& 8.vbi ponit casus hos.

114 Centesimo vigesimo quarto, Non est in statu dãnationis pœnitens non restituens male ablata, quæ mala sunt quia prohibita a iure, vt negociatio in clericis, aduocatio iniqua, certæ personæ, aut pauperibus, quibus confessor iussit restitui, si non acceptat istam pœnitentiam, nisi in casibus in iure expressis, vbi expressum est, cui restituio sit facienda. Ita colligo ex Florent.secunda parte, suæ summæ: tit.2.cap.5.in princip.vbi ponit vnũ casum, vt in simonia, in qua restitutio facienda est Ecclesiæ, vbi beneficium simoniace adeptum seruitur, quod & refert Syluest.in sũma verb. restitutio.4.nu.1.& 2.

125 Centesimo vigesimo quinto. Nunquam requiritur tractatus. nisi in casibus a iure expressis secundum Rebu.in compend.alienat.rerum eccle siast.nu.83.

126 Centesimo vigesimo sexto, Solum illa sacramenta, velres sacramentales quæ expresse vel tacite permittendo, per ius permissa sunt fieri in loco interdicto, quæ in iure expressa reperiuntur secundum Nauar.in Manua. c.27.num.178.vbi ponit sacramenta hæc permissa.

127 Centesimo vigesimo septimo, Solũ in casibus in iure expressis debet esse solicitus ille, qui contrahit cum ecclesia, vt contractus in vtilitatem ecclesiæ vertatur, secundũ Bal.in auth. hoc ius.nu.7.C.de sacrosanct.eccles. vbi ponit casus istos, quos & ponit Abb. & Innocent.in c.1.de deposito. per Doctores in l.ciuitas.ff.si cert.perat. & faciunt, quæ diximus supra, in lib. 1.nu.18.ti.2.supra.

128 Centesimo vigesimo octauo. Nobiles, & fidalgui solum in casibus in iure expressis torqueri possunt, non in alijs secundum Auenda.in dictionario suo.verb.Cauallero.versic. dicta tamen lex.fol.178.vbi remissiue hos casus ponit.

129 Centesimo vigesimo nono. Renunciatio beneficij non inducitur nisi in casibus a iure expressis secundum Rebuffum.in praxi beneficiorum.tit. de ratione personę, & rei, num.20. pag. 505.in principio.

Centesi-

130 Centesimo trigesimo. Omnis possessor coloratus defenditur per regulam, de triennali possessore, nisi in casibus a iure expressis secundum Gometium in regula, de triennali possessore.q.49.vbi hos casus exprimit.

131 Centesimo trigesimo primo. Omnis ille aduocare potest, qui expresse prohibitus non reperitur secundum Didacum Perez lib.2.ordina.colum. 658.q.12.vbi allegat casus hos ponẽtem, de quibus & per l.1.2.& 3.titul. 6.part.3.

Centesimo trigesimo secundo. Clericus in sacris aduocare non potest, nisi in casibus in iure expressis, vt dicam in l.15.tit.16.libro isto infra.

133 Centesimo trigesimo tertio, omnes iudices esse possunt, qui expresse prohibiti in iure non reperiuntur secundum text.in l.cum prætor.ff.de iud. & in l.7.tit.9.infra lib.3.huius recopilationis, vbi in glo.1.ita notabo, & hos casum ponam.

134 Centesimo trigesimo quarto, Ex sola negligentia quis nunquam amittit ius suum nisi vbi, in iure reperitur expressum per tex.notabilem in l.in filijs.C.de decurio.libr.10.quem ad hoc commendat Balbus in tractat: præscriptio.1.par.tertiæ partis principalis quæstio.10.nu.48.folio.28.in paruis.

135 Centesimo trigesimo quinto. Alius casus ponitur in l.17.titu.9.par.1.& ibi gl.verbo, el derecho.ponit casus.

136 Centesima trigesima sexta regula, & finalis est, quod exceptis quibusdam casibus, de quibus per glo.in ca.2.de pœniten. & remissio.& Hostiens.in summa, eodem titulo.§.cui confitendum, & per alios relatos per Francis cum Vargas.in tractat.de iur.episcop.& Maxi.Pontif.potest. confirma 11.ab omnibus alijs possint sacerdotes absoluere. Quas omnes regulas, & casus studio ordinario vsque nunc collegi, & licet earum posset effici vnus integer tractatus, imo & huius eram propositi, tamen quia his pro nunc saris impeditus sum, & iridem officio meo aduocationis, libuit succincte hæc ponere, quia a nullo sic reperies, & fortasis existente otio hæc, & aliæ constituentur regulæ. Nunc autem deueniamus ad declarationem aliarum legum nostri tituli, & sic ad declarationem legis tertiæ, quæ in ordine erat, antea prima legũ Tauri, & in ea sicut in alijs breuissime procedemus.

IN LEGEM TERtiam, quæ fuit prima legum Tauri.

1 Tempore copilationis legum Partitarum rẽpus ab Æra nominabatur.

2 Rex Ioannes primus iusserit tempus ab incarnatione Domini numerari.

3 Æra quid sit.

4 Leges fori ad sui validitatem vsum, & eius probationem requirunt.

5 Lege fori potest fideiussor ante excussionem conueniri.

6 Fideiussor obligatus, si principalis nõ soluerit non conuenitur ante excussionem & nume.7.

8 Legum fori, & stili etiam in scriptis redactarum probandus est vsus. & 11.

9 Doctori de consuetudine attestanti credendum est.

10 Probatio vsus legum fori cui incũbit

12 Legis fori per Regiam nostram legem approbatæ an sit probãdus vsus.

13 Pœna alia si per legem Regiam imponatur, quam per legem ciuilem quæ imponetur.

14 Delictum pluribus punitum legibus an omnes vel quæ pœnæ sint imponendæ. & 15.

16 Leges interpretari, & pertinet, cui & con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

& condere.

17 *Consuetudo contra leges nostras Regias allegari non potest.*

18 *Consuetudo futura an legibus Regijs derogabit.*

19 *Consuetudine reprobata præterita, & futura censetur reprobata.*

20 *Omnis consuetudo contra ius irrationabilis præsumitur.*

21 *Immemorialis consuetudo contra legẽ consuetudinem reprobantemquid operetur.*

22 *Cõsuetudo exigendimaiores sportulas quam per taxam regiam exploditur.*

23 *Lex Regia nunquam per populum recepta scientе conditore eius & non contradicente vel officiali eius potest derogari.*

SVMMARIVM.

Ordinem legum obseruandum in litium determinatione declarat lex nostra. In huiusque legis explanationẽ plura possem referre, quæ super ea Regij nostri commentatores referunt, quæ tamen missa faciã quoniam mei instituti nõ est, nisi solum modo necessaria pro textualium declaratione dicere, non vero aliorum scripta transcribere.

1 AEra de mil Sic scribebatur tẽpore † copilationis legum Partitarum quam copilationem, secundum legem nostram per Regem Alphõsum fuit iussum fieri, & publicatæ fuerunt leges partitarum, & earum copilatio tempore legis ordinamenti, de qua in lege nostra, prout ex eius verbis patet, ibi, *Como quier que hasta aqui no se halla que fuessen publicadas.* Temporeque illarum legum partitarum numerabatur tempus ab Aera Cæsaris vsque ad
2 tempus Regis Ioannis † primi, qui iussit numerari annos a natiuitate Domini nostri Iesu Christi prout & hodie fit, secundum glo. in l. 54. verbo, la era, tit. 18. part. 3. & Menesium. in l. si aqua. nu. 7. C. de seruit. & aqua. alias est. C. de diuers. reser. & Orosci. in l. si quis ex argentarijs. §. finitum num. 18. colu. 736. ff. de edendo, vbi his verbis inquit. Aeramque tũc temporis Augusti Cæsaris intelligebãt, a qua Hispani olim annos computabant, vsque ad Regis Ioannis eius nominis primi, tempus qui iussit apponi annos a natiuitate Domini nostri Iesu Christi, prout hodie apponuntur, in curia tamen Romana ab Incarnationis die Dñi nostri Iesu Christi
3 numerantur. Estque Aera † quod Alciatus, & multi longo sermone tractant, Theoni & Astrologis; principium temporis dicta, vt quibusdam placet, ab ære quod soluebatur. Alij heram scribi malunt, quasi principatum, dominationem ve. Alij Aeram pro nota numerali annorum accipi, nam & Aera in numismatis idem est. Alij scribi temporibus Augusti solere sic, A. er. A. c. id est, annus erat Augusti Cæsaris, quam tamen notam librarij, aut Imperatores per abbreuiationem contraxerunt. Quæ omnes cõiecturę curiose videri possunt, ideo missas faciamus, de quibus & de annorum computatione plura videri possunt per Couarr. lib. 1. variarum. c. 12. per totum.

Vna ley. Quæ quidem in ordinãtionum libro antiquo inserebatur pro. l. 4. tit. 4. lib. 1. ordina. qui liber ordinationum cum iam in hac Regia Recopilatione insertus sit, in præsente illius legis tenor inscribitur.

El tenor de la qual es este que se sigue. Cuius quidem legis tenor quantũuis in le-

ge nostra non inseretur adhuc legi nostræ eam referenti, & seruari volenti esse standum, vt per Anto. Gomez. l. 1. Tauri. nu. 11. de quo & videndus est Ias. in lectura. l. admonendi. nume. 28. & 29. & in repetitione. num. 27. ff. de iure iurando.

En aquellas cosas que se vsaron. Et hoc, quia leges fori ad sui validitatem † vsum requirunt, & quod probetur earum vsus. & consuetudo prout optime inquit Suarez, in proœmio legũ fori, & Didacus Perez in. 7. quæstio. proœmiali ad leges ordinamenti, & Doctores in dict. l. 1 Tauri. Hoc enim verbum, fuero, significat, in quo vsus & consuetudo continetur; vt inquit optima. l. 7. ti. 2. part. 1. Et sic intelliges. l. si. tit. 6. & l. 1. tit. 7. lib. 1. fori, contra Montaluum, in l. 10. ti. 11. part. 3. aliud volentem. Nam vsus, & consuetudo legibus fori dat esse, & vbi talis consuetudo eis vtendi seruatur, seruari & in posterum debet, non vero in alijs practicabitur locis, in quibus non seruatur. Exquo nouissime infertur ad l. 3. tit. 18. lib. 3. fori.
5 disponentem, quod habens † pro aliquo debito sibi Petrum obligatum, & Ioannem, tanquam Petri fideiussorẽ, potest agere contra fideiussorem, & eius bona etiam nulla facta excussione contra principalem, in correctionem rex. in auth. presente. C. de fideiuss. prout aduertit Palar. Rub. in repetitione capi. per vestras, notab. 5. fol. 106. colum. 4. in fine, & Suarez. l. 2. ti. de los emplazamientos. §. 6. num. 12. pag. 398. nam illa lex fori hæc probans procedit, & seruabitur in locis, vbi vsu, & consuetudine approbata est, in alijs vero non. Et sic in effectu voleit eam intelligere, & declarare Dueñas, in reg. 335. limi. 18. quem refert & sequitur Baeça de debitore inope. cap. 5. num. 31. in fine. In locis enim, vbi lex illa fori non seruatur nõ
6 poterit ante principalis excussionẽ fideiussor conueniri etiamsi ipse fideiussor se obliget, quod si principalis termino statuto † non soluerit, ipse soluet. Adhuc enim tunc excussio requiritur, prout optime aduertit Antonius Gomez tomo secundo variarum. cap. 13. num. 2. Quicquid in contrarium dixerit Ripa, in l. ita stipulatus nume. 50. ff. de verborum obligatio, dicens, quod si apponatur per fideiussorẽ dicta clausula, quod si reus non soluerit termino statuto ipse fideiussor soluet, nulla excussione facta possit die lapso fideiussor conueniri. Et pro ista opinione Ripæ contra Anto. Gomez, videtur facere tex. in l. 16. tit. 11, par. 5. ibi. *El segundo caso es.* Dum ibi lex illa ad deueniendũ in tali casu contra talem fideiussorẽ, solum conuentionem & citationem in iudicio factam contra principalẽ considerat, & non aliam excussionẽ, ita quod si principalis conuẽtus pro solutione in iudicio noluerit soluere, possit statim creditor a dfideiussorem redire, quod videtur contra Antonium Gomez, vbi supra. Et videtur quod procedere non possit existente dispositione authe. præsente, quam quotidie practicamus. Nam licet fideiussio dicta, si reus non soluerit, conditionalis videatur, secundũ Bart. & Doctores. in l. ita stipulatus nu. 20. ff. de verbo. obligatio. & Ant. Gomez vbi supra. & saris verificata videatur conditio interpellato principali, vel constituto in mora, tamen non potest agi contra fideiussorem antequam a principali exigi nõ possit, secundum dict. auth. præsente, contra Rip. vbi supra, qui in dicta fideiussione illam auth. limitabat, vt nõ procedere, & male, eo quod dicta conditio, si principalis non soluerit, tacite inerat, & expressio eius non debet plus operari, quam operaretur sinon expri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

exprimeretur, cum non exprimatur aliter, quam ineſt, iuxta tex. & ibi tradita. in l. non recte. C. de fideiuſ. & l. 3. de lega. 1. Maxime ne iura ciuilia corrigantur, vel reſtringantur ſine correctionis vel reſtrictionis ratione. Poſſet tamen ſaluari opinio illa Ripę, & intelligi, non quod per ſolã interpellationem extraiudicialẽ vel conſtitutionem in mora per diei interpellationem, & lapſum eius, operetur conuentio illa conditionalis, ſi reus non ſoluerit, quod fideiuſſor ſine excuſsione conueniatur, ſed tunc demum cum, exiſtente dicta conuentione conditionali expreſſa, principalis ipſe conuenitur in iudicio pro debito, & lis ſuper conuentione illa, & petitione debiti conteſtatur cũ debitore principali. Nam tunc ſi ſtatim quod lis cõteſtatur debitor ipſe principalis conuentus non ſoluerit, poſſit tunc deueniri ad fideiuſſorem expreſſe obligatum, ſi reus non ſoluerit, quaſi tunc purificata ſit conditio illa. prout in dict. l. 16. diſponitur. Secundum quam procedat dictomodo doctrina illa Ripæ, & limitetur doctrinæ Antonij Gomez: & dicta auth. præſente limitetur, † vt non procedat in caſu, in quo fideiuſſor obligatur expreſſe ſoluere, ſi reus die præſtituto ſolutioni non ſoluerit. Tunc enim, ſi a principali petatur in iudicio & noluerit ſoluere, ſed potius voluntate hac durante litem conteſtauerit, ſtatim poſsit peti contra fideiuſſorẽ nulla in poſterum excuſsione facta, quaſi tunc expreſsio illius conditionis, ſi reus non ſoluerit, hoc amplius operetur, ſecundum Ripam, vbi ſupra. quam ſi tacite ineſſet. Nam ſi tacite ineſt ſecundum eundem Ripam ibi, tantum includit in ſe caſum impotentiæ, & ſic tunc neceſſaria eſt excuſsio. Sed ſi expreſſe apponatur includat, & caſum noluntatis alterna- 7

tiuę tamen, ita quod ſufficiat impotentia, vel voluntas non ſoluendi manifeſtata per litisconteſtationem, nõ vero per ſolum diei aduentum vel interpellationem extraiudicialem ex dict. l. Partitarum. Et ſic etiam declaranda venit communis illa Bar. opinio. in d. nu. 20. in d. l. ita ſtipulatus, vbi Rip. & Ias. nu. 18. cum communiter approbant, & notanda hæc ſunt, quia ſubtilia, noua, vera, ac ſingularia, nec per aliquem dicta, quem viderim: Ad propoſitum igitur, vnde digreſsi ſumus, redeundo, lex illa. 3. tit. 18. libr. 3. fori, tunc procedit, cum eius vſus probatus eſt, non vero alias, imo & adhuc eius vſu, & conſuetudine probata non procederet in duobus caſibus relatis per Suarez. in l. de los emplazamientos. §. 6. num. 7. cum ſequent. maxime num. 12. pagi. 397. Eodem etiam modo intelliges. l. 4. titu. 8. lib. 3. fori. quã corrupte allegauit gloſ. magna. l. 8. tit. 12. par. 5. Nã procedit in locis, vbi vtitur non in alijs, prout in cad. l. 8. inquit glo. iſta Gregorij Lopez, contra Montaluum in ea l. 4. fori, aliud & male volentem. Intantumque vſus legum fori probandus eſt, & articulandus, q̃ quamuis alias conſuetudo inſcriptis iuſſu Principis aut populi redacta probetur per ſolam libri demonſtrationem vbi deſcripta eſt, vt in conſuetudinibus feudorum, quæ Imperatoris Federici iuſſu inſcriptis redactæ ſunt, tamen leges fori, † & ſtyli (quę vſum etiam requirunt, vt infra dicetur) licet iuſſu Principis in ſcriptis ſint redactæ, legis tamen poteſtatem non habent, niſi & vſus earum probetur, aut per aliquem Doctorem ſcribentem, deviſu eius atteſtetur, prout optime in quit Oroſcius. in l. de quibus nume. 96. & 97. columna. 84. ff. de legibus. Quamuis, vt ipſe ibidem inquit poſt numerum. 99. an credatur Doctori at 8

teſtanti † de conſuetudine receptior opinio ſit quod non quo ad plenam probationem, quo ad præſumptionẽ tamen bene credetur. Secundũ quod inquit ibidem ipſe Oroſcius procedere aliam frequentiorem etiam opinionem Doctorum contrarium aſſerentium. Doctori teſtanti de conſuetudine credendum, vt ſcilicet, procedat quo ad præſumptionem tantum, non vero quo ad plenam probationem, prout alia etiam opinio receptior aſſerebat. Et ex hoc infero, quod cum Gregorius Lopez in ſuis gloſsis legum Partitarum, ipſo teſte in l. 4. a. verbo treynta. tit. 13. par. 5. ſolum alleget leges fori, quæ conſuetudine approbatæ ſunt in hoc Regno, c. edetur ei ſolum quo ad præſumptam probationem, non vero quo ad plenam. Et tunc etiam quo ad hanc præſumptionem crederetur in loco, ſcilicet, in quo talis Doctor aut gloſſa loquuntur nõ vero in alio, quia conſuetudo eſt ſtricti iuris, & vbi ſeruatur, vbi tantum, non vero alio in loco debet ſeruari, ſecundum Suarez in prooemio legũ fori. fol. 4. pagi. 2. verſi. vnum tamen tenemenți, & Palat. Rubios in repetitione. rubri. §. 21. in princip. vbi inquit quod conſuetudo ſolum præiudicat conſentientibus. Et regulã hãc 10 & cui incumbat probatio † vſus legũ fori, vltra Suarez ibidem, optime limitat, & proſequitur, alios allegando gloſ. in l. 7. verbo, Paladino. ti. 2. par. 1. & Didacus Perez in ſeptima quæſtio. prooemiali ad leges ordinamenti in ſuperque notandum eſt, quod nõ ſolum legum fori verum, & legum ſtyli † cum legum fori declaratorię ſint 11 vſus & conſuetudo probari debet, ſecundum Oroſcium, in dict. l. de quibus, numer. 39. col. 178. ff. de legibus. Nam tanta poteſt eſſe obligatio in termino referente, quãta eſt in eo ad quem fit relatio, text. l. ſi prior mari-

tus. ff. ſolut. matrimo: quam ad hoc allegar laſ. in l. qui ſic ſtipulatur. ff. de verbo. obligat. Vltetius & non minus ſingulariter notandum eſt & aduertendum quod videntur nõ neceſſaria verba legis noſtræ, *En aquellas coſas en que ſe vſaron*. Nam etiam ſinõ inferentur in contextura noſtri text. adhuc tamen earum vſus eſſet probãdus dictarum, ſcilicet, legũ fori. Nã licet lex ciuilis † aut Regia conſuetu 12 dinem, vel legem aliquam vſum ad eius validitatem requirentem, teſſerat adhuc tamen debet talis conſuetudo vel legis vſus probari, ac ſi in lege illa talis conſuetudo vel lex nõ eſſet inſcripta, neque expreſſa, ſecundũ Antonium Gomez. tom. 1. vari. ca. 9. num. 21. verſi. neque obſtat in fine, & in verſi. ex quibus infero, quaſi cõfirmans nihil de nouo addere videatur. Ex quo videtur inferendum in propoſitum noſtræ Regiæ Recopilationis, quod quamuis per aliquam ex legibus eius lex fori, vel ſtyli referatur, & inſeratur in ea, prout ſunt leges retractus, & aliæ plures, adhuc tamen non cenſentur ita confirmatæ, & approbatæ, quin earum vſus probari nõ debeat cum caſus talis legis occurrerit in facto, cum confirmatio nihil de nouo tribuat, vt pet Bart. & Doctores in l. & quia, quam legit ſub. l. more. ff. de iuriſ. omniũ. iudic. Vbi Iaſ. ponit regulam cum limitationibus, & ibi purpura. optime declarans a nume. 86. vſque ad. 91. & Felinus in ca. inter dilectos. de fide inſtrum. Idque videtur tenere Oroſcius vbi ſupra, in dict. l. de quibus, & Ant. Gomez. vbi ſupra. Et ſic videntur verba hæc noſtræ legis ſuperflua eſſe, & non neceſſaria. Nihilominus tamen, licet hæc apparentia videantur contrarium aſſerendum eſt in vtraque doctrina, ſcilicet, quod verba noſtre legis. *En aquellas coſas en que ſe vſaron*. Neceſſaria ſunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt,& fuerunt,& insuper quod si aliqua lex fori in nostra Recopilatione inserta,& inscripta reperiatur,ita videatur cõfirmata & approbata,quod vsum eius,cum casus occurrerit,non sit necesse probare:Eo quod quotiescunque lex vel princeps confirmando potest dare,& dando confirmare, simpliciter prouidendo videtur vtrũque facere,secundum glo.in c.1.& gl.2.in c.vt circa, de electio.in.6.quas & alias allegat in hoc Feli.in d.c.inter dilectos.nume.16.limi.4.Sed per principem & condirorem nostræ legis quis dubitat,quin lex fieri & condi possit,cum principi legum conditio conueniat,& factam legem approbare,& dare de nouo sine cesse fuerit. Si ergo hæc ita sunt,prout sunt,dum lex nostra mentionem de legibus fori faceret,nonne videretur eas approbare,ita quod in posterum non esset necessarium earum vsum probare. Et quia hoc non erat intentionis legislatoris,addita sunt verba hæc in lege nostra. *En aquellas cosas en que se vsaron.* Et sic non superflua,sed necessarissima fuerunt. Si tamen aliqua legum fori inserta reperitur in Recopilatione hac,ex regula dictarum glossarum, intelligendum est Regem ita velle eam approbare,vt vsum eius nõ sit necessarium iam probare,cũ eius casus occurrerit,sed solum eam allegare sufficiat,prout in terminis contra Anto.Gomez vbi supra,tenet gl. Paladino.in dict.l.7.ti.2.par.1.quam post hæc vidi relatam per Burgos de Paz.in l.1.Tauri nu.166.& tenet Didacus Perez.l.1.tit.13.lib.3.ordin.gl. 1.ad finem col.1221.in medio,maxime cum Regis expresso iussu Recopilatio facta hæc sit.Quo casu leges fori in ea inserte nõ iam leges fori,sed Regię huius Recopilationis censendæ sunt,sicut & in feudis frequentius recipitur,quod leges Imperiales dicantur.In proœmioque huius Recopilationis omnes leges in earum tertas seruari expresse inbeatur,nulla distinctione adhibita sint ne leges fori,ordinamenti aut pragmaticarũ vel curiarum. Neque ijs obstabunt alia verba ipsius proœmij,leges fori iubentia seruari,quatenus vtuntur,nam intelligenda sunt de legibus libri ipsius fori in hac Regia Recopilatione nõ transcripris,non vero de specialiter, & expresse in nostra Recopilatione insertis,quod patet ex ipsomet proœmio nostræ Recopilationis. Quod quidem proœmium nisi sic intellexeris,eius verba in plurimum repugnãtia,& contraria forẽt sibi ipsis. Et ita tenendum est similiter, quantumuis Oroscius in l.imo magnæ.colu.197. cum sequent.ff. de legibus,ita hunc punctum difficilem reddiderit,quod duas communes contrarias in eo cõstituerit,& noua decisione Imperatoris egere asserat. Et tandem secundum nostram opinionem videtur cõcludere,& sic videmus in practica receptum, quod legum fori in nostra Recopilatione insertarum nullus vsus probatur, sed sola earum sufficit allegatio.

Por las quales leyes mandamos, que primeramente. Hic considero esse textum singularem,& optimum probantẽ,quod
13 si per legem nouam Regiam † sit imposita pœna diuersa,quam per legem ciuilem imponebatur,quæ tamen sit condigna delicto,etiam si non sit dictum quod corrigat alias pœnas,adhuc tunc illa solum pœna iure Regio determinata imponetur,& non alia, cum per talem l.Regiam,text.noster asserat esse prius iudicandum,& sic videatur corrigere aliam legem ciuilẽ antiquam minorem vel maiorem vel dissimilem pœnam ponentem, nisi in tali lege noua Regia dicatur vltra pœnam aliam, vel alias,vel præter,

vel

vel maxime,aut præsertim,aut per aliam dictionem adiectiuam,vel implicatiuam lex Regia loquatur, vel non imponatur per legem talem Regiam pœna condigna delicto. Quia tũc adiectiue,non vero correctiue censetur apposita,nisi aliud expresse disponatur: prout optime in legis nostræ propositum aduertit Antonius Gomez, tomo.3.vari cap.1.num.39.in fi.verbis & a num.28 per conclusiones ibi
14 dem prosequitur,si delictũ puniatur † pluribus pœnis, & legibus an debeat reus delinquens ex vna vel omnibus. De qua etiam quæstione tradit Cataldinus,in tractat.syndicatus quæst.184 num.118.& late Hippolytus in practica.§.quæsitur,per totum,& Bal.in.l. cum qui.C.de furtis. Et quid si statutũ imponat duas pœnas alternatiue,quis eligat earum vnã,tractat optime Cœpola,in l.si fugitiui num.22.cum pluribus sequen.C.de seruis fugiti,& cau- 16
telam euadendi maiorem pœnam vide per Cœpolam,in cautela.5.numer. 2.vbi & assignat quandam Baldi cautelam crudelem,& pro qua, vt inquit Bald per eum relatus laqueo suspendendus esset aduocatus,similem cautelam consulens. Et ad nostram materiam reuertendo tenendum est, pœnam impositam pro delicto per aliquam ex legibus nostris Regijs condignam delicto & absque dictione adiectiua,vel implicatiua esse imponendam & non illam aliam,quæ per legẽ ciuilem super eodem delicto esset im- 17
posita: nam legibus nostris Regijs iudicandum est,secundum gloss.portas in l.6.titul.4 part.1. In casu tamen in quo per duas aut plures leges Regias
15 † super vnomet delicto diuersæ imponerentur pœnæ,illa quæ imponitur à Regia nouiori lege seruanda est, & non alia,prout ex tenore nostri text. patet,& probatur. Sed si leges illæ eiusdem temporis sint,illa quæ benignior est imponetur,prout crebriore testatur opinionem Oroscius in l.siquis id quod,nume.11.col.570.ff.de iur.om.iud.& facit text.in l.24.tit.9. par.7.& l.8.tit.31.ea.par.7. Quæ ita sunt intelligendæ,ne supradictis contrariæ sint: & hoc dum tamen,vt dictum est supra,benignior illa pœna sit condigna delicto,vel leges illæ non loquantur adiectiue. Et quando inter minis iuris ciuilis lex noua ciuilis cẽsetur corrigere legem ciuilem antiquam,eu iosam ponit opinionem Oroscius l.omnes populi.nume.123.ff. de iust.& iure,quę & ad leges nostras Regias ferunte potest,& tradit Didacus Perez in 4.quæstio.proœmiali ad leges ordinamenti.

Porque al Rey pertenece. Verba hæc optime vltra terminantes hic, declarat Minchaca,de successiõ.creatio. §.1. num.47.versi.vnde infertur. Eique pertinet leges interpretari † cui & cõ- 16
dere,secundum omnes hic,& probat l.14.tit.1.part.1.& ibi glo.& late Didacus Perez in 2.q.proœmiali ad.ll. ordi.vbi & in 3.q.tradit an Doctoribus liceat eas interpretari, quæ quia non sunt magni momenti, per ipsos videbuntur. Et pro exornatione horũ verborum & sequentium. *De las interpretar e declarar.* Videndus est late tractans Burgos Pacensis,in proœmio legum Tauri nu.307.& sequent. 01

Aunque se diga y alegue que no son vsadas. Hic est text.probans,consuetudinem † contra leges nostras Regias al- 17
legari non posse preteritam consuetudinem,non quia nunquam precedẽs consuetudo tollit legem subsequentem,secundum Bart.communiter approbatum in l.de quibus, in lectura. num.5.in fine.ff.de legibus, teste Oroscio,ibi nu.8.& 9. Futuram quidẽ itidem & minus,quia per legem consuetudinem damnantem etiam futura consuetudo cessetur tollata,prout in

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæstione patebit. Quæ talis est, Num consuetudo futura legitime præscripta † ipsce legibus Regijs derogabit. Et videbatur dicendum quod sic, iuxta tex. in c. fi. de consuet. & iuxta insigniter adducta per Ioan. Andr. in regul. nemo potest, nu. 3. de reg. iur. in. 6. & per Rauenam, in tract. de consuetu. 1ª ti. 3. n. 11. & Rochum de Curte, in c. fi. de consuet. & per Lucam de penna optime distinguẽtem in l. vnica, col. 2. C. de colla. dona. li. 10. & per Castillo, in l. 3. Tauri, verbo, siete testigos, versi. sed quæro an consuetudo. Quibus tamen non obstantibus contrarium in hac quæstione tenendum credo, scilicet, quod neque etiam futura consuetudo cõtra leges nostras Regias valebit, neque eis, vel alicui earum per contrariam consuetudinem poterit derogari nisi de Regis consensu. Eo quod consuetudo, quæ per legem derogata est, nunquam operatur cõtra legem illã, secundũ Bar. in d. l. de quibus, n. 5. ff. de legibus, quẽ omnes alij ibidem sequuntur teste Oroscio, ibi col. 174. ver. 20. Item & quia per simplicem derogationem expressam tamẽ alicuius cõsuetudinis, prout hic, non solum præterita consuetudo reprobata censetur, verum & futura,
19 † secundum glo. notabilem in clem. statutum de elect. verbo consuetudine, attenta litera affirmatiua, quæ in aliquibus codicibus habetur, scilicet tollere voluit. Nam literanegatiua attenta, quæ in alijs habetur, scilicet, tollere noluit, cõtraria opinio probatur. Et secundum primam literam affirmatiuam cõmuniter approbatur glo. illa sed secundum literam negatiuam cõmuniter reprobatur. Ideo Doctores dicentes glo. illam communiter approbari non sunt contrarij Doctoribus dicentibus communiter reprobari. Nam dicentes eam communiter approbatam habuerunt literam affirmatiuam, dicentes vero communiter reprobatam negatiuam, & sic vtroq; modo nostra opinio approbatur. Et ita reperies quod glo. illã litera affirmatiua attenta contra sẽtẽdam literam negatiuam cõmuniter approbatam testatur Deci. in c. 2. n. 11. extra, de probati. & ibi Areti. & Ias. in l. cunctos populos col. 16. n. 73. C. de sacrosanct. eccle. & Imol. in c. cum ab homine, nu. 3. extra de vita & hon. cler. idem Ias. in l. si mihi & tibi. §. in legatis, col. fi. de lega. 1 & ibi Alex. col. pen. Et crebiori calculo attẽta litera negatiua illam gl. damnatam esse testatur Oroscius in d. l. de quibus n. 156. ff. de legibus reiecta distinc. Pau. de Cast. ibid. n. 18. distinguẽtis, sit ne rationabilis consuetudo, vel nõ, quia etiam si rationabilis esset sublata cẽsetur. Etenim si irrationabilis esset, non esset necesse, quod expresse tolleretur, cũ ex se ipsa sublata sit, nam lex & cõsuetudo irrationabiles, neq; est lex, neq, cõsuetudo, nec seruandæ sunt, & quę cõsuetudo rationabilis cõtra legẽ aliquam, quę in ratione & vtilitate publica fundatur dari potest: certe nulla. Illa est enim irrationabilis consuetudo, quæ à lege reprobata reperitur secundum Matth. de Afflic. in proœmio constit. Siciliæ §. præsentes igitur, n. 11. fo. 30. Vbi à n. 2. quæstionem nostram examinat, & ibi eius additionator plura ex hoc infert. Omnisq; consuetudo contra ius irrationabilis est † & præsumitur, secundum
20 Aymon. & Rebuf. relatos per Auendño, in dictionario verbe, costumbrea in fine. Et sic dicta cõmunis, quod reprobata expresse per legem consuetudine, non solum præterita, sed & futura reprobata censeatur distincte tenenda est, & hanc probat gl. in d. Cle. litera affirmatiua attenta, quã & sequitur, vltra dictos Rebuf. in 1. tom. const. Frãciæ, tit. de constit. in proœmio. glo. §. num. 144. cum. 3. sequen. & Tiraq. de retractu, in præfatione. nu. 18. & 19. & Maranta, in disputatione, 2. nu. 12. & Villalobos, in sua Antinomia iuris ciuilis, & Regij, cap. 1. num. 8. & communem testatur vltra dictos Auendaño. cap. 2. Prætorum. num. 14. lib. 1. & Cituent. præsenti, & Couar. in lib. 3. cap. 13. num. 4. versi. secunda conclusio, qui per conclusiones hoc examinat. Et minor de ipso, qui cũ doctissimus & curiosissimus esset, ad dictas literas affirmatiuam, & negatiuam dictæ glo. dictæ Clement. statutum, non aduerterit: quibus quidem non obstat vltima cõstitutio. cap. de testamẽtis, vbi videtur probari, quod per legem consuetudinem reprobantem præterita, non vero futura consuetudo censetur reprobata, quia ibidẽ non expresse, sed tacite reprobatur cõsuetudo præterita. Quo casu nimirum si futura non cẽsearur reprobata, prout optime inquit Bar. in l. fin. in prin. de lega. 2. & Ias. in d. l. cunctos populos. nu. 35. & Oroscius in dicta. l. de quibus num. 130. quasi expressa reprobatio consuetudinis plus quam tacita operetur, in hoc casu, prout in expressa loquitur dicta communis. Quæ quidem in tantum est vera quod etiã si talis futura consuetudo sit in memorialis † adhuc nihil operabitur cõ
21 tra legem consuetudinem reprobantem expresse, secundum Felin. in cap. 14. cum causam. num 12. de re iudi. & Auendaño, cap. 6. Pretorum. num. 7. in fi. lib. 1. & glo. tributos. l. 6. titu. 29. par. 3. & Dueñas in regu. 44. & eundem Auendañó. c. 14. Prætorum n. 5. in prin. lib. 2. ex glo. in Clemen. fina. verbo quanuis de rebus Eccles. & in Clem. 1. verbo quanticunque, de fòro compe. quas & eas sequentes allegat Couar. in d. c. 13. n. 5. intelligens eas, quoties cõsuetudo talis, vt irrationabilis damnatur a lege, vel quando perpensa mente legis derogantis consuetudini, eadem ratio vere obtinet etiã in ea, quæ processit a tempore mmemorialis. Et prima declaratio est sublimiranda, quod in dubio quælibet cõtra legem consuetudo censetur irrationabilis, vt diximus, & sic nisi aliud ex legis dispositione, & ex verbis eius appareat tenet cẽsendum legem reprobare contrariam consuetudinẽ tanquam irrationabilem. Nam simpliciter reprobando censetur sensim iudicare iniquam esse, vt & ipsemet Couar. dixit in eo. c. 13. nu. 4. conc. 2. & neque immemorialis valebit. Et sic consuetudo † exigendi maiores
22 sportulas, quam per tassam Regiã tassatæ sunt non excusat ipsos tabelliones, cum per ipsammet tassam sit reprobata, quælibet consuetudo contraria, vt infra tit. 27. cap. 1. lib. 4. pater. & in tit. 10. lib. 3. infra. Et expresse ita testatur Auendaño d. §. 2. Prætorum, num. 14. versi. & licet consuetudo, li. 1. Quotiescunque enim consuetudini lex resistit, consuetudo in contrarium nihil operatur, tex. in l. eos §. fi. C. de vsur. tex. in auth. cassa. C. de sacrosan. eccles. sicut & neque statutum cui lex resistit adaertus ipsam legẽ valebit, iuxta dicta iura, & iuxta text. in auth. nauigia. C. de fur. & in auth. omnes peregrini. C. cõmunia de successio. Bar. & omnes in l. omnes populi n. 26. ff. de iust. & iure. Cum ergo per tex. nostrum reprobata sit cõsuetudo, si quæ vigebat in contrarium ibi, *No embargante que contra las dichas leyes de ordenamientos y prematicas, se diga y alegue que no son sabidas ni guardadas.* Merito si futura cõsuetudo, etiã reprobetur & induci non possit contra leges nostras, & hoc ad oculũ quotidie videmus. Sed an cõtra alias leges Regias, quã cõtra eas, quę simile clausulã cõsuetudinis derogatoriã haberẽt, posset induci consuetudo cõtraria, vltra Couar. in d. li. 3. Varia. c. 13. n. 4. vide

Universidad de Deusto
Biblioteca

Oroscium.in.d.l.de quibus.nu.157 ff.de legibus.Et an inferiora Principe possit facere statutum, vel introducere consuetudinem ad litem decidendam contrà ius canonicum Regium, vel ciuile, vide Matth. Afflict. in preludijs ad constitutionem S.cilicæ.q.12. Est tamē aduertendū quod si lex Regia, vel alia quæ silin é clausulam cōsuetudinis derogatoriam haberet, nūquam fuit recepta perpopulum † contra eam ante, & a principio, & post facientem, sciēte eius cōditore, & non contradicente, non ligabit talis, quasi tunc ipsius conditoris consensus, & scientia & patiētia, consuetudinem illi legi contrariam approber, & confirmet. Ante enim repelli expresse, neque tacite lex potest, ex tex. in cap. fi. de consuet. post vero sic, prout expresse tenet glo. el. in l.16.tutu.1.pa.1. & Villalobos in dicta Antinomia iuris ciuilis, & Regio.ca.1.nu.8. Et quando dicetur legem non esse receptam, vltra glo. in d.l.16. vide per D. Couarru. lib.1. Variar.cap.16.nu.6. & Cæpolam criminali consil.13. & Didacum Perez, in 12.quæstio.procemi.ad ll.ordina. Et sic consuetudo contra legem Regiū non excusabit a pœna in totum, nisi probetur legem illam nunquam fuisse receptam, sed explosam potius, & non admissa, publice sciente, & non contradicente conditore eius. Imo & tunc satis est si vel magistratuū, ac prætorum eius loci scientia, & patiētia adsit. vt per D. Menesium, in l. si quas actiones. nu.56. de seruit. & aqua. Posse tamen cōpelli a principio legē recipere rationabilem, primique contrauenientes peccant contra legem talē faciendo, successoras corū non, si legitime est abrogata, vt per Burgos de Paz, in proœmio legū Taur.n.290. Et an in inducenda consuetudine scientia Principis requiratur, videbis in l.14.glo. 2.tit.1.li.4.infra. Et plures de consuetudine conclusiones ponit Auendaño, in dictionario verbo, costūbre.

Reuocamos la dicha ley de Madrid. Quæ posita erat in pragmatica de los abogados y procuradores. ca.37. in ordine, quod caput iā hodie in hac Regia recopilatione non inseritur, tā quam reuocatum, & derogatum. De quo quidem capite pro honoranda autoritate Bart. mentionem faciebat Ias. in l. quidam cum filium. nu.38. f. 184. ff. de verbo. obli. Bar. ibidem cōtra quorundā opinionem multū honorans & glorificans, quem etiā cōmendauit Marcus mantuanus, in suis obseruationibus legalibus. li.8. c. 2. obseruatione. 72. Sed quia neque ipsæ leges ciuiles à Iustiniano copilatæ apud nos iura iam dici possunt, neq; seruātur, nisi quatenus ratione fundatur, vt in rub. huius tituli diximus, ideo & merito quod neq, ipsius Bar. opiniones, qui errare potuit in multis, sequendæ sint intrepide, nisi quatenus ratione, & iure fundantur, prout sequendas disponebat dictum. capi. 37. Qua de causa lex nostra iuste caput illud abrogauit, neque sequendas Bartoli opiniones iudistincte iussit nisi ratione, & iure fundentur. Et de dicto cap. 37, faciebat etiam mentionē Thomas Grāmaticus, decisio. Neapo. 65. nu. 15. & de nostra lege abrogāte caput illud. 37. meminit additionator Io. vbi su.

IN LEGEM quartam.

1 *Officium iustitiæ nemo, etiam si locū tenēs correctoris sit, potest exercere nisi prius perlegerit ius nostrū Regium.*
2 *Qualitas admittens aliquem vel excludens ad aliquod officium debet adesse tempore prouisionis.*

Eligen-

3 *Eligendus in Prælatum debet esse.25. annorum, neque sufficit si facta collatione impleat hos annos.*
4 *Discoparui an sint aptiores Iuristæ quam Theologi, remissiue.*

SVMMARIVM.

Officium iudicandi prætendentes habere prius debent perlegisse ius nostrum Regium.

1 *Tro qualquier officio.* Et sic neque locum tenens correctoris † poterit esse quipri⁹ nō perlegisset ius Regium, prout tenet Auendaño. c.3. Præto. n. 5. vers. item corrector, cum sequen. lib.1. Vbi hunc & alios casus refert, vbi quis esse non potest locū tenens iustitiæ. Et probatur hoc assumptum clarius in l.2. tit.9. lib.3. infra in quātum ibi, judicibus ordinarijs & correctoribus populorum iniūgitur quod nullum in judicem habeāt, qui prius per decennium in omni iure nō studuerit.

Sin que primeramente. Hoc est num de principalioribus requisitis in iudice necessarijs, cum officium & onus iudicandi assumitur, cumque hęc sit qualitas a lege requisita, vt quis officium iudicandi exercere possit, debet hanc qualitatem obtinere tempore, quo officium tale ei conferrur, & illud acceptat, quia qualitas admittens † aliquem vel excludens ad aliquod officium obtinendum debet ad esse tempore electionis, & acceptationis officij illius. secundum Barto. in l. impuberem. ff. de falsis quem ad hoc refert Auendaño capite. 12. prætorum numero 13. in medio libro. 2. & in capite 23. numero. 7. eo libro & Suarez, allegatione 1. folio. 147. pagina 2. in medio, adeo vt non sufficeret, quod adesse posset talis qualitas post acceptum officium. Nam cum acceptatione officij facta statim officium illud sit exercendū, non sufficit si durante tempore ipsius officij possit adesse, & superuenire qualitas illa secūdum Felin. in c. eam te. n. 18 de reseriptis, prout sufficeret si in futurum, & nō statim esset officiū illud exercendum. Si postquā enim qualitatē illius officij obtentam haber, est exercendum, posset ante officium illud adipiscere secundū glo. constitutus in c.2. de ætate & qualita. q.1. & 2. & tenet Abb. in c. cum in cunctis. § inferiora n.10. & 11. de electio, & in simili videndus est Roma consi. 508. col. 4. & tenet Bar. in formoribus terminis in l.2. in prin. inci. excusantur n.10. ff. de excus. tuto. in Prælato, qui debet eligi in vigesimo quinto suæ ætatis anno, quod non sufficit, vt valeat electio † de eo ad prelaturam facta, si pēdente lite super electione impleat vigesimumquintum annū, sed tempore electionis debet impletos habere. Cui quidem doctrinæ non obstat text. in l. milites, ibidem per Barto. pro contrario allegatus, & nō responsus, nam ego illi textus satisfacio, & respondeo quod ideo ibi non confiscatur prædium a milite emptum, quoniam antequam militia impleta esset, quo mediante implemento confiscatio cessabat miles ille non fuit accusatus, & sic nunirum si iam non potuit accusari, eū deuenit tum esset ad casum a quo non potest iam accusatio reintegra proponi, & inchoari. Secus vero si militia durāte accusaretur, nātunc quāuis accusatione durante militiam impleret, nō sufficeret vt pœnam euitare. Et sic text. ille non obstat illi doctrinæ Bart. ergo ad nostrū propositū, licet qui accepit officium iudicādi ante impletū huius legis requisitū perficeret illud acceptatione iā officij facta nihilo secius

Universidad de Deusto
Biblioteca

excusatur si de hoc ante perfectionē requisiti accusetur, quia legi contrauenit. Iudexque peritus esse debet iuris ciuilis & Regi, vt sciat iudicare, secundum Minchacam, de successio. creati. §.30. nume.337. Vbi cum numeris præcedentibus & sequent. ex hoc late prosequitur Episcopatui aptiores esse Iuristas, quam Theologos cum Episcopatui onus iudicandi sit iniunctum, & ideo Iuristas, Theologis in Episcopatibus præferendos defendit, quod & diligentissime prosequitur Simancas, de institu. catholi. cap.25. de Episcopis num.23, cum sequent. Imo non est immunis à peccato iudex acceptans officium antequā qualitates a lege requisitas habeat, secundum Burgos de Paz in l.2. Tauri num.91. & 92. & fauente Deo dicemus latius, in l.2. ti.9. li.3. infra. Hæc tamen si obseruarentur, maximi christianæ rei pub. essent momenti. Sed dolendum est, quod videmus iuris ignaros officio iudicandi præfectos à communi teracc identibus, idq; correctores ciuitatum in causa maxime sunt, qui cum vice correctorem, & sic locum tenentem habere debeant, & ei præbere salarium, vt expensam salarij excusent, ignaros vicetenentes eligunt, & qui nondum labijs iuraciuilia, nec minus Regia tetigerunt. Et sic prout dictat voluntas iudicant anaritiæ & ambitioni inhærentes, & ipsi & eligentes eos, vt inquit Burgos, vbi supra, num. 86. non sunt in conscientia tuti, neque securi. Et ad horum remedium, vtile esset, vt vel saltim cum omnibus populis seruaretur dispositio l.1. tit.9. lib.3. infra, quod sicut Rex prouidet officia correctorum, sic, & ipsorum locum tenentium prouideret cum competente salario, essentque ij locum tenentes ex aduocatis populorum diuitibus, & non pauperibus, & in literis versati, & tales qui inuiti ad officia cogerentur, non vero petentibus prouideretur, ipsis (vt ita dicam) inuitis & reluctantibus. Vel seruaretur dispositio l.11. tit.5. li.3. infra in distincte in omnibus populis, & itidē seuere iustitia in residentia, & durante officio cum eis exequeretur si perperam, & male in officio deliquissent. Et in qualibet ciuitate vnus ad minus scrutator secreto esset habendus per consilium Regium, qui inquireret vitas iudicū & informaret de iniustitijs ab eis factis. Nulla est enim pestis pestiferior & nociuior, quam capita populorū corrupta esse, & qui alijs debent esse in exemplum, ipsi pernicioſiores, & indoctiores sint. Et an valeat sententiare, qui studio ordinario Regias nō viderit leges, vide per Burgos de Paz in d.l.2. Tauri. n.95. vbi cū pluribus sequē. materiā nostræ legis declarat.

IN LEGEM quintam.

1 *Leges Regiæ ab omnibus in nostro regno sine distinctione sunt obseruandæ*
2 *Extranei à regno si in eo deliquerint, vel contraxerint secundum leges regias debent iudicari.*
3 *Leges regni in Indiarum etiam regno obseruandæ sunt.*
4 *Domini temporales aduersus nostras leges regias nihil statuere possunt.*
5 *Domini non possunt in commissionibus vti clausula simpliciter & de plano.*
6 *Leges regiæ etiam in terris Ecclesiæ, vbi temporalis iurisdictio exercetur sunt seruandæ.*
7 *Clericus pro debito incarcerari non potest.*
8 *Casus vbi domini temporales non capiunt condemnationes factas in suo territorio.*

SVMMARIVM.

In distincte etiam in terris Ecclesiarum, vbi temporalis exercetur iurisdictio, & in terris dominorum temporalium leges nostræ Regiæ seruandæ sunt, & domini iura homicidij, & calumniæ in terris suis percipere ex legis nostræ dispositione possunt.

1 *Nuestros reynos y señorios.* Ab omnibus † enim sine distinctione obseruandæ sunt leges nostræ, prout & probat optime l.15. & 16. tit.1. part. 1. Imo & plus probat l.illa.15. quod
2 etiam ij, qui extranei sunt † ab hoc Regno debent has obseruare leges, si in Regno isto deliquerint, vel contraxerint, prout in propositum ordinationum Regni Franciæ inquit Rebuf. in primo tomo constitutio. Frā cix, titulo de constitutio: in prooemio, gloss.1. numero 49. cum aliquibus sequent. & late Mexia, in pragmatica tasse parte, conclusione 5. num. 78. cum pluribus sequent. Vbi num. 85. & sequent. inquit quod ex capite ignorantiæ potest talis forensis restitui aduersus statuti municipalis pœnam. Imo & in Indiarum Regno † de
3 bent obseruari leges nostræ, & secundum eas iudicari, etiam in Indijs auctis, & expugnatis nostris temporibus per Cortes, vel alios expugnatores Indiarum, secundum Auiles in prooemio, capitulo Prætorum verbo, Islas, per totum folio. 9. & tradit etiam Oroscius super ff. veteri, colu. 138. numero 7. Dominique temporales aduersus leges nostras Regias nihil
4 statuere † possunt, vt est textu. in cap. cum inferior, de maior. & obedi. allegatus ad hoc per Auendaño capite 5. Prætorum numero 6. in principio libro primo, vbi & legem nostram ad hoc allegat, & iam diximus in hoc titulo, & ideo domini † temporales non possunt in terris suis causas committere, vt procedatur in eis simpliciter & de plano, quia hoc esset in effectu concedere, vt nostras leges ponentes formam, & modum procedendi in litibus, & iudicijs non tenerentur seruare, neque seruarent. Item quia hoc soli Principi competit concedere secundum Bald. in l. reseripta, numero 11. C. de preci Imper. offer. & tetigit Auendaño, vbi supra numero 7. quicquid ipse Auendaño, ibidem tenere voluerit. l.10. titulo 17. libro 4. infra attenta. Nam illa lex nihil pro sua facit opinione, eo quod non permittit lex illa 10. quod simpliciter, & de plano in causis procedatur, sed potius ordine iuris seruato procedendum est, & proceditur. Sed tantum disponit, quod licet libellus, & petitio actoris in aliqua iuris solennitate deficiat, vel deficiāt substātialt in iudicij auditis partibus iudex causam determinet ex veritate probata & partibus petentibus omnia substantialia seruanda iubet lex illa. Ergo nihil pro Auendaño facit, neque per illam est corrigenda communior opinio, quæ habet dominos temporales similes cōmissiones cum dicta clausula simpliciter, & de plano concedere nō posse prout tener glo. figuram, infine, in cap. fina. de here. in 6. Quam veriorē & receptiorem testatur opinionem Oroscius in l. nequicquam. §. de plano col. 433. ff. de offi. proconf. & est tex. expressus, pro hac opinione inf. 2. tit. 14. infra lib 4. vbi in gloss. no libren, latius dicemus Deo volente.

Las tierras de la yglesia. Intelliges illas terras † in quibus Ecclesia habet temporalem iurisdictionem. In ijs enim iura nostra Regia seruan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

da sunt: cum in similibus populis, & locis à Prælatis ipsis ad Regem, & curiam eius appellandum sit, teneanturque ipsi prælati illi annuere appellationi secundum text. in l.8.tit.3.lib.1 supra, vbi Didacus Perez col.185. in fine, & Auendaño, cap.5. prætorum nu.2.lib.1, qui in c.4.nu.33.in fine. eo.lib.1. nostram legem allegat. Vel intelligi possunt hæc verba etiam in terris Ecclesiæ & vbi ecclesiastica exercetur iurisdictio deficiente iure canonico, nam tunc ad Regium recurrendum est, vt diximus in rubrica istius tituli, & tenet in ijs terminis Gometius Leon. in sua Centuria informationem iuris cap.14. in fine. Et sic lex Toleti, de las executiones, etiam in foro ecclesiastico seruanda est, secundum Couar. & alios relatos per Villalobos, in sua Antinomia iuris ciuilis, & Regij capite. 1. numero 14. & late Rebuf. in primo. tomo constit. Fran. in proœmio tituli, de constit. glo. 1. nu. 55. cum sequen. In casu tamen in quo clericus in iudicio ecclesiastico executatur nō incarceratur † cum non teneatur, nisi inquantum facere potest. Omnisque ille qui non tenetur, nisi in quantum facere potest, incarcerandus non est pro debito ciuili, secundum Suarez, in tit. de los gouiernos pag.417.n.6. versi. quinto quærit, & Rebuf. in d.1. tom. consti. Fran. tit. de literis obligator, art.2. glo.1. n.10. & modernus ille Gometius Leon, in dicta centuria informationum iuris, cap.14. Vbi & plus inquit, quod neque tunc excommunicari possunt personæ tales, quę vltra quam possunt non sunt conueniendi. Et esset bonum, si in practica reciperetur, vereor tamen ne recipiatur. Ex decreto tamen Concilii Tridentini Sessio.25. de reformatio. ca. 3. capiuntur etiam, & incarcerantur clerici pro debitis ciuilibus, imo & etiam excommunicantur quotidie, cum deberent supra modū & proposse excōmunicationes euitare. Et ob id conceditur ibidem captura clericorum per decretum illud, sed cum ibidem iudicū arbitrio relinquatur hæc ipsi dilatantes habenas omnia simul injungunt contra intentionem decreti illius, & iurium aliorum canonicorum.

Ayã para si. Eam in hoc allegat Auendaño cap.7. Prætorum num.1. li. 8
1. & in eod. lib. cap.18. n.1. in fine, vbi nu.2. ponit casus in quibus † Domini temporales non percipiūt condēnationes in territorio suo factas.

IN LEGEM sextam.

1 *Ex nunquam præterita, sed futura respicit negotia.*
2 *Statuta municipalia semper præteriti tantum respiciunt, etiamsi aliud disponant.*
3 *Dispositio loquens per verba præsentis temporis non extenditur ad futura.*
4 *Procurator promittens de domino defendendo intelligitur in præsenti nō in futuro.*

SVMMARIVM.

Leges Tauri locum habēt in omnibus negotijs post earū promulgationem inceptis etiam si negotia illa ante talem promulgationem successerint.

Avan acaescido, y passado ante que las dichas leyes se hiziessen y ordenassen. Notanda est specialitas, hæc legum Tauri, regulariter enim lex nunquā censetur præterita † sed futura tantū negotia

negotia prospicere, prout est text. & materia, in ca. cognoscentes de constit. vbi Abb. & Docto. & melius Felin. in cap. fina. de constitut. & Oroscius in l. omnes populi, n.134. cum sequent. pluribus. ff. de Iusti. & iure, Matth. Afflict. in proœmio constitutionum Siciliæ §. præsentes igitur n: 16. fo. 31. vbi ponit optimam quæstionem in proposito nostro. Et sic statuta facta per hos derobatores, & canes curiarum à Doctoribus vocatos, qui Rectores regulariter nuncupantur, nunquam præterita † respiciunt 2
neque lites pendentes, etiam si in eis aliud exprimatur, secundum Ias. in l. non dubium, n.15. C. de legibus, & optime Oroscius tractat, in d.l. omnes populi nu. 131. cum pluribus sequent. sicut si dispositio † loqueretur 3
per verbum præsentis temporis adfu 1
tura non extenditur secundum Iass. plura bona dicentem l. cum stipulamur ff. de verb. oblig: & Oroscium, vbi supra, n.187. & regulam & fallentias, vide per Dueñas in regula. 205. Ex quo si procurator promisit de do
mino † defendendo intelligitur in li 4
te præsente non vero in futura, secūdum Suarez l. postre. 6. q. incip. quia supra visum est, nu.9. in fine pag.341 & Hypolytum late, in practica criminali in §. aggredior. nu.43. cum pluribus sequen. Et ideo propter lites, & negotia finienda per nostram legem statuum est, vt leges Tauri, quæ casus dubios determinauerunt, in negocijs ante earum promulgationem accisis, vel tunc pēdentibus, vel post promulgationem illarum inceptis, locum habeant. De quo circa has leges Tauri dubitauit Minchaca de succes. creatione §.18.n. 281: & 282. &ã num.272. incepit. quod intellige nisi per aliquam ex ipsis legibus Tauri aliud disponatur, prout disponitur per l.9. titu.1. lib.5. infra, quæ Tauri lex est, quia tunc illud seruandum est & tenet Quemada in quæstionibus suis fiscalibus. q.6.

IN LEGEM septimam.

SVMMARIVM.

Regij auditores de remedijs certiorentur quibuscum lites abbreuientur.

Para acortar los pleytos. Expedit enim toti Reip. lites abbreuiari, & ne immortales fiant, tex. in l. properandum C. de iudi. c. vt finem litibus, de dolo & contuma. Sicut & alia † plura intersunt, quæ videre licebit, per Rebuf: in repetitione. l. vnicæ. C. de sen. quæ pro quod int. prof. in præfatione nu.72. cum.4. sequent. pagi. 35. Vltra quē & interest pacem inter coniunctas personas conseruari, secundum Cœpolam, consi. crimin. 33. n.1. Interest etiam Reip. ne executio pœnarū differatur, tex. in l. si quis forte ff. de pœnis, notab. secundum Ias. l. seruus, in prin. n.2. de legat. 1. Didac Perez lib.3. ordin. pag.47. col.1 Item publicam concernit vtilitatem Ecclesiam ob enormem lesionem restitui, secundum Beroium q.40. familiari, nu.3. Et sic vbi de diuinis agitur vertitur publica vtilitas, & impartitur iudex officium suum nō petitum secundum eund. Rebuf. in præfatione, tit. de senten. prouisio nu.24. tomi. 1. consti. Fran. & in nu.39. inquit ibi ipse Rebuf. non minus interesse Reip. mortuos humari, quam viuos conseruari. Cumque in abbreuiatione litium publica vertatur vtilitas, cuius fauore quā plura statuta sunt in iu

re spe

Universidad de Deusto
Biblioteca

re specialia,vt licet videre per Hyply.in practi.§.aggredior num.53. cũ pluribus sequent. tenentur dominij curiæ Regiæ maximam curam adhibere,& solicite perquirere modos,& media,quibuscum lites abbrevientur.Et inter alia vnum medium excogitabam,si licet meum proferre iudicium,videlicet,quod in punctis de iure dubijs nova decisione determinatio adhiberetur, maximè in illis,in quibus communes opiniones sunt ad invicem contrariæ,vel novam Imperatoris requiri decisionem Doct. affirmant.Prout est in casu relato per Ioan.Dnesc. † de arte restandi,tit.3. cautela 17.& in alio relato per Orosc ium,in l.imo magnæ,col 189 vers. 20.ff.de legibus,& in relato per eundem Orosc.in l.emancipatum ff. de senator col.347.in prin.& in l. fina. col. 598.fol.30.ff.de iur. omni.iud. alium casum refert,alium etiam Anto.Gomez tomo 1.Varia.c.5 nu.36. & Aviles c.17,Prætorum fo.159.pag. 2.in prin.alium retulit.Et Clarus lib. 3.senten.verbo,testamentum,q. 56.n.8.alium & in l.3.tit.3. infra lib. 4.referemus favente divina gratia alium,& in ijs,& similibus,si qui sunt & in contrarietate & varietate opinionum versantur,si decisio intervenire Regia plures lites evitarentur, & principalius remedium esset, quod in omnibus causis ingradu saltim appellationis decisis pars victa cõdemnaretur in expensis,prout fit in Romana curia,sive causam apparentem habuisset litigandi,sive non.Ob hũc enim timorem plures a litibus abstraherentur,& cum videant raro in expensis victos condemnari,nullus est qui timeat litigare iniuste, vel iniuste, & quamvis hæc ex toto non sufficerent,saltim maximum litium partem crederem excisari,quæ tamen omnia ipsorum dominorum iudicio sanio-

ri remittuntur,quos in ijs clariori,& meliori modo procedere credo, & quæ vniversæ Reip. conveniunt inquisere & excogitare.

IN LEGEM finalem.

SVMMARIVM.

In condenda lege aliqua,vel derogãda,quæ vota debẽt concurrere,declarat lex nostra.

IN cuius legis propositum solum,notandum est, eius dispositionẽ procedere de voluntate Regis,& de consilio,non vero ex necessitate. Nam Rex ipse solus,& legem condere & revocare potest absque procerum, & doctorum consilio.Ex humanitate tamen,solus non revocat neque legem condit,prout loquitur, & procedit tex.in l.humanum C. de legibus secundum Bart.in l.omnes populi.n. 13.& 15.ff.de legibus,& in d.l.humanum,& Burgos de Paz,in proœmio legum Tauri.num.257.cum sequen. & melius & latius in eo.proœmi.n. 442.vsque ad finem proœmij, & cõmunem testatur Barbat.consil. .col. 37.lib.1.& Decius in prima lectura, rub.de consti.n.9.Et sic est intelligẽda etiam l.9.tit.1.part.1.Tunc que Senatus & Magistri Parlamentorũ possunt condere leges,quoties adest cõsensus & mandatum Regis,secũdum Boerium relatum & secutum per Carolum a Grassallis,lib.1.Regalium Frã. iure 12.vers.& quia hic ad finẽ.Et cũ hæc(ex Regis humanitate) habenda sint consilia in condenda, vel derogãda lege,forma nostri tex. est observanda.

En vn voto. Sed nonne id quod maior pars facit,est attendẽdum, vt per totum tit.extra de ijs,quæ fiunt a maio parte cap.& in l.quod maior. ff. ad.muni.& in pluribus alijs locis, in tantum,quod non valet consuetudo vt in actibus gerendis stetur minori parti,secundum Imol.in cap.1.de ijs quæ fi.a maio parte cap.& facit text. in cap.si transitus.79.distin. & quod facit maior pars canonicum reputatur secundum glo.in cap.cum olim, de re iudic.& sic semper in consilio sententiæ feruntur cum cõsensu maioris partis,secundum tex.in l.7.tit. 4.in co.lib.Afflictis,decis.Neapo.i nu.4.Quo modo ergo lex nostra nõ contemnatur maiori parte,& dicendum est quod cum condere vel derogare legem res sit maximi ponderis & momenti,multorum vota requiruntur in concordia prolatorũ. Et sic in hoc titulo diximus quod in condenda lege vel abroganda omnia parlamenta essent consulenda, vel quia sic legislator voluit hic providere,cum a sua mera voluntate pẽdeat doctorum consilium perquirere in ijsce rebus.Sed quis primo votabit declarat l.6.tit.4.infra isto lib. & Afflictis,d.decisio.1.& hæc pro hoc titulo.

Titulus secũdus, De como deuen los Reyes oyr,y librar los pleytos.

Superiore titulo de legibus dictũ est,quarum ordinatio & promulgatio Regi pertinet,vt in l.tituli præcedentis,& cum leges litibus diffiniendis sint ordinatæ,& institutæ,quasca per omnium,vt in exemplum alijs deservet observare.Ideo & merito subsequitur titulus noster disponens qualiter se in litibus disponendis,& exercendis legibus à se statutis ipse Rex se debeat habere.

IN LEGEM Primam.

1 *Regis definitio describitur.*
2 *Reges etiam infideles ab ipso Deo habent principatus & Regna.*
3 *Boni Principis qualitates.*
4 *Regem non iniquum,sed correctorẽ iniquorum esse debere.*
5 *Regem acceptiorem nulla res,sicut liberalitas in audiendo,facit.*
6 *Reges in Regno & maiorem potestatẽ habent,quam imperator in imperio.*
7 *Donatione alicuius loci à Rege facta in ea,venient etiam res propriæ Regis*

SVMMARIVM.

Quibus & quot diebus Rex in septimana debeat litibus audiendis & expediendis adesse in presenti declaratur.

IN cuius quidem legis declarationem glossator Salmantinus, hic Regis diffinitionem exorditur,quam equidem diffinitionem text. noster declarat,inquiens,quod Rex dicitur † quasi reges se & alios,cuius officium est iudicium,& iustitiam facere. Nam cum à Deo potestatem habeat iuxta illud, per me Reges regnant, &c.secundum tex. in l.7.titu.1.part. 2.& l.1.titu.15.ea.par.& text.hic, & tradit.D.Couar.in practi.cap.1.nu. 6.in fine,& Burgos de Paz,in proœmio legum Tauri.n.28.cum sequẽt. & ideo secundum Carol. de Grassallis, lib.1.Regalii.Fran.iure.9.Reges vtuntur clausula, Dei gratia,de qua vti an possint alij,tradit ipse Burgos vbi supra num.31.cum sequent.ali-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quibus. Imo & non solum principes
2 christiani, verum & infideles ab ipso Deo habẽt principatus, & Regna secundum Soto, de Iust. & iure. l. 4 q. 4. art. 1. colu. 6. pagi. 279. merito q̃ iudicium, & iustitiã facere teneãtur Reges ipsi, & principes, qui ab ipso Deo omnia, recta via iustitiæ, iudicãdi potestatem acceperunt. Sic enim & tranquilitas, & pax conseruabitur & per omnes obseruabitur populos & respublicas. Quas ob res Reges creari necessarium fuit. Cũ enim homines per se absque aliorum adiumamine, nihil habere possent, vnde sustentarentur secundum. d. l. 7. adiumamẽque hoc absque iustitia, iustitiaq, per alios quam maiores exerceri nõ possit, maioresq; ipsi plures essent quã vnus facilitẽ discordarent quoniam voluntates hominum partitæ sunt, & in varios sensus diuisæ (necesse est enim reip. pervnum consul. secundũ glo. in pragman. sanctio. in proœmio §. in qua quidem, verbo, primogenito) ideo tantum vnũ Regẽ adesse cõuenies fuit, qui omnium esset caput, ex quo omnes alij tanquam eius mẽbra gubernarentur. Cumque omnium caput & gubernaculum esse debeat, plurima tenetur obseruare in eo requisita, tam quo ad exteriores, quam quo ad interiores animi motus, quæ in primis titulis. 2. partitæ, describẽtur. Debetque secundũ Philosophũ Rex & bonus princips cunctis esse be
3 nignus † nemini blandus, paucis familiaris, omnibus æquus, ad iracundiam tardus, ad clementiam pronus in aduersis firm⁹, & in prosperis cautus, in omnibus prodesse debet, & nulli nocere. Est enim Princeps pater communis omnium, authe. neq; vir quod ex do. circa finem. Debẽt quoque studere, vt nõ exactores, sed Rectores Dei nominentur, non in subditos crudeliter sæuire, sed illos legaliter amplecti, vt sint forma ipsorum nõ dominatores eorũ. c. quiacognouimus. 10. q. 1. Nam secundum Aristimilis est operatio Regis ad subiectos patris ad filios, pastoris ad oues, paterno enim more, & pie debet Regere populum & clementer. ca. conquerentes, de restitu. spolia. notat Lucas de Penn, in l. 1. co. 4. C. de super indicto. Nam boni pastoris est tõdere pecus, nõ antẽ deglubere, idest pilos, vel lanam euellere, vt tradũt Sueto. li. 2. & Orosi. 7. ad August. In cuius proposito optima refert Ioan. Molonius, in proptuario iuris, verbo princeps, in glo. qui violenter sub li teta. V. Tunc enim, vt inquit singularis lex. 14. tit. 5. par. 1. Regnũ & camera Regis diuitijs abundant, cum vasallicius sunt diuites, & terra & populus abundans. Rexque secundum Cyprianũ, non iniquus, sed iniquorum corrector esse debet, & oportet, debetque, secundum eundem Cyprianum, libr. de duodecim abusionibus in. 9. genere, furta cohibere, adulteria punire, impios de terra perdere parricidas, & periuros non sinere viuere. Sicque ostendit Homerus, Reges sumi Iouis esse discipulos, a quo iustitiam in primis ædificant, quam deinde inter mortales obseruant, & eã omni studio tuẽtur. Quoniam in iustitia Regis exaltabitur solium eius Et sic fertur d Traiano Imperatore infideli, qui bon⁹ iustitiæ obseruator erat q̃ orãte Be. Greg. ab inferno fuit liberat⁹, secũdũ Car. Gra. l. 1. Regaliũ Frãciæ, iure. 3. p. 58. Et quæ sit Regis iustitia late etiã prosequitur Paris d Puteo in tr. syndicatus. c. 1. de Regũ Principum, & Ducum excessibus nunc. 45. & Burgos de Paz, in proœmio legum Tauri. numero. 38. cum sequentibus aliquibus. Qui, & tractãt, quomodo Rex debet inhiare curæ publicæ, & ministerio iustitiæ, non

non omnem curam, & diligentiam in delicijs, & venationibus ponendo, propter quod Resp. perit, & opus iustitiæ diminuitur, & qui Rex erat, nunc venator rusticus effectus est, vt ibi per Parid. de Puteo. n. 39. Ethinc edocemur eos qui potentiorum blãdiuntur emolumentis, non Iurisconsultos fore, sed iniquitatis ministros non boni & æquiartem exercere, sed perditissimi hominis, non Sacerdotes, sed apostatas, non philosophantes, sed hypocritas improbissimos, vt refert Mart. Salam. in repet. l. 1. verbo veram ni fallor, ff. de Iusti. & iur. Et in materia Regnorum, & vnde habuerint originem, & exordium, vidẽdus est omnino Per. de Anchar. consi. 35. incip. pro maiori diligentia, cũque hæc ita se habeant, & ea considerans lex nostra statuit dies & terminum, in quibus pro sua humanitate, & clementia aditum Rex ipse facilẽ subditis præbet, vt possint coram eo iustitiam petere, in quo maxime Regis liberalitas consistit. Nam nulla
5 res † acceptiorem populo regem facit, quam liberalitas in audiendo subditos, vt de Agesilao & alijs glossator Salmantinus in præsenti verbo.
1 oyr col. 323. narrat. Et de Regis potestate, vltra Cursetum in tractatu quẽ de hoc fecit, habemus tex. in l. 8. tit. 1
6 par. 2. probantem eandem † habere Reges in suo Regno, quam habent Imperatores in Imperio prout & probare etiã videtur tex. in l. 7. tit. 1. par. 2. in finalibus verbis, & prosequitur late Suarez in q. maioratus a nu. 26. vsque ad. 31. & glo. in. d. l. 8. & Auendañ. c. 4. Præto. n. 5. in prin. lib. 1. Et in Hispania Regem Imperatorem vocari, tradit Villalobos in Antinomia iuris ciuilis & Regii c. 1. per totũ: & Burgos de Paz, vbi supra nu. 143. & dicemus alia fauente diuina gratia in l. 3. tit. 5. lib. 3. infra & in l. 1. tit. 1. 3
li. 4. infra. Ex quo Auendañ, vbi supra inquit, in donatione alicuius loci a Rege facta res proprias ipsius Regis venire.

IN LEGEM sextam.

1 *Tassa in rebus propter caristiam excusandam imponi posse. & num. 2 quod ob hanc causam possunt ciues compelli ponere Olineta & Vineas, & emi certa hora.*

2 *Rem suam potest quis compelli vendere ob euitandam caristiam. & fierica ta, & cala in domibus vicinorum.*

SVMMARIVM.

Rex consentire nõ debet, neque permittere eius officiales, & milites curię magnam habere familiam, negotiaque in curia breuiter expedienda sunt.

Caristia que se deue escusar. Ob quam caristiam excusandam tassa in rebus † imponi potest, secũdũ quod late tradit Couar. lib. 2. Vari. c. 3. n. 5 & Auendañ. c. 19. Prærorum. n. 31. l. 1. Et iterum n. 33. & iterum in ca. 10. n. 23. lib. 2. inquit quod ob hanc causam † possunt ciues compelli ponere & plantare olineta & vineas, & Regatarij, quod vsque ad certam horam nihil emant a forensibus ad mercata venientibus, prout in pluribus locis statutum videmus, & tradit Auiles. c. 17. Prærorum. fo. 169. n. 26. & Oroscius, & alij in l. 1. §. cura carnis ff. de offi. præf. vrb. & Didacus Perez, lib. 1. ord. col. 712. cum 2. seq. vbi alia similia in propositũ adducit. Ex quo inquit, posse quem † compelli vendere

Universidad de Deusto
Biblioteca

dere rem suam, pront,& pluries vi demus, quod propter caresti am,& defectu tritici fit cara & cara in domibus vicinorum, vt si forte plus frumenti quam ad sustentationem familiæ sit necessarium habuerint pro anno vno, illud plus mutuetur, aut vendatur rusticis pro cultura perficienda in illo anno,& pro populorum, prouisione, prout videbimus in titulo,& pragmaticis del pñ. De quibus etiam videndus est Matthæus Affictis, in prælud. ad constit. Sicil. quæst. 3. nu. 3. cum sequen.

Titulus tertius, De lo q̃ el Reyno ha de hazer muerto el Rey en la guarda de sus hijos, y q̃les officios vaca̅ por su muerte.

IN titulo præcedente dictum est, qualiter Rex in vita debeat se cum subditis habere, & in litibus audiendis,& querelis præsentandis, nunc vero subsequetur sequitur titulus nos ter disponens qualiter ipsi subditi mortuo Rege se debent habere cum filijs Regis mortui,& quæ officia per regis obitum vacare dicantur.

IN LEGEM primam.

1 Rex *potest petere repelli Episcopum promouendum non sibi fidelem.*
2 *Filius pars viscerum patris iudicatur & vna & eadem persona.*
3 *Regis filius vocari potest Rex, & Comes. Comes in vita patris.*
4 *Electa persona electa per filiũ potest seruiri, licet per substitutum non.*
5 *Filius an in fidei commissi successio.*
ne patrem repræsentet.
6. *Filia in Hispania succedit in regnum filij defectum etiam pupilla.*

SVMMARIVM.

Mortuo Rege omnes subditi filio eius primogenito tenentur obedire, & homagium præstare.

Guarda lealtad. Similis est contrafacienti pœnam imponens lex.1.tit.15.part.2. & l.20 tit.13.par.2. Adeoque fidelitas Regi, & eius filijs seruanda est, quod potest Rex petere repelli † Episcopum promendum non sibi 1
fidelem, secundum Abb. in c. ex parte nu.6. de restitu.& Affictis in consti. Sicil. in prælud. q.18.nu.7.& 8. vbi alios allegat,& glo. in pragm. sanctio. in procemio.5. nam Ecclesiarũ, glo. exteriorum & idem Abb. in. c. nihil.n.9. de electio, quod notandum dicit per Principes,& Aufredus, in Clem.1. de offi. ord. tit. de potest. secul. super eccles. person. reg.4. fall.41 fol.37. Id tamen per regem opponi debet absque fraude,& malitia alias excedere,& in spiritualibus se intromittere dici posset, secundum Parid. de Puteo in tracta. syndicarus, tit. de excessibus Principum inferiorum, ss. 1. In Hispania tamen hoc locum nõ habebit, nam ipse rex nominat & præsentat eligendos& promouendos in Episcopos, nisi post nominationem legitima,& iusta discooperiretur causa hoc faciendi,& opponendi.

Anssi son tenudos de le guardar a sus 2
fijo. Nam filius patrem repræsentat † & pars viscerum patris iudicatur, & commune bonum coniugatorum,& in eo seruatur pater, & paterni nominis diuturnitas, vt super ijs verbis inquit

inquit glossator Salmantinus hic, sub l.1. tit.2. lib.2. ordin. col.334. Vnaque persona filius,& pater reputantur, vt in l. vltima, in fine. C. de Impube. & ali.& 35. quæstio 5, §. hac autoritate & §. ei vero optima l.1. tit.15. parti. 2. quę similis est nostræ,& l.1. in fine. tit.20. eadem parr. 2. Et ideo vassallus dominum contra filium adiuuare nõ teneturr secundum Felinum, in cap. afferte, n.2. de præsump. vbi alia ex hoc infert. Et quasi naturaliter,& ex iuris dispositione pater & filius eademper sona reputantur, secundum Antoniũ Gomez, tomo.1. cap.9. nu.7. in prin. & iterum eod. tomo. cap.1. n.4. cum 2. sequen. Et ideo æstimum patris, æstimum filij reputatur, secundum Suarez tit. de los emplazamientos §.1. num. 30. pag.372. & late Segura, & eius addition. in l. si ex legati causa, n.49. cũ pluribus sequentibus,& Aulles cap.1 Prætorum, verbo, ni hijos, per totum fol.64. Ex quo infert glossator Salmãtinus, vbi supra, col.334. quod filius † 3
Regis rex vocari potest,& debet, quãuis regnum non habeat. Et in col.335 inquit idem in filio Comitis, Ducis, vel alterius domini, vt scilicet in vita patris, etiam illustris & dominatio vocari potest, sicut pater, & idem tenet glo.1. legis.1. tit.15. part.2.& gloss. in pragmatica sanctio. in procemio §. in qua quidem, verbo primogenito, fol. 17. in paruis,& Carolus de Grasallis, lib.2. Regalium Franc. iure.2. in fine, & Anto. Gomez tom.1. cap.1. nu.5. Vbi hanc testatur communem opinionem,& eam intelligit, & declarat veram esse, quoad nomen& dignitatem ut possit nuncupari, vel decorari tanquam Rex vel Dominus, non vero quoad iurisdictionem administrationem, vel alia similia, quæ respiciunt dominium,& plenum ius ipsius dignitatis. Imo & quo ad nomen, & dignitatem improprie,& abusiue in vita patris vocatur Rex, Comes, aut dominatio filius eius, secundum Molinam, de primogenijs Hispaniæ. lib.3. ca.6. nu. 15. cum 3. sequent. Sed an mater Regis dici poterit Regina tradit idem Carolus de Grasallis. li.1. Regal. Fran. iure.18. versic. ad propositum ergo, vbi quid de vxore. Et in tantum hæc procedunt, quod potest pater filium loco sui substituere, secundum Didacũ Perez, vbi supra, qui allegat ad hoc Roma & eius additio in hrg.663. incip. Ille, cuius industria, ita tenentem, & limitantem vno modo: etiamsi patris persona & industria esset electa. Quo casu secundum rex. in l. inter artifices ff. de solutio. per substitutum seruiri non potest, quantumcunque substituendus sit hæres substituentis, secundum Iaso. in l. si sic, nu.18. fol.186. ff. de verb. oblig.& iterum in l. centesimis, n.5. ff. eo. tit.& Anto. Gomez tomo.2. cap.11. n.11. in medio, in 2. am pli. Et hoc nisi promissor ad interesse teneretur: nam tunc ratione interesse hæredes eius possunt adimplere, si æque sint idonei cum defuncto, secundum Iaso. in dict. l. si sic, nu.19. Hæc tamen in filio non procedunt: nam per filij personam † potest etiã in hoc casu, vbi patris industria electa est seruiri. Quæ est maxima,& singularis limitatio ad dictam. l. inter artifices, quam tenet Oroscius, in l.2. col.501. versic. 4. ff. de offic. eius, cui man. est iur. & Tiraq. in tract. de Primogenitura. q. 88. nu.2.& Felinus in cap. afferte. n.2 de præsumpt. Quod tamen ego intelligerẽ verum esse, dum tamen filius ipse sit æque idoneus, sicut pater ad impleudum illud, quod pater implere tenebatur,& sit approbatus in eodẽ officio, sicut pater prout optime inquit Paulus Cast. in l. continuus §. si ab eo ff. de verb. oblig. tunc enim eædem operę censetur. Facitque doctrina illa Bar.& communis, per te. ibi in l.1. C. de prę

Universidad de Deusto
Biblioteca

de præpo. agen. in rebus lib. 12. dicentis, quod volens seruire per substitutũ semper debet seruire per hominem eiusdem qualitatis & cõditionis: Quã doctrinam, & alia referendo refert, & sequitur Didacus Perez in l. 4. tit. 1. li. 4. ordin. in glo. 2. col. 1349. in fine cũ seq. Quam tamen & supradicta temperarem, & limitarem, quotiescunque factum explicandum est affirmatiuum, secus si negatiuum, quia tunc quantũuis substitutus & substituens sint eiusdem peritiæ non sufficiet, secundum Iac. in l. cum filius fami. §. 1. nu. 21. fol. 80. ff. de verbo. obligatio. Et quando censeatur electa industria personæ, vltra Doctores, in dict. l. inter artifices tradunt Bart. & Doctores, in l. nemo ff. de duobus reis. Et an obligatus facere opus publicum possit illud adimplere per substitutum, vide Auendaño in cap. 19. Præterea. n. 4. lib. 2. Et supra in ca. 3. n. 5. versi. multi tamen lib. 1. signat casus, in quibus per substitutum seruiri non potest. Vltrius, & pro thematis ampliatione notandum est ita filiũ patrem representare, quod sunt qui dicant, quod in fideicommissi
5 successione † Patrem filius repræsentat, secundum Iac. consi. 159. vol. 4. & Oldrad. consi. 34. quantumuis regulare sit, in omnibus dispositionibus aliis, quam maioratus filius non repræsentare, nec intrare locum patris, nisi vbi aliud iure statutum reperiretur, vt nouissime post hæc tractat Pelaez, in tract. maioratuum. 2. part. quæst. 9. nu. 21. nisi familia vel propinqui vocentur, secundum Molinam de primogenijs, lib. 3. ca. 6. n. 44. & 45. In hac tamen ampliatione communis est opinio in contrarium, imo quod in simplici fideicommisso patrem filius nõ repræsentat, neque intrat locum eius, secundum Deci. consi. 1. nu. 5. ex Cumano per eum corrupte allegato in consi. 107. Cuius ratio est: nam cum in fideicommisso testatori, & nõ vltimo possessori succedatur l. hæredi §. cũ filiæ ff. de vulg. & per consequens nõ defertur tale fideicommissum iure hæreditario. Id namque dicitur iure hæreditario deferri, quod non, nisi hæredi, iure tali hæreditario defertur. Illud autem econtrario dicitur non iure hereditario deferri, sed iure sanguinis, in quo is, qui hæres non est, vel etiam qui hæres est, ex sola agnatione, seu cognatione, vel speciali vocatione succedit, secundum Bart. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de op. lib. relatũ, & secutum per Molinam in dict. lib. 1 cap. 8. nu. 6. Manifeste patet filium in fideicommisso non intrare locum patris, vt port, quia communior est opinio, in ijs, quæ non iure hereditario deferuntur filium locum patris nõ intrare, secundum Deci. dict. consi. 1. n. 5. & iterum consi. 299 & 408. & 412. & 417. vbi firmat ab hac non esse discedendum, & tradit Molina vbi supra libro. 3. cap. 6. n. 40. & Couarr. in prac. cap. 38. §. 4. per totum. Et ratio rationis est secundum eund. Deci. cõsi. 79 r. 1. quoniam, vbi succeditur iure hæreditario consideratur dispositio iuris quę est quod filius intret locum patris, sed cũ succeditur iure sanguinis, vel specialis vocationis, consideratur affectio testatoris, quam habere videtur ad proximiorem in gradu, & sic filius non intrat patris locum in tali fideicommisso, sed proximior admittitur. In maioratu tamen secundum dictos filius optime locum patris intrat & repræsentat eum, prout communẽ testantur, plures, & Didacus Perez, in presenti col. 335. in fi. cum primo sequent. & Pelaez in d. tract. maiorat. 2. par. q. 9. nu. 21. Et quando pater & filius dicantur vnum corpus, & vna caro vide per Iac. in l. sciendum, in princ. ff. qui sat. cog. & Hyppol. sing. 160. & Gomerius in §. actiones autem de peculio

culio. col. 3. insti. de actio. & Felin. d. c. affertę non omnino Tiraq. in l. si vnquam. n. 15. in præfatione. C. de cadebo dõ. 1. Ibi, *Hijas*. Hic habemus tex. expressum probantem, filiam in Hispania succedere † in regno indefectũ filij, prout & probat tex. & ibi glo. la hija, in l. 2. tit. 15. par. 2. Et ibi glo. assignat rationem quare in Francia filia non succedit in regno, quanuis fratrem non habeat, est etiam text. similis nostro in l. 7. tit. 9. lib. 3. infra. & tradit optime Tiraq. de primogenitura. q. 10. n. 1. cum sequen. vbi quamplura & singularia exempla ponit in propositũ, & Burgos de paz, in promio legum Tauri, versi. Reyna. num. 37. cum sequen. & Rojas, in epitome successio. ab intesta. ca. 3. num. 35. Et sic in regnis Amazonum, Hispaniæ, Aragoniæ, Nauarræ, & Angliæ, & aliis, vti testatur Carolus a Grassallis, libro. 1. Regalium Francię, iure. 17. in
6 in princ. Et administratio † regni de
7 iure reginę proprię pertinet, non marito eius, secundum dictos, & pro indubitato habitum fuisse testatur glossa, llamar. l. 9. tit. 1. par. 2. & in l. 3. ver. perdiesse tit. 15. eadem parti. 2. Et sic certamine iudiciali sententia pronũtiatum esse inter catholicos Reges Ferdinandum, & Elisabeth eius vxorem asserit Doctor Illescas, in libr. 6. de la historia Pontifical. 2. part. cap. de don Fernando Quinto, y Doña Isabel reyes de Castilla. fol. 125. col. 4. & Molina de Primogenijs Hispaniæ, lib. 3. ca. 4. num. 5. Quod adeo verum est quod quanuis filia hæc pupilla sit adhuc deficiente fratre masculo succedit in regno, secundum Auiles, in procemio capitu. Prætorum. §. 2. numero. 2. 3. 4. 7. & 8. folio. 8. Et quid
8 faciendum † cum filius, aut filia regni successores remanent in infantili ætate pupilli, & orphani mortuis parentibus, declarat optima, & singula ris lex. 3. tit. 15. part. 2. De qua meminit Oldrad. consi. 52. de quo per Bar. in l. quidam consulebant, colum. fina. ff. de re iudic. per Iason, & Benedictum, relatos per gloss. de veynte, in dict. l. 3. & dispositio dictæ l. 3. procedit, etsi Regina prægnãs remaneat secundum Orosci. in l. pen. col. 252. in fine. ff. de statu. homi. Inquit tamẽ Carol. Molineus, relatus per gloss. de veynte, in d. l. 3. quod licet probabilior videatur ista opinio dispositio dictæ l. 3. quod vsque ad 20. annum duret tutela Regis pueri, & inter varias opiniones hæc videatur eligenda, tamen consultius sibi videri, quod finiatur pubertate, vel si sit pubes tempore mortis patris non sit dandus ei curator, lum tamen non solus admi stret de per se, sed cum consilio delectorum & fidelium, & prudentium virorum. Ibique refert Carolum Quintum Francorum Regem anno Dñi. 1377. statuisse conuenire primogenitum regni administrationem recipere debere cum. 14. ageret annum, ne per longiorem tutelam occasio suaderet maleuolis res nouas excitandi, & idem refert glo. in pragmatica sanctione, in procemio. §. insecutabilis, glo. susceptione. fo. 8. vbi additio sub signo. 4. inquit hanc esse Pauli sentẽtiam in c. 4. ad Galath. & de Salomone inquit ibi glo. illaq; fuit inũctus in 12. ann. 78. d. §. hoc regulare, & quod beatus Ludouicus Rex Francorũ, & similiter rex modernus Carolus. 8. inunctus fuit & coronatus ante. 14. an. Et apud nos Carolus V. Cęsar primus huius nominis Hispaniarum Rex. 17 ætatis suæ anno regnare cœpit, vt inquit Modernus Baeça. de decima tutorum. c. 10. n. 30. Vbi inquit in hoc esse cõsuetudine abolitã & abrogatã dictam l. 3. Partitarum ætatem 20. annorũ requirẽtem, sic & cessat opinio Anto. Go. Oldradi, & aliorum ab eo relato-

Universidad de Deusto
Biblioteca

relatorum tenentium contrarium,& est Anto.Go.to.3.c.1.n. 56. Et quid
6 in Dominis inferioribus † Rege vide nouissime per Pelaez,in tract.maioratuum 4.par.q.38.per rotã. Et per quem debeat dari talis tutor,videper Anto.Go.in d.n.56. ad finem. Et an possit cognoscere filia hæc Regina de causis seu ferre sententias videAbb.in c.dilecti,de arbit.&Doct.in l.fi. C.eo.ti.& late Corserum in tract.de potestate,& excellen.Reg.q.97.

IN LEGEM secundam.

SVMMARIVM.

Quæ officia morte Regis ea concedentis durent, & quæ finiantur declarat lex nostra.

Ve los officios de la casa del Rey y corte y chancillerias,y otrosi los officios delas ciudades. Quanuis enim mandatum † morte mandantis expiret l.mãdatum.C.manda:l.mandatum. 2. ff. co.tut.l.23.tit.5.par.3.tradunt Doctores,maximeFelinus,in cap:Relatum 3 de offici.del & Socinus,Regu.254 Iasson,& Doctores in l.& quia ff. de iurisdictio.omniũ iudic.glo.in pragma.sanctio.tit.de collati.§. item voluit,verbo manda um,& ibi additio. inquit quod per intimationem Prælato factam de mandato ei directo efficitur,res non integra, & per mortẽ mandantis post secutam non expirabit,sicut regulariter expirat re existẽte integra:Quod quando dicetur vltra dictos Doctores,vide glo.in d.l. mandatum,& glo.in Clementi.fina. versi.pro ecclesia,de procura.& glo. integra in l.ita demum.C.de procura.&Angelus.in.§.recte insti.mand. & Oroscius in dict.l.& quia,num.25. col.562.Et an finiatur rescriptũ,moriente illo † contra quem fuit impetratum,videnda est decisi.265.capellæ Tolos.& ibi additio. Reuocatioque supradicta, quæ fit per mortem mandantis,vel concedentis, operatur effectum suum,etiam si mandatario non sit intimata,secundum Abb. in c.mandato.nu.6.de procura.&ibi additio,Et ideo cum delegatio remanet integra morte mandantis extinguatur, acta facta post mortem delegantis remanent integra, etiam delegato ignorante mortem delegantis nullius sunt effectus,nam ipso iure expiranit iurisdictio,prout plures tenere asserit Oroscius vbi supra.n.51.& 52.& additio. capellæ Tolosa.dec.364.vbi ita Bononiæ in contingentia facti asserit fuisse determinatum. Nam neque cõsensus partium secundum eum ibi sufficeret:quod omnes tenere asserit Oroscius vbi supra,n.53. Sic & eodem modo priuilegium † morte concedẽtis expirat,& noua eius confirmatio a successore requiritur,vt potest videri per Afflict.decis.Neapo.128.Imo & si quis iudex posuerit aliquem ad confinia,donec ipse voluerit, mortuo iudice illo,expirat voluntas, vt poteris videre ex Bart. & Doctorib. maxime Iason in l. centesimis. ff. de verborum obligatio.ex l.4.ff.locati, quod per mortem quisdicitur nolle. Et an expirabit mãdatũ per mortem mandantis in mandato satisdãtispro mandatario,vide decis.263. Capellæ Tolo. Quãuis itaq; omnia hæc sic se habeãt,& procedere possint: ex legetñ nostra minime procedũt quoad officia de quibus in ea:quæ quidẽ officia durãt etiã mortuo Rege ea cõcedẽte. Nã sicut sedes Apostolica non moritur,ita &neq; sedes regia:oficiaq; a rege habita † perpetua sunt ad vi-
4 tam re-

tam recipientis ea,secundum Benedictum relatum,& secutu mper Rebuf.in tracta.de nominatio.q.12. n. 35.cum.3.sequen.&Boeri.optime,decisi.149.n.11.12.14.19.& 20. vbi ipse inquit,ita perpetua esse quod pro patrimonio habentur officia hęc. Imo, & in Hispania id m videmus esse: vt & nouissime post hęc vidi assertum, & in facti cõtingentia allegatum per Burgos de paz in consi.21.per totum lib.1.& per Cassane.in consuet.Burgun.tit.desinstices §6.numer.81.& 82.fo 67.Vbi & num.81. inquit quærendo,num commissio iudicis data
5 nuntio † duret mortuo iudice cõcedente,neque post sit necessaria confirmatio per successorem. De quo & 8 per Feli.in c.Ecclesia sanctæ Mariæ. nu.34.de constit.& Greg.Lopez, in l.2.tit.15.part.2.in verbo, sino el fijo.col.5.ver.& nota quod successor, idem tenens ait. Et not. quod successor in Regno,vel maioria non potest reuocare officia alias perpetua veluti decurionatum,vel tabellionatũ, seu similia officia prædecessore concessa. Non tamen poterunt inquit glos.illa domini maioricatuum concedere Castellanias perpetuas,vel annuos redditus,vel similia in præiudicium successorum,& sic declarabis.l. 20.tit.13.par.2. quæ aliter videbatur disponere,prout ibi eã declarat Gregorius Lopez.Et nouissime ita post hæc vide,Alnarado de coniecturata mente testa.lib.1.cap.1.§.1.num.9.Et
6 hoc idem esse in officijs concessis † ab aliis qui sunt de sanguine Regio,asserit Rebuff.vbi supra.num.37. quicquid dubitauerit Bald.in consil.279. Rex Romanorum col.3.vol.3. Imo & idem esse in officijs prouisis a Ducibus Comitibus, & Marchionibus
7 † & dominis temporalibus,optime fundat Burgos de Paz,in dict.consil. 21.per totum: Et sic audiui dominos hos caute solere prouidere officia hæc iustitiæ,& tabellionatus,& similia,scilicet,ad tempus determinatum & tunc tẽpus illud debet transire,neque ante sine causa sunt auferẽda officia,secundum Gre.in dict.l.20.Circa tabellionatus tamen officia plurimũ deberent aduertere domini, ne passim eos remoueant. Est enim maximum inconueniens remouere eos quotidie propter instrumenta coram eis confecta, perduntur enim & absconduntur facilime pertransitum noui officialis,& ideo transacto illo tempore deberent cõfirmari si causa vrgens non adesset in contrarium,& an idẽ sit in officialibus † prouisis ab Episcopis tradit Boer.vbi supra.n.23 & quanuis ipse ibidem.n. 24.asserat per Curiam Burdegalesem contrariũ fuisse pronuntiatũ in officialibus episcoporũ,scilicet,vt idẽ esset in eis,quod in officialibus Regis, tamen in hac Placẽtiæ ciuitate remoueri solent,ex decreto quodam cõcilij prouincialis Salmanticæ celebrato,& ex vsu & prouisione iam per episcopos facta,quod ad nutũ episcopi & successoris sint eis prouisa officia,& quod ab eis possint quandocũque remoueri. Id tamen sine causa facere non debent,& hæc pro hoc titulo sufficiant.

Titulus quartus, Del consejo del Rey:

SVperioribus titulis dictum est de legibus & Regis benignitate in audiendis partium petitionibus,& querelis insuperque quid agendum Rege mortuo cum filio eius,& quæ officia per Regis mortem vacent, & quia tã in legibus cõdẽdis,quã audiẽdis petitionib.& partiũ querelis,& in gubernatione

Universidad de Deusto
Biblioteca

tione Regni Rege mortuo,& in Regi superstiti obediendo,consiliũ Regium ex ipsius Regis benignitate se intromittit,& circa alia regimen Regni concernentia, ideo subsequitur titulus noster de Regio consi. tract. 5

In cuius tituli declarationem parũ immorabimur:videbuntur enim aliqua per glossatorem Salmantinum, sub hoc titulo.Et quæ debent in consiliarijs Regijs concurrere declarat optime tex.in l.5.tit.9.par.2: vbi gl. optima de consilio â doctis capiendo,& sumendo tracta. Et de hoc mano Regio consilio,& eius præminẽtia vide plura per Carol.a Grasal.li. 1.Regal.Fran.iure.12.vbi ex Iaſ.in. l. in prouinciali.§.sed in publico.ff.de noui.ope.nũti.quærit an minor possit esse de consilio Principis.Quid tamen sit consilium † & qualiter in eo se debent habere consiliarij,& quando sit consilium faciẽdum examinat Matth.de Afflictis in constitutio.Siciliæ,lib.1.rubr.45.num.47.cum sequen.vbi & eius additio.ponit,quis consiliariorum debet incipere advocandum,de quo in.l.6.infra isto ti.& in prœmio legum fori,in princ.in glossa,del consejo del Rey. Montalnus fecit de Regio cõsilio integrum tractatum,& de huius consilij authoritate Bocrius,ad finem suarum decisionum inseruit quendam tractatum, de authoritate magni consilij. Notã dumque est sententiam Regis † cum consilio Regio latam ius facere vniuersale in regno,vt l.fina.C. de legibus,ad hoc allegata per Afflictis, in decisione Neapolita.190. in fine.& 3 priuilegia † summæ curiæ ponit Rebuf.in concordata Franciæ,in prœmio,in glo.simas,pag.6. in medio cri.impressione.Et ibi specialiter inquirit.15.priuilegio curã supremam 4 cognoscere † ne bono & æquo,& secundũ conscientiã.Inquit; Auenda

1

ñio.Respon.1.n.11.quod sicut Deus, cognoscunt supremi consilij Domini,de quo tamen alibi dictũ reperies vbi me remitto.Et depœna offendentium † hos dominos de consilio,tradunt relati per Didacum Perez, hic col.341.in princ.& de curia magna vide etiam Matth.de Afflictis, vbi supra in dictis constitut.Sicil.lib.1.rubr.39.per totam,& late Carolum de Grasallis in dicto iure.12.per totum.

IN LEGEM primam.

SVMMARIVM.

Qui & quot debent in consilio Regio adesse declarat lex nostra.

POr esto conuiene a los Reyes tener cerca de si compañia debuẽ consejo. Consiliũ enim quæ rere debent Reges, secundum tex.vbi glo.plura allegat in l.5 & 6.tit.9.part.2.

Que residiesse en consejo Vn prelado. Hic videtur tex.expressus quod Episcopus, & per consequens sacerdotes † possunt esse de consilio Regio Præsidentes,vel consiliarij,prout late examinat Menchaca,ita tenens in lib.3.de successionum creatione.§. 30.n.312. Vbi audacia verba,& quæ cum non decebat dicere inquit, insaniam esse affirmare cõtrarium, cum sciamus valentissimos Doct.cõtrariũ tenuisse iuridicis & validissimis fundamentis,& quibus respondẽri non põt,vt licet videre ex Luca de Penain l.milites,la.2.col.penul.& finã. Cde remilit.lib.11.&&Carolus à Grasal.li. 2.Regalium Franciæ iure.15.Vbi inuehit contra similes prælatos,inquiens nonnũ

1

nonnunquam compertum esse inter Francos plus damni in Remp.inferri,dum sacerdotis consilio res Franca agitur,quam cum prudens aliquis ex seculi nobilitate rebus gerẽdis præficitur:Ille enim quadam insatiabili ambitione omnia sibi vendicat: hic scilicet,prudens seculatis populi mi serus,& communitatis detrimẽtum suũ esse ratus,Reip.bene,vt potest cõsulit.Ille fastum & pompam ex dignitate metiens,eo audacius diuitias congerit,quo minus vltionem timet Ecclesiastica protectus libertate.Hæc ille Carolus.Deficiuntque in tali Episcopo Apostoli requisita,de quib' per Florentinum,in 3.par.suæ summæ,tit.13.ca.3.& tit,19.ca.11. & in alio sacerdote inferiori deficiũt tradita per Florentinum eundem,in.d. tit.13.cap.1.& 2.& tradita in concilio Trident.Sessio.24.de reformatio cap.1.& Sessio.22.cap.1.de reformatio,Et quam plura alia ex diuina scriptura,& ex dictis sanctorum patrum & ex iuribus & glosis afferri possent quæ alio in loco fortasis latiusadducemus,pro vtraque parte quæstionẽ examinando:quod nunc non facio, quia tempus instat,& ad alia transire necesse est. Verum est tamen quod ex causa publica,& ex summi Pontificis licentia hæc exercere possunt, vt inquit Molina,lib.2.de Primogenijs, cap.10.n.51. vel si ratione dignitatis habeat hæc temporalia exercere in suo Episcopatu,puta quia Comes est secundum eundem Molinam, ibidẽ, lib.1.cap.13.num.97.Alias enim tẽporalibus negocijs implicare se non debet ille,qui orationi lectioni, & prædicationi tãtummodo vacare debet,vt probatur in cap. omnes psalliẽtes.38.d.& c.Episc.nullam.88. d. & nõ in palatijs Principũ, sed in Ecclesijs certare tenenter Episc.c. conuenior.13.q.8.Sed insanirenos dicent

de ijs agentes alio in loco, dum sani fuerimus,& otium habuerimus insaniam fortasis defendemus,si insaniã vocare licuit alicui.

IN LEGEM sextam.

PRO huius legis exornatione videri potest Matthæus de Afflictis.decisio.Neap.1.& idem in consti.Sicil.libro.1.rub.45.n.47.& ibi additionarius,& curia Pisana.lib.2.cap.4.

IN LEGEM septimam.

1 *DE la mayor parte.* Hoc est enim regulare in concilijs & congregationibus,& electionibus † & vbi pluriũ vota assumenda sunt, vt maior pars præsentiũ præualeat,vt in ca.1.& per totũ,de ijs quæ fi.à maiori par.ca.1. quod maior.ff.ad municipales,& ibi Doct.& in l.nulli,& l.plane.ff. quod cuiusc; vniuer.nomi.Et debet esse maior pars consilij: neque sufficit maior pars respectu minoris,ex tex.in c. Ecclesia vestra,el.1.de elect.& inc.quia propter eo tit.notat Sylu.in summa verb.elect.2.numc.ii.& probatur clare, ex text.nostro,nisi in casu l.finatitulo.1.supra eo,vbi omnium concursus requiritur neque sufficit maior pars.

Ad lib.10. videbis eam allegantem Doctorem Molina, de primogenijs Hispaniæ.libro.2.capitulo.7.numero.59.

IN LEGEM Vigesimam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

In Regio cõsilio in gradu appellationis de negotijs,&rebus in præsenti cõtentis cognoscitur, & mutata curia fit remissio ad cancellariam, si vltra viginti leucas curia abesse debeat.

Odas las appellaciones. Intellige dum tamen sint maioris summæ decem millemorapetinorum causæ illæ condemnationes,vel absolutiones, à quibus appellationes interponuntur.Nam si decem mille tantum essent vel minoris summæ, neque per casum curiæ † neque per appellationem ad curiam vel cancellariam deferri possint,secundum tex.vbi dicemus fauente Deo in l.7.tit.28.lib.4. infra.

Ansi ordinarios.Etiam si sit in terris dominorum particularium, vel Episcoporum,& Prçlatorum in locis,vbi temporalem habent Prælati iurisdictionem secundum tex.in l.8.tit.6.li.1.supra,& in l.1.tit.1.lib.4.infra. Et intellige,vbi de iure locum habet appellatio,secus vero alias,quia tunc licebit eam denegare absque pœna, prout in dicta l.8.diximus illà sic declarando.& nostram.

Saluo las appellaciones. In quibus neque in gradu appellationis cognoscitur in cancellarijs,secundum text. in l.12.infra tit.proximo,quæ similis est nostræ.

IN LEGEM VIgesimam secundam.

SVMMARIVM.

In supremo Regio consilio cognosci poterit de causis & litibus,de quibus dominis ipsius consilij visum fuerit Regis seruitio conuenire,& partium cõmodo.Et á secunda sentẽtia ipsorum dominorum nullum remediũ intẽtari potest,nisi mille & quingẽtarum duplarum.

No pueda auer ninguno.Etiam si allegetur nullitas notoria,vel incompetentiæ iurisdictionis,secundumtex. vbi Deo annuente dicemus in l.4. tit.17.lib.4.infra.

La ley hecha.Quæ ponitur in l.1.cũ sequen.aliquibus,tit.20.lib.4. vbi videbis.

IN LEGEM VIgesimamnonam.

SVMMARIVM.

Regias prouisiones, & literas cõsilij etiam Prælati, & magnates Regni tenẽtur obedire sub nostri tex.pœna.

Os prelados.Idem in citationibus,& vocationibus à Rege factis sub grani pœna dispositum est,ex textu in.l.13 titulo.3.libro.4 infra,& in l.1.titulo 6.infra libro sequenti,idem iniungitur institijs Regni. Nam auditores Regij sunt obtemperandi † ac si Rex præcepisset,secundum Auendaño in dictionario,verbo,Oydores,& in dictis legibus alia dicemus.

IN LEGEM TRIgesimam secundam.

Incitatiuas De quibus vide per Auendaño,cap.5.Prætorum.num.12.versi. negligentia autem lib.1. nam ad nocatio † causarum inplurimum euitanda est,ex dictis per Auendaño, ibidem,& iterum in eo.libro.cap.19. numero.2.& 3.& per Couarruui. in præti.cap.quam licet aduocationẽ Rex ad libitum facere possit,vt ibi per eos non tamen id vult,nisi in casibus expressis,vt per eundem Auendaño dicto.libro.1.cap.1. num. 3. versiculo, nam licet Rex,& Paris de syndicatu, cap.de excessibus varonum,num.25. Et ideo lex nostra in plurimum hasin citatiuas,quæ ad aduocationem causarum solent dari prohiber, ne dentur, nisi cum maxima deliberatione.

IN LEGEM QVAdragesimam primã.

SVMMARIVM.

Iudices syndicatus in quantũ poterunt onera,& capitula secretæ syndicationis determinent, & sententia diffiniant,capitula que contra iudices syndicatos prolata & prçsentata pro posse examinari faciunt sub pœna.

AVnque sobre alguno delloseste puesta demanda publica. Pro eius declaratione in ijs verbis &sequentibus, videnda sunt quæ Deo volente dicemus in l.3.tit.infra libro sequenti.

IN LEGEM QVAdragesimamquartam

PRO eius declaratione videnda sunt quæ Deo volente dicemusin l.11.tit.7.infra libro sequenti.

IN LEGEM QVINquagesimamprimam.

DE qua lege videnda sunt dicenda in.l.2.titu.3. infra libro.4.

IN LEGEM QVINquagesimãsecundam.

No aya lugar suplicaciõ.Qua quidem iubiare,& nullitas etiam notoria, & ratione incompetentiæ,& aliaquæcunque sublata censentur secundum tex.in l.4.in princ.titu.17. libro.4. vbi vide dicenda.

Titulus Quintus, de los Presidentes y Oydores de las audiencias y chancillerias de Valladolid, y Granada.

ET cum de Regio supremoque Regis consilio dictũ sit in quo quidem negotiaomnia & lites expediri nõ possunt,vt in l.11.huius tituli probatur, ideo immediate sequitur videre de Regis cancellarijs, & audientijs nostri Regni,vbi in gradu appellationis regulariter lites omnes expenduntursecundumgradus,& locorum prærogatiuas & districtus.

In cuius tituli declarationem Didacus Perez super eo sub tit.4.lib.2. ordi.quã plures glossas proposuit, quæ per ipsum videri possunt:ideo breuiter me ab eo expediam,vt ad alia deueniamus.Et notandum est quod ple

Universidad de Deusto
Biblioteca

nitudo † potestatis cancellariæ est adeo lata,quod æqualis cum ipso Rege videtur,secundum Auendaño, in dictionario,verbo canciller,& cancellaria quare dicatur,& cancellarius quis sit:vide D. Coua.cap.4. practicarum quęstio.num.fina.

IN LEGEM vndecimam.

SVMMARIVM.

In quibus causis Domini de cancellarijs cognoscãt in prima instantia declarat lex nostra.

Obre casos de corte. Et qui sint ij declarat.l.8.9.10.& 11.tit.3.infra lib. 4.vbi annuente Deo dicemus late.

IN LEGEM duodecimam

SVMMARIVM.

Appellationes interponędæ sunt a sententijs inferiorum ad cancellariam.

Todas las appellaciones. Dum tamen sint maioris summę decem mille morapetinorum. Nam si huius decem mille,vel minoris valoris essent non ad cancellariam,sed ad consistorium ciuitatis,vel oppidi,ad quod de consuetudine occurri solet in eis est recurrendum,vel ad iudices maiores in locis,de señorio qui vocantur. *Alcaldes maiores*,& in Realenguis,*Alcaldes de las Alçadas*,vbi causæ summæ huius finiuntur,secundum tex.in l.71 ti. 17.infra lib.4.vbi dicemus. Imo & causę similes etiam per casum decortenõ possunt ad cancellarias deferri,secundum tex.in l.11.titul.3.infra, lib.4.Et not.quod cum iudices ij de cancellaria regulariter non possunt adiri nisi in casibus à iure expressis, nullo modo† adiri poterunt per viam querelæ vel nullitatis principaliter intentatæ si aliud non est de iure cautum, ex dictis per Auenda.c.6.prætorum,num. 2.& 3.lib.1.

IN LEGEM DECIMAM quintam.

SVMMARIVM.

Auditores cuiuslibet cancellariæ in lege nostra contenta expedire non possunt.

Cartas de espera. Quas moratorias literas, annales, vel quinquennales vocamus, de quibus plura in l.2. verbo,perjuyzio,tit.14.lib.4. infra dicemus.

Ni alcen destierro. Hoc enim soli Regi † competit,secundum tex.in l.relegati.ff.de pœnis tradit Anto.Gomez, tomo 3.c.8.n.4.& melius Afflictis,decis.Neapo.4.per totam,& Rebuf. in 2.tom.const.Fran.tit.1.art.7.glos.1. nu.1.& glo.3.in l.pen.ti.31.par.7.Probatque etiam optimus tex.in c.in primis.2.q.1.& text.in auth. item nulla communitas C.de sacros.eccles.& Auend.c.7.prætorum.n.9. cum sequę. pluribus,li.1.inquit quod ex hoc Domini vassallorum non possunt exilių remittere,vt per Rolan.Valle,in cons.4.n.53.cum sequen.aliquibus lib.3 nisi Dominum & superiorem non recognoscant,vel hoc habeant de consuetudine,prout habere dicit Andre. Abexca,de pactis,num.340.cum seq. quod

quod potius dici potest de facto,vtinquit Tiraquel.de minorandis pœnis, in præfatione,nu.12. Et sic falluntur credentes,iudices præcisum imponentes exilium posse illud remittere nam equidem non possunt, sed ipse tantum Rex.Qui quidem,& nisi exiusta causa & non existente parte id facere non solet Crederē tamen,quod si exulatus esset pauper,& causa leuis † & parte satisfacta,posset iudex,si aliter ipse exulatus commodè subsistentari non posset,quam in patria illa,exilium remittere.Nam si propter paupertatem pœnam pecuniariam etiã fisco applicatam potest iudex remittere,cur non & exilium cum pœna sit, prout expresse tenet Anil es.c.1. prætorum verbo,derechamente.nu. 7.fol.35. & Tiraq.de pœnis temper. causa.32. & optime Bernar.Diaz, in pract.crim.cano.c.126.idem ex qua cunque causa asserens fieri posse.

IN LEGEM DECIMAM nonā.

SVMMARIVM.

Lites tractandæ non sunt in camera & aula,in qua litigās est filius vel gener auditorum:vel coram secretario cōsanguineo si alij adsint secretarij.

ANTE escriuano alguno que sea hermano. Similis est tex. vbi dicemus Deo volente in l.7.tit.25.lib.4.infra.

IN LEGEM VIgesimam septimam.

SVMMARIVM.

Quo ordine,& prærogatiua lites in cancellaria determinandæ sunt declarat lex nostra.

Con la antiguedad. Hoc tamen cum litibus Ecclesiarum seruandum non est. Nãcarum lites, & causæ absq, antiquitatis ordine examinantur, & determinantur,secundum Couar. in pract.c.7.n.7.versi.his accedit,& facit in argu.text.in l.17. tit.2.lib.3. infra & supra libro primo remanet dictum.

IN LEGEM TRIgesimam sextā.

SVMMARIVM.

Ordo habendus ad tollendā vim iudicum Ecclesiasticorum declaratur in præsenti.

Porende. Optima est eius dispositio ad declarationem.l.2.tit.6.li. 1.supra,vbi de violentijs tollendis diximus.

Tit.10.De la recusacion del Consejo,y Presidentes,y Oydores de las chancillerias.

ET quia aliquando Domini de consilio, & cancellarijs in litibus recusantur, ideo post titulos præcedentes vbi de ijs Dominis dictum est sequitur noster de recusationibus eorum. In cuius tituli declarationem solū modo notandum est ex.l.16.huius tituli determinari quæstionem satis à Doctoribus nostris altercatam,scili-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cer,à D Couar.in pract.c.26.num.4 & Oroscio,super.ff.ver.col.664. in princip.&Didaco Perez lib.3.ordin. col.953.in fine,num,scilicet, minores.25.annorum non recusantes Regium † consilium, vel consiliarium 1 intra terminum ab ijs legibus præstitutum,eo elapso admittanturad recusandum per viam restitutionis.Et in hoc dubio textus noster determinat, quod non,& sic iam non est locus disputationi. Et hoc dummodo habita sit notitia recusationis ante: alias enim recusatio admittetur absque restitutione ex.l.15.nostri tituli & ex nostra,& ex dictis per Couar. vbi supra n.2.Et in materia huius nostri tituli, & pro eius declaratione habemus iam pragmaticam nouam factam post nostræ Recopilationis promulgationem in curia de Madrid,quæ vbique habetur præ manibus & videri potest,videbis eam. Et iam inseritur in hoc titulo in secunda,& noua impressione,& recognitione huius Regiæ Recopilationis.

Tit.11. De los Alcaldes de los hijos dalgo.

SVperioribus titulis cœptum,& completum est dicere de Regijs consilijs,& cancellarijs,nunc & in nostro & de alijs iudicibus Regijs,& cancellariam etiam constituentibus dicitur.

IN LEGEM SEPTImam & octauam.

SVMMARIVM.

Pro summario earum sufficit, quod in ijs duabus legibus poniturordo, & forma probandi nobilitatem.

DE quarum legum materia, quam plura dixit Otalora de nobilitate tam in theorica,quam in practica vtilia,& aliqua tractauit Auenda.ca.14. prætorum libr.2. & plura nobilitatis priuilegia ponit Tiraquell.in suo tractat.de nobilitate. capite.20.per totum.

De.l.8.Ibi.*Todas tres personas.* Itaque continuatio earum requiritur secundum Auenda.c.14.prat.num.24 post princ.lib.2.& ferum ad fi.de ea tractat,& Couar.in pract.c.21.nu.7. per totum eam allegantes.

IN LEGEM nonam.

SVMMARIVM.

Qualiter excusantur a Popularium contributionibus nobiles, & hidalgui notorij, & vxores eorum viduæ, & caste viuētes, in præsenti declaratur.

2 *Por se escusar de pechar.* Quo casu falsum committitur: † hoc enim committit asserēs se nobilem,cum non sit,secundum textus in l.2.titulo.7.partit. 7.& tenetur in ijs terminis Auendaño, capitulo.14 prætorum numero.23. lib.2.

3 *De solar conocido.*† Qui sint isti,tractat Otalora, de nobilitate secunda parte capite.4.numero 7. & Didacus Perez,hic.quam legit sub.l.6.titulo.2.libro 4.ordinam.colum.1373 in princ.

in princip.& practicus Monterroso, in sua pract.ciui.& crimi.late de ijs agit.

Las mugeres que fueren casadas con hijos dalgo. Mulier enim nobilis viri co-
3 ruscat † etiam dum vidua permansit, vt in l.fœminæ.ff.de senatori.l.mulieres.C.de dignitat.lib.12.De quoplura in propositum tradit Didac.Perez hic in glos.Otro si col.1373.vbi Tiraquel.allegat latissime hæc differentem,& Carol.de Grassallis,li.1.Franiure.18.quod adeo vltra eum verum 5
credo,quod etiam si ratione seruitij, † laboris vel officij quod quis gerit aliquo priuilegio fruatur,etiam eodem priuilegio vxor eius gaudebit, prout probat tex.in l.18.tit.14.lib.6. infra,& probat tex.in l.eos qui.C.de fabricensibus lib.11.singu.secundum Maria.Soci.in rubric.extra,de foro comp.col.5.Quem ad hoc ita tenendo allegat Mexia,in pragma.del pã, concl.2.n.63.fol.50.& Auenda.respon.20.n.7.in prin.& Dominus Padilla in.l.voluntas n.5.C.de fideicõ. & Didacus Perez,hic in d.col.1373. in fine,& nouissime nullum horum citando Pelaez de maioratibus.1.p. q.51.n.34.per totum,vbi ad hoc allegat l.18.tit.14.lib.6.infra, & alias leges partitarum.Et faciunt dicendaan nuente Deo,in l.1.tit.17.infra lib.sequenti,quicquid contrarium voluerit,& male Auiles.in procemio capitulorum prætorum,n.18.fol. 3. Imo & plus inquiunt Bonus de Curtili,& Deci.relati per Cassanæum,in cõsue. Burgun.rub.9.§.7.*La femme de minorité*,n.3.fol. 306. quod mulier naturalis tantum,si nupta sit viro legitimo, & naturali efficitur legitima. Quod est singulare secundum Cassan.ibi,si verum esset,vereor tamen pro nunc ne non sit,notandum tamen est pro fœminis illegitimis. Eodem etiã themate retento Regis vxor mortuoma rito Regina vocari potest,secundum Burgos de Paz, in procemio legum Tauri nu.10.& 11.late per Cosetum in tract.de potestate,& excellen.reg. quæst.39.& an teneatur Rex vocare vxorem suam Reginam per eum ibi quæs.30.& Benedict.in c.Raynutius verbo,in eodem de test.1.

Mantuuieren despues castidad. Nam si luxuriose viuat plura perdere asseremus in l.4.tit.1.infra,lib.5.Deo volente. Imo & quod plus est quod si nubat alij perdit priuilegia † primi mariti,cum per secundas nuptias animam primi mariti contristari asserat tex.in aut.de non eligendo secundo nubentes.§.perspeximus,& auth.de nuptiis.§.quæ vero in 2.& cum hæc efficiat secundum illa iura antiqua, non vero secundum Christiana, per matrimonij secundi contractum mirumsi & perdat priuilegia viri,cui iniuriam vxor eius fecit,sicut & perdit vxor legatum ei per maritum relictum si caste vixerit,per secundarum nuptiarum adeprionem & contractionem secundum Couar.in 4.2.par. c.3.§.fi.n.fi.fol.49.de sponsalibus.Et itidem,quia cum per secundum matrimonium effecta sit vna caro cum viro secundo cui adhęsit, iuxta illud Genesis.c.2.Caro de carne mea,& os de ossibus meis merito sue vestigia carnis,cui adhæsit sequatur omissis reliquijs prioris mariti.Et per consequēs vxor viri nobilis,eo mortuo,si nubit 6
viro plebeio † non gaudet nobilitate sua prioris mariti,& contribuet in cõtributionibus plebeiorum, ex texnostro.Qui plus & fortius probat,sci 7
licet,quod si mulier nobilis † nubit viro plebeio non gaudet nobilitate sua,nam offuscatur durante matrimonio cum viro illo plebeio, prout in proposito aliqua inferendo tradit dictus glossator Salmantinus vbi supra colu.1378.in glo.peche mientra. Et probat

Universidad de Deusto
Biblioteca

probat tex.in l.3.tit.21.part.2.ibi-*ola fidalga con el villano*.Quam ad hoc licet corrupte alleganit,& considerauit Dominus Padilla,in d.l.volũtas, nu.5.C.de fideicom.vbi ad hoc allegat Pala.Rub.& Auiles,vbi supra.n. 17.Hæc tamen,& sic dictam. l. Partitarum limitarem,vt vera essent, quo ad ea,quæ commodum mulieri ipsi nobili afferrent,quoad ea enim,prout est exemptio tributorum, mulier nobilis nubens plebeio perdit nobilitatem.Non vero sunt intelligenda quo ad ea,quæ incõmodum mulieri huic afferre possunt:prout est,desdezirse,vel tormentis subijci, & similia.Quoad hæc enim non perdit nobilitatem mulier hæc nobilis plebeio nubens,ex Bart.in l.1.C.de digni. lib.12.& in l.vna de infami. dicente quod si ex dispositione legis,vel statuti aliquis perdat nobilitatem,intelligitur illam perdere,quo ad suum cõmodum,non quo ad suum damnum & vituperium.De quo late per Felin.c.dilectus cl.2.col.4.de rescrip.relatum & secutum per Castellum in l. 57.Tauri n.4.& per Ange.de malefi. verbo,Caium Sempronij.n.14. & additio Bart.in l:non tantum.§.si emãcipatus nu.4.ff.de contra tab.& optime per Tiraq.de nobilit.c.6. n. 52. cum sequ.Et hoc est quod dicit Bald. in l.cum quædam puella.ff. de iur. omni.iudi.relatus per Cassaneum,in consue.Burg.rubri.9.§.7.n.4.fo.306 quod mulier nobilis nubens ignobili nõ extoto perdit nobilitatem. Neque huic limitationi obstabit text.in d.l.3.tit.21.part.2.Nam ibi non probatur,quod in totum nobilis mulier nubendo ignobili nobilitatem amittet,sed tantum,quod diminutionem patitur in nobilitate.Quædiminutio consistit in ijs,quæ commodum suum tangere possunt,non vero in asserentibus vituperium & damnum.Neque itidem obstabit te.in l.fi.C.de incol. lib.10.& aliæ similes:quibus probari videbatur,nobilem mulierem in totum nobilitatemamittere si ignobilẽ virum puceret.Nam illæ legesprocedunt,& intelligi possunt,quoties cunque mulier talis nõ a se nobilitatem habebat,sed ex radijs,& coruscatione prioris viri nobilis.Tunc enim,si ignobili viro nubat secundo,in totũ illam amittit nobilitatem ex radijs prioris viri quæsitam,secus vero quo ad illam,quæ ex semetipsa mulier talis habebat,nam tunc non in totum amittit eam sed patitur in ea diminutionem si viro ignobili nubat. Iura enim sanguinis tolli non possunt,licet diminui sic,prout expresse voluit sic intelligere Palat.Rubi. in rubri.§. 31.nume.9.fol.17.& iterum in ea rubri.§.32.nu.1.don. inter. Neque itidem obstabit text.in.l.interdicimus, alias incipit,edicimus. C.de mutilegul.libr.10. nam ibi mulier illa prius monita fuit,ne nuberet ignobili,ideo nimirum si monitione non obstãte nubat,in totum natiuam libertatẽ amittat.Notandum tamen est, quod ne mulier talis nobilitatem amittat, solent impetrari a Rege litera,ne mulier talis nobilitate sua priuetur,secũdum Did.Perez hic,col.1379.in pri. Ex quibus inferri potest, & ad quæstionem,scilicet,quid si vir nobilis † ducat mulierem ignobilem,num bona illius mulieris,pro quibus antecõ tribuebat,nunc & tributaria erunt? Et videbatur quod sic,ex dictis,& ex dicta.l.partitarum,eo quod offuscat vir ille notabilitatem suam ignobilẽ ducendo.Contrarium tamen tenendum est:nam vir sicut radijs nobilis mulieris non coruscat,secundũ Sylnam Nuptialem,lib.2.n.28. & Pala. Rub.in ru.§.31.n.6.imo,vt dictũ est, mulier ipsa nobilitatemperdit saltim in commodosis, ita & neque iustum est,quod

est,quod vir nobilis propter vxorem suam ignobilem,nobilitatem perdat nam contrariorum eadem debet esse disciplina.Et sic, cum in hoc casu mulier ipsa ignobilis radijs viri coruscet,etiam mortuo marito, vt dictum est nimirum si pro bonis ipsius mulieris vir eius nobilis contribuere non teneatur,prout in expresso tenuit Auiles,vbi supra.n.19.fol.3. & ante eum Pala.Rub.in d.§.31.nu.8. & iterum in d.§.32.n.4.ad finem. In casu tamen quo vxor esset quædam regina vel Comitissa,vel similis domina, vir eius ignobilis radijs eius coruscaret,secundum Tiraq.de nobilit.c.18.n.39.cum duobus sequen. & per Burgos de Paz,in proœmiolegum Tauri.n.3.vsque ad.20. & Carolus de Grasal.is li.1.Regal. Fráciæ iure.18.versic.hic est etiam pag.262. vel in locis vbi aliud concessum est, prout Salmanticæ inquit esse Didacus Perez in præsenti col.1379.*Y en los descendientes de Antona Garcia.* Circa gabellarum immunitatem.

Y si la muger.Vide dicta in gl. suprq proxima.

Pero si muriere el marido.Intellige ignobilis cum quo mulier ipsa nobilis nupta erat.Nam tunc cessat ignobilitas,& nobilitatis offuscatio,& redit res ad primæuum statum,& naturam
9 & sic mulier ipsa nobilitate sua †gaudebit,interim quod alij ignobili nõ nubit.Et ita tenendum ex tex.nostro quanuis contrarium decisum in Parlamento Daphinali,testetur Guido papæ decisio.349.& 380.relata,& secutaper Tiraquel.de nobilitate.cap. 18.num.38.

No embargante que trayan pleytos.Nã cum nullus à contributionibus ij, & tributis Regijs excusetur,nisi, qui expresse in iure exemptus reperitur,si statim de tali exemptione non con-
10 stiterit,contribuere interim † quod constat teneatur.Et ita in practica seruari asserit,& nos videmus quotidie, Pala.Rub.relatus per Didacum Perez hic col.1380.super his verbis. Vbi optime quærit,num idem sit quo ad officia honores, & munera,de quo allegat doctissimum Couar.eam optime declarantem quæstionẽ. De qua & agit Dominus Padilla,in l.aedibus.n.6.C.de seruit. & aqua.

Su padre y aguelo.Dispositio hæc fũdatur optime ex opinione illa iuxta communi habita & relata per Auenda.c.14.præto.n.23.in fine cum seq. lib.2.Vbi & inquit,quodper istam legem potest iudex inferior reddere pignora capra nobili,quempro intellectu videbis,cum nu.24.sequenti.

Pero es nuestra merced, que si alguna. Pro horum verborum intellectu,videndus est ipse Auenda.in co.c.14: n.24.lib.1.prætorum.

IN LEGEM DECIMAM SEPTIMÃ.

[illegible]7.Quæ est l.5.tit.6.in[illegible]br.4. vbi late diximus [illegible]e materia publicatio[illegible]n testium,quoniam ibi est lo[illegible] ordinarius.

De lege 10.in fine,vide omnino dicenda Deo volente,in l.12.Tauripo sita pro.l.10.tit.8.lib.5.infra.

In hoc titulo in secunda impressione,& recognitione huius Regiæ Recopilationis habemus legem nouã insertam ex curus de Madrid anni. 1572.desumptam.

Ad titulum 13.adde videndam.l. 32.titul.præcedentis,tollentem exercicium notariorum,& eorum locum tenentium,quæ vt nonior lex seruanda est,vt apparet in marginali subscriptione secundæ impressionis huius Recopilationis.

Titul.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tit.13.De los Procuradores Fiscales del consejo, y audiencias, y delatores.

SVMMARIVM.

In curia duo procuratores fiscales esse debent, qui per se, & non per substitutum officiode seruiant.

BT cum superioribus titulis actum sit de regio consilio, & cancellarijs, & alijs eorum officialibus, in quibus & regius fiscalis, & regis procurator maxime desideratur, & inquam pluribus litibus adsistit, ideo consecutiue de eo in hoc titulo tractatur:

Et an procurator Cęsaris & fisci differat tradit † optime Oroscius super ff. veteri. col. 477. versi. 20. & Afflictis in constit. Siciliæ lib. 1. tub. 58. in continuatione eius col. 3. fol. 210. Et quare procurator Cęsaris institutus sit, ibidem ipse Oroscius col. 476. declarat n. 1. & 2. & in col. 479. n. 4. alia de procuratore fiscali in medium adducit. Et à quo primum fuerint instituti † procuratores fiscales, & de priuilegiis eorũ tractat optime Pe[illegible] in concord. Regis Fra[illegible] de roga. in glo. Regium [illegible] pag. 65. cum pluribus [illegible] tiqua impressione, & [illegible] tur Regius procurator [illegible] th. de Affict. decis. 366. vbi [illegible] iudicibus delegatis constitui possit. Et quis sit procurator fiscalis, vide Gassaneum in consuet. Burg. tit. de confiscatione in rub. 1. in princ. cum tribus sequen. fol. 86. in fine. Et notandum est quod quilibet † habens merum & mistum Imperium potest hos promotores, seu fiscales creare, secũdum Bart. in l. diuus. ff. de cust. reorũ Ananiam in c. sicut olim nu. 2. de accusatio quos refert Additionat. Bern. Diaz in pract. crim. cano. cis.

1 2 3

IN LEGEM primam.

NO *queden ni fin quen castigo.* Delicta enim † impunita remanere non debent, & hac de causa fiscales in delictis per iudices, parte desistente ab accusatione, nominari quotidie videmus. Antea enim quam pars desistat ab accusatione, nisi collusio præsumatur, non est creandus fiscalis, secundum Anto. Gomez, tom. 3. c. 1. n. 10. & Dominum Padilla in l. transigere n. 47. C. de transactio. In Francia tamen etiam si pars accuser † adest, & accusat etiam Regius fiscalis, secundũ Boerium decisio. 215. n. 24. & in alijs pluribus locis idem vsitatur, secundum Clarum lib. 5. senten. §. fi. q. 3. n. 6. Et aliquando in nostro Regno iudices perquisidores, etiam existente parte hos Regios creant fiscales præsertim in grauibus delictis. Et nescio qua lege aut ratione (si de collusione partis accusantis non timetur, vel per legem non est applicata pars aliqua fisco propter delictum illud) fiscales ij parte accusante creãtur, cum sit contra legem nostram, tũc Regiũ fiscalem causæ adesse permittentem, quoties deficit accusator. Ibi *Por defero de acusador.* Aliter enim pars diuersis aduersarijs molestatur super eodem negotio, & conquiescit omne iudicis officium parte interessente accusante. Subsidiarium enim est † officiũ iudicis, & tunc datur quoties pars cessat. Et sic vocatur remedium extraordinarium, secundum Bal. in l. 1. C. de lib. & eorum lib. l. cum filius, & ibi Alex. ff. si cert. pet. & communem testatur Clarus. lib. 5. pract. crimi. q. 3. n. 3 vbi

1 2 3

vbi ex hoc ibidem ipse Clarus, in n. 4 inquit Doctores omnes fateri, quod pars volens accusare est præferenda iudici inquirenti, & sic dicitur communiter quod iudex succedit in locũ accusatoris secundum Bar. l. 2. §. si publico vers. quæro vtrum. ff. de adult. & in l. 1 ff. de susp. tuto. & Hippol. cõsil. 48. nu. 19. Igitur non est creandus fiscalis dum pars accusat, quia fiscalis succedit loco officij iudicis secũdum Bern. Diaz in pract. canoni. c. 5. nisi vbi ex consuetudine generali aliud habetur; secundum Clarum ind. q. 3. n. 6. & 7. Et cũ in Regno nostro præsertim apud inferiores iudices cõsuetudo dicta non seruetur non erit creandus fiscalis is parte accusante, vt inquit ipse Clarus in eadem quæs. 3. n. fi. Existente tamen tali consuetudine in aliquo tribunali seruanda esset. Vbi vero pars desistit ab accusatione ne delicta impunita remaneant creatur fiscalis. Omne enim illud, q̃ 4 continet in se malum †, & iniquum exemplum in rep. potest & debet per iudicem puniri, secundũ Anto. Gom. c. 3. tom. 3. num. 33. in fine, & casu vbi iudex hos Regios fiscales creat, vide per Nauarr. in cap. inter verba. 11 quæst. 3. n. 662. Et an parte desistente 5 ab accusatione testes † pereant & ad eius petitionem examinati fidem faciant pro fiscali litem eandem pro sequente, vide Guido Pap. decisi. 342. & Anto. Gomez, dict. tom. 3. c. 1. nu. 37. & glo. de nueuo. l. 23. tit. 1. par. 7.

Grandes prouechos. Expedit enim Reipub. ne delicta remaneant impunita, tum propter iniuriam factam Reip. ex delicto perpetrato in ea, tum etiã vt alij terreantur à similibus delictis committendis.

IN LEGEM secundam.

SVMMARIVM.

Quæ Regij fiscales in litibus prosequendis obseruare tenẽtur, declarat lex nostra.

NO *se entremetan en otros negocios.* Pro priuatis enim fiscales postulare, † permissum non est text. in l. pen. innecta gloss. & Bald. C. ne fiscus vel Resp. & Paul. l. 1. C. eod. tit. Satis nãque superque facient si Regia negotia eis incumbentia prosequantur, priuatis non intendendo, prout & in glo. fi. dicemus. 1

Residan continuamente en ellos. Nam extra ciuitatem vagare non debent, vt per Rebuf. in concordata Franciæ tit. de electio. derogat. pag. 68. in antiquis, versi. duodecimum, asserendo l. 2. C. de aduoc. diuer. iud. habere etiam locum in Regio procuratore, qui in negocijs regijs, secundum eundem Rebu. ibi, vacare debet, ne desertio negotiorum, & gaudiorum secta tio luctum afferat.

Saluo por nos. Quia pro alio patrocinari non possunt, vt in glo. 1. diximus & tradit Rebuf. vbi supra, in priuilegio. 9. pag. 67. in princip.

IN LEGEM tertiam.

SVMMARIVM.

Fiscalis non potest accusare, neque ciuiliter petere nomine Regis vel populi, vel alicuius particularis personæ non præcedente delatore nisi in negocijs vel factis notorijs, vel vbi expresse a Rege iubeat.

Delator

Universidad de Deusto
Biblioteca

Delator de las acusaciones. Nã regulariter de iure ciuili per inquisitionem contra aliquem procedi non potest, nemo enim sine accusatore puniendus est,† vt dicit glo. sine. l. 2. §. si publico. ff. de adulter. communiter approbata secundum Angel. ibi. nu. 2. & Clarum lib. 5. senten. §. fi. quæst. 5. nu. 2. nisi in casibus de quibus per eund. Clarum ibi n. 3. 4. &. 5. Qui cũ aliis. 5. quæstionibus sequen. vsq; ad quæstionem. 10. inclusiue pro sequitur modos, & casus apparentes viam inquisitionis: cum a seipso, vt dictum est, procedere non possit iudex ad inquirendum, & perconsequens neque fiscalis ad accusandum, cum in locũ officij iudicis fiscalis succedat, secundum Præpositum relatum, & secutũ per Bernar. Diaz, in pract. crim. can. c. 1. Qui & in ca. 6. facit mentionem de hac lege nostra ex ea inferens & bene, quod cum regijs fiscalibus per tex. nostrum iniungatur ne accusent nisi præcedat delator, quod hoc maiori cum ratione tenentur iudices ecclesiastici, & eorum fiscales obseruare. Et ibidem prosequitur per conclusiones materiam hanc delatorũ. Quę tamen cum obseruanda forent, tam per regios seculares fiscales, quã per ecclesiasticos raro vel nunquam obseruantur, saltim per ecclesiasticos fiscales, sed potius accusant, & denuntiant non solum nullo precedẽte delatore, verum & multoties nulla præcedente informatione, & aliquando de delictis ita occultis, vel vt melius dicã, oblitis quæ probari vix possunt quæ quidem per Episcopos & ecclesiasticos iudices mederi deberent, & officialibus suis iniungere, & præcipere, vt in ijs caute & iuris forma seruata procederent. Neque eos excusabit dicere iustitiæ zelo moueri, nam, vt inquit Abb. in c. cum in iuuentute de purgati. Canonica, non debet aliquid fieri ex solo zelo iustitiæ, nisi subsit iudicium rationis, quod inquit facere contra religiosos Prælatos habẽtes tantum zelum in puniendis delictis, quod prætermittunt ordinem iudiciarium, inquirentes quandoq, de criminibus occultis, prout refert, & sequitur glo. magna col. fi. in princ. l. 4. tit. 29. par. 7.

Hechos notorios. Prosequitur hunc casum Clarus, lib. 5. selectarum sent: §. fi. quæst. 9. vbi declarat quod dicatur delictum notorium.

IN LEGEM quintam.

SVMMARIVM.

Delatores non probantes delationes suas debent in expensis iure statutis condemnari, & in expensis litis, nisi iusta causa eos excuset.

Recondenen. Omnis enim † instigator, & solicitator causæ criminalis siue sit publicus, siue priuatus, quomodocunque procedat, tenetur decalũnia, tex. in l. 1. §. incidit, & ibi gos. & Bart. ff. ad Turpili. late Paulus Grillandus de hæreticis, lib. 5. tit. de relaxatione, catceratarum, rub. de calumniatoribus per totam fol. 126. in paruis & Iulius Clarus. lib. 5. sententiarũ §. fi. q. 62. num. 4. ad fi. cum sequent. Vbi n. 6. inquit, quod eo ipso, quod non probatur delatio præsumitur calumniari, & n. 8. & 9. alia dicit in proposito ipsemet Clarus, & alia in eo. li. 5. quæst. 7. num. 12. quæ per ipsum videbuntur, nam præmanibus habetur. Hęc tamen in fiscali non † procedunt, qui quidem quanuis accusationem, vel denuntiationem non probet nunquam condemnatur in pœna calũniæ, neque in expensis licet succumbat, nec pars ipsi, secundum text. in l. fi. C. de fruct. & liti. expens. quia ex debito officii prosequitur, ideo excusatur secundum tex. in l. 2. C. de delatoribus libr. 12. quẽ ad hoc allegat Rebuf. in concordata, in glos. Regiũ aduocarum, tit. de electio. deroga. 15 priuileg. pag. 68. in antiquis, & idem Rebuf. in 3. tomo consti. Franciæ, tide expensis dam. & interat. 1. glo. vna n. 19. & 20. ne timore expẽtarum ius Regium in defensum dimittat. Et ita consuetudine obtentũ inquit Clarus in dict. §. fi. quæst. 7. n. fi. & iterum in d. q. 162. n. 4. Ipse tamen Rebuf. in d. 15. priuileg. intelligit hoc esse verum, nisi quis receperit † fiscalem illum tãquã priuatum, tunc enim quia abutitur officio suo accipiendo eum in partem formalem, poterit in expẽsis condemnari talis fiscalis, secundũ Guido, decisio. 199. & Henri. Boueri. sing. incipi. expense, quæstio. 23. quos vbi supra, allegauit Rebuf. Et idẽ crederem quoties fiscalis talis † non ad petitionem delatoris alicuius, nullaque præcedente fama iniuste contra aliquem accusationem, vel denuntiationem præsentauit: tunc enim si accusatus absoluatur poterit ipse fiscalis in expensis condemnari, secundum Ioan. Fab. in l. non est C. de admi. tut. & in fiscali Episcopi, ita concluditur in capella Tolosana, deci. 6. vbi & addit. ita tenet, & Grillandus, vbi supra, num. 11. Et Clarum lib. 5. senten. §. fi. quæstio. 10. nu. 5. Quemadmodum & iudex † male inquirens ab interesse, & expensis partis inquisitæ nõ excusatur, secundum Puteum, de syndicatu verbo captura c. 2. n. 5. Vbi limitat, nisi tunc ad denuntiãdum officialis procedat quia excusabitur, secundum Bar. in l. 2. §. si publi. n. 7. ff. de adult. & Hippol. in pract. §. constãter. n. 94. cum quatuor sequen. Veluti si fama præcedente iudex inquirat, † quia & tunc excusabitur, secundum dictos Doctores. Nam à præsumpta calumnia quomodolibet excusatur, secundum Rebuf. in d. concordata ti. de consti. glos. cogeretur, pagi. 40. in paruis, & Hippol. vbi supra, nu. 93. & addition. Capellæ Tolos. d. decisio. 6. & singulariter Cæpol. consi. 74. gl. & Bar. in l. athletas §. calumniatus. ff. de infami. glo. in c. 1. in fi. de electione in 6. latius per Felin. in ca. 2. de calumni. quos allegat additio marginalis, dictæ decisio. 6. Capellæ Tolosa. Approbata tamen calumnia non excusaretur, secundum additio. d. 6. decisio Capellæ illius, imo & delatorip se, & pars accusans ex causa puraquia habet aliqua euidentia indicia, puta famam vel auditum à fide dignis excusantur ab expensis propter hoc, secundum Afflictis, in constitut. Siciliæ, lib. 1. rubri. 23. num. 9. & 10, & cõmunem testatur Clarus, in dict. quæst. 62 num. 8. & 9. quærit an calumniator possit in eodem iudicio condemnari, an vero sit opus nouo processu. Sed quid si instigator contra inquisitum protestetur se nolle intromittere, & post secrete † informat, & iudicem instigat, si inquisitus absoluatur, an possit instigator ille in expensis condemnari non obstante protestatione. Vide Hyppolytus in dicto §. superest numero quarto, dicentem quod sic, dum tamen instigator ipse fuerit particeps eorum, quæ in processu gesta sunt, secus vero si quis tantum à principio instigauit, vt committeretur inquisitio. Tãdem ipse Hippolytus concludit, quod si fuit calumniosus, quia non probauit, neque destitit ab instigatione

Universidad de Deusto
Biblioteca

debet in expensis condemnari, ac si fuisset particeps processus. Et ita de instigatore, tradit Clarus, vbi supra, in dict. quæst. 10.

En todas aquellas penas. De quibus per Guidonem Papæ, consi. 29.

Tit. 15. del sello Real

DE hoc titulo, de Regio sigillo, sufficit videre tit. 20. p. 3. & quotuplex sit sigillum tradit Rebuf. in. 1. tom. cõstit. Fran. art. 1. glo. 6. & 7. tit. de liter. obligatorij, & vide etiam text. in l. 114. in fine tit. 18. par. 3. probantẽ qualiter sigillum Regium in exemplo alicuius priuilegij appositum, illudauthenticum constituit. De quo & alijs optime tradit Carolus de Grassalis, lib. 1. Regalium Franciæ iure 13. & vide vnum bonum dictum Pauli de Castro, in l. pacta nouissima num. fi. C. de pactis, & ibi Iaf. num. fi.

Tit. 16. De los Abogados de corte y chancillerias, y ante las justicias del Reyno.

VNque superioribus titulis non solum de ipsis supremis iudicibus, verum & de Regijs audientijs, & cancellarijs dictum sit, & insuper de aliquibus earum officialibus, in quibus quidem maxime aduocatorum pars versatur, qui de iure, & de facto in litibus, & causis allegant coram dictis Dominis. Ideo nunc sequitur vtulus noster de aduocatis.

Pro cuius tituli introductione sciendum est, quod aduocatus dicitur, qui litis † suæ, vel alienæ merita in iudicio agendo, vel defendendo proponit, secundum rex. in l. 1. §. postulare ff. de postulan. & rex. in l. 1. tit. 6 par. 3. Et glos. 1. ibidem inquit non esse intelligendum, quod quicunque adsistunt defensioni causæ, seu in causis allegant dicuntur aduocati, sed illi tantum, qui sunt literati, & studuerunt † saltim per quinquennium, vt l. nemini. C de aduoc. diu. iud. Vnde procuratores, & alij solicitatores causæ adsistentes non dicuntur aduocati. Et qui possint † esse aduocati, in l. 2. & 3. dicti tit. 6. par. 3. declaratur. Et cuius ætatis debet esse aduocatus, & quo insignitus gradu, tractat glossator Salmantinus l. 1. glos. 1. tit. 4. libr. 3. ordina. col. 882. & multa de aduocatis tradit Lucas de Penna in l. 1. C. de lucris aduocat. li. 12. & Cassaneus, in Catalogo gloriæ mundi, consideratione. 28. Et duodecim pericula cõmuniter in officio aduocationis contingentia enumerat Albericus, in l. vnica. C. de suffragio. A cuius quidẽ officij exercitio & vsu, qui potuerint abstinere, abstineant innumerabilia enim eius pericula esse reputo, & periculosum vocat Didacus Perez lib. 8. ordinam. pagi. 362. col. 1. Ex soloque dicto Bal. in l. ab Anastasio num. 4. mand. & Ias. in. §. sed istæ quidem numero 102. instit. de actio. ab aduocatione esset fugiendum, ne nomen pessimi hominis consequaris. Inquit enim Bald. ibidem aduocatos præsumi parum conscientiatos †, & iniquam causam faciunt videri bonã secundum glo. in l. quod si nolit. §. si plures ff. de ædili. edicto, quã sequũtur relati per Dida. Perez Salmãtinũ gloss. vbi sup. col. 882. in princ. Et de eis inquit Columella relatus per Tiraque. de nobilitate c. 29. n. 7. sine causidicis olim satis fœlices fuerunt, futuræq; sunt vrbes. Et paulo post hæc de foro iudiciali pronũtiat. Sed nec a ninũquidẽ, sicut dixere veteres, studiũ præ-

præstantius locupletissimũ quencunque ad latrãdi, & contra innocẽtes, ac pro nocentibus neglectum amatoribus, â nobis autẽ etiam concessum intra mœnia & in ipso foro latrocinium: aliaque improperia contra aduocatos ibidem ipse Tiraq. n. 7. 8. & 9. & 10. refert. Et nimirum; iam enim rapinæ potius quam causarum defensioni, & patrocinio inuidẽt, lites omnes sine distinctione defendunt: non est qui veritatem amplectatur: pecunias volunt, & causas vt alienas pertractant. fallacijs, & cautelis sæpius vtuntur, vt aduersarios fallant. Imo & partes suas aliquando fictionibus, & inuentionibus imaginarijs tutantur. Et quod dolendum est quòd in malitijs suis gloriantur, & qui plus nummorũ pro minimo verbo extorquet â partibus, & eas excoriat, plus honoris, & commodi censetur adquisisse, & meruisse. Et quod admiratione est dignum, quod isti. Scilicet, pessimi aduocati (de ijs enim loqui nur) isti inquam, vt inquit Afflictis, in constitu. Siciliæ lib. 1. rub. 81. n. 5. ab idiotis laudantur, & domus eorũ plena est clientulis, a doctis vero vituperantur. Et sicut inquit Aristoteles in li. de fortuna. Vbi plurimum virtutis ibi parũ fortunæ. Quare Boetius, de consolatione Philosoph. in lib. 1. metro. 5. lamentando sic canit. At peruersi residentes celso mores solio, Sanctaque calcant, iniusta vice colla nocentes, latet obscuris condita virtus, clara tenebris. Iustusque tulit crimen iniqui. Et de istis inquit etiam B. Bernardus de consideratione li. 1. miror quẽ admodum aures diuinæ audire possunt huiusmodi disputationes aduocatorũ, & pugnas verborũ: Corrige Deus prauum morem, procide linguas vaniloquas. & labia. dolosa claude. Hi sunt, qui docuerũt linguas suas loqui mendacium, discreti aduersus iustitiã eruditi pro falsitate, sapientes sunt: vt faciant malum, eloquentes, vt impugnẽt verum ij sunt, qui instruunt a quibus fuerant instruendi: astruunt non cõperta, sed suas struunt calumnias innocentiæ: destruunt veritatis simplicitatem, & obruunt iudicij vias. Et ideo nõ sine causa diximus abstinẽdum ab ijs officijs, qui poterint, qui vero non, ita ista exerceant officia, vt in oculis hominum laudabiles sint, Deũ ante omnia præ oculis habẽtes, veritatem sequentes, stipendijs iustis & â lege præfinitis sese contentantes pauperibus gratis adiuuantes, & pro posse studentes, & causas non alienas sed suas existimãtes. Sic enim meliorem vitã facient, quam frater Franciscanus secundum Ias. in l. 1. in prin. n. 8. ff. de iust. & iure, modestius loquitur Host. relatus pro Humada, in l. 3. tit. 10. p. 2. gl. 8. n. 2. immedio, & laudabile, & vtile hominum necessariũ officiũ exercebunt, secundum rex. l. laudabile. C. de aduoc. diu. iud. ad hoc allegarum per Tiraq. vbi sup. d. c. 29. nu. 11. vbi n. 12. nobiles aduocatos vocat. Et hæc pro rub. alia in textualibus videbimus. Et vide dict. Osorij Lusitani, in li. 2. de gloria, fol. 39. pagi. 1. in paruis, optimum in propositum ad deferendam aduocationem.

IN LEGEM primam.

1 *Aduocati in suo officio ita humano prodident generi sicut si prælijs patriam tutaventur.*

2 *Aduocati nobiles sunt, & torqueri nõ possunt & ad eos, sicut ad egregias mittitur personas. num. 3.*

4 *Aduocati incarcerari non possunt, neque tenentur vltra potentiam.*

5 *Aduocati Iudæi esse nõ possunt, neque officio Inquisitionis puniri.*

6 *Aduocati qualiter se debent in officio habere vt conscientiæ consulant.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

7 *Aduocatus non descriptus in matricula non gaudet matriculatorum privilegijs.*

SVMMARIVM.

Nullus in consilio vel in audientijs, & cancellarijs Regijs aduocationis officium exerceat, nisi examinatus sit, & con.l. 13. tit.6.part.3.

1 *Es muy necessario.* Nonenim minus † aduocati prouident humano generi, quã si prælijs atque vulneribus patriam parentesque seruarent, vt inquit text.in l.aduocati. C.de aduoc. diu.iudi.& l.3.col.2.in fine titul.10. part.2.& tex.in prin.tit.6.par.3. Ob eam enim causam inuentum est officium aduocationis, vt iis succurratur qui ius suum tueri, & causam dicere ignorant. Quod de aduocatis bonis fidelibus, & conscientiatis intelligendum est: alij enim canes rabidi, & populi deuoratores, & male cõscientiati nuncupantur, vt in rub. huius tituli dictum remanet, & tradit nouissime Baeça, de debitore inope, c.16.n.148 & 149. Et ideo tales aduocati, secundum tex.in d.l.3.col.2.in fine habẽt
2 generis nobilitatem † nobilesq; fũt, & vocantur, vt inquit Tiraq.in de nobilitate c.29.n.11.& 12. Et de hac causa, secundum glo. derechos in d. l. 3. immunes sunt a collectis, vt & tradit Auend.c.14.præt.n.32.li.2.de quo dictum est in l.8.ti.7.li.12.sup. Et an privilegia cõcessa militibus trahãtur ad Doct.& aduocatos, videndus est Alex.in rep.l.cẽturio in prin. ff.de vulgari, & Did.Perez li.4.ord.col.1334. in prin. Ex quo cum nobiles aduocati dicantur torqueri † nõpossunt, secũ
3 dum eos ibidẽ, & Bar.additio.in.l.1. n.2.C.de dignitati.li:12.& probat.l. 4.ti.2.lib.6.infra, & Tiraq'. vbi sup. n.10. V bi & plus inquit, quod debet ad eos mitti tãquam ad egregias personas etiam post depositum officium aduocationis, secundum Paul. Grillãdum in d.tra.de hæreticis.tit.de quẽstione, & tortura.q.6.n.5. & Suarez in ti.de losgouiernos.9.fi.n.12.pag. 118.in antiquis, & nouissime Menochium de arbitrarijs iudi.li.2.centuria 1.casu 70.nu.10.vbi enumeratper sonas egregias. Imo & in tantum ad uocati torqueri non possunt, vt procedat etiam si consuetudo sit in contrarium, secundum additio. Bart. vbi sup.litera.b.& Plateam in.l.medicos C.de profes.& medi.lib.10.& Hippoly.in pract.9.expedita, n.29.& glo.in d.l.3.ti.10.par.2. quæ hoc intelligere vult in aduocatis vrbium, secus vero si municipiorum. Quod tamen pro nunc non placet, vt diximus in.d.l.8. tit.7.li.1.sup. Aduocatio enim, & scientia non vero prerogatiua populi nobilem facit, & nobilitatem tribuit, licet honorabiliores erũt principaliorũ populorũ, & sic eũ cõsuetudo dicta nõ valeat, neq; etiã verũ erit dictũ moderni Olani in cõcordia antinomiarũ litera. A.n.79. dicẽtis nõ obseruari hoc, cp aduocatus nõ torqueatur & lex partitarũ, quãpro sua intẽtione allegat, nõ est exclusiua aliarũ personarũ ibidẽ nõ expressarũ, de iure cõ hoc priuilegio gaudẽtiũ. Et ideo nõ coadiuuat eius doctrinam, imo ratio illius legis partitarũ omnes, quos nobilitat sciẽtia excusat a tormẽto, aduocatos autem, vt vides sciẽtia nobilitat igitur lex illa partitarum pro nobis & cõtra Olanum est. Et sic quod aduocatus neq; incarceratur pro ciuili debito: neq, torqueatur pro criminali motib⁹ receptũ, & Granatẽsi pretorio iudicatũ asserit, Baeça de debitore in ope.c.16.n.151. Et sic quod incarcera
4 rit † nõ possint pro ciuilib. vltra Baeçã ibi: col-

ibi, colligitur ex glo. in l.miles.ff. de re iudi.& Suarez in d.titu.de los gouiernos.versi.quintoquæritur num. 12.& Hippol.in pract.§.expedita.nu 12.& 13. & diuemus latius Deo volẽ tein l.si, in glo.confiançasti.21.lib. 4.infra. Pro quo facit: nam cum non teneantur, nisi in quantũ facere possunt, secundũ gl.in d.l.miles, cõmuter approbatã secundum supradict.& Abb.in c.1.n.4.de clerico ægrotante quicquid Baeça vbi sup.n.152. voluerit dicere aliud de cõsuetudine seruari, quam cõsuetudinem nunquam vidi, neque ius Regium hoc corrigẽs, quicquid itidem dixerit Olanus, vbi sup: litera. A: nu. 76. Si ergo contra Baeçam, & Olanum, non tenerentur aduocati, nisi inquantum facere possunt, neque incarcerari poterũt, ex regula tradita per Suarez, vbi sup. pag. 417.n.6 versi.5.queritur, & probat.l. 4.tit.2.li.6.infra. Viterius & ex hoc, quod aduocati nobiles sunt infertur etiam quod Iudæi aduocati esse non
5 possunt † secundũ Tiraq. vbi supra.n. 13. neque puniti per hæreticæ pranitatis Inquisitores propter delictũ, secundum tex.in l.3.tit.3.libr.8. infra. Nam infamibus, secundum Tira:d.nr 13. ex iuris regula, porte dignitatũ patere nõ debent. Ideoque cõsuluit ipse ibidẽ n.14. cum seq. aliquibus, quod cũ officiũ notariorũ & procuratorũ sit officium abiectũ, & vile, aduocati illud non exerceant. Aliaque ibidẽde aduocatis differit ipse Tiraq. De quorum exercitio, & qualiter in officio ad
6 uocationis se debent habere † vt conscientiæ & animæ cõsulant, vide Florent.in summa Theologa 3.par.tit. 6.per totum. Et de nobilitate eorum tradit etiam curiose Doct. Heredia in suo libro nũcupato. Dechado de juezes.fol.60.in paruis cum seq.vbi numerat plures Imperatores aduocantes & Matiẽ.in dial.Relatoris.1.p.c. 7.vbi c.8.& 9. alia de aduocatis tradit
7 *En la matricula.* Nã si in matricula † nõ reperiãtur descripti inhabiles præsumuntur, secundum glo. escriptos, in l.13.ti.6.par.3. Quæ cõcordat cũ hac lege nostra, & Matt de Afflictis, incõ stit. Siciliæ li.1.rub.30. Et aduocatus non descriptus in numero aliorum eorum priuilegijs nõ gaudet, secundum Rebuf.in tract.de nomina.q.11. n.20.in antiquis & in nouis n.25. cũ seq. Et sic cessant quoad cancellarias Regias, in quibus matricula hæc obseruatur, de iure ciuili disposita, secũdum quæ sufficiebat aduocatum esse approbatum ab aliquo Doctore, vt posset aduocare l.nemine. C. de aduoc.diu.iudi. notat Olanus, in d.cõcordia antinomiarum, litera. A. nu. 7⁹. Et an pro matricula præsumatur, tractat in notarijs, Iaf.in l. Barbarius n.56.ff.de offi.prætor, & Abb. & ibi eius add.super verbo in matricula in rub.extra, de fide instrumento.

IN LEGEM secundã.

1 *Aduocationis officium absubuersionẽ veritatis non ad iustitiæ lucidationẽ exercetur.*
2 *Aduocat iustam & non desperatam causam adiuuare tenentur.*
3 *Aduocantes in causa, quã sciunt, vel scire debent iniustã ad quid teneãtur*
4 *Inhabiles ad aduocãdũ abstinere debẽt alias tenebũtur secundũ quod dicetur*
5 *Aduocatus, & procurator teneturparti consulere vt soluat si debet sub inferni pœna.*
6 *Aduocati cõsulentes partibus falsum respondere ad quid tencantur.*
7 *Aduocati causas iniustas defendẽtes ad quid tencantur, & quod morinntur sine lingua.*
8 *Aduocatus iurare tenetur quod iustã causã fouet, & vsquequo dubia defendet causam.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

Aduocati antequam ingrediantur officium aduocationis tenentur iurare se seruaturos cõtenta in lege nostra.

Ban obligados de jurar. Quæ quidem iuramenta nunquam vidi fieri per aduocãtescoram inferioribus iudicibus neque audiui, & fortassis in melius, multa enim aliter periuria incurrerentur, propter quod inquit Alberi. relatus per Matt. Afflictis, in cõstit. Siciliæ. lib. 1. tub. 81. in prin. Gregorium Decimum noluisse inserere in Decretalibus, neque in 6. lib. Decretalium. l. properandum, de postulando, quæ de ijs iuramentis loquebatur, de quibus, & loquitur tex. in l. item non nouam. §. patroni. C. de iudi. & sic inquit in propositum Bal. relatus per glo. in l. 13. tit. 6. par. 3. lege cauetur, sed cõsuetudine nõ habetur.

Bien y fielmente. Pro declaratione horum verborum videndus est Afflictis, in dict. lib. 1. constit. Sicil. rub. 81. nu. 4. 10. & 11.

No ayuden en causas desperadas. Idẽ Bisponit tex. in l. item non nouam. §. patroni. C. de iudi. Et hoc est vnum principale documentum, quod aduocati tenentur obseruare, & præ oculis habere, vt & effugiant dictum illud Lucæ de Penna, relatum per glo. in procœmio tit. 6 par. 3. Hodie (quod dolẽdum est) aduocationis officium 3
† plus ad subuersionem veritatis quã ad iustitiæ inuestigationem exerceri. Et ideo dum in hoc aduocationis periculoso officio exerceris, modis omnibus nitaris, ne causam iniustam, & desperatam, sed iustam, & iuridicam
2 † foueas & tuearis, vt probatur in c. non sane. 12. quæstio. 5. & in d. §. patroni, vbi Iaſſ. nu. 1 & 2. Ita consulit, & Augusti. Beroi. & relati ab eo, in rubri. 91 de appellatio. & Soto, de iustitia, & iure lib. 5. quæst. 8. artic. 3. pagina, 440. & glo. in l. 13. tit. 6. part. 3. & Matth. Afflict. in d. rub. 81. num. 9. vbi num. 10. quærit. Quid si aduocatus dixit clientulo, quod ipsi non fauet ius, & clientulus rogat eum, vt ad iuuet, neque deserat causam, quia sperat a iudice obtinere sententiam, & deinde iudex profert pro eo sententiam, an aduocatus, qui non deseruit causam secundum conscientiam eius desperaram, & locutus fuit contra cõscientiam, & obtinuit peccauit mortaliter? Dicit quod non, quia præsumitur, quod postquam fuit lata sentẽtia pro eo, quod iudex meliori conscientia motus fuerit, secundum Bald. in dict. l. rem nouam, versi. item nota, in verbo causæ. Nisi secundũ eundem Afflict. ibi habuisset aduocatus scientiam ex confessione sui clientuli, vel aliter quod iudex odio aduersari vel amore, prece, precio vel xenijs fuit corruptus. Quam sententiam vt pote legi nostræ, & alijs aduersam reperio quod reprobat nouissime Burgos de Paz in procœmio legũ Tauri nu. 272. cum sequenti. Et ante quam eum viderem sic & ego reprobabam hanc Matt. Afflictis sententiã imo quod peccabit talis aduocatus. Et sic etiam cõtra Afflictis videtur tenere Nauarro, in Manuali. c. 25. nu. 28. Vbi inquit, quod peccant † aduocati obligatione restituendi aduocãtes & patrocinantes in causa, quam sciebant, vel scire debebãt iniustã esse. Et tũc vltra peccatũ nõ solũ tenebuntur ad restitutionẽ dãni & expensarũ ob hoc aduersæ parti illatarum, verũ etiã ad expẽsas suę partis si illam non certiorauit de iniusta causa, & nihilominus pars ipsa voluit, vt in ea procederetur. Quæ adeo vera esse credo, vt

do, vt non solum procedãt si malitiose aduocatus causam iniustam defendat, verũ etiã si bona fide erraret, eo quod diligentiã nõ adhibuisset inperquirenda iustitia, & intelligẽda, secũdum eund. Nauarr. in d. Manua. c. 17 n. 132. & Burgos de Paz. in dict. procœmio legum Tauri. n. 169. & 213. cũ 3. sequen. Et sic intelliges, & declarabis dict. per Dida. Perez. l. 12. ti. 19. lib. 2. ordin. col. 663. in fine, & Soto vbi supra, scilicet, quod si aduocatus ignoranter fouet iniustam causam non tenetur de damno, si postquam sciuit reliquit eam. Et videtur tex. noster pro hoc: nam debet intelligi, dummodo diligenter, vel saltim moderata, & nõ edormita cura, vt inquit Burgos de Paz, vbi supra, n. 216. talis aduocatus ex sua parte nixus sit nanciscendi iustitiã vel iniustitiam causæ studendo, & libros reuoluendo. Insuperq; sufficienter se esse intelligat ad officium aduocãdi: alias enim illud derelinquere debet, & non aduocare sub peccati † mortalis pœna, secundum eund. Nauar. in dict. cap. 25. n. 28. Imo & 4
tunc, si studendo nescit perquirere veritatem, & se inhabilem cognoscit, non redderemeum immunem etiam ad damni propter hoc illati restitutionem: cum ille, qui inhabilis est aliquod officium potius illud refutare debet, & relinquere, quam acceptare & exercere, alias peccat, & punitur, secundum Suare allegat. 12. pa. 9. in fi. per l. 2. C. si seruus aut li. ad decur. aspic. li. 10. & Auenda. c. 14. prætorum. n. 231. lib. 2. Et hoc dũmodo pars consulens hunc talem aduocatum eius ignoret, inscitiam, & ignorantiã. Nam si sciret ignarum esse, & nihilominus causam suam illi committeret, tunc pars ipsa sibi imputet, quia inuenem, & ignarum aduocatum consuluit: nã scienti, & consentienti nõ fit iniuria, neque dolus, prout in specie

tenet gl. in l. 1. ti. 6. p. 3. & Didac. Perez. l. 1. gl. 1. col. 882. in medio ti. 4. li. 3. ordin. & Nauar. vbi sup. c. 25. n. 29. Neq; tunc teneretur parti cõsulẽtiali quid satisfacere, licet parti aduersæ credere teneri, & peccati reum iudicarem, si causam iniustã tutatus fuit. Quas ob res debẽr aduocati multum aduertere in patrocinio & defensione causarum diligenter iura, & veritatem causæ inuestigando Deo, & cõscientiæ suæ satisfacere cupiẽdo, partesque in primis interrogando suas, an veritatem faueant nec ne. Tenentur enim aduocatus, & procurator † rei sub pœna maledictionis æternæ dicere debitori, vt soluat, si scit se debere secundũ Rebuf. in 2. to. const. Frãti. de mercat. immi. venden. art. 1. glo. fi. n. 5. Neque debent cõsulere partes, vt negent, alias quod causam perdẽt, secundum gl. in c. 1. glo. 1. de confes. in 6. & Afflictis, in const. Sicil. li. 1. rubri. 81. nu. 6. & 8. Quid enim prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur. Aduocati namque consulẽtes 6
partibus suis falsum respõdere † tenẽtur & partibus suis & aduersis restituere dãnum ex hoc illatum secundũ glo. in d. c. i. de confes. in 6. quam ibi sequuntur omnes & Barb. in c. Imperatorum, col. ii. in princi. de iuram. calu. & Thom. 2. 2. quæst. 71. art. 3. & Florentinus, in 2. partẽ suæ summæ Theolo. tit. 1. c. 19. §. 8. & glo. que los l. 3. tit. 13. par. 3. Falsumque committit aduocatus cõsulẽs parti suæ, vt falsa instrumenta præsenter, secundum tex. in l. falsi. ff. de falsis, & iure Regio pœna mortis punitur, ex l. fi. tit. 6. pa. 3. notat Olanus, in dict. concordia antinomiarum litera. A. numero. 68. Ideoque ab ijs maxime abstinendum puto, partibusque non loquendum censeo, vsque dum ab eis in criminalibus confessio per iudicem extor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

queatur: saltim si aduocatus non est satisfactus, quod non potest contra reum resultare semiplena probatio ex processu, solent enim partes præsertim incarcerati vijs exquisitis aduocatos interrogare. quid confitebuntur, & si fateantur qualiter puniẽtur, & an grauiter, vel leuiter. Vt hac via si directe non possunt exquirere ab aduocatis quid respondebunt, saltim indirecte percipiant, melius esse negare veritatẽ. Et ob has causas caute debent se circa hæc aduocati habere. Non enim est consulendum mentiri, sed veritatem profiteri, nisi in casu in quo aliud de iure permissum reperiatur, vt reus accusatus in crimina libus liberetur. Non tamen debent aduocati sese à partium informatione abstinere, sed tenentur omnino partem suam interrogare, vt percipiant facti veritatẽ: ex facto enim ius oritur. Et si causa iusta sit defendateã sin minus abstineat. Solent enim aduocati causas iniustas defendentes † tempore mortis Deo permittẽte linguam, & vocem amittere, vt in eo puniantur, in quo deliquerunt, secundũ glo. amittunt in §. item surdus, insti. qui non est permis. fac. testam. Si tamen aduocatus iustam causam defendat potest vti cautelis dummodo cautellæ illæ mendacijs & falsis legibus, opinionibus non fulciantur, secundum glo. 1. in cap. Dominus. 23. q. 2. quã allegat & sequitur Ascia. de præsumptio. reg. 2. præsumpti. 31. n. 9. & glo. malignantium in fine, in c. cupiẽtes. §. quod si per viginti, de elect. in 6. quas late declarat Couar. lib. 1. Variarum. c. 2. n. 1. cum sequen. & Didacus Perez. l. 2. tit. 19. glo. 1. versic. sed dubitatur. col. 660. lib. 2. ordin. Itidẽque idem est in criminalibus. Nam licet aduocatus habeat conscientiam, quod Titius hominem interfecit, at vero ex processu constet nõ occidisse dictum hominem potest iuste ilum defendere, & parrocinari pro eo: præsertim si de necessitate idfacere tenetur, vt quia est pauperum aduocatus, prout nos sumus, & iste reus pauper est. Adhuc tamen tunc nõ debet mẽdacijs, & falsis allegationibus illum defendere, prout vtrumque refertur Burgos de paz, in proœmio legum Tauri n. 261. 270. Sed an dubiã causam possit aduocatus cum bona conscientia defendere, & in ea patrocinari, vide late Burgos de Paz, vbi supra, n. 397. cum pluribus seq. & Sotũli. 5. de iust. & iure. q. 8. ar. 3. pa. 440 col. 2. & Naua. d. c. 25: n. 28. Et casum vnum, vbi licet iniustam defendere causam, vide per Gometium, in reg. can. de vt. signat. comp. folio 148. in princip.

Les auisaran dello In contextura antiqua addebãtur immediate post hæc alia verba, scilicet, y les diran que se concierten, & post sequebantur alia verba nostri tex. ibi. *Y les diran que se dexen de los tales pleytos.* In contextura tamen nostra, illa media verba. *Y les diran que se concierten,* explosa sũt & sublatum, tanquam ad gehennam ædificantia: diuinis enim repugnabant præceptis. Et absurdum iniquũque erat, & ab omni ratione, & iure alienũ, vt concordia fieret eius, quod nullo modo vni ex partibus pertinebat de iure. Et esse iniustum cõsilium expressim dicit Caiet. in summa verbo aduocatus, & Alberic. in l. 1. C. de suffrag. col. penu. dicens, Tertium est cum aduocatus adducit ad transactionem partem suam, quam scit iniustã fouere causam, consulit enim tunc vt alienum accipiat, & ad restitutionẽ tenetur. Et ideo iuste verba illa omissa fuerunt in translatione recopilationis huius. Et ita ad legem nostram supradictos Doctores, & alios allegando considerauit optime Burgos de Paz, in d. proœmio legum Tauri, n. 255. qui in n. 256. & 257. dicta verba de

ba declarabat vt procedere possent. Sed quia eius declaratio difficulter, & fortasis absque labe peccati fieri non poterat rectius iudicauit legislator, vt non apponerentur in translatione hac. Est tamen verum, quod si res esset dubia, ita quod ab vna, & alia parte sunt rationes, & fundamenta vrgẽtia, vel opiniones Doctorum, tunc vtique posset consuli cõcordia, & arbitrari super ea, non vero alias, vt singulariter inquit Paul. Castrensis in l. transactio nullo. de transactionibus.

Que el abogado de la otra parte jure. Corrigitur ex his verbis, quædam cõmunis opinio, quæ habebat, quod aduocatus non tenebatur iurare fouere iustam causam: nam iuramentũ hoc aboleuit ab vsu, secundum Ias. in l. rẽ nouam, n. 3. C. de iudic. hanc dicentem communem opinionem, tamen per tex. nostrum vides iam corrigi, & sic quod iurare aduocatus teneatur ad petitionem partis aduersæ, an iustam
8 † foueat causam: prout ita cõsiderãdo allegat Villalobos, in sua antinomia iuris ciuilis & Regij litera. A. nu. 47. Sed vt optime aduertit Olanus in concordia antinomiarum litera. A. nu. 99. & 70. Ias. ibi nihil de hoc iura
1 mento dicit, sed tantum de illo iuramento, scilicet quòd nõ defendat causas iniustas, & hoc iuramentum, per tex. nostrum etiam fieri iubetur, licet vt diximus, non soleat fieri per apud iudices inferiores aduocantes, & sic mente Villalobos vbi supra, considerauit antinomiam. de qua per eum.

IN LEGEM tertiam.

8 *Aduocatus negligentia vel imperitia causam perdens in vtroque foro tenetur.*

2 *Aduocatus literis & experientia debet esse præditus.*

3 *Aduocatus sine scientia, & experiẽtia peccat aduocando.*

4 *Aduocatus consulens parti falsos testes producere vel instrumenta falsa falsi tenetur.*

SVMMARIVM.

Aduocati tenentur processus originales per se videre, & relationes eorum concordare cum processu originali, aliter enim eas subscribere non debent, & in litibus ipsis fideliter, & legaliter allegare tenentur, & omni diligentia, & studio, & alia in lege nostra contenta obseruando causas defendere.

Studiando el derecho. Istud est aliud, & principalius ad
ca vi nocatorum documentũ, vt ab studio continuo nõ cessent: plura sunt enim negotia, quam vocabula, & noua ora quotidie cõtingũt. Ideo studium ordinarium requiritur, namsi propter imperitiam † vel negligentiam malum consilium quis dederit vel causam amiserit, etiam in foro contentioso tenetur, & conueniri potest, vt probatur in l. 6. in ra, co. & in l. 10. in fine tit. 8. part. 5. Et sicut medicus obseruat tempora, ita & iuris peritus. secundum Bal. post Cyn. in l. vnica. in prin. col. 2. n. 8. C. decad. tollen. & itidem in foro conscientiæ ad damni restitutionem, & resarcitionem, secundum Aug. Beroi. in rubri. n. 91. extra de appell. & Nauar. in manuali. c. 25. n. 29. & Ias. in §. omnes autem nu. 4. inst. de actio. Ex quibus, & ex tex. nostro deducitur aduocatũ
2 † oportere esse literarum, nam illite-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ratus quantumuis experientiam causarum habeat aduocatus esse non poterit, secundum Barr.in.l.1.§.postulare contra glos.ibi.ff.de postul. quā glo.ibi Paul.nu.11.reprobat. & Iaſſ. in l.certi iuris nu.4.C.de iud.& Mōtaluus, in repertorio ſuo legum partitarum, verbo aduocati, & Nauarro, vbi ſupra nu.28. Licet enim illiteratus index eſſe poſsit, vt firmat gloſ.& ibi late Fel.n.8.in c.ſetſcitatus, de reſcrip.& gloſſ.& Iaſ.in d.l. certi iuris, quia poteſt conſulere aduocatum literatum, & tenetur id facere, aduocatus tamen non debet ab alio conſiliū petere, cum ipſe poſitus ad conſulendum exiſtat, & ideo literatus eſſe debet. Aliter enim qui aduocationis officio vteretur † abſque iuris ſcientia,
3 & negotiorum experientia non eſſet immunis a peccato mortali, ſecundum quod in lege ſupra proxima diximus, & tradit Soto, de juſti. & jur. lib.5.q.8.art.2.in fine, pag.440. col.1.& Nauarro, vbi ſupra. Niſi ſecundum Nauar.ibi, eſſemus in l. in quo literati deficiunt quia in defectum eorum poſſet illiteratus aduocare in eo quod per ius noſtrum Regiū & patriæ conſuetudinē ſciri poteſt, & in hoc caſu poſſet intelligi glo. in d.8.poſtulare, & tex.l 2.tit.6.part.3 prout ex ordine ipſius literæ decerpi poteſt. Et ſi ita lex illa non intelligeretur omnino dicendum eſſet, per tex.noſtrum, & per l.1.ſupra.eod.legem illam.2. correctum. Quod cum hodie vix contingere poſsit, vbique enim aduocati habentur nulla eſt dubitationis anſa relicta.

No alleguen cosas malicioſas. Quod & ex dict.l.rem non nouam.§.patroni, ibi & ex mendacibus allegationibus compoſitis. C.de iud.prohibetur. Calumnijs enim & malitijs vtendū non eſt, neque falſis, & cōpoſitis allegationibus, neque cōſulere debēt aduocati vt allegentur. ſecundum Affli&t. in cō ſtit. Sicil.li.1.rub.81.nn.6.& 7. Aduocatus enim cōſulens parti, vt falſa inſtrumenta † vel teſtes falſos producat
4 falſi punitur, vt in l.infalſi.ff.de falſis Specul.tit.de aduocato.§.ſi.& l.ſi.tit.6.par.3. pœna mortis punitur, vt ibi notat gloſſ. verbo, eſſa miſma penal Vbi & quæſtionem in propoſito ponit per ipſam videndam, & tenet Nauarro.d.c.25.nu.29.& alibi diximus. Quod tamen glo.d.l.ſi. tentat intelligere niſi deſiſtat vti falſibus inſtrumētis vel teſtibus falſis ante ſententiam, quia tunc non punietur aduocatus, ſicut neque pars producens puniretur. Pro qua declaratione faciunt dicta per Iaſ.in l.quanuis nu.9.ff.de in ius vocando. Et ſic etiam debet intelligi lex noſtra prohibens inſtrumenta falſa præſentari per aduocatos.

Por dilatar. Quod ſi quis aduocatus hæc facere ſæpe rus fuerit nihil ei pro ſalario taſſandum eſſet ſecundum Rebuf.in 2.tom.conſtit.Fran. tit. de famulorum ſalar.gloſ.ſi.in fine.

Qualquier que lo contrario hiziere. Quam tamen pœnam incurret aduocatus contrafaciens, tūc demum ſi iuraverit in principio officij, vel durāte eius tempore, & exercitio, ſecundū tenorem legis præcedentis, ſecus vero alias prout in ptopoſito ſimiliſcō ſtitutionis aſſerit Matt. Affli&t. in d. tit.81.num.18.& videtur probari ex text. noſtro, ibi, *Que lo prometan y juren anſi todo.* Ergo ſi iuramentum deſit non incurretur legis noſtræ pœna quāuis aliquid omittatur cōtentorū in ea. Tunc tamē incurret talis aduocatus pœnas ab aliis legibus impoſitas ſimilia facienti. Vlterius & ſecundo lex noſtra intelligitur, vt tunc demum aduocatus iuratus incurrat noſtri textus. pœnam, ſi contra ea fecerit, quoties ſcienter, & malitioſe inducit partem, vt vtatur malitijs, & falſis inſtrumē

ſtrumentis, & probationibus. Aliās enim, ſi ignoranter neſciens inſtrumenta eſſe falſa, non incurret noſtri tex. pœnam, neque aliam. Et hoc eſt quod inquit tex. noſter, ibi, a ſabiendas: quod verbum, & ad omnia præcedentia & ſequentia referēdum credo, & verum mihi videtur, & tenendum. Licet ſi falſitas patenter inſpiceretur ex inſtrumento ipſo, non vtiq; excuſatem aduocatum conſulentem produci in iudicio talia inſtrumenta, quantumuis ignorantiam allegaret, cum in ſupina, & craſſa ignorantia deprehendatur, turpeque ſit nobili, & patritio viro ius, in quo verſatur ignorare.

IN LEGEM quartam.

1 *Aduocato prolixo & verboſo ſilentiū imponi poteſt per iudicem.*
2 *Aduocatus non debet ita eſſe brevis, vt ſubſtantialia allegare omittat.*
3 *Aduocatus pro iuſtitia ſua ſuo loco, & tempore debet iura allegare.*
4 *Bona ratio ita debet mouere iudicem ſicut lex.*
5 *Fatuus eſt, qui iura, & rationes ad propoſitum non adducit.*
6 *Aduocatus leges falſas, vel corruptas allegans falſi punitur.*

SVMMARIVM.

Aduocati non debent eſſe verboſi, & prolixi, neque contra legis noſtre diſpoſitionem allegare vel aliquid facere, ſed eius diſpoſitionem, & tenorem obſeruare tenentur.

S*Aluo replicar.* Quod de iure ex.l. ampliorem §.in refutatorijs. C.de appellatio. ante prohibitum reperitur, prolixitatque verborum inimica eſt ſapientibus, vt per Aretinum, cōſil.11.in prin. & Rolandum, conſi.6. n.3.volu.1. Eandem enim rem pluries repetere verboſitati, & cupiditati componendi plures libellos, & nō ſcientiæ adſcribendum cēſeo, & alienum ab iiſce temporibus, quibus breuitate gaudent moderni, verboſuſq; aduocatus odibilis reputatur. Et ideo
1 tali verboſo aduocato ſilētium † imponi poſſe per iudicem aſſerit gloſ. in l.ex ea ff.de poſtulan: quam adhoc vltra relatos per Rebuf.l.vnic.C.de ſent.quæ pro eo quod int. prof. notab.2.n.3.allegat Oroſcius in l.1.verbo, poſtulationibus. ff.de of.aſſeſſor. & in l.1.col.89.verſi.4.ff.de iuſt.& iure, & Affli&tis in conſtit.Sicil.libr.1. rub.31.n.9. Malique præſumuntur ad uocati verboſitate vtentes, ſecūdum Rebuf.in.3.to.conſti.Fran.tit.de reproba.teſti.ar.7.n.2. Prolixitas enim per maxime eſt inimica ſapientibus, & contra verboſos inutilia allegātes inuehit glo.malos in c.pen. extra de ætate, & quali. Melius eſt enim ſecundum eam pauca idonee effundere, quam multis inutilibus homines prægrauare. Et contra verboſos aduocatos, & inutilia allegantes adduci poteſt illud Euangelij dicentis. Dilatāt enim filacterias ſuas, & magnificant fimbrias. In quo excedere diciporeſt ſicut & in multis alijs aduocati ij excedunt, quæ refert Puteus, de ſyndicatu, tit.de exceſsibus aduocatorum ca.1.incip. Aduocati cauſarum per totū fol.mihi.125. Debent tamen ſupradicta moderate intelligi, ſcilicet, dum tamen verba ſua, & allegationes coarctando, neceſſaria, allegare non omittant, quia neque hoc licet, prout aliquādo vidi factum per aliquos aduocatos, qui dum breues eſſe laborabant obſcuri fiebant, & defenſionem allegare

Universidad de Deusto
Biblioteca

allegare omittebant, necessaria enim omittenda non sunt.l.2.C.de sentē. ex breui. recitan.; & in proposito notat Rebuffus, vbi supra, num.71. & Sylua Nuptialis lib.1. verbo non est nubendum, num.25. & 26. & a nu.18 de aduocato verboso incepit dicere. Nam vt inquit singularis lex.3.tit.4. part.secunda. *Segun dixeron los sabios antiguos, como quier que el ome deue fablar en pocas palabras por esso no lo deue hazer de manera, que nomuestre bien e abiertamente lo que dixere.* Media enim via tenenda est, ita quod necessaria non omittantur, neque prolixitas causetur, & ideo si dum pars tua plura iura, media, & rationes habet, ad perendum, vel se defendēdum omnia hæc allegando cumulaueris, verbosus dici non poteris, quia non eadem repetis, sed diuersa iura & defensiones proponis. Nam si non vnomēdto alio forsan vinces, & si non vna ratio mouet iudicem, alia mouebit, & vti pluribus remedijs actionibus, vel defensionibus iure non reprobatur, sed permittitur potius, ex regula nemo pluribus, de regu.iur.in 6. eandem tamen rem pluries repetere hoc est, quod lex nostra reprobat.

Alegando leyes. Non prohibetur in præsenti causam iuribus defendere. Imo potius pro corroboratione † causæ iura sunt alleganda, vt optime per Rebuf.in concordata Regni Frā. in proœmio, verbo iura citare, pagi. 10. in antiquis, debent tamen suo loco & tempore allegari, non vero in libellis neque in actibus causæ. Vbi non disputationi, sed allegationi tātum locus datur: & vbi lex deficit ratio naturalis debet sufficere, secundū Rebuf. vbi supra, qui ex hoc inuehit contra proteruos, & ignaros iudices nolentes audire aduocatos non iura sed rationem allegantes cum bonara tio ita debet † monere iudicem, sicut lex expressa, cum & ipsa lex, lex non sit, nisi quatenus ratione fundatur, vt per Tiraq.in de cessante causa, parte 1.num.133.cum pluribus seq. Imo & secundum Rebuf. vbi supra, sufficit aliquando glos. vel doctorem allegare, si aliud non reperiamus.

Por palabra o por escrito. Possunt enim aduocati iustitiā suæ partis verbo vel scriptis allegare, & de ea informare, & aliquando, & verbo & scriptis iudices per aduocatos informantur. Et qualiter tunc sunt leges & iura alleganda, tradit idem Rebuf. vbi supra, in dict.concordata, in dict. verbo iura citare. Et quomodo tunc se debent habere vide probum, in addi tio.ad glo.pragmaticæ sanctionis, titulo quomo.diuī.offi. sint celebran. in glo.præcipiti.

Que le mas cumple. Et sic consentaneæ leges consuetudines, & iura rei de qua agitur conuenientia allegāda sunt, alioqui fatuus iudicatur, qui iura, vel rationes † ad propositū non adducit, cap.vno.§.si vero, de cleri. ægrot. tradit Rebuf. in dict. concordāta, in proœmio, super verbo, consentaneas, licet secundum eum ibi, non sit inconueniens aliquando miscere rationes parum ad rem facientes: nā aliquoties iudices ignari plus mouētur rationibus, & iuribus debilibus, quam fortibus cum harum non sint capaces, prout & consulit fieri Matt. Afflict. in constit. Sicil. libr.1. sub. 82. nu.3. Non debent tamen tunc allegari falsæ leges, neque ijs vti pro defensione causæ iniustæ, secundum quod in legibus superioribus dictum est, & tradit Putens, de syndicatu, cap. 1. de excessibus adūo[illegible] num.11. & optima.l.1.ti[illegible]. Neque leges correctæ † allegandæ sunt, sub falsipe na secundum tex.in l.1.§.hunc igitur C.de iusti.codice confir. de quo per Castellum, in l.1. Tauri, gloss.pen. & melius

melius per Rebuffum, hæc tribus modis limitantem, in dicto proœmio, cōcordatæ, in gl. abrogatur, per totam, pag.11. in antiquis. Et.7. modis limitat Marcus Anto. in prin. instituta, de testam. de quo & tradit Abb. in proœmio. Rex pacificus. n.7. & idem Abb. & eius additio. litera. K & litera. C. in cap. nouit. de iudi. Bar. n.68 & Oroscius, col.75. versi.208. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure, Afflictis, in constituti. Siciliæ in proœmio. §. præsentes igitur n.14. & 15. fol.31.

IN LEGEM sextam.

1 *Aduocationis officij peritum se esse asserit qui publice illud exercet.*
2 *Culpa est, quæ quis ignorat asseuerare se scire.*
3 *Omnis in officio suo alium lædens culpa vel imperitia tenetur ad damnum.*
4 *Consilio non fraudulento studio, & diligentia præstito nullus obligatur.*
5 *Aduocatus in officium concernentia delinquens non restituitur ætatis beneficio.*
6 *Doctor legum petens restitutionem dolorem non errorem iuris allegat.*

SVMMARIVM.

Aduocati tenentur partibus soluere id quod propter malitiā, vel imperitiam suam partibus successit damni.

De pagar y paguē. Cum enim ille, qui publice aduocat peritum in dubio † se esse asserat vt in l.si quis fundū §.Celsus, verbo, si quis vitulos, & ibi Bart, ff. locati. Et itidem etiam videtur se asse rere, nō solū peritū, verū & diligentē ea peritia, & diligētia, quas actus ille & officium requirit, secundum Bart. in l. eum qui. §. si Epistola, ff. de furtis, & facit tex. in l.27. tit.15. par.7. Culpaque sit † quæ quis ignorat asseuerare se scire secundum tex. in l. Iulianus, in prin. ff. de actio. empt. & l. illicitas. §. sicut. ff. de offi. præsi. ad instar imperiti assessoris, vt l.2. & ibi glos. ff. quod quisque iur. merito, quod si pars victa sit, propter imperitiam, vel negligentiam aduocati, teneatur ipse aduocatus, cum in culpa sit, & quasi delinquat, argu. text. in prin. inst. de obligati, quæ ex quasi del nas. ad damni resartionē ex hoc parti suæ illati, prout, & probatur in cap. calumniam, de pœnis, & in l.10, in fine, tit.10. libr.1. fori, & tenent relati per Didac. Perez. l.12. tit.19. lib.2. ordin. colu.673. Nam & eodem modo videmus in medio, qui quidem tenetur de negligentia, vel imperitia circa infirmitatem curandam adhibita, secundum tex. in d.5. sicut, tradit, & Ripa, in tracta. de peste. tit. de remedijs ad curan. pestem, n.64. cum.6. seq. & est tex. in l. qua actione. §. Proculus ff. ad l. aquili. vbi Florianus, de medicorum imperitia optime disertit, & tractat, & Innoce. & moder. in cap. tua nos, de ætate & qualit. Medicorum tamen magis quam aduocatorum error nociuus est, secundum Burgos de Paz, in l.1. Tauri, n.25. fo.78 Nam aduocatus dolose partem suam nocens non erit proditor, & alcuosus, sicut est medicus dolose & malitiose infirmum occidens, qui vt alcuosus punitur, secundum tex. in l.10. tit.9. par.2. Secundum quam & intelligitur l.6. tit.8. par.7. quæ tantū pœnam mortis imponebat, prout eas intelligit Oroscius in l. illicitas. ff. sicuti col.460. ff. de offi. præsid. de quo & traditur per Clarum, in lib.5. sententiarum selectarum. §. homicidium. n.

17. vbi

Universidad de Deusto
Biblioteca

17.vbi narrat,de aliquorum medicorum negligentia,& punitione. Item & regulariter,omnis officialis peritiam vel negligentiam in officio
3 suo † aliquem lædens tenetur ad dānum ex hoc secutum,secundum tex. in l.6.& 10.titulo.8.part.5.& textus in l.9.tit.15.par.7.Orosci.& Docto. in d.§.sicut Ant.Gom.tom.3. cap.3. n.16.in fine.Silvest.in summa,verbo ignorantia,nu.13.Burgos de Paz in proœmio legum Tauri.n.213 Et quānis inter medicos,& aduocatos quo ad seculū beatiores medicos reputemus,quorum errores cooperit terra,
6 quoad Deum tamen infœlices vtrosque iudico,nisi damna talia resarcierint partibus,vel infirmis. Crederem tamen,quod si aduocatusnon in causa,sed in cōsilio errauerit aliquo,pura quando,da vn parecer, licet post
4 appareat consilium non fuisse iuridicum,dum tamen fraudulentum † nō sit,crederem ipsum consulentem nō teneri,secundum Bart.in l.2.ff.mandati,quem refert Burgos de Paz,in d. proœmio legum Tauri.nu.214. vbi declarat& limitat dum tamen diligētiam fecerit in perquirenda veritate, & se falso non asserat peritum,& faciunt dicta per Navarro, in Manuali ca.17.n.132.Et sic etiam debet declarari quod inquit Anto.de But. relatus per cund.Burgos de Paz in eodē proœmio,n.187.& 188.de quo quid in conscientia,& quid in foro contēcioso sit quoties aduocatus per imperitiam,vel negligentiam præbet malum consilium vide Feli.in cap. pastoralis.§.quia vero.n.21.& 22. de officio del.& Burgos de Paz; vbi supra, n.213.cum sequen.aliquibus. Vlteriusque in tātum tenetur aduocatus, si per imperitiam, vel negligentiam causam perdiderit, quod quamuis sit
5 minor.25.annis † tenebitur, neque poterit petere restitutionem in integrum aduersus talem imperitiam,vel negligentiā,& damnum propter eā adhibitum.Nam turpe esset nobili,& patritio viro ius,in quo versatur ignorare,cum professio,& desiderium in hoc casu inter se discrepent.Et ideo siue in causa sua,siue in aliena erraverit,nō restituetur,secundumglo. in l.professio.C.de professor. & medi.lib.10.quam ibi commendant scribentes,& Everardus alios allegans, in centuria locorum in loco amalire armatæ militiæ ad mili.celes.in fine. Doctor enim legumpetens restitutionem † potius dicitur dolorem iuris, quam errorem allegare secundū gl. in l.professio.C.de mun.patrim.lib. 10.singularem secundum Angel.in l.eam quam.n.7.C.de fideicom. vbi Ias.num.15.cund.Ange.in l.1.§. puericia num.4.ff.de postulan. Montalnum,de reprobati.senten.Pilati.5.art.num.69.& est similis glo.in l.1.C. qui & aduersus quos, quam allegat Aniles c.23.Prætorum.fol.220.nu.3. & est communis,secundum Boer.de cisi.350.num.6.& Didacum Perez in l.2.tit.23.li.2.ordi.col.720.in prin. & in l.2.tit.19.col.661.in prin.eo li. 2.ordi.& Dominus Padilla in l.1.nume.10.C.de iur.& fac.ignor. & novissime Dominus Franciscus Sarmiēto,lib.3. selectarum interpretationū capit.12. per totum, qui tamen tenet contra dictam communem.Sed eius posset procedere opinio in rebus, quas communiter Doctores ignorare solent,vt sunt emptiones prædiorum quæ officia sua non tangunt cōmunis vero in pertinentibus officijs eorum.

Et quam curam & diligentiam iudices & aduocati teneantur in negotijs adhibere,vide per Burgos de Paz vbi supra,numero.216. & a numero 166.vsque ad 218.plura de iudicibus, & aduocatis differit.

IN LEGEM septimam.

SVMMARIVM.

In principio litis possunt aduocati se cum partibus concordare non vero post, visa iam partis illius iustitia, & factis petitionibus.

Ve no puedan. Con.tex.in c. infames §.præterea.3.q.7. quem ad hoc allegat. Navarro,in Manuali.c.25. n. 30.& Ripa,in tract.de peste,tit.de remedi.ad curandam pestem,num.86. & Platea in l.Archiatri C.de professor.& medi.lib.10.& optime Rebuf. in 2.tom.constit.Franciæ tit.de rescissio.contractus,in præfatione.nu.29. vbi & inquit rescindi contractum in contrarium factum,& est similis tex. nostro in l.10.tit.6.part.3.Ratioque ad hāc positionem hanc desumitur ex tex nostro,ibi,*Porque ya estarian prendadas* Lite enim iam cœpta partes alium aduocatum quærere, nisi duplicatis expensis non possent,& ne hac de causa aduocatus, qui litem incepit, vellet a partibus immoderatum salarium recipere & petere, quæ quidem partes,ne litem desereret aduocatus ille,forsasis ei immoderatapræstarent salaria.Ideo iure optimo tex. noster statuit in prin.litis conventiones fieri,non vero post,& hāc etiam rationem assignat glo.in d.§. præterea.Sic & medico durante ægritudine non licet de salario pacisci secundum Plateam,in dict.l.Archiatri.& Bart.per tex.ibi in l.1.ff.de var.& extraor.cognitio.& Baeçam, de decima tutorum cap.2.n.24.& Ripa, vbi supra contrarium tamen fuit per notatum Neapolitanum decisum,secūdum Afflictis,decis.123.sed vide dicēda in l.10.infra eo.habes tamen notare quod non sufficit aduocatum vidisse instrumenta partis, vt prohibitioni nostri tex.locus detur.Sed& requiritur,quod & inceperit petitiones facere & ordinario,vt in iudicio præsentarentur,ponderando ad hoc copulariuam, y començando a hazer peticiones.Vtrumque requiritur verificari,scilicet,quod viderit scripturas,& insuper petitiones fecerit.Neque vnum absq; alio sufficeret ad impediendam concordiam partis cum aduocato pro salario. In concordia tamen,si pars congruum offerat aduocato salarium, tenetur aduocatus partem adiuuare,secundum illam l. 10.tit.6.par.3.Sed si nullum offerret salarium posset partem contrariam adiuuare,si nullam pro prima parte fecerat petitionem. Sed an aduocatus post nudata secreta causæ tenebitur expectare an pars sibi velit soluere,vel non,fuerūt in hoc opiniones, vt licet videre ex glo.in d.l.10.verbo su salario.Et simile statuitur in constitutione quadam Siciliæ,vt licet videre ex Afflictis,in constit.Sicilię lib.1 Rubr.81.n.12.

IN LEGEM octauam.

1 *Aduocatus non potest concordiam,de quota litis danda cum parte sua facere,neque vt ex summa, vel repetita certa aliqua quantitas,vel pars præstetur 2.*

3 *Aduocatus ratione Victoriæ Palmarum,vel strennarum nihil potest pacisci sibi dari.*

4 *Aduocatio mercedem iustam pro labore percipere licet.*

5 *Mutuum adhibendum factum quando possit*

Universidad de Deusto
Biblioteca

possit per mutuantem peti-
6 *Medico non est licitum sanitatem infirmo promittere sicut neque aduocato victoriam.*

SVMMARIVM.

Aduocati ratione victoriæ aliquid petere nō possunt, neque victoriam promittere, vel suis impensis litem prosequi sub pœna.

1 POr *razonde la victoria*. Hoc enim de iure reprobatum est, sicut & illud ne detur † quota pars litis aduocato, secundum Bald. per rex. ibi in l. si qui aduocatorum C. de postulan. Oohçe enim. & quodlibet eorum multa falsa aduocatus fortasis & allegaret & probaret, & consuleret fieri. Obidq; cauendum, in nullo casu pro victoria, vel pro quota litis licet aduocato pacisci cum parte, secundum communem in l. litem C. de procurator, & in l. sumptus. ff. de pactis, optime per Asiictis, in constit. Sicillæ, libr. 1 Rubric. 81. num. 14. & 15. Vbi & alias in proposito: quæstiones proponit. Et probat itidem tex. in §. arrean tur. 3. q. 7. & l. salarium ff. mandati, & l. 14. tit. 6. parti. 3. vbi & pœna etiam ponitur aduocato contra facienti. Aliter enim ad delinquendum inuitarentur contra l. conuenire. ff. de pactis, & l. 2. C. de in iic. vidui. tollend. Imo, & si tale pactum fieret rescindendum est, si petatur, secundum Rebuf. in 2. tomo constitutio. Fran. titulo de rescis. cont. in præfatione, numero 20. & Guidonem papæ, decisio. 102. Et sic non valeret pactum † quod certa aliqua quantitas ex summa petita, vel certa pars rei petitæ, si vinceretur in causa præstaretur, pro-

ut Accursius in d.l. sumptus dixit, & frequentiores maxime Alexan. in di. l. litem asserunt teste Oroscio, in di. l. sumptus. col. 937. in fine. Neque itidem promissum causa victoriæ præmij, vel strennarum, † & quæ nos vocamus albricias, Vlpianus, palmaria soluere promissor compelleretur, secundum Oroscius. in d.l. sumptus in verbo pars ff. de pactis, & in l. qui trā figit, num. 11. cum sequent. columna 960. in fine cum sequen. ff. de transactio. & Soto de iustitia & iure, lib. 5. quæstio. 10. articul. 4. pagina 442. & probatur etiam in l. 29. infra eo. Mercedem tamen iustam † pro labore suo aduocatum recipere iam licitum & permissum videmus, vendereque suum consilium & patrocinium, vtin capit. non licet 11. quæstio. 3. l. vnica C. de suffragio: quanuis alio in tempore inhonestum erat, prout patet ex Tiraquell. de nobilitate. capit. 291 nume. 21. cum sequen. pluribus, & eo citato ex Baeça, de decima tutorum, capit. 2. numero 23. Hodie tamen secus est, vt videmus. Nam mercedis præmio aduocati patrocinantur, cuius spe homines studijs attrahuntur. Nam si nihil præmij esset ex patrocinio sperandum, pauci essent aduocati, iustitiaque desereretur fortasis, nā & metu inopiæ deseritur iustitia. ca. si quis 1. q. 2. capit. habebat, 12. q. 1. Ideo & de mercede & de salario præstando pro lite licet aduocatis pacisci dum tamen secundum iuris metam, & dispositionem pacisc antur de salario. scilicet, lite nondum cœpta secundum t. 7. supra eo. & salario iusto secundū l. 10. & 18. infra eo. Promittatur que, simpliciter, non vero si victoria sit, vel de quota litis, vt in tex. nostro. His enim & similibus interuenientibus mercedem & salarium, licitum est, aduocatos petere & recipere pro ut & tradit Nauarr. in Manuali, c. 25.

numero

nu. 30. in fine, & Tiraq. vbi supra. nu. 36. cum pluribus seque. Imo & quod plus est, quod licet, secundum Nauarro, vbi supra pacisci, quod vltra salarium pro victoria præstabitur aliquid aduocato, secundum Alex. d.l. litem: dummodo illud, quod vltra salarium promittitur sit paucum, & parui valoris & æstimationis, secundum Salice. ibidem, quasi tunc ratione illius pauci præmij promissit non sit credendum aduocatum aliquid iniustum facturum contra conscientiam. Tu tamen vltra salarium pro victoria nihil pacisc aris, etiam minimum. Nam quantumuis daremus licere in conscientia, quod non affirmo, quia lex nostra nihil distinguit de minimo ad maius, scandalum proximorum euitandum est, quod fortasis ex similibus pactis oriretur. Vnum tamen notandum est, quod si aduocatus victoria iā consecuta, paciscatur cū parte sua, vt pro adepta victoria, sibi quid daret, valeret vtique tale pactum secundum glo. in l. cum controuersia, in glo: 2. §. 1. ff. mandati, singularem secundum Cassaneum, in consue. Burgun. fol. 134. col. 1. & Pala. Rube. in rub. §. 66. n. 24. de donat. inter virum & vxor. quos ad hoc reperi relatos. Nunquam tamen in libris meis reperire eos potui, tu fortasis reperies aliquando. Facitque pro doctrina hac illud, quod de ludo singulariter dicitur, scilicet, quod licet mutuatum ad
5 ludendum † repeti non possit, si in ludo amittatur per illum, cui mutuatum fuit, secundum Alexand. l. si cum dotem, num. 5. ff. solu. matri. & Auendaño, cap. 9. Præto. num. fina. lib. 2. tamen si post mutuum factum lusori, & perdito mutuo fiat noua conuentio per lusorem ipsum cum mutuante in qua lusor ipse se obliget scriptura, vel testibus præsentibus, quod mutuatum sibi ad ludendum soluet ipsi mu-

tuanti, tunc optime repeti posset, secundum Ioan. And. relatum, & secutum per Aufredi in addi. ad dec. 192 Capell. Tolos. & Auiles. c. 29. Prætorum gloss. ni tableros, in fine, & facit id quod de aduocato dixit gloss. illa d. §. 1. & latius dicemus Deo volente in l. 10. glo. 2. tit. 6. lib. 3. infra. Ergo & sic in nostro proposito, si lite iam finita fiat conuentio de salario præbēdo pro adepta victoria, valebit, quoniam tunc nulla spes malum perpetrandi remanet, & sic rationes nostri tex. cessant, & per consequens eiusdis positio. Sed in casu in quo licet pro victoria pacisci, deberetur promissū si in parte vinceretur & in parte non vel si transactione lis illa finiretur videndus est Alex. & eius additio. in l. si extraneus, num. 7. ff. de condi. causa data, & de transactione, vide tex. in l. 9. infra eodem.

Y que no alcançen sus partes. Sicut enim medico † non est licitum sanitatem infirmo polliceri, quia nihil aliud esset, quam gratiam, quæ in Deo est promittere, vt in ca. porro §. hinc etiam ver. sed nunquid medici resuscitabunt mortuos, de pœnit. d. 1. ideoque perperam medici facerent, si hęc promitterent: ita & aduocatis victoriam partibus promittere, neque licitum neque honestum est, quia victorie non est in aduocato, sed in iudice l. 1. ff. de abolitio. §. notandum 2. q. 3. Neque semper laborem sequitur effectus. cap. nisi cum pridem. §. quippe, de renuntio. & ideo medico nihil debetur pro sanitate, sed pro honore secundum gloss. in cap. qui studet. 1. q. 1. pro qua est text. in capit. non sane, ibi nec medico reddere volunthonorem suum. 14. q. 3. Sic & prophęta in signum honoris munera recipit: capit. iudices. 1. quæstio. 1. Deusque ipse in signū honoris munera recipit & decimas in signū vniuersalis dominij

Universidad de Deusto
Biblioteca

cap decimæ.15.q.1. Et hac de causa, quæ Doctoribus debenturhonoraria dicuntur, non mercedes l.1.§.proinde & §.in honorarijs, ff.de var.& extraor.crimi. Et ideo aduocati nonde bent victoriã promittere:imo si promitterent tenerentur ad interesse, si non vincerent, in causa, secundum tex.in l.15.in fine, titu.6.part.3. Alia videri poterunt per Bonifacium in peregrina legum Partitarum verbo aduocatus.8.q.in gloss. salarium in medio.

De seguir, y fenecer los pleytos a sus proprias costas por cierta summa. Hic est tex. expressus determinans tã quæstionem agitatam, num, scilicet, valeret pactum de quota lis si aduocatus pro litte bat suis proprijs sumptibus defãire causam: nam ex gloss. in l.si remunerandi.5. Maurus ff. mandati, à contrario sensu colligebatquidam doctor Anto. de Alexandro, in d.l.sumptus, quod valeret. Contrariũ tamen & verius determinauit Matthæ. Afflictis, in dict. libr. constitut. Siciliæ rubric. 81. numero.15. Et hoc per tex. nostrum determinatur expresse. Neque ab illa glo. in dict. §. Maurus. est sumendum argumentum à contrario sensu, quando lex dicit cõtrarium nihil distinguendo promitterentur sumptus necne. Ex l. tamen nostra expresse id disponente nullus est dubitandi locus.

IN LEGEM Nonam.

Aduocatus qualiter, & quomodo percipiet salarium a parte ei promissum, quoties lis per transactionem finitur.

Egyualaren. Hæc fuit quæstio inter Doctores, an si partes concordia finierũt negotium esset præstandũ salarium aduocatis. De quo per Hostiens. capite veniens de iure iurando Cyn. in l.1. C. de suffragio glossa l.fin. C. mandati Ioannes Andre. regu. contractus, in 6. Specu. de salario §.primo. verbo, sed pone, vbi alias quæstiones de salario aduocatorum proponit. Et hos & alios ad hanc quæstionem allegat Afflictis in dicto libro primo, rubrica 82. quæstione sexta numero septimo, & tractat Alexandrus, & ibi eius additio. in l.si extraneus, numero septimo ff. de cõdit. causa data, & per textus nostrum Vides iam determinatum.

Assi como arbitros. Hic est textus singularis ad limitationem l. 13. infra eodem. vbi probatur aduocatum non posse esse, iudex qui fuit in eadem causa, nam limitatur, vt non procedat si tanquam arbiter ex concordia partium iudicet, & est singularis limitatio, & noua & notanda. Item & limitatur l 17. infra eodem. dicens quod non potest aduocatus pro contraria parte patrocinari in eadem causa, quam poterit optime, (si tã quam arbiter procedat) ex partium consensu pronuntiare in fauorem partis aduersæ mediante iustitia, eausam vt arbiter electus à partibus determinando. Habem vsque hic textus quod aduocãtus potest esse arbiter in causa † in qua fuit aduocatus, ad limitationem l.fi. in fi. C. de assessor, & dictorum per Menoch. de arbit. libr. 1. quæstio.73. num. 4.

parece negocio de letrado

IN LEGEM DECImam, vndecimam, & duodecimam

Summa-

Svmmari leges hæ, cũ in lõgum procedant, nõ possunt ideo summaria earum omitto. Vnum scire satis est, apud inferiora tribunalia nunquã me vidisse, neque audiuisse seruari, imo neque apud superiora, in quibus loquuntur teste Olano, in cõcordia Antinomiarum, litera A. nu. 78. & iure optimo. Aliter enim qui iudices, quæque tribunalia sufficerent pro hotum salariorum tassatione? & præsertim hodie necesse nõ est quod seruentur. Ita enim exigua sunt salaria, quod tassationenon indigent, & sic securi sũt aduocati, cum iusta salaria recipiunt: leges enim solummodo dolosos & fraudulẽtos aduocatos & procuratores respiciunt, non vero justos, & moderata recipientes salaria, vt patet.

Por cuadir, & ibi, *y hazer fraude yengaño, y por encubrir la cantidad delos salarios, y llenar de mas delo que por estas ordenanças les es permitido.* Ergo si deficerent fraus, & dolus, quantumcunque leges hæ vsitantur non procederent deficiente dolo, & justo percepto salario. Nam si immoderata essent salaria quantumuis leges nostræ non vsitentur, neque fræus & dolus deter, percipi non possunt per aduocatos, sicut neque per medicos liceret ea re
1 cipere immoderata. † Aliter enim cõpelli possunt, & in iustitia, & in conscientia superfluum, & indebitum reddere, secundum Rip. in tracta. de peste, tit. de remedijs adcurã. pestem. nu. 84. vbi nu. 86. inquit promissionem ab infirmo, medico factam nullam esse, prout & tenet Platea, per tex. ibi in l. Archiatri. C. de professor. & med. libro. 10. quem & alios refert Baeça de decima tutorum. capite. 2. numero. 24. & nouissime post hæc conciuis meus Gutierrez, in tracta. de iuramento confirma: 1. par. capit. 57. numero. 28. cum sequen. & defendit eam optime Arias Pinelus, in l. 2. C. de rescin. vend. par. 2. capite. 2. num. 32. & 33. Vbi veriorem, & receptiorem testatur opinionem, illam. l. Archiatri. in omnibus intelligi medicis & sic pro hac opinione esse text. expressum. Quam & tenuit Rebuf. in. 2. tomo. constitu. Franciæ. titu. de rescissi. contractus, in prefatione, numero. 29. Vbi nume. 30. intelligit decisionem quandam Matth. Afflict. 123. tenentis cum senatu, valere talem promissionem cum infirmo factam, in eo scilicet, quod iuste pro infirmitate illa medicus meretur, non vero pro tota promissione si immoderata esset, quia tunc reducenda est ad formam iuris, secundum Innocen. & Cardi. in cap. 1. nume. 7. de postulan. Et hæc est vita concordia & declaratio. Et tunc iustum salarium arbitrio boni viri inspecta infirmitate taxabitur. Et bonus vir erit tunc alius medicus, vel chirurgus, secundum eunden Rebuf. in dicto. 1. tomo, titu. de senten. prouisi. arti. 1. glo. 4. numero. 8. Et quamuis secundum aliquos medicus nõ fit
2 maioris valoris, quam obstetrix † secundum glo. relatam per Felin. in capite. tua nos, infine, de homi. defendit tamen eum Ripa, quem vide vbi supra, nu. 106. cum sequentib. aliquibus.

Lo tassen y moderen, iunctis verbis, *La calidad y cantidad delos pleytos.* Nã quæ ob causam fiunt a modo ipsius causæ formam & determinationem recipiunt. Recte etenim respondit acutissimi ingenij vir Papinianus, in l. Seio, in princi. ff. de annuis legat. legatum factũ amico, si pro negocijs trium filiorum testatoris interuenit minus, si duo exillis decesserint. Quoniã, inquit ille, tam labor, quam pe-
3 cuniæ † diuisionem recipiunt. Quo responso adductus eo loci Bart. docuit, minuẽdum esse salarium seruito-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris,qui tribus scholasticis seruire promisit,& deinde eorum vnus recessit. Et tunc arbitrio iudicis diminuetur, secundum Bart.ibi,prout vtrumque plura similia adducens refert Menochius,de arbitrarijs iudicum libr.2. centuria 3.casu.223. quæ ob causam fiunt,per totum. Sed quid si aduocatus promisit aduocare pro Titio per
4 † vnum annum sub salario conuento singulis quatuor mensibus, ille Titi⁹ nullas causas in illo anno habuit, an aduocatus licite petet salarium, videtur quod sic,quia non steterit per eum,vt l.si.C.de cond.causa data, & ff.locati.l.qui operas.§.fi.& ita tenet Bart.in l.1.§.Diuus versi.vlterius quę ro,& versi.sed quæro.ff.de var.& extraor.cog. Et hanc dicit veriorem Af flictis,in consti.Siciliæ.lib.1.tub. 82.
5 q.3.Sed nunquid sequenti anno † debeat pro eo postulare pro eodem salario,si in anno præcedenti non stetit per aduocatum,& Bal.relatus per Afflictis,vbi supra.q.4.inquit quod si tempus fuit limitatum respectu principij,& finis,& sit de forma cõtractus, & sic tempus dare esse rel, non potest poni tempus pro tempore,arg.l. pẽ. C.de cond.ob causam. Et hoc quando tractatur de altero obligãdo ex diuersitate enim temporis diuersificatur obligatio, secundum Bart.in l.si vno §.item cum quidam in fi. ff.locari,& hoc verum putat Afflictis, vbi supra, si interest aduocati. Alias si nihil interest,putat quod debeat sequẽti anno pro eo postulare. Et pro hac distinctione dicit facere Bart.in d.§. item cum quidam:& in quæst.5. ipse Afflictis,quærit an si aduocatus est infirmus,& pars alium quęsiuit aduocatum an teneatur restituere salariũ dicit quod non, quia per eum non stetit,vide eum ibi,quia optimadicit in propositum, vt alia declaremus, ad eum te remitto.

IN LEGEM DE cimam tertiam.

1 *Aduocatus esse non potest in secunda instantia,qui in prima iudex fuit,licet possit defendere sententiam suam gratis.2.*
3 *Iudici permittitur defendere aduocãdo iurisdictionem suam gratis tamẽ.*
4 *Aduocatus qui fuit in vna causa nõ poterit esse iudex in illa.*

SVMMARIVM.

Aduocatus vnius instantiæ non potest in alia instantia contrariam partem adiuuare, neque qui fuit iudex potest impugnando sententiam suam aduocare, defendere tamen eam posset cum aduocatis dum tamen gratis faciat, sub pœna.

QVE NINGVN ABOgado. Aliter enim præuaricationem committet,de qua dicemus, Deo annuente in leg.decima septima infra eodem. Et ex ijs verbis determinantur dicta per Florentinum, in tertia parte suæ summæ Theologorum titulo sexto, capite secundo §. primo in fine, vbi dubitabat an aduocatus in prima instantia, posset in eadem causa in appellationis instantia partem aliam adiuuare.

Ni en la tercera instancia. Imo neque in alia quacunque, si dari potest,nam ideo textus noster vlterius non processit,quia regulariter, & ꝛ communiter accidentibus, alia instantia vltra tertiam, nisi per modum specialis prouisionis, & remedij dari non potest: quia non licet tertio prouocare. Si tamen aliaquam tertia daretur instantia, idem dicendum est,quod in secunda,& tertia textus noster disponit exemplificatiue procedendo:& exempla non arctant regulam,præsertim, vbi eadem militat ratio.

Que ningun alcalde. Ex ijs verbis notandum est iudicem primæ instantiæ
1 † non posse esse in secunda aduocatum pro ea parte,contra quam promlit sententiam,neque itidem aduocatus vnius partis in prima instantia,poterit in secunda contrariam adiuuare partem. Quorum ratio est, eo quod aliquod ex dictis præstando patrocinijs,resultat præsumptio contra ipsum iudicem,vel aduocatum,quod fa
3 uorabiles fuerunt ei,pro quo ex aduerso nunc patrocinantur,secundum Paul.in.l.quisquis.C.de postulando. Item quia adinuicem tales iudex,vel aduocatus sibi ipsis contrariantur,
4 dum id quod prius in sententia,vel aduocatione sustentauerunt,& verum assueuerunt,nunc aduersantur,& falsum dijudicant in contrarium adiuuãtes:secretaque prioris partis,nunc secundæ parti contrarię manifestabunt vel secundam partę leuiter defensabunt, & se vinci præsumendum est, quod permittent. Quæ & alia inconuenientia,vt euitentur,iusse lex nostra similem prohibitionem fecit,quã &ijs,& alijs tutatur Auendaño. capite.Prætorum.2.numero. 23. versicu. Et hanc decisionem,libro.1.& num. 25.ad finem,tenent contra glos.in l. fina.ff.de postulando asserentem aduocatum primæ instantiæ posse partem contrariam in secunda instantia adiuuare,quam Doctores,ibi tesle ibidem.Paulo Castren nu.fi. reprobant iure optimo,& teste Villalo,in ærario mille com.opi.litera.A.num.100. Et ex lege nostra falsa illa gl. redditur,& clarius ex l.17.infra eodem. Poterit tamen iudex,qui protulit in prima instantia sententiam in secunda defen-
2 dere † sententiam suam, prout ex.l. nostra probatur, ibi, defendiendo. &c. Prout & de iure ciuili statutum, & permissum erat, vtlicet videre ex dictis per decisionem.277.Capellæ Tolosanæ, & additio, ibidem. Et hoc dummodo gratis,prout ex textu.nostro probatur,ibi, *Con tanto que no pueda.& c.* Et asserebat Auendaño.d. capite.2.Prætorum.numero.23.versic. penul.& nume.26.libro.1.Pro quo& considero aliam legem.3.in fine.titul 6.lib.3.infra,vbi iudici permittitur defendere iurisdictionem suam † aduocando,dum tamen gratis faciat. Vlterius notandum est,quod sicut iudex in vna causa non potest in eadem aduocare,nisi defendendo gratis sententiam suam,ex text.nostro,sic & aduocatus in vna causa non poterit esse
4 † iudex in illa,secundum quod probatur ex textu.in.l.fina.in fine. C. de assessor.& in l.fi.ff.de testi.ad hoc allegatis per Menochium,de arbitr.iudi.lib.1.q.73.numero.4. & Auendaño.d.capite.2.num.23.in fine, & nu. 24.lib.1.Nam vltra hoc quod secundum eum ibi delictum committeret, sentencia talis esset nulla secundum ipsum Auendaño.capite.23. Prætor. num.10.in fine,lib.2.Poterit tamẽ esse arbiter ex consensu partiũ in causa quia fuit in ea aduocatus vnius partis secundum. tex.in.l.9.supra eo. Imo & aduocatus vnius partis non potest esse,pro alia parte contraria in eadem causa aduocatus,etiam si mutetur iudicium,vt probatur ex text.in.l. 17.infra eo.& notabat Auendaño relatus per Villalobos,in ærario mille com. opinl.litera. A. numero. 100. Corrupte tamen eum allegat,nam est Auendaño in.d.capite.2. numer. 25. versic.si ergo nouus,cum sequen. li-

Universidad de Deusto
Biblioteca

br.1.Ideo aduertãt aduocati ad hęc. Et ideo aduocatus in vna causa non potest cogi esse iudex in illa,secundũ Cassanæum in consuet.Burgun. rub. 1.§.6.mesnier,num.87.

IN LEGEM DE-cimam quartam.

SVMMARIVM.

Aduocati in litis principio relationem negocij assumere debent inscriptis manu suæ partis subscriptam, & subsignatam.

Tro si mandamos. Quanuis legis huius dispositionem nõ dum seruari viderim, congruum tamen & bonum esset,& aduocatis salubre,quod seruaretur per eos, vt inquit Florentinus in 3.parte suæ summæ theol.tit.6,ca. 2.§.1.in prin.vt victa parte ostensatione demonstrarent, non ex culpa sua causam perditam, & victam. Aliter enim potius aduocato quam parti culpandum est,nisi aliud expro cessu appareat.Et nostrũ text.& eius dispositionem allegat & notat Villalobos,in sua iuris ciuilis,& Regij Antinomia,litera.A.num.99.

IN LEGEM DE-cimam quintam

1 *Clerici secularibus negotijs se immiscere non debent,non solum in ciuilibus verum neque in criminalibus, etiam defendendo reum, numero 2. & 3.& numero 6 cuius ordinis esse debeat.*

4 *Aduocare prohibitus, vel procurare non censetur prohibitus pro se, & suis.*

5 *Clerici deputati seruitijs maiorum Prælatorum pro eorum defensione possunt aduocare.*

SVMMARIVM.

Clerici constituti in ordine sacro aduocare non possunt, ni si in casibus lege nostra descriptis.

Ningunos religiosos, ni clerigos. Absurdum enim esset clericis si peritos se velint ostendere disceptationum esse forensium prout inquit textus, in l.repetita C.de Episcopis, & cleric.& textus in l.consulta. C. de testamento.textus in capite.1.de postulando, extra. Quod per conclusiones optime declarat Matthæus de Afflictis,in constitutio.Siciliæ libro primo rubrica 81.numero.19.in fine,cum 2.sequenti. & probat textus in leg.10.titulo tertio libro primo, supra vbi,& alia diximus. Clerici enim 1 secularibus negocijs † se immiscere non debent, vt per totum titulum, extra, ne cleric. vel mo.maxime in capite primo illius titulo, & textus in capite te quidem. 11. quæstio prima. Quæ omnia iura licet in ciuilibus negotijs, & causis loqui videantur,secundum Abb. in capite secundo numero primo extra ne clericus vel mon.Idem tamen & multo fortius dicendum est in criminalibus 2 † non solum,ne in secularibus se immisceant,verum etiam, ne si in criminalibus patrocinarentur irregulares fierent.Et hoc nõ tantũ si pro accusatore adiuuarẽt,verũ & pro reoac cusato. Posset enim reus accusatus propter negligentiam vel imperitiã ipsius aduocati clerici,vel propter nimiam diligẽtiam deuenire ad casum vbi condemnandus esset reus pœna sanguinis:ex qua irregularitas posset incurri,si rite & recte non defenderetur.Exquo sicut si aduocaret pro accusatore posset effici irregularis:ita & si pro reo accusato, secundum Archid.per tex.ibi in cap. aliquantos 51. d. Quanuis Host. relatus per Montal.in l.7.tit.9.lib.1.fori, in gl. fi.& Abb.in c.1.n.5.de postul.velint quod pro reo accusato possint clerici patrocinari,cum protestatione, & quod meritorium est.Ipse tamen in dubio securius iudico sequi Archid. opinionem:nam qui periculũ amat, in ipso peribit,prout & tenet Didacus Perez l.2.tit.19.li.2.ord.col.663 in princ. Sacrilegiumque committit clericus profanis se immiscẽs,ex tex. in l.3.C..de crimi.sacril.quem adhoc allegat glo.in d.l.repetita.C.de Episco.& cleri.Ex quibus innehitur Boeri.in tractatu magni consilij,in additio.contra Prælatos Ecclesiæ eos taxando,quia faciunt se constitui magistros rationales,de quibus in tit.4.supra hoc libro diximus in transitu aliqua,alibi fortassis latius dicturospro mittendo.Limiranda tamen supradicta,& tex.noster sunt.vt non procedant in casibus a lege nostra declaratis,in quibus licet clericos aduocare quibus & in cap.1.ne cleri. vel mo. & 88.dist.ca.1.cum alijs sequen. put a pro se,& suis,&bonorum suorum 6 defensione: Hoc est enim regulare, 4 quod prohibitus aduocare † vel accusare non censetur prohibitus pro se & suis patrocinari secundum text. in l.2.3.& 4.tit.6.par.3,Vbi glo. fi. d.l.2.hoc ampliat,vt & pro minore suo,quẽ sub sua potestate haber,possit clericus patrocinari,& probari vi detur clare ex d.l.3.tit.6.par.3.Et posset etiã teneri quod clerici deputati, 5 † pro seruitijs,& obsequijs maiorum Prælatorum possunt patrocinari, & aduocare pro dominorũ defensione, ex dictis per Abb.in c.cum cõtingat, n.1.de foro com.& idem si vt fiscales tribunalis Ecclesiastici denuntient,& prosequãtur maleficia.Hoc enim etiã licitum est,imo.& legibus nostris iussum Prælatis,vt in audientijs suis Ecclesiasticis habeant fiscales clericos, secundum tex.in l.30.ti.3.li.1.supra. Laicos enim clericos accusare in fessum,& prohibitum videmus,excap. de cætero,de resti.& in c.repellãtur, de accus.Ex quibus desumitur reg. ꝙ clericus in sacris non põt esse aduocatus,nisi in casibus a iure expressis, addenda ad alias regulas positas in titu.1.supra isto lib.2.Item & pro paupere possunt patrocinari c.fi. de postul.l.2.tit.9.lib.1.fori.

De orden sacro. De cõstitutis in subdiaconatu, & infra intelligenda sunt hæc verba,prout ex sequent.patet,ibi *O que sean ordenados de Epistola*, cum verba legis in potiori,& principaliori significato sint intelligẽda.Secundũ ꝙ ordo sacer,de maioribus ordinibus intelligitur,nõ vero de minoribus,secũdũ Did.Perez hic col.135.in princ. Cumq; de ijs maioribus verba hæc intelligerentur,ne censeretur subdiaconũ excludi,ideo sequẽtia verba apposita fuere ad maiorem declarationem,*O que sean ordenados de Epistola*.Qui subdiaconi dicũtura subdiacono enim,& infra nõ licet † ex text. nostro quãuis ecclesiasticũ beneficiũ nõ habeãt officiũ aduocationis exercere,& a prima tõsura,vsq; ad subdiaconatũ exclusiue bene licet,dũ tm̃ beneficio Ecclesiastico taliter ordinati careãt.Hi eñ minores ordines saltim proprio sũpro vocabulo apellatione sacrorũ ordinũ nõ veniũt,secũdũ Di

Universidad de Deusto
Biblioteca

dacum Perez, vbi supra, & Marcum Anto. Cucho, in suis instit. catholic. c. 3. de ordinibus clericorũ in princ. Si tamen beneficium Ecclesiasticum habeant etiam ij minoribus constituti ordinibus, idem de eis, quod de ordinatis in sacris quoad nostram materiam iudicandum est, vt colligitur ex tex. nostro in præsenti. Et in argumentum facit tex. in l. 1. tit. 4. lib. 1 supra vtrosque æquiparans ordinatos. Et secundum hæc credo intelligendam l. 10. tit. 25. infra lib. 4. prohibentem clericis officium tabellionatus exercere inter laicos, vt scilicet, verbum, clerigos, secundum dispositionem nostri tex. intelligatur.

O beneficiados de yglesias. Approbatur hic opinio Bernar. Diaz, reg. 657 ita asserentis, & ante eum asseruit Florentinus, in 3. partæ suæ summæ ti. 13. ca. §. 2. facitque tex. in c. pen. & fi. de vita & honest. cleric. & l. 2. titulo 19. part. 3.

Saluo, De ijs dictum est in glo. 1. huius legis in fine.

O de la yglesia. Quid si habet plures ecclesias, an pro vna contra aliam procinari poterit, habetur in ca. cum sacerdotis, de postulan. vbi est tex. imponens pœnam clerico contra Ecclesiam suam aduocanti Sed an si testificetur contra eam incurret illam pœnam, dicendum est quod non, cum Abb. in cap. veniens, n. 17. detestibus.

IN LEGEM DECIMAM SEXTAM.

1 *Aduocatus gratis pro paupere patrocinari tenetur.*
2 *Aduocatus non potest a paupere mercedem petere, & de quo paupere.*
3 *Aduocatu nolens pro paupere patrocinari potest interdici officio.*
4 *Aduocatus pauperum quæ salaria & priuilegia habere debeat.*

SVMMARIVM.

Aduocati pauperes adiuuent, & pro eis gratis patrocinentur, si aduocati pro pauperibus salariati deficiant in populo, & cõtra legis dispositionem causas non defendant, nequetutẽtur.

EN las causas de los pobres de gracia. Tenetur enim aduocatus gratis † pro paupere patrocinari, ex l. prouidendum. §. i. C. de postul. quem ad hoc allegant plures relati per Menochium de arbitra. iudic. cum lib. 2. Centuria 4. casu 369. vbi & ponit pœnam aduocati contrarium facientis, & notat Bald. in l. si furiosi C. de nuptijs, arg. tex. ibidem in verbo gratis. Quod dicit esse pium dictum, & omnino tenendum quando casus occurrerit Laso. in §. tripli. num. 54. instit. de actio. & glo. fina. in l. 16. titul. 9. par. 2. & sequuntur alij relati per Tiraq. in tract. de nobilitate. c. 29. nu. 39. cum pluribus sequentibus, vbi idem in medico & alijs testatur & Baeça, de decima tutorum. cap. 10. num. ii. & latius idem Baeça, de debitore inope. cap. 12. n. 14. & 15. vbi dicit peccare aduocatum aliter facientem, & tenet Afflictis, in constit. Sicil. lib. 1. rubri. 82. alias est Cassaneus in consuet. Burgun. rub. 6. §. 6. n. 4. & Menochius, de arbitrar. iudicum, lib. 2. Centuria 4. casu 369. Et secundum Abulensem super Exod. tom. 1. fol. 164. col. 2. litero, B. & C. non potest † aduocatus à paupere petere mercedem, quod & tenent plures relati per Didacum Perez. in l. 1. quæst. 6. ti. 19. lib. 2. ordi. col. 656. cum sequenti. Vbi hoc intelligit, cum talis pauper est in tali necessitate, quod nõ apparet in promptu, quomodo aliter possit subueniri, & tenet Nauarro in Manuali. c. 25. n. 19. & Soto li. 5. de iust. & iure. q. 8. ar. 1. col. 2. pagin. 438. & Couar. in pract. c. 6. n. 4. Tu tamen, vt post hęc vidi assertum per Dõ Bernardino de Sandoual, en el trata do de los presos pobres c. 14. non ita stricte beneficium pauperi impẽdas, neque necessitatem, ita extremam requiras, si forte pauperum aduocatus de publico salariatus existis, prout nos nunc existimus. Imo & quantuuis, secundum eum ibi, aduocatus salariatus existat in populo pro pauperibus adiuuandis, quia omnibus subuenire nõ potest, patrocinium tuum impende, & coadiutorium præbe, vtà carcere liberentur, quanuis de necessitate ad id non tenearis, secundum tex. nostrum ibi. *En los lugares que no ouiere letrados salariados para pobres.* Prout, & intelligebat Couar. in d. c. 6. n. 4. Vbi & inquit quod si aduocatus in casu, in quo tenetur nolit † pro paupere patrocinari, potest interdici officio ad tempus. Idemque ibi de tabellione testatur, prout & nouissime inquit Cerdan de Tablada, en su visita de Carcel. c. 7. Limitari etiam debent supradicta, nisi ex parte aduocati pauperum adesset aliquod impedimentum; propter quod patrocinari non posset pro paupere. Tunc enim & pro eo patrocinari tenetur alius aduocatus, & cõpelli ad hoc potest, quemadmodum & compelleretur, si in loco illo non esset salariatus aduocatus pauperum, prout probatur, ex tex. nostro ibi, *Saluo si los tales no los pudieran ayudar por algun impedimento legitimo.* Item limitandum tamẽ si pauper veraciter: nam si de præsenti, vel in futurum habere posset, tunc cum obligatione soluendi eum adiuuabit aduocatus, prout in sacro Palatio cũ notarijs seruari probat decisio Rotæ antiquæ. 2. de constit Et credo ita vti in nostro Regno, licet non affirmo quia non vbique vidi. Vsum tamen non approbo, sed reprobo: nã si præsens status rei considerandus est, & tractus futuri temporis non spectat ad iudicem ex iuris regula, quare cõpellendi sunt in futurum soluere, si forte vnde soluant habuerint. Alia in propositum videre poteris, per dictos Doctores. Et quæ salaria † debeat habere aduocatus pauperum & eius priuilegia vide per Rebuf. in concord. Regum Franciæ, tit. de electio. derogati. in glo. Regium aduocatum. col. 2. pag. 66. in antiquis.

IN LEGEM DECIMAM SEPTIMAM.

1 *Aduocatis omni iure prohibitum est secreta suæ partis alteri pandere.*
2 *Prænaricatio quando proprie committatur.*
3 *Aduocati perfidi dicũtur, & falsum committunt partem plena fide non adiuuantes.*
4 *Aduocatus colludens cum aduersario vel participans de dolo tenetur.*
5 *Aduocatus potest partem contrariam adiuuare si prior pars non præbet iustum salarium, & ibi quomodo intelligatur, & consilium autoris.*
6 *Aduocatus dolose per partem salariatus, vt partem aliam nõ adiuuet potest nihilominus adiuuare, & ibi, consiliũ authoris.*

SVMMARIVM.

Nullus aduocatus secreta & iura suæ partis contrariæ parti, vel alteri in contrariæ partis, fauorem reuelet neque in eodem negotio vtrasque partes adiu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uet, neque tutetur sub nostri text. pœna.

Escubrieren. Secreta enim vnius partis alteri reuelare, etiam non aduocatis, prohibitum est, ex præcepto Decalogi. Aduocatis tamen non solum † ex illo decalogi præcepto, 1 verum etiam ex iure nostro specialiter inhibitum. Aliter enim prævaricationis crimẽ incurret aduocatus hæc faciens, à quo maxime crimine fugiẽdum est. Fertur enim doctissimum quendam virum, præ tristitia cuiusdã prævaricationis mortem obijsse, & ideo caute in ijs agendum etiam coram iudicibus, & in cancellarijs, parte contraria, vel aduocato eius præsente existente. Prævaricatioque hæc † proprie committitur, 2 cum aduocatus secreta vnius partis, ei tanquam aduocato reuelata, alteri parti pandit, & manifestat, vtprobat text. in l.1.ff.de prævaricator. quod quidem maximum delictum est. Plena enim fide tenentur aduocati clientu- 3 los † suos defendere, & audire, alias perfidi dicuntur, secundum glo. non omni in cap. irreligiosum. 87. distinctio. quam vltra Doctores ibi commẽdat gloss. Gregoriana. 2. in procœmio titul. 6. part. 3. Vnde hoc casu si aliter fiat, poterit aduocatus de prævaricatione accusari, secundum glossam ordinariam, & ibi Ias. nu. 2. in rub. C. de procuratoribus, & per totum. ff. de prævar. & est optima l. 10. tit. 6. par. 3 grauissimeque secũdum legem illam puniri. Imo & aduocatus colludens cum aduersario, † aut participans de 4 dolo, vltra hoc quod grauissime punitur pœnis, de quibus per Auendañ. c. 2. Prætorum num. 24. & 25. li. 1 & succincte Didacum perez, d. lib. 2. ord. col. 661. & nouissime Menoch. li. 2. de arbitrarijs iudi. Centu. 4. casu 323. per totum, tenetur clientulo ad damna, expensas, & interesse ex hoc secuta, secundum glo. Bar. & modernos, maxime Iason nu. 15. in l. si procurator. C. de procurator. eundem Ias. in rub. n. 2. C. eo. tit. Insuperque, & aduocatus ostendens iura clientuli sui parti aduersæ falsum committit, secundum Bart. per tex. ibi in l. siquis aliquid 2. §. instrumenta, ff. de pœnis Iaso. in l. non dubium, n. 53. C. de legibus, optima l. 1. col. 2. tit. 7. part. 7. Aduocatusque prævaricans infamis est, vt l. athletas. §. penul. ff. de infamibus, glo. 3. l. 1. C. de aduoca. diu. iud. Notandum tamen est, quod prævaricatio non committitur, si pars vna ostendat aduocato iura sua, aduocatusque illi parti patrocinium promittat, & quia postea pars hæc non præstat iustum salarium † aduocatus ipse 5 adiuuat partem contrariam ei occurrentem pro patrocinio in causa illa. Tunc enim iuridice fieri potest, secũdum Auenda. d. c. 2. n. 25. versi. non tamen lib. 1. Et iam in facto vidi pro curatorem quendam ob hoc accusatum liberum pronuntiari hac de causa, ex dictis per Auendañ, vbi supra & per Amanel. de Claris, singul. 253.

Et hoc lite nondum cœpta & actibus nondum factis per aduocatum ipsum, vel procuratorem verum est: secus vero alias, prout loquitur Auendañ, vbi supra, & pro eo est gl. in l. fi. ff. de postul. ibi, non offerens dignum salarium. Idemque dicendum 6 est si pars vna † tẽtaret aduocatum vnum, & ei secretum pẽderet, vt in causa illa pro contraria parte aduocare non posset, hoc enim non obstante poterit contrariam adiuuare partem, quia dolus istius partis non debet ei patrocinari, secundum Montaluum l. 3. tit. 9. lib. 1. fori, & Florentin. in 3. part. sue summę, tit. 6. cap. 2. §. 1. ad fi. Quod tamen intelligerem, si per iudicem

dicẽ cõpelleretur aduocatus ille constito de fraude & dolo, vt colligitur ex l. 10. tit. 6. par. 3. Absque compulsione tamen iudicis, nõ admitterem dictam doctrinam, quia debet de dolo, & fraude constare, neque itidem contrariam partem adiuuarẽ ob non solutum salarium per priman, nisi de licentia iudicis, vt omnis scrupulus, & murmuratio cessaret. Non enim ea, quæ licent faciẽda sunt, sed & quæ decentia sunt, vt inquit Decius, in l. nemo potest, n. 2. ff. de reg. iur. & vide limitationem ad l. nostram posità in l. 9. supra eodem.

IN LEGEM DECIMAM OCTAVAM.

1 *Aduocati non debent à clientulis immoderata petere, & recipere salaria.*
2 *Aduocatus si a duobus partibus inuicẽ contrariantibus sit salariatus, quã adiuuabit.*
3 *Vassallus duorum Dominorum inuicẽ debellantium, quem defendet.*

SVMMARIVM.

Salarium aduocatis pro patrocinio præstandum taxat lex nostra.

ET nota quod lex ista loquitur in ciuilibus causis l. 20. infra eodem in criminalibus.

Honestos y templados salarios. Non enim debent a clientulis extorquere 1 plus † debito salario: aliter enim deprædatores, & canes rabidi curiarum vocari possunt, secundum Tiraquel. de Nobilita. cap. 29. nu. 47. probatur que in l. 1. §. in honorarijs ff. de var. & extraor. cogni. & in l. 21 infra isto tit. vbi, & alia dicentur. Aduertendumque est. l. nostram non esse contrariam l. 10. supra codẽ licet prima facie aliud videatur. Quia tex. in d. l. 10. loquitur, & procedit quoties salarium datur, & constituitur aduocato per partem pro tempore aliquo signato, puta pro vno anno, vel duobus quoniam tunc, vt iustum sit, & dicetur tolerabile taxandum est secundũ quod in illa lege disponitur. Nostra vero lex procedit cum salarium pro præsentis litis patrocinio præstatur, puta, promitto tibi hanc summã pro præstando patrocinio in tali causa. Tunc enim, vt iustum dicatur non debet excedere nostri rex. taxam, & metam, & hæc nostra lex quotidie seruatur. Et hic est verus & literalis harum legum intellectus. Est tamẽ dubium, 2 quid si a duabus partibus † aduocatus aliquis accipit quolibet anno pro patrocinio in causis suis præstando aliquod salarium, & istæ duæ partes in lite vna sunt inuicem contrariæ, quam earum tenebitur in hoc casu aduocatus adiuuare. Et Ripa in l. fin. n. 56. ff. de prin. creditorum, inquit, quod illum, qui prius salarium huic aduocato constituit, quasi prior tempore potior sit in iure, sicut & videmus vassallum duorum Dominorum † inuicem debellãtium ex diametro, 3 teneri adiuuare dominum illum, cui prius homagium præstitit, secũdum Capiti decisione Neapolit. 161. n. 19. & Speculator. plura referentem, in loco relato per Tiraq. de Primogenitura, q. 17. in prin. n. 14. cum sequent. aliquibus. Quanuis, & ipsemet Capitius, dec. 168. n. 2. tunc inquit dominum originarium adiuuandum. Placet tamen opinio ipsius Tiraq. vt seclusis pactis, & conuentionibus aduocati partium, & vassalli dominorũ vnam & primam partem teneatur adiuuare, & pro alia adiuuanda præbere substitutum. Imputet enim sibi, qui hæc

Universidad de Deusto
Biblioteca

hæc non præuidic,& tenet Rolandus Valle,consili.34.numer.23.cum sequent.libr.2. Et vt hæc euitarem semper quod memineram cum partibus concordiam faciebam,vt priori parti salarium præbenti,si forte cum secunda litigaret,adiuuarem,& non secundam,& sic noniorem.

Que no puedan llenar. Imo & pactafacta contra taſſam huius legis non debent seruari,neque secundum illa solui,sed secundum nostri tex.taſſam,& moderationem,vt inquit Afflictis,in constitutio. Sicil.libro.1.rubric. 81. numer.7. & tenent plures alij in hac materia loquentes.

LEX Decima nona, est huius. 18. declaratoria,& ideo non est necesse eam commentare. Solum vnum verbum ad eam est notandum,dum dicit ſu ſalario entero,quod ſi plus,vel minus meruerit iudex taſſabit, ſicut in 1
criminalibus fieri poſſe,inquit. l.20. ſequens,in fin.verbi.,& hoc perente parte,vt teſtatur glo.cien.l.14.titu.6. part.3.

IN LEGEM Vigeſimam.

1 *Aduocatus Epiſcoporum & dominorũ* 2
poteſt ab eis mains extorquere ſalariũ
2 *Aduocatus obligatus defendere causã an vſque ad diffinitiuam tenebitur.*
3 *Aduocatus ſalariatus non tenetur pro parte exire prouinciam.*
4 *Aduocatus ſalariũ promiſſum an ad hæredes tranſmittat,& quomodo petatur per eos.*
5 *Aduocato mortuo ante litem cœptam an hæredes petent ſalarium.*
6 *Labor & pecunia diuiſionẽ recipiunt.*

SVMMARIVM.

In cauſis criminalibus,& quæ nõ recipiunt æſtimationem qualiter ſalaria ſoluenda ſunt, & quibus terminis, lex noſtra declarat.

Riminales. Vbi de vita,& ſalutehominis tractatur. Quę quidem cauſæ criminales, cumin æſtimabiles eſſent,neque ſalariumesset in eis aduocatis taſſatum de iure ciuili, secundum Bart. in l.ſi pater.§.1.ff.de donatio. relatũ, per glo.cien.in l.14.tit.6.p.3.licebat antea aduocato,& procuratori paciſci de exceſsiuo ſalario,secundũ Bald. in l.ſalariũ.ff.mandati,& de procuratore eſt glo.iuncta Baldi declaratione,in.l.aduerſus.C.eo.titu. Vbi eriã dicit ipſe Bal.nu.ſi.ideo illos, qui ſũt aduocati Epiſcoporum,vel Abbatum † pro ſtatu dignitatis,etiam maximũ ſalarium recipere poſſe, & Auenda. c.2.Prætorum.nu.14.verſi. nam licet lib.1.& in.l.ſequenti,alios idem tenẽtes allego,quod ne exceſsiuũ iam ſit per tex.noſtrũ taſſatur & moderatur.

En grado de apelacion. De iure ciuili communis erat opinio ſecundũ taſ. in l.ita demum,nu.8.C.de procurator.quod aduocatus obligatus defendere † cauſam,non tenebatur defendere in appellatione a diffinitiua, ſed tantum ab interlocutoria niſi appellatio ab interlocutoria eſſet ventilanda in loco remoto,ſecundum eũdem Iaſo.in l.inuitus.nu.4.C.de procurato. & traditur per Boeri,deciſi. 285. nu.11.& additio. Capellæ Toloſanæ, deciſion.155.& in ipſamet deciſione tractatur. Per noſtram tamen legem in preſenti hæc iam decita ſunt,ſcilicet,quod ſi appellatio ab interlocutoria,vel diffinitiua ſit tractãda in eodẽ loco,vbi fuit factum pactum de ſala-

rio pro lite illa præſtando in omnibus inſtantijs debet ibidem partem adiuuare vſquequo cauſa finiatur, ſecus vero alias. Ita per tex.noſtrum adnotauit Villalobos in Antinomia ſua littera. A. n.45.& in ærario,ead.litera.A.n.101. & Olanus,in concordia Antinomiarũ litera.A.n.67. Et in procuratore quid eſſet declarat Queſada in quæſtionibus ſuis,cap.31.n.16.verſi.tertio conſtituatur cum ſequenti.

Quando en los lugares donde ſe hizieron los tales conciertos. Nam exire prouinciam non tenetur ſecundum glo. in l. ſi qui deſideria.C de ſuffrag. Sed ſi prouinciam exierit ſumptibus clientuli ſui exibit,& non pedeſtris, ſed equeſtris, ſecũdum qualitatem ſuæ perſonæ: iuxta notata in l.idemque.§.idem Labeo ff.mandati,& per Bald.in d.ſi qui deſideria col.fin.& habetur per Hoſt. & alios in c.veniens,de iure iur.

La quarta parte de todo lo q̃ouiere de auer luego. De iure ciuili ſi aliud non paciſcebatur in fine cauſæ erat ſoluendũ ſalarium,prout communem teſtabatur Iaſo.in l.diem functo.n.11.ff.de offi.aſſeſſorum,ex lege tamen noſtra, forma datur, & hoc quoties per ſententiam negotium diffinitur,ſed ſi per tranſactionẽ ſeruatur diſpoſitio l.9.ſupra eo. circa taſſationem & ſolutionem ſalarij. Et an ſalarium promiſſum adhæredes tranſmittatur † aduocati,communem teſtatur,quod ſic Curtius Iunior, 4
in dicta l.diem functo.n.53. & probat l.9.tit8.par.3. Et qualiter hęredes hoc petent ſalarium,dicendum eſt cum Oroſcio,in ea l.diem functo.n.11.quod ſi ſalarium annuum ſit,ſiue pro lite aliqua,ſi annus vel lis incepit currere, & in iudicio proponi pro toto anno,vel lite debetur,& peti poteſt,ſicut, & in iudice ſtatutum eſt cum veriori, & receptiori,& iure noſtro approbata opinione,vt per Oroſcium,vbi ſupra,n.5. 6.& 7.quanuis alij aliqui velint dicere pro rata temporis deberi. Quorũ opinionem quoad aduocatos videmus iã approbari per dictam l.9.niſi ſecũdum eam ibi hæredes aduocati alium æque idoneum præberent aduocatũ qui litem illam perficeret, & finiret. Et hoc cum pro lite ſalariũ erat promiſſum procedit,ſed ſi pro anno tñe opiniones iuris Docto. remanent in ſuo eſſe,neque per dictam.l.9.alierã
5 tur. Quid tamen ſi ante † ingreſſum officij,vel ante inceptum annum aduocationis vel ante litem cœpiã moriatur iudex,vel aduocatus, & tunc non debetur,niſi genere cœpiſſet,ſecundum communem aſſertã per Oroſcium,vbi ſupra, quam opinionem, d.l.9.approbatam dicit. Quam quidẽ legem licet ſolum in Regijs officialibus,& domus Regiæ,velit,procedere Villalobos,in dicto ærario mille cõmu.opinio.verbo ſalarium.n.2.communis tamen eſt ſecundum eum ibi, & glo.d.l.9.quod in omnibus poteſtatibus & aduocatis intelligitur,prout communem,& in eis etiam teſtatur Oroſcius,vbi ſupra. Et pro ea d. l.9.conſiderat cum nulla congrua differentiæ ratio dari poſsit,quare aliud in vnis, quam in alijs dicendum ſit, cum omnes Regi ſeruiant,& lex Partitarum ſemper in dubio cum iure ciuili cõcordat, neque cõrigere illud vult: Et poſt hæc ſic vidi nouiſſime aſſertum cum dicta gloſ.l.9. per Olanum, in concordia Antinomiarum litera.S.n.1.& 2.

Que luego que el pleyto fuere começado. um aduocatus ipſe patrocinium præſtat,iam quod non totum,partem tamen ſalarij debet percipere,vt C.de iudi.l.properandum.§.illud. Nam ſi finem litis expectaremus,magis clientulo,quam aduocato laboranti faueretur dareturque clientulo occaſio ſubtrahẽdi ſalarium aduocato, quod eſſet inconueniens. Labor enim, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 pecunia † diuisionem recipiunt. l. Scio. ff. de annuis lega.

Pero si en fin del pleyto. Exijs declarãtur etiam finalia verba. l. 18. supra. eo totum salarium iubentis solui, vt scilicet, si plus, vel minus iudex videritde beri, id tantum iubeat solui, si parspetat, vt diximus in ea. l. 18. in fine, nam licet nostra in criminalibus loquatur, ad ciuilia etiam debet extendi, cũ nulla differentiæ ratio dari possit, & fortiora sint criminaliaquam ciuilia, & propter vnum quodque tale, & illud magis, in auth. multo magis. C. de sacro. eccles.

IN LEGEM VIgesimam primam.

1 *Aduocatis alio tempore exigua merces offerebatur.*

2 *Quis fuerit primus, qui aduocatismercedem constituit, remissue.*

3 *Aduocatus plus iusto recipiẽs tenetur in conscientia restituere.*

4 *Aduocat⁹ pẽfata qualitate ne rotij, & litigãtis po est vltra tassam recipere.*

5 *Aduocatus etiã à sponte offerẽte vltra iustum recipere cũ declaratione.*

6 *Aduocatus an pro consilio possit petere mercedem si libros non reuoluit.*

7 *Aduocatus in propria causa aduocãs an possit expensas petere.*

SVMMARIVM.

Tassantur per legem hãc salaria per aduocatos percipiẽda pro libellis, & petitionibus litis, cum de salario pro lite præstando non est conuentum, & iubetur quod aduocatorum famuli nihil pro scribendispetitionibus recipiãt, neque pro transcribendis.

Todos los dichos abogados &c. Da vno dellos. Notada est dictio illa vniuersalis, todos, quasi null⁹ excludatur. Qui enim totũ dicit nihil excludit. c. si Roma. 19. dist. maxime attẽta illa alia dictione, dichos, que ad leges præcedẽtes refertur, & ad rubricã nostram. In quib⁹ de omnibus Regni aduocatis tã curiæ cãcellariarũ, quam etiã inferiorũ tribunaliũ dictum est, vt sic aduertãt curiales aduocati, nullũ firmius neq; maius priuilegiũ in percipiẽdis honorarijs mercedibus habere, quã habẽt inferiorũ populorũ aduocati, sed omnes indistincte eadẽ linea & lãce metiẽdos esse, & ex lege nostra metiuntur. Et sic ignoro, quoiure, quaue ratione curiales, ita immodica pro quolibet negotio nec nõ dicã minima petitione facti etiã, salaria petunt, & recipiũt, vt audio, vt dictu videatur incredibile. Neq; audiẽda sunt eorũ conuenticula, vt singula. iter inquit So., li. 5. de Iusti. & iur. q. 8. ar. 2. col. pen. ad fi. pagi. 442. Aiunt enim non posse aliter suũ statũ sustentare, cum tamen status eorum, & conditio, non ipsorum iudicio sint æstimanda, qui illas sita vsurpant fastas pompas. Si enim scribæ victu & vestitu nobilitatẽ præferre contendant & aduocati illustrium statum, non debẽt illos splẽdores miserorum sumptibus sustentare. Ideoque aduertent aduocati, nedũ statum augent & diuitias cumulant, animas damnent. Parum enim diuitiæ prosunt, si anima detrimentum patitur.

Dos reales. A Nerone olim factum fuit & statutum, vt causarum patroni sine mercede, aut muneribus causis adessent, quem admodum scriptum reliquit Alexand. ab Alexand. libro 3. dierum genialium. capite. 5. prout refert Tiraquel. de Nobilitate. capite. 29. numero. 31. & Menochius. de arbitr. iud. li. 2. centur. 4. casu 369. Et alio itidem tempore secundum Tiraq. ibid. n. 3. ita exigua merces cau-
1 sidicis dabatur, † vt ne ipsis quidem artificibus vix auderent dantes offerre. Idque Romæ tempore Iuuenalis factum asserit ipse Tiraq. Hodie tamen salarium & honorarium aduocatis præstari tam de antiqua consuetudine, quam de iure, excepta paupe rum causa, constitutum habemus, & ex lege nostra determinatur quãtitas præstanda pro quolibet libello & petitione nisi aliud qualitas causæ & negotij dubietas patiantur. Nam tũc excedi potest nostri tex. meta, prout ex eo colligitur, ibid. *Pero si acaſciere*, & ex l. 14. tit. 6. par. 6. itidem probatur. Remota tamẽ hac qualitate & negocij dubietate regulariter, nihil aliud quam tassa nostri tex. percipi potest, & de iure ciuili ex. l. 1. §. licita. ff. de var. & extraord. cogn. approbata per d. l. 14. centum aureos licebat prò lite recipere. Et cui mensuræ adæquarentur isti centum aurei, tradebant Alcia lib. 3. disiunctio. c. 9. & latius Budæus, lib. 5. de asse, & partibus eius & glo. cien. in di. l. 14. Et quis fuerit,
2 qui prius aduocatis † salarium cõstituti tradit Tiraq. in d. c. 29. n. 26. cum aliquibus sequentibus, & n. 36. cũ sequent. Et an licitum sit pro patrocinio mercedem recipere tractat, & fundat quod sic. Floren. in 3. par. suæ summæ, tit. 6. cap. 2. §. 4. & Soto de Iustit. & iure, lib. 5. q. 8. art. 4. & ex lege nostra approbatur, dum tamen iustum
3 sit quod percipitur. Aliter enim † in conscientia tenebitur excessum restituere, secundum Soto, vbi sup. d. art. 4. & Tiraq. d. n. 36. & prædones, & canes rabidi nuncupari possent, secundum eum ibi, n. 7. & 8. & Cerdan de Tablada en la visita de carcel. c. 27. n. 24. & tradit Dida. Perez in l. 2. tit. 19. lib. 2. ord. col. 663. q. 14. Quanuis

secundum Sotum, vbi supra, & Tira. & 5. Tho. relatos per Dida. Perez vbi sup. col. 664. versi. Aduocatus præterea, & Auend. d. c. 2. Præto. n. 14. versi. nam licet cum seq. lib. 1. & Nauar. in Manual. c. 25. n. 30. Possit aduoca
4 tus pensata qualitate negotij †, & litigantium possibilitate petere quodiustum videbitur pro libello, arbitrio boni viri moderandum, prout diximus iã ex tex. nostro probati. Et bonus vir erit tunc iudex: nam ipsemet aduocatus in causa sua male posset arbitrari, licet quotidie arbitretur, propter magnũ incõueniens resultans, si pro cuiuslibet libelli similis tassatione esset iudex adeundus. Consulo tamen, quod semper aduocatus contra se potius, quam contra partem arbitretur, cum restitutio immoderatæ summæ, vt vides incumbat ei, etiamsi pars ipsa † sponte offerat. Tum, quia
5 hoc etiã recipi modo expresse lex nostra prohibet, tum etiam, quia parti offerenti iustum videbitur, quod re vera iniustũ est, & quia in parte nulla libera voluntas, sed potius coacta dari põt, vt inquit Soto, vbi supra, & facit bonus tex. in l. 1. C. de stratori. l. 12. & ibi Platea, probans quod cuinõ licet vltra taxatam quantitatem petere, non licet etiam ab sponte dantibus recipere. Quem tex. & alios ad hoc allegat glo. mandare. l. 8. tit. 9. p. 2 & ita teneo, quãuis cõtrariũ teneãt relati per Tiraq. d. cap. 29. nume. 38. sequent. cum num. 54. & Didacus Perez, vbi supra. col. 665. in princip. vbi tex. nostrum pro opinione ipsius Domini. de Soto, considerat. Et pro hac etiam opinione ex tex. in l. 8. titu. 6. lib. 3. infra vbi & in glo. auinque, referemus iterum. Et ita tenendum est, nisi daremus casum in quo ipse spõte offerẽs esset potẽs homo, qui quantitatẽ illam donare posset, & libera & spõtanea volũtas in eo daretur, & colligitur

pura

Universidad de Deusto
Biblioteca

pura si postquam obtulit sponte quã tiratem illam, aduocatus renuit illã recipere,& nihilominus ipse litigator coegit aduocatum, vt illam reciperet etiam si sciebat excessiuũ quid præstari. Ita quod conceptum fuit liberam adesse voluntatem donãdi excessum illum,& libera etiam erat ipsius aduocati voluntas non recipiendi, nisi coactus per partẽ fuisset, Tũc enim tolerandũ videtur recipi posse: quia scienti & consentienti non fit iniuria, neque dolus. Super quo conscientiam suam vnusquisque præmidear,& attendat quomodo liberam partis voluntatem coniecturatur, & considerat. Non tamen ita vilia, & turpia salaria peti debent, vt vilipẽdatur aduocatorum officium, secundũ quod inquit Tiraquellus, vbi supra, n.6. quod intelligerem quoties vilia hæc salaria petuntur via,& modo acquirendi hac fama plura negotia, non vero si vt animæ consulatur, vel paupertati litigantium. Nam tunc nõcrederem vile aliquid committi, sed potius nobilissime, & christianissime fieri, prout post hæc reperi voluisse Aluarum Pelagium, de Planctu Ecclesiæ.li.2.cap.111.35. Sed an si sine reuolutione librorum † consilium aduocatus præbeat poterit peti salarium per aduocatum, & dicendum est quod sit, secundum Tiraq. vbi supra.nu.32. contra glo. contrarium tenentem in cap. non licet.11.q.3. Et Dida. Perez, d. col.665. eam reprobatam dicit, & Iaso.in §.sed istæ quidem.n.113. Inst. de actio. Non enim debent esse peioris conditionis docti, quam indocti. Posset tamen illa glo. in duobus casibus procedere, de quibus per Tiraq. vbi sup.n.34.& 35. Vnum tamen notandum est, quod & iam alibi si bene memini diximus, scilicet, quod abhomine principali, vt Principe, Duce, Comite, vel Marchione, etiam vltra salarium licet aliquid recipere, secũdum Tiraq. vbi sup.n.37.& Baeçam, de decima tuto.c.9.n.7. Sed an si aduocatus in propria causa aduocat licet sibi petere † expensas aduocati, quas ex parte sua fecisset, si aduocatus non fuisset,& debeantur ei, tradit Baeça de decima tuto.c.21.n.14.& Rebuf. in 3.tom.const.ti.de expẽs.& inter art.5.gl.1.n.27. & optime per Menochium, de arbitrijs iudicũ, lib.2.centuria.2.casu.154. Vbi & quid si in re communi cum alio aduocet,& nouissime,& optime per Ioseph um Ludoui.dec.i.Perusina.111.

Que lo contrario hiziere. Damnatur hic cupiditas augendi salarium, cupiditas enim in acquirendo consistit, vt dicit glo.l.1.§.fi.ff.de ædili edicto, & ex ea oritur postea auaritia, quæ facit humanos vsus peruertere.11.q.3.cap.quatuor, de quo per Alber.de Rosatis in l.si quis in suo.C.de inof. testamen.

IN LEGEM VIsimam secũdam.

1 *Aduocati cogi possunt patrocinium præstare & ibi quod non possunt deserere causam.*
2 *Medicum infirmum à se medicinari cœptum derelinquere nõ potest.*
3 *Infirmitatis, vel absentia causa potest index alium aduocatum subrogare.*
4 *Aduocatũ si pars sine causa remouet, debet præbere ei salariũ conuentum.*
5 *Aduocatus quando possit causam derelinquere nullo perdito salario.*

SVMMARIVM.

Aduocatus litem semel a se inceptam derelinquere non potest sub pœna.

Despues

Despues que començaren. Similis ex.l.10.tit.10.lib.3.fori Imo& ad incipiendũ eam † possunt cogi ad petitionem partis, ex l.2.C.de proxi.sacrorũ scrinii.li.10.& ex.l.prouidendum.C.de post.notat Iaf.in l.inuitus.n.2.C.de procu. Abb.in rub.de offi.iud.& ibi Feli.& Cassa.in consue.Burgu.rub.1.§.6.n.88. & probatur etiã ex l.28.infra eo. Imo & ad consulendum iudici, per ipsum met iudicem, cõpelli possunt secũdum gl.in.d.l.2.C. de proxi.sacr.scri.li.12.quam ad hoc allegat Rebuf.in.1.tom.constit.Fran.tit.de senten.executor.art.16.gl.13.pagi.421. nisi secundũ Bar.in ca.l.2. Aduocatus quis sit in causa aliqua. Nam tunc cogi non potest in eadem causa consulere. Et tunc si aduocati volũtarij vel compulsi per iudicẽ causam inceperint defendere, tenẽtur vsque ad finẽ persequi: neque derelinquere eã possunt secundum rex.nostrum,&.l.rẽ nõ nouã.§.patroni.& ibi Paul.nu.7.C.de iu. Imo & deducus esset, vt aduocatus semel litem a se inceptã derelinqueret. Aliter enim præsumptio esset cõtra eum,&contra partem suam vel quod iniustã causam foueat, vel cupiditate tentus, vt plus ei erogaretur pecuniæ causam vellet deserere.

2 Eodemq, modo videmus in medico† qui infirmũ derelinquere nõ potest, secundum te.in.l.qua actione.§.Proculus,cũ.l.sequen.ff.ad l. Aquil. Imo & in veterinario statutum reperimus per.l.9.tit.15.par.7. qui nõ potest curam a se inceptam deserere. Et si in jsta decisum reperimus quanto maiori cum ratione lex nostra procedit. Et hoc nisi secundum legem nostram aliquam causam, & impedimentum daremus in aduocato, quo minus litem illam prosequi non valeret: puta quia apparet de causæ iniustitia. Nã tunc derelinquere potest eam, vt habetur in capi.breui. de iureiuran.& in.l.2.supra eo. Neque tunc tenebitur aduocatus reddere parti salarium vsque tunc receptum, sed sic aliam causam pura absentiæ, vel infirmitatis causam defendere nõ possint, tunc aut debent reddere salarium, aut dare alium aduocatum, qui eam insinã vsque defendat. Et ita procedit textus noster in secunda parte, ibi, *Si caso fuere que dexaren las dichas causas.* Nã causa † infirmitatis, vel absentiæ potest index alium aduocatum subrogare, secundum Didacum Perez.l.1.titu.19.libr.2.ordin.col.658.in prin. Deficiente vero aliqua dictarum causarum, vel similium tenetur omnino aduocatus causam perficere. Alias vltra quod perdit salarium, tenetur parti ad damni restitutionem ob hoc cõtingentis, secundum.leg.10.titul.10. libr.1.fori. Imo,& ex lege nostra soluet damnum cum duplo, & priuabitur aduocationis officio per sex menses. Sic & stipendarius conductus, si recedit ante tempus, nihil habet, & In ædificatore promittente facere domum certæ formæ si recedit a opera nihil petere potest, & facit quod notatur in.lege item si vno.§.item cum quidam, digestis locati, & quæ notantur de famulo ante tempus seruitij impletum recedente, per Baldum in lege aduersus.C. de locato.& eundem Bald.in.lege.ædem. colum.4. C.locati. Sicut & e contrario, si pars absque causa remouet, & deserit † aduocatum nihilominus debet ei soluere salarium, secundum textu.in.l. secunda.titulo.decimo.libro.primo fori,& lege si operas, diggestis, locati. Vlterius, & textus noster in quantum probat aduocatum deserentem litem sine causa legitima teneri reddere salarium, intelligitur, quoties pro illa lite salariatus erat, vel pro tempore, quo lis illa du-

3 4

S raret

Universidad de Deusto
Biblioteca

raret: tunc enim si deserat eam teneatur reddere salarium receptum, secus tamen si nõ dabatur salariũ, sed labor soluebatur statim, ita quod pro petitione, & libello soluebatur merces taxata per legem. Tunc enim quãuis causam desereret sine causa non tenebitur † reddere pro labore receptum, quia vt dictũ est ex l. Scio. ff. de annuis lega. labor & pecunia diuisionẽ recipiunt. Ad quod dicendum itidem moueor, quia lex nostra loquitur quoties cõstituitur salariũ pro lite vel pro tempore: ita quod aduocatus suscipit in se defensionem litis, vt pater excopulatiua nostri tex. ibi. *Ayudaren en las causas y las tomaren a su cargo.* Ponderando copulatiuam illã y tomaren, quasi non sufficiat in causa patrocinari, nisi & in simul eiusdefensionem aduocatus in se recipiat, quod fit si expresse dicatur, vel pro lite illa salarium cõstituatur. Et hic est meum ad istũ text. nouus intellectus sub saniori consilio, meo videri tenẽdus, præsertim quia nostra lex est pœnalis, & sic restringenda.

Las tomaren a su cargo. Non intelligas, quod promittant victoriã in causa, vel in se pro quota litis suscipiant periculum: quia hæc fieri non possunt, secundum text. in l. 8. supra eo. sed quod tantum promittunt pro tali salario in lite illa patrocinari.

IN LEGEM VIgesimam tertiam.

SVMMARIVM.

Iudices diligentes esse debẽt, vt aduocati obseruent contenta in legibus supra proximis, & ordinem iudiciorum secundũ nostri tex. dispositionem.

PRO exornatione huius legis notandum est, quod iudices & officiales Regij negligentes in executione legum per nostram legem declaratarũ poterunt puniri de contemptu, puta si admittunt aduocatos in causis cõtra leges nostri tituli aduocantes & iura percipientes. Nam dicuntur cõtemnere eas, ex quo nolũt subijci ordinationi nostri tex. facientes contra eum, vt inquit Archi. in c. quicunq; 81. d. & vide Feli. in c cum quidam, de iureiur. in 5. declaratione, quos allegando in simili constitutione notat Afflic. in const. Sici. li. 1. tub. 8. n. 25.

IN LEGEM VIgesimam quartam.

SVMMARIVM.

Aduocati tenentur procuratorũ mandata signare, & declarare esse sufficientia: neque possunt articulos primæ instantiæ, in secunda proponere. Et tenentur itidem interrogatoria sub scribere, & in receptorijs sint inferenda interrogatoria ipsa, nullumque admittendum interrogatorium quod non sit ab aduocatis suscriptum sub pœna nostri tex.

Eũalen Et iste erit vnus casus vbi suscriptio requiritur, addendus ad alios plures similes sub scriptionem requirentes, relatos per Auend. c. 16. Prætor. n. 2. per totum lib. 2.

La ley por nos hecha. Quæ est. 4. & 5. ti. 9. lib. 4. vbi late dicemus fauente diuina gratia.

IN LEGEM VIgesimam quintam.

Antiqui

1 *Antiquitati in ordine sedendi deferendum est.*
2 *Seniores primo loco sedere debent. n. 2 vbi remissiue plura de senioribus.*
3 *Quæ ecclesiarum sunt nullius in bonis existunt, & quomodo intelligatur.*
4 *Aduocatus non descriptus in matricula non gaudet prærogatiua scriptorum in ea.*

SVMMARIVM.

Aduocati in audientijs, & locis iudiciorum per antiquitatem sedere debent, & quando loqui possint, & quomodo in facto veritatem dicere & narrare tenentur, & quòd petitiones suo nomine signet sub pœnis disponit lex nostra.

1 *Por su orden de antiguedad.* In ordine enim † sedendi antiquitati deferẽdum est, sicut & in multis alij, quæ referunt relati per Boe. in tract. de author. magni consilij n. 132. & 133. Et hoc nullo habito respectu siue ad aduocatus antiquior iunior, vel senior. Licet enim seniores † primo loco sedere debeant, secundum tex. in l. 2 C. de præfec. præto. libr. 12. & alia iura allegata per Tiraq. de primogenitura in præfatione n. 105. vbi à n. 79. de senioribus præferendis plura dicit, & licet idem aduocati seniores sint, quandoque minoris scientiæ, quam iuniores; præferendi sunt propter lõgam practicam, & experientiam, secundum Alberi. relatum per Rebuf. in 3. tom. const. Fran. titul. de mater. possessor. art. 13. glo. 1. n. 12 & 13. Tamen quo ad nostrum propositum, quantumuis iuniores sint, præferuntur propter antiquitatẽ in sedilibus † tribunalium & ori, & tex. noster ita probat. Quam ob rem & in sedibus & sedilibus, sessionibus, & processionibus antiquitati, non ætati, defertur in ecclesia, scilicet si prius ibidem canonicus receptus fuit, vel in aliam dignitatem, vel præbendam, prout in nostra vtitur cathedrali Ecclesia, & in omnibus alijs, & scholis, & vniuersitatibus vti credo. Imo & in ipsis Ecclesijs antiquitas sedendi in aliquo earum loco aliegari põt. Nã quanuis, quæ ecclesiarum sunt, in nullius † bonis sint, verum est quoad proprietatẽ quoad vsum vero bene esse possunt, vt quis & sui ibidem sepeliantur, & sedeant, vel præcedant primo in sedilibus & processionibus, prout tenet expresse Oroscius in l. in tantum. n. 14 ff. de rerum diuisio. & Syluest. in ver. sepultura n. 3. Imo & secundum tex. nostrum quoad tribunalium sedilia non solum non attenditur senectus, sed antiquitas, verum neque gradus prærogatiua, & sic Baccalaureus Doctori etiam in gradu antiquiori in sede tamen antiquior præfertur: prout tex. noster considerare voluit solum de antiquitate mentionem faciendo & omnes Baccalaureos nominando. Et sic in hoc non habet locum gradus, prærogatiua, licet in alijs habeat vt inquit Rebu. in tra. denomina. q. 21. n. 3. cum seq. aliquibus, qui ita debet declarari. Sed an si antiquior aduocatus propter culpam amisit locũ quem alius intrauit, & post restitutus est, an intret eundem locum, vide dicta per Menochium, quem referre sufficiet, in de recup. possess. remed. 10. n. 101. cum pluribus seq. n.

Ni se assienten en los estrados. Cum enim examinati tantũ aduocati sedere debeant, quibus deficit qualitas illa examinis, non licet vti hac sedis prærogatiua: cũ aduocatus nõ descriptus 3 † in numero aliorũ non debet illorũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

perrogatiua gaudere, prout in l.1. in fine supra isto tit. diximus. Et quia vbi certum quid requiritur cũ aliqua qualitate non est satisfactum iuri si interueniat illud requisitum absque qualitate illa, ex iuribus allegatis per Arc. Gomez tom.3. variar. c.1. n.44. facitque tex. ine. Pisanis, de restit. spoliat. & c. statutum, iuncto c. licet canon, de elect. in 6. Iacob. Aret Cyn. & Bal. in l.2. C. de postul. Bart. in l. denuntiasse, §. quid tamen. ff. de adulter. & in consi. 10. inci. accusatio fuit instituta & in l. quidergo. §. pœnagraiuor. ff. de ijs, qui not. infra. Hic tamẽ requiritur quod sit aduocatus, & q̃ sit examinatus, vt sedere possit in sede aduocatorum examinatorum. Ergo si deficit qualitas illa examinis ibi de n sedere non debet, nam debet esse ornatus vestimentis, & qualitatis sedi ipsi conuenientibus, secundum Boeri. vbi supra n.42. ne dicatur illi. Amice cur huc intrasti non habens vestem nuptialem. Insuper notandũ est ex tex. nostro, quod quamuis de iure ciuili aduocatus non sedebat, sed stabat coram iudice. l. quisquis, & ibi Doct. C. de postul. l.7. tit.6. part.3. ex lege tamen nostra sedere potest, secũdũ quod notat Q. Ianus, in cõcordia antinomiarum litera A. num.75.

Y en el hecho no digan ni aleguen cosa no verdadera Nam nec invoce debet aduocatus allegare pro clientulo suo contra conscientiam suam, quia Dominus noster Iesus Christus docuit Christianos, vt non loquantur in ore, nisi secundum quod cor, & conscientia dictat, vt expresse dicitur, iu c. & si Christus, de iure iur. Vbi etiam dicit Pal. quod sal conscientiæ semper fuit in mente rationis humanæ. Et dixit maximus propheta Isaias, vlti. c. quod vermis conscientiæ nõ morietur, tamen conscientia legis vincit conscientiam hominis, vt dicit Bald. in c. clerici, de vita & honest. cleri. & refert in propositum Afflict. in const. Sicil. li.1. rub.81. nu.8. notab.5.

IN LEGEM VI gesimã octauã.

SVMMARIVM.

Reo dandus est terminus quæré di aduocarum, iudexque compellere potest aduocatum, vt partem petentem adiuuet sub pœna nostri textus.

Tercero dia. Similis l.1. tit.9. lib.1. fori. Et iure ciuili arbitrarium erat tempus, vt l. ab hostibus §. sed quod simpliciter & in l. ait prætor. §. fi. ff. ex quib. caus. maior. Et notãdũ quod medio tempore ex causa dandæ sunt inducię propter absentiam aduocati iusta de causa absentis, vel alterim peditis, sed si malitiose petantur non sunt dandæ inducię hæ, vt in ca.1. vt lite non cont. gl. si aliquis, & ibi Docto. in l. sed & si per prætorem. ff. ex quibus maio. & not. in l.1. C. de re pu. bon. pos. & in l. velamento C. de postul. vbi & probatur maxime in d. c.1. quod expectandus est aduocatus quod est verum si de proximo est reuersurus, secus aliãs, quoniam tunc alius querẽdus est aduocatus, secũdũ Bar. in l. sed si vnius. §. quod autẽ. ff. de iniur. & in l. præto. ff. de vaca. mune. Neque retract. sentẽtia, etiãsi tẽpore eius dicat quis, quod nõ habuit aduocatũ, secundũ tex. in d. l. velamento, nec gl. in d. c.1. vbi limitatur hoc vltimum in fisco, & ecclesia.

El juez apremie. Similis in l.13. ti.9. infra li. seq. vbi Deo volẽte dicemus aliqua.

In l.29

In l.29. ibi. *Ni albricias.* Vt diximus in l.8 glo.6. supra eo. & hæc pro hoc titulo.

Tit.18. de los Secretarios que libran con el Rey.

IN LEGEM primam

SVMMARIVM.

Quæ sint obseruanda ab ijs secretarijs cameræ declarat lex nostra.

Vmque superioribus titulis de aduocatis, & relatoribus dictum sit, nunc de secretarijs Regis dicendũ restat, qui & officiales Regij consilij & cancellariarum dicuntur.

In cuius rubricæ declaratione solummodo notandum est, quod istise cretarij latine, quæstores dicuntur, sũtque illustris dignitatis, prout supra, in tit. de los questores lib.1. dictum est. Sed verius dic non esse idem nam quæstor est idem quod hodie cancellarius, vt ibi dixi, secretarius vero est differens officium, vt patet ex l.7. tit.9. par.2. & ibi glo.

Las pagar in foro conscientiæ. Caute verba hæc adiecta fuerunt: nam alias etiam si ipso iure pœna legalis per legem imponatur, non debetur per contrafacientem, ipso iure in foro conscientiæ, nisi prius facta declaratione, prout in rubrica tit.1. huius li.2. diximus, debebitur tamen quoties lex ad id conscientia obligat prout ibidem diximus. Et ijs ad laudem, & gloriam omnipotentis Dei eiusque beatissimæ matris & omnium Sanctorũ finitur liber hic secundus.

LIBER TERTIVS.

Tit.4. de los Adelantados, y Merinos.

ET quãuis de libro, adl brum non sit inecessaria continuatio, sicut de rubrica ad rubricam potest tamen liber ad præcedentem continuari hoc, videlicet, modo, q̃ cum superiori libro de legibus, & Regio consilio cancellarijsque Regis, & eorum officialibus dictum sit, nũc continuatiue, & immediate sequitur liber noster, vbi de alijs audientijs Regijs, ministris, & officialibus earum, aliorumque populorum particulatium, & residẽtijs officialium earum tractabitur. Et quoniam in primis titulis huius libri tertij quam plures leges apponuntur similes legibus tit.4. supra, libr.2. vbi diximus aliqua, quæ hic repeti possent, ne bis eademrepetemus ibidem videbuntur, præsertim quod primi tituli huius libri locales videntur, & non egent commẽtatione. Ideo transfero me ad titulum 4. a quo vsque in finem libri huius nullum quasi titulum incommentatum relinquemus Deo fauente.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et quanuis titulus iste, & eius materia, & dispositio localis videatur, tamen ex quo Imperator inuictissimus Carolus Quintus, & mater eius iudicibus, de adelantamientos de Castilla de Burgos, &c. reseripserunt, omnib⁹ iudicibus in locis suis, & iurisdictionibus, vbi lex & casus cõtingens quadrare videtur, & diuersa ratio statuendi dari non potest, idem iussum censetur & statutũ, argumento doctrinæ Bar. in l. relegatorum. §. fi. ff. de inter: & releg. nu. 3. dicentis, quod si Imperator † reseribit vni præsidi, ex hoc videtur reseriptum omnibus. Imo & Epistola missa per Principem † vel alĩ habentem potestatem legis condendæ ad vnũ locum facit ius quo ad alios in simili casu, secundum Angel. relatum & secutum per Ias. in. l. ciuitas. nu. 7. ff. si cert. pet. & Feli. in c. 1. col. 4. versi. in tex. ibi de probat. Bar. Soci. nu. consi. 44. nu. 5. li. 1. Et ideo videmus, & audimus quotidie a vulgaribus dici. *Que dada vna prouision Real a vn pueblos visto darse para todos donde semejante caso sea necessario proueerse.* Et sic quo ad nostrum titulum idem dicendum est, vt & si localis titulus videatur, tamen ad omnes populos censetur missus & datus, vbi sex aliqua eius quadrare videatur, ex dictis. Et quia quotiescunque propter frequentiam actus aliquid † disponitur in vno loco, in alio etiam loco censetur dispositũ, in quo est idem casus, & eadem ratio, secundum Rebuf. in tract. nomina. quæst. 5. nu. 31. & Villalobos. in ærario com. opinilifera. l. nume. 115. & 116. & quod vni personæ conceditur alijs censetur concessum, vt. 4. distinctio. denique & 5. dist. ea. si. vbi gl. q vni, id intelligit verũ quoties de iure cõmuni aliquid conceditur, secus vero si ex priuilegio, vt. 26. q. 1. hinc est, & cũ ius cõmune in nostro titulo concedatur & detur, ideo & in alijs populis vbi similis casus occurrerit legibus huius tituli vtendum est. Et in statuto alios allegans idem tenet Socinus, consil. 8. nu. 11. volumine. 2. & sic leges. 25. & 32. & aliæ, quas commentauimus generales dispositiones sunt ad omnes populos extendendæ, & sic de similibus.

IN LEGEM TRIgesimam secundam.

1 *Parte executata debitum offerẽte executori facienti executionem, si nolit executor illud recipere, sed executionẽ prosequi nihil pro decima percipere potest.*

2 *Soluere obligatus debet realiter debitum offerre.*

3 *Creditore recusante recipere debitam pecuniam nulla consignatione neque oblatio requiritur.*

4 *Oblato implemento facti promissi si per creditorem refutetur satisfecit promissor.*

5 *Partis realiter oblatæ an decimam capiet executor.*

6 *Creditore dicente se nolle recipere debitum oblatum per debitorẽ & ob hoc depositatum si appareat post non esse in deposito integrum debitum an satisfecerit debitor, vt saltim decima non debeatur ex executione facta, & prosecuta.*

SVMMARIVM.

Si pars, contra quampetita est executio soluerit debitum dũ executio est in fieri, nulla soluenda est decima executionis: sed iura tamen in lege nostra declarata sub eius pœna.

Nolle-

Nolleuen en los semejantes casos derechos de execucion. Nã cum pars ipsa executata tẽpore executionis, & cũ est in fieri soluit, & offert realiter debitum, iniustum est iura illa capi, quæ deberentur si in effectu & realiter effecta fuisset executio, ob non solutũ debitum. Et cum hæc ratio, & dispositio nostræ legis etiam in alijs militet locis indistincte, vbique seruari debet, prout hic Placentiæ plures seruarũ vidi: & sic lege generali dispositũ est in l. pen. ti. 21. infra li. 4. Sic quædecla ratur dictum, Nuñez de Auend. in. c. 17. prætorũ. n. 9. li. 1. dicentis, q̃ statim facta executione debetur decima executori, vt & inquit Dida. Perez in l. 21. ti. 14. lib. 2. ordi. glo. 1. quoniam illum verum est, nisi dum executio est 1
in fieri † pars executanda realiter debitum offerat. Nam tunc si executor nolit illud recipere, sed hac non obstante oblatione fecerit executionem decima non debetur ex ea, ex tex. nostro hic, & ex dict. l. pen. quod & asserit obseruandum Rebuff. in. 1. tomo constit. Fran. titu. de liter. obligat. arti. 3. glo. 3. nu. 2. & Auiles in c. 10. prætorum glo. 2. & tunc debet pecunia realiter offerri, nam soluere obligat⁹ 2
debet realiter † offerre, secundũ Nebusanti. de Fano, in tract. de pignori. 2. part. 3. membri. 5. partis prin. numer. 1. folio. 134. in paruis, & Rolandus. Valle consilio. 53. numero. 34. cum sequent. libr. 1. Neque sufficit illam quantitatem deponere, quia depositum non est solutio, secundum Roland. vbi supra. numer. 42. sed est debitum realiter offerendum, & sitũc executor nolit recipere debet deponi & consignari, si ad diem certum est debitor executatus obligatus soluere, & debitum est liquidum, prout inquit & asserit Baldus. in. l. acceptam. numer. 6. in fine, cum sequent. C. de vsuris. Tunc enim si creditor vel executor nolit recipere debitum debet peti, vt deponatur, & consignetur secundum Boeri. decisio. 124. numer. 29. Si vero debitor non sit obligatus ad diem certum, si offert & recuset creditor vel executor recipere, non tenetur tunc debitor consignare pecuniam, imo neque tunc † requiritur oblatio realis, si creditor vel executor dicant expresse se nolle recipere pecuniam, neque debitum oblatũ, secundum Tiraquel. de retract. conuention. glo. 6. §. 4. nume. 21. vbi allegat Carali. Cota, hoc intelligẽtem isto modo. Quam limitationem communem asserendo refert Nebusantius vbi supra. num. 7. fol. 135. & Roland. vbi supra num. 26. scilicet, vt dictum est quoties debitum recusat. & non vult creditor recipere, imo expresse refutat solutionem. Quod & fortius procedit, vide licet, quod si factũ promissum sit, cuius offertur facti implementum per promissorem † & creditor contra dicat facti implemẽtum nihil amplius tenetur promissor facti facere, secundum Alex. in l. si insulam. numer. 6. fol. 58. ff. de verb. obligat. Quod est optimum, quoties fideiussor pro aliquo facto, vel quantitate dandus est. Nam cum tunc realiter offerri debeat secundum Alexan. l. si mora. numer. 6. & 7. ff. sol. matri. si verbaliter offeratur, creditorque ipse dicat se nolle fideiussorem recipere, vel quod factum impleatur, nihil amplius tenetur promissor facere, & satis dicitur satisfeciſſe ex parte sua. Imo quanuis in tẽpore habili ad moram purgandam nõ offeratur fideiussor realiter prout debet, offeratur tamen verbaliter & non accepterur per creditorem, satisfactum est per debitorẽ ex dicta communi opinione: Neque huic doctrinæ est contrarium id quod inquit Boerius in d. decisio. 3 4

Universidad de Deusto
Biblioteca

124.n.fi.in quantum dicit quod debet tunc in continenti post talis fidei iussor offerri,nam in ijs verbis nō loquitur in nostro casu,quando creditor expresse recusat recipere,sed loquitur retenta opinione Ioan. Imolæ ibidē relati tenentis contra Alex. dum dicebat,imo,quod cum fideiussor dandus erat,sufficiebat illum verbaliter offerri.Nam hoc si verum esset & tenendum,debet declarari secundum Boeri.ibi cum facta verbali oblatione in continenti post realiter offertur,nos vero loquimurquoties facta quacunque oblatione creditor recusat recipere fideiussorem, & expresse asserit se illum non recepturū. Tūc enim nil necesse est statim post, neque ex intervallo illum fideiussorem realiter offerre, sed satisfactum est promissioni de dando fideiussorem.Imo & tunc inquit Bald.in l.pē. C.de cond.in ser.& in l.acceptam.q. 6.C.devsur.quod si semel creditor recusat recipere non potest ampliuspœnitere.Si ergo vt ad nostrum institutum deueniamus creditor vel executornolit recipere pecuniam debitam oblatam,sed potius recusat, & contradicit,quanuis tunc tantum deponatur,& non consignetur,nullas debet debitor executionis soluere expēsas.Imo & plus affirmaripotest,quod
5 quanuis tantum certa pars† debiti offeratur creditori: vel executori perdebitorem executatum,illius partis oblatæ non debetur decima,ū dum est executio in fieri offeratur, prout expresse probari videtur in l.6.titu.14. li.6.infra quæ expresse ita disponit. Sed in contrarium plura vrgentissima fundamenta afferri possunt,scilicet,quod creditor particularem solutionem non cogitur recipere, quia multa adfert incommoda, neque est compellendus creditor recipere nisi totum debitum,neque per oblationē partis censetur debitum solutum, vt late dicemus,Deo volente,inl.10.gl. 2.tit.6.infra isto lib.3.Et ex ibi dictis assero hanc opinionem in punctoiuris non esse veram:sed potius quodsi debitor non offerat totum debitum tempore faciendę executionis, sed partem illius,quam creditor vel executor recipere non vult eo, quod totum integrum debitum non soluitur, quod illius partis oblatædebet etiam solui decima executori, sicut de parte non oblata,tanquam de re non soluta.Neque obstat tex.in d.l.6.tit.14 lib.infra.Namspecialis casus est, scilicet in solutione vectigalium,& tributorum,& patrimonij Cæsaris, in quibus etiam si pars tantum tributi soluatur,illius partis,quæ offerturnō debet capi decima,vt pote quia Rex ipse,qui creditor est talis tributi, ita vult fieri,& volente creditore recipere partem debiti illius tantum partis solutio facta dicitur.Et sic pro illa nō proceditur vlterius,sed pro residuo. Et in patrimonio hoc Cæsaris tenetur eius collector partē tributi oblatam recipere,& pro illa parte non debet fieri executio, secundum Fano, in tract.de pignori.in 2.parte.tertij membri.5.partis princ.n.22.fol.137. in paruis. Vbi idem in emphyteuta prædiorum Cæsaris dixit, secus tamē est in debitore alterius creditoris priuati,cui creditori inuito, non licet partem debiti offerre,nisi totum offeratur.Et si c dict.l.pen.tit.21-lib.4. infra quæ similis est nostrę.& in debitore priuati alicuius loquitur,debitum offerri,& solui iubet,vt decima nōdebeatur,neque cum parte debiti oblata partem satisfactam lex illa neque nostra disponit.Igitur remanet indispositione iuris commmunis vt totū debitum offeratur,& non pars solū, nisi in casibus specialibus, vbi aliter prouisum est,prout in Cæsaris tributo lex illa.6.prouisit. Volente tamen creditore,vel executore recipere partem debiti oblatam,tunc quia voluntate eorum id fieri potest,non soluetur illius partis decima,neq; pro parte illa vlterius executio procedet, & sic de iure videbatur tenendum.In practica tamē receptum videmus pluries,quod etiam respectu creditoris priuati oblata parte debiti,si pars vel executor eam non vult recipere depositatur iussu iudicis,& pro illa parte nō solet iuberi decimam solui, sed de residuo tantum.Et hoc potius ex æquitate introducta licet non scripta,sed non de iure,& rigore eius. In casu tamen, quo teneremus soluendam decimam,ex parte debiti oblata priuato creditori vel executori,dum est executio in fieri,posset vnum affirmari,& dici scilicet, quod si debitor compareret coram executore,velcreditore dum executio est in fieri,& diceret,quod totum † debitum volebat soluere,& q illud afferebat in marsupio,quod reciperent illud, & creditor vel executor contradicerent dicendo se nolle recipere:sed quod vlterius procederet executio, quas obres petit debitor pecuniam deponi, & post appareat non fuisse integram pecuniam depositatam,nulla tuncdecima soluenda est,argumento dictæ communis doctrinæ Tiraq.& Nebusancij,vbi supra.Eo quod iam constitit de voluntate ipsius creditoris,vel executoris nolentis recipere debitū oblatum.Neque ipse creditorvel executor dixerunt se velle illud recipere si totum offerebatur, sed indistincte refutauerunt oblationem,& per consequens communis illa doctrina locum habet & procedit,& hæc illatio vera tunc erit.Nihilominus tamen cū casus occurrerit latius cogitabis. Pro conclusione tamen notandum est,quod habemus iam quoddam capitulum de las cortes de Madrid anni.1573.& est.32.in ordine,nouissime disponens quod si debitor soluat debitum intra 24.horas, & sic intra diem vnum naturalem numerāndum ab hora factæ executionis,quam signandam per tabellionem disponitca pitulum illud:tunc nulla decima soluenda est,& sic augetur tempus offerendi per illud cap.De quo latius dicemus in d.l.pen.tit.21.infrā lib.4. fauente diuina gratia.

IN LEGEM QVA dragesimā primā.

SVMMARIVM.

Si tertius se alicui opponit executioni pro interesse suo, vt mulier pro dote,via ordinaria procedendum est,& terminus ordinarius assignandus adprobandum etiam nulla præstita summaria informatione: neque sunt testes tunc compellendi personaliter comparare sub pœna.

Or Via ordinaria. Et sic quoad tertios oppositores cessat executiua& sic in omnibus seruari tribunalibus videmus,& iuris est, vt licet videre ex Auend.c.16.prætorum n.6. in princ.li.1.& Monterroso,in practica informa executionum fol.38.pag.2.inmedio,quos & tex.nostrum ad hoc allebat coetanis noster Doct. Gutierrez canonicus Doctoralis Ciuitatensis in repet.l.nemo potest.n.391.de legat.pag.119.Debet tamen tūc tertius iste oppositor tempore oppositionis summarię saltim de iure suo docere, & iustificare oppositionem. Aliter

Universidad de Deusto
Biblioteca

eni in præstita cautione per creditorem executio & vltima eius subhastatio fiet: prout ibidem ipsemet Doctor Gutierrez num. 390. aduertit, & ante eum Anto. Gomez. to. 2. var. nu. 39. colu. 7. illius numeri in fine. Ex lege tamen nostra in practica, etiam in hoc recepta nulla iam summaria petitur informatio, sed cum sola oppositoris petitione datur terminus ordinarius ad probandum. Et sic fieri video saltim in hac Placentiæ ciuitate.

IN LEGEM QVA dragesimam quintam.

1 *Litere incitatiuæ in quantũ fieri potest etiã per Dominos de consilio vitandæ sunt.*

2 *Aduocatio causarum maxime odiosa est, & prohibita de iure.*

3 *Iudex maior Dominorum inferiorum non potest causas coram locorũ ordinarijs cœptas ad se aduocare, vel inceptas coram se eis remittere nisi vt.*

4 *Iudices ordinarij villarum, & oppidorum non possunt per Dominos impediri in iurisdictione.*

5 *Iudex maior populorum de consuetudine acquisita potest in prima instantia cognoscere. & tunc cumulatiuenõ priuatiue vt num 6.*

7 *Iudex maior de causis ad minorẽ spectantibus non potest se intromittere.*

8 *Duæ limitationes vbi iudex maior villarum habet iurisdictionem in ordinarios earum.*

9 *Propter acusationem de falso contra clericum in foro suo pendentem non impeditur lis cœpta coram seculari super principali negotio.*

10 *Clericus falsũ corã seculari committens ad forũ suum remittendus est.*

SVMMARIVM.

Iudices ij de adelantamiẽtos, nullas dent incitatiuas, vt causa aduocentur, si incitatiuæ non impleantur: neque partes ad probandum recipiant cũ prorogatione nouem dierum in alios nouem dies, sed in principio litis terminum competentem partibus assignent.

1 INcitatiuas. Quæ quidẽ † in plurimũ si fierepotest euitãdæ sunt etiã a Dominis Regij cõsilij prout cauetur. l. 32. titulo. 4. libro. 2. supra. vbi diximus.

2 *Aduocquen a sil es causas.* Aduocatio enim causarum † maxime in iure odiosa est & prohibita fieri, vt pote quia præiudicialis ordinariæ iurisdictioni iudicũ ordinariorũ, prout inquiunt Couar in practi. quæst. c. 9. & Auend. c. 5. prætorum nu. 12. & c. 19. nu. 2. li. 1. Ex quo iam in facto consultus dixi, quod iudex maior, vulgo Alcalde mayor vocatus, † posit per Dominos tẽporales in locis & villis suis non potest causas inceptas coram iudicibus ordinarijs dictarum villarũ ad se aduocare, vel coram ipsis maioribus iudicibus pẽdentes ipsis ordinarijs remittere, compellendo eos præceptis, & mandatis prænalibus, vt eas diffiniant, & determinent. Nam iudices ij ordinarij, vulgo Alcaldes ordinarios, dictarum villarum, adeo sit mam † iurisdictionem habent, quod etiam si ad plebis electionem constituantur, & per Dominum ipsorũ oppidorum confirmentur, nihilominus liberum non est Domino potest electionem, & confirmationem eorum iurisdictionem impedire, aut tollere, secundum Couarru. d. capi. 9. nume. 4. Et quanuis habeant Dominus & eius Alcalde mayor, cognitionem in prima † instantia ex consuetudine, vel priuilegio, prout possunt habere

er qc, secundum Auen. d. c. 5. prætorum. n. 3. & 8. & Coua. in pract. ca. 4. nu. 5. in fine, (nã alias consuetudine, vel priuilegio remotis cognitionẽ de iure in prima instantia non habẽt secundum eum ibi) ramẽ si ex aliqua harum duarum causarum, videlicet, ex cõsuetudine, vel priuilegio cognoscant in prima instantia Dominus villæ & eius Alcalde mayor, cognoscent tantũ accumulatiue, † non vero priuatiue: ita q̃ inter eos, & iudices ordinarios erit locus præuentioni, secundũ Auen. vbi supra. nu. 12. Et sic iudices ij in iurisdictione pares erunt. Imo & fortior erit de iure iurisdictio iudicũ ordinariorum, qua dicti iudicis maioris, qui quasi accidentaliter, vt itadicã acquisiuit iurisdictionẽ. Et quanuis tunc eos dicamus pares & æquales in iurisdictione, merito, cũ par in parẽ iurisdictionẽ non habeat, ex inibus vulgaribus, quod negotiũ cœptũ per iudicem maiorẽ, non possit ipse iudex maior dictis ordinarijs remittere, cõpellendo eos illud diffinire, velint, nolint, vel negotium cœptum cotã ipsis ordinarijs ad se aduocare, cũ iudex maior de causis † ar minorem iudicẽ spectãtibus intromittere se nõ possit, de offi. ordi. c. cum ab Ecclesiarum, &. c. conquerente, & c. pastoralis. §. 1. eo. ti. & notat Inno. c. dilecto. n. 3. de offi. archid. & de offi. dele. c. 3. Itẽ quia vt locũ tenens possit delegare casuam inter requisita est vnum principale, scilicet, q̃ ille in quẽ subdelegat si eius subditus: ipseq; locum tenẽs subdelegãs in casu permisso habeat potestatem super illo, cui subdelegar, secundum tex. l. 17. & 18. tit. 4. p. 3. & optimam. l. 3. ti. 9. infra isto li. 3. vbi vide dicẽda super verbo. tiene iurisdicion. Si ergo cum subdelegatio fit, hæc requirũtur, quanto magis requirentur cum per viã mandati, & præcepti. Hictamen vt vides iudex ipse maior de iure non habet iurisdictionẽ in iudices ipsos ordinarios: ergo neq; ab eis potest causã aduocare, neque causam corã se pendentem eis remittere, & cõpellere, vt diffiniant. Id tamen duob⁹ † limito modis, nisi, primo, vt dictũ est, ex priuilegio aut consuetudine index ipse maior id facere posset, prout in aliquibus villis dominorum tẽporalium video fieri, vel secundo, nisi ipsius iudicis ordinarij iurisdictio originẽ ab ipso Domino villæ haberet. Nã tunc posset ipse Dominus, & eius Alcalde mayor locũ ipsius Domini tenens aduocare causas & compellere iudices ordinarios, vt cœptas coram se diffiniant, vt notat Host. de offi. de leg. volentes & Archidia. 11. q. 1. ca. de persona, & optime Iaf. consi. 184. vol. 2. Vnde si clericus † contra laicum produxit coram iudice seculari falsos testes in causa aliqua & perinde accusatur de falso coram Episcopo, Episcopus propter pẽdentiam litis falsi non potest inhibere iudici seculari, ne fungatur partib⁹ suis in lite, principali, quanquam accusatio falsi sit præiudicialis, & maior quod accidit propter diuersitatẽ magistratuum, quorũ quilibet habet iurisdictionem principalem, & diuersi fori. Et si Episcopus ob hoc excõmunicaret iudicem secularem, excommunicatio esset nulla, cum incipiata præcepto inualido, de quib⁹ per Bal. in l. nõ semper. col. fi. C. quo. & quando iud. que referendo ita tenet Bonifacius in sua peregrina legũ partitarũ verbo iudex. q. 5. ingl. officium, & hãc tenet Couar. in practi. c. 18. in fine. vbi & inquit quod ad effectũ diffiniendi causam principalem, potest secularis ipse de falso cognoscere, & ita omnes tenere fatetur, & eo relato Clarus libr. 5. receptarum sententiarum. §. fi. quæst. 38. versi. sed hic. Et dixi coram Episcopo, nã quo ad punitionẽ falsi

Universidad de Deusto
Biblioteca

falsi coram Episcopo vel vicario eius est talis clericus falsum commit-
10 tens conueniendus † prout probatur ex l.fi.tit.16.par.3.vbi glo.fi. hāc testatur communem opinionem,& Clarus,vbi supra,vbi in versi. quæro nūc,decidit quid erit in laico falsum coram ecclesiastico committēte? Et tandem præuentioni tunc erit locus secundum eum ibi,inter secularem, & ecclesiasticum iudices.

In l.72. ad eam notandum est de iure secundum veriorem opinionē, eius dispositionem seruatam quoad hoc,vt etiam elapsis decem diebus oppositionis iuret actor de calumnia: vt in tit.21.infra,li.4.videbimus, & ita practicatur.

Tit.5.De los Asisten tes,y Corregidores.

ET cum titulis superioribus de iudicibus Regijs,concilij & cancellariarum, & aliorum locorum dictū sit, nunc, & consequenter tractatur, de correctoribus, & iudicibus ciuitatū villarum, & populorum particularium quis dicatur corrector, tradit Auenda.c.1.prætorum n.33. in fine lib.1.

IN LEGEM primam.

1 *Cupiditas radix omnium malorum est.*
2 *Honores peti non debent sed offerri.*
3 *Ambitio honoris inordinatus appetitus est.*
4 *Bigamus dicitur duos Episcopatus vel Episcopatum cum Abbatia habēs.*
5 *Ambitio, vt peccatum mortale fugiēda est.*
6 *Episcopus ordinandus non debet seoffere, quia notaretur de ambitu.*
7 *Beatus Ambrosius, ne in antistitem eligeretur mulieres in cameram inclu debat.*
8 *Priuilegium per ambitionem petentiū obtentum non est seruandum.*
9 *Rex correctores in ciuitates non mittit, nisi ciuitatibus petentibus.*
10 *Duplicato officio an duplex debeatur salarium.*
11 *Domini an populis non petentibus possint mittere correctores.*
12 *Agricultores vbi copia sapientium adest non sunt in iudices eligendi.*

SVMMARIVM.

Qualiter populus sit de correctore prouidendum declarat lex nostra.

1 *Obdicia.* Quam radicem † omnium malorum testatur Paulus habetur transsumptiue,in c. nam concupiscentia,de constitu. optima l.4.& ibi glos.tit.3.par.2.de qua plura per Mantuanum libr.2. obseruationum legalium c.15.de Auaritia.

De algunos ambiciosos. Quæ ambitio in petendis officijs publicis consistit: honores † enim peti non debent,sed offerri,tex.l.1.§.1. ff. de var. & extraor.cogni.l.fi.C de crimi.sacril.l.eos,in princ.ff.de decurio.debent enim probitate officia,non pretio dari, vt l.vni.C.de perfectissima dignitate,lib.12.& ibi per Plat.& Lucam de Penna,bonus tex.in l.fi.C.ad l.Iul.repet.Omnes enim amantes, & desiderantes primos recubitus in synagoga,vt dicit Dominus noster, Matth.23.Luc.1.Marci.12. potius reijci,quam admitti deberent, honoris enim augmentum non ambitione sed labore ad vnumquemque vt bene conueniens est,euenire debet,secun

cundum tex.in l.contra remp.C. de re milit.quem ad hoc plura exempla de Dominis & Regibus ambitiosis referendo allegat Mantuanus, vbi supra,lib.7.c.62.de ambitione, qua de causa,inquit,quod cum hæc libido multa mala pariat,necessarium,& vtile fuit legem ferre, vt patet in toto tit.ff.ad l.Iuli.de ambitu. Idque per maxime deberet obseruari in officiorum publicorum prouisionibus iustitiæ administrationem concernentibus,vt non petentibus, sed nolentibus & recusantibus accipere, & petere darentur: petentes enim,& desiderantes nancisci,officia hæc magis voluntate & desiderio imperandi diuitiasque acquirendi,quam iustitiæ ministrandæ causa appetunt,& adipisci conantur. Et tales sunt,de quibus loquitur Imperator in l.ad splendidioris priuilegia. C.de diuers.offi.li.12. quem tex ad hoc alta in simili considerans allegat Boeri.in tract. de authori.magni consi.n.39. Et cum officia hæc ambitionis officio adepti sunt,excæcatis cupiditate oculis, dū meliora prouidisse putant,in peiora incidunt. Ambitio enim cum sit ho
3 noris inordinatus † appetitus, teste Tho.relato per Florent.in 3.par.suæ summæ tit.3.c.5.§.1.in princ. ipsius honoris consequendæ causa maiora & suis viribus non competentia habere procurant,nulla præuia deliberatione,sint ne ipsis officijs gubernādis satis idonei & sufficientes. Hæc est enim ambitionis natura,vt ad omnia ambitiosus habilē se iudicet. Qui si interrogetur, num possit officium sibi iniungēdum, & per eum satis appetitum gubernare,& exercere, statim inquit possunt,sicut Zebedæi filij Christi responderunt interroganti eos,num possent calicem,quem ipse bibiturus erat,bibere. Responderunt,possumus,nulla facta considerationē,& interrogatione,quis esset calix ille,tacti enim tunc fuerunt ambitionis morbo,per mediam matris personam,dextram,& sinistram Regni Dei petentes,propter quod & reprehensi ab ipso Domino fuere. Nescitis quid petatis: calicem quidem meum biberis,sedere autem ad dexteram,& sinistram non est meum dare vobis. Aqua quidem responsione,& in prouisione officiorum publicorū maxime iustitiæ gubernationem concernentium, Reges,& Principes hęc prouidentes officia,doctrinam & exemplum sumere deberent, vt petentibus,& officia hæc procurantibus similem responsionem facerent, quod petentibus ea conferre, & dare non esset suū,sed inuitis, & recusantibus petere,quod quam aliter fiat, aliorū sit iudicium. Et ideo & iustitia periclitatur & regimen populorum,& auaritia,& ambitio regine sunt,& pax annihilatur. Ambitiosus enim prodesse cupit: & nō præesse, secundum Bal.in l.si quanquam C.de Episcopis & cleri. Qua de causa, inquit Boerius vbi supra non solum non esse conferenda officia similibus ambitiosis,verum in perpetuum deneganda,& pęnis sacrilegiorum tales puniendos esse, quia locum maioris eisindebitum vsurpant. Ambitio enim excæcat oculos,secundum tex.in c.quorūdam & in c.auaritiæ,de electio. & in clemen.1.de regulari. vbi glossatores. Et ideo ambitiosus cum cæcus sit, nihil boni acere potest: tum quia pauidus est timerenim, ne quid dicat, vel faciat,quod in oculis hominum displiceat. Tum etiam,quia ambitiosus honestatem mentitur,humilitatē simulat,cum superbiam habeat,cunctis adulatur,cunctis inclinat, omnium est seruus,& tributarius,grauē pugnam habet in se, dum iniquitas pulsat animum,& ambitio continet ipsum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipsum. Ambitiosus nulli parcit: vtre
quet, dominium enim sociũm nõ pa
titur. Et ob hoc Alexander ille mag-
nus vocatus dicere solebat, audiui
mundum duobus dominis esse par-
tum. Et propter hanc ambitionẽ Ro
mulus fratri suo Remo non pepercit
neque Absalon patri suo, prout hæc
& alia optime tradit Florentinus, in
d.c.5.§.1. Qui per omnes illos. §§. à
primo vsque ad vltimum videndus
est, & Matienço in dialogo Relato-
ris. 3. par. c. 9. Vitiumque ambitionis
per maxime tanquam pestis fugien-
dum. Beatus enim vocatur, qui non 5
abiit in consilio impiorum, & in via
peccatorum non stetit in cathedra
pestilentiæ non sedit. Et ideo inquit
B. Bernardus, relatus per gl. verb. am
bitio. in extrauag. 1. de præben. Ioan.
XXII. O ambitio ambientium crux,
id est pœna, quomodo omnes tor-
quens omnibus places. Quod, prout
ex ipsa patet extrauaganti, recedẽ-
dum ab ambitione præsertim in Epis
copatorum, & beneficiorũ adeptio-
ne docet. In quibus quidem tanta, vt
inquit Rebu. in praxi benefi. ti. de dis
pen. de non residendo, n. 78. pa. 465
in prin. in magnis, ambitio adest, vt
quis non contentus viuat vno Epis-
copatu, sed ne quidem centum, quin
si ẽctos haberet Episcopatus, & Ab
batias totius Regni, nihilominus ad
huc esuriret. Quod patere in multis
ibidem testatur, qui deuorant Episco
patus, consumuntque Abbatias Reg
ni, nec non aliorum, quos Deus Op-
timus Maximus dignetur sua gratia
illuminare, & ambitionem eorum cõ
pescere, de quibus dicitur per male-
dictionem Esai. c. 5. secũdum Rebuf.
in concordata ti. de Regia ad Præla.
nomi. facien. §. 1. verb. vnum in fi. pa.
91. in antiquis. Ve vobis, qui coniun
gitis domum ad domum, & agrum
agro copulatis vsque ad terminũ lo-
ci. Nũquid habitabitis vos soli in me
dio terræ. Quod si quis, secundũ Re-
buf. ibi & iterũ in praxi beneficiorũ
ti. de cõmẽ. n. 23. duos episcopatus,
vel episcopatũ † cũ Abbatia habeat, 4
bigamus dicitur, quia carnẽ suã diui-
sit in plures. Et sic asserit, Paulum se-
cundum Põtificem Maximũ cuidam
supplicãti pro filio Regis, vt ad duos
episcopatus secũ dispensaretur, dixis
se, Absit inquit, quod in Ecclesia Dei
ponam bigamiã. Quo ergo animaduer
tus pluralis in beneficijs, & ambitiosi
ex dictis patet, & quia, vt peccatũ mor
tale † ambitionem fugiendã esse asse 5
rit cardi. in clem. 1. 3. & 4. nota. de re
gulari, & sic ij dũ sunt in extremo hia
tu, oprãt quod pauperiores status ec
clesiastici fuissent, vt inquit probus, in
addi. ad gl. prag. sanct. in proœmio §.
nã ecclesiarum gl. quæruntur. fo. 1. 26. in
paruis. Ex quibus Bald. dicebat in l. si
quemquam n. 1. C. de Epis. & cleri.
quod Episc. ordinandus nõ debet se
6 offerre, † quia notaretur de ambitu & 7
habetur in c. in scripturis 8. q. 1. & es
set expellendus, vt inquit tex. in l. 3.
in fi. ti. 17. par. 1. sed debet quodãmo
do inuitus meritis suffragãtibus pro
moueri. Episcopatus enim in inuitũ
confertur secundum eundem Bal. in
l. si ad scribarum. C. de appell. Habe-
musque de Beato Ambrosio † & alijs
secundum Dominic. Soto. libr. 4. de
iust. & iure, quæst. 3. art. 3. pag. 271. co
lu. in princ. quod ne eligeretur in E-
piscopũ, fœminas in cubiculum suũ
inclusit, vt per illam infamiam eripe
ret se, ne in antistitem eligeretur: sed
quem Ambrosium fœminas ob hanc
causam includentem in cubiculum
reperiem⁹ hodie? manifestet qui scie
rit. Et an episcopatum licitum sit ap-
petere, & desiderare, tradit Florenti.
vbi supra §. 3 per totum, & Soto, vbi
supra lib. 10. quæstio. 2. articulo 1. co
lu. 6. Et an ambitiosus in episcopum
eligi

eligi possit, tradit Bertachi. in tract.
de Episc. lib. 2. & ex quibus præsuma
tur ambitio, tradit Abb. in cap. licet
8 n. de translati. Prælatorum. Priuile-
giumque per ambitionem † peten-
tium obtentum seruandum non esse
testatur, Guido Papæ, dec. 393. n. 2. &
facit tex. in c. fi. de rescrip. in 6. Cum
que ita odio ambitio habeatur, meri
to noster tex. iubet, correctores non
nisi populis petentibus dandos, cun
que dari deberent, eligendos esse bo
nos & probos viros, habita prius de
probitate informatione, quod quam
iustum, & sanctum esset seruari, om-
nibus patere potest. Ad quæ tam ex
parte eligentium quam electorum es
set maxime aduertendum.

Saluo pidiendole todos los vezinos. Quã
uis enim alius quam Rex correcto-
res hos prouidere non possit in po-
pulis, vt in l. 1. tit. 9. infra cod. lib. ip-
9 se tamen Rex † nisi petitione popu-
lorum instante, vel legitima causa vr
gente non debet salariatos correcto 10
res in ciuitates, & villas dirigere, se-
cundum tex. nostrum, quem ad hoc
allegat Auenda. c. 1. prætorum nu. 7. 11
in fine, lib. 1. & gl. 1. in fine, in l. 2. tit.
4. par. 3. Vbi inquit, quod si Rex ipse
absque populorum petitione correc-
tores salariatos ipsis populis mittat
Rex ipse soluet eis salarium, non ve
ro populi ipsi. Et ideo ad ipsorũ po-
pulorum petitionem, & supplicatio
nem mittuntur, secundum text. nos-
trum. Quod quidem quanuis secun-
dum Auenda. vbi supra, per cap. 11,
de las cortes de Madrid anni 1528.
immutatum videatur, tamen si bene
capitulum illud inspiciatur nihil im
mutabar, neque minus hodie immu-
tabit, cum in hoc nostræ Recopila-
tionis volumine transcriptum illud
non reperiamus, & ideo nihil de eo 12
curandum & seruanda nostra lex est.
Et quia secundum l. 4. infra eo. corre
ctores non censentur prouisi nisi so
lum per tẽpus anni vnius, annoque
illo elapso, si Rex aliũ prouidet cor
rectorem censetur ad populi petitio
nem prouidisse, maxime cum ex cau
sa prouisus censeatur, vt patet ex d. l.
4. Item & quia ex l. 5. infra, eo. salaria
horum correctorum de proprijs po-
pulorum, statutum est iam soluenda,
aut ex bonis eorum, quorum occa-
sione iudices dantur, prout, & inquit
ipsemet Auend. c. 10. prætorum n. 3.
per totum lib. 2. & melius in c. 2. n. 7.
in fine lib. 1. Vbi & inquit, quod defi
cientibus proprijs populorum colle
cta per capita imponetur. Ibiquenu.
8. alias describit personas, quibus da
tur salarium, de quibus, & in d. c. 10.
n. 1. cum sequen. tractat. Vbi n. 3. exa
minat materiam d. l. 5. infra. eo. cuius
dispositionem, vt ibidem dicam, iu-
stam, & sanctam restatur Couar. ibidẽ
allegandus. Et an duplicato officio
duplex † debeatur salarium, vide per
cund. Auend. c. 4. prætorum n. 46. in
medio cum seq. libr. 1. Et an domini
populorum possint † populis suis
non petẽtibus, & inuitis mittere cor
rectores & iudices de prima instan-
tia cognoscentes vide per Couarr. in
pract. quæst. c. 4. n. 5. ad finem.

*Mandaremos auer informacion prime
ramente.* Quæ quidem informatio, &
facienda etiam esset personæ ipsius
ad simile officium prouidẽdæ ex tex.
in §. sed cum sit necessarium. C. de no
uo cod. compon. secundum quem,
nobilitas, prudentia, & fidelitas, & bo
na eligendorum conscientia consi-
deranda sunt cum mentis integritate
& experientia rerum, vt optime in-
quit Auend. c. 19. prætorum n. 16. ver
si. septimo debet, & n. 18. in princi. &
probant l. 1. & 2. tit. 9. infra hoc libr.
Neq; debent eligi agricultores, † vbi 12
copia sapientium adest, secũdum Re
buf. in l. vni. C. de senten. quæ pro eo
quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod int.profer.in continuatione tu bricæ n.74. neque pauperes infimi, aut viles perſonæ vt l.1.reſcrip. §.1.ff. de mun.& hono.& l.ſi quis decurio C.de curio.lib.10.notat Auend:dict. cap.19.in.17.in fine, neque ſunt mechanici eligendi ad regimen ciuitatis,ſecundum Pala.Rub.in rub. §.5. nu.9.de donat.int.niſi propter bonorum defectum,ſecundum Gomet. in reg.de trien.poſſeſ.q.28.in 116. caſu negligentiæ,fol. 400. Et qui dicantur viles,vltra Auend.in dictionario verbo,viles,vide Alciat. de præſumtio reg.1.præſumpt.48.n.6. cum ſequen.vbi n.10. quid in tabernariam exercente etiam per alium pagt. 129. in paruis,& vide optimam l.3.tit.14. par.4.& ibi glo. Intereſt enim recip. ſecundum Rebuf.vbi ſupra, muneraperditiores,& multo magis per ſapiẽtiores regi.prout in lege decima.infra eo.probatur.

IN LEGEM ſecundam.

1 *Iuramenta correctorum ponuntur remiſſiue & ibi de pœna ſe periurantis*
2 *Non ſolum electoribus,verum & officialibus eorum non licet promittere aliquid vt eligantur.*
3 *Simonia committitur etiam ſi familiaribus prælatorum aliquid donetur.*

SVMMARIVM.

Corrector prouiſus ſolẽnitatem noſtræ legis adimplere debet.

1 NOdioni prometio.Con.text. optimus in auth.vt iudices ſinequoquo ſuf.§.ſic igitur. Aliaque iuramenta, † quæ correctores tenentur facere in principio,& ingreſſu officij vide per Anend.cap.2.præto.n.3.cum pluribus ſeq.& n.7.& nu.14.cum alijs lib.1.vbi in 3.verſi.iuramentum autem,ponit pœnam iudicis in aliquo eorum iuramentorum ſe periurantis. Et in tantum debent a donis,& promiſsionibus correctores ij abſtinere quod procedit non ſolum a dandis, & promittendis ipſis correctoribus,verum & eorum officialibus,& familiaribus † prout ex verbo generali noſtri tex. ibi: *A perſona alguna* colligitur.Sic & videmus cõmuniſſimoniam,† etiam ſi tantum detur familiaribus,& miniſtris ipſorum prælatorum,ſecundum Rebuf.in concordata,tit.de elect.de roga.verbo rei pag.62.in antiquis. 2 3

IN LEGEM tertiam.

1 *Poteſtas creandorum magiſtratuum in re communi Romanorũ Regi pertinet.*
2 *Iuriſdictiones omnes principaliter ſũt apud Principem.*
3 *Rex in omni genere iuriſdictionis actiue habet intentionem fundatam.*
4 *Reges Hiſpaniæ integrum habent dominium in ſuo regno,& domini ipſius terræ vocantur.*
5 *Iudex regius miſſus in terris domino rum pro iuſtitia exequenda non tenetur prius commiſſionem monſtrare.*
6 *Ius eligendi officiales iuſtitiæ foro, priuilegio,& conſuetudine acquiritur.*
7 *Iuriſdictionem ordinariam dat lex, populus vniuerſitas, vel conſuetudo.*
8 *Rege negligente mittere iudices in populos populi interim prouident.*
9 *Conſuetudo eligendi iudices quanto tempore introducatur.*
10 *Titulum habens a principe ſuper iuriſdictione exercendo illam quo ad vnũ retinet quo ad omnes.*
11 *Iuriſdictio conceſſa ad beneplacitum an ex-*

an expiret per mortem concedentis.
12 *Declaratio voluntatis non tranſit ad ſucceſſorem.*

SVMMARIVM.

Obſeruandus,& cuſtodiẽdus eſt populis vſus,forus, aut priuilegium eligendi officiales iuſtitiæ,niſi in caſu in quo adſit defectus iuſtitiæ petatur ve foris: nam tũc Rex ipſe prouidet de iudice idoneo & regni naturali.

1 QVE los han por fuero: o por coſtumbre,e priuilegios. Licet principi iure cõmuni Romanorum †poteſtas creandorum magiſtratum pertineat,& itidẽ iure noſtro Regio,vt in auth. de defenſoribus ciuitatũ.§.nos igitur,coll. 3.tex.l.1.tit.9.infra lib.3.& alia iura, quæ ad hoc allegat Auenda.c.1. prætorum nu.1.lib.1.& Auiles,co.cap.1 glo.1.& Couar.in pract.c.4.nu.3.& iuriſdictiones principaliter ſint apud 2 Principem tamquam apud fontem,a quo fluunt,& refluunt,ſicut flumina ad mare,ita quod a principe per cõceſsiones,& confirmationes fluunt, & ad ipſum refluunt per nullitates & appellationes,& querellas,de quibus cum princeps cognoſcit, cæteris impoſitum eſt ſilentium, prout optime inquit Thom.Gram.deciſi. Neapo. 46.n.1. & ſingulariter Caſſaneus in Catalogogloriæ mũdi.5.p.conſideratio.24.verſic.15.& in Papa idem teſtatur ex communi ſententia Franciſcus Vargas,de Epiſcoporum iuriſdictione & pontifex Maxim.author.confirmatio 7.ad finem,ita quod in omni 3 genere iuriſdictionis actiuæ Rex † habet fundatam ſuam intentionem de iure communi Caſtellano,& Romanorum,ſecundum Auenda.vbi ſupra num.7.verſic.idem probatur,& in c. 4.præt.num.3.lib.1.Reges enim Hiſpaniæ integrum † habent dominium 4 in ſuo regno & domini ipſius terræ voçantur,ſecundum tex.in l.1.tit.11. par.2.Et ideo non ſubeſſe Imperatori hodierno die,probat glo.ſ.capi.Adrianus 63.diſt. & reprobat Gallum quendam aliud aſſerentem Ioan.Parladorius in libro ſuo rerum quotidianorum c.3.in princ.num.7.& quicquid & male voluerit aliud dicere Carolus Graſallis,lib.1.Regal.Fran.in princi.pag.6.cum ex ipſo pateat Regem Franciæ ſuperioritatem remiſiſſe Regi Hiſpaniæ.Imo & a Rege Hiſpaniæ Carolo Quinto Imperatore fuiſſe Regem Frãciæ in bello captũ patet omnibus,& ex chronica ipſius Caroli.Ex quibus inquit Boerius, deciſio.8.nu.5.quod iudex Regius miſſus pro iuſtitia exequẽda in terris Dominorum,non tenetur prius Baronẽ 5 vel eius iudicem requirere,quam exequi.Si igitur iuriſdictio Regni Caſtellæ Regis eſt,id quod ſuum eſt abſque facto eius ab eo auferri non poteſt,per l.id quod noſtrum ff.de regulis iuris.Ex quo iure partitarum, inquit Auenda.vbi ſupra,num.7. quod non poterat merum Imperium præſcriptione acquiri.licet iam iure noſtro,vt l.1.tit.de las preſcripciones libro.4.infra bene poſsit præſcribi. Nihilominus, tamen quantumuis hæc omnia ita ſe habeant foro, priuilegio,aut conſuetudine acquiri, permittit tex.noſter,iuseligendi iudices † & officiales iuſtitiæ, & defenſores, 6 in quorum defenſorum locum, ſecundum Auendaño,vbi ſupra numer.1.verſicul.& de iure communi in dicto cap.1.prętor correctores populorum ſucceſſerunt.Foro, vt in Regno Aragonis:cõſuetudine vt in locis pluribus huius regni habetur,priuilegio vero, cum priuilegio particulari per

Universidad de Deusto
Biblioteca

Principem concesso id licet. Nam alias nō liceret, secundum tex. hic per argumentum ab speciali, & per supra dicta in huius glosse principio, & per tex. optimū in l. 17. ti. 4. p. 3. & l. 1. tit. 9. infra hoc li. 3, & alia iura per Auenda. in dict. n. 7. allegata, in ver. & hac potissimum ratione, vbi cū nu. 8. hoc optime prosequitur. Et nisi consuetudo, vt vides, daretur, aut priuilegium aut forus, alij non licet iudices eligere, quam Principi, iurisdictionē enim ordinariam † dat ex, populus, vniuersitas, consuetudo, secundum gl. in. l. & quia. ff. de iurisdi. omniū iudi. Vbi Oroscius. nu. 10. col. 560. istud de cōsuetudine intelligit, si ab eo populo inducta sit, qui statuendo iurisdictionem concedere posset, quæ declaratio nimis coarctat verba nostri tex. Cumque populi in Regem, omnē iurisdictionem transtulerint, vt optime per Couarru. in practi. cap. 4. n. 3. Difficulter daretur populus, in quo limitatio hæc & declaratio locum habere posset. Et verba nostri tex. generalia eam non patiuntur? sed in quolibet populo similem consuetudinem habente, & introducente locum habebit noster tex. Et qualiter iurisdictio ex consuetudine, præscriptione, aut priuilegio acquiratur tradit glo. in pragma. sanctio. 2. tomo. tit. de causis. §. statuit primo, verbo, consuetudine, & verbo præscripta, & verbo priuilegio, & ibi additio. & Pala. Rub. in repetitione, c. per vestras. 5. sed est pulchra dubitatio. n. 27. & sequent. fol. 82. & suo in loco dicemus. Idemque dicendum est si Rex negligeret aut omitteret † iudices & magistratus in ciuitates, aut populos mittere, & destinare. Tuta ne donec Rex iudices ordinarios mittat, populus ipse, eiusq; nomine Decurionum collegium iudices poterit in suo populo constituere, & creare, secundum Couar. in dict. cap. 4. num. 3. 7 9 10 11

pura quando Corrector populi moritur interim dum rex certioratur, & alium mittit, populus ipse, & eius nomine Decurionum collegium prouidet de iudice, prout pluries factum vidimus. Et quæ consuetudo requiratur, & quanti temporis, † crederem, quod eadem, quæ in præscriptione cōporra requiruntur, resurrentur, & in cōsuetudine hac introducēda, prout ex. l. 1. ti. 15. infra li. 4. deduci videtur, quæ generaliter in qualibet iurisdictione acquirenda loquitur. Sed iudices eligere nonne iurisdictionis est? Et negari non potest, igitur sub illa. l. 1. comprehendētur: & sic quod tempus illius legis ad nostram consuetudinem introducendam requiratur, prout tenere videtur Auenda. dict. ca. l. nu. 21. versi. tertio deducitur. Et an scientia Principis in introducēda hac consuetudine requiratur, dicemus Deo volente, in. l. fina. titu. 3. infra lib. 4. Habes tamen notare, quod quando quis habet a Principe titulū † super iurisdictione, tunc exercendo illam, contra vnum, vel duos, retinet eam contra omnes alios in eadem iurisdictionis specie. Secundum Auenda. dict. capite. 1. numer. 25. libro. 1. & Boeri decisio. 217. numero. 4. Sed an si priuilegio aliquo per Principem concedatur alicui iurisdictio † ad beneplacitum ipsius Principis, mortuo Principe concedente expirabit concessio, & iurisdictio illa, vel ius iudicem eligendi in populo aliquo? Et inquit Capitius decisio. Neapolytra. 116. numero. 3. quod non expirat vsque ad successoris aduentum. De cuius dicto dubitandum videtur, eo quod quotiescunque voluntas ponitur ad durationem, & perseuerantiam alicuius actus semper illa voluntas cessat, & finitur morte, text. in l. 4. ff. locati, & in l. certe. ff. de precario, declaratio-

que vo-

que voluntatis non tranſit ad ſucceſ-
12 ſorem, † prout ex dictis in rubris communem teſtatur, Antonius Gomezro mo. 2. c. 11. num. 41. licet ipſe ibidem, & in tomo 3. cap. 8. num. 5. contra velit tenere. Niſi dicamus, quod eo quod in Principis voluntate ponitur, ſit idem ac ſi in voluntate perſonæ publicę poneretur, quo caſu non expirat morte, ſecundum Antonium Gomez dict. num. 5. in reſponſione ad argumenta pro contraria parte adducta, & quia vſque ad ſucceſſoris aduentum non videtur prædeceſſor deſinere eſſe vſque tunc prędeceſſoris voluntas durabit, alia in huius legis propoſitum, diximus in l. 2. titul. 3. lib. 2. ſupra.

IN LEGEM quartam.

1 *In reſirmatione, & reelectione officialis alicuius omnes eligere debentes intereſſentes reelectioni debent conſentire, neque ſufficit maior pars.*

SVMMARIVM.

Quoto tempore prouidendi ſunt aſiſtentes, & correctores declaratur.

Por tiempo de vn año. Notandum quod officia ſecularia debent eſſe annalia. Facit tex. in authen. de defenſori. ciuit. in fine. Ex quo licet extra propoſitum videatur, quia ratiōn ſingulare eſt, notandum exiſtimo, quod vbi officia aliqua prouidentur, & eliguntur per populum & decurionum collegium, ſcilicet, quod quanuis factum a maiori parte regulariter † firmum ſit, & valeat, vt in l. quod maior ff. ad municipa. fallit tamen, vbi tractaretur de reformatione, & reelectione alicuius officialis. Tunc enim non eſt ſufficiens maior pars, ſed nemine diſcrepante intereſſentium debet reeligi, ex textus in authe. de defenſoribus ciuit. §. fina. quem ad hoc ſingularizat Corſet. ſing. 386. verbo, vniuerſitas, & Iaſſ. in l. & ſuum §. i. numero 8. limitat. 5. ff. de pact. & Roma. conſilio 354. columna. 2. & in ſingul. incip. electio. & iterum in ſingul. incipi iudex fuit interrogatus, Felinus: in cap. cum omnes numero. 18. verſiculo quarto fallit, de conſtitutio. & in cap. fina. num. 5. de iudi. Bart. in l. omnes populi nu. 16. in fi. ff. de iuſt. & iure vbi Oroſcius col. 59. in princ. & col. 824. verſi. 20. communē hanc teſtatur opinionem.

Mas de por otro año. Etiam ſi populus aliud petat, & ſupplicet, ſecundū tex. in l. 1. tit. 7. infra iſto libro.

IN LEGEM quintam.

1 *Collecta communis ſit pro ſolutione ſalarij correctoris & officialium, vbi deſinunt pro principali.*

2 *Expenſis iudicis negligentes punire de licta mittitur iudex peſquiſidor.*

SVMMARIVM.

Salarium correctorum, & aliorū officialium cuius expenſis ſoluantur.

Espaguen de los propios. Idque moribus receptum dicit Couarr. in pract. cap. 4. num. 5. poſt medium, ſanctiſsimeq; hoc fieri aſſerit propter cōmune bonum, & Oroſcius in l. fi. ff. de offi. aſſeſſorum, num. 9. & 10. col. 521.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vbi ipse inquit, quod si propria populi deficiant pro solutione huius salarij fiet collecta † communis inter
1 eos, qui tributa cõferre solent, collecta tamq; hanc per singulorum capita faciendam, ibidẽ inquit ipse Orosci. & & Auend.c.2.prætorum n.7.in fi. li. 1. Et ponderanda sunt illa verba nostri tex.ibi. *Que los paguen los que suelen pagar en todas las cosas que sõ en pro del concejo o del lugar.* Quod ex ijs verbis, vt notat Orosci. vbi supra, in hac collecta nõ tenebuntur aliâs à collectis exempti, & sic clerici & nobiles. Et nisi tex. nostrum haberemus sic decidẽtem, quilibet responderet cõtrarium. Nã cum correctorum prouisio resultet in cõmodum tã exemptorũ, quam non exẽptorum cũ per eorũ prouisionẽ omnes in tranquilitate viuant, & custodiantur, etiã exemptos cotribuere debere videbatur dicendũ, argumẽto tex. & ibiper me dict. in l.11.ti.3.l. 1.supra. Tñ quia collecta hæc respicit vniuersos nõ vt singulos, sed vt vniuersos, & tãquam collecta, cũcejal, vt Hispa. loquamur, ideo ad eã soluẽdã illi solũ iubet tex. noster, ꝙ cõtribuãt qui in similibus solent contribuere.

A los que ansi hallaren culpados. Delictum enim particularium delinquentium, contra quos ob culpam eorum mittitur iudex pesquisidor non debet redundare in damnum populi, vt populi ipsius expensis mittatur, sed illorum, qui deliquerunt vt probatur in l.7.& ibi gloss.i.ti.17.par.3. Vel supple iudicis illius, propter cuius negli
2 gentiam † iudex ipse pesquisitor mittitur a Rege, secundum tex. in l.2. tit. 1. lib.8.infra. Nam nisi propter iudicis ordinarij negligentiam, vel delicti enormitatem, vel ob aliam vrgentem causam nõ debet talis iudex promoueri, secundum tex. in l 10.titu.9. infra illo tit. & in tit. de los pesquisidores par.7.& infra lib.8.tit.1.

IN LEGEM sextam.

1 *Correctores pro tempore tantum, quo in officio residẽt possunt salaria percipere.*
2 *Beneficium datur propter officium.*
3 *Industria correctoris prouisi censetur electa maxime adiecta clausula, confiando de vos.*
4 *Industria personæ electa nõ potest per substitutum seruiri, & ibi ampliatur & limi.*
5 *Inquisitores hæreticæ prauitatis per se non vero per substitutum seruire possunt.*
6 *Assessor vel corrector quamuis infirmetur non recedat sine licentia.*
6 *Salarium non denegatur officiali infirmo.*
7 *Infirmitas proprie, quæ sit. 8. & 9. quod appellatione infirmitatis de propria intelligitur.*
10 *Senectus an sit iusta causa se absentandi ab officio.*
11 *Infirmitatis nonaginta priuilegia ve mistiue.*
12 *Ex causa iusta non solum cognitio, verum, & punitio & executionem mandari possint.*

SVMMARIVM.

Nullus corrector potest esse absens ab officio, & populo, vbi præsidet neque deseruire per substitutum sine licẽtia expressa, nisi in casibus nostra in lege declaratis, & sub eius pœnis.

Et ausentan. Cõtra tex. in l. illud ff. de offi. præsi. dicẽtẽ, qui prouinciam regit, fines eius non excedat, ne auxilij latio cum opus fuerit ciuibus desit vt inquit Rebuf. in concordata, tit. de collatio. 5.i. verbo residẽtiæ ver. quæro an theologus, pa.27.partis secũdæ

Vbi

Vbi inquit sic in more fuisse Heduis, vt qui summũ gereret Imperiũ finib⁹ excedere non posset, nec tribunoplebis, diẽ integrum ab vrbe abesse licebat. teste Alex.li.1.genialium.c.3. Vigente tamen peste inquit ibi Rebu. ꝙ potuerunt discẽdere etiam facultate nõ petita, nec obtẽta a Principe, a curia tamen inquit ibi quod eam habere debent, de quo infra.

No puedan lleuar salario saluo por el tiempo que siruierẽ. Pro tẽpore enimre
i sidentiæ † tantũ correctores salaria percipere possunt, vt per Asiles alia dicentẽ in c.i.prætorũ, verbo. salario nu.12. Beneficium enim datur propter † officium, secundũ tex. in c.fi. de
3 rescript.in.6.& ideo priuatus officio censetur priuatus beneficio, cum sit eius sequela, secundum gl.in.d.ea.fi. verbo, datur, & gl. officio. in c.fi. deofficio.del.in.6.& in c.1.de reiud.in.6.& in c.pastoralis.5.fi.de appellã.& in c.fi.de offi.vica.& in.c.studeat.50.dist. & in c.præter.32.dist.& in clemẽ.cupientes, in gl.magna ad fi.de pœnis, Archi.& Prepositi.in.c.presbyter.28. dist.contra gl.ibi, & tenet Abb. in c. latores, de cleri.excom.vbi etiam bona glo.& Feli.in c.cum illorum, de senten.excom. Tira.de cessante causa, verbo beneficij nu.47. Cumq; salarium detur propter officium, & eiꝰ
4 gubernationẽ, & administrationem, si corrector non deseruit officio, debet carere salario ipsi officio constituto, prout in proposito, inquit Rebuf.in.3.to.consti. Fran.tit.de salar. taxar. prouidendo processu, gl.i. arr. 1.nu.10. Nam sicut qui ad onus eligitur repelli non debet a mercede, secundum tex.in.c.cum secundum Apostolum de præben. ita & qui capere vult mercedẽ ipsam, onus ad quod eligitur, & propter quod merces cõstituta est, adimplere tenetur, & ei deseruire. Tu enim, commoda qui sẽtis, iungas onus emolumẽtis, prout inquit optime gl.in dict.c.cum secundũ. Nã cõmodum sentiens sentire debet onus, & econtra, c.qui sentit, de regulis iuris in.6 Non enim est ferendus, qui lucrum amplectitur onus autem subire recusat, secundum tex.in l. vnica 5.pro secundo. C. de caducis tollen. Et ideo quem honoro grauare possum, vt l.ab eo. C. de fidei com. Item & quia, vt inquit glossator Salmantinus in l.10.tit 16.lib.2. ordin. col 631 censetur electa industriaper sonæ ipsius correctoris ad administrationem ipsius officij, ideo nimirum si ab eo recedere nõ possit absque iusta causa, vel Principis licentia, secundum tex.in c.si. de offi.del.c.is cui, eo tit.in 6. maxime si in prouisione adsunt verba, quæ solent quotidie apponi Confiando de vos que soys talperson a, vt in gl.sequenti dicemus.

Por substituto. Nam cum vt proxima glosa diximus electa sit industria personæ † præsertim si apposita sunt verba illa, confiando de vos per quæ sola electam industriam esse demonstratur, secundum Auend.d.c.3.præ. nu.5.versi. corrector.& c.1.nu.25.in fine cum principio sequentis, libr.1. Ideo nimirum si per substitutum seruire nõ possit corrector talis, prout nostro tex. probatur &.l.4.tit.9. infra isto libro. Nam per electionem in
3 dustriæ adimitur potestas † seruandi per substitutũ, secũdũ tex.& ibi Doctores in l.inter artifices.ff.de solutio adeo, vt neq; tũc defũcti factũ per hæredẽ eius impleri possit, secũdũ Iaf. in l.si sic.n.18.fol.186.ff.de verbo.obligatio.& Anto. Gomez tom.2.c. 11.nu.13.in medio in 2.ampli. Sed an tunc per filiũ de seruiri possit, videdicta in.l.1.glosa.2.titu.3.libr.2.supra. per nos. Et quando per substitutũ aliquid fieri non possit, alios allegãdo tradit Auenda.ca.4.præto. nume.43. libr.1. Et ijs de causis neque locum tenentẽ possũt correctores nominare

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec ponere, nisi data eis, & concessa sit licentia nominandi in 'promisionibus Regijs, prout quotidie dari videmus, secundum Auen.d.c.3. prætorũ n.1.ad finem, & probari videtur in l. 10.infra tit.proximo, ibi, *Y mandamos que quando.* Quæ quidem lex. 10. non corrigitur per l.4.eiusdem tituli proxime sequentis, prout in ea l. 4. dicemus, quicquid voluerit Auiles ca. 4. prætorum verbo, Iust.nu.1 & iterum in verbo, escoja. Eodemque modo &
5 inquisitores hæreticæ † prauitatis per se, non vero per substitutos deseruire debent, secundum Simancas, de institutio. Catho. tit.41.n.35.

Con justa causa, y licencia de los officiales de concejo. Pondero copulatiuam illam, y quasi iusta causa absque licentia non sufficiat, neque licentia sine iusta causa, sed ambæ & iusta causa & licentia in simul debent concurrere, vt corrector absens salarium percipere possit, & pœnæ nostri text. excusentur. Et sic inquit optime Paris de Puteo, de syndicatu, verbo, salarium ca. 6.incipi.si officialis decedat, n.2.fol. 400. quod assessor licet infirmetur, &
6 velit † ad domum propriam causa se medicinandi accedere, sit cautus, vt cum licentia recedat alias perderet salarium. Et sic debent, alia verba nostri tex. limitari & intelligi, dum dicit, Ocupado continuamante por enfermedad, scilicet, vt tunc infirmitas illa sufficiat, cum à loco ipso corrector talis cum licentia infirmus recedit. Tunc enim talis infirmitas sufficiet, vt abesse possit etiam vltra nonaginta dies â seruitio ipsius officij, vt & voluit Puteus, vbi supra cap.3.nume.3. Neque censenda est hæc maxima suppletio ad textus nostrum licentiam requirẽtem, cum per nonaginta dies debet abesse corrector, & excipit casum infirmitatis, in qua licentiam requirere non videtur: nam nulla suppletio, vis neque violentia fit nostri tex. verbis, sed potius vna per alia verba declarãtur. Si etenim disposuit supra tex. noster, quod & cum iusta adest causa licentia concilij requiratur, ergo & cum infirmitas adest continua, si salarium vult percipere corrector talis infirmus, debet abesse cum licentia. Neque verba illa, ni tan poco quando estuuiere, sunt exceptiua, sed potius copulatiua, & implicatiua præcedentium verborum, nam dictio, nec, copulatiua est, & implicat, vt alio in loco dicemus. Item, quia lex presupponit in principio adesse debere licentiam cum iusta causa, igitur quantumuis post dicat esse idem in infirmitate continua. debet intelligi cum præsupposito illo, quod licentia adsit. Neq, dicendum est superflue text. nostrum processisse, eo quod infirmitas est iusta causa: igitur non erat necesse exprimere eam, cum de iusta antea dixerit causa. Nam quia in infirmitate continua erat maius dubium an corrector absens perciperet salarium, quia inutile videbatur eius ministerium si cõtinua infirmitate laborabat, ideo tex. noster expressit eam, neque superflue processit.

Nouenta dias. Quod si per maius abfuerit tempus etiam cum concilij licentia perdet salarium, & insuper soluet pœnam duplæ, de qua in nostra lege, quamuis ipse corrector a cõcilio licentiam talem dante, reperere possit, id quod perdidit, & soluit, secundum Auiles, capi.1. prætorum verbo, salario nume.14. & 15. & Auendaño, in Dictionario, verbo, licentia. Nam licentia inualida non excusat a pœna, secundum Felinum, in capit. cum causa, numero 7. de offic. del & alios allegatos per Mexiam, in pragmati. del pan, conclusione prima numero 25. Imo & tunc si perstiterint in absentia correctores secundum legẽ sequẽtem

tem amplius officijs illis vti non possunt, neque vt iudices sint habendi, nisi in casibus hic exceptis, & cum licentia.

Por enfermedad. Officiali enim infir-
7 mo † non denegatur salarium, secundum Puteum, de syndicatu, verbo salarium cap.3.num.3. & ante eum per Bar. in l.hi qui.§.tãdiu.ff.ex qui. cau. maio. & Bas. in l.diem functo.nu.48. ff.de offi.assessorum. Et ideo secundũ Barr. vbi supra, si Ambassiator infirmatur in ambassiata debet ei solui salarium quoad redeat. Quod tamen Paris Puteus, vbi supra, si vera est eius li-
9 mitatio, limitat, nisi culpa ipsius correctoris prouenerit infirmitas, quasi tunc ei non prosit, quod tamen non credo ita indistincte verum. Nam & paupertibus culpa sua in paupertatem obuenientibus vel carceratis subueniendum est, prout est communis opinio, teste Couarruu in lib. secundo Variarum cap.16.num.9. Nisi intelligamus ipsum Paridẽ de Puteo, quoties culpa illa fuit ordinata ad casum, puta quia infirmitas hæc correctoris fuit ordinata, vt abesse posset ab officio. Tunc enim tanquam remedium procuratum nihil prodest sed nocet potius, ex l. non omne. ff. de statu lib. (& in l.penul. ff. de iure dotium, & notat Couarruu vbi supra versi. secundo illud ad notandum, & nisi sic limi-
10 tationem Putei, intelligas, falsam iudica. Item & secũdo, verba nostri tex. intelligenda sunt de vera infirmitate & duratura. Nam verba in proprio, & potiori significato sunt accipienda, & intelligenda, neque ab ipsis recedere licet in dubio, secundum text. in l.1.§.si is qui nauem versi. in regitur. ff. de exercitor. l. non aliter de legat. tertio & cum effectu sunt intelligenda l.1 §.secundo. ff. quod quisque iur. Vera tamen, & propria infirmitas
8 est illa, † quæ ex humorũ excessu, aut satur, ex quibus succedit febris, vt tradunt moderni Autinoenses, in tracta. legali, de peste in princi. Et propriede illo infirmo, qui in lecto iacet & febre corripitur debent intelligi, argumento eorum, quæ dicit Bart. in l.1.§.hoc interdictum per tex. ibi, ff. de fonte, & Rebuffum in condata Frãcie rubric. de collati. §.1. verbo, impedimento in principio, pag.3. & Felinum in reporto. suo, verbo, infirmitas est sufficiens causa fol.60. Et sic inquit tex. noster, continuamente. Nam si continuo grauis est infirmitas, & appellatione infirmitatis † de graui est intelligendum, secundum Gometium, in regula cancellariæ, de infirmis resignan. quæstio.28. Et ita in simili declarat Oroscius in l.1. nume. 11. col. 496. ff. de offic. eius cui mandatur. & facit tex. & ibi tradunt Bart. & Doctores, in l. quæsitum ff. de re iudica. Tertio noster text. limitatur in casu in quo loquitur, scilicet, quoties abesse ab officio, & ciuitate vellet corrector, secus si in ciuitate etiam infirmus permaneret, tunc enim posset sustinere interim durante infirmitate, & percipere salarium officij. Et an infirmitas suorum sufficeret, vt abesse posset, tradit Oroscius vbi supra. Sed quid erit in senectute, an erit iusta causa senectus absentandi se officio.
10 † & videtur dicendum, quod sic, quia ipsa senectus morbus est, vt inquit textus in capit. magnæ, extra de voto vbi Abbas. infert ad statutum disponens aliquid causa infirmitatis, vt habeat locum in causa senectutis: prout refert Alciat. de præsumptio. regula, prima præsumpti. 53. & nouissime Baeça de debitore inope capitulo septimo numero 11. & sequen. Quo ad nostrum tamen propositum contrarium tenendum est: imo quod senectus non sufficiat: nam senectus proprie loquendo, non est infir-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mitas,sed debilitas corporis, secundum Felinum in cap.quoniã frequenter col.penul.vt lite non cont.& Alciat.vbi sup.& facit tex.in cap.1.& in 11
cap.nisi §.propter debilitatem, de renuntia.notant moderni,in cap.sipropter debilitatem de offi.del.& incap. si qui testium,de testibus, quæ iura allegat Gometius,in dict.regula de infirm.resig,q.7.pag.7.in parnis,versi. sed prędictis non obstantibus,vbi ita in propositum voluit tenere, & probat tex.in l.cui dens.ff.de ędili,edicto,vbi tex.dicit, quod carẽs dentibus 12
non est infirmus,alias nullus senex esset sanus.Et quanuis senes proximiores morti dicantur quam iuuenes,nõ aurem sunt ita proximi,quin non spẽ vitę quinquennalis ex iuris pręsumptione eis polliceatur,vt inquit Alex. in l.hęreditatum ff.ad legem falci.vel saltim sperent per annum viuere, vt inqait Roma.consi.363.petit à me. col.1.& ante ipsum Diuus Hieron.2. par.Epistolarum suarum tit.3.epist.4 &tradit Gome.vbi supra;& in §.item si quis in fraudem,n.25.instit. de acti. & imputet sibi senex,qui dum esset talis officium iudicandi acceptauit, & de se,& non de alio cõqueratur.Imo & potius officium simile iudicandi, & gubernandi senes & prouecti habere debent,& exercere, quam iuuenes,vt pote in senibus maior experiẽtia, & pręsumptio rectę iustitię dari potest,tanquam morti proximiores. & quia cum tex.noster de propria infirmitate sit intelligendus, vt dictum est,non potest intelligi de senectute, vt pote,quia secundum Alciat.vbi supra,ex l.1.§.sed sciendum,ff.de ædil. edictõ,infirmitas dicitur esse actus cuiuscunque corporis contra naturam, senectus tamen contra naturam non est,igitur de ea non est intelligendus noster tex.Quanuis si vltra senectutẽ adesset infirmitas esset iustior causa dandi licentiam absentandi,quam daretur iuueni infirmo. Et sic ex dictis habes vnum infirmitatis priuilegiũ. alia quã plura infirmitatis priuilegia† vide per Gometium,in d.reg. Cãcel. de infirmis resignan.q.9. per totam, & quomodo probetur infirmitas, tradit Henricus Bote.in tract.de synodo episcopi 2.par.n.59.

O estuuiere en nuestra corte. Cum licentia tamen Regis, vt infra dicitur, ibi. *Y con nuestra licencia.* Et an ex causa absentiæ non solum cognitio, sed 13
& punitio † & executio mandari possit,vide Oroscium,superff.vet.co.495 in fine cum seq.super l.1.ff.de offi. eius,cui man.est ior.

Y mandamos que demas. Verba hæc determinant anxietatem,& dubitationem Francisci Auiles,in cap.1.Prę to. verbo,salario,n.12.in prin. dubitantis,num in casu, in quo esset absenti correctori imponenda pœna amissionis salarij pro tempore absentiæ, imponenda itidẽ esset pœna duplæ pro quolibet absentiæ die contra nostri tex.dispositionem factæ,& ex ijs verbis probatur clarissime quod sic.

IN LEGEM septimam.

1 *Priuatus officio censetur etiam priuatus beneficio.*

2 *Officiales iustitiæ non possunt cum salario, vel sine eo curiam adire pro negocijs ciuitatis vel populi, vbi præsit.*

3 *Corrector quantumuis pro propriis negocijs existat in curia non potest salarium pro negotijs ciuitatis, quibus incumbit percipere.*

SVMMARIVM.

Angmentatur pœna correctoris ab officio sine licentia,& causa iusta

sa iusta absentis, & quod non possit corrector, vel eius officiales curiam, vel cãcellariam aliquã adire pro negocijs suæ ciuitatis expediendis cum salario,vel sine illo.

No Vsen de los dichos officios. Hic est tex.innecto versi. *Ni les acudan con salario alguno* Prouans, quod priuatus officio † censetur priuatus beneficio. 1
Et sic mercede pro officio constituta cum sit officij sequela, (nam beneficium datur propter officium, vt lege supra proxima dictum est,) neque expressio hæc,Ni les acudan con salario alguno,aliquid plus debet operari,quam operaretur,si tacite inesset, cum non apponatur aliter quam insit,ne dicamus propter expressionẽ hanc esse tex.hic contrariam regulã probantem.

Le tengan por nuestro corregidor. Iuncto versi.*No Vsen de los dichos officios.* Ex ijs verbis norandum est legem su- 2
pra proximam,& eius pœnã ampliari,per tex.nostrum,prout ex eius summario patet,scilicet,quod si vltra terminum ibidem determinatum iudex absfuerit â ciuitate sine licentia, & iusta causa vltra amissionem salarij illius temporis,quo abfuerit, amittat etiam in totum officium iustitiæ illius populi.

Ni les acudan con salario alguno. Intellige ex quo priuatus est officio per tex.nostrum, & sic lapsis nonaginta diebus,de quibus in lege supra proxima.

Que Vsen el dicho officio con los officiales que el dicho Corregidor tuuiere puestos. Nisi verba hæc apponerentur in 3
lege nostra,cum vacat officium Correctoriæ,etiam horum officialium officia vacãt:& tunc interim quod Rex prouidebat de Correctore & officialibus,concilium ciuitatis eos omnes eligeret,& nominarer,prout in alijs vacationibus diximus in hoc titulo fieri.

Con salario. Ex ijs verbis notat Auenda.c.2.Præto.nu.9.in fi.lib.1.quodsi Corrector,vel eius locum tenens adirent Regis curiam exposituri negotia ciuitatis,quam regunt,& administrant non debent habere salariũ pro negotiatione hac & pro tẽpore quo in ea extiterint.Et quanuis Auenda. ibi dicat,quod fuit per tex.nostrũ pronisum,anno.1544.falljtur, nam non fuit,nisi in anno.1535.Impressa tamẽ fuit lex nostra,in dicto anno.1544. prout ipse ibi dicit. In eo tamẽ quod Auenda ão,ibidem sentit,quod absq; salario adire possent Correctores, & Iudices curiam Regis, vel cancellariam pro negocijs suæ ciuitatis,estcõtra tex.nostrum,nullomodo permittentem hoc fieri,ibi.*Con salario ni sin el.* Et sic potius sumenda est conclusio,scilicet,quod Corrector ciuitatis, neque alius † eius officialis non possunt adire curiam, vel cancellariam Regis pro negotijs suæ ciuitatis expediendis cũ salario,vel sine illo, quod adeo verum crederem, quod quãuis pro suismet negotijs expediendis cũ licentia Regis adeat ipse Corrector, vel eius officialis curiam vel cancellariam cum licentia Regis, vel concilij ciuitatis per tempus a lege supra proxima permissum, & Decuriones ciuitatis pro expeditione negotiorum ipsius ciuitatis salarium ipsi Correctori,vel officiali iustitiæ constituerint,id quod pro salario tali eis soluetur,de suo Decuriones ipsi condemnandi sunt,vt soluant, non vero de proprijs ciuitatis,vel populi.Et insuper Corrector ipse, vel officialis tale percipiens salarium in pœnis nostræ legis condẽnari debent,gratis tamen

Universidad de Deusto
Biblioteca

bene posset Corrector intromittere se in expeditione negotiorum suę ciuitatis, dum est in curia vel cancellaria residens in expeditione propria, & hoc textus noster non prohibet.

IN LEGEM octauam.

SVMMARIVM.

Correctores in locis, ad quos prouisi sunt instrumenta, & processus tenentur conficere & ordinare coram tabellionibus numeri loci illius, & non coram alijs.

Scriuano. Alios tamen officiales iustitiæ secum portare poterunt prout sunt Alguazeli, secundum Auendaño, eam sic ponderantem in cap.1 Prætorum n.11.versi.item ex dispositione.lib.1. Dum tamen non sit locũ tenens suum, hunc enim absque præuia Regis licentia ponere nõ potest, secundum quod dixi in l.6.supra eo: Si tamen licentiam ad hoc habeat, prout iam hodie, vt ibi diximus, in 1 prouisionibus datur, & conceditur, tunc etiam locum tenentem secũ portare poterit, & eligere, dum tamẽ naturalem populi illius nõ eligat. Imo neque aliquem suorum officialium poterit naturalem nominare. Ex quibus est inferendum, quod neque ad formandam residentiam & capiendã poterit nominare alium tabellionem quam de numero ciuitatis, nisi aliud in prouisione permittatur, vt ex ext. nostro probatur, & ex l.26.titulo infra proximo, vbi limitatur hoc vno modo.

IN LEGEM nonam.

1 *Quando prouidendis processibus, & pro assessorijs iura capi possint.*
2 *Casus vbi iudex priuatur officio.*
3 *Pœnæ priuationis non est locus, nisi in casibus iure expressis.*

SVMMARIVM.

Correctores, & officiales salariati assessorias pro videndis processibus capere non possunt, etiamsi per commissionem specialem Regis procedant, & literati non sint. Sed si literati sunt, quanuis nullũ percipiant salarium nullas possunt capere assessorias nisi tantum iura a legibus permissa, sub pœnis nostri textu.

Assessorias priuistas de processos. Gratis enim iudices iustitiam ministrare tenentur, c.cum ab omni, de vita & honesta.clerico.l.Iusta.ff.ad l.Iul.repet, tradit late † in propositum Auendaño c.10. Prætorum n.6.lib.2. & latius Auiles c.9. Prætorum gloss.1. & glo. Por commission, & glo. ley. Idẽ que seruãdum iubetur per iudices gabellarum, quanuis salariati non sint, secundum tex. in l.12.ti.7.lib.9.infra, & est similis tex. nostro in l.9.infra ti. proxim. quæ secũdum nostram est intelligenda, vt ibi dico. Et vide optime glo. in prag. sanctio. tit. de electio. c. sicut 5. notarijs, verbo scripserint, vbi id ampliat etiam si fuerint iuris ignari, si tamen ad seruendum obligati sũt, & cauendum est a dicto Auend. in d. c.10.n.6. dum ibi allegat l.fi.ti.21.p. 3. ad

3. ad probandum, quod iudices non salariati possunt ab vtraque parte recipere salarium assessoriarum nomine, prout & voluit glo. deuen in l.pẽ. tit.21.par.3. Nam lex illa hoc nõ probat, sed tantum loquitur quoad assessorias præstandas consultoribus iudicum ipsorum. Has enim, si iudices ipsi non sunt literati neque salariati partes soluere tenentur, sed vt sibi ipsis iudices capiant nullo modo. Nã aut iudices nó salariati iurium ignari ex suo capite volunt processus determinare, & non possunt assessorias, quæ pro consilio querendo dantur percipere, aut consultorem & assessorem volunt assumere, & non sibi, sed assessori soluendæ sunt. Et quo ad iudices ipsos lex nostra omnino seruanda est secundum glo. in d.l.pen. verbo, deuen. & sic aut Auend. & Greg. vbi supra, male loquuntur. Aut intelligendi sunt, vt loquantur in assessorijs soluendis consultoribus iudicum illiteratorum, & non habentium salarium. Itidemque caute legenda sunt dicta per Patrem fratrem Antoniũ de Cordoua, in summa & tractatu de casos de conscientia q.210. Nam quanuis localiter loquatur in illa quæstione, altius esset informatio consuetudinis de qua ibi quærenda quam ibidem asseritur. Consuetudo enim de qua ibi fortasis est inducta impressione, & oppressione dominorum prout regulariter est credendum, ex dictis per Guidonem Papæ consi.1. & quia contra nostras leges Regias, contra quas nulla est dominis in terris suis, & dominijs attributa potestas statuendi, vel excludendi eas, vt in tit.1 supra li. 2. dictum est late. Et ideo caute vnusquisque iudicum se habeat circa doctrinam illius summi patris, etiã in terris & locis, in quibus ipse loquitur, ex nostra lege, & ex alijs, quę adduci possent, & quæ breuitatis causa omitto, videat ille, cuius res agitur. Alibi fortasis latius considerabuntur.

Pierda el officio. Hic est vnus casus, vbi iudex officio priuatur, alios refert Auiles † in d.verbo, ley. Et habes notare, quod pœne priuationis non est locus, nisi in casibus a iure expressis, † prout dictum est in l.2.glo.10.in 10, rẽgu. & casu, tit.1.li.2.supra. Sunt tamen, & alij casus in iure expressi, vbi est locus priuationi; de qnibus per Ias. in l.fina.C. de fideicom. & in s.17 infra eo, alius est casus, & in l.23. tit. 25. infra li.4. alios plures referemus.

2 3

IN LEGEM DEcimam & vndecimã.

1 *Locum tenentes Correctorum iurisdictionem habent ordinariam.*
2 *Iure nostro Regio, sicut canonico locũ tenentes exercent quæ sunt meri, & misti imperij.*
3 *Vice rector electus ab eo, qui rectorẽ eligit æqualis est ipsi rectori.*
4 *A locum tenente non ad Correctorem eius, sed ad Regem appellatur.*
5 *Iurisdictio correctoris, & locum tenentis par est, vbi & an auocari causæ ab eo possint per Correctorem a locum tenente, & an ei inhibere.*
7 *Resistentiã facta locum tenenti punitur, sicut facta Correctori.*
8 *Iudex potest cognoscere de iniuria ei facta quoties pœna est in iure determinata.*
9 *De ordinaria iurisdictione non oportet fidem facere sicut delegata.*

SVMMARIVM.

Qualitates Correctorum, & eorum locum tenentium, & salaria ipsorũ in præsenti lege declarantur, & moderantur, & in quibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

quibus locis locum tenentes Correctorũ antequam ingrediantur officium sunt in Regio consilio præsentandi, & hoc pro summario harum legum sufficiat.

Sean sufficientes. Quorũ qualitates, vt dixi, in l.1.in glo. fina supra.eo.in eorum electionibus inspiciendæ sũt.

Tenientes letrados. Non esset hoc parui momenti, si ita fieret, vereor tamen ne tales nominentur per Correctores, & ꝺbid a Rege essent nominãdi, prout ex text.in l.22.ti.9.p.2.notat ibi glo.les deue. De quibus locũ tenentibus facit vnum capitulum Auenda.c.3.Prætorum.lib.1.Vbi nu.1. 1 inquit hos locum tenentes † iurisdictionem habere ordinariam, prout prius tenuit Maranta, in sua practica 4.p.dist.5.nu.18.pagi.122.in paruis. Et sic quamuis iureciuili ea, quæ sunt meri Imperij locum tenentes ij exercere non possent: alius enim quam a Rege electus sententias dicere non poterat iure ciuili, & etiam.l.18.tit. 4.p13.iure tamẽ nostro Regio in hoc 2 concordante cum iure † canonico possunt optime. Nam vt inquit Maranta, vbi supra, & ex tex. nostro probatur, in versi. y mandamos, prout.l. 6.supra eo.dixi a Rege ipso censetur electi, cum in prouisionibus Correctorum, eis iniungatur, vt locum tenentes habeant sufficientes, & litera tos, sed si permittit Rex nominari, cũ omnia nostra faciamus (inquit Rex) quibus authoritatem nostram impartimur, merito si locum ipsi tenentes iurisdictionem habeant ordinariam, & si talem, quod omnia meri, & misti Imperij exercere possint, prout quotidie videmus. quod exercent, & tenebat Barth. relatus & secutus per Cassaneum, in consuet. Burgund. rubri. des iustices. rubri. 1, nu. 81. fo. 19. & nouissime Olanus, in concordia Antinomiarum, in tracta. correctionum legum Partitarum in. 3. Partita. nu. 14. in correctione dictæ. l. 18. Pro 3 quo, & facit, nam vice rector æqualis est correctori, † quoties eligitur ab eo a quo Corrector ipse secundũ quod notat Bart. in l. 1. 5. 2. de lega. 3. & Guido Papæ, decis. 234. & ibi additio. Quod ad hoc allegat Carolus Grassalis. libr. 1. Regalium Franciæ iure. 11. pagi. penul. in fine, cum sequent. & Boerius de authori magni cõsilij nu. 67. & iterum decis. 151. nu. 4. Et tunc cum a rege sit iste locum tenens deputatus & æqualis Correctori poterit ea exercere, quę sunt meri & misti Imperij, sicut ipse Corrector posset, secundum Cassaneum, vbi supra. nu. 33. ita declarantem, & sic declarabis etiam. l. 4. tit. 9. infra isto lib. vbi in. l. 1. illius tituli alia de ijs dicentur. Ex quibus deducitur, & infertur, nõ posse a sententia horum locum tenẽtium 4 appellari † ad correctorem, sed ad legem esse appellandum, secundum Auenda. dicto num. 2. & Marantam, vbi supra num. 27. pagi. 125. Infertur & secundo cum Auenda. vbi supra. nu. 3. versi. sexto deducitur, quod est pars iurisdictio Correctoris † & locumtenentis eius, & inter eos est locus præ- 5 uentioni. Quamuis secundum eundẽ Auendaño. ibidem possit Corrector quandocunque voluerit se intromittere, & cognoscere de eadem causa, de qua ipse locum tenens cognoscit, quia vicarius & locum tenens est iudex subalternus, & sic poterit Corrector iubere suo locum tenenti, ne de causa cognoscat, reseruando eam sibi. Imo & aduocare poterit causas ab eo, secundum Aules. ca. 1. Prętorum verbo, fiel, n. 42. fol. 31. de quo tamen maxime dubito. Nam si paris iurisdictionis

ctionis locum tenens est cum Correctore suo, vt dictum est, quomodopotest par in partem. Imperium habere 7 contra iuris regulam. Nisi dicamus, prout inquit Auiles, vbi supra, quod potest Corrector hoc facere, quia sibi in prouisione officij datur & conceditur licentia remouendi locum tenentem, & reuocandi. Et si in totum hoc facere posset, secundum Auiles, vbi supra, & Auendaño d.c.3.n.2. a fortiori poterit in parte, & sic poterit inhibere, & aduocare causas ab eo, quod minus est. Quod tamen intelligerem, iusta existente causa inhibendi, vel aduocandi non vero alias. Nã sicut absque causa non posset locum tenentem semel positum, Corrector ipse reuocare, namverba prouisionis quantumcunque generalia de habilitate sunt restringenda, & declaranda, secundum tex. in l. vt gradatim. 5.1. ff. de mun. & honoribus, sic neque si 6 ne causa poterit † ei inhibere Corrector, vel ab eo causas aduocare. Nam verba etiam ad arbitrium, & voluntatem posita arbitrio boni viri sunt regulanda, vt l.1.deleg.2.l.si libertus ita ff. de oper. lib. Et ita sine causa, teneo Correctorem non posse locum tenẽtem suum reuocare, neque ei in causis inhibere, vel ab eo causas aduocare, cum pares sint in iurisdictione, & vterque ordinariã a Principe habeat vt supra diximus. Sic enim, & ; videmus, quod Vicarius Episcopi confirmatus a Papa, non potest per Episcopum remoueri, secundum Ripam in cap.1.nu.44.de iudi. beneficiumque Principis decet esse mansurum, vt c. decet, de reg. iur. in 6. & facit glos. in Clemen. dudum. 5. & si idem de sepultu. & ibi Cardi. q. 6. Ex quibus & tertio infertur secundum Auend. d.c.3. n.4. illario. 10. quod idem honor debetur locum tenenti sicut eius Correctori. Nam vice rector honoratur si cut rector quando vtrique ab eodem sunt constituti, vt supradictum remanet, & ideo resistentia, † quæ sit locũ tenenti, punitur, sicut illa, quæ sit Correctori, secundum tex. in l. 5. tit. 22. li. 8. infra. Imo & secundum eundem Auenda. vbi supra. per quandam legem ordi. quam ibi allegat, & iam est l. 7. tit. 1. lib. 7. infra ipsemet iudex, cui facta est resistentia potest esse iudex in causa ipsius resistentiæ, prout quotidie fit, & a fortiori in facta suis officialibus. Et quanuis illa lex non ita clare hoc assumptum probet, prout ipse Auendaño opinatur, de iure tamen, cum in d.l.5.tit.22.lib.8.infra sit pœna contra resistentes determinata, iure potest ipse iudex, cui resistitur, in ipsamet resistentia ei facta iudicare & 8 cognoscere. Nam cum pro delicto notorio † iudici facto pœna est in iure determinata, bene potest ipse iudex in eadem causa iudicare, vt per Bald. & Doct. in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi oportet, & Feli. in c. cum, venissent. nu. 4. & ibi Abb. extra de indic. & tenet Ancha. in c. 1. de pœnis, in 6. Vbi inquit Ancha. quod tũc si iniuria est occulta, & pœna arbitraria capiat delinquẽtem habita prius informatione, & remittat superiori, quod & alios referendo tenet Auendaño, ca. 5. Prætorum, n. 8. lib. 1. Hoc tamen quod iudex propriæ iniuriæ iudex esse possit, si pœna tunc in iure determinata reperiatur intelligo verum, quoties ille alias esset cõpetens iudex ad cognoscendum in prima instantia. Quia si non esset puta, quia tãtum in gradu appellationis cognosceret, vt in iudicibus dominorum temporalium, qui de iure non cognoscũt nisi in secunda instantia, & sic in appellationis gradu, secundum Auend. ca. 6. Prætorum nu. 2. & 3. libr. 1. tunc non poterit iste talis iudex de resistẽtia, vel iniuria ei facta cognoscere, quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia de prima instantia iudex nō est, sed debet conqueri de hoc coram eius superiore, secundum Auendaño, d.c.5. Prætorum, nu.8. lib.1. in quantum ibi considerat, quod in casu, quo dominus vel eius iudex habeant primam instantiam cognoscunt de iniuria sibi facta, quasi secus si nō cognoscunt, vel nisi de consuetudine haberent cognoscēdi de propria iniuria. Quod & clarius tenuit & voluit ipsemet Auend.cap.11. Prætorum, nu.5. lib.1. Et in casu quo iudex talis non haberet de hoc cognoscere consulerem, vt informationem de iniuria, vel resistentia faceret, & facta capetet delinquentem, & sic captum cum informatione, & processu superiori remitteret & ibi conquereretur de eo. Tūc enim non potest dici se in primam intromittere instantiam, quando quidē remittit causam superiori, quilibetq; etiam priuatus potest in fraganti delicto capere delinquentem, & iudici suo præsentare intra 24 horas, vt l.capite.5.ff.de adulte. Et quia si forte sic non fecisset aufugisset reus, esset que dedecus ipsi iudici maiori conqueri se coram inferioribus eius, & sic coram illis, qui de prima instantia in loco illo haberent cognoscere, & a quibus ad ipsum appellatur. Cogita tamē quia noua, & singularia, & iuridica censeo. Vlterius infero quod quāuis iudici delegato non credatur, nisi de commissione eius cōstet, vt per Guidonem Papæ, decis.322. cum tamen ij locum tenentes ordinariā habeant iurisdictionem eis, quanuis commissionem nondemonstrent, creditur. Et videmus quotidie credi etiam extra territorium, nam de ordinaria iurisdictione non oportet fidem facere, sicut de delegata secundum Bald. & eius addit. in l.ea quidem nu.14. C. de accusat. Alia de iis locum tenētibus vltra Auenda.d.c.3.li.1. tradit Aniles c.4. Prætorum, verbo, tierra, & verbo que les diere, & verbo, iustitia, quæ per ipsum videri possunt. Inibiq; tradit qualiter debent esse literati, & bonis moribus præditi, & qui esse non possunt locum tenētes ibidem declarat, de quo & per Auend.d.cap.3. in tribus finalibus col. & vtinam cū omnibus populis seruaretur lex nostra: 11. fortassis enim populi aliter gubernarentur, & negotia expederentur, & aliquando existimo faciendum, fauēte Deo, non enim aliud negotia patiuntur.

Y mandamos que quando fueren. Non corrigitur verti. hic per l.4. infra titu li proximi, prout ibidem dicemus volente Deo.

IN LEGEM duodecimā.

1 *Nemo debet in officio reſirmari, niſi prius fuerit ſyndicatus.*
2 *Suſpenſus ab officio non poteſt pendente appellatione ad nouū eligi honorem.*
3 *In ſpiritualibus ſuſpēſus ab officio per ſententiam per appellationem non ſuſpendit ſuſpenſionem, vt in ſententia excommunicationis & interdicti.*
4 *Sententia proprie illa dicitur que trāſit in rem iudicatam.*

SVMMARIVM.

Prius videnda est, & Regi consulenda exequendaque residētia capta, quam syndicatus iudex nouum possit assumere officium idque an iudicibus de quibus in præsenti procedit.

Hasta tāto que su residēcia sea vista, cōsultada, y executada reos enim criminis postulatos nunos honores appetere nō debere ante quam purgauerint innocentiā suam, probat tex. optimus in l. vnica. C. de re. 6. postulat. li. 10. Nemo † enim debet in officio reſirmari, nisi prius fuerit syndicatus secundū Bart. per tex. ibi in l. neminē. C. de suscep. præpositi. & arca. li. 10. tradit Afflictis li. 1. constitu. Sicil. rub. 92. n. 12. & Aniles. c. 7. iudicū syndicatus verbo suspenda in fine, fo. 273. Vbi dictam. l. vnicam allegando, inquit, q̄ qui suspenditur ab officio † non potest petī dēre appellatione vocari ad nouum honorē, vt & tenet Maranta, in practi. 6. p. ti. de appellati. nu. 193. pagi. 593. in paruis. Quod intelligo prout ipsi loquitur, scilicet quotiescumque in syndicatu quis suspenditur propter delictum in eo cōmissum, secus si extra syndicatus instantiam condemnaretur quis in suspensione habiti officij. Nam tunc in temporalibus suspenditur per appellationē suspensio ab officio illo imposita, secūdum Auendañ. c. 19. Prætorum. n. 25. fo. 114. li. 1. vt Deo volente dicemus in l. 2. tit. 7. & l. 14. eod. tit. 7. infra eo. in gl. 2. Fundaturque ex l. non tantum. ff. de appellatio. In spiritualibus vero suspensus ab officio † non suspendit sententiam suspensionis per appellationem interpositam ab illa sententia, nisi sententia ipsam præcedat appellatio, sicut in sententia excommunicationis, & interdicti dispositū est, ex tex. optimo in c. is cui, de senten. excōmu. in. 6. tradit Sylvest. in sūma, verbo, suspensio. nu. 3. Et hoc nisi suspēsio in vim pœnę imponeretur. Quia tunc etiam in spiritualibus talis suspensio in vim pœnæ imposita suspenderetur per appellationem postinterpositam, prout attētari posse, inquit Abb. in c. sæpe nu. 16. de appellatio. quem ibidem sequitur præpos. n. 38. fo. 48. & idem Præpositus, en c. verū nu. 16. fol. 59. de appellati. extra, inquit, quod non esset facile sustinere eum illo dicto Abbatis. Verum tamen, quoniā tex. in d.c, is cui, generaliter loquitur, aliæque quam plures rationes, quam medicina animæ, quate appellatio post interposita nō suspendit suspensionis sententiam in spiritualibus, dantur per Abb. & Præpo. nu. 11. cum pluribus sequent. in d. ca. verum, quæ & in doctrina Abb. militare possunt, & in concernentibus animā, quod certius est tenere debemus. Non consulerem, etiam vbi suspensio officij imponitur in pœnā officium in spiritualibus exerceri posse propter solum dictum Abb. nisi præcedente licentia iudicis a quo vel ad quē, qui facilitet fortassis concedent propter Abbatis dictum, maxime existente iustitia pro appellante. Quo ad nostrum tamen propositum, si pœna suspensionis in syndicatu etiam in tēporalibus apponatur non suspenditur per appellationem ab ea interpositā, licet extra syndicatus instantiam in tēporalibus, vt dictum est suspenderetur, secundū Auend. vbi supra. Et sic lata sententia suspensionis in syndicatu non debet suspensus officio veterē honorem exercere, neq; ad nouum aspirare vsque dum reuocetur sententia per superiorem, & sententia syndicatus sit consultata, & executata, secūdum text. nostrum. Et si interim pateretur se ad nouum eligi officium puniri posset pœnis statutis contra assumentes officia, ad quæ de iure inhabiles sunt, de quibus per Auendaño. capi. 19. præter. nume. 12. libr. 1. & Suarez allegatione. 12. in antiquis. folio. 148. pagin. 1. in fine, optime per Abb. in capite. scisitatus. num. 14. de reseriptis, vbi eius additio. literis. G. & H. alia de ijs pœnis dicit. Supradictam tamen intelligo conclusionem quoties finito iam officio syndicantur iudices, secus si durante officio syndi-

9

1

2

3

Universidad de Deusto
Biblioteca

syndicarentur, quo finito syndicatu in eodem officio remanere debebãt. Tunc enim, si per sententiam suspenderentur ab officij exercitio interpo 4 sita appellatione a tali sententia opti me posset officiũ exercere, ex ijs, quæ fauente Deo, dicemus in l.2 maxime in l.14. in glo.7. titu.7. infra isto libr. Adeoque vlterius non debet promoueri ad nouum officium non syndicatus de veteri, quod lapso tempore duorum annorum in quibus quis officium exercuit etiam petente populo non potest ibidem ad illudmet officium promoueri, vsque dum illorũ duorum annorum residẽtiam faciat, secundum tex. in l.1. tit.7. infra isto libro.

Que los tenientes de Merinos. Imo & ij locum tenentes Merinorum & Alguazeli maiores, quanuis residentia eorum visa fuerit, & sententia terminata, adhuc non poterunt ad illud officium promoueri, donec post transierint tres anni, secundum tex. in l. 26. tit.23. lib.4. infra quæ iuncta cum hac lege nostra, ita probat, & per illam nostra, in hoc declarabitur, & amplia bitur dicto modo.

Sean vistas. Non videbuntur tamen in Regio cõsilio, nisi prius doceatur aliam residentiam, si quæ ante illam capta fuerat, fuisse iam visam & executam, secundum quod in prin. huius ratam, secundum tex. in l. 1. tit. 7. infra isto libro.

Que los tenientes de Merinos. Imo & ij locum tenentes Merinorum & Alguazeli maiores, quanuis residentia eorum visa fuerit, & sententia terminata, adhuc non poterunt ad illud officium promoueri, donec post transierint tres anni, secundum tex. in l. 26. tit.23. lib.4. infra quæ iuncta cum hac lege nostra, ita probat, & per illam nostra, in hoc declarabitur, & amplia bitur dicto modo.

Sean vistas. Non videbuntur tamen in Regio cõsilio, nisi prius doceatur aliam residentiam, si quæ ante illam capta fuerat, fuisse iam visam & executam, secundum quod in prin. huius ratam, secundum tex. in l. 1. tit. 7. infra isto libro.

Estẽ sentenciadas. Sed an sufficiet, quod in prima syndicatus instantia sententiatæ sint, pendeat tamen earũ appellatio, & quãtumuis quibusdam 1 videretur quod sic, non est verum, ne

que hoc sufficiet: sed requirituretiam quod in gradu appellationis sint reuisæ, & determinatæ, & in rem lapsę iudicatam cũ proprie illa † dicatur sententia, quæ in rem transiuit iudicatã, & qua vlterius appellari non potest: ex tunc enim pro veritate accipitur, secundum tex. in l. res iudicata ff. de re iudi. Quam ita intelligit Syluest. in summa, verbo, sententia, nu. 10. & ita tenendum est, quanuis aliud, & male fieri audio in locis dominorum.

IN LEGEM DECIMAM TERTIAM.

1 *De fideiussoribus iudicum, remissine.*
2 *Fideiussores iudicum in eo quod iudices non soluere possunt cẽsetur fidem iubere, & ideo excussio requiritur etiã si eius beneficio renuntietur, &* 3.
4 *Debitore notorie existente non soluendo nulla requiritur excussio.*
5 *Fideiussoribus quatuor pro iudice obligatis vnusquisque pro parte tenetur.*
6 *Iudex an possit esse fideiussor alterius*
7 *Fideiussores iudicum an possint ante syndicatum se liberare a fideiussione*
8 *Timens pro altero grauari potest de remedio iudicem implorare.*

SVMMARIVM.

Assistentes, & Correctores intra triginta dies postquam ad officia recepti fuerint tenentur fideiussores præstare legales, & sufficientes, non vero prohibitos fide iubere sub pœna.

Dar fianças. De ijs iudicum fideiussionibus, quomodo, & qualiter sint præstandæ † tradit Amædeus de Castello intract.

&. syndica. nu. 206. & Paris, de syndica. verbo, fideiussor, officialiũ to. 206. l. 6. ti. 4. p. 3. & e nostris Auenda. c. 2. Prætorum. n. 15. cum. 3. sequen. lib. 1. Vbi inquit, ꝙ late debet capi fideiussio hæc, & quomodo, & Anil. c. 3. syndicatus. n. 19. cum sequẽt. gl. 1. fo. 206. Inquorum fideiussorũ proposito vnũ perpetuo notandũ est, scilicet ꝙ cum fideiussores ij nisi aliud appareat ex fideiussione, ad quã attendendum dicit Auendaño, vbi supra fide iubere pro magistratu cẽsentur in eo
a quod deerit ex eius † facultatibus, secundũ tex. in l. 3. §. fi. ibi, postquã res ab eo. ff. de admini. rerũ ad ciui. pertinet ad hoc famosum dicit Suarez in tit. de los emplazamiẽtos. 5. quæritur vlterius. nu. 11. pagi. mihi. 398. Et sic nullo modo poterunt cõueniri, secũdum eund. Suarez, ibi, nu. 8. & Anil. c. 10. iudicũ syndicatus glo. 1. nu. 4. fo. 274. ante excussionem factã in
3 bonis talis † Magistratus, proquo fideiusserunt, etiam si ab eis renuntiatum sit beneficio excussionis: cũ renuntiatio hæc non possit tollere fideiussionis naturam, secundũ Suarez, vbi supra. nu. 8. Et natura fideiussionis indemnitatis, vel quantominus a debitore consequi possit, hæc est, vt conuenirti fideiussor non possit, nisi prius facta excussione in bonis principalis, secundũ Suarez, vbi supra. n. 7. pagi. 397. & Anto. Go. tomo. 2. c. 13. nu. 3. vbi corrupte allegat Suarez & Ias. in. l. decẽ. n. 7. & 9. ff. de verb. oblig. & in l. si ita stipulatus fuero, resisti. §. 1. n. fi. fo. 128. ff. de verbo. oblig. Bar. ante eos. in l. 1. n. 2. C. de cõuen. fisci debi. lib. 10. & ibi additio litera A. Et proprie tunc talis fideiussor expromissor dicetur, secundum Anto. Gomez. vbi supra, & Afflictis decis. Neap. 318. Et quia hoc casu exemsio requiritur pro cõplemento cõditionis illius, si a debitore exigi nõ po

sit, neque recuperari, non vero exbeneficio fideiussoribus concesso, secũdum tex. vbi gl. & Doctores in l. fina. ff. si cert. peta. Et hanc cõmunem testatur Anto. Gom. vbi supra, & Dueñas, regu. 335. ampli. 2. etiam si talis fideiussio sit iurata, secundum Ias. in d. l. pen. num. 2. ff. si cert. peta. Imo & Dueñas, limi. 20. in simplici etiam fideiussione plures allegat idem tenẽtes, quia iuramentum non alterat naturam contractus, vel obligationis, sed fortificat eam. Et si renuntiatio expressa beneficij excussionis nihil hoc casu operatur, quanto minus operabitur tacita, quæ per iuramentum induci posset. De quo tamen vide nouissime conciuem nostrum Doctor. Gutierrez in suo perutili tracta. de iura. confirm. l. p. c. 23. nu. 26. Limitari tamen debet hæc communis opinio,
4 primo, nisi notorium † esset iudicem talem non esse soluẽdo, quia tunc nulla requiritur excussio, secundũ Affli. vbi supra. Et quia in hoc casu regula est, vt licet alias requiratur tunc minime, secundũ gl. in. l. 14. in. 14. limi. tit. 13. par. 5. & Anto. Gom. d. c. 13. nu. 14. & Villalo. in ærario mille com. opi. litera. F. nu. 111. puta quia publicata sunt omnia bona Magistratus. Tũc enim nulla excussio requiritur secũdũ Dueñas, vbi supra, limi. 15. Item & secundo limitatur dicta cõmunis, nisi fideiussio talis esset ample, & late capta, secundũ Auen. vbi supra, & dicam Deo volẽte in l. 23. gl. pen. ti. 27. infra isto li. Vbi, & in gl. presos, dicemus num sufficiet iuratoria cautio si fideiussores talis corrector nõ reperiat. Vlterius notandũ est, ꝙ in ijs fideiussoribus officialium iustitiæ, inquit Castillo in l. 16. Tau. n. 5. fo. 261,
5 quod quatuor †† fideiussorib⁹ syndicatus obligatis etiã in solidũ, vnusquisq; eorũ tantũ tenetur pro parte quarta, & nõ pro alijs. Et ita dicit vidisse

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pronuntiatum in regio cõsilio. Quod est optimum si verum est: quia licet fideiussores in solidum obligati iureciuili haberent beneficium diuisionis, iure tamen Regio non, secundum Villalobos, in Antin. iuris ciuilis, & Regij litera. F. n. 13. & dicemus annuente Deo in l. 1. ti. 16. lib. 5. infra, quę pro hac opinione facere videbatur. Et esset iuris Regij hæc maxima limitatio si in practica obtineretur pro ea. Sed
6 an ipsemet iudex poterit †esse fideiussor alterius, puta in terminis legis de Toledo, vel de iudicio sisti, & iudicato soluendo, tradit Auiles c. 3. syndicatus n. 23. fo. 266. Dubium tamen optimum est in propositum, num si a iu-
7 dice dum est syndicatu † fideiussores eius petant, vt iudex syndicandus præbeat alios fideiussores, vt ipsi liberentur a fideiusione illa, alias eorenuente dare alios, capiatur & incarceratur admitteretur talis petitio? & videtur dicendum quod sic. Nam isti sunt obligati per instrumentum guarẽtigium, & sic condemnati censentur. Ergo sta tim agere possunt, vt liberentur a fideiusione, arg. dictorum per Anto. Gomez, dict. ca. 13. n. 10. & per glossatorem Salmantinum, in l. fina. in fine tit. 8. lib. 3. ord. col. 1112. versic. quæro de quæstione, & quia timens † pro debito alterius grauari potest iudicis of
8 ficium implorari, vt inhibeat ne id fiat, secundum Suarez, alleg. 4. col. penul. in medio, per tex. in l. 3. C. qui bõ. ced. posi. & per dict. per Guido. decis. 317. n. 2. Nihilominus tamen in nostro casu contrarium determinat Auiles. d. n. 22. imo quod hæc petitio dictorum fideiussorum audienda nõsit, prout pluries non audiri vidi. Tum quia doctrina illa relata per glossator Samanti, vbi supra, non vsquequaque vera & tuta est, secundum Ant. Gom. vbi supra. Item & quia fideiussores ij, vsque dum syndicatus instantia finia tur, non sunt obligati, igitur antequã obligati sint non possunt petere se eximi ab obligatione, & fideiussione ex dictis per Anto. Gom. d. n. 10. & ex gl. in l. Græc. ff. de fideiuss. quam cõmendat Auen c. 2. Præt. n. 16. in prin. li. 1. Ex qua gl. desumitur regula, scilicet, quod non liberatur persona, quæ se aliquo tempore debet in aliquo opere exercere, nisi per omne illud tẽpus se exerceat, ex causa tamen peti potest, vt datæ renouarentur cautiones, secundum Rebuf. i. tom. constit. Fra. tit. de sentent. executor. ar. i. glos. 16. n. 28. cum aliquibus seq.

IN LEGEM DE cimã quartam.

1 *Cõmendatarij sancti Ioannis vere religiosi sunt, & num. 2.*

3 *Commendatarij S. Iacobi, Calatrauæ & Alcantarę militiarum laicis magis, quam clericis assimilantur, & ideo possunt officia secularia exercere, quod tamen commendatarij sancti Ioannis non possunt, vt ibi.*

4 *Milites sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantarę, an gaudeant priuilegio fori.*

5 *Milites sancti Ioannis sunt veri milites, & priuilegijs militaribus gaudẽt.*

SVMMARIVM.

Milites solũ sancti Iacobi de Spata, Calatrauæ, vel Alcantarẽsis ordinum possunt officia iustitiæ exercere, & administrare.

Raxere habito de la orden. Religiosis enim prohibitum est negotia secularia tractare, prout diximus in l. 15. tit. 1. libro. 2. supra.

De

De san Iuan o otro algun religioso. Ex
1 ijs verbis clare colligitur & infertur commendatarios † hos sancti Ioannis esse vere religiosos, ponderando dictionem illam, o otro algũ religioso. Quæ quidem dictio, otro, est repetitiua similium secundum Bal. in l. cõuenticulam. C. de epis. & cler. & cum verbum religioso, sequatur, manifeste patet hos sancti Ioanni commendatarios, de quibus præfatum est, religiosos esse, & vt tales non possunt esse vocati, imo sunt ex constitutione sui ordinis vere professi, & religiosi voto adstricti, & possunt dici fratres: licet causa militiæ contra Turcas & Sarracenos armanon deposuerint, secũdum Cass. & alios relatos per Auen. c. 26 Præt. n. 11. lib. 2. & Duen. reg. 55. limit. 4 Qui & in reg. 103. lim. 6. quærit, an succedant in feudis, & in regu. 10. ampl. 5. quærit an sint immunes a collectis & contributionibus. ij enim sancti Ioannis religiosi omnia tria vota sicut aliarum ordinum religiosi profitentur, commendatores tamẽ sancti Iacobi de Spata Calatrauæ †&
3 Alcantarensis militiarum, quãuis votum etiam castitatis faciãt, ex permissione vero Pauli III Pontificis maximi, votum castitatis, reductum est ad castitatem coniugalẽ. Quantumuis enim vxorati sint, in castitate tamen viuere dicũtur, tex. in c. hæc scripsimus 30. d. c. Nicenæ. 31. dist. Et sic nõ exto to religiosi sunt, sed potius laicis magis, quam clericis & religiosis assimilantur, secundum Auen. vbi supra, n. 11. & Montal. ibi per eum allegatum, & Soto, relatum per Couar. in 4. pa. 2. c. 3. §. 1. n. 18. fol. 28. & gl. magnam in l. 1. ti. 7. par. 1. & nouissime Doctor Molina, de primogenijs Hisp. li. 1. c. 13. n. 98. vbi ex hoc inquit in maiora tu etiã iurisdictionẽ annexã habente succedere posse hos triũposteriorum ordinũ supra relatorum cõmendato res, quãtũuis religiosi excluſi sint per fundatorẽ, nisi expresse religiosi militiarũ ordinum excludãtur, vt ibi per eũ: cũq; laicis magis assimilentur, nimirũ si ex nostri tex. permissione possint hæc officia secularia exercere. Quãuis Did. Perez. l. 10. ti. 11. li. 4. or. col. 1530. aliud velit. Cuius opinio posset procere in ijs, qui sunt intra claustra monasterij seruitio illius deputati in habitu clericorũ, ordinibusq; saltim subdiaconatus initiati, vnum tamen inquit Did. Perez, hic sub l. l. 12. ti. 16. li. 2. or. col. 633. in prin. scilicet, quod Princeps expresse derogando nostrę legi posset facere & permittere, quod prohibiti officia hæc secularia exercere, prout sunt illi S. Ioan. commendatarij, possent illa obtinere & accepta re. Non enim tenetur Princeps legẽ sibi imponere a qua recedere non liceat l. si quis in prin. de leg. 3. Et tunc dicit cessare contra talem dispensationem vitium obreptionis, & subreptionis, & dicit etiam facere rationem l. fi. C. de crim. sacril. Quod tamẽ apud me dubium est circa hos S. Ioan. religiosos, eo quod vere religiosi sunt, neque secularibus negocijs se debent immiscere, vltra quã instituti regula permittit. Et ita voluit Minc. de succ. cre a. §. 26. n. 76. hãc rationem tex. nostro assignare. Nõ enim, secũdũ eũ dicẽdũ est, eos, qui hoc sęculũ, orbẽ, hominũq, comerciã, vt ad diuini numinis cultũ se cõferrẽt, derelinquũt, rursum ad res humanas aspirare, varios incõstãtesq, renolare, & prout & iterũ repetit ipse Minc. in §. 30. n. 334. Cũ q; ita sit, Principis licentiã, quoad hos S. Ioann. cõmendatores nõ sufficere arbitror, prout Dida. Perez, arbitrabatur, nisi & superioris eorum licẽtia & sanctissimi põtificis interueniret, quę quidem maxima nõ interueniẽte causa minime daretur, neque concederet. Sed an & milites ij sancti Iaco-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bi,Calatrauæ,& Alcantaræ militiarũ
4 saltim † in criminalibus priuilegiofori gaudebunt,vel suæ ordinis tangit late glo.magna in d.l.1.ti.7.par.1. & in duobus militibus Alcantarensis,videlicet,& Calatrauæ militiarum criminaliter accusatos vidi & audiui a iurisdictione seculari exemptos, & pro punitione remissos ad superiores suæ ordinis,& in militibus sancti Iacobi,concordia sic esse decisum in quit glo.illa,in d.l.1. Notandum etiã est,quod ij commendatores Rhodi, qui nunc sancti Ioannis vocantur,& qui pro christiana republica contra Turcas & infideles pugnant,& quoti die sunt in habitu & potentia pugnãdi,
5 sunt veri † milites, & qui priuilegijs militaribus gaudent, secundum Did.Perez,in l.1.col.1319.tit.1.lib.4 ordi.& in col.1326.allegat Alber.in l.licet C.locati.colu.2.melius quam alium tractantem,qui sint milites, & qui priuilegijs militaribus gaudere debeant,quorum requisita ibidem ipse Did.Perez,col.1318.& posuit.

8 *Singuli de vniuersitate an possim esse testes in causis limitatum & terminorum.*

9 *Sententia terminorum lata cum aliquo ex vassallis an prosit, vel noceat domino.*

SVMMARIVM.

Correctores tenentur ponere & reparare limites,& signa inter hoc Regnum & extraneum, vel cum alijs territorijs Regni confinantia.

1 *Oneribus y señales.* Hic est vnus modus† probandi limites & confinia locorum scilicet per lapides erectos secundum tex.in l.1.§.qui in rebus.ff. de falsis l.qui tabulas,in prin.ff.de furtis & ad cognoscẽdos fines fundorũ dicit ponẽdos esse limites,tex.l.fi.ti.15.par.6.quã allegauit ad hoc Auen. c.4.Prætor.n.19.& 20.lib.1.vbi alios probandi modos refert, de quibus & per Auiles.c.6.Præt.verb. terminos, & verb.ley de Toledo n.14.cũ aliquibus seq.& quasi per totum illud capitulũ plura de limitibus ijs refert,quæ licet inordinatim posita videãtur,vtilia tamen sunt Habemusque similem tex.nostro in l.6.tit.6.infra isto lib. facitque tex.in l.si irruptione §.ad officium ff.finiũ regũ.Vbi dicitur, quod ad officiũ iudicis pertinet de finibus cognoscere,& mensorẽ mittere,& ꝙ ille debet esse præsens si oportuerit, monẽdo partes ad interessendum finium cõstitutioni & erectioni secundum eund.Auiles,vbi supra,gl.1.n.4. Et quid sit limes vulgo mojõ,habem optimã l.fi.tit.14.par.7.& notãdũ ꝙ cõfinia in instrumẽto posita † præsertim in facto antiquo, probant dominium inter partes enuntiantes,& illis statur,

SVMMARIVM.

Pœnæ per Correctores,aut iudices alios applicatæ operibus publicis consumendæ sunt cũ interuentu,& consilio concilij ciuitatis.

Nterui[illegible]ẽdo en vello el regimiento. Allegat eam Auen. c.10.Præto.nume.18.in fine,& in c.24.in fi.n.2.Et secundum hanc nostra declarãda,& intelligẽda est.l.35.tituli sequẽtis, quæ antiquior lex nostra est,in quãtum ibi disponebatur condẽnationes pecuniarias operi publico,vel pro applicatas per rebellionẽ cõcilij esse expẽdẽdas,in opus illud,ad ꝙ applicabantur. Nã lex illa debet secundũ nostrã intelligi,scilicet,interuenire cõcilio ciuitatis. Aliter enim lex illa per nostram corrigeretur,nisi sic declares eã,& suppleas ex nostra,cũ nõ nouũ leges posteriores per priores & econtra intelligi, suppleri, & de-

statur,quia quilibet præsumitur scire cõfines rei suę,secundũ Math. Afflit. in decis.83.n.2.Et an confinũ diuersitas faciat præsumere † rẽ esse diuersã,videdus est idem Afflict.dec.123.n.
3 1. Et de practica procedẽdi in causa confiniũ vide per Fel.vltra supradictos in.c.quia indicãte circa finem, col.1.ver.ad.7.q.de præscripti.& per Fitinariũ.in repertorio.suo.verbo.cõfines. Ex quibus cũ iudex cõsinare regni visitare teneatur,tenetur & quilibet Corrector in suo territorio perso-
4 naliter† visitare cõfinia,& reficere& erigere ea, si lapsa sint,vel immutata & punire mutãtes ea,secundũ Auend.c.Prætor.n.43.li.fundãtẽ se ex eo, ꝙ in persona visitatio villarũ & populorũ territorij sui pertinet Correctori,secundũ rea.in.l.6.tit.6.infra eo.li.Quoniã quando agitur de publica vtilitate vt est devisitatione termi
5 norũ,nõ debet recedi a persona † nominata secundũ Bal.quẽ ipse Auen. ibidẽ refert.in.d.n.43.versi. nimirũ. Et ideo neq; per suũ locum tenentẽ posset Corrector terminos territorij sui visitare.Quod tamen non placet, neq; verum credo,tam ex tex.nostro, ibi *y iuezes*.sed locũ tenens iudex est, & par ipsi Correctori,vt.l.10.Huius tituli,diximus.quam ex.d.l.6. ibi,*o por sus tenientes*,quæ clara est ad hoc & ita tenebat Auiles.c.6.Præt.gl.en
6 persona,& ita tenendũ credo:ipse tamen Corrector,si potuerit,cũ ei hoc principaliter iniungatur,per suã personã visitet terminos,nisi iusta causa detineatur.Nam tunc per locũ tenẽtẽ suũ officio propositũ ordinarie potest optime visitare:nã procõsul † est generalis visitator & circuitor totius Prouinciæ,& debet visitare loca publica secundũ Bal.in l.si in aliquã,per tex. ibi.ff.de offi.procõ.& lega.Et quis fuerit primus † inuentor terminorũ & cõfiniũ,& qualiter terminorũ amotorẽ gauderet priuilegio eccle.l.Regia par-
7 titarũ. Et quæ actiones intẽtari possint cõtra terminorũ motores,vltra supradictos breuiter & succincte,& melius omniũ tradit Oros.in l.ex hociure verbo,agris termini positi.n.16.cũ 7.seq.col.34.ff.de ius.& iur.Et an singuli de vniuersitate possint † esse testes in causa vniuersitatis,puta si determinis agatur,vel de pastu,tradit Coua.in pra.c.18.n.4.& gl.l.18.ti.16. p. 3.& Villa.in ærario mille com.opi.litera. T.n.167.cũ sequen. aliquibus, Et an sententia terminorum † latacũ aliquo ex vassallis noceat,vel prosit domino suo,tradit optime Auenda. c.5.Præt.n.9.& 1.lib.1.

IN LEGEM DECIMAM SEXTAM.

1 *Limites & cõfinia per lapides erecti probantur.*

2 *Limites in instrumento signati probãt dominium inter partes enuntiantes & illis statur.*

3 *Limitum diuersitas,an faciat præsumi rem esse diuersam.*

4 *Limites debet personaliter Corrector visitare & lapsos erigere, & punire mutantes eos.*

5 *Vbi agitur de publica vtilitate nõ debet recedi a persona nominata.*

6 *Procõsul est generalis visitator & circuitor totius prouintiæ.*

7 *Limitum & terminorum quis fuit primus inuẽtor, & an eorum amotor gaudeat liberare Ecclesiæ.*

IN LEGEM DECIMAM OCTAVAM.

SVMMARIVM,

Universidad de Deusto
Biblioteca

clararit præsertim, vt caueatur iurium correctio. Et ita voluit sentire, & declarare copilator huius Regiæ recopilationis, dum in margenali additione super l. nostra illius l.35. corrupte eam allegando meminit.

IN LEGEM DECIMAM TERTIAM.

SVMMARIVM.

Electus & receptus in populi cor rectorem & Iudicem ingressus officium statim iubeat præconizari, vt omnes pondera & mensuras intra terminum conuenientem mẽsurentur: & corrigant: aliter enim hoc non facto, nullas pœnas falsi ponderis aut mensuræ percipere poterit.

Queantes de lo auerbebo. Notanda sunt verba hæc ad intellectum & declarationem l.1. & sequentium, ti.13. lib.5. infra pœnas falsi ponderis falsæque mensuræ describentium. Et debent iudices ad hæc præmaxime aduertere, expedit enim Reip. ne falsis ponderibus, & mensuris merces vendantur, & ne impuniti remaneant falsum cõmittẽtes. Nummularij enim, vel mercatores falsi aliquid agentes in professione sua, vel technas, summoueri a iudice ad tempus, aut in perpetuum possunt, & pœnis affici legalibus l. moris ff. de pœnis, text. l.1. §. præterea curare ff. de offic. præf. vrb. Et aliamulta, quæ iudex potest corrigere deseribit Auendaño cap.19. Præto. nume. 30. lib.1.

Por las leyes de nuestros reynos. Non ergo poterunt puniri pœnis legũ d.ti tu.13. infra lib.5. falsis ponderibus vel mensuris vtentes, si præconiũ, de quo in tex. nostro non fuerit datum. Et in hoc casu non erunt correctę pœnæ impositę de iure antiquo cõtra tales falsa pondera & mensuras habentes, & eis vtẽtes. Vel saltim & melius poterit in tali casu procedi ad fractionẽ talium ponderum & mensurarum falsarum, quibus cum merces venditæ sunt, & ad restitutionem damnorum proximis illatorum ex talibus mensuris & falsis ponderibus & mensuris.

IN LEGEM VIGESIMÃ SECUNDAM.

1 *Eligendi sunt ad officia tales, qui valeant, & possint ea exercere.*
2 *Negligentia pro maximo delicto reputatur.*
3 *Propter negligentiam dominorum potest Rex iurisdictionem eis auferre.*
4 *Negligentia qualiter probetur, remissiue.*
5 *Propter iudicum negligentiam solent dari literæ incitatiuæ.*
6 *Propter potentiam licet multa permittantur, quæ ad administrationem. Vero iustitiæ potentia odio habetur.*

SVMMARIVM.

Iustitiæ officia potentioribus, & alijs hic declaratis danda non sunt, nisi secundum quod in lege nostra disponitur.

Caualleros hombres poderosos ni priuados. Ad officia enim illi præficiẽdi † & eligendi sunt, qui ea administrare, & exercere possint, & valeant, scientiãque, & experiẽtiã habeant. Eleuati enim potẽtes potẽtia, & superbia sua & de sua

de sua confidentes potestate, maxime negligentes erunt in administratione iustitiæ, & ex magna potentia prorumpunt in illicita, vt inquit glossa, nobles, in l.2. tit.9. part.2. Quæ quidẽ negligentia, & in iudicibus, & in prælato abhorretur â iure, & eam ipsi fugare tenentur, secundum Card. in Clemen.2.5.1. de sepul. Et in iudice negligentia maximum † delictum reputatur, secundum Puteum, de syndicatu, verbo, negligentia, & ob negligentiã ministrandæ iustitiæ licitum est parti ius sibi dicere l. nullus C. de Iudeis prout hęc, & alia de negligentia refert Auenda. cap.1. pretorum, nu.32. versi. decima causa li.1. Imo & propter dominorum negligentiam † potest Rex iurisdictionem ab eis auferre, secundum eundem Auendaño, li.1. Prætor. cap.5. num.4. in prin. & nume.12. versi. & eodem, cum sequent. & glo. por in l.2. tit.1. par.2. Et qualiter probetur negligentia † in d. ca: i. n.31. refert ipsemet Auenda. & Auiles c.1. prætor. glo. fiel, nume.37. & Lanfran. de Oriano, in c. quoniam cõtra, verbo, testium depositio, nu.fi. & Barto. consi.102. charissime Domine isti nostri. Et ob hanc negligentiam, secundum Auenda. in d. nu.31. versi. quę negligentia, dantur mandata † quęvocantur literæ incitatiuæ contra dominos vassallorum, vt administrent iustitiam, quibus negligentibus administratio deuoluitur ad superiorem. Et cum negligentiam hanc in potentibus damus, & ad oculum videmus, non sunt eis ministranda officia iustitiæ. Et sic licet propter potẽtiã † multa in iure permittantur, quæ alias nõ permitterentur, secundum Auend. ca: 4. præto. nu.14. versi. cum igitur, lib.1. tamen quoad administrationem iustitiæ potentes odio habentur. Et sic ab ijs officijs per tex. nostrum excluduntur, quem ad hoc allegauit Auenda. c.19. præto. nu.19. versi. nobilitas igitur, lib.1. Vbi declarat quis potens dicatur, & ad hoc allegat quandã ordinamenti legem, quæ est l.9. tit.10. libro 9. infra, & idem Auendaño c.12. prætor. nu.13. in medio libr.2. Et quo ad nostram legem priuatus Regis potens dicitur, qui in d.l.9. non erat pro tali habitus. Idemque prouidetur per tex. in l.5. ti.4. supra isto li. en los adelantamientos de Leon, &c. Non tamẽ omnes numerati in d.l.9. quo ad nostrum propositum potentes iudicatem, sed illos tantum, qui milites & nobiles, & de titulo dicũtur, & in vulgi opinione pro talibus reputantur. Tempore tamen nostri inuictissimi Philippi Regis christianissimi solus ipse & non alius potens vocari potest. Et sic potentes, qui vocabantur in administratione iustitiæ æquales sunt impotentibus, & equalance omnes iustitia metiuntur.

De lege 23. vide quasi similem leg.5 tit.6. infra eo. lib. vbi videbis aliqua.

De lege 24. Vide etiam tex. similem in l.7. in fine, infra tit. proximo, & hęc pro hoc titu.

Sequitur tit.6. De la instruction y leyes, de lo que han de hazer los Asistẽtes, Gouernadores, Corregidores, y Iuezes de residencia del Reyno.

GVm superioribus titulis præsertim in supra proximo dictum sit, de iudicibus pluribus Regni, & de Asistentibus & Correctoribus populorũ & eorũ officijs qui nisi haberẽt leges & instructiones, quib⁹ gubernarẽtur facilter errare posset, ideo subsequitur notter titulus instructionẽ eis præbẽs, docẽsq; qualiter in officijs, & iudicũ syndicatib⁹ se debeãt habere, & in huius

Universidad de Deusto
Biblioteca

tituli declarationē, sicut & aliorū anostris perlectis doctori. succinctè eos referendo procedemus.

IN LEGEM Primam.

1 *Iurisdictionem sibi propria assumētes authoritate, qua pœna puniantur.*
2 *Officij desertione crimen læsæ maiestatis committitur, & ibi declaratio.*
3 *Gerens se pro aduocato, vel comite, vel assumens nomen alterius falsitatē committit.* 4.
5 *Administratio non conceditur ante ingressum officij, & quando officium ingrediatur.*
6 *Iurisdictio an testibus, vel scriptura probari possit.*
7 *Mandatum seruādum est, vt sonat, & ampliationes, & restrictiones.* 8. & 9.
10 *Mandata Regia adimplenda, nisi subsit causa & tunc secunda iussio expectatur.*
11 *Mandatum superioris non implentes qualiter puniantur.*
12 *Iuramenta facienda per Correctores remissiue.*
13 *Ignorans non punitur, & sic receptās delinquentem vel præstans ferramēta.*
14 *Ignorantia facti, quod quis indagare tenetur non præsumitur.*
15 *Correctior tenetur se informare de vita suorum officialium, & pro eis tenetur.*
16 *Opera malorum hominum vtens culpæ reus est.*
17 *Iudices puris manibus esse debent, neque præter salaria recipere: etiam si sit poculentum vel esculentum in modica quantitate.* 18.
19 *Iudex neque vt iustam sententiā ferat licet ei vltra salarium accipere.*
20 *Iudicem indemnem seruare anliceat fouenti iustam causam, & an liceat repetere datum pro iusta sententia, in nu.* 19 *dicitur.*
21 *Alguazeli non possunt aliquid a carceratis recipere, nisi vt ibi.*
22 *Donatio causa remunerationis an possit iudici fieri.*
23 *Iudici non licet quid promitti, vel accepari ab eo finito officio recipiendū.*
24 *Barateriam tentans, & non perficiēs an puniatur.*
25 *Iudex restituens male acceptum an euitabit pœnam infamiæ.*
26 *Barateriæ crimen atrocissimum, & simile criminilæsæ maiestatis.*
27 *Libell barateriæ qualiter formetur.*
28 *Iudex tenetur ob dona tradita familiæ suæ si ad eius peruenerunt manus.*
29 *Dona relicta in pariete tacēte iudice, & recipiente punitur ac si manu caperet.*

SVMMARIVM.

Iudices ad officium iustitiæ administrandæ admissi contenta in lege nostra obseruare tenentur, & adimplere.

POr nuestros Assistentes. Super iis verbis Auiles inprælēti in capite. 1. Prætorum, glosa. 1. folio. 19. exorditur materiam qualiter potestas eligendi officiales in Regno pertinet Regi, de quo supra in l. 3. tituli præcedentis dixim⁹, & itidem in l. 1. titulo. 1. libro. 4. infra quaque pœna puniantur † assumentes sibi propria authoritate iurisdictionem, tradunt plures relati per Auendaño. capite. 1. Prætorum. numero. 33. ad finem libro. 1. & Auiles, in d. glosa. 1. numero. 6. Vbi inquit, quod crimen læsæ maiestatis committitur, si dolo malo & scienter id fecerint, quod tamen intelligi potest, quotiescunque exercitium huius assumptæ propria authoritate iurisdictionis per aliquod durauit tempus, ex quo præiudicium magnum fuit generatum, secus vero si per paruum tēpus, paruumque, aut nullum damnum ex hoc resultauit. Tunc enim non ita grauissime pœna dictæ læsæ maiestatis deberent puniri, Videmus etenim quod quanuis per desertionem officij, ex qua desertione † crimen læsæ maiestatis committitur, non committitur si paruum fuit illatum ex desertione præiudicium, secundum glossam, dexa, in l. 1. titu. 2. part. 7. Igitur, & eodem modo dicendum est, cum per exercitium: licet acriter, & tunc deberet puniri. Imo & falsitatem cōmittit gerens se pro iudice qui non est, † secundum glosa, en talle, per rex tu. ibi in l. 2. titu. 7. part. 7. itidemque sumens nomen alterius † vel etiam abradens nomen alienum suum apponendo secundum Alexand. post Barto. in l. a Titio. ff. ad muni. per. l. 1. §. qui in rationibus, & ibi Alexand. ff. de falsis, velscribens instrumentum nomine alterius absque eius consensu, & licentia. l. qui veluti. C. de falsis Nam & alienum signum sumens falsum committit, secundum Auendaño. capite. 19. Prætorum. numer. 32. in prin. lib. 1. & Gometium Leon, in Centuria inform. iuris. capite. 65. Falsariusque etiam iudicatur asserens se nobilem cum non sit, vel procurans, vt non apponatur in libro del padron, secundum Auendaño. cap. 14. Prætorum. num. 23. lib. 2.

Las cartas de poder que lleuā. Auiles hic in verbo, cartas, fol. 22. prosequitur qualiter literas commissionis debet iudex ostendere in concilio ciuitatis, ad quam administrandā electus est. Et ante earum præsentationē nullam iurisdictionem habet, neque exercitium eius, quia administratio non conceditur ante † ingressum officij. l. obseruare. §. final. ff. de offi. proconsul. Paul. l. absenti. numer. 2. ff. de donatio. Ingreditur autem officium cum literæ præsentantur, & iuramenta, de qua hic & alibi facta sunt non ante. Insuperque ipse Auileshic numero. 4. inquit quod mandatum hoc, & sic iurisdictionis commissio ex rex. nostro scriptura, & non testibus † probandum est. Quod tamen est intelligendum secundum Auendaño, dicto cap. 1. numero. 30. libro. 1. quotiescumque agitur de probando priuilegio ad conferendum alteri iurisdictionem: nam tale priuilegium scriptura debet probari. Temporalis tamen iurisdictio ordinaria etiam testibus probari potest, secundum Auendaño, dicto numero. 30. & iterum numero. 10 Nam & delegata iurisdictio, secundum eundem Auendaño ibidem solo verbo datur Regis iure nostro Regio. Et nimiru m- Nam si consuetudine acquiri potest iurisdictio, vt probatur. l. 3. supra tit. proximo, imo & tolerantia est causa attribuendę iurisdictionis secundum Auenda. vb. supra: ergo scriptura pro iurisdictionis temporalis probatione non requiritur: nam si requireretur supradicta videbantur non sufficere ad iurisdictionem acquirendam & exercendam. Hęc tamen difficultate non carent: nam & ipse Auendañ. contrarium videtur tenere in titu. de las excepciones, num. 3. in prin. & late & optime Caro. de Grasa. lib. 1. regal. Fran. iure. 8. pagi. 124. in par. 13.

Mandado. Hic exorditur Auiles materiam mandati, num vt sonat obseruandum sit? Et respondendū est affirmatiue † pro regula quod sic. ex rex. in. l. quicunque C. de exact. tribut. libro. 12. cap. cum dilectus. de rescript. l. diligenter. ff. mandati. tradit Abb. in. cap. quo ad consultationem, de re iudic. num. 24. Hippoly. consi. 21. numer. 39. cum seq. Aciar. l. 1. §. si stipulanti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lanti,nu.6.ff.de verbo.obli. Iaſ.l.qui quartam,n.4.delega.1.Soci.reg.252. & optime per Iaſ.in l. ſi procurator, C.de procur.Vbi refert quatuor caſus in quibus licet mandati fines excede re.Et Segura,& eius additio.in l.ſiex legari cauſa n.125.ff.de verb. oblig. Quod adeo verum eſt,quod etiam ſi
8 in melius † & in Domini vtilitatem excedatur non valet quod actum eſt, & punitur procurator,ſecũdum Aui les vbi ſupra,n.8.& Hyppol.in prac ti.5.ſucceſsiue,nu.5.cum 41 ſequen. Quia omne factum præter formã mãdati eſt nullumipſo iure ſecundũ tex. in l.item eorum.5,ſed ſi ita ff.quodcu iuſque vni.nomi.Contra quod tamẽ videtur id quod inquit Iaſ.in d.l. qui quartam n.4.ſcilicet,quodſi pinguius adimpletur mandatum non vitia tur actum. Niſi dicamus quod dictũ Hippo.& Auiles procedat, cum ſubſtantialiter fit digreſsiomandati ſecus vero ſi ſuperficialiter ſecundum Suarez l.poſt rem.q.6.incip.quia ſupra viſum eſt,n.12.Nam ſi ſuperficialiter ſecundum eum,nõ vitiatur actus, puta ſi tu procurator,cui mandaui,vtvẽdas rem meam, vendis vt tuam propriam& promittis de euictione:quia tunc non excedis fines mandati,&ſi quid præſtas nomine euictionis poteris recuperare a me,ſecundum Iaſ. in l.ſi ira quis.5.Scia.nu.5.fol.190.ff. de verb,obli.Satis enim dicitur man
9 datum ſeruari † quando mãdatarius, vel iudex faciunt actuum propinquũ ſeu vicinum mandato,ſecundũ Abb. in c.cauſa,col.2.verſi.oppo. contra tex.& ibi Felin.verſi.actus contiguus de re iudi.vbi ipſe Felin.n.5.declarat quis dicetur actus cõtiguus.Idem Felin.in c.cum dilecta,verſi.limita.ſecundo,de reſcrip.vel ſi mandans,idẽ dixiſſet,ſecundum Suarez, vbi ſupra, 10 ſatis etiam dicuntur ſeruari fines mãdati ſi obſeruantur per æquipollens, ſecundum Iaſ.in d.§.ſi ſtipulanti.n.9 & Auend.c.2.Prætor,n.14.verſi.ſufficit tamen lib.1.& Auiles hic glo.mã dado n.9.fo.24.pro quo eſt tex.in l. cum controuerſia §.mandaui ff.mandati.quem ad hoc dixit ſingularem Iaſ. in l.2.nu.16.ff.de liberis & poſth.& Deci.in l.2.§.creditum n.16 ff.ſi certum pera.Notandum itidẽ eſt, quod ſi quid mandatur alicui per modũmagis periculoſum,cenſetur & mandatum per minus periculoſum,ſecundũ Suarez d.l.poſt tem d.q.6.n.12.pag. 342.vbi ex nu.15.exempla huius dicti colliges.Et an mãdatarius, qui habuit mandatum ad recipiendam pecuniam,prout ſibi videbitur & placebit ad intereſſe,teneatur probare,vel nominare perſonas,quibus ipſe ſõluit ad effectum,vt mandans illas poſſit repetere,vide bonam deciſionem 91.Matth.Afflict.Et vnam optimam limitationem ad dicta,quod fines mãdati non debent excedi,ponit ſi vera eſt,Iaſ.in l.1.§.ſi procurator n.3.fol. 92.ff.ſi quis ius dicen.non obtempe.

Officio. An quis duo officia poſsit obtinere tractat Auiles,in preſenti,quia extra materiam omittam,ſufficit ſcire quod duo officia incompatibilia habere quis non poteſt,compatibilia tamen poſſet.

Yfiel. De iudicis fidelitate plura tradit hic Auiles,&omitto ea.Notoriũ eſt enim omnibus iudicibus, in tales ideo eſſe electos,quia de eorum fidelitate Rex confidit.Quam ſi non ſeruauerint,inuehitur contra eos textus in c.cum æterni tribunal.de re iudi. in 6.Quam plures tamen fidelitatem hanc frangunt,& in fideles ſunt iuſtitiæ & iuri,& tamen non puniuntur, fortaſsis quia Regias non tangit aures infidelitas eorum.

Mandamientos. Mandata Regia † ad implenda eſſe,vltra Auiles,hic proſequitur Auend.c.2.Prætor,n.14.verſ. item

item iurant,cum aliquibus ſequentibus fol.29.lib.1.& videnda eſt l.11.& ibi gl.tit.13.par.2.Ex iuſta tamen cauſa poterunt non exequi,vt ibi per Auend cauſam inferentem.Ex quo Auiles hic inuehitur in n.2.fo.48.contra miſeros Prælatos,&Rectores ciuitatũ,in conſiderate adimplentes mãdata,quæ aliquando non tenenturad implere,ſed expectare ſecundam iuſſionem prout in l.14.tit.3.li.1. ſupra diximus.Pura ſi ſunt contra ius,& in præiudicium iuris quæſiti tertio alicui,vt conſtat ex l.1.& ſequentib.tit. de las prouiſiones,infra lib ſequenti vbi videbimus,& tenet Matth.Affli. in conſtit.Sici.li.1.tub.93.n.17. Vbi & inquit quod ad hoc vt officialis di 13
catur circa mandata commiſiſſe defectum,requiritur,quod defectus illeſit perpetuus,& fraudulenter cõmiſſus.
11 Et qualiter puniatur non implens † ſuperioris mandatum,vide Tho.Grãmati.deciſ.Neapol.40.n.20.cũ ſeq. & alios relatos per Auend.vbi ſupra, verſi.hic adde,& d.l.11.& 16.tit.3.par. 2.maxime l.illam 16.ponentem pœnam non obedientibus Regum mandatis:& pœnam non obedientiũ prouiſiones ſenatus,ponit tex.in l.29.tit. 4.lib.2.ſupra.Et ſi emanant ab aliqua ex cancellarijs vide pœnam impoſitam non obedienti,per l.7.tit.5.lib. 2.ſupra.Et pœnam perſonarum Eccleſiaſticarum non venientium ad Regis iuſſum,& vocationem, vide per tex.in l.13.tit.3.lib.4.infra.

Aunque eſten auſentes. Nouior eſt l. 44.tit.4 lib.2 ſupra, & quanuis l.21. infra iſto tit.& libro contrarium diſponat,tamen lex noſtra,& illa 44.tan 14
quam nouiores ſeruandæ ſunt,vt in illa.21.dicemus.

Iuramento. Quæ tenentur correctores iurare,vide per Auend.ca.2 præ 15
to.n.1.2.& 3.lib.1.vbi & de pœna contrauenientis iuramento.

Ni lleuaran ni conſentiran lleuar mas derechos. Verba hæc declarat late Auiles hic,& quę iura eſſent ſtatuta iure communi & Regio pro ſportulis,vide late per Auend.c.2.Præto.n.14.verſi.in eo,vero cum aliquibus ſeq.fo.27 lib.1.Quæ iura quo ad tabelliones acta ſunt por aranzel nueuo.

Pueſtos, & in verbo,ſetenas,vltra Auiles,hic hæc verba declarantem de ſeptenis videnda ſunt dicenda,in l.7 infra eo.

No lo ſupieren. Plura de ignorantia referri poſſent,vltra Auiles hic plura referentem:paucis tamen nos expediemus.Notandumque eſt quod licet ignorantia facti regulariter nõ puniatur † & hic ignoranter receptãs fures, & delinquentes,non punitur,ſecundum Bart.in l.in l.omnes,nu.2.C de agricol.& cenſi.lib.11.Imo & receptans illum,qui communiter non reputabatur delinquens non tenetur,ſecundum Hippol.in pra.§.aggredior, n.34.cum ſeq.pluribus.Item & præſtanti ferramenta ignoranter alicui, quibus cum deliquit,parcitur,ſecundum Bal.in l.quicunque,n.22.& 23. C.de ſeruis fugit.tradit optime glo. Oſos encubrieren,in lu8.tit.14.par. 7.& Anto.Gom.de delictis c.3.nu. 50.per totum.Quia ex animo delinquens punitur,non vero carens eo, ignorantiaque in dubio præſumitur, niſi ſcientia probetur, per regulam, & glo.& Doct.in l.error.C.de iu.& fac.ig.optime per Iaſ.l.ſi res n.35.cũ ſeq.de legat.1.hęc tamen licet ita ſe habeant,Corrector tamen tenetur dedelictis ſuorum officialium,etiam ſi ignorãs ſit.In facto enim † alieno quod quis indagare tenetur non præſumitur ignorantia,ſecundum Abb.in c. innotuit,n.9.de elect.Iaſ.in d.l.ſi res n.40.Corrector vero tenetur indagare,& ſe informare de vita † ſuorumofficialium,& moribus eorum, tenetur

que

Universidad de Deusto
Biblioteca

que pro iis quę in officio male gesserunt, secundum Puteum, de syndicatu, verbo iudices ad syndicatum qui sint. c.2. incip. an si potestas condemnauit. num. 20. fol. 133. & in verbo, familiaris, seu familia potestatis, c. 3. an ex eo quod, numero. 2. 3. 9. 10. & 15. cum. 5. sequent. foli. 150. & Cataldinus, de syndicatu. numer. 20. & 22. & Amædeus, in eo. tracta. de syndicatu. nu. 108. & 196. cum sequent. pluribus eos tamen exhibendo satisfacit, secundum Cataldi. vbi supra nu. 156. & tex. in l. 4. infine, infra isto tj. & li. 17 vbi & dicemus alia circa hoc. Intelligę tamen quod tenetur Corrector pro eis, quos secum duxit, prouisis tamen ab eo, secus si a Rege prenideantur, secundum Bal. in additi. ad Specu. tit. de accusatore, col. pen. Item tenetur pro eis de commissis in officio, non vero si extra. Item tenetur pro eis cõdemnationem soluere, quoties illi de familia condemnati sunt legitime, ita quod sententia valeat: secus vero si nulla sit sententia illa: quoniam tunc non tenebitur iudex pro eis, secundũ Deci. consi. 7. nu. 9. Item tenetur pro pecuniaria condemnatione, non vero pro corporali, vt ind. l. 4. infra eo. dicemus. Si ergo tenetur Corrector pro male gestis officialium suorum in officio delinquentium, nimirum, quod ignorantia cum non excuset 16 Culpę namque reus est † vtens opera malorum hominum secundum tex. in §. fi. inst. de obli. quæ ex quasi delic. nas. l. si seruus seruum. §. Proculus. ff. ad. l. Aquil. & ff. nautæ caup. stab. l. 1. in prin. optima. l. 7. ti. 14. p. 7. Et illius quem quis præfecit ad aliquod officium conditiones & qualitates scire præsumitur, argu. l. fi. patronatus, in fine. si de consti. turo. & ibi notat Iacob. de Aren. & Bal. in margarita, verbo Electio. versi. 14. quos allegat Rozius. de iure patronatus, verbo, honorificum. nu. 17. Et in facti dominorum familiarium, & consanguineorum sententia præsumitur secundum Bart. in d. l. quicunque. num. 3. & in culpa fuit eos eligendo, prout in proposito tenet Rebuf. in. 1. tom. constitu. Franciæ. tit. de sent. execut. glo. 15. art. 7. nu. 11. pag. 382. & Additio. Capellæ Tolo. 64. & melius. 195 & Tho. Gram. decis. 3. nu. 12. & tex casus vbi ignorantia non præsumitur vide per Bald. in l. si tutor petitus. C. de per. cu. tutorum.

Dadina. Similis text. in l. 8. infra eo & l. 5. nu. 9. infra isto libro. idem in iudice delegato proficiens. Iudices † enim ciuiles administrationes habentes ab omnidatione alieni, & puris manibus debent esse, solum stipendijs suis contenti. Textus est in authen. vt iudi. sine quoquo suffra. §. cogitatio. & in authen. de mandatis principum §. 1. tex. in c. non licet 11. q. 3. quod late prosequitur hic Aniles & Auend. d. ca. 2. Prætorum, num. 4. 5. & 6. lib. 6. & late etiam Matth. de Afflictis, in cõsti. Siciliæ, libro. 1. rubri. 42. num. 27. cum plurib. sequen. & Rebuf. in 3. tomo consti. Fran. tit. de salar. tassatio. prouisi. proces. art. 1. glos. vnica, per totam, vbi optima in propositum dicit, quæ, si mei esset instituti, transplantare hic possem, & tacere authorem, prout aliqui faciunt. Itidemque ex sacra scriptura hæc iudicibus prohibentur, vt licet videre ex Simancas de institutione catholi. tit. 34. num. 42. cum sequent. & Florentino, in 3. par. suæ summæ. tit. 9. cap. 1. §. 2. Sufficit tamen scire receptissimũ esse ne quid præter iura taxata liceat accipere. l. iubemus, & l. sancimus. C. ad. Iuliam, repe. & probato crimine, officio, quamuis nondum finito priuari potest, secundum textu. in l. iudices. C. de dignit. lib. 12. Imo si finito officio fugiat iuramento partis hæc probari

bari possunt, secundum gl. in d. auth. vt iudi. sine quo. suffra. §. necessitatẽ, de qua in l. 6. tit. 9. infra eod. dicetur. 19 Grauiter enim culpandi & puniendi sunt indices, qui ob administrandam iustitiam aliquid muneris recipiunt, ex. l. 52. tit. 14. par. 5. quibus pœna imponitur per l. 5. tit. 9. infra isto libro, & per Auend. traditur in dict. cap. 2. nu. 6. & Puteum, de syndicatu, verbo, Barateria, & Couarr. in ca. peccatum 2. par. §. 3. nu. 1. vbi quid in conscientia. Et nouissime de pœna iudicis Barateriam committentis, vide per Olanum, in concordia Antinomiarum litera B. nu. 36. vsque ad 44. Hæcque adeo vera sunt, quod neque esculenta aut poculenta recipere possunt modo salarium sufficiat, secundum text. in dict. auth. vt iud. sine quo suff. §. licet per l. plebiscito. ff. de offi. præsi. 20 aliud permitteretur: quod tamen hodie non permittitur etiam in minima quantitate ex tex. nostro, & in dict. l. 5. tit. 9. infra eo. & melius & sanctius, vt inquit Simancas, vbi supra, nu. 44. & Auen. d. c. 2. n. 44. exposa quadam lege ordinamenti veteris, quæ aliud permittebat. In delictis enim, & sic in criminalibus minima considerantur, 12 secundum Abb. & eius addi. in c. cum te nu. 6. de re iudi. Et hoc vt dixi siue delegati, siue ordinarij tales iudices sint, prout patet ex d. l. 5. ti. 6. infra eo. & quanuis iure Pontificio, ex c. statutum §. insuper, de referip. in 6. in modica quantitate licet delegato esculẽta, vel proculenta recipere, cõsultius 22 tamen faciet, si nihil recipiat, secundũ glos. pragm. sanctio. i. tom. tit. de electi. cap. sicut. §. & vt omnia, verbo, recipere, iure nostro non licere videmus. Itidemque Inquisitoribus hæreticæ prauitatis id prohibitum reperimus, vt licet videre ex Arelatensi, de hæret. q. 8. nu. 8. & 9. Procedunt vlterius hæc vt à promissione cuiuslibet doni, & muneris abstinere debent, vt in glo. sequente videmus, & nequevt iustam sententiam ferat, † secundum Puteum, de syndicatu, verbo, corruptio. cap. 1. n. 10. Et Cataldinum, de syndicatu nu. 52. fol. 11. & iterum fol. 16. q. 37. & q. 98. hoc ampliat etiam, vt neque causa breuiter litem expedien di licet aliquid recipere, neque ei dari, secundum Boeri. deci. 253. n. 2. Quãuis tunc pecuniam dans non videtur iudicem corrumpere voluisse, ideoque repetere poterit, & ita frequentius esse asserit Couar. relatus per Clarum lib. 5. pract. crim. §. fi. q. 73. col. 2 Et an soluens pecuniam iudici, vt iustam ferant sententiam possit illam repetere, vide Cataldinum. d. q. 98. vbi in quæst. 99 n. 52. an sit licitum fouẽ ti iustam causam † iudicem indemnẽ seruare de quo & per Oroscum. in l. solent. ff. de offi. proconsul nu. 8. col. 419. in prin. & Minchacam, controuerti. vsufrequent. lib. 2. c. 37. n. 24. & & 25. & Altamirano, in tract. de visitatione, in verbo etiam qualitercunq; nu. 29. fol. 179. in parnis, & sequente glo. dicam. Vlterius & hæc vera sunt quod neque Alguazelis licet a carceratis aliquid † esculent, aut poculenti recipere secundum tex. in l. 9. ti. 23 lib. 4. infra licet ab alijs personis rescomestibiles in modica quantitate bene licet Alguazelis recipere secundum tex. in l. 21. tit. 23. infra lib. 4. & in custodibus carcerum, vide l. 5. tit. 24 infra lib. 4. Et an ex causa remunerationis possit iudici donari † crebriorem opinionem testatur Oroscio. in d. l. solent. num. 7. col. 418. quod fic. Imo & tentantes corrumpere iudicem donis & muneribus puniuntur, secundum tex. in l. 26 tit. 22. part. 3. falsitatẽque committunt, secundum tex. in l. 1. in fin. tit. 7. par. 7. & Puteum de syndicatu, verbo, corruptio.

Premissa. Similis est tex. in l. 6. ti. 4. part. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

par.3.& Auiles pluta de promissione dicit. Quo ad hic nostrum tamen propositum scire sufficit, pacisci non pos-
23 se cum iudice, † neque ei promitti, quod post finitum officium certum quid ei dabitur, ac donabitur, neque similes promissiones recipere pos-
24 sunt: sed potius similis pactio & promissio nullæ sunt, secundum gloss. in l. iuris gẽtium §. prætor ait, verbo plebiscito col. 473. versi. 4. & 5. ff. de offi. presidis, & tenet Matt. Afflict. in constit. Sici. lib. 1. rub. 41. nu. 25. cum seq. Extẽsiva enim verba merito quis
25 appellare debet, quibus Iustinianus, in l. i. §. sed si addita. ff. ad Tertu. iubet & monet sæpissime iudices, pura sua manus vt habeant, vt & ad promissiones hæc extendamus, & recipientes eas, & acceptantes puniantur pœnis, de quibus in l. 5. tit. 9. infra eod. Imo & noxiorem iudicarem similem promissionem, quam dationem statim factã. in hac enim cum iam donans pœnitere non possit, liberius iudex sententiam ferat, & iustitiam faciet, in illa vero promissione, cum animus & voluntas iudicis ab ea pendeat & a promittentis voluntate timidius procedet, ne quid dicat aut faciat, quod promittenti displiceat, & sic a promissione pœniteat. potest tamen iudex, secundum Auiles hic num. 10. & in glo. supra proxima num. 20. in transitu dixi licite capere conseruationem indemnitatis pro exequendo officio suo in causa aliqua secundum Catal. de syndicatu, quæst. 99. fol. 22. vbi in q. 96. & 97. quærit an videatur corruptus qui a fœneratore gratis pecuniam accepit, de quo & per Auiles hic, verbo donacion. nu 25. & Amædeum de syndicatu n. 166. dicentem quod corruptus dici potest. Quod verũ credo si propter pecuniam illam gratis a fœneratore acceptam iudex ille pro manuante sententiam ferat, præsertim attentis verbis nostratum legum. Et ideo neque a litigante pecuniam mutuo acciperem, neque conseruationẽ illam indemnitatis. An autem officialis tentans † barateriam, & non perficiens puniatur, tradit Amædeus, de syndicatu, nu. 167. Et an si iudex ante condemnationem cõtra eum pro barateria ab ipso commissa factam, pœniteat, † & restituat acceptum excusabitur ab infamia, videbatur dicendũ, quod non excusaretur, nam in barateria non habet locum pœnitentia, secundum Catal. de syndicatu, n. 67. fo. 24. & Puteum de syndicatu, verbo, Barateria. ca. 1. num. 24. Contrarium tamen imo quod tunc excusetur, tenent Bar. in l. infamem. n. 12. ff. de pub. iudi. Ang. in §. fi. instit. & perp. & tem. act. & ibi Faber, & Ias. in l. iusiurandũ & ad pecunias §. fi. ff. de iure iura. Soci. in reg. infamis, Cœpol. cautela 12. Boeri. deci. 106. n. 3. Abb. in c. cum te n. 5. de reiudi. & ibi optime Feli. n. 4. cum 3. seq. hoc limitans quatuor modis, Auiles hic verbo, dona. n. 45. Et fundantur suprad. Doct. ex tex. in l. si reus paratus ff. de procuratori. & tex. in d. §. fin. instit. de perpet. & temp. acti. & tunc licet secundum Bart. & cõmu. Doctores, teste Ias. vbi sup. sentẽtia ferenda debeat esse absolutoria ab seruatione iudicij, obtinet tamen in hoc casu vim diffinitiuæ, quia imponit finem controuersiæ, prout testatur Bart. relatus pro Angel. vbi supra. Et hanc dicit veritatem Alex. in d. l. iusiurandum, & ad pecunias. § cum res, quod est optimum ad l. 5. tit. 9. infr. eod. lib. ponentem pœnam contra iudices barateriam committentes. A pœna tamen propter barateriam incursa non excusaretur, secundum Baldus in l. ea quæ C. de cond. ind. quem sequitur Ang. vbi sup. & Bald. ibi inquit

quit quod boni assessoris esset in enormibus seuere vindicare simile delictum per iudicem commissum, etiã si ante condemnationem restituat, 27
quod & sequitur Alex. consi. 206. n. 13. & 14. vol. 2. & Boeri. decisi. 153. n. 22. & Roma & additio. in sing. 332. iudex capiens eo quod animus delinquendi iam apparuit, & quod fortassis non restitueret, nisi accusaretur, & ne sit incentiuum alijs delinquendi remissio pœnæ, nullo modo debet talis iudex impunitus relinqui, cum delictum commiserit & non steterit per 28
cum. Et quantumuis propter restitutionem ante condemnationem factã vellemus hunc aliquantulum excusare iudicem, non tamen a tota sed a quota pœna esset excusandus. Et cum a pœna ordinaria propter hanc causam excusetur nimirum si ab infamia in totum excusatus censeatur, ex regula text. in l. & si seuerior, cum similibus C. de ijs, qui not. infam. Et si quæ iura in contrarium adduci poterant ad probandum in totum a pœna excusari, sunt intelligenda a pœna ordinaria non tamen ab extraordinaria imponenda, attenta qualitate negotij & personarum & alijs consideratis circunstantijs. Itaque quantumuis excusemus eum ab infamia, non tamen ab extraordinaria pœna. Notandumque est quod crimen barateriæ
26 est de atrocissimis † secundum Anẽda. d. c. 2. prætorum n. 18. lib. 1. & Catald. de syndi. n. 121. in fine, fol. 75. Et iure antiquo, si tanta malitia reperiebatur in iudice barratatore flagellari poterat, secundum tex. in l. quilibet. C. de decurio. lib. 10. & ibi gl. & Bart. & tex. in l. 2. C. de delator. libr. 10. & Auendan. vbi supra. nu. 3. Et dicitur causa barateriæ capitalis, secundum Bald. de synd. n. 6. & est simile delicto læsæ maiestatis secundum Puteum de syndicatu, verbo corruptiõ cap. 1. nu. 1. so. 220. & de Barateria tractatur per Cataldi, vbi supra. q. 30. & 31. & Amedeum, vbi supra fol. 3. in paruis cum seq. Et quomodo in ea formetur † libellus, tractat Auiles hic n. 39. & Puteus, vbi supra verbo, libellus, ca. 2. n. 3. & 11. & Amædeus vbi sup. n. 19. to. 59. vbi optime illum formar.

Mugeres ni hijos. Nam vt hac in lege dictum remanet pro familia sua tenetur. Est tamen intelligendum iudicem teneri pro dotis vxoris vel familiæ suæ quotiescunque dona illa resultarent † in commodum ipsorum iudicum, & in eorum manus peruenirent non alias, pro vt ex text. nostro patet ibi.

Aya de benir a el y a su prouecho. Nã si ad iudicum manus peruenerint ipsimet tenebuntur, cum tunc fraus dicatur facta de manu ad manum & sic de persona ad personam. Quæ quidẽ fraus neminj debet patrocinari. Et ideo secundum Auiles, hic verbo, *de cuya mano* nu. 9. quanuis dona a iudicibus non recipiantur in propria manu, si relinquantur in pariete † vel sub lecto vel alio in loco, si iudex capit ea, & tacet, punitur ac si propria caperet manu. Fraus enim fit multis modis, secundum Auiles hic, verbo, *de cuya mano*, vbi allegat in n. ii. Lucam de Penna, ponentem plures modos, quibus fraus præsumitur. 29

Mas de su salario. Receptissimum enim est nequid preter salarium, & iura debita accipi possit. l. iubemus & l. sancimus C. ad l. Iul. rep. dicitur enim Ioa. 3. neminem concutiaris, neque calumniam faciatis estote contẽti stipendijs vestijs 23. q. 3. paratus, in fine, & c. militare, in fine, & c. non satis 76. dist. Consuetæ enim salaria accipienda sunt, vt per Auenda. d. ca. 2. prætorum n. 7. lib. 1. vbi in versi. plures alij d. 8. inquir, quod si vltra salarium aliquid recipiatur non solum iure so

Universidad de Deusto
Biblioteca

iure fori, sed & iure polidebet restitui Cætera materiam nostri tex. concernentia per glossatores hic videri possunt, & per Matiençó. in dialogo Relatoris. 3. part. c. 24. 25. 26. 32. & 33.

IN LEGEM Secundam.

1 *Coadunatio gentis non est punibilis nisi dolose & appensate facta sit.*
2 *Congregatio gentium in dubio casualiter facta censetur, & ideo tunc vnusquisque tenebitur tantum pro eo, quod fecit, non vero pro toto. 3.*
4 *Coadunari an possint a coadunatore dānum ex loco illi secutum repetere.*
5 *Coadunatio gentis statim fieri potest pro recuperanda re ablata.*
6 *Omnis confederatio sine superioris authoritate facta in dubio ad malum facta censetur etiā si sub colore sanctimoniæ alicuius fiat.*
7 *Fraternitas fustigatorum, qui ad bonum finem facta permissa publice est nu. 8. an laicalis vel Ecclesiastica iudicabitur, & a collectis immunis.*
9 *Contrahere iudices in suo territorio an possint num. 10. & 13.*
11 *Iudices perpetui vel originarij cōtrahere poterunt, & itidem pascuis publicis vti. 12.*

SVMMARIVM.

Iudices partiales esse, domos vel rura emere, vel ædificare in iurisdictione sua, vel pecora in pascuis eius publicis habere, ex lege nostra, & sub eius pœna prohibentur.

Vntaran. Auiles hic prosequitur materiam coadunationis gentium contra ciuitatē. Quæ quia non est principalis eius materia ipsū referre sufficiet, sequētibus scilis, scilicet, q̄ de facientibus coadunationem gentium cum armis, videnda est l. 2. ti. 10. p. 7. & ibi glo. alias leges allegans. Et notandum quod coadunatio gentis nō
1 est punibilis † nisi fuerit facta dolose & appensate ad malum, non vero si casu aliter facta foit. l. 2. 5. homines. ff. de vi. bon rapt. Quia coadunatio gētis dolosa punitur non vero alia, secundū Bar in l. prætor. la. 2. 5. si quis aduentu. ff. de vi bonorum rap. in dubio tamen casualiter † congregatio
2 facta censetur & homines congregatos fuisse, secundum Anto. Gom. to. 3. c. 3. nu. 49. & gl. magnam in fine. l. 15. tit. 15. p. 7. & Hippoly. in pract. 5. cōstante nu. 61. & in l. 1. nu. 87. C. de raptu virginum. Imo & neq; præsumitur q̄ quis communicauerit delictū cum aliquo, nisi sit sibi intimus & fidelissimus amicus, secūdū Hippoly. consilio. 74. numero. 15. volum. 1. vel in dicta aliqua alia adsint in ij casib⁹. Et hæc vera sunt & procedunt, vtquis tam quam de coadunatione puniatur, sed vt puniatur de delicto commisso non est probare, quod appensate fuit commissum delictum. Nam licet casualiter tantum committatur punietur de eo, quod probatum fuerit vnumquemlibet fecisse, secundū glos. d. l. 15. & Hippolyt. in. d. 5. constante. num. 46. Imo & tunc qui est inter coadunatos tantum de eo, quod fecit tenebitur, secundum Barth. & eius addition. in. d. l. 2. 5. si quis non homines. ff. de vi. bon. rap. licet secū
4 dū eū ibi a coadunatore † totum repeti possit, vt & per Doct. in. l. quoniā multa. C. ad. l. Iuliā. de vi. Ex quibus iure

iure optimo iudices in ingressu officij proclamare faciunt ne homines vltra tres de nocte condunati per ciuitatem ambulent, vulgo en quadrilla, secundum Auiles hic nu. 1. propter scandala vitanda, & multi vocantur quatuor, secundum tex. in l. 46. tit. 18. p. 3. & turba decem & supra, secundum Boer. decisi. 173. nu. 8. & ad 8 dicta Bar. in l. prætor. in princip. ff. de vi. bonorū rap. vbi & quot homines faciant gentem & parochiam, po-
3 test tamen coadunatio gentium † fieri statim reablata pro ea recuperanda, secundum Bar. in l. hostes. 4. col. versi. hoc præmisso. ff. de capt. & Bal. in l. licet in fine. C. de exceptio Matranr. in disp. 1. num. 27. & 39. Faciunt dicta per Doctores in l. vt vim. ff. de iust. & iure si tamen iudicis copia haberi potest similem cuitacoadunationem propter scandala inde prouenire solita.

Confederacion. Omissis dictis per Auiles hic, notandum est, quodomnis
6 confederatio seu colligatio † est illicita, quæ non sit authoritate superioris vt per totum titulum. ff. de colleg. illicit. vbi Bart. & alij, & Innocen. in c. dilecta de excessi. Prælat. & per totum tit. 14. lib. 8. infra. Quod adeo verum est, quod secundum l. 3. d. tit. 14. lib. 8. inf. etiam si in aduocationem confederationis assumatur nomen alicuius sancti, vel sanctæ non possunt fieri similes congregationes, & hominum confederationes absque Principis, vel præsulis licentia: prout latius, diuino fauente auxilio, latius dicemus in tit. 13. 5. 1. infra isto lib. Et 10 hæc quidem confederatio tunc demum per Principem vel prælatum approbabitur, quoties ad pios vsus congregatur, & tit. Et hac ratione fraternitas fustigatorum † Hispanc, de los
7 diciplinantes, nuncupata, cum adpiā causam, & in memoriam & recorda 11 tionem passionis Domini nostri Iesu Christi facta sit, cōmuniter, & publice toleratur in omnibus fere Hispaniæ locis, quam pluraque priuilegia & indulgentię per Summos pontifices illi concessa sunt. Sed est quæstionis, num tales fraternitates fustigatorum, & similes de iure permissę dicantur laicales † an vero Ecclesiastięę, & cora quo iudice conueniētur, late videbimus in l. 10. tit. 1. glo. 1. in fr. lib. 4. Et an bona harum fraternitū sint immunia a collectis vide per Auend. cap. 14. prætorum n. 32. lib. 2.

Parcialidad. De qua vltra Auiles hic & Auend. cap. 2. prætor. nu. 20. & 21. lib. 1. diximus in l. 1. tit. 7. li. 1. supra.

Ninguno, Et ibi. *personas* & ibi, *tales pueblos,* & ibi. *ygualmente,* & ibi, *en iusticia, & ni edifiquen.* Declarabis verba hęc, vt per Auiles hic super eisdē vertis, ipsum referre sufficiet.

Trato de mercaderia. Iudicibus enim cōtractus † prohibētur, secundū Oroscium per tex. ibi, in l. solent. n. 6. col. 418. ff. de offi. proconsul. Quod prosequitur hic Auiles, & Afflictis, incōstit. Sicil. lib. 1. rub. 87. per totam, vbi quærit an in locum tenentibus idem sit, & an acquirere etiam per vltimā voluntatem prohibeantur iudices & in hoc Doct. maxime Ias. in l. principalibus. ff. si cer. pet. dicunt, quod hęredes institui poterūt, licet negotiare non possint, neque cōtrahere, prout & in Frācia statutū est, vt licet videre ex Rebuff. in 2. tom. consti. Fran. tit. de mercatoribus glo. 14. pag. 205. vbi & gl. 15. pa. 206. inquit, quod neq; per se † neque per aliū negotiare poterunt, neque adiungere se mercaturæ alicui etiā in minima quātitate, & de hac materia traditur etiam per Auend. d. c. 2. prętorum n. 22. lib. 1. vbi hoc inquit intelligendum in iudicib⁹ tēporalib⁹, nō vero in perpetuis
11 Quia perpetui † negotiare poterunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

sicut & domos emere & ædificare, & alia patrimonialia acquirere. Ex quo ipse infert, q̃ in iudicibus originarijs puta en alcaides de aldeas, vel populorũ aliorũ, vbi de consuetudine ciues in iudices originarios eligũtur, nõ procedit nostri tex. dispositio, & ibi hanc ex l.5. testatur cõmunẽ opinionẽ, etiã si tẽporales sint, secundũ Rolan. Valle. cõs. 83. nu. 9. vol. 2. Et gl. in. l. 5. verbo juez. ti. 5. p. 5. magis cõmunem & practicã testatur opinionẽ, q̃ neque in iudicibus perpetuis lex nostra procedat. Et sic talis iudex ori-
12 ginarius vel perpetu⁹ in pascuis q̃ publicis poterit animalia, & pecora sua pascere, secũdũ Aui. hic, verbo, ganados. n. 4. fo. 82. & ideo in Francia nõ practicatur. l. 1. C. de cont. iud. l. quis quis. ff. si cer. pet. l. 1. C. si rector prouinciæ. & similes, quia sunt perpetui officiales, & sic contrahere possunt & in ius vocari, nõ obstãte l. 2. ff. de in ius voc. secundum Fab. in dictis iuribus, & Guid. dec. 195. & Carol. Grasallis li. 1. Regaliũ Fran. iure. 7. versi. pen. Quanuis Villalobos, inducens correctionẽ prout sæpissime facit, in æstimatio millecõm. opini. verbo, iudex nu. 154. velit, per. d. l. 5. partitarũ, cõmunem illam corrigi opinionẽ. Sed fallitur meo iudicio, nam leges partitarum in plurimũ concordant cum iure communi, & cum per ius commune declarari possunt, declarandæ sunt, vt correctio euitetur. Neque per generalẽ dispositionem dictę. l. 5. partitarũ censendum est casus especiales corrigi, sed potius per speciẽ gen⁹ declarari, exuris regula. Sed nũ & alios cõtractus prohibentur iudices facere & glo. comprar, in eod. l. 5. ti. 5. p. 5. inquit, q̃ sic & quod iuramento tales cõtractus non cõfirmabuntur, secundum eandem gl. ibi, in verbo, para, & hoc dum tamen secundũ Auen. d. c. 2. nu. 22. in fine. li. 1. per viam mercãtiæ cõtrahãt, prout ex tex. nostro probari videtur, ibi, de mercaderia. Tunc enim & prohibẽtur alios cõtractus etiam facere, quã cõtentos in d. l. 5. Sed si causa mercãtiæ hæc nõ agant, q̃ otc runt cõtrahere, dũ tamen domos vel hæreditates nõ emant, secundũ. d. l. 5. Eo q̃ eius limitata dispositio loquit̃ in emptione domorũ & prædiorũ, & nostrã etiam per viam mercantiæ tractans tantum, limitatos producant effectus, & sic q̃ domos & prædia prohibeantur emere per illã. l. 5. & per nostrã quoslibet contractus facere per viã mercantiæ & negotiationis tantũ. Et videtur hic literalis & iuridicus intellectus ad ista iura. Sed quia limitatio posita in dict. l. 5. partitarũ. ibi, fueras ende las cosas q̃ no podria escusar, firmat regulã in contrariũ ideo ab omni contractus specie abstine dũ iudex fueris, nisi vbi vrget necessitas. Et sic cõstituo regulã, scilicet
3 quod nullum contractũ iudices † in iurisdictione sua, neque mercantiam facere & exercere possunt, neq; emere alia quam ad victum & vestitũ necessaria, quam regulam desumo ex dicta. l. partitarum & ex nostra. Et amplia eã etiã si pala & bona fide faciant imo & quanuis cũ alterius iudicis decreto & authoritate, secundũ gl. comprar, in d. l. 5. ti. 5. p. 5imo & quãtunuis iuramẽtum interueniret, secundũ gl. para. in. d. l. 5. non tamen procedet regula hæc in officialibus perpetuis, vel originarijs, secundum quod supra dictum est in hac glos. Neque procedet si extra viam mercantiæ contractus fiant, dum tamen non emantur domus vel prædia. Et hæc limitatio est secundum meam considerationẽ supradictam, quã & videtur sensisse Auend. d. nu. 22. in fine, quanuis contradicta. l. part. videatur & contradicta per glos. ibi in verbo, comprar, ad omnes contractus eam extenden-

tem,

tem, nulla mercantiæ facta declaratione, vel suppletione: non procedet vlterius dicta regula, contra vendentẽ rem aliquam in tali iurisdictione (ante ingressum officij quoquomodo acquisitam.) Nam illam durante officio vendere poterit, secundum dictam l. 5. vbi glo. fi. notandum dicit, neq; iure communi alibi reperisse ita dispositum, neque procedet quo ad capiẽdum legatum, vel hæreditatem in testamento relictam, secũdum Doct. maxime Ias. in d. l. principalibus, & glo. para. in d. l. 5. Alias limitationes videre poteris per Soci. in regul. 341. officiali & Aniles hic, verbo de mercaderia per totam glo. fol. 79. & per Ias. & Doct. in d. l. principalibus. Cætera materiam nostri tex. concernentia videre poteris per Aniles hic, & per Matienço, in dialogo relatoris 3. p. c. 27. 28. 29. 30. & 31. vbi plura cõ similia adducit.

IN LEGEM Tertiam.

SVMMARIVM.

Aduocati procuratores, iudices & eorum officiales esse nõ possunt in territorio suo, neque aliquam partium in lite adiuuare, nisi iurisdictionem suam defendendo, vel bonum publicum, & tunc gratis id facere debent.

Abogados. De hac lege videre sufficiet per Aniles. cap. 3. præto. & per Auenda. c. 2. præto. n. 23. lib. 1. vbi annectit materiam preuaricationis de qua suo in loco dictum remanet.

No lleuando por ello dinero. Istum tex. sup. in l. 13. titul. 16. lib. 2. consideraui pro doctrina Auenda. in c. 2. prætor. num. 33. versi. fi. & num. 26 lib. 1. dicẽtis quod licet iudex possit in secunda aduocare instantia pro sententia sua defendenda, illud tamen verum si gratis faciat, non vero alias. Pro quo optime faciunt quæ in d. l. 13. diximus, vbi est tex. expressus pro doctrina illa.

IN LEGEM quartam.

1 *Corrector locum tenentem eligere nõ potest, nisi id in Regia prouisione permittatur.*
2 *Omnia censentur apposita in instrumẽtis quæ de consuetudine solent apponi.*
3 *Vicinus quis dicatur, remissiue.*
4 *Ortus in prouincia non potest officium iustitiæ ibi exercere, nisi ad modicũ tempus. num. 5.*
6 *Iudex debet esse moribus, virtuteque & nobilitate splendidus.*
7 *Computatio graduum, quomodo & secundum quod ius fieri debeat.*
8 *In incestu & incæstis nuptijs attenditur in graduum computatione ius canonicum.*
9 *Corrector non exhibens officiales amtantum ad pœnas ciuiles tenetur.*
10 *Negligentia in iudicibus dolus est & crimmaliter propter eã poterũt puniri.*

SVMMARIVM.

Correctoribus, quos in officiales suos habere & recipere, prohibitum sit, declarat lex nostra.

Nil tinientes. De quorum locum tenẽtium iurisdictione, & prærogatiua dictum remanet in l. 10. supratitu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

proximo. Et notandũ est ꝙ quanuis Auiles.c.4.prætorum verbo, eſcoja, & verbo iuſticia.nu.1. velit per text. noſtrũ permittentem correctores habere locum tenẽtes, quem ad hoc etiam notauit Auen.c.3.prætorũ lib. corrigi legem.10. dictam, nonpermittentem abſque regis licentia correctores ponere ſubſtitutos, & ſicquod per tex.noſtrum permiſſum iam ſit lo 4
cum tenentẽ ſuum nominare correctorem abſq; dicta licentia, in veritate tamẽ nulla correctio induci poteſt neque eſt inducenda ex noſtra.l. ad illã.10. in hoc. Imo tex. noſter intelligitur ſecundũ illã.l.10. cum non ſit nouum leges poſteriores per priores & econtra intelligi, ſcilicet, ꝙ tunc permittitur locũ tenentes habere & 1
nominari poſſe † per correctores in iuriſdictione ſua, quotieſcumq; id in Regia prouiſione officij permittitur & iubetur, prout ſemper permittendũ & inſcribendum iubet lex illa.10. Et ſub illo præſuppoſito, quod apponi & inſcribi debet, legem noſtrã ſo qui intelligendum eſt. & perconſequens nullam ex ea ad illã.10. iudici correctionẽ Imo & quod plus eſt tẽtari poſſet, quod quanuis in prouiſione regia officij prouiſi correctori alicuius diſtrictus non eſſet data licẽtia ipſi correctori nominandi & eligẽdi locũ tenentẽ, poſſet vtiq; nominare, & cenſetur ad hoc licentia conceſſa, quoniamſic conſuetũ fieri. Et inſcriptoris ſemper † cenſetur appoſita, quæ 2
de conſuetudine apponi ſoluent, ſecundum text. in l.ſi. §. ſin autem duorũ. C. de iure emphyt. Et quia Brocardicum hoc non eſt vſquequaq; firmũ conſulerem vtique, vt in caſu in quo non eſſet in prouiſione conceſſa licẽ 5
tia nominandi locum tenentem, obtineres eam, ne in conflictu opinionum eſſes ſi aliud faceres.

3 *Vezinos.* Quis dicatur vicinus † tradit in propoſitum Auen. c.3. prætorũ nu.5. verſi. dicitur autem, li.1. & late Burgos de Paz in.l.3. Tauri, verbo, vicinos, vbi latiſsime de vicinitatibus agit, & nos iam egimus in quadã cauſa, & iuris allegatione, quæ enim longa ſint & extra materiam miſſa facio:

Ni naturales Qui enim ortus eſt in prouincia † non poteſt ibi officium iuſtitiæ exercere, ſecundum tex. & ibi gl. in l. hi qui. ff. ex qui cauſis maior. tradit Auiles, in præſenti verbo tierra. fo. 99 & Auenda. c.3. prætorum verſi. item ſi iudex, lib.1. Vbi in verſi. dicitur autem, declarat quis dicatur naturalis, & legem quandam partitarum, ad hoc allegat, omiſit tamen allegare aliam ſimilem, ſcilicet. l.32. & 2.p.3. & tradit idem Auiles. c.17. prætorũ in prin. col.1. fol.159. & tradit etiam Burgos de Paz, vbi ſupra. & Capiti. deciſi. Neap.162. num.16. & 17. & Affictis, deciſio.384. per totam, & ibi eius additio. & Thom. Gram. deciſ. Neapolit.103. nu.111. Et leges has, quod naturalis non ſit ſui iudex loci ſanctiſsimas appellat Gometi. in reg. cancellariæ de idiomate, quæſtio.1. pag.4. Et idem apud Francos ſtatum, & in pleriſque Italiæ locis ſeruatum aſſerit, & quod ſi Regna Valentiæ Hiſpaniarum ſeruarent hoc, non tot diſcordiæ proceſsiſſent. Et de ijs plura dixit Affictis, in conſtitut. Sici., lib. 1. rubric. 49. per totam, & Carolus de Graſſalis. libro.2. Regalium Franciſ. iure. 8. pagina. ante penultima. in paruis. Imo & ſacrilegium committit naturalis prætendens officium aliquod habere in patria ſua, ſecundum textum in l.11. titu.18. par.1. Per modicum tamen tempus † ſecundum Auendaño, & Auiles, vbi ſupra bene permittitur naturalem iudicem habere, & ſic videmus fieri & permitti quotidie. Et ita poteſt intelligi, &

declarari. dict. l. 11. ti. 18. parti. 1. vt procedat ſi ad longum non vero ſi admodicũ tempus quis in patria ſua iudex fiat, prout eam reperio declaraſſe Oroſciũ in.l. ſi eadem prouincia. n.7. & 8. col.5 i2. ff. de offi. aſſeſſorũ. Vlterius ex tex. noſtro in ijs verbis licet notare caſũ, vbi quis locũ tenens eſſe nõ poteſt, ſcilicet, cũ eſt vicinus, vel naturalis loci illius, quẽ & alios ſimiles caſus proſequitur Auen. vbi ſupra. & per tex. noſtrum ſi bene inſpiciatur, probantur.

Para los cargos que les diere Iudex enim, & præſes debet eſſe moribus, virtute, & nobilitate ſplẽdidus, prout hic proſequitur Auiles. & alio in loco di ctum memini & dicetur infra in tituli. 9.

Parientes. Quorũ gradũ computatio fiet ſecundum ius ciuile, ſecundũ Auen. 3. præt. nu. 5. verſi. item cõſanguinei li. 1. Et hoc quia ſecundũ noſtrũ Coua. in 4. c.6. n 8. fo.67. de ſpõſali. 7
in hæreditatibus & ſucceſsionibus vtroq; foro legalẽ † cõputationem eſſe aduertendam iuris eſt, in alijs autem contractibus, actibuſq; cæteris, quæli bet computatio in ſuo foro eſt ſeruãda, quanuis quo ad matrimonium ſecundum eum ibi, in vtroque foro ſecundum ius canonicum fiet computatio. Et ideo ſecundum gl. in. l. i. tit. 18. p.7. in inceſtu fiet computatio, & in inceſtis nuptijs, † ſecundum ius ca 8
nonicum ſecundum Coua. vbi ſup. §. 8. nu.18. & Dec. conſi.158. volu.1. & Alcia. n c. cum cõtingat. n.16. de iure iur, quos & alios allegat hanc cõmunem dicentes. Item, & quia vbi lex eſt fauorabilis potius debet lex ampliari quam reſtringi. Et ſecundũ ius ciuile ampliatur, ſecundum vero ius canonicum reſtringitur gradus cõputatio ergo nimirũ ſi attento iure ciuili in noſtro propoſito cõputatio fiat, quia lex noſtra fauorabilis eſt, & publicũ

bonum concernens.

La prematica, Quæ eſt. l.2. titul. 9. in fra. illo lib. Et iſte eſt tertius caſus in quo quis non poteſt eſſe locũ tenens quem notat Auenda. dict. capit. 3. numero 5. verſicul. penul. libr. 1. & Auiles, hic folio. 101. qui de dicta. l. 2. meminerunt, & Didacus Perez. lib. 2. ordin. columin. 699. cum ſequenti, & idẽ Auiles, in prooemio capit. prætorum verbo, qualeſquier, numero. 7. folio. 11. Et Deo annuente in dict. l. 2. alıqua dicemus, quæ vtinam ad literam ſeruarentur. Dolendũ eſt enim, quod contra legem illam. 2. eliguntur in loco tenentes per correctores, nouelli & inſcij homines & qui vix primas inſtitutiones perlegerunt.

Satisfazer Corrector enim tenetur pro officialibus, quos ſecum duxit & ipſe nominauit in tales, prout in l.1. huius tituli dictum eſt, in gloſ. no lo ſupieron. Quanuis ſi, ſecundũ textum noſtrum, eos exhibeant, ſatisfaciunt Correctores ipſi, prout ibidẽ dixi, ex Caraldino, & alijs, & optime Additio Capellæ Toloſan. 154. hæc declarans, & tenet gloſſ. in h obſeruãdum. ſ. proficiſci. ff. de offic. procon ſu. optima. l.1. titul. 16. part. 3. Batt. & Bald. in l. familia. ff. de publi. & vecti. Paul. in. l.l. 5. quid nouiſſime. ff. eod. titul. Feli. in capit. cum Petrus num. 8. cum ſequentib. de homic. per Berorum, in quæſtione familia. 39. nume. 3. Vbi id vno & optimo modo declarat, de quo infra dicemus. Et gloſſ. in pragmati. ſancti. 1. tomo titul. de collatio. §. fruſtra verbo familiæ, fol. 188. Qui duo poſteriores Doctores, id optime intelligunt in habẽtibus officiũ publicum, prout intelligit addition. Capellæ Toloſ. deciſi. 164. & 195. Habentes namque officiũ priuatum, pura hoſpitium, tenentur vtique pro famulo, & poteſt tunc optime agi contra Dominum vel famu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lum. Et sic officium habens publicum exhibendo officiales liberatur secundum dictos, & Auend. cap. 3. Prætorũ num. 5. lib. 1. Nam & fideiussor iudicialis principalem præsentans, etiam post moram liberatur a pœna, vt per Thomam Grammaticum, optime decisione Neapo. 95. Item & secundo intellige dicta, nisi Corrector ipse delictum sui officialis in officio cõmissum ratificauerit, vel etiam pecunia corrupte & male accepta ad manus eius peruenerit, tunc enim non liberatur exhibendo eum, sed ipse tenetur, secundum Puteum, de syndicatu verbo, familiaris, siue famil. potestatis, cap. 5. n. 1. fol. 254. & Beroius vbi sup. n. 4. Si vero eos non exhibeat in distincte tenetur pro eis in ijs in quibus in officio deliquerunt non vero si extra officium, secundum Puteum vbi supra. in verbo potestas cap. 1. n. 3. & Bal. in rub n. 16. C. de pœna iudi. qui male iudi. & eund. Puteum vbi sup. in verbo iudices ad syndicatum qui sint, cap. 2. n. 20. & Amædeus de syndicatu, n. 196. & 197. ponit cautelam, vt pro officiali suo in officio delinquente corrector non teneatur quanuis cum non exhibeat. Et tunc sufficit, quandocunque eos exhibere dúmodo ante condẽmnationis executionem, vt dictum est, & tenet Auend. in d. c. 3. in fine. Item intellige teneri si eos non exhibeant pro commissis per eos in officijs quoad pecu
9 niarias pœnas † nõ vero quoad corporales, secundum Auend. d. n. 5. versi. corrector autem.

Hizieren. Idẽ si neglexerint, quianẽ
10 gligentia in iudicibus † dolus est secundum Auen. d. c. 3. n. 4. li. i. Imo & criminaliter ad pœnam corporalem puniri potest iudex negligens, secundum Addit. Bart. in l. duo sn. fin. C. de susceptori. li. 10. Punirique potest talis culpa, acsi in faciendo esset cõmissa secundum Auend. d. cap. 3. n. 6 lib. 1. & Caldi. de syndi. quæst. 265. Quanuis Auiles cap. 1 prætor. glo. fiel. n. 28. fol. 29. velit, tantum ad interesse negligentem iudicem condemnandum. Fallitur tamen, nam tanta posset esse negligentia quod criminaliter puniretur. Imo & propter negligẽtiam potest iudex ab officio remoueri secundum Auenda. vbi sup. & Caldinum, de syndi. nu 71. quæst. 256. & Puteum, eo tract. de synd. verbo negligentia c. fin. num. 8. fol. mihi. 334. Nunquam tamen alicui negligentia imputatur, nisi vbi diligentia proficeret secundum text. in l. pen. §. fi ff. ad l. Rhodi de iactu, quem ad hoc allegat decisio capellę Tolosę 256. in fi. Et sic hodie officiales non syndicãtur, de negligẽtia leui, vel leuissima, nisi tantum de lata & perconsequens de dolo proxima, secundum Clarum li. 5. select. sent. in pract. crimi. §. fin. quæst. 73. versic. item iudex.

Saluo en caso. Nam tunc nõ tenetur, vt in hac lege dictum remanet & declaratum.

IN LEGEM quintam.

SVMMARIVM.

Correctores & iudices non permittant alios quam ipsos & eorũ officiales vti officijs, ad quæ ipsi electi sunt.

Ve otro los tenga ni Vse dellos Hic est text. probans quod per ingressum & assecutionem officiorum per officiales nouos receptorum suspendun tur veteres officiales officia illa anterexercentes, in quorum locum no ui of-

ficiales inducti sunt, prout Auileshic in glo. 1. inquit semper in ipsis prouisionibus officialium nouorum inseri & iuberi, facitque tex. in l. 23. sup. tit. proximo.

IN LEGEM sextam.

SVMMARIVM.

Tenẽtur iudices terminos suiterritorij visitare, & occupata ab alijs, populis ipsis a quibus ablata fuere, restitui facere, terramque semel in anno visitare, & dum in visitatione extiterint, causas ciuiles non habent determinare.

Tras estas mandamos. De hac lege plura hic prosequitur Auil. qui tãquam extranea ab eius materia omittamus. Et de visitatione terminorum vltra Auiles hic, videndus est & de terminis & terris publicis Auendaño late tractans, in ca. 4. præto. per totum lib. 1. & in l. 16. tit. supra proximi aliqua diximus. Et de ijs terminis & mõtibus publicis tractat idem Auendaño. capit. 12. prætor. lib. 1. & cap. 10. num. 1. cum sequ. aliquibus, lib. 2. Et de pascuis publicis, vide Couarru. in pract. cap. 37.

La ley de Toledo. Quæ est. 3. titul. 7. libro 7. infra cuius materiam hic examinat Auiles. Et de ea apparatum quendani fecit Ponce de Leon Mexia. Vbi circa eius materiam informationem quandam iuris in effectu fecit super lite in facti contingentia habita. Ipsidem tamen nos Deo fauente dicemus aliqua quia nunc non est materiæ nostræ. Et de illa lege. 7. tractauit etiam Auend. cap. 4. Prætor. nu. 9. versi. facta autem cum pluribus sequent. lib. 1.

No se embarace en negocios ciuiles. Vide de hoc Auend. c. 4. Prætor. num. 44. versi. item Corrector lib. 1. imo capitulo. 27. de las cortes de Madrid, anni 1570. statutum est, quod Correctores non visitent territoria, & districtus in mensibus Junij, Julij, & Augusti, in quibus Rustici intenti sunt colligendo panem, & quod in Regio cõsilio circa hoc dentur prouisiones necessariæ, & iusse & sancte fuit statutum.

O por sus tinientes. Hæc dictio, o in aliquibus libris antea ponebatur copulatiue, & sic per dictionẽ, e, & corrupte, nam disiunctiue apponenda erat, prout nunc apponitur. Et per cõsequens hac litera attenta, locum tenens Correctoris potest optime vi-cos & loca suæ iurisdictionis solus visitare, prout asserebat Auend. cap. 4. Prætor. num. 44. versi. quę supradicta sunt, lib. 1. & in l. 16 tit. supra proximi diximus.

IN LEGEM septimam.

SVMMARIVM.

1 *Consueta salaria capienda sunt per officiales iustitiæ, & tabelliones dum tamen non sint maiora quam tasse Regiæ.*
2 *Casus, vbi de iure imponitur pœna septupli remissiue.*
3 *Insepluplo vel quadruplo qualiter habeatur consideratio ad excessum.*
3.
4 *Iudices neque lucra possunt cum tabellionibus diuidere.*

SVMMARIVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In auditorio,& publico loco iudices affixi faciant tabulam iurium officialium suorũ, neque iura duplicata capere permittant.

3 *Indices officialium suspensorum salaria non percipiant.*
4 *Corrector priuata hospitia gratis recipere non potest.*
5 *Asinus rustici potest pro exequenda iustitia capi, soluta tamen iusta mercede.*

SVMMARIVM.

Dona etiã ab ipsis ciuitatibus iudices non capiant,& iustã mercedem pro hospitijs & suppellectilibus soluant, quacunque consuetudine contraria nõ obstante, sub quadrupli pœna.

1 *On las taſas antiguas.* Con tucta † enim salaria recipienda esse asserit Auend. c.2.Præt.n.7.li.1. Dum minora sint, quam a legibus Regijs taſsata. Nam quoad minora valida erit hæc consuetudo, nõ vero quoad maiora salaria, secũdum Auend. vbi sup. n.14.versi.& præmaxime, vbi & inversi.in eo vero, alia proponit in nostri tex. declarationem.

Con las setenas. De quibus septenis videndus est Auend.c.2.Præt.n.10. lib.1.vbi in versi.hodie, declarat qualiter hęc pœna diuidẽda sit,& quod hoc casu velo leuato procedi tur. Et
2 n.11.enumerat casus vbi,† de iure pœna septupli imponitur. Et nu.12.versic. Aduertendum declarat, qualiter in septuplo, vel quadruplo † habeatur consideratio ad excessum, scilicet eius, quod capi poterat iuste, non vero totius quantitatis.

Escriuanos. Idem in simili disponit.l. 24.sup.tit.proximo,& allegat nostrã legem in hoc Auend.c.2.Prætor.nu. 14.versi.item olim cum sequent.fol. 2
28.lib.1.

Nihagan partido. Adeo vt neque lucra possint diuidere cum tabellionibus secundum Boeri.decis.258.n.18.

IN LEGEM octauam.

1 *Iudices donata etiam a ciuitatibus, & populis recipere non possunt.*
2 *Medici ab infirmo, neque iudex a parte etiam sponte offerente aliquid non recipiant.*

Adiuas. De quibus in l. 1. verbo, dadiua& promessa, diximus pluia. Et ex lege nostra lex illa ampliatur, scilicet quod dona hæc non solumre cipienda non sunt a particularibus personis, verum, nec ab ipsis populis
1 † ciuitatibus & cõcilijs eorum ijs omnibus quantumuis consentientibus, & consuetudine qualibet contraria non obstante.

Aunque se loquieran dar. Facit tex.in l.1.C.de salgam.o hospi. non præst.& tex.in l.decuorum C.de meta & epedimet.lib.11. Facit etiam, nã neque medici † salarium debent aliquod recipere ab infirmo, etiam si vitro infirmi donent vt notatur in l. Archiatri. C. de profes.& med.lib.10.tenet Fel. in c.tua nos, ad finem, de homi. sed Ange.& Platea, in d.l. Archiatri, contra tenent in medicis. Nisi intelligas Felini opinionem quando in conuentione cum medico facta scriptũ fuit, quod nihil amplius accipere posset, secus si nihil tale sit scriptum, quoniam tunc procedet opinio Ang. & Plat. secundum quod inquit Rip. de peste, tit. de remedijs ad curan. pestẽ.

numc,

n.113.fol.28.& Deci.in l. inuitus. §. fi.n.7.ff.de reg.iur. Quoad nostrum tamen propositum corrector & iudex quilibet salariatus de publico etiam ab sponte dantibus nihil recipere potest, sicut & neque aduocatus vltra salarium, secundum quod inquit tex.vbi dixi in l.21.titul.16.lib.2.sup. Postquam tamẽ infirmus sanauit bene licet medico ab eo sponte donata recipere, secundum Rip.vbi supr. n.114.cum seq.aliquibus.

Que pues estan suspendidos. Quid velit tex.noster in ijs verbis disponere decerpes ex Auend.c.4.Prætor.nu.47. lib.1.scilicet, quod cum correctores plerunque locum tenentem, vel aliũ ex officialibus non habentes salariũ eorum sibimet ipsis correctores applicare & percipere volebant, ne sub hac occasione ijs officialibus destituta sint officia & ciuitates, dum suspensa & improuisa hæc haberent correctores ad effectum eorum percipiẽdi salaria. Ideo iubet tex. noster, vt talium officialium suspensorum salaria correctores ipsi nonpercipiant,†
3 prout optime inquit & declarat Auẽda.vbi sup.cum secundum l. 5. supra eodem. Omnia officia antiqua per ingressum & aduentum nouorum officialium suspensa sint, & ne in hac duarent suspẽsione prouidet noster tex. quod si suspensa extiterint, salaria eorum correctores non percipiant.

Saluo por sus dineros. Corrector enim priuata † hospitia, vel domos occupare non debet, quia grauantur subditi huiusmodi hospitijs contra notata per Plateam, relatum per Auend. c.4.Præto.n.45.in prin.lib.1.& quia si militibus salgamum præstari gratis non debet, vt per totum de salga. hospi. non præs.lib.10. Quanto minus iudicibus priuata hospitia gratis nõ sunt præstanda, prout optime & sancte disponit tex.noster. Nam, etsi asi-
5 nus rustici capiatur † pro iustitia exequenda, pro vt capi potest, secũdum Bar.in l.1.C.ne operæ a colla. exig. lib.10.& Marania in pract.6.par.3.actu, de execut.sent. n.26.pag.656.in paruis debet tamen pretium pro ipso asino & eius detentione soli, secũdum Catal.de syndi.q.269.fol.45. & Ant.Gom.c.14.de delictis, nu.7. fol.104.& Amædeum, de syndica. n. 248.fol.102.in paruis,& Suarez, allegati.11.in princ.vbi in alio casu hoc ampliat,& Rebuf. optime in 1.tomo consti.Fran.art.6.glo.2.n.22.sub tit. de literis obligato,& cum hæc in iustitia exequenda, in executione cuius vertitur publicus fauor, ita se habeãt, a fortiori idem est asserendum, vt pretium pro hospitijs & domibus correctores & iudices soluant, prout & asserebat Bal.in l.obseruate in pretio. ff.de offic.proconsul. & prosequitur Auiles hic verbo dineros.

IN LEGEM nonam.

1 *Iudices salariati assessorias proprocessu recipere non possunt.*
2 *Assessoriam quæ partium soluere teneatur, vbi soluenda & danda est.*
3 *Commissione data a iudici ordinario, in alterata videatur eius iurisdictio.*
4 *Compromitti an liceat in ordinarium iudicem, & quomodo & nu.5.an in delegatum.*

SVMMARIVM.

Correctores nullo permittãt modo officiales suos assessorias capere pro videndis processibus & super ijs iurare faciant eos, neque compromissa acceptet, nec recipiant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sessorias. Similis est textus vbi remissiue diximus in l. 9.sup.titu.proximo,secundum quem debet noster intelligi,scilicet,quoties tales iudices, & officiales salariati sunt,† vel literati saltim si salariū non percipiunt. Sed si salarium congruum non esset,tunc pro laboris compensatione possent aliquid honestum recipere,dum tamen prius taxaretur,prout optime inquit Rebuff.in 3.tom.consi.Fran.ti: de salar.taxa:prouid.proces.gl.vna, ar.1.n.13.cum seq.Cuius opinionul larenus placet. Nam si salariatus cōpetenter non est officium nonaccepter,& si acceptat sibi imputet,quiacō gruum salarium non petijt; vel in totum omittat salarium,vt iuste assessorias recipiat,ne incidamus in opinionem patris Antonij de Cordoua de qua in d.l.9.mentionem fecimus.Ni si ex necessitate & compulsus compellatur officium acceptare. Tunc enim si salarium non sufficit,possunt assessorias capere,prout in alcaldes ordinarios de lugares de señorio,o de aldeas,qui compulsi eliguntur.Et licet habeant salarium est ita paruū,quod non debet haberi in consideratione, & est ac si nullum haberent salarium. Tunc enim tanquam non salariati assessorias petunt,& hoc si ex antiquissima consuetudine id habeant, nō vero alias. Et a qua partium in casu in quo assessoria † debetur proprocessū, præstanda sit,tradit optime,Oroscius in l.ti.num.6.& 7.col.520.ff. de offi. assessorum.

Por comission. Hæc bene prosequitur verba Aules,in præsenti,fol.130. vbi num.2.eius rationem assignat,scilicet,quia quando vnam causam,vel vniuersitatem causarum certarū per legem Rex,vel Imperator commisit præsidi alicui habenti iurisdictionem ordinarium eum facere non vero delegatum censetur,secundum glo.inl. diuinę C.ne li.potenti.De quo tamē vltra per eum allegatos, quando per commissionem causæ alicuius † iudici alias ordinario missam, censetur iurisdictioni ordinarię derogatum, videndus est Alex.in l.1:§.si quis simpliciter numer.10.ff. de verb.obli.& Paul.in l.ius ciuile.ff.de ius.& iur.& Boeri.decisi.151.num.5.& 6. Vbi dicunt:quod cum additur,del detrahitur aliquid iurisdictioni ordinariæ, delegata iurisdictio data censetur & sic ordinariæ derogatum alias secus est,de quo est optimum decij consilium relatum per Benuenutum,intracta.de mercatura,tit.quomo. proce. in causis mercā.n.46.fol.428.& ibi, ipse ita etiam declarat.

Compromissos. Vltra dicta per Aules hic,notandum est,quod de iure canonico † licebat in ordinarium iudicē compromitti,de iure vero ciuili nō, per tex.in l.sed & si in versuum §.si iudex.ff.de arbi.quē ad hoc adnotauit Bar.& ibi gl.cōuētum,in auth. vt differ.iudi.in prin.& probat tex.in l.24 ad fi.titu.4.par.3. vbi gl.ita notat.Et hanc differentiā inter ius canonicū, & ciuile constituit Abb.in c.cum tēpore n.5.extra de arbi.vbi circa hoc tres referebat opiniones. Veratamen & communis erat opinio iure ciuili, quod compromitti in ordinariū tanquam in arbitrum nō poterat, nāquā in arbitratorem vero sic. Et istā cōmunē testatus est opinionē Villalob. in tario mille com.opi.verb.cōpromitu n.172. Vbi & itidē cōmunē testatur quod de iure canonico potest iniudicem compromitti. Inquit tamen ipse ibidem illam cōmunem opinionē iuris ciuilis & lege illa.24. partitarū approbatam, in quantum disponebant tanquam in arbitratorem compromitti posse,esse correctā per generalitatem nostri text.& sic quod neq; vt in arbitratorem licet iam in ordinarium cōpromitti.Et allegat ad hoc Petrum de Auend.& ipsum sequitur nouissime Olanus,in concordia Antinomiarum verbo iudex n.64. Ego tamen salua eorum pace,crederem dictam partitarum & communem illā iuris ciuilis in nihilo esse correctam per tex.nostrum,arg.celebris doctrinæ glo.in l.1.C.de silentiarijs lib.10 dicentis, quod quoties lex antiqua prouidet in casu quodam specialinō censetur derogata per legem nouam generalem contrariam. Imo lex noua debet intelligi & limitari per antiquam,dicta autem lex partitarū prouidet,cum communi iuris ciuilis opinione,quod in ordinarium tanquā in arbitratorem possit compromitti. Ergo per nostram generaliter prohibentem compromissa fieri in ordinarium non est censendum casum illum specialem correctum,sed potius legis nostræ dispositio est limitanda, & declarāda dispositione illius l.24. partitarum attenta. Neque obstant dicta in contrarium per doctores correctionem inducentes. Nam verbum hoc, compromissos,si prometimiento de auenencia significat,verbum auenēcia,& verbū auenidores,proprie non arbitratorem & amicabilem compositorem comprehendunt,sed tantum arbitrum. iuris,secundum tex.in prin. eius in l.23.tit.4.p.3. Et si ita est,prout est,& firmat ipse Auend.in dictionario verbo,aluedriadores, in prin. ergo tex.noster in hoc verbo, compromissos,arbitrum, non vero arbitratorem comprehendit: & verba in potiori & pro priori significato sunt capienda præsertim ad euitandam iurium correctionem & rationem differentiæ percipere poteris ex glo.assi.in d.l.24.tit.4.p.3. Quæ hanc videtur tenere opinionē,prout & voluit eam asserere.Coua.lib.2.vari.12.col. 4.in prin. Et hæc mihi vera videtur. Neque obstat,si quis dicat legem nostram esse superfluam, quandoquidē idem per legem illam.24.partitarum videbatur dispositum. Nam argumētum superfluitatis facliter tollitur, quoties per legem aliquid aliud additur vel disponitur,prout hic. Item & quia in hoc titulo tractatur de instructione danda iudicibus,quę quidem perfecte dari debet,ita vt nihil omittatur. Et ideo lex nostra circa hoc prouisit,& consequenter nulla superfluitas in ea datur. Et an in delegatum, † possit compromitti, vide additio. Abb.in c.cum tempore n.5.de arbitris,& glo.ant ep.l.24.tit.4.par.3.

IN LEGEM Decimam.

1 *Examinatur opinio de Auendaño circa decimam executionis,& num.sequent.*
2 *Solutum vel perfectum non dicitur id quod in parte fit.*
3 *Executor petita, & facta executione an in bonis debitoris habeat aliquod ius pro decima sua.*
4 *Executor respectu decimæ suæ creditor dicitur,& executatus eius debitor.*
5 *Creditor proprie quis dicatur.*
6 *Executor statim executione facta potest pignora capere pro decima sua.*
7 *Executor transmittat ad hæredes ius decimæ competens ex executione, & ibi ampli.*
8 *Non est in potestate contrahentium tollere ius quæsitum tertio ex contractu.*
9 *Emphyteota quamuis vendat vendat alienatum non emittat commissum.*
10 *Quantitas,pro qua fit executio attenda est ad decimam consequendam.*
11 *Hæres occultās bona hæreditaria perdit bene-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dit beneficium inuentarij.

12 *Hæres conueniens se cum creditore hæreditario perdit beneficium inuentarij.*

13 *Alguazelus vel executor si non facit executionem ei mandatam puniri potest.*

SVMMARIVM.

Qualiter,& quando, & quoties iura executionis per executorem capienda sunt, declarat lex nostra.

Esta que el dueño dela deuda sea pagado. Per text. hic, & per similem in l.7.ti.21.in f.lib.4. reprobatur quædã opinio Petri Nun. de Auenda.in. d. c.17. Prætorum.nu.16. versi. vnum tamen lib.1.asserentis, quod si debitor non habeat tantum in bonis, quod possit solutio fieri tam debiti principalis ipsi creditori, quam decimæ executori, iuxta id, † quod solvitur creditori debet executor habere decimã & iura eius ei competentia, eo quod secundum eum ibi non dicitur esse in bonis debitoris, nisi quod supereſt deductis expensis. Contra quem consido rex. nostrum expressum, & dictam.l. 7. ei similem. Quia si decima & iura executori soluendanon sunt, ni si tunc cum debitum solutum est, si ex repertis bonis debitoris debito soluendo non sufficientibus, debita decima executori esset soluenda, ante debitum solutum executor decimam caperet, quod tamen est contra text. nostrum, & similes, igitur habemus intentum. Non enim dicitur solutũ, quod in totum solutũ non est, † ne- 2
quedicitur perfectũ, quod est in parte factum, prout ad sensum rationis clarissime patet, & probatur ex text. in.l.2.ff.de origine iur.ibi, qui ipsi animaduertunt aliquid deesse. Et perfectum dicitur cui nihil addi potest, secundũ Bal.in tract.schismatis. col. fi. Et solutio non perfecte facta habetur pro non facta.l.Mœnius.§.insundo.& ibi Bar.de leg.2. Nihil enim videtur factum, cum aliquid restat faciẽdum l.pen.in fine.C.de iis, quib.vtun dig.cap.1.de baptismo. Et sic nihil videtur soluisse, qui totum non soluit. ff.fami.hærcis.l.hæredes.§.in illa, ne que videtur edidisse, qui totum non edidit.ff.de interrog.act.si defensor. ff.iudi.solui.ex clausula. Quos tex.ad hoc allegat. Specul.2.p.tit. de instit. editio.§.dicto de impugnatione nume.6. Et ideo non liberatur debitor qui debet centum si quinquaginta offerat in iudicio, prout est tex.in l.qui decem.ff.de solutio.tex. l. acceptam, & ibi Bal.nu.16.&.7.oppo.C. de vsuris Bart.in l.sed si alia.ff.de constit. pecu. Et oblatio debiti debet esse integra & realis, secundum Nebuf.in tra. de pig.1.p.3.membri.5.p.prin.num. 17.fol.137.in paruis.& cum aliquibus sequent. hoc limitat,& Tiraq.de retract.conuentione,glo.6.§.5. num. 24.cum sequent. aliquibus pag.723. Neque mora purgatur secundum supradictos, nisi is, qui debet centum.tota centum offerat,& soluat, prout tenent Bart.& Doct.in l.interdum.§.fi. ff.verb.obli. Imo & oblatio, vt liberet debet fieri cum inter esse, secundũ eosdem,& Alex.in l.si insulam num. 9.ff.de verbo.obli. Soci.consi.198.in causa facta.vol.2. Si ergo, prout ex supradictis patet, solutio in dicto casu non dicitur perfecta neque facta, quo modo potest executor caperedecimã ex bonis illis captis per creditorem in solutionem partis debiti, contra nostri tex. dispositionem, & contra omnia dicta, imo & contra id, quod ipsemet Auendaño, in.cod.c.17. nu. 8.in fi.

8.in fi. versi. & exigit fatetur, dum inquit executorem capere decimã & executionis iura nõ posse, antequam creditori soluatur, cuiquidẽ nõ solvitur interim, q̃ de omni debito nõ est satisfactus, Igitur Auen. suomet gladio se iugulat. Et quamuis statim peracta & facta executione quæratur ius executori pro decima, nõ ita censetur quæsitum, quoad præiudicium ipsius creditoris exequẽtis, q̃ exbonis ei adiudicatis pro solutione debiti, debeat capere decimam executor ipse, aliter enim creditor nõ diceretur satisfactus. Itẽ & pro hac mea contra Auen. opinionem vltra dicta considero optimũ & singularem tex. in.l. 8.ti. 21. li. 4. infr. in quantũ ibidẽ disponitur, vt nullę debeantur expensæ executori, nisi prius creditore satisfacto debito & expensis. Si ergo de expensis etiam prius creditor est satisfaciendus, quã executor iura executionis capiat, a fortiori & de toto debito, neq; quid 3
extrahendum est pro decima debonis creditori datis in solutionẽ partis debiti, vel in totius debiti satisfactionẽ & non plus. Et ita absque dubio teneo contra Auen. imo quod nihil sit extrahendũ pro decimæ solutione 5
ex bonis a creditore captis pro debito suo, & etiam pro expensis ei debitis. Aliter enim esset prius soluere decimam quã creditor esset satisfactus. Et sic contra Auendaño iniudicando & consulendo est intrepide tenendum, & sic quotidie practicatur. Neque obstat fundamentum ipsius Auendañi, scilicet, quod nihil dicitur esse in bonis nisi deductis expensis. Quia respondeo, q̃ hæc regula procedit quoties expensæ illæ debentur ratio- 6
ne rei, & propter rẽ, ex qua debiti solutio sit, puta si res illa venderetur, vt ex nummis vẽditionis solueretur debitũ, tunc expensę factæ in venditione rei illius, puta in proxenetis & præconijs & gabellis soluendæ sunt antequã debitũ creditori, & quod superest expensis deductis, dicitur bonade bitoris esse. In nostro vero casu expẽsæ, & sic decima nõ deberur executori ratione rei ipsius, & propter rem, sed propter laborem, & diligentiam, & vt debitores tędio expensarum affecti satisfaciant creditoribus. Et labor hic & debitoris tædium, & molestia, respectu rei creditori pro debito adiudicatæ, non venit nomine expẽsarum ipsius rei, sed ratione executionis petitæ. Igitur fundamentũ Auendañi nihil pro eius opinione neq; cõtra nostrã facit. Itẽ & quatumuis vellemus fateri, eius fundamentum etiã nostro proposito applicari posse, habemus leges contrarium disponẽtes, igitur in nostra quæstione & casu esset omnino regula illa excludenda. Notandum etiam est quod executione facta statim executor acquirit ius pro decima sua. † Quod manifestissime probatur sequentibus eo quod e- 4
xecutor respectu decimæ † creditordicitur prout inquit Auend.c.17. Prætorum.nu.9. & Didacus Perez.l.21. glo.1.tit.14.lib.2.ordi. Is enim proprie dicitur creditor, † cui aliquid dilatione interueniente soluendum est e, secundum Cæpolam.in.l.creditores ff.de verbo.signifi. per tex.in.l. 1.ff.ticer.per.quasi hoc significet verbũ credere, quod est confidere de debitore solutionẽ. Ille vero, cui statim soluẽdũ est, non est creditor, quia nihil debitore confidit, neq; credit. Igitur executor verus creditor est, & si talis statim petita executione acquirit ius pro decima sua. Item statim petita & facta executione † potest pro decima executor ipse pignora extrahere a debitore, secundum text. in l.7. titu.21. infra li.4. Ergo statim acquirit ius & creditor dicetur: alij enim quã creditori & habenti ius pignora dari non solent,
neque

Universidad de Deusto
Biblioteca

neque alius ea tradere illi quam debitor illem & creditorem illum appellamus, qui ab aliquo habet aliquid petere, vel recipere, vel rem aliquam recuperare ratione alicuius iuris, & debitorem illum vocamus, qui obligatus est soluere debitum, vel rem aliquam secundum tex. in l. 10. titu. 33. par. 7. Executor tamē talis est, habet enim recuperare decimam a debitore & bonis eius & debitor tenetur eā ei soluere. Ergo respectu executatis executor creditor est, & executatus eius debitor, & executione facta ius acquiritur executori pro decima. Adeo 8
vt ius istud percipiendi decimam ex executione facta executor ipse ad hæ-
6 redes suos transmittat, † secundum Auenda. dict. cap. 17 num. 9. sicut cætera bona hæreditaria. Et sic quantumuis alius succedat executor heres primi executoris, qui executionem fecit totam decimam executionis illius percipiet. neque tenetur eā communicare cum successore executore, quāuis, secundus hic executor perficiat, & finiat executionem, arg. tex. in l. veam §. si seruo. commu. ff. pro socio, .oi. Neque oportet id communicari quod quis non propter societatem, sed propter suam partem acquisiuit, tex. in l. quæcúque actiones ff. de act. 9
& obligat. & in l. is qui in Puteum. §. qui postea. ff. quod vi aut clam. Quæ iura quasi in ijs terminis allegat Iaso. in l. more maiorum. ff. de iur. omni. iud. & hanc dicit cōmunem opinionem Auend. dict. cap. 17. Prætorum num. 10. post prin. vbi a num. 9. incepit lib. 1. licet in aliquibus partibus de consuetudine diuidatur decima per medium inter successorem & hæ-10
des primi executoris. Si ergo, vt ad propositū reuertamur, executor hic creditor dicitur facta executione, statim pro iuribus suis & decima ius illi acquiritur. Ex quo infertur, quod iuri huic iā perfecte quæsito per partium concordiam, executantem, scilicet, & executatum, præiudicari non potest, arg. tex. in l. vero procuratori ff. de solutio. ibi. Quia certam conditionem habuit stipulatio, quam mutare non potuit stipulator, & arg. tex. singularis in l fin. ff. de pactis, ibi. Sed verius est semel acquisitam fideiussori exceptionem vltetius eo inuito extorqueri nō posse, & facit etiam tex. in l. habere licere. ff. de euictio. & ex regula, id quod nostrum est. &c. Item & ex alio videlicet, quia quando ex contractu inito † cum tertio resultat effectus respectu alterius tertij, non est in potestate contrahentium tollere illud ius, secundum Auend. vbi supra dict. nu. 8. Nam & donatio facta alicui ea conditione, vt post certum tempus acquiratur alteri tertio non potest reuocari donatio illa, vel grauamen illud restitutionis in præiudicium tertij illius, etiam ex consensu, & voluntate donatarij & donatoris, secundum communem opinionem contra Bar. de qua alibi latius, sicut in Emphyteota vēdente rem Emphyteoticariam absque domini consensu, propter quod res illa incidit in cō missum. Nam licet emphyteota rem illam † reemat, non euitat commissum, pro quo ius iam domino cratae quisitum, prout communem testatur. Iaso, in l. fin. num. 135. C. de iure emphyteoti. Et sic itidem quoad executorem dicendum est, vt ei semel iure perfecte, & irreuocabiliter quæsito pro decima non possit præiudicari per partium concordiam. Et in transitu notandum, quoad consequendā decimam quantitas pro † qua fit executio attendi debet, secundum Bart. in l. cum quidam. §. quoties ff. de iur. omn. iud. optimam l. 196. stili, quam ad hoc allegauit Didacus Perez in l. 21. tit. 14. lib. 2. Ordin. gloss. 1. Et hoc

quoties

quoties tota dicta quātitas petita debita erat, tecus vero alias, quia tunc tantum ex vere debito soluenda est decima per debitorem, secūdum tex. in l. 9. tit. 21. lib. 4. infra. Adeoque vlterius supradicta vera sunt, quod etiā hæredes debitoris executati tenentur ad solutionem decimæ huius executori, secundum tex. in l. 4. tit. 20. lib. 3 fori. notat Baeça. de debitore inope. cap. 6. n. 7. Actiones enim ab hæredibus & contra heredes incipiunt, vt per totum C. de hæred. acti. Et tenebuntur hæredes talis debitoris executati in totum, & vltra vires hæreditarias, si probatum fuerit † bona hære-
11 ditatis occultasse, secundum tex. in l. 9. & 10. tit. 6. part. 6. quas mitor non allegasse Baeçam, de debito. inop. capit. 6. num. 18. Vel si hæres ipse debitoris fecit pactum & concordiam cū hærede executoris, vel cum ipso executore, quoniam & tunc perdit beneficium inuentarij, quoniam non contingit ex vi aditæ hæreditatis, sed ex vi concordiæ, & pacti iniri, quocasu non gaudet beneficio † illo, secun-
12 dum Angelum relatum, & secutum glo. in l. 7. tit. 6. p. 6. & pro hac doctrina solebam plura iura considerare: sed quia nimis prolongauimus materiam missa hęc iura facia. Sufficit scire doctrinam Angeli veram esse.

Se diere por contento. Quia, siue vere siue ficte hæc solutio iudicatur ex l. solutionis verbo. ff. de verb. sign. cum similibus, & notat Auend. d. c. 17. n. 7. lib. 1. Prætor. intellige tamen tunc decimam deberi, quando partes executione facta & decima vendicata se cōcordant, vel creditor se asserit contētum, vel dilationem concedit, vt hic probatur, quoties executio rite & recte facta fuit, ita quod si sententia super ea pronuntiaretur vltima subhastatio & sic remate faciendā erat. Aliter enim si pro nulla erat, viso proce-

ssu iudicanda executio, nulla decima tunc debitur neque peti potest. Tum quia verba nostri text. quantumlibet generalia de habilitate sunt restringēda, scilicet, rite & recte facta executione, tum etiam quia lex nostra dispo-
nit super præsuppposito vero, quod executio locū habeat, & ricte & recte facta sit. Quoniam ex l. si. tit. 21. lib. 4. infr. ob hoc iubetur ibidem iudices debere inspicere contractus tempore petitæ executionis an sint exequibiles nec ne. vt nulla executio fiat nisi de iure locum habeat. Itē, & quia ex executione nulla, nulla iura debētur secundum quod alibi dicemus late: & de iure clarum est, & id quod nullum est effectum producere non potest, & partium se concordantium animus non est validare executionē, sed a lite discedere, & vltra eorum intentionem, non est actus intelligendus, neque quod voluerint id quod nullum est valere, præsertim vbi non est in potestate eorum, & sic hic intellectus iuri consonus mihi videtur, præsertim ad amputandam cupiditatem horum executorum, & sedādam sitim nummorum. Notandum finaliter est, quod Alguazelus incipiens facere executionem † contra aliquem debitorem, vel habens mandatum ad faciendam eam, si non facit puniri potest: secundum Auenda. cap. 22. Prætor. lib. 2.

Por vna deuda. Declara eam per l. 7 tit. 21. lib. 4. infr. & per me ibidem dicenda.

Et de materia huius l. plura videper Auil. in præsenti, & per Auend. ci17. Prætor. lib. 1. & in tit. de las entregas, y executiones, infr. lib. 4. plura dicemus ideo breuiter hic procedimus.

IN LEGEM Vndecimam.

Custos

Universidad de Deusto
Biblioteca

Custos prætorum & defensorum an possit pœnas absque sententia capere.

2 *Iudex appellatione pendente à condẽnatione an possit se cum parte cõdemnata concordare.*

3 *Pœnas camere Regiæ an possit iudex capere etiam sententia lapsa in rem iud.*

4 *Iudices an ex septenarum condemnationem aliquid capere possunt, & ibi pœna.*

Intellectus l.14.tit.23.lib.4.infra.

6 *Resolutio circa nostri tex. materiam, & aliarum legum Regiarum.*

SVMMARIVM.

Correctores & iustitiæ administratores percipere pœnas aliquas ab aliquibus incursas nulla præcedente super eis sententia non possunt, neque super eis compositionem vel cõcordiam facere, sub pœna, septenæque semper cameræ Regiæ applicandæ sunt, & ex eis nullam partem iustitiarij capere possunt sub quadrupli pœna:

Ve nolleuen penas. Scilicet correctores & iustitiæ administratores, quibus cum titulus noster loquitur, & de hac lege videndi sunt Auen.c.18. Præt.maxime nu.4.versi.& facta lib. 1.& in c.24.in fi.lib.2.& Auil.c.11. & 12.& 49.Præt. Sed an in custode pratorum & defensarum text.noster procedat, vt s. pœnas propterpastum comestum incursas † percipere ante sententiam non possit, tradit idem Auend.c.1.Præt.nu.14.lib.1.vbi,& de materia legis nostræ tractant. Et an in tertis dominorum idem seruã dum sit, vide per eund. Auenda.c.7. Præt.nu.6.versi.2.& c.18.nu.3.in fi. lib.1.& faciunt dicta supra in l.3.tit. 14.li.2.vbi satis probauimus leges nostras Regias in terris dominorũ seruandas.

Por sentencia passada en cosa juzgada. Supple, vel præcepto præcedente, secund. Auend.d.c.18 Præt.nu.3.vers item quod lib.1 ex quibus habes hic tex.& tex.in l.1.& 2.tit.fi.libr.8.infr. Quos text. licet corrupte copilator nostræ Regiæ Recopilationis hic in additione marginali allegauit, contra Auen.in eo nu.3.in prin.afferentem posse iudicem super parte † ex condemnatione ei proueniẽte cum condemnato se concordare etiam si appellatum sit. Nam si appellatũ est nonne sententia manet in suspenso, neque in rem iudicatam transire dici potest. Et si ita est, prout est, quomodo potest iudex partem suam, etiam per concordiam ex tali condemnatione recipere. Neque obstat, quod ibidem ipse Auen.in eo.nu.3.versi. quod fallit. vo fuerit, quod procederet hoc, quadam pragm. Reg attenta & transcripta sub.l.14.tit.23.inf.li.4 quotiescunque concordiæ hæc fieret per iudices super septenis. Super eis enim etiam lata sententia non licebat concordiam facere. Nam licet intellectus hic in se verus sit, & ex l. illa.14.& ex nostra itidem probetur conclusionem tamen eius, scilicet, quod super alijs pœnis, & calumniis posit iudex concordiam facere cum partibus super parte iudici ipsi ex pœnis illis proueniẽt lata sententia licet appellatione suspensa fassam reputo, ex tex.nostro loquente in quibuslibet pœnis & calumniis & in eis probante nullo modo licere iudici super parte ex illis prouenient se cũ condemnato concordare, etiam lata sententia non dum tamen lapsa in rẽ iudicatã. Nã super septuplarũ pœna secundum tex.nostrũ &.l.14.ti. 23.inf.li.4.nulla concordia neq; remissio fieri potest, etiam lapsa cõdẽnatione in rem iudicatam. Neq; pars tem aliquam earũ licet iudici capere. Et ita contra Auen.d.n.3.in prin. contrarium tenentẽ in alijs pœnis quam septenarum tenendum est. Nisi ipsum intelligis vno modo secundum quem dictum suũ cõtineret veritatẽ, scilicet, q; sententia lata & appellatione suspensa, licet iudici pro parte sua dictam cõcordiam facere, dum tamẽ id, q; pro parte sua capien dum cõcordauit, nõ recipiat ipse nec q; alius pro eo, sed in potestate ipsius condẽnati, & dominio remaneat, sicut antea. Vt si sententia ita condemnatoria illius pœnæ cõfirmata fuerit, & in rem iudicatam trã fierit, detur ipsi officiali, id q; pro sua parte pactum & concordatũ fuit si vero reuocata fuerit cõdemnatio nihil detur, partique ipsi saluũ hoc modo remanet ius suũ appellationem prosequendi. Alias enim nullo modo licet iudici vel officiale supra dictã cõcordiam facere, & esset contra nostrum textum, & eius dispositionem, & crederem tũc si aliud fieret nostri tex. pœnã incurri, & cattẽdum esse ab illa contraria doctrina Auendañi. quæ fortassis tribuit ansã indicibus iniustas sententias ferendi, & rigurosas, vt partes odio litiũ flãte appellatione se cõponerẽt cũ parte, neq; verba sequẽtia nostri tex. ibi. *antes dela sẽtẽcia*, debẽt acõtrario sẽsu capi, vt post sententiã idliceret, etiã interposita appellatione. Resultat enim iniquitas & occasio perpetuã iudicãdi & molestãdi partes, & sic cessat argu. cõtrariũ l.cẽ. verbi, de dar sẽtencia de vltima, & sic delapsa itatem iudicatam, sunt intelligenda.

tanquam potioris significati.

Sinque. Imo & quantumuis in rem iudicatam transierint, non possunt Correctores nec iudices alij eas ea pere penas, quæ cameræ Regiæ applicantur, vel partem earum sub pœna septupli secundum text. l.33.infra. isto tit. neque operibus publicis applicatas expendere nisi secundũ formam illius met. l.35.

Antes de dar la sentencia. Imo & videtur quod neque post sententiam secundum tex. in l.14.ti.23.li.4. infra. Sed non est hoc dicendum, quoniã lex illa.14. in septenarum pœnis loquitur, in quibus neque post sententiã licet aliquid iudicem recipere. Nos vero loquimur in calumnijs alijs & pœnis, quarum iudici deiure aut statuto vel consuetudine pars aliqua applicatur. In ijs enim lata sẽtencia & in rem iudicãtam lapsa, licet iudici partem suam recipere. Et sic nostrer tex. in quantum de septenis loquitur, in.2.eius parte, ibi, y q las serenas, vsq; infinẽ declarã dubium est.

Sopena que lo paguen con las serenas. Quã quidem pœnam adquemlibet causam & dispositionem nostri tex. credo referendam, ex duobus illis casibus præcedentibus in prima parte nostri text. propositis. Cuius prima pars est vsque ibi. *Y que las serenas.* & ab inde incipit secunda pars. Itaque si iudex partem ante cõdemnationem percepit, vel compositionem & concordiam fecerit cum septenis reddat, sed si ex septenis partẽ aliquam ceperit reddat cum quadruplo prout in.2.parte nostri tex. disponitur.

Con el quatro tanto. Idẽ disponitur quoad iudices Curiæ in.l.10.ti.6.li. 2.supra. ita quod nulli iudices † ex septenis possunt aliquid capere sub pœna quadrupli secundum textum nostrũ in prin.& tex.l.35.infra.eo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in alijs vero pœnis est septuplū, ex dictis legibus, quas ita declarat Auēd.c.2. Prætor.in fine li.2.& videtur ad has leges verus intellectus. Sed oppono ex tex.in l.14.tit.23.li.4.infra, vbi etiam in septenis imponitur pœna septupli iudici contra illius legis dispositionem facien 1, & nisi attente & caute legem illam, & nostram legeris & verba earū scrutaberis contrarissimæ videntur, si tamen pendentem considerueris verba earum nullam habent difficultatem. Nam lex nostra pœnam quadrupli imponens intelligitur imponere eam † iudici aliquam partem ex septenis capienti, ibi. *Y no lleuenellos ni sus officiales*, lex vero illa 14. loquitur & procedit in Alguazelis quoruncunque iudicum, vel ij, sis iudicibus super septenis condemnaris, vel condemnandis concordiam, & compositionem facientibus in casibus in quibus ex non solutione ipsarum septenarum pœna corporalis est imponēda. Tunc enim in septuplū condemnantur eius, quod pro concordia ceperunt, & concordiæ ipsæ nullæ sunt. Ex quibus omnibus resolutiue habes † quod si iudex pœnas quaslibet per legem, vel per ipsum iudicem cameræ Regię applicatas, vel alteri operi pio, sibi perceperit antequā partes audiātur, & sentētia super eis lata transierit in rē iudicatam, vel super eisdē pœnis ante sententiam vel post eam appellatione ītā suspensam, secundum meam opinionem cōpositionē aliquam fecerit etiam super partē ipsi iudici applicatam, in septuplo cōdēnandus est iudex talis, secundum tex. nostrū inprima eius parte, vsq; ad vers. *y las setenas*, & idem si iudex hic pœnas cameræ regiæ vel publico aut pio operi applicatas cōsumpserit dicendū est, ex l.35.inf. isto ti. & li. sed si iudex etiam si sit earū ex septenis alicui pro

pœna impositis, quibus nō solutis nō erat pœna corporalis imponenda a liquid perceperit pœna quadruplipunitur secundum tex. nostrū in 2. par. & tex. d.l.10.ti.6.li.2.sup. sivero septenis nō soluris pœna corporalis est imponenda cōdemnato, tunc cōpositione aliqua super eis facta per alguazelum aut quemlibet aliam personam, septuplum eius quod pro cōcordia captum est reddet cameræ, & cōcordiæ nullæ sunt, secund. tex. in d.l.14.i.23.li.4.inf. & ita supradictæ leges & pœnæ sunt intelligēdæ & cōciliandæ, ne cōtrarietatem inducāt. Et eas sic voluit declarare Auen.c.18 Prætor.nu.4.versi. quæ autem lib.1. *Pero que los dichos juezes y alguaziles puedan lleuar para si las penas o parte de llas.* Ne intelligeremus per verba præcedentia Alguazelis & iudicibus omnino prohiberi recipere partem pœnarum eis a iure applicatarum, verba hæc sunt apposita, dumtamen in receptionem earumnō contraueniant legis nostræ dispositioni.

IN LEGEM Duodecimam.

1 *Pœna septenarum semper cameræ Regiæ applicanda est.*
2 *Materia iurium homicidij vulgo de omezillos remissiue.*
3 *An Pœnæ & calumniæ homicidij dominis cōpetant de iure interuis suis.*
4 *Episcopi fiscum habent, applicarum eius fiscō in pios vsus debet cōuerti.*
5.
6 *Omnes habentes merum & mistū imperium habent ius calumnias percipiendi.*
7 *An pœnæ hæ & calumniæ per Dominos remitti possint.*
8 *Dominus an in percipiendis ijs calūnijs pinguius sus, quem pars, habeat.*
9 *Ius homicidij percipi propter noxam non potest.*
10 *Ius homicidij quando percipi possit.*

SVM

SVMMARIVM.

Correctores tenentur gabellarum leges obseruare, & gratis exequi eas, & præbere cōductoribus earum schedulam dictam, recudimiento, subpœna, sub qua neque homicidij iura capere possint nisi in casu mortis, vel vbi inculpatus mortis pœnam meretur.

Andamos que guarden. De materia huius legis videndus est Auiles c.13.c.14.c.15.Prætorum.

Con las setenas. Sed cui applicabuntur, dic quod cameræ Regiæ, vt in lege supra proxima probatur, regulā generalem ponente, scilicet, quod pœna septenarum † semper regiæ cameræ, applicatur si aliud per legem permissum non reperitur, & ita aduertit Auenda. in propos it. nost. tex. in c.2. Præt. nu.13. in prin. lib.1. 7

Derechos de homezillos. De quorum iurium materia late † tradit Auiles, hic verbo homezillos folio.152. Et verbo muerte, ponit casus vbi pœna mortis incurritur. Et de iis etiam in ribus, vide per Auend.c.18.Præt.nume.5.versi.item ad vnum, lib. i. vbi de expositione nostræ legis, & duarum sequentium tractat. Et an pœnæ hæ & calumniæ competant dominus † vassallorum, vide per eundem Auen.c.7.præt.lib.i.Vbi nu.1. idem in episcopis dicit, quod in dominis temporalibus: Nam secundū eund. ibi n.13. & Pal. Rub. in rub.§.39.n.7 cameram & fiscum habent. † Quan 4 uis ipse Pa-Rub. ibi asserat hoc in e- 10 piscopis non procedere. Nam fiscū, neque cameram habent, neque possunt tali quid cameræ suæ applicare & si applicauerint in paupertū vsus 5 tenentur applicata erogare, † si alias cōmode possint viuere. Et hoc tutius est, & honestius pro cuitāda suspicione cupiditatis, secundum Her. Lo. hic in c. irrefragabili. §.1.1.di. de offi. ord. vbi in hoc cōtra prælatos aliud facientes allegabat & Bot. in tract. de tyranno. Epis. 3. par. art. 1. n. 123. & 124. cum 4. seq. Et sic cōcilio prouinciali Cōpostellan. Salmā. celebrato, anno. 1565. actio. 3. c. 7. prouisum est, q; in vsū piū cōuertiur si quid fisco Episc. applicatur. Omnes tamen alij habentes merū 6 & mistū imperiū † ex priuilegio, vel cōcessione superioris percipiunt has cōdēnationes, secundū Auen. d. n. 13. & Ant. de Fano. de pigno. 4. memb. 2. part. prin. n. 114. fo. 48. in paruis, & pœnæ hę remitti aut possint † per dominos particulares, tradit idem Auend. d.c.7. de qua remissione videda sunt tradita per And. de Iernia relatū per eund. Auend. d.c.18. n.3. versi. remittere li.1. vbi in ver. & nota, inquit, quod in percipiendis ijs calumnijs † pinguius ius habet dominus, quam pars in debito percipiēdo. Quod an verum sit nūc nō examino, quia alibi latius dicēdū est. Duos tñ casus in quibus dominus particularis non percipit has cōdemnationes & calumnias, in suo territorio factas, vide per Auend. d.c.18.n.2. & in d.c.7.n.4. in fine, cum 2. sequen. ponit alios duos. 8

De hombre omuger. Quasi secus sit si animalis alicuius mortui. nam propter noxam † non datur ius hoc homicidij, secundum Auend. d. cap. 18. n. 6. per tex. quem voluit allegare, in l. fi. tit. 7. lib. 7. infra. Et notādum quod ius hoc homicidij in casibus, vbi percipi potest intelligitur procedendo † contra absentes, delinquentes, & contumaces, vt per Auenda. ibidem, dictum. 6. dum tamen seruata sit in procedendo forma l. 3. tit. 10. infra lib. 4 Ea tamen non seruata nulla iura debentur, vt ibidem videbimus. 9

Universidad de Deusto
Biblioteca

IN LEGEM DECIMAM TERTIAM.

1 *Corrector ponit carcerum custodes.*

SVMMARVM.

Correctores, & administratores iustitiæ officia sub eorum iurisdictione prouidenda locare non possunt sub nostri tex. pœna.

No arrienden. Vide hic Auiles, sub cap. 16. prætor. fol. 152. inuehentem contra Correctores, & iudices, pessime dispositionem nostræ legis seruantes, propter commoda, & exactiones pecuniarium ex similibus locationibus obuenientia, in maximam Reip. perniciem, iustaq; & sancta est, & per tex. in l. 4. ti. 25. infra lib. 4. ad officia tabellionum ampliata, & extensa, & in cap. 44. curiarum de Madrid, anni 1573. ad tabellionatus del numero extenditur in effectu.

Ni carcel. Hic videtur, probari, Q corector ponit carcerum custodes, vt aduertit Auendaño, cap. 1. prætorum, nu. 11. versi. si vero creantur lib. 1. nisi in populis vbi ex particulari Regis mandato & prouisione aliud habetur, prout hic Placentiæ.

Ni plazos. Quid sit hoc, vide eundē. Auendaño c. 18. Prætorum, num. 3. versi. & pœnæ lib. 1.

IN LEGEM DECIMAM QUARTAM.

1 *Bona non vero mala statuta permittenda sunt.*

x *Populi possunt statuta municipalia in sua iurisdictione condere.*

3 *Populi non possunt contra ius Regiū statuere, sicut neque consuetudinem inducere.*

4 *Populus iurisdictionem habens solus ipse potest statuere.*

5 *Populus habens limitatam iurisdictionem quatenus limitatio patitur statuit.*

6 *Populus omni carens iurisdictione quoad quæ statuat, & 8.*

7 *Quæ res dicantur bonam Reip. administrationem concernere.*

9 *Populus iurisdictione carens pœnam imponere non potest.*

10 *Confirmatio Regia, an ad obseruantiam statutorum requiratur.*

11 *Reformatio antiquorum statutorum, vel noua eorum cōditio iudicis arbitrio commissa est cum consilio Rectorum.*

12 *Collegio decurionum, & Correctori, vel Episcopo, & capitulo si aliquid committatur votandum, quæ tunc erit maior pars, & 13.*

14 *Condemnato concilio & Correctore in quantitate aliqua pro medietate tenentur.*

15 *Princeps an possit reuocare concessionem de statutis condendis populo factam.*

16 *Taxa in rebus ciuitatis imponenda cumulatiue ad Correctorem intelligitur.*

17 *Taxam impositam tenetur quilibet in foro conscientiæ etiam seruare.*

18 *Contra vendentes merces vltra taxam potest procedi, vt contra pacis violatores.*

SVMMARIVM.

Quæ circa obseruantiam, & reformationem statutorum, & populi gubernationem Correctores tenentur obseruare declarat lex nostra.

in cuius

IN cuius legis declarationē Auiles hic sub c. 17. Prætorū plura tractat, quæ ab eius materia extranea & aliena videtur, quæ per ipsum videri possūt. Tractat etiāde eius materia Au. c. 19. Prætorum, lib. 1. & a nu. 1. ad quartū, vsque de statutis populorum diserit, & ab inde cum pluribus sequētibus numeris de electione officialium, qualiter & qui sint eligendi, & de eius requisitis, & anum. 30. cū sequēt. quæ teneantur, & possint Correctores facere, in commodum & gubernationē ciuitatis, & boni cōmunis, qualiter que merces corruptas proijci, & concremati possunt per iudices, & taxam in rebus imponi, & puniri occupātes vias publicas, de quibus, & per Doctor. in l. 1. 5. cura carnis. ff. de offi. pr. vibis *Buenas.* Aliter enim permitti nō debēt, neque fieri, sicut neque lex mala permitteretur, secūdum Henri. de Bottis, in tracta. de synodo Episcop. 3. part. arti. 1. con clusio. 7. vbi inquit arbitrio iudicis relinqui quæ dicantur bona statuta.

Las hagan de nueuo con acuerdo del regimiento. In propositum horūverborum & eorū declarationem nunc quærendum, & examinandū existimo: num scilicet populi statuta facere possint, & an factis addere pœnā, vel anvti eis liceat sine præuia Regis confirmatione. Et quoad primum pūctum, nū populi statuere possint per conclusiones procedemus.

Prima sit igitur conclusio. Populi 5
2 †possūt municipalia statuta in suis oppidis, & iurisdictione condere, prout omnes Doctores tenentin le. omnes populi. ff. de iusti. & iure, & 6
Auendaño. cap. 19. Prætorum. num. 5. libr. 1. & Afflictis in prælud. ad constit. Sicil. q. 3. cum. 3. sequent. & magis communem testatur. glosa so
bre las gentes in le. 12. titul. 1. partit. 1. sine populi ij habeant iurisdictionem separatam, sine non, prout frequentiores etiam Pontificios, tenere, affirmat Oroscius in d. le. omnes. nume. 5. versic. populus. Et hoc dum modo talia statuta non sint, contra ius diuinum, vel Regium. Nam sicut contra Regium ius non possunt cō suetudinem populi introducere, prout diximus in l. 3. titul. 1. lib. 2. supra. Ita neque statuere † secundum Villalobos in sua Antinomia iuris ciuilis & Regij. capi. 1. num. 7. fol. 1. & glos. d. le. 12. limitati. 3. & Burgos de Paz in l. 1. Tauri. nu. 347. & 348. de quo an inferior a Principe possit facere statutum, vel inducere consuetudinem ad litem decidendam contra ius ciuile Regium vel canonicū per conclusiones declarat Afflictis, vbi supra. qu. 12. Sed an & tunc cum populus statuit Principis requiretur authoritas sit secunda conclusio. Po 4
pulus † iurisdictionem habens siue a Principe concessam, siue consuetudine, aut præscriptione quæsitam sicut solus ipse potest consuetudines inducere, ita & solus statuta facere, in quo omnes conuenire, asseuerat glo. d. l. 12. titul. 1. part. 1, & Auenda. d. n. 5. inpr. & Oros. vbi sup. n. 9. Imo etiæ pœnalia statuta nū facere possunt super omnibus ad iurisdictionē pertinētibus secūdū Affli. vbi su. q. 3. n. 2. vbi & q. 7. optin ā in propositū an nectit quæstionē. Tertia cōclusio. 5
Populus † habēs limitatam iurisdictionē quatenus limitatio patitur statuit vltra vero nō, quā & omnes tenere affirmat Oros. vbi su. Quarta cōcl. Pop 6
pul⁹ † carēs omni iurisdictione pōt absq; superioris authoritate statuta cōdere quoad administrationē rerū, & bonā Rei. gubernationē, dūmodo rationabilia, & nō ābitiosa, et pergra

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiam facta sint, secundum glo.in d.l. 12.tit.1.par.1.& Auenda. d,cap. 19. Prætor.nu.5.versi. apud nos tamen lib.1.& Afflictis,in const. Sicil.inpręludijs q.3.n.7.fol.5.lib.1. & Burgos de Paz in d.l.1.Tauri,num. 350. & est communis & vera conclusio, vt patet ex Oroscio, vbi supra quā per tex.nostrum fundant.

Dubium tamen apud supradictos existit,quæ res dicentur concernere
7 administrationem † & bonam Reip. gubernationem? Et in hoc gl.d.l.12 inquit quod solum modo res in nostra lege expressæ,& non aliæ. Eius tamen salua pace contra supradictam conclusionem,vt in eis solum dicatur inclusa bona administratio, & gubernatio populorum, & non in alijs. Nam & in alijs similibus idem erit iudicandum,& sic in tassa ponēda officialibus,ne carius iusto pretio res vendant,neque opera faciant: itē ne regatarij emant victualia ad reuēdendū,vsque ad talē horā,& vt empta per eos intra triduū post emptionē præconizari faciant publice, vt si quis ex vicinis pro tāto eas vel earū partem voluerint,possint petere,& quā plura alia similia,quæ ex Auend vbi supra decerpi possunt. Quæ quidem quanuis in lege nostra expressa non sint,bonā tamen Rei.gubernationem,& administrationem respiciūt Ita quod & in eis sicut in declaratis hic locum habebit nostra quarta conclusio,prout & exēplificat, & tenet Afflict.in d.q.3.n.7.& 8. Quinimo,& hæc omnia in effectu in lege nostra sunt cōprehensa sub verbo al bien comun. Neq; exemplanostri tex.debent dictā regulā,& conclusionem ita arctare,quod& in similibus locū non habeat,sedpotius habebūt locum in similibus. Exempla enim, solemus dicereregulam non arctare prout & voluit Auend. in d. cap. 19. n.30.versi.septimo infertur, cum 2. sequent.versiculis & numeris.

8 Quinta conclusio. Populus † iurisdictione carēs pōt etiā absq; superioris authoritate statuere circa ea,quæ causarū decisionē respiciunt, cū hoc permissionis magis,quā iurisdictionis dicatur,secūdū Suarez l. quoniā in prioribus.io.ampl.n.17.de in off. testam. prout frequētiores etiā pōtificios cōtra Bar.& alios eū sequentes tenere testatur Or.vbi su.n.15.& 16.contra gl.in d.l.12. Dū tū pæna prędi.casu nō imponatur. Populus
9 enim iurisdictione carens † eam imponere nō pōt ijs qui statuta supradicto casu facta violauerint. impositio enim pœnæ tantum pertinet ad eū, qui iurisdictionē habet,secūdū gl.d.l.12.vbi alios refert idē tenentes, & Afflict.vbi sup.q.6.& Burgos de Paz in d.l.1.Tauri.n.355. Et sic quod inquit Auend.c.19.prætor.n.5.versi. quinimo dico,li.1.scilicet,quod posſint ij adijcere pœnam,intelligēdum est,vel in populo iurisdictionē habēte,vel cū populus iurisdictionem nō habēs,haberde consuetudine pœnas adijcere cōtra statutorū violatores, prout ipse Auen.ibidē dicit, de consuetudine haberi iā in omnibus populis etiā iurisdictione carentibus, licet de iure id fieri nō posset per supradicta,secundum Bellugā ibi, per eū allegatū,vel quoties populus iurisdictione carēs haberpotestatē statuēdi ab illo,qui iurisdictionē habet. Nā tūc pœnā adijcere poterit,prout ex lege nostra iam omnibus populis cōcessum videtur ab eius conditore & sic rege,vt statuere possint. Et sic videmus pœnas populos iurisdictione carēres cōtra violatores statutorū adijcere. Vel,nisi vniuersitas ipsa ad obseruātiā statutorū,prout pōt secūstū gl.firmitatem,in c.cum in aliquibus,de rest.in 6.se obligauerit,prout asse-

asserunt Orosc.in d.l.omnes populi n.9 & glo.in d.l.12. Nō procedit vero næc nostra conclusio cū Princeps illo in loco præsens est, secundum Orosci.vbi supra.nu.17.& gl.d.l.12. versi.retuli in specie. Notandum itidem est quod statuta ciuitatis in territorio eius obseruanda sunt,secundum Barbar.consi.4.col.7. vol.1.& plures idem tenentes refert Menochius,de Arbitrarijs iudicū.q.99.lib. 1.n.25.cum seq. Nam & ciuium appellatione veniunt non solū de ciuitate,sed & de territorio,secundūtex. in l.qui ex vico.ff.ad municip.ad hoc allegarum per Abb.in c.Rodulphus nu.6.& ibi additio.de rescrip. Adeo vt si conditis statutis aliquispopulus ab eius iurisdictione liberetur,etiam in illo talia statuta obseruanda sunt, secundum Deci.consi.429.n.6.vol.3 fol.78. Et an priuilegium ciuitati cōcessum censeatur etiam cōcessum locis ciuitati illi subiectis,vide Iaſſ. in §.rursus,n.40.& ibi Gomez.n.19.in stit.de actio.& Balbum optime intracta.præscrip.3.par.5.princip.q.2. n. 3. Et vide Menochium,vbi supra,de ijs id differentem.

Quoad secundum punctū,num scilicet et cōfirmatio Regia ad obseruan-
10 tiā † prædictorum statutorum requiratur,videbatur dicendum quod sic, per tex.nostrum,ibi. *Y embie a nos el traslado dellas,para que nos las mandemos ver,y prouer sobre ello*. Ergo Regia requiritur confirmatio, prout ex tex.nostro asserebat Auiles,hic verbo,prouer,fo.172.& voluit glo.d.l. 12.& nouissime Menchaca, controuersiarum illustrium.li.1.cap. 102.n. 10.& noster doctor Gutierrez Ciuitatensis canonicus,in tract.de iurā. cōfir.1.p.c.38.n.1.& 2 Pro quo & videtur melior tex.in l.8.ti.1.lib.7.infravbi instatutis à populis factis,sic requiri videtur confirmationem. Et quia, ex quo ciuitates, & castra regni non habēt iurisdictionē,nā omnem in regem transtulerunt,vt l.1.ff.de origine iur.non valent statuta a populis facta,nisi Regia adsit cōfirmatio,quatenus concernunt magis præiudicū aliorum quam ipsorum,de vniuersitate,secundū Afflictis,vbi supra,q.3. n.5.nihilominus tamen, imo quod confirmatio non requiratur, tenuit Auend d.c.19.Prætor.n.5 in prin. & in versi.apud nos,& versi.supradict.cōclu.per tex.nostrum in present.,ibi. *Y las guardarā y haran guardar*. Et in hāc videtur se inclinare partem Orosc.in d.l.omnes populi n.19.in fi.vbi inuehit cōtra eos,qui alias nimium prorupte & dure regiā licentiam,& confirmationē in hoc casu exigūt. Et hāc secundam opinionem veriorem testatur,Bēuenut.in trac.de mercat.nu. quomodo in causis mer. proceditur i.p.q.i.n.9.& 50.& hanc secundā tenendo opinionem,scilicet, quod interim quod nō infirmātur obseruāda sunt talia statuta respōderi potest ad tex.nostrū in finalibus verbis: quem pro prima opinione pōderaui,scilicet,quod non ex eo quod in tex.nostro disponitur,vt statuta facta regimittantur est intelligendūRegiā confirmationē requiri,vtobseruari possint & absq; ea nō obseruāda. Seruabūtur etenim interim quodnō infirmātur. Regi tamen mittūtur,vt ea videat,an sint honesta,rationabilia,& Reip.cōuenientia,& anin eis statuatur aliquid in detrimentūßreip. Regis vel regni. Interim tū quod rex aliud non declarat obseruanda sunt: neq; hoc tex.noster prohibet,sed permittit potius in illis verbis,las guardaran,y haraguardar. Aliter enim si statuta essentmaxime conuenientia Reip.& ex eorū obseruantia cōmodum & bonum cōseruaretur,& ex contrario detrimētum imminens pateretur quare esset dif-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ferenda executio, & obseruatio interim quod Rex confirmat. Itē lex nostra solum vult, quod statuta sint honesta, & rationabilia, vt eis vti possit. Igitur neq; nos aliud requirere debemus, item lex nostra statuta iam facta honesta & rationabilia seruanda iubet, neq; eorum confirmationem requirit, ergoneq, aliorum de nouo statutorum si rationabilia sint & honesta, licet requirat quod Regi mittātur. Neq; obstat etiā tex. in d.l.8. pro prima opinione allegata. Nam loquitur & procedit quoties talia statuta licet populi gubernationem respiciant, facta tamē sūt respectu certarum personarum, quę quidē personæ pro interesse suo contradixerunt ea, & appellauerunt ab eis. Tunc enim, quia ambitiosa videri possent, ipsisque personis præiudicialia, prius debet informari Rex, & cum contradictione ad eum mitti statuta hæc. Secundum quod in d. l.8. dicitur, interimque non debent obseruari vsque dum Regis iussus, & voluntas declaretur. Nos vero loquimur quoties statuta nō sunt ambitiosa, neque ab eis aliquis appellauit, neque contradixit ea. Tunc enim, licet mittantur, interim tamen quod per eum non infirmantur seruanda sunt: maxime (vt inquit Auēda. vbi supra d.n.5. versi. secundo limitatur) si statuta hæc populi facerent, & ordinarēt, pro rebus suis pro prijs conseruandis, & vsu & commodo communi & publico, nisi secundum eundem Auend. ibidem, in populo, vbi talia statuta fiunt, regulariter residet Regis curia. Namtunc cū illa facere non possint, quia Rex ibidem existit, vt supra dixi, nimirum si fecerint de facto, quod eis vti nōpossint ante Regiam confirmationem. Taxatio enim victualium in curia, secundum Auend. ibidem, fit per Regios prætores, & non ex ordinatione vel statuto populi, vbi residet curia & ideo tunc Regia confirmatio prius requiritur. Vel secundo requiritur, quoties tale statutum superioris tangeret authoritatem, secūdum eund. Auend. d.n.5. versi. apud nos tamē. Nisi talia statuta vsu essent approbata, & vsitata in curia illa, tunc enim nulla requireretur confirmatio arg. dict. in l.1. Tauri per tex. ibi & per nostrum Guterrium, in d.tra. de iuram. confir. 1. par. cap. 38. n. 8. & Minchacam vbi supra. Et hæc notanda sunt, quanuis merito hæc de confirmatione consideranda, & cogitanda sunt, quoniam difficilia. Et lex illa. 8. multum vrget pro prima opinione, & consuetudo, & vsus in populis circa hæc obseruata plurimum operarentur pro eligenda vna earum opinione.

Las haran de nueuo con acuerdo: Ex ijs verbis maxime ex fine legis nostræ Auendaño hic sub d.c. 19. nu. 5. versi. tertio limitatur, colligit quod reformatio antiquorum † statutorū, vel conditio eorum de nouo nō pēdet ex potestate Rectorum, populi, sed iudicis, vel correctoris ipsius vniuersitatis & concilij. Eius enim arbitrio hæc committuntur cum consilio Rectorum ipsius populi, iudex que tunc arbitrabitur, vt bonus vir, an expediat reformare antiqua statuta, vel alia de nouo facere. ita quod propositio faciendorum statutorū, secundum Auend. ibidem n.6. vel reformandorum a iudice debet fieri, ipsa tamen statuta reformari, vel fieri de nouo debent per iudicem consilio Rectorum adhibito, & iudex cum eis, & ipsi cum iudice, & dissentibus Rectoribus cū iudice, Rex adiri debet, secundum eund. Auend. d.nu.6. in fine, & nu.7. inquit quod in dubio votum maioris partis præualebit

ualebit, & ibi hoc optime prosequitur. Dubitat tamen ibi ipse Auen. in vers. maior autē pars, quæ in tali casu maior pars dicetur. Cumque ibidē ipse dicat, respectu Rectorum maiorem partem considerādam, intelligo 14
12 voluisse tenere, quod maior † pars dicetur, si in simul cum iudice adsit maiorum Rectorum pars, vel ex contrario. Licet enim, secundum eū ibi, illud collectiuum, con acuerdo del regimiento, prouna persona in dimidia parte reputetur, & verbum Correctori directum alteram personam in dimidia parte repræsentet secundum Angel. per eum ibi allegatum, & per Ripam in l. reconiuncti. num. 104. deleg. 3. fo. 7. Quoad votandum tamen non diceretur maiorem partem concurrere, si vnus ex rectoribꝰ voto ipsius Correctoris adhæreat, sed vt maior pars dicatur, rectorūmaior pars debet cum voto ipsius correctoris, vel per contrarium concurrere. Secundum quod notant doctor. maxime Oroscius in l. quod maior, ff. quod cuiusque vni. nomi. Si enim
13 capitulo † & Episcopo cōmittatur electio aliqua, non sufficit cum voto Episcopi vota duorū capitulicon currere, vt maior illa pars dicatur, sed debet concurrere cum Episcopo maior capituli pars, tunc interessentis, secundum Iaſi. in l. & stium. §. hodie nu. 9. cum sequent. fol. 164. ff. de pactis. & Abb. in cap. pastoralis, nu. fi. de rescrip. & in cap postulasti, de concessi. præben. & eundem Paso. in l. si pater Ia. 1. numero 6. ff. de vulgari. & Roman. in cōsi. 119. & Abb. con. 57. vol. 1. & consi. 37. vol. 2. Si 1 uam, de beneficio. 2. par. q. 17. Domini. optime in cap. à collationenum. 4. de appell. in 6. qui omnes tenent contra Host. quem communiter reprobatum dicunt. Contra quem, & communiter reprobari asserens tenet etiam Rochus. de iure patro. verbo, ipse vel is, nu. 7. Quoad alia tamē puta si Corrector & concilium ciuitatis condemnatur † in aliqua quantitate, vel summa tantam partem repræsentabit Corrector, quantam cō cilium, quantum uis concilij plures sint, & adsint rectores, secundum doctrinam Angeli, quam supradicti Doctores sequuntur. Ex quo in facto dixi, quod cum quidam particulares & populi concilium cōdemnati essent in certa summa pecuniæ alicui prestanda, dixi dimidium pœnæ incumbere soluere concilio, & dimidium aliud particularibus concilij, ex dicta Ange. doctrina per dictos Doctores relata, & ex Bald. ita tenente, in l. quoniam iudices. C. de appella. & in authen. causa quæ. nu. 5. C. de Epi sco. & cleri. quod secus quo ad vota reddenda, vt dictum est. Sed an Princeps possit reuocare concessionem de condendis statutis, alicui populo factam, vide Afflictis, decisio. Neapolit. 392. num. 17.

Sin parcialidad. De ijs verbis tradit Auend. d. cap. 19. num. 13. lib. 1.

Vetros officiales. De ijs tractat Auēda. in eo. cap. 19. nu. 28. versi. procedo vlterius lib. 1. & Aviles hic verbo menestrales. fo. 165.

Bien bastecida de carnes y pescados. Hoc enim publicæ conuenit vtilitati, & ideo soler concilium vecarias, & piscaria locare, & obligationes alicui obligāti se ad bastimenta hęc cōstituere secundum Mexiam, in pragma. del pan, concluſi. 4. num. 19. vbi per totam illam conclusionem plura dicit de vtilitate publica, & de ijs trac. per Doct. in l. 1. §. cura carnis. ff. de offi. prēſ. vrbi. & Auend. dict. ca. 19. nu. 33. cum sequent.

A razonables precios. Circa hęc ver ba qualiter tassa rebus imponi possit vide Auendaño. d. ca. 16. n. 33. cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

sequ.pluribus,& nu.37.inquit quod tassa hæc intelligitur cumulatiue ad
16 Correctorem,† qui quidem poterit tassam hanc sicut rectores facere tradit; alia in propositum Auiles, hic super iis verbis,fol.167.per ipsum vide̅da.Et tassam hāc in foro conscien
17 tiæ † tenētur illi,quibus imposita est seruare,secundum Dida.Perez l.6.ti.i.lib.2.ord:col.332.cum sequ.& col.712.cum sequenti,vbi & declarat qualiter tassa in rebus imponi potest. Et
18 contra vendentes † carius alimenta quam tassatum est debet iudex procedere tanquam contra pacis violatores,secundum Alberi.relatum per Auend.d.c.19.prætorum nu.36.in fine *Que las calles*,de ijs verbis tradit Auenda.d.cap.19.n.38.lib.1.& Auiles, hic verbo,esten limpias,fol.170. per quem alia circa nostri tex.declaratione videri possunt.

IN LEGEM DECIMAM QUINTĀ.

1 *Prætoria, & domos publicas publico vsui vendicandas esse.*
2 *In domibus,& prætorijs publicis non in priuatis iudicandum est.*
3 *Domus publicæ cuius expensis fieri debeant, & 8.*
4 *Vecaria & pescaderia cuius expensis fiant.*
5 *Possessio alicuius populi cum capitur sufficit ingredi domum concilij.*
6 *Onera publica expensis communibus extruuntur.*
7 *Actus parui præiudicij extra domum publicam fieri possunt.*
9 *Carcer iure nostro Regio sicut canonico etiam ad pœnam inuentus est.*
10 *Carcer & custodia nobilium,& ignobilium diuitum,vel pauperum virorum, vel mulierum differre debent.*
11 *Nobilis blasphemans in domo sua potest carcerari, attende vt.13.*
12 *Nobilis semel fugiens a carcere, vel confessus delictum in ea detinendus est.*
13 *Carcer dicitur Palatium vbi quis custoditur,& carceratus, qui ad libitū exire non potest.*
14 *Blasphemus non sufficit quod sit incarcere,nisi & vincula habeat,neq.quod vincula habeat,nisi sit in carcere.*
15 *Instrumenta recondita in arca publica,quam fidem faciunt.*

SVMMARIVM.

Iudices, si in loco, vbi præfecti sunt,domos concilij & carceris,cathenas & ligamina facta non repererint,fieri faciant,in simul & arcam,vbi protocolla & instrumenta populi colloce̅tur,cuius tres sint claues personis hic numeratis tradendæ, a qua quidem arca,si aliquod extrahendum fuerit instrumentum,forma legis nostræ seruetur.

Asa de concejo. Prætoria enim & domos publicas oportet publico iuri † & vsui esse dicatas, secundum tex.in l.Prætoria.C.de oper.public. Quæ quidem Prætoria quantumuis iudices deferere vellent non possent neque in domibus † priuatis iudicare,secundum tex.in l.nulli.C.de offi. recto.quos tex.ad hoc allegat Auē. in cap.20.Præto.num.1.cum sequē. lib.1.& Auiles,cap.18.& 19.Præto. de materia huius legis tractantes.Cuiusque expensi debeant † hæc opera 3 fieri cum publica sint, & publico vsui conuenientia,videndus est idem Auenda.cap.13.Prætorum in princi lib.2

lib.2.& in d.ca.20.n.1. in fine cum seq.Vbi inquit quod iure nostro Regio absque dubio redditibus populorum fieri & construi debent,& ad hoc allegat corrupte quandam legē Partitarum,nam debuit,& voluntal legare l.20.tit.32.par.3. quam ipsemet allegauit in ca.10.Præto.n.6.in fine,lib.2.vbi nu.7. idem inquit de vecaria & de domo pro piscibus vē dendis constituenda quæ vocantur, carnicerias,y pescaderias,vt expen-
4 sis † cōmunibus construēda sint.Paret que & probatur ex l.1.tit.1.lib.7. infra dum ibidem iubetur ipsis Ciuitatibus & Villis,vt faciant, & extruant domos de ayuntamiento. Ergo expensis ipsarum fieri debent: nam quando aliquid alicui iniungitur faciendum expensis suis regulariter id facere tenetur.Itē & quia domus hęc concilij caput populi dicitur, & sic quoties possessio populi accipitur
5 alicuius † sufficit si in domo illa cōcilij capiatur,secundum Auenda.d.ca.20.col.3.Cum ergo caput populi dicatur,& consequenter publicū
6 opus,opera publica † expensis communibus extruuntur secundum tex. in l.24.infra isto tit.& lib.& probatur in l.nominationem.C.de sacro. eccles.& per totum ff.de oper.publ. tradit Auend.d.c.13.col.1.lib.2.Ergo & domus hæc concilij expensis publicis fiet,cum domus publica,& opus publicum dicatur.Est tamē notandum,secundum Auend.d.ca.20. nu.3.lib.1.quod domus del ayuntamiento,nō adeo est necessaria,quod
9 si actus extra eam fiant,non valeant.
7 Valent etenim † prout quotidie videmus.Quod tamen intelligo in actu qui debet fieri statim nonexpecta ta concilij congregatione, & sic in actu modici præiudicij,puta in relegenda quadam epistola cōcilio missa,vel pre eligendo iudice aliquo ex rectoribus in locum absentis electi in causis,in quibus concilium cognoscere potest: veluti per viam recusationis in criminalibus causis, vel appellationis in causis ciuilibus decem mille morapetinorum. Alij vero actus præiudiciales fieri non possunt extra domos publicas,de ayuntamiento.Nam congregatio concilij non potest haberi,nisi in loco publico,& consueto,tex.l.2.C.de decurio.li.10.& ibi Bar.& Platea,quos refert Curia Pisana in i.par.cap.5. vbi inquit,quod antiquitus Senatus consultum non poterat congregari,neque concilium fieri,nisi in loco per Augures constituto,quod tē plum appellaretur.Sed si bona non adessent cōmunia,ex quibus domus
8 hæ † construerentur,habitatores Ciuitatis & populi tenentur contribuere,secundum text.in d.l.20.Et tunc solum modo commorantes in loco debent collecta ri,secundum Auen. ca.14.prætor.nu.21.lib.2.nisi & exteri illo eodem ædificio egerēt,quoniam tunc,& populi conuicini tenerentur contribuere,secundū eundem Auend.cap.2.prætorum,nu.8. & 9.lib.4.

Carcel. Auiles,ca.18.prætorum, super his verbis declarare conatur,nū ad custodiam,vel ad pœnam carcer sit factus.In quo sufficit scire iure ciuili ad custodiam solum, iure vero canonico,& ad custodiam,& ad pœnam esse carcerem introductum,& hodie iure Regio,tam ad custodiam quam ad pœnam † prout iure cano
9 nico determinatū erat,imponi carcerem vt optime inquit Villalobos, in Antinomia iuris ciuilis & Regij, verbo,carcer.Quotidieque in sentētijs videmus,quod carcer imponitur in partem pœnæ,& sic apud Persas,apud Syracusas,apud Messenios & apud Romanos obseruatum aliquan

Universidad de Deusto
Biblioteca

quando fuit, vt loco capitalis pœnæ in tetterrimum carcerem conijceretur reus: prout scriptum reliquit Alexan. ab Alexand. lib. 3. dierum genia. cap. 5. relatus per Menochium de arbit. iudicum. libr. 1. q. 89. Alia de careeris custodibus prosequitur hic Auiles, quæ suis declarabuntur in locis. Et cuius expensis carcerthat & custodia carceratorum, tradit Auendaño. cap. 20. Prætorum. nu. 4. lib. 1 & cap. 10. nu. 6. in fine li. 2. cuius dicta in hoc de carcere cõstruendo nõ ex toto mihi applaudunt. Et sic post hæc reperi, ipsum Auendaño referẽdo, se vidisse super hoc in facto dubitari, & in multis seruari locis contra opinionem de Auendaño, Iuliũ Clarum in pract. crimi. libr. 5. §. fin. q. 46. nu. 3. Et quis primus inuenerit carceres, & vincula ad clericos coercendos, vide Duarenum, de sacris ecclesiæ minist. lib. 1. c. 4. Et Tablada in sua visita de carcel. cap. 2.

Qual conuenga. In propositum horũ verborum aliqua dixit Auiles: cap. 18. Prætorum, verbo, qual conuẽga, fol. 180. Et verba hæc debent intelligi respectu personarũ in carcere custodiendarum, vt alius sit carcer virorum, alius mulierum, & horum alius nobilibus, alius ignobilibus vel pauperibus deputatus. In custodiendis enim ijs personis magna debet adesse differentia† vt inquit tex. in. l. 4. tit. 29. par. 7. quam ad hoc allegat Anto. Gomez, tom. 3. cap. 9. nu. 6. & Suarez, de fideiussore in causa criminali. versi. sed ad vnum proderit. fo. 104. in antiquis pagi. 1. in medio. & pagi. 2. versi. plus probat, & est text. in. l. 11. titu. 2. li. 6. infra. Et ideo inquit Auend. cap. 5. Prætor. nu. 22. in medio. lib. 2. nobilem blasphemantem† non esse incarcerandum in domo publica, sed in domo sua posse trentanarium implere. Pro quo faciunt dicta per Thomam Grammaticum. decis. 14. num. 4. & tenet Auiles. cap. 25. Prætorum. glos. fin. num. 5. fol. 205. idem in literatis dicẽs, quia nobiles iudicantur, vt alibi diximus. Imo, & in diuitibus idem dicendum videtur, quamuis nobiles non sint, attentis verbis. d. l. 4. tit. 29. par. 7. *Diuitiæ* enim nobilitant homines, & per eas honorantur, & honorãdi sunt, vt per plura tradit Pala. Rube. relatus per Auen. c. 19. prætor. nu. 17. lib. 1. & *Pala. Rubc.* in tu. § 9. dum. 12. & 17. de dona. inter. dũ tamen talis dines non ignominiose se tracter. Est tamen verum, quod si nobilis† fuit iam semel incarceratus qualitatesua attenta, vel fuit confessus crimen, & aufugit a carcere: vel timetur de fuga acrius est incarceiãdus & arctiori detinendus carcere, vt probatur. ex. l. 6. titu. 29. part. 7. & faciunt dicta per Hippol. in prac. §. examinanda. nu. 18. & §. posquam. nu. 33. & §. attingã. nu. 4. & Suarez, vbi supra. §. 2. post. prin. fol. 104. co. 1. in fine Et an diuitiæ nobilitent late tradit Tiraquel. de nobilitate. ca. 3. per totum. Quo ad hoc tamen de blasphemia in contrarium vrget tex. in. l. 20. infra. isto titu. ibi.

Sin acceptcion de personas. Et quia nobiles blasphemantes grauius puniri deberent quam ignobiles. Nisi dicamus, quod legumillarum dispositiones ad quas se refert dicta. l. 20. satis impletæ dicantur, si domus sua ipsis nobilibus pro carcere assignetur, secundum supradicta, cum & palatiũ in quo quis† custoditur carcer dicatur, & carceratus: qui ad libitum exire non potest, secundum Boer. decis. 215. num. 15, & Auenda. cap. 5. prætorum. num. 22. in medio li. 2. Tu tamen in carcere publico nobilibus deputaro nõ vero in domo sua pro blasphemia, vel delicto alio graui decine nobilem, ne pro ipso penam trentanarij luas, & cum cathenis & ligaminibus. Sic & mulieribus carcer diuisus a viris deputandus est, ob adulteria, fornicia & alia vitanda, secundum supradictos.

Y prisiones. Quis eas inuenerit tradit Auiles d. c. 18. Prætorum, fol. 183 in fine. Et notandum quod cum in plurali verbum, prisiones, ponatur, item & prius de carcere lex nostra loquatur, de vinculis, verbum prisiones, & de ligaminibus & cathenis intelligendum est, secundum Auend. c. 20. n. 8. versic. addit quoquelib. 1. Si enim in singulari loqueretur, nõ præposito verbo, carcer, pro carcer ipso intelligẽdũ esset, prout intelligitur in l. 6. tit. 29. par. 7. secundum eund. Auend. vbi supra, n. 9. & iterum in cap. 5. n. 23. lib. 2. Ex quoin d. n. 9. infert ipse Auend. ad pragmaticã & leges de los blasphemos, disponentes quod blasphemans stet in carcere detentus per triginta dies, & cum cathenis, vt pater in l. 5. tit. 4. li. 8. infra, ibi, *Sea preso y este en prisiones*, quod non sufficit, † quod sit in carcere, nisi & vincula habeat, & nõ sufficit vincula habere, nisi & sit in carcere, copula enim vtrumque copulatum requirit verificari. Imo & cum in plurali per verbũ prisiones, lex loquatur duo vincula & ligamina debet habere, & sic videmus quod blasphemans in carcere detinetur, & duobus vinculis ligatus, neque vnum vinculum sufficeret, alias de negligentia iudex puniretur, secundum quod in l. 20. infra isto titu. dicitur.

Arca. Quod dicitur Chartophylatium, seu armarium, secundum Auiles cap. 19. Prætorum glo. 1. & quam fidem faciant instrumenta † reperta in arca publica vltra Auiles d. capi. 19. gl. 2. fol. 184. tradit Auenda. ca. 2 Præto. n. 2. lib. 1.

Vno de los Regidores. Apud senjorem scilicet in officio, secundum Auiles hic, d. c. 19. super ijs verbis, fol. 187. & Auend. d. c. 21. Præ. n. 1. lib. 1. vbi Ripam allegat optime tractantes, & secundum meam impressionẽ corrupte cum allegat. nam est in fo. 22. n. 188. Antiquior enim consiliarius, vel canonicus, qui primo receptus est, dicitur quamuis sit minor ætate, secundum Rebuf. in concordata Regni Fran. in tract. de nominationibus ibidem inserto q. 21. n. 5. in antiquis, & in novis, n. 6. & 7. inter tractatus suos. Si, & seniori filio patet clauum & annulum custodiæ causa tradere debet, secundum Tiraq. plures allegantem, de primogenitis, in præfatione n. 137. vbi a nu. 73. cũ pluribus sequentibus, plura de tenecute priuilegia enumerat. Et hoc nisi aliud de consuetudine, vel particulari prærogatiua habeatur, vt clauis detur insigni alicui personæ concilij quamuis non sit in consilio prius receptus, prout hic Placentiæ factũ fuisse vidimus.

Ley veynte y tres. Alias est 25. vbi videbimus.

IN LEGEM DECIMAM SEXTAM.

1 *Iudices seculares & ecclesiastici tenentur se adinuicem iuuare.*
2 *Ecclesiastici non debent mittere manum in messem alienam.*
3 *Iudex secularis absque metu pœnæ potest iudici ecclesiastico remittere delinquentem immunitate Ecclesiæ gaudentem.*

SVMMARIVM.

Iudices omni posse tenenturRe

giam iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

giam iurisdictionem defendere,& hoc pro summario sufficiat.

De las quales resulte. Ponderāda sunt verba hæc, quasi dixerit econtrario legislator, quod si ex literis iudicum ecclesiasticorum impedimentum aliquod Regiæ iurisdictioni non resultauerit, non debent impedire nec eis notificentur literæ iudicis Regij tales, quanuis, vt notificentur procurare non debent. Imo si procurauerint punientur, secundum text. vbi diximus in.l.2.tit.3. lib.1.supra. Et statutū, si quod fieret in contrarium esset nullum, & facientes illud, & fieri consulentes puniretur pœnis, de quibus in.l.1.cod. titulo, & lib. & insuper essent excommunicati, vt ibidem diximus. et sic intelligere & declarare voluit Auiles, in ca.20. Prætorum. glo.1. fol. 189. et in talibus literis non solum non debent seculares iudices impedire, ne eis notificentur, verum & tenētur impartiri brachium suum ad petitionem iudicis ecclesiastici debēt enim se inuicem iuuare, non autem contendere, neque perturbare. cap. si Imperator. 96. dist. prout prosequitur hic Auiles. d.c.20. nu.2. cum aliquibus sequent. glo.2. & probatur in.l.fi. titu.1. infra lib.4.

Y que no les pertenece. Non enim debent mittere manum in messem alienam, † prout probatur in.l.4. titu. 1. infra libro. 4. vbi dicemus. Sed si negotij cognitio iudici ecclesiastico pertineret, non deber per secularem impedire ecclesiasticus, quo minus de eo cognoscat, prout ex textu nostro in ijs verbis a contrario sumpto argumento probatur. *Ex quo semel* Iam considerauit tex. prodicto Felini relati per Auend. cap. 22. Prætor. nō 2. lib. 1. dicentis, quod vbi ex processu cōstat captum a seculari iudice † esse remittendum ecclesiastico, vel Ecclesiæ a qua per secularem iniuste extractus fuit, non tenetur secularis expectare, vt excomunicentur: imo statim potest, & debet illum remittere: prout, & tenet Nauar. in Manuali. c.25. n.24. Et sic vidi pluries per iudices seculares fieri & cōsului. Non enim Rex vult iniustis litibus iurisdictionem suā tueri, non est enim hoc defendere eam, sed perdere etsic vidi iam inexpensis condemnatum iudicem quendam secularem per Regiam cancellariam, in grādu de fuerça cognoscentem super quodam ecclesiastico processu eo quod iudici ecclesiastico nō remisit clericū quēdam quem captum habebat: cū per processum appareret cum omnino ecclesiastico remittendum. Lite tamen apparente iusta tenetur iudex secularis defendere suam iurisdictionem Regiam, aliter enim graue factus perpetraret, & puniretur grauiter, vt per Auē. c.22. n.1. in prin. li.1. *Nos lohagan saber.* Quod si iudex facere neglexerit negligentia hæc dolo comparatur, vt in cap. ab eo, & ibi glo. de appellat. in 6. Negligentia enim in iudicibus delictum est, & notatur in l. mancipia. C. de seruis fugit. & in l. eos 5. fina. de appel. Paris de Puteo, de syndicatu, verbo, negligentia, de qua, & in l.14. glo. fina. tit. isto supra alia diximus.

Que no consientan. Idque si iudex aliter fecerit dissimulatione quadam hæc omittendo in grauem culpam incideret, sicut in alijs custodibus reperitur expressum per Ioan. de Platea in l.1. C. de fund. & fal. rei domi. lib.11. & in l. frumenta. C. de suscep tori. & anat. lib.11. & in l. placet. C. de excus. mun. lib.10.

IN

IN LEGEM DE-cimamseptimā.

SVMMARIVM.

Correctores & Iudices quoadiustitiam attinet rogitus, epistolas petitionesque cuiuslibet personæ acceptare non debet, imo his non obstantibus iustitiam administrare tenentur, & mittere Regi literas ipsas, vel epistolas.

No acepten ruegos ni cartas. Libera enim debet esse iustitiæ administratio, nulla acceptatione personarum facta, nullo rogitu procerum & dominorum potentium, vel aliorum attēto, neque amicorum importunitate Quorum quidem aliquando respectu, & dum amicis placere contendimus, iudicium peruerti videmus: prout inquit Florentin in 3. parte suæ summæ, ti. 9. c.1. §.2. Ideo maxime ad hæc iudices aduertere debent, ne forte aliquando conquerantur, sicut alium conquestum reperimus, quod medici abstulerunt sibi corpus amici vero animam, prout refert Lodolphus relatus per Nauarrum, in tractatu de beneficios, quæst. 5. corolla. rio 5. in princ. fo. 14. in partis. Et de materia huius text. vltra Auiles in præsenti, videndus est Auenda. cap. 1. Prętorum lib.2.

IN LEGEM DE-cimam octauā.

1 *Aedificia antiqua domorum fortium an reparari possint absque Regis licentia.*
2 *Domus aliquæ an ad æmulationem alteri præsumantur.*
3 *Fortalitia vel domos fortes indistincte ædificari prohibentur per ius nostrum.*
4 *Resp. interest ne vrbs ruinis deformetur.*
5 *Pons cuius expensis fiat.*
6 *Pontes an liceat supra flumina ædificare & ligare in solo alieno.*
7 *Pontium & fontium reparatio, cuius expensis fiat.*
8 *Vicinus si vsui pontium, vel fontium renuntiet, an nihilominus teneatur contribuere.*

SVMMARIVM.

Domos fortes, fortalitiaque absque regis licentia iudices fieri non permittant, & si ex nouiter factis damnum aliquod resultat, aut pax populi turbatur, regem certiorentur murosque & vias publicas, & alia in præsenti contenta reparari faciant, vbi opus fuerit.

Ehagan sin nuestra licencia torres. Similis est tex. in l. 8. tit. 5. lib. 6 infra, sed nū & antiqua reparari † & reficri absque Regia licentia poterūt Et in hoc iure ciuili distinguendum erat, quod aut illud reparādum erat funditus destructum, & tunc non licebat, quia erat idem ac si de nouo fieret, tuncque nuntiatio noui operis locum habebat, secundum Boer. decisi. 44. n.5. & Burgos Placensis, in quæstionibus suis, q.7. n.21. & 22. Si vero non erat funditus destructum, sed reparatione, ne destrueretur, indigebat, tunc si reficiens & reparans illa esset tyrannus, vel notorie iniustus pos-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus possessor non poterat hoc facere, secundum Abb. per tex. ibi in ca. Pisanis in fine, de restitut. spolia. vel & si reparans hic tyrannus non esset neque iniustus possessor, faciebat tamen ad æmulationem alterius, secúdum Abb. ibi, tunc enim neque reparare licebat, vt probatur in l.11.§.denique ff. de aqua pluuia arcenda notat gloss. in cap. Vulterana de elect. 10. Et an præsumeretur † ad æmulationem fieri, tradit illustris. Menesius in l. altius n.22. C. de seruit. & aqua, si vero non esset tyrannus, aut iniustus possessor, neque ad æmulationem faceret alterius, sed ad domus & honoris vel patrimonij cõseruationem, tunc licebat reficere, quia prohibitus ædificare non censebatur prohibitus reficere, secundum Auend. cap. 2. Prætorum nu. 3. lib. 2. & Boer. vbi supr. n. 4. & Matth. Afflictis, in constit. Siciliæ lib. 3. rub. 29. de nouis ædificiis, 4
n. 5. Hodie tamen per text. nostrum, & l. 6. tit. 7. lib. 5 infra, quæ erat. 46. Tauri & l. 8. tit. 5. lib. 6. infra & l. 32. tit. 18. par. 2. & ibi glos. 1. indistincte omnes prohibentur ædificare † sortalitia, vel domos fortes, siue fiat ad
3 iniuriam, & æmulationem, siue non 5
siue de nouo fiant, quia destructa, siue reparentur, quia reparatione indigent, nullo modo absque Regia licentia fieri possunt, neque reparari, prout quasi leges nostras videret dixit in simili statuto Matthæus Afflict. 6
decis. 392. nu. 14. & Villalobos, in antinomia iuris ciuilis, & Regij litera E. nu. 1. & idem Afflict. in const. Siciliæ li. 3. d. rub. 29. nu. 4. & Olanus, in concordia Antinomiarum, litera E. n. 4. Quantus si fortalitium antiquũ, aut turris, aut fortis domus minaretur ruinam, ita quod statim reparatione egeret, ne corrueret, reparari posset interim quod Regia afficiebatur licentia, ex dictis per Felin. in c. i. nu. 50. de constitu. & per Mexiam in pragmat. tasse panis concl. 1. in glo. 1. nu. 62. fol. 21. & nu. 63. quod est optimum, ad l. 25. infra eod. Et sic posset procedere quod inquit Ant. Gomez l. 46. Tauri num. 16. vbi nu. 15. tractauit de intellectu illius l. Tauri, vt non obstaret eius doctrinę. Et de materia nostri tex. vltra Auiles, c. 22. Prętorum, videndus est Auenda. dict. cap. Prętorum, lib. 2. & in cap. 4. num. 1. 2. 3. & 4. li. 1. & tex. in l. opus & ibi glo. & Bar. ff. de opc. publ. cum similibus, allegatis per Ial. in l. ex hoc iure, col. 1. ad finem, cum seq. vers. limita, secundum Bar. ff. de iust. & inte, & omnes Doctores l. 46. Tauri, & Didacum perez, in l. 7. & 18. tit. 7. lib. 4. ordina.

Que yean como estan reparadas. Interest enim Reip. ne vrbs ruinis deformetur † vt per Rebuf. in l. 1. C. de sęcquæ pro eo quod int. in præfatione, nu. 72. fol. 352. & pro declaratione horum & sequentium verborum nostri tex. vltra Auiles c. 23. Prætorum videndus est Auend. c. 3. Prætorum, lib. 2. & quid sit reficere & reparare, vide per Boer. decisio. 44. in princ.

Y las fuentes. Et cuius expensis † fiat pons, vide per Auend. d. c. 31 Prætor. n. 8. lib. 2. & an pontes liceat supra flumina ædificare, & ligare eos in solo alieno ex vtraque parte, vide per eund. Auend. c. 12. Prætor. n. 13. in medio lib. 1. & de reparatione † viarum & fontium cuius fiat expensis vide per Auen. in d. n. 8. dict. c. 3. Prætor. lib. 2. versi. ad fabricam, & in c. 19 n. 39. lib. 1. & an si aliqui vicini loci, vbi pons fieri debet vtilitatem eius renuntient, teneantur in extructione eius contribuere sicut alij, qui non renuntiant † vide per eund. Auend. ibi. & optime Cæpola, de seruitutibus vrbanorum c. 47. n. 4. pag. 143. in paruis, vbi & de fonte dicit, & cuius ex-
8
pensis

pensis fiat. De quo, & traditur per eũdem Auend. d. c. 3. nu. 9. & in cap. 14. num. 21. eo. libr. 2. Et an in murorũ, pontium, & fontium reparatione clerici contribuere teneantur supra, libro. 1. titul. 3. l. 11. diximus.

IN LEGEM DECIMAM NONAM.

DE cuius quidẽ legis materia, cũ satisvltra Auiles in præsenti sub cap. 24. Prætorum, fol. 200. cum aliquibus sequent. egerit Auend. cap. 4 Prætor. lib. 2. ipsos referre sufficiet.

IN LEGEM VIGESIMAM

CVius quidem legis materiam satis erit videre declaratam per Auiles, cap. 16. & 27. Prætorum, & Auenda. cap. 5. & 7. Prætorum. lib. 2. & de blasfemijs suo loco dicemus, ne materias legum a terminis suis abstrahamus.

IN LEGEM VIGESIMAM PRIMAM.

SVMMARIVM.

Iudices hospitia, & domos hospitandi visitent, & perspiciant, ita vt in eis abundet omnium necessariorum prouisio, prohibeantque ludos vetitos, & cõtra ludentes pœnas legum exequantur.

Los mesones y ventas. Ad curam enim Regis, & suorũ iudicum pertinet, vt publica erigantur & construantur officia in populis, secundũ text. in l. 1. tit. 11. par. 2. Intereſtque Reip. vt forenses mansiones inueniãt. Cogiturque similia hospitia habens ad penas hospitari, simul atque officiũ hospitandi acceptauerit, secundum tex. in l. 1. in fin. ff. furt. aduersus nautas, tradit Auiles hic. c. 28. verbo, acogidos, & Auenda. c. 8. Prætor. nu. 2. lib. 2. Imo & tenentur de rebus, in tali hospitio furatis domini ipsius hospitij, vt per Auend. ibi, nu. 4. & 5 qui pro declaratione nostræ legis videndus est. ibi enim in illo c. 8. & in c. 9. sequenti, lib. 2. eam declarat, & Auiles cap. 28. & 29. Prętor. Et quia secunda legis nostræ pars, in qua de sedentibus, & eorum pœnis locum habet hordinarium ad ibi dicenda Deo volente te remitto.

IN LEGEM VIGESIMAM SECUNDAM.

1 *Regi pertinet videre qualiter bona populorum expendantur.*
2 *qualiter reddendæ exigendæque sunt rationes per administratores.*
3 *Ratio semel reddita an exequi possit.* 4. & 5.
4 *Error calculi non admittitur rationibus apparentibus approbatis, vel per sententiam.*
5 *Sententia lata per calculatores non transit in rem iudicatam, nisi.*
6 *Respublica intra viginti annos potest contra officialem in patria sua de errare calculi agere.*
7 *In rationibus reddendis computantur promissa data vt empiores alliceantur ad maius pretium offerendum, nam Rectores promissa dare possunt.*

Z Quatuor

Universidad de Deusto
Biblioteca

8 *Quatuor quæ debet continere liber rationum.*

9 *Sententia qua quis condemnatur, vt reddat computum censetur condemnatus, vt reliquum soluat.*

10 *Computatus finalis signatus per dominum an exequi possit.*

11 *Officiales syndicatus rationem bonorum sui temporis publicorum tenetur reddere.*

12 *Officiales sibi appropriantes aliquid ex bonis cõmunibus ad quid tenẽtur.*

SVMMARIVM.

Rationes bonorum ciuitatis iudices sumere debent, & totius territorij vbi præsunt secundũ quod in lege nostra disponitur, & forma datur, neque permittere bona cõmunia in ludibris consumi, neque in potu & esu, gallinas, perdices, & similia diuidere inter se, & ciuitatis rectores non debent sub pœna nostri textus.

1 *Espan si son tomadas, y feneci das las cuentas de las rentas de los proprios.* Ad Regẽ † enim pertinet videre qualiter bona populorum cõsumuntur, & erogantur, secundum text. in l. 9. tit. 19. p. 3. ad hoc allegatum, per Auẽ da. cap. 9. Prætor. nu. 1. lib. 1. Cumq; Rex ipse hæc facere non possit, suis officialibus & ministris eius personã repræsentãtibus iniungit, hoc enim modo & ipse Rex facere videtur. Et pro declaratione huius legis vidẽdi sunt Auiles cap. 30. Prætor. & meli⁹ & clarius Auen. c. 10. Prætor. lib. 1. vbi optime decarat & distingoit bona cõmunia ciuitatum & villarum duplicis esse generis, qualiter eroganda, & expendenda, illorumq; omnium quomodo sit exigenda ratio a num. 30. cum sequen. Et generaliter de exigendis rationibus, & qualiter per 2 administratores † reddendæ sunt late tractat Castillo, in l. 27. Tauri, nu. 17. cum seqũ. & Baeça, in de decima tutorum c. 2. nu. 152. vsque ad. 186: plura de ratione reddenda tractat & cumulat. Et an ratio semel reddita. † 3 exequi possit, tradit Castillo, vbi supra, in finalibus verbis, & inquit ꝙ data ratione administrationis, & per iudicem approbata postquam partibus notificata est, statim pro residuo exequi potest, neq; tunc admittitur appellatio ad effectum impediendæ executionis secundum Auiles. c. 30. Prætorum glo. 1. nu. 3. & Auenda. d. cap. 1. nu. 30. Cũ enim per partes cõputatores, & calculatores positi sint quædam concordia, & transactio facta videtur, factaque computatione in concordia computatorum & sententia iudicis approbata, statim mandabitur executioni. Adeo, vt secundum Castil. vbi supra. nu. 17. in. 10. p. non admittetur tunc error calculi, cum rationes † reddictæ & factæ approbatę sint per partium cõpromissum corã tabelione factũ, vel per iudicis sentẽtiã: aliter enim si aliquod horum deficiat, vel compromissum vel sententia iudicis in rem iudicatam lapsa, toties quoties erratum fuerit, & de errore allegatum, remẽdæ sunt rationes. Et ibi ipse Castil. hãc testatur communem opinionẽ. Nã 5 sententia lata † per calculatores nũquam transit in rem iudicatam, secũdun Oroscium, super. ff. ver. col. 667 nu. 4. nisi iudicis sententia, & partium consensu sint approbatæ rationes, & tũc nullo modo licet amplius ab eis resilire. Pro quo cõsidero textum optimum in l. cum putarem ff. fami. hercis. iuncto cõmuni eius intellectu, vbi probatur quod diuisio heredis facta non retractatur prætextu erroris, & hoc ideo est, quia sententia iudicis fuit diuisio illa approbata, preut communem hunc illius tex. intellectum testatur Menesius in l. si post diuisionem nu. 4. C. de iur. & fac. ignor. Vbi tamen hoc limitat nisi aliqua ex paribus esset minor, & remedio restitutionis peteret rationes reuideri, quia errorem continebant. Si ergo in casu illius tex. sententia iudicis hoc operatur, nimirũ, si in nostro tex. rationes redditæ sententia iudicis approbatæ exequãtur, quantumq; ab illis sit per partem, cõtra quam executantur appellatũ data cautione legis de Toledo, si sentẽtia & calculatio reuocata fuerit. Et ideo factis calculationibus calculatores præsentant eas corã iudice, & iurant, quod recte factæ sunt, & tunc iudex iubet, vt partibus notificentur, vt videãt si velint allegare grauamina contra eas, & si in termino quinq; dierum non allegant, iudex approbat eas, & assignat terminum ad soluendum reliquum, vulgo, el alcãce. Et termino illo elapso non soluitur, tunc optime exequi potest directe. Aliter enim si terminus non sit assignatus per calculatores, vel iudices, tunc directe, exequi non possunt rationes, sed iubetur, vt intra certũ terminum soluat residuum pars, cui incumbit sub executionis cõminatione, & si non soluit, accusata cõtumacia per partem fit executio, non obstante quacunq; appellatione, vel gravamine tunc allegato. Et hęc est practica, quæ in ijs haberi solet. Contra 6 officialem † tamen iusitiæ potest Respublica in patria sua intra viginti annes de errore calculationum rage-

re secundum Auend. cap. 9. Prætorũ nu. 2. lib. 1. Et an in talibus rationib⁹ reddendis bonorũ ciuitatis debeant † pro exoneratione admitti promissa data, vt locatores, vel emptores allicerentur ad maius pretium offerendum, dicendum est, quod sic, quia Rectores ciuitatis promissa hęc dare, & concedere possunt, secundum Auenda. cap. 12 prætorum. nu. 12. versi. circa quod, lib. 2. Quatuorque continere debet rationum reddendarum liber. & conditio, secundum Bald. in l. cũ testamen. col. 2. C. de testamẽ. man. quem sequitur Baeç. de decima tuto. cap. 2. nu. 176. & Benuenutus, in tracta. de mercatura. p. 2. num. 66. cum sequent. pluribus, scilicet codices edi, calculum poni, reliqua solui, cui pam purgati. Vlterius notandum est quod per sententiam, in qua quis cõdemnatur †, vt reddat rationes, censetur etiam condemnatus, quod soluer reliquum, vulgo, el alcance, absque alia condemnatione, secundum Matthæum de Afflictis, decisi. 157. Eran computus finalis, hoc est el finiquito, per dominum signatus possit exequi, videnda est optima decis. Boer. 195, quam allegat, & sequitur Rebuf. 1. tomo, constitu. Franci. tit. de lit. obligat. articu. 6. glos. 3. nu. 37 semelque reddita ratione, & apochi de finiquito amplius reddi non debet, secundum tex. in l. semel. C. de apochis publi. lib. 10. In loco que publico ratione redenda est, secundum Auenda. cap. 9. Prætorum. nu. 4. lib. 1. & in d. c. 10. n. 30. n fin. lib. 2.

Las temen. Quas quidem rationes officiales syndicandus reddere tenetur vr optime inquit Paris de syndi: verbo reddit. rationũ c. 1. & 2. fol. 352 & Auen. d. c. 10. n. 35. cũ seqũ. lib. 2. Neq; successor in officio tenetur ꝑ debitis prædecessoris, secũdũ tex. in l. 2. in fin. C. de fund. rei priua. lib. 11.

Universidad de Deusto
Biblioteca

solamente. Non excludit alios casus in quibus tanta vel maior insit ratio secundum Auendañ. dicto cap. 10. Prætorum nu. 20. vers. & ista. lib. 2.

Y no en interesses. Qualiter autē puniantur Rectores, vel alij officiales cōcilij ciuitatis, aliquid ex bonis cōmunibus ciuitatis, vel villæ, aut populi sibi appropriātes, vel nummos communes in suos vsus conuertentes vltra hoc, quod in conscientia tenentur, secundum Auenda. cap. 24. Prætorum. nu. 3. in medio lib. 2. quia aliena sibi capiunt, & fructum exeis recipiunt, insimulq; periuri sunt secundum Cæpol. cōsi. etim. 39. nu. 61. & 62. & nouissime Mexia, in pragmatica, de la tassa del pan. concluſi. 1. glo. 1. num. 67. & 68. alijs pœnis afficiri possunt temporalibus, quibus puniuntur susceptores publici, pecunias publicas & vsui publico deputatas in suos vsus conuertentes, de quibus per Cæpolam, vbi supra. Et habemus optimum tex. in, l. fin. C. de condi. in publi. hor. lib. 10. Vbi probatur q; si horreaticas species quis contigerit vsurpare, deportationis pœnæ subiectus totius substātiæ subeat iacturam. Si tamen ex pecunijs deputatis ad frumenta cōparanda pro boni communis sustentatione, como es en las Alhondigas, y Alholies de los pueblos y depositos delpā, sibi aliquis vsurpauerit summā, vel quantitatem aliquā, vel in suos vsus conuerterit, punitur pœna, l. fin. C. de frument. vrb. consti. lib. 10. De quo optime per Ripam, in tract. de peste, titu. de remedijs ad conseruā. vrb. nu. 14. cum. 2. sequent. Vbi inquit esse notandum contra officiales, qui de pecunia cōmunitatis & de frumēto faciunt mercantias. Nā contra tales durissime inquit ibi Rip. nu. 16. agūt iura, & acriter sunt castigandi, vt. l. 2 C. de ijs, qui ex publ. col. lib. 10. Et vltra criminales pœnas etiā Reipubli. tenetur in quadruplū, vel saltim in duplū, secundū iura, ibi per eū allegata. De quo habemus nos tex. in. l. 14. & ibi glo. & in. l. 18. & ibi glos. mič tra, cum sequen. tit. 14 parte. 7. quas allegauit ad hoc Auend dicto capit. 10. num. 34. lib. 2. tradit q; Puteus, de syndicatu, verbo iudices, cap. 3. fol. mihi. 119. Et an lucrum per tales thesaurarios, & œconomos ex publica pecunia acquisitū debeat ab alijs auferri, & communitati applicari, tradit optime Ripa, vbi supra, nu. 17. Et de ijs habemus optimum consilium Decij sextum, qui in numero finali, ponit tres casus, quibus tota materia elucidatur. Ideoque ad hæc maxime elucidatur. Ideoque ad hæc maxime thesaurarij, & œconomi ciuitatum & depositorum frumēti communis aduertere debent, & iudices ab eis rationes sumētes. Quod quā male per vnos & alios fiat aliorūsit iudicium.

Y que no consientan. De ijs verbis videndus est Auiles. cap. 31. Prætorum & Auend. cap. 11. Prætorum, lib. 2. & notandum, quod pœna septupli huius versiculi finalis ad ipsum versiculum referenda est, & non ad præcedentia, tunc quia circa præcedentia remanet iam statuta pœna sub versis illis dum dicit, *Paguen de sus bienes*. Tum etiam, quia ab isto versiculo, y que no consientan, vsq; in fine legis, erat capitulum. 31. de corregidores, separatim in antiquis positū. Et ideo ad illud tantum pœna hæ referenda est, nōvero ad omnia alia præcedentia. Item & ex dictis per Abb. in capitulo causamq;. num. 5. de rescriptione. & ibi Aditio plura allegat quando clausula in fin. posita ad præcedentia referatur. De quo & per doctores, maxime Dec. in c. 2. requiris de appellation. & doctor. maxime Iaso ponentem regulam & fallentias, in l. 1. C. de libertate, præter Retbuffum, buffum in repetitione. l. vnicæ. C. de sentent. quæ pro eo quod interest glo. & non ex quibusdam, pagina. 453.

IN LEGEM VIgesimam tertiam.

SVMMARIVM.

Quid iudices agere & aduertere teneantur in locādis proprijs Ciuitatū, & Villarū, quibus præsunt, declarat lex nostra.

DE cuius materia videndus est Auiles. c. 32. Prætorū, & Auenda. c. 12. Prætorū lib. 2. de quibus suo loco in l. 4. tit. 5. lib. 7. infra dicemus Deo volente, & quibus personis prohibitum sit locare bona hęc publica ciuitatum, & bonorum communium populi, disponit, & declarat. l. 3. tit. 5. lib. 7. infra. Redditus tamen, & gabellæ Regis, quibus locanda nō sint vide per tex. in. l. 2. & 9. tit. 10. libr. 9 infra vbi declaratur quæ persona potens dicatur.

INLEGEM VIgesimam quartam.

SVMMARIVM.

Quid circa fabricationem operum publicorum expensis ciuitatis, aut ex pœnis faciendorum & construendorū aduertere debent iudices hic declaratur.

PRo istius. l. materia & declaratione, videndi sunt Auiles. c. 33. Prætor. & Auēda. c. 13. Prætor. lib. 2. vbi tractat quibus expensis sint cōstruēda opera publica, de qua in. l. 15. supra eo diximus. Et an opus publicū possit per alium, quam per illū, qui se ad illud construendum obligauit, perfici, ibidem tractat ipse Auenda. nu. 4. vbi & declarat, quando, & quo modo de vitio operis teneatur obligatus cōstruere. Officialibus ijs opera publica suscipientibus ad cōstruēdum ea, non competit remedium. l. 2. C. de rescinden. ven. secundū tex. in l. 3. tit. 11. lib. 5. infra. & notandum quod Rectores ciuitatum non possunt percipere salariū ob hoc quod operibus publicis construendis, vel reficiendis adsistant, quoties intra, vel prope ciuitatem opera talia publica construuntur: secus si extra & longe secundum *Mexi*. in pragmatica tassæ panis iconclusi. 1. glo. 1. num. 69. & 70.

IN LEGEM VIgesimam quintam.

1 *Ius collectandi cui competat. &. 2.*
2 *Ius collectandi qualter forensibus imponi possit.*
3 *Collectam populo impositam, tenetur ne soluere.*
4 *Ecclesia forensis ibi bona possidens.*
5 *Ius collectandi an saltim immemoriali consuetudine acquiri possit*
6 *Dñs solus familiæ debet poni in æstimo, nō eius filij vt vna tantū collectā soluat*
7 *Collectas remissas pauperi vel exempto an alij soluere teneantur:*
8 *Collecta per ordinem imponēda est ne vnus grauetur & alter exoneretur.*

SVMMARIVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Collectas indicereciuitates,vel populi non possunt, nisi secundum quod per leges regias statutum,& concessum est, non obstante allegatione cuiuscunque contrariæ consuetudinis, & tunc imponenda est,& diuidenda secundum quod hic dicitur.

Ni hagan derramas. Desumpta fuit eius dispositio ab auth.de collatori.§.ciuitatum,versi.sed neque secũdum Auen.c.9.Prætor.n.3.in fi.lib.
1 1.Et quis habeat ius collectãdi † tradit idem Auend.vbi de materia hujus legis late tractat in cap.14.Præt.lib.2.& Auiles.c.34.*Prætorum*, verbo,sin nuestra,fol.221.& secundum Auend.d.c.14.n.1.collectandi iusde regalibus † est.Ideo alij quam Regi
2 nõ permittitur & ijs,quibus ipse permiserit.Qualiterque ius hoc collectæ † seu talliæ forẽsibus imponi possit,vide Boer.dec.260.n.11. & Aũda.d.c.14.n.20.in prin.& Feli.& eius additiona.in c.quoniam,de offi.ord.Et vide in propositum Responsum.16.ipsius Auend.Et an collectã populo impositam teneatur soluere
4 † Ecclesia forensis bona ibidem possidens,tradit Card.in Clem.1.ad fi.de immun.eccles.Et an collectas & sisas ecclesiastic.personæ soluere teneantur,diximus in l.11.ti.3.li.1.sup.Et an consuetudine saltim immemo
5 riali possit acquiri † ius hoc collectãdi dicemusDeo volẽte in l.1.tit.15 lic.4.infra. Limitatur tamẽ noster tex.& eius expositio, vt non procedat in collenda imposita pro solucẽdis custodibus defensarum & montium publicorum, nam illa optime imponi potest,& permittiturimpo 6
ni ex.l.15.ti.tui.7.libr.7. infra: Item & secundo eodem modo limitatur, vt non procedat in collecta inter vicinos impositapro suis particularibus cõmodis,vt procustodiendis vineis,pro reficiẽdo puteo,vel fonte, secundum Guidonem, decisi.414. quemvide & aliquid per Carpol.de seruit.vrb.titu.de puteo,& de fonte. Item & tertio non procedit in collecta imposita pro necessitatibus ciuitatum,& populorum,dum tamen non excedat summam trium milliũ morapetinorum,secundũ tex.in.l.1. tit.6.lib.7.infra. Prout ibi disponitur,in Francia tamen nulla collecta ciuibus imponi potest absq; cotensu Regis,etiã pro necessitatibus populorum,secundum Rebuf.in.1.tomo consti. Fran.tit.de liter.obligator.ar.2.glo.1.nu.80.& 81.& Carol. de Grassal.lib.1.regal.Fran.iure sinuers.iusindicendi.subsidia.pag.300 in partis,& hæc vera sunt,nisi maxima vrgeret imminẽs necessitas,ita quod non posset expectari Regia licentia,nam tunc absq; ea fieri posset & post adipisci confirmatio,secundum Mexiam in pragmat.de ꝓã,cõclu.1.glos.1.num.63.fol.21.quod est optimum ad.l.18.supra isto tit.& ad d.l.1.tit.6.lib.7.infra:

Que estan en costumbre. Etiam immemoriali,nam reprobata consuetudine etiã immemorialis reprobata cẽsetur,secundum quod diximus in.l.3.tit.1.lib.2.supra.

Saluo donde la tierra. Declarat hoc vt per Auẽd.c.14 Prætor.nu.10.lib.2

Por su parte. Quid si vici soluunt duas partes,& ciuitas vnam existanti forma,an procedente tẽpore possint vici petere, ne hoc modo diuisio fiat? Vide glo.por lo.in.l.20.tit. fi.par.3.Et nota quod solũmodo dominus familiæ debet poni in æstimo † vt vnã collecta soluat, & sic pater, non filij,soluet,secũdum Auiles in forma

formasyndicatus c.8.verbo,l.y.fo.273.pag:2.vbi hoc declarat, & ca.17.syndicatus,fo.277.col.1.Et an illud,quod pauperi,vel alijꝰ priuilegiatæ personæ remittitur de collectis,alij reneantur soluere,tradit Ba.
7 in l.2.C.de Apoc.pub.lib.10.& ibi cius addition.remittit se ad Bart. in l.4.§.actor.ff.de re iudi: Et dicit ꝙ cum Bart.ibi transeunt alij excepto domino suo & tradit Iaso.in ea.l.4 in prin.nu.21.col.4.& optime Gerardus,singula.73.& Anto.Gomez tomo.1.cap.12.num.44.Vbi inquit veram esse,& communem opinionem,&tenendã,quod tenentur omnes alij totum illud onus & tributũ soluere,pro quo est tex.in l.1.C.de omni agro deser.li.11.quem ad hoc allegat Bart.in.di.§.si actor. Et hæc optima sunt ad.l.3.titu.14.lib.6.infr.Et quid si aliquis est descriptus in æstimo cõmuni,& velit alienare prædia,an debeat extrahi de æstimo: Vide Gerardum de Petra sancta,sin.10.

Ni consientan que cargen. Collecta enim per ordinem † imponenda est,
8 ita quod vnus non releuetur & alius oneretur, secundum Lucam de Pẽna relatum per Auendaño, alias per Auiles d.ca.34.verbo,relieuen.fo.223,& verba hæc declaranturper Auenda.d.c.14.Præto.nu.10.ver.in secunda parte.libr.2.vbi optime loquitur, vsque in finem capituli, & distinguit inter onera realia & personalia,qualiter diuidenda sunt. Et notandum quod non potest imponi collecta ciuibus, per potestates terrarum,nisi prius referant ad prio
1 res ciuitatis, & tunc confirmant si viderint confirmandam,secundum Platea.per tex. ibi in l. placet C.de excus.mun.lib.10.in diuisione tamẽ Regalium tributorũ.vide tex.in.l.3. &.4.tit.14.li.6.infra.

En las leyes. 1.ti.6.lib.7.infra.& l.16 ti.8.li.9.vbi dicemus aliqua.

IN LEGEM VIgesimam sextam.

1 *Accusationum criminaliũ informatio & inquisitio fieri potest coram Regio tabellione, dum tamen post tabellionibus del numero remittatur.*

2 *Processus omnes, tam ciuiles quam criminales tabelliones penes se retinent, & custodiunt.*

SVMMARIVM.

Coram quibus tabellionibus acta iudicialia,ciuilia,vel criminalia tenentur iudices facere, declarat lex nostra,& vt incarcere ꝺponatur arca,in qua criminales processus custodiantur,& liber, vbi memoria eorum inscribatur.

Os hagan todos. Coram quibus tabellionibus debẽtor dinari,& fieri acta iudicialia traditur etiam,in.l.8.titu.3.supra isto lib.& in.l.1.& 2.titu. 25 infra.lib.4.vbi & Deo annuente dicemus aliqua.

Se remita. Ijs & præcedentibus verbis attentis semel infacti contingentia cõsultus respõdi,vt etiã existentibus in loco tabellionibus publicis, del numero, possent informatione querelarum & accusationum criminalium corã Regio † tabellione fieri vel corã tabellione concilii,dummodo tali informatione facta processus remittatur alicui tabellioni del numero,vel ad illũ tabellionẽ corãquo querelæ,& accusationes criminales

Universidad de Deusto
Biblioteca

proponendæ sunt. Dum tamẽ Regius hic tabellio, quem vocamus, Escriuano Real, factas habuerit diligentias, per l.22.tit.25. infra lib.4. requisitas, vt officio tali possit vti, & fuerit approbatus, & examinatus in Regio consilio, secundum q̃ disponitur in l.2.eo.tit.25. & li.4. infra.

Este vn arca en que se guardẽ los dichos processos. Processit dictum hoc ex dictis per Ioan. And. & modernos, in c. quoniã contra, de probatio. referente ibidem Areti in col. 2. in. 12. notab. Dicebant etenim, q̃ in curijs episcoporum, item & magistratuum regentium ciuitates notarij curiæ non retinent originalia penes, sed relinquunt in archiuo publico. Et pro hac consuetudine allegat Areti. ibi. tex. in c. ad audientiã, de præscriptio. Sibi tamen placere inquit Ioan. And. quod originalia duplicentur, & sit vnum penes notarium, aliud in arca illa. Et vides tex. hic approbantem. Ioan. And. & modernidicta quoad processus criminales, nunquam tamen vidi in tribunalibus secularibus, quæ vsque nũc vidi, hæc seruari, sed penes tabelliones tam ciuiles, quã criminales processus originaliter retinẽtur, † quod
2 processisse credo ex text. in l.16. tit. 25. infra lib.4. disponente, quod tabelliones sint diligentes in custodiẽdis processibus coram eis agitatis. Aliter enim magna esset confusio si omnes criminales processus essent in vna arca custodiendi, præsertim in locis magnis, & vbi quotidie plures creantur similes processus & faciliter furari possent & abscondi.

IN LEGEM VIgesimam septimam.

1 *Diuisio tex. in quatuor partes fit.*

2 *Petitio aliqualis requiritur pro fundamento processus in causis maioris summæ. 400 morapetinorum.*

3 *Pœna extraordinaria, vbi ex causa est imponenda an erit corporalis, vel pecuniaria.*

SVMMARIVM.

Quia longa est lex hæc breuiter summari non potest. Pro sũmario tamen sufficit, quod punitur forma faciendi, inscribendique processus, & acta iudicialia per iudices, & tabelliones, & aduocatos, & quod iudices in sententijs nõ dispensent contra ius.

DE huius legis materia videndus est Auiles. cap. 36. Prætorum, per totum, & Auend. c.16. Præto. li.2. vbi diuidit eius materiam, & cõtexturam in quatuor partes. † Primam
1 constituit in prin. vbi instruuntur iudices, & tabelliones circa processuũ formam & constructionem, & hanc partem prosequitur ipse Auen. a n. 1. ad secundum vsque, & a nu. 2. prosequitur secundam partem, in qua iudices instruuntur in subscribẽdis sententijs cum tabellionibus ipsis vsque ad numerum 3. Et ab inde vsque ad 23. inclusiue prosequitur ipse Auendaño, tertiam nostri textus partẽ in qua iudicibus præcipitur, ne aforma legum Regni discedant, neque dispensent contra eam, nisi in casibus a iure permissis, quos ipse Auẽ daño, ibidem prosequitur referendo causas, ex quibus pœna ordinaria minui potest, de quibus & per Puteum, de syndi. verbo, pœna. ca. 12. foli. 355. & Lucam de Pena. in. l. si apparitor. C. de cohortali. lib. 11. & Tiraquel.

Tiraquel. de minoran dis pœnis, per totum, & Iulium Clarum. lib. 5. sele ctarum sent. n. § fi. q. 60. per totam, in num. finali. Prosequitur ipse Auẽ daño quartam & finalem nostri tex.
parte m, inqua iubetur, quod acta iudicialia inscribantur, & in scriptis fiant, & vt in causis summarijs legitimæ exceptiones & probationes admittantur & fiant, quod vltimum de scribendis act. bus iudicialibus opri me ipse Auenda. ibi inquit esse limitatum per capi. 60. curiarum anni. 1534. situatum prolege. 19. ti. 9. infra isto lib. vt non procedat in causis breuibus & summarijs morapetinorum quatuorcentum, quæ non tangunt municipalia statuta. In illis enim nõ requiritur quod acta in scriptis fiã, secundum illam. 19. quod an in criminalibus procedat ibidẽ dico. *In* alijs autem causis maioris valoris quatuorcentum illorũ mo-
2 rapetinorum aliqualis † petitio requiritur, secundum Auiles in præsẽti verbo, summarias, num. 1. fo. 227. & Didacum Perez, lib. 3. ordin. col. 752. in prin. Sufficiet tamen petitionem tunc per modũ actus in processu apponi, neque requiritur per modum libelli præsentari, nisi aliud iudex velit prout dispositum est hodieper. l. fi. tit. 17. infra lib. 4. vbi fauẽte Deo dicemus late. Sed in supradictorum & nostri tex. propositum est dubium, an in casibus, in quibus de iure licet pœnam ordinariam corporalem minuere aliqua de causis per dictos Doct. relatis, pœna extraordinariæ imponenda erit corporalis minor † an vero pecuniaria. Et
3 in hoc Abb. in. ca. 2. nu. 4. de delict. puerorum, & Hippoly. in pract. q. quoniam nu. 96. dicunt quod quoties pœna ordinaria corporalis ex aliqua causa minuitur, extraordinaria pœna, tunc imponenda non debet esse corporalis, sed pecuniaria. Videturque pro hac opinione facere tex. in. l. 22. tit. 1. p. 7. Vbi probatur secundum intellectum communem Doctorum, quod si accusator desistat ab accusatione & remittat iniuriam, & delictum delinquenti, non debet tunc accusato imponi pœna corporalis, ergo sic & quoties ex aliqua alia causa receditur a pœna ordinaria delicti, non imponetur corporalis minor, sed pecuniaria, vt itidem tenet idem Hippolyt. consi. 24. nu. 36. & consi. 25. nu. 55. & consi. 30. nu. 19. & consi. 19 n. 38. & consi. 47. n. 13. Et ita vti video, quamuis Auenda. c. 16. nu. 17. lib 2. & crudeles iudices eum sequentes aliquando dicant quod & tunc cum ex causa minuitur ordinaria pœna, debeat imponi aliam minorem corporalem tamen. Et Bal. quem Auenda. prosequitur allegat, aut ego illum corruptũ habeo, aut defectiuum, aut male prosequitur illum considerat, cum potius faciat contra ipsum & pro Abbatis & Hippoly. opinione, quã & tenuit Tho. Gram. in decis. Neapol. 23. nu. 13. Neque iidem obstat text. l. 9. tit. 1. par. 7. quæ pro Auend. facere videbatur. Ibi enim dicitur, quod cum minori venit imponenda pœna corporalis, non debet esse in corpore ita grauis, sicut cum maiori imponitur, ergo debet esse minor, corporalis tamen. Nam ex lege illa non est sumendum argumentum hoc a contrario, vbi resultaret inconueniens destruendi doctrinam Abb. & sequacium. Imo & dictæ. l. 22. titu. 1. p. 7. item lex illa 9. licet dispositiue procedere videatur, non tamen prohibitiue, vt, scilicet, non liceat pecuniariam pœnam imponere, sed corporalem minorem. Nam si bene inspiciatur etiam de pecuniaria loquitur pœna, ita quod secundum deli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cti qualitatem liceat vnamex eis eligere pænam. Nam si delictum sit ex atrocissimis, prout in parricidio, & assassinio exemplificat glos. magna in d.l.22. tunc quamuis ex causa pœna minoretur, imponi poterit minor corporalis pœna. Si vero delictum non sit de atrocibus, tunc omnino imponenda sit pecuniaria, nõ vero corporalis. Et sic vidi pluries practicari, præsertim apud æquos & misericordiæ amicos iudices prout omnes esse debent. Nulla enim de virtutibus generosior misericordia vel admirabilior clementia nec per aliud propius Deo accedere potes, quam vt salutem conferat hominibus, vel dando si eguerint, vel parcẽdo si dereliquerint, vel indulgendo si supplicauerint, vt habetur Prouerbiorum. 20. cap. Et sic paganus Demosthenes ad Alexandrum dixit, nõ habes Rex, vel fortuna tua maius quã vt possis, vel natura tua melius quam vt velis seruare plurimos, prout refert in propositum Grammaticus. d. decisione. 23. nu. 16 &. 17. Et sic dicitur iudiciũ sine misericordia fiet illi, qui misericordiam nõ fecit.

No dispensen. Quod si fecerint: qualiter puniantur, vide late Tiraquel. de minorandis pœnis in proœmio. Et nota, quod vbi pœna imponitur ipso iure non licet eam minuere, secũdum Repertorium Inquisitorum verbo pœna, versi. nota, quod vbi pœna. Quod tamen si subsit causa minuendi legitima non placet, ita generaliter & indistincte. Et sic etiam si ipso iure pœna imponatur possit minui ex causa tenuit alios allegando. Tiraquel. in d. præfatione, de minorandis pœnis nu. 24.

IN LEGEM VI gesimam octauam.

1 *Examinatio testium in ciuilibus arduis, & in criminalibus an committatur.*
2 *In causis nobilitatum vocantur testes, neque committitur examinatio.*
3 *Testes in alieno degentes territorium cogentur venire, vel committetur examinatio.*
4 *Consuetudo vel stylus potens est vt testium examinatio committatur.*
5 *Examinatio testium in matrimonialibus non committitur, nisi de consensu partium.*
6 *Examinatio testium si committatur vbi non debet committi an erit nulla.*

SVMMARIVM.

In causis ciuilibus arduis, & in causis criminalibus, tenentur iudices per se testes examinare, neque possunt examinationem tabellionibus commitetes sub pœnis, de quibus hic.

EN los *processos criminales.* Similis videtur te. in. l. apud eloquentissimum. C. de fi de instrumen. & text. in. l. 3. §. diuus. ff. de testi. & in plutibus aljs iuribusidem probatur, & de hoc facit regulam & fallentias, Ber. Diaz regula 748. & 457. & Felin. in ca. cum causam, de testi. & optime Matth. Afflictis, in constituti. Siciliæ. li. 2. rub. 29. pertotam fol. 61. & nouissime & bene Menochius de recuperanda possess. remedi. 15. nu. 344. vsque ad. 363. & de iure ciuili, in causis ciuilibus communis † erat opinio, quod poterat committi testium examinatio in criminalibus vero non, secundum Lanfrancum. in. cap. quonam contra de testibus depos. nu. 19. extra de probatio. Vbi hanc communem testatur quem refert Villalobos, in xrario. co. opin. litera. T. num.

nu. 194. probat l. 27. tit. 16. par. 3. Cuius ratio poterat esse, quia in ciuilibus cum testis præstito iuramento asserit se aliter dixisse testimonium, quam scriptum sit a tabellione tabellioni potius, quam testi credendum est. In criminalibus vero ex iurata assecuratione testis, vacillat tabellionis fides, secundum Socin. in regul. 421. & Couarr. li. 2. vari. c. 13. nu. 10. Ideo nimirum si in ciuilibus posset committi testium examinatio, in criminalibus vero non. Et quoniam ciuiles arduæ causæ criminalibus æquiparantur: vt si super patrimonio alicuius, vel grauí aut opulenta hæreditate lis agitetur, cum patrimoniũ & pecuniam, alterum esse & secundus sanguis, dicantur. Et ita pro defendendis rebus, sicut pro defendenda persona vim vi repellere licet secundum tex. & Doct. in l. vt vim, ff. de iust. & iure. Ideo in nostro tex. 1. sponitur, vt idem sit in causis ciuilibus arduis, sicut in criminalibus.

2 Qua de causa in causis nobilitatũ, † & apud suprema Regia tribunalianõ dantur receptores, qui faciant probationes, sed testes vocantur, secundum Couar. vbi sup. & de iure sicerat dispositum secundum glos. 1. in. 27. tit. 16. par. 3. Testium tamen repetitio bene committitur in causis iis, in quibus eorum examinatio committi non potest, secundum Clarum in l. 5. selectarum pract. crimi. §. fi. q. 45. n. 13. Quod tamen ego intelligerem, si examinatio talium testium reperendorum primo facta coràipso iudice facta fuit. Tunc enim repetitio committi potest, secus vero alias, quoniam tunc faciliter & semper legis nostræ dispositio elideretur. 3 Sed quid si testes degunt & habitant in alieno territorio an cogẽtur venire. Et dicendum est quod non, sed mittendæ † sunt literæ requisitoriæ iudici illius alieni territorij, vt eos faciat examinari, examinationesque & dicta eorum ipsi iudici requirenti remittantur, secundum glo. in d. auth. apud eloquentissimũ C. desi de inst. tex. in c. cum causam, de testi l. 4. §. fi. ff. de test. l. si quis ex litigatoribus. ff. quemad. test. aper. ex necessitate enim fit licitum quod alias illicitum erat, vt c. si quis propter, de furtis l. 1. §. 1. ff. de offi. eius cui man. est iur. late per Deci. capellæ Tolo. 256. & Tiraq. de ret. linagiel. §. 26. glo. 1. n. 16. cum seq. plutibus, vbi plura de necessitate referunt. Et licet iudex possit testes in longinquo existentes ad se aduocare secundum iuris formam, & ea seruata, & melius hoc esset, secundum Lanfrancũ, vbi supra remissionem tamen hanc tenetur facere si petatur, secundũ Dec. in c. quoniam n. 4. de testibus, hanc communem opinionem asserentẽ, quam & tenẽt Cyn. & alij relati per Auen. c. 17. Prætor. n. 2. li. 2. & Auiles c. 37. Præt. glo. 1. n. 7. fol. 232. vbi Bal. allegat asserentem ita de cõsuetudine seruari. Et ita scribentes asserere testatur Clarus, in lib. 5. senten. pract. crim. §. fi. q. 26. n. 3. & asserit etiam Feli. in d. c. cum causam n. 25. Nam & consuetudo, vel stylus valet 4 vt in criminalibus † examinatio testium alicui committatur, secundum Rebuff. 3. tom. const. Franci. de consuetud. art. 2. glo. 13. n. 48. quicquid contrarium dicat Auen. d. c. 17. n. 2. in medio, & Afflict. in constit. Sicil. lib. 2. tub. 29. n. 15. fol. 62. ex gl. quã corrupte allegant, in c. testes. 3. q. 9. Videmus tamen consuetudinem dictam obseruari indistincte adsit ne ad hoc magna causa necne, quicquid causam talem requireret Alcia. consi. 462. n. 1. relatus per Clarum vbi supra nu. 4. Qui in ducatu suo inquit nullum iudicem inferiorem has literas cõ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ras concedere nisi iusu senatus, qui etiam hoc raro & nisi ex magna causa permittit. Apud nos tamen videmus quotidie indistincte per inferiores dari literas has, nisi esset vna magna & grauis causa. Quam opinionem tenendo non obstat tex. noster & tex. in, l.27. titul.16. part.3. contrarium disponentes. Et est illa lex partitæ expressa pro contraria opinione, vt ibi cõsiderat glossator, in gloss. penult. eius argumen. hanc tenens opinionem. Nam dicendum est, vel quod lex illa partitarum, & itidem nostra procedant cum talis commissio examinandorum testiũ extra territorium existentium fieret iudici iurisdictionem non habenti, secus vero aliàs, prout dicebat glo. in d. auth. apud eloquentissimum, quam ibi sequitur Bart. idem Bar. in auth. de testibus. §. & quoniam nu. 11. Vbi hoc limitat, nisi de consensu partiũ detur commissio non habenti iurisdictionem, quia dari tunc potest, secundum Auend. d.c.17. nu.7. Et sic
5 videmus quod in causis † matrimonialibus, vbi non cõmittitur testium examinatio, secundum Abb. communem hanc asserentem, in cap. si quis testium, de testi. quotidie voluntate partium & consensu cõmittitur. Iste tamen intellectus ad d.l. partitarum mihi non satisfacit. Nam lex illa in principio clare disponit in casu, in quo commissio in ciuilibus fit iudici alicuius territorij. Ergo præsupponit habere iurisdictionẽ, & in hoc casu inquit commissionem fieri posse, sed faliere in criminalibus, excepto tamẽ debet esse regula, igitur intellectus hic est contralegem illam & diuinatiuus. Ideo verius esse credo, si dixeris quod lex illa partitarũ procedat in criminalibus grauibus, prout ex ea colligitur, ibi, *De perdimiento de miembro, o de muerte.* Sed in non gravibus lex illa non procedat, sed cõsuetudo dicta obseruetur, & ita voluit glos. in ea. l.27. Et hic videtur verus & tenendus intellectus & sic esse limitandam dictam cõsuetudinem. Sed & adhuc instio, nã hoc de nihilo deseruiret. Nam in criminalibus, leuibus etiam testium præsentium fit quotidie commissio tabellioni causæ, ergo dicta cõcordia non tenenda. Item & fortius, quia causæ syndicatus præsertim si criminales sunt, graues reputantur, & nihilominus in eis ex l.12. tit.7. inf. isto lib. si testes in tali causa examinandi, & cum quibus verificatio baratariæ fieri debet, non sint præsentes in territorio iudicij, sed in alieno, inquit tex. ibi, quod mittatur iudicib⁹. vbi testes habitant cum literis requisitorijs ad eos examinandos, & dicta eorum remittantur ipsi iudici requirenti. Ergo si generaliter tex. ibi ita disponit in causis syndicatus, in quibus cause graues, & grauissimæ occurrunt, & occurrere possunt, idẽ erit dicendum in causis alijs criminalibus grauibus, ergo est ibi textus pro dicta communi opinione Decij dicta consuetudine roborata, cumq; sit tex. notior seruari debet eius dispositio. Et sic inquit hanc opinionẽ practicari Auend. d.c.17. nu.2. libr. 2. Licet qui voluerit tenere cum' dicta. l. partitarũ, huic considerationi facilime respondebit, quod ne correctio inducatur, euitandum est argumentum a simili, & extendi leges non debent, & consequenter quod in causis syndicatus sit hoc speciale per dictam. l.12. vel quod hæc lex.12. declaretur per d.l.27. Sed quia dicta communis Decij videtur etiam approbata per generalẽ dispositionẽ tex. in l.10. tit.6. lib.4. infra. Et practica communi, hæc consuetudo seruanda videtur, nisi esset delictum atrocissimum

trocissimum, vt parricidium & assassinium: tunc enim si iudex esssem testes tales ad me auocarem, neq; concederem requisitorias dictas, vt inquit glo. in d.l.27. gl. fin. & Imol. l. si quis exargentarijs. ff. quemad. test. ap. relatus per Capitium, decisio. 90 n.5. & 6. Sed an si contra nostri tex. tenorem fiat examinatio testiũ crit
6 nulla † talis probatio? credereq; quod non: tum quia lex nostra pœnalis est & pœnã sese contenatur, tum etiam quia verba iudici & tabellioni dirigit, non vero partibus, ergo factum & negligentia iudicis vel tabellionis non debet partibus nocere. Et ita tenet Auiles. c.37. Prætorum glo. 1. n.7. Quanuis gl. d.l. Partitarũ, 27. & Auend. d.c.17. n.2. in medio contra teneant. Alias limitationes ad nostrum tex. vide per Auiles d.c. 37. & Auend. d.c.17. nu.3. cum seq: & per Doct. in prin. huius legis per me allegatos:

IN LEGEM VIgesimam nonã.

SVMMARIVM.

Processus in gradu appellationis, & informationis, vel testimonia aliqua qualiter, & qua forma sint mittenda ad supremos iudices declarat lex nostra.

ET quasi similem tex. huic reperies in l.16. ti.25. inf. li.4. & in nostri tex. materiam Auiles. hic exordit̃ur declarando, quomodo ad Principẽ appellari potest: quod quia non est præsentis speculationis omitto.

Con el quatyotanto. Quæ quidem pœna tunc imponetur, qt oti-scunque prout noster tex. in princ. loquitur, aliquid per tabellionẽ recipitur pro iuribus talis processus ad iudices su premos missi, forma legis nostrænõ seruata. Si tamen gratis talis tabellio processum expediat non seruata legis nostræ forma, non imponetur pœna quadrupli, sed extraordinarie punietur: cum tunc nihil sit, quod quadrupletur, secũdum quod voluit Auend. cap.18. Prætor. l.b.2.

IN LEGEM TRIgesimam.

1 *Nemo militare suis stipendijs cogitur & dignus est quis mercede sua.*
2 *Tabellio mercedem habere debet pro scripturis, & alijs officij negotijs.*
3 *Tabelliones ab Ecclesia pro instrumentis eius mercedem petere non possunt.*
4 *Patriæ sicut patri obediendũ*
5 *Patriæ obligamur in qua nascimur, alimur, & docemur, & patria præstat ciuibus præsidium.*

SVMMARIVM.

Tabelliones nulla iura percipere possunt à conciliis, & populis, vbi degunt pro scripturis, vel negotiis ipiorum populorũ conficiendis.

Leuen derechos. De ista lege vide Auenda. cap.19. Prætorum libro.6. & ratio dubitandi ad tex. hunc manifeste patet. Nam cum nemo suis stipendijs † militare cogatur, dignus que sit mercenarius mercede sua, vt in cap. cum iam nunc. 28. q.1. tabellioque mercedem habere debet de suis rogitibus & scripturis, secũdũ tex. & ibi glo. in l. prætor. ff. de eden

do

Universidad de Deusto
Biblioteca

do,& l.1 C.de tabular.lib.10.& into to tit.de aranzel de seruanos,instr. lib4.videbatur tex.nostrum, & eius dispositionē procedere minime posse.Tamen quia ab Ecclesia,quæ omnium est mater legitima, mercedem
3 capere † nō possunt tabelliones pro instrumentis suis,secundum Angel. relatum per Anil.es.cap.39.Prætor. glo 1.n.5.vbi quandam pragmaticā pro eo allegat,quæ iam est l.12.tit.2 lib.1.sup.valeatque argumentum de republica ad Ecclesiam,& æquiparata videntur,secundum tex.in.l.9.tit. fi.par.6.meritò si æquiparatorum eadem debeat esse iuris dispositio,vt sicut ab Ecclesia iura per tabelliones non recipiuntur,sic neque a Repub. Vel melius,quia hæc decidēdi ratio non ex toto satisfacit,quia lex illa.12 non in omnibus procedit ecclesis,vt ibi dixi,& tenet Couar.in pract.c.7. n.3.in princ.dici potest,ideo hic tabellionibus prohiberi iurium perceptionem à populis vbi habitant, & commorantur,cò quod benefacientibus benefacere antidoriaobligatione tenemur. Patriæ tamen sicut † pa-
4 tri obediendum est:tuendaque patriā asserit.l.vt parentibus.ff.de iust. & iure,& pro patria pugnandum inquit Cato,& C.de abolitioni.l.fallaciter,& l.4.ti.24.p.4.& l.1.ti.20.p. 2.& dulcis vocatur amor patriæ l. qui habebat,de leg.3,vnde Virgilius. Nos patriæ fines & dulcia linquimus arua.Et propria vnicuiq; videtur maior præstantior alia,l.fi.& ibi glo.C. si ser.expor.vē.& ciuitati obligamur
5 † in qua nascimur,alimur,& docemur & ciuitas præstat ciuibus præsidium secundum Mat.Afflic.in prefatione ad decisio.Neap.n.1: Ex quibus Pelaez,de maio.par.1.q.57.n.3: cum seq.aliqua Infert & Tiraq.in l.7 connubiali gl.1.p.7.n.65.& 66. Ideo nimirum,cum patriam sicut Patrem honorare debeamus,pro ipsaque pugnandum moneamur,obligati ei simus,vt nulla iura ab ea capere tabelliones permittantur ex text. nostro: quis enim filius a patre capere iura posset.Quis a benefaciente peteret,& vbi obligatus est quis,se creditorem vocetur,certe nemo.Ergo hæc & alia legislatorem mouerunt,vt dispositionem nostri tex.conderet,& conditam seruandam iuberet. Vel itidē potuit se legislator ex voluntate sua mouere,ibi,*Porque nosqueremos*. Quę voluntas in principe iusta causa reputatur,& alium casum, vbi tabelliones inta non percipiunt vide in l.5. inmedio tit.10.p.6.

IN LEGEM TRIgesimam primam.

Iudex ordinarius loci, vbi iudices Regij cōmissarij mittūtur prodelicto aliquo puniendo an possint contra ipsos commissarios excedētes procedere,& n.3
2 *Iudicum ordinariorum proprium est comitatiuos suos abiniustis exactionibus liberare.*
4 *Quis possit dare iudices hos commissarios vulgo pesquisidores.*
6 *Ordo iudicij attendenda est vbi lis tractatur, siue ad literas requisitorias, siue ordinarie siue executiue procedatur.6.*
7 *Quoad esse contractus, locus vbi contractus est celebratus inspicitēduse st.*

SVMMARIVM.

Iudices tenētur omnino prohibere,ne iura vltra taxam per cōmissarios iudices percipiantur vel eis per prouisiones regiastatuantur,neque tabelliones eorū recipiant sub pœna nostri tex.

No con

No consientan. Similem tex. habes in l.11 ti.21.infr. fi. 4.vbi & ponitur pœna cōtra reincidentes: habesq; hic tex.singularem probātem,quod
1 iudex ordinarius † alicuius loci potest procedere contra Regios commissarios vulgo pesquisidores,in officio delinquentes,& vltra permissa percipientes iura. Iudicum enim ordinariorum est proprium † comitatiuos suos ab iniustis ex actionibus liberare,vt in l.3.C.de lucris aduc. lib.12.quem ad hoc & nostrum tex. allegando allegat Auen.in.c.2.Prætorum.n.12.li.1.Dequo quando'ordinarius † possit hos Regios com-
3 missarios iudices punire,& castigare,& quando conueniri coram ordinario loci possint,vltra Auen.vbi sup.videndus est Boer.dec.9. & Fel.in c.legebatur,nu.3.de maiori,& obedien.Montalu.in l.4.ti.7.gl.fi. li.1.fori.& Abb.& eius addition.in c.fi.in fine,de rescrip.& ibi gl.fi. Cynus in auth.qua in prouincia,in fi. versic.vltimo.iuxta.C.vbi de crimi.agi oportet.& ibi Bal.n.10.versi.vltimo. istud principium,& ibi eius additi. decisi.Capellæ Tolos.& ibi,gl.423. & Auiles c.1.Prætor.verbo,mandado.n.32.cum seq.& Auen.c.11.Prætorum nu.9.lib.1.Qui asserunt quod de commissis in officio potest iudex ordinarius loci procedere contra hos iudices commissarios regios in loco suo & territorio existentes; & eos punire.Si vero extrā officiū delinquant non procedant contra eos durante officio,sed demum eo finito.In terris tamen Dominorum admoner Auend.d.c.11.n.9.iudicibus eorum,quod in nullo casu procedāt contra tales Regios iudices,sed capta informatione eorum personas capiant,Regemque certiorēt,prout & inquit Boeri.d.deci.9. in princi. de quo & per Mar.an. in dispu.1.per totam Certius tamen facies tu iudex ordinarius,siue sis Regis,siue dominorum particularium,siue extra,siue in officio commissarius hic iudex delinquat,vt non capias,neque punire eum procures,sed informationem secrete facias de insolentijs,& iniustitijs eius,& Regem certioreris de ijs,vt medeatur & castiget commissarium illum iudicem.Nam vtinquiunt Bar.& Bal.in l.fi.ff.de rerum diuisi.diuisa iurisdictionis administratione vnus iudex alterum punire non potest de delictis commissis,& hanc communem testatur Feli in.c. prudentiā.n.4.de offi.del.quicquid aliter sentiat Rota Noue.153.num. quid si duo,& Aufred.& Boer. vbi sup.& confert Calderi.dict.in c.1.de raptor dicēdis quod Archiepiscopus delinquens in Episcopi diœcesi non efficitur Episcopi subditus, vt ab eo puniri possit,prout refert Nicolaus Antonius in addit. ad Octauianum Vestrium,in pract.cancellar. apostolicæ lib.3.c.9.n.19.fo.67.in paruis. Sic & si duo sint domini alicuius loci,& vnus eorum delinquat,alternō potest cognoscere contra eum,secūdum Bar.in l.est receptum.ff.de iur. om.iud.& ibi Paul.& Ias.& crebriorem testatur Oroscius,in d.l.fi. ff. de rerum diuisi.col.338.in princ.& collega non cognoscit contra collegā, secundum Paul.& Ias.in d.l.est receptum,vbi ipse Ias.communem testatur,quanuis Soci.ibi n.5.contrariā communem dicat Nisi concordaueris eos,vt Paul.& Iassonis procedat opinio quoties propter delictum cō dominus, vel collega non perdunt administrationem ipso iure, vel administratio non interdicitur propter tale delictū,Socini, vero opinio procedat cum ex contrario perditur administratio ipso iure vel adest interdi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

terdicto, secundum Bart. in d.l. fiff. de rerum diui. & ibi Oroscium. Vides igitur tot cõtrarietates & cõmunes opiniones, ergo consilium meũ est seruandum, vt Regem certior eris, & non procedas tu, & quia ex visis in facti contingentia, & prouisis aliquando ita conuenit fieri, Hæc tamen licet sciam, quod non est necesse aduertere, quia desunt iã iudices ij ordinarij, qui audeant se in ijs intromittere, dixi, vt si forte fortuna aliquis bono zelo moueatur ad medẽdum insolentias iudicum, de comissiones, præsertim istorum iudicũ de cañadas, mesta, y de montazgo, sciat qua forma, & remedio possit iuste, & absq; scandalo remedium procure. Contra quos iudices cõmissarios aliquãdo super hac lege maxime cõtradictos plura allegabam, iamnunc sufficit referre inuehentem contra eos Lucam de Penna relatum per Auenda. c.20. Prætorum lib.2. circa alia autem, an tales commissarij iudices cõuentri possint coram ordinario loci, ex dictis doctoribus decerpi potest.

Assessorias. Regulare enim hoc est iudicibus salariaris, vt assessorias capere non possint, vt in l.9.tit.5. sup. isto libro diximus verbo, assessorias.

4 Et quis possit dare † hos iudices pesquisidores, vide per Auiles. ca.40. Prætorum, verbo cõmissarios, & cuius expensis mittuntur, vide. l. 5. tit. 5. sup. isto lib. & quãdo mitti debeãt vide titulum. 1. inf. lib. 8. & titul. de los pesquisidores par. 7.

Donde se hiziere. Ordo enim & modus † procedendi in literis semper obseruãdus est, qui in iudicio, vbi lis ventilatur, obseruatur tex. cum glos. in. l. cum clericis. C. de epicopis, & cleri. tradit Auiles, in præsenti. c.40 Prætor. glo. donde, fol. 236. & in. ca. 10. verbo la costũbre, fol. 148. quod adeo verum est, quod non solum debet seruari ordo loci, in quo executio peutur in actis ibidem factis & faciendis, verum in & extra locum factis per literas requisitorias iudicis

6 loci iudicij, & siue ordinarie, † siue executiue agatur, secundum Suarez optime in. l. post. rem. 8. q. incip. circa iudicẽ, nu. 22. pag. 365. Quidquid Auiles hic verbo adõde, nu. 2. aliud velit, & hæc quod ad ordinem iudicij intelligenda sunt, quoad esse tamen contractus, & ritus decisionem

7 † locus, vbi contractus est celebratus inspiciendus est secundum Suarez, vbi supra, & tradit glo. magna in. l. 24. tit. 11. p. 4. & Couar. in. 4. p. 2. c. 7. in princ. nu. 6. cum. 3. sequet. cætera de materia nostræ legis videri poterunt, per Auiles. cap. 40. & 41. Prætor.

IN LEGEM TRIgesimam secundam.

1 *Alguazelorũ iura foras euntium pro executione facienda.*
2 *Alguazelus, vel executor salariati, vel tabellio nihil vltra salarium capere possunt.*
3 *Plures personæ executandæ si sub vno mandato contineantur an plura debeantur iura, & num. 4. declaratur.*
5 *Iura tabellionum foris euntium pro vno quoque die quæ sint.*
6. *Casus vbi tabellio priuatur officio ex missiue.*
7 *Officiosi quis propter falsitatẽ veniat, priuandus, inierim, vt poterit quod non priuatur.*

SVMMARIVM.

Iudices quæ iura permittere debeant capere alguazelos executores, vel tabelliones foras euntes, & quomodo sint diuidenda

denda declarat lex nostra, & pœnam imponit iudicibus circa hoc negligentibus.

DE la ida y tornada. In alguazelis hoc alteratũ est per. l. 1. versi. 3. tit. 31. infr. lib. 4. imo quod alguazeli

1 † foras euntes pro executione faciẽda, cũ itineris capiunt iura, quia minora sunt quam iura executionis ex itinere & reuersione capiunt ea, pro vnaquaq; leuca dimidium aureũ nummum, secundum quod ibi disponitur, & si iura executionis maiora fuerunt quàm iura itineris, iura itineris non capient, secundum tex. ibidem, secundum quem in alguazelis noster text. correctus videtur, prout ex subscriptione marginali nostri text. apparet. Idemque in alguazelis curiæ vltra quinque leucas a curia exeuntibus disponit tex. in tit. 29. cap. 10. inf. lib. 4.

Mas que por vn año. Intelligendũ est hoc secundum legem præcedẽtẽ, nisi ipse alguazelus executor, vel ta-

2 bellio salariarus † sit. Nã tunc vltra salarium nihil aliud percipere potest, prout supra lege proxima, quæ erat. cap. 40. Prætorum tenet Auiles verbo, no llevando, & l. ẽ in præsenti sub. c. 43. Prætorum. glo. 1. nu. 1. facitque tex. in. l. 9. titu. 5. sup. isto. lib. Iudices enim, seu alij officiales ciuiles administrationes habentes, puris debent vti manibus, & contenti eum ijs, quæ a fisco eis dantur, vt in authen. vt iudi. sine quo. suf. §. cogitatio. Si vero salariati non sint, debent iura capere, & petere pro vno tantũ itinere, & sic non de itu, & reditu, sed de vno tãtum & tunc neq; prandium neque quid aliud vltra debent percipere, prout optime inquit Auiles d. cap. 43. Prætor. glos. 1.

Muchas. Etiam vltra duas, cũ sit hoc verbum indefinitum, & infinita æquipolleat vniuersali, vt per Couar. lib. 1. variarum. c. 13. & secundum. l. 1. versi. 3. lib. 4. infr. in duobus, & in pluribus alijs verificatur, prout ex Verbo diuino decerpitur, dum sanguinẽ suum Christus dominus noster, loquens Apostolis dixit, effundere pro eis & pro multis, Quod verbum pro multis non pro duobus, sed pro mille millium in infinitum capitur, cũ secundum. S. Ioannis visionem, erat alia multitudo agnum sequens, quã dinumerare nemo poterat, & sic verbum muchas, nostri tex. nõ pro duabus tantum, sed & pro miliaribus capitur, quidquid. Auiles. d. c. 43. glos. 1. in fine, ad duas tantum velit restringere, & male.

Que aquel lleuen y repartan por rata dellas executiones. Hinc considero textum expressum contra determinationem Antonij Gomez. tomo. 2. variarum. c. 11. nu 16. verti. sextus effectus dicentem quod ex eo, quod tot sunt stipulationes, quot contractus, quod

3 si sub vno mandato & † subscriptione plures contineantur personæ & plura debita, eo quod ad instantiam creditoris alicuius sit petita executio contra plures debitores diuersorum debitorum pro qualiber personã debetur integrum salariũ, qua censent plures executiones. Contra quam determinationem videtur textus hic expressus, vbi tantum pro vno itinere iura soluenda probat, & melior tex. in. l. 1. §. 3. in fin. tit. 31. inf. li. 4. Nam licet sint plures ibidẽ contentæ personæ sub illo vnico mandato, nihil tamen amplius est, quam vnũ iter. Ideo iusiũ non est, quod pro vno tantum itinere tot iura capiantur, & est similis tex. in. l. 6. tit. 14 li. 6. inf. Potest tamen Ant. Gom. saluari

4 vt loquatur † prout credo voluisse

Universidad de Deusto
Biblioteca

loqui,quantum ad decimas, & iura capienda ex dictis executionibus factis cõtra diuersas personas pro pluribus diuersis debitis.Quia tunc, cũ tot sint executiones,quot debita, & personæ executaræ,nimirũ si tot iura & decimæ debeantur,quanuis sub vnico tantum mandato comprahẽ dantur, & hoc si debita illa diuersa sint,non vero vnum tantum debitũ tex.autem noster procedit,& similia iura quantum ad salarium ex itinere debitum. Tunc enim quia & si plures personæ exequẽdi sint, iter tamẽ vnum solum est,nimirum si iura tantum vnius itineris capere possit alguazelus,executor, vel tabellio, nõ autem plurium. itinerum. Quæ concordia clare,& subtiliter decerpitur ex dicto.§.3.legis 1.tit.31.inf.hbr. 4. dum ibidem cũ iura executionis capienda sunt,quia minora iuribus itineris, nihil ue diuisione numorum inter personas executandas text. ille disponi, cum vero iura itineris disponit capienda, ãquam minora iuribus executionis, tunc diuidẽda esse i iteris iura inter personas illas, quia tunc vnum est iter, & non plura Eodem etiam modo põderati potest pro hac concordia, tex.in.l.1.ti. 27.cod.lib.4.infr.sub cap.de los que hã de llevar en la judicial,versic.si el escriuano fuere.Faciunt etiam,quæ Deo volente dicemus in.l.1.§ 3.tit. 10.infra isto libro, & vera mihi hæc videntur.

Esto mismo guarden los escriuanos. Quibus iura constituuntur in dict.l. 1.§.de los derechos de la orden judicial.tit.27.infr.lib.4.Pro vnoquoq; 5 die quatuor aurei numi †ibidem cõstituunturcum actus iudiciales foras faciendi sunt per tabelliones.Nam si extra iudiciales ducentos morapetinos pro die capient, secundũ text. in ca.l.1.col.3.in fin.tit.27.infr. lib. 4.& tunc iura hęc inter omnes personas diuidant,secundum tex.nostri dispositionem.

Con el quatro tanto Quod alguazelos pænã hanc agmentatã, credo etiam pro primavice in septuplũ ex tex.noui or.in.d.l.1.in.fi.§.3.ti.11.lib.4.infr.quæ quidẽ pæna septupli ex.l.1.supra isto ti.cameræ regiæ aplicatur. Pro.2.vero,&.3.vicibus pena nostri tex.pro ijs vicibus imposita, imponetur,dũ tamen pæna quadrupli semper sit septupli in alguazelis ijs, in quibus:d.§.3.loquitur.Eodẽq; modo.l.nostra,quoad tabellionũ perã videtur altera ta ex ea.l.1.tit.27.§ de los derechos que han de llevar los escriuanos en las causas criminales, vers.y mandamos que los dichos escriuanos.inf.lib.4.qua noniot.l.est quã nostra,imo & per Philippũ Regẽ nostrũ anno.1566.confirmata, vbi videtur tabelliones aliter iura capientes quã ibidem descriptũ sit, & iussum pro primavice in quadruplũ & in suspẽsione officij per anni vni? spatium,& pro secundavltra quadruplum in priuatione officij condemnandos esse.

Pierda el officio. Istum & alios casus † vbi tabellio priuatur officio videbimus in.l.23.tit.25.inf.lib.4. Interim tamen,quod non priuatur,potest officiũ exercere,imo & resignare prout alio in loco dicemus. Et quia si quis propter falsitatem † venit officio privandus,interea q̃ non privatur potest illud exercere,secundũ Hippolyt.in pract.5. aggredior nu. 108.& infr.suo loco dicemus.

IN LEGEM TRIGESIMAM TERTIAM.

1 *Virgam iustitiæ nulli licet portare nisi illi, cui à iure permissum reperitur*
2 *Iurisdictio per virgæ delationem probatur.*

Index

3 *Iudex permittentes virgam iustitiæ in suo territorio portari per aliquem punitur.*
4 *Pæna portantis virgam iustitiæ absque Regis licentia.*
5 *Iudex vnius territorij non potest in alium sine pæna iurisdictionẽ exercere*
6 *Casus vbi speciale requiritur mãdatũ.*
7 *Ratihabitio sufficit etiam vbi speciale requiritur mandatum.*
8 *Procurator meus si excedit mandatũ & video & tacco censeor excessum probare.*

SVMMARIVM.

Iudices personis aliis, quam hic expressis virgam iustitiæ portare non permittant.

Aluo Ex hac lege desumi 4
potest regula generalis scilicet quod nemini licet virgam † iustitiæ portare, nisi
8 illi, cui à iudice expresse permissum reperitur.Pro qua regula tex.nostrũ nonissime cõsidero,& eius ratio manifeste patet. Nam deferre virgã iustitiæ,eius administrationem concernit,& est signum habentis iurisdictionem,& vnus est modus † quo mediante iurisdictio probatur, & eius exercitium,secũdum Puteum, de syndicatu verbo iurisdictio,& qui publice illam gestare præsumeretur index secundum Auen.c.21.præto.nu.2.li. 2. Administrationem autem iustitiæ nemo potest habere,nisi ille, cui rex concedit, a quo tanquã a fonte omnes iurisdictiones manant, vt in.l.3. tit.5.sup.eo.diximus. Igitur meritò quod nullus alius virgã iustitiæ portare possit, nisi ille, cui permissum est expresse per legem,vel regem, &
3 quod iudex regius † similem virgæ portationem in suo territorio permittens puniatur pæna, de qua per Auend.vbi supra.nu.4. versi. pœna autem vbi a nu.1.plures casus refert, vbi signũ aliquid operatur. Est enim signum plerunque acclaratio voluntatis,vt.l. ad testium.ff.de testament: tradit idem Auenda.c.1.prætor. nu. 3.lib.2.Ex quibus solent iudices alicuius ciuitatis vel populi,cum videt aliquem hominem virgam iustitiæ portantemrectam in suo territorio inquirere & interrogare an ex regia licentia portet cã.nrene,& exhibeat licentiam,quam si non exhibet, capitur,& punitur,si exhibet dimittitur.Solentq; cauti iudices,ne in syndicatu possint conueniri, vnum tãs sumptum capere licentia,illius manu tabellionis signatum,& seruare si forte in syndicatu conueniatur,& inculpentur de hoc,demostrare illud, & se excusare.Pœnam † autẽ portantis virgam iustitiæ absque regia licẽtia,& permissu vltra Auend. vbi supra ponit,& Aviles.c.1.prætor.glos. 1.num.6.fol.20. vbi inquit, crimen læ maiestatis cõmitti, secundum Angel.in.l.lex.12.tabularum.ff.ad lu li.Mai.De quo plures doctores allegat Auend.c.1.prætor.nume.33.in fin.lib.5.Insuperque falsitas committur secundum eos ibi,sicut & committit gerens se pro doctore,vel comite Palatino vel nobili, cum non sit,secundum tex.& ibi glos.entalle, in l.2.tit.7.p.7.Imo & quanuis iurisdictionẽ † quis habeat in vno territorio nõ potest illam in alieno exercere sub capitis pœna,secundum Aviles in dict.c.1.glos.1.nu.6.fol.20. & ideo citare in alieno non poterit territorio,secundũ Maranam, in practic.pag.361.in paruis.nu.4.cum sequent.& optimam.l.7.tit.4.part.3. versi.E aun dezimos.Possent tamen supra dicta limitari, saltim vt pœna ordinaria locus non esset,quotiescũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

que talis virgæ portatio, & sic iurisdictio ea mediante demonstrata duraret per aliquod tempus in præiudicium reipu. vel alicuius particularis personæ, secus tamen si per paucum tempus, nullumque præiudicium esset alicui causatum ex tali portatione & iustitiæ exercitio. Quoniã tunc non vtique pœna ordinaria punitetur, sed extra ordinaria arbitrio iudicis, pensatis qualitate personę & alijs inspiciendis, & considerandis, ex dictis per glos. dexa. in. l. 1. tit. 2. p. 7. de quo alibi diximus. Pœnam autem alguazeli ecclesiastici virgam iustitiæ portantis contra formam tex. in. l. 10 tit. 23. infr. lib. 4. ibi declarabo.

Especialmente poder Hic est vnus casus, vbi speciale requiritur mandatũ
6 alios casus idem †requirentes, refert Rebuf. in concordata regis Franciæ tit. de elect. derog. verb. speciale, fol. 71. in antiquis. Vbi in fine inquit, ꝙ dicetur speciale mandatum, & quod quanuis generale mandatum cũ libera æquipolleat speciali, non tamẽ æquipollet in cæteris casibus relatis per Iaso. in. l. iusiurandũ quod ex cõuentione, col. 1. & 2. ff. de iure iura. & voluit Felin. in cap. nonnulli. §. sunt & alij. nu. 39. de rescrip. quem vide. In quantum tamen Rebuf. vbi supra in fine illius glo. concludit, ꝙ non sufficit ratihabitio cum speciale †requiritur mandatum, loquitur cõ-
7 tra tex. in cap. si. de iure iuran. 6. probantem cõtrarium, quem ad hoc allegauit Conar. lib. 3. vari. c. 16. nu. 5. *Imo* & si quis habet a me mandatum ad aliquam causam vel negotium, si excedit fines mandati, & scio, & patior, videor excessum illum ratificare, secundum Alex. hanc dicentem communem opinionẽ in. l. sæpe. nume. 87. ad fi. ff. de re iud. Cætera pro nostri tex. materia vide per Auiles. c. 24. præt. & Auen. cap. 21. præt. lib. 2.

IN LEGEM TRIgesimam quartam.

1 *Quod principaliter agitur, non vero quod secundario consideratur.*
2 *Negotium in concilium tractandum, si præsidem tangat potest absque eo cõgregari concilium.*
3 *Amicitia magna consanguinitati æquiparatur.*
4 *Scythæ arbitrati sunt eum ditissimũ qui plures haberet amicos.*
5 *Amicorum potentia facit hominem excellentem.*
6 *Amicus pro amico agit, sicut coniunctus sine mandato.*
7 *Amicitia etiam mediocris venit in consideratienem.*
8 *Amicitia pars religionis vocatur nõ facile sulmouenda, quia sic solem à mundo tolleremus.*

SVMMARIVM.

In cõcilio ciuitatis nullo modo iudices assistere permittant illos quos negotiũ tãgit ibidẽ tractandum, vsque dum negotium illud determinetur, & finiatur sub pena nostri tex.

HIVS dispositionis ratio manifeste patet, Nam si dũ tale negotium tractatur, quos tangit, interessent, libere per alios tractari non posset, & interessentes ipsi perfas & nefas sibi prodesse procurarent, nullus est enim bonus in propria causa iudex. Et de materia huius tex. vltra Auiles c. 44. prętor. vide per Auend. cap. 23 Prętor-

Præt. lib. 2. vbi amplíat illum, vt neq; votare possit in negotio interesse ex eo prætendens, cum eadem sit, & maior ratio in voto, sicut & interessentia. Sed an pater filio votare poterit, vel poterunt decuriones ad officia aliqua vnum vel duos, aut plures ex se ipsis eligere, vide per curiã Pisanam, lib. 2. c. 10. cum duobus sequent. & doctores in. c. cum in iure peritus, maxime Henricum de elect. & per plures allegatos per Molinam de primogeniis Hispa. lib. 2. c. 4. nu. 61. & Lambertinum de iure patronatus. 1. p. lib. 2. q. 8. princ. artic. 6. & sequent. fol. 74. & Orosc. l. si consul. ff. de adoption. num. 13. Soncin. consil. 11. num. 6. vol. 1. & l. 7. tit. 15 par. 1.

Particularmente. Quasi secus si secũdario, quia tunc non expelletur, ꝙ
1 quod enim principaliter tangit consideratur, non vero quod secundario, & inquandam consequentiã, prout optime in nostri text. propositum considerat Auenda. cap. 23. Prætorũ numer. 6. in princip. lib. 2. Faciuntq; latissime tradita per Tiraquel. in tracta. res inter alios acta, colun. secunda, versi. sed hæc, cum pluribus sequẽtibus, vbi plura de hac regula dicit & allegat. Quam tamen quo ad nostri tex. propositum limitarem, & declararem, nisi causa iusta suspicionis daretur. Nam tunc quãtumuis in consequentiam tangeret aliquem negotiũ illud in concilio tractandum, idẽ esse iudicandum, ac si principaliter tãgerer, puta, quia ab ipso auditum est quod per fas, & nefas sic faciendum erat, prout ipse volebat, siue esset in damnum reipubl. siue nõ, vel quod subordinabat correctorem, & rectores alios, vt suo voto aggregarentur & redundabat voluntas eius in reip. vel alicuius particularis damnum, vel ex alia simili causa suspicio in eo demonstrar etur

Toque. Verba hæc præsentis temporis sunt, & tempus quo negotiũ tractandum est, respiciunt, ita quod necesse videtur, tempore illo, quo negotium tractatur rectori, vel personæ ipsius concilij negotium illud ãgere, quasi secus si tangere posset in futurum, vel aliquando ante tetigit. Tunc enim persona illa expelli non posset a cõcilio. Qualitas enim quæ admittit aliquem, vel excludit ab alio actu debet adesse tempore illius actus exercendi secundum Bart. in. l. impuberem. ff. de fals. quem sequitur Auend. cap. 12. prætor. num. 13. vers. octauum est libr. 2. & tenet Xuarez allegatio. 12. fol. 147. pag. 2. in medio secundum antiquam impressionem.
2 Qualitas quæ adiuncta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi, id est, debet adesse tempore, quo verbũ illud deducitur ad effectum, vt in lege in delictis. §. si extraneus. ff. de noxalibus. l. Titius. ff. de testament. milit. l. 2. ff. de auro & argento. legat. facirque optima glos. verbo cõstitutus in clement. 2. de ætate & qualit. q. 1. Cum enim actus ille statim debet exerceri non sufficit si in futurum possit tangere, sed statim cum exercetur, secundum Felin. in. c. cam. te. nume. 18. de rescript. Abb. in cap. inferiora num. 10. & 11. de elect. Et in argumentum est optima Bart. doctrina. in. l. excusantur. in princ. num. 10. ff. de excusat. tuto. loquentis in prælato eligendo in vigesimo quinto ætatis suæ anno, quod non sufficit si pendente lite super elect. impleat vigesimum quintum annum, sed cũ eligitur, debet iã illum. 5. annũ implenisse. Neq; obstat text. in. l milites. ff. de re iudi. cui Bart. ibidem non respõdit, nã illi respondendum est, prout supra l. 4. tit. 1 lib. 2. responsum extat per nos, & ita expresse tex. nostrum intellexit Auenda. capite. 23. prętorum, nume. 6. ver

Universidad de Deusto
Biblioteca

siculo & ponderanda est llb.

A otras personas que ende estuuieren. His verbis tex. noster clarissime presidem voluit demostrare, & de eo etiam intelligere, nã si nullus alius, quam rectores iudex loci in concilium ingredi possunt, imo & punire tur aliud permittens secundum tex. in l.2.&.3.tit.1.lib.7.infra, merito vero hæc ad præsidem etiã referenda sunt. Et sic licet vniuersitas, & concilium absque præside cõgregari nõ posit, secundum curiam Pisanam.1. p.c.8. poterit tamen tunc, si negotiũ tractandum presidem ipsum tangit, neque iudicis consilium, & iussus erit necessarius, argumentum traditorum per Felin. in c.edoceri. versi. omittitur suspectum consilium de rescriptione, & per Abb. & doct. in. canonit de ijs, quæ fiunt a prælat. relatos per curiã Pisanã d.1.par.c.9. vbi & cautelam ponit, ne tũc puniri possint rectores concilium absque præsi de congregantes, scilicet, vt nullum aliud negotium tractent, quam illud præsidem ipsum tang ens

Tal deudo. Etiam tantum sit in affinitate secundum Auenda.c.23. præ torum nu.7. versi. item non solũ libro.2. & ibidem dicit, si per spiritua lem cognitionem sit affinis.

O tal amistad. Magna enim amitia consanguinitati æquiparat, arg. tex. in l. in testamento. ff. de fideicõmiss liberat, quem ad hoc allegat Auend. d.c.23.n.6 versi. item non solum in medio, lib.2. & Anil es.c,44. præto, verbo amistad. Amicus enim, teste Cicerone de amitia, est alter ego, so cii isq; & amicis idem velle, idemque nolle esse debet, iuxta illud poetæ.

Flet, si lacrymas conspexit amici
& iterum, si dixerit æstuo, sudat.

4 Arbitrarique sunt scyte cum ditissimum esset † qui optimos haberet amicos, quidquid Moses sanctus etiã & amicus Dei Exodi.c.23. sanxit ne quid amicis colorare tur, ex quo vetus illud adagium, αχαριτα γνωμαι ne scilicet, quid inter amicus fictum, fucatum, rectum, verum nuda, simpliciaque sint omnia prout refert. Tira quel. in lege.4. conſub. glos. primæ quarta parte, num.26. nihilque dulcius secundum Ciceronem, quã habere amicum, cum quo omnia tui animi secreta loqui audeas. Amicus Ionathas, & Dauid, quorum animæ simul colligatæ erant, vt. 1. Regum c.18. Amicus Saul, & Armiger, qui gladio cum eo mortus est. 1. Regum Amicus denique Christus Iesus Lazaro, in cuius suscitatione, verbo, & facto se talem ostendit ei, Ioan.11. dicens, vbi posuistis eum, & statim lacrymatus est, exemplum nobis relinquens, vt tales nostris simus, qualis ipse fuit Lazaro & quales nostros in nos esse semper desideramus. Denique amicorum potentia † facit etiam 5 hominem excellentem. secundũ Baldum in cap. super eo. extra de testibus. Ex quo, & amicus † pro amico agit, sicut coniunctus pro cõiuncto 6 etiam sine mandato. l. atqui natura 5. cum me absente ff. de negoti. gest. firmat Bald. in lege. sed hæc. 1. lect. in princ. ff. de procurat. Qui dicit etiam alibi, quod quando contra absentes proceditur, affines, & amici vocandi sunt. l fin. & ibi notatur. ff. vbi pupill. educ. deb. Et sic videmus cum delinquens absens vocatur per præconium dicitur, Sepã todos los parientes y amigos, & alibi in rubr. qui amitti. col.4. inquit idem Bald. quod si hæreditas delata est infanti tutore carenti possunt amici coram iudice facere, vt eidem bonorum possessio discernatur, & idem si delata esset absenti vaganti per mundũ sine vllo mandato, vt ibidem, & habetur in c. nonulli. 5. sunt & alij extra de

reserip.

reserip. & alibi in l.15. fin. ff. de coqui perpetuo. Quod conductor necessitatus ne ad pensionem teneatur, debet notificare domino; & si dominus nõ est in patria, tenetur id facere, & notificare cõiunctis domini, siue amicis, & tunc non tenebitur de pensione.

7 Imo quod etiam mediocris † amicitia est in cõsideratione, quę ex assidua conuersatione oritur, & orta augetur, dicitur quevna anima, teste philosopho, in duobus cõporibus, taliter vt amicus amico omne bonum euenire desideret, & sibi defenso amici non secus ac fratris permissa est, in casu. l. vt vim. ff. de iust. & iure, vt ibi testatur Bal. col.2. dicẽs etiã in. l. sivnus §. si cum reo. ff. de pactis ea ratione esse amicum non grauari, dulcissimũque esse amicis auxiliari, quodq, per eos regna conseruantur, inquit philosophus, & vt aiunt, pars religionis est amicitia, non facile submouenda,

8 quia sic solem e mundo etiam tolleremus bonum suæ naturę gratia maxime expetendum vtilitatem quandã perferens. Quam pluraque de amicitia refert Tiraquel. de minor. pœnis cauſ.22. & Alciat. de præsumpt. regul.1. præsump.18. per totã. Ex quibus & iuste in nostro tex. statuitur causam amici non tractandam penes amicũ iudicem & cõsulem, sed potius expellendos rectores amicos in tali casu interim dum de causa illi amici disceptatur. Quod tũ ego intelligere de magno & inumo amico, & de quo loquitur. l.5. tit.3. p.7. & tunc debet de tali amicitia vel cõiunctione, vel affinitate notorie constare, & si non costet notorie debet adhiberi quædã summaria informatio, vt possit expelli rector amicus a concilio, dũ negotium amici tractatur, neq; antequam de causa expellendi, & sic de amicitia, coniunctione, vel affinitate cõsteter, debet expelli secundũ Auen. d.c. 23. nu.8. libro.2.

Recusado Causas; recusationis ponit Auen. d.c.23. nu.7. in fine. Exquo ansam ipse ibidem assumpsit inferendi rationis causas, cum iudex recusatur de quibus & per Couar. in pract. c.26. per tot. Quæ quia tamen materiam nostram non attinent, missa faciam, quia suo loco referno dicẽdas

IN LEGEM TRIgesimam quintam.

SVMMARIVM.

Qualiter & quomodo pœnæ fiscales & cameræ regiæ, vel pio, aut publico operi applicatæ, & perquem expendendę sint, & rationis earum reddendæ forma in præsenti declaratur lege.

HE cuius legis materia sufficit referre Anil. c.45. præt. & Alc. c.44. prætor. lib.2. vbi & tractat qualiter fiscales pœnæ de patrimonio Regis dicãtur & quomodo receptor earum nõ possit mutuum ex eis præstare, neq; in aliam quam ad eam in quã deputatæ sunt causam cõuertere, perquos satis est videre de his & similibus legis nostræ materiam cõcernentibus, & quæ diximus in. l.18. tit.5. supra ii to lib. & in l.11. istius tit. & lib. supra, vbi nostram legem declaramus, & intelligimus, & l.19. supr. isto ti. & li. quæ huic nostræ cõtraria videbatur.

Para que pueda embiar Istud videtur corrigi per. c. penult. pragmaticæ de lo que han de hazer los alcaldes de nuestra casa y corte posit sub tit.14 lib 2. supra in quantũ ibi iubet, quod hecho el alcance al receptor dentro en qninze dias le embie la justicia al receptor general, so cierta pena

Universidad de Deusto
Biblioteca

de qua ibi,& sic iam residuum, & sic el alcance debent mittere iudices & correctores intra illos quindecim dies receptori generali,non vero rationes ipsas tantum prout nostra. l. caucbatur. Vel potest dici ne correctionem inducamus in totum, quod in simul cum exemplo ipsarum rationum mittatur residuum receptorigenerali intra quindecim illos dies dictæ pragmaticæ,& sic lex nostra non corrigitur,& hoc melius.

IN LEGEM TRIgesimam sextam.

SVMMARIVM.

Delicta publica, ludos, blasfemias,falsos testes, &vsurarios, & similes personas puniendi maxime iniungitur cura, & diligentia iudicibus per textum nostrum.

RVius quidem ratio manifeste patet,scilicet,quia expedit rempublicã multis hominibus pernicios is,& mali exempti purgari,& ne delicta remaneãt impunita,presertim illa,quæ in perniciem &detrimentum eius redundare possent prout sunt ludi illiciti,concubinatus&vsuræ,&blasphemię,& similia, quæ ideo publica dicũtur,quia publice obsunt. De cuius quidem.l.materia tradunt Auiles c. 47.48.& 53.præt. Auenda. c. 26. 27. &32.præto.lib.2.qui plura inculcãt in materia cõcubinatus,ludi,& blasphemiæ,de quibus in suis titulis Deo volente dicemus,scilicet de lusoribus,in titulo de los juegos infra lib. 8.& in titulo de las vsuras, & in titulo de los blasphemos,& in titulo de los amancebados,eodem libro octauo,& de testibus falsis in lege quarta,tit.17.cod.libro vbi sunt propria loca,ne inordinate procedamus.

IN LEGEM TRIgesimam septimam.

SVMMARIVM.

Iudices non debent consentire in suo territorio publicari,bullas,aut indulgencias aliquas, nisi prius examinatæ fuerint indulgentiæ, & bullæ illæ secũdum tenorem bullæ Apostolicæ super hoc Regi missæ,&cõcessæ, & seruata forma.l.1.tit. 10.lib.1.supra.

PRO cuius. l. declaratione plura verba hic inseruit Auil.c.51.præto, & Auend. c.30.præto.lib.2. vbi de examinatione bullarum, ac literarum sedis Apostolicæ tractant, & de ijs, qui falsis priuilegijs vtuntur,ac de eorum punitione,solumtamen libetin huius.l.explicationem inserere tenorem bullæ Regi concessæ secundum eius formam,& modum in tex. nostro iubetur indulgentias,& bullas Apostolicas esse examinãdas antequã publicentur,de qua bulla fit mentio in nostro textu ibi.*En la forma y manera contenida en la bula Apostolica, que nos fue concedida*, Cuius quidem tenor talis est.

ALexander Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuã rei memoriã. Inter curas multiplices,quæ nobis ex apostolicatus officio incũbere dignoscuntur,illã libenter amplectimur,perquã animarũ pericu lis & scandalis valeat obiare prout in dño cõspicimus salubriter expedire.

Cum

Cum itaq; sicut carissimus in Christo filius noster Ferdinandus Rex,& charissimus in Christo filia nostra Elisabeth Regina Castellæ,& Legionis,ac Aragonũ illustres nobis, nuper per dilectum filium nobilem virum Didacum Lupi de Haro militem regni Galiciæ gubernatorẽ per eos ad nos pro præstanda nobis obedientia oratorem destinatum exponi fecerunt, quod in prædictis ac aliis eorum regnias atq; aliis dominis diuersæ personæ plures & varijs indulgencias, facultatis quæstus faciendi,ac quęstores hinc inde destinandi,asserunt, in se continentes continue publicent, & prædicent,ac quæstores, & nũcios prædictos ad illas prædicandum, & publicandum, ac eleemosynas quærendum per regna, & dominia prædicta hinc inde discurrentes mittant & spe nummorum multa prædicentur, & publicentur, quæ in rei veritate in literis indulgentiarũ, & facultatum huiusmodi non sunt cõtenta. Et etiamaliqui eorum,quod abominabilius est,literas fictitias, & simulatas ostendere non verentur, animas Christi fidelium multipliciter decipientes,& illudentes,vt sub falsis illusionibus huiusmodi a Christi fidelibus pecunias valeant extorquere in animarum suarum periculum, pernicios um quoq, exemplũ,& scandalum plurimorum. Nos attendentes præmissa esse,mali exempli fomẽta, acvolentes,prout tenemur,huiusmodi scandalis, & periculis obiare authoritate apostolica tenore presentium,omnes,& singulas indulgẽtias facultates quæstus huiusmodi faciendi in se continentes pernos,vel sedem apostolicam concessas,& cõcedendas in posterũ authoritate apostolica tenore:præsentium suspendimus, & suspensas esse decernimus, donec per loci ordinarium,in cuius ciuitate,& diocœsi pro tẽpore publicabuntur prius,&deinde per nostrũ & sedis prædictæ nuntium in partibus illis tunc existentẽ,ac capellanũ maiorẽ eorundẽ Regis,&Reginæcõsilio existentes per eos ad id deputãdos bene & diligenter,an sint vere literæ apostolicæ visæ,& inspectæ fuerint. Quod si compertum fuerit per eos literas ipsas omni prorsus falsitatis carere suspicione,ac veras literas apostolicas esse,tunc libere per illos ad quos iuxta earundẽ literarũ tenorẽ spectat,possint publicari. Districtius inhibentes Nuncio, Archiepis, & Episcopis ordinariis prædictis,ne præmissorum accusatione quicquã etiam a sponte offerentibus exigere & recipere presumant,non obstantibus cõstitutionibus,& ordinationibus apostolicis,cæterisq; contrariis quibuscunqbe. Nulli ergo hominũ liceat hanc paginam nostræ suspensionis,constitutionis,& inhibitionis infringere, & ei calu temerario contraire,si quis autẽ hoc attentare præsumpserit, indignationẽ omnipotẽtis Dei,ac beatorũ Petri,& Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datis Romę apud sanctũ Petrũ anno incarnationis dominicæ mille simo quadrigentesimo tertio, sexto Kalendas Augusti. Pontificatus nostri anno primo,gratis, de mandato. E.D.N.PP. Io.in illis,in Rob.inRe. apud me L. Podacatharinum.

INLEGEMTRIgesimam octauam.

8 *Intellectus inter.l.nostrã&.l.1.& 4 &.38.tit.18 lib.6.infr. cumsequẽ. aliquibus numeris ponitur nu.1. & resolutiue,nu.8.*

2 *Dictio, ad minus,inclusiua & implicatiua est.*

3 *Infamia contra aliquos præcedente,*

Universidad de Deusto
Biblioteca

licet contra eos inquisitionem de delictis circa extractionem rerũ vetitarum cõmissis generaliter inquirere.

4 *Semel malus semper præsumitur talis, & sola hæc præsumtio sufficit ad inquirendum.*

5 *In calumnijs prius fisco, quam partisa uendum est*

6 *Creditoribus ex delicto anteponi debet fiscus.*

7 *In omnibus actibus, & dispositionibus intelligitur clausula rebus in eodem statu permanentibus*

8 *Resolutio circa intellectum nostræ l. & aliarum huius recopilationis ponitur vt nu 1 supra in ijs summarijs dictum est.*

SVMMARIVM.

Iudices maxima cura, & diligentia custodire tenentur portus sui territorij, ne res vetitæ, & prohibitæ extrahi, per illos portus extrahantur, & hac de causa diligentias nostri tex. facere tenetur, punireque extrahentes secundum quod de iure dispositum reperiretur.

HAE cuius legis materia, videndus est Auiles. ca. 52. prætor. vbi late tradit de rebus prohibitis extrahi a regno. Quam quidem materiã, quia locum ordinarium habet, scilicet in tit. 18. lib. 7. infra ibi reseruo dicẽdam Deo volente, solum quæ textualia nostri tex. respiciunt hic examinabo. *De hazer pesquisa.* Ex his verbis confunditur opinio Ponce de Leon Mexiæ in pragmat. de la tassa del pan. cõclus. 1. nu. 35. fol. 17. asserentis, vt pœna nostræ l. & similium contra extrahentes res prohibitas a Regno locũ habeat, requiri apprehensionem, fallitur enim ex tex. nostro.

Dos vezes en cada vn año Huic legi videtur contraria. l. 1. ad finem. tit. 18. lib. 6. infra solum semel tantum in anno permitentem fieri hanc inquisitionem generalem, & hæc l. primæ videtur etiam cõtrariæ l. 38. eiusdem tituli. 18. lib. 6. supra permittens plures fieri dictam generalem inquisitionem, & quoties iudici visum fuerit in anno. Et prima facie ita inuicẽ videbantur contrariæ, quod quemlibet lectorem dubium redderent. Et eas tamen inspiciendo, pro vt inspici debent, non sunt contrariæ, neque aliquid contrarietatis in se continẽt quoniam potest dici, quod vnaquæque lex in suo casu intelligatur. Hoc, scilicet modo, quod lex nostra † loquitur, & procedit in correctoribus, & iudicibus alicuius villæ, ciuitatis, & loci, sub cuius territorio continẽtur aliqui portus. Hoc enim casu ipsi correctori permittitur, quod possit bis in anno generalẽ hanc inquisitionem facere in suo territorio inquirendo, & perquirendo, quæ personæ sui territorij, vel extrãseũtibus per illud extraxerint res vetitas, & prohibitas extrahi, per portus sui territorij, & si quas reperierint, pũnire e iuslicer, & castigare. Illa vero lex prima. l. 8. procedere, & loqui videtur in iudicibus de sacas. Qui tamen intellectus, quia nimis restringit verba generalia illius. l. 1. ibi *Mandemos a las dichas justicias.* Verius dicẽdum est, illam. l. 1. semel tantum iubentem inquisitionem hanc generalem fieri non esse contrariam legi nostræ, pro vt ex ipsius verbis apparet, ad minus iubet semel in anno dictam inquisitionem fieri, & sic non excludit, quin amplius, quam semel fieri non posset. Nam equidem poterit, ponderando dictionem illam, ad minus, quæ non excludit vices

ces alias, imo permittit. Et ne fortassis ex hoc quis intelligeret, licere supradictam inquisitionẽ in anno plures fieri posse, etiam vltra duas vices intelligitur, & restringitur ex tex. nõstro permissio illa, dict. l. 1. vt non excedat vltra duas vices, & sic bis in anno licebit, dictam inquisitionem generalẽ fieri siue per correctores quo ad portus sui territorij, siue per iudices commissarios de Sacas. Nam dictio illa, alomenos, inclusiua † & implicatiua est, & sic includit, quod per alias leges prouisum est, non vero excludit, cum hæc sit natura dictionis implicatiuæ secundum Oroscium super ff. veter. col. 706. in princi. Dicta vero lex. 38. dict. tit. 18. lib. 6. infra, in quantum permittit contra dict. l. 1. & contra l. nostram fieri inquisitionem hanc generalem posse in anno, quotiescunque iudici videbitur procedit & loquitur, quoties contra aliquas personas infamatas de extractione rerum vetitarum & prohibitarũ extrahi proceditur, eo, quod infamia de hoc adest, insuperque solitę sunt hæc perpetrare. Tunc enim quotiescunque iudici videbitur, potest prædictam inquisitionem semel, bis, & pluries in anno facere. Et hoc nõ est prohibitum per leges nostras, quia tunc proprie non potest dici generalis inquisitio, de qua noster tex. loquitur, & dict. l. 1. Et hoc, quod in dict. l. 38. permittitur non solum iudicibus de Sacas, verum & correctoribus, & iudibus in suis iurisdictionibus permissis censetur cum præcedente infamia † contra aliquos licitum sit contra eos generalem etiam inquisitionẽ facere de delictis cõmissis per eos, quotiescunq; infamia præcesserit, iure canonico & hodierno tempore attẽto in quoliber foro, secundum Gandin. de maleficijs tit. quomod. de malef. cognosca. per inquisitionem n. 5. & 6. & Hippol. in pra. §. constanten. 12. inter

3

nentibus ijs, de quibus ibi per eos. Et ita verum crederem. Et his modis intelligendo non sunt dictæ legescõtrariæ, sed dissimiles, & vna per aliã declaratur resolutiue hoc modo, scilicet, quod lex nostra, quæ in correctoribus & iudicibus ordinarijs quo ad suum territorium loquitur, declarat dict. l. primam. tit. 18. li. 6. infra quę in iudicibus de Sacas loquitur, scilicet quod in quantũ ibi permissum videbatur amplius, quã semel propter dictionem illam implicatiuam, & inclusiuam, alomenos inquiri, non extendatur implicatio illa vltra duas vices in anno secundum tex. nostrum. Et hoc quotiescunque debet fieri generalis inquisitio cõtra omnes transeuntes in illo anno per portus illos quanuis nõ adsit infamia, qui fuerint illi, qui deliquerint. Sed si infamia aliqua adesset de personis aliquibus, q̃ extraxerint res vetitæ per portus tũc nõ solum bis in anno, sed quotiescũq; iudici videbitur, & infamia hæc adfuerit, potest fieri inquisitio per iudices de Sacas, & itidẽ per correctores & iudices ordinarios in suo territorio secundũ meum intellectum contra personas illas de hoc infamatas. Et ita loquitur d. l. 38. & sunt verisimi, & literales intellectus ad leges illas. Et ratio differentiæ inter hos casus patet ad manus, nã in casu nostri text. & d. l. 1. inquisitio est generalis, quæ de iure nõ permittitur, fieri, nisi in casibus specialibus, & a iure expressis secundum tex. in l. 3. ti. 1. l. 8. infra in casu. d. l. 38. non est proprie inquisitio generalis, sed particularis cõtra certas, vel incertas personas, de quibus tũ infamia precessit, quod illoanno extractæ fuerint res vetitæ per plures, vel aliquas personas, & sic de maleficio, & delicto infamia adest, licet non particulariter de personis illud committentibus. Quo casu inquisitio permissa est, maxime hodierno

tem po

Universidad de Deusto
Biblioteca

tempore secundum Gandin. vbi supra: secundum quem de omni malefitio inquiri potest. Nã semel † malus semper præsumitur talis: solaque 4 præsumptio hæc sufficit ad inquirendum secundum Doct. in c. qualiter, el 2. de accusat. Ideo & merito licet tunc, ex d. l. 38. quotiescunque iudici videbitur inquisitionem illam facere, nulla tamen præcedente infamia non licet, nisi tantum vbi reperiretur permissum.

En las leyes. Que sunt positæ in l. 1 & sequent. tit. 18. infr. lib. 6:

Se de la quarta parte. Idẽ videbatur disponi per d. l. 1. ti. 18: infra, li. 6. dũ ibi medietatem pœna applicat cameræ, aliam vero medietatem inter denunciatorem, & iudicem diuidendã lex illa iubet. Et sic ta effectu quartã partem pœnæ denunciatori datur, sicut in l. nostra disponitur clarius. Quæ tamẽ pœnæ applicatio, quo ad partem denunciatoris alterata videtur per tex. in l. 4. eiusd. ti. 18. lib. 6. infra, vbi iuberi videtur tertiam partẽ huius pœnæ denunciatori applicandam alijs duabus partibus remanentibus. Nisi intelligamus quod inter cameram, & iudicem diuidatur, sicut per l. illam primam, & nostram tua quæque pars cameræ, & iudici dabatur, scilicet, quod capta tertia parte per denunciatorem aliæ duæ partes per medium diuidantur inter cameram, & iudicem. Et hic poterat esse vnus illius l. 4. intellectus. Vel verius & melius dic, quod secundum illam l. 4. applicatio pœnarũ erit, quodmodo dictas earũ cameræ Regiæ applicabitur, ex alia vero medietate remanente capiet denunciator tertiã partem reliqua vero iudex sententiãs. Quia non est credendum legem illã. 4. secundum primum intellectum velle, quod prius partem suam deducat denũciator, quam camera, imo potius in perceptione harum pœnarum Regię cameræ, & fisco faciendũ est, quã denunciatori. Nã in calumnijs prius fisco quam parti debemus † fauere se cundũ tex. in l. 105. styli & tenet Auend. c. 7. n. 7. vel l. quod limit. lib. 1. & iterum inc. 18. n. 3. vers. & nota, eodem lib. 1. Et creditoribus ex delicto 6 anteponi debet fiscus, † & sic prius fisco, quam eis soluendum est, secundum Covar. li. 1. varia. c. 16 n. 8. Absurdum enim est, dicere, quod prius debeat suam tertiam partẽ denunciator extrahere ex pœnis, quam fiscus suã maxime, cũ ex l. illa, n. ti. 18. eod. li. 6. prius fiscum partem suam extrahere debere, probetur. Et licet ex l. illa 4. alteratur pars denunciatoris, nõ est intelligendum alteratã prærogatiuam illam ex illa l. 1. fisco, datam vt prius medietatem suam deduceret. Licet contrahunt secundum intellectum multum vrgere videantur alia verba illius l. 4. ibi. *La tercia parte de las penas, en q̃l tal delinquente fuere cõdenado.* Ergo, nisi prius deducat tertiã hanc denũciator, nõ videtur tertiam partẽ pœnarum capere, nisi dicamus satis videri tertiam partem capere, si ev remanenti, fisco satisfacto ex parte sua prius, denunciatori ipse tertiam partem capiat; & quod verba illa, la tercia parte de las penas, intelligantur, remanentium, fisco prius satisfacto de sua parte, cum id prius per illã legem primam iussum videamus. Neque est intelligendum illud alterasse licet partem denunciatoris alterauerit. Intelligendum est enim alterasse, alijs in suo statu remanentibus argu. text. in l. quod Seruius. ff. de condit. caus. dat. quæ in omnibus actibus, & dispositionibus † intelligitur secũdũ Tiraq. in præfatio. l. si vnquam. n. 166 cum sequen. fol. 78. Et sic securior, & iuri cõsonantior videtur hic secũdus intellectus inter has leges. Neq; obstat. l.

stat. l. 5. tit. 11. lib. isto infra, qua iubetur medietatem pœnarum fisco, alã vero medietatem iudici de facas applicandam, & sic cum ibidem non assignetur pars denunciatori, eo quod videatur assignata ex dictis legibus, videbatur dicendum, prius denũciatorem satisfaciendum de parte sua, secundum primum intellectum, & residuum pœnarum per dimidiam diuidendum inter fiscum, & iudicem: nã respondeo, quod in lege illa. 5. nullã pars denunciatori datur, nequedebet applicari, quia nullus denunciator adest. Procedit enim, & loquitur, cum iudex vel custos per eum positus cepit delinquentem in fragãti delicto. Tunc enim, cum denunciator nõ sit necessarius, tota pœna per equales partes diuidenda est inter cameram, & iudicem, quandoquidem lex ipsa in secundo casu, quem constituit, disponit, quod si aliquis, qui non sit ex custodibus positus per ipsum iudicem ceperit extrahentem aliquem res vetitas, & prohibitas extrahi, tertia tũc pars pœnæ sit ipsius capientis, & aliæ duæ partes sint cameræ. Et sic diuersi casus ibidem ponuntur, quam in di. l. 1. & l. 4. erant positi. Ex quibus re- 8 solutiue † vt hac intelligas, collige resolutionem, scilicet, quod cum denũciator adest secundum illam l. 1. ti. 18 li. 6. dimidium pœnarum cameræ applicatur, aliud verò dimidium inter denunciatorem, & iudicem. Per dict. tamen l. 4. iam pars denunciatoris alterata est, vt patet ex subscriptione marginis illius l. 1. scilicet, vt tertia pars denunciatori applicetur, & secũdum primum intellectum hanc prius deducet denunciator. Sed secundum secundum intellectum, & veriorem, meo iudicio, prius medietatem suam capiet camera: & ex alia medietate remanenti capiet tertiam partem denũciator, & reliquum iudex. Et hoc cũ delinquens non capitur in fragantĩ delicto. Si tamen capitur in fraganti delicto, tunc si capitur per iudicẽ ipsum, vel per custodes ab eo positos, dimidia pars totius pœnæ cameræ applicatur, & alia dimidia iudici. Si tamen non capiatur per iudicem, neq; eius custodes, sed per alium, tunc dimidium pœnarũ capit camera, aliud vero dimidium inter ipsum denũciatorem, & iudicem æqualiter diuiditur. Et secundum hoc poterat intelligi, licet cum violentia d. l. 1. vt nõ esset cõtraria dict. l. quartæ. In qua qui dẽ l. 4. licet alteretur pœnæ pars quoad denunciatorem, non tamen alterãtur ordo diuidẽdi pœnas inter cameram, denunciatorem, & iudicẽ, ideo relicta est nobis ansa disputandi de ordine applicandi pœnas has. Cogita cum casus tuenerit latius, nam dubium te reddent, deberentque regia declaratione mederi, ne ansa disputationi, & contrarierati relinqueretur. Interim tamen secũdum intellectum supradictum tenerem.

IN LEGEM TRIgesimam nonam.

SVMMARIVM.

Ordo habendus in concilijs, & consistorijs cum mittitur nuncius ex eorum parte ad Regis curiam, vel ad ipsum Regẽ in præsenti lege disponitur, itidẽque quid agendum sit ex parte ipsius procuratoris, vt salarium consequi possit.

PRO cuius legis declaratione sufficiat referre Aniles cap. 54 præ- 4
torum

IN LE

Universidad de Deusto
Biblioteca

IN LEGEM QVA dragesimam.

CORrectores & iudices diligentias,& mandata nostri tex-faciant&obseruent.De cuius,l.1.p videbis Aviles c.46.præt.quę quidem nostræ legis prima pars ad vnguem seruatur secũdum Auend.c.25.præt.lib.2.cũ præmanibus capitula hæc & leges regiæ habeantur Secunda vero pars nostri tex.vbi iubetur,quod legantur capitula correctorum in principio officij in concilio, & consistorio ipso non seruatur iam, neq; est necesse seruari,cum præmanibus habeantur capitula hæc maxime stante iam recopilatione hac regia,prout & ante eius promulgationem asserebat Aviles.c.55.præ.gl.1.Tertiavero pars, quod debet corrector iurare,& promittere seruare certa capitula, & leges regias,ita advnguem practicatur & seruatur quotidi,& quæ iramenta debent esse hæc &super quibus fiet, radit Auend.c.2.præto.lib.1.quæ super totum & ex legibus istis patet. Cætera per Avies.c.46.&55.&.56. videri possunt ne aliorũ scripta transcribamus & hæc pro lege hac sufficiant, & pro toto hoc tit.6.vt ad alios deveniamus

Post hanc apponitur in secunda impressione huius recopilationis.l. illa.11.in ordine,para que los juezes en sus jurisdiciones no visiten en los meses de Iunio,Iulio,y Agosto. Et bene ob favorem rusticorum,qui in ijs,& in aliis sunt subleuãdi&favẽdi.

Et cum superiori titulo dictũ sit de instructione correctorum & iudicũ de residentia,nunc autem immediate sequitur videre in isto tit.de syndicatibus ipsis, & qui sint, qui possint eos assumere,& syndicari.

Titulus septimus de las residencias, y juezes que las han de yr a tomar.

PRo cuius rubricæ introductione aliqua notãda breviter & succinte sunt,per modum quęstionum.Et.1 quæro quid est syndicatio, siue vt alij dicũt syndicatus.Verfores enim reddunt sermones, cum vniversalibus prius cogniris ad particularia descendimus,vt.1.physicorũ inquit Aristo.iuris consulti multis in locis sunt imitati,vt in.l.1 ff.de iust.& iure,& in aliis pluribus locis.

Est enim syndicatio † siue syndicatus experimentum totius iustitiæ,& de querelis singulorum sermo, prout attestatur Paris de Puteo in tractatu de syndic.in evidentialibus nu.2.& in verbo officialis.c.3.incipienti,dicitur autem syndicatus.nu.1.fol. mihi.139.in paruis. Vocaturq, etiã ratiotinator,quia rationẽ gestæ administrationis cognoscit.l.2. C. vbi de ratioci.agi oportet.Quam diffinitionẽ posuit etiam & sequutus est Avil.c.1.synd. gl.1.n.5.fol.163.& melius Augustt.Dulcetus in singularibus suis de syndic.q.1.Et sic licet syndicus† ab vniversitate proprie constituatur ad instar procuratoris a priuato constituti ad agendum & defendendum secundum Bal.in.l.1.5.fin. ff.quod cuiusque vniu.nomin.&ante eum Specul.tit.de syndi.in principio tamen in propositonostro syndicus dicitur,quia iudicat & cognoscit de causis officialium & quasi singulorum causas dicens secundum Bald. in lege.2.C vbi de ratiocinatione agi oportet & tenet glo.velit.in.5.fi. Instit.de curatione,& glossa syndicũ in lege prima.§.quibus. ff. quod cuiusq; vniuersi.nom.tradit,& Catal dinus de syndic.n.35.fol.mihi.58.

Secunda erit quæstio,quo iure fuerit inventa syndicatio:in quo iuredi
3 uino † dicendum est inventã fuisse, quia diuinum præceptum est, quod vnusquisque rationem suæ villicationis reddat:& legitur,in c.qualiter& quando in 2.de accus.& per illud Samuel.1.Reg.c.12.vbi Samuel ait,loquimini coram Domino, & coram Christo eius, Vtrum bouem cuiusquam tulerim,aut asinum, si quempiam calumniatus sum,si oppressi aliquem,si de manu cuiusquã munus accepi,& contemnam illud hodiere stimamq; vobis.Et Ecclesiastes.c.46 quæ omnia refert Paris,in dictis cui dentialibus adtract.syndic.c.1.num. 4.vbi ita tenet & Augustt.Dulcet.vbi supra.q.2 Et sic ipsemet Dominus noster Iesus Christus antequam ex hoc mundo ad patrem transiret, in congregatione Iudæorũ dixit.Quis ex vobis arguet me de peccato. Qui possint vero syndicari in l.2.huius tituli dicemus Deo volente. Coram quibus autem iudicibus debet quis syndicari tradit Augustt.Dulcet. vbi supra,n.13.& Angel.de syndic.n.2. Et in nostro regno debent syndicari
4 corã iudicibus missis per Regẽ† ad hunc effectum,& coram alio in regno, & Regnis terris syndicatus fieri non potest cum solt Regi competat jus creandi iudices, & iurisdictionẽ concedendi,vt supra dictum est,in l. 3.tit.5.supra eodem libro.Hi autem
5 syndicatores iurisdictionem habẽt † quia officiales syndicatos condemnant,vel absoluunt,ergo alius quam princeps eos mittere non põt prote
6 lidentijs capiendis, vel domini † in territorio suo,cum Regis locum obtineant,& vicarij eius dicantur secũdum tex.in l.12.tit.1.par.2.Quam adhoc allegat Auenda. cap.9.Præto.

n.1.lib.2.& cap.12.n.24.in prin.lib. 1.& cap.5.n.5.lib.1.Et Comes in comitatu suo Principi assimilatur secũdum Suarez allega.6.pag.penult. in prin.Cumque Regi in regno competat ius syndicãdi,ergo & dominis in suis locis,& dominijs competet ius hoc syndicandi,& non alij,cum in Regis locum successerint hi domini in terris suis.Et ideo iudices ordinarij villarum, & locorum dominorum particularium nõ poterunt prædecessores suos syndicare,sed ius syndicandi dominis ipsis,& quibus ipsi commiserint,competet,prout ex istis & alijs concludit Auend.d.c.9. & latius,& melius in Resp.16. Et eodem modo remisio rationum domino loci competit,& cui ipse commisserit secundum,eundem Auend.ibidem.Et sic semel iam audiui in Granatensi prætorio pronunciatum ad petitionem procuratoris illustrissimi nostri prælatis Petri Põce de Leõ in favorem ipsius domini contra vicinos,& concilium villæ de Xaraicejo cameræ prædicti Episcopi, quod remisio rationum ipsi domino episcopo,& cui ipse commiserit,competeret.Et ita practicatur,& sit,officialisq; domini Episc.in dict. villa remissionis rationem habet,& videt, capitque residentiam officialibus syndicandis.

IN LEGEM, primam.

1 Per biennium iudices in officio existere posſunt.

2 Rex potest contra legis dispositionem dispensare,ex causa tamen.

SVMMARIVM.

Iudices omnes debent syndicari lapsis duobus annis a susceptione

Universidad de Deusto
Biblioteca

tione officij, vel ante si Regivi sum fuerit, non debet tamen etiam petente populo vltra bi ennium syndicatio protrahine que officium.

1 DE los dos años. Per quod tẽpus in l. 4. tit. 5. supra isto lib. iubetur, Iudices in officio ad quod † electi sunt & nõ amplius adesse, & existere pos se.

Y que no puedan. Quod intelligo, nĩ si ex principis indulgentia, & priuilegio, quia nemo sibi ipsi legem imponere potest, à qua non liceat discedere, prout in l. 14. n. 5. supra isto lib. dictum est. Cum ergo lex hæc nostra à Principe statuta sit, nin i umsi
2 ab ea Rex discedere possit, & cõtra eius dispositionem dispensare. † Neque in tali dispensatione vitium aliquod subreptionis, & obreptionis præsumi potest, secundum quod in d. l. 4. dixi. Rex tamen similem dispensationem, nisi exurgenti, & iustissima causa non præbebit: sicut nostris temporibus vidimus iam dispẽsatum cum Correctore ciuitatis Toleti & itidem cum alio ciuitatis Granatæ. Quibus ex iustis causis, & vrgentibus tempus biennij fuit protractum, etiam vltra triennium, vt audio zelum enim iustitiæ, & effectu, & desiderio in eis inuentum fuit.

Supliquen. Faciunt, quæ diximus, in l. 10. t. 5. supra isto libro.

IN LEGEM Secundam.

1 *Omnis gerens officiũ aliquod syndicandus est, & de eorationẽ reddere debet.*

2 *Imperator & Rex tenentur reddere rationem: tam quam is qui maior: tã to plus offendere potest, &* 3.

4 *Officium, & si quis gratia exerceat, syndicari adhuc debet.*

5 *Rex vel priores non possunt aliquem à syndicatu liberare.*

6 *Inquisitores etiam apostolici visitãtur etiam & syndicantur.*

7 *Prohibitum ad tempus post tempus cẽsetur permissum.*

8 *Tutor, vel curator de suspecto accusari debent interim suspendi, & alius dari.*

9 *Accusatus de delicto, quo probato priuandus venit officio, an illo officio interim vti possit.*

10 *Appellatione interposita a sententia priuationis officij an appellatione pẽdente possit priuatus vti illo officio.*

11 *Pendente lite super dissolutione matrimonij non prohibetur vxoratis carnalis copula.*

12 *Votanti, si vitium aliquod opponatur, propter quod vetare non debet, lite interim super hoc pendenti rõ debet impediri votum tunc præstare.*

13 *Appellatione pendente super infamia non est quis infamis.*

14 *Appellatione pendente nõ debet quis adquisitis priuari.*

15 *Pœna priuationis vbi venit imponenda nunquam incurritur, nisi sententia declaretur. Imo interim poterit officium resignari, cuius priuatio præfigitur. Vt num.* 6.

17 *Delictum, propter quod quis priuari debet, si notorium sit non debet lite pendente illud exercere. Et secundũ hoc declarantur quædam Bart. doctrina num.* 18.

19 *Sententia priuatiua officij in appellationis gradu confirmata an valeant interim gesta in officio illo.*

20 *Tabellio potest instrumentum conficere lite pendente super priuatione officij perficere, & publicare etiam sententia priuationis lata in rem iudicatam.*

Sententia

21 *Sententia priuationis si ignoretur. an ignorantia durante valebunt gesta per tabellionem priuatum.*

22 *Suspensus an repellatur à testificãdo*

SVMMARIVM.

Iudices & prouinciales fraternitatis, hoc est, de la hermandad & alij iudices, & prouinciales de la Mesta y cañadas, tenentur, stare syndicatui tempore, quo iudices alij, & correctores ciuitatum, vbi præsint, syndicantur, & tempore syndicatus durante debent esse suspensi ab officio, iniungiturque iudicibus Regij consilij de la Mesta, vt se informent, qualiter iudices, executores de cañadas, se gerant in officio.

1 *Os prouinciales de la hermãdad.* Omnis enim, & quælibet persona, † quæ gerit, seu gessit officium publicum, seu priuatum debet syndicatui subiacere. Tenentur enim omnes administratores singulis annis, vel tempore administrationis finito, reddere rationem secundũ Castil. in l. 27. Tauri. nu. 39. & nouissime Baeça alios allegando in tract. decim. tuto. præstand. c. 2. num. 157. & ita pro regula traditum est, secundum Beroiũ in q. 32. familiari. nu. 1. & Barthol. Socin. in consil. 46. num. 1. lib. 1. vbi ponit plures personas, quæ ad rationem reddendam tenentur, Et probatur. Nam si Imperator, qui est summus Princeps, & præexcellens, vt inquit rex. in capit. solitæ de maior. & obedient. & Rex in suo Regno, in
6 quo est maior Imperatore, tenetur saltim reddere rationem pro subditorum iustitia † vt in 5. scriptũ exemplar in auth. vt iudices, sine quo suffragi. quoniam quanto quis † maior
3 est aliis, plus potest offendere, vt in c. homo christianos. 40. dist. & sic si delinquat maior erit in pœnis, vt in c. præcipue. 11. q. 3. & c. nulli fas. 25. q. 1 & qui alios vult iudicando corrigere sua debet prius malefacta emendare, vt in l. iustas. C. de iure fisci. li. 10. vt tradit optime Paris de Put. in tract. syndicat. verbo euidentialia. c. 2. incipienti. qui alios fol. mihi. 107. quanta cum maiori ratione iudices, & officia publica administrantes, & qui ab ipso imperatore, & Rege creãtur, quicunque ij sint, tenebuntur dictam rationem administrationis præbere & syndicatui stare finito tempore administrationis. Prout optime considerat August. Dulectus de syndicat. q. 3. ponderãdo ad hoc plures tex. & maxime titulum. C. vt omnes iudi. tam ciuil. quam crimi. Idq; noua l. desumpta ex curiis de Madrid, anni. 73. pro finali nostri tituli apposita in secunda impræsione nostræ recopilationis ad thesauros gabellarum, & depositarios generales populorũ extensum est. Quod adeo verum est, quod etiam si gratis † exerceant officium, adhuc debent syndicari tales officiales secundum Amædæum Iustin. de syndicat. nu. 36. fol. 59. quem sequitur Anilles. c. 1. syndicatus nu. 8. vbi nu. 7. hoc ampliat, q̃ in tantum debet syndicari, q̃ etsi rex vel priores † decreuerint, quod non
5 debeat officialis syndicari, adhuc tamen syndicandus est. Neque priores habentes arbitrium possunt quẽ a syndicatu liberare nisi Princeps dicat nõ obstãte tali lege, secũdũ Bald. in l. mãcip. col. fin. C. de seru. fugit.
6 Quibus de causis † Inquisitor. Apost. visitãtur quãdoq; secũdũ Simanc. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

de instituri. cathol. tit. 14 n. 28. & 29. *Durante el tiempo de la residencia.* Data tñ & accepta residentia & syndicatione, cessabit suspensio, quia prohibitum ad tẽpus, post tẽpus censetur
7 † permissũ secundũ tex. in. l. Imperat. ff. de postul. de quo optime per Orosc. super. ff. vter. col. 930. num. 8. & 917. in princ. quia cũ temporalis prohibitio est, ipso iure fit restitutio. *Esten suspendidos los dichos prouincia les de sus officios.* Simile & videmus in tutore, vel curatore alicuius minoris, quorum quilibet, si suspectus est & de hoc accusatur, interim q̃ accusatur remoueri debet, &
8 alius tutor † dari in locum eius, vsque dum lis finiatur, secundum tex. in. l. 3. tit. 18. p. 6. Sic & inquisitione syndicatus pẽdente contra los officiales nõ debẽt in eodem officio interim persistere, alias enim quis esset, qui eos accusare auderet, neque testimonium dicere contra eos. Quam itidem iustitiã interim ipsi facere auderent libere, & absq; metũ, prout fieri, & exerceri debet. Est tamen in proposito optima & singularis quæstio, nunquid tamen idem erit, cum quis propter delictum, quod cõmisit, venit priuandus officio publico, quod habet, & exerceat, an interim dum lis extra syndicatus instantiam super hoc tractatur, debeat suspendi ab exercitio officij illius, puta si iudex, aut tabellio fiat, & cõmittat in officio delictum aliquod, per cuius perpetrationem debet officio priuari, an lite super eo pendente suspendetur † ab
9 exercitio talis officij. Et videbatur dicendum quod sic, argumento suprà dictorum, item & argumento tex. in l. reus delatus. ff. de muneribus & honor. per quẽ tex. inquit Boerius, decis. 150. num. 15. quod accusatus de falso interim non debet durare in officio, item & argumento textus in. l. qui de libertate. ff. de liber. exhib. vbi litigans de libertate, si le lite pendente militem faciat, debet exauctorari, id est, militia remotus a castris ejici, cuius quidẽ tex. decisio difficultate auget ex tex. in l. quoties in fine. ff. si lib. in genu. esse dic. Vbi probatur, q̃ quoties cõtenditur, an quis libertus sit, semper qui se patronum dicit, sustinet actoris partes, & sic pro libertate præsumitur, cum de iure naturali gentium primæuo omnes homines liberi nascebantur, secundum tex. in l. manumissiones. ff. de iust. & iure. Si ergo libertas præsumebatur, interim quod non patebat, an seruus esset liber reputabatur, si ergo liberfieri miles poterat & nihilominus in d. l. qui de libert. prohibetur effici militem, quia interim cum cæteris seruis numeratur, dum lis pender, ergo etsi tabellio, aut iudex delictum cõmittat, interim litependente ab exercitio suspendendi erunt. Nihilominus tamen contrarium est tenẽdum imo quod licet iudex, aut tabellio, veniant priuandi prepter delictũ ab eis cõmissum, possunt lite pendente officium illud exercere, neq; suspẽdi ab eo debent cũ effectu. Quam opinionem tenet Bart. in l. barbarius. n. 17. ff. de officio præt. & ibi Oros. nu. 20. col. 394. & Abb. in. c. sæpe, nu. 16 & ibi præpos. de appelat. & tenent plures relati per Hippol. in pract. 9. aggredior. nu. 108. & tenet Tiraqu. in l. si vnquam. verbo renerratur. n. 412. C. de reuocand. dona. fundatur q̃ ex tex. in l. moris. ff. de pœn. & in l. furt. §. 1. ff. de iis qui notantur infa. & ex aliis iuribus per dictos doctor. allegatis, & ex doctrina Innoc. relati per Hippol. cons. 52. nu. 18. dicentis, quod notarius crimi nosus non est propterea remotus ab officio, sed sententia requiritur. Quod adeo verum est, quod etsi per sententiã condemna-

demnati sint, & suspensi ab officio, si a tali sententia appelletur, pendente
10 appellatione possunt officia illa exercere † & procedere in eorum exercitio, sicut in damnato ad mortem, qui interim, quod appellatum est a prima sententia, si testamentum fecit tale testamentum interim factum valet secundum Couar. in pract. q. cap. 22. nu. 2. in princip. per tex. in l. eius § fina. & in. l. qui a latronibus. ff. de testament. & tex. in. l. 15. tit. 1. p. 6. & diximus in l. 22. glo. 1. tit. 5. supra isto libro, & in l. 14. glo. 2. infra isto titu. De volente, dicemus. Sic, & pendente lite super matrimonio, puta, quia contrahentes consanguinei sunt, nõ prohibuerunt † litigantibus carnalis
11 copula, secundum Couar. in. 42. par. cap. 8. §. 1. nu. 4. vbi cum sequentib. numeris alia in propositum ipse Dominus Couar. prosequitur, & infert notanda. Sic & si cui, dum votum in electione præstaret, opponatur sibi aliquod vicium, propter quod eligi non potest, neq; votum in electione præbere, non debet impediri vota-
12 re † lite pendente, cum iam sit in quasi possessione eligendi, secundũ Bald. in. l. alienat. ff. famil. herciscud. relatum, & sequutum per Aued. c. 19. prætor. nu. 22. in fi. lib. 1. & iterum in nu. 25 ad fin. Idem dicit pendẽte appellatione a sententia, in qua quis fuit officio priuatus extra syndicatus instãtiã, secus si syndicatu priuetur, secundum eum ibi de quo Deo volente dicemus. inl. 14. infra isto tit. & lib. Et hoc de voto intelligit Rip. in tract. de peste. 3. p. nu. 193. fol. 22. nisi notorius esset defectus, quia tũc votare non posset, etiam lite pendẽte super hoc. Quod intelligem, vt infra dicam, si crimen propter quod re
13 ditur defectus votandi notorius, ipso iure priuaret potestate votandi, secus alias, quia & tunc votare posset interim. Nã & pẽdẽte appellatione super infamia † non est quis infamis & ideo exercere potest officiũ, quod alias infamis exercere non posset, secundum glo. cl. infamamiento. in. l. 6. tit. 6. parte. 7. integer enim est status illius pendente appellatione, vt l. 1. §. si quis Decurio. ff. nil. nouar. appel. penult. in acquisitis † quæ etiam
14 durante appellatione non priuatur quis secundum Abb. num. 3. Felin. nu. 1. in. c. omnipotens de accusat. & sic hanc opinionem ex dictis licet succincte scilicet, quod & appellatione pendente a sententia officij priuatus possit interim officium illud exercere, tenet Couar. lib. 1. varia. cap. 16. nu. 11. versi. quinto eandem, & hanc testatur communem Abb. in d. cap. sæpe num. 14. in fin. & tenent doctores in d. cap. omnipotens, de accusa. Et ibi Arer. inquit hoc esse regulare in quoliber infamato de facto, vt nõ cesseatur suspensus ab administratione dignitatis iam susceptæ, neq; debeat remoueri, vel suspẽdi, & inquit esse de hoc glo. ordinariam, & quod ibi notatur in c. cũ nõ liceat de præscrip. Et si ita est, lata iã sententia priuationis, appellatione tũ suspensa, a fortiori idẽ dicendũ est, si nondũ est lata sententia, sed pẽdet lis super priuatione officij, nã cũ interim quod priuatũ delictum nõ est, & sentẽtia super eo in rẽ iudicatã lapsa, nõ possit cum effectu dici istum esse officio priuatum, merito quod litẽ pendente, vel appellatione proposita nõ debeat taliter accusatus prohiberi officium illud exercere quanuis accusetur de delicto, quo probato ab officio illo veniret priuandus, nã vbi pœna priuationis venit imponenda, nisi
15 quã incurritur, nisi sententia † declaretur, & priuetur quis secundum dictos doctor. maxime Hipp. in d. §. aggrediar. nu. 105. cum plurib⁹ seqẽt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lma & quod plus est interim pote-
16 rit relignari officium illud, ũ resignabile est, dum eo cum effectu nõ priuatur secundum Boerium decis. 205 nu. 7. & Tello Fernan. in l. 4. Tauri nu. 64. versi. vltimo, pro complemẽto, & Rebuf. in praxi beneficiorũ in 3. par. tit. de modis amittendi beneficia nu. 51. p. 472. & iterum in tract. de pactificis possess. in impressione ant. qua. nu. 263. Et tenendo hanc secundam opinionem, quę tenẽda est non obstant fundamenta pro contraria parte supra per nos adducta, nam procedunt non cum in officio quod antequam accusaretur exercebat, vult nunc se exercere, sed cũ denuo aliquod officiũ acquirere velit. Nam tunc accusatio talis contra eũ propter ita impedit eum, aliud de nouo officiũ obtinere, & exercere. Rei enim postulati criminis ad nouos honores aspirare non debent, vt in l. reos. C. de reis postulatio lib. 10. & in dicta. l. si reus paratus, & in dic. l. qui de libertate, quæ iura ad hoc allegat Couar. lib. 1. Variar. c. 16. nu. 1. in principio, & Auend. c. 19. Præt. nu. 25. in fin. & ante eos Bart. in d. l. barbarius. num. 17. & ibi Oroscum. 20. col. 395. & Aretin. & doctor. in d. ca. omnipotens, & facit pro hoc text. in l. 7. tit. 6 par. 7. vbi glossa. deuelos perder, supradictam opinionem tenet, & sic Boerius decis. 150. num. 15. perperam proprima opinione supra dicta iura allegauit. Neque istidem obstat d. l. 3. titul. 18. par. 6. in in tutore suspecto loquens, quia speciale est in eo, vt durante lite suspicionis amoueatur a tutella, vel cura sicut & in teste, vt remoueatur à testimonio ferendo, secundũ Oroscio. in d. l. barbar. nu. 20. col. 394. in fin. cõsequent. & sic est de casibus, vbi pœna priuationis incurritur ipso iure, & in quo sic reperimus expresse dect sum, & ab eo ad alios casus non est inferendũ cum tantũ in casibus a iure expressis priuatio incurratur, præsertim ipso iure & fauore minoris, & bonorũ eius speciale hoc in tutore, vel curatore de suspecto accusatis statuitur, vel melius dic, quod eo p tutor suspenditur durante lite super suspicione non debet officium exercere, prout est regulare in omni alio suspenso propter delictũ, prout in. l. 15. infra isto tit. & lib. dicã. Neq; itidẽ obstat noster tex. in præsenti, tum quia sic in eo reperimus decisum; tũ etiam, quia specialitas dari potest in eo scilicet, quod interim dũ syndicatur officiales. Et ũ post syndicatũ debeat eorũ officium durare, nõ est iustum, quod officia hæc exerceantur, per eos, ne forte partes conqueri de eis vereantur, & timeant, testesq; cõtra eos deponere sese abstineãt, prout voluit Abb. in. d. c. sæpe. nu. 16. de apel. & Paris de syndicat. verbo accusatus nu. 4. fol. 157. Et sic suspẽsio, de qua hic, non imponitur in pœnã, sed vt libere contra officialem possint partes petere, & testes deponere, & quia indecẽs quodãmodo videtur, & honori iustitiæ incongruũ, quod quis syndicaretur, & officium iustitiæ exerceret, dum syndicabatur. Non obstat etiam argumẽ. d. l. qui de libertate, nam potius facit pro nostra secunda opinione, quã contra. Eo quod ibi cũ de libertate agatur, & sic in seruitute agentem esse proponamus, & in possessione seruitutis existere, nimirum sicut si libertas fauorabilis sit, tũc interim super ea lite pendente nõ debeat pro libero reputari, quia esset dominum possessione sua priuari, sicut & in nostro casu. si lite pendente super priuatione officij, quis possessione eius, & sic exercitio priuaretur, & sic non est contraria secundæ opinioni, sed eius adminiculatiua, quæ

quæ quidem secunda opinio, & omnia in eius prosequutione dicta tenenda sunt, vt vera, quã opinionẽ sic tenendo limitanda est, vt nõ procedat, quoties delictũ talis iudicis, vel tabellionis esset notarium. † Tũc enim exercitio eius, lite pẽdente su-
17 per priuatione illius officij propter delictum notoriũ priuationẽ merẽs priuari debet, secundum glo. in. d. l. 7. tit. 6. p. 7. verbo debelas, vt exemplificari potest in casu. l. 6. tit. 25. lib. 4. infra quam ad hoc voluit allegare Auend. c. 2. prætor. nu. 10. in fine, libro. 1. & iterum nu. 14. versi. & casu illius met. c. 21. & libro. 1. & fundatur ex dictis per Rip. vbi supra circa votum, & hoc dum tamen vltrà notorietatem priuatio ipsius officij si a lege ipso iure, prout tenet Tiraquel. in. d. l. si vnquã verbo reuertatur. nu. 412. & voluit optime Paul. de Cast. quem corrupte allegauit glos. d. l. 7. nã est in consi. 168. super primo dubio dicendum est nu. 4. volu. 1. Qui in hac materia optime distinguit, & distinctio, sua possunt doctores reduci ad cõcordiã. Et principale mẽb. distinctionis est hæc limitatio singularis, quæquidẽ ex allo eius mẽbro limitatur, vt non procedat in priuatione a sententia hominis facta, nã tunc nõ distinguitur sit delictum notorium; vel non, imo indistincte non valent acta interim facta. Quod tamen dxdictis intelligerem, si talis sentẽtia est iam lapsa in rem iudicatã non aliãs ex supradictis, sicut & intelligendũ puto illud, quod inquit Bart. relatus per Tiraq. de temperand. pœn. caus. 58. nu. 8. scilicet, quod tabellio condemnatus de delicto in officio commisso non potest amplius illud officium exercere. Nã id verum intelligo, si condẽnatio ttãsierit in rẽ iudicatã, & condẽnatio hæc publica, & infamatoria est, & ob infamiã priuatiua officij nõ vero aliãs vt voluit Couar. in prac. c. 19. nu. 5. cõclus. 5. post medium, & ex hac secunda limitatione intelligi potest, & declarari doctrina Bart. in. l. libertus. §. in quæstionibus ff. ad municipal. dicẽtis, quod si iudex, aut tabellio in officio delinquant, propter quod cõtra eos proceditur, licet priuari interim non debeant, debent tamen ab administratione † officij remoueri, & eis interdici. Nam hoc intelligerẽ verum, cũ
18 delictum illud esset notorium, priuatioq, officij ipso iure a lege induceretur, aliãs esset illa Bart. doctrina contra supradicta, contra quã sim pliciter eã intelligendo, tenuerunt relati per Paul. Castr. in. l. quan uis. § fin. ff. de solutio. Et nisi sic eam intelligas, eam non crederent veram, nã est contra omnia supradicta. Est tamen verum, quod per decretũ. 10. sessio. 22. de reformat. in concilio Trident. aliud statutum fuit, in notario ecclesiastico priuato per Episcopũ ab officio propter delictum in eo cõmissum, vel suspenso, nam appellatione durante à tali sententia nõ potest ille notarius officium illud exercere. Et ratio videtur quia tunc Episcopus tã quam sedis Apostolicæ delegatus procedit, vt ibi loquitur text. ille, & quia sic statutum reperimus. Et idem esset, si officialis ab inferioribus iudicibus electus propter delictum in officio commissum syndicatus ab ipsis met iudicibus inferiorib⁹ puniretur in suspẽsione, tunc enim nõ poterit vti officio, etiãsi appeller, secundum textum in lege nulli. C. quorum appella. nono recip. quem ad hoc allegat Auiles capit. 10. iudi. syndicat. in glossa appele. Et hunc illius textus dicit communem intellectum esse Paris de Pute. in tractatu syndicat⁹ verbo appellatio. capite. 1. numero 16. & 17. folio. 162. & voluit Oroscio. in lege Senatus consult. numero. 4. pagina. 471. ff. de officio præs. Sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

num si prima sententia priuatiua officij fuerit confirmata in appellationis iudicio,& sic vltima& posterior sententia,acta interim facta per talē iudicem, vel tabellionem erunt va-
19lida.Et tale iudicium est,quod sic ratione pulici officij,† quia in vanum 22
dicta in supra proxima quæstione asserentur per doctores,nisi facta validaforent.Et ita tenet Præpos. in d. c. fepe,num.39 de appellat. & argumento traditorum per Bar.& omnes in d.l. Barbarius,imo & plu. Orosci. in dicta l.Barbarius,num.20.& in.l. si quis ex argentariis.5.1.num.4. colu.731.ff.de edend.inquit.scilicet, q̄ instrumenta illa medio tempore cō
20 fecta† poterit postea ipsē tabellio etiam iam sententia priuationis in rē iudicatam transfacta publicare,& perficere quasi talis sententia contra talem tabellionē lata alliis nocere nō debeat,prout tenet Paul.in dict.cōsil.168.num.4.licet secundum Bart.d.nu.17.& Oros.num.20.in.d.l.barbarius,& Paul.dic nu.4. tunc minuatur fides ipsius tabelionis. Ideo optime faceret tabellio, si interim dū lis agebatur, abstineret se a tali instrumētorum confectione, licet si non abstineat,poterit supradicta efficere & valebunt,vt dixi.Imo &quod plus videtur,scilicet quod &post quam talis tabellio est remotus ab officio, si hoc ignorabat,& instrumenta conficiebat, (nam pro publico habebatur notario) valebunt gesta ab eo
21 interim,quod ignorabatur,† secūdū Paul.in.l.quanuis.9.fin. ff. de solut. qui tamen ex Bartt singulariter hoc intellexit,quoties esset remotus a lege,vel statuto,secus, si per sententiā hominis.Nam tunc nihil valent gesta per eum,quantuncunq, de priuatione ignorantia adesset,prout & p semet Paul.dixit in d.consi.168. nu. 4. Aliud etiam circa hæc habes notare,scilicet quod tabellione,vel iudice priuatis officiis suis propter delictū circa officium cōmissum,nō solum illud,sed neq, aliud simile habere potuerunt secundū tex.in lege.7. infra isto tit. vbi Deo volente dicemus. Sed an suspensus, a testificādo repelletur† Franc. Areti. relatus per Villalobos suo ærario mille cōmunium opinionum,litera.S.nu.249. cōmunem & veriorem dicit opinionem,quod non,& eum vide.

IN LEGEM tertiam.

SVMMARIVM.

1 Etiam de negotiis, & causis, de quibus iudices, & correctores populorum tanquam regij cōmissarij cognoscunt,rationem reddere tenentur,ipsimet iudices, & pro illis, sicut pro aliis omnibus syndicatui stare.

Rorcomission. Superfluam esse dispositionem huius l.decerpi posse videtur ex dictis per nos in lege.9.tit.5.supra isto lib. scilicet, quod si iudici ordinario populi alicuius negotium aliquod committatur, & eius delegatum commissio per principem,non censetur ordinaria iurisdictio derogata, sed tanquam ordinarius cognoscit,& ideo neque assessorias petere potest, vt ibidem probatur.Si ergo, vt ordinarius cognoscit,nonne clarū existebat quod syndicatui tenebatur stare pro gestis in officio? Igitur necessenō videbatur in tex.nostro addere, q̄ de iis, quæ per

per commissionem cognouit,etiam teneretur statim syndicatui, pro vt noster tex. disponit,quid igitur dubitationis in eo adfuit? Et dicendū est magnam dubitationem adesse.Ideo eius ratio decidēdi faciliter datur exdictis in.d.l.9.verbo cōmissiō scilicet quod quia si princeps per cōmissionē addit,detrahit, aut minuit ordinariæ iurisdictioni, censetur de legata committere iurisdictionem & derogasse ordinariæ,dici posset tali casu iudicem hunc non deberi syndicari de gestis virtute illius cōmissionis delegatæ,quia iura nostra de gestis per iurisdictionem ordinariā loqui videbantur.Iuc & merito. l. nostra cautum est,vt de gestis virtute talis commissionis etiam iudices reddere rationem & stare syndicatui pro eis tenerentur, sicut pro aliis, 1
in quibus tanquā ordinarij iudices cognouerunt.

IN LEGEM quartam.

1 *Prouisionibus,& literis regiis tenentur prælati obedire,& alia ecclesiastica personæ.*
2 *Rogitus maiorum & monitorias aliquando præcepris habetur.*
3 *Ecclesiastica personæ,quasi signum ad sagittam positæ sunt.*

SVMMARIVM.

Scribēdum iubetur Prælatis, vti in officijs iurisdictione ecclesiasticam concernentibus personas idoneas habeant,personæque illæ,& officiales eorū syndicetur,& rationem administrationis reddant.In temporali vero iurisdictione, quam in aliquibus locis tales prælati habent,eodem etiāmodo eius officiales syndicari debent & leges regias ibidem seruandas sciant.

EX q; ista prout duas partes continet,ita & duo dicta, prima pars & primum dicta prin.vsque ad versiculum,y en quanto circa iurisdictionem ecclesiasticam prælatorum, secunda vero pars abinde,yen quanto vsque in finem,& secundum dictum de temporali iurisdictione,quam hi prælati in aliquibus locis,& populis habent versatur.

Que se escriua a los prelados. Sed an tenebantur obedire† ett textus quod sic,in.l.29.tit.4.libro.2.supra,& l.1 in fine.tit.1.lib.4.infr. nam rogitus maiorum,& monitiones aliquando † & pro præceptis habentur secundū 2
glos.rogabat in capit. Beatus Petrus 6.q.1.& in cap.roge.11.q.3 *Maxime* cum licita,& honesta rogant,& monent,prout hæc de syndicandis officialibus ecclesiasticis per eorum prælatos,& superiores, sunt. Nā si principes seculares officiales suos syndicandos iubent, prout syndicantur, maiori cum ratione ecclesiastici debent syndicari officiales, & eorū prælati tenentur hoc facere,& iubere,cū & ipsi aliis exemplo esse debeant. Quod quam male obseruent ecclesiastici,aliorum sit iudicium. Raro enim syndicantur officiales ecclesiastici,& si syndicantur,quasi in abscondito fit,& non seruato ordine, & rigore secularium officialium syndicandorum.Sed syndicatum alium timidiorem expectant,vbi horum, & aliorum strictam rationem reddent prælati pro se & suis & aliis,quæ gerere debuerunt, noluerunt tamen, vel neglexerūt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tomarles cuenta. Omnis enim administrator rationem reddere tenetur, prout in l.1.huius tituli remanet dictum, etsi secularis administrator cōpellitur reddere, à fortiori debet compelli, & tenetur Ecclesiasticus,
3 cum quasi signum † ad sagittam positus sit, vt inquit tex. in cap. qualiter, quando el 2. de accusa.

Y guarden. Hoc intelligo, etiā siius canonicum esset in contrariū, quia in temporalibus iurisdictionibus nō seruatur æquitas canonica, sed ius Regium ei contrariū, dummodo nō tractetur de materia peccati, vel de spiritualibus, vt dict. est rub. tit.1.lib. 2.supra. Nam cum temporalem iurisdictionem plerunque Prælati ab ipso Rege habeant in locis, & populis ab ipso Rege eis donatis, vel venditis, ideoque titulum suæ iurisdictionis tunc tenentur ostendere secundum tex. vbi dicemus, Deo volente, in l.2.& 3.tit.1.infra lib.4. merito si ipsius Regis donantis, vel vendētis tunc seruare leges teneantur. Hacq; de causa per l.8.tit.3.lib.1.supra statutum est, quod Prælati, & personæ ecclesiasticæ in locis vbi temporalem exercent iurisdictionem, siue in prima, siue in secunda instantia, teneantur officiales laicos ibidem præficere, & habere, & non ecclesiasticos: iudicesque & officiales tales nō per censuras procedant, sed vt iudices temporales solent procedere. Imo rabelliones ibidem habendi laici, & publici, & Regij esse debent, non vero notarij apostolici, vt in d. l.8. probatur, & in Regio consilio approban, & examinati secundum tex. in l.1.tit.25.supra lib.4. Appellationesque à sententijs talium iudicum interponendæ ad Regiam cancellariam trahi & impediri per ipsos ecclesiasticos iudices non possunt, secundum tex. in d.l.8. Quæ omnia maxime coadiuuant nostræ secūdam legis partem.

IN LEGEM Quintam.

1 *Vtilitas maxima omnium versatur in plantatione, & conseruatione mōtium.*
2 *Arbores tantum sicci & steriles pro lignis abscindi permittuntur.*
3 *Montes pro vsu glandis legendæ, vel alterius fructus limitati non subiacent agriculturæ.*
4 *Populi pro montium obseruatione pœnas imponere possunt.*
5 *Rustici dicentes per tempus immemoriale vsos fuisse nemore vel montem in hoc defendendi sint, & quando expirabit vsus hic.*
6 *Ius scindendi ligna, vel pascendi in alieno territorio si consuetudine acquiratur, lignaque, vel pastus non sufficiant pro omnibus, præfertur dominus eius præscribenti.*
7 *Prædia, quæ, arenales vocamus, bona populi dicuntur.*

SVMMARIVM.

Iudices syndicatores inquirant, num iudices syndicatui existētes fuerint, exequuti pragmaticā conseruationis montiū, & plātationis eorū, quos in his, si negligētes repererint, Regiū cōsilium expensis talis iudicis negligentis mittet personam, quæ hæc exequatur, & faciat.

Montes. Non intelligas verba hæc, de mōtibus, quidi cūtur lōc⁹ altus, & quimo ueri nō possūt, de quib⁹ loquitur Cepol. de seruit. rust. præd. c.12. de montibus, nam isti dici possunt, tierras baldias, de quibus Auenda. c.4. præt. nu.9. in principio. & in versic.

versic. alia pars. lib.1. & cap.12. num. 19. & prius nu.6. &, 7. lib.1. sed debet intelligi noster tex. de montibus, arbores habentibus, vbi glandes, castaneæ, & alij similes fructus colliguntur. Hi enim cōseruādi maxime sunt 5
Imo & similes arbores plantandæ sunt in locis congruentibus, & vbi terræ temperies apta fuerit, maxime e
1 nim omnium † vtilitas in conseruatione, & plantatione horum arborū versatur vt inquit tex. in l.15. col. penult. tit.7. infra. libro. 7. Neq; permittendum est scindi similes arbores fructū dantes, quauis cōmunes 6
omnium vicinorū popæli sint. Imo etiam & pro lignis faciendis, scindi non est permissum, nā si fere totus terminus esset in vsu montium. Et ideo arbores ficeæ † infructiferæ, &
2 steriles pro lignis ascindi permittū tur, alias scindentes maximis pœnis puniri solent, ex statutis & ordinationibus populorum. Et ideo certa pars montium solet limitari in vsum glandis legendę, & vtilitatem ouium, &
3 pastus. Et montes hi limitati nō sunt in vsu † agriculturæ, vel ad scindenda ligna ad voluntatem vicinorum, secundum Auenda. d.c.4. præt. nu. 9. versi. & dupliciter, lib.1. sed solet certa pars limitari ad scindenda ligna, quæ dici potest sylua cædua, de quā per Cepo. de seruitute rust. c.21. de montib. nu.6. vbi cum numeris sequentibus quæstiones plures circa cæduam syluam prosequitur, vel vt proxime diximus statutis ciuitatum arbores inutiles pro lignis tātū scindi permittuntur, non vero nouæ, & fructiferæ, vel fructificare potentes, & aptæ & in locum scissorum aliæ de nouo plantari iubentur ex tex. nostre, vt vides, & clarius ex l.15. titu.7. lib.7. infra. Ex qua quidem lege. 15.
4 pro conseruatione † horum montiū permittitur populis vt imponant pe
nas, quas voluerint, & eas exequi cō tra inobedientes, & eorum bona, & an si rustici aliqui dicant, & allegent fuisse vsos nemore, vel mōte aliquo per tempus † cuius memoria nō extet in contrarium, iuuabuntur dicto vsu & consuetudine, & quando expirabit vsus hic. tradit Cæpol. d. c. 22. nu. penult. & fin. Et notādum, quod si ius scindendi ligna, pascendive in alieno territorio, sit inductum consuetudine, quæ est pactum ciuium, si ligna, vel pascua, non sufficiant pro omnibus, præferendus est dominus
6 territorij † & externus non est admittendus ad consuetudinem scindēdi & pascendi secundum Aued. cap.4. prætor. nu.21. versi. imo plus libr.1. Nam secundum eundem ibi nu.27. ius pastus in alieno territorio datū & concessum intelligitur si super abundet & tenet Illustr. don Antonio de Menes. in l. præses. num.13. C. de seruit. & aqua

Enplantio de las riberas. Vel quia in ripis fluminis plātatæ sunt prout hic Plancentiæ habemus in ripis fluminis de Xerete vocati, arbores ita magnas & frondosas, vt amœnitatē quā dam maxime æstus, & veris tempore præbeant dictu incredibilē, & de similibus arboribus l. nostrā loqui nō crederē, vt pote quæ nō pro vsu, sed pro viso, & delectatione plātæ, & natæ sint, nullique sub graui pœna liceat aliquam earum incidere, & scindens puniri grauiter debere sicut & punie bantur olim rumpētes aggeres Nili per tex. cū glo. in l. facul. §. fin. ff. de var. & extraor. crim. quē ad hoc allega. Cæp. de rust. c.37. de aggerib. n 7
7 Sed credo tex. nostrū loqui vel de arboribus in ripis mon. plātatis & natis, vulgo valles nuncupātur, vel de prædijs quę nō ripas, sed arenales appellamus, quæ bona populi † dicuntur vt in l.9. ti.28. p.3. Et sic arbores ibina

Universidad de Deusto
Biblioteca

tæ, quas vulgus appellat Sotos, sunt populorum in cuius territorio sunt dicti arenales, de quibus loquitur Auend. d. c. 12. n. 13. ad fi. libr. 1. qui debent etiam, sicut & alij montes ciuitatis conseruari. Licet primus intellectus de ripis montium, penes quos flumen aliquod currit, & pertransit, melior mihi videatur, cum tripa sit, quæ flumen continet, naturalem rigorem cursus sui tenens, vt in l. 1. §. ripa. ff. de fluminibus, tradit Cæpo. de seruit. rustic. c. 36. de ripa vbi tradit quid sit ripa, & per Auend. d. c. 12. nu. 14. libr. 1. vbi licet corrupte pro hoc allegauit quandam legem, Part. voluit enim allegare. l. 4. tit. 28 par. 3.

IN LEGEM Sextam.

SVMMARIVM.

Nullus iudex commissarius missus contra iudicem, & Correctorem populi alicuius possit ad officium illud talis populi promoueri, etsi per populum ipsum petatur, nisi prius vno anno elapso.

Hazen muchas e infinitas mudanças de verdad. Ambitio enim, & cupiditas officiũ illud adipiscendi erit causa mutationis veritatis, & iustitiæ nõ implendæ, pro qua implenda talis iudex commissarius missus est. Omnium radix malorum auaritia, & ambitio, & nullum est malum, quod ab ea procedere non possit, secundum gl. in c. quia radix. de pœnitentia dist. 1 prout supra in l. 1. tit. 5. supra isto li. diximus. Auaritia namque secundũ Grego. relatum per Floren. in 2. part. suæ summæ. c. 1. §. 1. est quidam inordinatus appetitus non solum pecuniæ, sed etiam scientiæ, & altitudinis, & cuiuscunque boni temporalis, vt cum supra modum ambitur potestas. Et ne hac ambitione, & auaritia tenti hi iudices commissarij si statim finita commissione, & tempore officij correctoris illius, pro cuius punitione missi sunt, vel iustitiam nimis rigide, & vltra dispositionem iuris, vel nimis blande, & negligenter exerceant in tali cõmissione, disponitur in tex. nostro non esse promouendos ad officium correctoris, vel iudicis illius loci, vbi commissio eorum dirigitur nisi lapso anno.

Por espacio de vn año. Sed a quo tempore annus iste curret? Et crederem currere, etsi tex. noster expresse nõ declaret, ab implemento officij iudicis vel correctoris illius loci, contraquẽ commissio directa est, & contra quẽ eius virtute fuit processum, quod desumo ex tex. nostro. Nam si in tex. nostro iubetur, quod post finitum tempus correctoris illius, iudex hic commissarius promoueri non possit, vel ad minus per anni vnius spatium, si annum illum à fine impleti officij illius correctoris non dinumeremus, daretur occasio, scilicet, quod si annus deberet numerari à fine commissionis ipsius commissarij, & abinde in vnum annum corrector ille, contra quem commissio fuit directa, officium suum nõ impleret: sed totus vnus annus transiret, & in eius fine tẽpus suum corrector impleret, si tunc posset prouideri cõmissarius ille ad illud officium prouideretur immediate post correctorem illum, quod esset cõtra nostrum tex. ibi. *Empos de aquel contra quien se hiziere la pesquisa.* Ergo necessario intelligendum est, à finiẽte potris ipsius correctoris annum istũ annumerandum esse. Item & quia si immediate post correctorem illum non potest commissarius prouideri nisi alio correctore, vel iudice intermedio, vel saltim lapso anno, modificatio illa, vel saltim, debet intelligi secundum orationem præcedentẽ, secundum quam alius corrector prouideri debebat post primum, contra quem directa fuit commissio, vt cõmissarius posset prouideri ad illud officium. Et sic tempus primi correctoris necessario debebat esse impletum. Ergo itidem in modificatione dicendum est: vt etsi annus tantum sufficiat debeat tamen numerari ab impleto & finito officio correctoris contra quem fuit processum. Et hæc est veritas meo iudicio.

IN LEGEM Septimam.

1 *Iudices recti & in officio se bene gerentes collaudandi sunt, & armade pingere possunt in palatio & n. 2. & dantur eis in signum honoris per communitates vexilla, vt ibi.*
3 *Iudicas in officio se male gerentes vituperandi, & si quæ arma depinxerunt delenda sunt.*
4 *Iudex semel condemnatus in syndicatu non debet vlterius in officialem eligi.*
5 *Tabellio propter delictum priuatus officio non debet vlterius ad illud promoueri.* 2
6 *Priuatus officio in residentia, vel officio durante infamis efficitur.*
7 *Remotus ab officio propter culpã non debet habere salarium.*

SVMMARIVM.

Boni iudices remunerandi, mali vero, & qui se perperam in officio gesserunt puniẽdi sunt neque ad aliud officium promouendi.

Seles diga. Iustissimos tenim & vigilantissimos iudices publicis acclamationibus collaudandi damus omnibus potestatem inquit text. in l. iustissimos C. de officio rect. proum. & in Pia. 32. Rectos decet collaudatio. Et talis commendatio, & laudatio solet fieri per sententiam proferendã in syndicatu ipsorum iudicũ secundum Parid. de Pur. de syndic. verb. euidentialia c. 1. n. 5. fol. 106. prout quotidie fieri videmus. Nam in sententia syndicatus per syndicatores iudices declaratur dicendo, y declaro por bueno y recto juez al dicho fulano, y de quien su Magestad se puede seruir en estos y otros officios de mayor calidad. Ad quã quidem declarationem faciendam, maxime iudices syndicantes aduertere debent, an iuste vel iniuste faciant & declarent prout in nostra l. iubetur. Nam si iniuste fecerint, & declarauerint contra legem nostram declarant, & faciunt, & dum deberent eos punire, collaudant in maximam pernicien, & detrimẽtum ipsorum conscientiæ, & fortasis populorum regni. Si vero iuste, hæc & alia plura in laudem talis iudicis proferenda forent. Iudicienim bono, secundum Parid. vbi supra arma depingere † in palacio permittendum est, imo in signum honoris, & commendationis dantur per communitates & dominus terrarum vexilla cũ insignijs & armis ipsorum, & alia munera in signum, quod bene, & laudabiliter se gesserint, & vide optimam l. 23. tit. 22. part. 3.

Que no se les de otro officio. Sicut enim boni remunerãdi sunt, vt supra pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

proxima glo.diximus ira & mali, & qui perperam se in officio gesserunt, vituperandi,& puniendi secundum tex.in d.l.iustissimos.Quinimo secũ dum Par.vbi supra in proxima glo. relatum,arma si qua in palatio † de 3 pinxerunt delentur cum vituperio, argumento l.eorum cum ibi notatis per Bar.ff. de pœn.vbi dicit quod arma proditoris,vbicunq; reperta fuerint,deleantur,sed malus iudex,quid est aliud,quam proditor iustum iudicium vendens,patriam,ad cuius cõseruationem mittitur,destruens?qua de causa,vt eius memoria nõ habeatur,neque vlterius lædere possit,arma eius delenda sunt,nequead aliud debet promoueri officium secũdum tex.nostrũ,vt in eo,in quo deliquit, puniatur.Deliquit enim quia officiũ habebat,puniatur in priuatione alterius,& hoc est,quod inquit Bald.sequutus per Paul.in l.mãcipia.C. de seruit.fugie.quod iudex semel condemnatus in syndicatu,† nonpotest 4 vlterius eligi in iudicem, vel officialem per notata in auth.de arm.in fi. & ex tex.in l.1.C.si quacunq; præd. potesta.& in l.iudices.C.de dign.li. 12 & per Alex.in apost.ad Bal. in d. l.mancip.Quæ iura adhoc allegauit Aug.Dulce.in tract.synd.nu.fi.sicut & in tabellione condemnato de falso,vel in officio delinquente,& priuato propter hoc.Et sic propter delictam,vt inquit Dec.in c.vtnostrũ nu.4.extra,de appell.dispositum reperimus,vt ad aliud officium promoueri vlterius non possit, secundum tex.in l.si aliquid C.de suscep.& arca lib.10.& glo.in auth.de armis in prin.ad hoc allegata per Oros. in l. Barbarius n.18.col.354. ff. de offici. præt.vbi ad iudices,& ad alia quoq; officia.Ange.& cæteros extẽdere affirmat.Et n.19.ipse Oros.ibi allegat Felin. & Dec.hoc multis in casibus moderantes.Et quod delinquens in officio amplius ad illud non redeat, tradit Cas.in cõsue.Burg.ti.des iustices,rub.1.§.6.n.45.& 46.& Præpos. in c.vt nostrum,n.4.de appel.Adeo vt etiã ex Principis rescript.amplius officiũ illud exercere, nõ possit secũ dũ tex.in l.si aliquid.C.de suscep.li. in.notat Tiraq.de tẽp.pœn. caus.58 n.7.& idẽ,quod Cassa.tenet,& Paris de Pute.de syndic.verb.delinquens, in officio,vbi ad alia loca se ibidem remittit,& Feli.plura adducens simi lia in c.ex literis,n.11.de cõstit.& ite rum n.18.cum aliquibus seq.Sicut& approbatus ad vnum officium, ad si mile,vel par censetur approbatus,se cundum tex.& ibi doctores maxime Aret.in c.nulli,extra de accusat. Et faciunt tradita per Hippol. in pract. §.diligenter,n.99.cum pluribus seq. Et idẽ in remoto ab officio inquit Paris dePut.d.tract.synd.verb.remotus ab offi.tenet Bar.in l.2.C.de Diuer.offi.li.12.& est tex.pro hoc in l. quicunque eiusdem tit.& lib.Et tradit etiam Did.Perez in tabellione asserens,in l.fi.ti.13.li.2.ord.col.536. in fi.cum princ.sequen.& idẽ in l.7. ti.14.cod.li.col.548.in fi.cum princ. seq.Cum enim priuatus officio inre fidentia,vel durante †officio illo,sit infamis,arg.l.infamẽ.ff.de pub.iud. cum publico iudicio sit damnatus, merito si aliud officiũ haberenõ possit.Et quia qui semel se male in officio habuit præsumptio adest,q̃ sic se seperhabebit vlterius,ideo in nostro tex.prohibeturaliud simile officiũ habere.Et dico simile,propterdictionẽ illã,otro,latine alius, alia, aliud, q̃ est verbũ repetitiuũ similium, secundum Bal.in l.cõuenticulam.C.de Epis.& clc.Licet si sententia illa infamatoria esset,prout regulariter est in sitoria esset,prout regulariter est in fi- 6 mis syndicatus materia, neq, aliud possit.Nam infamibus portæ dignitatis non patent ex iuris regula,adofficium tamen onus habens promoueri posset,& compelli illud accepta re ex dictis per Tiraq.de nobilit.c.24 nu.7. Imo & vlteradicta notandum est,quod remotus ab officiopropter 7 culpam nõ debet † habere salarium secundum Carald.de synd.fo.22.n. 53.& nu.44.fol.60.Amædæus etiã dixit idem,& Paris,de syndic. verb. salarium.c.6.incipit,si officialis deceda,nu.8.fol.401.

IN LEGEM Octauam

SVMMARIVM.

Iudices syndicatores adimpleãt, & obseruent ea omnia, quæ correctores obseruare tenentur,& adimplere, & quæ per Regias prouisiones eis iubentur quod seruet,&adimpleãt.

DEistius l.materia, & declaratione videnda sunt,quæ diximus in l.1.sup. tit.proximo & quæ per doctores ibidem allegatos reperies dicta. Eadem enim quasi res est,& materia.Sicut enim correctores in suis officijs tenenturseruare,quæ eis prouisionibus Regijs mandantur,&diligenter, & fideliter officium suum exercere, vt per l.illam primam disponitur:ita etiam & iudices syndicatores tenentur eadem facere,& obseruare, cum ex lege nostra leges,quas Correctores ipsi debent obseruare, & custodire,& ipsi syndicatores itidem tenentur. Alia prosequitur hic Aut.super c.1.& 2.syndic.quæ necessaria vsque adeo non sunt ad nostri tex. materiã ideo ea missa facio.Per ipsum videri poterunt.

IN LEGEM Nonam

1 *Partem prius esse satisfaciendam de damno suo,& interesse, quam fiscum de pœnis,ostenditur,num.4.vbi & declaratur.*

2 *Etiam si iudex ex officio procedens cõdemnet delinquentem, puta furẽ ad damni restitutionem,prout potest,ad huc tunc pars illa damnificata pro dãni sui satisfactione fisco pro pœnis applicatis præfertur.*

3 *Pro furto agi potest criminaliter ad pœnam,& incidenter ad damni restitutionem,& satisfactionem.*

SVMMARIVM.

Iudices syndicatores plus iuris non recipiant,quam per leges tituli supra proximi licet, & permittitur recipere, & petere,& alia,ibidem & hic prohibita,& vetita neque faciant,neque recipiant.

Derechos doblados. Faciunt, quæ diximus in l.1.supra tit.proximo, & quæ dicit Aules c.1.Prætor.glo.ni lleuaran& gl.ni consentiran,& glo. fueren puestos & in ca.7.Prætor.item rum idem Aules,repetit.

Assessorias.De quibus dictum est in l.9.tit.5.supra istolibro.

De execucion.Nisi secundum quod in l.10.tit.supra proximi dictum est & dispositum ibi reperitur.

Que no lleuen serenas. Idem disponitur in l.11.supra tit.proximo, vbi diximus de his.Lexque nostra deseruit

pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

pto declaratione illius legis, maxime inquantum lex nostra disponit prius de furto,& interesse partem esse satisfaciendam,quã fiscum de septenis,itaq, etsi septenæ iam cameræ regiæ secundum.d.l.11. applicandæ sint prius partem satisfaciendam de damno & interesse,tenendum est ex textu nostro. Neque septenæ etiã cameræ regiæ soluendæ sunt, vsq; dum sententia per quam cõdemnatio earum fit,transeat in rem iudicatã,prout tex.hic & d.l.11.dicunt,& hoc,ni si in casibus in quibus de iure statim a partibus extrahi possunt,& exequi sententiæ septenarum,etiam ea non dũ lapsa in rem iudicatam. Quia tũc non est expectandum quod transeat in rem iudicatam,sed statim lapsa lẽtentia peti possunt,prout inquit tex. in l.3.col 4.§.5.tit.14.lib.2. supta.

Y la parte pagada. Etiam si ex officio iudex processerit cõtra talem furem, si iudex ex damni restitutionem condemnet,prout potest,& debet, nam in locum pattis succedit. Adhuc enim tunc debet † prius satisfieri parti 2 de damno,& interesse,quam fisco de septenis cum sit eadem ratio in hoc casu sicut quando ipsamet pars accusat,posito que iudex tunc,imo & credo,tenetur, etsi ex officio tantũ procedat condemnare inquisitos ad restitutionem damni damnum passo secundum Bal.in l.ea quidem nu.5. C. de accusat.& melius in.l.2. num. fin.C.de edend.& Auiles.c.16 synd. verbo pagada.fol.276. Nam in furto potest agi criminaliter ad pœnã 3 f& incidenter ad damni restitutionem & rei furtiuæ consequutionem secundum Antoni.Gomez.tomo.3 cap.6. num.10.in prin.per l.2.§.qui furtum.ff.de furt.

Del hurto. Et sic sem per ex tex. nostro colligi potest,partẽ pro interesse suo præferendã † esse fisco pro pœ 4 nis et pro delicto impositis,& applicatis prout & tradit Couar.lib.1.variar.cap.16.num.1.cum sequen. aliquibus. Nam si in furto hoc est, cur non &in aliis vbi damnum parti imminet? Intelligendum tamẽ est hoc, cum re vera interesse, & damnũ parti iubetur solui,secus vero si insimul cum damni applicatione, aliud etiã in vim & modum pœnæ applicetur. Nam quoad illud in modum pœnæ parti applicatũ fiscus præfertur prõ pœnis suis eidem applicatis,puta in furto vbi parti damnum, & interesse solui iubetur,& insuperduplum eius & fisco septenæ. Licet tunc pars pro interesse & damno fisco præferatur, pro duplo tamẽ illo,quia in vim mere pœnæ datur, & applicatur parti, nõ præfertur fisco pro septenis eius, sed potius prius fisco de septenis satisfiet de bonis condemnati, quam parti de duplo,cum in pœnis percipiendis fiscus priuato præferatur secundum Couar. vbi supra num.8. & Aued c.7.præt.nu.7.vers. quod limita.lib.1.per.l.105.Styli.& facit tex tus noster in presenti,dum tantũ pro furto,& sic pro interesse partem fisco præferendam asserit, & disponit.

IN LEGEM decimam.

1 *Testamentarij quibus iussum est per testatorem vnm hospitale construi, possunt duo cõstruere.si bona sufficiãt.*
2 *Interesse putantes, vbicunque incerti sunt possunt per præconem,& proclama generale citari.*
3 *Edicta,& præconia in lingua magis vsitata publicari debent.*
4 *terminus in vnapuaq; citatione assignandus est.*
5 *Sententia declaratoria requiritur,vt lapso termino præconij nullas audiatur con-*

tur contra iudicem syndicatum.
6 *Præconium syndicatus qualiter dandum sit,vt nullus in posterum contra iudicem audiatur.*
7 *Cautela scolaris,vel debitoris alterius volẽtiũ recedere à loco,vbi timẽt creditores habere ne possint post detineri.*
8 *Iudex syndicatus pro debitis extra officium contractis potest in patria conueniri,nisi vt ibi.*
9 *Libellus an in causa syndicatus debeat in scriptis offerri contra officialem & 10.*
10 *In instantia syndicatus de apicibus iuris non curatur sed veritate attenta proceditur.*
11 *Inquisitio scrupulosa non est facienda contra iudices syndicandos.*
12 *Libellus qualiter contra iudicẽ syndicatum pro iniqua sententia debet concludere.*
13 *Libellus negligentiæ contra iudicem syndicatũ qualiter debet concludere.*
14 *Cautela auroris ad euitandum iudicũ cautelam ne pro iusta incarceratione excusentur.*
15 *Iudicis remedium absque causa pœnã legis minorantis.*
16 *Tabelliones non possunt recipere querelas,neque acta facere,nisi iudice præsente,nisi in casu nostri tex.*
17 *Tabelliones tenentur scribere acta, quæ a partibus petuntur,vel eis à iudice mandantur.*
18 *Informatio contra iudices syndicatos non a maleuolis, sed ab omni exceptione maioribus capienda.*
19 *Testes qui non possunt esse contra officiales syndicatos.*
20 *Mediatores iniuste receptorum per iudices syndicatos possunt esse testes pro receptis illis & contra iudices tales si ciuiliter agitur,non si criminaliter.*
21 *In causa syndicatus non defertur iuramentum suppletorium parti,quia legitima,& plena requiritur probatio.*

SVMMARIVM.

Iudices syndicatores mittere debent vnum,vel duos tabelliones per prouinciam, & iurisdictionem,qui præconizare faciant syndicatum assumẽdum officialibus præteritis,vt si que relæ aliquę contra tales officiales adfuerint,propenantur, quorum informationem ipsi tabelliones faciant,& se informent, si quæ alia officiales in officio male gesserint, & alia hic contenta tabelliones ipsi perficiant,& adimpleant.

Nodos. Non excluditur hisverbis iudex syndicator quin si necesse fuerit, plures quam duos, & tres mittere tabelliones non possit, nam equidem poterit,vnum,duos,vel tres vel plures tabelliones mittere per territorium,si necessarij torquerent,pro publicando syndicatu. Nam tex.noster non procedit in hoc limitatiue, & si procederet,cum favor publicus verteretur in punitione delictorum, maxime per officiales iustitiæ commissorum debebat potius ampliari, quam restringi eius dispositio ex dictis per Euerar.in cons.loquio.cap. à ratione legis larga,& amplia & ex adductis in simili per Doct.per text. ibi in l.vnum ex familia.§.sed si fundum maxime per Seguram nu.156. ff.de legat.2.& don Anto.de Menes. ibidem,sub.§.si duos de familia nu.4 &.5. ex hoc inferentes ad dubium ante l.19.Tauri existens,num pater, cui permittebatur filium vnum meliora ex lege fori,possit duos, vel plures meliorare in quantitate permissa,vbi eo

Universidad de Deusto
Biblioteca

bi doctores ij concludunt, quod sic, & per d.l.19.Tauri positam sub.l.3 tit.6.lib.5.infra iam approbatur sic, & executore testamentarij,quibus iussum est,vnum construere hospitale,
1 † poterunt & duo hospitalia cõstruere,si bona officiant secundum Suarez in l.quoniam in prioribus q.5. legis regiæ,pag.201.nume.1.C. de in officio.testam.Si ergo hæc ita se habent,nimirum si & in nostro casu,& lege idem dicendum sit, vt potens nominare tabellionẽ vnũ, aut duos mittendos per iurisdictionem,& territorium præconizanda,& publicanda residentia,& querelis,& informationibus earum capiendis,& alijs in tex.nostro iussis fieri,faciẽdis & exequendis,possit & tres,& plures, & quotquot necessarij fuerint cõstituere tabelliones pro ijs adimplendis, & in hoc nulli dubium.

Pregonar. Sed num specialiter citãdi sunt quorum interest?an & præconium sufficiat?Et videtur,quod non sufficiat per præconium,sed specialiter nesse sit citare eos ex text.& eius materia in.l.de vnoquoque.ff.de re.iudi.sicut & legatarij nominatim per hæredem citandi sunt.Et quando nõ defenditur pupillus,citandus est tutor nominatim,sicut hæc,&plura alia similia congerit Rebuf.inconcordata Regis Fran.in rub.de const.verbo, Gallicos prælatos cum duabus glosis sequentibus,pag.mihi.44. quia tamen incerti sunt illi,quorum interest,& vbicunque ex informatio
4 ne secretæ syndicationis aliquis appareret damnificatus resarciendum est illi damnum ex hoc proueniens, & condemnandum iudicem damnificantem.Et per partem non petatur non citantur specialiter,sed per præ
5 conium sufficit,vt si aliquis sua putauerit interesse cõpareat intra illos triginta dies.Et quia præconium illud generale,nõ speciale est,neq; specifice in eo aliquid declaratur specialiter personam aliquam ingentẽ, ideo nihil est,cur citatio specialis requiratur,sed generalis,& per præconium sufficiat,vt voluit Augel.relatus per Clarũ in pract.crim.li.5.§.fin.q.50. n.5 quicquid ipse ibi velit. Nã hoc regulare est,vt vbicunq; incerti sũt†
2 interesse putantes,per edicta,& per proclama citentur secundum Rebu. vbi supra per totam illam gl. cũ seq. vbi optime loquitur,quando citatio hæc per edimum,& pro clama locum habeat,& latius per Maranta,in pract.6.par.tit.de citatio. in princi. n. 82.cum pluribus sequen. pagi.mihi.
3 372.in paruis.Quæ quidẽ edicta,†& præconia publicari debent in lingua magis communiter ibidem,vbi publicantur,versata,& vsitata secundũ Anto.Gom.tom.2.cap.9.n.4.in fi. vbi & aliqua de similibus edictis traditi, de quibus & per Doct.in c.fin.de elect.in 6.Et de præconio isto in syndi.sãtia dãdo meminit Ang.in tra. paruo syndi.n.8.& Auil.cap.3.iudicum syndi.verb.pregonar vbi in eius propositũ aliqua adducit per ipsum videnda,ponitque qualiter, & quibus verbis præconium hoc formandum sit,ne iudices syndicati lapso termino cõueniri possint vlterius etiam in patria & in l.23.istius tit.dicemus.Inquitq; ipse ibidem terminum triginta dierum in præconio illo esse assignandũ,quod in vnaquaque citatione regulare est,† vt terminus assignetur secundum tex.in l.aut qualiter §. 1.ff.quod vi aut clam,quem adhoc allegauit Rebuf.in dict.rub.de consti. in concordata gl.terminum,pag.mihi 51.Sed nũ sentẽtia declaratoria †
6 requireretur vt lapso illo termino triginta dierum nullus audiatur contra iudicem? Et teneo quod sic,secundũ Innocen.in cap.fin.qui matrim. accusar.

cusat.poss.quem ad hoc allegauit Rebuf.in dicta rubri.de constitutio. in glo.dicta incipienti Gallicos prælatos col.penul.pag.47.& Anto. Gomez.tom.3.c.1.num.25.& glo.per tex.ibi in.l.penul.tit.2.p.3.& Auiles d.c.3.syndicat.glos.1.nu. 11. Sufficiet tamen si comminatio in ipso præconio apponatur;puta quod suã interesse putantes cõpareant intra illos triginta dies pro omni termino peremptorio assignatos,aliasquod eis elapsis nullus de cætero audiretur& ex nunc pro non parte declaratur. Nam tunc absque alia declaratione, lapso termino illo, nullus amplius audiri debet secundũ supradictos doctores maxime Anto.Gomez.vbi supra,& Auiles dicta glo.1.nu.7.&.8. & glossatorem in.d.l.penul.tit.2.p.3 & voluit Rebuf.d.col.penul.in princip.&.Paris de syndicar. verbo officialis.ca.5.incipienti.Deinde vero nu.6.fol.142.&in c.6.incipienti,& modo nu.1.& faciunt dicta per Couar. lib.1.variar.c.18.nu.2.Ideoque secundũ Rebuf.d.col.penul.in princip.cum maxima cautela debet formari bannum hoc,&præconium scilicet quod præconizetur; qualiter †
7 illi triginta dies syndicatui assignari pro omni termino perẽptorio assignatur,&quod eis elapsis nullus in posterum audietur aliquo modo,& ex nunc pro nõ parte declaratur. In superq; in loco publico, & consueto præconizetur secundum Innocent. in cap.ex tuæ nu.5.de cleric. non resid.& Felin in.c.2.nu. 9. de constit. ne forte posset quis dicere quod nõ audiuit,&fuit ignorans illius præco
8 nij,&per inintegrum restitutionem audiatur;vel per literarum Regiarũ impetrationẽ prout dicebat Rebuf. in d.glo.Galicos.col.penul.aliquãdo neri,& Auiles.vbi supra num.9. Nam si in loco publico præconizetur,nullus potest dari iusta ignorantia,cũ quæ in publico loco fiunt, ad omnium notitiam peruenisse,præsumantur,ideo & tunc nullus supradictis seruatis etiam minor illo termino elapso audietur etiam per restitutionem,cum contra iuris dispositionẽ minor non restituatur neque iuris ignorantiam allegare possit, omnesq; tam minotes, quã maioris iuris dispositione ligentur. His enim nisi in casibus a iure expressis nulla iuris ignorantia prodest.Ideo tu iudex syndicandus antequã præconiũ hoc detur cerciorem facias debis iudicem syndicatorem;sic & scholaris volens recedere ab studio, secundũ Rebuf.vbi supra, vel debitor statim recessurus† vel alij in suis studiis existẽtes possunt proclamata facere,scilicet quod quicunq;voluerit aliquid ab eis petere cõpareat intra certum terminũ,nã ipsi recedere ab eo loco volunt,alias q termino elapso vlterius non audietur. Nam si terminus ille labatur, nullus postea audietur cõtra tales etiam pro debitis secundum Rebuf.vbi supra, & additionẽ magnam Abb.in cap.cum olim nu. 8.litera.A. de testibus, & Antoni. Gomez.tom.3.cap.1.nu.23. idẽ tradit Angel.in rub.col.17.versi.secundo fallit,secũdum glo.fo.318.institut. de excep.& idem Rebuf.id in schol: pro speciali declarans in tract.de priuileg.scholar.priuileg.17.Est tñ notandum, quod per præconiũ hoc a iudicibus syndicatoribus iussum dari,etiã cũ dicta cautella nõ excusabitur iudex syndicat'quin† etiam lapso termino illo triginta dierũ nõ possit cõueniri pro debiti contractis extra officiũ,puta pro mutatis reb',vel cõmodatis,nã equidẽ poterit secũdũ Auil.vbi supra.nu.12.in fine, nisi & ipse iudex syndi.aliud euã præconiũ publicari faciat,& petat, scilicet, q

Universidad de Deusto
Biblioteca

si aliqui putauerint eum esse suũ debitorẽ ex contractu aliquo extra officium facto, & celebrato compareãt ad petendum intra talem terminum peremptorium, alias, quod eo lapso non audietur aliquis vlterius. Tunc enim si terminus assignatus labatur, non poterit audiri, qui in termino illo non cõparuit, sicut in scholari, & alio priuato debitore dictum est, & vidi iam per iudicem quendã syndicatum sic factum. Intelligerem tamen hæc de rigore iuris, & in foro seculari. Nã in cõscientiæ foro, imo & iniustitiæ si euidenter de tali debito extra officium contracto appareret per instrumẽtum liquidum, vel per ipsius iudicis confessionem nonobstante lapsu illius termini, compellerem eum si iudex essem ad soluendũ quod ex particulari contractu extra officium facto, obligatus esset talis iudex syndicatus soluere, imo & de debito propter officium contracto, si per confessionẽ ipsius iudicis syndicati constaret etiam lapsis illis triginta diebus præconij cum cõminatione dati condemnaretur ad satisfactionem iudex ille. Nam & peremptata instantia si pars confessa sit, iudex sententiam ferre potest, secundũ Bal dũ. in. l. properandum. C. de iud. & Abb. & alios relatos per Ponce de Mexia, in prag. de la tassa del pan, cõclus. 1. nu. 146. & fol. 33. & in. l. 23. nu. 14. infra isto titul. posui alios casus, vbi & post syndicatum conuenire potest.

Quexas. Ex his verbis colligit Auil. dicto cap. 3. iud. synd. verbo, quexas, fol. 267. in causa syndicatus contra officialem † deberi offerri libellum in scriptis, ep & examinauit Paris. de syndicatu, verbo libellus, capit. 2. nu. 1. & Bal. de syndicat. nu. 7. & Amæd. de syndic. nu. 217. Nam secundũ Auil. vbi supra hoc regulare est in causis magnis, & grauis præiudicij, vt in scriptis libellus offerendus sit. Ego tamen crederem, & in actis causæ coram tabellione posse petitionẽ fieri, etiam in syndicatus instantia, cum & in ea secundum veritatem procedendum sit. Neque de apicibus † iuris curatur secundum Amædæum vbi supra. num. 216. & secundum Parid. vbi supra dicto cap. 2. nu. 10. causaq; syndicatus summaria dicatur, cumque summaria sit, & secundum veritatem procedatur in actis coram tabellione syndicatus, sufficit petitionem offerri, neque requiritur, quod in scriptis detur maxime attenta. l. fina. titu. de las sentencias infra lib. 4. vbi dicemus, Deo volente, non esse ita necessarium libellum in scriptis offerri, nisi per partem aduersam aliud petatur, a iudiceque in scriptis offerri iubebatur prout si causa esset grauis præiudicij esset iubendũ, prout quotidie per iudices iubetur. Norandũ tamen est, non omnes querelas contra iudices non esse admittendas, nam scrupulosa † inquisitio non est facienda contra iudices secundum Dulcetum de syndicat. nu. 17. neque de minimis debent syndicari, & qualiter libellus in causa syndicatus contra iudicem productus concludere debeat, cum iudex talis sententiam † iniquam tullit, videdus est Amæd. de syndica. num. 19. in fin. vbi inquit quod si sentẽtiam esse latam per dolum allegetur, perendum est, condẽnationem faciendam contra talem iudicem in certa quantitate, vel summa, si per errorem, vel imperitiam inquantum iudici syndicatori videbitur. Et sic est intelligendum, quod inquit Paris de syndicatu dicto cap. 2. numer. 16. ih verbo libellus, & in verbo iudices ad syndicatũ, qui sint cap. 2. numer. 11. fol. 131. Et si libellus † negligentiæ contra iudicem syndicatum

dicatũ proponatur, qualiter debeat concludere, & in. l. Iulia repetundarum tradit Auiles dicto verbo, quexas, & de aliis multis querelis cõtra iudicem syndicatum proponendis, & earum conclusione tradit Amædæ. vbi supra num. 15. cum pluribus sequentibus, vbi & de libello pro incarceratione iniusta tradit, de quo & per Didacum Perez lib. 2. ordinã. colu. 549. cum sequenti traditur, & per eundem Amædæum nu. 19. vbi inquit in libello pro carceratione iniusta esse concludendum ad æstimationem iniuriæ cũ iuramento potius voluisse perdere tantum ex bonis suis salua ipsius iudicis taxatione, quam iniuriam ex iniusta incarceratione illatam passum fuisse, sicq; iuramento affirmet ipse incarceratus protali iniusta incarceratione agens. Imo & tunc ad expensas propter iniustam incarcerationem incidẽter agi posset, & vel si voluerit ad interesse tales iniustæ incarcerationis agere poterit. Nã iniuste aliquẽ incarcerari faciens ad interesse tenetur secundum Amædæum de syndicatu num. 109 & Cathald. de syndic. num. 3. vbi ipsi ponunt cautelam, ne iudex teneatur pro iniusta incarceratione, quam & posuit iterum idem Amæd. num. 258. vbi cum pluribus sequẽtibus alias plures cautelas ponit ad defensionem officialium syndicandorũ a querelis contra eos proponendis. Vt tamen incarceratus iniuste euitaret cautelam illam dictorum doctorum, & posset non obstãte illa cautella † agere contra iudicẽ eum iniuste incarcerari facientem, semper cum aduocatus eram, & sum alicuius incarcerati dum peto sub fideiussoribus relaxari a carcere & fide iussores hos offero, oblationẽ hanc facio cum protestatione, quod per eam non sim visus iustificare iniustã incarcerationẽ, hac enim protestatione adhibita cessat cautela dictorum doctorum. Item & remedium iudicis absq; causa pœnam † legis minoratis ponit Auend. c. 16. præt. nu. 19. in medio. lib. 2. Et vt syndicatũ euites, aliã cautelã decerpes ex eodẽ Auend. c. 2. præt. nu. fi. lib. 1. Et de his cautelis, & alijs iudicum syndicãdorũ videndus est etiam Tho. Ferr. cautela. 14. & Hip. in pract. §. quoniã nu. 48. Tu tamen ad malum cautelis his non vtaris, ne dũ res tuas, vel personam etiam defendere vis, animam perdas. Et qualiter libellus de imperitia debeat contra iudicem concludere infra. l. 4. tit. 2. lib. 4. remissiue iterum dicemus Deo volente, & ex supra dictis patet.

Ante el dicho escriuano. Specialis casus est, vbi corã tabellione proponi querelæ possunt. Regulariter enim prout super isto verbo aduertit Auil. in. d. c. 3. syndic. fol. 267. non possunt † ipsi tabelliones querelam recipere neque acta facere, nisi coram iudice ipso proponantur, & ab eo recipiantur, & licet secundum tex. in. l. 24. ti. 8. lib. 2. supra ad petitionẽ partis, vel ex iudicis mandato teneantur tabelliones † scribere acta, quæ a partibus petuntur, vel quæ a iudicibus scribi mandantur, querelas tamen recipere nõ possunt, sed coram iudice proponendæ sunt, nisi in casu nostri tex. vbi licet ex legis nostræ permissione querelas corã ipsis tabellionibus proponere, & ab eis recipi.

Informacion. Non a maleuolis, & inimicis, & suspectis testibus sumendo eam, sed ab illis † qui omni exceptione maiores sint, vt in. l. fina. C. de prob. prout in proposito inquit August. Dul. alios referẽs de syn. n. 24. & 25. & Auil. c. 4. synd. gl. 1. n. 4. fol. 269. Cũ enim ipse Dul. inquit. n. 26. iudices, maxime malefactorũ quorũ ofi

Universidad de Deusto
Biblioteca

cium est inquirere, punire, & castigare incurrant in odium, & inimicitiã delinquentium & omnium suorum affinium, & amicorum, neque omnibus complacere possint, nam etsi iustitiam ad ministrent, non potest nõ esse, quin inimicos habeãt, vt inquit optima lex. 11. tum. pan. 7. & ideo nimirum si ab his testimonia capienda non sint contra talem iudicẽ, quẽ inimicum, & odio habent, prout & probat optima l. 6. ad finem. tit. 4. p. 3. Et ideo inquisitus & carceratus per iudicem durante officio non est legitimus testis cõtra eum secundum Aviles, vbi supra alios allegantem, & August. Dulcet. vbi supr. n. 29. vbi ipsi numerant, quipossunt esse testes
19 †contra officiales syndicandos, vbi & tradunt mediatores, qui dixerunt portasse iudici pecuniam, non posse esse testes contra eum, secundum prædictos doctores, & Pari. de syndi. verb. probatio. c. 2. n. 2. fol. 381. si
20 criminaliter in tali casu agatur secundum eos ibi. Nam si ciuiliter † agitur, bene tunc tales mediatores poterunt esse testes secundum suprà dictos, & Aviles, cap. 5. syndicatus, verbo satisfactio. fol. 272. & Farid. syndic. verbo testis, cap. 2. nu. 3. fol. 434 & Dulcet. vbi supra num. 31. de proxeneta, an sit idoneus testis, vide oprime Sonc. Iuni. consil. 12. nu. 17. &. 18. volum. 2. vbi inquit communiorem, & veriorem esse opinionẽ, quod mediatores, & proxenetæ non sunt idonei testes etiam volentes, nt si vtraq, parte consentiente. Sed hoc verum est, vt plene nõ probetur per proxenetam, vel mediatorem, nisi vtraque pars consentiat, sed vt semiplene probet, quemadmodum alius testis, probaret vtiq; secundum eundem Soncin. Iunio. eodem volum. 2. consi. 29. nu. 16. & consi. 31. nu. 18. & 19. hæc tamẽ de teste inimico propter carcerationem, vt legitimus nõ sit contra iudicem eum incarcerantẽ, intelligerem, nisi carceratio hæc procurata sit. Nam si procuraretur ad hunc effectum, vt testis esse non posset in syndicatu contra eum nihil proficeret, cum remedium procuratum nihil prosit de iure, sed potius damnificet. Et ideo iudices syndicandi antequam informatio secreta per syndicatorem incipiatur, solent memoriale quoddam iudici syndicatori tradere testium inimicorum, & suspectorum, vt ab eis dicta non recipiat, quod habuisse ortum credo a dictis per Bartol. in tractatu de consiliis habendis per officialem & assessor. in princ. vbi tamen inquit posse limitari numerum si spectorũ, (ne plures dentur) per iudicem, dictaque non capiantur a suspectis talibus, sed a personis non suspectis, & omni exceptione maioribus, prout in syndicatu requiritur, & plena etiã & legitima probatio necessaria est. Et hac de causa in instantia syndicatus inramentum suppletorium in defectum † integræ probationis non defertur parti aliquid etiam ciuiliter a iudice petenti, nam liquidissima probatio requiritur, prout expræ se tenet Paris de syndicatu verb. probatio, capite. 2. numero. 2. & verbo testis. cap. 1. numer. 3. & Iaso. in repetition. l. admonendi. num. 282. ff. de iure iurand. & hæc pro lege hac sufficiant.

IN LEGM vndecimam.

1 *Terminus legalis quando prolongari, vel abreuiari possit.*

2 *Sententia super syndicatu, an post triginta dies ei assignatos ferri possit.*

Dictio-

3 *Dictiones, statum, & continenti quãdoque ponuntur quatenus durat mandatum, vel arbitrio boni viri.*

4 *Tribus modis cognosci potest de maleficio.*

5 *Inquisitio specialis quæ sit, & diffinitio inquisitionis syndicatus.*

6 *Testis non interrogatus de ratione dicti sui fidem facit nu. 7. nisi in crimi nalibus, vt nu. 8. vbi & ad torturam imponendam testis debet.*

9 *Testis productus, etiam publicatis attestationibus potest reproduci, vt reddat rationem dicti sui.*

10 *Testis si in causa ciuili non interrogatus de ratione reddat eam, an faciet fidem & nu 11.*

11 *Testis vltra interrogata respõdes nullam fidem facit, & eius declaratio.*

12 *Testes deponentes de pertinentibus ad negotium, de quo agitur, dicuntur deponere de ipso negotio ad quod adducuntur.*

13 *Testis productus ad totum negotiũ, de quo agitur, vel simpliciter ad causam tenetur deponere quidquid monerit de ipsa causa, vel negotio.*

13 *Iudex non faciens testi deponenti interrogationes, & petens rationem dicti, an teneatur ad interesse.*

15 *Partialitas debet in specie, & per casus indiuiduos probari*

16 *Testis si pro vna parte interrogatus respondeat, & pro alia nollit respondere, præsumitur contra eum.*

cundum quod in lege nostra disponitur.

Vandorecibiren. Quæ quidem receptio intra terminum syndicationis fit, & eodem modo tẽtari posset, quod specificatio generaliũ verborum & dictorum ipsorum testium facienda sit, ita quod lapsis illis triginta diebus nullo licet modo suprà dictam specificationem, & liquidationem facere, sicut neque aliorũ testiũ dicta recipere, & capere liceret. Alias enim esset prolongare dictũ terminum triginta dierum syndicatus, quod iudex facere nullo modo potest, cum sit terminus legalis, quẽ quidem neque abreuiari, neq, prolongari licitum est secundum Parid. de syndicatu, verbo officialis. c. 6. incip. & modo nu. 2. folio. 142. vbi in nostris terminis ita tenet, & Bonifacius in peregrina, verb. iudex, quæs. 5. verbo probata. vers. sed pone. Cũ enim iste sit terminus legalis inductus absque hominum ministerio nullo modo extendi, neque abbreuiari per iudicem poterit, prout hanc cõmuniorem & veriorem testatur opinionem Didac. Perez in l. 1. tit. 4. libro. 3. ordinat. verbo, de la ley. col. 901. ad finem cum tribus sequentib' & in col. 869. vers. quid autem idem repetijt. Idemque in nostro proposito asserit Bald. de synd. nu. 3. Si tamen terminus legalis cum ministerio iudicis, & sic hominis detur, tũc secundũ Didac. Perez. col. 70. vers. huic sententiæ. l. 1. tit. 3. lib. 3. ord. poterit talis terminus per iudicẽ abbreuiari, vel prolongari. Hæc tamen informatione secreta syndicatus faciẽda intelligenda sunt, secus in sen-

SVMMARIVM.

Iudices syndicatores testes in syndicatu generaliter deponentes interrogent quibus in causis, & rebus illud factum fuit, ita quod specialiter, & particulariter appareat de dictis, & testimonijs dictorum testium se-

sententia. Nam sententia † super

Universidad de Deusto
Biblioteca

ca ferri potest etiã post triginta dies & idẽ in petitionibus, & libellis propositis in termino triginta dierũ cõtra iudicem & in probationibus super talibus petitionibus, & libellis adhibendis. Hæc enim post triginta dies fieri possunt & determinari, prout quotidie videmus fieri, & practicari, licet aliqui iudices ignorent, an & intra illos triginta dies debeat proferri sententia super resultantibus ex informatione secreta, putantes post illos dies proferri non posse. Sed falluntur, nam & post eos fieri hæc possunt. Dies enim illi triginta solum pro informatione secreta cõtra iudicem syndicandum capienda dantur, & pro petitionibus contra eum allegandis & præsentandis, non vero vt necessario intra illos debeat super petitis, vel extali informatione secreta resultantibus sententiari, & sententia proferri: nam & eis lapsis potest determinari diffinitiue. Neque obstat l. 20 infra eod. quæ contraria ijs videtur ibi. *Que luego passados los dias de la residencia*. Nam verbum illud, a cabados, intelligitur tunc demum lata sententia, & executa super syndicatu, vt in l. 20. latius dicã, & tunc verbum, luego, latine incontinenti, & statim quandoque ponitur pro quatenus dura t mandatum † l. iurisgentium. §. si eum. ff. de pact. quãdoque arbitrio boni viri. l. si ita quis. 5. si iactum. ff. de verb. obliga. Abbas in. c. ponit. de locat. Bertach. in reperto rio suo, verbo incontinr. & verb. statim. Alcita. optime in. l. 1. §. qui. præsens nu. 25. cum aliquibus sequẽt. ff. verbor. oblig. Iudici tamen syndicatori terminus iste pro sententia ferẽda super resultantibus ex formatione capienda, & causa terminãda nõ datur, sed potius in prouisionibus regijs ad syndicatum aliorum officialium captum determinandum nul- 3 lus terminus assignari solet saltim ita strictus. Ergo intelligendũ est, quod cate nus durat mandatum, quatenus causa decisa non sit, neq; sententia determinata. Et arbitrio boni viri ita intelligendum est verbum illud, incontinenti. d. l. 20. vt sententia prius præcedere debeat super residentia illiaserere informationis, quam regio cõsilio mittatur. Et sic declando, prout declarati debet, & practica ordinaria declaratum videmus verbũ illud, luego, dictæ. l. 20. intelligendum est prout in d. l. 20. Deo volẽte dicem⁹.

Pesquisa. Auil. c. 4. synd. in glo. pesquisa prosequitur aliqua de informatione hac secretæ syndicationis facienda, & inquit formã informationẽ hanc faciendi non a iure cõmuni sed ab statutis & cõmuni obseruãtia inuenita fuisse. Et in hac secreta informatione proceditur per iudicem syndicantem interrogando testes, examinandos partim ex aduocatis publicis, partim ex decurionibus ciuitatis, partim vero ex tabellionibus, & procuratoribus, aliisq; officialibus audictiæ, partim autẽ ex bonis populi hominibus, inter quos solent examinari duodecim testes, plures, aut pauciores per totum interrogatoriũ residentiæ vltra testes, examinandos & recipiendos pro liquidãdis, & specificandis dictis dictorum testiũ informationis secretæ, ad quos ipsi se remiserunt, quæ se llaman testigos ó verificationes. Nam si vnus testis ad alium se remittit, statim ille, ad quẽ se remisit, debet examinari pro verificatione illa, & sic fit, & practicatur. Et cum ex lege nostra forma secretæ syndicationis imposita sit, iã a iure cõmuni dici potest fuisse approbatam, & iustam fieri, cum nos nõ habeamus aliud ius commune, quam ius Regium, prout suo loco dictum remanet. Vlterius & notandum est,

quod

4 quod tribus modis † cognosci potest de maleficio aliquo, vel per accusationem, vt in toto tit. C. & ff. de accusat. quod in hac syndicatus instantia verificari potest, cum quis pro suo interesse officialem accusat. Vel procedi potest per denunciationem alicuius officialis, vel syndici, de quo plene per Cyn. & Bald in l. ea quidẽ C. de accusat. & hæc etiam in nostra 7 materia habere locum potest, quoties alicuius publicus procurator, vel popularis aliquis officialẽ in syndicatu existentem accusat, & denunciat de aliquo maleficio, & delicto tanquam vnus de populo. Vel alio, & tertio modo proceditur per inquisitionem, & hæc inquisitio diuiditur in specialem, & generalem. Specia-
5 lis † est quoddam ius procedẽdi per officium ad puniendos delinquentes nominatim inquisitos de certis delictis diffamatos, vt colligitur ex Bart. in. l. 2. §. si publico de adult. ff. Et quomodo tunc procedatur tradit Ant. Gom. tom. 3. c. 11. nu. 50. Generalis vero inquisitio in alias quatuor diuiditur, prout hæc, & alia videre licet optime ex Amædæo in. d. tract. syndi. nu. 21. cum quatuor sequentibus. Et quo ad nostram materiam inquisitio hæc syndicatus est, ex quattogenere inquisitionis generalis per illum Amæd. ibidem num. 24. formata, scilicet, quia est specialis quo ad personas potestatis officialium, & familiæ, generalis vero quo ad omnia delicta per eos commissa. Et hæc secundum eundem ibi nu. 25. diffinitur, quod est quoddam ius † procede-
6 dendi per officium ad puniendum, & condemnandum facinorosos homines de territorio inquirentis de aliquo crimine non a malevolis diffamatos, de quibus & traditur per Parid. de syndicatu, verbo accusatio, & verbo inquisitio, & prout alias iã in hoc titulo memini dictũ, nõ est faciẽda contra officiales hos scrupulosa inquisitio, neq; de minimis syndicãdi sunt, nisi essent torminima quibus adiunctis magna quantitas efficeretur, & accumularetur, nam tunc syndicandi essent & de illis.

Pregunte a los testigos. Hic cõsidero esse text quod licet dicti sui testis rationẽ non assignet, si de ea † nõ interrogetur, fidẽ tamen facit, & probationem, nam nisi interrogetur, rationem reddere, nõ tenetur dicti sui secundum text. in. l. solã. C. de test. si tamẽ interrogetur de causa & quomodo scit, reddere tenetur, aliãs nullam faciet fidem secundum Auil. d. c. 4. synd. verb. haga, & Socin. vbi, & multas fallentias ponit in reg. 401. & Anto. Gome. tom. 3. c. 12. nu. 9. & 10. & glo. nõ deue. per tex. ibi. in. l. 26. ti. 16 p. 3. & latissime omnium Felin. in. c. cum causam de test. a nu. 2. cũ pluribus sequen. Et ibi eius additio vltra eum limitat, vt non procedat in cau-
8 sis criminalibus † in quibus testis etiã non interrogatus tenetur reddere rationem dicti sui, alias non probat, vbi hanc testatur communem opinionem. Quod adeo ibi additio illa verum credit, quod etiam si tunc pœna corporalis non veniat imponenda ex tali crimine, quia ciuiliter de eo agitur, adhuc tunc debet reddi ratio per testem, etsi non interrogetur imo & ad faciendũ indicium ad torturã debet reddi ratio per testẽ, etsi de ea nõ interrogetur secundũ Hip. in pract. 5. diligenter nu 31. Licet ex delicto ad pœnã pecuniariam ciuiliter agatur, & delictum leue sit, tunc idem quod ciuilibus crederem, vt etsi ratio non reddatur per testem de ea non interrogatum, fides adhibeatur. Et sic procedat opinio Rom. relati per additionem illam Felini, qui contra tenebat, cum ciuiliter

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro delicto agebatur. Vnum tamen singulare notandum est in practica, scilicet quod si testis nō fuerit interrogatus de causa, neque reddit eam vbi reddere eam tenebatur, pars illū producens poterit iterum producere etiam publicatis † attestationibus, 9 vt teddat rationem sui dicti per tex. in c. per tuas de testib. quem ad hoc ita tenendo allegat Anton. Gom. d: 10 nu. 10. Sed num si † testis non interrogatus in causa ciuili reddit rationem dicti sui, faciet fidem. Et videtur quod non, quia vltra interrogata respondit, & testis vltra interrogata respondens † nullam fidem facit secun- 11 dum tex. in c. de testibus, cum similibus de test. Contrarium tamē in nostro proposito de tali teste dicēdum est, imo quod faciat fidem. Nam textus ille in d. c. de testibus, & eius materia, & brocarticum procederet, quā do testis deponeret omnino diuersa ab ipso articulo, super quo interrogatur. Si tamen deponeret de cōcernentibus ipsum articulum, & negotium de quo agitur, & interrogatur, & ad dictum suum fortificandum, & verificandum per assignationem rationis non detrahitur eius fidei, sed 14 potius augmentum præstatur, prout notant Abb. & doctores communiter, in d. c. de testibus. Confirmatur, ex singulari doctrina Angeli in l. à dubitari. ff. d hærd. instit. quem refer, & sequitur Alex. in l. 1. ff. si cert. petat. vbi laſ. nu. 44. Optime inquit enim Ang. quod testes † deponentes 12 de pertinentibus ad negotiū de quo agitur, dicūtur deponere de ipso negotio, ad quod adducuntur; præsertim si tales testes iurauerunt dicere veritatē super tota causa, & illud q̄ vltra articulum dicerent, causam illā attingeret, & concerneret. nā tunc etsi vltra interrogata respondeant, si dē facient. Neq, ex hoc fides eorū vacillat, secundū Bart. in l. si duo patroni. §. idē Iulianus nu. 8. ff. de iure iurand. eundē Bart. & doct. cōmuniter in l. momētanea. C. qui legi. perso. Spel. de test. §. 1. versi. item quod deposuit super alio, & vers. sequent. refert & sequitur Hippoly. in l. 1. §. dinus Fantin. in. nu. 2. ff. de quæst. fol. 28 in paruis. Facit etiam doctrina Abb. quem alij sequuntur in d. c. de testibus. nu. 6. dicentis, q̄ testis producens adrorum negotiū, vel simpliciter † ad causam, de qua agitur, tenetur deponere quid quid nouit de ipsa causa, & negotio, prout notat glo. in c. quia circa cum concordantiis ibi allegatis de priuileg. glos. & cōmuniter doct. in c. fraternitatis de testi. Ergo etsi nō vltra interrogata talis deponat testis, nō ex hoc eius fides minuetur.

Thagaque declaren. Iudici enim incumbit veritatem elucidari, & declarari per testes, ex quod sciuerint, cū causam ipsam iudex ipse determinare debeat, & punire delinquentes, & reos. Quærit tamē hic optime Auil. d. c. 4. synd. verb. haga, n. 2. fol. 270. Nunquid si iudex non fecerit dictā 14 interrogationem † testibus, teneatur ad interesse, si de causa & ratione eos non interrogauerit. Tandēq; ponit vnam distinctionē post allegatas doctorum opiniones, cum quidem distinctio ex toto mihi nō aplaudet, nā si iudex testes examinat prout debet examinare in syndicatu illi actui tenetur totus addesse, neq, ad extranea diuertere debet, alias cui ei parcēdū esset, si ad alia intentū haberet, dū testis examinatur. sed potius culpandū, si aliter fecerit. Ideoplacet mihi in hoc doctrina Abb. in d. c. cū causam. n. 7 de test. dicentis q̄ si per dolū, vel nimiā negligētiā iudex ipse omisit facere d. interrogationē, & quærere a teste de causa & rationē dicti, in casu vbi

sa vbi ratio a teste debet reddi, vt fidem faciat, vt in criminalibus, tunc iudex tam in foro fori, quam in foro poli tenetur ad interesse partis propter hoc illatū. Sed quia iudex de dolo & negligentia argui non potest, nisi per partem requisitis sit, merito in hoc casu a parte nō requisitus nō teneatur saltim in iustitia, licet dictā 15 interrogationē omiserit facere, prout optime in proposito aduertit Felinus in eodem. c. cum causam nu. 3 versi, & testis adde Ioan. And. requiri enim iudex debet, cum interrogationes has ex officio faciat secundū Patid. de synd. verbo officium iudicis nu. 1. Quod quidem officium, nisi peratur, regulariter impertirinō tenetur, vt infra. l. 23. glos. 2. dicemus, Deo volente. Si tamen requisitus iudex fuerit, in hoc nulla negotiorum aliorū occupatio, & interiectio cū excūsāret, nam actui, quem facit, totus intentus esse debet, dum illum facit, & exercet, & alia omittere interim expedire, vel dum alia breuiter expediendā determinat, cessare faciat in actu illo, & actu interiecto expedito, ad priorem totus reuertatur, non enim debet actui, quem facit, tā quam statua præsens esse, & ibidem corpus, animum vero in remotis habere, prout quidam, & male faciunt. Id quod tamen de dolo diximus, intelligerem, nisi expresse dolus ipse ex parte talis iudicis prouaretur, puta quia ipse dixit, quod propter odiū vel inimicitiam, quam cum parte habebat noluit dictam interrogationem testi per partem illam præsentato facere. Tunc enim etsi requisitus non fuisset, teneretur ex dolo ad interesse, & ex delicto illo, quod tale in iudice reputarem, sed si hæc nō probarentur, & sic dolus expresse, tunc requiri deberet iudex expresse & aperte, vt ad interesse teneretur, si dictam interrogationem omisisset testificare in casu, in quo vt testis probaret, debebat reddere rationem etiam non interrogatus. Iudex tamē cum fueris a teste rationem dicti nō omitas inquirere, maxime in causa criminali, vel ciuili graui.

Particularmente. Et sic in specie † per casus speciales, & individuos debet probari partialitas, prout tex. hic clare probat & sentit, quem ad hoc allegat Auend. c. 2. prætor. nu. 21. libro. 1. & nu. 20. in fin. inquit quod vt partialitas probetur, debet prius probari ciuitatem illam esse vandericā, & per partes diuisam. Et sic de omnibus circustantiis, vt dictum testis clarescat, & veritas patefiat, debet testis interrogari, vt sciatur, in quo fuit iudex partialis, vel negligens, & vt ipse officialis posit se defendere. Nam in indagatione, & inuestigatione hac ipsiusmet iudicis syndicati defensio versatur, de qua & ipse iudex syndicator debet, & tenetur se informare, & inquirere, sicut & de culpa, vt inquit tex. in l. 3. tit. 10. infra libro. 4. & in. l. si non defendantur. ff. de pœnis, notat Auend. in responsione. 15. correctione. 8. Imo & si testis pro vna † parte interrogatus respon 16 deat, & pro alia nollit respondere, præsumendum est contra eum, quod dolo supprimat veritatem, neq; tūc ei credendum est secundum Auiles. c. 4. syndic. verbo Io malo. folio. 270.

IN LEGM DVO decimam.

1 *Pœna infamiæ corporali pœnæ æquiparatur.*

2 *Vnus casus, vbi iudex officium suum etiam non petitum ad priuatam vtilitatem impartitur.*

3 *Iudex potest in furto ad partis satisfactio-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

factionem eundemnare, etiam si pars non petat.

4 *In causa syndicatus criminali potest pœna corporalis imponi, & insuper officio iudicis peti damna, & interesse possunt.*

SVMMARIVM.

Iudex syndicator omnibus modis inquirat veritatem culpæ generalis aduersus iudicē syndicatum ex secreta informatione resultantis: & in probatiscō demnet non solum in pœnisle galibus: sed & in partis læsæ satisfactionem, & in arbitraria pœna imponenda, si dubius extiterit, remittat eius impositionem Regio consilio. In quacunque itidem condemnatione cuiuslibet pœnæ semper reseruet arbitrium dicti consilij, vt ipsum Regale consilium minorare, vel augere pœnam possit.

3

PAra que le embien. Hic videtur tex. expressus, quod etiam in criminalibus conceduntur, & dantur literæ requisitoriæ notificandæ iudici, vbi testes examinandi habitant, & viuūt, vt ipsi testes ibidem examinentur per ipsum iudicem requisitum, & dicta, & declarationes dictorum testiū requirenti iudici mittantur, prout supra in l.28. tituli supra proximi dictum est, & consideratum. Neque obstat, si quis diceret textus nostrum loqui, vt pro illa doctrina non ponderetur quoties pœna corporalis non venit imponenda, sed pecuniaria. Nam intellectus hic ad tex. nostrum diuinatorius est, & nimis restringit eius generalia verba in omnibus, & circa omnia intelligenda, & quia causa syndicatus, de qua nos agimus si pro male gestis, & barateriis imputur, non desinit infamare, & infamia pœnæ corporali æquiparatur † secūdum Auenda. capit. 36. Prætor. numero, 18. lib. 2. Si ergo & in hac pœna barateriæ, vbi pœna est regulariter pecuniaria, & infamat, hoc ex text. nostro permittitur, posse mitti protestibus examinandis, cur & non idem & in quacunque alia causa criminali? De quo latius diximus in d. l. 28. ad ibidem dicta me remitto.

1

En la satisfacion. Intellige si per testes probatum est, secundum Auiles hic super istomet verbo, satisfacion, & Bald. in l. ea quidem, numer. 52. C. de accusat. Et habemus hic vnum casum, vbi iudex impartitur officium † suum non petitum, etiam ad priuatam vtilitatem, licet regulariter sit secus secundum Doctor. maxime Ripam hoc optime examinantem † in l. 4. §. ait prætor. ff. de dam. infect. Si cur & in furto potest iudex condemnare † ad partis satisfactionem, etiam si pars non petat, secundum Bald. in l. 2. in fine. C. de edendo, & Auil. capit. 16. syndicat, fol. 276. gloss. pagada. Vbi intelligit, hoc esse verum, quoties constat de delicto per confessionem inquisiti, secus si per testes, prout & tenet Castillo in l. 48. taur. numero 15. & 16. Id tamen sublimitatem, cum testes illi essent partes interessentes, secus alias, secundum eundem Auiles capitulo quinto syndicat. in glossa, fina. folio. 272.

2

Y mas en la pena. Considero textum hunc ad hoc quod in causa syndicatus criminali potest peti pœnam corporalem imponi, & insuper officio iudicis possunt peti damna, & interesse secundum Amædæum de synd. numer.

nu. 216 & Marant. in pract. pag. 87. nu. 20. Et hoc quia damnum, & interesse non sunt pœna, vt traduut doctores & glos. in l. cum alleges. C. de vsur. Nam si esset pœna, etsi ciuilis esset non posset peti etiam incidenter officio iudicis, postquam petitum esset, pœnam corporalē imponi. Quia aut deber agi ad pœnā corporalē criminaliter, aut criminaliter ad pœnā ciuilē, sed ambæ principaliter pœnæ criminalis, & & ciuilis petiti, & intentati nō possunt, si etiāid, q̄ ciuiliter peteretur, in vim pœnæ veniret soluēdum secundum Marant. vbi supra, & text. in l. 1. tit. 6. par 7. nisi id, quod ciuiliter petitur vltra pœnam corporaliter principaliter petitam petatur in resarcionem damni, & interesse incidenter ex iudicis officio. Nam tunc, cum saltim respectu petētis nō possit dici peti pœnā ciuilem, sed satisfactionem damni, & interesse, iure optimo peti potest incidenter ex officio iudicis post petitas principaliter in libello pœnas corporales, & legales contra similes delinquentes de iure impositas, imponi. Puta si pro homicidio agatur, potest peti principaliter homicidā puniri pœnis grauioribus contra eū in iure repertas & statutas, & incidēter ex officio ad satisfactionem damni ex hoc illati agi. Vel puta, pro vt jam in tentaui in facto, si quis vendit censum super re non libera, quam tamen in ipsis census impositione declarauit liberam esse, potest agi principaliter, vt puniatur ad pœnam ordinariam doli & falsitatis commissæ declarando rem liberam esse, quæ nō erat, & incidenter peti contractū rescindi, & quod nummi census totius restituantur, vel saltim, quod dentur & assignentur pro illius census assecuratione bona libera, & sufficiētia. Quia hoc est interesse ipsius domini census, & damnum patietur, si aliter fiat, quia census non est securus super re prius obligata alteri maiori summæ, quæ quasi totam ipsam rem obligatam obsorbet. Et sic eodē modo contra iudicem agendum est, in syndicatu, cum necesse fuerit.

IN LEGEM DE cimam tertiā.

1 *Nomina testium in fine cuius libet capituli ex secreta informatione resultantis inferēda sunt, & ponenda. nu. 2. etiam in delicto nefando id procedit.*

3 *Casus certi vbi nominum testium non est danda copia.*

4 *Indiciorum copia danda est reoinculpato, nisi vt n. 3. declaratur.*

6 *Accusatore superueniente inquisitio cessat.*

7 *Accusatorem repellere potest iudex syndicator, si timet de collusione.*

8 *Capitulorum contra iudicem syndicatum per aliquem tanquam vnum de populo præsentatorum an statim sit dāda copia, antequam eorum informatio fiat.*

9 *Defensio etiam diabolo si foret in iudicio non est deneganda.*

10 *Defensioni renunciare nemo est permittendus vbi pœna corporalis, vel infamatoria esse potest. n. 10. etiam si renunciatio iuraretur vt num. 12.*

11 *Terminum assignare pro defensione competentem idem est, ac si nullus assignaretur.*

13 *Termino competente assignato ad defensionem si reus sinat illum labi nulla defensione facta, sibi præiudicat.*

14 *Familiares iudicum syndicatorum, officiales an possint pro eis esse testes in syndicatu.*

15 *Testes inhabiles admittuntur pro innocentia rei probanda.*

16 *Sententia in syndicatu lata contra iudi-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

indicem syndicatum, an possit exequi & quando non obstante appellatione per indicem ipsum ab ea interposita.

SVMMARIVM.

Tenetur syndicator statim incipere secretam informationem syndicatus secúdum quod sibi in prouisione Regia committitur, & mandatur. Qua quidem informatione capta culpæ ex ea resultantes, & iudici syndicato factæ ipsi notificandæ sunt, vt ab eis se exonerare valeat, & veritate inquisita, sententia per syndicatorem super illis culpis ferenda est, vel determinatio Regio consilio remittenda, secundum quod in lege nostra disponitur. Aliaque in ea contenta iudex ipse syndicator obseruet, & adimpleat.

Notifique las cosas. Receptа igitur, & facta inquisitione secretæ syndicationis, factisque liquidationibus testium in ea examinatorum generaliter, vel remissiue deponentiũ capitula, quæ contra iudices syndicatos & alios officiales resultant, (quæ in nostra Hispania cargos vocantur) ipsi iudici & eius officialibus, quibus incumbunt notificare, faciat iudex talis syndicator assignando eis terminum congruum & copiam ipsius informationis secretæ, vt se ab illis capitulis exonerare valeant, & possint, in fine cuiuslibet capituli ponenda, & declarãda sunt nomina testium ex quorum dictis, & depositionibus capitulum tale resultauit, & probatum est, vt & contra ipsorũ testium personas, sicut & contra eorũ dicta tales officiales syndicati tueri se possit, personas ipsorum testium, & dicta reprobando, si causas reprobationes sufficientes habuerint secũdum textum in c. qualiter, & quãdo, cle. 2. de accusatio. quem ad hoc alios allegando, & alia in propositi dicendo notat, & allegat Aules in c. 4. synd. glo. 1. num. 9. cum sequentibus, vbi expresse tenet id de nominibus testium in fine cuiuslibet capituli contra tales officiales facti ponẽdis, & inferendis, prout tenet & notat Abb. in c. 1. col. 4. de testibus, Socin. regula. 406. Nomina enim testium nulli deneganda sunt, neq; eorum copia regulariter, pro quo est tex. in l. 3. tit. 1. infra libr. 8. & in l. 1. eiusdem tituli, & libri, & text. in l. 2. tit. 12. cod. lib. 8. cum & in delicto nefando copia nominum † testium reo danda sit secundum tex. in l. 1. tit. 21. libr. 8. infra, & notat Siman. de institutione cathol. titul. 64. de test. num. 29. & 30. Et post hæc scripta reperi, retulisse cõciuẽ meũ doctorẽ Gutier. curiose, & docte in allegatio. 1. per totam, & ita tenent omnes secũdum Clarum in pract. crim. lib. 5. §. fi. q. 49. num. 2. Regulareque hoc est, nisi in certis causis. Puta primo, in causa †hæresis, in qua neque nominum testium, licet dictorũ sic, reo copia datur, & iure optimo secundum tex. in l. 11. tit. 17. p. 3. & ibi Gregor. Lopez, & Simanc. vbi supra num. 17. & Rojas de hæret. 2. p. num. 96. cũ pluribus sequentibus. Vel secundo, nisi timeatur de test. subornatione secundum Bald. in l. fin. C. de edend. & super statutis. §. statuere. num. 26. & Deci. in c. de probat. num. 35. fol. 196. Vel tertio, nisi causa esset multũ grauis, quæ potentem, vel magnatẽ aliquem tangeret. Tunc enim non solent

lent dari nomina testium etiam in publicatione, arg. tex. in c. fin. de hæret. in 6. Quiquidem tex. etsi in hæresi loquatur, idem tamen est vbi eadem ratio timoris datur secundũ Deci. in c. 2. num. 25. de testib. & Abb. c. præterea cl. 2. nu. 4. de sponsa. & repertorium inquisit. verb. nomina in fin. Nam & propter potentiam adnersarij omitti potest citatio secundum rex. in illo c. fi. quem ad hoc allegauit Abb. in c. cum non ab homine. n. 30. de iud. & Hippol. Cons. 8. n. 25. cum seqnen. lib. 1. Ex quibus iudices aliqui seculares, pro vt sunt delegati pesquisitores in causis grauibus denegant nomina testium reis propter eorum potentiam, quia timor subornationis adest ex hac causa. Iudicesque ecclesiastici ex his excusari possunt, qui núquam ex summaria informatione copiam recipiæbem, & si aliquando permittunt fieri nomina testium non sinunt dari, sed dicta tantum eo quod causæ eorum graues à communiter accidentibus sunt, quia famam, & honorem tangunt, timorque subornationis detur. Deberent tamen hæc cum commoderatione fieri, & vbi aliqua exdictis causis sufficientis adesset, nonvero provt faciunt communiter, & semper in omnibus causis, siue timor hic detur, siue non, siue causa grauis sit, siue non sit, potentem, aut impotentem tangat. Et ideo neque illud approbo, neq; reprobo medium enim tenendum est. Licet tamen hæc ita se habeant, in syndicatu tamen nunquam debent nomina testium denegari, sed potius in fine cuiuslibet capituli contra officiales resultantis, quod cargo vocamus, nomina testium capitulum illud probãtium in ferenda sunt, secundum Auil. ca. 4. syndi. glo. 1. n. 9. & Soci. reg. 406. & Auend. in prin. sui operis in c. Præter. in addit. marginis posita ad c. 6. syndic Nã tunc, cum capitula hæc officialibus dantur, fiat publicatio ipsius inquisitionis secretæ, & totius processus secundum Auil. vbi sup. n. 10. ampliusque testes illi examinandi non sunt, neque ipsi officiales audiendi super exoneratione capitulorum illorum, merito si tunc, & non ante, & dictorum ipsorum testium copia danda, & præbenda sit, fiat & in causis grauibus, nominum testiũ, & dictorum copia datur, facta eorũ publicatione, cum tunc plenarie examinati sunt, timorque subornationis cesset, indiciaque reo contra eũ resultantia demonstranda sint, & eorum copia danda † vt se possit defendere secundum Anto. Go. tom. 3. c. 13. n. 21. & Hyppol. plura allegando con. 8. n. 24. & Cæpol. con. 64. n. fi. eundem Hippo. consi. 53. n. 11. & 12. Gandin. de malefi. tit. de quæstio. n. 23. defensionis enim facultas tollenda non est, secundum tex. in l. defensionis. C. de iure fisci lib. 10. Imo & reo non petente debet ei hæc copia dari secundum Hippoly. in pract. §. nunc videndum, n. 3. cum plurib. sequen. alias non dicetur iuste condemnatus faciuntque adducta per Matt. Afflict. deci. 391. n. 7. & 8. Neque valeret confessio facta vi torturæ adhibitæ nulla data indiciorum copia, & termino competente ad se ab indiciis illis purgandum secundum Sylvam Nuptialem plures referendo in lib. 1. verb. non est nubendũ in prin. 6. 93. in casu. 20. licet ad hoc ipse ibi partis petitionem requirat cõtra id, quod, inquit Hyppol. & melius id d. §. nunc videndum n. 3. Et intelligedicta, etiam si ratificetur confessio talis in tortura illegitime, & iniuste facta secundum Anto. Gom. vbi sup. n. 25. Si indicia non præcesserunt legitima ante torturam, & copia indiciorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum reo præstita nõ sit, pro vt præstari debet. Imo & in causa hæresis debet dari copia hæc, & exemplum testium, quorum facta est publicatio, illis duntaxat circunstantijs amissis, ex quibus reus facile intelligere posit, qui sint illi, qui contra eum perhibuerunt testimonium, secundum Siman. vbi supra nume. 26. in princip. Cumq; hæc ita se habeant, nimirum, si & in syndicatus causa, cum factis capitulis, nulla alia publicatio, neque testiũ ratificatio expectetur, quod & ipsorũ testium nominum tunc præbenda copia sit. Nam & vt inquit optime Siman. vbi sup. nu. 30. possiti sunt iudices tamquam signum ad sagittam, neque possunt omnibus placere, cum ex officio teneantur litigantes plurimos quotidie increpare, in carcerẽ, & exilium mittere, mulctare, condemnare, ac nonnunquam pœna mortis punire. Vnde fit, vt sæpissime in multorum odium incurrant, & insidias patiantur. Ideoque ibidem ex Cicerone, miseram iudicum cõditionem vocat. Quas ob res nomina testium secũdum eum ibi, in fine dicti numeri. 30. sunt omnibus etiam magistratibus aperienda. Duo tamen notanda in propositum dictorum sũt, scilicet, quodquando proceditur ex mero iudicis officio, † vel per modum notorij, vel ex fama publica potest iudex indiciorum copiam omittere secundum Parid. de Pur. de synd. verb. tortus. c. 4. nu. 24. in medio. fol. 475. & Grammat. in decis. Neapol. 36. nu. 54 cum pluribus sequentibus. Vel cum proceditur per modum visitationis, secundum Simanc. vbi supra n. 30. in fine. Quæ quidem notanda sunt, non enim hic alibi reperies.

Solet tamen per iudices syndicatores fieri cum ex secreta syndicatus inquisitione aliquæ resultant culpæ cõtra iudices, vel officiales in sententia super ipsius syndicatus inquisitione proferẽda, culpas illas remittere ad publicam, vel particularem petitionem super illis me culpis, per partẽ cui tangebar, vel per alium tãquam vnum de populo contra ipsum iudicem, vel officialem præsentatã, quasi accusatore superueniente † inquisitio cessare debeat tanquam remedium extraordinarium, secundum Auil. vbi supra nu. 11. & 12. De quo est videndus Alberi. in l. siue §. 1. ff. de liber. agnoscend. Et ideo inquit ipse Auil. d. n. 11. quod iudex syndicatus cum viderit aliquas culpas ex dicta inquisitione secreta contra eũ resultare, vel posse, faciat peramicos porrigi super eis petitiones publicas, vt cum sententiabitur inquisitio secreta ad petitiones illas remittantur culpæ illæ. Quod quidem consilium tunc demum experiendum cõsulo, cum certo tu iudex scis culpas illas cõtra te factas ex dictis testium falsorum resultasse, & malitiose tibi iniunctas: si tamen hoc non sciscautelis his non vtaris. Melius est enim culpas illas in syndicatu hoc purgare, quam ad extremum vitæ syndicatum reseruare, animæ enim potius, quam diuitijs consulendum asserо. Et quia si de remedio hoc procurato constare posset, nihil tibi proderit, remedia enim procurata nullide iure prosunt, possetque iudex syndicator, si de collusione, vel prænaricatione illa timet, accusatorẽ † illum repellere secundum Bart. & Ioann. And. relatos per eundem Auil. vbi sup. n. fi. in fine. Nam etiam stante accusatione potest fieri causæ inquisitio, si timetur de collusione accusatoris secundum Angel. in l. 3. §. fi. ff. de adulter. & Alberi. 3. par. statutorum q. 57. quos refert Auend. in di. prin. c. præt. super. c. 6. syndicat. in addit. ad marginem. Et quia quamuis

uis posset venire accusator, nõ ideo iudex debet desistere ab inquisitione secundum eundem Bald. l. si quis in hoc genus. C. de Epi. & Cle. posserque in hoc casu iudex syndicator accumulare probationes in secreta inquisitione factas cum processu publicæ illius petitionis secundum Auil. vbi supra n. 12. versi. & ex hoc dicto Bald. & super illis pronunciare in sententia secretæ syndicationis proferenda maxime cum hodie iam ex l. 41. tit. 4. lib. 2. supra, sic fieri iubeatur.

Mandamos que de aqui adelante los 8
juezes de residencia sentencien los cargos de la secreta, aunque sobre algunos dellos se aya puesto demanda publica. Et facit optima l. penul. versi. y en otra manera tit. 16. par. 7. Et hoc vt euitetur dicta cautela in glo. præcedente declarata. Et quia etiam iudex syndicator ex officio in sententia ipsa syndicatus potest parti, & populo satisfacere de damno, & de vindicta publica. Et sic cautela illa nihil posset tibi prodesse, & hoc cum petitio contra te facta consistit super aliqua iniqua, vel iniusta sententia alicuius causæ, vel super alia re, super qua cum syndicatio secreta sententianda est, constare potest de defensione ipsius iudicis syndicati, contra quem petitio illa directa fuit. Tũc enim poteris tu iudex super illa pronũciare tã ad dãni satisfactionẽ parti soluendam, quam ad punitionem culpæ ex tali sententia iniqua resultantis. Sed si cum in syndicatu informationis secretæ sententia proferenda est, nondum liquet de defensione syndicati officialis circa petitionem illam, tunc quo ad damni satisfactionem poteris te remittere ad pẽtitionem illam præsentatam per partem vel aliquem de populo. Quoad culpam tamen hac de causa ex secreta inquisitione resultantem super inpetitione illa contentis poteris ipsum officialẽ syndicatum punire, & castigare, prout quotidie fieri videmus & sic illa lex. 41. declaranda est meo iudicio.

Ex qua quidem l. 41. & argumentum sumi potest, in quantum ibidem iubetur iudicibus syndicatoribus, vt quo ad posse verificari faciant capitula per aliquem de populo contra officialem aliquem syndicatum præsentata, quod videtur ille tex. probare, capitulorum talium non esse præbendam † copiam officiali illi, contra quem præsentantur, ante quam eorum verificatio facta sit, sed tunc demum verificatione facta. Quodpater, cum ibidem iudici iniungatur, informationem facere de contentis in illis præsentatis capitulis, neque de illorum copia danda ibidem aliquid dicatur. Et vidi multoties dehis dubitari, & videbatur ille tex. prohac parte facere. Iudices tamen syndicatores, cum vt plurimum syndicatis faueant (ipsi enim etiam suo tempore syndicandi sunt) semper præsentatis his capitulis, antequam super eis informationem faciant præbent eorum copiam officiali illi, quem tangunt. Ego tamen in his distinctione procederem, scilicet quod capitulorum criminalem causam concernentium, & ex quibus iudex ille grauem mereretur pœnam, & si probarẽtur, incarcerari posset, nullam copiãpræbere ante capiã talũ capitulorũ informationẽ. Aliorum iñ causam ciuilẽ respicientium statim capitulis talibus præsentatis copiam darem & post facerem informationẽ. Et ratio differentiæ ad oculum patet. Nã petitionum criminalia cõcernentium nulla est præbenda nec dãda copia nisi demũ informatione capta ne si forte accusatus, & reus inculpatus apparеat

Universidad de Deusto
Biblioteca

pareat.fugiat.ciuilia tamen concer
nentium statim danda; est copia Et
hæc verissima,& tenenda videntur,
& seruanda,& si iudex essem,quod,
Deus auertat,sicobseruarem.

Dē sus descargos. Defensio enim etiā
diabolo,si foret in iudicio,non esset
9 † deneganda secundum Speculat. 11
titulo,de inquisitio.quasi ad finem,
inquisitio enim defensio reseruatur
secundum tex.in cap.qualiter,el se-
gundo.vers.debet igitur.de accusat.
Adeo vt neque Papa,vel Imperator
posset eam tollere secundum tex.in
clemen.pastoralis.de re iud.l.defen
sionis facultas.C.de iure fis.lib.deci
mo.tradit Hippoyt.consil.8.nume.
29.cum tribus sequentibus.Est enim
defensio de iure naturali,cum & ani
malibus etiam detur,pro vt ad ocu-
lum paret.Cornua enim tauris ad de
fensionem dantur,equis pedes,& dē
tes,aljs vero vnguens,& similia.na-
turaliaque immutari non possunt,
vtin.§.sed naturalia.instit.de iur.na-
tu.gent.& ciuil.Nam contra inaudi-
tam partem nihil possumus difinire,
secundum tex.in cap.cum ecclesia,
Sutrina. de caus.pos.& proprie.
Nam si vt videmus Genes.cap.3.A-
dam,& Euam super prætensa ab eis
defectione à Deo exauditos esse,nolui
sseque Deum optimum maximum,
cui cuncta patentia erant,& sunt,eos
inauditos condemnare,quare & ho
mini permissum credendum est,vt
inauditum aliquem,& indefensum
condemnet,cum perfectissima homi
nis scientia stultitia sit apud Deum;
Vlterius,& in tantum defensio non
est reo deneganda,quod etsi in crimi
nalibus,vbi posset impoui pœna cor 12
poralis,vel infamatoria(nã & mors
famæ elicitur,vbi perditur,& morti
naturali æquiparatur secundum tex.
in.l.4.ti.13.part.2.) vellet ipse reus
defensionibus renuntiare,† adhuc
10 permitti non debet,vt renuntiat,sed
potius non obstante eius renuncia-
tione terminus pro defensione est ei
assignandus secundum Antonium
Gomez.tom.3. cap.13.nume.33.in
medio.& Simanc.de institutio. ca-
tholic.titulo.64.numero 25.Imo &
terminus debet esse pro defensione
competens. Nam si terminus † com-
petens non est assignatus,est ac si ter
minus non daretur, quo casu non
potest iudex ad aliquam condemna
tionem procedere secundum Hip-
polyt.in practica §.examinanda,nu-
mero.33. Quod est notandum con-
tra miseros, & insscios iudices ina-
nem gloriam quærere putantes, qui
reis, ita breuem terminum pro de-
fensione assignant,vt neque testem
vnum pro sua defensione examina-
re possunt.Est enim idem, ac si nul-
lum terminum pro defensione præ-
berent.Et ideo multoties hac decau
sa,dum lites abbreuiare procurant,
differunt,& dilatant. Rei enim ipsi
post,restitutionem petunt sententia
lata, eo quod defensioni renuncia-
runt,vel terminus competens non
fuit assignatus,& sic protrahitur, &
extenditur lis.Et si restitutione dene
gata ad sententiæ talis exequutio-
nem procedunt,grauiter in residen-
tia condemnandi sunt, pro vt iam
aliquando vidi condemnatum iudi-
cem quendam. Non enim defensio-
ni renunciare reum, est permitten-
dum,vt dixi,& si renunciet,nihil va-
let renuntiatio, secundum Anto-
nium Gomez,vbi supra,& Hippoly
tus in practic.§.examinanda per to-
tum,etiam si talis renunciatio † iu-
rata foret,secundum eundem Anto
nium Gomez,tomo.3.capitul.1.nu
mero.66.& Hippolyt.in practica.§
vltimo quæstio.numero.23.& Auil-
les capi.3.syndic. verb. el descargo,
numero.4.in medio, & Simancas,

de inst

de institutionibus catholicis, capi-
te decimo septimo, numero quin-
quagesimo tertio cum duobus se-
quentibus, & clarum in practica cri
minali.§.finali, quæstione quadrage
sima nona, numero decimo sexto.
Vnum tamen est notandum, quod
si daretur reo terminus † compe-
13 tens ad se defendendum, & reus ipse
sineret labi terminum, illum nul-
la facta probatione, potest optime
condemnari, si culpatus in pro-
cessu appareat, cum sibi de termi-
no competenti fuerit semel prouis-
sum, cui tacite per lapsum eius te-
nunciare potuit, & sibi præiudica-
re, secundum glossam singularem
& optimam in lege pactum inter
hæredem, digestis de pactis, quam
ad hoc allegat Baldus; in capite
personas, de appellatione, & ibi
Præpositus,numero decimo tertio,
& doctores in prædicta lege pac-
tum inter hæredem. Sed est quæsti-
o num pro exonerationibus iu-
dicum syndicatorum a culpis eius
impositis poterunt esse testes fa-
14 miliares, & officiales † talium iu-
dicum, & illi de sua familia, in
quo Auiles capite sexto syndica-
tus glossa tertia, numero primo,fo-
lio. 273. inquit, quod in subsi-
dium admittentur. Ego tamen in-
distincte credo admittendos fore;
dum tamen tales officiales super
eo, super quo testificari iubentur,
& præsentantur inculpati non e-
xistant. Nam si existerent, nullo
modo essent admitendi, neque eis
fides ad hibenda si de facto admit-
terentur, cum etiam eorum res a-
gatur, & suum in teresse vertatur
Hæc tamen si cessarent, indistin-
cte eos admittendos, crederem,
cum communis sit opinio, quod
in fauore rei, & ad probandam
15 eius innocentiam † esses inhabiles,
& minus idonei admittantur se cun-
dum Antonium Gomez. tomo ter-
tio,capite duodecimo,numero vi-
gesimo tertio, & Hippolyt.in prac-
tica.§.oportune,numer. 15. Et licet
tunc secundum eundem Antonium
Gomez. ibidem, non ex toto fides
adhibenda sit, tamen vt probatio
contraria eliditur, neque possit im
poni pœna ordinaria, sed tantum
extra ordinaria leuis iudicis arbi-
trio, supradicti testes sufficient, si
bene in fauorem iudicum testifi-
centur.

16 *Execute.* Intellige, si iudex
condemnatus non appellat, † vel
si appellat, condemnatio est trium
mille tantum dipondiorum. Sed si
amplioris summæ, non est impo-
sita propter furta, vel barateriam,
depositari debet talis condemna-
tio pecuniaria secundum textum in
lege decima septima infra isto titu-
lo, libro. Cuius quidem dispositi-
no, vt cuitari possit, datur quoti-
die prouisio regia, quæ vocatur,
carta acordada, vt appellatio con-
cedatur, neque condemnatio exe-
cutioni tradatur; etsi trium tantum
mille dipondiorum sit, si non pro
furti, vel barateriis imposita sit se-
cundum Auiles capite decimo syn-
dicatus, glossa prima, vbi ponit ta-
lis prouisionis tenorem. Deberet
que difficulter concedi prouisio ta-
lis. Nam maxima incommoda ex
ea partibus exercere solent. Nam
propter summam ita minimam trium
mille marapetinorum non possunt
propter pauperiem prosequi ap-
pellationem iudicum, vel nolunt
ne plus expendant, quam con-
demnatum est, & sic aliquando,
quod debetur notorie insolu-
tum remanet. Neque propter

Dd cuitã-

Universidad de Deusto
Biblioteca

euitandas iudicum vexationes debe ret similis prouisio concedi, vt inquit Aviles vbi supra. Non enim ipsi dum officium administrant, partes molestent, & non molestabuntur, neque vexabuntur in syndicatu. Ali quandoque, vt voluntates suas ad libitum adimpleãt, partes culpãtur & cõdẽnantur prout volũt freti, fortasis remedio illius prouisionis in syndicatu habendæ. Quamobrẽ nulli esset condenda, nisi vbi notorium esset, iudicem, cui conceditur, ita exercuisse officium, vt manifeste appareat quod petitur, vel falsum esse, vel indebitum, & malitiose causa vexandi. Alias enim potius est incentiuum delinquendi concessio similis prouisionis quam remedium ipsorum iudicum, qui quidem multa satisfacerẽt in syndicatu, si se illius prouisionis remedio destitutos viderẽt, quæ tamen non satisfaciunt in maximum animarum suarum incommodum & fortasis concedentium sine causa euidenti, & iusta, similem prouisionem. De quibus omnes, si male fecerint, suo tempore rationem reddent vltimam.

O si tal fuere la culpa. Puta quia propter eam pœna mortis, vel alia corporalis, vel infamatoria imponenda esset, quia condemnationem talis culpæ, Regi pertinet facere, & imponere secundum textum in lege sexta. tit. 1. parte tertia in fine. Et sic non est sine magna causa iudicum syndicatorum culpa regio consilio remittenda secundum textum in lege. 41. libro secundo supra.

IN LEGEM DECIMAM QUARTAM.

1 *Suspensio censetur perpetua in dubio.*
2 *Suspensionis tempore completo statim fit restitutio officij suspensi.*
3 *Suspensio toto tempore durat quoto interloquentis iudicis iurisdictio.*
4 *Suspensio etiam in spiritualibus imposita suspenditur per appellationem secundum dictum nouũ Abbatis.*

SVMMARIVM

Syndicatores inquirãt etiam in ipsa syndicatus secreta informatione qualiter rectores, procuratores, & alij officiales concilij circa officia sua se gesserint, & quem eorum inculpatum repererint ab officio suspendant, & culpæ veritatem inquirant vt eum absoluere, vel condemnare possint.

Tros officiales. Omnis enim persona, quæ publicum gerit officium syndicanda est, prout in lege secunda huius tituli diximus. Et per capitulum vigesimum tertium de las cortes de Madrid anni. 1573. nouissime iubetur, quod etiam syndicentur depositorum generalium populorũ regni emptores, insuperque thesaurarij gabellarum in regno venditarum.

Le suspenda del officio. Sed num suspensio hæc temporalis an perpetua erit? Et videtur, quod cum simpliciter nullo temporis spatio assignato imponi iubeatur per textum nostrũ perpetua erit, saltim tamẽ vsque quo super culpis illis, ratione quarum suspensio fit, vltima sententia sit negotium determinatum in regio consilio. Tempus enim † cum non determinatur, perpetua censetur simplex suspensio ab officio facta argumen. l. fi.

l. si. in principio. ff. de pœnis. Nihilominus tamen in propositum contrarium asserendum censeo in casu nostro, scilicet quod temporalis, non vero perpetua erit huiusmodi suspensio, durabitque interim tãtum quod iudex syndicator pronunciat absoluendo, vel condemnando suspensam ipsum culpatum repertum ex officialibus concilij de quibus in textu nostro prout ex eius verbis clarissime deducitur, & colligithr. Quasi facta tunc absolutione, vel condemnatione cesset suspensio, cum iam tunc sit quo ad ipsum iudicem syndicantem instantia syndicatus lapsa, statimque censeatur restituto officij facta † exgloſſa in capite, in primis. 12. quæstione prima, quam in hoc commendat Ioannes Oroſcl. in lege de inofficioſo. col. 937. in principio. ff. de pactis, secundum quam ibidem inquit intelligendam. l. 10. titulo. 31. parte. 7. & probat Couarruuias in. 4. secunda parte, capite sexto in principio numero. 16. Item, & quia suspensio hæc nostri textus sit ante sententiam diffinitiuam, & per consequens suspensionis huius sententia interlocutoria est quãdoquidem restat sententia diffinita absolutionis vel condẽmnationis proferẽda in eodemmet negotio in qua potest reparari grauamen, si quod per suspensionem facta fuit. Et sic sententia hæc suspensionis interlocutoriæ vim habet, vt patet ex lege secunda, titul. 22. part. 3. & lege quod iussit. ff de re iudicata. Quoto autem tempore durat iudicis ipsius interloquentis iurisdictio, toto † durat ipsa suspẽsio ex textu expresso in lege. 12. tit. 6. parte. 3. Iurisdictio autem syndicatoris temporalis est, igitur & suspensio temporalis erit, & durabit quousq; iudex hic officium syndicatus exercuerit, & condemnauerit, vel absoluerit officialem hunc suspẽsum. Itẽ suspensio, de qua hic facta est, vt libere informatio super apparente culpa prosequi possit, & testes dicta sua proferre audeant, & tamen si officiũ exercerent inculpati, non auderent fortasis testes testificari, neque libere dicta proferre, vt inquit in proposito Puteus de syndicatu, verbo accusatus cap. 1. numer. 2. Hæc tamen cessant prolata iam sentẽtia diffinitiua super culpis illis, igitur & cessabit suspensio ex tunc. Imo & in tantum cessare crederem, quod quantumuis in sententia diffinitiua iudex syndicator condemnauerit officialem propter culpam probatam in suspensione officij per tempus aliquod, si ab hac appellauerit sententia suspensus poterit interim officium exercere, nam prima suspensio, vt diximus, spirauit secunda vero per appellationẽ fuit suspensa, argumen. tex. in. l. 1. §. si decurio & per totum titulum. ff. nil nouar. app. pend. igitur officium exercere poterit. Præsertim cum secundũ Abb. in cap. sæpe num. 16. de appellatione tentari potest, quod etiam in spiritualibus suspensio in afflicta alicui in pœnam † suspendatur per appellationem ab ea interpositam, & tenere istud dictum Abbatis non esset sacrilegium, vt inquit Præpositus in cap. pastoralis. §. verum, num. 16. fol. 59. extra de appellationibus. Sed quoniam tutior est eligenda via, secundum eum Abb. in dict. §. verum num. 12. facitque contra istud nouũ dictum Abbatis generalitas text. in c. cis cui de senten. excõmunic. in. 6. cautè procedẽdũ est cũ Abbatis dicto. Vrget tñ multũ pro hac nostra opinione, & ampliatione, & faciũt dicta in. l. 12. gl. 1. ti. 5. supra isto lib. & in. l. 2. gl. esten. supra isto tit. Vbi videtur tex. pro ijs cõsiderationi. quas iuridicas credo, aliter. n. esset talem

Universidad de Deusto
Biblioteca

officialem pendente sua appellatione a possessione sui officii, vel quasi priuate quantumuis Auenda. capite 19 prætorum num. 25. in fine lib. primo velit aliud dicere fundanse solũ dispositione nostri textus, qui, vt diximus nihil facit, cum suspensio eius ad sententiam vsque diffinitum duret & statim ea lata restitutio officij facta censeatur, & suspensio noua per appellati onem suspendatur, nisi ipsum Auend. intelligamus locutum, quoties officio finito syndicatus assumitur ipsius finiti officij: secus vero cum completo syndicatu est idẽ officium duraturum. Nam tunc nostra cõtra illã Auen: opinionem tenendam judico, quam voluit meo videri tenere Aules, hic sub cap. 17. syndicatus, verbo suspenda. Ex quo in ijs notandum est, quod quamuis aliâs accusatus de crimine non debeat pendente cognitione suspendi ab officio. l. reo, &. l. quamuis. ff. de solutio. suspenditur tamen, qui accusatur de crimine in officio commisso, ex l. quod si forte, ad fi. & ibi Bartol ff. de solutione, & §. si quis in fin. de suspect. tur. notat. Tiraquel. de pœnis temperan. causa. 58. nume. 5. Imo & tunc non pro qualibet culpa esset suspendendus, sed pro graui, vt inquit additio. decisionis. 370. Capellæ Tolosanæ, idéque in alioquo libet in officio suspecto regulare est vt in tutore secundum Bartolum in lege libertus. §. in quæstionibus. ff. ad municip. & optime per Franciscum Marcum decisione Neap. 654. Et de tutore suspecto, vide. l. 3. titul. 18. par. 6. &. 14. Opiniones circa tutorem referebat Cassaneus in consi. 60. prout se ipsum refert in consuetudine Burg. rubri. 6. §. 1. verbo & legitime administratur. De. l. 15. diximus aliqua in lege. 25. supra titulo proximo, & legem pœnam imporrentem videbis in lege prima titulo sexto libro septimo. insta ad quã lex nostra ibi, las penas de la ley, se refert

IN LEGEM DECIMAM SEXTAM.

1 *Subditi Regis vel domini temporalis an eorum mandato compelli possint bellum adire.*
2 *aduocati speciali Regis mandato compelluntur bellum adire.*

SVMMARIVM.

Syndicatores tenentur inquirere de iniurijs, barateriis, & alijs delictis factis, & perpetratis per extrahentes, & portantes onera mutuorum, gentem, vinum, panem, & alia victualia pro expeditione belli aduersus infideles, inquisitionem que, & informationem super ijs factam regio consilio mittere &c.

Et sacar gente. Sed an gens inuita extrahi potest ad bellandum, possuntque subditi † compelli Regis mandato, vel domini alterius temporalis bellum addire, & in dominis particularibus circa subditos Aules in hoc capite. 9. iudicum syndicatus in glo. 1. vnam magnam distinctionem proponit, quam per ipsum videre sufficiet, circa Regem vero, aut quærimus de vasallis habentibus in coquitationem, terrãm, aut pictantiam aliquã, & de ijs videndus est totus tit. 4. lib. 6. iufra aut de non habentibus & ij si extra regnũ ad bellandũ contra Turcas gens fieret, ad excludendum

dum Turcas ipsos a suis terris, & dominijs non complerẽtur, præsertim nobiles & aliæ similes personæ, nisi & hoc Regno maxime importaret, vt patet ex lege. 1. & sequent. titul. 23. part. 2. Si tamen in nostro Regno rebellarentur aliqui contra Regem nostrum, vel inimici extranei Regnum nostrum inuaderent, & deprædarentur, omnes compelli possent contra rebelles arma capere, qui habiles & sufficientes ad ea exercendà extiterint, vt probant optimæ leges 3. & 4. titul. 19. part. 2. quæ singulares sunt in materia, & sic cũ anno. 1568. in fine eius, die natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, conuersi Regni Granatensis ex Maurorum progenie descendentes bella mouerent, & rebellati essent tam contra Regẽ nostrum, & Regnum, quam contra Ecclesiam fidem catholicam deserẽtes & Mahometicam sectam publicãtes rempla violando, & destruendo, & Christianos occidendo, per schedulas regias omnibus populorum correctoribus missas publico præconio bis moniti fuerunt nobiles regni vt cum vocarentur promptiessent adire Granatæ regnum pro expellẽda illa pessima gente, & occidenda. Et ciuitates omnes milites expensis suis pro tempore certo misserunt, aliaque facta fuerunt & ordinata, quæ suo tempore per historiographos in lucem exibunt. Dubium tamen tunc temporis mihi euenit, num l. 7. titu. 4. libr. 6. infra, attenta eximente aduocatos ab onere bellum adeundi, & arma capiendi excusarentur ipsi aduocati, vt non tenerentur contra rebelles illos arma capere, & regnum illud ad hoc adire virtute dictorum præconiorum publice datorum ad Regis nostri mandatum? Et respondi quod non excusabantur, sed tenebantur potius † per textum in dicta lege. 3. titulo 19. part. 2. solum illos qui bellare non possunt in hoc casu eximentem, & exceptio illa firmat regulam in contrarium. Aduocati enim iuuenes nonne arma mouere possent. igitur compellendi forent, & adire rebellionem tenebantur, eorum etenim res etiam vertebatur, & ideo non esse excusandos asseruit glossa de grandes, in eadem lege. 3. Neque hoc negat dicta lex. 7. sed solum iuber & prouidet, quod in vocationibus factis ad bellandum, & regnum defendendum, vel aliquam eius partem, non censeantur aduocati, & alij ibidem contenti vocati, cũ & ipsi in officio suo militent, sed iussus particularis Regis necessarius sit. Qui siquidem particularis iussus notificat ipsis aduocatis fuerit, in ipsorumque aduocatorum notitiam peruenerit, tenentur omnino obedire, & arma capere, sicut aliæ particulares personæ, secundum dictã legem 3. & dictam legem. 7. quarum vna per aliam venit declaranda, cum ex dicta lege. 7. aduocatus excuseretur bellum adire, tunc tantum cum alij vocantur, etiam si nobiles vocati sint. Adhuc enim tunc non censentur vocati, non quia nobiles non sunt, sunt etenim, sed quia vt nobiliores lex illa. 7. voluit honorare, vt specialis iussus esset eis mittendus, vt bellum teneretur. Misso tñ eis iussu tali tenentur omnino, neque excusare se possunt, nisi infirmi, vel senes essent, quia tunc excusantur, vt tales per dictas leges. Est tamen, verum quod si Rex regnum, vel patria esset in conflictu, vel periculo non expectato dicto iussu tenerentur omnino occurrere tali necessitati; facto enim vocantur, sicut & verbo vocari possent vt inquit optima. l. 4. tit. 19. p. 2. & facit. l. 15. &. 17. ti. 18. p. 2. & an nobiles sãguine sub pœnis cõpellantur ad bel

Universidad de Deusto
Biblioteca

lum ire, an vero inuitandi sint, vide Otaloram, secunda part. cap. 6. numero. 5. Omnia tamen hæc diuino auxilio sedata, & placata fuerunt, & sic nec fuit necesse nobiles vocati arma mouere, nec aduocati vocati.

IN LEGEM DECIMAM SEPTIMAM.

1 *Iudices syndicati an & quando appellare possint a condemnatione facta contra eos.*
2 *Intellectus. l. nulli. C. quorum appellatio non recipit.*
3 *Appellatio a condemnatione in syndicatu facta an habeat & quando suspensiuum effectum, & nu. 4.*
4 *Officialis syndicatus appellans qualiter & quando se debet cum processu præsentare.*

SVMMARIVM.

Sententiæ prolatæ per iudices syndicatores contra iudices, & officiales syndicatos exequendæ sunt, secundum tenorem, & formam nostri tex.

1 *Pele.* Hic habes iam textum expressum probantem, q̃ a sententia lata in syndicatu† officialis condemnatus potest appellare indistincte in omni crimine & delicto etiam in officio commisso, siue condemnatio sit ciuilis, siue criminalis. De quo antea dubium erat, vt patet ex dictis per Aniles capite nono iudicum syndicatus verbo apel. folio. 274. Et quanuis etiam de iure ciuili idem tenendum erat tanquam verius, extabat tamen inter doctores dissensio, quæ per textum nostrum diffinitur, & dubitationi nullus iam relinquitur locus. Neque supradictis obstat l. nulli. † C. quorum appella. non recipi, quæ in contrarium, imo quod appellari non posset, facere videbatur. Nam ille textus procedit, & loquitur cum iudex cognoscit de delictis suorum officialium inferiorum commissis in officio, quod gerunt, prout potest cognoscere, secundum Aniles. dict. cap. 9. prætorum verbo dicto capite nono prætorum verbo los castigue. fol. 134. & Auendaño cap. 3. prætorum nu. 4. lib. 1. Maranta, in practica pagina. 137. in paruis nu. 160. & Puteum de syndicatu verbo potestas. cap. 2 non vero procedit text. ille in iudice syndicatore per alium iudicem quam eum sub cuius potestate officium exercuit, quia tũc appellare potest, quem textum ita intelligunt doctores ibi & Aniles dicto capite. 9, syndicat. verbo apele. folio. 274. ex quo colliges differentiæ rationem & idem asseruit Oroscius, in l. senatus consulto. nu. 4. fol. 471. ff. de offi. prætor. & Socinus in regula appellatio. fallen. 18. Et hunc illius tex. communem intellectum assetit Puteus vbi sup. verb. appellatione. 1. n. 16. & 17. fol. 162. quidquid Auend. c. 2. præcepto. nu. 10. in fine, & num. 14. versi. & casu. fol. 18. lib. 1. tenere voluerit, dũ generaliter loquitur asserens per tex. illũ in d. l. nulli, esse statutũ de iure cõmuni, non licere iudici syndicato appellare per quẽcunq; iudicẽ esset syndicat⁹. Fallitur enim, & hallucinatur in illius tex. intellectu, & in doctorũ prosua opinione allegatione, nã cotæ, quas pro se allegat, illũ cõdemnãt, si bene inspiciãtur, tenent enim supradictũ intelectũ ad. d. l. nulli, nisi ipsum Auen. intelligamus, sic etiã loquti esse & hõc idẽ voluisse cũsecũdũ cotas, quas doctor allegat intelligendus sit, & secundũ materiam, de qua loquitur. Est tamẽ notãdum quod quanuis appellare liceat ex text. nostro hæc tamen appellatio† non habet effectum suspensiuum, sed tantum deuolutiuum. Et sic appellatione nõ obstante exequẽda sententia condemnatoria secundum legis nostræ tenorem & formã & executione facta potest ipse appellans prosequi appellationem, & hoc nisi habeat Regiam prouisionẽ de qua supra in lege. 13. huius tituli mentionem fecimus. Et alios casus, vbi apdellare non licet, saltim ad effectum suspensiuum executionis sententiæ, vltra Socin. vbi supra ponit Auenda. cap. 6. prætorum. nu. 4. libro. 1. & Couar. remissiue in pract. cap. 23. nu. 4. & 5. cum sequent. aliquibus, & in versi. secunda conclus. inquit, quod si causa iusta exprimatur in appellatione, etiam in illis† casibus admitteretur appellatio, vel quãdo grauamen esset notorium, secundum Hippoly. in practica. 5. secundo, numero. 27. & in. 6. sequen. numero. 43. & dictos etiam casus vbi appellatio non suspendit executionem sententiæ vide per. l. 13. &. 16. ti. 23. par. 3. &. Anto. Gome. de delict. cap. 13. num. 31 versi. quod tamen limita vsq; in finem, & num. 32. proponit quæstionem quandam in proposito eorum, & Didacus Perez, lib. 4 ordina. col. 1280. in princi. &. 1293. in princ. refert. alios doctores de ijs casibus tractãtes. Ex quibus apparet ius nouum esse in lege nostra statutum circa executionem condemnationum in syndicatu impositarum, non obstante appellatione. Executione tamen facta licitum est appellationem prosequi, qualiterque tũc † deber se officialis se appellans præsentare cũ processu declarat lex nostra, traditque Matth. de afflict. decis. 79. & est similis textus in l. 20. infra isto tit. & termini præsentationis. l. a tit. 18. in libr. 4. infra apponuntur. & in dicta lege. 20.

2 3 4 5

Nombrar. Dum tamẽ non sit labellio cause, penes eum enim depositũ aliquod apponere nõ licet secundũ tex. l. 13. titul. 9. infra isto libro.

IN LEGEM DECIMAM OCTAVAM.

SVMMARIVM.

Syndicatores se se informare debent de cõtentis in nostro text. num iudices syndicotui subiacentes, vel eorũ officiales peccauerint, vel delinquerint in eis, & inculpatum pœnis nostri tex. condemnare debent.

Ropa, o posada su lapagar. Similis tex, vbi diximus in. l. 8. supra. tit. proximo.

De alcaldias mayores. Cõtra textum in. l. 13. tit. supra proxi. idẽ prohibentem.

De mas de su salario. Similes in. l. 1. &. 8. supra tit. proximo vbi diximus.

Parte alguna de las sentenas. Contra prohibitionem tex. in. l. 11. tit. supra proxim. vbi diximus.

Si han visitado los terminos. Prout iubetur visitari per tex. in. l. 6. supra tit. proximo vbi diximus.

IN LEGEM decimam nonã.

SVMMARIVM.

Iudices syndicarores rationem capere pœnarum Regiæ camerææ aplicatarum, super eisque diligentias nostri textus obseruare tenentur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ome las cuentas. De hoc vide dēda est l.22.&. 35. supra titul.proximo, & ibi dicta & quæ per Auil.c.10.syndicatus,in huius text. explanationē dicuntur.

La quenta y razon. Nam officialis destinatus alicui ciuitati tenetur cōponere & ordinare intra annum rationes officij sui,& eis collectis reddire ad iudicem,qui misit eum, ostē dens ei quod exigit,& quod residuū est,secundum Pureum,de syndicatu verbo reddirio rationum cap.1. fol. 392. in parui.

IN LEGEM vigesimam.

1 *Iudices syndicati ante lapsum dierū syndicatus recedere non possunt.*
2 *Processus syndicatus, cuius expensis sit mittendus ad Regium consilium*
3 *Iudex syndicator, an possit mittere processum syndicatus originalem Regio consilio.*

SVMMARIVM.

Quid tenetur iudex termino residentiæ finito facere, quæque iura tabellio syndicatus capere possit, & pars appellans intra quantum tempus se præsentare tenetur, declarat lex nostra.

Ve luego acabados. Pondetandum est verbum, luego quod est idem quod incōtinenti, vel statim, prout in.l.11.huius tituli,& libri ponderatui in gloss. recibieren, ad hoc quod lapsis triginta diebus per.l. 23. infra isto tit.assignatis syndicatui, nullo modo amplius examinari possunt testes aliqui,etiam si essent testes relatiui, & qui pro verificatione dicti alterius testis examinandi essent.Vlterius notabis,quod quāuis tex. hic dicat quod statim lapsis diebus residentiæ mittendus est processus secretæ syndicationis Regio consilio cum sententiis &aliis in.l.nostra cōtentis,nō est tamen ita acerbe intelligendum verbum luego,cum accelerationē tali,quod nullus alius terminus sit expectandus, & quod omnino infra triginta dies sint ferendæ sententiæ syndicatus secretæ informationis.Nam & eis elapsis ferri poterunt,& pronuntiari sentētiæ tales illi enim triginta dies assignantur, vt subtraceant intra eos officiales syndicatui,neque eis durantibus egredi possint a populo. Illis tamē elapsis poterunt optime,si aliud non obstiterit,se absentare ! & sic quantū ad ipsos syndicandos officiales triginta illi dies assignantur quantum ad iudicem vero syndicatorem non censetur terminus hic assignātus, ita q intra & non extra eum culpas determinet.Poterit enim optime triginta iis diebus elapsis culpas ex secreta syndicatus informatione resultātes determinare& sententiare.Quoad syndicatorē namque iudicem non censetur syndicatus impletus perlapsum horum triginta dierum, sed per sententiarum pronuntiationem super syndicatu prolatarum,& earum executione facta. Et hoc vocat noster tex..acabados los dias de la residencia, ante enim finita dici nō potest. Aliter namq; quomodo in tam brui tempore omnia nostri tex. māda ta compleri possent,dictionesq, statim & in continenti cum moderamine intelligendæ sunt,& arbitrio iudicis relinquitur quādo dicetur statim secundum Abb.in.c.1. de mut. peri. & inc.

& in.c.veniens el.2. de restitut.,& in cap.potuit,de locato.speculat.in ti. de appellatio.§.6. post princip.Bal. in.l.2.C.de edict.diui Adri. tollen. Alex in.l.3.§.cum igitur.ff.de vi, & vi arma.Et ita in proposito voluit Aniles.c.20.syndicatus,glos.1.& voluit Bart.per tex.ibi in.l.1. C.vt omnes iudi.Et sic videmus quotidie q etiam lapsis triginta diebus syndicatui assignatis pronuntiatur sentētia per iudices syndicatores,& executatur secundum tenorē legis supra proximæ, neque mittitur statim Regio consilio,sed plures trāseunt dies. Et aliquando prouisione Regia cōpellitur iudex syndicator mittere processum syndicatus secretæ informationis ad petitionem iudicis, & officialis syndicati, & ita in effectu lex nostra est intelligenda, neq; eius pœnam incurrere credo iudicem syndicatorem, nisi prius iussu Regij consilij ei iubeatur, vt mittat syndicatus processum,vel a parte requiratur,nā vbicunque venit aliqua pœna imponenda propter non administratam iustitiam intra certum terminū, tūc demum incurritur,si a parte iura illum terminum fuerit index requisitus,vt Deo volente dicemus in.l.1. glo.fin. tit.17.libro.4.infra.

Embie la pesquisa. Et ibi. *Asu costa.* Quomodo verba hæc sint intelligenda Aniles in præsenti dicto capite. 20.syndicatus verbo,a su costa,declarat scilicet quod non est intelligendum vt ipse iudex syndicator suis expensis teneatur syndicatum trāsumptare,sed tantum eius missio expensis suis sit facienda, transumptus autem,& eius exemplum expēsis publicis debet solui,& quod ita vtitur, & practicatur. Nam quanuis tabellionibus huius residentiæ iura aliqua soluēda non sint, neque possit ea recipere,alias redderet ea cum quadruplo, iura tamen & expensæ debitæ pro trāscribendo syndacatu soluenda sunt, solentque solui de gastos de iusticia & condemnationibus extra ordinariis delinquentibus aliquibus impositis.Vel intelligi possunt verba hæc & fortasis verius, quod in quantum poster tex. cum acceleratione,& breuitate maxima iubet statim finitis diebus residentiæ processum ipsius mitti Regio consilio,quod mittēdus sit originaliter,non vero transumptue.Nam lex nostra si aliud vellet,expressisset,& sicut quotidie datur Regia prouisio vt originaliter mittatur ita & iudex ipse syndicator possit illum originaliter mittere, etiāsi nulla ad hoc notificetur prouisio, neq; est inculpandus iudex hoc faciens, sed potius intentioni nostre legis cū satisfacere credo,neque obstant verba finalia nostri tex.ibi,Contodo lo que cerca dello ante el passare. Nā hæc sicut & processus originaliter mittenda sunt,neque hoc negat noster textus.

Se a tenudo de presentarse. Similis l.27.supra eo.tradit Aniles capit.21. syndica.verbo presentre.

De la ley. Q ̄ ̄ l.2.t.18.lib.4.infra.

IN LEGEM VIgesimam primam.

SVMMARIVM.

Syndicandi etiam sunt syndicatores, iudicesque omnes tenentur iuramenta prestare, & facere, quæ per leges sunt declarata, in Regioque consilio promittere debent seruaturos capitula tituli præcedentis, si in curia tunc temporis præsentes fuerint, sed si absentes ab

Universidad de Deusto
Biblioteca

ea in locis quibus mittuntur hæc iurabunt, & permitent.

1 EO han de hazer ellos. Nam & ipsi syndicatores †sydican di sunt, secundum Amædæum Iustinum, de syndicatu num.3, quem voluit allegare Auiles capite.22.syndicatus glo.r. dicens ex illius dicto tex.nostrum proceſsisse.

Promeſſa y obligacion. Hæc secundum Auiles cap.23.syndicatus, hodie nõ seruantur, sed tantum iurãt illa, quæ describuntur in.l.1.tituli. supra proximi, vbi diximus.

Si eſtuuierenpreſentes. Contrariũ disponitur per legem primam supra titul. proxmo. Imo quod iuramenta hæc, & promissiones iudices præstare teneantur in Regio consilio, quãtunuis a curia tunc temporis abfuerint, quod & probatur per l.44.tit.4 lib.2.supra, quæ est nouior nostra. Ideo illa, & non nostra seruanda est cum contrię sint, & ita denotat copilator nostrę recopilationis in quadam additione marginali legis nostræ, dum dicit videndam legem.1. supra tit. proximo, super qua. l.1. & eius margine, licet corrupte diciturvidendam dictam.l.44. quasi tãquam nouior sit in viridi obseruãtia, quanuis Auiles in proœmio capitulorum prætorum in glo. y hagays juramento in principio & in fine, velit legis nostræ dispositionem seruari, fallitur tamen, quia l. illa. 44. tanquam nouior seruanda est, & lex illa.1. ei similis, nisi aliud ex permissu, & licentia Regis iubeatur.

IN LEGMVIgesimam tertiam.

1 Officialis iustitiæ an pro male gestis posit conueniri durante officio & nomer sequer.

2 Iudex potest durante officio contra officialem suum cognoscere, & eum bannire, quamuis tunc & per syndicatorem syndicari posset, vel in propria patria conueniri num. 14.

3 Iudices temporales an durante officio possint alios conuenire.

4 Iudex syndicatus delinquens, finito syndicatu an coram ordinario loci posit conuenire, vel coram syndicatore.

5 Iudex si officium suum non petitum impartiatur an tenebitur in syndicatu

6 Iudex syndicatus an teneatur, si potuit appellare pars & non appellauit?

7 Iudex petenti denegans officium, iniuriam ei facit, & appellari potest.

8 Causa syndicatus an possit per procuratorem prosequi.

9 Iudex syndicandus fugiens habetur pro conuicto & confesso in petitis, per capturam tamen purgatur.

10 Officealis syndicatus si timore syndicationis fugiat an potestas teneatur eum exhibere.

11 Cautioniiuratoriæ iudicis syndicati an standum sit, & sufficiat eam dari.

12 Iudex residentiæ præstandæ neque per .30. annos iure ciuili præscribi potest.

13 Iudices iam tantum per.30. dies tenentur syndicatui subiacere, & stare.

14 Casus vbi lato & impleto syndicatu adhuc licet iudicem syndicatum conuire.

15 Fideiussori de iudicato soluendo, etiam competit beneficium excussionis

16 Fide iussor iudicis, nisi aliud dicanon tenetur pro tempore prorogato iudici.

SVMMARIVM.

Iudices syndicandi per. 30. dies tenẽ

tenentur stare syndicatui illic, vbi gesserunt officium, & id in assumptione officij ita tenentur iurare, præstareque fideiussiones de soluendis condemnationibus in syndicatu faciendis contra eos, quas quidem si non dederint, nullum eis soluendum est salarium.

Segun derecho. Etiamdmino prout supra in rubr. huius tituli dictum est, & probatur ius hoc, in l.6.tit.4.p.3. & in tit.C. vt omnes iudices.

Deſde que dexan y ſalen. Sed an & durante officio poterunt puniri de maleficijs gestis in eo? Et regula est quod non, † prout probat tex. in l. pars literarum ff. de iudi. & in l. nec magistratibus. ff. de iniur. & ibi Docto. & tradit Puteus de syndicatu verbo, durante officio cap.1. & 2. fol. 240. Quæ quidem regula pluribus modis limitatur per Soci. in regul.206. magistratus, & per Ias. in l.2. ff. de iniusvoc. n.1, & Abb. in cap. legebatur, n.3. de maioti. & obed. & per l.11. tit.1. partit.7. Et in summa dicendum est, quod si officiales iustitiæ sint de minotibus, quamuis tẽporales fuerint, & non perpetui possunt conueniri durante officio de male gestis in eo secundum tex. in d.l. nec magistratibus. Et sic iudex huius minoris officialis, qui cum in officio illo præposuit, poterit cognoscere contra hũc suum officialem † in officio delinquentem, & eum punire, secundum Auend. c.31. Prætor. n.4. in fi. lib.1. & Puteum de syndicatu, verb. potestas c.2. &, Auiles, cap.9. Præto. verb. los casligue, per tex. ibi fol. 134. & Maranta, in practi. pag. 337. in paruis n. 160. pro quo est tex. in l.9. tit.6. sup. isto lib. Imo & quia iudices tenentur pro delictis officialium, quos secum duxerunt, si eos non exhibuerint, vt suo loco dictum remaneat, antequam fugiant tales officiales, solent eos capere, & punire, & si antequam capiãtur fugiunt, procedunt cõtra eos per banna, & edicta, secũdum Amædeũ de syndica. nu.197. & 260. & Cataldinum de syud. q.33. fol.16. & Bal. de syndic. n.1. Si autem tales officiales iustitiæ essent de maioribus temporalibus tamen, non possent conueniri durante officio pro malegestis in eo, secundum dicta iura, nisi furtum barateriam, aut aliam committerent extorsionem secundum tex. & ibi Ange. in.l. dantur. ff. ad l. Iuli. reper. tradit Catald. de syndicar. q. 30. Imo & remoueri tunc possent secundũ Amædæum, vbi supra. num. 43. vbi numero 42. optime hæc examinat, & declarat, vel nisi esset actio temporepetitura, secundum supradictos Docto. & Hippol. in pract. §.1. n.8. Perpetui tamen officiales conueniri poterunt durante officio, secundum Paul. in l. qui seruum, n.4. fol.30. ff. de verborum oblig. vel si ad beneplacitũ sint prouisi, secundum Puteum, vbi supra d. verb. durante officio. c.2. n.1. & ibi addit. Audiui tamen Regia schedula prouisum, vel saltum si bene memini in Regio determinatum consilio posse iudices quoslibet etiam durante officio conueniri de male gestis in eo. Nondum vidi tamen similem schedulam, neque mandatum. Est tamen quæstionis, num econtrario iudices ipsi temporales † durante officio poterunt alios conuenire? Et dicendum est quod non, secũdum tex. in d.l. pars literarum, & ibi Doctor. ff. de iudi. Poterunt tamen tunc iura sua cedere alicui, secundum Puteum, vbi supra d.c.1. n.2. fol.239. in paruis. Nam nisi iura cedant, neque execu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

executionem instrumenti petere poterunt secundum Suarez. l. post reversi. circa iudicem n.29.pag.356.de re iudi. Et an si potestas conneniatur respectu sui debiti, conuenīri poterit coram syndicatoribus tradit Puteus, vbi supra verb. iudices ad syndicatum qui sint, c.2.n.20.fol.133. vbi & n.8.fol.31. quærit an si finito tempore syndicatus officialis syndicatus
4 delinquat pro illo delicto † conueniatur coram syndicatoribus. an vero coram ordinario iudice. Quæquidem duæ quæstiones posteriores in nostro Regno locum non habent, nam, qui est syndicator est, & iudex ordinarius loci. Et quanuis in anno 1566. inceptum fuit, mitti ad populos iudices syndicatores, & in simul
8 alios in iudices ordinarios, tamen quia apparuit esse potius populis damnosum quam vtile omissum fuit, & sic in posterum syndicator est itidem ordinarius.

5 *Daños.* Sed an si officium suum non petitum † index non impartiatur tenebitur in syndicatu, & Auiles cap. 1. Prætorum, glo. fiel. n.35.fol.31. inquit quod in ciuilibus non tenetur, etiam si lædat, quasi iocus esse velit in criminalibus. Quæ quidem distinctio mihi non placet, vt pote congrua ratio differentiæ dari non possit, causaque magnæ quantitatis criminali, æquiparatur. Ideo placet potius distinctio Francis. de Ripa, in l.4.§. hoc autem iudicium nu 4. ff. de damn. infe. scilicet, quod in casibus in quibus iudex tenetur impartiri officium suum etiam non petitum, si non impartierit tenebitur in syndicatu: alitervero nō tenebitur si nō petatur, etiā si nō
6 partierit. Quid tamen erit si pars potuit appellare. & non appellauit † à sententia condemnatoria, vel adenegato, vel non impartito officio in casibus vbi impartiendum erat, an excusabitur iudex in syndicatu, vel poterit conueniri ad damni refartionē ex hoc cuenientis, tangit Abb. in c. sæpe n.17. de appellat. & Auiles, ca. 1. Prætorum, verbo alas partes, n.9. fol.42. & melius, & clarius Auend. resp. 11. per totum, vbi & quid si expresse renuntietur appellationi, & quæ vtantur in Francia circa hoc videndus est Rebuf. in 3. tom. cōstit. Fran. ti. de appella. in præfatio. nu. 24. Et habes notare quod si officium petitum iudex
7 denegat impartiri † iniuriam facit petenti, & appellari potest, secundum Ripam, vbi sup. n.87. & Rebuf. intracta. de nomina. q.7. n.9.

Y dexauan procurador. Sed nonne & hodie licet causā syndicatus per procuratorem prosequi † & agere, & licet secundum tex. in l.12. tit.5. par.3 & l.135. styli, etiam si officialis syndicatus sit præsens in loco debet se defendere per seipsum, & non per procuratorem. Hoc tamen procederem intelligerem in causis criminalibus. In quibus etiam si aduocitum Regis abfuerit, adhuc tenetur personaliter cō parere, secundū Matth. Afflict. in cōs. Sicil. lib.1, rubri.92.nu.12. Nā in ciuilibus non constituerem peioris cō ditionis quam alium quemlibet particularem in lite sua ciuili, sed potius per procuratorem defendi posse crederem, cum & per leges nostræ recopilationis generaliter cuilibet permittitur in ciuilibus auditi per procuratorem, vt patet ex l.1.2.& 3. titulo 2. libro. 4. infra. Quanuis & tunc non licet tali iudici syndicato aloco recedere, nisi lapsis triginta diebus syndicatui assignatis, secundum text. hic, prout & voluit Auiles cap.3. findicatus glo.1. num.18. Et sic intelliges l.3. in fin. tit.9. infra eolib. dicentem per procuratorem auditi syndicatum, & sit casus appositi per glo. ellos in l.6. tit.4. par.3. vbi audiebatur per procuratorem iudex syndicatus in syndicatu ipso non sunt sunt necessarij, in casu tamen quo essent notandi sunt casus illi, & insuper quod si admitteretur talis iudicis procurator, & non contradiceretur non esset processus nullus, ex textu in l. fin. titul. 17. infra libr. 4. vbi etiam si substantialia omittantur parte non contradicente non datur nullitas in actis.

Si fuessen. Qui quidem iudices, vel officiales eorum aut aliquis exeis si fugerent tēpore quo syndicatui subiacebant non solum possunt contra tales fugientes querela, & furta & barateriæ probari per iuramenta proponentium ea, verum & habentur in
9 omnibus contra eos petitis pro cōuictis & confessis, † vt est tex. & ibi Bartolus in l. consilia. C. de assessor. & domes. & in lege cornelia. ff. ad Syllāum. Quę iura ad hoc allegat Auiles c. 1 prætorum verbo dadiuas nu. 17. cum pluribus sequentib. vbi & hoc limitat, & Pur. de syndicatu, in verbo fuga officialis. c.1. & 2. & alij allegati per Didacum Perez in lege 6. tit. 16. lib. 2. ordi. col. 625. cum sequentibus in propositiū bene distinguit ipsum allegare sufficiet, Sed si
11 post fugam iudex, vel officialis syndicatus fugiēs redeat, nulla probatio ex fuga inducitur, etiam si inuitus, & nō sponte reducatur, secundum Auiles vbi supra num. 23. Et an si officialis
10 syndicatus fugiat timore † iudicis syndicantis plurics dicentis, quod eum volebat suspēdere, seu verberare pro barateriis & furtis, teneatur potestas eum exhibere. vide eundem Auiles cap.4. prætorum, verbo entregar numero.17. fol.111.

Presos. Ex tex. hic cessat iam quæstio illa per docto. tacta maxime per Bald. in tractatu syndicatus num. 6. & Puteum de syndicatu verbo fideiussor officialium cap. 1. num. 1. fol. 256 & Aimæ. de syndicatu num. 206. & Catald. de synd. q. 292. qui quærebant an staretur iudicis iuratoriæ cautioni, si fideiussores non poterat reperire, & dicebant quod sic. Per nostram tamē legem si fideiussores hos non præstabat de strando syndicatui per terminum iuris incarcerabatur, & hoc tempore illo, in quo fideiussores ij præstabantur finito iam officio, & sic in principio assumendi syndicatus. Hodie tamen cum per legē 13. tit. 5. supra isto libro fideiussores ij præstandi sint statim recepto officio, & admisso eo ad illud exercendum sub pœna amissionis salarij, cessat dicta quæstio, & per consequens captura de qua in præsenti. Posset tamen & adhuc nunc verificari quæstionis dictæ propositio, quoties cunque in causa contra iudicem in syndicatu agitata, ex aliqua bona, & iusta ratione fideiussiones præstandæ essent, Dubitari enim tunc posset an si fideiussiones has iudex non præstiterit incarcerari possit, vel standum esset suæ iuratoriæ cautioni, & in hoc iure omni dicendum crederem quod si pro graui crimine accusaretur, & pro quo † veniret corporalis pœna imponenda, & tiam si tunc daremus casum in quo propter aliquā causam esset sub fide iussore relaxandus, non staretur suæ iuratoriæ cautioni. secundum Auils cap. 3. iudicū syndicatus, verbo pregonar. num. 1. folio. 266. Si tamen ciuilis, & sic pecuniaria pœna veniret imponenda. tunc cum non teneatur, nisi in quantum facere potest secūdum Puteum, de syndicatu verbo iudices ad syndicatum qui sint cap. 2. nu. 19. fol. 133. non incarcerabitur, etiam si fideiussiones non præstet, sed eius iuratoriæ cautioni stabitur. Nam secundū §. sed hodie, insti. de satisdationę, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

aut.generaliter. C.de Epis.& cle,& c.41.tit.2.part.3.quæ ad hoc allegat Suarez in tit.de los emplazamiẽtos in euidentialibus nume.6.& 7.& in vers.sed attende nu.7.8.&9.pag.400 iuratoriæ cautioni standumest, cum fideiussor reperiri non potest, & tenet Augusti.Dulcetus,de syndicatu nume.20 Ethæc in iudice vel in alijs personis, qui non tenentur, nisi in quantum facere possunt,in alijs vero obligatis de iure aut ex pacto præstare fideiussores in causa aliqua, puta quia immobilia non possident, si non præstiterint eos incarcerabuntur,secundum l Tauri.& glo.in d.l. 41.Quo ad vero attinet ad fideiussiones præstandas de stando syndicatui omnino ex tex.nostro,& ex dictis in ribus præstandæ sunt: neque iuratoria sufficiet cautio ex dictis per Rebuf.in.1.tom.constit.Fran.tit.de sententi.execut.art.1.glo.16.num.28.cũ sequen.aliquibus,& ex dicendis in l. fin.tit.21.li.4.infra in gloss.seapreso.

A los lugares. In loco enim peracti officij administrationis ratio reddẽda est,& si ibidem non reperitur,ibi, debet remitti,secundum textu.& ibi Bald.& Doctor.in l.1. C. vbi de rationibus agi oporter.

Dentro de vn año. Ipsum tamen ius dandi syndicatum,neque per 40.annos præscribi potest, secundum glo. ellos in d.l.6.tit.4.par.& Aules, c. 3.syndicatus,num.10.de iure ciuili. Neque per hæc verba censeo hoc tẽpus ad annum restrictum, cum relatiua tantum sint: non vero dispositiua de quo tamen necesse non est disputare,quoniam antequam à loco iudices recedant syndicantur.

Treynta dias. Ex l.1.C.vt omnes iudi.& l.6.tit.4.p.3.quinquaginta dies syndicatui assignabantur,prout & docebat Bal.de syndica.nu.3.& Aules cap.3.syndicatus,nu.13.fol.265.Ho 13 die tamen triginta dies † per tex. nostrum assignantur.Et hęc est communis practica in toto nostro Regno, tempusq; istud nullomodo licet syndicatoribus prolongare, neque minuere,vt diximus in l.11.glo.1. sup. isto tit. Sic & Athenis magistratus Legisthæ magistratu functi intra dies triginta,quod magistratu decessissẽt administrationis rationem reddebant,secundum Simancas, de institcatholi.tit.de ministris,& eorum officijs num.27.

Ynomas. Adeo,vt illis,30.diebus elapsis neque in propria patria iudex& officiales syndicati cõueniri possint pro gestis in officio illo,dum tamen in præconio talis syndicatus præsẽti seruata fuerit cautela illa, de qua diximus in l.10.verbo,pregonar,supra isto tit. Vel quia in sententia super syndicatu lata itadeclaratum sit, quia tunc neque in propria potẽrũt conueniri patria,secundum Abb.dicentem,ita fuisse obtentum in capit. penult.num.13.de iudi.& Auenda.respons.3.conclu.5.& Aules,cap.3 syndicatus glo.1.num.8.& 10.& Puteum de syndicatu,verbo. iudices ad syndicatum qui sint,cap.2. num. 132 fo.132.& iterum in verbo,officialis, el 2.cap.1.num.1.& ibi eius additio. litera.A.fol.137.& 18.& Bal. de syndic.q.4.fol.3.& Cataldi.de syndi. n. 114.q.290.& voluit Cæpola,cautela.214.Et sic debet intelligi, quod ipsemet Cataldi.dixit,vbi sup.nu.41.q. 69.& Amædæus de syndic.n.178.& Didac.Perez,ind.l.6.tit.16.lib.2.ordi.allegando Bart. tenentem, quod etiam post syndicatum potetant in propriapatria cõueniri iudices semel syndic.Nam illud procedere posset, quotiescunq, nullũ proclama factũ est cum cõminatione,& cautela, de qua in d.l.10.diximus:secus vero alias.Quia tũc data dicta cautela neq; in patria conuentiri possent, syndica ti iudices pro male gestis in officio, 14 quanuis pro debito † extra officijad ministrationem contracto, optime poterunt in patria conueniri lapso syndicatu, quantuncunque præconium cum dicta cautela esset datum, secundum Amædæum,vbi supra nu. 69.Misi vt diximus in d.l.10. in glo. prægonar,etiam pro debitis extra officium contractis esset præconium, & proclama datum cum communi- 15 catione illa.Item & secundopoterit iudex syndicatus in patria sua conueniri etiam dicto præconio dato,pro delicto extra officium commisso durante tamen iure actionem, vel accusationem intentandi, & nondum præscripto,secundum Puteum , de syndicatu verb.officialis.2.cap.1. n. 1.fol.137. cum tantum pro delictis in officio non veroextra commissis syndicentur. Tertio poterit semel syndicatus officialis conueniri, imo & resyndicari,quories a iudice, qui cũ in officio præpositi,syndicatus est. Nam tunc in patria conueniri ille officialis poterit,etiam pro male gestis in officio, per syndicatorem generalem missum ad eum,& alios syndicandos officiales nõ resyndicatus sit,secundum Suarez.l.post rem,ver. circa iudicem nu.31.pag.356. & Puteum de syndicatu, verbo bannum. nu.1.Et an mortuo correctore ciuitatis,possit inquisitio formari contra eius hæredes,videndus est Auendañ Responso.3.per totum.

Legasllanas y abonadas. Et sic nõ sufficiet iuratoria cautio, secundum quod dicemus,in l.fi.in glos.sea preso.ti.de las entregas,infra lib.4.& iã supra diximus.

De fazer residencia, y pagar lo juzgado y sentenciado. Similis est tex.in l 2 ti.9.infra isto lib.& in iis verbis habes notare formam,& modum capiẽ

di fideiussiones a correctoribus & iudicibus in ingressu officij præstãdas, quod est optimum ad l.13.& ibi dicta per nos tit.5.supra isto lib.Dubitari tamẽ potest num fideiussionis huius forma hac attenta poterunt secundũ eam se obligantes fideiussoresconueniri etiam nulla præuia excussione in bonis ipsorum iudicum.Et dicendum videtur quod excussio etiã hoc in casu requiratur.Nam & fideiussori de iudicato soluendo † competit excussionis beneficium, sicut & cui liberalij,secundum Suarez in tit. de los emplazamientos,versi. quæritur vlterius n.13.pag.398.etiam si omni legum auxilio renunciet talisfideiussor,secundum Decium in.l.fin. n. 8.& 9.ff.si certi petatur.Imo & quantumuis in hac nostra materia renunciaret fideiussor hic beneficio excussionis adhuc non tenetur,nisi excussione facta;nam taliscenserur fideiussor iudemniatis, qui etsi renunciet excussionis remedio non potest ante excussionem factam conueniri,vt diximus in d.l.13.etiam si iurata esset talis fideiussio,quoniam iuramentũ non alterat naturam contractus, super quo interponitur, prout tenet Ias.in l.si ego.n.2.ff.si cert.pet. & in d.l.13.diximus.Et ideo nullum sufficiens remedium præberi posse videtur,vt fideiussor talis conueniaturante iudicem,& bona eius excussa. Et de rigore iuris ita esse tenendum videtur. Ex lege tamen nostra in iis verbis aliud video practicari,scilicet,q̃ condemnantur fideiussores hi iudicum obligati de iudicato soluendo in syndicatu contra iudices pro quibus fideiusserunt,si in scriptura fideiussionis renunciauerunt beneficio excussionis,& fideiussorum,& aliis quæ quotidie fideiussores contractus renunciare solent. Tunc enim nulla iam requiritur excussio , quia vere

Universidad de Deusto
Biblioteca

vere nõ sunt fideiussores in demnitatis,sed de iudicio soluendo, & hoc præsertim procedit,omni alterilegũ auxilio renunciauerint, vt inquitno uissime conciuis noster doctor Gutterrius in suo perutili tractatu de iuramento confirmatio.1.par.cap.23. numero.24.&.25.inquit ita vidisse iudicari.Et ipsi etiãvidi,si bene memini,&quotidie videmus,maxime si iudices sunt absentes, & sic fiedeiussiones hæc ample, & late formandæ sunt.Insuperque non solum pro tẽpore assignato inprouisione officiorum,verum etiam pro alio quolibet tempore prorogato. Nam si sic non fieret,non teneretur fideiussorespro termino prorogato,secundum Auẽda.cap.2.prætor.num.16. in principio lib.1.

IN LEGMVIgesimam quintam.

SVMMARIVM.

Iudices syndicatores inquirere tenentur ,num ex negotiationibus ciuitatis , vel oppidi rectorum negotiationes exercetium inconuenientia aliqua resultent , vt Regium consilium de illis certioretur

damna

*Ratantes.*Et sic sidãda Reip: non obueniant poterunt rectores ciuitatum, & oppidorum negotiare,dũ tamen non sint regatarij,& reuenditores rerum comestibilium,& sustentationum.Hæc enim sub pœna priuationis officijexercere non possunt, secundũ tex.in.l.20.ti.3.lib.7.infra. alia vero negotiationum genera nõ videmus eis specifice prohibita, sed tantum iussum per tex.hic, & dict.l. 20.vt inquirant iudices,quæ damna &inconuenientia resultent exijs rectorum negotiationibus, vt regium cosilium certioretur & remediũ adhibeat.Hanc tamen inquisitionem, vsque hodie nondumvidi,neque audiui factam,& ideo lege cauendũ esset expresse ne rectores ciuitatum essent negotiatores aliquo modo, nã damna & inconuenientia ex contrariovsu resultantia patent ad oculum nam si negotiationem vel mercantiam boum,arietum,caprarum, vel porcorum,vel quid simile exercerẽt quæ prata,quas defensas, & montes publicos non deuastabunt.Quis custos eorum denuntiare audebit?mortiferosque bones,& oues,arietes,&similia animalia, in vecaris publicis vendere procurabunt,ne res sua minuatur,aut perdatur in totum, & de damnis non curabunt abalienis animalibusfactis,&perpetratis,ne&suorumanimalium dãnapatefiant.Ideoque rectores ab omni negotiatione liberi,&immunes esse deberent,&lege expressa sic caueri.Multi enim,nifallor,has emunt rectorias,vt publicis vti possint,secure, & ad libitum , & rebus ciuitatis in vtilitatem suam conuersis,lucra exinde capere.Et ideo non sine causa per.l.4.&.9.titu. 10.libr.9.infra prohibentur, ne rectores conductores sint redditũRegis,&per.l.3.titul.5.lib.7.ad redditus ciuitatum extensum est,vbi rectores sunt.

IN LEGEM VIgesimam sextam.

SVMMARIVM.

In locis exemptis a iurisdictione ciuitatis, &oppidi alicuius si aliud per priuilegium exemprio-

ptionis non declaratur Rex mittit iudices syndicatores, qui syndicent ordinarios iudices illius loci exempti.

*De otra jurisdicion.*Et sic ex nostra intelligenda est in in locis & vicis exemptis a iurisdictione ciuitatis, cui subdita erant,nonvero loquitur cum populus aliquis emptus fuit, vel donatus a Rege domino alicui particulari , & eius iurisdictioni. quia tunc ipse dominus loci mittit iudices hos,syndicatores prout supra in hoc titulo diximus. Et sic in villa de la Serradilla,quæ erat subiecta huic Placentiæ ciuitati, & vicini villæ illius se exemerunt,& libertarunt a subiectione hac,per priuilegiũ emptionis.Fuit cõcessũ huic ciuitati,vt omni anno iudex eius per certos dies posset adirevillam illam ad syndicandos eiusdem villæ officiales,quod secus factum est in alijs vicis venditis particularibus personis.Et hæc pro hoc titulo sufficiant vt alia peragamus.

Titulus nonus. De los Alcaldes ordinarios y delegados.

1 *Verbo ordinarios comprehenditur iudex inferior certo loco præfectus.*
2 *Territorium non requiritur adesse iurisdictionis,& num.3.quot sint iudicum genera.*
4 *Ordinarius an delegare possit, cum sequen.aliquibus & num.5. limitatur.*
6 *Magistratus tantum dicitur iudex ordinarius non vero delegatus.*
7 *Delegati iudices qui dicuntur.*
8 *Delegatus solum vsum iurisdictionis habet,& num. sequenti.*
9 *In ordinario radix,proprietasque iurisdictionis adest.*
10 *Differentiæ inter ordinarium & delegatumiudicem.*
11 *Delegatus an subdelegare poterit, cum sequentib.aliquibus.*
12 *Subdelegatus delegati à principe solum nondum testiumexamen subdelegat.*
13 *Delegatus Principis an subdelegabit cum clausula simpliciter: & de plano.*
14 *Delegatus ad vniversitatem causarum an subdelegare poterit.*
15 *Delegatus legati à latere an delegare poterit & sequen.*
16 *Delegatus a lege subdelegare potest.*
17 *Delegata an ordinaria concessa sitiurisdictio quomodo cognoscetur.*
18 *Ordinario si detur iurisdictio incausa an sit ordinaria vel delegata.*
19 *Delegatus inferioris à Principe an subdelegare possit.*
20 *Delegatus à Principe an possit causas criminales subdelegare*
21 *Iurisdictio ordinarij,vel delegatià Principe quæ firmior sit.*
22 *Iurisdictionis appellatione an veniat ordinaria.*
23 *Delegatus Principis,vel ad vniversitatem causarum an iterum iudicabunt si nulliter sententient.*

SVMMARIVM.

Cum superioribus titulis dictũ sit de instructione iudicum; & correctorum ciuitatum,& populorum & eorum syndicatoribus, nunc vero immediate sequitur noster titu. ad declarãdũ qui possint esse iudices ordinarij,&quis eos elit

Universidad de Deusto
Biblioteca

gat & ereet, & alia eis incumbentia declarat titulus noster.

Ordinarios. Et qui sint ij, infra in l. 1. in gl. porque, huius tituli dicemus. Notandum est vltra ibidem dicenda per hoc verbum, ordinarios nec dum includi habentem iurisdictionem cum territorio, † sed etiam inferiorem præfectum certo loco, vel personis, secundum tex. in. ca. post cessionem de probati. vbi hoc notat Feli. in primis verbis allegando ad hoc etiam tex. cum glo. 2. in cap. ordinarij, de offi. ordin. in. 6. vbi inquit, Doctores notare, in materia adaptabili verbum, ordinario, comprehendere inferiorem Episcopo ne que mirum esse hoc, quoniam adesse iurisdictionis non requiritur om
2 nino territorium † secundum Bald. in l. 1. §. cum vrbem circa medium. ff. de offi. præfecti vrb. iurisdictio enim sine territorio esse potest, secun dum Boeri. dec. 227. num. 2. fol. 12 part. 2. Probaturque hoc ex rubrica nostra, & eius legibus, quæ quidem cum de iudicibus inferioribus etiam loquantur populis quibuslibet præfectis, eos ordinarios, vocant. potest que iudex inferior vni tantum villæ territorio carenti prouideri, & nihilominus ordinarius vocatur, licet & alij sint, qui ordinarij vocantur, de quibus traditur in l. 1. tit. 4. par. 3. quasi per hos ordinarios demonstrē tur, secundum illam. l. 1. homines po siti ordinarie ad exercenda officia in eos, quos iudicare debēt, vnusquisque eorum in foro & iurisdictione sibi commissa. Et quot sint iudicum
3 genera † tradit Bonifacius, in suape regrina legum Partitarum, verbo iudex. q. 2. fol. mihi. 260. & ibi glo. & Alcia. in rub. de officio. ordin. Et an
4 ordinarius delegare † possit causam aliquam? Pro regula traditū est, posse delegare causam ad suam iurisdictionem pertinentem, secūdum tex. in l. 3. infra isto titu. & lib. text. & ibi notat Ias. nu. 2. in l. a iudice. C. de iudi. l. 17. tit. 4. part 3. Quæquidem regula intelligenda est, secundum gl. in. l. 1. ff. de off. eius cui man. est iur. quam ibi omnes sequuntur teste Oroscio, ibi verbo, transferuntur col.
5 495. Nisi sit causa meri & misti imperij, quia illa delegari non potest per ordinarium, prout regia, l. 18. titu. 4. par. 3. probatur. Idque communiter verum esse ait Oros. vbi supra, siue specialiter, siue generaliter iurisdictio mandata sit, quasi in ijs causis videatur electa industria personæ. Et hoc verum, & procedit, nisi incasibus propositis per eundem Oroscium, vbi supra, & tex. in d. l. 18. vbi etiam causæ meri & misti Imperij de legari possunt. Notādum etiam est,
6 quod Magistratus † tantū dicitur iudex ordinarius, non vero delegatus, secundum Alexan. in l. cum qui. n. 1. ff. de iur. omni. iudi. ex tex. ibi & ex l. mor. ff. de iur. om. iud. hoc notātē.

Delegados. Et ij tales dicuntur † qui
7 bus a Principe, vel ab ordinario, vel ab ipsius Principis delegato causacō mittitur aliqua, vicem gerentes delegantis & propriū nihil habentes. l. 1 §. qui mandatam. ff. de offi. eius, cui mā. est iur. quem ad hoc allegat Maranta, in pract. 4. par. d. 5. n. 4. pagi. 218. in patuis. Quam diffinitionem declara, & prosequere, vt per Alex. in rub. ff. de offi. eius cui man. est iur. quē allegat Alcia. in prin. rubr. extra de offi. c. ord. nu. 6. Delegatus enim,
8 secundū Maran. ibi solum vsum iurisdictionis delegantis habet, & nihil proprium quoad iurisdictionē. Nam secundū Ange. in. l. more. ff. de iurisdi-

iurisdictio. omnium iudicum, quem ibi recentiores sequuntur teste Iaso. & Decio col. 2. ibidem in ordinario
9 radix † proprietasque iurisdictionis adest quam abdicare a se non potest l. penul. ff. de offi. præsi. In delegato vero eius vsum tantum & exercitium ac proinde neq; vsuarium ab vsuario vt in. l. 2. §. 1. ff. de vsu & habit, sic neq; subdelegatus a delegato constitui potest. Imo & sic Angelus vbi supra delegatum vsurario æquiparat, sic & alij cōmodatario, aut cessionario delegatum assimilant, imo & procuratori, prout hæc optime considerauit Oroscius in d. l. more mator. in glo. fin. ff. de iurisd. omn. iudic. per tex. in l. & quia, eiusdem tituli. Pluresq, dif
10 ferentiæ † inter ordinarium, & delegatum referuntur per Maran. in practi. 4. par. dist. 5. nu. 4. cum sequent. aliquibus. Sed an sicut ordinarius delegat, vt in glo. supra proxima. diximus
11 sic & delegatus † sub delegare poterit. Et dicendum est veram, & cōmunem esse distinctionē, scilicet, quod delegatus est a principe optime subdelegare potest, secundum tex. in l. a iudice. C. de iudi. tex. in. l. 19. tit. 4. p. 3. idque verum dicerem quoties princeps committit causam per verbū, mādamus, secus si per verbum, iubemus vel præcipimus, secundum glo. in. h sæpe. ff. de offi. procu. Cæsar. quānō esse alibi alia allegando inquit Ias. in l. 2. nu. 1. C. cōmunia de legat. Quod tamen nisi latino sermone princeps vtatur difficulter verificari poterit. Subdelegatus tamen sub delegati a principe alium sub delegare non poterit, vt ūr delegationibus finis; l. fin. 14 C. de sacrosan. eccles. l. vnica. C. de senr. quæ pro eo quod int. profer. vbi Rebuf. 1. notabili. nu. 22. pag. 317. ita notat, & est communis secundū Zasi. in. l. & quia, nu. 30. Claudi. co. 7 Caccialup. num. 13. ff. de iur. omniū iudic. tenec glo. in capite. super quæstion. 5. porro, extra de offi. delegat. quannis contrarium voluerit Fulgosius in dicta lege, & quia, & Iaso. in d. l. a iudice. Nisi dicamus opinionem Fulgosij & Ias. procedere posse cum
12 sola nuda examinatio. testium † sub delegatur. tūc enim optime fieri poterit, secundum Rebuf. vbi supra nu. 23. & Oroscī. super. ff. vet. col. 561. & Auenda. cap. 1. prætorum. numer. 25. versi. sed quid si a principe. libro. 1. & additio. capellæ Tolos. decis. 12. licet contrarium velit Felin. in capi. cum causam. nu. 20. de test. ex quadā Rotæ decisione per eū allegata, imo & inquit Præpositus. in cap. cum causam nu. 19. de appellatio. etiam illū cui nuda commissio datur posse sub delegare, & sic videmus, q̄ illi iudices rurales, quibus per iudices ciuitatū, quibus subiecti sunt, datur aliqua commissio ad testes aliquos recipiēdos, & examinandos in aliqua causa, vel articulo nudam illorum testium examinationem tabellioni cōmittunt & subdelegant. Et hæc conclusio quod delegatus a principe subdelegare possit alius ampliat, & limitat modis Socinus in. l. more maiorum ff. de iur. omnium iudic. & Ias. in d. l. a iudice, & glo. puedē, in dict. l. 19 titulo. 4. parte tertia vbi, & vno modo ampliant dictam conclusionem. Sed an principis delegatus sub delegare † poterit cum clausula, simpliciter, & de plano, tradit Oroscius super. ff. vet. columna. 433. numero 6. & 7. Sed num delegatus ad vniuersitatē causarum † subdelegare po
14 terit. Et dicendum est quod siue vniuersaliter, siue generaliter causæ delegentur alicui poterit talis delegatus sub delegare, secundum tex. in. l. 1. & fin. ff. iquis & a quo glos. fin. in cap. qui, de proc. cōmū. secūdū Dec. in. 13. Soc. 36. Ias. 22. Zasi. 17. & 18. in

Universidad de Deusto
Biblioteca

d.l.more. Nam ordinario talis delegatus æquiparatur, secundum Auenda. cap. 23. num. 10. lib. 2. & Orosc. super. ff. veteri. col. 535. num. 7. & 8. quicquid in contrarium tentet dicere Deci. in l. solet. ff. de iurisd. omni. iudi. Quæ tamen intelliges, secundũ eos, vt tunc talis delegatus vnã, aut aliquas causas, non vero totas subdelegare possit, secundum glo. in cap. super quæstionum. §. si vero. de offi. del. Idque iure optimo si quidem ordinarius etiam delegare totas non potest causas, cum totam iurisdictionem, nisi Principe in consulto, a se ordinarius abdicare non possit. l. legatus ff. de offi. Præsid. Et qui dicantur delegati ad vniuersitatem causarum, tradit idem Oroscius, vbi supr. col. 438. num. 20. & col. 589. in fine. Delegatus tamen ad vnam speciem subdelegare non potest. l. a iudice. C. de iudi. nisi hoc a iudice delegante permissum sit. l. non distinguemus. 5. quæsitum. ff. de arbitris, quod omnes fatentur teste Socino in. d. more. num. 45. & ibi Alexan. Vel nisi vnum aut alterum articulum illius speciei subdeleget, secundum Clementinam vnicam, de offi. del. Bartolo. authore in d.l. & quia. ff. de iurisd. omni. iudic. & in l. solet. ff. eo. ti. & in l. more, eo. tit. Communem tamen testatur Decius, col. fi. in d.l. soler. num. penul. contra Bart. & ideo ipsemet Bart. in l. legatus. ff. de offi. proconsul. contrarium tenuit, imo quod neque vnum articulum possit delegare delegatus ad vnã causam. Quæ sententia vt vides ex Decio cõmunis est, & fundatur ex tex. in c. super quæstionũ. in prin. vers. nos autem, de offi. del. & magis approbatam patet, esse ex Alex. numer. 26. Soci. 44. Claud. col. 7. Zasi. 34. Caccialu. 18. Purp. 99. in d.l. more. Iaf. in l. a iudice. n. 10. C. de iudi. Qui tã omnes repugnantiam hanc Bar. cõcordant hoc modo vt articulus iurisdictionales delegari nõ possit, non iurisdictionalis vero possit, vt puta nudam testium examinationẽ, prout dict. est: & cõmunem tenatur Felin. relatus per Couar. lib. 3. Varia. c. 20 in fi. Sed an delegatus legati a latere subdelegare poterit? † Et Bart. in l. legatus. ff. de offi. proconsu. inquit quod sic: eoquod in Ecclesiasticis officijs in proconsulum loco tales legati succedere. tex. in ca. 2. de offi. lega. in 6. quem ad hoc allegat Oros. in rub. num. 17. ff. de offi. proconsul dicens confirmasse. text. illum Bart. Bald. & aliorum plurium opinionẽ ita tenentium. Si ergo procõsulum loco succedere legati a latere, procõsulis delegatus, subdelegare potest, vt di. l. legatus, & in. l. cum prætor. §. 1. ff. de iud. siue, quia delegatus a lege est, secundum Bar. in dict. l. a iudice, quem constat omnium consensu subdelegare † posse, secundum Socinu. in dict. l. more. nu. 52. siue, quia delegatus est ad vniuersitatem causarum, qui delegat vt supra dixi. Ergo & eodem modo legati de latere delegatus subdelegare poterit; æquiparatorum enim idem debet esse ius & eadem dispositio. Et hoc fundamento, hanc Bartoli opinionem cõmunem testatur Felin. in cap. super quæstionum. §. fina. col. penul. de offi. deleg. Deci. tamen in ea. si pro debilitate. col. 2. de offi. del. cõtrariam dicit communem, quam & communẽ, & frequentem receptam, & veriorẽ contra Bar. testatur opinionem Couarr. lib. 3. Varia. c. 20. n. 11. Oros. tamen magis placet Bart. opinio, & sic prima supra relata. Et est Oros. in. d. l. legatus. n. 5. cum. 3. sequ. col. 438. Vides tamen Couar. contrariam receptiorem & veriorẽ dicentẽ, ideo hæc videtur tenenda, sed quomodo cognos

15

16

17 cogoscemus ordinaria † an delegata sit concessa iurisdictio? Et dicendum est cognosci, si apposita sit in literis illis clausula illa. Authoritate nostra cognoscas, quia tunc delegata magis, quam ordinariam dicemus iurisdictionem concessam. tex. in c. 1. de cleri. ægrot. in. 6. c. cum aliquibus de referip. in. 6. Etquanquam ei, qui ordinarius alioquin est, sit delegata iurisdictione, delegatio ea, nõ
18 vero excitatio iurisdictionis † dicenda est, secundum Mathesi. notab. 90. Iaso. in l. ius autem. n. 7. ff. de Iust. & iure. Idẽ si addatur iurisdictioni clausula, quæ non spectat ad iurisdictionem ordinariam, quia tunc non ordinaria, sed delegata est, vt puta appellatione remota, secundum Abb. in. c. licet. col. 2. de offi. ord. de qua late, & oprime per Alciatus. in. l. 1. §. si quis simpliciter. nu. 65. cum sequen. ff. de verb. obli. & per Feli. & Doct. in. c. licet. de offi. ord. Idemque itidẽ dicendum est. si detract. dict. clausula vnum negotium, aut plura (dũmodo non in vniuersum) commissa sint delegata magis quam ordinaria censetur data iurisdictio. Sed si vniuersitas negotiorum committatur ordinaria data censetur, quæ Bart. & aliorum in dict. l. more, traditiones sunt secundum Socin. ibi. num. 18. & tradit Maranta, in pract. 4. par. 5. dist. in prin. n. 4. pag. 119. & Abb. in. c. relatum. nu. 5. de offi. del. & ibi addit. Si
19 tamen talis delegatus † delegatur ab inferiore a Principe nullomodo subdelegare potest etiam si impeditus sit secundum Barto. in dict. l. legatus ad fin. ff. de offi. proconsul. arg. authen. vt defunctorum, seu funera eorum. 5 si post causam. ff. de vaca. mun. nisi ordinarius subdelegandi licentiam illi concesserit, secundum glo. magnam, in cap. is cui, de offi. deleg. in. 6. & Bart. in dict. l. legatus. colu. 1. In quo non est, qui dissentiat, secundum Alexand. consi. 157. num. 12. vol. 2. & Iaf. in dict. l. a iudice, num. 8. & Soci. l. more. nume. 45. Zasi. 30. ff. de iur. omni. iud. & communem dixit Alexan. in d.l. more. nume. 27. & Præposi. in cap. cum causam, nu. 15. de appellat. Vel nisi solum testium nudam examinationem committat, prout dictum est: vel nisi esset ordinarius ad vniuersitatem causarum. Nam & iste delegare potest, sicut & in delegato ad vniuersitatem causarum supra diximus. Vel nisi lite iam contestata, nam contestatione facta bene delegabit & subdelegabit, delegatus inferioris a Principe, secundũ glos. l. fina. C. vbi, & apud quos. glo. in dict. l. & quia. & harum glos. opinio iam iure Regio approbata est. l. 19. tit. 4. par. 3. Quanuis contrarium tenuerit glo. in cap. cum causam, de appell. & in cap. cum Bertoldus, de referip. & in cap. 1. de procurat. in 6. quas frequentiores sequebantur cõtra glo. iuris ciuilis, teste Iaf. in dict. l. a iudice. num. 5. C. de iudi. & Deci. in dict. cap. cum causam. num. 8. & in l. more. num. 38. ff. de iurisd. omniũ iud. & ibi Zasi. num. 36. Opinio tamẽ glossarum canonistarum seruabitur in foro canonico, in foro vero seculari ius nostrum Regium cum dicta glossa iuris ciuilis. Et procedet non solum in ciuilibus verum & criminalibus causis, cum lex illa Partitarum generaliter loquatur, secundũ Auenda. c. 1. Præto. num. 25. vers. si. tamẽ hodie. li. 1. Imo & ex generalitate illius legis Partitarum videtur etiã approbata communior illa opinio asserta per Oros. in. l. quæcunque. num. 17 & 18. col. 496. in fin. ff. de offic. eius cui man. est iur, scilicet, quod delegatus a Principe † possit etiam causas
20 criminales subdelegare, quanuis cõtrariã etiã cõmuniorem dixerit Boe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ri decis. 6. num. 9. Exquibus colligitur vnus effectus, an sit ordinaria, vel delegata concessa iurisdictio a principe. Nam si ordinario delegatus ordinarij ante litem contestatam nō delegat, si delegata vero, delegat delegatos a principe ante litem contestatam secundum supradicta, & Marā tam in pract. 4. p. 5. dist. nume. 25. & 26. pag. 125. Nisi talis delegatus secūdum Auen. vbi supra sit datus a Rege eligendo eius industriā, prout in iudicibus pesquisidores dicit verificari quorum industria cēsetur electa per illa verba, cōfiando de vos, prout reperit idem Auend. c. 3. prætor. nu. 5 versi. correctores ergo. lib. 1. Verba enim confidentiæ industriam eligunt personæ, cui diriguntur, secundum Menoch. de arbitrar. iud. lib. 1. q. 68 nu. 11. vbi enumerat alia plura, quibus industria eligitur. Et ideo subdelegare tunc nō poterit, & quia ad vnum tantū negotium delegatur. Quo casu vt supra dixi, nō habet locum delegatio, nisi non iurisdictionalis, aut nuda testium examinatio committantur in causis non grauibus. Alij effectus ex hoc resultātes possunt colligi ex differentiis inter ordinarium & delegatum positis per Marantam, vbi supra a nu. 23. cum pluribus seq. & ex Oroscio in. l. cui iurisdictio. colu. 535. ff. de iurisdictio. omnium iudic. & in. l. qui mandatam. nu. 2. col. 499. ff. de offi. eius cui manda. est iur. Quarum differētiarum principalior est ista quoad delegationem iurisdictionis faciendā, quam libuit in præsente rubrica, apponere, vt sciatur quantum vna iurisdictio ab alia quoad ipsam delegationem differat. Ex quibus patet copullam illam, Y, nostræ rubricæ positam inter verorum, ordinarios y delegados, poni proptie cum eius sit natura, inter diuersa poni secundum doctores in. l. si quis ita stipulatus ff. de verborum oblig.

Et an iurisdictio† delegata a principe, vel ordinarij firmior sit, vide Oroscium in rubrica num. 10. col. 493 in princip. ff. de officio eius cui mā. est iur. & Boerius decis. 6. nu. 2. Et an iurisdictionis appellatione ordinaria †an delegata comprehēdatur, tradit idem Oros. in rubrica num. 5. col. 523. ff. de iurisdictio. omnium iudic. & quande delegata & ordinaria potestas concurrant, vide Boeri. decis. 151. nu. 8. Et an si delegatus a principe, vel ad vniuersitatem causarum †nullam ferant sententiā ex defectu aliquo denuo iudicare possint, vide eundem Boerium decis. 6. num ero. 1. cum sex sequenti. & melius Rip. in l. quod iussit. nu. 63. cum pluribus sequentibus. ff. de re iudic. vbi ponit regulam & fallentias, & quibus possit fieri delegatio, vide per eundem Oros. in l. fin. per totā ff. de offic. eius cui manda. est iur. & hæc pro rubrica.

IN LEGEM primam.

1 *Index ordinarius quis dicatur.*
2 *Ordinarius index censetur quis creatus per vniuersitatem negotiorū ei commissam, nisi &c.*
3 *Ordinarius non dicitur, sed delegatus cui committuntur vna causa vel decem.*
4 *Ordinarius non dicitur cui committuntur causæ vertentes inter Titium & Seium.*
5 *Delegatus cum limitatione personarū an dicatur delegatus ad generalitatē vel vniuersitatem.*
6 *Ordinarius iudex dicitur qui est delegatus ad vniuersitatem causarum.*

Vicarij

7 *Vicarij Episcoporum ordinarij dicuntur &c. & an possint substituere.*
9 *Vicarius vel locum tenens correctoris an ordinarius dicatur.*
10 *Locum tenens correctoris, an possit alium substituere si impeditus est.*
11 *Delegatus reuocari non potest, vt alij detur commissio.*
12 *Corrector ciuitatis potens nominare vnum locum tenentem an possit duos.*
13 *Corrector si moriatur durante officio an eius locum tenens possit illud exercere.*
14 *Ordinarij an sint auditores Rotæ, & Inquisitores hæreticæ prauitatis.*
15 *Rectores ciuitatis in causis vbi cognoscunt an ordinarij dicantur.*
16 *Rectores ciuitatis impediti, an possint substituere.*
17 *Assessores iudicum ordinariorum an aliquam iurisdictionem habeant.*
18 *Iudex iniuste vituperans litigantes, qui appellant, tenetur actione iniuriarum.*
19 *Iudex non debet pati se contemni.*
20 *Iudicis contempti officium si expirauit successor debet contemptorem punire.*
21 *Iudex tenetur libellos querimoniarū a partibus productos recipere, alias facit litem suam.*
22 *Timor Domini initium sapientiæ, vbi & quotuplex sit timor.*

SVMMARIVM.

Iudices creandi potestas Regi competit, vel illi, cui ipse specialiter commisit, & concessit, vel temporis cursu acquisiuit. Taleſque iudices creā di debent esse fideles, bonæ famæ, non auari, prudentes, mites, affabiles, & Deum maxime & eum, qui in officio ilo cos sublimauit, timere.

Porque aquellos. Iseniores, qui ā Principe, vel iure suo iurisdictionem vniuersaliter exercerēt, † ordinarius dicitur, prout ex textu nostro clare probatur ex verbis ijs, & sequent. ibi. *Que son llamados juezes, o alcaldes ordinarios para librar los pleytos.* Ecce ergo quomodo illi, qui sunt positi vniuersaliter ad lites dicendas, qui a Rege, vel ab illo, cui ipse concessit vel temporis cursu acquisiuit, electi sunt, ordinarij dicuntur, & vocantur. Et probatur idem in l. more maiorum cum l. sequenti. ff. de iurisdictio. omni. iudic. & l. 1. titu. 4. parti. 3. & tenet Cassaneus, in consuetud. Burgun. titul. des iustices. rubric. 1. num. 102. fo. 20. Eo enim ipso, quod alicui committitur vniuersitas negotiorum per habentem † potestatem concedendi, censetur creatus ordinarius iudex, nisi expresse dicatur in commissione quod delegantur sibi causæ, vel quod facit eum delegatum quia tunc esset delegatus ad vniuersitatem causarum secundum Alexan. relatum & secutum per Maranta, in pract. 4. par. dist. 5. de ordinam. & de leg. numer. 2. pagin. 118. in paruis, vel ex verbis alijs ipsius commissionis constaret eum delegatum creare. Et ideo diximus vniuersaliter. Nā si vnam causam, vel decem committat Rex † Princeps, vel Episcopus, & qui potestatem habet indices creandi, non committitur vniuersitas terræ, vel prouinciæ & negotiorum. Ideo delegatus non vero ordinarius est censendus talis iudex, secundum Hostiensi. in summa, titul. de potestat. indic. del. §. quis delegare colum. 2. qua ratione si committantur alicui omnes causæ, † quæ possunt verti inter Titium & Seium, quia hæc commissio

Universidad de Deusto
Biblioteca

missio generalis est quoad illas causas, non vniuersalis quoniam solum territorium facit eam vniuersalem, talis non dicetur ordinarius iudex, secundum Baldum subtiliter, in l. à iudice. num. 4. C. de iudi. & ibi Salicet. & per Hostien. vbi supra, secus, secundum Baldum si committantur causæ omnes castri dirupti. Et hanc communem testatur opinionem Alexand. in l. solet nume. 9. ff. de iurisdictio. omnium iudic. faciuntque dicta supra in rubrica huius tituli, in gloss. 2. in quæstione illa quomodo ordinaria an delegata videatur concessa iurisdictio. Et in hoc casu secũdum Baldum, vbi supra est notandũ, quod differunt generale, & vniuersale mandatum. Nam controuersa est opinio, num delegatus cum limita-
5 tione personarum dicatur † delegatus ad vniuersitatem, vel an ad generalitatem causarum Bartol. enim in l. legatus. ff. de offi. proconsul. ad vniuersitatem causarum delegatum vocat. Alij autem, scilicet. Socinus in l. more, numero. 41. ff. de iurisdiction. omnium iudic. & Felinus. in capitol. super quæstionum, §. si vero, column. 1. de offi. dele. ad generalitatem causarum delegatum vocauere, quasi, secundum Baldũ, vbi supra sit differentia in hoc casu inter generale, & vniuersale. Oroscius tamen, in dicta l. legatus, numero. 10. & 11. colum. 438. probabiliorem sibi videri, inquit Bartoli opinionem, quasi nihil interfit tempora quantitates, loca an personæ limitentur. l. qui furere. ff. de statu homi. l. vinum. ff. si certi. pet. Sed ij quibus cum limitatione temporis vel loci, vel quantitatis causæ committuntur, delegati ad vniuersitatem causarum dicuntur, secundum Oroscium, vbi supra. Ergo & ij, qui cum limitatione personarum cum a persona ad tempus, & econtra, & a persona ad locum, & econtra argumenta procedant, secundum Euerardum, in locis a persona ad tẽpus, & a persona ad locum, & econtra. Nisi dicamus, quod quia magis in vniuersum committuntur negotia cum limitatione tẽporis, vel loci vel quantitatis. Nã licet tẽpus vel locus, vel quãtitas limitẽtur plura possunt esse negocia, quæ tũc succedere possunt, & omnia in illo tẽpore occurentia, vel loco, vel in illa quãtitate, vel tempore vniuersaliter cõmittuntur, & datur prouincia, vel territorium in vniuersum, licet cum rem poris limitatione. Ideo potest tunc dici ad vniuersitatem causarum delegatus. Sed cum committuntur limitatione personarum non potest dici vniuersitatem concedi, quia limitatæ sunt personæ, cum quibus agendum est: neque tunc territorium, aut prouincia, aut eastrum committitur. Ideo tunc potius dicendum committi generalitatem causarum, & sic causas generaliter inter ipsas personas limitatas occurrentes, non vero vniuersaliter, & ea ratione ad generalitatem causarum delegatum dici, prout videtur considerasse Præpositus in cap. cum causam, num. 1. extra de appellat. & sic differre generale, & vniuersale. Hæcque multum deser
6 uire possunt ad quæstionem illam num, scilicet, delegatus, † ad vniuersitatem causarum ordinarius dicatur & propter differentias inter ordinarium, & delegatum per Doctores proposita erit vtilis quæstio. In qua glossa, in capitulo statutum §. insuper. verbo. moderatas de rescriptis, in 6. & gloss. 1. in l. fina. C. de iudic. dicunt quod dicitur ordinarius. glossa tamen dicto cap. cum causam, de appellationib. contrarium affirmat, scilicet, quod non est ordinarius, sed ordinario similis, & ei æquiparatur, instar

instarque ordinarij habetur, quã sequitur Alexand. in l. more, num. 26. ff. de iurisdictione omnium iudicũ, & Auend. cap. 23. præt. nume. 10. libro. 2. & reperio relatum in libris meis Claudium Canticulam. in cap. 2. nu. 9. de offi. ordi. hanc magis cõmunem asserentem. Nondum tamen vidi eum, quia nondum reperi librũ hũc. Et operabitur hoc scire, ad hoc quod sicut ordinarius non potest in totum a se abdicare iurisdictionem, vt in rubrica huius tit. diximus, ita & neque iste delegatus ad vniuersitatem causarum, cum ei æquiparetur, secundum Præpos. in c. cum causam num. penult. in fine de appel. infertur etiam ex supra dictis, quod cum
7 vicarij † Episcoporũ sint electi ab ipsis Episcopis, & insimul ad vniuersitatem causarum ordinarij dicuntur, secundum Alex. in l. more. nu. pen. ff. de iurisdict. omnium iudi. & Couarru. lib. 3. variar. c. 20. nu. 4. & Maran. in pract. par. dis. 5. nu. 9. &. 13. pagin. 120. vbi nu. 14. cum. 2. sequen. hoc limitat duobus modis, quamuis Alcia. in rubric. extra de offi. ord. nu. 23. & 24. verius esse dicat contrarium. Et an vicarij tales possint alium vicariũ
8 † substituere, vide per Marantam. vbi supra. numer. 22. pag. 124. vbi inquit quod non ex tex. in. c. cleros. de. offic. vic. not. glos. in. c. 1. verbo. ipsius de offi. vica. in. 6. &. Auend c. 3. præto. nu. 5. vers. 1. &. 2. libr. 1. Nisi causa infirmitatis vel absentiæ ad modicũ tempus secundum Maran. vbi supra, vel quia habet mandatum substituendi, & an sicut honor exhibetur Episcopo, ita & eius vicario, vide Alcia. vbi supra nu. 26. &. 27. Sed an vicarij vel locum tenens correctoris alicuius loci dicetur ordinarius, vel delegatus, & in hoc Alex. in. rubri. ff. de offi. eius. cui mãd. est iur. inquit quod est delegatus & eum refert Marian. vbi supra. nu. 17. pag. 122. Ipse. ii. Maria. ibidẽ optime distinguit, scilicet quod si hic locũ tenens, & correctoris secularis vicarius per ipsum correctorẽ substituatur in casu a iure permisso, puta absentiæ vel infirmitatis causa, quo casu licet eum substituere, vt. l. 4. infra eo. &. l. 6. ti. 5. supra isto lib. tũc ordinarius dicitur talis locum tenens, & idem dicẽdũ est quoties princeps dedit potestatem substituendi, & nominandi locum tenentẽ hunc. Quia cum tũc omnia nostra faciamus, inquit Rex, quibus auctoritatẽ nostram impartimur vt. l. 2. C. de vet. iur. enucle. c. si apostolicæ de præben. in. 6. tũc substitutus ab illo correctore, & sic locũ eius tenens ordinarius dicetur secundũ cund. Maran. vbi supra. nu. 18. & Aued. c. 3. præt. nu. 2. lib. 1. Et cũiam per tex. in. l. 10. tit. 5. supra isto li. correctoribus & Præsidibus prouinciarũ, & territoriorum iubetur prouisiones eis datas, vt habere possint & habeant locũtenentes & vicarios in locis & ciuitatibus vbi præsunt, & sic potestatẽ habẽt substituendi ab ipso Rege. Merito quod iã indistincte in regno nostro locum tenẽtes, & vicarij correctorum ordinarij dicãtur & vt tales procedunt in causis omnibus, & negotiis contingentibus, & ab eorum sententiis non ad ipsum correctorem, sed ad Regem, & eius curiã & cancellarias appellatur prout & tenet Couar. lib. 3. vari. cap. 20. nu. 4. quamuis glo. 1. in. l. 2. tit. 4. pa. 3. aliud indistincte teneat. Vnde iã prout alio in loco diximus æquales sunt ipsi correctori & ab eo nõ possunt absq; causa remoueri, & inter eos est locus præuẽtioni quamuis possit corrector se in eadẽ causa intromittere, nõ tñ eã amouere prout hæc & alia inquit Auen. vbi supra nu. 2. &. 3. & secũdũ eũ ibi habẽt ij loco tenẽtes merũ & mistũ imperiũ & iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

risdictionem ordinariam, prout & tenet Maranta, vbi supra num. 20. & 21 licet secundum eum ibi, num. 22. vltimum suplicium imponere nō possunt. Cuius tamen contrarium vti, & practicari videmus. Nam & ipsi soli locum tenentes condemnāt in vltimi supplicij pœnam, prout in lege. 10. tit. 5. supra isto libro nume. 1. & 2. diximus. Non tamen posset ipse locum tenens alium loco sui susti
10 tuere† quanuis impeditus, vel infirmus esset, quandoquidem correctori ipsi facultas datur ponendi loco sui hunctenentem, & quia esset alias procedere in infinitum secundū Auend. vbi supra num. 5. Quod tamen intelligo, nisi & ipse corrector locū tenenti concesserit facultatem substituendi, vel articulum non iurisdictionalem committeret, puta nudam testium examinationem, prout supra in rubrica huius tituli diximus, vel vnam causam, aut duas, prout quotidie fit, non vero totas. Tradit que Auenda. vbi supra, num. 1. vel ob modicum tēpus. Imo & articulum etiā iurisdictionalem aliquando committunt ij locum tenentes, puta dum cōmittunt receptionem, & examinationem testium quotidie ruralibus iudicibus, & hoc quia sic consuetum est quia ordinarij dicuntur. Si vero correctori non esset potestas commissa ponendi locum tenentem, & nominaret eum in casu a iure prohibito diceretur talis locumtenens delegati non vero ordinarius secundum Marantam in dicto numero. 17. Sed an corrector, cui a lege, vel Rege potes- 13
tas datur nominandi, & ponendi locum tenentem, poterit ponere & nominare duos† siue insimul eos nomi
11 ner, siue vnus hodie, alium post quatuor, aut plus dies absque primi reuocatione, & videbatur dicendum, ꝙ non, saltim in secundo casu cum primo iam nominato, alius deinde, & non insimul nominatur per correctorem ipsum, cum ex secunda nominatione fiat præiudicium primi locum tenenti, & quædam irrogatur iniuria. Hoc tamen non obstante teneo contrarium, imo quod poterit duos locumtenentes insimul ponere, & nominare, vel vno nominato, alium post nominare licebit, & hoc argumento textus in dicta lege. 10. quæ in plurali loquitur. ibi. *Tengan sus tenientes*. Et quia, qui potest eligere vnum, potest & duos eligere, secundum textum in. l. vrum ex familia. §. si duos, de legan. 2. & ibi, Menosius. Et hoc dum modo sit necesse secundum eligere. Alias enim absque necessitate & sic absque causa nō esset licitum primo iam electo locum tenente, alium postea eligere, si ille primo electus esset sufficiens populo & idoneus. Aliter enim esset iniuste iuribus suis primum locum tenentem per secundi appositionem gravare, & preiudicium ei inferre, forta sisque primus locum tenens officiū illud non acceptaret, si alium eligēdum locumtenentem sciret. Nam si absque causa reuocari locumtenens non potest, per eius correctorem, neque in parte ei præjudicari. Nam & sic videmus, quod delegatus reuocari non potest, vt alij† dētur commissio secundum Oroscium in. l. & quia ff. de iurisdiction. omnium iudicum col. 561. numero. 18. cum. 2. sequēt. Et hæc vera mihi videtur, sed qui maius otium habuerit latius videbit. sed an si corrector moriatur † durāte officio poterit eius locumtenens illud exercere, dicendum est quod non, nisi per populum eligatur secundū Couarruu. in pract. cap. 4. nu. 3. in fine cum sequent. Et notandum quod quanuis vicem alterius gerens proprie ille dicatur, qui in locū de mortui

tui, vel impediti substituitur prout communem testatur opinionem Oroſc. in rubrica nume. 7. col. 492. ff. de offi. eius cui mand. est iur. tamen & positus & electus per correctorem in principio sui officij locum & vicē eius gerens communiter nominatur
14 & vocatur. Sed an autores rotæ, † & inquisitores hæreticæ prauitatis ordinarij dicantur, vide Alexan, & doctores in l. more, num. 18. & 44. ff. de iurisd. omnium iudicum, & Sima. de institutio. catho. tit. 34. nu. 14. & 15. & Aletar. in rubrica extra de offici. ordinar. num. 19. vbi num. 20. declarat quid in auditoribus curiæ. Est tamen in propositum noua & singularis quæstio, num decuriones &
15 rectores ciuitatum in causis† vbi cognoscere de iure possunt, puta cum iudex ordinarius recusatur in causis criminalibus, pro vt l. 1. titu. 16. lib. 4 infra disponitur, vel cum per viam appellationis cognoscunt in causis decem millē morapetinorum, prout in l. 7. titu. 18. infra lib. 4. vel casu l. 1. titul. 13. lib. 4. an erunt ordinarij & tales dicendi sint, an vero delegati, & in hoc dico quod in casibus in quibus rectores & de curiones ij adiunguntur ipsi ordinario, ordinarij dicuntur cum a lege prout in dictis casibus ipsi adiungantur ordina 16
rio secundum Paul. & doctores in authen. si vero. C. de iudic. & Auenda. cap. 23. præ. num. 14. versi. vel aliter lib. 1. & curiam Pisanam lib. 2. capi. 18. versi. item si in causa criminali, & addito. Abb. in cap. 1 num. 5. litera C. in medio de noui oper. nuntia. Cum autem ipsi rectores non adiunguntur ordinario, sed dātur eis potestas procedendi in aliqua causa prout in casu dictæ l. 1. tit. 13. libr. 4. infra de legati non vero ordinarij erūt, ad vniuersitatem tamen causarum, cum eis latissima commissio fiat, vel in genere subalterno, cum limitatione nec temporis, loci, vel quantitatis, ex dictis per Oroscium in d. lege legatus num. 10. colum. 418. ff. de offic. proc. ff. Item & quia hoc in casu nullam a se iurisdictionem habent, sed a lege, & sic delegati sunt dicendi, quia delegati nullam a se propriam iurisdictionem habent secundum Marā. vbi supra num. 4. Item & iudex datus a lege æquiparandus est iudici dato a principe, nam princeps est lex animata exequens legem inanimatam, & ab eo leges potestatem habent, secundum glo. 1. in cap ab arbitris de offi. delegat. in sexto. In iudice tamē dato a principe cum limitatione dicta absque territorij concessione iā est dictum in hac glos. dati delegatā non vero ordinariam iurisdictionē, ergo & idem dicendū in tali iudice dato a lege, & sic a sententia decurionum ipsius ciuitatis ad Regem appellandū est, quia cum secūdum formā iuris datisini, & sic dict. l. 1. titul. 13. libro. 4. infra ad ipsum ius, a quo potest item habent recurrendum est secūdum glossam. 1. in dicto. capi. ab arbitris. Sed ad decuriones, & rectores isti si impediti ex aliqua iusta causa fuerint, delegare iurisdictionem poterunt & dicendum videtur, quod sic
17 si iuste impediti fuerint, prout in terminis nostris videtur tenere Didacus Perez in. l. 1. tit. 5. libr 3. ordinament. col. 974. in principio. Nunquam tamen vidi, sed potius contrarium, non enim ipsi substituunt, sed si impediti sunt, ita vt indicature adsistere nō possint. Decurionum collegia loco impeditorum nominant alios ad partium petitionem sic petentium. Decuriones enim tenēntur perse seruire officio decurionatuum neque substituere possunt, secundū Auend. c. 3. prætorum, num. 5. versi.

mul-

Universidad de Deusto
Biblioteca

multi tñ sunt libro.1.& sic ipsi rectores impediti non substituunt, neque nominant in suum locum alios, sed totum collegium vt dictum est, prout & repeto in lege.4.num.3.infra eo, sed an totum ipsum rectorum collegium poterit aliquem loco sui substituere, dicemus Deo volente in l.4 infra eo. Sed an assessores iudicũ ordinariorum habeant aliquam †iurisdictionem, vide doctores maxime Oroscíũ, in rubric. ff. de offi. assessõrũ

17

No los puede poner otro. Omnis enim iurisdictio plenaria radicata est in principe, vt probatur in l.1.ff.de cõstitution. princip. & diximus latius in lege.3.tit.5.supra isto libr. & vltra ibi allegatos, est etiam de hoc, videndus Maranta, in practi.4.pa.distinct.5. num.3.pag.118.in paruis, & Hostiẽ. in summa tit.de offi. ordina. §. quis possit constituere, & Didacus Perez l.1.tit.1.glo.1.col.755.lib.3. ordin. & Auend.cap.1.prætorum nume.7. cum.3.sequent.lib. & idem Didacus 18
Perez.in l.8.tit.14.lib.3. ordin.colt 1268.in fin.cum sequen.vbi allegat plures doctores, ponentes quæ Regiæ Maiestati competant

O a quien ellos. Solus enim Rex Castellæ potest priuilegium in suo Regno cõcedere, vt aliquis particularis, seu vniuersitas habeat potestatẽ eligendorum iudicum, vt est text. in l.2 tit.4.p.3.& tex.in l.3.titu.5.supra isto lib. tradit Auenda.capit.1.Prætor. num.9.versi.secundum.lib.1. Et tunc isti electi ab eis, quibus princeps cõcessit ab ipso Rege censententur electi, secundum Afflict.in consti. Sicil.libro.1.rubri.48.num.8.9.&.10.

En el titulo de las prescriptiones. Qui est tit.15.lib.4.infra sub l.prima, vbi fauente Deo late dicemus, & aliqua in lege.3.tit.5.supra isto libro.

Leales. Vt lex.10.titul.5.supra isto lib. etiam dispositum est vbi & aliqua diximus, & est similis textus in lege 3.tit.4.par.3.

Sin codicia. Quæ vt supra alias diximus radix est omnium malorum, & non solum in iudicibus verum & in Regibus secundum tex.in.l.4.titu.3. parte secunda. vbi glo.in propositũ plura de auaritia adducit.

Que aya sabiduria. Pro vt l.sequẽte disponitur, vbi dicemus & con.l. 3.titul.4.par.3.& lege.18.tit.9.p.2. & an illiteratus possit esse iudex.l.7 tit.18.infra lib.4.videbis.

Mansos. Nam, vt inquit Poeta christianus Michael Verinus.

Qui temere & præceps rabidas exarsit in iras,
exercet semper limina iustitiæ.

Iudex enim mansuete, & nõ superbe & aspere, audire & tractare debet litigantes, ne deterreantur a petenda iustitia, vt in.l.obseruandũ.ff. de offici.præsi. cui consonat.l.8.tit.4.p.3. & l.18.ti.9.p.2. ex quo infertur quod 18
iudex iniuste vituperans litigantes † tenetur actione iniuriarũ.l.nec magistratibus.ff.de iniur.l.16.tit.9.p.7 vbi Greg.in.l.fi. Secundo infertur, q iudex non potest incarcerare appellantẽ a sententia sua, eo quod appellet, vt in.l.& in maioribus. C.de appel.& in.l.iudici.vbi Ig.ff.de iniur. Vnde & nec potest propter hoc, partẽ verbis male tractare, neq; iniuriare vt in.l.22.& 26.tit.23.parte.3., nisi appellans per verba iniuriosa, & impura appellet, quia tunc posset extraordinarie puniri ab arbitrio iudicis, vt in lege, illud. ff. de appellation. & ibi Bartolus, capite vt debitus extra de appellation. & glossa prima in dicta lege vigesima sexta, & sic debet esse iudex mansuetus dum tamen ex hac mansuetudine non contemnatur eius autoritas, secundum dicta iura maxime dicta. leg. 8.
19 Non enim debet iudex † pati se cõtemp-

temni. Imo in quantum iudices possunt tenentur obseruare honorem, & dignitatem sui officij, vt in dict. l. obseruandum. ff. de offi. præsid. & in l.1.in principio. ff. de postulan. neq; sedens in iudicio debet permittere ad aurem loqui, neque litigante ad inuicem rationes præpedire, secundum textum optimum in dicta lege 8 titulo quarto.p.3. Et ideo ex causa possunt se se iudices partibus terribiles ostẽdere, secundum textum in.l. 22
1.C.ne rusti.ad vllum obsequi.deuocentur libro.11.quem ad hoc notauit Puteus de syndicatu, verbo iudices, cap.7.incid.syndicantur etiam officiales si concussionem.num.18. fol.151.& iterum verbo compositio. cap.6.num.2.fol.230. Vbi & inquit quod potest delinquẽti dicere quod soluat pœnam, vel se componat, & contemnentem se debet iudex punire, quia offendit eum & Remp. Et of-
20 ficium iudicis contempti si finiatur & expiret † debet successor in officio contemnentem punire, & si non punit, tenebitur ad similem pœnam secundum Cynum in.l.1.quæst.7.ff.si quis ius dic.nõ obtem. quem ad hoc allegat Bonifacius in sua peregrina legum partitarum, verbo iudex.

De buena palabra a los que vinieren. Similis est tex.in l.3.titul.quarto.p. 3. Debent enim esse patientes, secundum textum in.l.18.titul.9.p.2.& faci.l.9.tit.5.p.2. ne forte litigantes a petenda iustitia arceant & expellant sed omnes benigne, & æqua lãce audire. Est enim puniendus iudex impartiens nolens audire part.2. Bald. in rubrica. C. de pœna iud. qui male
21 iudic.nu.8. Teneturq; libellos † querimoniarum a partibus corã se productos recipere, alias enim faciet litem suam. Ex quo inquit Baldus in l.mancipia, num.1.C.de seruis fugit. quod vidit condemnari iudicẽ quẽ dam, qui portauerat accusationem sibi productam, & coram eo præsentatam ad cameram suam, nolluique super ea procedere, & idem crederẽ, si querimoniam iudex recepit, testes tamen nolluit super ea productos examinare, & sic audientiam nõ debet iudex partibus interdicere.

Que teman a Dios. Initium enim sapientiæ timor Domini est, & beatus vocabitur vir, qui timet Dominum. Absque timore enim nihil perfectũ † fit secundum textum in l.8.tit.12.p. 2 Castos enim amoris timor dicitur & absque timore nullus amor dari potest, secundum textum in.l.15.tit. 13.p.2.& tex.in.l.3.tit.2.par.2.& ibi glossa, & ideo in primis Reges filios suos docere debent, vt Deum cognoscant, ament, & timeant secundum tex.in lege.9.titu.7.p.2. Plura namque bona ex Dei timore nascuntur, quæ enumerat textus in.l.9.titul.12. par.1. Timorque duo signa principalia habet, scilicet, quod primo deuiat a malo, timor enim Domini expellit peccatum. Ecclesiast.1.& iterũ & secundo inclinat ad bonum, Dicitur enim fac bonum, quia qui Deum timet facit bona, nam timor Domini quasi paradisus, secundum Florentinũ in quarta parte suæ summæ theolog.titu.14.c.1.vbi optima dicit de timore Dei.

Timorisque huius triplex est modus. Quidam enim est timor filialis, quo homo offensam Dei, quem diligit, timet, & timet ab eo separari, vt 23.quæstione, 6. ex his prope finem, & iste semper bonus, & sanctus est iuxta illud Psalmi. Timor Domini sanctus permanet. Alius vero est timor seruilis, qui causatur ex amore sui, vnde quia pœna est detrimentum proprij boni, homines eam timent dicto.§.ex his, & iste aliquando est cum charitate, sicut cumquis

simul

Universidad de Deusto
Biblioteca

simul timet, & propter pœnam, & propter culpam. & iste est timor initialis, quia est principium conuertendi de pœnitentia, distinction. 2. sicut secta, de quo Florentinus, in dicta. 4. parte, dicto titu. 14. capitulo. 5. & 6. Aliquando est absque charitate. & tunc semper est malus, non in se, sed quia a mala procedit radice, scilicet ab inordinato amore sui. Alius vero est timor mundanus, de quo per Florentinum, vbi supra, cap. 2. quo homo disiungitur a Deo propter mundana, quibus innititur tanquam fini. 16. quæstione. 2. cap. 1. post medium & iste timor semper est peccatum mortale. Si tamen immundanis non constituerit finem, ideſt, non esset paratus facere contra Dei præcepta; esset peccatum veniale: sicut cum retrahitur a bono, quod est de perfectione. Vel potest esse nullum peccatum, quando quis rationabilem causam timendi habet, secundum Alexãdrum, secunda secundæ, titu. de timore, prout hæc tradit Angel. de Clauasio in summa, verbo, timor, & Alphonsus a Castro libro. 4. Aduersus omnes hæreses, verbo, Christus, hæresi. 9. folio. 123. in magna & noua impressione, & iterũ in lib. 14. verbo, timor Dei. Lex tamen nostra de primo timore intelligẽda est, cum in potiori & principaliori sensu semper lex loquatur. Et qui timorem illum habet abstinet a malo, & declinat in bonũ, vt dictum est, & probat dicta. l. 3. titu. 4. par. 3. Ideo que iuste lex nostra præcipit iudicibus, vt Deũ timeãt, insuper etiam illos timeant, qui eos officio illo præposuerũt. Vercor tamen ne in iudicibus deturpatius hodie timor mundana amittendi, quam Deũ timendi, & ideo plerũq; & ea, quæ timuerũt eueniũt, quia mũdana amittũt, & animã cum illis aliquando. Nam cũ Deum præ oculis non habeãt, & ipsum offendere non timeant nihil boni faciunt, neque recte prout debent officia administrãt & hac de causa onerant conscientias, & operam & oleum perdunt. Nam vt Esaias. cap. 10. inquit. Principes tui infideles, socij furum, omnes diligũt munera, sequuntur retributiones. pupillo nõ iudicãt, & causa viduæ non ingreditur ad illos. Alia quæ posset adduci in propositum nostri text. & iudicum qualitates, vide per Burgos de Paz, in l. 2. Tauri, num. 24. vsque ad. 91. & per Doctorem Heredia, in suo libello, vocato, Dechado de juezes, quos post hæc scripta vidi.

IN LEGEM Secundam

1 *Quoto tempore studuisse, & cuius ætatis debere esse iudex.*
2 *Lex nostra sancta & iusta ideo in conscientia seruanda.*
3 *Leges iustæ in foro conscientiæ obligant vt seruentur.*
4 *quilibet artis, quam profitetur sciens & prudens esse tenetur.*
5 *Iudex vt bene iudicet debet habere bonum practice intellectum æstimacionem, & rectam voluntatem ad bonam electionem personarum.*
6 *Iudex iudicaturæ insufficiẽs peccat illud acceptando officium.*
7 *Doctoratus indigne, peccat peccato præsumptionis.*
8 *Iudex vadens ad loca parcialitatum non potest salua conscientia euadere.*
9 *Corrector potest esse illiteratus si literatum locum tenentem habet.*
10 *Inquisitor hæreticæ prauitatis cuius ætatis esse debet.*

SVMMARIVM.

Nullus

Nullus ad iudicandi officium est præficiendus, ni prius per decenium studuerit in iure canonico, vel ciuili, qualitatemque, & ætatem in præsenti institutas habuerit, sub pœna.

De derecho canonico y ciuil. Supple, & insimul regias relegerit leges, vt probatur in lege. 4. titul. 1. lib. 2. supra vbi diximus. principale in iudice requisitum est literarum cognitio, vt probatur in authentica de iudic. vbi glos. & doctores collatio. 6. & in capite. 1. vbi glo. de consanguinitate. & glo. impedimẽt. in cap. scisciatus de referip. vbi Felinus late, verbo, illiteratus de rescript. l. 3. titul. 4. parte. 3. & per Matienç. in dialogo relatoris. 3. p. ca. 7. possunt aliqua videri, licet illiteratus posit esse corrector, vt infra numer. 9. dicemus si locum tenentem literatum habet. & supra titulo. 5. in l. 14. istius libri. 3. diximus.

Por espacio de diez años y que ayan edad. Iure digestorum sufficiebat tolum per quinquenium studuisse in iure ciuili, vel canonico, secundum textum in prœmio digestorum. §. & primo quidem anno cum sequen. Et ætatis secundum Azon, & Rofrendum, ordinarius iudex debebat esse, ita quod attigisset vigesimum quintum annum, sed secundum Speculatorem sufficiebat puberem esse per. l. quidam consulebant. ff. de re iudicata vbi Bart. & Angel. intelligebant, quod maior decem & octo annis poterat esse iudex ordinarius secũdum glossam Gregorianam, quam & non aliam semper allego, in l. 5. tit. 4. p. 3 per quam legem, & per. l. infra proximam solum requirebatur in iudicibus ætas vigiti annorum. Hodie tamen per textum nostrum omnia hæc decisa extant, scilicet quod is, qui iudicis officium exercere debet, siue sit delegatus, siue ordinarius, est nullum officium iudicandi lex nostra excludat, & in vtrisque ijs iudicibus titulus noster loquitur, prius debet studuisse in aliqua ex vniuersitatibus approbatis per decenium, & esse ætatis viginti & sex annorum. Et lex nostra tanquam nouior obseruanda est & eam hoc allegat glo. d. l. 5. & Auẽda. in cap. 3. Prætorum num. 5. versi. item, quod per decenium lib. 1. & Auiles. c. 4. pretorum, verbo pragmatica, nume. 1. fol. 101. & prius in prœmio, verbo qualesquier, nu. 7. folio 11. & Anto. Gom. La. Tauri, & Did. Perez. in l. 4. tit. 15. lib. 2. ord. & glo. 1. & in l. 3. tit. 22. in l. 2. ord. col. 700 per totam, vbi & inquit quod etiam debet relegisse leges nostras regias vt in glo. 1. huius nostræ legis diximus, & sic esse obseruandam nostrã legem, testatur etiam ille docto: Heredia in suo libello, dechado de juezes. fol. 58. cum sequẽ. aliquibus. Et decisi. nostri tex. & tex. l. 4. tit. 1. lib. 2. supra si seruaretur nimis Regno salubre esset secundum Auiles, & Auẽda. vbi supra, sed plerunque videmus quod legum ignari, & insipientes officium iudicandi assumunt, per pecuniam, amorem, vel preces, & dona potius, quam per tramites iustitiæ, & iuris iudicantes, & voluntates suas sequentes omnia arbitraria esse dicentes. De quo iure optimo dolet per maxime Hippoly. vt in rubrica: nu. 383. ff. de fideiussor. remedioque opus esset. non est enim satis Regẽ supremos iudices in cancellariis habere, qui ius, & iustitiæ merita, & penetrant & exercent, sed & in ipsis popu lis particulatibus iudices eligẽdi essent, qui præuio examine demonstrationem sui facerẽt, & in scientia, moribus, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

ribus, & vita essent approbari, & in practica in aduocationis officijs essent versari, vt inquit Iurisconsultus, in authent. de iudic. in princip. colla. 6. & inuitis & non petentibus officia prouiderentur, & cõpellerẽtur si esset opus. Mitorque quod cum † lex nostra & d. l. 4. sint sanctæ, iustæ & honestæ, & communi publicæque vtilitati vniuersæ Reip. conuenientes & ideo in foro conscientiæ seruandæ secundum Minchacam. tom. 1. de succes. 10. creatione. §. nu. 13. in fine, leges enim ciuiles iustæ, & honestæ † quæ neque a iure canonico, neq; ab Ecclesia reprobantur in conscientia obligant secundum Couarru. in cap. cum esses num. 6. de testament. & in regula peccatum. 2. par. §. 3. col. fina. & Anton. Gom. l. 1. Tauri. num. 3. & Didac. Perez. in 10. q. proœmiali ad leges ordinamenti, & nouissime Burgos de Paz in. l. 3. Taurinu. 142. cum sequent. ita inuenies nouelliv t ita dicam officium iudicandi assumunt, & acceptant, nullo requisito nostratũ legum bene peracto, sicut si vniuersum ius ciuile & regium studissent, non considerantes detrimentum cõscientiæ suæ paratum, cũ scire debeãt contra conscientiam ædificare, qui habilem, & sufficientem se reputat, & asserit ad officium, ad quod ius, ipsum inhabilem, & insufficientem reddit. Ideoque vnusquisq; se ipsum probet, vt officium assumat, & acceptet, ad quod exercendum de iure, & de facto sufficiens & idoneus sit. Aliter enim conscientiam suam onerat, vt remissiue tradit Nauarro in manuali. cap. 25. num. 12 Quilibet enim † artis, quam profitetur sciens, & prudẽs esse tenetur, alias enim erit in culpa l. 2. §. Seruius Sulpitius. ff. de origine iuris. l. idem. iuris. §. 1. ibi, neque videtur iniquũ si infirmitas culpæ annumeretur, cum affectate quis nõ debeat id in quo, vel intelligit, vel intelligere debet infirmitatẽ suam alicui periculosam futuram. ff. ad l. Aquiliã vbi notat, & inquit Baldus non debere equum ascendere, qui nescit equitare, ad quod optime alludit illa pulchra decisio rextus in cap. 1. de re iudicata in. 6. & tex. in. l. 6. tit. 4. par. 3. alludit etiam id quod tradit Abulensis Deuteronomij. fol. 51. col. 2. litera. C. & litera. D. dicens, quod duo sunt necessaria ad iustum iudicẽ, scilicet agnitio iustarum legum, & bonitati conscientiæ. Et hoc est, quod inquiunt Bart. & Baldus in. l. 2. C. de sententi. ex breui. recit. quod bonus iudex debet habere in mente duos sales videlicet scientiæ legum, & secure cõscientiæ. Vnde & iudex vt bene iudicet † debet habere verum intellectũ quantum ad practicam æstimationẽ & rectam voluntatem ad bonam electionem personarum, prout etiam inquit optima lex. 18. tit. 9. par. 2. Debet insuper habere quandam animi constantiam & vim, vt ipse iudex sit fortis animi, non formidans iudicare, & executionem mandare sententiã propter aliquam personam, & cogat omnes in virga ferrea secundum eundem Abulensem, qui dictis verbis vtitur, super Exod. 1. tomo. fol. 97. colũ. 3. literis. C. & D. quod passim deficit in iudicibus secundum eum ibi quibus dicitur Ecclesiast. 7. Noli effici iudex, nisi virtute valeas vitia corrigere. Ex quo infertur, quod iudex † se cognoscens formidolosum, & nõ potentem vitia corrigere, si procurer, & velit effici iudex, aut si libẽter suscipiat iudicaturam oblatam peccat, quia illud suscipit ad quod inhabilẽ cognoscit, & hæc est magna culpa vt diximus, & notat Abulensis. d. col. 3. litera. D. & probatur in. l. 5. tit. fin. par. 7, in huiusque illationis fauorẽ facit glo. cõmuniter recepta in clement.

ment. 2. de magist. verbo honorẽ, di 9
cẽs q̃ petens † seu recipiens gradum
7 doctoratus, sciens se esse illo indignũ peccat peccato præsumptionis, quãsequuntur ibi cõmuniter doct. & Abb. in c. cum in cunctis in princ. nu. 4. de elect. & Syluest. in sum. verb. doct. q. 4. & Caieta. in verbo doctor in fine, asserentes esse peccatum mortale & sequuntur etiam eam Arch. & Præpos. in. c. 1. 48. dist. Ergo & in simili peccauit iudex præsumptionis peccato, si indigne aceptat officium secundum Florent. & Nauar. per Burgos de Paz. l. 2. Tauri num. 90. 91. 92 sed quis hæc considerabit, & laudabimus eum? Ideoq; hæc maxime attendenda, & considerandæ sunt. Præsertim cum iudices eliguntur ad gubernandas ciuitates, & loca, vbi partialitates adsunt, in quibus quidem idoneitas maior in iudicib⁹ requiritur. Et adhuc tunc, vt inquit Bal. in. l. fi. C. de pœ. iudi. qui male iudi. pore
8 states, qui vadunt † ad loca partialitatum, nõ possunt salua conscientia pertrãsire. Ex quibus clare patet qualiter quis, neque in iustitia neque in conscientia potest officium iudicandi acceptare, ni prius ætatem, & alia a nostro text. requisita adimpleuerit ante officij acceptationem. Nã qualitas aliquem admittens, vel excludens ad alicuius officij administrationem debet adesse tempore acceptationis officij secundum tex. c. post cessionem, & probatio. & ibi Abb. num. 10. & Deci. 5. & eundem Abb. in. c. cum incuntis. §. inferiora, num 10. & 11. de election. Felin. in. c. eãte, nu. 18. de rescrip. Bar. in. l. vsus fructus nu. ff. stipu. seruorum & alibi diximus. Et ideo iudicandi officium sumens diligentia nostri tex. non perfecta tenetur ad damni restitutionẽ propter hoc ab eo illati, secundum Burg. de Paz in proœmio legum Tauri num. 180. Est † tamen notandum quod inquit glo. in dicta. l. 5. tit. 4. par. 3. quod lex nostra procedit, quoties acceptans officium tale, debet ipse processus expedire, & determinare, secus vero si debet habere locum tenentem aut assessorem aliquem literatum pro causis decidendis, prout habẽt correctores ciuitatum, qui plerumque sunt milites illiterati, in eis enim nulla iuris scientia requiritur, sed in locum eius tenente sic. Adhuc tamen tunc in correctore requiritur animi constantia, & fortitudo, ad reprimendum superbos, & castigandum delinquẽtes, quilibet ij sint. Et si se inbecillem, & impotentẽ ad vitia oprimenda repererit corrector talis desistere ab officij procuratione in scientia tenetur.

De veynte y seys años. Et sic declarabis verba legis proximesequentis ibi

Mayor de veynte años. &. l. 5. titul. 4. part. 3. vt maioritatem hanc viginti annorum ad viginti & sex extendas annos impletos. Et hoc est quod voluit lex sequens dum maiorem viginti annorum iudicem requisiuit. Aliter enim esset nostræ cõtraria, & per consequens per nostram tanquam pernouiorem corrigeretur, quod dicendum non est, sed declaranda potius, vt diximus. Neq; sufficit dicere legem nostram in ordinario iudice loqui, illam in delegato, nam lex nostra generaliter loquitur. Et itidem lex sequens ordinarium, & delegatum parificat quantum ad ætatem illam maiorem viginti annorum. Ergo necessario declaratio dicta debet fieri tam quoad delegatum, quam quoad ordinarium. Nam quoties lex noua corrigit, vel declarat aliquẽ ex casibus æquiparatis per legẽ antiquam censetur, & alium casum æquiparatum itidem corrigere, vel declarare, prout dicemus Deo volẽ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

te in.l.5.Tauri,vbi doct.quæ est.l.4. tit.4.lib.5.infra.Item & quia lex nostra non solum generaliter,verum & geminatiue loquitur,ibi, *Officio, ni cargo de justicia.* Ergo in omni iudice est intelligenda, præsertim attēta rubrica,sub qua situatur,quæ in ordinario,& in delegato loquitur,& tūc verum est hoc in delegato ab inferiori a principe, nam in delegato a principe minor ætas viginti & sex annorū sufficit prout in lege sequenti clarissime probatur ibi, *Por comission nuestra.* Dū tamen princeps hoc sciat, vt patet ex sequent. verbis ibi,

Sabiendo no ser de aquella edad, quasi tunc dispensare censetur, & de iure ciuili, quæ ætas in iudice requirebatur vltra alios tradit Cassaneus in cō suetud.Burgund:tit.de iustices,rubr: 1.§.6.nu.12.fol.63.& repeti post Olan.in concor. Antino.in correctione legum partitarum ad finem concor.posita nu.12.sic declarantem.

Por lo menos Per verba hæc intelligendum est,viginti & sex illos annos completos esse debere tempore acceptationis officij.Inquisitor tamen
10 hæreticæ pranitatis ‡ cuius ætatis debet esse,vide per Simanc.de institut. cathol.tit.34.numer.12.& 13..

IN LEGEM tertiam.

1 *Delegatio facienda est in delegantis subiectum.*
2 *Minor etiam 18.annorum, maior tamen 14. potest in delegatū per principem, vel per partes eligi.*
3 *Minor 14.annorum etiam ex partium consensu non potest in iudicem eligi*
4 *Præsentans, vel nominans aliquem ad aliquod officium præsumitur eius qualitates scire.*
5 *Iudicatum per iudicem ante quamin-*
ramenta facienda faciat nullum est
6 *Hodie iure nostro sufficit semel præconizari syndicatum.*

SVMMARIVM.

Quæ iuramenta ordinarij & delegati iudices facere,& quas fi deiusiones de standō syndicatui præstare teneantur,& cuius sint eligendæ ætatis declarat lex nostra.

Eynte años. Declara, vt l.supra proxima glo. veynte y seys años.

Que es puesto por mano del ordinario. Hic est tex. clare probans, q̄ iudex ordinarius potest delegare causam aliquam ex contingentibus, & vertentibus coram eo, prout in glo. rubricæ huius nostri titulidiximus, & tunc talis delegatus per ordinariū & sic per inferiorē a principe debet esse maior viginti annorum, secundum tex.hic,& secundum legem præcedentem, maioritas illa constituitur ad viginti & sex annorum ad minus, prout ibidem dixim.

Puede le apremiar. Similis tex.in.l.5 tit.4.par.3.vbi glo.super ijs verbis, & in.l.2.eiusdem tituli,& partitæ in glo.2.dicebat corrigi his attentis dictum Abbatis contrarium dicentis in cap. cum vtcisimum extra de officio delegati.

Tiene jurisdicion. Hic est text. probans quod, vt delegatio fieri possit per iudicem ‡ aliquem debet delegari in hominem deleganti subiectum, & de suo territorio, vt possit cogi acceptare delegationem, vt notat glo. in.l.1.C. qui pro suo iur.& in.l.cum qui.ff.de iurisd. omnium iudicum,& in.l.17.& 18.titulo.4.parte.3. Valeret tamen cōmissio quāuis nō sit subditus, si ille accepter, vt inquit Bal. rela-

tus, & secutus per glo.c aun. in l.2.tit.4.par.3. &.Abb. per text.ibi in cap.pastoralis in princip.nu.3.de offi.ordina. Et tunc secundum Bal.si acceptet potest cōiudicare,sed si esset minor viginti annorum non posset cogi acceptare, etiam si esset suæ iurisdictionis,vt est tex.hic,ibi, *Pero si fuesse menor.*

Pero si fuesse menor de veinte años. Similis in.dicta.l.15.tit.4.parte.3. Hæc tamen sicut & superiora primā verba legis nostræ debent intelligi, & declarari,secundum quod in lege supra proxima diximus in glo. veynte años, vt referantur ad viginti, & sex annorum implementum. Nā cū delegat' ab inferiore a principe quis esse non possit,nisi & viginti sex annos habeat impleros ex lege supra proxima, merito quod vt verificentur verba nostri text. sint intelligēda de minore viginti sex annorum, qui quidē nisi subditus sit delegantis,cōpelli non potest acceptare delegationem,ita quod quantuuis esset maior viginti annorum,si tamē esset minor viginti & sex compelli non posse acceptare iurisdictionem delegatam ab inferiore a principe, etiam si subditus esset delegantis,vtsic minoritas viginti annorū, quoad hoc in nostro textu requisita debeat extēdi, & ampliari, vsque ad viginti sex annorum minoritatem ex tex.in.l. supra proxima,perquam hæc nostra declarāda est,vt sæpe dictum habemus

Comoquier que si el de su grado lo quisiesse hazer lo pueda hazer. Versiculus iste refertur ad legatum ordinarij inferioris a principe, & est limitatiuus præcedentiū verborum,& legis supra proximæ,& ibidē & id circa hoc per nos dictorū,scilicet q̄ quanuis asset 3 tum habeamus delegatum inferioris a principe, etiāsi sit delegantis subditus,si minor est talis delegatus ‡ viginti annorū secundū l.nostram & secūdum l.supra proximam extendentē nostrā & sit minor viginti & sex annorum cōpelli non possit delegationē acceptare,& eius iurisdictionē exercere, hoctamen est intelligendū procedere,& verum esse quoties inuitus est cōpellendus, volens vero posset optime acceptare talē delegationē minor viginti & sex annorum, maior tamē decem & octo absq; vllius pœnæ incursu,& minor de Greg.Lopez in.d.l.5.ti.4.pa.3. legi nostrę simili, ad hæc non aduertisse, neque declarationem hāc considerasse, fortasis, quia sufficiebat legis nostræ mentionem fecisse.

No vale el juyzio que diere. Ponderā da sunt verba hæc, vt & delegans ad ea plurimum aduertant,ne inanes lites faciant.

Saluo si fuesse puesto. Quoniam tunc quantunuis sit minor decem & octo annorum admittetur ad delegationes per principem, vel partium consensum,sibi commissæ exercitium,& administrationem. Et hoc plus delegatus principis priuilegij,& prærogatiuæ habebit, quam delegatus ab inferiori,prout considerabat,& asserebat glo.in.l. quidam consulebant. ff.de re iudicata vbi Alex.nu.2. cam doct.cōmuniter sequi affirmat,&Cass.vbi supra n.12. & pro ea habemus iam tex.nostrum. Id tamen intelligēdum est,dūmodo princeps delegans notitiam habeat illius minoris ætatis vt probant verba nostri tex.ibi,*Sabiē do no ser de aquella edad.* Et insuper, dū talis a principe delegatus minor decem & octo annorum maior sit quatuordecim annorum, nam si minor quatuordecim esset non posset † etiam ex partium consensu iu- 3 dicare secundum tex.nostrum & Suarez allegatio.12.fol.145.in antiquis pag.2.per totum,& ex tex.nostro col

Universidad de Deusto
Biblioteca

ligitur hoc modo, scilicet ex versi. præcedenti ibi, *Aunque fuesse mayor de catorze años.* Nam cum ibidem asserat minorem 18. annorum etiamsi maior si quatuordecim annorum non posse creari delegatum per inferiorem a principe, versiculus noster, saluo si, qui est limitatus præcedentis, & exceptio debet esse de regula, est intelligendus iuxta verba, & sensum regulæ, vt scilicet quantumuis princeps posit cõstituere in delegatum, vel partes consentientes, minorem decem & octo annorum, debet tamen esse maior quatuordecim, vt exceptio sit de regula, & sic conũderatus est rex. hic pro illa doctrina Suarez, & Paul. d. l. quidam cõsulebant, & ibi Alex. nu. 5.

Sabiendo no ser. In dubiũ tamẽ præsumendum videtur principem scire talem per eum electum & nominatũ in iudicẽ delegatum minoris esse ætatis, decem & octo annorũ, nã prælatus, vel patronus eligens, vel præsentans aliquem indignum præsumitur † eius scire qualitatem & indignitatem, secundum Abb. in c. annotuit, nu. 9. & 21. de elect. & Rochum de iure patronat. verb. honorificũ. nu. 17. Nam in facto etiam alieno, quod quis indagare tenetur non præsumitur ignorantia, secundũ Abb. vbi supra, & Iason. l. si res obligata nu. 35. de lega. 1. Præsentans tamen, vel eligens aliquem ad dignitatem, vel officio tenetur indagare de vita & moribus, & ætate eligendi, vt apparet vltra alia per c. 18. sess. 10. 24. cõcil. Trident. de reformatione, ergo præsumitur scire, & per consequens cum eo dispensare, ex dictis per Alex. in d. l. quidam consulebant, num. 6. & 7. ff. de re iudicata. Tamen quia lex nostra scientiam in principe requirit, oportet, quod de ea in prouisione mentionem fiat, vel saltem constet ex prouisione quod princeps scierit ex dictis per Alexan. vbi supra num. 10. & sequentibus aliquibus, & ex dictis per Suarez vbi supra.

Han de hazer juramento. Similis est textus infra scripta iuramenta ponẽs in l. 6. tit. 4. part. 3. vbi glosse alia iuramenta faciẽda per iudices describit, & auenda. capite. 1. prætorum numer. 3. cum pluribus sequentibus, libro 11. vbi nu. 1. verũ. & in tantum, inquit ipsemet Auenda. quod hanc eã quã iuramẽta hæc præstuerit ita aliquid iudicauerint, totum quod iudicatum fuerit erit nullũ, † pro quo est textus in presenti ibi, *Y antes que vsen.* Iisve bis eos inhabiles reddens ad iudicandum, & officium exercendũ ante iuramentorum horum præstationem. De quo & probat Baldus in. l. prima rorum. C. de iurisdictio. omnium iudic. & Hostiensis in. capit. mandata, distinct. 2. de præsumptione.

Por sus personeros. Dum tamen iudices ipsi adsistant in loco vbi syndicatur per totos illos triginta dies syndicatui assignatos, vt probat text. & ibi diximus in l. 13. titul. 7. supra isto lib. & dummodo causa non sit criminalis grauis. Quia tunc nisi iudicis licentia per procuratorem nõ audiuntur tales iudices syndicati, prout ibi dem an glosa, y dexaua procurador, diximus.

Vn pregon cada dia. Idem disponit textus in lege sexta, titulo quarto, parte tertia. Quod tamen non vtitur sed solummodo in principio residentiæ in loco publico datur vnum præconium, † & non aliud. Per illud enim ita publicum fit iudices syndicari intra triginta dies post illud sequentes, sicut si omni hora dici cuiuslibet publicaretur, & præconizaretur, præsertim cũ in quolibet iurisdictionis loco præconiũ etiã detur, & mittatur tabell. per territoriũ ad publicandum

candum & recipiendum partiũ querelas vt in. l. 1. tit. 7. supra isto lib. disponitur, & iubetur fieri, & ita vtitur & praticatur, & affirmat Auil. in c. syndicatus, verbo pregonar col. 2. in princ. & glo. in. l. 1. 6. titul. 4. par. 3.

IN LEGEM quartam.

1 *Iudex substituere non potest, nisi in casu à iure permisso.*
2 *Delegare, vel substitutum ponere differunt.*
3 *Rector ciuitatis impeditus an possit committere alicui vocem suam.*
4 *Rectorum collegium an possit loco sui aliquem substituere.*
5 *Infirmitas multa habent priuilegia.*
6 *Iudex tenetur iudicare in loco maiorum nu. 9. 10. & 11. quid in aliis iudicibus.*
7 *Locus consuetus censetur in citatione expressus.*
8 *Ordinarius iudex potest citare absq; loci expressione, si consuetũ locum habeat.*
10 *Locus consuetus de consensu partiũ potest alibi trasferri.*
11 *Litigans an teneatur iudicem alibi quærere quam in loco iudicij.*
12 *Iudices seculares non ita, sicut ecclesiastici horam terminatam iudicãdi habent.*
13 *Substitutus debet esse eiusdem conditionis cum substituente.*

SVMMARIVM.

1 Iudicandi potestatem nemo habet, nisi cui princeps, vel populus habens ad id priuilegium vel forũ concesserit, vel ex partium conuentione, & compromisso, iudex que electus non 2 potest per substitutum deseruire, nisi in casibus hic expressis, & tunc substitutus debet esse idoneus, horaque, & loco hic declaratis lites dirimendæ sunt, & iudicia proferenda.

Ningun hombre. Concordat tex. l. 18. tit. 4. p. 3. & tex. in l. 1. supra eodẽ. Imo si quis absq; principis, vel illius, qui concedere posit iussu, & licẽtia iudicaret, crimen læsæ Maiestatis cõmitteret, prout alio in loco dictũ remanet. Locum tamen tenentes correctorum id facere possunt, prout in l. 10. ti. 5. supra isto lib. diximus, & per nostrum tex. & melius dixisset per d. l. 10. ad videtur concessum in correctionem. d. l. 18. vt nouissime inquit Olanus in concor. Antino. in correctione legum partitarum numero 24.

Otros substitutos. Similis est text. in l. 6. tit. 5. supra isto lib. vbi dixi in gl. 1. & in l. 10. eo. tit. & lib. alia etiã in proposito diximus. Omni enim iuri prohibitum est iudicem † loco sui substituere alium, nisi a iure reperiatur permissum, vt in authent. de collatoribus. §. ad hoc prohibemus, & in aliis ruribus allegatis per Maran. in practica. 4. parte, distinctione. 5. num. 19. pag. 123. in paruis. Sed nõne subdelegare ordinarius potest? Et posse in rubrica huius tituli dictum est, si ergo subdelegare potest, substituit: contra nostri tex. dispositionem quid dicendum est? Et difficultati huic facilliter responderi potest, si cõsideremus multum differre, delegare vel substitutum ponere, † nam delegatione facta remanet nihilominus iurisdictio circa alia negotia non delegata penes ipsum delegãtẽ ordinariũ & de eis cognoscit, & põt cognoscere. Substitutione vero facta solum

Universidad de Deusto
Biblioteca

substitutus cognoscit & lites dirimit, quia in totum substituitur, & quia in totum iur isdictionem dare substitutum ponendo non licet regulariter & ex tex. nostro. Ideo in præsenti substitutio prohibetur nisi ex causa fiat expressarum in iure. Velmelius dici potest delegatum multum differre ab eo, qui vicem alterius gerit, & sic in substitutum nominatur, & ponitur. Hic enim scilicet vicem gerens, & substitutus in locū de mortui aut impediti substituitur, ordinariamq; iurisdictionem habet, quæ quidē desunt in delegato, quia non impeditus, vel viuus delegat. Delegatus ille iurisdictionem habet delegatam & ideo quanuis delegatio fiat, dici ex hoc non potest substitutionē factā esse. Et sic cessat difficultas ijs modis, quibus ita dissoluit eam doctor Oroscius Pinciæ olim auditor in rubrica nu. 7. col. 492. ff. de officio eius, cui manda. est. iur. Est tamen notandum, quod sunt aliquæ personæ, quas enumerat Auend. c. 3 Prætorū num. 5. versi. multi tamen sunt lib. 1. Quæ etiam ex aliqua de causis in nostro tex. expressis substituere nō possunt prout est in rectore aliquo ciuitatis, vel populi, qui licet posset dū impeditus, vel absens esset, si citaretur, committere aliqui vocem suā † & votum quasi per citationem legitimetur persona eius, prout inquit Rebuf. in concorda. Regis Franciæ, in rubr. de constit. glo. interesse versic. notandum est, pag. 49. & in proposito tradit curia Pisana lib. 2. c. 6. non tamē, etsi impeditus, vel absens esset vel infirmus, posset in locū suū alium ponere & sic substituere, secundum Auenda. vbi supra, quanuis Didacus Perez, per me relatus in. l. 1. num. 16. supra isto lib. & tit. aliud velit, sed collegium rectorum nominat tunc ad petitionem partis alium loco impediti vel absentis, vt in d. nu. 16. diximus. Et an collegium † totum decurionum ciuitatis possit loco sui alium ponere, & nominare, tradit remissiue Alex. in. l. more nu. 45. ff. de iur. omnium iudic.

Sino fueren dolientes. Infirmitas † enim priuilegia multa habet, prout in. l. 6. verbo enfermedad, tit. 5. supra isto lib. remissiue, dictū est. Et istud nostri tex. est vnum priuilegium, secundum Auenda. tex. nostrum allegantem in cap. 3. prætorum nu. 5. versic. tertio limita. lib. 1. & tradit Marā. in dicto num. 19. quod tamen de gratia infirmitate intelligendum est, vt diximus in d. l. 6. & patet ex tex. hic, ibi, de guisa que no pueda juzgar.

En lugar señalado. Et erit in loco vbi sui maiores † iudicare consuerunt secundum tex. in l. pen. ff. de iust titia & iur. vbi. Bart. & Bal. & con. l. 7. tit. 4. pa. 3. Et sic licet secudum Felin. in cap. cum. M. num. 6. de constit. locus certus in citatione nō exprimatur, censetur tamen secundū eum ibi expressus locus consuetus. † Nam & in citatione loci expressio facienda est, secūdum tex. in l. sicut proponis la. 2. C. quo. & quando iud. Vbi Bart. nu. 1. inquit quod iudices ordinarij, sicut Episcopus, possunt quenlibet locum suæ iurisdictionis ad sententiā saltim proferēdam signare, etiam in camera sua, de quo per Præpositū late in cap. cum parati nu. 12. de appellat. & quanuis Maranta, vbi supra. 6. parte tit. de citatione num. 64. pag. 367. in paruis dicat quod ordinarius iudex † possit citare absque loci expressione, id tamen verum est, si locum designatum antea habebat. Nā de loco solitæ residentiæ intelligitur secundum Macan. ibidem. Sed si locum signatum non haberet, neq; cōsuetum teneatur in citatione locum exprimere. Imo & inquit Præpos. vbi supra

supra nu. 12. quod debet parti locus signatus intimari, neque Felin. in. d. c. cum. M. nu. 6. corrupte allegatus paradditio. Præpositi, in d. c. cum parati, nu. 12. dicit, quod possit Episcopus sine præfinitione dici vel loci citare, nam hoc sic generaliter dictum non est verum. Sed loquitur Felin. cum Episcopus habet locum, & idem consuetos ad audiendum litigantes Tunc enim quanuis dies neque locus apponantur incitatione valet citatio, & censetur citatus loco, & die consueti secundum Felin. & Mar. vbi supra, & Bald. per tex. ibi in l. cū sententiam. C. de senten. & inter omn. iudic. & ibi glo. Nam si neq; locū, neque diem haberet consuetos ab anti quo tenetur in citatione Episcopus, & eius vicarius locum & diem inscrere, & parti notificari deberet, prout in citationibus iudicum ecclesiasticorum inseri videmus, licet in laicorum iudicum citationibus locus non inseratur, nam a cōmuniter accidentibus, & vbiq; habent iam locū publicum deputatum ad audiendos litigantes. Et ideo hac de causa ibidē iudicare tenentur secundum tex. nō strum, & hoc regulare est in ordinario iudice, † delegatus vero iudex in quocunq; in quo voluerit potest de causa sibi cōmissa iudicare, infra tamen iurisdictionem delegantis, nam in non non subditum delegatio fieri non potest, vt probat. l. 17. titul. 4. p. 3. & dixi supra eo. l. 3. glo. 3. & cum in subditum delegari debeat, merito si intra delegantis iurisdictionem debeat eius delegatus cognoscere, & tunc quenlibet locum delegantis potest signare, nisi aliud in cōmissione dicatur, vel de consuetudine antiqua habeatur locus certus, & designatus ad iudicandum per delegatos iudices. Est tamen verum, quod & ordinarius iudex ex partiū consensu, potest alibi quā in loco consueto iudicare, nam de partium consensu potest locus consuetus ad aliū transferri † locū, secundum Bal. in d. l. cum sententiā oppositione. 1. vel ad prouidēdum de negotio summario, vel breui, prout quotidie fit, dum tñ sit intra suum territorium, nā extra nō licet ei iudicare. Sed an ex partiū cōsensu, & concordia, vt in alieno territorio iudicetur inter ipsas partes, fieri poterit, vide Bart. in l. ius publicū. ff. de iust. & iure, Cyn. in l. si quis ex consensu. C. de episcop. audi. Ino. & Hostien. in cap. nouit, de offi. deleg. faciuntque dicta per nos in. l. 3. in gl. fuera tit. 3. infra lib. 4. Potest tamen delegatus iudex cognoscere contra me, vbicunque meus ordinarius posset, secundum Hostien. in. c. dilecti, in fine, de foro comp. si tamē nusquā in populo fuit locus pro iustitia reddenda designatus ipsimet iudices etiam ordinarij poterunt sibi locum ad hoc designare, dum tamē sit honestus, & publicus, & ibi litigātes cum reperire possint, & non sit locus suspectus secundum text. in. l. 7. tit. 4. part. 3. vbi glo. do non, quærit an litigans † teneatur iudicem alibi quærere quam in loco publico iudicij, & semel electo loco publico, & honesto non debet amplius illū immutare fine causa, imo tenetur ibidē iudicare de inceps, prout supra in l. 15. ti. 6. verb. casa supra isto lib. dictū est, quanuis iure ciuili ex. l. si vt proponis. C. quom. & quando iud. liceret illum suo arbitrio immutare, & hæc de ordinario & delegato iudicibus. Alij vero iudices singulates habētes iurisdictionē ex præscriptione in certas personas, siper cōsuetudinē locū designatū habēt, nō possūt eum immutare, aliter enim arbitris æquiparātur & vbi voluerint poterūt iudicare secūd In. in. c. cūcōtin. de for. cō

Universidad de Deusto
Biblioteca

pet: Arbitri autē iuris, qui succedunt in iurisdictione iudicis ordinarij recusati nontenentur iudicare in loco, & tribunali vbi ordinarius ille recusatus iudicabat, sed possunt sibi locum habilem, & idoneum eligere, sicut possunt arbitri simplices non habentes prætorium, de quibus videre poteris notata in l. cum sentētiā. C. de sententia & inter om. iud. vbi glo. inquit quod iudices Bononiæ, & alij particulares iudices non habentes certam & particularem sedem possunt in domibus suis, vel aliis publicis, & honestis locis ferre sententiā. Et de prædictis videndus est etiā Baldus in c. Imperialem. 5. præterea. 3. de prohibi. feudi alie.

Desde principio de Abril. Similis videtur tex. in l. 7. tit. 4. parte. 3. & foro legum libro. 1. tit. 7. l. 2. quod legitur in foro iudiciali lib. 2. tit. 1. l. 18. in fine. Et iuste quidem hora iudicādi isce legibus determinatur, vt sciāt partes quota hora debent ad iudicium venire quod maxime in audiētiis ecclesiasticis seruatur secundum Præpositi. dict. capi. cum parti num. 14. & Marant. vbi supra num. 66. Horam enim certam & determinatā habent, scilicet ad horam tertiam, licet seculares † non ita determinate
12 procedant, sed vna quandoque, vel alia hora ius partibus reddunt & male, deberēt enim eadem id facere hora. Quia tamē solent antequam pro iudicandis, & audiendis litibus forum publicum ingrediantur, voce præcōis proclamari facere, vt ad notitiam omnium deueniat, ideo non habent horam determinatam. In supremis tamen tribunalibus loca & horas signata habent procedendo iura partibus.

Dexe hombre. Hoc enim regulare quod vbi licet per substitutum defer
13 uire, † debet esse substitutus eiusdem condtionis & capacitatis, cum substituente, vt est tex. & ibi Bart. in l. 1. C. de præposi. agen. in rebus. lib. 12. & idem Bart. in l. nemo est, qui nesciat ff. de duobus reis. Euertardus in centuria locorum, cap. 93. de subrogatione col. 3. in parvis.

IN LEGEM quintam.

1 *Auaritia radix omnium malorum iudicatur.*
2 *Iudices etiam delegati iure nostro, sicut & canonico munera recipere nō possunt.*
3 *Iudicis appellatione in materia pœnali ordinarius venit.*
4 *Iudices an ab illis, qui coram eis ad iudicium venire non credunt munera capere possint.*
5 *Iudex furta & scelera in officio cō mittens debet officio priuari, neque ad illud amplius promoueri.*

SVMMARIVM.

Iudicibus munera aliqua, neque poculenta, vel esculenta a litigantibus accipere licet, subcerta pœna.

Obdicia. Quam iam radicē † omnium malorum esse diximus, vt. 47. distinctio. bonorum, & in ca. nam concupiscentiam, de constitutio. optima. l. 4. tit. 3. par. 2. ibi glo. & l. 13. & 14. titu. 5. par. 2. & beatus Cyprianus in sermone. 1. de eleemosyna. pag. 5. in medio, & sic inquit singulariter tex. in authen. vt iudic. sine quo. sof. 5. an certe, esse quoque hoc sacrorū & eloquiorum mirabile, & verum, q̄ auaritia omnium sit mater malorū, maxi

maxime quando non priuatorū, sed iudicum inhæret animabus. Quis enim inquit ille tex. sine periculo nō furetur, quis non latrocinabitur sine reatu ad administratorem respiciēs? Illum namq; videns omnia auro vēdentē, & præsumens, quia quidquid egerit illicitum, hoc pecuntas dando redimet. Hinc homicidium, & adulterium, & inuasiones, & vulnera, & raptus virginum & commerciorum confusio, & contēptus legum, & iudicū, omnibus hæc venalia esse proposita putantibus, tanquam aliquod optimorum mancipiorum. Et sic fere omnes Reip. discordiæ eorum flagitio, & improbitate, qui se principes in rep. dici cupiunt, & eius administratorum officium exercent, sunt concitatæ. Quanuis enim nihil sit amentius, neque magis furiosum, atq; turbulentum, quam cupiditate multitudinis studium, illa tamen ipsa vitia quæ multitudo concipit, summis viribus adscribenda sunt. Nam cū omnes administratorum publicorum i- 3
mitatores existant, nunquam plebs tantis flagitiis se ipsam inquinasset, nisi fuisset ad nimiam luxuriam, & infinitam cupiditatem exemplo personarum publicarum concitata. Ita fit, vt ciuium libidines, quas amplissimi viri, vel solo exemplo continentiæ frangere debuissent, vitæ turpitudine augeant, atque vehementer incendant. Vbi vero plebis animi flagitiis atque nefariis cupiditatibus infecti fuerint, nullis legibus nullius autoritate, nullo supplicijmetu, a furore, & audacia continebuntur, neque vlla ratione prohiberi poterunt, ne erūpant, aliquando in totius reip. perniciem. Omne itaque malum videtur a summis viris tanquam a fonte defluere, in quorum potestate situ erat, nascentem populi cupiditatem, & virtutis exemplo, & legum seueritate refrænare. Ideo aberrant Reges, principes magnates, aduertant denique capita populorum, nobiles, literati, & præsertim ecclesiastici viri, & publicæ personæ, Regis enim ad exemplum totus cōponitur orbis, ex quibus considerationibus dicebat poeta Christianus, Verinus nomine,

Cū reus est diues prætorē nactus auarū
Quid non sperabit posse licere sibi.

Adeoque odio habetur auaritia, q̄ & ipsum iudicem auarum tentās eorum pene punitur ex l. 26. tit. 22. p. 3. & diximus in. l. 1. tit. 6. supra isto lib. Et de auaritia optima traduntur per Mātuanā in libro. 2. observationum cap. 15. de auaritia.

Delegados. Nam & ipsis delegatis † munera recipere per tex. nostrū prohibetur, prout & pontificios etiā tenere asserit Orosc. in l. plebis citonum. 2. col. 473. ff. de offi. præsid. & quia iudicis appellatione in materia pœnali ordinarius iudex comprehēditur, secundum tex. in l. 1. C. de contrac. iudic. voluit Bald. in l. 1. col. 2. ff. de iur. omnium iud. & Ioan. a Grasallis de substantialibus procuratorij verbo, tam ordinario quam delegato num. 1. ne dubitationi locus relinqueretur, an tex. noster in delegatis procederet. De eis etiam expressit, vt neque ipsis liceat munera a litigātibus capere, imo neque inquisitoribus hæreticæ pranitatis, secundum Simanc. de institutione cathol. titu. 34 nu. 42. cum sequent.

Dones. Con. l. 1. & 8. tit. 6. supra isto lib. & l. 6. tit. 4. p. 3. & ibi glo. no reciban, & lib. 1. Regum dicitur, acceperunt munera & peruerterunt iudicium, & Ecclesiastes, xenia & dona excecant oculos iudicū, & quasi mutus in ore auertit correptiones eorū prout hæc & alia refert Simancas, de institut. cathol. titulo. 34. nu. 42. & 43. & poeta Verinus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quid non argento, quid non corrumpitur auro.
Qui maiora dabit munera victor erit.
Munera quid possint testatur ferrea turris.
Quã victor suluo Iuppiter imbre subit.
Et sic consuli: his versibus.
Munera ne capias: uncus latet hamus in esca.
Nulla carent uisco munera, uirus habent. Nam.
Quid tibi si gemmas omnes cumularis, & aurum.
Et tua tartareis mẽs crucietur æquis.
Pone modũ rebus nimiũ cõsise secundis
Quæ dedit hæc eadẽ sors, tibi tolletopes
Et iterum.
Quid cumulas aurum solum conceditur usus.
Tempora labuntur dum cumulantur opes.
Quod lætare miser: nescis post gaudia uitæ.
Perpetuos luctus mortis adesse tibi.
Quid Pius Æneas, quid diues Tullus & Ancus
Puluis & umbra sumus.
Dicas quæso (ait B. Bernar.) vbi sunt amatores huius mũdi, qui ante pauca tẽpora nobiscum fuerunt. Considera, quod fuerunt sicut tu, comederunt, biberunt, riserunt, vixerũt in bonis dies suos. & in puncto ad inferos descenderũt. Quid profuit breuis lætitia, inanis gloria, mundi potentia carnis voluptas, falsæ diuitiæ, magna familia, mala cõcupiscentia. Vbi risus, vbi iocus, vbi iactantia, vbi arrogantia. De tanta lætitia, quanta tristitia, post tantam voluptatem quanta miseria, nihil eis accidit, quod tibi accidere non possit, quia homines, homo de homine, & limus de limo. Et in hoc proposituni, vide Ludouic. Granaten. in tom. 2. concionum suarum concio. 2. feria. 4. Cinerum, & cap. 5. Eccles. & Augu. in. 9. tomo operum suorum, in. c. speculũ peccatoris col. antepen. in fi. cum seq. Ideo iudices ad hæc aduertant, & semper postrema & vltima præ oculis habeant, sic enim & a muneribus abstinebunt, & recto tramite iustitiam facient.

Que sea de los que antre ellos. Ergo si nõ sint de ijs, qui coram eis ad iudicium venire possunt, † poterunt ab eis munera recipere, quicquid incõtrarium voluit Auen. c. 2. Præt. n. 4 4 lib. 1. versi. & ex hoc, nisi illum intelligas locutum fuisse, prout credo in illis, qui licet nõ litigẽt pro tunc possunt tamen in posterum litigare: nã neque ab ijs possunt aliquid recipere, nos vero loquimur in illis, qui neque litigãt, neque speratur, quod litigabunt. Tu tamẽ ab omnibus abstine munera recipere, de quibus speratur potest quod aliquando coram te aliquid petent, etiam si spes hęcsit remota & incredibile videatur num coram te comparebũt in iudicio in lite aliqua, est tamen vel esse potest spes licet minima de hoc.

Agora sean los dones. Ex ijs verbis quælibet munera siue esculenta, siue poculenta magna, vel modica prohibẽtur accipi, prout & optime probat Auend. dict. cap. 2. præt. n. 4. lib. 1. Imo neque promissionẽ muneris licet acceptare secundum tex. vbi dixi. in. l. 1. & 8. tit. 6. supra. eo. lib. 1.

Por el mismo hecho. Iudex enim furta, & scelera in officio committens debet officio priuari, neq, ad illud amplius admittendus est, vt per Rolandus. Valle, consi. 66. n. 49. lib. 1. Sed an pœnam saltim infamiæ euitabit iudex restituens ante condemnationem in. l. 1. verb. promessa tit. 6. sup. eod. lib. diximus.

IN LEGEM Sextam.

1 *Quæ sunt difficilis probationis per quamlibet informationem probantur & ibi cum n. 2. quæ sint hæc.*
Laicus

3 *Laicus contra clericum admittitur in criminalibus ob defectum probationis.*
4 *Fama sola facit semiplenam probationem ob defectum probationis.*
5 *Testes minus idonei propter personas si sunt plus quam duo plene probant.*
6 *Testes inimici etiam in causa graui repelli possunt.*
7 *Mediator Barateriæ an possit in testem adduci.*
8 *Iudice fugiente Barateria iuramento partis probatur.*
9 *Testes singulares quibus in casibus plene probent. uu. 10. quando singulares dicentur.* 2
11 *Testes in ciuilibus in dubio nõ præsumuntur singulares.*
12 *Quando locus & tempus non sunt de substantia actus diuersitas loci, & temporis non uitiat eorum dicta.*
13 *Testis non iuratus nullam fidem facit.*
14 *Maioritas testium contra iudicem pro Barateria probanda productorũ probanda est.*
15 *Semel malus semper præsumitur talis nisi probetur per triennium emendatum fuisse.*
16 *Testes omnes fide digni & maiores omni exceptione præsumũtur nisi probibiti reperiantur.*
17 *Quando de plena & optima testium opinione probandum & articulandũ sit. nu. 18.*
19 *Testes quãdo de iure communi deponentes de proprio facto admittebantur contra aliquem illud erat cũ protestatione quod nihil inde percipere volebant.*
20 *Quæ sunt pro Barateria probanda contra iudicem articulanda.*

SVMMARIVM.

Quæ probatio sufficiat contra iudicem in munerum receptorum & Barateriæ liquidationem, declarat lex nostra.

PRorque Hæc est ratio decisiua nostri tex. & eius dispositionis. Nam cum testes singulares non faciant fidem, delictumque hoc munerum per iudicem receptorum secrete, & clam perpetrari soleat, ne hæc detecta, & ob defectum probationis impunitum remaneret, tex. in nostro statuitur, & disponitur casus specialis, in quo testes singulares plene probant, & admittendi sunt, quod & ratione, & iure fũdari potest. Eo quod in ijs, quæ sunt difficilis probationis † prout hæc munerum receptio, quæ clam & in secreto fieri solet, & communiter accidentibus alijs testes, quã corrumpens, & corruptus non interfunt, quælibet informatio iudicis habetur pro plena probatione, secundum Bart. in. l. in illa stipulatione la 1. ff. de verb. oblig. in fi. verbis, quem ibi sequitur Ias. num. 18. & 19. & Hippoly. in rub. fol. 37. in parvis, versic. rursus dico quod prædicta glo. C. de probatio. Idem Hippoly. consi. 127 nu. 7. cum. 3. sequen. & iterum n. 25. cum sequen. & Alex. consi. 24. nu. 6 cum seq. vol. 2. Imo & secundũ cund. Hippol. consi. 5. n. 23. solo iuramento ipsius partis tunc posset probari, quod tamen non affirmo. Neque solum iuramentum crederem sufficere, sed probationem aliquam cũ eo, ex qua iudex se informare posset. Imo & tunc procedet illa Barroli opinio in. dict. l. in illa, quoties habitu neque actu super tali re testes alijnque alia probatio haberi potest, pro ut est in re, quæ solet clam & occulte fieri, ita intelligit Bernar. Diaz in regula. 719. & Anto. Gomez. tom. 3. cap. 12. n. 21. & Auenda. cap. 2. Prætorum. n. 16. libr. 1. & sic non sufficit quod non adessent alij testes, sed & quod adesse non potuissent, secundum But. in cap. tertio loco de probatio. Et hanc testatur communẽ de

clara

Universidad de Deusto
Biblioteca

clarationem, Deci. in consi. 342. nu. 8. relatus per Iulium Clarum in practica crim. lib. 5. q. 24. num. 19. qui tamen aliud vult, imo quod sufficiat, quod alij testes non adfuissent, licet adesse potuissent. Communis tamē tenenda est, & sic est probandum, & & articulandum alios testes non adfuisse, neque adesse potuisse, secundum Hippolytum, consil. 80. nu. 62. de quo, & per addition. Capellæ Tolos. decis. 4. & Socin. consi. 17. num. 5. volu. 1. & quę sint ea, quæ difficilis probationis reputantur declarat gloss. in l. si cum exceptione, §. in hac actione. ff. quod metus causa, quam commendant Angel. & doct. ibi, & Alex. consi. 24. animaduersis ijs colu. 1. volu. 2. & plures eam commendantes allegat Hippol. in l. 1. in princip. pu. 63. ff. de quæstionibus, & in consi. 5. num. 20. & 21. vbi & alia enumerat, quæ sunt difficilis probationis. Et quiā delicta iudicum † difficilis probationis sunt, & dicuntur secūdum Auend. c. 2 prætor. nu. 17. libr. 1. ideo & merito in lege nostra singularibus testibus, & sic probatione alias irregulari probari posse statuitur. Hoc enim difficilis probatio efficit, sicut & efficit, vt laicus cōtra clericum †, etiam in causa criminali criminaliter intentata admittatur in testem secundum Abb. & doct. in cap. de cætero de testibus. Cum regulariter secundum tex. ibi in tali causa criminali criminaliter intentata nō deberet contra clericum laicus testis admitti secundum text. & ibi omnes in cap. quoniam, de testi. licet si ciuiliter agatur possunt optime laici, etiā fœminæ contra clericos admitti, vt ibidem probatur, & glo. non fœmina in cap. forus, ne verbo signific. Licet tunc secundum Abb. in eod. cap. forus, nō adhibeatur tanta fides laicis illis sic & propter difficultatem probationis fama sola † facit plenam probationem secundum Decium in ca. dilecti el. 1. num. 17 de appellation. vbi a nu. 12. cum sequent. aliquibus ponit casus vbi fama plene probat. & idem quod Deci. tenet Alex. consil. 24. nu. 20. volu. 2. & Deci. consil. 595. nu. 6. & in cōsi. 575. nu. 7. hanc communem vocat Regulam. Et ita quandoq; vidisse iudicari asserit Clarus lib. 5. practicæ criminal. §. fin. q. 21. col. 3. in princip. & in facti contingētia plura alias alegaui, quæ nūc missa facio, quia nostræ materiæ nō sunt. Sufficit enim scire hæc & alia, difficultatem probandi cōtinentia, efficere.

A los juzgadores. Idem si alius ecclesialibus, vt vota, vel iustitiā prębeāt vel non secundum tex. in l. 7. titu. 2. lib. 7. infra, quam ad hoc allegat Auend. cap. 2. prætor. num. 18. lib. 1. & in alguazelis idem etiā disponitur, in ti. 27. §. ante p. fo. 276. col. 2. infra.

Que si fueren testigos. Licet enim regulariter in omni causa duo testes sufficiant si concordes sunt secundū tex. in l. vbi numerus. ff. de testibus, tamen quia in nostro tex. disponitur vt quantunuis contestes non sint, & concordes adhibeatur eius plena fides, ideo amplius quam duos testes l. nostra requirit, quasi numerus maior duorum testium suppleat defectum concordiæ eorum cum regula sit, quod si testes minus idonei propter personas † suas sunt tres, vel plures numerus eorum supplet defectu qualitatis secundum Alex. consi. 5. col. pen. lib. 1. & Bern. Diaz reg. 746. fallen. 19. & sic plene probant. Et per cōsequēs in nostro casu tres requirūtur, quia alias est defectiua probatio testiū singularium, ira in propositū inquit Auen. c. 2. præt. nu. 19. vers. 2. deducitur lib. 1. imo & tunc cum talibus tribus singularibus testibus aliæ debent concurrere persumptiones ex quibus

ex quibus iudex syndicator certus de ijs teddatur delictis, prout text. hic inquit ibi. *Y otro si auiendo*. & quod testes illi singulares sint omni exceptione maiores, vt inquit text. noster ibi, *Seyendo las personas tales, que entienda el cōsejo de librar que son decreer*. Et de hac etiam barateriæ & nūmorum receptorum probatione, tradit Auend. d. c. 2. n. 16. cum plurib. seq. li. 1. & similem probationem in causa vsurarum requirit, & ea contenta tur. tex. in. l. 4. tit. 6. li. 8. infra, de qua & per eund. Auend. c. 29. Præt. nu. 1. cū 3. seq. li. 2. Vbi nu. 3. inquit quod testes † ij sint inimici repelli poterunt, & hoc quia etiam in causa læsæ maiestatis diuinæ, vel humanæ repelluntur testes inimici, secundum Anto. Go. to. 3. c. 12. n. 14. & Auen. c. 5. n. 6. in medio. li. 2. Si tamen testes ii essent contestes duo sufficerēt, & tunc nullo modo repelli possent ex alia causa, quam inimicitiæ, secundum Auend. d. c. 2. Præt. n. 19. versi. tertio deducitur. lib. 1. & in. d. c. 29. n. 2. lib. 2. Nequeunt qualitatem, & bonam testium famam erit necesse probare cum contestes sunt, quia jenones, & alij ibidem conuersantes examinari poterunt secundum Puteum, de synd. verb. testis. c. 1. n. 3. fol. 431. Et an mediator barateriæ † potest in testem adduci, tradit Puteus, vbi supr. c. 2. n. 3. fol. 434. & Auiles, c. 5. syndicatus, verbo satisfacion, fol. 272. & Augus. Dulcet. de synd. li. 32. Si tamen iudex fugerit † per iuramentum probatur barateria secundum Auend. d. c. 2. n. 19. in princ. & tenet glo. ostenditur, in auth. vt iudices sine quoquo suf. §. necessitatē, quam singularizat Bal. in margarita, verbo officiales, & Hippoly. singul. 112. & Ias. in. l. 1. n. 4. C. vt omnes iudi. & Oros. in. l. plebiscito. col. 473. in prin. littera. B. ff. de offi. præsi. & est similis gl. ex acto. in l. admonendi. ff. de iure iur. Et quæ de iure ciuili requirebatur probatio in crimine barateriæ, vide nouissime per Clarum, in concordia Aristinomia littera. B. num. 48 vsque ad. 52.

Maguer que ca da vna diga. Hic est vnus casus vbi testes † singulares probant, & fidem faciunt, alius est in vsuris, vt in. l. 4. tit. 6. li. 8. infra, & alios casus remissiue refert Duenas, in regul. 84. in fi. latissime per Feli. in. ca. licet ex quadam, de testibus, aliquid per Anton. Gom. tom. 3. c. 12. n. 12. Hippoly. consi. 1. n. 44. cum seq. Ias. in repeti. l. admonendi. n. 256. ff. de iure. iur. Et notandum, quod testes non dicuntur singulares respectu actus, sed respectu † finis, secundum Hippoly. vbi sup. n. 57. & ideo si testes dicunt quod Titius occidit Seium cum gladio, vel clava, licet alternatiue deponant, & loquantur probant, secundum eund. Hipp. cōsil. 37. n. 8. In dubio tñ est notādū, quod testes in ciuilibus † non præsumuntur singulares, secūdum Bal. in. c. bonæ, de elect. & Euerard. in suo centiloquio loco. 86. in fi. pag. 528. in paruis, & Marth. Afflict. decis. 375. nu. 8. Item & notandum, quod quoniam locus & tempus non sunt de substantia actus, † de quo agitur diuersitas loci, & temporis non nocet, neque vitiatdi testium, secundum Guidonem Pape, de cisio. Dalphi. 344. Ex quoipse ibidem inquit, quod electio sepulturæ potest singularibus testibus probari, sicut & in probanda iurisdictione, vt & per Gandinum de maleficijs pag. 33. in paruis. col. 1. & communē testatur Feli. relatus per Rojas, de hæreticis. 1. par. n. 600. Item & in probanda possessione, vel consanguinitate, vel iure decimandi & in similibus actibus, quæ momento temporis non expediuntur singulares testes pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

tes probant, secundum Anchar. cõsil. 276. in fine, & Octauianum inde cisione Pedemontana. 99. num. 24. cum. 4. sequent.

13 *Sobre juramento.* Nam testis †noniuratus nullam fidem facit, secundum tex. in l. iurisiurandi. C. de testibus, & in. c. tuis, extra eo. tit. tradit Soci. in reg. 424. Couar. lib. 2. Vari. c. 13. n. 2. cum seq. Menoch. de arbit. iud. lib. 1. q. 26. & Octauianus Vestius, in pract. cancellariæ Apostolicæ. lib. 6. c. pen. n. 6. & ibi additio. n. 34. & optime & succincte Rebuffus, tertio to mo constit. Franciæ tit. de inquisit. seu commissar. gl. vna art. 12. gl. 1. & ibi in glo. 2. optime declarat qualiter partes sunt citandæ ad videndũ iurare testes, & de ijs late per additio. Octauiani Vestij, in practi. cancell. apost. lib. 6. cap. pe. num. 34. cum sequent. pluribus.

Seyendo las tales personas. Sed an maioritas exceptionis harũ personarũ
14 †& sic testium erit actio lãda, & probanda, an vero quanuis non articuletur, neque probetur, præsumenda erit, si contrarium in processu non apparuerit? Et videtur dicendũ præsumi debere, nam quilibet præsumitur bonus & idoneus, omnique exceptione maior, nisi contrarium probetur. Nã ad hoc, vt quis malus præsumatur probari debet, semel fuisse malum, secundum textum in. capit. semel de regul. iur. in. 6. & l. 33. tit. 6. par. 7. nisi e contrario probetur per triennium emendatum fuisse. † Nam
15 per hoc excludetur præsumptio dictæ regulæ, semel malus, vt probatur ex tex. in auth. de monachis. §. si vero is quidem collatione prima, quẽ in hoc commendat Roman. singul. 236. & Salicet. in. l. si minore. C. de in integ. resti. Angel. in. l. si fideiussi 5. fina. ff. qui sat. cog. Iaf. in. l. si prius col. 14. nu. 43. ff. de noui. op. nunti. Boerius. dec. 23. nu. 86. Alcia. de præsumptio. reg. 2. præsumpt. 7. num. 3. Afflict. decis. 36. in. fi. Si ergo vtquis malus præsumatur, & non idoneus testis debet allegari & probari, & de iure terminus ad testium reprobationem statutus est, & obiectiones debent esse claræ & distinctæ, vt probatur in l. 2. tit. 8. lib. 4. infra, igitur hoc non constito præsumentur testes fide digni. Omnes enim præsumuntur fide digni † & omni exceptione maiores, qui nulla exceptione legitima
16 repelli possunt, & lege non reperiũ tur prohibiti, secundum text. in. l. 1. ff. de testibus, notat Anto. Gom. to. 3. c. 12. nu. 12. in fine, & Rojas, de hæretic. 2. par. n. 88. cum sequent. pluribus, & Soci. Iunior. consi. 32. num. 8 vol. 2. Et ideo testibus non credendum allegans, debet causam manifestare, quare non credatur. Pro contraria vero parte, imo quod in nostri tex. materia debeat probari maioritas horum testiũ, & si non probetur non præsumatur neque fidem faciãt, deducitur clarissime ex verbis nostri tex. ibi, *Seyendo*. Quę quidẽ sunt verba gerundij, insuperque in ablatiuo posita, verbaque gerundij præsertim si in ablatiuo ponantur, qualificant orationem, & sermonem quibus adijciuntur, significando modũ vel formam rei, declarando actũ verbi secundum Corneum, consil. 105. incip. visis nu. 11. vol. 2. & con. 144. & in. 224. incip. consideratis, litera. T. vol. 4. & Tira. cessante causa limi. 1. nu. 79. tum. 2. sequen. & Octauia. Cachetano in dect. Pedemon. 113. 9. Gerundiaque in, do, iuncta verbo futuri temporis, prout hic, conditionem denotant. l. si. tu exparte, iuncta glo. ff. de acq. hęr. notat Rebuf. in. 1. tom. const. Fran. tit. de senten. prouisi. art. 3. gl. 6. Gomet. in rub. instit. de actio. Si ergo verba hæc, seyendo, qualificant dispositionem & modum & conditionem inducunt, ante omnia probari deber, & demonstrari cõditionem & qualitatem esse verificatas ex dictis per Anton. Gomez. tomo. 3. c. 1. num. 44. & iterum in cap. 9. col. 1. in fine. Et quia quotiescunque lex requirit aliquam qualitatem in teste, debet semper in talis testis 17 persona concurrere qualitas illa, factaque non præsumuntur, nisi probentur, vt in. l. in bello. §. facta de pœnis, igitur in præsenti nostra lege maioritas testium probari debet, & si nõ probetur, non est eis credendum, vt est doctrina sing. Angeli in. l. 2. §. idẽ ff. quemad. test. aperi. quem refert, & sequitur Auenda. responsio. 14. nu. 2. versi. quarta principalis, & idẽ Auenda. ita in terminis nostris tenens in d. c. 2. prætorum. num. 19. versi. 4. ex eisdem. lib. 1. & iterum. c. 29. nu. 2 vers. secundo infertur lib. 2. Et communem opinionem cum Angl. tessatur Conarruui. in cap. relatum. 1. numer. 6. de testament. & Angel sequitur etiam Deci. in capit. dilecti el. 1. num. 2. cap. de appellat. & consil. 37. num. 8. & Barbat. cons. 54. col. 4. & 5. vol. 1. & Soncinus. Iunior, consi. 22. num. 11. volumi. 1. & notissime Molina. de primoge. Hisp. lib. 2. & 6 18 num. 29. & 30. & Pelaez in eod. tractu maioratuum, 4. parte. q. 20. nummer. 29. cum sequen. aliquibus, sic inferens ad legem Tauri de maioratu per testes probãdo, disponẽte. Quanis contra Ang. velit insurgere, Couar. vbi supra, & Rojas vbi supra nu. 92. Procedit enim sine dubio doctrina Angeli in nostro casu. Nam secũdum Couar. vbi supra Angeli doctrina absque dubio procedit quotiescũque ratione illius qualitatis, quã lex exprimit in testibus, testes tales admittuntur, vt plene probent, quia alias deficiente illa qualitate, plene non probarent, tũc enim tales testes producẽs tenetur legitimare, & maioritatẽ eorũ probare, aliter enim fidem non facient, prout & tenent dicti docto. Angelum sequentes, nam secundum Hippolyt. in pract. §. quoniam num. 55. & Cæpolam, col. crimi. 57. num. 7. quotiescunq; optima opinio testium † est causa inductiua plenæ probationis, quæ alias plena non esset, tunc de plena & optima opinione ipsorum testium est articulãdum & probandum. Sed nos habemus quod testes singulares quanuis mille essent nihil probant, vt in cap. licet ex quadam, & ibi docto. de testibus, hic tamen admittuntur, & probant si tales fuerint, quibus credendum sit. Igitur nisi qualitas hæc & optima testium horũ opinio non probetur non est presumenda, neque fidem facient, & hoc est, quod proposito dixit Matthæus Afflictis, in cõstitu. Siciliæ, lib. 2. rubri. 46. vers. corruptelæ num. 3. in fine fol. 99. dicens quod in probatione irregulari esse cesse probare bonam testium famam in regulari vero non, & ibi additio. Afflictis literis. B. & C. alios doctores allegat de ijs tractantes. Item & quia quoties lex verbis geminatis † aliquid in positiuo etiã gradu requirit in teste requiritur probatio bonę famæ ipsius testis secundum Auenda. cap. 6 prætorum num. 7. libro. 1. hic tamen verbis geminatis ibi, *Siendo tales personas*. Et ibi *Que se han de creer*. tex. vt videtur, & verbis qualificationis modum, formam, & conditionem inuentibus, ergo maioritas horum testium probanda est. Et quia a lege, vel statuto requiruntur tres optimæ opinionis, est probanda maioritas hæc in teste secundum glo. de Buena, in. l. 15. titulo. 9. parte. 4. sic declarantem Angeli doctrinam, ideo ad hæc aduertant aduocati, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

cati, & articulent in ijs negotiis, & causis similibus bonam testium opinionem & famam alias nihil agent.

Nocobre. Quia quando testes (de iure cõmuni) deponentes de proprio facto † admittebantur contra aliquẽ vt fidem facerent erat cum protestatione, quod nihil inde volebant percipere, aliâs non probabant secundũ Bal, & eius Apostillam, in l. dictantibus, C. de testament. quem sequitur Benedictus, in c. Raynutius, in verb. extremis, numer. 21. de testam. relati per Auend. dicto c. 2. nu. 19. versi. 5. deducitur lib. 1. & Menochi. de arbitrariis iudicum, libr. 2. centuria. 3. casu. 235. nu. 23. & Hippolyt. cons. 2 nu. 56. Hic tamen præsupponitur testes hos singulares de proprio facto deponere, ergo valebunt, & probabunt eorum dicta, dum tamen ex eis nihil commodi, aut interesse percipiant: & sic testes ipsos protestari in actis, vel dictis suis facies, quod nihil inde percipere commodi, vel interesse volunt, neque quod eis applicetur, prout in simili casu potest hæc vidi consultum per Menochium, vbi supra nu. 25. & 26. Quamvis crederem sufficere syndicatorem iudicẽ declarare in sententia, quod nihil ex condemnatione detur, vel soluatur testibus ijs singularibus, quorum solummodo dictis cũ aliis adminiculis barateria hæc & dona iudicum probantur, & non cũ testibus cõcordantibus & contestibus, præsertim si testes ipsi in generalibus articulis responderint se nullum interesse ex causis illis expectare, neque generales interrogationes eos tangere, tunc enim clarius esset iudicem in sententia dictam declarationem facere posse, & sufficere etiam si testes dictam non fecerint protestationem, secus vero si aliud ex dictis eorum colligeretur. Nam tunc omnino esset protestatio per eos in actis processus facienda. Ex quibus resolutiue habes, quæ teneris articulare, & probare † contra iudicem de barateria, & donorum receptione accusatum, si testibus singularibus probantur, scilicet, quod debes tres testes ad minus præsentare, & examinari facere, & illorum maioritatem probare, & insuper alias præsumptiones adiungere puta malam illius iudicis famam circa hæc, vel quod erat iudex malæ cõscientiæ, auarus, cupidus pecuniarũ, vel quod partibus iustitiam non ministrabant, & quod vltraquam soleat bonorum ex officio percepit, & similia testes quæ ipsos ad maiorem cautelam in actis dicere facias, quod nullum volunt ex condonatione interesse si per testes contestes non probetur factum suum. Et hæc notanda, quia singularia, sic non inuenies declarata.

Salua si loprobare con prueua cumplida. Nam data legitima probatione, quæ sunt dantis eam, ei sunt restituenda, secundum Hippoly. cons. 2. nu. 49. & in singul. 190. Sed an isto casu intelligitur legitimam esse probationem eam, quæ per testes singulares sit, an vero requiritur quod sint cõcordes, & contestes? Et teneo sine dubio q̃ ijs verbis attentis, vt effectum habeat in hoc dispositio nostri tex. requiritur quod probatio sit legitima, & testibus contestibus & concordibus in dictis facta, aliter enim nihil percipiẽt testes alij singulares de propria causa & facto deponentibus. Nã vbi lex legitimam requirit probationem, non sufficit priuilegiata probatio ex dictis per Hippoly. cons. 2. nu. 47 cum. 3. sequent. Imo & vt singularibus testibus de suo facto dependentibus restituatur ablatum ab eis, debent de illo met facto testes contestes deponere per dicta enim eorum illis est

illis est restitutio facienda, a quibus testes ipsi cõcorditer deponunt iudicem recepisse munera.

IN LEGEM septimam

1 *Iudices omnes illi esse possunt, qui expresse in iure non reperiuntur prohibiti*
2 *Filius talis præsumitur qualis fuit pater.*
3 *Iudex esse non potest, etsi tantum per dilucida intervalla demens vel furiosus sit.*
4 *Infamis infamia iuris testis non potest esse nisi vt nu. 13.*
5 *Infamis infamia facti iudex esse non potest nisi vt nu. 6. & 16.*
7 *Infamis infamia facti an possit esse iudex alicuius castri vel populi subiecto alij.*
8 *Honor est esse officialem alicuius populi alteri populo subiecti.*
9 *Acta per iudicem infamem an teneãt si de infamia non opponatur.*
10 *Infamia non repellit ipso iure a dignitate.*
11 *Infamis infamia iuris vel facti quis sit.*
12 *Infamis vt quis dicatur an requiratur sententia declaratoria infamiæ*
13 *Iudex esse nõ potest qui publice propter delictum passus est verecundiam.*
14 *Bastardus infamis infamia facti reputatur & ideo dubitatur an in iudicem eligi possit.*
17 *Infames an tabelliones effici possint.*
18 *Infami si daretur officium aliquod publicum non potest se eximere.*
19 *Religiosus an arbiter vel arbitrator esse poterit.*
20 *Mulieres in iudices eligi non possunt & quare.*

SVMMARIVM

Quæ personæ iudices esse nõpossunt, in præsenti declaratur.

Vere desentendido. Hunc non posse esse iudicem probat etiam tex. in lege. 4. tit. par. 3. vbi & alij declarãtur qui iudices esse non possunt, quos etiam numerat glo. in capite cum vicesimum, de offi. del. & Azo. in summa. C. de iudi. §. in constitutione, & §. adultus, &. §. sivero ex textuque nostro potest sumi optima regula, scilicet quod omnes illi † possunt esse iudices, qui expresse in iure non reperiuntur prohibiti, quæ & probatur in lege cum prætor. ff. de iudi. & vltra expressos in lege nostra, officium etiam iudicandi haberi non poterit, qui qualitates declaratas in lege secũda supra isto titulo, non habuerit, vt ibidem diximus, neque itidem poterit esse iudex filius apostatæ, vel hæretici etiam reconciliatorum, vt in lege tertia tit. 3. infra. libro. 8. probatur, & videtur velle textus noster ibi *De mala fama.* Nam satis mala fama redundat in filios ex hæresi, & apostasia parentũ talẽ enim esse præsumitur filium qualis fuit pater vt inquit Simancas de institutione catholica titulo. 50. numero. 10. cum pluribus sequentibus. Sed an vt demens, & furiosus iudices esse non possint requiritur, quod in perpetuum dementia, vel furor duret, an sufficit, si perdilucida interualla. Et glos. prima in dicta lege quarta titulo quarto parte tertia; quæ & alia iura similia allegat inquit, quod sufficit, si per dilucida † interualla demens, vel furiosus sit, vt iudex præmaxime ordinarius esse non possit. Pro quo facit tex. in illa lege. 4. textus noster ibi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

De sentendido, o de mal seso. Ni verba hæc geminata plurimum operantur, vt per Euerardum in loco a geminatione. Equia quis potest dici mali sensus, nisi ille qui per dilucida interualla sensu caret, nam ille, qui nunquam habet sensum, non potest dici talis, sed demens, & furiosus perpetuus, & ita tenendum est.

Que continuamente le dure. Alia enim infirmitas, quæ non esset duratura, dum tamen nó sit dementiæ, vel furoris, non esset impeditiua, quin officium adipisci, & acceptari possit, si tamen duratura esset, impediret, sicut & excusaret ab onere iudicãdi, secundum tex. l. 1. & per totum. C. qui morbo, vel æta. se excus. imo est iusta causa seruiẽdi per substitutũ, vt in. l. 6. titulo. 5. supra eo libro diximus.

De mala fama. Con. text. in dict. l. cum prætor. ff. de iudi. & tex. in dicta l. 4. ti. 4. par. 3. & l. penul. tit. 6. par. 7.

4 Nam si infamis infamia iuris † testis esse non potest, secũdum communẽ assertam per Iaſ. in. l. 1. num. 43. C. de sum. Trini. & fide catholica, & Villalobos in ærario mille commu. opinio. litera. I. num. 45. cum sequentibus aliquibus, vbi ampliat, & limitat a fortiori neque officium iudicandi habere. Sed an & idem erit in infami infamia facti, vt neque iste iudex esse possit? † Et dicẽdum est quod sic, eũ

5 glo. in. l. 7. tit. 6. parte. 7. per tex. in. l. 2 C. de dignitatibus, libr. 12. & ad hoc glo. illa tex. nostrum cõsiderat, dum vltra inquit, malæ famæ non posse esse iudicem, addit, vel illũ quicommisserit aliquit propter quod ad minus valeat. Quod tamen ibi glo. illa limitat, nisi in casu, in quo illius reperiri nõ posset, quia tunc, cum necessitas careat lege, poterit talis infamis esse

6 iudex † prout tenet Gomer. in regula cancellariæ, de triennali possess. quæst. 28. in. 116. casu negligentiæ, & infra numer. 16. iterum repetemus. Secundo limitat glos. illa, nisi talis infamis infamia facti esset iudex alicuius castri† vel populi subiectorum alicui ci 7 uitati, vel villæ, quia tunc iudex esse poterit, quasi officium illud nullum tribuat honorem, vel dignitatem, & sic penes tales infamiam existere possit, cum talis infamis ab officio honoroso, non vero ab onoroso per textũ ibi, arceatur. Ego tamen salua illius glo. pace teneo contra hanc limitationem, imo quod neque officium populi subiecti alteri populo possit infamis infamia facti obtinere. Tum quia honor est esse officialem iustiæ talis populi, vel castri† vt patet ex 8 Boerio, decisione. 222. nume. 2. & 3. nam & dignitas etiam in causis modicis datur secundum Seluam de beneficio quæstione. 2. num. 36. cum sequentibus aliquibus, parte. 1. Tum etiam quia homines electi in officiales iustitiæ talis populi, negari non potest quin iurisdictionem habeant. Nam licet quãtitas iurisdictionis limitetur, non tamen negotia, neque personæ limitantur intra illam quantitatem occurrentia, & sic ad vniuersitatem causarum electi dicuntur, & ordinarij iudices vocantur, ex dictis per Decium, & Felin. num. 1. in cap. post cessionem de probatio. cũ ergo habeant iurisdictionem ordinariam honor est esse iudicem talis loci, & populi & communiter sic ab omnibus reputatur. Ex quo. in dispensationibus concessit cõsanguineis aliquibus, vt possint contrahere inuicem non obstante consanguinitate, eo† sunt de principalibus populi illiusẽ per articulamus ad qualitatem hanc principalitatis probandam, & parentes eius fuerunt iudices in populo illo quantũuis populus paruus, & alteri subiectus sit. Et habetur hæc inter oñs si probetur pro maxima qualitate aduc-

ad verificationem dictæ causæ in dispensatione simili insertæ. Cuius honoris causa & per. l. 3. tit. 22. lib. 8. infra punitur pœna sua resistens officiali rurali, sicut resistens ciuitatensi. secundum quod ibi declaratur. Item & in dicta. l. 7. tit. 6. parte. 7. postquã disponitur infamen non posse habere officium honoris, & dignitatis, disponitur etiam vlterius, ni pueda ser juzgador, quasi diceret lex, quod quantuuis habeamus officium aliquod 12 iudicandi, quod non sit honoris & dignitatis adhuc infamis non possit illud administrare, quia est quasi iusdicens secundum text. in c. forus, de verbo sig. Et verbum hoc ita turalem sicut ciuitatensem comprehendit iudicem, vterque enim in suo tanto, vt grosse loquar, ius partibus dicit. Et eadem ratio, quæ per tex. nostrum assignatur, ne infamis iudex esse possit scilicet ne iudicet homines bonæ famæ, militat in vtrisque ijs iudicibus ergo & idem ius debet militare. Et sic teneo contra glo. illam dict. l. 7. in d. vltima limitatione & hanc si nõ opponatur tenebuut acta per iudicẽ in

9 famen facta, † tradit Bart. in. l. eadem. §. 1. ff. adl. Iul. repetun. & glo. que fuesse in dict. l. 4. tit. 4. par. 2. vbi tenet & sic, infamia enim nõ repellit ipso iu

10 re a dignitate † secundum glo. 2. l. 7. tit. 6. p. 7. exceptionesque hæ de infamia locum habent contra delegatũ, non contra ordinarium quandiu tolleratur, vt c. nonne. 8. q. 4. notat Innocen. in. c. cum semper nu. 5. de offi. del. Ioan. And. in. c. scisciratus, de rescriptis, & sunt proponendę ante

11 litem contestatam, vt ibi, & quis sit† infamis infamia iuris & quis facti, tradit Iaſ. in. l. cunctos populos lect. 2. num. 43. &. 44. C. de. sum. Trin. & probant optimæ. ll. 4. &. 5. tit. 6. p. 7. & in. l. 2. 3. illius tituli, & partitæ infamiæ hæ declaratur. Arbiter tamen bene poterit esse infamis secundum rex. in. l. Pædius. ff. de arbitris. Notandum tamen est, quod infamia iuris ipso facto per sententiam contracta, non solum impedit promouendum sed & deijcit iam promotum, secundum rex. in. l. 7. tit. 6. p. 7. & ibi glo. 1. ita notat, & in glo. 2. quæritur an ipso iure repellatur. Sed est quæst. singularis in materia, num vt infamis quis dici possit, requiritur quod sit condemnatus † per sententiam de delicto quo ne dsante infamia incurritur? Et videtur dicendum quod sic, nam ante sententiam non efficitur quis infamis, cum vsque tunc non habeatur pro tali secundum Hippoly. consi, 52. n. 17. cum. 3. sequen. vol. 1. in practi. §. aggredior, n. 105. vbi tamen in nu. tri. inquit confessonem sufficere in iudicio factam. Item, & quod sententia requiratur videtur probari in l. 5. tit. 6. par. 7. in quantum ibidẽ pergundum in do, futurum respicies, formam & conditionem inducens, vt supra lege proxima diximus, text. ille loquitur ibi, *Seyendo dada sentencia*, quasi antequam detur infamis non reputetur, interim saltim quod in iudicio per confessionem nõ apparet de delicto infamante, secundũ quod inquit Hippolytus in dict. 111 numer. & probat. d. l. 5. in fine, & ibi glossa, en juyzio. In hac tamen quæstione quoad materiam, de qua nunc tractamus, scilicet eligendo in iudicem aliquem nec ne, dicendum mihi videtur ex Iacobo, Bartulo, & Abbate relatis per glossam sententia in legẽ quarta titulo sexto par. 7. quod si infamia incursa fuit ipso facto, tũc vt nõ possit incurrens eam, esse iudex sufficit & probetur, quãuis nõdũ super ea sentẽtia lata fuerit declaratoria infamiæ incursę, & hoc quo ad nouũ officiũ acquirẽdũ sed quo ad priuãdũ exercitio officij ante in

Universidad de Deusto
Biblioteca

famiam in cursam habiti sententia requireretur, vel saltim notorietas infamiæ ipso iure incursæ, secundū quod diximus in l. 2. tit. 7. num. 17. supra isto lib. Si vero non ipso iure infamia incurratur, sed sententia necesse est, poterit optime officium illud exercere neque est repellēdus ab eius exercitio. Quæ quidem distinctio videtur posse probari ex tex. in l. & 5. tit. 6. p. 7. Nam in l. 4. ponuntur illi, qui ipso iure infames sunt, & fiūt propter delictū, & in illis inquit tex. ibi in fine, quod nulla requiritur sententia, vt ab honoris, & dignitatis officio consequendo repellantur. In l. vero quinta ponuntur illi, qui per sententiam condemnandi sunt, & declarandi infames tacite, vel expresse per condemnationē de delicto eos infamāte & in illis inquit tex. ibi sentent. requiri. Ergo ante quam sententia pronuntietur expelli nō poterūt ab officij iustitiæ acceptione, & consecutione, & videtur hæc bona distinctio in propositum, si eam intelligamus, & declaremus hoc scilicet modo, quod procedat primum eius membrum quoties publice illa, quæ ipso iure infamant fiunt, prout est in delictis positis per l. 4. tit. 6. par. 7. Tunc enim nulla requiritur sententia, si tamen occulte fierent, tunc quanuis ipso iure infamia incurratur, requiritur sententia infamiæ incursæ declaratoria etiam vt anoui officij honoris, & dignitatis consecutione repelleretur, & ita videtur probari in dicta l. 5. tit. 6. par. 7. in fi. & voluit gl. faciendo, ibidem. Nam ibi dicitur, q si quis deprehēditur in furto, per quod delictum sit notorium, licet nōdum sententiarum sit super eo infamis est nam in notoriis nulla requiritur sententia quomodocunque lex loquatur, secundum Hippolyt. in dicto. §. aggredior num. 125. cum pluribus sequentibus. Si tamen non deprehenderetur, interim quod non probatur, & superfurto sententia condemnatoria est, infamis dici non potest, & sic non repellendus ab officij acceptatione. Nam & sic videmus, q licet infamis infamia iuris testis esse non posset, prout communem diximus iam ex Ias. in dicta l. 1. num. 65. C. de fum. Trinita. tamen si infamia est occulta non repellitur a testimonio† prout & hanc communem testatur Aretin. incapite cum non ab homine num. 93. de iudi. & glos. in lege contra. ff. de testamentis. pro quo est optima lex. 8. tit. 16. part. 3. col. 3. in principio ibi, *Conocido*, & in colu. 1. ibi, *Conocidamente*, & sic est declaranda & intelligenda Angeli doctrina, in lege prima. §. qui in iudicio. ff. de ijs qui not. infa. dicentis quod committens crimen publicum est infamis infamia facti etiam consecuta sententia. Nam verum est, quoties ex tali crimine esset infamatus publice, prout intelligit glo. secunda in lege. 5. tit. 6. parte. 7. & glo. prima in lege. 7. eo. tit. & parn. Ex quibus deducitur, quod si in aliquo oppido de señorio, vel simili eligeretur in iudicem ordinarium homo aliquis vilis, & publice officium vile exercens, potest per dominum tempore confirmationis refutari electio hæc, & cum non admittere, prout vidi in contingentia facti fuisse cum quibusdam tabernario & hospitalario electis in officiales ordinarios villæ vnius, qui quidem tempore confirmationis fuerunt expulsi, & non amissi ad officia huiusmodi, eo quod officia vilia hæc erāt que exercebant, vt inquit in taberna rio Craueta consilio. 13. numero secundo, & Roland. Valle. consi. 34. nu. 5. vol. 2. & Alcia. de præsumptio. regul. 1. præsump. 48. nu. 6. cum sequent. vbi nu. 10. pag. 129. in paruis quæritur

quæritur in idem erit si per alium exerceat tabernam, & Tiraquel. de nobilitate c. 10. per totum, & c. 34. nu. 1. & sequent. enumerat officia vilia, & est optima. l. 3. tit. 14. p. 4. & ibi glo. viles. Mechanici q, non sunt eligēdi ad regimē ciuitatis secundū Pala. Rub. in rub. §. 5. nu. 9. neq; agricultores, seu pastores, si sint alij, qui eligi possunt secundū Rebu. in l. vnica. C. de senten. quæ pro eo quod int. proferi. in præfatio. n. 74. & sic fuit obtentū in dictis officiis per executoriam in vno ex cancellariis regiis, præsertim quia vltra quod erant vilia officia, erat reipublicæ damnosum, vt officia illa exercentes iudicū officium exercerent. Ex ijs itidem infertur, q cum 14 bastardus infami infamia† facti reputetur, & dicatur secundum Capitium decis. 32. nu. 7. & Auend. c. 19. præto. nu. 19. & 24. vers. sunt autem, lib. 1. & sic vbicunque agitur de honore filiorum non cō prehenduntur filij bastardi filiorum appellatione, secundū Mohnam de primogenitis lib. 3. c. 3 nu. fi. non poterit bastardus eligi in iudicem, cum honor sit, & dignitas esse iudicem, secundum Boer. d. decis. 222. nu. 1. & 32. ex tex. nostro. & d. l. 4. tit. 4. par. 3. probatur, & infamibus portæ dignitatum patere nondebēt secūdū regulā, infamibus, de regiur. in. 6. Licet hoc non careat scrupulo, nā spurius quantunuis infamis sit facti, ad dignitatē cum promoueri posse probat tex. in. l. generaliter §. spurij, & in l. spurij. ff. de decurio. relati per Couar. in pract. cap. 19. numer. 6. fol. 195. ergo ad officium iustitiæ eligi poterit, cum expresse nō reperiamus prohibitum. Cogitabis tamen circa hanc illationē vlterius, & 15 infertur quod ille, qui publice† propter delictum passus est verecundiam index esse non poterit secundū Auēda. dicto versi. sunt autem. Nam, licet 16 si ob inopiam † hominū, secundum Gometi. de trienali possess, quæst. 28. casu. 116. & Rebuf. vbi supra, & gloss. l. l. 7. Sed infamis poterit esse notarius, vel tabellio publicus? Quidam dicebant quod sic, reputāte officium hoc tabellionis vile, quia seruos publicos vocabat lex. & ita tenebat glos. 1. in principio in dicta lege 7. titul. 6. parte. 7. & Boerius decisi. 222. numer. 7. & 9. docens hanc communem opinionem. Propter confidentiam tamen nullo modo infamis est ad hoc tabellionis officium admitendus† tum etiam quia diligentissime Couaruuias in practica capite, 19. numero quinto probat officiū tabellionum no esse vile, & ideo cū eorum officia prætenduntur fit prius informatio habilitatis, & legalitatis personæ in tabellionem promouendæ, vt patet ex lege prima tit. quarto lib. 7. infra, & in practica quotidie videmus Et esset circa hoc maxima facienda diligentia de vita & moribus & genere, & fama, cum sint hęc officia aptissima nocere, & maximæ cōfidentiæ. Est tamen notandum quod, si infami darentur aliquod officium publicum† cōpelleretur ad illius ac- 18 ceptationem non potest se eximere prætextu infamiæ, ne ex delicto suo commodum reportet, secundū Auēda. c. 19. prætorū nu. 24. vers. & in huiusmodi, & in vers. quod fallit lib. 1. Quia qui ex forma statuti perdit nobilitatem, intelligitur perdere quo ad vtilia, nō vero quoad honera, secū

Universidad de Deusto
Biblioteca

so, secundum Inst in rubrica nu. 21. ff de iust. & iur. Imo nuque precio posset se eximere, quoniam munus publicum non potest redimi precio secundum eundem Auenda. Respon. 9. numero. 2. in princi.

De religion. Similis est text. in dict. l. cum prætor. ff. de iudi. & in. d. l. 4. tit. 4. p. 3. vbi glo. verb. mal que tacese, quærit an arbiter esse poterit, vel arbitrator religiosus hic, & respõdet
19 quod non. ¶ Nam si arbiter intrasset religionem expirat compromissum religionis ingressu secundum tex. in l. 28. tit. 4. par. 3. vbi glo. En orden, quærit an de licencia superioris posset tunc pronuntiare, & dicit quod non enim expirauit semel compromissum religionis ingressum. Igitur & a fortiori postquam semel religionem intrauit non poterit in arbitrũ vel arbitratorem eligi, propter vnũquodque enim tale & illud magis facilius; quid impeditur a principio, postfactum remouetur. l. parte furioso. ff. de ijs qui sunt sui vel alieni iur. Si tamen tantum fieret clericus non expirasset compromissum, vt illa glo. ind. l. 28. cõmuniter teneri asserit. Et idem crederem si fieret commendatarius ordinum religiosum sancti Iacobi, Calatrauæ, vel Alcantaræ, nam. & ij iudices esse possunt. vt in. l. 14. tit. 5. supra eo diximus.

Muger. Idem proba ur, in dicta. l. cum prætor. & in dicta. l. 4. & tex. in c. mulierem. 23. q. 5. tradit Cassane. in consuetud Burg. tildes iustices rubric. 1. §. 6. nu. 40. cum. sequent. ff. quibus. Et ratio est secundum tex. nostrum propter honestatem in mulieribus requisitam, quæ est melior ratio quam illa apposita a dicta l. 4. scilicet ob defectum intellectus, nã plures mulieres, ita subtilis intellectus videmus, quod nedum iudicare, sed &Reguum regnare possent & totam remp. gubernare, prout de pluribus inquit Tiraquel. in. l. 11. connubialium. 24. cum. sequentib. pluribus, & nouissime Burgos de Paz, in proœmio legum Tauri, num. 52. & 53. cũ pluribus sequen. & in hoc iudicum veteris testamenti, mulieres populũ iudicasse legimus, vbi Debora posuit tentorium suum in monte Ephraim sub arbore palmæ, & ibi iudicabat filios Israel, & aliæ plures. Et sic inquit tex. ind. l. cum prætor. quod non ob defectum intellectus, sed potius ob honestatem conseruandam, vt inquit tex. noster, mulieres prohibentur officium iudicandi habere, & hæc quidem est melior ratio. Nam et Reginæ, & Comitissæ & similiter aliæ mulieri, ex tex. nostro. & dicta. l. 4. tit. 4. par. 3. regimen Regni, aut commitatus sui committitur, non prouenit prohibitio in aliis ex defectu intellectus, sed ex honestatis conseruatione et propter quam a proprio recedit
20 tur verborum significato, secundũ Alexa. in l. nepos Proculo. ff. de verbor. signifi. & Mantuan. in observationibus legalibus. pag. 281. in paruis versiculo tertio recedit ur. Sic & ratio honestatis publicæ vetitũ est matrimonium in ter aliquas personas, vt per totum de consang. & affinita. & honestas permaxime in mulieribus est obseruanda, & ideo mulieres inhabiles ad officium iustitiæ ministrandum reputantur, & quia adhuc dum mutabiles, & variabiles sunt, vt inquit tex. in. c. forus. de verbor. sign. & l. filia. C. de inoffi. testam. & Sylua Nuptialis, lib. 1. verbo. non est nubẽdum in principio. num. 49. vndeuersus, Quid leuius fumo. flamen, Quid flamine, ventus, Quid vento. mulier, Quid muliere, nihil, quos versos refert Montaluus in lege. 1. titu. de los adolherios, libr. 4. fori in glossa magna, versicũlo uem mulier luxuriose,

vbi plu

vbi plura inuenit cõtra mulieres, maxime quod variabiles sunt. Cunq; in iudice nulla adesse debeat varietas, sed potius constantia, & fortitudo, ideo mulieribus officium iudicandi prohibetur, adeo vt neque arbitrorũ officium assumere possunt, secundũ Montal. l. 4. ti. 10. lib. 1. fori. Est tamẽ verũ, quod si iurisdictio mulieri obueniat in consequentiam successionis tunc optime iudicare potest, secundum Abb. & communiter docto. in c. dilecti, de arbit. teste Molina, de primogenijs Hispa. lib. 1. cap. 13. nu. 14. & tradit Burgos de Paz in proœmio legum Tauri, in præfatione, numero. 65 folio. 12.

Reyna. Hic est tex. pxobãsq; filia succedit in Regno & Comitatu, de quo sup. dictũ est in. l. 1. tit. 3. lib. 2. glos. 2

IN LEGEM octauam.

1 *Seruus in iudicio esse non potest.*
2 *Seruus accusari de delicto non potest ad pœnã pecuniariã, neq; pro eo potest dominus alium accusare.*
3 *Seruus testis esse non potest, nisi in aquibus casibus.*
4 *Indus in seruitutem redactus si proclamet in libertatem, an interim debet poni in libertate.*
5 *Satus originalis si repugnat quasi possessio non releuat ab onere probandi.*
6 *Serui si proclament in libertatem an lite pendente debet in libertatem reduci. 6. cum sequen.*
7 *Mulier & omnis qui in iudicio esse non potest, poterit vt licentiam obtineat.*
8 *Homo liber per nullum tempus in seruitutem redigi potest*
9 *Capti in rebellione Granatæ an seruicapientium effecti fuerint.*
10 *Capti in bello iusto serui capientium efficiuntur.*
11 *Seruus quare iudex esse non possit.*
12 *Serui naturaliter fures sunt, & faciliter corrumpuntur.*
13 *Serui tabellionis communiter pro libero reputati instrumenta an valeant.*
14 *Gesta per iudicem excommunicatum valida sunt si pro tali non reputabatur.*
15 *Non notarius diu se gerens pro notario si instrumenta conficiat an valeant.*
16 *Delegatus pro tali iudice habitus communiter si iudicialia tractet an valeant abeo gesta.*
17 *Error communis si adsit circa personam delegantis, cum seruus sit pro libero reputatur an valeant delegationes ab eo factæ.*
18 *Communi opinione si quis seruus reputetur cum liber sit an valeant gesta ab eo si in iudicem electus fuerit.*

SVMMARIVM.

Seruus iudex esse non potest.

Nocomuiene. Similis est tex. in l. cum prætor. ff. de iudi. & tex. in prælegata. l. 4. tit. 4. par. 3. Quod enim attinet ad ius ciuile seruus pro nihilo reputatur, vt in. l. quod attinet, & l. in omnibus officijs. ff. de regu. iur. & in. l. in personam eo titulo vbi Decl. maxime in d. l. quod attiner. plura refert quæ seruus gerere non potest. Vltra quem adde, quod neq; in iudici esse poterit, secundum tex in. l. seruus. C. de iudi. tex. l. 8. & 9. tit. 2. pa. 3. hoc limitans, in personam enim seruilẽ nulla cadit obligatio, vt in d. l. in persoñã, & ideo accusari de delicto seruus non potest ad pœnam pecuniariam secundum glossa de pecho. in. 1 10. tit. 1. par. 7. hanc cõmunem dicẽtem opinionem, quã licet corrupte allegat & declarat vno modo Vi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ilalobos in suo ꝯratio mille com. opin. litera. S. numer. 91. & vide tex. in l. 14. titulo. 9. parte. 7. Sic & econtrario seruus vel dominus pro eo non potest accusare aliquem de iniuria seruo facta, in qua non adsit vulnus, vel in domini contumeliam facta sit secundum textum in. l. 9. titulo. 9. p. 7. quanuis tunc iudex ex officio suo posset illum iniuriantem punire secundum glo. fina. ibidem & Anton. Gomez. tomo. 3. variarum cap. 1. numero. 10. in fine. Quod tamen declaro nisi injuria talis esset verbalis, & seuis, quia in ea neque iudex ex officio posset procedere cõtra iniuriantem seruum, sicut & neque potest contra iniuriam verbis leuibus hominem liberum secundum textum in. l. 4. titu. 10. lib. 8. infra. Et de iis an seruus accusari possit, & in pœnam pecuniariam condemnare, vide per Anton. Gomez. tomo. 3. parte. 1. num. 76. & Clarũ in. l. 165. practicæ crimi. q. 80 & num. 5. & vide. l. 14. tit. 9. parte. 7. Et ex hac seruorum incapacitate procedit etiam, quod legitimationes seruorum nõ sunt capaces, nisi præcedat manumissio secundum tex. & ibi glos. libre, in. l. 4. titulo. 15. parte. 4. neq; testis esse potest, nisi in aliquibus casibus † de quibus per textum in. l. 11. & 13. titulo. 16. parte. 3. Quorum casuum vnus est, quoties cunque seruus in depositione confitetur se esse liberum, nam tunc vsque dum probetur contrarium pro libertate eius præsumitur secundum tex. in dict. l. quem tex. considero pro opinione illa quã iam contradictorio in iudicio vidi determinatam. Nam scilicet si seruus aliquis †Indorum, qui in captiuitate seruitutis existebat, dicat, & asserat se liberum, & pro tali a iudice pronuntiari petat, interim ꝙnõ probatur titulus seruitutis debeat a dominio domini, & eius seruitute liberari? Et videbatur dicendũ quod nõ quia dum in possessione serui adest, & existit dominus non debet ea possessione priuari, & quia secundũ tex. in. l. circa. ff. de probati. tenetur probare se liberũ, qui in possessione seruitutis est. Nihilominus tamẽ in facti contingentia fuit spoliatus dominus illius serui indi possessione, eius etiam lite durante, & indus in pristino statu libertatis constitutus, vsq; dum dominus eius titulum seruitutis legitimum probaret, & sic non fuisse dominum dici potest, sed indũ restitum in pristinum libertatis statũ quia titulus nõ probatus fuit per dominum fuit pro libero declaratus hic & in cancelaria Pinciana, ibi causa in gradu appellationis fuit determinata, ex eo ꝙ Indi a primæua natiuitate liberi nascũtur & Christiani facti captiui fierinõ potẽrãt, etiã ante baptismũ, nisi prius moniti fuissẽt, vt licet videre ex glo. in. l. 2. tit. 23. par. 2. Ideo nimirũ si interim ꝙde iusto seruitutis titulo non docetur liberi reputari debeant, & in pristinam redigi libertatem. Nam quotiescunque originalis status rei †repugnat quãsi possessioni, tunc quasi possessio nõ liberat ab onere probandi secundum tex. in. c. ad decimas de resti. spoliat. in. 6. & tex. in. c. 1. de præscriptio. eo lib. neque tunc transfert possessio onus prouandi in aduersarium, sed ipsemet quasi possessor tenetur probare secundum iura illa, & gloss. in dicta. l. circa, & glo. probaueris, in. l. sicuti. 5. sed si quæratur ff. si seruꝰ. vẽ di. glo. egisse. in. l. si prius. ff. de noui oper. nunt. vbi Bart. 2. 3. & 4. oppo. & ibi late Alexa. Item etiã quia per. l. 21. 22. & 23. en las ordenanças delas Indias, quas posui pro. l. 15. tit. 8. lib. 4. mei repertorij de Cortes, quẽ typis licentia Regia mandauit ante huius recopilationis promulgationẽ

serui esse Indi non possunt, neque vt tales capi, & quod si ante illarum legum promulgationem (de quibus & meminit glo. in. l. 5. titulo. 14. pa. 3.) aliqui eorum serui effecti fuerint & capti, titulus seruitutis verus & iuridicus ostendatur, aliãs pro liberis iudicentur, prout in supra dicta lite actum fuit, & declaratum, Quod tamen ego dubium iudicaui est, num idem sit dicendum in seruis natis in Guinea, qui negros Hispane vocantur, num scilicet, si quis, vel quę illorum in statu seruitutis ꝓpenes aliquẽ
6 existens proclamauerit in libertatẽ, debeat sicut Indus ille statim in libertatem poni, vel in ipsius seruitutis statu lite purante remanebit, & videtur dicendum quod sic, argument. dictorum in supra proxima quęstione. Item & ex tex. optimo, & prima facie claro in. l. si cui. 5. licet de liber. causa, & ex. l. fin. ff. si liber ingen. esse dicatur, vbi semper qui se patronum dicit actoris partes sustinet. Item & pro hac parte facit tex. in. l. 12. titulo 16. parte. 3. & tex. qui pro hac parte videtur expressus in. l. 5. titu. 14. p. 3 & tex. in. l. 27. titulo. 14. parte. 7. quæ leges adeo expressæ pro hac parte aliquibus visæ sunt, quod inquit Villalobos in Antinomia iuris ciuilis, & Regij, litera. S. num. 12. & eo relato nouissime aduocatus Olanus in concordia Antinomiarum eadem litera S. num. 15. quod hodie per dictas leges partitarũ seruus existens subseruitio, & dominio domini non tenetur probare se liberum, sed dominus tenetur probare illum esse seruum sui. Pro contraria vero parte, imo quod lite durante in seruitute remanere debeat seruus hic, & se liberũ probare, vt a seruitute liberetur, facit tex. in. l. matrem. C. de probatio. vbi in sortio ribus terminis inquit tex. ille, quod natus ex ancilla, ingenua tamen fac-

ra teneꝰ probare fuisse narũ post ingenuitatem cum deberet in dubio secundum glo. ibi pro libertate præsumi, & sic natum post ingenuitatẽ Si ergo ibidem hoc statuitur, a fortiori in nostro casu, cum seruus dicit se liberum tenetur id probare, si in possessione seruitutis adest. Item & quia serui isti dum capiuntur, & in seruitutem rediguntur baptizati nõ sunt, imo & audio dominum eorum quem recognoscunt in talem eos venundare, & eorum qui potest alterũ vendit, imo, & patres filios vendunt, & deo iuste vt seruos retineri posse videtur. Nam si in patria baptizarentur, & Christiani effecti fuissent quantuncunque in bello iustissimo caperentur serui effici non possent, secundum Couar. in cap peccatum. 2. parte. §. 11. nu. 6. in princip. secus vero aliãs. Et maxime si & ipsi bellum gerant contra Christianos, & ab eis se defendunt, & ingressum eorum in terris suis pugnant, & resistunt. Item & pro hac parte facit optimus tex. in. l qui de libertate. ff. de liber. causa, vbi probatur quod ille, qui de libertate sua litigans militiæ se dederit antequam sententia lis illa determinata sit, exauctoratus a militia ꝓciatur, esi interim inter seruos numeretur. Iẽ & facit tex. in. l. circa. ff. de probatio. & tex. in. l. liberis. §. igitur. ff. de libe. causa probantes, quod ad sciendum quis probare debeat consiꝺerandum est quis sustineat partes actoris, actor enim quod asseuerat ꝓbare tenetur. Vlterius & facit tex. in. l, 7. titulo. 22. par. 4. probans, quod vt seruus pro libero reputetur, debet per decennium bona fide pro libero haberi, aliter enim si mala fide, potest per dominum in seruitutem redigi. Ergo non datahac bona fide, & decenij possessione in seruitutem retinetur seruus proclamans in libertatem

Gg 5 interim

Universidad de Deusto
Biblioteca

interim quod aliud non declaratur per sententiam: & sic hæc dubiam reddunt hanc quæstionem. Quam obrem Villalobos, vbi supra, inquit per illas Partitarum leges proprima adductas opinione correcta esse iura prosecunda opinione allegata. Ego tamen correctionum inimicus præsertim legum Partitarum, quæ quidem consonant cum iure civili, & nun quam in dubio, nisi aliud exprimatur corrigere illud volunt, teneo leges illas Parti. primæ opinionis non esse correctoriales ad dict. pro secunda allegatarũ opinione. Et secundam hanc opin. tenendam asse ro, fundamentis pro ea adductis: sunt enim vigentia. Ennihil obstant in contrarium addu cta. Quod vt ostendam dico, quod contrarietatem hanc dictarum legum Partitarum tetigit Oralora, de nobilita. 2. part. 3. partis prin. c. 2. nu me. 4. Et vltra cũ primo non obstat, quod de Indijs in supra proxima adduximus quæstione, eo quod specialiter per leges illas Indiarum sic statutum est, & sic ad nostram quæstionem non sunt applicanda, quoniam specialiter cõstituta non sunt in consequentiam trahenda, & rationem specialitatis infra assignabimus. Secundo non obstat dicta lex. 12. ti. 16. par. 3. nam loquitur & procedit respectu alterius tertij quam domini ipsius serui scilicet, cum in testem seruus adducitur & asserit se liberum esse. Tunc enim nisi tertius ille contra quẽ seruus dixit testimonium probet quod erat seruus tẽpore depositionis pro libero reputabitur, vt dictum & testimonium eius valeat. Non tamẽ probat lex illa seruum talem respectu domini liberum reputari: & sic nihil facit contra nos lex illa. Non obstat & tertio dicta. l. si cui. §. licet. ff. de lib. causa, que videbatur expressa pro dicta prima opinione. Nã procedit quantum ad hoc, vt seruus ipse in libertatem proclamans in iudicio ad proclamationem admittatur, quoad hoc enim liber reputatur. Aliter enim in iudicio cõparere non posset sicut & videmus in muliere vxorata quæ absq; licentia mariti in iudicio adesse nõ potest, vel ex iudicis licentia, si absens maritus sit, secundum. l. 4. ti. 3. infra. li. 5. Sed ad petendam libertatem hanc marito absente existẽte, nec reversuro, mulier hęc in iudicio adesse † potest, aliter enim iudicium inchoare nõ posset. Sic & minor litigare volẽs, vt de curatore ad litem ei prouideatur põt in iudicio comparare, secundum Castillo. in. l. 55. Tauri. n. 34. Ideo nimirum si in seruo proclamantem in libertatem idẽ sit, vt respectu existendi in iudicio, in li. 10. illa serui onera nõ sustineat sed liber reputetur, sine præiudicio tamen domini. Quem rex. sic intellexit Bar. in. l. 1. §. per seruum qui in fuga. ff. de acquir. possess. & Oralora, vbi sup. n. 4. in fine. Nec obstat versi. sed magis, illius. §. licet, contra hunc intellectum, vbi dicitur dominum li tependente seruum non possidere, quia intelligitur naturaliter, civiliter vero bene possidet, secundũ Bar. in. d. §. per seruum. n. 1. & cũdẽ Bar. in. l. 3. §. ex cõtrar. col. 2. in med. ff. de acqu. pos. cuius Bar. di. in. d. §. per seruũ aprobãtur per Ias. ibi. n. 11. & 12. Et an seruus iste in libertatẽ proclamãs possit procuratorẽ cõstituere, vide singul. l. 4. ti. 5. p. 3. Nõ obstat 4. di. l. fin. ff. si lib. iuge. esse dici quia procedit, & loquitur cum quis se dicit patronum alicuius. Tunc enim cum ilium asserat libertum, & persequens iam asseruitute liberum, qui patronum se esse dicit probare tenetur. Ibidemque non de libertate aut seruitute principaliter agitur, sed de iure pa

tẽ patronatus: ipsequę patronatum se vocans, item monet, ideo in cum non esse, si actoris partes debeat sustinere & se patronum probare: & sic non solum contra nos nõ facit, sed & pro nobis potius. Nõ obstat etiam text. in. d. l. 27. titulo. 14. par. 7. Ideo enim ibidem dominus tenetur probare illum esse suum seruum, quia dominus ipse in seruitutẽ proclamauit citatum, & sic actoris sustinuit dominus partem prout. in. dict. liberis. §. igitur. ff. de lib. causa. disponitur, vel quia lex hæc. 27. solum practicatur, cum de proprietate agitur, non vero cum de possessione. Natu cum de possessorio agitur, secundum Oralora, vbi supra dominii auditores seruant dispositionem dictæ legis circa. ff. de probatis, pro secunda nostra opinione allegata. Con quę el señor de sian cas de dexar seguir al siervo su causa, y no le trasportar, ni maltratar, vt inquit. l. 5. titulo quarto partita. 3. versi. Empero quãdo, quæ sic gustaris est in hoc, & ibi, glos. inquit se non meminisse de iure cõmuni tex. scriptum & ipsum: Vel aliter & tertio respondeti potest, quod licet dicatur in illa. l. 7. seruum esse, qui proclamat, & libertatem petit, ideo tamen quia dominus illum per violentiam in seruitute tenebat, & in seruitutis possessione violenter dominus ingessit, tenetur probare dominus seruum suum illum esse: interimque constito de violentia, debet in libertatem reponi, vt patet ibi, *Forçiçramente*, quod idem imperatur, ac si dicoret, per vim & violentiam. Vis enim in eius qui se dominum contendit ad imponendum onus probationis seruo, minime prodest, vt inquit text. in. l. vis eius. C. de probatio. xx quæ de sumptis dicta lex. 27. Sicut & videmus quod si possessorio recuperandæ agatur contra eum viciose possidentem quia spoliauit, talis possessio non relevat spoliantem ab onere probandi sed ad huc ei incumbit onus probandi, secundum Bart. in. l. naturaliter. §. minus. nu. 17. & ibi Ias. num. 116. cum sequ. aliquibus. ff. de acquis. pos. Nos vero loquimur quoties de violentia hac non cõstat, & sic non obstat nobis. d. l. 27. Nonobstat etiam & quinto tex. in. d. l. 5. titu. 14. par. 3. quę meo videri desumpta fuit a. l. liberis. §. igitur. ff. de lib. causa. & a. l. ordinata. &. l. igitur. 5. potest. ff. eo. titu. Nam non est. d. l. 5. contraria nostræ secundæ opinioni, imo eam fortificat si bene inspiciatur. Patet enim ex ea proclamantem teneri probare suam intentionem prout probant leges illæ, a quibus dico desumptam fuisse hanc legem 5. dum tamẽ dominus aliquo modo statim lite mota iustificet suam possessionem puta per scripturã empționis, vel per testes, vel se habuisse ad hæreditate parentum. Tunc enim si seruus proclamat in libertatem lite pẽdente non remouetur dominus a possessione sua, & seruus tenetur probare suam intentionem, prout in qua iustificationem hanc faciendã, per dominum. gl. in ea. l. 5. nam per proclamationem serui in libertatem dominus amisit naturalẽ possessionẽ retenta, tamen ciuili, vt inquit Bart. in. d. l. 5. §. per seruum qui in fuga. n. 1. ff. de acqui. pos. Et ita loquitur ver siculus, mas si esse, illius. l. 5. qui contra ius primafacie videbatur nostræ secundæ opinioni. Nam ne posset dici violenter seruum retineri in seruitute per dominum, ideo ibidem statuitur quod proclamante seruo, dominus iustificet possessionem suam simili allegatione & probatione aliqua, sic enim non poterit dici possessionem violentã esse, quæ tamen non allegatur talis, neque præsumitur in seruis ijs de Guinea. Neque tunc tenetur

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenetur dominus titulum proprietatis probare, vel possessionē alio modo iustificare, sicut teneretur, si ipse dominus partes actoris sustineret. Et ij sunt veri & literales dictarum legum intellectus meo iudicio, quibus attentis, non obstant secundæ huic opinioni. Neque oberit si quis dixerit hominem liberum in seruitutem † per nullum tempus redigi posse, secundum tex. in. l. 6. tit. 29. par. 3. etiam per mille annos. secundum. gl. ibi. quātumuis bona fide emater ab aliquo, secundum Anto. Go. to. 2. c. 15. n. 24. quia illud verum si cōstiterit prius liberum fuisse, prout ibi lex illa præsupponit hominem liberum fuisse, & cum dominus tantum in præscriptione se fundat. Secus cū non constat a princip. liberum fuisse sed potius colore, & habitu de genere seruorum est, prout sunt isti nigri de Guinea & Manicongo, tūc enim non procedit. l. 6. & eius conclusio. Quibus neque etiam obstabit regula illa. Bar. & Ias. num. 44. in. l. si prius ff. de noui. ope. nunt. de qua per Menesium, in. l. ædibus. n. 2. cum. 3. seq. C. de seruit. & aqua, scilicet, quod quasi possessio alicuius status, quæ necessario nō concordat cum origine rei, non transfert onus probandi in aduersarium, quia in hoc casu dixi mus iam, quod ex origine serui isti, serui fiunt, & sic non habet locū in hoc casu hæc regula, sed illa potius, de qua per Ias. ibi. n. 43. quod quasi possessio status quæ inest actualiter vel est aperte inesse ab origine transfert onus probandi in aduersarium, & allegat ad hoc, d. l. circa. ff. de probat. & l. liberis. 5. fi. ff. de libr. causa. pro secunda opinione allegata. Et licet naturaliter omnia libera præsumantur, per iusgentium, ius hoc naturale sublatū est, quod fieri potuit, & limitari, vt nō procederet quoad

8

aliqua genera personarum secundū Bar. & Doctо. relatos per Couar. in d. c. peccatum. 2. par. §. 11. nu. 3. & sic quis seruus nasci potest, secundum tex. in. l. 1. & 2. tit. 24. par. 4. Et tunc cum talis nasci possit, primæuus status rei non repugnat quasi possessioni seruitutis, cum in iuribus personarum dari & cadere potest quasi possessio & remedia possessoria secundum. Bal. subtiliter, in. l. nō ignorat. 2. & 3. col. C. de ijs qui accus. nōpos. quem ad hoc allegauit Oralora, de nobilit. 2. par. c. 1. n. 9. Et per consequens quasi possessio domini transferre potest, & transfert onus probādi in seruum in libertatē proclamantem. Et ita inquit Couar. vbi sup. n. 3. versi. qua ratione, & sequēti, quod hodie non omnes homines liberi nascuntur, cum alijs legibus vtamur idque maxime vtile sit reipu. Vbi & probat Couarr. seruitutem non esse contra naturam, & si esset, limitari posset per ius gentium circa quorūdam hominum genus. Ex quibus remanet meo videri vera conclusio, scilicet, quod in alijs seruis, quam in Indis, qui actoris partes sustinet tenetur probare intentionem suam, neque si seruus proclamans in libertatem debet lite pendente priuari dominus possessione seruitutis modo aliquo iustificata, nisi constitisset primæuum statum rei pugnare, vel violentam possessionem illam acquisitam. Rationemque differentiæ, quare aliud sit in seruis Indis, quam in nigris de Guinea, assignabis, vel quia in Indis sic expresse reperimus dispositum, in nigris vero nō, vel quia primæuus status rei in Indis repugnat seruituti, quod non est in nigris, qui quidem per eorum inimicos volentes eos occidere, & comedere venduntur, quo casu possunt serui fieri, secundum Nauarr. in Manuali, cap. 24. num.

24. nu. 9. Vel quia nigri semetipsos vendunt pro seruis, quo casu licitum est eos, vt tales retinere, secundum eundem Nauar. in nouo. ca. 28. Manualis in addit. ad cap. 23. num. 96. fol. 56. Indi autem non sic faciunt, ideo & merito differunt circa hoc. Et an inconscientia nigri ij in seruos retineri possint. Nana. in dict. num. 96. declarat, vide eum ibi. Quid tamen dicemus in captis in rebellio-
10 ne regni Granatæ, † qui contra Regem nostrum bella mouerunt, montemque Niueum vulgo, Sierra neuada, ascendentes mahometicā sequētes sectam, cum & ipsi ex Maurorum genere descenderent, templaq; quā plurima violarunt, cleticosque, & religiosas personas, & alios Christianos seculares occiderūt, qua de causa Regia pragmatica statutum fuit, vt quilibet eorum, qui Niueum mōtem ascenderunt, esset seruus capiētis, masculum a decem annis, & dimidij supra, & fœmina nouem & dimidij, quod iustissime iussum fuit, nam capti in bello iusto serui capientis
11 efficiuntur † secundum Couar. in dicap. peccatum. 2. par. §. 11. nu. 3. versi. 6. hinc apparet. Neque obstat tex. in. l. 1. tit. 29. par. 2. probans non effici captiuos Christianos in belo etiā iusto, si ab alijs Christianis capiātur, nam id verum esset, cum Christiani cōtra Christianos propter alias causas, quam propter fidei desertionem bella mouerent, secus vero alias secundum tex. in. l. 1. tit. 11. par. 4. per quam sic debent declarari, dicta. l. 1. & dict. per Couarr. in dict. 2. par. §. 11 nu. 6. Et ideo inquit tex. in. l. 2. ti. 23. par. 2. iustum esse bellum, quo mediā te inimicos fidei destrui conatur, & fides nostra augetur. Dicti tameneō uersi noui Regni Granatæ non solū contra Christianos & Regem nostrum Christianissimum rebellarunt, sed & dictis & factis fidem semel susceptā reliquerūt igitur iusta fuit pragmatica illa anno. 1572. facta, secundum quam capto aliquo vel aliqua illorum, qui tunc montem Niueum ascenderunt, si tunc erant ætatum ibidem signatarum serui capientium fierent, & quantuncunque proclament in libertatem idē in eis, quod in Nigris dicendum est iustificata possessione retinentis probatione, quod de illis fuerunt, quæ omnia notāda sunt vt sciamus, vel defendere dominum, vel seruum, in iudicemque non sinamus seruum aliquē eligidum in possessione serui extiterit.

El officio de juzgar. Adde vt neque arbiter esse possit, secundum tex. l. Prædius. §. fina. ff. de arbit.

Por no ser persona libre. Aliam rationem assignat tex. in. l. 4. tit. 4. par. 3. scilicet, quia non habet intellectum sanum, neque bonum. Sunt etenim serui, prout videmus hebetis ingenij tardi, & inhabiles præsertim ad iudicandum. Sed quia posset aliquis esse ita & boni & clari ingenij intellectus in quo deficeret ratio illius. l. partitarum, & deficiente ratione & per consequēs dispositio, talis seruus ne posset eligi in iudicē, addidit nostra lex rationem aliam quę deficere in seruo non posset. Et sic seruus non poterit esse iudex quantuncunque habilis & clari sit intellectus, cum alteri & sic domino sit adstrictus, neque liberam habeat voluntatem, quæ maxime in iudice requiritur. Alia etiam ratio assignari potest, scilicet, quia cū omnes serui naturaliter fures sint, &
12 faciliter † corrumpantur, secundum Tho. Grammat. deci. Neapo. 38. n. 15. & glo. 1. per tex. ibi in. l. 46. tit. 5. par. 5. & furta, & corruptiones in plurimum abhorreantur in iudicibus: ideo iuste serui iudices esse non possunt. Cumq; ad hoc tot rationes habeamus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

beamus, licet aliqua earum deficiat, vna remanente, remanet iuris dispositio in suo esse, secundum tex. in. §. affinitatis quoque. instit. de nupt. js.

Anduuiesse por libre. Similis est tex. in. d. l. 4. tit. 4. part. 3. & l. Barbarius, ff. de offi. præsidis, vbi Docto. latissime loquũtur, & plures alij, quos hic allegat Didac. Perez, & Bald. per tex. in. l. 2. C. de senten. & late Tiraq. in legibus connubialibus, glo. 8. de son Ry, nu. 144. cum sequ. plurib⁹. Vbi nu. 150. expresse tenet seruum communi opinione pro libero reputatũ iudicem esse posse, & testem in testamento, vt ibi per eum, n. 149. Quod adeo verum est, vt & in delegato iudice hæc procedant, prout frequẽtiores tenere testatur Oroscius in dict. l. Barbarius. nu. 12. & 13. & probatur l. si arbiter. C. de sen. & int. omn. iud. & probatur ex tex. nostro iuncta rubri. sub qua situatur, quæ in ordinarijs & delegatis loquitur iudicibus. Et quid in seruo tabellione communiter pro libero † reputato dicendũ
13 sit, ibidem tradit Oroscius, quid tamen erit econtra? Ponamus enim, quod communi opinione quis reputetur seruus, & in tali possessione existat, re tamen vera liber est, an si nihilominus in iudicem sit electus acta, & sententiæ, & mandata interim gesta, & facta per eum valebunt? Et videtur dicendum quod non, cum communis opinio consideretur secundũ tex. hic, & dictam. l. Barbarius. Nihilominus tamen contrarium est tenẽdum, imo quod valeant. Nam auctoritas facit actum valere (vt inquit Bonifacius in peregrina legum Partitarum, verbo, iudex in glo. erroris,) & inspicitur veritas, aut error, vel opinio facit rem valere? & tunc inspicitur opinio. In hac tamen quæstione veritas actum valere facit: ergo illa attendenda. Semper enim attendendum est, vt actus valeat, & nõ pereat, talisque, quem fuisse, præsumitur, idũ pretutam gessit, qualis postea declaratur. l. moueor. C. de seruis exportan. Et ita tenet Bald. relatus per glo. tal yerro, in. d. l. 4. tit. 4. par. 3. Neque obstat tex. hic, ibi. *Pues que por comun opinion.* vbi videtur communem solam opinionem legislatorem attendisse, vt gesta valeant: sicut in serui testimonio attendendum dixit tex. in l. 1. C. de testamen. & in. l. 9. tit. 1. pa. 6. quia respondeo quod in casu nostri. tex. & d. l. Barbarius, non tam efficit error cõmunis acta facta per Barbarium valere, quam authoritas superioris eum in iudicem eligentis, & in consequentiam vtilitas publica, in actis per eum conseruandis resultãs sicut & in dict. l. 1. C. de testam. & in dict. l. 9. eius concordante considerata publica hæc vtilitas, quæ in conseruatione & executione testamentorum versatur, secundum text. in l. vel negare. ff. quemadmo. test. aper. cap. vltima voluntas. 23. q. 2. & neũ pantur, vt in. l. Gallus. §. quid si is. ff. de lib. & posthu. & ibi. Bal. notab. 3. Et ideo nimirum si testi in testamento adhibito, qui licet seruus esset, pro libero tamen tunc reputabatur, credendum sit, & ei fides haberur. Si tamẽ in alia re seruus testis esset, in qua non illa versaretur publica vtilitas nulla fides seruo, etiã pro libero tũc reputato esset danda, secundum tex. qui ita debet intelligi in. l. 12. tit. 16. par. 3. Et ita quod non tam communis error, quã publica vtilitas in hoc casu & materia consideretur, tenet Hosti. in summa. tit. de offi. del. §. cui posit delegari. in princ. & Bar. in lectura. l. Barbarius. n. 5. & ibi Oroscius nu. 28. versi. populus Romanus. col. 297. & alij relati per Tiraq. vbi supra nu. 156 & per Baeçam, de cur. rotorum, cap. 12. nu. 8. fo. 91. & Soci. reg.

227. limi. 1. alias enim vt aduertit Oroscius, nisi publica verteretur vtilitas error communis nõ ita proficeret. Quid enim consensui ita contrariũ iudicari potest, sicut error, vt. l. si per errorem. ff. de iurisd. omn. iudi. ni si dicamus secundum eum ibi longe aliam causam vnius, aut alterius pri-
15 uati, aut erroris communis. Ideo error communis multum adiuuat existente publica vtilitate, nõ tamen sufficeret communis error, quidquid voluerit Oroscius, ibi. Nam ideo valẽ
14 gesta per iudicem excommunicatũ † communiter pronon excommunicato reputatum secundum glo. in. l. cum lege. ff. de testamen. & Batt. in d. l. barbarius numer. fin. & ibi Oroscius. num. 25. versi. seruitutum in fine. propter publicam vtilitatem & errorem communem. Neq, obstat quod sola quasi possessio officij barbarij in temporalibus sufficeret secundũ Bartol. in repetit. dict. l. barbarius, num. 4. Nam secundum eum ibi procedit quoties loquimur in quasi possessionibus, vbi decretum superioris non requiritur, vt in quasi possessione iuris eligendi, & quasi præsentandi, secus tamen, vbi superioris requiritur auctoritas, & decretum, tunc enim si est interpositum de facto habet locũ lex barbarius, & nostra, & ob publicã vtilitatem, & errorem communẽ valent gesta per seruũ. Et nisi daremus auctoritatem superioris nihil valerẽt secundum Bar. ibi n. 7. in fine, quem rectissime locutum fuisse testatur, ibi Oroscius. col. 39. 7. post medium, & ideo in nostro tex. auctoritas superioris consideratur, ibi, *Otorgado poderio*, & communis error, ibi, *Comun opinion*, & publica vtilitas virtualiter continetur, quoniam in cõseruatione actorum versatur. Et propter hãc & propter decretum iudicis interpositum in electione iudicis, hominis liberi, communiter tamen pro seruo reputati, & qui veritas attendẽda est, valent gesta per eum constito de veritate, neque communis error obest tunc quasi considerandus sit in fauorem gestorum, non vero in destructionẽ eorum. Ex quo infertur, quod si notarius diu fegessit pro notario †
instrumenta conficiendo communiter pro tali habitus, deficiente tamẽ auctoritate superioris, nõ sufficiet error communis, vt gesta per eum valida forent, secundum Bart. in repetitione. d. l. barbarius, num. 8. communiter approbatum, secundum Alex. cõsi. 138. nu. 1. volum. 2. & Ias. in ea l. barbarius nu. 45. & hanc maiorpars doctorum sequitur, secundum Tiraquel. vbi supra num. 145. & crebriorem testatur Oroscius & veriorem, in ea. l. barbarius, vers. 10. col. 394. licet ibidem dicat non deficeret, qui contrariam consuetudine approbatam, & communem affirmer. Inversi. tamẽ 30. ipse Oroscius describit concordiam inter has opiniones, inquit; sibi placere, quod si longo tempore iste notarius exercuit officium transferatur onus probandi indecentem non esse notariũ, quasi cursus illius temporis fundet & iustificet intentionem suam interim, quod contrarium non est probatum, quod probari difficillime poterit. Crederem tamẽ tunc teneri istum notarium ostendere titulum suæ possessionis, si ab aduersario petatur. Nam cum ab alio, quam a Rege ereari non possit, si titulum a Rege habitum non ostendat cum contra iuris dispositionem possideat, tenetur ostẽdere titulum suæ possessionis, argumen. dicendorum in. l. 2. glo. 2. ti. 1. infra li. 4. Sed quid si quis habitus fuit pro sacerdote, cõtra quem opponitur quod non est sacerdos, & non potest aliter probari aliter sacerdotium, nisi per communem re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem reputacionem an sufficiet, tradit Abb. in cap. innotuit. num. fina. & ibi Innocen. de eo qui fur. ord. sus
16 cepit. Sed an in iudice delegato † tex. noster procedat, in principio huius glossæ diximus. Quid tamen si error hic communis adest circa perso
17 nam delegantis † puta quia se habet communis opinio quod iste qui dat authoritatem delegato est magistratus, & delegans, & potens eam dare, & liber, cum in effectu sit seruus, an idem erit, & procederet nostri tex. dispositio? Et respondendum est, quod si titulum habet a superiore, & adest communis ille error, habebit locum noster tex. & dict. l. Barbarius, sed si authoritate superioris non esset delegans ille electus, tunc vtique error communis non dat sibi potestatem, neque per consequēs delegato eius: quia vt communis operetur error, authoritas superioris debet intercedere vt cōclusum est, & tenet vltra relatos Innocen. in cap. nihil, de electi. & traditur per Bald. in. d. l. si arbiter.

Lefuese otorgado poderio de juzgar. Intellige per potētem concedere puta per Regem, vel per quē ipse Rex concessit, vel foro aut consuetudine habet acquisitum, vt. l. 1. supra ist. tit. dictum est. Nam verba quantuncunque generalia de habilitate sunt restringenda. l. vt gradatim ff. de mun. & honori.

Valdrian. Sed an non cōram falso prætore, vt. l. 2. C. de eo qui pro tuto. & quodam velut tyranno, vt. l. decernimus. C. de sacros. eccles. gesta nullius esse moment. debuerunt? Et videtur quod sic, vt dictis iuribus: quia iste Barbarius, vt ita loquamur, secūdum Bart. in repetitione. dict. l. Barbarius. nu. 4. contra glo. ibi quantum ad se seruus, & non prætor fuit, prout frequentiores tenere affirmat Iason. col. 1. & Oroscius. num. 24. ibidem.

Si ergo seruus & non prætor, igitur falsus & tyrannus, ergo nulla fuerūt per eum gesta. Hæc tamen nihil obstant, nam responderi potest, secundum Bart. & Doctor. communiter teste Oroscio, in dict. l. Barbarius. nu. 28. Primum, Barbarium, vt constat, tyrannum non fuisse, vt pote, quem populus ipse, vel qui iudicandi potestatem tribuere poterat, elegit, neque falsum prætorem, sed magis incapacē præturæ gerendæ. Sunt enim in proposito exceptiones, quæ iudici cuique obijci possunt, si creatus iudex non es si iudex esse non potes, hæc inhabilem, illa falsum prætorem facit, gl. in. l. qui procuratorio. §. fi. ff. de procura. Cum itaque seruus Barbarius ex facto prētor fuerit, inhabilem exceptio non falsum reddere potuit. Verum eam inhabilitatem superioris authoritas, error communis, & publica vtilitas supplere potuerūt. Sed an non Barbarium seruum, prætorem non fuisse declarandum fuit, & declaratio (vt ratihabitio) retrotrahitur, & sic interim ab eo gesta nihil valuerunt? Respondeti potest huic obiectioni, vt per Bar. in dict. reperi. l. Barbarius. nu. 4. sicut & alijs multis per ipsum ibidem propositis, & factis, quibus ipse respondit, & ab omnibus ibidē approbantur eius dicta.

Comun opinion. Et superioris authoritas, vt dictū est, & ex tex. nostro patet, ibi. *Otorgado poderio*, quę duo validitatem actuum & gestorum per seruum iudicem efficiunt & causam, & fauor publicę vtilitatis, secundum Alex. Hosti. & aliorum pluriū opinionem, vt in gl. anduuiesse, dictum est. Et quæ in hoc dicatur cōmunis opinio, tradit Tiraq. in dict. glo. 8. legum connubialium. n. 160. cum seq.

IN LECEM Nonam.

Coronæ

1 *Coronæ Regiæ reseruata impræscriptibilia sunt.*
2 *Iurisdictionem omnem in regem vadicatam reperimus.*

SVMMARIVM 1

Nullus miles vel potens principatus Ouetensis, y de quatrofa cadas, quæ Regiæ sunt coronæ, impediant populos, villas, loca, & parochias eligere iudices, & officiales iustitiæ. Neque ipsi milites, nobiles, & potentes in dictis locis officiales hos eligant, neque eligere possunt, non obstante quacunque contraria consuetudine, subnostri tex. pœnis. 2

Ve esté en costumbre antigua. Sed nonne hos eligendi, & nominandi iudices hos & officiales tempore & consuetudine acquiri potest, & faciendum est posse, vt supra. l. 1. huius tituli probauimus, & in. l. 3. titul. 3. supra hoc co: libi. Hic tamen idoneo consuetudo non sufficit, quia per impressionem & violentiam acquisita censetur per hos milites & potentes dictorum locorum, & eorum propria authoritate, vt patet ex text. nostro ibi, *Propria autoridad* & ibi. *No les dexan nōbrar.* Vel secūdo dici potest, quod quantumuis violentia non daretur in ijs militibus & potentibus horum locorum in electione officialium iustitiæ per eos faciendā virtute prætensæ consuetudinis, adhuc dicta cōsuetudo non valebit. Quoniam populi ij Regiæ sunt coronæ subiecti; & per consequens omnia in eis existentia & adiacentia; & iurisdictiones, & ius eligendi officiales, quæ tamen ex principis permissu, vel alia causa in populos ipsos & vicinos eorum remanserunt, nullo tempore, aut consuetudine acquiri possunt per potentes hos cum reseruata Regiæ coronæ impræscriptibilia sint † secundum tex. in. l. 6. titu. 29. part. 3. & tradit Auendano. ca. 4. præcorum num. 17. & itidem num. 20. libr. 2. & in tit. de las prescripciones, latius diximus. Vel tertio pro ratione decidendi dici potest, quod cum omnes iurisdictiones in Principe, & Regæ radicatæ sint, † & ab ipso fluunt, & ad ipsum refluunt, prout in alio diximus loco, & tradit Maranta, in practica. 4. par. dist. 5. num. 3. pag. 118. Nimirum si princeps ipse possit auferre, tollere, vel infirmare iurisdictiones quas liber consuetudine, vel rempore acquisitas, præsertim iusta existente causa, & præsumptione impressionis, & violentiæ apparente, prout in nostro tex. significatur. Et hæc verior ratio mihi videtur, quamuis non displiceant aliæ duæ primæ.

Por antigua que sea. Et sic immemorialis censetur etiam derogata, vt in l. 3. tit. 1. lib. 2. supradictum est.

IN LEGEM Decimā.

1 *Baro vel dominus alius temporalis, an possit vassallis prohibere ne curiā adeant, &c.* 3.
2 *Ad Principem per saltum pro iustitia consequenda deueniendum non est.* &c. 4.
4 *Negligentia dominorum possunt vassalli curiam adire pro iustitia petenda, vel in aliquo ex casibus curiæ.* &c. 4.

SVMMARIVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In præiudicium iurisdictionis ordinariæ concedi speciales commissiones lex hæc prohibet, nisi cum expedire visum fuerit Regio consilio.

Se prejudicare impide. Quod maxime in iure abhorretur, adeo vt si Baro. vel dominus alius temporalis in terris suis merum & mistum imperiũ haberet, vel primam cognitionẽ causarum ciuilium & criminalium posset prohibere * vassallis suis, ne inde rogationem iurisdictionis, vel priuilegiorum eius venirent ad Regiam curiam, secundum Puteum, de syndicatu, tit. de excessibus Baronum. ca. 2. num. 2. & 3. fo. 121. Non enim, secundum eum ibi. nu. 4. veniendum est ad Principem per saltum pro iustitia consequenda, † sed gradatim. Quia primo debet adiri ordinarius, deinde proximus superior si ordinarius grauat, deinde ad Principem est recurrendum, vt l. 1. §. si quis in appellatione, & l. ad Imperatorem, & l. ad Principem. ff. de appellat. Et ideo inquit optime text. in auth. de mandat. prin. §. si tibi, in fine, loquendo cum iudice ordinario. Si verocũ te non adierit, veniret ad hanc Regiã præsumpserit dignitatem, & remittemus eum cum omni correctione, & responsum non dabimus, & ibi glo. non dabimus, plures similes allegat. Quæ de causa in. l. 2. tit. 1. lib. 8. infra statutum est, vt iudices Pesquisidores tunc demum mittantur ad loca, & populos, vbi iudices ordinarij administrant, quoties ordinarij iudices pro negotio illo expediendo prouidere non potuerint, non alias, vel negligentia ipsorum iudicum ordinariorum data, prout inquit text. in in dict. §. fin tibi. Huiusque negligentiæ ratione poterunt vassalli dominorum † Regem adire spreto ipso ordinario loci. Rexque tunc mittere poterit Regios hos cõmissarios secundum tex. in. l. 1. titu. 1. lib. 4. infra vbi & videbimus Deo volente, & probat etiam textus, in. l. 13. titul. 21. infra. lib. 4. & tex. in. l. 1. & 2. titu. de los Pesquisidores. part. 7. & tex. in. l. 8. tit. 1. lib. 8. infra. Et sic debet intelligi noster tex. in fine, dum dicit Regem Henricum commissiones has dari permisisse; nam illud existente iusta causa permittendum est, cum in Rege nihil injustitiæ denotare debeamus. Sed quia non quælibet causa debet esse sufficiens, lex nostra ita stricte processit. Hæc tamen intelligenda sunt nisi per casum curiæ, vulgo, casos de corte, de quibus l. 8. 9. & 10. & 11. titul. 23. infra libro 4. Rex adeatur, per hanc enim viam † prætermissa ordinaria loci potest Rex & eius curia adiri. Item, & quod diximus in appellationis articulo, statim proximum superiorem iudicem adeundum, & postea Principem, est intelligendum per viam supplicationis secus per appellationem ordinariam a sententia iudicum inferiorum interpositam. Per hanc enim omissio ordinario iudice appellationum a dominis temporalibus in suis terris posito & nominato, potest directo appellari ad regiam curiam, & cancellariam, neque id possunt domini vassallorum ipsis vassallis prohibere. Neque in hoc articulo loquitur lex nostra, sed tantum cum in prima instantia cognoscendum est, aliter enim esset facere contra dispositionem. l. 1. tit. 1. lib. 4. infra.

1 2 3 4

IN LEGEM vndecimam.

SVMMARIVM.

Iudices

Iudices ordinarij ciuitatum, villarum & locorũ in causis redditum Regiorum & gabellarum, iuriumque aliorum Regis cognoscere possunt, & nullus alius super ijs de putari potest iudex, & secundum tassam Regiam iura capere debent.

Alcaldes ordinarios. Ij enim in omnibus causis pecuniarijs, & criminalibus expediendis se intromittere possunt, si aliud non est dispositum secundum tex. in authen. vt iudi. sine quoquo suffragi. §. volumus.

Lugares. Quamuis enim iudices vicorum, & aliorum locorum ciuitatibus & villis subiectorum ad summã vsque centum morapetinorum cognoscere possint, vt lege sequenti probatur, in causis tamen ijs gabellarum & iurium Regiorum in quacunque summa etiam magna consistentium, intromittere se possunt per tex. nostrum, & per iudices ordinarios ciuitatum & villarum impediendi non sunt. Et hoc fauore Regis ipsius, cui iura hæc & gabellæ debentur, & soluenda sunt, imo & populorum ipsorum, & debitorum si bene considerentur.

IN LEGEM duodecimam.

1 *In causa summaria & parua vnus testis plene probat.*
2 *Iudices si vltra metam iurisdictionis cognoscant an intra summam permissam valebit pronunciatum.*

SVMMARIVM.

Iudices rurales ad quam vsque summam in suis vicis & populis cognoscere possint, declarat lex nostra.

Asta cien maravedis. Inclusiue ponitur dictio hæc hasta: aliter enim mens legis nostræ offenderetur, sicut & sumitur. in. l. 6. titu. 3. infra libro. 4 vbi plures de hac dictione tractantes allegat. Et sic licet antea causã breuis diceretur, quæ duos aureos non excedebat. l. si oleum. §. fina. cum. l. sequen. ff. de dolo, iam centum vsq; morapetinos comprehendit iurisdictio horum ruralium iudicum ex textu nostro. Et tanquam causa summaria breuis & parui præiudicij commissa est ruralibus & idiotis iudicibus, ne plus in eius prosecutione expendatur, quam sit principale interesse totius causæ, contra. l. mediterraneæ. C. de annonis, & tributis lib. 10. & tradita per Felin. in cap. nonnulli. col. 1. de refeript. In iisque causis parui valoris vnus testis plenam facit probationem † si de facto plene deponat, secundum Bart. in. l. 2. §. sin vero. nu. 1. C. vbi in rem actio. & in. l. 1. C. quorum bonorum Hippo, sing. 435. trita est. Matheſi. notab. 2. Ias. in repet. l. admonendi. nu. 187. ff. de inreiuran. vbi & alios casus ponit vbi testis plenam facit probationẽ. Sed an si iudices ij rurales cognoscant de maiori summa, validã erit sententia in summa † de qua cognoscere poterant, tradit optime Rebuff. in. 1. tomo. consti. Fran. titu. de senten. prouis. art. 2. glo. 4. num. 7. & alij referendi per nos l. 7. tit. de las apelaciones, verbo, diez mil, infra. lib. 4. Hæc tamen licet ita sint, poterunt tamen delinquentem in fraganti crimine capere & incarcerare secundum Bocr. in dec. 115. num. fina. & qualiter pro-

1 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

niatur iudex metã iurisdictionis excedens, vide per Plateam in l. militaribus viris C. de decurioni. li. 10. & Auiles in proœmio, cap. Prętorum, num. 6. fol. 11.

IN LEGEM decimã tertiã.

1 *Depositarij electio ad Regem, & eius ministrum pertinet.*
2 *Depositare an poterit iudex pedaneus limitatam eius iurisdictionem excedentem.*
3 *Depositario an possit de publico constitui salarium, vel aliunde.*
4 *Salarium de publico an constitui possit per Correctorem & Rectores ciuitatis.*
5 *Iudex an possit seipsum in depositarium eligere, & an tabellionem aliũ quam causæ. 15.*
6 *Iudex non eligens idoneum depositarium, vel fideiussorẽ an teneatur &* 7.
8 *Cautela sufficiens, an detur, vt iudex non teneatur propter non electum depositarium sufficientem.*
9 *Epistolam mittens pro tertio aliquo non censetur per eam se obligare, nisi aliud dicatur.*
10 *Leges cum ostendimus. 6. ff. ff. de stat. & l. 1. §. diuus ff. de mag. conuen. intelliguntur.*
11 *Taciturnitas in iudicialibus pro consensu habetur & vim habet stipulationis. &* 12.
13 *Approbans alium tanquam idoneum & locupletem non censetur eius fideiussor, cum fallentijs.*
14 *Iudex an teneatur si depositarius per eum electus paulatim depauperetur.*
16 *Depositarius an possit deponenti reddere pecuniam.*
17 *Deponens si de facto capiat depositũ fingitur non deposuisse.*
18 *Depositarius ad iudicis mandatum reddens depositum an & quando liberetur. &* 19.
20 *Pœna aduocati nolentis pro alio patrocinari.*

SVMMARIVM

Iudicibus incumbit in suo territorio depositarium eligere, dũ tamen non eligant in depositarium causæ tabellionem, & aduocatos compellere iudices possunt pro partibus patrocinari.

Vestras justicias. Electio enim depositarij † ad regem & eius ministrum iudicẽ pertinet, vt est textus. & ibi Bar. in l. si soluturus. ff. de solut. tradit Auiles. c. 10. synd. verb. nombrare. fo. 275. & glo. Salmantin. in l. 1. ti. 10. lib. 1. ord. col. 1140. in fi. Sed an iudex pedaneus habens limitatam iurisdictionem † poterit sequestrare rẽ aliquam metam suę iurisdictionis excedentem? Et in hoc concludo, sine dubio, scilicet ‡ quod cum sequestrũ venit in consequentiam rei de qua agitur tunc optime fieri potest, ex text. & ibi traditis per omnes, in l. a iudice. C. de iudi. & idem dicendum si copia iudicis haberi non posset, & esset periculum in mora, secus vero alias, quia tunc nullo modo possent.

En quien se hagan los depositos. Sed an depositarijs assignabitur salarium † de propris ciuitatum, & populorũ vel an de ipsis bonis depositis? Et. Auendaño. cap. 10. Prætorum. n. 17. lib. 2. inquit decuriones ciuitatum & iudicem posse huic depositario de publico salarium constituere, argu. tex. & ibi glo. in clemen. 1. de sequest. pos-

sess. & fruct. dicentis, quod depositario & sequestro potest & debet dari & constitui salarium pro custodia depositi: prout & tenet Dida. Perez in l. 1. tit. 10. quæst. 8. col. 1141. in fi. li. 3. ord. & idem Auen. c. 2. Præto. n. 8. li. 1. vbi enumerat alias personas, quibus salarium constitui potest. Et hoc casu, asserit per iudicem & Rectores ciuitatis posse assignari. De cuius tamen dicto maxime dubito, quia licet ipsemet Auen. in eo. d. 2. Præt. n. 8. versi. vnum tamen, dicat. l. 1. C. de præben. sala. prohibentem absque
4 Regia licentia salarium † non præstãdum consuetudine abrogatam esse non tamen video consuetudinẽ hãc sed cõtrariam potius, & sic legem illam. 1. communiter seruari quotidie tam in Medicorum, & Aduocatorũ, quam aliorum salarijs de propris ciuitatum soluendis, quæ aliãs de iure ciuili absque Regia licentia constituebantur, secundum gl. in ca. 1. 1. & gl. in rub. de decret. decurl. li. 10. per tex. in l. 4. ff. eo. ti. Hodie nullo modo absque Regia licentia constituuntur & iure optimo, ne sit occasio iudicibus & Rectoribus ciuitatum bona earum in salarijs consumere. Facitque pro hoc tex. in l. 15. tit. 7. col. 3. in prin. li. 7. infra. vbi solum custodibus defensarum permittitur iudici & decurionibus ciuitatum salarium cõstituere, & ita in expresso tenet curia Pisan. lib. 2. c. 18. de potestate cõcilij. Præsertim cum in electione huius depositarij non publica, sed priuata particularium vtilitas versetur, & sic de depositis ijs esset ei soluendũ. si aliquod cõstitueretur salarium, nõ 7 vero de propris ciuitatum & populorum. Neque ex hoc quod publicus dicatur depositarius de publico est ei soluendum salarium: aliãs enim & tabellioni, qui publicus dicitur, soluereturs, quia omnibus depositis præsto esse debet.

Nõ sea escriuano de la causa. Põt ĩ̃ iudex seipsum † eligere in depositariũ, 5 secundum addit. Bal. in l. acceptam, add. 2. C. de vsur. allegãdo Fulg. in l. si fideiuss. §. fi. ff. qui satis. cog. vbi Iaso. n. 2. inquit esse pro hoc gl. ordi. verb. deponatur in l. senatus cõsul. §. fi. de offi. præsidis, de qua per eund. Iaso. in l. cum filio fami. n. 22. deleg. 1. & Curtium, in tract. de sequestro. q. 4. vol. 1 diuersorum doctor. tenentque Bal. Alex. & Rom. in d. §. fin. & alij relati per Did. Perez, vbi sup. col. 1142. q. 9. & Auil. d. c. 10. syndic. glo. nõbrare n. 3. fo. 275. Sed per tex. nostrum crederem iam non licere iudici seipsum in depositarium eligere, cum neque tabellionem causæ eligere possit, sed tabellionem generalem & publicum eligere tenetur penes quem, & nõ alium deposita fiant. Sed an si iudex tutum depositarium non eligat † tene-
6 bitur? Et dicẽdum est, quod in dubio censetur depositarium per iudicẽ electum idoneum esse, & sufficientem, secundum Bal. in d. l. acceptam. nu. 1. & Auil. vbi sup. n. 1. Si tamẽ probetur nõ esse tutum, neque idoneũ, erit culpa ipsius iudicis talẽ eligentis depositarium & ipse tenebitur, secundũ Bar. in d. l. si soluturus. n. 1. ff. de solu. & Bal. in l. acceptam. col. 4. q. 10. Inquit tamẽ Bar. in l. si soluimus, quod si talis eligatur in depositarium, de quo omnes cõmuniter cõsiderent ex cusatur iudex cum eligẽs, & ei culpa imputari nõ potest, per tex. in l. cum §. fi. ff. commod. Sic & iudices recipientes † malos fideiussores, qui ex of 7 ficio tenentur bonos recipere obligantur ad interesse partis, vel Resp. quando pars aliqua vel Resp. ex hoc læderetur, quod dicit menti tenendũ Hippoly. in rubrica numero. 345. ff. de fideiussor. per tex. in l. si. & ibi Do-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctor. C. de magist. conueni. & tenet Rebuf. in. 1. tom. consti. Fran. tit. de senten. exec. art. 1. glo. 16. nu. 25. & 42. vbi a nu. 19. enumerat qui no sint fideiussores sufficientes. Inquit tamē Hippol. vbi supra esse bonum remedium, vt iudices ipsi ex electione * fideiussoris insufficientis non teneantur, scilicet, facere talem fideiussorem approbari pro idoneo & sufficiente per aliquas alias particulares personas in testes approbatorios adducetas: & tunc ipse iudex, non, sed testes illi approbatorij tenebuntur, per textum quem allegat, in l. cum ostendimus. §. fin. ff. de fideius. tutorum, & textum, in l. 1. §. diuus. ff. de magi. cōueni. & faciunt dicta per Plateam in l. 1. num. 4. C. de discussor. lib. 10. & Bart. in. l. 1. C. de peri. nomin. lib. 11. & Fran. Lucam, in tract. de fisco. nume. 63. & per Alexan. in. l. si vero. §. qui pro rei qualitate. ff. qui sat. cog. & Ang. de malesi. in verbo, pro quibus Anto. fideiussit pē. col. in prin. quos allegat Auiles. c. 10. syndicatus glo. fiable. fo. 275. & voluit dictis legibus ita tenere Rebuf. vbi supra. n. 45. vbi & n. 38. inquit, ad approbationem hanc faciendam partis requiri citationem, de quo & per Roma. cōsi. 72. Et si tales fideiussores idoneos esse repertum fuerit, non possunt per aduersarium repelli, imo non obstāte eius contradictione, & approbatione debent admitti, secundum Rebuf. ibidem. nu. 42. & 43. Cōtra hoc tamen remedium Hippol. & Rebuff. facit optimus tex. in. l. fi. versi. nec. C. quod cum eo, probans, quod per literas generales alicui † missas in fauorem alterius tertij non censetur

9 mittens eas se obligare pro tertio illo. Puta si mittis Petro epistolam dicendo. Dabis fidem latori huius epistolæ, vel alij tali, quia fidelis est, vel si dicatur. Debitum tibi a Ioanne cito

8 soluetur, non censetur ex hoc missor harum literarum obligatus. Similis est tex. in. l. 3. col. 2. in medio. tit. 11. par. 5. idem expresse probans, de quo & optime agitur per Rebu. 1. tomo. const. Franc. tit. de chirographi & schedularum recognit. in præfatic. nu. 99. & 100. & Anto. Gom. tom. 2. c. 13. nu. 5. & prius ibi in. c. 7. col. fin. Item & secundo aduersus Hippolyt. remedium facit tex. in l. & eleganter fi. de dolo, probans quod si quis esse tit aliquem esse diuitem & idoneum ex quo alius cum eo contraxit, non tenetur quamuis post contrarium appareat. Quem tex. ad hoc hanc communem per eum asserendo allegat Anto. Gomez, tom. 2. cap. 13. num. 2. Item & fortius, quia in contractibus voluntatem, & potestatem partium attendenda esse de iure habemus, vt est tex. & ibi not. Abb. n. 17. in. 2. cum super, de offi. delegati, & sic inquit ibi Bal. duæ sunt humanorum actuū radices & perfectiones, vis, scilicet, & voluntas, actusque gentium vltra eorum intentionem non operantur, ab intentione eorum actus denominantur, vt resolut Perali. in. l. vnum ex familia. §. sed si fundum, nu. 11. de lega. 2. In testibus tamen ijs approbatorijs deficit actus & voluntas se obligandi, quoniam si scirent se remanere ex dictis obligatos forsasis nō dicerent testimonia. Igitur nō debemus eos obligare, quorū voluntas obligādi nō apparet, & per consequēs dictū remedium & cautela Hipp. nō est renenda quoad hoc vt testes hos approbatorios obligatos remanere dicam* non enim remanent obligari. Et ita tenendo nō obstat. dict. l. cum ostēdimus. §. fi. in qua Hippo. se fundabat. Nam ibidem casus specialis cōstituitur in fideiussoribus tutorum & nominatoribus eorum, & similiter in d. ct. §. diuus. Specialitatisq; ratio ad

oculū

oculum patet, tum ob fauorem minorum, tum & publicæ vtilitatis causa, quæ versatur ne minorū patrimonia & orphanorum obsorbeantur in totum, habeantque a quibus ea recuperare possint. Et minoris fauore & publicæ vtilitatis causa multa in iure specialia reperimus, vt per totum tit. ff. de minori. & de in integ. resti. C. & in decretalibus. Vel secundo respondere poteris, scilicet, quod d.

10 l. cum ostēdimus. §. fi. & d. §. diuus, * loquuntur & procedunt quoties in iudicio quis affirmat aliquem esse idoneum, & locupletem & approbat eum in talem. Tunc enim nimirum, quod teneatur si aliud appareat, prout ex dictis iuribus patet ibi, in actu publico. Et ita leges illas intellexit, & declarauit Alexan. vbi supra. Ex quo, rex. in dict. l. cum ostendimus. §. fina. communiter allegatur ad hoc, quod in iudicialibus taciturnitas par-

11 tis † præsentis habetur pro consensu secundum Iaso. in repe. l. admonendi. num. 20. ff. de iureiur. Et quando aliquis coram iudice patitur se scribi in fideiussorem alicuius tenetur, ac si verbo se fideiussorē declararet, & præsumuntur omnia solenniter acta, secundum Paulum Castren. in. l. sciendum. num. 3. ff. de verborum obligatio, & ibi Ias. num. 28. dicentem hoc ideo esse, quia in iudicio approbatio fideiussorum tutorum fit, non vero hoc efficit ipsorum minorum

12 fauor. Patientia † enim in iudicio vim stipulationis habet, secundum Ias. in. l. 1. in princ. nu. 5. 6. & 7. ff. de verb. oblig. & addit. Bart. in. d. l. cū ostendimus. §. fin. vbi plures allegat circa differentiam actorum in iudicio, vel extra tractantes. Imo, & tunc communiter, & magis communiter hoc intelligitur, quotiescunque interuenit scriptura publica, fauorque pupilli & geminata patientia datur.

Tunc enim censetur nominator, & approbator pro eo fideiubere, si aliud non appareret, vt in dict. cum ostendimus. §. fin. quam sic intelligunt Ias. Bal. & moderni, ibidē secuti per Alex. in. l. 1. in prin. ff. de verb. obli. & ibi Ripa. nu. 20. vbi Ias. nu. 7. hāc communem, & magis communem testatur opinionem. Similiter & in d. l. 1. §. diuus. ff. de mag. conuen. illi approbatores, & nominatores in iudicio electi fuerunt, vt satisdationes illas approbarent, & passi sunt se eligi in tales, ideo nimirum si teneantur. His tamen deficientibus, prout in. l. fi. C. quod cū eo, & in. d. l. Partiarum, & in. d. l. & eleganter. §. fi. defecerunt, nullo modo tenetur approbator alicuius, & affirmās aliquē locupletem, & idoneum fideiussorē. Ex quibus potest constitui regula generalis, scilicet, quod regulariter ap-

13 probans aliquem † tāquam idoneū, & locupletem non censetur eius esse fideiussor, neque vt talis tenetur, quāuis post aliud appareat. Fallit tamen hæc regula in casu. dict. l. cum ostendimus. §. fina. & dict. l. 1. §. diuus, ei simillis, secundum communem intellectum Bar. & Alex. & Ias. supra assignatum & relatum. Fallit, & secundo in approbante, & nominante regiorum reddituum, vel gabellarum conductorem, vel fisci administratorem, quia talis approbator & nominator censetur, vt fideiussor, secundum tex. in. l. iusta. C. de susceptori. lib. 10. & in. l. exactores in fine. C. eo. Et sic cū hos approbatores in testes approbationis depositarij iudex examinet, & non vt nominatores, neque in iudicio & actu publico patientes, vt tales se scribi, nimirum si non teneantur quamuis depositariū † apparcat post, non esse idoneum & sufficientem facultatibus, & fiendicem teneri cum nominante, nisi probet tunc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro idoneo, & locuplete, ac sufficiente ab omnibus reputari, vel nisi probetur tales approbatores in dolo fuisse. Nam tunc propter dolum tenebuntur, secundum textum in dicta. l. & eleganter. §. fin. ff. de dolo, cum. l. seq. Ex qua decerpitur qualiter de dolo hoc constabit, puta si de de lucro approbatorū, & nominatorum tunc tractaretur, & ideo melius remedium esset, vt de illis approbatores examinaret, quorum fauore, vel odio res in depositarium deponitur. Tūc. n. imputabūt sibi approbatores tales, si depositarius, vel fideiussor per eos approbati insufficiēs & nō idonei reperti fuerint. Ex quo censeo teneri cōsanguineos minoris nominātis tutorē minori huic, quod & ipsi teneantur, si tutor nō sit sufficiēs, quia ipsorum consanguineorum res agitur. Quid tamen si iudex semel elegit depositarium idoneum & sufficientem, post autem paulatim labitur de positarius hic, & pauper efficitur, tenebitur ne †iudex eū nominans? Et dicendum est, quod non ex tex. in. l. 14 1, §. quod si satis. ff. de magist. conueni. nisi culpa aliqua, vel negligētia iudici iputari possit, puta quia pars ad cuius petitionem depositum factum fuit, petiit a iudice, vt depositum illud ab illo depositario remoueret, vtpote, quia depauperabatur, & voluit facere: Tūc enim crederem tex. illū in. d. §. quod si satis non procedere, sed iudicem ipsum teneri: Et an iudex deponens aliquid penes Titium, possit cum voluerit depositū remouere, vide tex. in. l. si oleū, ff. de dolo, & l. 2, tit. 9. p. 3. & ibi glos. & l. 5. tit. 3. p. 5. & Alberic. in dictionario, in verbo sequestratio.

De lacxusa. Ex ijs verbis colligo primo errorem quorundam asserentiū, & putantium legibus nostris Regiis 17 attentis depositum fieri non posse in tabellionē †aliquē. Nam ex text. hic, cōtra opin. hāccū tātū limitative loquatur sicut & loquitur tex. in. l. 28. ti. 25. li. 4. infra in causæ tabellionē iātū depositū fieri prohibētes, ergo pene alios tabelliones fieri optime poterit, nam limitata causa limitatum producit effectū, & exceptio firmat regulam in contrarium per iurā vulgaria, & ideo penes alium, quam causæ tabellionem fieri poterit depositū Et ratio differentiæ ad oculum patet, nam cessant inconuenientia militā tia, quoties in causæ tabellionem depositum fit. Nam si in causæ tabellionem fiat, non audebunt liberepartes iustitiam pettere, saltim super deposito petendo, vel remouendo neq; illi tabellioni molestos esse. Deinde siue iuste siue iniuste a parte vincēte palmarium nomine, ex deposito aliquid percipere pretendunt, aljaq; adsunt inconuenientia, quæ cessant, si penes alium tabellionem depositum fiat, & sic pœna afficitur iudex intabellionem causæ depositum faciens & ipse tabellio acceptans secundum textum l. 28. titu. 25. lib. 4. infra. Ego tamē si iudex essem in nullum alium quā in depositarium generalem depositā facerem.

Sed an depositarius †inquem depositum constituitur, poterit deponenti redere depositum propter creditorem nolentem recipere depositum. Et dicendum est, qsi res est integra potest, si vero non est integra, quia acceptum est depositū per creditorem, & denuntiatum de depositario reali ne alij rederet depositum prout quotidie fit nullo modo liceret depositario reddere depositum deponenti secūdum Bal. in. l. acceptum. §. C. de vsur. vbi inquit vnū mirabile, scilicet quod si de facto deponens capiat depositum †fingitur nō 16 depositasse, vel si de mandato iudicis depo-

depositum ipsum reddi deponenti, vel alterius iubeatur. Nam magistratus habet facultatem ius iniquū statuendi, secundum Matthæ. Afflict. in propositum nostrum ita asserendo decis. Neapoli. 150. num. 19. ne-
18 que tenebitur depotarius† ipse a tali iussu appellare, prout in simili tenet glossa magna. l. 4. tit. 14. parte. 5 Quod tamen intelligēs secundūglo. 1. quoties nō esset notorium mādatum talis iudicis esse iniustum, sed clarum esset potius quod iusumerat velesset in dubio, qua in dubio proiudice præsumendum est, sed si notorium esset de iniustitia mandati, puta quia iussus ille processit a tyranno aliquo, de quo & loquitur Afflictis vbi supra tunc, nisi appellaret depositarius ille a mandato illo non liberaretur si rederet depositum secundum glo. illas, & Afflictis. Imo & tunc tenetur & diligentias alias facere, de quibus per Didacum Perez, in. l. 1. titulo. 10. libro. 3. ordinatio. quæstion. 15. colum. 1144. faciuntq; dicta per Ripam in capite. si quando num. 17 de reseriptione & per glo. l. 5. tit. 15. parte, 7. & facit itidem communis illa de qua per Oroscium in d. l. vt vim. nu. 16. col. 21. ff. de iust. & iure, quando liceat iudici aliquid in banni resisti. Sed si iuste processit iudex. vel est in dubio, quia proco præsumendum est, liberaretur depositarius obediendo eius mandato, quia iussu ipdicis aliquid soluens liberatur. l. Imperatores. ff. admunicid. l. non videntur. §. qui iussu. ff. de regu. iur. & l. liberorū in fine. ff. de ijs, qui not. infam. Quod intelligo secūdum ibi quoties, vt iudex, & sic ordinē turis procedit, secus vero si vt priuatus procedat nullum ordinem seruādo. Nam tunc non liberatur parens ei secundum Decium. in. d. §. qui iusso, & in. l. factum a iudice, eo. titu. & Hippoly. in pra. §. nunc. videndū nume. 41. & glo. p. mandado, l. 5. tit. 15 p. 7. & tunc debet depositarius resistere mandato, & si nihilominus iudex procedit ad executionē mādati petat depositarius partibus interessātibus notificari, & appellet a mandato illo ne culpa ei imputari possit, & appellationē faciat partibus notificari, vt prosequātur eam si velint, sin minus eorum sit culpa, & nō depositarij. Et in casu in quo constaret iudicem injuste procedere sic cōsulo faciendū, puta si tu depositarius obligaris alij †quam Titio non reddere depositū 19 tunc enim si iudex præcipit aliquā Titio reddere depositum, teneris contradicere & allegare qualiter Titio debet reddi, & non alj. Vel si fueris requisitus per creditores, vt non restituas depositū, nisi ipsis, debes hoc allegare iudici & creditores citari facere, & si nihilominus iud ex procedat ad executionē mandati appella, vt dictū est tu depositarius, & fac dictas diligētias, & sic eris securus neque tenetur depositarius pati, se mitti in carcerem, secundum Affli. vbi supra, sed dictas diligētias faciēs liberatur prout consulo faciendas.

Mandamos que quando. Similis est text. in lege prouidendum. C. de postul. & textus in. l. 28. tit. 16. lib. 2. supra tradit Didacus Perez. l. 1. tit. 19: lib. 2. ordin. col. 657. in fine. Omnis enim qui officiū publicū haberpotest cōpelli illud exercere, sicut & in tabellione probat tex. in lege. 18. titulo. 25. lib. quarto infra. Sic & habens rem āduendendum compelli potest illam vendere, secundum glo. & doctores in. l. nec emere. C. de contrahē. empt. Hospitatorque cogitur hospites recipere secundū Auen. c. 8. prætorum nu. 2. li. 2 & Auiles. c. 28. prætor. verbo cogidos, in princip. Notandum tamen est quod in compel-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lendo aduocato patrocinium præstare, debet esse iudex discretus, ne faciat inimicum patrocinari, vel contra amicum postulare, vt C. de excus.tut.l.humanitatis, notat. gloss. l.1.5.ait prætor.ff.de postulād. Sed si aduocatus compulsus nolluerit patrocinium præstare, † pro toto illo anno, in illa neque in alia aduocare poterit causa, quę non sit propria secundum tex.in.l.1.tit.9.lib.1.fori, & tex.in.d.l.28.per quam lex nostra declaratur, scilicet vt præcise compellatur aduocatus, sed quod si nolluerit obedire mandato iudicis incurrat illam pœnam, & detur parti alius aduocatus. Quod tamen intelligo si in loco illo essentiali aduocati, secus vero si deficerent vel non possent in causa illa aduocare, tunc enim esset omnino compellendus aduocatus, neque satisfaceret, si diceret se velle dictam pœnam pati, & sic leges hæc declarandæ sunt, ne videantur cōtrariæ

20

IN LEGEM decimā quartā.

1 *Crimen semel in iudicio deductū non est à iudice relinquendum indecisum*
2 *Omne continens malum exemplum in Repu. debet etiam ex officio per iudicem puniri.*
3 *Iudex inquirens loco accusatoris succedit.*
4 *Iudex etiam per viam inquisitionis potest imponere pœnam ordinariam.*
5 *Iudex etiam pro priuatis delictis potest procedere fama, vel inditio procedente.*
6 *Respu. ex verbis non iniuriatur.*
7 *Reipublicæ non oritur actio ex delicto ex quo neque parti oritur.*
8 *Iudex procedens parte desistente ab accusatione an teneatur nouum processum inchoare.*
9 *Iudex non potest ex officio procedere neque fiscalem creare, nisi parte requisita & mōtita.*
10 *Fiscalis Regius in regno Frāciæ creatur etiam parte accusante.*
11 *Iudex male informatus tenetur ad interesse, & partis expressas, nisi vt ibi.*
12 *Iudex ecclesiasticus propter secularis negligentiam cognoscit inter laicos.*
13 *Prælati propter negligentiam deponi possunt propter negligeus corripere excessus filiorum tenetur & grauari potest.*

SVMMARIVM

Iudices in iustitia administranda diligentes, & nō negligentes esse debent, alias & officia, & eorum personæ Regiæ volū tati subiacebūt, & ex alienalite suam facient.

Ve los juezes. Iudex enim dicitur, quasi ius dicens populo, siue quod iure discipiat. Iure autem discipitare, est iuste iudicare, non est ergō iudex si non est in eo iustitia, secundum tex.in capite forus, de verbo cō sangui. Iustitia vero est constans, & perpetua voluntas, ius suum vnicuique tribuens, vt.l.iustitiæ.ff. de iustitia & iure. Si ergo iudex non facit iustitiam vnicuique quod suum est tribuendo, & malos castigando, bonos autem non solum metu pœnarum, verum etiam præmiorum exhortatione remunerando, & afficiendo, vt inquit tex.in dicta. l. 1. non est iudex, quia non recte iudicat, neque iuxdicit, neque de eo discipiat. Ideo vino men rebus cōcorde, & res nominet pront debet concordare, & esse consequens rei, secundum tex.in.§.est & aliud, inest. de donatio. iustitiam teneatur

netur administrare, in eiusq; administratione diligens, nō autē negligens esse debet, vt aduertit glossator Salmantinus hic col.611.&.612. quod in tantum verum est, quod non solū ad partis petitionem hæc obseruare iudices tenentur, verum & cum ex officio procedunt, quantūuis delicta non publica, sed priuata sint, parte a querelæ propositione se abstinente, vel accusare nolente, vt ex textu ita probans in.l.congruit, de offi. præsi. quem ad hoc allegat Anto. Gomez tom.3.cap.1.nu.10.&.55. Semel enim in iudicium crimen † deductum non est relinquendum a iudice indecisum, neque sub dissimulatione debet transire quanuis accusatus, cum accusatio in gratiam redisset, secundum tex.in.c.2.de collusi. de tegem. &.c.scripta.eo.tit.l.9.tit.4.lib.4.fori.Pala.Rub.in tract.de Regni gubernatione lib.4.cap.14. delicta enim reip.expedit, ne impunita remanēāt l.ita vulneratus.ff.ad.l.Aquil.c.vt fame de sentent.excommunicati. Hippol.con 3.num.23. Et vndecunque crimina clarueriut punienda sunt.24 q.3.cap.ecce tenet Abb.in c.1.nu.9 de collus.de reg. neque hoc negat.l. 22.tit.1.par.7. imo permittere videtur, ibi enim remissione delicti per partem iniuriatam facta, tantum iubetur, vt pœna corporalis non imponatur, secundum verum & cōmunē intellectum, non tamē negatur quin iudex procedere possit, ad alterius pœnæ impositionem ex officio iustitiæ propter reip.vindictā, prout antea per leges & iura permitebantur, secundum Dominum Menesium in.l. transigere numero.47.pagina.110. C. de transactiō. Omne enim, quod inte cōtinet malum, & iniquum exēplum Reipub. potest & debet per iudicem etiam ex officio puniri secundum Antonium Gomez, tomo.3.capit.3.numer.33. Respublica enim, sicut & pars ex delictis iniuriatur, & ideo quilibet de populo posset in crimine etiam priuato remissione per partem iniuriatam facta admitti ad pœnam saltim pecuniariam imponēdam, licet non corporalem, secundū Abb.in cap.cum.P.numer.12.de accusatio. & si quilibet de populo tunc admitteretur maiori cum ratione poterit iudex ex officio nullo de populo accusante procedere in causa illa, fiscalem si voluerit creando, vel per inquisitionis remedium, etiam contra particularem personam, indicio, vel fama aliqua contra talem personam præcedente, procedendo, secundum Antonium Gomez, dicto tomo.3.cap.1.numero.49.ad fin.cum tunctalis iudex inquirens loco accusatoris † succedat secundum eundem Antonium Gomez. vbi supra numero.12.ad finem, & Hippoly.cons.31. num.9.& cons.38.num.19.& consil. 49.numero.17.& cons.50. numero 8.& con.59.nu.3.& in practica.§ cōstanter numero.82. imo & secundum Antonium Gomez, dict.tome.3.capite.1.numero.51. quāuis per viam inquisitionis iudex procedere, posset imponere pœnam † ordinariam, quā tunc minuere poterit, secundum Auenda.cap.16.prætorum numer.19 in fi.cum sequent. libro.2. Et parte nolente accusare vel desistente ab accusatione semel proposita non est procedendum ad pœnam corporalem, neque ordinariam imponendā secundum glo.dict.l.12.& D. Anton. Menes.in.l.transigere numer.50.C. de transactio.& Anton.Gomez. tomo.3.cap.3.num.56.vbi dicit, & bene ita practicari, quannis Auenda.dicto.c.16.numer.19.in fin.lib.2. velit adhuc tunc posse imponi pœnā corporalem. Fallitur tamen, nisi in casu in quo delictum esset de atrocissimis

nam

Universidad de Deusto
Biblioteca

nam tunc non obstante remissione partis imponi posset corporalis pœna secundum glo. illam dict. l. 22. & Menes. vbi supra. num. 48. & alibi diximus. In casu tamen l. 14. tit. 28. lib. 8. infra non potest iudex minuere pœnam etiam si ex officio procederet. Et sic ex supractis sumi potest regula & conclusio, scilicet quod iudex potest procedere contra delinquentes etiam † pro priuatis delictis, siue ex officio, siue per inquisitionem fama, vel indicio præcedente, remissione facta per partem iniuriatã, vel nolente accusare, ne delicta remaneant in punita. Cumque hęc iudex facere possit, & debeat, tenetur in syndicatu si non fecerit. Hæc tamen regula non procedit, primo quo ad punitionem mulieris vxoratæ propter adulterium per eam cõmissum. Quo ad hoc enim nullo licet modo procedere iudicem, etiam expurgando prouintiam suam, nisi ad petitionem mariti tantum secundum glo. l. 2. tit. 17. par. 7. nisi fuisset maritus consentiens adulterij ipsius prout suo loco dicemus. Secundo non procedit dicta regula in iniuria verborum leuiũ in qua quidem index inquirere põ potest, neq; ex officio procedere quãuis pars iniuriata non accuset, vel si accusauerit desiterit ab accusatione secundum tex. in l. 4. tit. 10. lib. 8. infra. Nam Resp. ex verbis non iniuriatur, secundum Felin. in c. dilecti filij col. fin. versi. tertia declaratio, de exceptioni. & regulariter, vbi ex delicto parti iniuriatę non oritur actio, † neque etiam Reip. Et ideo tunc neq; ex officio iudex procedit secundum Hippoly. in practica. §. constante, numero. 34. in quibus quidem casibus & si qui sunt alij quanuis iudex non procedat nullomodo potest de negligentia notari. Attentisque supradictis, non est necessarium iam scire casus in quibus potest iudex fiscalẽ creare, quos referebat Nauarrus in manuli. c. inter. 11. quæst. 30. nume. 662. quia regulariter in quolibet delicto potest fiscalem creare parte desistente, vel nolente accusare, imo & inquit Antoni. Gomez. tomo. 3. c. 3 num. 49. posse ciuitatem, vel iudicẽ creare & constituere certum, & determinatum fiscalem, & accusatorẽ publicum, qui accuset in iudicio maleficia, quando non adest accusator. Et si non est constitutus generalis fiscalis potest in qualibet criminali causa parte nõ accusante eum creare exceptis duabus fallentiis, & qualiter iure nostro Regio iudex ex officio in delictis procedat videnda est. l. 27. tit. 1. p. 7. & l. 50. & 51. styli. Dubium tamen est an in casu quo iudex ex officio, vel ad petionem fiscalis procedit † parte desistente ab accusatione poterit procedere ex eodem processu vel tenebitur nouũ inchoare processum. Et in hoc Antonius Gomez dicto capite. 1. num. 36. inquit, quod si intra triginta dies, quod pars desistit, proceditur ad petionem fiscalis, vel noui alterius accusatoris, potest ex eodem procedi processu, illis tamen diebus elapsis nouus est processus creandus, & itidem ibi testatur Anto. Gom. quoties ex officio propter desistentiam partis accusantis iudex ex officio procedit, & hanc ibi dicit veram & tenendam oppinionem, inquit tamen Angelus relatus per Dominum Anto. Menesin dicta. l. transigere. nume. 47. C. de transact. quod nulla iam de consuetudine requiritur noua instantia, siue intra triginta dies, siue post iudex procedat parte desistente, sed indistincte potest inchoatum processum prosequi & in eodem statu illum assumere, & finire, in quo pars ipsum reliquit, vel nouum inchoare, prout quotidie

die fieri videmus, & tenet glo. en el cu rpo, in dict. l. 22. tit. 1. pa 7. & ipsemet Anton. Gom. vbi supra nume. 37. in fine, vbi dicit hoc esse iustum facere propter circuitus euitandos, & quod tunc probationes factæ validæ erunt, prout inquit Guido Papæ decis. 342. & hanc etiam practicã testatur Maranta in pract. pag. 305. nu. 55. in paruis, quidquid ibi ipse velit distinguere. Vnũ tamen est notandũ quod vbicunque adest pars, quæ accuset nunquam debet iudex ex officio procedere, neque fiscalem creare, nisi prius requisita parte, & monita † vt per Antonium Gom. vbi supra dict. tom. 3. cap. 1. num. 10. quanuis in Regno Franciæ † etiam parte accusante, accusa Regius fiscalis, prout supra, lib. 1. titulo. 13. dictum est late. Et an teneatur index male inquirens ad interesse, & partis expensas? Paris de Puteo, in tractatu syndi. verbo captura. cap. 2. num. 5. inquit, quod tenetur. † Et hoc verius, & æquius etiam si per inquisitionem procedatur, saltim quantum ad damnorũ resactionem teste tur glo. fin. in l. final. titulo. 7. p. 3. nili fama aliqua, vel delatio præcederet, prout ex dictis in l. 5. ti. 13. li. 3. supra apparebit, & quis possit hos denuntiatores, & delatores creare, vide Anton. Gom. dict. c. 1. nu. 49. versi. secundo etiam.

Siendo negligentes. Iudex quę negligens in ijs, vel in aliis officium suũ concernentibus etiam criminaliter punite potest, & ad interesse partis tenetur, præsertim, si accusationem coram eo præscriptam prosequi noluerit, vt. l. 1. verbo, de buena palabra, supra isto tit. dictum est. & qualiter negligẽtia probanda sit, & de ea iudex conuincendus tradite nostris Auil. cap. 1. prætorum, verbo fiel, num. 37 cum pluribus sequentibus, fol. 32. vbi plura de negligentia dicit, Imo & propter negligentiam seculares iudicis potest ecclesiasticus inter laicos cognoscere, secundum eundem Auil. c. 20. prætorum, verbo, vsurpã numer. 11. fol. 189. & Auenda. cap. 1. prætorum nume. 1. versi. decima causa. lib. 1. Quod an hodie per superiores permitteretur maxime dubito, in iudiceque & prælato in plurimũ negligentia reprobatur secundum eundem Auil. cap. 6. prætorum, verbo diligentia, num. 1. fol. 115. & Auend. dicto numer. 11. in fin. & Paris, in dicto verbo, negligentia. Et Rectores negligentes sæpe nutriũt pestilentiam, dum simulant adhibere medicinam, vt in. c. inferiorum. 86. dist. & 45. distinct illud. Prælatique de negligẽtia & corriguntur, & puniuntur. 22. q. 1. si quis per capillum. 26. q. 1. si custos. Imo & propter negligentiam † prælati deponi possunt, vt. 81. distinct. 11. quæ. 3. cap. placuit. Et ideo inquit tex. quod officia iudicum negligentium sub Regis voluntate remaneãt, qui quidem eos ab officio remoueri hac de causa iubebit. Nã & propter negligẽtiam administrationis rerum ecclesiasticarum potest prelatus remoueri secundum Ancharan. in cap. edoceri num. 2. de rescript. sicut & tutor & procurator propter negligentiam possunt ab administratione amoueri. l. eum qui. C. de procurat. l. 1. ff. de administrat. tut. Sicut & executore testamenti differente exequi defuncti voluntatem intra annũ potestas exequendi deuoluitur ad Episcopum loci, secundum tex. in. c. nos quidem, extra de testamentis. nulli. C. de Episcopis, & clerc. in auth. hoc amplius, C. de fideicommiss. l. 7. & 8. tit. 10. par. 6. optime Rebuf. in consti. Regni Franc. tit. de sententia pro uisi. in præfatione num. 85. vbi num. 86. & 87. refert duos casus in facto contingentes duorum testamẽtariũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatiorũ nolentium exequr defunctorum voluntates, & si hæc ita de negligentibus se habent, cur & in iudice, cui totius reip. status, & salus confidentur, dicenda nõ erunt si negligẽs in delictis puniendis, & expurganda republica fuerit? In corrigendis enim peruersis arguitur vera negligẽtia. vt in cap. error. 83. distinct. & 2. q. 7. cap. sicut. Nam & prælatus quãtuncunque bonus, & sanctus in sepotest grauari, & deprimi ex subiectorum excessibus, quos negligenter omitti incorrectos: is enim videtur non corripiendo occidere, secũdum tex. & ibi Abb. in cap. licet Heli in principio de simon. cap. Ephesis. 43. distin. & in. c. irrefragabilis, & ibi Abb. & doct. de offi. ordi. sicut & tenetur pater †negligens corripere excessus filiorum suorum, secundũ tex tum in. c. duo. 32. q. 4. & in ca. necesse. 66. dist. facit. c. non putes. 23. quæstio. 1. pluraque incommoda prouenientia ex negligentia, & cõmoda ex diligentia commemorat Gometius in regula de triennali possessore quæstion. 28.

1 14

IN LEGEM decimã quintã.

1 *Eligendi qualiter sunt in populis officiales & administratores iustitiæ.*

2 *Electio de duobus in discordia facta ad aliquã dignitatem, si cassatur ex aliquo defectu neuter eorum admitteretur.*

3 *Suspensus ab officio eligere non potest declara vt ibi.*

SVMMARIVM.

Iudices terræ de Arguello quomodo eligantur in præsenti declaratur.

Ve sean nombrados y deputados. Hæc lex, prout ex ea patet localis est, & ideo solum in locis & populis in ea declaratis, & non in aliis seruanda est, vel vbi similis adesset consuetudo eligendi iudices, & officiales iustitiæ. Qualiter autem eligendi †sunt officiales aliorum populorum vbi nulla est consuetudo eligẽdi eos & qui præferendi, aliaque quam plurima videre poteris; per Auenda. c. 19. præ. per totum lib. 1. Vnum q; nõ tandũ scilicet q; si electi sunt duo in discordia †ad aliquam dignitatem, si electio cassatur ex aliquo defectu neuter corũ admittendus est, secũdũ Abb. in. c. consideravimus, de elect. nu. 3. suspensusque ab officio eligere non potest, prout communem testatur Conar. in. c. Alma mater. 2. p. §. 2. nu. 3. Quod tamen intellige si sententia suspensionis est in rem iudicatam translata, secus vero si appellatione sit suspensa. Nam tunc pendẽte appellatione eligere poterit, prout in. l. 2. verbo. esten suspendidos, ti tul. 7. supra hoc libro. Sed an suspensus ab officio censeatur etiam suspensus a beneficio, vide Couar. in. 42. par. cap. 6. in princ. nu. 14. fol. 59. & Didacum Perez in. l. 1. tit. lib. 5. ordi. pag. 30. col. 2. cum sequentibus.

1 2 3

IN LEGEM decimamsextam

SVMMARIVM.

Affixanda est tabella in stratis & tribunalibus publicis: in qua iura officialiũ iustitiæ descripta sint, secundum tassam regia secundum quam iura officiales ipsi capere tenentur.

Andamos. Similis est, vbi mate riam declaranimus in. l. 7. tit. 6 supra isto lib. ibi vide.

IN LEGEM DECIMAM septimam.

SVMMARIVM.

Iura capiẽda a iudicibus pro sententiis

tentijs diffinitiuis prolatis taxat, & declarat lex nostra.

IN lo, negocios ciuiles. Sed an erit idem in criminalibus? Dic quod non, tunc quia lex nostra in ciuilibus tantum loquitur, tum etiam quia in criminalibus alia sunt statuta iura iudicibus, vt patet ex titulo infra proxime sequent. §. en las causas criminales, versi. de sentẽtia diffinitiua.

IN LECEM DE-cimam octauam

1 *Intellectus & declaratio. 4. tit. 10. libor. 8. cum l. nostra.*

2 *Iura amplius quam semel pro vna eadẽ que causa capienda non sunt.*

SVMMARIVM

Captus pro causis leuibus sub fideiussoribus relaxatus lapsis deinde sexaginta diebus, causaq; non definitiue determinata nõ est vlterius carcerãdus pro causa illa, parte non petente. In vna eademque causa semel tantum per carcerarium & tabellionem iura capienda sunt.

1

NO auiendo querella de parte. Sed nõne pro leuibus causis, iniuriis, & delictis verbalibus lege Regia statutũ est ex. l. 4. tit. 10. lib. 8. infra quod per iudicem ex officio non procedatur, parte non querelante, & querelã prosequente, quod vtique fatendum est. Sed si fateretur, quomodo lex nostra sequit, & denotat, quod si pars non querelauerit, licet ad carcerationem non procedatur lapsis sexaginta diebus, attamen condemnatio non excluditur. Item dat intelligere lex nostra quo † iudex ipse ex officio procedere, ad captionem etiam nulla præcedente partis querela, quandoquidem post carceris relaxationẽ de partis querella, & non ante mentionem facit contra tex. in dicta. l. 4. vbi q; liberi istorum membrum prohibetur. Et sic ex diametro leges hæ pugnare videntur, sic vna per aliam corrigatur Quid ergo dicendum? Et vt contrarietas cesset, & per consequens correctio, fatendum est legem nostram per illam. l. 4. intelligendam † hoc scilicet modo, quod verba nostri tex. in quantum in principio dicit, prendieren, intelligantur ad petitionem partis iniuriatæ. Itaque iudex ad rei captionem, & incarcerationem partepetente procedere sit, & hoc optime facere potuit pro re leui, secundum. dictam. l. 4. Verbaque sequentia nostri tex. ibi, *No auiendo querella de parte* intelligantur non de querela super principali negotio, sed super relaxatione carcerationis, vt iterum ad carcerem reducatur, vel intelligatur de querela in forma proposita. Nam facta alicui iniuria, pars offensa corã iudice in actis, vel in scriptis querelã proponit, & petit informationẽ summariam fieri, & reum incarcerari, & capta informatione, & reo capto, & dicta confessione detur copia parti, vt in forma accusationem proponat. Et si iniuria est leuis sub fideiussoribus relaxatur reus, & si secundã querelam in forma pars offensa non proponit, iudex procedere non potest, lapsis sexaginta diebus postrelaxationẽ. Ergo verba hæc, no auiendo querella de parte, non obstant dictæ declarationi legis nostræ per illam. l. 4. Vel secundo, intelligi potest lex nostra vt procedat & loquatur in causis leui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sis leuibus, in quibus, vel adfuerunt verba & factum, puta cuaginatio ensis, vel factum tantum, & non verba l. illa vero quarta, procedat quoties tantummodo verba leuia adfuerunt, prout ex ea clarissime patet. Et isto modo etiam lex nostra per illã declaratur, & per consequens non sunt cõtrariæ, & vterque intellectus iuridicus est, & tenendus, & sic cessat contrarietas harum legum. Et patet clare ratio differentiæ, quoniam ex verbis solum resp. non læditur, vt dictũ est, ex verbis tamen & facto sic, ideo pro eius satisfactione statum delicto cõmisso, procedit iudex, relaxat tamẽ subfideiussoribus, & si pars non querelat lapsis sexaginta diebus non procedit vlteriꝰ iudex, quia leue delictũ fuit, sicut & de iure repericbamus dispositum in fide iussore de iudicio sisti, ex l. pen. de fideiussori. C. tradunt Soc. nu. 4. Iaſ. 7. Oroſc. 3. col. 655. in l. ſiue in duplam. ff. qui ſatisda. cogantur.

Mandamos. Licet vt credo male obseruetur. iustissimam iudico eius dispositionem. Non enim amplius quã semel iura † pro vna & eadem causa capienda sunt, neque executoribus licet iura duplicata capere, & percipere, vt in l. 19. tit. 6. suprahoc lib. & in l. 17. tit. 21. infra lib. 4. disponitur. Aliter enim occasio tribueretur ijs officialibus pluries in carcerandi & relaxandi delinquẽtes a carcere, & creſceret eorum auaritia, sunt enim a cõmuniter accidentibus officiales ij † voraces, cupidi, & fraudulenti secundum tex. in l. 1. C. de numerariis lib. 12. & l. quantæ. ff. de publi, eorumq; conditio rapax est. l. omnes. §. preterea. C. de Episcopis & cleri. idemque dici potest de aliis officialibus, vt sunt actuarij tabelliones, & scribarij, quorum omnium & apparitorum est praua, & venalis perfidia, secundum Puteum de syndicatu, verbo familiaris siue familia potestatis. c. 1. nu. 6. & 7. fol. 248. & quem corrupte allegauit Auiles. c. 10. prætorum, verbo, vna vez. fol. 148.

IN LEGEM DECimam nonam.

1 *Iudex an in criminalibus leuibus teneatur processus viture, sicut in ciuilibus.*
2 *Notorium delictum absque processu condemnari & puniri potest.*
3 *Libellus vbi non requiritur quamuis præsentetur, & sit ineptus non vitiatur iudicium.*
4 *Clausulæ sola facti veritate inspecta & sine strepitu & c. quid importent.*
5 *Princeps si ad petitionem alicuius sua simpliciter & de plano petitæ quod audiatur commissionem generalem concedat, an censeatur concedere cũ illa qualitate.*
6 *Libellus quamuis in summariis nõ requiratur, requiritur tamen qualis qualis petitio.*
7 *Sententia in scriptis etiam in summariis ferenda est nisi vbi.*
8 *Partes in breuibus causis si petant acta inscribi an iudex teneatur sic iubere.*
9 *Causa resultans ex cõtrauentione statuti municipalis ciuilis dicitur.*

SVMMARIVM.

In causis ciuilibus valoris. 400. morapetinorũ nihil aliud quã condemnatio, vel absolutio in processu scribenda sunt. nulla que est admittenda appellatio vel restitutio, vel aliud remedium, nisi sit in pœnis statutorũ municipalium iuraque tunc secundum taſſam nostri text. tabelliones capiant.

1 *Leytos ciuiler.* Sed an idem in criminalibus † dicendũ est, & Auenda. c. 16. Prætorum. nume. ſi. lib. 2. inquit, Pidẽ erit, & allegat pro se Bar. in l. Ieuia. n. 2. ff. de accusatio. Ego tamen pace eius dixerim, contrarium intre Pide tenendum arbitror, imo quod tex. noster in criminalibus causis nõ procedat, quantuncunque leues sint prout ex ijs verbis patet, & ibi. *Sobre deudas*, & iterum ibi, *Porque en los tales*, & ibi. *Y en pagar lo que se deuiere.* Ex quibus clarissime patet legem nostram in ciuilibus tantum loqui. Neque obstat illa Bar. doctrina in dict. l. leuia, quia eius doctrina non tam procedit ex eo, quod delictum esset leue, quam ex eo quod delinquẽs reperius fuit in fraganti delicto: Quo casu cum efficiatur notorium, † absque processu delinquens condemnari potest, secundum Hippoly. in l. 1. num. 95. C. de raptu virgin. imo, & secundum Bald. in rubric. col. 10. verſi. adhuc dubitatur. C. de fide instrumen. iudici de hoc credendũ est. Et sic non est contra nos illa Bartoli doctrina, quam pro se iniuste consideravit Auenda. præsertim, quia si opinio Auenda. esset tenenda, nullo modo procedere possent l. 18. supra proxima, & l. 4. tit. 10. infra lib. 8. & ideo contra eum teneꝰ. Vlterius notandum est, quod cum libellus in ijs causis ciuilibus de quibus in nostro tex. non sit necessarius, nec requiratur, quamuis detur, & præsentetur ſit ineptusque sit † non vitiabitur iudicium, secundum glo. ſi. in fine in l. vinum. ff. ſi cer. pet. & Hippolyt. in pract. §. sequitur num. 42. vbi gloſſam illam commendat, & similem allegat, & Iaſ. in §. omnium. nu. 100. inſtit. de actio. Felin. in c. cum ordinem num. 3. de rescrip. Additio. Bar. in l. iuſtas. nu. 7. C. de fid. inſt. & iure haſ. fiſ. lib. 10. Sed nunquid in ijs causis vn° teſtis plene probabit, diximus supra hoc titulo in l. 12. quod sic, & reuocauimus Doctores ita tenentes. Et vltra ibi relatos tenet Didacus Perez in rubric. tit. 1. lib. 3. ord. col. 752. verſ. eſt quæſtio quotidiana. Vbi col. 751 legem nostram allegat, & in eius propoſitum aliqua dicit, sicut & dixit Auend. d. c. 16. Prætorum nu. ſi. & Auiles. c. 36. Præto. verbo. ſummarias, & de causis ſummarijs. Traditur etiam per Doct. in aurb. niſi breuiores. C. de sent. & int. om. iud. & Maranta, in practica. 4. par. diſt. 9. Notabis etiam, quod ex lege nostra declaranda vſt. l. 27. ti. 6. supra hoc libro. *Sabida la verdad.* Quid importet clausula † hæc, tradit Maranta, vbi supra nov. 30. vbi & a nu. 11. tractauit de clausula alia, ſine ſtrepitu & figura iudicij, vbi & alios allegat, & Oroſcius in l. 1. nu. 18. cum. 2. ſequent. de conſtit. prim. & alibi dicemus. Et an ſi in ſupplicatione Principi facta petatur causam, † ſimpliciter, & de plano, audiẽdam committi. Et reſponſio ſit generalis, an cenſeatur commiſſa cũ clausula illa, ſimpliciter & de plano vide per Mara. vbi ſup. n. 4. & 5. pa. 187. in partibus. *Sin la condenacion.* Quãuis enim in causis ſummarijs aliqualis petitio in actis requiratur, † secundum Maranta, vbi ſupra nume. 12. & Auiles, vbi ſupra, hæc in caſu nostri tex. & ſic in causis dicti valoris. 400. morapetinorum neque petitio in actis requiritur, neque quicquam aliud ſcribendum eſt, quam condemnatio, vel abſolutio. Nam, & in ſummarijs in quibus abſque ſtrepitu, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

figura iudicij proceditur sententia †in scriptis proferenda est, secũdum
7 Maranta, vbi supra nu.37.pag 196. & est tex.in.l.pen.& auth.ibi posita C.de senten.ex bre.recitã.nisi a Principe talis sententia proferatur. Nam tunc nulla requiritur scriptura, secũdum glos.in.c.institutionis.25.q.2. quam ad hoc allegat Auiles, in prooemio cap.Prætorum verbo, ordenanças.nu.14.cum.3.sequen.folio.15.& Menchaca, plurã alia de Principe inferens, desucesio.creatione.§.25.nu. 14.cum pluribus sequent. Quid ramen si pars peteret vt acta & proba-
8 ta †inserti berentur in processu andebet iudex iubere sic fieri? Et videtur quod sic, ex tex.in.l.4.versi.otrosi.titu.16.par.3. Sed in propositum nostri tex.contrarium est dicendum, lex que illa.l.4.limitatur per nostram vt scilicet, in casu nostri tex.non procedat illius.l.4.dispositio, cum illa generalis nostra vero specialis sit.

Penas de ordenanças. Hic considero esse tex. expressum probantem, quod causa resultans ex contrauentione alicuius statuti municipalis contrauenienti imponentis pœnam pecuniariam, ciuilis non vero criminalis ca
9 usa† dicenda est. Nam cum supra dixerimus legem nostram in ciuilibus tantum causis loqui, necessario fatendum est eius limitationem, etiam de ciuilibus causis intelligendam, cum exceptio debeat esse de regula. Et sic talis contraueniens statuto huic municipali pecuniariam pœnam impo-
3 nenti, non est detinendus in carcere prout quotidie eos relaxari facimus. Et regia prouisione, quam ad hoc ex antiquo ciuitas nostra habet, sic iudicibus iussum est fieri, & sic & vtitur & practicatur, quicquid in contrarium & male voluerit Auenda. in cap.4 Prætorum numero.30.lib.4. Et eodem modo a condemnatione pecuniaria horum statutorum non ascendente summam decem mille morapetinorum appellatur ad consistorium ciuitatis, secundum dispositionem.l.7.tit.18.infra.lib.4. prout hic, & vbique fit & practicatur, vbide consuetudine illius. l.7. dispositio seruatur.

IN LEGEM Vigesimam.

SVMMARIVM

Sententiam condemnatoriam fructuum aut interesse tenentur iudices inferiores omni possibili claritate proferre, vt sit litium finis, & ne lites ex litibus oriantur.

Vezes inferiores. Non excludit quin & superiores idem seruare teneantur, nã equidem tenentur. Sed quia a communiter accidentibus inferiores iudices, qui de prima cognoscunt instantia, facius & melius liquidari facere poterunt fructus & interesse, ideo iniungitur eis per tex.nostrum. Et si iudex omittit condemnare †in fructibus & interesse petitis & probatis, tenetur, secundum Guido Papæ decis. Dalph.405.

Toda la aclaracion. Curare enim debet iudex vt omnino in quãtum possibile sit certæ pecuniæ vel rei sententiam ferat, etiam si de incerta quantitate actum sit, vt in.§.curare, instit. de actio. vbi per scribentes, late, sed si ex processu constiterit fructus vel interesse deberi, non tamen constat quot sint & quanti, bonus iudex

iudex, & prudens, condemnat infructibus, & interesse †liquidandis in-
2 tra sex dies, aut nouem, quam scientiã transierit in rem iudicatam. Quæ est singularis doctrina Bart.in.l.si quod ex Pamphila, delega.2. vbi eius additio. optime loquitur. Quam doctrinam communiter practicari asserit Angel.in §.omnium col.antepen.inst.de actio. Et reseruat sibi iudex in sententia declarationem faciẽdam post liquidationem factam, secundum Guidonem Papæ.dec.405 & Rebuf.in præfatione.l.vnicæ.C. de sent.quæ pro eo quod int.profec. num.83. & melius sub glo.in alijs. num.4.cum.3.seq.pag.442. in magnis, & idem Guido Papæ decisione 221.in fine.

IN LEGEM VIgesimam primã.

1 *Denunciator quis dicatur, & quis esse possit & a quo constitui & quid sit denuntiare.*

2 *Non solum quod licet sed & quod honestum est, debet considerari.*

SVMMARIVM.

Iudices ex officio procedente, & in pœnam pecuniariam alium condemnante, pars pœnæ denuntiatori, si adesset, applicanda non iudici ipsi sedcameræ Regiæ applicãda est, iudicumque famuli denuntiatores esse non possunt sub quadrupli pœna, & in prouisionibus iudicũ sic est inscribendũ.

En los casos que procedieren de officio Puta in talibus montium, & in delictis contra leges Regias, vel statuta ci

ttiatis, & populi factis vbi pœnæ pecuniariæ certa pars denuntiatori applicatur.

Denunciador. Quis dicatur denun-
1 tiator, †& quid sit, vide optima Felinum in.c.sicut olim, de accusatio. Vbi notat & declarat a quibus denuntiatores creari possint, & Anto. Gomez.to.3.c.1.nu.45.versi. Secundo etiam, & late per Bonifacium, in sua peregrina legum Partitarum, verbo, denuntiatio, per totum. Vbi tractat quid sit denuntiare, & quotuplex sit denuntiatio, & qualis, & quomodo in eis procedatur. Plaresque quæstiones in propositum cuiuslibet denuntiationis annectit, quæ per ipsum videri possunt, & perbar.in.l.diuus.ff. de cust.reorum, quem & alios refert Ber.Diaz In pract.crimi.cano. c.6. & Iulium Clarum, lib.5.selectarum, pract.crimi.§.fi.quæst.7. per totam. Et ibi tractat an denuntiatori credatur, de quo & per Bonifa. vbi supra, & Puteum, de syndicatu, verbo nuntius.c.3.& Amædeum de syndicatu, nu.214.& melius per Oroſci.l.1.§. cura carnis nu.6.col.374.ff.de offi. præfec.vrb. Et an non ciuis denuntiare possit, vide Bar.Paul. Alex. & Doct.in.l.3.§.si.ff.de noui oper.nu. l.3.& ibi, glo.ti.fi.par.3. licet ibi de denuntiationibus nouorum operũ loquatur potius, quam de alijs. Sed & in illis delinquitur præsertim sint publicis fiant opera, ideo nõ est hoc extra propositum.

Sino a nuestra camara. Hoc tamen non procedit in casu speciali.l.8. ti. 2.lib.1. supra in quo pars denuntiatori applicãda potest capi per ipsummet iudicem ex officio procedentẽ, & illud est fauore Ecclesiarum. Item & quia esset inhonestum si fieret id q̃ lex illa.8. prohibet fieri, ibi, *Por que seria cosa fea y deshonesta.* Et causa honestatis seruandæ a verbis legisre

Universidad de Deusto
Biblioteca

ceditur tex.in.l.quique.§. parentes. ff.de in ius voc.vbi verba edicti prohibentia parentes in ius vocari, nisi venia impetretur,de parentibus intelliguntur proprie vsque ad tritauum. Verum tamen ex ista ratione. l.iurisconsultus§.parentes.ff. de gradibus,honestatis gratia receptũ est, quæ Caij Cassi sententia fuit,in infinitum dici potius,imo etsi in seruitute liberos suscepisset,parentum appellatione venient. Nõ solum enim
2 quod licet † considerandum est,sed etiam quod honestum est.l.semper.ff.de titu nuptiarum.l.non aliter. ff. vsu & habit.l.eos.ff. de decurionibus.Et sic hac de causa specialis casus est ille,de quo in dicto.l.8. vt iudex pattem denunciatoris capiat, tã fauore honestatis,quam religionis. Summa est enim ratio quæ pro religione fauet,vt aduertit Mantuanus, in suis obseruationibus legalibus in centum modis soluendi argumenta casu.93.pag.340.in paruis.Et fauor ecclesiarum est multum attendẽdus nostra vero lex est generalis , & sic per illam specialem limitatur, & declaratur.Et ijs lex ista & totus titulus remanent expedita ad Dei laudem, & gloriam.

Tit.10.Del Aranzel

de los derechos de las justicias ordinarias.

1 *Summa certa tassari potest percipienda per iudices pro editione actorum.*
2 *Consuetudo an valeat in exigendis sportulis.*
3 *Personis pluribus sub vno mandato comprehensis an plura debeantur iura.*
4 *Si vni plurium capitulorum contraueniatur an integra debeatur pœna.*

CONtinuatur hic titulus ad præcedentes.Nam cum in eis actum sit de iudicibus ordinarijs,& qualiter circa officiorum administratione diligẽtissime abere debeant, mercenarius que dignus est mercede : ideo pro labore constituitur in præsenti tassa quæ dam iurium percipiẽdorum per iudices hos ordinarios.

Pro cuius tituli introductione notandum est,quod potest dari & tassari per legem certa summa,† quamnotarij & iudices prõ editione actorũ capiãt pro mercede, secundum tex. in.l.in sacris & ibi Bar.num.1.C.de proxim.sacro.scrin.libr.10. Et quæ iura olim iudicibus ordinarijs præstabantur,tradit Auend.c.2. Præto. nu.14.versi.in eo vero, cum pluribus seque.lib.1.vbi 9 fol.28.inquit, quod si ex processu aliquo constet iudicem,vel tabellionem vltra tassam accepisse, potest condemnari, neq; appellationẽ,esse admittẽdã cũ quodãmodo in fragãti crimine captus reperiatur,In princ.ipsius Arancel,ibi,*La dicha costumbre*,an valeat consuetudo in exigendis sportulis † vide Auenda.c.2.Præto.n.14.lib. 1.& an futura consuetudo per verba hæc reprobata censeatur,supra in.l. 5.tit.1.lib.2.diximus late.

In.§.2.ibi,*Del omezillo*,qualiter ius hoc homicidij capi , & percipi debeat,& quomodo tradit Auen.c.18 Præto.nu.5.versi.item ad vnum lib. 1.& item nu.6.& in Respons.15. nu 8.vbi nostrum textus allegat,& inquit quod hoc ius homicidij in casu permisso capi, tantum debetur a condemnato in absentia , non vero si in præsentia , & allegat quandam legem ordinamenti, quam in recopilatione hac nondum reperi transcripram.Sufficit tamen pro hoc esse.l. 3.tit.1.olibre.4.infra. de quo, & alio

& alio in loco huius libro.3.dictum reperietur.

In §.3.*A vn hombre,omuchos*.Hic videtur esse tex.probãdum,quod si sub
3 vno mandato † plures de linquentes continentur,vel plures rei debendi, si omnes ij in vnomet delicto resultant culpati,vel sub vnamet obligatione obligati,vnum tantum debetur salarium mandati illius, & non plura,quod secus esset si essent plura delicta,& plura debita differẽtia, nam tunc ab vnoquoque eorum potest integrum percipi salarium.Et ideo non sine mysterio tex.noster,ibi *Por delito*, in singulari numero loquitur,quasi secus si pro pluribus differentibus delictis plures essent in culpati , & iussum capi eos sub vno mandato,quia tunc ab vnoquoq; videtur posse percipi salarũ integrũ. Quod & adhuc non audeo affirmare, nam video doctrinam Ias.in.l.Titia.§.fin.nu.3.fol.190.ff. de verbo.obligat. asserentis quod si in contractu vel stipulatione per plures celebrato adsint plura capitula, † & pœ
4 na apposita contra illum qui contra uenerit,si vni capitulo pars vna contuenerit,non committitur pœna in totum , sed tantum pro parte illius capituli.Item secundum.l.5.§.7. & 16.tit.21.lib.2.supra specialiter circa hoc statuitur vnum in Regia cancellaria criminali,ergo & in alijs aliud censetur expressum & determinatum,per argumentum ab speciali; & videda sunt quæ diximus.l.12.verbo que aquel,tit.6.supra isto lib.

In.§.fi.ibi.*De los suelos de las plaças* quæ iura percipiebant auenientibus ad mercata publica , quod optime noster tex.prohibet,secundum Auẽ. c.4.prætorum.n.25.lib.2.

Titu.11.Delos Alcaldes de sacas.

SVperioribus titulis actum est de iudicibus ordinarijs populorum,& de delegatis nunc &consequenter titulus hic sequitur de alijs iudicibus particularibus vsque in finem libri huius.

IN LEGEM primam.

SVMMARIVM.

Iudices de Sacas antequam officio vtãtur iurare tenentur cõtenta in lege nostra,& itidem eorum locum tenens, neque officium hoc locare possunt sub pœna.

Alos que tuuieren arrẽdadas. Ne si tu lices essent in propria causa partes vexarent & extorquerent ab eis indebita . Et quia qui seruire vult per substitutum tenetur substituere hominem eiusdem qualitatis & conditionis,secundum Bar.per tex. ibi in l.1.nu.4.C.de præposi.agen. in rebus lib.12.idoneus enim substitutus is dicitur,qui in officio ad quod eligitur seruire potest,secundum tex.in cap.significatum de præbendis.

No loi arrendaran. Prohibitum est enim iustitiæ officium locari,vt alio in loco diximus.

IN LEGEM secundam:

1 *Substituto deseruiri potest ex iusta causa vel impedimento.*
2 *Iudicis impediti dicto,an credatur de suo impedimento.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 *Iudici iniuste exequenti resisti potest.*
4 *Iniuste carceratus potest fugere a carcere & custodes occidere.*
5 *Alguazelo non habenti mandatum ad incarcerandum aliquem resisti potest.*

SVMMARIVM.

Iudices de sacas personaliter seruire tenentur in officio nisi ad sit iusta causa, substituendi, & tunc substituere poterit legis nostræ tenore & forma seruatis, & substitutus tãtum per annum deseruiet.

Si personalmẽte. Iusta enim † causa existente, licitum est per substitutum deseruire, secundum Angel. in auth. vt clerici apud propri. epis. colu. 6. & est tex. in authe. de collatori. §. ad hoc prohibemus, quem adhoc allegat Maranta, in practi. 4. part. dist. 5. numer. 18. pagin. 122. in paruis, & est tex. vbi & alia diximus in l. 4. titu. 9. supra isto libr. Sed an iudici huic credetur de suo impedimento, & iusta caus. ? † dicendum videtur quod sic; quia hoc regulare est, nisi aliud de mente legis apparear, secundum Alexa. in l. 1. colu. 20. ff. de offi. eius cui man. est iur. de quo latius alio in loco dicemus.

Puesta otra persona. Munera enim continuari non debent, vt in 10. o titulo. C. de mun: non contin. libro. 10. ne detur occasio delinquendi, & ne iudices, qui hoc tentarent, notarentur de ambitu, vt l. nemo. C. de assessoribus.

Le resistan. Hic est textus clare probans iudici iniuste exequenti resisti † posse. pro quo est similis tex. & ibi Bartol. in l. prohibitum. C. de iure fisci, & textus. in l. contra. C. de execut. & exact. ll. 12. Vbi & plus probatur scilicet, talẽ officialẽ † iniuste procedentem esse puniendum, quem tex. adhoc allegat Corset. sing. verbo oficialis. col. 2. fol. 173. & Hippolyt. in l. 1. nu. 24. ff. de quæstio. Deci. & Doct. in. c. si quando. nu. 2. cum seq. extra de iudi. & Marantam disputatione prima. nu. 28. Imo & tunc a carcere potest quis fugere & custodes occidere, secundum Hippoly. ibi. Alguazeloque † non habenti mandatum ad capiendum aliquem, dum modo non sit in fraganti delicto, resisti potest, secundum tex. in l. 7. tit. 23. lib. 4. sine mandato in scriptis habito non potest alguazelus aliquem capere, non in fragãti delicto reperiatur: neque tunc diceretur ei resisti, neque pœnã resistentiæ posita a leg. 5. tit. 22. lib. 8. intra ei imponi posset prout & tradit Alexand. in l. sed eximendi. §. item si quis. ff. ne quis eum qui in ius vocat est vi eximat. Paul. consi. 192. Bar. Paul. & Doct. in l. vt vim ff. de iust. & iure Cardi. clemen. 2. cæterum de re iudi. Circa quod est concludendum secundum omnes in dicta. l. vt vim maxime Iaso. 3. & Oroscium. col 21. & Diony. in. c. quod quis mandato. de reg. iur. & Soci. l. 1. C. vnde vi, & ibi Bald. quæstio. 12. Quod si vt priuatus facit & procedit iudex, resisti ei potest, si faciat, vt magistratus, non. l. non videtur. §. qui iussu. ff. de regul in. Nisi manifestum esset eum iniuste procedere. Nam tunc quamuis, vt magistratus procedat resisti ei põt, vt in. d. l. prohibitũ, & l. defensionis. C. de fide inst. lib. 10 & gl. fi. l. 13. ti. 29. par. 7. Idemq; si dãnum irreparabile ex facto iudicis imminet, vt l. si quis prouocatione C. de appella. vel si iurisdictio talis iudicis perpetua sit, quæ latius Paul. col. 2. Iaso. n. 19. in. d. l. vt vim, & Soci. reg. 541. incip. violentia, prosequuntur. Et

tur. Et hæc est communis distinctio secundum Ang. quem refert Orosc. d. col. 21. n. 16. & latissime post hæc vidi tractatum per Mexiam, in apparatu ad l. de Toledo, in. 11. fundamẽto partis. 2. nu. 21. cum sequent. Tamen hæc debent fieri absque scandalo, non alias saltim quoad conscientiam, secundum Castro de lege pœnali lib. 1. c. 5. fol. 47. in paruis. Et sic vnicuique consulo quatenus vt possibile fuerit abstineant ab ijs resistentijs.

IN LEGEM tertiam.

1 *Iudex delinquens an possit in officio ante syndicatum conueniri.*
2 *Iudex appellationum non potest adiri per viam querelæ.*

SVMMARIVM

Grauamina facta iudicibus de sacas mederi possunt per iudices, & correctores populi Regiæ coronæ vbi facta sunt, per querelam, vel appellationem, vel alium modum a partibus propositum.

Vedan. Sed num durante officio horum iudicum de sacas hæ querellæ, & appellationes proponi poterunt coram talibus iudicibus, & correctoribus Regiæ coronæ? Et videbatur, quod non quia regula generalis est, quod ad syndicatum vsque † non potest conueniri iudex delinquens in officio, vt in tit. de magist. conueni. & in. l. nec magistratus ff. de iniur. Nihilominus tamen in hoc casu contrarium est dicendum, ex tex. nostro ita fieri permittente, ibi. *Donde acaeciere.* Quibus verbis denotatur tempus grauaminis contingentis, item & ex verbis illis, y si estando el dicho Alcalde de sacas. Et quia si appellari permittitur, necessario intra quinque dies est id faciendum, ergo tunc etiam officio illius iudicis durante fieri poterit, & appellari, & itidem querelari, & de nullitate agh eam omnes ij modi in tex. nostro panificentur.

Por simple querella o por otra qualquier via. Caute fuerunt verba hęc expressa in præsenti. Quoniam si solum diceretur per viam appellationis adeundum iudicem Regium pro reparatione horum grauaminum a iudicibus de sacas inductorum, non posset iudex Regius adiri per viam querellæ, vel nullitatis quoniam illequi est solum iudex appellationis † non potest adiri per viam querellæ, imo neque nullitatis principaliter intentaræ, nisi solum per viam appellationis secundum Auend. c. 6. Prætorum nu. 2. lib. 1.

IN LEGEM quartam.

1 *Nobilis debet venire equestris, rusticus pedestris.*
2 *Rusticus non alimentatur nisi cepis caseo & fabis.*

SVMARIVM.

Intra quorum districtum iudices de sacas possunt testes vocare, & qualiter & intra quod tẽpus debent eos examinari facere, & quod salarium testibus ijs præstandum sit, & soluendum, declarat lex nostra.

Pagar

Universidad de Deusto
Biblioteca

Agarles salario. Intellige secundum qualitatem personarum ipsorum testiũ quia si testis est nobilis * debet venire equestris, si rusticus pedestris secundum glo. in. l. idemque. §. idem Labeo. ff. mandati. verbo, cum, & ibi Bald. & Felin. in. c. cum omnes num. 32. de constit. neque debet alimẽtari sicut nobilis cibis delicatis, quia rusticus non vescitur, neque alimentatur, nisi ceptis † caseo, & fabis, secundum glo. in. l. seruis vrbanis, verbo, cibariis, de legatis. 3. quod aduertendum est ad. l. 5. tit. 3. lib. 4. infra vbi dicemus, & tradit Sylua Nuptialis. verbo seni non est nubendum numero. 25.

De intellectu. l. 5. in verbis illis, lleue por el trabajo videnda sunt, quæ diximus in. l. 38. tit. 6. lib. 3. supra.

Titu. 13. Del Prior, y Consules de las ciudades de Burgos y Bilbao.

IN huiusque tituli exornationem, & declarationem, (qui in rubrica tituli supra proximi remanet continuatus) solummodo quinquẽ aut sex quæstiones proponemus, quibus eius materia remaneat satis declarata & expedita.

Quarum quæstionum prima erit, Num regulariter licitum sit similia facere, & constituere collegia.

Secunda, Num hæc collegia possint sibi eligere iudices, quos consules vocant, & quam iurisdictionem habeant iudices ij, & an eorum iurisdictio per sodales ipsos declinari possit.

Tertia erit quæstio, An cumulatiue, vel priuatiue iurisdictionem ab ordinaria habeant consules ij.

Quarta. Quomodo in eorum causis procedatur.

Quinta, An possint sibi statuta facere, & quæ & circa quæ.

Sexta, An sententias suas exequi possint.

1 *Collegia in dubio potius ad malum quam ad bonum cẽsentur constructa nisi probata sint. 1. & 2.*
3 *Collegia hæc absque Principis licentia facientes capitali pœna plectendos.*
4 *Collegio pio an legari possit, & numero. 6.*
5 *Collegium decurionum absque iudicis licentia non congregatur.*
7 *Collegia licita, an sibi iudices eligere possunt, & quam iurisdictionem habeat, & an declinari possit, & sequent.*
8 *Clericus mercator an possit coram ijs iudicibus conueniri.*
9 *An in consules eligi possint suburbia colentes.*
10 *Consulum iurisdictio cumulatiue an priuatiue data sit cum sequent. aliquibus.*
11 *Iurisdictio in certis generibus causarum competens priuatiue competit.*
12 *In causis mercatorum quomodo procedatur.*
13 *Confessio extraiudicialis etiam parte absente facta in curijs mercatorũ plene probat.*
14 *Consules ij an statuere possint, & collegia itidem.*
15 *Statuta consulum an cõfirmationem regiam requirant.*
16 *Statuta hæc consulum, & collegiorum, an in alio foro seruanda sint.*
17 *Consules ij an possint sententias suas exequi.*

Et quo

ET quo ad primam quæstionem, num scilicet collegia hæc fieri possint, absque Regis licentia, & autoritate, dicendum videtur affirmatiue, quod sic, ex tex. & eius materia in l. fi. C. de iurisdictio. om. iud. & in. l. sodales. ff. de colleg. illi. & ex. l. 1. tit. 4. pa. 3. vbi expresse approbari videntur similia officialium collegia mercatorum & artificum, & clarius probatur ex. l. 2. eod. tit. 4. & cap. 3. quæ lex de menestralibus loquitur, & qui sunt menestrales, declarat. l. quinta. tit. 30. part. 3. quam ad hoc allegauit Auend. cap. primo prætorum nume. 29. vers. sexta causa, libro. 1. & cap. 19 numer. 11. eod. libr. vbi de eis aliqua in propositum notãda tractauit. Cõtrarium tamen, imo quod dicta collegia licita non sint, neque fieri possint absque Regia licentia, & autoritate videtur probari posse ex tex. in. l. prima & per totum. ff. de colleg. illicit. cui consonar. l. 1. & per totum titulum. 14. libro. 8. infra, vbi prohibẽtur fieri similia collegia, & confœderationes, monopoliaque itidem reprobantur, in quibus collegiis statuitur, ne alij quam monopolia illa, instituentes, officia eorum exerceant, vt per totum titulum. C. & ff. de monopoliis, & ex. l. 2. tit. 7. parte. 5. Item & quia similia collegia sunt in præiudicium ordinariæ iurisdictionis, ideo nimirum si fieri non possint, neque instituui. Qua de causa per legem quãdam ordinamenti veteris, quam hucusque non reperi in recopilatione nostra transcriptam, similia collegia fieri expresse prohibeantur in præiudicium iurisdictionis ordinariæ, & per illam legem asserebat glossa menesteres in lege prima titulo quarto parte tertia, correctam esse dispositionem. l. fin. C. de iurisdictione om. iudic. Adeoque similia collegia, & cõfrattriæ fieri prohibeantur, quod quãuis ad bonum viderentur facta finem adhuc non permitebantur, si in eis condendis Regia autoritas, vel licentia non interueniret, secundum textum in lege tertia titulo. 14 libro octauo infra. Quod nimirum, quia in dubio potius ad malum quam ad bonum finem constructa censebatur, nisi aliud probaretur, secundum Alexãdrum in additione ad Bartol. in lege final. ff. de colleg. illicit. numero 10. in addition. non valet, & Puteum de syn. verb. iudices. ad synd. qui sunt c. 3. pone qvniuersitas num. 2. folio 334. & Bart. in extrauagant. qui sint rebelles verbo, occulte, & verbo, machinantur, & verbo reuelando, & Maranta in practica verbo inquisitio, numer. 130. pag. 333. in paruis. Omnis enim congregatio, confœderatio, & omne collegium † absque principis autoritate facta illicita sunt, secundum Bartolum in lege fina. ff. de collegiis illici. Innocentium elegan ter in capite dilecta, de excessi. prælat. & Boerium, in tractatu de seditiosis. §. quinto numero tertio, probat textus in lege quarta titul. tertio parte sexta, & ideo neque cœtum, neq; turbam debet quis congregare, secũ Abb. in capite final. numero primo, & final. de testibus cogendis, quia omnia hæc & similia, secundum eum ibi sunt prohibita, nisi reperiantur concessa, & ideo idem Abbas ita talia facientes capitali pœna plectendos asserit, † & iudex potest statim destrüere similia collegia, & punire ea constituentes, secundum Auenda. capite decimo nono prætorum numero. 31. in principio libr. prim. quantuncunque ad bonum essent constructa finem, nisi Regia autoritate essent confirmata, & approbatio Episcopi loci, vbi constructa sunt ad esset, secundum text. in lege

Universidad de Deusto
Biblioteca

3. tit. 14. lib. 8. infra. licet Bar. in dicta. l. fi. ff. de colleg. illi. contrarium dixerit, & ideo neq; legari tali pio collegio † potest si regia autoritate non est constructum, secundum tex. in. dicta. l. 1. tit. 3. par. 6. quanuis alias ante legem illam. 3. posset, ex text. in. l. cum senatus. ff. de rebus dub. notat Platea in. l. 3. C. de ven. rebus ciui. libr. 11. de quo infra numero. 6. quas ob res neque congregatio, & collegium decurionum in ciuitatibus constitui & erigi posset, nisi iam Regio fuisset approbatum assensu, cum ipse Rex similia officia procreet & erigat in populis, & ciuitatibus, & quia absque licentia iudicis † & magistratus Regiam autoritatem, & maiestatem repræsentantis congregari non possunt, neque congregantur, secundum curiam pisanam lib. 1. c. 2 & Auenda. c. 19. prætorum num. 7. ver. imo. si, libro. 1. Faciuntque dicta per Guidon. Papæ decisio. Delphin. 106. & 631. versi. ad tertium punctum, & sic tenendum est regulariter, collegia quęliber, neque construi, neque ordinari posse absque Regia licẽtia, prout pro regula tradit Boer. vbi supra, quam sic constituendo, & tenendo, non obstat tex. in d. l. fi. C de iur. omnium. iud. & d. l. sodales. & l. 1. & 2. tit. 4. par. 3. quas proprima adduximus opinione, Quia licet glos. meneſteres, in. di. l. 1. dixerit corrigi per legem quandam ordinamẽti ibi allegatam, quam dixi hucusque nunquam me reperisse transcriptam in hac recopillatione, tamen quia correctio non est inducenda vbi euitari potest, dico quod quantunuis illa. l. ord. esset translata in nostra recopilatione non corrigebat. l. illam. fin. neque similis. Neque obstabant dictæ leges huic nostræ regulæ generali vtpote quia in eis nó disponitur, neque approbatur cõstitutio collegio

4

5

rum. Non enim ex hoc quod illa. l. fi. probet non esse declinandam per collegiales iurisdictionem suorum iudicum & consulum, neque ex hoc quod dicta lex, sodales, firma esse statuat per collegiales hos facta statuta neque ex hoc quod dict. l. 1. & 2. horum iudicum & consulum iurisdictionem approbent, consendum est esse permissum posse erigi, similia collegia regulariter & vbique. Sed tantum hæc permissa esse cẽsentur in casibus, in quibus de iure licitum est similia collegia construi. In ijs enim casibus, neque licet eorum iurisdictionem per collegiales declinari, neque recedere ab statutis rationalibus sed approbari potius, & hoc per iura secundæ opinionis non reprobatur, sed approbatur. Nam si collegia hæc in casibus licitis sunt facta, & sic Regio assensu, & licentia approbata, omnia hæc seruanda sunt, & habent tunc locum, tam dict. l. fi. quam leges aliæ pro secunda allegatæ opinione. Verba enim dictæ. l. fi. & similium de habilitate restringenda, & intelligenda sunt, & sic in casu à iure permisso. Quem quidem intellectum ad dictam legẽ. fi. ex eius inspectione collegij antequam viderem glo. fina. in dicta. l. sodales, hunc expresse intellectum ad dictam legem sodales ponentem. Quem ipse dictis legibus fi. & prin. ę & secũdæ applicaui, & verisimũ & sanũ ad eas iudico intellectũ ne inducatur correctio, quam gl. meneſteres. d. l. 1. inducebat. Quam si inducendam tenet aliquis esse necessario tenendum. l. illam. fi. C. de iurisdict. omni. iud. correxisse totum titulũ. ff. de collegiis illicitis, quod dicendum non est. Ideo supradictus intellectus est tenendus, & regula illa generalis constituenda, scilicet quod collegia omnia de iure reprobata sunt absque Regia autoritate constructa,

tructa, quanuis sub specie boni finis constituantur, quorum tamen constituentium intentio ad malũ, & pernitiosum finem tendit. Nam si adesset bonus, & pius finis, puta pro sepeliendis defunctis, pro disciplina corporali semel in anno habenda in recordationem & memoriam passionis Domini nostri Iesu Christi, vel in fauendis pauperibus laceratis, & opressis, & si qua similia sunt, optime constitui possent etiam nulla interueniente Regis licentia, neq; Episcopi, loci, secundum Boerium vbi supra, & Mexiam sic declarando dictas nostras leges Regias, in pragmatica de tassa del pan, conclusione. 5. nu. 26. & iterum ipsemet Mexia dicẽs esse notandũ in apparatu legis de Toledo in. 23. secundæ partis fundamẽto numero. 13. fol. 152. possetque sic talibus collegijs, & contratris legata relinqui † in testamento, secũdum Auiles. c. 2. prætorum, verbo, confederacion, n. 10. fol. 70. & Bertach. in repertorio, verbo collegium, versi. 7. & sic limitanda est. l. 4. tit. 3. par. 6. vt in ijs confratriis, & collegiis pijs non procedat. Nam eis legari potest prout quotidie videmus. De quoquã do collegio legari possit, vel hæres institui in testamento, tradit optime vltra doct. in. l. collegia. C. de hæreinsti. Ioan. Arcias. si de hæreti. notab. 7. Si tamen sub velamento boni nominis, & aduocationis alicuius sancti aliquid mali esset perpetrandum in cõfratriis, & collegiis, nullo modo licet ea instituere collegio sine præuia Regis licentia. Et ita loquitur, & procedit tex. in. l. 2. & 3. titulo de las ligas, libro. 8. infra. Licet & in quibuslibet cõfratriis etiam pijs cõsulo, vt saltim Episcopi licentia habeatur, & hæc pro prima quæstione.

6

Quo ad secundam quæstionem, nũ scilicet collegia hæc iusto, & licito

7

modo constructa, nam de ijs loquimur, possint † sibi iudices eligere & quam iurisdictionem iudices ij & cõsules habeant, & an eorum iurisdictio possit per collegas declinari? Dicendum est collegas hos sibi iudicẽ eligere posse, qui inter eos iudicet, & cuius iurisdictionẽ declinare nequeunt. Per iniquum enim, ac temerarium esse asserit Imperator in. d. l. fina. C. de iurisdictio. omn. iudic. ad quos negotiationum cura pertinet, forum declinare. Conuenient ergo in vnum mercatores, & cõsules creabunt, priuatorum enim consensu iudicem nõ facit. l. priuatorum. C. eo. tit. collegium, tamen puta cerdonũ vel mercatorum sic, secundum glo. in ca. l. priuatorum. Nihilque etiam prohibet mercatorum collegium plures consules eligere, dummodo illud bonum ignoremus, quenliber eorũ adiri non posse, in qua re plene ac docte scripsit Bald. in. l. sancimus. ff. de consulibus, cuius dicta plenius prosequitur Benuenut. in tractatu. de mercatura, in fi. quomodo proceden. sit in causis mercatorum in secunda parti cula vltimæ partis princ. incip. postquam statuta, pag. 433. in paruis cũ pluribus sequentibus, per quem videri possunt hæc latius, sicut & alia nostræ quæstionis pars, scilicet quam iurisdictionẽ consules ij electi nabeãt. In qua quidem parte ipse Benuenut. ibidem num. 5. concludit iurisdictionem ordinariam habere quã, & probat tex. in. d. lege. 1. tit. 4. par. 3. & ideo sicut indices ordinarij recusantur possunt, & ipsi recusari, prout & ipse Benuenut. d. num. 5. affirmat. Vbi & numer. 6. optime inquit consules electos nulla cõfirmatione superioris egere, sed electione legitime facta iurisdictionem a lege cõcessam exercere posse, licet Bonifacius in sua peregrina legum partitatũ inuerbo, index

8

Universidad de Deusto
Biblioteca

bo iudex. q. 2. glo. artifices, in fine cõ firmationem superioris requirat. Cuius tamen opinio posset procedere, cum collegium ipsum esset antiquũ, & publice permissum, Regia tamen autoritate non roboratum. Tunc enim Regia confirmatio requireretur vt consules electi exercere possent officia, si forsan per aliquem de eorum contenderetur iurisdictione, & cuius ætatis cõsules debent esse, & quæ iuramenta faciant tradit Benuenut. vbi supra num. 30. & 31. Et cum ordinarios eos reputemus ætatem propositam a. l. 2. tit. 9. supra isto libr. in eis requiri credo, licet indoctis literarum eligi possint, cum ex ipsismet mercatoribus eligantur. Imo & cum duobus ex ipsismet mercatoribus consules ipsi se se debẽt associari, & eos cõsulere pro pronuntiandis sententiis secundum tex. nostrum in. §. 2. qui & in. §. fin. probat, quod declinari non possit per ipsos mercatores, vt dictũ est, consulum ipsorum iurisdictio, & omnino secundum text. ibi adeundi ipsi sunt etiam perpupillos, & viduas & alias miserabiles personas, quæ alias habent priuilegium conueniendi in prima instantia, vel in cancellaria, vel in curia, secundum textum in l. 8. tit. 3. libro 4. infra, imo etiam si collega sit clericus adhuc super rebus mercãtiæ non potest declinare forum collegij secundum glos. l. 1. titulo. 4. par. 3. & Mexiam in pragma. del pan, conclusi. 5. num. 25. cum sequent. & Benuenut. vbi supra nume. 12. pag. 439. & Bald. in additio. ad speculat. titu. de reo, verbo scholaris clericus relatus, & secutus per glo. lasfrãquezas. l. 49. tit. 6. par. 1. Ii enim secũdum Bald. & glo. illam non sunt puri clerici, qui negotiationibus se immiscent, & clerici negotiatores quãtum pertinet ad eam negotiationem iure communi laicorum vti debent. l. 2. C. de Episcop. & cleric. & ideo de negotiatione clerici soluunt gabellam, prout est. l. 7. titulo. 18. lib. 9. infra. Et super quibus rebus cognoscũt consules ij disponit noster texus in §. 1. vbi & inter quas personas cognoscant disponitur, scilicet inter mercatores, & eorum factores, non vero si artifex petat artifici etiam super ad artificium pertinente, vt patet ex verbis nostri textus ibi, *De mercader a mercader*, & tenuit Abbas in. c. P. & G. numero. 19. de offici. delega. quem refert, & sequitur Quemada in quæstionibus fiscalibus inquisitionis quæstione secunda. Imo & tunc oportet, vt maiorem partẽ bonorum habeat in mercantiis ex dictis per Alex. cõsil. 108. volumine quarto, & ibi additionator nouus Nata nomine. Et sic statuto mandante, quod adhibeatur fides libris mercatorum intelligitur in causa mercatili secundum additionem Speculatoris, Bald. Arieti. & alios relatos per Alciatum in capite pernitiosam, numer. 107. de offic. ordin. quanuis Bonifacius in dicta sua peregrina legum partitarum verbo, iudex, quæstione secunda in glossa artifices, aliud velit. Et quæ ad huc tunc requiritur vt tali libro fides adhibeatur, vide optime per Roland. Valle. consil. 92. numero quinto cum sequent. Volum. 3. & sic inter ipsos mercatores tantum & eorum factores super negotiatione mercãtiarum, vel earum annexis, vel cõnexis cognoscent, vt in pœnis, secundum Benuenut. vbi supra nu. 11. pag. 436. in paruis, q quantũ ad pœnas intelligo ex tex. nostro in præfati in. §. quoties pœna ciuilis imponẽda venit, nã si corporalis remittẽda ex. §. illo ordin loci illius. Et an iudices mercatorum sint iudices competentes inter hæredẽ mercatoris, qui quidẽ hæres mercator non est, tradit Fulgosi. consil.

cons. 105. incip. in proposita quæst. videtur dictos consules. Et an eligi possint in consules, qui suburbia colunt, vide Boerium, decis. 272. per totam, & de consulum creatione qualiter fiat, & an in creatione eorum decretum iudicis requiratur, vide Guidonem pap. decis. 452. & hæc pro secunda quæstione.

9 Quo ad tertiam vero quæstionem scilicet num consules ij habeant hãc iurisdictionem accumulatiue, vel priuatiue ad ordinariorum iudicum iurisdictionem dicendum est, esse regulam generalem, quod iurisdictio inferiori † data cumulatiue, nõ vero priuatiue ad iurisdictionem ordinariorum censetur concessa secundũ Abbatem in cap. ex retum num. 7. de iudi. Felin. late in cap. pastoralis num. 1. cum sequen. de offic. ordi. Decius cons. 3. numero. 3. Thom. Grammat. decis. Neapolio. 5. num. 1. cum pluribus sequent. glo. decem. l. 24. tit. 9. part. 2. & hanc asserit cõmunem Auend. cap. 1. prætorum numer. 29. vers. Et hæc iurisdictio, libr. 1. vbi num vers. sequente hoc ad legem nostram applicat quod in propositum legis, & materiæ huius tradit & Benuenutus, in. d. tract. de mercatoribus, titu. quomodo proced. fit in cau. merc. secunda particula finalis partis. pag. 435. in paruis num. 7. & 8. & iterum in prima parte princip. nume. 46. pagina. 428. optimum consil. illud Decij allegat vbi inquit ipse Benuenut. d. num. 7. & 8. quod concessa censetur iurisdictio cumulatiue ijs consulibus, cum & ipsi respondere teneantur coram ipso iudice ordinario. Ego tamen salua eorum pace teneo, quod quanuis. d. regula generalis, & vera sit, non tamen procedit legibus nostris attentis quo ad hos Priorem & consules Burgẽses, & de Bilbao. Imo teneo eis iurisdictionem suã nõ cumulatiue ad ordinariam, sed priuatiue esse concessam, & hoc vltra ¶ patet ex pluribus locis nostri tituli, presertim cum ad ordinarium iudicẽ loci in ijs causis tantum appellationis instantiam lex nostra committat in cap. 2. omnesque causæ secundum lex. ibidem etiam pendentes in Regio consulibus & priori remittendæ sint iubetur correctoribus & ordinariis ne in eis se intromittant, & si impendentibus etiam in Regio cõsilio sic statuitur, cur, & non a fortiori in succedere sperãtibus, cum difficilius exeitur, quam non admittititur hospes? Idque clarius probatur in ca. 12 & 13. nostri tituli. Vltra hęc enim, fundatur etiam hæc mea opinio, qua quotiescunque in certis generibus † causarum compẽtit alicui iurisdictio puta in causis messium, damnorum, vel aquarum diuidendarum, vel in similibus rebus, vel in quarterio, vel certa parte ciuitatis, censetur competere priuatiue, non vero accumulatiue ad ordinariam, & vniuersalem iurisdictionem secundum Felin. Abb. & alios relatos per Auend. capit. 5. prætorum. nu. 11. vers. quod limito lib. 1. & Matthe. Affict. decis. Neapo. 41. in fine quasi per iudicem specialem videatur generalis ademptus, mexime si ex verbis ipsius concessionis appareat aliquod verbum, ex quo clarius presumptio hæc resultet secundum Angel. relatum, & secutum per glo. decem. l. 24. tit. 9. parte. 2. Hic tamen expresse patet concessam iurisdictionem particularem super certis rebus, Imo ex verbis ipsis constat priuatiue concessam ad ordinariã & vniuersalem iurisdictionem, igitur ita est intelligẽdum. Et miror quod Auenda. nõ aduerterit ad verba nostræ legis, licet eam allegauerit, idemque dicẽdum est, quoties iurisdictio acquiritur præscriptione, vt priuatiue, non

Universidad de Deusto
Biblioteca

ue,non vero cumulatiue acquiratur secundum eundem Auenda.in co.c. 1. num.23.vers. cum vero a prælatis lib.1.Si tamen per priuilegium iurisdictio acquiratur cõmunem opinionem testatur Auenda.ibi numer.25. in princip.quod accumulatiue,non vero priuatiue censetur concessa,de quo tamen Matth. Afflict.decis. 41 nume.2.&.3.distinctionem constituit,scilicet an priuilegium concedatur&concernat fauorem eius,cui cõceditur,&tunc venit priuatiue,si vero concernit fauorem causæ cumulatiue,&ita potest distingui communis illa asserta per Auenda.dicto numer.25.in principio circa iurisdictionem concessam per priuilegium, & hæc de tertia quæstione. Quo ad quartam vero quæstionem quomodo in causis ijs mercatorum procedatur, dicendum est ex textu nostro in præsenti quod breuiter &summarie
12 sine strepitu,& figura iudicij sola facti veritate inspecta proceditur,æquitate attenta,prout inte.1.&.2.nostræ legis disponitur & tradit Benuenut. intractatu de mercatura,tit quomodo in causis mercat.procedatur quæstio.1.num.1.cum aliquibus sequentibus.pagi.408.in parnis, vbi plures doctores allegat,& ideo mercatorũ scripturis etiam priuatis creditur secundum Parisium consi.96.num.30 &34.lib.3.relatum per Velascũ de iure emphyteot,q.7.num.16. in fine,vbi &in literis cambij idem dicit &sic ex hoc inquit Maranta,in practica,4.par.distin.9.nume.49.pag. 190.in paruis,quod confessio extra iudicialis parte etiã absente facta in
13 curia mercatorum, vbi æquitas seruatur,&ea attẽta proceditur, probat plene, & obligat. Neque curandum est de apicibus iuris,quæ quidem æquitas ex circunstantiis rerum consideranda est, prout optime aduertit Benuenutus,vbi supra num.3. pagi. 410.vbi circunstãtias has enumerat, &ibi cum pluribus numeris sequentia ad hanc quæstionem pertinentia prosequitur&examinat.Qui&in 3.particula posita a pagi.447.prosequitur de libellis, & petitionibus in ijs causis præsentandis,qui licet libelli per textum nostrum in.c.2.reprobari videantur,non tamen ex hoc negatur, quin qualis qualis peritio in processu & actis eius apparere nõ debeat,& proponi,quamediante fundetur iudicium&sententia ferat,tãtum enim libellorum forma & apices aduocatorum in lege nostra excusantur,non vero alia, sine quibus certa sententia ferri non posset, & a pag.465.tractat ipse Benuen.de probationibus adhibendis in causis mercatorum. Et notã quod quanuis procedatur secundum veritatem, iudicãdum tamen est secundum iura ciuilia,secundum Octauianum Cachera num in decisione Pedemontana.2. num.2.&hæc pro quarta quæstione principali.

14 Quo ad quintam vero quæstionẽ, quãdoquidem vidimus, quod licita quia approbata hæc collegia sunt, possuntque sibi consules eligere qui iurisdictionem habent ordinariam, &priuatiuam discutiendum est,num ad exercendam iurisdictionem hanc & lites decidendas inter collegas contingentes possint inter se statuta facere,& constituere. In qua quidẽ quæstione ipsemet Benuen. in dicto tractatu de mercatura,tit.quomo.in cau.mercator.proced.fit.1.part.nu. 8.pag.114.inquit receptũ esse, quod possunt prout & tradit Auend. dict. cap.19.prætorum num.11.lib.1.quasi per viam pacti,& contractus & talia statuta conuentiones quædam dicuntur prout & inquit Mexia in dicta pragmatica del pan, conclusion.
5.num.

5.num.27.Tandem ex ibi & alibi dictis vero,&communis conclusio est secundum Bart.& alios maxime Oroscium numer.20.in.l. omnes populi.ff.de iustitia & iure,quod collegia licita statuta facere possũt.In his tñ, in quibus iurisdictionem habẽt, aut quæ,ꝙ collegas ipsos pertineant vt.l.fin.C.de iurisdiction.omnium. iudic.leg.2.in fine.C.de constit.pecunia, & sic argentarij mercatores, nummularij,campsores,&quæ vulgo confratriæ dicuntur sodalitia permissa fabrorum,aurificum, pellionũ & id genus corpora statuere interse possunt dum ne contra iusdiuinum aut naturale statuant, secundum Albericum in pima parte statutorum quæst.7.&Benuenu.vbi supra nu.17 pagi.419. vbi similia aducit.Quod si contra ius commune,aut alia ciuitatis iura inter ipsos,eorumque hæredes statuta hæc seruanda erunt, neq; ad cæteros porrigentur secundũ supradictos,per legem.2 §.fin.ff.de cõstit.pecu.Etquod collegia hæc statuere possint,tex.noster in præsenti videtur sentire,dũsecundũ stylum mercatorũ iubet iudicari,&clarius probatur in.l.4.tit.4.libr.8.infra. Est tamen maximum dubium secundũ Benuenutum vbi supra.q.1.num.9.&50 &Oroscĩ. in. dicta.l. omnes populi num.21.col.55.in princip. num ista hæc statuta confirmationem principis requirant,&requirere quandoq; opinatus est Bald.in.l.humanum in principio:C.de legibus,quandoque vero contrarium, vt patet ex eodem Bald.in.l.2.in princip:C.de constit. pecun:quem plures sequuntur,secũdum Oroscium vbi supra&Benuen. dicto num.9.hoc verius esse dicentẽ &allegatidem tenentes, & diximus etiam in.l.14.titu.6.supra isto libro circa statuta ciuitatum,& populorũ. Et itidem quoad collegij statuta idẽ dicendum credo,& fortius.Nam cũ ex lege nostra collegia hæc approbata sint,ipsisque consulibus data iurisdictio,& toti collegio potestas concessa consules eligendi,nisi &permissum censeretur,statuta vt facere possent prodecidendis causis inter collegas vertentes (plurima enim sunt negotia quã vocabula) frustra in pluribus iurisdictio & potestas illa quodammodo cõcessa dicipossent, cum concessa iurisdictione, & omnia ea concessa videntur, sine quibus iurisdictio commode exerceri non posset.Neq; obstat.l.4.tit.14.lib.8.infra,quæ videtur Regiam cõfirmationem requirere,nam procedit in collegiis & fraternitatibus non a lege, neque a Rege approbatis,& istam opinionem,quod confirmatio nonre quiratur horum statutorum cõsulũ, tenent Oroscius,& Benuent. vbi supra & in nostris terminis Auil.c.17. prætorum glo.prouer,num.2.folio 172.exquo ipsemet Benuenut.di.q. 1.nu.10.pag.415.deducit aliam quæstionem,num scilicet horum statuta alio in foro, seu alia in curia seruanda sint? Quam &mouent docto.maxime Oroscĩ.dict.col.55.num.22. cũ 2.sequentibus, qui omnes repræhendunt Accursium dicentem quod nõ Tutioremque dicit Bal.Angel.& Sali.distinctionem in hoc scilicet,quo ad exteros non seruanda, sed & neq; inter collegas,si ad decisionem causarum pertineant, &statui verba ad collegij iudices referantur. Quod si ad collegij actus res,aut administrationem statuta fiant, vt quod mercatoris libro soli fides habeatur,etiam in alio foro seruandá sunt, nisi forte statuti, verba in hac etiam specie ad collegij iudices referãtur,& hæc pro quinta quæstione. Pro sextę vero & finalis quæstionis expeditione breuiter dicendum est, quod licet Auenda.cap.1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

da. cap. 1. prætorum num. 11. versic. item ex dispositione lib. 1. tenere voluerit, consules hos nõ posse exequi sententias suas, sed ad ordinarium iudicem loci pro earum executione esse recurrendum. Contrarium tamen ex text. nostro expresse decisum est, imo quod ipsi consules †possint sententias suas exequi super rebus ad eorum cognitionem pertinẽtibus, prout expresse probatur in. c. 4. nostri tituli. Miror que de Auenda. quomodo contra textum hunc expresse locutus fuerit. Et ante stituantur vniuersitates pistorum, & cerdonum, & similium, vide glo. consejos. in. l. fi. tit. 19 par. 6. & Afflictis in præludiis ad constit. Siciliæ, quæstio. 5. num. 1 & seqũ. & ijs totus iste titulus remanet expeditus & declaratus. Aliæ plures quæstiones videri possunt per Benuenutum vbi supra, vbi in princ. tractatus illius declarat quis sit mercator, & Auenda. in titulo de las excepciones, numero. 56.

Titulo. 14. De los Alcaldes entregadores.

IN huius tituli, & sequentiũ declarptionẽ breuiter nos expediemus, vt finem huic tomo primo imponamus. In. §. 4. iste. §. est intelligendus quantum ad montes defensas pastus, exitus, veredas, abreuaderos, o majadas in quibus isti de la mesta transitum habẽt, vel pastum, aut aliquod aliud cõmodum, non vero alias, vt patet ex capite. 5. de la instruction que lleuã los juezes entregadores. Inquit enim illud. c. 5. *Otrosi que no cozcays por virtud de los capitulos antes deste de pastos communes publicos, ni concegiles, ni realengos, en que los hermanos del dicho concejo de la mesta no tuuieren passo, ni aprouechamiento, ni contra los que tuuieren hechos colmenares ni muladares.* &c. Imo & tunc cum de ijs possunt cognoscere est aduertendum, quod tex. hic loquitur in defensis pastibus, existibus, veredas, abreuaderos, o majadas, quæ sũt publica, & cõmunia populorum, prout patet ibi, *Lo reduzgays a pastos comun como de antes estaua*, & ibi, *y buelto a passo comun.* In ijs enim nullo modo licet rumpere, & seminare ea sine diuinctione aliqua nisi probaretur a tempore immemoriali id fieri solere. Secus vero est in defensis particularibus particularium dominorum. In eis enim seruatur dispositio tex. in lege. 12. titulo. 7. libro 7. infra, vt patet ex cap. 6. de la instruction de los dichos juezes entregadores, & ex ipsamet. l. 22 in cuius legis propositũ in causa satis ardua informauimus in scriptis Dominos cancellariæ Pinciane cõciuis noster doctor Gutierrez canonicus doctor talis ciuitatensis, & ego contra quendã iudicem contra dicte. l. 22. & illud. c. 6. suæ instructionis tenorem quandam defensam particularem solitam seminari ante annos prohibitionis illius. l. 22. reducentem ad pastum, & cõdemnantem rusticos, & dominos culturę in magna quantitate, cuius sententia reuocata fuit, & data executoria contra ipsum iudicem, vt restitueret omnia abblata, & de inceps defensa illa prout antea coli tuari posset. Et spero ipsum dominum doctorem Gutierrez hanc, & alias informationes, & iuris consilia breuissimo in lucem prodituru, in quibus sicut & in aliis doctissime procedet.

In. c. 8. prohibetur hic defensas fieri, de quo in. l. 23. tit. 7. lib. 7. infra ibi dicetur. Inquit tamen Auenda. 2c. 12. prætorum, num. 30. libro. 1. quod ciues habitatores populi, si voluerint possunt defensare aliquam partẽ terminorum, & iuri suo renunciare, & obligare se, & suos per pactum ad obseruantiam huius defensæ. Hæc tamen doctrina est cõtra nostrum tex. & dicta. l. 13. & ideo non credo eam veram, nisi intelligamus eã, quoties ad paruũ tempus communi populi consensu ob aliquam causam prohiberetur pastus alicuius termini, quella man acotar algun pedaço de termino. Hoc enim liceret, saluo tamẽ iure tertij. Sed quod indistincte in perpetuum, vel ad magnum tempus id fieri posset absque Regia licentia, solo consensu vicinorum, vt inquit Auenda. non credo verum, neque tenendum. Nam defensas fieri generaliter prohibet nostra lex, & illa. 13. & faciunt dicta per Couarr. in pract. 37. num. 2. in princi. & num. 3. versi. quidquid sit, & num. 4. in fine, & per eundem Auenda. cap. 4. prætor. nu. 7. in princi. & num. 31. versi. item nota, & in. d. cap. 12. no. 13. lib. 1. In. §. 24. ibi, *Sejante con el alcalde ordinario*. Eum in hoc allegat Auenda. cap. 6. prætori num. 4. versic. item in casibus. lib. 1. vbi inquit quod a sententijs quas isti iudices proferunt in terris dominorum, debet ad Regem appellari, sed ex instructione sua appellatur vbique ad cancellariam Regiam districtus illius. Est tamen notandum, quod iste. §. in ijs verbis iam non seruatur, sed potius contrarium sic dicta sua instructione præcipiente, ipsi enim soli sine adiuncto procedunt, possunt tamen recusari, vt permittitur ex. c. 14. suæ instructionis. Et tunc tenentur se associare alicui in causa aut causis, in qua, vel quibus recusantur determinandas, y no pueden se con familiares suis, ni con alcaldes, ni con los que traen consigo, ni con los que vienen en tal caso recusados se associar, sed quem alium volunt in socium nominant, & plerunq; est ac si non recusarentur, quoniam suo libito socium quærunt, & similis simile habere procurat & partes recusantes aliquando molestant personarum & bonorum captione, & immoderatas assessorias petunt, vt partes faciant a recusatione abstinere, & ideo iusta, & sancta erat nostri tex. dispositio, vt tenerentur iudices ij associare se cũ ordinario loci ad sententias proferẽdas, & causas determinãdas, sic enim quam plurima grauamina, quæ quotidie indices isti faciunt, excusarẽtur, & remedio opus esset quamplurima enim horum iudicum iniustissime, & contra ius procedunt, & hæc pro hoc titulo.

Titul. 15. de los Aposentadores y aposentos de Corte y de las guardas.

IN cuius tituli declarationem solum notãdum est, quis sit Aposentador, & quæ debeant in eo concurrere, quæ pulcre. ex. in l. 13. tit. 9. par. 2. & ibi glo. videbuntur. Notandum q; est, quod in domo doctoris etiam actu non legentis non debet quis hospitari, secundum Ripam in l. 1. num. 3. ff. solu. matrim. in rubrica, ibi, de cons. quid sit curia, vide optimam l. 27. & sequentem, tit. 9. parte. 2.

Titulo. 16. de los Protomedicos examinadores, y de su jurisdicion.

GRauius tituli continuationem posuimus in rubrica tit. 11. supra eodem, & conducere possunt huic titulo dicta in titulum decimum tertium maxime in primo, & certa quæstione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INLEGEM primam

1 *Corrector potest merces corruptas proijcere, & concremari facere.*
2 *Examinatus semel an possit iterum examinari.*
3 *Approbatus semel ad vnum officium an possit amplius respectu eius reprobari.*
4 *Appellari an possit ab examinatoris declaratione.*
5 *Examinatio alicuius potest, & debet fieri nemine citato.*
6 *Examinandus præsens debere esse, non vero per procuratorem.*

SVMMARIVM

POtestatem quam habeant Protomedici, & iudices examinatores Medicorum, & Chirurgorum, & aliarum personarum, lex nostra declarat.

[E]T ideo habet locum glo. quam ponit Bart. in l. 1. C. de profess. & medic. in fi. vbi dicit, quod si merces corruptas potest corrector non solum proijcere, & prodere, sed quandoque etiam concremare, vt ibi per eum, & per Alex. in l. 1. ff. de lusu. & ibi Ias. & Rip. & Alex. in l. 1. ff. de aleatoribus, & similibus, & ibi per Alex. & Ias. & Rip. & Alex. in l. 1. ff. de lusu. & ibi Ias. & Rip. & Alex. in l. 1. ff. de aleatoribus, & similibus, & ibi per Alex. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

Medici in acutis maxime infirmitatibus infirmos ad confitẽdum monere tenentur sub nostri tex. pœna.

Qui se confiteri. In cuius propositum videnda sunt, quæ diximus in. l. penult. glos. 1. tit. 1. libr. 1. supra.

IN LEGEM quintam.

SVMMARIVM.

Iudices ordinarij circa aliquos excessus in hac lege contentos prouidere tenẽtur de remedio.

Recetas en romance. Imo & deberent receptas tales sua manu, & firma signare, prout de iure communi videtur ex dictis per Ias. in repet. l. admonendi. nu. 121. & 122. ff. de iureiurã. Ordo habendus in licentiis præstandis per hos protomedicos ad curandum, & habendum pharmacopolia, apponitur per. l. finalem nostri tituli. quiter in eo insertam.

Titu. 17. De los Barberos flotomianos

ET cum superiori titulo de Protomedicis, & Medicorum, & Chirurgorum examinatoribus dictũ sit, nunc, & consequenter de Barbitõsoribus sequitur, & examinatorib⁹ eorum, cum officia, & artes hæ sint quodammodo connexa.

IN LEGM primam

SVMMARIVM

Apponitur in præsenti ordo habendus per Barbitõsores, & examinatores maiores Regia altitudine approbatos, & positos ad examen Barbitonsorum, & personarum aliarum hic contentarum.

In fer examinado. Nã ante approbationem magist. ter fieri nõ potest. l. si quis C. de profes. & med. lib. 10 neq; officium habere poterit, nisi Reip. interest, vt sint aliqui in populo in ante portu, & in officio versari, ad quos occurratur, qui neq; fallant, nec q; fallantur, vt ita. & l. C. de ponderator. & auri flatorum. li. 10. per doct. in hac C. de excusat. eo. lib. Ii præpositum tamen nostræ legis vidi dictum singulare, & nouum factum & assertum per Petrũ Castallũ in. l. fœminæ. ff. de senator. ad ampliationem ipsius. l. fœminæ, scilicet, quod si Barbitonsor magister examinatus, & publice officinam habens, & officiũ exercens reliquerit vxorem viduam quod potest bi vxor illa vidua officium exercere per certos suos idoneos, etiã nõdũ examinatos, quasi etiã hoc priuilegij maritj gaudeant vxores viduæ, inquit ipse Petr. Castal. vbi de, fuisse iudicatũ in senatu, & curia Paris. & quidem vt in viduis aliorum officialium, in quibus simile examen requiritur, vt officia exercere possint sine pœna, etiãsi per statutũ nõ examinati prohibeantur alia officia exercere sub pœna, q nũquã vidi peculium tactũ, & est optimum & singulare ad nostrum tex. & similes. Maxime q; est auctoritas illius senat., nec q; obstabũt dicta per Anto. in proœmio c. præcono. 18. fol. 3. vbi inquit priuilegiũ & immunitas personæ maritj competentia in vxorem viduam suam non transire, nam excelsi mus eius dictum in lege. 9. glo. 3. ti. 11. li. 2. supra.

De titulo. 18. & finali si bene memini vidi pragmaticam quandam factam Madritij post recopilationis huius promulgationem. Et notandum est quod veterinarius sua culpa damnificans in officio suo bestiam aliquam tenetur de damno, secundum textum in lege. 10. titul. 8. part. 5. neque potest eam deserere, vsque dum sana sit vel moriatur, alias tenetur secundum textum in lege. 9. titul. 15. parte. 7. Et de ijs diximus sub legibus aliquibus. tit. 16. libro. 2. supra.

Quibus omnibus, & is titulus, & ij tres libri primi finiuntur ad laudẽ, & gloriam Dei, eiusque beatissimæ matris cui hæc & omnia offerimus, & dicta sint protestamur sub correctione sacrosanctæ matris Ecclesiæ. Alia quam plurima dici possent, & quam plurima alia iura, & doctores allegari, veruntamen, quia sub breui allegatione modernorum nostrorum continentur, eorum allegatione multoties pertransiui, cum non debeant esse minoris autoritatis quã alij scribentes, neque in minus haberi, sed honorandi sunt, qui eos allegant, neque furtiuis allegationibus eorum libros occupant tacitis relatoribus. prout in scholis, & in tribunalibus fieri assolet per aliquos gloriam aliorum sibi captantes. Parcat doctissimus lector, & errores corrigat & emendet. Sequentem tomum breuissime emittam in lucem.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX CONTENTO rum in hoc primo tomo.

De litera A.

ABSOLVI an possit quis a quocũq; sacerdote, vel laico ob necessitatem. l. 5. tit. 1. lib. 1. numero 7

Abscissam fuisse manum percutientis imaginem Christi. l. 3. tit. 1. lib. 1. num. 7. vbi, quæ sit pœna.

Acquisita per prælatũ censentur acquisita intuitu Ecclesiæ. l. 6. tit. 2. num. 19. lib. 1.

Actus parui præiudicij extra domos publicas fieri possunt. l. 15. titu. 6. lib. 3. nume. 7.

Acta per iudicem infamẽ an teneant si de infamia non opponatur. l. 7. tit. 9. libr. 3. nu. 9.

Actio criminalis pro furto competit & ciuilis incidenter pro dãno l. 9. tit. 7. libro. 3. nume. 3.

Accusationum criminaliũ inquisitio & informatio fieri potest coram Regio tabellione, dum tamen post tabellioni del numero remittatur. l. 26. tit. 6. lib. 3. num. 1.

Accusatus de delicto, quo probato venit accusatus officio priuandus an durante lite poterit illo officio vti. l. 2. tit. 7. lib. 3. num. 3. & nu. 10 an idem pendente appellatione.

Accusatorem potest repellere iudex syndicator, si timet de collusione l. 13. tit. 7. lib. 3. num. 7.

Administratio non conceditur ante ingressum officij, & quando ingrediatur. l. 1. tit. 6. lib. 3. nu. 5.

Adoratione qua sint Deus, & sancti eius adorandi, & venerandi. l. 3. num. 3. tit. 1. lib. 1.

Aduocare an liceat, & cõsilium præbere in die festo. l. 4. titul. 1. libr. 1. nu. 2. & nu. 3. an & tunc sententia pronuntiari possit, si terminus finiatur.

Aduocatio causatum est maxime vitanda. l. 32. tit. 4. li. 2. & in. l. 45. tit. 4 lib. 3. nu. 2. & nu. 3. ad iudices maiores appellatur.

Aduocatus quis dicatur in rubrica tit. 6. lib. 2. num. 1. & 2. & num. 3. quis possit esse talis.

Aduocati speciali Regis mandato sunt ad bellum incitandi. l. 16. tit. 7 libr. 3. nu. 2.

Aduocati parum conscientiari præsumuntur in rubrica, tit. 16. libr. 2. nume. 4.

Aduocati in suo officio humano generi prouident, sicut si præliis patriam tutarẽtur. l. 1. tit. 16. n. 1. li. 2.

Aduocati nobiles sunt; & torqueri non possunt, & ad eos mittitur sicut ad egregias personas, ibi nu. 2. & 3. & an excusentur a tributis. l. 8. tit. 7. lib. 1. num, 2. & 3.

Aduocati in carcerari, neq; vltraquã poterunt conueniri possunt, ibi, num. 4.

Aduocati iudæi esse non possunt, neque ab inquisitione puniti. ibi, nume. 5.

Aduocati qualiter se debent in officio habere, vt conscientiæ consulã, ibi, nu. 6.

Aduocatus non descriptus in matricula non gaudet priuilegiis descriptorum, ibi, num. 7.

Aduocationis officium ad subuersionem veritatis non ad iustitiæ luciationẽ exercetur. l. 2. tit. 16. lib. 2 nu. 1.

Aduocati iustã & non desperatã causam debent defendere, ibi nu. 2.

Aduocantes in causa, quam sciunt, vel scire debent iniustam ad quid tenentur, ibi, nu. 3.

Aduocationis inhabiles abstinere se debent aliter tenentur, ibi, nu. 4.

Aduocatus, & procurator tenentur parti consulere, vt soluat debitum sub inferni pœna, ibi, nu. 5.

Aduocati consulentes parti falsum respondere ad quid tenentur, ibi, nume. 6.

Aduocati causas iniustas defendentes plerunque sine lingua moriũtur, & ad quid tenentur, ibi. nu. 7.

Aduocati iurare tenentur quod iustas fouent causas, & vsquequo dubiam causam defendere possunt, ibi, nume. 8.

Aduocatus negligentia, vel imperitia causam perdens ad quid tenetur in. l. 3. tit. 16. lib. 2. nu. 1.

Aduocatus literis, & experientia debet esse præditus ibi, nu. 2. & nu. 3. quod peccat aliãs.

Aduocatus consulens falsos testes, vel instrumenta produci falsi tenetur, ibi, nu. 4.

Aduocatus prolixis; & verbosis silentium imponi potest per iudicem l. 4. tit. 16. lib. 2. numer. 1.

Aduocatus non debet esse ita breuis quod substantialia omittat, ibi, numero 2.

Aduocatus pro parte, suo loco, & tẽpore debet iura allegare, ibi nu. 3. vbi nu 4. quod bona ratio sufficit

Aduocatus factus est, qui iura & rationes ad propositum non adducit. ibi nume. 5.

Aduocatus leges falsas; vel corruptas allegans falsi punitur, ibi numer. 6.

Aduocationis peritum se asserit publice illud exercens. l. 6. tit. 16. lib. 2. nu. 1.

Aduocatus minor in officio delinquẽs non restituitur, ibi, nume. 5.

Aduocatus in principio litis non potest se cum parte concordare. l. 7. tit. 16. lib. 2. & ibi an pactio in contrarium facta nulla sit.

Aduocatus an post nudata causæ secreta teneatur expectare an pars soluat ibidem.

Aduocatus nõ potest pacisci de quota litis, nequevt ex petitis aliquid detur. l. 8. nu. 1. & 2. tit. 16. libr. 2.

Aduocatus ratio nevictoriæ non potest albricias petere, neque recipere ibi, nu. 3.

Aduocatus mercedem iustam pro labore recipere potest, ibi, num. 4. dum tamen non immoderatam, vt in. l. 10. num. 1. cod. tit. & libr.

Aduocato an debeatur salarium pro lite promissum, si concordia lis finiatur. l. 9. titu. 16. libro. 2.

Aduocatus an possit esse arbiter in causa qua aduocauit ibi in fine.

Aduocatus salariatus pro vno anno si nullum negotium gessit, an possit salarium petere. l. 10. nu. 1. tit. 16. l. 2.

Aduocatus esse non potest in secunda instantia, qui fuit iudex in prima. l. 13. tit. 16. lib. 2. nu. 1. nisi vt ibi nu. 2.

Aduocando gratis potest iudex defendere sententiam suam ibi numer. 3.

Aduocatus, qui fuit in vna causa non potest esse iudex in illa ibi num. 4.

Aduocare prohibitus non censetur quis pro se & suis. l. 15. tit. 16. nu. 4 lib. 2

Aduocatus gratis pro paupere patrocinari tenetur. l. 16. n. 1. tit. 16. li. 2. & nu. 2. de quo paupere intelligatur.

Aduocatus nolens pro paupere patrocinari potest officio interdici, ibi nu. 3,

Aduocatus pauperum, quæ salaria, & priuilegia habeat ibi nume. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aduocatus omni iure prohibetur iura partium pandere. l. 17. ti. 16. lib. 2. nume. 1.
Aduocati perfidi dicuntur, & falsum cõmittunt partes plena fide nõ adiuuantes ibi numer. 3.
Aduocatus colludens cum aduersario, vel de dolo particeps tenetur. ibi. nume. 4.
Aduocatus potest partem contrariã adiuuare, si prior pars non præstat stipendium, ibi. num. 5. vbi declaratur, & consulit autor.
Aduocatus dolose per partẽ aliquã salariatus, vt contrariam non adiuuet potest nihilominus adiuuare. ibi nu. 6. & consilium autoris.
Aduocati nõ debent a clientulis immoderata petere salaria. l. 18. ibi, num. 1.
Aduocatus, si a duabus partibus cõtrariis sit salariatus quam adiuuabit. ibi. nu. 2.
Aduocatus dominorũ potest ab eis maius extorquere salarium. l. 20. nu. 1. tit. 16. libr. 2.
Aduocatus obligatus defendere causam an teneatur vsque ad sententiam. ibi nume. 2.
Aduocatus pro parte salariatus non tenetur exire prouinciam ibi. nu. 3.
Aduocatus an transmittat hæredibus salarium promissum, & quando petetur ibi, nume. 4.
Aduocato mortuo ante litem cœptam an hæredes petent salariũ, ibi numer. 5.
Aduocatis alio tẽpore exigua merces dabatur. l. 21. ti. 16. lib. 2. nu. 1.
Aduocatus plus iusto pretio recipiens tenetur ad restitutionem ibi nu. 3.
Aduocatus pensata qualitate negotij, & litigantis potest excedere taxam ibi nume. 4
Aduocatus etiã ab spõtedante nõpõt plus recipere, ibi n. 5. vbi declaratur.
Aduocatus pro consilio non reuolues libros an potest recipere mercedem. nu. 6. ibi.
Aduocatus aduocans in propria causa an possit expẽsas petere ibi nume. 7.
Aduocatis quis prius mercedem cõstituit, ibi nume. 2.
Aduocati cogi possunt, patrocinium præstare. l. 22. tit. 16 li. 2. nu. 1. vbi quod non possunt causam deserere, & nume. 5. quando id possint.
Aduocato sine causa derelicto soluẽdum est salarium nu. 4.
Aduocatum alium potest index subrogare causa infirmitatis, vel absentiæ primi aduocati, ibi, nu. 3.
Aduocatus non descriptus in matricula non gaudet prærogatiua. l. 25. tit. 16. libr. 2. nu. 4.
Agricultores quando in iudices eligi possunt. l. 1. tit. 5. lib. 3. num. 12.
Aleuosus an gaudeat immunitate Ecclesiæ. l. 3. tit. 2. lib. 1. nu. 9. & nu. 10 & 11. quis dicatur aleuosus.
Alimenta non sunt deneganda confugientibus ad Ecclesiam, ibi n. 22.
Aera quid sit & in quo tempore denominabatur. l. 3. tit. 1. lib. 2. nume. 1. & 3.
Alguazeli non possunt aliquid a carceratis recipere. l. 1. tit. 6. libro. 3. num. 2. nisi.
Alguazelo non habenti mandatum resisti potest. l. 2. titul. 11. lib. 3. numer. 5. nisi vt ibi.
Alguazelorum iura fortis cuntiũ pro executione facienda. l. 32. titul. 6. lib. 3. nu. 1.
Alguazelus, vel executor salariati, nihil vltra salarium petere possunt, ibi. num. 3.
Ambitionis plura referuntur in. l. 1. tit. 5. lib. 3. nu. 2. cum 6. sequenti.
Ambrosius ne in antistitem eligeretur mulieres in cubiculum introducebat. in. l. 3. tit. 5. lib. numer. 7.

Amici-

Amicitia magna consanguinitati æquiparatur in. l. 34. tit. 6. lib. 3. num. 3. vbi cum sequen. plura de amicitia.
Animæ duplex motus potest inimaginem considerari. l. 3. tit. 1. lib. 1 num. 4.
Antiquitati in ordine sedendi deferendum. l. 25. tit. 16. lib. 2. num. 1.
Appellare an possint iudices syndicati a condemnatione. li. 7. tit. 7. lib. 3. nu. 1. & nu. 3. & 4 quando appellatio habeat effectum suspẽsiuum.
Appellationes non sunt per Ecclesiasticum impediendæ ad Regiã curiam interpositæ in locis vbi temporalem exercent iurisdictionem. l. 8. num. 1. tit. 3. lib. 1.
Approbans aliquem pro idoneo & locnplete an censeatur pro eo fidem iubere. l. 13. tit. 9. lib. 3. nu. 13.
Arbores tantum siccas & steriles pro lignis abscindi permittitur. l. 5. ti. 7. lib. 3. num. 22
Arma quacunque hora noctis possunt capi clerici. l. 9. tit. 3. lib. 1. n. 1.
Arma an possit iudex capere a delinquente, quem vsque ad ecclesiæ ingressum secutus fuit. l. 3. titu. 2. lib. 1. num. 5.
Artis quam quilibet profitetur sciẽs & prudens esse debet. l. 2. tit. 9. li. 3. num. 4.
Articulanda quæ sunt probarateria probanda contra iudicem. l. 6. titu. 9. lib. 3. num. 20.
Assessoria an prouidendis processibus peti possit. l. 9. ti. 5. lib. 3. n. 1.
Assessores iudicum ordinariorum an aliquam iurisdictionẽ habeãt l. tit. 9. lib. 3. num. 17.
Assessoriam quæ partium soluere teneatur. l. 9. tit. 6. lib. 3. n. 2.
Assessoriam an iudices salariati petere possint, ibi. num. 1.
Asinus Rustici an capi possit pro iustitia exequenda. l. 8. tit. 6. lib. 3 num. 5.
Assistere homines non debent iuxta altaria Ecclesiarum. l. 1. tit. 2. li. 1. nu. 3. & 4.
Auditoribus Regijs obtemperandum, vt Regi. l. 29. tit. 4. libr. 2.
Auaritia radix omnium malorum. l. 5. tit. 9. lib. 3. num. 1.

Litera. B.

Bannitus etiam non est extrahendus ab alieno territorio. l. 3. tit. 2. lib. 1. nu. 7. vbi ponitur factum mirandum Papæ Iulij.
Barateriam tentans, & non perficiẽs an puniatur. l. 1. tit. 6. lib. 3. num. 24. vbi nu. 26. & 27. dicitur esse barateriam crimen atrocissimum, & quomodo libellus in eo formetur.
Barateriæ mediator an admittatur in testem. l. 6. tit. 9. lib. 3. num. 7.
Baro, vel dominus alius temporalis potest vassallis suis prohibere ne in derogationem suæ iurisdictionis curiam regiam adeant. l. 10. tit. 9. lib. 3. num. 1. nisi vt ibi. nu. 3. & 4.
Beneficia conferre laici nõ possunt l. 11. tit. 4. lib. 1. nisi vt ibi. num. 3.
Beneficia conferendi ius laici nullo tempore præscribere possunt. ibi. num. 4.
Beneficia omnia etiam minima requirunt regulariter residentiam l. 14. tit. 3. n. 4. lib. 1.
Beneficium datur propter officium ibidem. nu. 24. & ibi quod officium habentis beneficium est docere populum.
Beneficium Ecclesiasticum quod dicatur. l. 1. tit. 4. lib. 1. n. 5. vbi quid in pensione, & præstimonio, & num. 6. quid in beneficijs patronatus, vel fraternitatis alicuius, & nu. 8. quomodo cognoscatur beneficium hoc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Beneficium Ecclesiasticum andicatur possidere possidēs patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatus est ibi. num. 9.
Beneficium datur propter officiū. l. 6. nu. 2. ti. 5. li. 3.
Blasphematur ita facto sicut verbis cum declaratione legum Regni. l. 3. nu. 8. ti. 1. li. 1. vbi nu. 9. quis erit iudex competens.
Blasphemans non sufficit quod sit in carcere, nisi & vincula habeat, & vtrumque simul in. l. 15. ti. 6. li. 3. num. 14.
Bona Ecclesiarum in casu, in quovē di possunt. id fieri debet cum consensu clericorum. l. 9. num. 1. tit. 2. li. 1.
Bona Ecclesiarum per aliquem occupari non possunt. l. 11. num. 2. tit. 2. lib. 1.
Bona clericorum quando gaudeant priuilegio bonorum Ecclesiæ, ibi. num. 8.
Bona Ecclesiæ surripiens contra ei' libertatē facit, ibi, num. fina.
Bona Ecclesiæ pauperum apellātur l. 14. nu. 21. tit. 3. lib.
Bulla super spoliis temporū remissiue. l. 10. tit. 2. lib. 1. num. 1.
Bulla quid sit & de ratione nominationis, & detiuationis. l. 1. tit. 10. num. li. 1.
Bullas concedere & indulgentias est de effectu iurisdictionibus, ibi, num. 2.

C

CApitula plura si continētur in conuentione anpēnato taincurratur si vni tantū capitulo cōtraueniatur. l. 21. ti. 9. li. 3. nu. 4.
Captus in alieno territorio ab eo extractus reponendus est in pristinam libertatem. l. 3. tit. 2. libr. 1. num. 6.
Carcerato si feratur Eucharistia nō gaudet eius immunitate, & ideo reprobatur consuetudo non præbendi Eucharistiam condēnatis. l. 2. in fi. ti. 2. lib. 1.
Carceratus si cum licentia exiuit ad audiendam rem diuinam an gaudeat ecclesiæ immunitate si ab ea nolit exire. l. 3. tit. 1. li. 1. n. 12.
Carcer iure nostro Regio sicut & cano. in pœnam datur. l. 15. ti. 6. li. 3. num. 9.
Carcer nobilium & ignobilium vel pauperem virorum vel mulierū differre debent, ibidem num. 10.
Carcer dicitur palatium vbi quis custoditur, & carceratus qui ad libitum exire non potest, in l. 15. ti. 6. li. 3. num. 11.
Casus vbi iure nostro imponitur pena septupli, remissiue in l. 7. ti. 6. li. 3. num. 2.
Casus vbi iudex officio priuatur remissiue, in l. 9. titu. 5. libr. 3. numer. 2.
Carnes putridas vendēs, vel miscens cum bonis, & ponens poma meliora in principio canistri, & vendens pannum de vno loco pro alio falsum committit. l. 3. tit. 5. li. 1. num. 5.
Casus vbi permissa est parochis & alijs clericis absentia a beneficio. l. 27. ti. 3. li. 1. num. 4.
Causa iusta contradictionis suspendit effectum sententiæ. l. 14. titu. 3. li. 1. num. 48.
Cardinales licet ex omnibus nationibus eligātur non tamē ex Hispania. l. 14. tit. 3. li. 1. num. 20.
Cardinales exteri nō possunt in Regno beneficia obtinere. ibi. nu. 56.
Causa syndicatus an possit per procuratorem prosequi. l. 23. titu. 7. li. 3. num. 8.
Causa resultans ex contrauentione statuti municipalis dicitur ciuilis. l. 19. tit. 9. li. 3. nu. 9.

Cautela

Cautela pro scholari recedente ab scholis vt inpartia conueniri non possit. l. 10. tit. 7. lib. 3. num. 7.
Cautela ad euitandam aliam iudicū cautelam ne pro iniusta carceratione teneantur, ibi, num. 14.
Cautionī iuratoriæ iudicis syndicati an standum sit. l. 23. tit. 7. lib. 3. nume. 11.
Ceram, vel vēlas ex diuersis conficiens malsis punitur. l. 3. ti. 5. li. 1 num. 3.
Ceram falsificantes puniri possunt per Ecclesiasticum iudicem il i. num. 4.
Cancellariæ potestas est a Deo lata quod æqualius videtur cum ipso Rege in rubri. ti. 5. lib. 2.
Citatio an requiratur cum Ecclesiasticus inhibet seculari. l. 3. num. 3. tit. 4. lib. 1.
Citatio an possit fieri die feriata ad non feriatam. l. 4. tit. 1. num. 6. li. 1
Citatio per nuntium an possit fieri in ecclesia, vel cæmeterio. ibi. n. 7
Clericus an gaudeat immunitate ecclesiæ. l. 3. tit. 2. lib. 1. nu. 17.
Clerici non possunt vocari in ius sine venia. l. 7. tit. 1. lib. 1. nume. 2.
Clericus de nocte ambulans per secularem capi potest. l. 9. nu. 2. tit. 3. lib. 1. & num. 4. an clericus per secularem capi potest si copia iudicis deficiat.
Clericus negocijs temporalibus se immiscere non potest. l. 10. nu. 1. tit. 3. lib. 1.
Clerici an in foro ecclesiastico possint esse tabelliones. ibi. nume. 3.
Citari possunt per præconiū & proclama interessantes si incerti sūt l. 19. tit. 7. lib. 3. num. 3.
Clericus primæ tonsuræ quando & quomodo a contributionibus liberetur. l. 11. tit. 3. lib. 1. num. 1. & num. 2. an in concernentibus publicam & communem vtilitatem contribuant, & nnm. 4. an in priuatam eorum vtilitatem concernentibus.
Clerici an per secularem compelli possint ad contribuendum in casibus vbi ad hoc de iure tenentur ibi. num. 5.
Clerici vbi collectandi sunt an sufficiat fructus beneficij ibidem possidere, ibidem, num. 7.
Clerici tenentur contribuere pro rata suarum vinearum. l. 12. num. 1. titu. 3. lib. 1.
Clericorum animalia reperta in fundis damnum dantia possunt capi, & pignorari, ibidem. nu. 2.
Clericus orientalis in occidētali ecclesia non eligitur propter scandalum. l. 14. ti. 3. li. 1. nu. 31.
Clerici curam habentes animarum tenentur personaliter residere in parochijs. l. 27. ti. 3. nu. 1. li. 1.
Clericus absens a beneficio fructus percipere non potest ibi. num. 2.
Clerici absentes possunt beneficio priuari, ibi, n. 3. & nu. 7. quod peccet mortaliter.
Clericus factus delicto commisso an gaudeat foro. l. 1. ti. 2. li. 1. num. 3.
Clerici ante omnē humanā legem iure diuino sunt exempti a iurisdictione seculari, ibi. nu. 1.
Clerico, & laico simul delinquentibus an priuilegio clerici laicus gaudeat. ibi. nu. 4.
Clerici minorum ordinum an bodie excusentur a contributionibus & gabellis. l. 2. ti. 4. li. 1. n. 1. & nu. 2. quid in clericis coniugatis.
Clericus pro debito incarceratus nō potest. l. 5. ti. 1. li. 2. nu. 7.
Clerici secularibus negotijs se immiscere non possunt. l. 15. num. 1. 2. 3. & 6. ti. 16. li. 2.
Clerici deputati seruitijs maiorum Prælatorum pro eorū defensione aduocare poterunt ibi. n. 5.

Clericus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clericus falsum coram seculari iudice committens ad suum forū est remittendus pro punitione. l. 45.ti.4.lib.3.num.10.
Clausula sola facti veritate inspecta & sine strepitu, & figura iudicij, quid operetur. l.19.ti.9.li.3.n.1.
Clausula rebus sic stantibus in omnibus dispositionibus,& actibus intelligitur.l.38.ti.6.li.3.nu. 7.
Coadunatio gentis,quænam punibilis sit,& an ex proposito vel casualiter conseatur facta, & tunc qualiter teneantur.l.2.tit.6. li.3. num.1.cum.2.sequent.
Coadunatio gentis statim fieri potest pro re ablata recuperanda. ibi.num.5.
Coadunati an possint a coadunatore damnum ex hoc secutum repetere.ibi.num.4.
Coadunatio omnis & confœderatio sine authoritate superioris facta in dubio malaecensetur etiam si sub velamine sanctimoniæsiat. ibi,nume.6.
Coadiutoria quotuplex sit & an de iure permissa,&alia remissiue.l. 26.tit.3.li.1.
Cognitio,punitio, & executio an ex causa mandari possint.l.6.tit. 5.lib.3.num.1.
Collecta communis fit pro solutione salarij Correctoris, & officialium vbi deficiunt propria populorum.l.5.ti.5.li.3. num.1.
Collectandi ius,cuicompetat.l.25. ti.6.li.3.num.1.&.2.
Collecta qualiter forensibus imponi possit.ibi.num.3.
Collectam populo impositā an teneatur soluere ecclesia forensis possidens ibi bona.ibi.num. 4.
Collectandi ius an saltim immemoriali tempore præscribatur, ibi, num.5.
Collectas pauperibus,vel exemptis remissas an alij soluere teneantur.ibi,num.7.
Collecta per ordinem imponenda est ne vnus grauetur alius releuetur,ibi,num.8.
Collecta an dominio soli familiæ, vel etiam filio eius cum eo commoranti imponēda sit,ibi.n.6.
Collegia potius ad malum quā ad bonum indubio censentur constructa nisi approbata sint, in rubri.ti.13.lib.3.num.1.&.2.
Collegia hæc absque Principis licētia facientes qua pēna puniantur ibi.num.3.
Collegio pio an legari possit, ibi. num.4.& 6.
Collegium Decurionum absque iudicis licentia congregari nō potest.ibi,num.5.
Collegia licita an sibi iudices eligere possint,& quamiurisdictionē ij iudices habeant,& an declinari eorum iurisdictio possit, ibi, nu.7.& sequen.& nu.8.an clericus mercator possit coram collegijs conueniri.
Collegiorum horum statuta ancon firmationem requirant,ibi.n.15. & nu.14.an statuere possint.
Collegiorum statuta,an in alio foro sint seruanda,ibi.nu.16.
Coloni antiqui nouis præferuntur. in.l.2.ti.1.lib.2.num.15.
Commendatarij sancti Ioannis, & aliarum militiarum an sint vere religiosi,& possint officia secularia obtinere,& an gaudeant fori priuilegio,& sint veri milites, in l.14.titu.5.libr.3. numer.1.& sequente.
Commissione data iudici ordinario,an eius iurisdictio censeatur alterata.l.8.ti.6.li.3.nu.3.
Commissio iudicis data nuntio durat mortuo iudice eam concedēte.in.l.2.nu.5.ti.3.lib.2.

Commu-

Communis vsus loquendi præferur propriæ significationi vocabuli.l.22.ti.1.lib.1.nu.3.
Commēda an sit titulus canonicus. l.14.ti.3.nam.54.lib.1.
Computatio graduum in gradibus canonicis attenditur in incestu & nuptijs incestis.l.4.ti.6.li.3.nu.7.& 8.
Computus finalis signatus per dominum an exequi possit.l.22.ti. 6.lib.5.num.10.
Compromitti, an in ordinarium vel delegatum.l.eraţ.8.ti.6.libr.3. num.4.& 5.
Condition, vt consanguineus tantum ad ecclesiam admittatur valet. l.14.nu.12.ti.3.lib.1.
Condmio per æquipollens implēda proprie sibidem resultat effectus in.l.19.ti.3.libr.1.
Condmio implenda ante compulsum potest postea impleri, ibi.nu.10.
Conditiones in fundatione appositas seruandas.l.9.ti.6.li.3.nu.6.
Conditio quod die expeditionis notidie nulla celebretur missa,
Conditio quod Prælatus se non intromittat, an valeat, ibi.nume.8.
Condemnationes factæ in certis dominorum in aliquibus casibus nō percipiuntur ab eis.l.5.ti.2.lib. 2.num.8.
Condemnato consilio & correctore pro medietate tenentur.l.14. ti.6.lib.3.num.14.
Confessio extraiudicialis in causis mercatorum plene probat in rubri.ti.13.lib.3.nu.31.
Confiteri peccata semel in anno tenetur quilibet & quando.l.5.ti.1. lib.1.num.1.
Confitenda sunt peccata in articulo mortis quamuis an illo anno fuerint confessa.cum præcepto confessionis ad euitandam pœnam, ibi, num.2.
Confiteri infirmos medici debent ne confessori, qui vocatus infirmitatem grauant, ibidem nu.3.
Confiteri an teneatur quis proprio proprio alienus sacerdoti, ibi.nu.4.
.l.vbi quis dicitur in articulo mortis constitutus.d.ti.& l.1.nu.1.
Confitenda sunt peccata parocho quocunque tempore, nequevaleat contraria consuetudo, nisi, vt dixi.ibi.nu.5.
Confitendum non est ignoranti sacerdoti extra, vbi ex bulla licet confiteri quam parocho, ibi, nu.6.vbi & an ecclesus debeat esse approbatus.
Confessio peccatorum debet esse vocalis non mentalis, neque per nuntium vel epistolam, nisi vt ibi.nu.8.
Confirmatio Regia an requiratur ad obseruantiam statutorum.l. 4.ti.1.lib.3.quibus.
Consilio non est procedendum studio & diligentia præstitorum, vbi.nu.6.lib.3.num.4.
Consilium Regium quid sit, & qualiter in eo se debent habere consiliarij, ibi.nu.4.ti.21.nu.1.
Consilium supremum debono, & æquo cognoscit ibi.nu.1.nume. 5.de pœna offi. nutium Regios consiliarios.
Consideratio qualiter fiat in septuplo, aut quadruplo ad exactum. l.7.ti.6.lib.3.
Consiliarij debent non solum quod licet, sed & quod est honestum.l. 21.ti.9.lib.3.nu.2.
Consuetudo an valeat in exigendis sportulis in rubri.vbi de.nu.2.
Consuetudo in soluendis decimis plurimum operatur.l.4.nume.1. ti.9.li.
Consuetudine sublata, decimæ in horreis clericorum sunt deferendæ,ibi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

dæ, ibi. num. 2.
Consuetudo loci particularis soluendi decimas ex vineis. ibi numero. 3.
Consuetudo præbens Regi ius patronatus valida est, & ideo electioni contrariæ se opponit. in. l. 1. nu. 1. & 2. ti. 6. lib. 1.
Consuetudo contra nostras leges Regias allegari non potest. l. 3. ti. 1. li. 3. nu. 17.
Consuetudo futura an dictis legib⁹ derogabit. ibi. num. 18.
Consuetudine reprobata præterita & futura reprobatur. ibi. num. 19.
Consuetudo omnis cõtra ius rationabilis præsumitur. ibi. num. 2.
Consuetudo immemorialis contra legem consuetudinem reprobantem quid operetur. ibi. num. 21.
Consuetudo exigendi maiores sportulas quam per Regiam legem taxatas exploditur. ibi. nume. 22.
Consules eligi an possint, qui subur bia colunt, in rubrica. ti. 13. li. 3. num. 9.
Consulum iurisdictio cumulatiue an vero priuatiue cõcedatur, ibi, num. 10.
Consules ij. an statuere possint, & eorum statuta Regiam confirmationem requirant, ibi, n. 14. & 15.
Cõsulum statuta an in alio foro sint seruanda, ibi. num. 16.
Consules an possint exequi suas sententias, ibi, num. 17.
Contractus an possint iudices in suo territorio facere. l. 2. ti. 6. li. 3. nu. 9. 10. & 13. & nu. 11. quid in perpetuis iudicibus, vel originarijs.
Contra vendentes merces vltra taxam potest procedi tanquã cõtra pacis violatores. l. 14. ti. 6. li. 3. num. fi.
Copia an sit danda indici syndicato capitulorum contra eum in syndicatu positorum, antequam informatio detur. l. 13. ti. 7. lib. 3. num. 8.
Coronæ Regiæ reseruata imprescriptibilia sunt. l. 6. ti. 6. libro. 3. num. 11.
Corrector potest esse illiteratus filiteratum habeat secum. l. 2. ti. 5. li. 3. num. 2.
Corrector locum tenentem eligere non potest nisi permittatur. l. 4. ti. 6. li. 3. num. 2.
Corrector non exhibens officiales an tantum ad pœnas ciuiles tenetur. ibi, num. 9.
Correctores tenentur se informare de vita suorum officialium. l. 4. ti. 6. lib. 3. num. 15.
Correctores amittendi sint per Reges vel dominos populis non petentibus. l. 1. ti. 5. li. 3. nu. 6. & 11.
Correctores pro tempore tam diu quo in officio residentes possunt salaria percipere. l. 6. ti. 5. lib. 3. nume. 1.
Correctoris industria conficitur eleda maxime adhibita clausula, cõfiando de vos, ibi, num. 3.
Corrector, vel assessor quamuis infirmetur non recedat, sine licentia, ibi, num. 6.
Corrector quamuis proprijs negocijs adsit in curia non potest salarium pro negocijs sui populi percipere. l. 7. ti. 5. li. 3. nu. 5.
Creditore recusante debitum recipere nulla oblatio, neque consignatio requiritur. l. 32. ti. 14. li. 3. nu. 3. & nu. 6. ampliatur.
Culpa est qua quis ignorat asseuerare se scire. l. 6. ti. 16. lib. 2. nume. 2.
Culpa vel imperitia alius ladens tenetur ad damnum ibi. nu. 3.
Curia an possit cognoscere super decimis noualiũm. l. 6. n. 3. ti. 5. li. 1.
Cupiditas radix omnium malorũ. l. 1. ti. 1. lib. 3. num. 1.
Creditor proprie quis dicatur. l. 10. tit. 6. lib. 3. num. 5.

Custos

Custos prætorum & defensarum an possit pœnas absque sententia capere. l. 11. ti. 6. li. 3. nume. 1.
Custodes carcerum nominat Corrector. l. 13. ti. 6. lib. 3. nu. 1.

D

Damnificãtes publice amore vel formidine. pœna exterminandi sunt. l. 2. ti. 1. lib. 2. num. 5.
Damnum factum esse dicitur si contra ius radicatum fiat. l. 14. ti. 16. lib. 3. num. 43.
Debitor ciuilis an gaudeat immunitate ecclesiæ. l. 3. ti. 2. lib. 1. nu. 8. remissiue.
Debitores ciuiles capi pro debito possunt, & compelli cedere. l. 13. nu. 1. ti. 2. li. 2.
Debitor cedens bonis adiudicatus creditoribus non gaudet immunitate ecclesiæ. ibi. nu. 8. & in rubri. ti. 1. lib. 2. nu. 27.
Debitore existente notorie non soluendo nulla requiritur excussio. l. 13. ti. 5. li. 3. num. 4.
Decima alicuius fructus & cantela soluenda est. l. 3. ti. 5. lib. 1. num. 1. & id quod venit ad decimam, nouẽ computatis communari non potest, ibi. num. 2.
Decima duplex de eadem re nõ debet peti, & ideo neque de acerno dedecimato. l. 7. nu. 1. ti. 5. li. 1.
Decimam percipiendi ius pontemporale sit spirituali annexũ dicitur. l. 1. li. 1. nu. 3.
Decimã ius laici possidere non possunt. ibi. nu. 8. & 10.
Decimæ commoditas cum sit quid temporale vendi & locari potest laicis. ibi. num. 9.
Decimarum diuina sunt institutæ ibi, nu. 5. & nu. 6. & 7. quare sunt introductæ ibi. nu. 27.
Decimas & oblationes non soluentium pœnæ. ibi. nu. 9.
Decimæ quota an possit præscribi si clerici alitunde habent victũ, ibi, num. 12.
Decimam omnes tenentur soluere etiam clerici & episcopi. l. 2. ti. 5. li. 1. nu. 1. 2. & 12.
Decimæ cui ecclesiæ præstandæ, ibi nu. 3. & 4. & ibi quod consuetudo in decimæ solutione est attendenda.
Decima prædij vineati conuersi in castaneis, cui debeatur, si earum decima diuersis debebatur, ibi, num. 5.
Decimæ ratione habet ecclesia ius quoddam in fundo, ibi. num. 7. & nu. 8. quando est onus realẽ, & ratione huius iuris potest facere, vt detur talibus excolendus, ibi, nume. 17.
Decimam præscribens prædij seminare frumento, si ibi auena seminetur eã debitur. ibi. nu. 9.
Decima de omni re ex terra producta, & de persona soluenda, ibi, num. 10.
Decima an debeatur de capella, ibi, num. 11.
Decimales terræ transeunt cũ onere soluendi decimam, ibi. nume. 12.
Decima an debeatur ex acerno decimato. ibi. 14. & 15. & 16. quod iusta mensura tradenda est.
Decimæ personales an iuste hodie de consuetudine non soluantur. l. 6. nu. 4. ti. 5. li. 1.
Delator, instigator, vel solicitator causæ criminalis tenetur de calũnia. l. 5. ti. 13. nu. 1. li. 2. nisi vt ibi nu. 2. 3. & 4. declaratur. limitatio & nu. num. 7. ampliatur.
Defensio diabolo etiamsi foret iniudicio non esset neganda. l. 13. ti. 7. li. 3. num. 9.
Defensiones renunciati in criminalibus an possit, ibi. numero. 10. 12. & 13.

Dele-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Delegatus cum limitatione personarum an dicetur delegat9 ad generalitatem vel vniuersitatē cautarum.l.1.ti.9.li.3.num.5.
Delegatus reuocari non potest vt alij detur commissio.ibi. nu. 12.
Delegare vel substituturum ponere differunt.l.4.ti.9.li.3.num.2.
Decreta a populo facta ius ciuile iudicantur,in rubrica.num.6rtit.1.li.2.& num.7.quid in factis adominis temporalibus', & annalia vel perpetua sint,& ibi quid in factis ab anclanis ciuitatum.n.8.& 9.& nu.12.quid in Episcopis.
Delegati iudices qui dicuntur in rubri.ti.9.li.3.num.7.
Delegatus solum vsum iurisdictionis haber. ibi, numero.8.& sequent.
Delegatus an subdelegare poterit. ibi.nu.11.cum sequent.
Delegatus principis an subdelegabit cum clausula simpliciter &de plano,ibi.nu.13.
Delegatus ad vniuersitatem causarum an subdelegare poterit,ibi, nu 1.4.
Delegatus delegati a latere an subdelegare poterit,ibi, nume.15.& sequent.
Delegatus a lege subdelegare potest ibi.nu.16.
Delegata an ordinaria concessa sit iurisdictio quomodo cognoscetur,ibi,nu.17.& nu.18.quid si ordinario detur iurisdictio.
Delegatus inferioris a Principe an subdelegabit.ibi.num.19.
Delegatus a Principe an possit causas criminales subdelegare. ibi, num.20.
Delegati an ordinarij iurisdictio quæ firmior sit,ibi nu.21.
Delegatus Principis vel ad vniuersitatem causarum an iterum iudicabunt si nulliter processerunt ibi.num.23.
Delegare an possit ordinarius iudex.ibi.nu.4.cum sequent.&nume.5.limitatur.
Delegatus iudex in quo differat ab ordinario.ibi,num.10.
Delegatio facienda est in delegantis subiectum.l.3.tit.9.libr.3.numer.1.
Delegatus an possit per Principem eligi minor.18.annorum,& quid si.14.annorum in eadem.l 3.numer.2.&.3.
Delictum pluribus punitum legibus an omnibus pœnis legum illarum sit plectendum.l.3.titu.1.li.2.num.14.&.15.
Delictum notorium absque processu condemnari & puniri potest. l.19.ti.9.li.3.nu.2.
Delicto quis pœnæ subditi.l.13.ti. 1.li.1.num.4.
Delinquens fugiens adclericumportantē corpus Christi,gaudet eius immunitate.l.2.fin. numer.fina. lib.1.
Denuntiare quid sit & alia de eod. l. 21.ti.9.lib.3.num.1.
Depositarij electio ad Regem&eius ministrum pertinet.l.13.ti.9.lib. 3.num.1.
Depositare an poterit iudex pedaneus rem iurisdictionem eius limitatam valore excedentem, ibi, num.2.
Depositario an possit de publico, vel aliunde constitui salarium,ibi, num.3.
Depositarius an possit deponenti reddere pecuniam, ibi 3 numero.18.
Deponens si de facto capiat depositum fingitur non deposuisse.numer.17.ibi,
Depositarius ad iudicis mandatum reddens depositum an liberetur, & quando & quomodo.ibi.numer.18.

quando & quomodo. ibi.nume. 18.& 19.
Dictio adminus inclusiua,& implicatiua est.l.38.ti.6.li.3.nume.2.
Dictionis statim in continenti , & mox quandoque ponuntur quatenus durat mandatum vel arbitrio boni viti.l.11.ti.7.li.3.nu.3.
Dieta quid sit,& quot modis dicatur. l.20.ti.7.li.1.num.1.
Dieta a quo loco computetur, ibi, num.2.
Dietarum cum simpliciter mentio fit de vulgaribus intelligitur,ibi, num.3.
Discessurus de loco ad tempus determinatum non dicitur illius loci incola quamuis vltra decennium ibi moretur.l.19.ti.3.libr.1. num.2.
Dispositio omnis ad residentiam inducens debet in dubio ampliari. l.14.ti.3.lib.1.nu.15.
Dispositio loquens per verba præsentis temporis non extenditur ad futura.l.6.ti.1.li.2.num.3.
Distributiones quotidianæ ideo effe fauorabiles,quia inuitant ad interessentiam diuinorum.l.14.nu. 16.ti.3.li.1.
Distributiones quotidianas in nullo licet casu in absentia percipere.l.27.ti.3.li.1.nu.5.
Doctor legum petens restitutionē dolorem non errorem iuris allegat.l.6.ti.16.li.2.num.15.
Doctori attestanti de consuetudine an credatur.l.2. titu.1. libr.2. num.9.
Doctoratus indigne peccat peccato præsumptionis.l.2.titu. 9.libr.3. num.7.
Dolus in minore non præsumitur, & si præsumatur restituitur,si est dolus de præterito.l.2.titu.2. li. 2.nume 24.
Domini in terris suis an habeant manum Regiam,& an pœnas possint remittere.in rubri.ti.1. lib. 2.num.10.& 11.
Domini aduersus ius Regium statuere non possunt.l.5.ti.1.libr.2. num.4.
Domini non possunt incommissionibus vti clausula simpliciter & de plano,ibi,nume.5.
Domini in terris suis an in percipiē dis iuribus homicidij & calumniarū pinguius ius habeant quā partes.l.12.nu.8.ti.6.lib.3.
Domus publicæ cuius expensis faciendæ sunt.l.15.titu.6.lib.3.numer.3.& 8.
Domus an ad æmulationem fieri præsumantur.l. 18.titul.6.libr.3. numer.2.
Dona relicta in pariete si iudex recipiat tenetur.l.1.titu.5.lib.3.numer.fin.
Donatio causa remunerationis an possit iudici fieri, ibi.nu.22.
Donatio a Constantino facta valida est.l.3.ti.2.l.1.num.1.
Donatio alicuius loci per Regem facta comprehendit etiam res proprias ipsi' Regis.l.1.ti.2.li.2.n.7.

E

Ecclesia mater est omnium legitima & vltimum refugium miserum.l.1.ti.2.lib.1.num.2.& in 4.ti.2.li.1.num.1.
Ecclesiæ immunitas multis modis violatur l. 2. titul.2.libro. 1. numer.1.
Ecclesia non habet priuilegium .nī si in quęsitis iuste.l.5,titulo .2 li. 1.num.2.
Ecclesiæ pertinentia manifesta debent esse.l.6.ti.2.li.1. num.5.
Ecclesiæ ansoluant iura officialibus curiæ,l.12.num.1.ti.2.li.1.
Ecclesijs vel clericis tributum impo

Universidad de Deusto
Biblioteca

nere non licet principibus.l. 2. num.1.ti.3.li.1.
Ecclesiæ huius Regni ex patrimonio Regum,& regnicolarum fũt fundare.l.14.numero.13.titulo. 3.li.1.
Ecclesiæ quæ sunt nullius in bonis sunt.l.25.numero.3.titulo.16.libro.2.
Aedificia antiqua domorum fortiũ an reparari possint.l.18.tit.6.lib. 3.num.1.
Edicta & præconia in lingua magis vsitata sunt publicanda.l. 10.tit. 7.lib.3.num.3.
Electio de duobus in discordia facta ad aliquam dignitatem si cassatur ex aliquo defectu neuter eorum admittitur.l.15.titulo.9.lib. 3.nume.2.
Electoribus non licet aliquid promittere,vt quis eligatur.l.2.titu. 5.li.3.num.2.
Electio officialium vel tutorum an in die festo possit fieri.l. 4. tit.1. lib.1.num.4.
Eligendi sunt ad officia,qui valeant ea exercere.l.22.titu.5.libro. 3. num.1.
Eligere an possit suspensus ab officio.l.15.ti.9.lib.3.num.3. & declara,vt ibi.
Eligendus in Prælatum cuius ętatis debet esse.l.4.titulo.1.lib.2. numer.3.
Eligendi qualiter sunt in populis officiales iustitiæ. ibi. numero. 1.
Emphyteota quanuis reemat rem alienatam non euitat commissũ, l.10.ti.6.lib. 3.num.9.
Emptor rei alienæ scienter an agat de euictione.l.6.titulo. 2.libr.1. num.17.
Episcopus dicitur legitimus,& ordinarius administrator rerum siue Ecclesiæ.l.5.titulo.2.lib.1.num. 2.vbi num.6.an tutori æquipare tur,& numero.7.an ante inuentarium confectum possit administrare.
Episcopatui an sint aptiores iuristæ quam theologi.l.4. titu.1. lib.2. num.4.
Episcopi, & sacerdotes an possint esse de Regio consilio.l.1.num. 1.ti.4.li.2.
Epistolam mittens pro alio an censeatur pro eo se obligare.l.13.tit. 9.li.3.num.9.
Error communis circa personam delegantis cum seruus sit an valdet delegationes.l.8.titulo.9.li 3.num.17.
Error calculi non admittitur rationibus a iudice persententiam lapsam in rem iudicatam vel a partibus approbatis.l.22.titul. 6. li. 3.num.4.
Episcopi an habeant fiscũ & inquos vsus debet conuerti fisco applicatum.l.12.nume.4 & 5.ti.6.li. 3.
Episcopo & capitu.si vota committantur,quæ erit maior pars in voto.l.14.ti.6.li.3.nu.12.& 13.
Ecclesiasticæ personę sunt quasi signum ad sagittam.l.4.ti.7.li.3.numer.3.
Examinatur opinio Auenda. circa decimam executionũ.l. 10.titu. 6.li.3.nu.1.& sequent.
Executor petita & facta executione an in bonis debitoris habeat aliquod ius pro decima sua,ibi.nu. 3.& nu.4.an creditor dicatur.
Executor statim executione facta potest pignora capere pro decima, ibi.num.6.
Executor antiąsmittat adhæredes i' decimæ ibi.n.7.cum amplia.
Executatus si debitum executori oferat,& nolit recipere decimam non debebit,neque executionis iura.l.32.ti.4.li.3.

Exc-

periuntur non debet præfici extraneus in.l.14.nu.9.tit.3.lib.1.
Ignorantia iuris Regij allegari non potest,in rubrica num.13.tit.1.libro.2.&in.l.2.eiusdem tituli,& libri,n.1.&n.9.quid in minoribus.
Ignorantia eorum quæ publice fiunt allegari non potest.l.1.tit.1.lib. 2. num.11.
Ignorans non punitur etiamsi receptet banitum, vel præstet terramenta quibus cum quis delinquat.l.1. tit 6.lib.3.nu.13.
Ignorantia facti,quodquis indagare tenetur non punitur.ibi,num.14.
Imaginem propter reuerentiam illius,quem figurat,adorari,vel venerari debemus.l.3.nu.1.titu.1.libro.1.
Imagines non sunt adorandæ, nisi ad primitiuorum memoriam, nõ vero vt in eis spes salutis ponatur ibi num.2.
Imagini Imperatoris & prouisionibus Regijs honor adhibẽdus, ibi numer.5.
Imaginem virginis,aut sancti alicuius percutiens seueriter punitur, ibi,nume.6.
Imaginem aut picturam sanctorum frangens an possit vt hæreticus puniri ibi,num,10.vbi remissiue,an gaudeat immunitate ecclesiæ.
Imperator, si rescribit vni præsidi ex hoc videtur rescriptum omnibus in rubrica.tit.4.lib.3.numer.1.& nu.2.quid in epistola,& nume.3. quid in alia dispositione.
Impetrationes beneficiorum, quorum Rex est patronus non exequuntur statim.l.5.nume.1.titulo 6.libr.1.
Indulgentia quid est.l.1.titul.10.nu. 3.libro.1.
Industria personæ electa, potest per filium seruiri licet non per substitutum,lege prima titulo. 3. libro 2 numero.4.& in lege.6.titulo.5 libr.3.num.4. vbi an per substitutum seruiatur.
Immunitate ecclesiæ an gaudeat dictus per eam.l.2.ti.2.libro primo nu.11.
Immunitate ecclesiæ gaudet omnis ille, qui expresse prohibitus non reperitur.l.3.ti.2.num.16.libr.1. & num.18.ampliatur.
Immunitate ecclesiæ non gaudens, an possit a seculari iudice extrahi ibi num.19.
Immunitate, an quis gaudeat, quis iudicum iudicabit,ibi nu.20.
Immunitate dicta an gaudeat percutiens sacerdotem ex industria.l.3. tit.2.libro.2.numer.23.
Immunitate an gaudeat delinquens in ecclesia,vel prope eam, ibi nu. 24.25.&.26.
Immunitate hac num gaudeat qui in ecclesia delinquit pro delicto potest extra eam perpetrare delinquentem cõmissum,ibi nu. 27. & numero.28.quid in exeunte ab ecclesia ad delinquendum.
Immunitate an gaudeat incipiẽs in ecclesia gladium euaginare, quo cum extra ecclesiam delinquit,ibi numero. 29. vbi an ab ecclesiastico puniatur.
Indiciorum copia danda est reo culpato.l.13.tit.7.lib.3.num.4.& nu. 5.declaratur.
Infamia præcedente contra aliquos generaliter nunc licet inquirere.l. 38.tit.6.lib.3.nu.3.
Infamis infamia iuris testis esse non potest.l.7.tit.9.lib.3.num. 4. nisi vt numer.13.
Infamis infamia facti iudex esse non potest,ibi nume.5.nisi vt numero 6.&.16.
Infamis facti an possit esse iudex Castri alicuius,vel loci alteri subiecti ibi num.7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Infamia non repellit ipso iure a dignitate, ibi. num. 10.
Infamis iuris vel facti quis sit. ibi. numer. 11.
Infamis vt quis dicatur an requiratur sententia declaratoria, ibi. numer. 12.
Infamis facti bastardus reputatur, & ideo dubium an iudex eligi possit. ibi. num. 14.
Infames an possint effici tabelliones ibi. num. 17.
Infamis compelli potest acceptare officium publicum, ibi, nume. 18.
Infirmitas multa habet priuilegia. l. 4. ti. 9. li. 3. num. 5.
Infirmitas, proprie quæ sit, & quid venit eius appellatione. l. 6. titu. 5. lib. 3. nu. 8. & 9. & nu. 11. nonaginta priuilegia infirmitatis.
Informatio contra iudices syndicandos non a malevolis & suspectis capienda. l. 10. titu. 7. libr. 3. numer. 18.
Ingratitudo excæcat oculos benefacientes. l. 2. ti. 1. num. 1. li. 1.
Ingratitudinis causa reuocari potest donatio cum ampli. & decla. ibi. num. 2.
Ingratitudinis causa potest pater filium exhæredare. ibi. numer. 3. & num. 4. alimenta denegare.
Ingratitudinis causa an possit collator reuocare collationem, ibi num. 5.
Ingratus reduci potest ad pristinam illegitimitatem & seruitutē, ibi, num. 6.
Ingratus filius patri emancipanti potest in potestatem reduci cū declaratione. ibi. nu. 7.
Ingratitudo est iusta causa degradādi filium a militia. ibi, numero. 8.
Ingratus turpis & vilis persona dicitur. num. 9.
Ingratitudo debitoris reintegrat obligationem licet non hypothecā nec pignus. ibi. num. 10.
Iniuria facta clerico quando cēseatur facta ecclesiæ vbi iniuriatus est intitulatus. l. 2. nume. 9. ti. 2. lib. 1. & nu. 10. an ecclesia sicus tunc cognoscat.
Iniuste carceratus an iuste possit fugere etiam custodes occidendo. l. 2. ti. 11. li. 3. num. 4.
Initium sapientiæ timor Domini, & quotuplex sit timor. l. 1. ti. 9. li. 3. nume. 22.
Inobediens ex iusta causa supersedeat in executione mandati, non dicitur. l. 14. ti. 3. li. 1. nu. 47.
Inquisitio scrupulosa non est facienda contra iudices syndicandos. l. 10. ti. 7. li. 1. nu. 11.
Inquisitio specialis quæ sit, & diffinitio inquisitionis syndicatus. l. ii. ti. 7. li. 3. nu. 5.
Inquisitio cessat superueniente accusatore. l. 13. titulo. 7. lib. 3. numero. 6.
Inquirens iudex an possit imponere pœnam ordinariam. l. 14. ti. 9. lib. 3. num. 3.
Inquisitor hæreticæ prauitatis cuiusetatis debet esse. l. 2. tit. 9. libr. 3. nume. 10.
Inquisitores ii an per substitutum seruire possint. l. 6. ti. 5. lib. 3. numer. 5.
Instrumenta recondita in arca publica quam fidem faciant. l. 15. ti. 6. lib. 3. num. 5.
Interpellatio an fieri possit in die feriata in honorem Dei. l. 4. num. 5. ti. 1. lib. 1.
Intellectus. l. 11. titulo. 6. libro. 3: cum alijs contrarijs, in ea. l. 11. numero. 6. & ibi. nu. 5. ponitur etiam intellectus. l. 14. ti. 23. lib. 4. recopilationis huius.

Intellectus. l. 38. ti. 6. li. 3. & l. 4. & 38. ti. 18. lib. 6. infra. in. d. l. 38. ti. 6. lib. 3. nu. 1. cum seq. aliquibus & nu. 8. resolutio ponitur.
Intellectus. l. nulli. C. quorum app. non reci. l. 17. ti. 7. lib. 3. nu. 2.
Intellectus. l. 4. ti. 10. lib. 8. infra. l. 18 ti. 9. lib. 3. num. 2.
Inuentarium facere tenetur omnis ille, qui rationem debet reddere administrationis. l. 6. ti. 2. libr. 1. num. 1. & nu. 10. remissiue qui tenentur facere inuentarium.
Iudex an teneatur seruare securitatē promissam de reddendo delinquentem ab ecclesia. l. 3. ti. 2. libl. 1. nu. 13. & nu. 14. & 15. an peccet non seruando promissionem.
Iudex secularis sine pœna potest remittere ecclesiæ delinquentem, qui eius immunitate gaudere debet. ibi. nume. 21. & in. l. 16. ti. 6. li. 3. num. 34.
Iudex ex officio procedens an partē denuntiatoris sibi applicare possit. l. 8. ti. 2. nu. 2. li. 4.
Iudices non debent procurare vt eis literæ iudicum ecclesiasticorum largiantur, neque impedire in. l. 1. ti. 3, num. 5. lib. 1.
Iudex secularis coram se clericos citare non potest. l. 5. ti. 3. nūl. 7. & 8. quid in Francia.
Iudex secularis noque Rex in spiritualibus potestatem habet etiam incidenter. ibi. nu. 6.
Iudices ordinarij villarum non possunt per dominos impediri vt in sua iurisdictione sua. l. 45. ti. 4. li. 3. n. 4
Iudex maior villarum potest in prima instantia procedere si id de cōsuetudine habet, ibi numer. 5. vbi num. 6. an erit tunc priuatiue vel cumulatiue.
Iudex maior de causis ad minorem spectantibus non se intromittit. ibi, nu. 7. & 8. limitat.
Iudex an de iniuria ei illata cognoscere possit. l. 10. ti. 5. li. 3. nume. 8.
Iudices puris manibus vti debent. l. 1. ti. 6. lib 3. nume. 17. & 18. & 19. ampliatur.
Iudicem indemnem seruare, an liceat fouenti iustam causam. ibi, num. 20. vbi num. 19. an liceat repetere dātis pro iusta sententia.
Iudici non licet quid promitti vel acceptari ab eo soluendum finito officio, ibi. num. 23.
Iudex restituens male acceptum an euitabit pœnam infamiæ. ibi. numer. 25.
Iudex tenetur pro donis traditis familiæ suæ si admanus eius peruenunt. ibi. num. 28.
Iudices an contrahere possint, & quid in perpetuis vel originarijs & an pascuare cum suis animalibus in territorio. l. 2. ti. 6. li. 3. nume. 9. cum seq. non.
Iudex debet esse moribus virtute & nobilitate spectatus. l. 4. ti. 6. li. 3. num. 6.
Iudices neque lucra possunt cū tabellionibus dividere. l. 7. ti. 6. li. 3. num. 4.
Iudices donata etiam a ciuitatibus & populis recipere non possunt. l. 18. ti. 6. lib. 3. nu. 1.
Iudices officialium suorum suspensorum salaria non percipiūt, ibi, num. 3.
Iudices ex eadem natione septem annis an aliquid recipere non possunt. l. 4. ti. 6. li. 3. nu. 4.
Iudex appellatione pendente an possit se cum parte concordare super condemnatione. ibi. nu. 2.
Iudices seculares & ecclesiastici tenentur se ad inuicem iuuare, neque vnus in messem alterius se intromittere. l. 16. titulo. 6. lib. 3. num. 1. & 2.
Iudex secularis loci in quo adest iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dex pesquisidor an posit contra ipsum procedere si in officio delinquat.l.31.ti.6.lib.3.nu.1. &.3.
Iudicandum est in publicis domibus nonvero in priuatis.l.15.nu. 2.ti.6.li.3.
Iudicum ordinariorum proprium est comitatiuos suos ab iniustis exactionibus liberare.l.31.nume. 2.ti.6.li.3.
Iudices commissarios vulgo Pesquisidores quis possit dare, ibi, num.4.
Iudices permittentes in territorio suo portari per aliquem virgã iustitiæ puniũtur.l.33.ti.6.li.3.n.3
Iudex vnius territorii non potestin alieno iurisdictionem exercere sine pœna.ibi.num.5.
Iudices bene se in officio gerentes laudandi,& male gerentes vituperandi.l.7.ti.7.lib.3.n.1.2.&3.
Iudex semel insyndicatu condemnatus non est vlterius eligendus,ibi num.4.
Iudex syndicatus prodebitis extra officium contractis an possit in patria conueniri.l.10.ti.7.lib.3.nu. 8.nisi vt ibi.
Iudicis remedium absque causa pœnam legis minorantis,ibi.n.15.
Iudex non interrogans testes an teneatur ad interesse.l.12.ti.7.lib. 3.num.14.
Iudex potest in furto ad partis satisfactionem condemnare etiam si non petatur.l.12.ti.7.li.3.nu.3.
Iudices syndicatu ante lapsum.30. dierum recedere non possunt.l. 20.ti.7.lib.3.nu.1.
Iudex syndicator an possit processũ syndicatus originaliter mittere.l num.3.ibi.
Iudex potest durante officio contra officialem suum cognoscere, & eum bannire in.l.23.tit.7.libr.3. num.2. quamuis tunc & cofani syndicatore conuenīti potest,vel in propria.ibi.nu.14.
Iudices temporales an durante officio possint alios conuenire,ibi, num.3.
Iudex syndicatus deliquens finito syndicatu an coram loci ordinario,vel coram syndicatorepossit conueniri,ibi,num.4.
Iudex si officium suum non imparti tur an teneatur in syndicatu,ibi, num.5.
Iudex insyndicatu anteneatur si pars potuit appellare & non appellauit.num.6.ibi.
Iudex petenti denegans officium in iuriam facit, & appellari potest. num.7.ibi.
Iudex syndicandus fugiens habetur pro conuicto & confesso in petitis purgatur tamen per captura, ibi.num.9.
Iudices iam tantum per 30.dies tenentur stare syndicatui.ibi.nu.13.
Iudicem syndicatum licet conuenire etiam lapso syndicatu invnocasu proposito.ibidem. numero. 14.
Iudicum genera in rubrica.libro.3. nu.8.
Iudex ordinarius quisdicatur.l.1.ti. 9.libro.3.numero. 1. & numero.6.
Iudex ordinarius censetur quis creatus per vniuersitatem negotiorũ, ibi.num.2.
Iudex ordinarius non dicitur cui cõmittitur vna causa vel decẽ, ibi, num.3.& num.4. idem si committantur causæ vertentes inter Titium & Seium.
Iudices ordinarij an sint auditores Rotæ vel Inquisitores hæreticorum,ibi.num.14.
Iudex iniuste vituperans litigantes, quia appellant, tenetur actione iniuriarum.nu.18.ibi.

Iudex

Iudex non debet pati se contemni. ibi.num.19.
Iudicis contempti officium si expirauit,successor debet contemptorem punire,nu.20.ibi.
Iudex tenetur libellos querimoniarum a partibus productos recipere,alias facit litem suam,ibi,n.21.
Iudex cuius ætatis & studij esse debet.l.2.ti.9.lib.3.num.1.
Iudex vt iudicet bene quid debet habere,ibi,num.5.
Iudex iudicaturæ insufficiens peccat accepiendo officium,ibi,nu. 6.
Iudex vadens ad loca partialitatum non potest salua conscientia eundere,ibi,num.8.
Iudicatum per iudicem antequam iuramenta faciat anvaleat.l.3.ti. 9.lib.3.num.5.
Iudex substituere non potest nisi in casu a iure permisso.l.4.ti.9.lib. 3.num.1.
Iudex tenetur iudicare in loco maiorum.ibi,num.6.9,10.&.11.
Iudex ordinarius potest citare absque loci expressione si consultum locum iudicandi habet,ibi, nu. 8.
Iudices seculares inferiores non ita sicut ecclesiastici habent horam determinatã iudicandi,ibi.n.12.
Iudices etiam delegati iure nostro sicut & canonico munera recipere non possunt.l.5.titu.9.lib. 3.num.2.
Iudicis appellatione in materia pœnali ordinarius venit,ibi.nu.3.
Iudices an ab eis,qui coram ipsis litigare non credunt,munera recipere possint.ibi.nu.4.
Iudex scelera,& furta in officio committens illo priuandus est, neq; ad illud redeundus.ibi,nume.5.
Iudice fugiente a syndicatu Barateria iuramento partis probatur.l. 6.ti.9.li.3.num.1.
Iudices omnes esse possunt,qui prohibiti non reperiuntur.l. 7.ti.9. lib.3.num.1.
Iudex esse non potest ille,qui per dilucida intervalla demens,vel furiosus est,ibi,nu.3.
Iudex si metam iurisdictionis excedit an valebit iudicatum in summa quæ erat suæ iurisdictionis.l. 12.ti.9 lib.3.num.2.
Iudex appellationum an possit per viam querelæ adiri.l.3.ti.11.lib. 3 num.2.
Iudex an possit seipsum depositariũ eligere.l.13.ti.9 lib.3.nume. 5.& an tabellionem alium quam causæ.num.15.
Iudex non eligens idoneum depositarium,vel fideiussorem an teneatur.ibi.num.6.& 7.& nu.8.& sequen,datur cautela,vt excusetur & num.14.an teneatur si paulatim depositarius depauperetur.
Iudex non debet semel delictum in iudicio deductum imponitumre linquere.l.14.ti.9.lib.3.num.1. & 2.quod omne delictum puniẽdum est.
Iudex inquirẽs loco accusatoris succedit.ibidem,nume.3.
Iudex etiam propriuatis delictispotest contra delinquẽtes procedere fama vel indicio præcedente, ibi.num.5.
Iudex procedens propter desistentiam accusatoris an possit nouũ processum inchoare.ibi.nu. 8.
Iudex non potest de officio, vel ex fiscali procedere,nisi partemonita.ibi.num.9.
Iudex male inquirens tenetur ad interesse,& expensas,ibi,nume.11. nisi vt ibi.
Iudex ecclesiasticus potest inter laicos cognoscere laico negligente.ibi.num.12.
Iudex in criminalib⁹ leuibus an te-

Universidad de Deusto
Biblioteca

neatur euitare processus.l.19.tit.9.lib 3.nu.1.
Iudicis impediti dicto an credatur de suo impedimento.l.2.tit.11.libro.3.nu.2.
Iudici iniuste exequēti resisti potest, ibi.nu.3.
Iudex in officio delinquens an possit conueniri ante syndicatum.l.3 tit.11.lib.3.nu.1.
Iuramenta facienda per correctores l.1.tit.6.lib.3.num.12.
Iura amplius quam semel provna eademque causa capienda non sunt l.18.tit.9.lib.3 nu.2.
Iurisdictio si in certis generibus causarum alicui competi censeturprivative competere in rubrica, titu. 13.lib.3.nu.11.
Iurisdictionem omnem in Rege radicatam reperiemus.l.9.tit.9.lib. 3. nume.2.
Iurisdictionis appellatione an veniat ordinaria, in rubrica.titul.9. numer.22.
Iurisdictio ordinaria an delegata videatur concessa, supra, verbo delegatus.
Iurisdictionis radix, & proprietas in ordinario adest, ibi.nu.9.
Iurisdictionem ordinariam dat populus, vniuersitas, lex, vel consuetudo.l.3 titu.5.lib.3.num.7.& ibi nu.9. quoto tempore inducatur hæc consuetudo.
Iurisdictio cōcessa ad beneplacitum an expiret per mortem concedētis, ibi, nu.11.
Iurisdictionem ordinariam fide, & testimonio probari non est necesse, sicut est delegata.l.10.tit.5.lib. 3.nume.9.
Iurisdictionem assumens autoritate propria, qua pœna puniatur.l.1. tit.6.lib.3.num.1.
Iurisdictio ecclesiastica mater est tēporis iurisdictionis lege quinta titulo tertio, libro primo, numer. 11.
Iurisdictio temporalis matrem, & sic iurisdictionem ecclesiasticam suffocare vult, ibidem num.2.
Iurisdictio secularis non deriuatur ab spirituali, sed ab illa dependet ibi.nu.4.
Iurisdictio spiritualis nullo vnquam tempore penes Regem adfuit, & priuilegium clericorum quoad forum iuris diuini est, ibidem, nu.6.
Iuri patronatus laicorum non censetur hodie derogatum, nisi vt. l.5. tit.6.nu.1.lib.1.
Iuris patronatus Regij, vel laicorum præscriptione, vel consuetudine quæsiti an sit facienda expressam tio ad derogandum illud, ibi numer. 4.
Iuris patronatus exercitium possunt heredes inter se diuidere, ibi.l.9. tit.6.lib.1.num.4.
Iuris error semper obest in excusando a delicto.l.2.titul.1.libr.2.numer.26.
Ius eligendi officiales iustitiæ priuilegio, & consuetudine acquiritur l.3.tit.5.lib.3.nu.6.
Iurium hom icidij vulgo, derechos de omezillo, vide materiam in.l. 12.tit.6.libr.3.nu.2.
Ius quæsitum tertio ex contractu nō est in potestate cōrahentium tollere in tertij illius præiudicium.l. 10.tit.6.lib.3.num.8.
Ius percipiendi calūnias habent omnes habentes merum, & mixtum imperium.l.12.tit.6.libr.3.nu. 6.
Ius homicidij percipi propter noxā non potest, ibi, num.9.&.num.10 quando percipitur.
Ius scindendi ligna, vel pascendi in alieno territorio consuetudine si acquiratur, & nō sufficiat pro omnibus, præsertur dominus eius.l. 5.tit.7.lib.3.nu.6.
Ius patronatus a quo tempore Regi Hispaniæ competat lege prima titul.6.lib.1.num.7.
Ius patronatus an adquiri possit prescriptione ibi, num.4.
Ius patronatus ecclesiasticum quomodo, & quando diuiduum.l. 9. tit.6.li.1.nu.1.&.2.&.nu.3. quid fier, quando sunt plures hæredes vnius patroni.
Ius præsentādi in ecclesia aliqua cōperens Regi an, & per quod tempus præscribi possit per prælatum illius ecclesiæ.l.1.titul.6.libro.1. num.7.
Iurisdictio per virgæ delationē probatur.l.33.tit.6.libr.3.nu.2.
Iuramentum suppletorium non defertur in causa syndicatus.l.20.titul.7.libr.3.nu.21.
Ius residentiæ præstandæ, neque per 30.annos persecutibitur.l.23.titu.7. lib.3.num.12.

L

LAici quomodo tenentur scire articulos & mysteria fidei.l.1.nu.1. & sequent.titulo.1.libr.1.
Laici ex priuilegio etiam non patroni conferunt beneficia.l.1.titul.6. libr.1.nu.5.
Laicus contra clericum in testē admittitur, quando alij nō reperiūtur.l.6.tit.9.libr.3.nu.3.
Leges generales non corrigunt speciales.l.7.titu.2.lib.1.nu.3.
Legatum de re ecclesiæ factū an saltim quoad æstimationem valebit l.11.nu.7.tit.2.lib.1.
Leges Imperatorum in Hispania nō seruantur, nisi quatenus rationē fundantur, in rubrica.tit. 1.nu. 4.libr.2.nu.5. quod leges nostræ iura ciuilia non recognoscunt.
Lege municipali ciuitas vnam partem tātum ciuitatis ligare nequit l.1.tit.1.lib.2.nume.5.
Lege non promulgata nemo ligatur ibi, nu.6. vbi vide legis requisita, vt liget.
Legis notitia habita ligatur sciens etiam non lapsis diebus publicationis, ibi.n.10.
Legis finis est bonum commune in ea.l.1.tit.1.lib.2.nu.12.
Legem condere est illius, qui superiorem non recognoscit.l.2. tit.1 lib.2.nu.1.
Legis mutationes ægre feruntur, ibi, numero.3.
Leges cum ostendimus.§.fi.ff. de fideiuss.l.1.§.diuus.ff.de mag.cōueni.declaratur in.l.13.tit. 9.libr.3. nu.10.& sequen.
Leges eo firmiores, & sāctiores, qua cum maiori deliberatione fiunt, l.2.tit.1.lib.2.nu.4.
Legem punire clarum est, & iudex legi pœnam exequitur, ibi, num. 6.
Leges fori ad sui validitatem vsum, & vsus probationem requiruntur.l. 3. nu.4.tit.1.lib.2.
Lege fori potest fideiussor ante excussionem conueniri, ibi, nu.5.
Legum fori, & styli probandus est, vsus etiam si in scriptis sint redactæ ibi, nu.8.&.11.&nu.10. cui incumbit onus probandi.
Legum fori recopilatione nostra insertarum an sit probandus vsus, ibi, num.12.
Leges interpretari ei pertinet, cui & condere, ibi.nu.16.
Lex Regia nunquā recepta an & quādo derogari possit ibi, nu.fi.
Leges Regiæ ab omnibus indistincte sunt seruandæ.l.5.tit.1.lib.2.numer.1.&nu.3.&.6. ampliatur.
Lex nunquam præterita, sed futura respicit negotia.l.6.tit.1.lib.2.numer.1.
Leges iustæ obligant in conscientia l.2.tit.9.lib.3.nu.3.& in Rubrica tit.1.lib.2.nu.22.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Legum.7.&.10.tit.2.lib.1. contrarietas dissoluitur.l.6.titu.2.lib.1. nu.10.&11.
Lex.7.tit.2.lib.1.an corrigat.l.2.tit. 14.par.1.in ea.l.7.nu.1.
Lexvnum disponens,&alterum præ supponens,vt habeat locum dispositum debet verificari præsuppositum.l.19.nu.9.titu.3.lib.1.
Lex Regina diuinarum, atque humanarum rerum.l.1.titulo.1.libro.2 num.4.
Lex non deberet promulgari antequam ab omnibus esset approbata parlamentis,ibi.nu.12.
Libellus an in causa syndicatus sit inscriptis offerendus.l.10.tit.7. lib. 3.nu.9.&.10.
Libellus qualiter cõtra iudicem,syndicatum pro iniqua sententia debet concludere,ibi,nu.12.
Libellus negligentiæ qualiter cõtra iudicem syndicatumdebet concludere,ibi, nu. 13.
Libellus vbi nõ requiritur si præsentetur,&sit ineptus nõ vitiatur iudicium.l.19.titu.9.lib.3.num.3.
Libellus licet in summariis non requiratur, requirtur qualis qualis petitio,ibi,nu.6.
Licitatio prima per collusionem, & sordes facta per secundam rite factam reuocatur.l.2.titul.1.libr.2. num.18.num.14. quid si secunda est magna.
Ligatus si quis dicatur iuxta ecclesiã vel iusta alienum territorium, & per vim ibi ingrediatur an possit inde extrahi.l.2.tit.2.nu.12.lib.1.
Limites qualiterprobantur,&alia de limitatibus in.l.16.tit.5.lib.3.vbi, & ancorrector teneatur eos personaliter visitare.
Lis cœpta corã seculari super negotio principali non impeditur per accusationem falsi contra clericum in ecclesiastico instituram.l. 45.titulo.4.libro.3. numero.9.
Literæ incitatiæ in quãtum fieri potest sunt euitandæ,ibi,nu.1.
Lite pendente super priuatione officij,aut dissolutione matrimonij, aut super voto præstando an possessor debeat priuari possessione l.2.tit.7.lib.3.nu.9.cum.3.seqnẽ. & nu.13.quid appellatione pendente.
Literæ ad beneficia sunt odiosæ, & ideo restringendæ.l.14.tit.3. lib. 1.num.51.
Litigans ante teneatur iudicem alibi quærere quam in loco iudicij.l.4 tit.9.lib.3.num.11.
Locatio vecariarum vt propriũ populi de consuetudinereputatur.l. 2.tit.1.lib.2.nume.13.
Locus consuetus censetur in citatione expressus.l.4.titulo.9.libro.3. num.7.
Locus consuetus de consensu partium potest alibi transferri,ibi numero.10.
Locus contractus quoad esse est attendendus secus quoad iudicialia l.31.tit.6.lib.3.nu.5.6.&.7.
Locum tenentes correctorum iurisdictionem habent ordinariam. l. 10.tit.5.lib.3.& merum, & mistũ imperium,ibi.nu.2.&nu.4.quod ab eis Regem appellatur, & nu.5. quod par est eorum iurisdictio cũ correctore,&nu.6.an inhiberi possit a correctore, alia de ijs locum tenentibus, vide infra verbo vicarius.

M

Macula generis per iudicia,& fama probatur.l.22.titulo.7. libro.1.nu.3.
Magistratus tantum dicitur iudex ordinarius, nõ vero delegatus in rubr.tit.2.nu.6.lib.3.
Magnates & domini plus quam alij tenentur

tenentur ecclesias defendere, lege 11.tit.1.libr.1.nu.1.
Maiori parti standum, & an valeat consuetudo contraria.l.fin.glos. 2.tit.1.lib.2.
Maior pars in electionibus & congregationibus est sequenda. l.7. nu.11.tit.4.libr.2.
Minor pars quæ dicatur quoties Episcopo,& capitulo aliquid committitur faciendum.l.14.tit.6.lib. 3.nu.12.&.13.
Mandatum seruandum,vt sonat.l.1. tit.6.libr.3.nu.78.&.9.amplia. & limit.
Mandata Regia ad implenda,nisi,ibi nume.10.&nu.11.de pœna ea non implentis.
Mãdatum speciale quibus in casibus requiritur.l.33.tit.6.libr.3.nu. 6.
Maritus an præsentabit in ecclesiavbi vxor est patrona.l.9.tit. 6.libr.1.num.5.
Matermihor nutẽ nõ petito prius tutore filij primi matrimonij excusatur.l.29.tit.1.lib.2.nu.20.
Medicus an sit dignior obstetrice. l. 10.nu.2.tit.16.lib.2.
Medicus non potest deserere infirmum.l.22.tit.16.lib.2.nu.2.
Medicus ab infirmo, neque iudex a parte etiam sponte offerente aliquid non recipiat.l.8.tit.6.libro. 3.nume.2.
Medico nonlicet se cum infirmo cõcordare,postquam incœpit eum visitare,& curare.l.7.tit.16 libr.2. vbi ansit nulla contraria pactio.
Medico non licet immoderata petere salaria.l.10.num.10.titulo.16. lib.1.
Medico non licet sanitatem infirmo promittere.l.8.numer.fin.tit.10. libr.2.
Menses duo dati ad ignorantiam legis quando currunt.l. prima, nu. 9.tit.1.libr.2.
Mercator fallitus vulgo, alçado, an gaudeat immunitate ecclesiæ. l. 13.nu.6.tit.2.lib.1.vbi nu.7.quod dicitur publicus latro.
Mercatoris falliti, vel frangentis pœna ibidem numer.fina.
Mercês corruptas iudex de facto pro ijcere potest.l.3.tit.5.numer. fin. lib.primo.
Mercede sua quilibet dignus est.l.30 num.1.tit.6.lib.3.
Minores ex contractu obligantur. l. 2.tit.1.lib.2.nume.10.
Minores an aduersus lucrum restituãtur,ibi num.11.&. 12. an aduersus sub habitationem.
Minor an iuris ignorantia iuuetur, ibi.nu.9.& nume.19. quid in crimine.
Minor restituitur aduersus pœnam incursam ex violato exilio,ibi,numer6.21.
Minor non excusatur in totum a delicto commisso in faciendo, ibi nu.22.
Minor,sicut lege, ita & statuto ligatur,& si eis vtitur non restituitur, nume.23. ibi.
Minor an aduersus pœnam ex statuto incursam restituatur, ibi numero.25.
Minores non recusantes Regium cõsiliũ in termino an admittãtur ad hoc lapso termino per viam restitu.in rubrica,tit.10.l.2.
Monasteriũ,& hospitale inbonis suis an gaudeant priuilegio bonorũ ecclesiæ.l.11.tit.2.lib.1.nu.9.
Monitio requiritur vt pœnam incidatur.l.2,tit.1.lib.2.nu 7.& quod deber esse personalis.
Modus vt res laicorũ tributariæ trãseant in ecclesiam.l.11.tit.3.libro primo,numero.10.
Montes pro vsu glandis legẽdæ, vel alterius limitati fructus non subtracẽt agriculturæ.l.5.ti.7.lib.3.n.3.

Mulieres

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mulieres iudices eligi non possunt, l.7.tit.9.lib.3.nu.fin.
Mulier an possit esse in iudicio ad petendam licentiam interessendi in eo.l.8.tit.9.lib.3.nu.7.
Mulieres in legibus cõdendis repellendæ, neq; de cõsilio esse possunt l.1.nu.nti.1.lib.2.
Mulierum vsus non inducit consuetudinem, ibi, nu.2.
Mulieres maiores. 25. annorum iuuetur ex iuris ignorantia.l.2.ti.1.lib.2.num.28.
Mulier tenetur populũ exire ad conducendos peritos, ibi, nu.29.
Mulieri deponenti contraria an subueniatur, ibi nu.34. vbi quid in rusticis.
Mutuum ad ludendum præstituum, quando possit repeti.l.8.ti.16.libro.2.nu.5.

N

NAturalitas per decenij habitationem acquiritur.l.19.titulo 3.lib.1.num.1.
Naturalis Hispaniæ an dicatur natus in Francia ex patre Hispano dum in Francia viueret, cuius iam pater in Hispaniam reuersus fuit, ibi num 3.
Naturalis an sit filius Francigenæ naturalitatem contrahentis in Hispania si post patet ille Franciam rediens ibi moriatur, ibid.nume. 4.
Naturalis Regni, vt dicatur, si filius Francigenæ an requiratur, quod natus sit in Hispania post contractam naturalitatẽ a patre, ibi.n.7.
Naturalis Regni an dicatur iudæus, vel infidelis baptizatus in Regno, ibi, nu.12.
Negligentia est maximum delictum l.22.tit.5.lib.3.ne.1.vbi, nume.4. qualiter probetur, & ibi alia multa de negligentia, & in lege quarta, titulo sexto, libro.3.in fine.
Negligente domino temporali possunt eius vasalli curiam adire pro iustitia consequenda.l.10.ti.9.libro.3.nu.3.&.4.
Negotium in concilio tractandum, si præsidem tangat potest sine eo concilium congregari.l.34.tit.6.lib.3.nu.2.
Neophiti, & noui Christiani qui dicantur. l.22.ti.7.lib.1.nu.1.&2.
Nobilem se asserens cum non sit, falsum committit.l.9.tit.11.libro.2 nume.1.
Nobiles de solar conocido, quis sit, ibi nume 2.
Nobilis mulier nubens plebeio perdit nobilitatem.l.9.titu.11.lib.2. nu.7 & nu.8. quid in viro nobili nubente plebeiam, & num.9. quid mortuo ignobili.
Nobilis litigans super nobilitate an interim gaudeat ea, ibi, numer. 10.
Nobilis blasphemans in domo sua potest incarcerari.l.15.tit.6.lib.3. nu.11.& nu.13.attende.
Nobilis semel fugiens a carcere, vel confessus delictum detinendus in eo, nu.12.ibi.
Nominum testium an sit dãda copia in qualibet causa.l.3.tit.7.libr.3. nu.1.&.213.
Nobilis debet venire equestris rusticus pedestris.l.4.tit.11.libr.3.nu.1.
Non est aliquid faciendum ex solo zelo iustitiæ nisi subsit iudicium rationis.l.3.nu.2.tit.13.lib.2.
Nouitas in decimarum perceptione non est facienda.l.6.num.1.tit.5. lib.1.&nu.2.quid tunc fiet, & nu.4. quando dicetur facta nouitas.

O

OBedire tenentur prælati prouisionibus, & literis Regis.l.4.titulo.7.libr.3.nu.1.

Oblato

Oblato implemento factipromissi si per creditorem refutetur satisfecit promissor.l.32.titulo.4.libro 3.nume.4.
Offerens minorem summam præfertur offerenti maiorem male adimpleti.l.2.nu.16.tit.1.lib.2.
Offerre realiter debet debitum soluere illud obligatus.32.tit.4.libro 3.numero.2.
Officium iustitiæ nemo potest exercere, nisi prius perfecto iure nostro Regio.l.4.ti.1.lib.2.numer.1.
Officia a Rege habita perpetua sunt ad vitam recipientis ea.l.2.nu.4. tit.3.lib.2.& nu.6.7.&.8. an idẽ sit in officiis ab aliis concessis.
Officium iudicis est subsidiarium, & sic in defectum partis.l.1.num.3. tit.13.lib.2.
Officialis iustitiæ non potest cum salario, vel sine eo curiã addere pro negotijs ciuitatis vbi præst.l.7.titulo.5.lib.3.nume.2.
Officium deferens crimen læsæ Maiestatis committit.l.1.tit.6.lib.3.numer.2.vbi declaro.
Officialis syndicandus rationem bonorum publicorum tenetur reddere.l.22.tit.6.lib.3.nu.11.
Officialis sibi appropriantes aliquid e bonis communibus ad quid tenentur, ibi, nu.12.
Officio si quis propter falsitatem veniat priuandus interim, quod nõ priuatur vti eo poterit.l.32.titulo 6.lib.3.nume.7.
Officium suum non petitum iudex non impartitur.l.12.tit.7.libro.3. nu.2.vbi limito.
Officialis iustitiæ an pro male gestis possit durante officio conueniri l.23.ti.7.lib.3.nu.14.
Omnes eligere debentes debent cõsentire reelectioni, & refirmationi officialis per electi.l.4.titul.5. libr.3.nu.1.
Omnia censentur apposita in instrumentis, quæ de consuetudine solent apponi.l.4.ti.6.libr.3.nu.2.
Onera publica expensis communibus extinguntur.l.15.tit.6.libro.3. num.6.
Onus rei attenditur ad læsionem vltra dimidiam.l.2.ti.1.lib.2.nu.17.
Opera malorum hominum vtens culpæ reus.l.1.titulo.6.numero.16. lib.3.
Ordo iudicij vbi lis tractatur attendendus.l.31.ti.6.lib.3.num.6.&7 quid quoad esse contractus.
Ortus in prouincia non debet ibi officium exercere.l.4.tit.6.lib.5.numer.4.nisi vt nu.5.
Originem non exprimens in rescripto non obtinebit.l.14.num.7. tit. 3.lib.1.
Originarius melius scire potest mores, & consuetudines prouinciæ, quam extraneus, ibi, nu.26.
Origini propriæ an renuntiari possit.l.19.ti.3.lib.1.nu.5.&.6.
Origo aui nihil quo ad Regni naturalitatem prodest, ibidem, num.13.
Origo materna an consideretur, ibi, numer.14.

P

PApa an in temporalibus superior Rege sit remissiue.l.5.titulo.3.libro.1.nu.3.
Papa Sixtus Regibus Hispaniæ concessit ne exteri a Regno beneficia obtineant ecclesiastica, l.14.titulo 3.nu.6.libr.1.
Papa an ab aliquo propter aliquid iudicari possit, ibi, num. 30.
Papæ præceptum iniustum non obtemperandum statim, ibi, num.33.
Papæ & principis secunda iussio quãdo spectanda, ibi nume.35.
Papæ primo præcepto licet iniusto obtemperans excusatur propter obedien-

Universidad de Deusto
Biblioteca

obedientiæ bonum,ibi num.36.
Papa ſicut quilibet peccat iniuſte i⁹ tertio quæſitum tollens,ibi,nu.38.
Papa in dubio nemini vult præiudicare,ibi nu.39.&nu.41.quod cenſetur circunuentus ſi aliud præcipit
Papa poteſt exceptionẽ reſtringere clericorum.l.1.ti.4.libr.1.nume.2.
Papa etiam motu proprio procedẽs non cenſetur iure patronatus derogare.l.5.ti.6.libr.1.nu.3.
Parricida eſt occidens patrem ſpiritualem, ſicut ſi carnalem occidat l.7.nu.3.ti.3,lib.1.
Partialitas quid ſit,&q̃ doctores nõ decet eſſe partiales,l.1.ti.7.libr.1.num.1.&ſequen. vbi alia.
Partialitas in ſpecie,&per caſus indiuiduos probãda.l.11.ti.7.li.3.n.15
Partes ſi in cauſis ſeuibus petant inſcribi acta an iudex id teneatur cõſentire.l.19.ti.9.lib.3.nu.8.
Pater negligens filium corripere an teneatur de exceſſu filij.l.14.tit.9 lib.3.nu.14.
Patriæ,ſicut patri obediendum.l.30 tit.6.libr.3.nu.4.&nu.5.quid patriæ obligemur.
Patria ſua cuilibet eſt chariſsima.l.14.n.1.27.tit.3.lib.1.&nu.28.infertur ex hoc.
Pauper in dubio eſt præferendus,ibi nu.22.
Pauperes originarij,&regnicolæ exteris in dubio præferũtur,ibi n.23.
Peccatum vulnus appellatur & peccator vulneratus,&ſacramẽta medicinæ ibi num.25.
Pecuniam in eccleſiæ vtilitatem conuerſam quomodo probabitur.l.4 ti.2.lib.6.nu.16.
Pœna cum imponitur delinquenti propter reuerentiam alicuius ſancti quomodo ſit diei computatio l.4.tit.1.lib.1.numer.fin.
Pœna arbitraria quæ ſit.l.2.nume.2. titu.2.lib.1.
Pœna imponenda furanti rem ſacrã ibi num.4.
Pœna abſtrahẽtis monacham a monaſterio,& eam vi cognoſcentis ibi nume.6.
Pœna occidentis clericum de miſſa, ibi nu.7.
Pœna feudatarij, vel emphyteotica rij clericũ eccleſiæ dominũ feudi vel emphyteoſis occidẽtiũ.nu.8.
Pœna rapientium bona eccleſiarum vel monaſteriorum.l.4.tit.2.lib.1.nu.4.
Pœna impoſita contra portantes arma poteſt clericis imponi.l.9.n.3.tit.3.lib.1.
Pœna clerici profanis ſe immiſcẽtis i.10.tit.3.lib.1.nu.2.
Pœna reaſſumentis tonſuram an debeatur nõſecuta ſentẽtia.l.3.ti.4.n.1.lib.1.&num.2.cautela, vt pœna euitetur.
Pœna conductorũ gabellarũ,& fideiuſſorum & recipientiũ redditus Regios reaſſumentium tonſuram ibidem nu.3.
Pœna malitioſe renuntiantis foro ſeculari,ibi.num.7.
Pœna falſitatis fiſco in dubio applicata cenſetur.l.5.ti.7.nu.2.libr.1.& nu.3.&4.vbi declaratur quãdo contra fiſcum interpretandum.
Pœna ſi parti applicatur iudicium eſt ciuile ſi fiſco criminale,ibi,nu.5.
Pœna legis an debeatur in conſcientia,&quid ſi a teſtatore in rubrica tit.1.li.2.nu.23.28.29.&.30.
Pœna alia per legem Regiam imponatur quam per ius ciuile imponeretur,quæ earum ſit imponãda l.3.ti.1.li.2.nu.13.vbi nu.14.&15. an ſint omnes imponendæ.
Pœnas cameræ Regiæ applicatas an poſsit iudex capere etiam poſt ſententiam lapſam in rem iudicatam l.11.tit.6.lib.3.nume.3.
Pœna ſeptenarũ ſemper per cameræ Regiæ eſt applicanda.l.12.ti.6.lib.3.num.1.
Pœx,& calũnie homicidij an dominis competant,ibi,num.3.
Pœna aduocati nolentis pro alio patrocinari.l.13.tit.9.lib.3.nume.20.
Pœna extraordinaria vbi ex cauſa eſt imponẽda an ſit corporalis,vel ciuilis imponenda.l.27.ti.6.lib.3.n.2
Pœna portantis virgam iuſtitiæ ſine licentia Regis.l.33.nu.4.tit.6.lib.3.
Pœna infamiæ corporali æquiparatur.l.12.ti.7.lib.3.nu.1.
Pœna corporalis imponi poteſt in cauſa criminali &itidẽ officio indicis poſſunt peri,& iuberi dari dãna,& intereſſe ibi nu.4.
Petio aliqualis requiritur pro fundamento proceſſus in maioribus cauſis.400.morapetinorum.l.27.tit.6.lib.3.nu.1.
Populi pro montium conſeruatione pœnas ſtatuere poſſunt.l.5.ti.7.libro.3.nu.4.
Populi bonæ dicuntur prædia,quæ arenales vocantur.ibi.nu.7.
Perſonæ plures contentæ ſub vno mãdato an debeant pluta iura.l.32.ti.6.lib.3.nu.3.&.nu.4.declaratur,& in rubrica.tit.10.lib.3.nu.3.
Põs cuius fiat expenſis.l.18.tit.6.lib.3.nu.5.
Pontes an liceat ſupra flumina ædificare,&ligare in ſolo alieno,ibi n.6.
Pontium & fontium reparatio cuius expenſis fiat,ibi nu.7.
Pontiũ vel fontiũ vſui,ſi vicini aliqui renuntiẽt an nihilominus cõtribuere ad reparationẽ teneãtur,ibi n.8.
Poſſeſsio populi cũ capitur ſufficit ingredi domũ publicã.l.15.ti.6.li.3.n.5
Potẽtiæ quo ad iuſtitiæ adminiſtrationẽ odio habetur.l.22.ti.5.li.3.n.fi.
Præceptis iniuſtis nõ eſt obediẽdum, velo lenato.l.14.tit.3.lib.1.num.37.
Præferendi ſunt illi in aſſecutione beneficij, ex quorum bonis fundatæ, ibi,nu.11.
Præconium ſyndicatus qualiter proferendum,vt nullus poſtea audiatur, l.10.tit.7.lib.3.nu.6.
Prælati bona ſunt obligata pro dote eccleſiæ.l.6.tit.2.libr.1.nu.3.
Prælatus,vel rector eccleſiæ vendentes eius rem & nõ conuertens præcium in eccleſiæ vtilitatem de ſuo tenetur emptori,ibi.nu.18.vbi an emptor debeat eſſe ſolicitus,vt in eccleſiæ vtilitatem conuertatur.
Prælati propter negligentiam deponi poſſunt.l.14.tit.9.nu.13.libr.3.
Præſentans,vel nominãs aliquem ad aliquod officium cenſetur eius ſcire qualitates.l.3.ti.9.lib.3.nume.4.
Preſentare aliquem ad eccleſiam non eſt quid ſpirituale.l.1.ti.6.lib.1.n.3.
Prælati bona ſunt obligata pro dote eccleſiæ.l.6.tit.2.libr.1.nu.3.
Præſcriptione titulum beneficij acquirere non poteſt incapax illius.l.11.tit.2 lib.1.nu.6.
Prætoria & domus publicæ vſui publico deputanda.l.15.tit.6.lib.3.nu.1.
Præuaricatio quando cõmittatur.l.17.tit.16.lib.2.nu.2.
Princeps eccleſiarum immunitates defendere tenetur.l.4.tit.2.lib.1.nu.2.
Princeps denegans auxilium eccleſiæ oppreſſæ deponi poteſt,ibid.nu.3.
Princeps an poſsit reuocare cõceſsionẽ de ſtatutis cõdendis populo factam.l.14.tit.6.lib.3.nu.15.
Princeps ſi cauſam ad petionem partis perentis breuiter audiendam generaliter commiſit,an cenſeatur cõmittere cunctas clementina illa breuiter,&c.l.19.ti.9.lib.3.nu.5.
Principaliter quod agitur conſiderandum eſt.l.34.ti.6.libr.3.nu.1.
Priuatus officio in ſyndicatu,vel officio durante infamis eſt.l.7.ti.7.li.3.n.6.&n.5.an poſsit ad illud redire
Priuatio vbi venit imponenda nunquam incurritur niſi ſententia declaretur,& interim poterit officiſi reſignari,lege.2.titulo.7.lib.tertio num.15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nu.11.&.16.&nume.17.declaratur.
Priuatus officio an,&beneficio censeatur priuari.l.7.ti.15.lib.3.nu.1.
Priuationis pœnæ non est locus, nisi in casibus a iure expressis.l 9.ti.5. lib.3.nu.3.
Priuilegio adquisibilia,an &præscriptione.l.11.n.5.ti.2.lib.1.&.l.1.ti.5 nu.18.lib.1.
Priuilegium in vim contractus,& remunerationis concessum non reuocatur.l.14.ti.3 lib.1.numer.42.
Priuilegiatus de percipiendo fructus in absentia,an& distributiones percipiet quotidianas.l.27.n.6.titu.3. libro.1.
Priuilegium an morte cõcedentis expiret.l.2.ti.3.lib.2.nu. tertio.
Priuilegia summæ curiæ,remissiue in rubrica.tit.4.nu.tertio.lib.2.
Probationis difficilia per quanlibet informationem probantur.l.6. tit. 9.lib.3.n.1.vbi.nu.2.quæ sint hæc declaratur.
Probare quis debet quod sit de iure patronatus laicorũ.l.5.ti.6.nume.5.lib.1.
Priuilegio Romani Pontifi. etiam mulieres conferunt beneficia.l.1.ti.6. nu.6.lib.1.
Processus syndicatur, cuius expensis mittendus Regio consilio.l.20. tit. 7.lib.tertio,nu.3.&.nu.2.an originaliter mitti possit.
Procurator meus,si excedit fines mãdati &video,& patior, censeor approbare excessũ.l.33.ti.6.li.3.n. 8.
Procurator promittens de domo defendẽdo intelligitur de præsẽti, nõ vero de futuro.l.6.ti.1.lib.2. nu.4.
Procõsul est generalis visitator totius prouintiæ,l.16.ti.5.lib.3.nu.6.
Prohibitus vendere, vel extrahere rẽ non censetur prohibitus obsuã,& suorũ necessitatem.l.7.n.2.i.2.li.1
Prouisio facta aliterquam de patronorum consensu nulla est.l.5. tit.6. li. 1.nu.2.
Protestatio an fieri possit die feriata in honorem Dei.l.4.nu.5.ti.1.li.1.
Publicatis bonis clerici hæretici non publicantur bona intuitu ecclesiæ quæsita publicantur tamen fructus beneficiorũ.l.6.ti.2.libr.1.nu.20.

Q

QValitas aliquem admittens, vel excludens ad aliquem actum debet adesse prouisionis tempore.l. 4.tit.1.li.2.nu.2.
Quantitas petita est attendenda pro capienda decima executionis petitæ,& factæ,l.10.ti.6.lib.3.num.9.

R

RAptor mulieris an gaudeat ecclesiæ immunitate,l.3.ti.2.li.1.nu.8.
Ratihabitio sufficit etiam vbi speciale requiritur mandatum.l.33.tit.6.li. tertio,nu.7.
Rationes qualiter sunt exigendæ,& reddendæ per administratores. l. 22.titu.6.lib.3,nu.2.&nu.7. quando in eis computentur promissa& nu.8.quatuor quæ debet continere liber rationum.
Ratio semel reddita an exequi possit, ibi,nu.tertio.4.&. 5.
Rectores ciuitatis an ordinarij dicantur.l.1.tit.9.lib.3.num.15.&.16.an substituere possint,& in l.4.tit. 9. libro.3.nu.3.an alijs possint voces committere.
Rectorum collegium totum an possit substituere,ibi in,l.4.ti.9.libr.3. nu.4.
Recurrendum an sit prius ad ius regium quam ad aliud in rubrica.tit, 1.lib.2.nu.14.cum sequen.
Regi & Regno non interest ne arcana sui Regni reuelentur.l.14.num. 18.&.19.ti.3.lib.1.
Regium ius nostrũ iuste fieri potuit, etiam contra ius ciuile,&commune ius appellatur,in rubrica,titu.1. lib.2.nu.1.2.&.3.quod de iure Regio in dubio intelligitur.
Regis semen iniquam legem condentis non durat.l.1.tit.1.libr.2. nu: 3.
Rex Ioannes primus iussit tempus ab incarnatione Domini numerari.l. 3.ti.1.lib.2.nu.2.
Regis diffinitio in.l.1.ti.2.lib.2.nu.1 &num.3.boni principis qualitates vides.
Reges etiam infideles ab ipso Deo potestatem acceperunt,ibi,nu .2.
Regem non iniquum,sed iniquorum correctorem esse debere, ibi nu.4.
Regem nulla resicut liberalitas in audiendo acceptiorem facit,ibi,nu.5.
Reges in regno maiorem potestatem habent, quam Imperator in Imperio.ibi nu. 6.
Rex potest petere expelli Episcopum promouendum non sibi fidelem.l. 1.ti.3.lib.2.nu.11.
Regis filius potest vocari Rex &comitis comes in vita patris, ibi,num.3.
Regi pertinet creatio magistratuum, &in eo omnes sunt iurisdictiones &habet fundatam intentionem.l. 3.ti.5.lib.5.num.1.2.&.3.
Reges Hispaniæ integrum habent dominium in suo regno, ibi nume.4.
Regius iudex missus in terris dominorum pro iustitia exequenda non tenetur commissionem prius demõstrare,ibi nu.5.
Rege negligẽte mittere iudices in populos,populi interim prouident, nu.8.ibi.
Regi pertinet videre qualiter bona populorum expenduntur.l. 22. ti.6. lib.3.nu.1.
Regulæ plures vbi nõ datur locus nisi in casibus a iure expressis.l. 2. tit.1. lib.2.nu.5.
Refirmandus nemo est in officio,qui non fuerit prius syndicatus.l. 2.ti.5. libr. 3.nu.1.
Reformatio statutorum antiquorum vel noua eorum conditio iudicis arbitrio commissa est cum consilio rectorum.l.14.ti.6.li.3.numer.11.
Reipublicæ interest ne vrbs ruinis deformetur .l.18.ti.6. li.tertio nu.4.
Respublica intra .20.annos potest cõtra officialem in patria sua de errore calculi docere,& agere.l.22. tit. 6.lib.3.nu.6.
Reipublicæ aliqua quæ interfunt reseruntur in.l.7.ti.1.lib.2.
Respublica verbis non injuriatur, lege.14.tit.9.li.3.nume.6& numero 7.& aliud.
Religiosus an arbiter, vel arbitrator esse possit.l.7.tit.9.lib.3.n.19.
Remotus ab officio propter culpam, non debet habere salarium.l.7.tit. 7.libr.3.nu.7.
Res sacræ quæ dicuntur.l.6. tit.2. nu. 12.lib.1.
Res ad altaris, & cultus diuini ministerium deputatę quando vendi possint,ibi,nu.14.
Res emptæ per prælatum ex pecunia ecclesiæ præsumuntur emptæ, ibi, nu.8.&num.9.quod præsumuntur etiam emptæ post adeptionem ecclesię.
Res ecclesiæ quomodo, & qualiter sint alienandæ,ibi nu.15.
Res inficiatione crescit, & plura demendacio.l.10.tit.2.lib.1.num.2.
Res quæ dicentur bonam reip. administrationem concernere.l. 14. tit. 6.lib.3.nu.7.
Rescriptum an finiatur moriente illo contra quem impetratur.l.3.titu.3. libr.2.nu.2.
Rescriptum ob importunitatem potentium concessum non exequendũ statim.l.14.tit.3.libr. 1.nu. 44. &nu.45.quando præsumitur sic obtentum esse.
Resignatio an habeat locum de officio resignabili,pendente lite super officio.l.3.num.6.ti.4.lib.1.
Resistentia facta locum tenenti punitur sicut facta correctori.l.10.tit.5 libr.3.nu.7.
Rogatus maiorũ aliquãdo propter cep

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis habentur.l.4.ti.7.lib.3.nume.2.
Rustici dicentes per tēpus immemoriale vsos fuisse nemore, vel monte an in hoc sint defendēdi, & quādo expirabit, vsus hic.l.5.ti.7.li.3.nu. quinto.
Rusticus non alimentatur, nisi caseo, & cepis. l.4.tit.11.lib.3.nu. 2.
Rusticus an ex iuris ignorantia excusetur.l.2.ti.1.lib.2.nu.32.
Rusticus sagax quando non excusatur etiam si nonpotuerit consulere peritiores.nu.33.ibi.
Rusticus an excusetur, si contraria dixit testimonia, ibi.n.34.n 35.&36. quid si contractum vsurarium faciat.

S

Sacras res an liceat vendere pro re parandafame pauperum sua culpa in pauperratem deuenientium:l.7 nu.fi.ti.2.lib.1.
Sacrilegium cōmittitur cū etiam res nō sacrę in ecclesia furātur.l.2.n.3 ti.2.lib.1.&ibi pœna furantis:
Sacrilegiū cōmittit percutiēs clericū & pœna percutientis, ibi, nu.5.
Sacrilegiū an sit mixti fori, ibi, n. 10.
Salarium an cōstitui possit de publico per iudicem, & rectores ciuitatis.l.13.ti.9.lib.3. nu.4.
Salaria consueta capiēda sunt per officiales iustitiæ, & tabelliones, dum tamen non sint maiora quā taxata per legē Regiam.l.7.ti.6.lib.3. numer.1.
Salarium non denegatur officiali infirmo.l.6.ti.5. lib.3.num.7.
Salarium duplex an debeatur duplicato officio.l.1.ti.5.lib. 3. num. 10.
Sanctio, vel pragmatica aduersa iuri & publicæ vtilitati nihil valet.l.14. ti.3.libr. 1.nu.46.
Satisfacienda est prius pars de damno & interesse, quam fiscus de pœnis.l. 9.ti.7.lib.3.nu.1.& nu.2. ampliatur, & nu.4. declaratur.
Secta & error Beguardorum, & Beguinarum damnatur in.l.2.num.14.titu.1.lib.1.
Sedem Martyrum, vel Apostolorum nemo existimet humanis corporibus esse concessam.l.1.titu.2.libro primo.
Semel malus semper præsumitur talis l.38.tit.6.libr.3.nu.4.& quid si per trienium sit emendatus.l.6.ti.9. li. 3.nu.15.
Seniores primo loco sedere debent, l.25.ti.16.lib.2.nu.2.
Senectus ipsa infirmitas est, & an sit iusta causę absentandi se ab officio l.6.ti.5.li.3.num.10.
Sententia lata per calculatores non transit in rem iudicatam.l.22.tit.6. lib.3.num.5.
Sententia in qua quis condemnatur, vt reddat computum censetur condemnatus, vt reliquū soluat ibi. numero.9.
Sententia declaratoria requiritur etiam vbi priuatio fit ipso iure, lege tertia, titulo quarto, libroprimo nume.5.
Sententia proprie est illa quæ transit in rem iudicatam, lege duodecima, titulo quinto, libro tertio, numero.4.
Sententia terminorum lata cum aliquo ex vasallis an prosit, vel noceat domino, lege.16. titulo sexto, libro.3.num.fin.
Sententia Regis cum consilio suo lata facit ius vniuersale in regno, in rubrica, titulo quarto, libro secundo, nu.2.
Sententia priuatiua officij in appellationis gradu confirmata an valeāt gesta in officio durante illa lite.l. 2.tit.7.lib.3.nu.19.
Sententia priuationis si ignoretur an ignorantia durante valebunt gesta per tabellionem priuatum, ibi, numer.21.
Sententia declaratoria requiritur vt lapso præconij termino nullus in posterum audiatur contra iudicem syndicatum.l.10.tit.7. lib.3. nume,5.
Sententia lata in causa syndicatus an possit exequi non obstante appellatione.l.13.titulo.7, libro.3.numer.16.
Sententia in scriptis etiam in summarijs ferenda est.l.19.ti.9.lib. 3. nu. 7.nisi vt ibi.
Seruus in iudicio esse non potest, l. 8.ti.9.li.3.num.1.
Seruus an accusari de delicto possit & an dominus pro eo alium accusare ibidem num.2.
Seruus testis esse non potest nisi in aliquibus casibus, ibi.n.3.
Seruus si in libertatem proclamet audire pendente sit in libertate ponendus, ibi.numer.6.cum sequēr. pluribus, & numero. 4. quid in Indis.
Serui capientium an efficientur capti in rebellione Granatæ, ibi, numero.9.& 10.quid in captis in bello iusto.
Seruus quare iudex esse non potest, ibid.nume.11.
Serui naturaliter fures sunt, & facilitercorrumpuntur.ibi.nu.12.
Serui tabellionis, communiter liberi reputati, instrumenta an valeant ibid.numero.13.& ibi quid in gestis per iudicem, vel habitū pro notario, & num.14.& 16. & quid in delegatis.
Seruus si quis reputatur, cum liber sit, an valeant gesta ab eo, ibi.numer.18.
Signa contritionis debent apparere in confiteri non valente ad cuitandam pœnam lēgis.l.5.tit.1.li.1. nume.9.
Solutum non dicitur quod in parte solutum est in l.10.titulo.6.li. 3. numer.2.
Scientia nobilissimos facit.l.8.num: 1.ti.7.lib.1.
Saturus originalis rei si repugnat qua si possesioni, quasi possessio talis non releuat abonere probandi. l. 8.ti.9.lib.3.nu.5.
Statutum an valeat quod in diebus feriatis in honorem Dei cognoscatur de causis, & an cōfessio tali die facta valeat.l.4.numero.1.titulo.1. li.1.
Statuendi contra libertatem, Ecclesiasticam nulli est attributa potestas. l.11.ti.2.nu.10.li.1.
Statutum prohibens bona in Ecclesias alienari non valet, ibi.n.11.
Statutum an valeat q̄ nemo res suas homini exempto vendere possit.l. 1.num.3.ti.3.lib.1.
Statutis Episcoporum, & Inquisitorum inobediens qualiter puniatur, ibidem, numero.4. vbi de fautoribus, & receptoribus eorum.
Statuta ordinaria contra libertatem Ecclesiasticam custoditi facientes, neque ea radentes excommunicati sunt.l.2.titulo.3.libro.1.numer.2.
Statuere an possit populus & quando & quomodo.l.14.ti.6.li. 3.nu. 2.& sequent.
Statuta bona non vero mala permittenda sunt ibid.nu.1.
Statuta excludentia christianos nouos ab officijs an valeant.l. 22. tit. 7.li.1.nu.4.
Statutum res minorum respiciēs cogligat ita, vt aduersus illud non restituantur.l.2.titulo.1.libro.2. numer.27.
Statuta municipalia an præterita, vel futura respiciant.l. 6.titulo.1. libr. 2.nu.2.
Subditi Regis vel domini tēporalis an

Universidad de Deusto
Biblioteca

eorũ mandato cõpelli possint bellum adire.l.16.ti.7.li.3.nu.1.
Substitutus debet esse eiusdẽ conditionis cum substituẽte.l.4.ti.9.li.3.n.fi.
Substituto seruiri potest ex iusta causa vel impedimẽto.l.2.ti.11.li.3.n.1.
Subsidium quid sit & plura alia remissiue,in.l.1.n.4.ti.10.li.1.
Substituto valens deseruire debet apponere æque idoneum,in l.20.ti.7.li.1.nu.fi.
Superioribus ob euitandum scandalum licet non obtemperare.l.14.ti.3.li.1.nu.32.
Supplicare licet a præcepto Papæ, & quomodo,ibi.nu.49.
Suspensus ab officio non potest pendente appellatione ad nouum eligi honorem.l.15.ti.5.li.3.nu.2. & ibi.n.3.buid in spiritualibus.
Suspensus an repellatur atestificando l.2.ti.7.li.3.nu.22.
Suspensio censetur in dubio perpetua.l.14.ti.7.li.3.nu.1.
Suspensionis tẽpore cõpleto statim fit restitutio officij suspensi,ibi,nu.2.
Suspẽsio toto tẽpore durat quoto durat suspendentis inrisdictio, ibi.n.3.
Suspensio etiã in spiritualibus in vim pœnæ imposita suspenditur per appellationem,ibi,nu.4.
Simoniam quasi committunt vota ad cathedras donis adquirentes.l.16.ti.7.li.1.num.11.
Simonia committitur etiam si officialibus prælatorum aliquid donetur l.2.ti.5.li.3.nu.3.
Syndicatus quid sit,& syndicus,in rubrica,nu.1.& 2.ti.7.li.3.&.nu.3.an iure diuino trahat originem.
Syndicatores qui sint,& a quo constituantur,ibi.n.4.cum sequent.
Syndicãdus est omnis ille, qui gessit officium,etiam si sit Imperator vel Rex.l.2.ti.7.li.3.nu.1.12.&. 13.& nu.4.& 6.ampliatur.
Syndicatu aliquem immunẽ reddere nõ possunt Rex,vel Priores,vbi.n.6.
Syndicatus instantia nõ curat de apicibus iuris.l.10.ti.7.li.3.n.10.
Syndicatum hodie iure nostro sufficit semel in quolibet loco præconizari.l.3.ti.9.li.3.num.fi.
Syndicatus sententia au pe st.30.dies ferri possit.l.11.ti.7.li.3.nu.2.

T

TAbelliones, & secretarij inquisitorum laici sunt.l.8.numer.2.tit.3.lib.1.
Tabelliones penes se retinere debent processus omnes tam ciuiles quam criminales.l.26.ti.6.li.3.nume.2.
Tabellio mereedẽ habere debet pro scripturis & rogitibus sui officij. l.30.ti.6.li.3.nu.2.& nu.3.an ab ecclesijs hæc accipiant.
Tabellionum foris euntium iura pro vno quoque die quæ sint.l.32.tit.6.li.3.nu.5.
Tabellio priuatur officio in casibus certis,ibid.num.6.
Tabellio potest instrumentum confectum lite pendente super priuatione officij perficere,& publicare etiã sẽtẽtia priuationes latas & intẽ iudicatã lapsa.l.2.ti.7.li.3.nu.20.
Tabellio propter delictum priuatus officio nõ est vlterius ad illud promouendus.l.7.ti.7.li.3.nu.5.
Tabelliones nõ possunt recipere querelas neque acta facere nisi iudici præsente.ibid.nume.16. nisi vt ibi.
Tabelliones tenentur scribere acta, quæ a partibus petuntur, vel eis a iudice mandantur,ibi.nu.17.
Taciturnitas in iudicialibus an præiudice.l.13.ti.9.li.3.nume.13 &. 12.
Tassa in rebus propter excusandam ea rissiam imponi potest.l.6.ti.2.ib.2.num.1.& quod ob hanc causam possunt ciues conspelli ponere oliueta,& vineas,& emere certa hora,& fieri cala & cata,& alia vt ibi. num.3.

Tassa

Tassa in rebus ciuitatis ponenda per rectores cumulatiue ad correctorẽ intelligitur.l.14.ti.6.li.3.nu.16.
Tassam publice impositam tenetur quilibet in foro conscientiæ seruare,ibi.nu.17.
Taurorũ vsus an permissus & licitus sit.l.1.ti.10.li.1.nu.fi.
Tẽpus de iure cõmuni interpellatũ intelligitur.l.19.ti.3.li.1.nu.14.
Terminus competens si non assignatur est ac si nullus daretur.l.13.ti.7.li.3.nu.11.
Termin° legalis quãdo prolõgari vel breuiari possit.l.11.ti.7.li.3.num.1.
Territorium non requiritur ad esse iurisdictionis.in rubri.ti.9.li.3.n.2.
Testes inhabiles admittuntur pro innocẽtia probãda.l.13.ti.9.li.3.n.15
Terminus in vnaquaque citatione assignandus.l.10.ti.7.li.3.nu.4.
Testes examinari pe partẽ cadesistente ab accusatione fidem faciunt,in l.1.ti.13.li.2.num.5.
Tesiamẽtarij,quibus iussũ est protestatorẽ construi vnum hospitali possunt duo cõstruere si bona sufficiãt l.10.ti.7.li.3. nu.1.
Testes an esse possint singuli de vniuersitate.l.16.ti.5.li.3.num.8.
Testiũ examinatio in causis ciuilibus arduis & in criminalibus an cõmittatur.l.28.ti.6.li.3.nu.1.&nu.2.an idem in causis nobilitatis,& nu.5. quid in matrimonialibus.
Testium habitantium in alieno territorio an committatur examinatio ibi.nu.3.& nu.4.quid tunc efficiet consuetudo.
Testium examinatio si committatur vbi non est commitenda an etiã nulla,ibi,nu.fi.
Testes qui non possunt esse cõtra officiales syndicatos.l.10.ti.7.li.3.n.19
Testes an possint esse mediatores ibi num.20.
Testis non interrogatus de rationedicti sui fidem facit.l.ii.tit.7.lib.3.nu.7.nisi vt ibi.num.8.vbi & an adtorturam imponendam debeat etiam nõ interrogatus rationem reddere.
Testis productus potest reproduci vt reddat rationem dicti sui,ibi. nu.9.
Testis in ciuilibus si nõ interrogatus rationem reddat an fidem faciet, ibi.nu.10.&.11.
Testis vltra interrogata respondẽs an fidem faciat,ibi.nu.11.
Testes deponentes de pertinentibus ad negotium dicuntur de ipso negotio.ibi.nu.12.
Testis productus ad totum negotiũ vel simpliciter ad causam tenetur dicere quicquid de negotio sciuerit,ibi.nume.13.
Testis si pro vna parte interrogatus respondeat,& pro alia nolit respõdere præsumitur contra eum. numer.16.
Testis vnus plene probat in causa fiamaria,& parui momenti.l.12.ti.9. lib.3.nu.1.
Testes minus idonei propter personas si sunt plusquam duo plene probant.nu.5.in.l.6.ti.9.li.3.
Testes inimici etiam in causa graui repelli possunt,ibi,nu.6.
Testes singulares quibus in casibus plene probant,ibi.nu.9.& nu.10. quando singulares dicentur.
Testes in ciuilibus in dubio nõ præsumuntur singulares.ibi.nu.11.
Testium dicta non vitiant locus & tempus si de substantia actus non sunt, ibi.nu.12.
Testis nõ iurat° nullã fidẽ facit ibi.n.13
Testiũ maioritas an probanda si cõtra iudicem pro probanda bataria producantur,ibidem nu.14.
Testes omnes maiores omni exceptione præsumuntur,ibi.nu.16.
Testium optima opinio quando probanda,ibi.nu.17.&.17.&.18.
Testes cũ de iure cõmuni de,ppria facta admittebantur contra aliquem illud erat cum protestatione q̃ nihil

hil indepercipere volebant, ibi, numer. 19.
Timor Domini initium sapientiæ, l. 1. num. 1. ti. 5. li. 1.
Timere Deũ Regibus, & Principibus maxime conuenit, ibi. nu. 2.
Timor quotuplex sit. l. 1. ti. 9. li. 3. n. 22
Timens pro altero grauari potest, p remedio iudicem adire. l. 13. ti. 5. li. 3. nu. 51.
Titulum habens a Principe super iurisdictione, exercendo illam quo ad vnum retinet quo ad omnes. l. 3. ti. 5. li. 1. nu. 30.
Translatio Episcoporum absque Regio consensu fieri non potest. l. 1. ti. 6. li. 1. nu. 8.
Titulum suæ possessionis an quis ostendere teneatur. l. 1. ti. 9. li. 1. nu. 8.
Tributaria res an in quemque trãseat cum onere. l. 11. n. 8. ti. 3. li. 1.
Tributa præterita an nouus possessor teneatur soluere. ibi nu. 9. & nu. 7. quid in emente feuda.
Tributarius pater donans filio suo clerico bona vt non contribuat nihil agit, ibi. nu. 12.
Tributario fundo cedendo quis an excusetur a tributo, ibi. nu. 13.
Tributo an excusetur frater laicus habens rem communem cum fratre clerico, ibi. nu. 14.
Tribus modis cognosci potest delatio. l. 11. ti. 7. li. 3. nu. 4.
Tutor vel curator de suspecto accusari debent interim suspendi, & alius dari. l. 2. nu. 8. ti. 7. li. 3.

V

VAssallus duorum dominorũ inuicem debellantium, quem adiuuabit. l. 18. ti. 16. li. 2. nu. 3.
Vecaria & piscaria cuius expensis fiãt l. 15. ti. 6. li. 3. nu. 4.
Venditor declarans missionem mercium an puniatur. l. 3. ti. 5. n. 6. li. 1.
Verbum, no puedan, est latæ sentẽtiæ l. 3. ti. 4. li. 1. nu. 4.
Verbo, ordinarios, comprehenditur iudex inferior certo loco præfectus, in rubri. ti. 9. li. 3. numer. 1.
Vicarij Episcoporum ordinarij dicũtur. l. ti. 9. li. 3. num. 7. & nu. 8. an substituere possint.
Vicarius vel locum tenens correctoris an ordinarius dicatur, ibi. nu. 9.
Vicarius vel locum tenens correctoris an possit substituere si impeditus est. ibi. nu. 10.
Vicarũ vnum si potest corrector nominare an possit & duos. ibi. n. 11.
Vicarius vel locum tenens correctoris an possit exercere officiũ mortuo correctore, ibi. nu. 13.
Vice Rectore electus ab eo, qui Rectorẽ elegit, habet eandẽ potestatẽ æqualẽ ipsi Rectori. l. 10. ti. 5. li. 3. n. 3
Vicinus quis dicatur, remissiue. l. 4. ti. 6. li. 3. num. 31.
Vidua primi legitimi viri mortui gaudet l. 9. ti. 11. lib. 2. nu. 3. & 4. nisi alteri nubat vi, ibi, nu. 5. & 6.
Virgam iustitiæ nulli licet portare nisi cui reperitur permissum. l. 33. ti. 6. li. 3. nu. 1
Virgam iustitiæ iniuste portantis pœna, ibid. num. 4.
Voluntaris declaratio non transit ad successorem. l. 3. titu. 5. libr. 3. numero. 12.
Votãti si vitium aliquod opponatur propter quod votare non deberet lite interim super hoc pendente non debet impediri votare. l. 2. ti. 7. li. 3. nu. 12.
Vbi agitur de publica vtilitate nõ debet recedi a persona nominata. l. 16. ti. 5. li. 3. nu. 5.
Vnio Ecclesiæ nostri Regni alteri Ecclesiæ extra Regnum facta, an valeat. l. 14. ti. 3. li. 1. num. 55.
Vsura est mutuum per scholarem recipi vt intret scholas vel voter pro aliquo. l. 16. ti. 7. li. 1.
Vtilitas maxima omnium versatur in plantatione, & conseruatione mõtium. l. 5. ti. 7. li. 3. nu. 1.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca